

R. P. M. THOMÆ
HVRTADO
DE
RESIDENTIA
TOMI DVO.

R. P. M. THOMÆ HVRTADO, TOLETANI;

CLERICI REGVLARIS MINORVM:

SACRÆ THEOLOGIÆ ROMÆ, COMPLVTI, ET SALMANTICÆ Publico Professore, & in Vniuersitate Hispalensi primariæ Cathedræ proprietario Moderatore: eiusdemque Diæcesis Archiepiscopatu Examinatore Synodali, supremique Senatus sanctæ Inquisitionis, & sancti Officij Hispalensis, ex munere Qualificatore.

RESOLVTIONVM MORALIVM DE RESIDENTIA SACRA,

LIBRI XII. IN DVOS TOMOS DIVISI.

TOMVS PRIOR,

DE RESIDENTIA PERSONALI SVMMI PONTIFICIS, CARDINALIVM, Episcoporum, Parochorum, Canonicorum, ac Beneficiatorum sæcularium, *Libri sex.*

LVGDVNI,
Sumptibus IOAN. ANT. HVGVETAN, & MARCI-ANT. RAVAVD.

M. DC. LXI.

CVM APPROBAT. & PERMISSV SVPERIORVM.

EMINENTISSIMO D. D. BALTHASARI

DE MOSCOSO, ET SANDOVAL,

PRESBYTERO CARDINALI, ARCHIEPISCOPO Toletano, Primati Hispaniarum, Cancellario Maiori Castellæ, Consilij Status Regij, hoc Anathema Literarium in signum subiectionis, & obsequij, in tesseram gratitudinis, Pendo, Sacro, Dico.

OPVS hoc, Eminentissime Princeps, de Residentia personali Ecclesiasticorum omnium, à maximo vsque ad minorem, quod Celsitudini tuæ consecrat omnium Minor, sub auspiciis felicibus originem duxit; vt sub felici vmbra Aquilæ magnarum alarum, plenæ plumis, & varietate solem videat, & an legitimus partus sit examinetur, Vnus negotio principium dedit; vt post alter coronaret, coronatum in lucem exiret. Antiquitas Gentilium hoc agnouit, dum apud illos parœmia erat, Ἐκ Διὸς ἀρχόμεσθα, *à Ioue incipio*; vt in Ioue feliciter terminem actionem; sic mihi obtingit. Dum viuebat Eminentissimus D. D. Dominicus Cardinalis Pimentel, Hispalensis Ecclesiæ Archipræsul, cuius eram à Secretis, Consultor Theologus, & Synodalis Examinator, vt dolores (quibus correptus lecto affixus erat) minueret, & diuersione leniret, me accersiri iussit, vt consuleret punctum circa Residentiam personalem Pastorum, quod sibi proposuit eius Officialis Prouisor: aperui Eminentiæ suæ intelligentiam meam, in cuius confirmationem obtulit sua benignitate Disputationem illam, qua nulla grauior, aut verior; quam Patribus Tridentinis præsentauit Illustrissimus Archiepiscopus Toletanus D. D. Bartholomæus Carranza de Miranda, Illustrissimus quidem dignitate, sed illustrior sapientiâ, & tolerantiâ in aduersis: Cuius encomium Eminentiæ Tuæ offero, ante reuisionem sui libri verè aurei, qui vt Baculus Pastoralis, semper in manibus Pastorum portari debet. Quâ informata Sancta Synodus, ab Spiritu Sancto directa, Decretum illud saluberrimum edidit, quo Residentiam personalem Pastorum de Iure Diuino esse monstrauit. Hanc imperauit mihi Eminentissimus Cardinalis, vt notulis illustrarem: Cúmque nihil iucundius ab Eminentissimo Viro *exigi potest ab homine, quam vt prosit hominibus, si fieri potest multis, sin minus paucis, sin minus proximis, sin minus sibi, nam cum se vtilem cæteris efficit commune agit negotium*; quod præstiti lætâ manu, quam vrgebat & velociorem effecit instantiâ quotidianâ Illustrissimus D.D. Petrus de Tapia Archiepiscopus heu quondam noster, & semper noster, Quem Eminentia Tua introspexit intúsque penetrauit, sciens quid esset in Nomine Sanctissimo, Doctissimo, Vigilantissimo, si quod aliud in hoc sæculo. Hic enim tantus Vir aliquos

ã 3 qui

qui interaos scripturæ meæ Residentialis in medio occupationum suarum perlegit, & post vix ipsam communicaui, quin me soliciti orem redderet ad perficiendum, vt prælo sudaret opus, & non mediocri lætitia me alloquens vsurpabat verba Senecæ. *Nunquam plus agere, quàm dum in compectum suum diuina, atque humana veniebant discutienda.*

Hæc origo, hic fons à quo scatutiit labor meus iste, ab homine verè diuino, Tuo Confratre Collegij Cardinalirij, & tibi Cardinali coram sistit: à Cardinale *Fossa*, sed à Te Cardinali *vallum*, & præcipuum tutamentum; vt sis dux eius in columnâ nubis per diem, & in columna ignis per noctem; & sic pede inoffenso currat sub tua vmbra, sicut clarissima ita & validissima ad protegendum ab æstu improperantium: nullus enim maiestatis tuæ fulmen excipere audebit, & quocunque fugiat, semper sentiet vim Eminentiæ qua polles, cùm vbique gentium eius purpurea signa colantur, & venerationem accipiant.

Tibi enim iure consecratur tomus hic primus de Residentia personali, officio Pastoris Iure Diuino adnexa, cuius pondus, Tu ferè solus agnoscis, portas, ad praxim reducis, semper lateribus Sponsæ tuæ adhærens, semper tuis ouibus assistens. Certè quidem si te verum Pastoris exemplar agnosceret Nazianzenus, expostularet à Magisterio tuo, quæ ad Magno Basilio exposcebat, cum in te delineata videret. Hic (ait Magnus Theologus) *quæ pascua petenda, qui fontes adeundi; ac rursus quæ pascua vitanda, qui latices: quæ oues baculo regendæ, quæ fistulâ, quo tempore ad pascua ducendus grex, quo rursus à pascuis reuocandus: quo modo bellum lupis inferendum: quomodo non lacessendi pastores, hac præsertim tempestate, quâ stultè se gesserunt, atque oues pascue disperserunt: quomodo quod infirmum est roborabo, quod lapsum est erigam, quod aberrauit in viam reducam: quomodo (inquam) hæc addiscam, atque ita, vt recta Pastoralis Artis, vestráque ratio postulat, custodiam: ac non, quod scelerati Pastoris est, lac comedam, lana induar, pinguissima quæque iugulem, aut vendam, aut bestiis, & præcipitiis relinquam, me ipsum pascens, non gregem.*

Ignosce dicendis, *Princeps Eminentissime*, quia etsi in natiuam ruam modestiam peccem, at si tacerem grauius piaculum in bonum commune committerem, si hoc exemplar boni, & residentis Pastoris, in te manu diuinâ descriptum, non proponerem toti Ecclesiæ: sic enim ille alius Græcus Auctor Catonem Romanis, & Græcis, in exemplum imitandum proposuit.

Οἶος πέπνυται· τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι.

Ille sapit solus, volitant alij velut vmbræ.

Quia tanto interuallo omnes post se relinquit, vt alij velut vmbræ esse videantur.

Huic etiam extincto dederit Proserpina mentem,
Solus vti saperet, reliquis volitantibus vmbris.

Quid? Non experimur hæc omnia in Eminentia Virtutis tuæ, cui Pastorale officium diuinitus concessum alios edoces admirando exemplo (absit assentatoris vile officium) veritatem dico in Christo, non mentior, testimonium mihi perhibente publico consensu in Spiritu Sancto. Coactus etenim obedientiâ reliquisti Sponsam tuam Giennensem, quam tenero diligebas amore, Toletanam, vt pluribus prodesses, assumens, quam non minori dilectione prosequeris, & gubernas, artis Pastoralis sermonibus. Te ipsum velut spiritualem quandam Statuam, in eminentissima columna positam, ad optimæ cuiuscunque actionis pulchritudinem, expolitam, ad imitandum proponis. Accepisti hanc à Deo singularem gratiam, vt in pascuis, & laticibus præbendis, ouibus, orthodoxæ Doctrinæ Pater, & Magister, efficereris, non vt huius temporis Sapientes vnà cum temporibus, te inflectens circa Libertatem Ecclesiasticam, quam pro viribus tutelasti, non medio quodam, & artificioso modo, sicut alij qui veritatem cauponantes adulterant; quin potiùs eruditos pietate, & pios eruditionis laude Tibi ad sciscis,

ita

ita vt & doctrinæ & Pietatis primas obtineas, in quibus, vt notam fugias in dies Eminentissimæ Dignitati tuæ, & throno virtutem amplectendam adfers. Quid? nonne ita flagras charitate, qua resides in tua Ecclesia, quod præsens optes anathema esse à Christo pro ouibus tuis, & dum pro illis corpus pluribus incommodis diuexas lætiori spe animus fruitur, ac splendidior efficitur.

Quid de æquitate, & summa diligentia, dum in reformandis motibus, & Ecclesiastica disciplina conseruanda, insudas? in qua nemo animi tui magnitudine præstantior apparuit, nullus potens fuit, vt labores, & sudores vultus tui in quibus panem comedis, & murice tinctam vestem induis, vel in puncto collabantur; cùm enim dignitate emineas cæteris, nullius moribus qui boni, & laudabiles non sint, Te subiicis, & quanto magis malos reprimis, tanto Augustior, tanto Maior acclamaris, & cum nihil ad augendum fastigium (es enim Eminentissimus) superest, hoc vno modo crescis, si piam, & modestam Ecclesiæ disciplinam collapsam erigas, si probatos mores conserues, si improbos eiicias, & in insulam releges; adimplens enim Pastorale ministerium, vt hoc perficias, Synodum congregas, & præsenti anno perficis, quâ mediâ Ecclesiasticam disciplinam (quæ Magistra est Religionis, Mater pietatis, increpat, non lædit, castigat, non nocet, mores irata corrigit, inflammata custodit. & nihil est, quod Synodica disciplina, aut non emendet, aut saluum faciat) introducas, eâ animi constantiâ, tanto animarum zelo, vigilantiâ incredibili, mitirate admirabili, prudentiâ heroicâ, & tanto Principe dignâ, hominéque maiore, quæ attributa tanto fulgore, in te emicant, vt iam de te, quod Priamus de Hectore dixit, potiore iure canatur:

Nec tam hominis sanè mortalis filius ille
Esse videbatur, diuino at semine natus.

Sistat hîc nauis mea plenis velis decurrens, cum à puppi ad proram plena sit encomio laudum tuæ Celsitudinis, non solùm nauis mea, verùm etiam nauicula Petri, in Romana Curia, tota Italia, Hispania, Germania, Gallia, *Te Diuino semine natum* prædicant, & acclamant; hoc omnes norunt, tot sunt tui admiratores, quot testes Eminentiæ tuæ, quæ etsi supremo honorum fastigio euecta, se in infimam pauperum cateruam summa humanitate effundit, & dum miserorum hominum calamitatibus obiicit, splendet augustiùs, rutilat diffusiùs. En tibi alloquitur Ennodius: *Potiorum sublimitas communione geminatur, & facem præfert Eminentissimo Gratia concessa subiectis.* Nonne toties geminatur Celsitudo, & Eminentia tua, quoties te communicas pauperi, & egeno, pupillo, & viduæ, & iis quibus non est adiutor, nisi misericordia, liberalitas, & beneficia tua, in quibus tui viuas imagines multiplicas, & multiplicatas conseruas, & perennas in hominum memoria. Quid? non tibi Eminentissimo lampadem, & facem præfert Gratia concessa subiectis, tam ingenti Eleemosynarum copiâ! quas publicè, & secreto, in sinu pauperis reponis, vt dirigantur gressus tui. Igitur tantis operibus geminatur in æuum Eminentia tua, vt non deficiat laus eius ab ore hominum. Respice obsecro, benigno aspectu hoc literarium munus, quod grato, & supplici offerimus animo, non solum ego, sed & mecum tota Religio mea, *quia super omnem gloriam protectio* tua nobis erit. Viuas Nestoreos annos, vt sacras actiones, quasquas facis, alios doceas. E Domo nostra Spiritus Sancti Hispalensis, die quinta Martij 1658.

EMINENTIÆ TVÆ

Humilis seruus & Capellanus,
THOMAS HVRTADO.

BENEVOLO LECTORI.

SI beneuolus non es, en tollo manum, cedo vicisti, quia contendendi non est animus. Placidum igitur meum Lectorem alloquor. In superioribus libris contexui Resolutiones Morales, circa congruam sustentationem Ecclesiasticorum omnium; eisque paratas farinas, cibumque bene maceratum dedi, quo licitè possint vitam molitam degere, iuxta cuiuslibet statum & conditionem; ne pauperes defraudarentur cibo suo, & alia pia opera diuinusque cultus deficerent, patrimonio Christi vanè dissipato: statuique regulas quibus in victus ratione modum tenerent & dirigerent. In hoc tomo non minus necessariam materiam manibus texo, de Residentia personali Pastorum, qui inuigilare tenentur super gregem suum, & pascere verbo, doctrinâ, famâ, & exemplo oues suas: ne fugiens expositas voracitati luporum relinquat, & ipse mercenarius efficiatur: vt enim Athanasius Patriarcha Constantinopolitanus, Epistola (quam cum aliis de Residentia tractatibus ad verbum refero in fine tomi huius) ad Episcopum Cretæ. Perinde namque esse videtur gregem abesse à Pastore, vt cæcum duce carere, sanæ augentur oues ac in tuto sunt eum præsentes viri Pastores. Hoc quidem cum honestissimum sit, laudant cordati & prudentes omnes, & in primis Imperator ipse; qui non solum approbauit, sed magnifica verba fecit, & synodicis litteris & edicto suo decreuit vt ex Episcopatu, Metropoli Menombasiensi subiecto ducenti aurei annis singulis tibi redderentur: quo etiam beneficio nos obligauit vt non solum propter Religionem Imperatorem laudemus, & pro eo omnes Ecclesiastici preces adhibeamus, sed propter variam multiplicemque beneficientiam atque prouidentiam.

Mihi ergo etiam debent esse grati & beneuoli Lectores, qui integrum opus discurrens per omnes Ecclesiasticos prælodo, enucleans hanc honestissimam obligationem, hoc sacrum vinculum quo Pastores vinciuntur ad residendum in sua Diœcesi, vt oues dispersas colligant, infirmas curent, vacillantes firment, stantes confirment, bella pro gregis salute & immunitate suscipiant. Quæ pascua doctrinæ petenda, qui fontes adeundi, quæ pascua vitanda, qui laquei, qui baculo regendi, qui fistulæ quo tempore ad pastum ducendus grex, quomodo bellum lupis inferendum, hac præsertim tempestate (in qua ex nostris non verentur viri exurgere, qui nouellis doctrinis auellere à vera sanaque doctrina oues curent) hæc enim Pastoris munia adimplere nequit qui personaliter non residet. Quare in hoc opere, non sine ingenti labore perfecto, non debeo à maleuolis vellicari, cùm in eo morem geram Summis Pontificibus, Generalibus Conciliis, Imperatori, & Regibus Catholicis, qui suis Apostolicis literis, Conciliaribus Decretis, Synodicis edictis. Epistolis Regalibus, totos se deuouere vt Prælati resideant, vt personaliter assistant suis ouibus, vt serpentum & luporum allapsus, quos timent, & vitent, & auertant.

Vtrumque opus nullus hucusque Auctor ita collectum & diffusum perfecit, sed sparsim, diuisimque disseminarunt scriptores: Ego verò (ni fallor) non mediocri vtilitate rei litterariæ simul & vnite ferè omnia quæ vtrumque scriptum respiciunt inuenta coniunxi, vt facilior sit eorum quæ desiderantur notitia, nec tamen puto omnia inuenisse, quia etsi alius alio plura inuenire possit, nullus tamen omnia: ego verò ea quæ inuenio statim reddo, odi enim qui solus incubat bonis vt solus carpat fructus: quæ accepi communico, ne Architectus operibus suis & laboribus inuideat, & raptor occultus alieni sudoris judicetur: quare dignus est labor, vel commendatione laboris, & si non victoriæ laude, prætendit enim primitatis palmam, at non ambit coronam, etsi quantitati laboris quantitas mercedis respondeat.

Nec mihi beneuolus Lector vitio det, quod promissum non adimpleo: tom. enim 5. promisi tomum sextum in quo de Priuilegiis fidelium, & obligationibus ministrorum vtriusque fori in vtroque foro tempore pestis: & duo alia volumina in Summam Eminentissimi Cardinalis D. Caietani, non nego promissa; at quòd implerem impedimento fuit obedientia, qua tenebar adstrictus Eminentiss. D. D. meo Cardinali Pimentel huius Diœcesis tunc Archiepiscopo, qui arctè iniunxit auctoritate qua in me pollebat, vt circa hæc duo themata lato calamo discurrerem. Obtemperaui, & sic opus ad opus addidi, cum quo præsentia versarē vt perficerem; incœpta rudia, impolita, & in embryone manserunt: ex nunc tamen faciam quod (Deo auspice) promissa appareant, vt manus tua oculata sit, maximè commentaria Summæ, ne prior alius occupet, & serior ego ipse veniam: & vt verum fatear, nihil magis habeo in corde, quam hæc commentaria perficere, & propugnare ab aduersariorum telis turrim fortissimam Summæ, quæ arx est Theologiæ Moralis totius.

Digredior aliquando non inutiliter, nec iniocundè circa aliqua, quæ vel tunc occurrerunt, requisitus in consultationibus, & eorum resolutio digna visa est, vt omnibus communicaretur: vel aliquorum in quibus à non bene affectis fui suggillatus, vt eorum defensio fieret manifesta; ne dum frigida, & Hermodoxi impugnatio nota extitit, eius solutio ignoretur.

Monitum te volo, Beneuole Lector, me trepidum extitisse ad hoc volumen de Residentia, & alterum de Congrua Ecclesiasticorum omnium, in publicum dare; timebam enim tot Zoilos contra me exortos, qui syllabas & dictiones aliorum voluminum, notarunt, transfixerunt, & Apologiis impetiuerunt, multis opprobriis me & libros meos asseclas D. Thomæ eiusque Scholæ, retrahebar fateor à nouis cudendis, & educandis liberis libris, ast viri zelantes boni publici, cuius & ipsi administratores supremi gradus existebant, animum mihi imponentes adduxerunt locum Cassiodori, aptum, in procœmio ad libros Epistolarum, quas nolebat in publicum dare, timens rabidos detrahentium dentes, quorum alter nos frequentia inuidiosa interpellationis exaggerat, alter miseriarum mole castigat, alij furiosa contentionum seditione circundant, & me circundederunt, sicut apes aculeis suis vulnerantes, & exarserunt sicut ignis in spinis, & contrà amici Senatoris verbis me vrgebant, Noli in obscurum silentij reuocare, quæ ad corrigendos mores insudasti, & ad excedentis audaciam frangendam, quid dubitas edere, quod tantis vtilitatibus probas posse conquirere? celas enim, vt ita dixerim, speculum mentis tuæ, vbi te omnis ætas ventura possit inspicere: nam quod de actuario pectoris gignitur auctoris sui posteritas veracius æstimat, alios cudisti tomos, & cum tibi in illis fuerit secundus euentus, quid ambigis, & hæc in publicum dare, qui iam cognosceris dicendi tyronicia posuisse? Ita illi. Victus sum fateor, nec obsistere tantis precibus potui, cum me viderem ex affectione culpari. Nunc ignoscite legentes, & si qua est incauta locutio suadentibus potiùs imputate, quia mea Iudicia cum illis videntur facere, qui me decreuerint accusare: sed quid si accusant, cùm non probent? irrisioni accusatio exponitur, pendulaque manet; atque ex ipsa doctrina puritas & innocentia aperitur, & maturescit; sunt enim accusatores isti arrogantis ingenij, indicantes se supra senes intelligere. At deseruiunt ad id, quod ἐρινεὸς, ficus agrestis fructus, qui frugiferæ ficui appensus pediculis, ex ea in grossis emicantibus, efficit vt perficiantur eius fructus. His fruere benigne Lector, & pro me ora.

INDEX

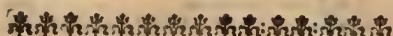

INDEX

Resolutionum, Sectionum & Paragraphorum, quæ in hoc Tomo continentur.

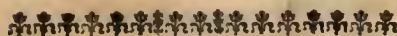
LIBER I.

LIBER II.

§. I.

SECTIO I.

LIBER III.

De Residentia Personali Parrochorum. ib.

LIBER IV.

De Obligatione Restituendi fructus ob non residentiam Pastorum. ibid.

SVBRE

SVBRESOLVT. I.

Ampliationes Regulæ Sixtinæ. 176

SVBRESOLVT. I.

Limitationes eiusdem Regulæ. 179

LIBER V.

De Residentia Canonicorum. 198

SVBRESOLVT. I.

SVBRE

LIBER VI.

De Residẽtia ex vi beneficij simplicis. 404

APPENDICES VTILES.

Ad Præfatos sex libros, de sacra residentia Pastorum, & Canonicorum. 440

APPRO

APPROBATIONES.

EGo Hieronymus Pardo, Præpositus Prouincialis Clericorum Regularium Minorum in Prouincia Hispaniæ, potestate ad id mihi facta ab admodum R. P. nostro Francisco Caracciolo Præposito Generali nostræ Religionis, facultatem concedo, vt Liber iste cui titulus est *Resolutionum Moralium libri duodecim tripartiti in duos Tomos, de Residentia personali Pastorum, & Ecclesiasticorum tam sæcularium, quàm Regularium*, à Patre Thoma Hurtado nostræ Religionis Theologo compositus, & à viris Doctis nostræ Religionis, probatus, & commendatus ad communem vtilitatem typis mandetur, in quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus, in hac nostra domo Spiritus sancti Matritensi, die vigesima sexta Maij, anni Domini millesimi sexcentesimi quinquagesimi quarti.

HIERONYMVS PARDO, Prouinc. Cler. Minor.

De mandato Patris nostri,

PHILIPPVS DE LA SERNA,
C. R. M. Secretarius.

Committitur Censura Operis.

DOctor D. Didacus de Castrillo Metropolitanæ Ecclesiæ Hispalensis Canonicus, & in Archiepiscopatu Prouisor, & Vicarius Generalis ab Illustriss. & Reuerendiss. D. D. Fr. Petro de Tapia, Archiepiscopo Hispalensi, Domino meo, Catholicæ Majestatis à Consiliis. Hunc primum Tomum *Resolutionum Moralium, de Residentia Sacra*, à R. P. Thoma Hurtado elaboratum, & Continuatum, Committo perlegendum Doctori D. Petro Francisco de Leuanto, Archidiacono de Reyna, huius almæ Ecclesiæ Metropolitanæ Hispalensis, & quidquid senserit pandat & subscribat. Hispali, die vigesima Iulij anno 1657.

D. D. DIDACVS DE CASTRILLO.

BART. FRANCISC. DE BVST.

DOctoris D. Petri Francisci Leuanto, Regiæ Catholicæ Maiestatis Cappellani ad Honorem, & in alma Metropolitana Ecclesia Hispalensi, Archidiaconi de Reyna.

De hoc Opere iudicium.

DOmino Doctori D. Didaco del Castrillo huius almæ Ecclesiæ Canonico, & pro illustriss. Domino Archiepiscopo Hispalensi Generali Vicario inspicere iubenti hunc priorem Tomum *Resolutionum Moralium de Residentia sacra*, R. M. P. Thomæ Hurtado, obsequutus sum: & inueni opus suo Authore dignissimum. Satis, & vno verbo ad omnimodam libri commendationem dixi. Sanè erit totus liber sacræ fidei & optimis moribus amicissimus, ingenij acumine viuidus, doctrinæ maturitate grauis, abstrusa eruditione mirabilis, & vndequaque apprime elaboratus, atque perfectus; nihil enim meliore, & non summum (absque debitæ veritatis offensione) dicetur dignum hoc Sapientissimo Magistro, quoniã talem suspicit totus orbis, suorum voluminum splendoribus illustratus: quorum nulli cedet hoc auidissimè certè ab omnibus doctis & minus doctis, præsertim sacræ residentiæ addictis expetendum, velut lumen quoddam insolitum ex cordibus tenebras eliminans, & per veritatis viam Ecclesiæ Ministros deducens. Ita censeo & subscribo Hispali, die 18. Augusti 1657.

Doctor D. PETRVS FRANCISCVS LEVANTO,
& Viuald.

LICENTIA ORDINARII.

Visa Censura de hoc Opere Commissa Doctori D.Petro Francisco de Leuanto, Archidiacono de Reyna, huius Almæ Ecclesiæ Metropolitanæ Hispalensis, quantum ad potestatem Ordinariam spectat, facultatem concedo, vt prælo mandetur. Hispali, die decima septima Augusti, anno 1657.

Doctor D. DIDACVS DE CASTRILLO.

De mandato Domini Prouisoris.

BART. FRANCISC. DE BVST.

Approbatio Doctoris Facultatis Parisiensis.

Ego subsignarus Facultatis Parisiensis Doctor Theologus legi opus cui titulus est, *Resolutionum Moralium de Residentia Sacra Libri* 12. *in duos Tomos diuisi*, Authore R. P. M. Thoma Hurtado, &c. in quo nihil nisi fidei Catholicæ, & bonis moribus consonum animaduertis immo in omnibus prælaudatum opus profundam doctrinam summámque pietatem redolet, quapropter illud prælo subiiciendum censeo. Lugduni die 12. Maij 1660.

F. CYRILLVS MOREL, Carmelitarum humilis Prior.

PERMISSIO.

Visa approbatione prædicta; Non impedio pro Rege, quod Liber cui titulus est *Resolutionum Moralium de Residentia sacra Libri duodecim in duos Tomos diuisi, Authore R.P.Thoma Hurtado, &c.* Imprimatur à Marco-Antonio Huguetan, & Marco Antonio Rauaud, Bibliopolis Lugdunensibus, cum inhibitionibus quibuscumque omnibus aliis requisitis. Datum Lugduni, die 13. Maij 1660.

VIDAVD.

CONSENSVS.

Fiat secundùm Conclusiones Procuratoris Regij. Datum Lugduni, die decima-tertia Maij anno millesimo sexcentesimo sexagesimo.

SEVE.

LIBER

LIBER PRIMVS DE RESIDENTIA ECCLESIASTICORVM IN GENERALI.

TROOEMIVM.

IN Tomo de Congruapralibaui motiuum, cur ante ponerem Art. D. Thom. & Commentarium D.Caietani, his duobus Tomis; quia scilicet semper in animum habui ab eis in Resolutionibus moralibus non discedere. Hoc est meum ingenium, hæc natiua indoles (vt veteris nitatur principiis) quam *nec astuta vulpes, nec prævalidi leones mutare quiuerunt*, aiebat Pindarus *Hymno 11.* adeo fortis & firmus sum in hac doctrina, quod nec blanditiis nec minis immutet ab astutia aut potentia humana; auidus semper *Auri Tholosini*, quod si dum Ciuitas erroribus erat irretita, infaustum esset Præsagium; at postquam facta est ager euangelicus, in quo Thesaurus inestimabilis erat condendus, aurum eius probatum & approbatum est, *bene scripsisti de me Thoma*; ipsumque in Ecclesiam effusum & diffusum, ab hæreticorum liberatur pestilentia, & malæ doctrinæ veneno, cum habeat *diuitias sapientiæ & scientiæ* salutaris; quam vtinam fideles omnes caperent & intelligerent ad morum correctionem.

RESOLVTIO I.

EX ARTICVLO V. QVÆST. CLXXXV.

Vtrum liceat Episcopo propter aliquam persecutionem corporalem deserere gregem sibi commissum.

SVMMARIVM.

1. *Obligationis finis præcipuè attenditur in quacumque obligatione.*
2. *Pastor ex iusta causa gregem deserere potest, vbi per vicarium ministerium subditorum saluti sufficienter prouideri potest.*
3. *Mercenarius est, non verus Pastor, qui fugit absque legitima causa.*
4. *Lucrum, non oues diligit, qui animam pro illis ponere recusat.*
5. *Prælatus per alium officium implere potest stante impedimento canonico.*
6. *Episcopatus est status perfectionis. Episcopus impeditus non tenetur ad statum Religionis transire.*

AD quintum sic proceditur. Videtur quod non liceat Episcopo propter aliquam persecutionem temporalem corporaliter deserere gregem sibi commissum. Dicit enim Dominus, Ioann. 10. quod ille est mercenarius, & non vere pastor, *qui videt lupum venientem, & dimittit oues & fugit.* Dicit autem Greg. in Homil. *quod lupus super oues venit, cum quilibet iniustus & raptor, fideles quoque humiles opprimit.* Si ergo propter persecutionem alicuius Tyranni Episcopus gregem sibi commissum corporaliter deserat, videtur quod sit mercenarius, & & non pastor.

Præt Prouerb.6.dicitur · *Fili si spoponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam*, & postea subdit: *Discurre, festina, suscita*

scita amicum tuum; quod exponens Greg. *in Pastorali* dicit: *Spondere pro amico, est animam alienam in periculo suæ conuersationis accipere. Quisquis autem ad viuendum aliis in exemplum præponitur, non solum vt ipse vigilet, sed etiam vt amicum suscitet, admonetur*: sed hoc non potest facere, si corporaliter deserat gregem: ergo videtur quod Episcopus non debeat causa persecutionis corporaliter suum gregem deserere.

Præt. Ad perfectionem Episcopalis status pertinet, quod proximis curam impendat: sed non licet ei qui est statum perfectionis professus, vt omnino deserat ea quæ sunt perfectionis, ergo non licet Episcopo se corporaliter subtrahere ab executione sui officij, nisi forte vt operibus perfectionis in monasterio vacet.

Sed contra est, quod Apostolis, quorum successores sunt Episcopi, mandauit Dominus Matth. 10. *Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam.*

1 Respond. Dicendum, † quod in qualibet obligatione præcipuè attendi debet obligationis finis, obligant autem se Episcopi ad exequendum Pastorale officium propter subditorum salutem; & ideo vbi subditorum salus exigit personæ Pastoris præsentiam, nō debet Pastor personaliter suum gregem deserere ', neque propter aliquod commodum temporale, neque etiā propter aliquod personale periculum imminens, cum *bonus pastor animam suam ponere* teneatur *pro ouibus*

2 *suis*. † Si vero subditorum saluti possit sufficienter in absentia Pastoris per alium prouideri, tunc licet Pastori vel propter aliquod commodum Ecclesiæ, vel personale periculum gregem deserere. Vnde Aug. dicit in epist. ad Hon. *Fugiant de Ciuitate in Ciuitatē serui Christi, quando eorum quisque specialiter à persecutoribus quæsitur, vt ab aliis qui non ita quæruntur, non deseratur Ecclesia. Cum autem omnium est commune periculum, hi qui aliis in-*

3 *digēt, non deserantur ad his quibus indigēt.* † Si enim perniciosum est nautam in tranquillitate nauem deserere, quāto magis in fluctibus? vt dicit Nicol. Papa, & habetur, *d. qu.* 1.

Ad primum ergo dicendum, quod ille tanquam mercenarius fugit, qui commodum temporale, vel etiam salutem corporalē spi-

4 rituali saluti proximorum præponit. † Vnde Greg. dicit in Hom. *Stare in periculo ouiū non potest, qui in eo, quod ouibus præest, non oues diligit, sed lucrum terrenum quærit: & ideo opponere se contra periculum, trepidat, ne hoc quod diligit, amittat.* Ille autem qui ad euitandum periculum recedit absque detrimento gregis, non tanquam mercenarius fugit.

5 Ad secundum dicendum, † quod ille qui spondet pro aliquo, si per se implere non possit, sufficit vt per alium impleat. Vnde Prælatus, si habet impedimentum propter quod non possit personaliter curæ subditorum intendere, suæ sponsioni satisfacit, si per alium prouideat.

Ad Tertium dicendum, quod ille qui ad Episcopatum assumitur, † assumit statum 5 perfectionis secundum aliquod perfectionis genus, à quo si impediatur, ad aliud genus perfectionis non tenetur, vt scilicet necesse sit eum ad statum Religionis transire. Imminet tamen sibi necessitas, vt animum retineat intendendi proximorum saluti, si opportunitas adsit, & necessitas requirat.

RESOLVTIO II.

Ex Commentario D. Caietani circa eamdem obligationem.

SVMMARIVM.

1. *Episcopi residentia personalis in Episcopatu est iuris diuini.*
2. *Episcopus, non ex suppositione, sed absolutè & simpliciter tenetur ad curam animarum.*
3. *Per quos actus personales teneatur Episcopus ad curam animarum.*
4. *Episcopus per seipsum, cessante impedimento legitimo, plebem docere debet.*
5. *Ea quæ sunt Ordinis Episcopalis, quilibet Episcopus in sua diœcesi exercere debet.*
6. *Licèt eius Ecclesia inopia laboret: nisi quod per accidens per Titularem supplere potest.*
7. *Præceptum de residentia est affirmatiuum, quod semper obligat, sed non ad semper.*
8. *Actus Episcopales sunt triplicis differentiæ.*
9. *Actus gregem commissum pascendi, principem locum tenet in Episcopo.*
10. *Qua ratione Episcopus à residentia excusetur absque præcepti violatione.*
11. *Tria Episcopum à vinculo residentiæ absoluunt.*
12. *Infirmitas, seu necessitas mutandi aërem, à residentia excusat.*
13. *Negotia à residentia excusantia, ad tria capita reuocantur.*
14. *Episcopus tenetur Ecclesiam suam defendere, cuius defensionis causâ abesse potest.*
15. *Pars ordinatur ad totum tanquam ad finem, & pars exponi debet pro bono totius.*
16. *Necessitas eundi ad Concilium generale, vel Prouinciale, prabet iustam absentiæ causam.*
17. *Quid si ex officio aliquo impediatur, an excusetur quoad Deum à residentia.*
18. *Officia Ecclesiastica non exigunt necessariò Episcopos ad eorum exercitium, & ideò à residentia non excusant.*
19. *Qui incumbit curæ Ecclesiæ communis, an excusetur*

excusetur à cura Ecclesiæ particularis sibi commissæ.

20. *Promotus ad Cardinalatum an Episcopatum prius habitum retinere possit, vel etiam ad illum eligi.*

21. *Cardinales sunt flores Orbis electi ex universa Ecclesia.*

22. *Qua ratione excusentur à residentia etiam quoad Deum in Episcopatu.*

23. *Cardinalis an possit eligi ad quemcunque Episcopatum.*

24. *Cardinalatus & Episcopatus videntur esse incompatibiles de iure.*

25. *Dupliciter vnum membrum ordinatur ad bonum alterius, tam in politicis, quam in naturalibus.*

26. *Necessitas in spiritualibus admittit plus & minus: & minus necessarium cedit magis necessario.*

27. *Episcopus excusatur à residentia ex conditione suæ personæ, & quæ illa sit.*

28. *Non residentes absque iusta causa, priuandi sunt beneficio.*

29. *Qui sufficientiùs per alium regit, quàm per se ipsum, an dicatur sufficienter regere & excusetur à residentia.*

30. *In debitis personalibus debitor per se, non per alium facere debet.*

31. *In Moralibus non attenditur possibile secundum potentiam logicam, sed moralẽ.*

32. *Pastor mercenarius non amat oues, vtpotè alienas.*

33. *Consuetudo non residendi in Episcopis Curiarum affectis, non est consuetudo, sed abusus & antiquus error.*

34. *Episcopus tenetur copulatiuè ad residentiam & opus.*

35. *Vir illustris qui per se pastorale officium exercere vel non potest, vel recusat, Episcopatum non ambiat.*

36. *Episcopus ab aliquo actu sibi proprio abstinere potest, & per alium magis idoneum exercere.*

37. *Status Episcopalis & Religiosus vt sese habeant respectu perfectionis.*

38. *Qui Religionem vouit, si vocetur ad Episcopatum, debet priùs votum adimplere, & deinde transire ad Episcopatum.*

39. *Qui vouit ingredi Religionem perfectiorem, perfectam profitendo, an voto suo faciat satis? remissiuè.*

IN artic. 5. eiusdem quæstionis dubium occurrit de residentia Episcoporum in suis Ecclesiis. *An scilicet teneantur sub peccati mort. vinculo ad residendum in suis Ecclesiis.* Et est ratio dubij, quoniam vtraque pars quæstionis habet pro se argumenta. Quod enim non sit peccatum mortale, probatur ex hoc: quia aut hoc esset à iure positiuo; & tunc hoc esset per accidens scilicet malum, quia prohibitum non est exire propositum, cum ius positiuum contraria tollatur consuetudine: aut ex diuino seu morali iure, & hoc non; tum quia constat in pluribus casibus licitum esse non residere, tum quia necessitas ista nonnisi ex fine esset, scilicet salute animarum curanda: quando ergo Episcopus per alium sufficienter, vel etiam sufficientius curam gerit animarum, quam per se, non tenetur residere, etiamsi nulla necessitas, nulla Ecclesiæ commoditas ad extra manendũ inducat, &c.

Tum quia infinitorum Episcoporum consuetudo videtur non residendi, nisi fortè ad breue tempus; in Ecclesiis suis; sed curias sequuntur multi, nec putant se reos, qui bonos habent Vicarios. Valdè quoque durum & absurdum esset; damnare tot Prælatos quos Ecclesia non reprehendit, sed honorificè sic morientes tumulat.

Præterea, aut Episcopus tenetur ad residentiam tantum, aut opus tantum, aut ad residendum & opus simul. Non ad residentiam tantum, quia vanum esset, non ad opus tantum, quia sic posset per alium supplere, & non residere. Nec ad vtrumque simul, tum quantum quædam diœceses sunt ita magnæ, vt impossibile videatur, Episcopum posse omnia personaliter persoluere (constat autem nullum teneri ex diuino aut Ecclesiastico præcepto ad impossibile) tum quia aliqui Episcopi sunt illustris generis; quos non decet ad huiusmodi ministeria personaliter descendere continuè, &c.

In oppositum autem est, quia pastor nec nomen pastoris meretur, nisi personaliter attendat suo gregi. Non enim quilibet ouium Dominus, sed ille tantum qui pascit suas, vocatur pastor: alioquin Principes habentes multos ouium greges, quos per alios pascunt, pastores ouium essent, quod est falsum: Episcopus autem est verè Pastor, iuxta verbum Domini ad Petrum: *Pasce oues meas.* 1

Ad hoc dicitur, quod Episcopus † tenetur ex præcepto diuini iuris ad residendum personaliter in suo Episcopatu. Ad cuius euidentiam tria agenda sunt. Primò, monstrabitur quod hoc cadit sub præcepto diuino. Secundò, ex qualitate præcepti reddetur ratio contingentium. Tertiò, satisfiet obiectis. Quoad primum, Ad illud tenetur Episcopus sub præcepto diuino, quod necessarium est ad finem Episcopi, qui est cura animarum: sed residentia Episcopi est necessaria ad curam animarum: ergo Episcopus tenetur sub diuino præcepto ad personaliter residendũ in suo Episcopatu. Maior propositio est per se certa, & patet inductiuè, constat namque quod omnis qui simpliciter tenetur ad aliquid agendum, tenetur ad medium necessarium ad illam actionem.

Dixi autem *simpliciter* ad differentiam eorum qui tenentur ex suppositione. v. g.

Famulus tenetur ad sequendum Dominum, si prouidetur ei de equo & expensis. Milites aliqui tenentur ad pugnan-
2 dum, si prouidetur eis de armis &c. † Episcopus autem non ex suppositione, sed absolutè & simpliciter tenetur ad curam animarum, & propterea tenetur ad medium sibi possibile, necessarium ad curam animarum. Nec solum tenetur, sed eadem necessitate, qua tenetur ad finem, tenetur ad medium; ex quo medium est ita necessarium, quod sine illo non potest finem consequi. Et quia constat quod de necessitate præcepti diuini iuris tenetur Episcopus ad curam animarum, consequens est quod etiam de necessitate præcepti teneatur ad medium necessarium ad curam animarum; & sic patet Maior, Minor autem, scilicet residentia personalis Episcopi, est necessa-
3 ria ad curam animarum; probatur. † Episcopus tenetur ad curam animarum, mediantibus his actibus personalibus; scilicet, doctrina, ministratione Sacramentorum, consecrationibus, visitatione, custodia, ac diligentia: ergo residentia personalis Episcopi est necessaria ad curam animarum. Consequentia ista est clarissima. Antecedens quoad singulas eius partes probatur.

Quoad doctrinam patet ex authoritate
4 Apostoli: *Oportet Episcopum esse Doctorem.* † & non dicit Episcopum oportet habere Doctorem, & in ordinatione Episcopi dicitur: *Vade, prædica populo Dei*; & non dicitur, Mitte ad prædicandum. Quoad ministrationem Sacramentorum patet ex eo, quod tenetur ad ministrandum populo sacraméta, quæ solus Episcopus potest ministrare, vt sunt Sacramenta confirmationis, & ordinationis. Quoad consecrationem patet, quod consecratio Ecclesiarum, calicum, altarium, ac virginum, confectio chrismatis, benedictio olei sancti, corporalium, & reliquorum requisitorum ad vestiendum Sacerdotem, ac ornandum altare ad solum Episcopum spectant. Quoad visitationem, custodiam ac vigilantiam patet ex eo, quod nisi ad hæc personaliter teneretur, non esset ipse pastor custodiens gregem, & vigilans super eo, ac visitans singulas oues, vt cuique tribuat, quod conuenit; sed vt dictum est, esset Dominus ouium, habēs pastorem ouium Christi; & ad illos spectant actus sex, Ezech. c. 34. à Domino expressi, scilicet, *consolidare infirmum, sanare ægrotum, alligare confractum, reducere abiectum, requirere perditum, custodire pingue, ac forte.* Ad illos denique in Petro dictum est, *pasce*, non pascere fac, *oues meas.*

Nec obstat huic rationi, si dicatur, quod
5 Episcopi exercent † hæc per Episcopos pauperes, quia quilibet Episcopus tenetur ad hæc omnia in sua Diœcesi; ac per hoc incompossibilia sunt hæc duo simul, scilicet quod quilibet Episcopus exerceat hæc in sua Diœcesi per se, vel alium Episcopum, & quod omnibus diœcesibus fiat satis; nisi vnus Episcopus sit simul in diuersis locis, puta feria 5. in Cœna Domini ad conficiendum chrisma. †. Abusionis quidem est de- 6
testabilis, quod pauper Episcopus relicta sua Ecclesia alteri seruiat. Nec etiam obstat si dicatur, quod per Episcopos titulares suppleantur hi defectus, quantum per accidens est, quod inueniantur Episcopi titulares, ex hoc scilicet accidente; quia Ecclesiæ aliquæ sunt in manibus infidelium, vel destructæ. Quod autem est per accidens, ab arte relinquitur, nec infirmat rationem per se solidam. Restat igitur ratione firmatum, quod per se loquendo, quilibet Episcopus tenetur ex diuini iuris præcepto residere personaliter in suo Episcopatu. Hæc de primo.

Quoad secundum: quia præceptum de residentia, quia est affirmatiuum † præce- 7
pta autem affirmatiua licet semper obligent, non tamen obligant semper, sed pro loco, & tempore; ideo videndum est pro quo tempore obliget. Nam de loco nulla est quæstio, quia ad certum locum obligat, scilicet propriæ diœcesis, quamuis igitur tempus pro quo obligat, affirmatiuum præceptum sit; illud tamen in quo oportet affirmationem ponere, in exercitio oportet diligentiam considerare, quando opus est actum Episcopalem ponere in exercitio.

Sunt autem † triplicis differentiæ Episcopales actus. Nam quidam exigunt certum 8
& determinatum tempus; vt collatio ordinum, & confectio chrismatis, vt patet. Et ratione horum sufficeret quod Episcopus resideret, pro tunc quando exercere oportet hos actus. Quidam verò sunt indeterminati temporis, sed non frequenter occurrunt; vt consecrationes, & benedictiones: & ratione horum sufficeret Episcopum residere, ita quod Ecclesia non pateretur defectus istorum. Quidam autem sunt temporis indeterminati & frequentis, ita quod nullum tempus est exceptum, in quo non facilè & sæpè occurrat horum necessitas, vt est actus pascendi Christi gregem: Oportet námque pastoralibus actibus ita assiduum pastorem esse, vt continuè pascat oues. Scriptum est enim: *Qui præest in solicitudine*, & rursus: *Solicitudo mea omnium Ecclesiarum, quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror?* A pastore quoque exiguntur illi actus supradicti in Ezechiele, quos aut continuum aut frequens valdè tempus exigere constat.

Et ratione eorum tenetur Episcopus continuè in Episcopatu residere, quantum tanta temporis frequentia continuam exigit residentiam; tum ex frequentia exercitij

actuum

actuum huiusmodi: tum ex præparatione ad istos actus. Nam licet omne tempus non occupetur in exercitatione actus pastoralis; nullum tamen tempus est exemptum, in quo non oporteat Episcopum esse paratum ad exercitationem actus pastoralis, quia
9 † actus pascendi est principalis actus Episcopi, iuxta verbum Domini ad vniuersalis Ecclesiæ Episcopum, *Pasce oues meas*, & ex principali actu iudicium sumendum est: ideo per se loquendo, Episcopus tenetur sub præcepto ad continuam residentiam in suo Episcopatu; ita quod hoc præceptum affirmatiuum ex natura rei præceptæ, sicut habet locum determinatum, scilicet propriam diœcesim, ita habet tempus determinatum, scilicet assiduè. Et sic licet præcepta affirmatiua formaliter obligent semper, sed non ad semper, sed pro loco & tempore quo oportet, & in hoc differant formaliter à negatiuis: hoc tamen præceptum gratia materiæ obligat ad semper seu assiduè, quod est quasi semper, & ad certum locum.

Et quoniam obligatio ista ad semper ex parte materiæ est, & materia ipsa mutabili-
10 tati subiecta est: idcircò † contingit absque violatione præcepti Episcopum non semper residere. Quæcunque enim ita sese habent ad huius præcepti materiam, quod secundum rectæ iudicium rationis absoluunt illam à vinculo necessariæ continuitatis, excusant Episcopum ab obligatione ad residendum pro tunc.

11 Sunt autem † quæ ab huiusmodi vinculo absoluunt, & excusant, tria, necessitas impedimenti, qualitas negotij, & conditio personæ. Et impedimentum quidem inuenitur dupliciter, scilicet ab extrinseco, vel ab intrinseco. Si enim extrinseca persecutio, vel infidelium vel Principis Christiani, cogit Episcopum exulare vel recedere, vt contigit B. Ioanni Euangelistæ, & B. Tho. Cantuariensi, licitè Episcopus subtrahit propriam præsentiam gregi suo; & in huiusmodi persecutionibus seruanda vniuersaliter est regula in litera tradita, distinguendo scilicet quando expedit Ecclesiæ præsentia personalis Episcopi, etiamsi corporalis illius vita auferenda credatur à tyranno, *quoniam bonus pastor ponit animam suam pro ouibus suis*. Et quoniam expedit Ecclesiæ, vt vita vel libertas personæ Episcopi conseruetur, ex Ecclesiæ siquidem bono sumenda est ratio præsentiæ, aut absentiæ.

12 Impedimentum † autem intrinsecum quod ex corporea procedit infirmitate, absolutè loquendo excusat à residentia; putà si oportet mutare aërem ad recuperandam sanitatem, vel ire ad balnea, & huiusmodi. In casu tamen imminentis periculi Ecclesiæ suæ, cui sua obuiaret præsentia, teneretur sustinere ægritudinem, etiam vsque ad mortem inclusiue, iuxta verba Domini: *Bonus pastor ponit animam suam pro ouibus suis &c.*

Negotium vero excusans † à residentia 13 licet multiplex valde sit ad triplex tamen genus reducitur: sicut Ecclesia ipsa ex cuius bono ratio residentiæ sumitur, tripliciter se habet. Nam ad aliquid se habet, vt totum ad partem, ad aliquid vero vt pars ad totum, ad aliquid autem vt pars ad compartem. Verbi gratia, Ecclesia Caietana habet se ad singulos actus sibi debitos, putà visitari, doceri, defendi & huiusmodi, vt totum ad partes. Habet autem se ad vniuersalem Ecclesiam, vt pars ad totum, ad alias vero Ecclesias, vt pars ad compartes. Quando igitur negotium exigens absentiam Episcopi, se habet ad ipsã suam Ecclesiam, vt pars ad totum, putà quia imminet defensio Ecclesiæ, ob quam oportet Episcopum ad remotiores partes, se transferre; tunc licet Episcopum excusari à residentia.

Et ratio est, quia ipse † tenetur suæ Eccle- 14
siæ exhibere non solum alios actus, sed etiam istum, qui est defendere, vel procurare bonum eius. Et propterea licitè ob suæ Ecclesiæ bonum subtrahit corporalem præsentiam. Et ad hoc membrum directè respicit, quod in litera dicitur, *quod propter aliquod commodum Ecclesiæ Episcopus potest se absentare*. Cum vero negotium exigens Episcopi absentiam, ad vniuersalis Ecclesiæ bonum spectat, clarum quoque est licitè Episcopum se absentare à sua Ecclesia. Et ratio est, † 15
quia bonum partis ordinatur ad bonum totius vt finem, & debet pars exponi pro totiùs bono, etsi oporteat etiam detrimentum pati; vt patet cum inciditur quæque manus, vt saluetur persona. Vnde Ecclesia particularis tenetur pro bono vniuersalis Ecclesiæ suum exponere pastorem ad damnum etiam pati suæ absentiæ.

Est tamen hic opus distinctione, an negotium hoc vniuersalis Ecclesiæ sit necessariò exigens Episcopum, vel non. Nam si negotium † necessariò exigit Episcopum, vt ire 16
ad Concilium generale vel ad synodum prouincialem, quæ etiam se habet ad Ecclesiam episcopalem, vt totum ad partem; constat quod rationabilis est absentia. Sed si negotium † vniuersalis Ecclesiæ non ne- 17
cessariò exigit Episcopum, putà quia persona Episcopi habet officium, quo oportet ipsum vniuersalis Ecclesiæ seruitio perpetuo personaliter Romæ deseruire, verbi gratia quia est Secretarius Sedis Apostolicæ, vel auditor Rotæ Romanæ, aut huiusmodi, non ex hoc excusatur à residentia, quoad Deum.

Et ratio diuersitatis est, quia partes dupli-

citer ordinantur ad bonum totius: Primò absolutè, & sic secundum naturalem statum ordinantur ad bonum totius, sicut manus, pedes & cætera membra hominis absolutè quidem ordinantur secundum suos naturales status ad bonum hominis, cuius sunt partes: in casu autem quo totius bonum periclitatur, partes etiam perdendo naturales suos status, ordinantur ad bonum totius. Secluso autem casu necessitatis, seu periculi totius, natura totius non requirit defectum in parte aliqua, sed nititur singulas partes saluare in suis naturalibus statibus. Sic autem proportionaliter oportet fieri in toto, & partibus Ecclesiasticæ politicæ secundum rectam rationem, ita quod quælibet particularis Ecclesia ordinatur ad vniuersalis Ecclesiæ bonum & seruitium, absolutè quidem salua cuiusque Ecclesiæ perfectione: in casu autem necessitatis ordinatur ad bonum vniuersalis Ecclesiæ, etiam cum sui detrimen-
18 to. Et quia seruitia † quædam, vt ire ad Synodum, sunt manifestè in articulo necessitatis Ecclesiæ vniuersalis vel prouincialis, seruitia autem quæ Romæ in huiusmodi officiis exhibentur, nulla necessitate communiter exigunt quod Episcopi incumbant talibus officiis, sed sunt tales in Ecclesia Dei; velut monstra in natura: ideo non excusantur à residentia.

Et si instetur, quod residentes in Ecclesia communi, qualis est Romana, censentur vbique residere; Respondetur, quod si hoc est verum fictione iuris positiui, quod Iuristis relinquo; non tamen est verum quoad
19 Deum, quia † secundum veritatem alius est finis proprius curæ Ecclesiæ communis, & alius est finis proprius curæ Ecclesiæ particularis, ac per hoc aliud est incumbere curæ communis Ecclesiæ, & aliud est incumbere curæ particularis Ecclesiæ. Et eadem ratione aliud est residere in cura particularis Ecclesiæ, & aliud est residere in cura communis Ecclesiæ.

Et si rursus instetur, quod Cardinalis Romanæ Ecclesiæ de iure potest esse Episcopus alicuius particularis Ecclesiæ; etiam remotissimæ ab Vrbe, ac per hoc excusatur à perpetua residentia in sua particulari Ecclesia, ex hoc quod residet Romæ, vacando curæ vniuersalis Ecclesiæ; respondetur
20 dupliciter. Primo † iuxta illorum opinionem, qui tenent Cardinalem non Episcopum posse non solùm retinere Episcopatum prius habitum, sed etiam posse eligi in Episcopum, quod hoc non conuenit Cardinali ex hoc quod perpetuæ seruituti vniuersalis Ecclesiæ est addictus, sed ex hoc quod præsumitur, quia sic debet esse, quod Cardi-
21 nales † sunt flores orbis electi ex vniuersa Ecclesia vt viri excellentissimi in vita & doctrina; ita vt merito ad vniuersalis Ecclesiæ non qualecunque seruitium, sed hoc maxime, scilicet curam, sint assumpti. De talibus autem vitis rationabiliter præsumitur, quod non minus bene pascent Ecclesias suas particulares absentes, quam alij præsentes. Et idcircò non ex hoc capite solo, hoc est † ex negotio vniuersalis Eccle- 22
siæ, sed ex alio adiuncto capite postmodum tractando, scilicet conditione personæ excusatur Cardinalis à residentia in suo Episcopatu etiam quoad Deum. Vtrumque autem caput clauditur in hoc, quod dicitur Cardinalis Romanæ Ecclesiæ, quia incumbit perpetuæ curæ vniuersalis Ecclesiæ, & præsumitur de iure vnus ex primis sapientibus orbis, ad regendum ac pascendum Ecclesiam Dei.

Secundò iuxta Doctrinam iuris communis editi ab Innocentio tertio, *extra de postulatio. capitulo bona memoria.* 1. quod † fal- 23
sum assumitur, scilicet quod Cardinalis de iure potest esse Episcopus cuiuscunque Ecclesiæ, quamtumcumque remotæ, quoniam vt in dicta patet decretali, propter impossibilitatem residendi in vtraque Ecclesia Romana scilicet, & Rauennate, præfertur vtilitas vniuersalis Ecclesiæ, vt Cardinalis præsens sit Romæ, & non admittitur postulatio ipsius ad Archiepiscopatum Ecclesiæ Rauennatis. Et quia textus clarus est, & rationi innititur sanctæ: ideo dicendum videtur, quod † Cardinalatus, & Episcopatus 24
sint de numero incompatibilium de iure, vt Panormitanus etiam *ibid.* sentit; quicquid sit de consuetudine; si tamen consuetudo, & non potiùs abusio appellanda est. Cum autem negotium ad bonum alterius particularis Ecclesiæ vel personæ ordinatum, exigit absentiam Episcopi, contingit licitè, & illicitè Episcopum abesse. Nam cum quælibet particularis Ecclesia se habeat ad aliam particularem tam Ecclesiam, quam personam, vt pars ad compartem; eo quod *Sumus omnes vnū corpus in Christo, singuli autē alter alterius membra*, potest, & debet illam adiuuare.

Dupliciter tamen † vnum membrum or- 25
dinatur ad bonum alterius, tam in naturalibus, quam in politicis, scilicet absolutè vel in casu. Et absolute quidem quodlibet membrum saluo suo naturali statu confert alteri; sicut oculus videt sibi, & pedibus ac manibus, & similiter pedes ambulant sibi & oculis, & sic de alijs. Et similiter quælibet Ecclesia, ac persona in sua perfectione consistens, & sibi & cuilibet prodest, scriptum est enim in symbolo, *Sanctorum Communionem*. In casu autem necessitatis videmus naturam, membrum quodam minus necessarium pro magis necessario exponere, vt pedem pro capite, sed non è contra. Et rursus

rursus videmus, quod pro maiori necessitate membri minus opportuni, natura abhorret aliquid detrimenti sustinere in membro magis nobili & necessario; vt patet quando, ne perdamus pedem sustinemus læsionem aliqualem in capite, puta cauterium. Quocirca cum officium Episcopi præcipuè circa spiritualia versetur, & spirituale est magis necessarium Ecclesiæ quàm temporale, non licitè Episcopus propter temporale negotium alterius personæ vel Ecclesiæ, priuaret Ecclesiam suam spirituali pastu, ad quem personæ suæ præsentia tenetur. Sed è contra optimè faceret, si in temporalibus damnum sustineret suæ Ecclesiæ, vt alteri in spiritualibus subueniret.

26 Similiter cum † vnum spirituale sit magis necessarium, quam aliud, puta, negotium fidei, vel pacis, quam ministratio Sacramentorum, & huiusmodi; laudabiliter Episcopus pro negotio fidei vel pacis in aliena moratur Ecclesia. Et hac ratione Episcopi licitè sunt legati ad pacem inter Reges Christianos componendam. *Si enim cuiusquam*, (inquit Ambrosius,) *officium est pacem facere, Sacerdotis maximè officium est.* Quod autem legati eant promiscuè ad temporalia negotia, abusionis est. Scriptū est enim, *Nemo militãs Deo implicat se negotiis sæcularibus.*

27 Posset quoque tanta † necessitas alteri Ecclesiæ vel personæ in minus bono spirituali, aut temporali imminere, vt laudabiliter Ecclesia eligeret, sustineret aliquod detrimentum in seipsa per substractionem sui pastoris ad tempus, vt tantæ alterius necessitati subueniret. Prudentiæ autem humanæ relinquitur pensanda qualitas alienæ necessitatis cum quantitate damni spiritualis, præcipuè Ecclesiæ propriæ. Si enim bona fide prudens propter aliquod pietatis opus, Ecclesiam suam ad tempus corporaliter deserit, etiamsi minus rectè indicaret, non imputaretur ei ad culpam mortalem ab eo qui intuetur, quod *cogitationes mortalium sunt timidæ & incertæ prouidentiæ nostræ.*

28 Conditio autem personæ † excusans Episcopum à personali residentia, est, vt vnica, quando scilicet persona talis est, vt melius aut saltem æque bene pascatur Ecclesia à tali persona absente, quam pasceretur ab alio præsente. Ob hanc rationem sunt sex Episcopi vicini Romanæ Ecclesiæ, habentes Romæ residentiam, quia sunt Episcopatus Cardinales. Ob hanc quoque rationem posset vnus plures Ecclesias habere, deficientibus aliis idoneis; & excusaretur à iugi residentia in vna. Ob hanc quoque rationem, secundum quorumdam opinionem, vt dictum est, concedunt iura vt Cardinalis Romanæ Ecclesiæ possit eligi in Episcopum alicuius particularis Ecclesiæ. Et quia excusatio ex isto capite est per accidens, per accidentem scilicet penuriam pastorum bonorum: ideo non est mirum si per accidens in huiusmodi casu, oportet per aliquem titularem Episcopum, aut Vicarium supplere opportunos actus, qui personalem præsentiam in Ecclesia exigunt.

Quod autem hæc, quæ de personali residentia diximus, ita se habeant, ex ipso etiam iure scripto, *de clericis non residentibus*, satis patet; † Quia priuandi sunt non residentes absque ratione, & rationabili causa. Ex regulis quoque Gregorij *in pastorali*, quas personalē exigere industriam ac probitatem patet, constare quoque potest; & *ex arti. hoc huius. q.* patet hanc esse authoris doctrinam, vbi nec persecutiones, tempore concedit, licitam esse absentiam Pastoris, nisi in casu. Quantò ergo magis absque persecutione illicita est, & perniciosa absentia pastoris, sine rationabili causa? Hæc de secundo. 19

Quoad tertium; respondeo obiectis, & dicitur ad primum, quod obligatio Episcopi ad residendum in sua Ecclesia, est ex præcepto diuini iuris, vt monstratum est. Et ad primam obiectionem in oppositum dicitur, quod, quia, præceptum hoc est affirmatiuum, ideò nihil illi obstat, quod in multis casibus contingit, licitè non residere.

Ad secundum verò dicitur, quod nec illa † comparatiua, scilicet sufficientius per alium, quam per se Episcopus regit, excusat ipsum à residentia: quia licèt verum sit, quòd sufficientiùs per alium quàm per se Episcopus regat, non tamen ex hoc habetur quod sufficienter regat. Quilibet enim malus rector sufficientiùs per alium bonum quam per se regit; & tamen stat quod nec ille alius sufficienter regat. Nec illa positiua, scilicet sufficienter per alium regit, excusat ipsum à residentia: quoniam licèt per hoc sufficiēter sit prouisum Episcopatui ex parte Ecclesiæ, non tamen sufficienter ex parte Episcopi: quia non solùm tenetur ad prouidendum Ecclesiæ, sed tenetur ad personaliter pascendum Ecclesiam, vt monstratum est. † In debitis autem personalibus non absoluitur debitor si per alium facit. Verbi gratia, sacerdos si diuinum officium faciat per aliquem deuotum ac sanctum clericum pro se dici, sufficienter satisfacit illis pro quibus tenetur orare; sed non propterea excusatur à dicendo officium; quia est debitum personale; & similiter accidit in proposito. 30 31

Vnde cum dicitur, Si residentia sub præcepto caderet, hoc esset ex necessitate finis, qui est salus animarum; Conceditur, & dicitur quod salus animarum necessitat pastorē suum ad personale debitum hoc, est, per-

sonalem curam animarum. Et cum dicitur, Salus animarum potest procurati absque personali Episcopi cura: Ergo non necessitat ipsum ad personalem curam: Respon-
32 detur, quod in † moralibus non attenditur possibile secundum potentiam logicam, hoc est quod non implicat contradictoria; sed secundum potentiam moralem officiorum.

Constat autem ex Domini sententia, quod
33 mercenarij † officium non se extendit ad id quod præcipuum est in pastore, scilicet amorem ouium suarum, non alienarum. Et propterea dicitur, quod per se loquendo salus animarum ita necessitat pastorem ad personalem curam, quod regulariter non potest sine ipsius personali cura Episcopi haberi; quamuis per accidens contingere fortè hoc possit, sed quod est per accidens, non variat naturam moralium vinculorum. Et propterea non excusatur Episcopus à personali residentia, ex hoc quod per optimum Vicarium prouidet Ecclesiæ.

34 Ad Tertium dicitur, quod † non consuetudo, sed abusus est tot Episcoporum non residentium, & sequentium curias. Et quia vnusquisque præsumitur pœnitens in fine vitæ suæ, quando cum sancta Ecclesiæ communione recedit: ideo nihil honoris residentium tumulis Ecclesia adimit. Nec hoc videri durum ei debet, qui illud Hieronymi considerat, *Non omnes Episcopi sunt Episcopi.*

Ad secundum argumentum dicitur, quod
35 Episcopus † tenetur ad vtrumque simul, residentiam & opus. Et cum instatur contra hoc ex parte magnitudinis diœcesis; respondetur, quod nulla est adeò magna Diœcesis, cui non possit vnus Episcopus personaliter exhibere omnia, quæ sui sunt officij, si verè vult curam ouium suarum gerere. Cum autem instatur ex parte illustris generis; respondetur quod nemo illustrior illo, qui *Pontifex assistens futurorum bonorum introiuit semel in sancta*, quæ de se ipso dicit: *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare.* † Non acceptet vir illustris Episcopatum
36 si non vult pastorale officium exercere; sibi ipsi imputet illustris, qui acceptauit Episcopatum, & exequatur quod promisit. Seruet Deo & Ecclesiæ fidem. Turpem se recognorat, si nomen, potentiam, honorem, ac diuitias Episcopi tenet in persona sua, officium autem alteri delegat; quoniam priora omnia suæ data sunt personæ, vt habeat simul cum illis personale officium Episcopi.

37 Cum his tamen stat, † quod persona Episcopi, salua conscientiæ puritate, ex rationabili causa abstineat ab aliquo proprio sibi actu, & per alium exerceat illum, putà quod prædicet per alium, vbi homo magis expediens fuerit; exemplo Valerij, qui per Augusti[num] prædicabat &c.

In responsione ad tertium eiusdem artic. diligenter aduerte, hos duos perfectionis status, scilicet Episcopalem, & religiosum, † non se habere vt magis perfectum & minus perfectum, sic vt in maiori includatur 38
minus; sed ad diuersorum generum perfectiones. Et hinc prouenit, quod vota quædam, putà castitatis, & paupertatis, sunt de essentia status perfectionis vnius, putà religiosi, & non sunt de essentia status alterius, scilicet Episcopalis.

Hinc etiam oritur, quod † qui vouit se 39
religiosum fore, si interim vocetur ad Episcopatum, tenetur implere prius votum religionis statum, & deinde potest transire ad Episcopatum. Hoc enim non esset opus, si Episcopalis status esset perfectior, vt perfectior eiusdem generis, vt vna Religio est perfectior alia; sed transeundo ad Episcopatum, absque ingressu religionis satisfecisset voto religionis. Sicut qui † vouit ingre- 40
di perfectiorem religionem facit satis suo voto ingrediendo perfectiorem religionem, vt infra patet. Habent ergo se Episcopalis & religiosus status, vt duo perfectionis genera: nam ille est velut perfectionis vniuersalis, iste perfectionis particularis, ille sicut sol, iste sicut margarita, aut animal perfectum: ille naturæ perfectiuæ aliorum, iste naturæ sibi ipsi proficientis.

RESOLVTIO III.

Notationum circa Articulum. S.D.

SVMMARIVM.

1. *Residentia Pastoralis an sit de iure diuino, vel humano tantùm.*
2. *Gerunda opinio refertur.*
3. *Refellitur.*
4. *Residentia pastoralis est de iure diuino.*
5. *Probatur authoritate sacra scriptura, & SS. Patrum.*
6. *Caietanus declaratur.*
7. *Pastoralis officij est animam ponere pro ouibus sibi commissis.*
8. *Pastor tanquam mediator inter Deum & homines spiritualia ipsis administrare tenetur.*
9. *Pastor personam Dei gerit in comparatione ad populum.*
10. *Caietanus, & Miranda, acerrimi defensores disciplinæ Ecclesiasticæ, & sententiæ Doctoris Angelici.*

ARTICVLVS iste valde doctrinalis est, cuius doctrinæ, vtpotè consonæ Euangelio explicato à sanctis Patribus, se confor

conformauit Concilium Trident. vt infra videbimus, determinans Residentiam personalem Pastorum Ecclesiæ esse de iure diuino, vt contra duos vel tres Auctores sentientes esse de iure humano, monstrabimus, † quos secutus est Andreas Gerundiensis *lib. 2. de Episcopatu cap. 4. n. 12.* dicens, quod Residentia non est concedenda de iure diuino, sed de humano; ita vt connexio cum hac certa Ecclesia huius Episcopi, humani & canonici iuris est ad instar vinculum matrimonij rati: sed, vt infra monstrabimus, sententia hæc coincidit cum Catherini opinione, quam omnino falsam esse fere omnes scriptores fatentur; vnde Gerunda prorsus est spernendus; anne censura inurendus, alij iudicabunt: ego vero

2 sentio nullatenus † eius opinionem in praxi sequendam; audi virum illum sui æui doctissimum *in controuersia de Residentia ministrorum Ecclesiæ* (quam ad finem huius tomi integram dabo, est enim dignissima vt sudet sub prælo) *cap. vlt.* postquam Andreæ iecit fundamentum à ratione petitum; *quia humana institutione factus sum Episcopus, & Papa cum causa potest me priuare hoc Episcopatu, & transferre de hac Ecclesia in altam: ergo non teneor ex iure diuino exercere hic officium sacerdotale; ac proinde nec residere* hac ratione (ait) inducti sunt aliqui vt negarent residentiam esse de iure diuino. Qui respondet sapientissimus Magister: *Ingenue fa-*

3 *teor, ego obstupui quum primo intellexi † hac friuola & puerili ratione, adduci aliquos viros, alioquin doctos, in tam nouam, falsam & perniciosam opinionem; eodem argumento probarent, ex iure diuino nos non teneri parere præpositis nostris; primò, quia humana institutione ego præfectus sum huic Reipublicæ. Deinde humana etiam authoritas potest me remouere à magistratu, & eadem potest me transferre ab hoc magistratu ad alium. Et cum his certum est & extra controuersiam, obedientiam ex iure diuino exhibendam esse præpositis, & eodem iure debere mihi quamdiu sum in magistratu &c.* De quibus latius *Resolut. 8. & sequentibus,* vbi examinabimus causas ob quas Summus Pontifex possit in huiusmodi diuino præcepto de residentia personali ministrorum & Pastorum Ecclesiæ dispensare.

4 Igitur doctrina D. Tho. † est, quod isti sunt iure diuino adstricti ad personalem residentiam; ita quod non residere prohibitum sit, quia malum, & non solum malum, quia prohibitum lege aliqua dumtaxat humana: quamuis enim D. Tho. expressè

5 † non dicat hoc esse de iure diuino; tamen rationes & authoritates Sacræ Scripturæ & Patrum, quibus vtitur, id manifestè probant; cum hoc exigat officium pastorale, vt videbimus in Commentario eminentissimi Caietani; quare dum solutione ad. 2. dicit, *quod ille qui spondet pro aliquo, si per se implere non possit, sufficit quod per alium impleat; vnde Prælatus, si habet impedimentum, propter quod non possit personaliter curæ subditorum intendere, sua sponsioni satisfacit, si per alium prouideat.* Non ideo id dicit, quia non sit residentia de iure diuino, sed quod, † quum adest impedimentum iuris aut facti, de quo egerat in artic. corp. personalis residentiæ præceptum, etsi diuinum, impleri nequit, quare ex vi eiusdem debet prouidere ouibus alium, qui eas instruat. 6

Sed audi S. D. Doctrinam huius articuli enucleatiùs tradentem, *opusculo 18. de perfect. vitæ spiritu. cap. 16. Ego sum pastor bonus, bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis,* quod exponens B. Greg. dicit *ostensa nobis est igitur de contemptu mortis via, quam sequamur, apposita est forma cui imprimamur. Primum est, exteriora nostra misericorditer ouibus eius impendere. Postremum verò, si necesse sit, etiam mortem nostram pro eis debemus ministrare. Lupus etenim super oues venit, cum quilibet iniustus & raptor fideles quosque atque humiles opprimit; sed is qui Pastor videbatur esse, & non erat, reliquit oues, & fugit; quia dum sibi ab eo periculum metuit, resistere eius iniustitiæ non præsumpsit. Ex quibus verbis patet, quod † de necessitate pastoralis officij* 7 *est, vt periculum mortis non refugiat propter gregis sibi commissi salutem. Obligantur ergo ex ipso officio sibi commisso, ad hanc perfectionem dilectionis, vt pro fratribus animam ponant. Similiter etiam † ex officio Pontifex obligatur* 8 *ad hoc, quod bona spiritualia proximis administret, quasi quidam mediator inter Deum & hominem constitutus, vicem eius agens, qui est mediator Dei & hominum Christus Iesus;* quia, vt dicitur Hebræor. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum; vt offerat dona & sacrificia pro peccato. Sed † rursus personam* 9 *Dei gerit in comparatione ad populum, dum populo, quasi virtute Domini, Iudicia, documenta, exempla & sacramenta ministrat. Ad huiusmodi autem perfectionem Episcopi in sua ordinatione & consecratione se obligant, sicut Religiosi in sua professione, &c.*

Quam Angelici D. Sententiam dubio procul amplexatum est Concilium Trid. & vrgent Summi Pontifices suis decretis & Bullis, quotidie in eius confirmationem emanantibus; vtpotè stillatam ex Sacra Scriptura, Patribus & Conciliis; vt abundè & egregiè probant duo eius † acerrimi defensores D. Caiet. & eruditissimus Magister Bartholomæus Carranza de Miranda, qui hac in parte disciplinam Ecclesiasticam penè dilapsam instaurarunt, propugnarunt, confirmarunt ex Patribus, Conciliis, Sacra 10

Scriptura,

Scriptura, & firmissimis argumentis Theologicis. Igitur opinio noua Andreæ Gerunda explodenda penitus est, ne perniciem, & scandalum generet in Ecclesia. Ego quidem (vt verum fatear) vt ne *gry* quidem de ea audiretur à Catholicis & Religiosis viris.

RESOLVTIO IV.

Adnotationum circa Articul. Commentarium Eminentiss. Caietani.

SVMMARIVM.

1. *Caietanus Residentiam pastoralem primus fere omnium illustrauit.*
2. *Nemini quauis dignitate fulgenti licet plures Episcopatus retinere regulariter.*
3. *In beneficio residentiam de iure requirente non residere, peccatum est, ex Caietano.*
4. *Caietanus qua ætate Commentaria in 2.2.D. Th.persecerit.*
5. *Actus Episcopales qui ex officio personaliter exerceri debent, non nisi per accidens per Episcopos Titulares supplentur.*
6. *Collectiuè sumpti arguunt obligationem indispensabilem exercendi eos per se.*
7. *Quanquam diuisim sumptos possit Episcopus legitimè impeditus per alium exercere.*
8. *Cardinalis Episcopus excusatur à residentia personali in Episcopatu, propter residentiam in Curia Romana.*
9. *Et ex conditione personæ.*
10. *Cardinalis præsumitur de iure vnus ex primis Sapientibus Orbis.*
11. *Natalium nobilitas quæcunque non excusat Episcopum à residentia in Episcopatu.*
12. *Etiam filius legitimus Regis in Episcopum assumptus, actus pastorales vt potest per se exercere tenetur, & per alios in subsidium.*

CVM semper in animo habeam, meas
morales Resolutiones ex principiis
1 vtriusque Thomæ deducere; † cum Domi-
nus Caietanus primus fere fuerit, qui do-
ctrinam de residentia personali ministro-
rum Ecclesiæ illustrarit suo egregio Com-
mentario, quod post articulum dedi inte-
grum, & articulus sit notatus: operæ pre-
tium duxi, Commentarium breuiter adno-
tare, vt ad resolutiones deueniam alias.

Adnoto 1. circa §. *ad hoc dicitur*, vbi asse-
rit, quod Episcopus tenetur ex præcepto di-
uini iuris, ad residendum personaliter in suo
Episcopatu; id quod repetit *in summa*, ver-
bo *Pontificium*, *num.6.* & verbo *Episcopi pec-
cata num.* 1. & vtrobique bene aduertit &
tuetur Guagericus Hispanus *litera A* in pro-
ximo loco, & *littera B* in secundo, hîc, *qua-
re* (ait Hispanus) *manifestè patet* (*ex Tri-
dent. sess.6. de reform. & sess.23. cap.1.*) † *ne-* 2
mini, quantumuis magno, licere (*nisi vbi ad-
fuerint causæ supradictæ*) *plures Episcopatus re-
tinere, quacumque etiam Pontificiâ dispensatio-
ne ad hoc ei non suffragante. Patet inquam,
quia cum plures Episcopatus retinet, eum neces-
se est in aliquibus non residere. Videndus Soto de
Iustit. quæst. 3. artic.1.* Sed aduerte diligen-
tiam in scribendo, & formalem modum di-
cendi Domini Caiet. nam in præfato *num.6.*
loquens de beneficio, absolutè † dicit, *in* 3
*beneficio siquidem de iure requirente residen-
tiam, peccatum est sine rationabili causa non
residere:* non dicit, *de iure diuino*, dum loqui-
tur de beneficio absolutè; quia est aliquod,
quod solum requirit residentiam iure hu-
mano, in quod cadit valida dispensatio, etiam
sine causa. Loquens tamen de beneficio cu-
rato, dicit *quod tenetur ex iure naturali &
diuino*; nam Pastor, si non residet, *infert* (ait)
*contrarium naturali iustitiæ, quâ tenetur ipse-
met ex suscepto officio gerere ouium Christi cu-
ram, quæ regulariter sine residentia non potest
haberi, vt debet; cum etiam præsentes & soli-
citè studentes circa animas, vix regant vt te-
nentur.* hæc ille, qui maturissima ætate lo-
quitur, anno scilicet eius quinquagesimo
quinto, cum Commentaria † *in* 2. 2. perfe- 4
cerit, anno à natiuitate sua quadragesimo
nono; quare per sex annos maturauit sen-
tentiam.

Adnoto 2. circa versic. *neque etiam obstat*,
in *eodem* §. *ad hoc dicitur*, in quo discurrens
per omnes fere actus pastorales, qui per se
debent ex vi officij Pastoris exerceri ab
Episcopo personaliter; vt sunt doctrina, mi-
nistratio sacramentorum, consecrationes, &
ordinationes, custodia & diligentia; dicit
quod horum † *actuum defectus, dum suppletur* 5
*per Episcopos Titulares, est per accidens; quia
per accidens est, quod inueniantur Episcopi Ti-
tulares; ex hoc scilicet accidente, quia Ecclesiæ
aliquæ sunt in manibus infidelium, vel destru-
ctæ; quod autem est per accidens, ab arte relin-
quitur, nec firmat rationem per se solidam.* Quæ
doctrina valde ingeniosa & mirabilis est.

Circa quam notare operæ pretium est,
quod omnes actus isti personales adnume-
rati, manifestè arguant obligationem iuris
diuini, † si collectiuè sumantur; & sic sit in- 6
dispensabile, quod per mercenarium eos
exerceat proprius Pastor; quia per alium
nequit, vt oportet, agnoscere vultum peco-
ris sui, & supra gregem, vt oportet, ad of-
ficium Pastoris inuigilare: Tamen multos
ex his actibus diuisim Episcopi possunt per

alios

alios exercere; imo & aliquando tenetur, vel quia infirmus, aut aliquo legitimo impedimento detentus, aut occupatus in aliis grauioribus negotiis suæ diœcesis, & gregis sibi commissi; quare nequit sacramenta administrare, consecrare chrisma, & alia, ordines celebrare, &c. quod etsi per accidens sit in ordine ad officium Pastorale, quod exigit hos actus personales exercere, tanquam sibi proprios ex vi officij; tamen est per se in ordine ad humanam fragilitatem, ex qua oritur, vt vix vnus eos omnes
7 actus possit exercere; † vnde substituunt prædicatores Euangelij, visitatores Episcopatus, administratores sacramentorum, & aliquando mittunt alium annularem Episcopum ad ordines celebrandos, & fideles chrismate vngendos: quæ non euertunt, quin ipsi proprij Pastores in sua diœcesi personaliter resideant, vt cognoscentes vultus ouium suarum, eas regant & gubernent, tanquam reddituri de eis Deo rationem.

Adnoto 3. circa versicul. *& si rursus instetur.* adnoto ergo egregiam doctrinam, qua, seclusis Bullis Apostolicis, Tridentini decre-
8 to ex Iure communi † possit Cardinalis Episcopus excusari à residentia personali in suo Episcopatu; propter residentiam in Curia Romana; quia Cardinales *sunt flores Orbis electi* ex vniuersa Ecclesia, vt viri excellentissimi in vita & doctrina; ita vt merito ad vniuersalis Ecclesiæ non qualecunque seruitium, sed hoc maxime, scilicet curam, sint assumpti. De talibus enim viris rationabiliter præsumitur, quod non minus bene pascent Ecclesias suas absentes,
9 quam alij præsentes; † vnde non ex hoc cap. solo, hoc est ex negotio vniuersalis Ecclesiæ, sed ex alio adiuncto capite, scilicet conditione personæ, excusatur Cardinalis à residentia in suo Episcopatu, etiam quoad Deum; vtrumque enim caput clauditur in hoc quod dicitur *Cardinalis Romanæ Ecclesiæ*; & præsumitur † de Iure vnus ex primis Sapientibus Orbis, ad regendum & pascendum Ecclesiam Dei. Quæ doctrina examinanda & trutinanda est Resol......
10 Quamuis Dominus Caiet. aliam adhibeat solutionem, & de vtraque iudicium in præfata Resolutione feram.

Adnoto 1. circa §. *ad secundum argumentum*, quod Episcopus, quantumcumque sit Illustrissimi sanguinis, imo etsi sit filius legi-
11 timus † Regis, non excusatur à Residentia personali, & ab exercitio actuum personalium, quos & Episcopus debet exercere: Illustrissimus enim & Regius sanguis, qui ad ordinem naturæ pertinet, nequit excusare obligationem naturalem, ex iure diuino dimanantē, quam secū inseparabiliter attrahit officium Pastorale; quare eo ipso quod filius Regis Episcopatū accepit, tenetur eius actus personales personaliter exercere, quantum eius persona patitur, talentum, vires, prudentia; & quod deficit, † per alios sibi 12
adiunctos consiliarios gubernet & disponat; tamen absolutè non absoluitur ab omnimoda personali residentia, ita vt, quia Illustris & Regij sanguinis, possit à suo Episcopatu absens commorari, & per mercenarium & Vicarium oues suas pascere; quia ex Domini sententia, mercenarij officium non se extendit ad id quod præcipuum est in Pastore, scilicet amorem ouium suarum, non alienarum. Et propterea dicitur, quod per se loquendo, salus animarum ita necessitat Pastorem ad personalem curam, quod regulariter non potest sine ipsius personali cura Episcopi haberi; à qua obligatione sanguis Regius non excusat.

RESOLVTIO V.

Etymon, quidditas, origo, & partitio Residentiæ.

SVMMARIVM.

1. *Residentia quid sit, & vnde dicta.*
2. *Residentia multiplex est, Prima Pastoralis.*
3. *Archiepiscopi & Episcopi assimilantur Archiflaminibus, & Flaminibus Dialibus.*
4. *Flamines tot erant, quot deos venerabantur Romani.*
5. *Euersa idololatria veteris Romæ, successit verus Pontificatus Christianorum.*
6. *Flamines Diales residere tenebantur.*
7. *Decretum ad residentiam Flamines obligans refertur.*
8. *Secunda residentia est Beneficialis, & declaratur.*
9. *Beneficia simplicia ex consuetudine generali residentiam personalem non requirunt.*
10. *Tertia residentia dicitur Iurisdictionalis.*
11. *Archidiaconus, & aliæ quædam dignitates Ecclesiasticæ ex consuetudine iurisdictionem habent, ratione cuius residere debent.*
12. *Quarta residentia oritur ex cura animarum delegata.*
13. *Pastores delegati, durante delegatione, residere debent.*
14. *Quinta residentia est Prælati Regularis, iurisdictionem spiritualem habentis.*
15. *Sexta residentia oritur ex necessitate spirituali & publica proximi.*

Residentia

1 RESIDENTIA à verbo *Resideo* deriuatur, † quod propriè significat firmiter stare, immobiliter sedere, quod etiam significat verbum græcum καθίζειν apud Scapulam. Hæc autem immobilis insidentia aut Residentia, quantum ad præsens attinet institutum, multiplex est: Pastoralis,
2 quæ ratione officij Pastoris respectu † suarū ouium desumitur; Beneficialis, à beneficio. Prima apud antiquos Romanos in præcepto erat respectu Flaminum & Archiflaminum, quibus in lege Euangelicâ assimilantur Episcopi & Archiepiscopi *c. in illis* 80. *distinctio.* ex Clemente Papa. *& cap.* 1. 99. *di-*
3 *stinct.* ex Anacleto. Vnde notarunt † Petrus Grego. *in Syntagm. lib.* 15. *cap.* 11. *n.* 1. Henriquez *summ. cap.* 3. Guillelmus Choul. *en los discursos de la Religion &c. c. de Flamine Dial.* qui erat *Iouis Sacerdos* dicebatur Dialis, qui & galerum singularem portabat, & vestem qua nullus alius vtebatur; sedebatque in throno eburneo, sicut cæteri Flamines, qui
4 tot erant numero, † quot Deos venerabantur Romani; ad quorum imitationem sanctus Petrus ordinauit Ecclesiasticorum Prælatorum gradus, ita vt in illis locis in quibus impiè eorum Flamines sacra faciebant, eisdem nominibus, diuerso tamen sanctoque sacerdotio, veri Dei sancti constitue-
5 rentur Sacerdotes. Vnde † Romæ deiecto summæ idololatriæ Pontificatu, quem tenebat (residens ibi Pontifex maximus, qui præsidebat Collegio cæterorum Pontificum & sacerdotum, vt ait Sigonius *lib.* 1. *de antiquo iure ciuium Romanorum, cap.* 19.) subrogatum est Caput totius Ecclesiæ Christianæ summus Pontifex, Christi Vicarius, & Petri legitimus successor, vt mirificè explicant Ambrosius, *lib.* 3. *in Lucam*, & Leo Pon-
6 tifex, *sermo.* 1. *de Natali sancti Petri.* † Igitur isti Flamines Diales adstricti erant ad residendum in templo sui Idoli. Liuius *lib.* 5. ait: *Camillus dixit flamini Diali, Noctem vnam manere extra vrbem nefas est.* & Cornelius Tacitus, *l.* 3. *annalium, Quando* (inquit) *de Religionibus tractabatur, dilatum nuper responsum aduersus seruum Malunginensem Flaminem Dialem; promisit Cæsar, recita-*
7 *uitque decretum Pontificium, Quoties valetudo aduersa flaminem Dialem incessisset, vt Pontificis maximi arbitrio, dum ne plus binoctium abesset, dum ne diebus publici sacrificij non sapius, quam bis eundem in annum, &c.* Erat igitur iure antiquo Romanorum Flaminea Dialis residentia; & sic iure Euangelij erit Pastoralis.

8 Residentia † beneficiaria, seu beneficialis sequitur omne beneficium Ecclesiasticum, quod est propriè tale. Iure enim communi omne tale beneficium, etiam sine cura animarum, residentiam exigit in illo loco, vbi situm est; cum omne beneficium propriè sit propter officium, exercendum in illa Ecclesia vbi est institutum: ita fere omnes Iuris Canonici interpretes, quos citant, & sequuntur, Selua, *de beneficiis p.* 4. *quæstio.* 1. Rebuffus, *in praxi benef. p.* 1. Lotharius, *de re beneficiaria.* Colligitur clarè *ex capite sanctorum* 70. *distinct. & ex c. cleros,* 71. *distinctio. & in cap. nonnulli de clerico non residente.* vbi ex Concilio Lateranensi dicitur, *Cum igitur Ecclesia, vel Ecclesiasticum ministerium committi debuerit, talis ad hoc persona quaratur, quæ residere in loco, & curam eius valeat per seipsum exercere.* Cæterum non solum consuetudine Hispana, vt † vult Azor *p.* 2. *l.* 5. *c.* 9
3. *vers. quæret aliquis*; sed consuetudine totius mundi, vt notant Graffis, *de arbitrariis. cap.* 63. *n.* 1. Alexander, *consil.* 1. *volum.* 7. Felinus, *cap. dilectus el.* 2. *num.* 1. *de rescriptis.* Beneficia simplicia non exigunt personalem residentiam, nisi aliter iure vel fundatione sit inductum, sed de hoc plura infra *lib.* 5.

Tertia Residentia est † Iurisdictionalis, 10
ratione Iurisdictionis spiritualis exercendæ: quæ aut est ordinaria, vt habet Archidiaconus; & aliæ aliquæ dignitates Ecclesiarum, quæ ex consuetudine, *cap. dudum, el secundo de electio.* habet clericos corrigere, eorum iurgia & causas audire, lites terminare, delicta ad Episcopum deferre, inuisere Ecclesias, excommunicare, interdicere, suspendere, &c. dixi † *ex consuetudine,* quia 11
ex iure communi id non habet, *cap. Archidiaconus, de officio Archidiaconi*; quamuis de iure id illis competere sentiant, Archidiaconus *ad caput Archidiaconus* 5. *de officio Archidiaconi*; ex *cap. Romana, de sententia excommunic. in* 6. Graffis, *tom.* 1. *decision. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 8. Vnde Archidiaconus tenetur residere in loco suæ Iurisdictionis, in qua tribunali possit erigere ad iudicandum.

Quarta residētia oritur ex cura † anima- 12
rum, quam quis habet ex delegatione, vel summi Pontificis, vt habent legati & Nuncij Apostolici, vel Episcopi alicuius Archiepiscopi, & Primatis; qui cum sint Parochi totius diœcesis, delegant suam Iurisdictionem Vicariis ad nutum amobilibus, qui, quantum ad sacramentorum administratio- 13
nem vices suas gerant; hi enim quandiu durant in sua delegatione, tenentur residere in sua Parochia, & in loco suæ Iurisdictionis.

Quinta residentia est ratione † beneficij 14
regularis, habentis Iurisdictionem spiritualem in subditorum in vtroque foro, externo & Iudiciali, & interno & spirituali, quæ Iurisdictio, aut & in generali, aut Prouinciali, aut Præposito locali; isti enim residere tenentur in diœcesi aut domo sua: sed, an possent extrauagari vltra terminum præ-

fixum

fixum à Trident. Episcopis & Parochis, & à quibus habeant licentiam impertiri, & approbari, vt infra dicam.

Sexta Residentia est orta ex necessitate spirituali proximi publica, qua tenentur residere si deficiant Parochi alij clerici, seculares, & istis deficientibus, Regulares; qui in casu necessitatis sunt coadiutores Episcoporum, & Parochorum; *Clementina Dudum de sepultur.* de qua dicam speciali tomo, de Residentia tempore pestis.

RESOLVTIO VI.

Vtrum ad personalem residentiam Episcoporum obliget ius diuinum?

SVMMARIVM.

1. *Pastores omnes obligantur ad residendum in locis.*
2. *Rectores populorum Ecclesiastici & seculares.*
3. *Pastores bene viuendi exemplar sunt.*
4. *Episcopus non tenetur ad residendum in Ecclesia sua, si possit esse exemplar bene viuendi.*
5. *Prelati sunt pastores ouium Christi.*
6. *Pastoribus sancti Iacob schema proponitur.*
7. *Christi interrogatio ad Petrum.*
8. *Otto Episcopus reprehenditur.*
9. *Bonus Pastor animam suam dat pro ouibus suis.*
10. *A Pastoribus greges pascuntur.*
11. *Concilij Tridentini definitio de Pastorum residentia.*
12. *Pastores non implent officium greges deserendo.*

1 PASTORES omnes † obligari ad residendum in locis, siue ex statuto Ecclesiæ (quæ diuisit Parochias & Episcopatus) stricto iure diuino adeo mihi certum est quod contrarium improbabile & temerarium existimem, quod Sacra Pagina satis apertè insinuat & Concilia œcumenica determinant Ecclesiastici. 7. *numero vigesimo-quarto. Pecora tibi sunt attende illis*, Græce . . . *Episcopus sto illis*, inspice, intende, visita, cura illas non credas eas per omnia seruis, sed tu ipse ea quandoque visita, an debitè tractentur quæ de Pastorum cura ratione residentiæ respectu gregis intelligunt expositores vt Prouer. *cap. 27. numero 25. & 26. Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera, non enim habebis iugiter potestatem, sed corona tribuetur in generationem, & generationem*, ad quæ verba sapienter Iansenius. *Hæc doctrina † pertinet ad Doctores populorum, tum Ecclesiasticos, tum seculares, quos Scriptura sæpius Pastores vocat, monenturque omnes diligentem habere curam gregis sibi commissi, ita vt diligenter studeant & suas oues agnoscere, & earum qualitatem, mores atque vitam, idque per seipsos præstent non per mercenarios, vt vnicuique pro eius necessitate & exigentia prouideant. Ad quod faciendum duplici eos ratione accendit, primum quia non habebunt semper potestatem eam; qua in populo Dei funguntur, quæ per mortem eis eripietur, vel non semper habebunt potestatem curandi oues Christi sibi commissas, & proinde id faciendum est, dum tempus habent operandi bonum. Secundò quia sibi gregem Christi curauerunt gloriæ corona tribuetur eis in æternum, iuxta illud Petri ad pastores: Cum apparuerit Princeps pastorum percipietis immarcessibilem gloriæ coronam.* Quem sensum amplectuntur fere eisdem verbis, glossa ordinaria, & Lyra *ibi*. 2

Et egregiè Sanctus Thomas, *in cap. 5. epistola prima Petri num. 4. Pascite qui in vobis est gregem Dei prouidentes non coactè sed spontaneè secundum Deum, sed forma facti gregis ex animo, in qua sic Sanctus Doctor. vt Sitis † exemplar bene viuendi, vt per vos alij informentur ad scientiam, & honestam conuersationem, forma, inquam, non substantialis sed accidentalis quæ separata à substantia nihil valet, sic Prælatus separatus à grege nihil valet. Vndè Idolum dicitur.* Zachar. *capite 5. numero 12. O Pastor & Idolum derelinquens gregem. Item forma ad cuius aspectum informentur alij, & concipiant fœtus similes sicut ad aspectus virgarum oues Iacob concipiebant, secundum colores, quos videbant*, & postquam Doctissimus Concilij Tridentini Theologus Bartholomæus de Carranza. *in tractatu illo mirabili de residentia, capite quinto.* locum istum Sancti Petri extricauit, ad propositum sic fatur. *Nunc cuiuscumque lectoris iudicio relinquo causam nostram, si possunt hæc tria obseruari per absentem Pastorem vel otiosum, ingenuè fateor † non teneri Episcopum ad residentiam in Ecclesia sua si potest quis pascere gregem & esse exemplar sine forma viuendi suis ouibus absens, & aliud agens tutissimus degat vbi velit, si vero non potest vel relinquat munus vel iubeat onus pascendi oues suas è quibus ipse pascitur*, huc vsque sapientissimus Pater & Magister. 3 4

Quæ omnia egregiè confirmat Sanctus Basilius, *in regulis diffusis, capite decimoquinto.* vbi ex sacro diuino iure latè probat † Prælatos esse Pastores ouium Christi, Medicos animarum, Parentes & Nutrices, Dei adiutores, Plantatores palmitum Dei, & ædificatores templi quæ omnia à iure diuino illis accrescẽtia manifestè exigunt actualem per seipsos inter oues suas residentiam: legendi sunt Augustinus, *libro decimo nono de ciuitate capite decimo nono.* Sanctus Gregorius, *prima part. pa-*
6 *storal, capite septimo.* vbi schema † Pastoribus Sancti Iacob proponit, de quo Genes. 32. *numero* 39. quod ita intendebat & superiutendebat, ita assidebat & residebat, ita vigilabat & superuigilabat, super gregem suum, quod die, noctúque æstu vrebatur & gelu, fugiebátque somnus ab oculis eius. Hæc autem residentia & vigilantia ex amore Christi procedit & suarum ouium, vnde Matthæi 20. *capite tert.*
7 † interrogat Christus Petrum *diligis me*, vt illi intimet ouium & ouilis Christi residentiam dicendo *pasce oues meas*, vnde Bernardus, *sermone secundo de resurrectione.* Notat quod ter dicit Christus Petro, pasce oues meas. *Pasce (ait) mente, pasce ore, pasce opere, pasce animi oratione, verbi exhortatione, exempli exhibitione, & Epistola* 201. *Pasce verbo, pasce exemplo, pasce Sanctarum fructu orationum*, ex quo Apostolicus vir Pater Canisius (vt refert Sacchinus, *libro tertio.* vitæ eius, dixit ad Ottonem Episcopum Augustanum & S. R. E. Cardinalem Romæ degentem. *Mal-*
8 *lem † te absque hoc Episcopatu viuere, quam solo Episcopatus titulo gaudere & oues tam negligenter pascere, quarum lana victitas. Alij spectent emolumenta & honores ego futurum cito iudicium, & reddendæ acceptæ villicationis rationem & paratas pœnas malo dispensatori considero ac valde timeo.* Hæc ille.

Idem constat ex Ioann. *capite decimo numero vndecimo. Ego sum Pastor bonus. Bonus*
9 † *Pastor animam suam dat pro ouibus suis.* quem locum latè explicat Augustinus. *Epistola* 118. *ad Honoratum.* de residentia Pastorum cum grege suo, ita vt illis debeat assistere & eas pascere, etiamsi vitam propriam mortis periculo exponat. Toletus *annotat octaua & nona.* vnde Basilius *oratione pro Sancto Mamante. Pastores qui non resident non ouibus sed sibi prodesse cupiunt.* de quibus dicit Augustinus, *tractat.* 46. *in Ioann.* Intelligitur illud Ezechielis 34. *Væ Pastoribus Israel qui pascebant se-*
10 *metipsos † nonne greges à Pastoribus pascuntur. & tractat.* 123. *Amor* (inquit) *in eo qui pascit oues in tam magnum debet spiritualem crescere ardorem, vt vincat etiam mortis naturalem timorem.*

Quibus doctrinis imbuti Patres in Concilio Tridentino in Spiritu Sancto legitimè congregati, loquentes de Pastorum residentia, sic decernunt. Comprehendentes omnia fere † quæ in superioribus 11
adduximus, *sessio. vigesima tertia cap. primo.* de reformatione. *Cum præcepto diuino mandatum sit omnibus quibus animarum cura commissa est oues suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre verbique diuini prædicatione, Sacramentorum administratione ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum altarumque miserabilium personarum curam paternam gerere & in cætera munia Pastoralia incumbere, quæ omnia nequaquam ab his præstari & impleri possunt qui gregi suo non inuigilant nec assistunt, sed mercenariorum more deserunt: Sacro-Sancta Synodus eos admonet & hortatur; vt diuinorum præceptorum memores factique forma gregis in iudicio & veritate pascant & regant.*

Eandem doctrinam tradiderat Sancta Synodus, *sessio.* 6. *cap.* 1. *de reformatione*, vbi explicans ad Litteram illud Pauli præceptum. 2. *ad Thimoth.* 4. *numero* 5. *In omnibus labora ministerium tuum imple* scilicet Episcopale ait. *Sicut Apostolus præcipit ut omnibus laborent & ministerium suum impleant. Implere autem † illud se nequaquam* 12
posse sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant, atque ouium suarum quarum sanguis de eorum est manibus à supremo iudice requirendus custodiæ minime incumbant, cum certissimum sit non admitti Pastoris excusationem, si lupus oues comedit & Pastor nescit. Hæc ibi. Negari ergo non potest iuxta Tridentini Concilij mentem dari præceptum diuinum, & Apostolicum de residentia, & assistentia, qua personaliter Pastores inuigilent super gregem suum.

RESOLVTIO VII.

Sententia Cordubæ exploditur.

SVMMARIVM.

1. *Pastores personaliter non residentes mortaliter peccant, ex corduba, & num.* 2. & 3.

4. *Cor*

4. *Cordubæ sententia reiicitur.*
5. *Quo iure quis obligatur ad finem, obligatur etiam ad medium.*
6. *Residentia personalis est medium necessarium ad implendum ministerium Episcopale.*
7. *Pastores qua ratione tenentur pascere gregem præcepto diuino.*
8. *Contra ius diuinum est, quod Episcopus absit à sua diœcesi.*
9. *Obligatio residentiæ personalis deducitur à Trid. nt. ex officio Pastoru.*
10. *Residentia est de iure diuino proprio ad quam obligantur Pastores sub grauissimo mortali peccato.*
11. *Ecclesia nondum sub anathemate decreuit residentiam personalem Pastorum.*
12. *Huius sententiæ multi DD. adducuntur.*

VERVM enim vero Corduba, *lib.* 1.
1 *quæst.* 19. quamuis fateatur † esse mortale peccatum personaliter non residere Pastores inuigilantes super gregem suum, *id quod* (ait) *omnes fere Doctores vtriusque iuris tenent* (quibus ego addo omnes fere Theologos duobus vel tribus hominibus non magni nominis exceptis) Cœterum addit, *quod hæc obligatio personalis residentiæ non est de iure diuino proprio & strictè sed largè sumpto.* & probat sequenti discursu.

2 *Quia* † *ius diuinum propriè & strictè sumptum est quod in Sacra Scriptura expresse continetur, vel quod vt tale Ecclesia expressè decreuit vel ab ore Christi seu Apostolorum per antiquam traditionem & successionem Ecclesiarum vniuersalu tenet Ecclesia, vel quod in consequentia necessaria & euidenti ex prædictis propositionibus fidei, vel ex altera de fide & ex altera euidenti infertur, vel quod communiter omnes Catholici Doctores semper vt tale tenuerunt sine illius contradictione impunita. Ius autem diuinum largè sumptum, est quod ex prædicto iure diuino propriè sumpto infertur in consequentia tantum probabili, aut* † *quod bene infertur ex vna*
3 *propositione iuris diuini propriè sumpti simul, & ex altera qua cum non sit iuris diuini vel naturalis propriè sumpti, tamen secluso etiam humano iure quocumque rationabiliter negari non potest, vt hæc propositio, hostia quæ à Sacerdote eleuatur adoranda est, quæ, & est & dicitur sapere fidem vt de his latius quæst.* 17. *Nunc autem ad propositum prædicta Residentia personalis non habetur in Sacra Scriptura, neque per Ecclesiam vt de iure diuino expressè est decreta, neque ab ore Christi seu Apostolorum generaliter per Ecclesiam, neque euidenter in consequentia necessaria deducta, neque ab Auctoribus Catholicis, vt talis dogmatizata, cum constet aliquos impunè oppositum opinari, neque per Ecclesiam talis opinio vt hæretica condemnata est, vt fatetur Beatus Thomas, quodlib. 9. art. 15. Igitur illa residentia non est necessaria iure diuino propriè, & strictè sumpto & per hominem indispensabili.* hæc ille.

Sed hæc Cordubæ sententia † hodie post 4
Concilium Tridentinum sustineri nequit sine ingenti temeritate, quod comprobo eodem argumento, quo Corduba ipse probat esse de iure diuino *largè sumpto* quod me quidem iudice manifestum & euidens est, quia iure diuino tenetur bonus Pastor spiritualis ponere animam seu vitam suam pro ouibus suis & ante eas vadere (verbo doctrinæ & opere exemplari) illasque pascere Sacramentis & cibo spirituali prudentique gubernatione, & tandem eas cognoscere, & vocare nominatim singulorum curam gerendo, hæc autem omnia per alium sine personali residentia sufficienter facere non potest regulariter, ergo eodem iure diuino illi necessaria est residentia personalis, quo & cura & officium pastorale institutum est. Consequentia probatur, quia quo iure † quis obligatur ad 5
finem, obligatur etiam ad medium, sine quo finis ille obtineri non potest. Maior huius discursus constat ex Ioan. 1. 10. *Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis* vbi loqui Christum de bono Pastore in generali, vt inde deducat se esse bonum Pastorem qui animam suam erat positurus pro ouibus suis, sentiunt omnes Patres, & expositores, quorum aliquos *suprà* dedi quibus adiungo Augustinum *libro de Pastoribus, & sermon. quinto, de verbis Domi.* Theophylactum, Eucumenium, & cæteros Patres Græcos.

Minor autem quoad primam partem de officiis & muneribus proprij Pastoris latissimè & optimè probatur à Corduba qui videri potest, quoad secundum verò ego probo manifestè ex Tridentino, *sessione sexta, capite primo.* vbi relatis operibus quibus Pastores debent pascere gregem, & super illum inuigilare, dicit: *& sicut Apostolus præcipit in omnibus laborent & ministerium suum impleant, implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant.* Ergo † residentia personalis ex 6
Tridentino est medium necessarium ad implendum ministerium Episcopale, & Apostoli præceptum, ergo sicut est

de iure diuino strictè sumpto ministerium pastorale; implere etiam erit de iure diuino stricto residentia personalis, in qua euidenti consequentia fundata est sancta Synodus, dum *sessione vigesima tertia*, *capite primo* determinat *praecepto diuino mandatum esse omnibus quibus animarum cura commissa est*, *&c.* quæ omnia nequaquam ab his præstari, & impleri possunt, qui gregi suo non inuigilant, atque assistunt sed mercenariorum more deserunt. Sacrosancta Synodus eos admonet & hortatur, vt *diuinorum praeceptorum memores factique forma gregis*, *&c.* vbi ponderandum maximè quod Concilium in principio capitis in singulari dicit
7 † Pastores teneri, *praecepto diuino* ad pascendum gregem illis operibus, quæ ibi enumerat prædicatione Sacramentorum administratione &c. & postquam ex hoc præcepto diuino infert aliud de residentia personali loquitur de præceptis diuinis in numero plurali; *diuinorum praeceptorum memores.*

Quæ Concilij Tridentini auctoritas, quamuis ponatur in capitibus de reformatione, quæ in Gallia admissa non fuit,
8 sicut & multa alia decreta † de bono Ecclesiæ regimine, tamen illatio quam facit Concilium ex vno præcepto diuino ad aliud de residentia cum sit dogmatica ex Sacra Scriptura illata à nullo negari potest in tota Catholica Ecclesia, vnde magnus Athanasius in *Epistola ad Imperatorem*, *& in Epistola ad Episcopum Apamea & in alia ad Episcopum Sardiensium.* Damasus, *Epistola Decretali ad Episcopos Africanos.* Dicunt esse contra ius diuinum quod Episcopus absit à sua Diœcesi, in cuius confirmationem plura alia possemus adducere, quæ videri possunt in auctoribus citandis.

Nec fundamentum Cordubæ alicuius
9 est ponderis, vidimus enim, quòd † obligatio residentiæ personalis deducatur à Tridentino ex officio Pastoris, & eius muneribus institutis à iure diuino proprio & rigoroso, & sic eodem iure diuino est mandata tanquam medium necessarium ad implendum ministerium Pastoris, quare quamuis Concilium hanc residentiam personalem ex vi muneris Pastoralis vt ex iure diuino collegerit, non tamen etiam deducimus ex iure diuino & ex ipsius Concilij determinatione, quod sit medium necessarium ad munus Pastorale rectè obeundum, & sic rectè sentientibus est euidens illatio, quod resi-
10 dentia sit † de iure diuino proprio ad quam obligantur Pastores sub grauissimo mortali peccato, nisi existentibus causis rationabilibus quibus motus superior non dispensat, sed interpretatur ius diuinum hic & nunc non obligare, quia occurrit aliud præceptum strictius cum quo non compatitur ius diuinum de residentia personali vt dicam *in sequentib.* vel alia rationabilis causa vrgens, vt enodabo.

Ecclesia † tamen nondum sub anathe- 11
mate decreuit residentiam personalem Pastorum, non quia non sit mandata sub præcepto diuino proprio ab Apostolis & Patribus intimato, sed ob rationes sibi agnitas, & quia multi in anathema ex Pastoribus inciderent cum magno Ecclesiæ scandalo, quamuis summi Pontifices sub grauibus pœnis, & ostentationibus residentiam personalem etiam Cardinalibus in suis Diœcesibus mandarint, præceperint intimarint agnoscentes hanc esse obligationem iuris diuini, sic Pius quartus *anno millesimo quingentesimo sexagesimo quarto sub Kalen. Decembris*, Bulla quæ incipit, *In suprema*, & pro executione Concilij exiit alia bulla eiusdem, *anno millesimo quingentesimo sexagesimo quinto die vndecima Maij* incipit *Motu proprio. & anno millesimo quingentesimo sexagesimo, die decima tertia Septembris*, edidit idem Pontifex aliam de eodem assumpto, incipit, *de Salute gregis Domini*, quam ad verbum refert Guaranta, *verbo Residentia*, *pagina mihi quadringentesima quadragesima sexta.* quod fecerunt multi alij Pontifices, & nouissimè Vrbanus Octauus in bulla quæ incipit . . . . edita anno. . . .

Quare hanc sententiam tenent ex Theologis Diuus Thomas, *secunda secundæ quaestio.* 185. *articul. quinto.* vbi egregiè Dominus Caietanus, quos adduxi *Resolut. prima & secunda.* Bannez *quaestio.* 33. *articul. quinto.* Valentia *disputatio tertia quaestio quarta punct. tertio.* Lorca *sectio. tertia disputatio* 28. *memb. secundo.* Chonine. *disputatio.* 25. *dub. septimo. numero* 101. Suarez. *tomo quarto in tertiam* 12
partem disputatio. 44. *sectio. quarta numero* 8. Lessius, *libro secundo*, *cap.* 34. *dub.* 29. Layman. *libro secundo*, *tractat. tertio*, *cap. secundo*, *numer. tertio.* Vasquez, *de Beneficiis cap.* 4. *dub.* 2. Azor *part. prima libro primo capit. vndecimo. quaestio. prima. & part. secunda libro septimo capit. tertio quaestio. secunda.* Sotus *in quart. distinctio.* 18. *quaestio quarta articul. secundo*, *& libro decimo de Iustitia & Iure quaestio. tertia. articul. prima & secunda.* Bonaci. *tomo primo disputatio. quinta punct. quinto. numero quarto.*

&

& tom. 2. *disputatio. de charit. quæstio.* 3. *punct.* 4. *numer.* 5. *vers. hinc colligitur*, Castro Palao, *tom.* 2. *tract.* 13. *disputatio.* 5. *puncto secundo, numer.* 4. Tostatus, *ad caput decimum*, Matthæus *quæstione* 110. Ioannes Sanchez, *select.* 47. *numer.* 8. Ludouicus de Torres, *de iustitia & iure disputatio. quadragesima prima, à numero tertio dub.* 3. Salas. *de legibus disputatio* 15. *sectio.* 2. *numer.* 28. Bellarminus, *de officio Principis Christiani, folio quinto.* Syluius. 22. *quæstio.* 185. *articul.* 5. *quæsito* 1. *&* 2. Reginaldus, *in praxi lib.* 30. *tractat.* 3. *numer. quingentesimo secundo.* Molfesius, *tractat.* 6. *cap.* 11. *numer.* 13. Sanchez, *lib.* 8. *de Matrimonio, disputatio.* 6. *numer.* 5. *& libro quarto. Summ. cap.* 37. *numer.* 15. Sanctarellus, *quæstio. prima Variarum.* Fillucius. *tractatu* 46. *cap.* 6. *à numero vigesimo.* Laurentius Pyerinis, *tomo primo de Prælato quæstione prima capite septimo num.* 27. Philibert. March. *de bello diuino part.* 1. *capite* 2. *num.* 2. ex Iuris vtriusque Doctoribus. Barbosa, *de officio & potestate Episcopi allegat.* 53. *numer.* 2. *& de officio & potestate Parrochi, part.* 2. *cap.* 19. *& in collectaneis ad Tridentinum sessione vigesima tertia capite primo de reformatione, numero* 3. *& in Collecta. ad Decret, cap. quia nonnulli numero* 4. *de Clericis non residentibus & Iuris Ecclesiastici, lib.* 1. *cap.* 11. *numer.* 91. *&* 92. Petrus de Salzedo, *libro secundo de lege Politica, capit.* 12. *numer.* 21. Salgado *de Protectione Regia, part.* 2. *cap.* 15. *numero* 12. Nieto *in Catena iuris de clericis non residentibus, cap.* 1. *numer.* 1. Bosius Clericus Bernabita, *tom.* 2. *tit.* 8. §. 12. Bortus *de Synodo, part.* 3. *articul.* 1. *num.* 150. Couarruu. *lib.* 3. *variarum capite decimo-tertio.* Zechius, *de munere Episcopali, cap.* 5. *numer.* 3. Posseuinus, *de officio curati, cap.* 1. *numer.* 1. Contadus, *in Responsione Casuum, quæsito* 317. Comitolus *libro primo Responsio. quæstio.* 59. Ceuallos *quæstio* 587. Cenedus, *ad Sextum Decreta. collect.* 30. Moysius Riccius, *praxi fori Ecclesiastici Resolutio.* 393. *numer.* 5. Ioannes Ocon. *in repetitio. cap.* 1. *de clericis non residentibus.* Viualdus, *in Candelabro in appendice noua impressio. capit.* 9. *numero* 7. *&* 6. Grisaldus, *In decisio. Cathol. verbo Episcopus.* Tamburinus, *de iure Abbatum, tom.* 1. *quæsito* 2. Alphonsus Aluarez, *in speculo Iuris Pontificij, cap.* 9. *versicul. de residentia.* Rebuffus, *in praxi titul. de dispensatio. in Residentia.* Zerola *in praxi verbo residentia, verbo Episcopus, & verbo Parrochus.* Vega *en el espejo de curas capite decimo septimo.* Friburgus, *in Summa Confessorum libro primo, titulo septimo, quæstio. decima septima.* Ludouicus de San-

Ioan. *tomo primo tractat. de officio dui: io difficultat.* 1. idem docent Collectores declarationum Cardinalium Concilij Tridentin. *sess.* 6 *capite primo, sessio. vigesima tertia, capite primo.* vbi Bellarminus *in obseruatione doctrinæ, Littera A*, Barbosa, *in remissionibus.* Manzilla *in declarationibus.* ex Summistis tenent omnes antiqui & moderni, Nauarrus, *in Summa capite decimo quinto, numer.* 121. Syluester, Armilla, Angelus, Tabiena. *verbo Residentia.* Vega. *in Summa prima parte cap.* 36. *casu* 19. Petrus de Soro. *Lectione quinta* §. *hoc ita constituto.* Ledesma. *in Summa trata de los estados cap.* 1. *del obispo conclusio.* 14. Villalobos. *part.* 1. *tract.* 9. *difficult.* 18. *numero primo.* Rodriguez, *part.* 2. *cap.* 33. *num. primo.* Samuël Lumblinus, *verbo Prælatus numero primo.* Scobar. *in Morali Theologia tractatu sexto examine primo capite primo numero septimo.* Naldus, *verbo residentia.* vbi ad verbum adducit Bullam Pij quinti, in qua optima ratio subministrarur ad Resolut. sequentem vbi eam adducam. Gauantus, *verbo Episcopus numero decimo quinto, & decimo sexto.* Bascus, *in floribus Theologiæ practicæ verbo Residentia numero quarto.* Cardinalis Toletus, *libro quinto., capite quarto, numero primo.* & Andreas Victorellus, *in additio.* Sa emendatus *verbo residentia.* His omnibus accedant grauissimi Doctores qui speciales libros de residentia Pastorum personali scripsere Antoninus Paganus, Franciscus Tottensis, Bartholomæus Carranza de Miranda, cuius laudes infra adducam ex Couarruuia non enim distinctus est Carranza & Miranda, vt falsò citat Barbosa *de potestate Episcopali allegatione* 53. qui specialiter hoc probant ab auctoritate vtrius testamenti Conciliorum Pontificum rationibus ab absurdis & inconuenientibus quæ ex non residenria personali sequunrur & sic concludunt esse iure diuino præceptam, quod sine magna remeritate negari non potest, quibus adiunge Melchiorem Gallegum Hispalensem, *tract. de obligatione Parrochorum tempore pestis disputatio* 1. *à numero quadragesimo sexto* Rutilium Benzonium, *in manuali Episcoporum tempore pestis, quæst.* 1.

RESOLVTIO VIII.

Ad eandem obligat ius naturale.

SVMMARIVM.

1. *Ad residentiam an ius naturale obliget.*
2. *Residere personaliter non est secundum se indifferens.*
3. *Residentia an sit personalis solutio proprij officij in proprio beneficio.*
4. *Clericus in duobus dicitur non residere.*
5. *Nicolai Papæ sententia.*
6. *Item Pij V.*
7. *Omnia iura naturalia quibus obligantur pastores gregis dominici ad residentiam personalem adnumerantur, & n.8.9.10.*
11. *Pastor quatenus pastor ex vi sui officij iure natura obligatur ad quærendam vtilitatem suarum ouium.*
12. *Pastor est propter oues, non oues propter pastorem, & n.13.14.15.*

OMNES fere auctores quos supra dedi in hoc conueniunt id supponentes vt
1 indubitatum,†vt autem rectius intelligatur, supponenda est doctrina sancti Thomæ, *quodlibeto nono articul.* 15. Vbi docet quasdam esse actiones ita inseparabiliter habentes deformitatem contra præcepta naturalia, quod nullo modo & in nullis circunstantiis possunt bene fieri, vt adulterium fornicatio &c. quædam sunt actiones quæ secundum se indifferenter se habent ad bonum & malum, vt leuare festucam, fricare barbam, & tandem aliæ sunt actiones quæ absolutè consideratæ deformitatem vel inordinationem quamdam important, q[illegible]æ tamen aliquibus circumstantiis aduenientibus bonæ efficiuntur, sicut occidere hominem, vel percutere, secundum se deformitatem vel inordinatione[illegible]andam important, sed si addatur occidere malefactorem propter iusti[illegible] v[illegible] percutere delinquentem causa [illegible]æ, non erit peccatum sed virt[illegible]

2 Igitur † re[illegible] pe[illegible]onaliter non est secundum [illegible]rens, vt demonstratum est, *Resolut[illegible]riori*, sed est peccatum mortale ex [illegible]e suo non residere, cum sit cont[illegible]ptum diuinum, & etiam natural[illegible]iam ostendo; neque tamen mis[illegible]identiæ personalis est ita intrinsicè [illegible]um quod in nulla circumstantia possit esse bonum; hoc enim asserere est error in fide, quia in aliquibus circunstantiis de quibus infrà semper à tempore Apostolorum licitum fuit non residere personaliter. Igitur non residere pertinet ad tertium genus actionum, quæ ita sunt intrinsice malæ & contra naturale præceptum, quod aliquibus circumstantiis aduenientibus, in quibus Pontifex aut Episcopus interpretatur non currere præceptum naturale de residentia personali, non tenetur quis personaliter residere, imò aliquando laudabiliter & cum merito non residet.

Hoc ergo modo assero quod residentia personalis Pastorum habentium actualem curam animarum, obligat ex præcepto naturali, quod vt dixi defendunt omnes Auctores adducti, quibus addo Gofredum relatum à Syluestro. verbo *Residentia autenamer.* 1. qui dicit quod residentia importat ex nomine suo iugum & pene continuam sessionem quasi iterata sessio, vnde † resi- 3
dentia est personalis solutio proprij officij in proprio beneficio, vnde residere in Ecclesia est in ea seruire beneficio & eius curam personaliter habere, *capite conquarente de clericis non residentibus.* Vnde ex duobus dicitur clericus non residere, primò si personaliter non resideat, † secundò si 4
personaliter quidem residet, sed non deseruit beneficio, nec Ecclesiæ curam habet, quia vt ait Hostiensis, *Parum erit præsentiam exhibere, & Ecclesiæ propriæ curam negligere*, quam doctrinam approbant præter citatos Sanctus Antoninus. 3. *part. tit.* 15. *cap.* 2. §.18. Durantus, *de ritibus, libro tertio cap.* 11. *num.* 8. quare personalis residentia debet exerceri, & non otiosa, erga gregem existere, vt dicit Garzia, *part.* 2. *de benefic. cap.* 2. *numer.* 52. Graffis, *lib.* 2. *Decisio. cap.* 97. & declarauit Sacra Congregatio Trident. *super cap.* 1. *sessio.* 23. *de reformatione quam adducunt*, Garzia, Bellarminus, Barbosa *ibidem.* & Zerola, verbo *Parrochus*, §.4.

Probatur igitur resolutio nostra ex Liberio Papa. *Epistola secunda ad omnes Episcopos*, quorum plures propter malorum infestationes greges ouium suarum relinquebant, ad quos sic loquitur. *Attendite vobis & omni gregi in quo Spiritus Sanctus constituit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo, vt non sit qui vos decipiat aut seducat in subtilitate sermonis, vt plebes vobis commissas relinquatis, & alicui propter malorum opprobrium hominum quiets vos tradatis, & vt vos solummodo saluetis, & filios orfanos relinquatis.* & Nicolaus Papa. *Epistola ad Albinum Iannuensem Archiepiscop.* sic fatur *Episcopos † qui Dominici gregis susceperunt curam atque solicitudinem ab administratione* 5

tione eorum discedere non oportet, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, sed certamen eorum salubriter augeatur & tripliciter fructus. Ecce vbi ex vi officij & ministerij Pastoris & curam habentis gregis Dominici, & colligunt summi Pontifices personalem residentiam Episcoporum, & iure naturali obligantur ad illam semel assumpti in parte solicitudinis ad Episcopatum.

6 Deinde † Pius Quintus *Bulla speciali quæ 64. in ordine est edita anno* 1567. intimans & præcipiens personalem residentiam omnibus Ecclesiæ Pastoribus, vt decreta Concilij ad felicem executionem reducantur, sic Beatus Pontifex fatur, *sanè licet in Concilio præfato saluberrima fuerit ordinatione decretum, quod omnes & singuli venerabiles fratres nostri Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi & Episcopi & alij Beneficiati apud Ecclesias sponsas suas residere teneantur, nonnulli tamen (quod non sine animi nostri mærore referimus) adeo sui, gregúmque, quos olim deperditos Saluator noster proprio sanguine redimere dignatus est sibi creditorum obliti sunt, vt etiam nunc in alma vrbe vel alibi commorantes, & sacrosancta spiritualis matrimonij inter eos suasque Ecclesias solemniter contract. confundentes sponsas suas in longa quasi viduitate relictas, ac prædictas Ecclesias quomodocumque sibi concessas inuisere, & apud illas vt probos & prouidos Patresfamilias dicit, residere non curent in perditionem animarum suarum & subditorum suorum ac perniciosum exemplum & scandalum plurimorum &c.*

Quibus verbis summus Pontifex † omnia iura naturalia, quibus obligantur Pastores gregis Dominici ad residentiam perso-
7 nalem adnumerauit. Primum est ius matrimonij solemniter contracti, quo ex iure naturali tenetur sponsus personaliter residere cum sua Ecclesia, vt quos Deus coniunxit homo non separet, quis enim dubitare ex catholicis potest, quod iure naturæ obligatur coniux residere cum sua coniuge *propter hanc enim relinquet homo patrem & matrem & adhærebit vxori suæ.* sic etiam Euaristus Papa. *epistola secunda de Episcopis electis.* Calixtus, *epistola secūda ad omnes Episcopos Galliarum.* Innocent. I I I. *in capite inter corpora-*
8 *lia de translatione Episcoporum.* Secundum est prouidi Patrisfamilias quales sunt Episcopi respectu suarum ouium, & Ecclesiarum, sic enim nuncupantur. *cap. quorum vita 68. distinct.* vbi Vrbanus secundus id probat ex Augustino *in psalm. quadragesimo quarto ad illa verba. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij* & Glos. ibi, verbo *Illos*, at iure naturæ paterfamilias ad residendum personaliter obligatur ad familiam regendam & gubernan-
9 dam. Tertium est ius naturale quo quis obligatur nō dare malum exemplum & scandalum, quod sequitur ex non residentia personali Prælatorum. Quartum quo quis 10
tenetur euitare perditionem spiritualem suarum ouium, quæ vitari valde est difficile sine residentia personali, vt docet Tridentinum. *sessione sexta cap. 1.* & *sessione vigesima tertia cap. 1.*

Vltimò probatur hoc manifesto discursu, quia † Pastor ex vi sui officij quatenus Pa- 11
stor ex iure naturæ obligatur ad quærendam vtilitatem, profectum & incrementum ouium suarum, spreta omni propria commoditate temporali, omni luxu & augmento diuitiarum, vt ait Tridentin. *sessione vigesima quinta cap. 1. de reformatio. qui Episcopale ministerium suscipiunt quæ suæ sunt partes agnoscant, ac se non ad propria commoda non ad diuitias, non ad luxum, sed ad labores, & solicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant.* Vnde iure naturæ ordo est præceptus, quod † Pastor sit propter oues, non 12
oues propter Pastorem, quod vel Philosophi lumine naturali solum ducti agnouerunt Aristoteles *lib. 3. Politic cap. 5. & cap. 10. & lib. 8. ethic. cap. 10. Tyrannus suam, Rex subditorum vtilitatem spectat. & lib. 5. cap. 10. idcirco (dominans secundum rationem) alteri laborat.* Plato. *Libro primo de Republica vltra mediū Neque alius vsus in aliquo Principatu & facultate imperās, quod sibi conferat cogitat aut præcipit, sed quod subiicitur conducat, & quæ dicit quæ facit cuncta ad illius vtilitatem decorémque facit. & libro de Regno vltra medium. Qua ratione vir sapiens bonúsque gubernauit semper ita ad salutem subditorum respiciens, vt ad nautarum nauisque salutem respicit gubernator.* Legatur Cicero, *Libro primo de officiis.* Plutarchus *ad Princip. in erudit.* Stobeus. *Sermone quadragesimo quarto. ex Eusebio Principem non ob quæstum priuatum, sed ad salutem custodiámque subditorum omnia facere oportet.* Lipsius. *lib. 1 posit. exemp. cap. 7.* Ribadeneira. *Libro secundo de Princip. cap. 9. & 10.* nihilque est magis tritum axioma apud politicos, tam veteres, quam modernos, quod posuit sanctus Thomas *Libro tertio de regimine Principum cap. 11. Regnum non est propter Regem, sed Rex propter regnum, quia ad hoc Deus prouidit de eis, vt regnum regant & gubernent*, & egregiè Synesius, *de Regno statim à principio. Verū qui id in vita ratione sequitur, quod subditis commodum videtur qui laborem & molestiam perferre vult ne quid illis molestum sit, qui pro illis periclitatur, vt in pace & securitate degant, quique vigilare & in maximo concursu solicitudinum versari sustinet, vt noctu, & interdiu subditi malis omnibus vacent. Hic in genere quidem ouium Pastor, in hominum vero genere Rex est:* hæc ille & satis pulchrè & ad rem aptè.

Quam doctrinam politico-ciuilem ad po-

litico-Ecclesiasticam egregiè transtulit Augustinus *Libro de Pastoribus cap.* 1. qui habetur *tomo nono* vbi de Episcopis loquens, sic
13 fatur.† *Nos enim quos in isto loco de quo periculosa redditur ratio Dominus secundum dignationem suam non secundum meritum nostrum constituit, habemus duo quædam, vnum quod Christiani sumus, alterum quod Præpositi sumus, illud quod christiani sumus propter nos est, quod autem præpositi sumus propter vos est, in eo quod christiani sumus attenditur vtilitas nostra, in eo quod Præpositi sumus non nisi vestra.* hæc ibi legendi sunt Patres, Nazianzenus *oratio.* 1. *& oratio. de fuga sua in Ponam* qui elegantissimè ad rem de qua agimus discurrit *oratione sexta* Chrysostomus *homil.* 2. *in Epistola ad Thessalon. & homilia prima epistolæ ad Titum.* Pelusiota *Libro primo epistola* 149. & perpulchrè Synesius *epistola* 105. sic fatur, *mihi ipsi & Deus ipse, & lex & sacra Theophili manus vxorem dedit* (scilicet Ecclesiam Cirenensem) *Quare hoc omnibus prædico ac testor neque me ab ea prorsus seiungi velle, neque adulteri instar eum ea clanculum consuescere alterum enim æquaquam pium est, alterum illicitum.*

14 Si ergò ordo naturalis exigit,† vt pastor sit propter oues non è contra, oues propter Pastorem, necessariò asserendum est teneri præcepto naturali ad residentiam personalem secundum quam vt ait Nazianzenus. *oratio.* 6. *dicas ouibus, Quæ pascua petenda, qui fontes adeundi, ac rursus quæ pascua vitanda, qui latices, quæ oues baculo coercendæ, quæ fistula, quo tempore ad pascua ducendus grex, & quo rursus à pascuis reuocandus, quomodo bellum lupis inferendum, quomodo non lacessendi Pastores hac præsertim potestate, qua stultè se gesserunt, atque oues Pascua dispersæ sunt; quomodo quod infirmum est roborabo, quod lapsum est erigam, quod oberrat in viam reducam, quod periit conquiram, quod integris viribus est conseruabo, quo nunquam modo hæc addiscam, atque ita vt recta Pastoralis artis vestraque ratio postulat custodiam, ac non quod scelerati Pastoris est lac comedam & lana induar & pinguissima quæque iugulem ac vendam reliqua vero bestiis, & præcipitiis relinquam meipsum pascens non gregem.*

15 Et sanctus Isidorus Pelusiota,† *l.* 1. *epistola* 149. *ex ipso nomine quod ipsius muneris atque officii sit perspectam habere debet cum etiam insensibilium & incultarum ferarum impetus Ecclesiæ ignauias, Monachorum negligentias, iniquorum hominum improbitatem, viduarum calamitates, pupillorum egestates, altaris suspiciones, Diaconorum morbos, iuuenum flagitia, senum mala consilia speculari debet, atque omni ex parte oculum esse omnia prospicientem nequicquam negligentem, quorum si quid per incuriam prætermittatur, non ipse solus plectitur, sed cum ipso vniuersa persæpe Ecclesia.*

Quæ omnia quæ ad munus & Officium Pastoris ex ipsa nominis notione pertinet sine personali residentia adimplere non possunt, neque executioni mandari, atque ita ex præcepto & iure naturali tenentur Episcopi & Pastores personaliter in suis Ecclesiis residere.

RESOLVTIO IX.

Catharinus, Campanella & Andreas Gerunda eneruantur.

SVMMARIVM.

1. *Pastor in conscientia excusatur à peccato non residens, si prouideat suis impensis, quòd Ecclesia decenter & populus bene regatur, ex Albino & Vlderico.*
2. *Ecclesiarum partitiones & Episcopatuum iurisdictiones, & ouium pascua non à Christo facta sunt, sed à summis Pontificibus iure & prudentia humana.*
3. *Dionysius primus parœcias, sed non Diœceses Episcopatuum diuisit. & n.* 4.
5. *Episcopi immediatè accipiunt potestatem non à Deo, sed à summo Pontifice, ex Vasquez.*
6. *Dominus ouium potest cedere iuri suo; & sic eam Pastore dispensare, vt velit ei concedere, quòd absit à custodia personali gregis.*
7. *Episcopus licet potestatem iurisdictionis in oues immediatè accipiat à Pontifice, tamen dignitas Episcopalis immediatè est instituta à Christo Domino.*
8. *Episcopo alicui semel assignato ouium grege, ex iure naturali sequitur obligatio ad residentiam personalem.*
9. *Episcopi non accipiunt à summo Pontifice potestatem regendi gregem, sed immediatè à Deo.*
10. *Episcopi quæ potestas conueniat.*
11. *Sacerdos accipit potestatem actiuam dimittendi peccata, quam illi non tribuit Episcopus, dum dat facultatem confitendi in sua Diœcesi.*
12. *Residentia quæ est de iure diuino est propria passio quæ sequitur iurisdictionem actiuam à Christo Domino institutam.*
13. *Episcopi titulares obligantur ad residendum ex natura rei, & iure diuino.*
14. *Pontifex potest ex plenitudine potestatis auferre ab aliquo Episcopo obligationem residendi.*
15. *Et hæc residentia potest dici de iure humano.*

16. Summus

16. *Summus Pontifex concedit quòd beneficia curata maneant perpetuò vnita, & connexa alicui dignitati.*
17. *Pontifex non potest vnire Episcopatum alicus Cardinalatui, & constituere vicarium perpetuum aliquem Episcopum titularem.*
18. *Residentia personalis finis est vtilitas ouium & recta ipsarum gubernatio.*
19. *Legis obligatio non cessat, quando finis & ratio adaquata legis cessat.*
20. *Amor proprij Pastoris vix suppleri potest.*
21. *In praeceptis naturalibus & diuinis cessante in particulari motiuo & ratione adaquata, cessat obligatio respectu illius particulari.*
22. *Attritio cognita simul cum sacramento sufficit ad iustificationem & reconciliationem cum Deo.*
23. *Sacramentum pœnitentia ex attrito facit contritum.*
24. *Episcopus qui substitutum constituit, an ratione tituli & dignitatis possit fructus percipere.*
25. *Episcopus an sit sufficiens ad regendum gregem suum adiutum ministris prudentibus & doctis.*
26. *Si odium inter Episcopum & plebem sit quid agendum.*
27. *Qui residentiam esse de iure diuino negarint.*
28. *Residendi radix iure diuino an oriatur.*
29. *Pontifex aliquando dispensat in residentia personali Episcoporum.*
30. *Pontifex non obligat ad residendum personaliter.*
31. *In voto duplex est obligatio.*
32. *Sancti Thoma Doctrina.*
33. *Qui vouit an sibi imperet.*
34. *Semel voto emisso à quo pendeat eius obligatio.*
35. *In quantum superior dicatur in voto dispensare,*
36. *Pontifex potest dispensare in matrimonio ratio, ex Sanchez, & ab omnibus, in residentia Episcoporum.*
37. *Pontifex verè & propriè dispensare potest ex iusta causa & honesta in residentia personali pastorum animarum, licet hac sit de iure diuino & naturali.*
38. *Diui Thoma sententia affertur.*
39. *Declarationis & interpretationis voti, & dispensationis discrimen.*
40. *Discriminis ratio.*
41. *Inter praecepta diuina & naturalia quantum intercedat discriminis.*
42. *Quadam patiuntur interpretationem & declarationem.& n.43.*
44. *Pontifex in praeceptis diuinis & naturalibus potest dispensare auferendo obligationem ex iusta causa motus.*
45. *Per dispensationem aufertur matrimonij spiritualis & corporalis obligatio.*
46. *Praeceptum superius est omni potestate humana.*
47. *Votum aliquando in aliquo casu est vel simpliciter malum vel maioris boni impeditiuum, ex D.Thoma.*
48. *Homo ex iure naturali ex praecepto diuino tenetur obedire superiorum legi & mandato ex eodem S.Thoma.& n.49.*
50. *Ab humana deliberatione obligatio quadam specialis oritur, supra quam cadit obligatio praecepti diuini & naturalis.*
51. *Quomodo Pontifex dispenset in residentia personali pastorum supra gregem suum.*
52. *A Potestate humana summi Pontificis oritur quod Episcopus habeat oues suas & & gregem pascat & gubernet.*
53. *Episcopus potest auferre à confessore quod non confiseatur oues.*
54. *Legislator humanus potest dispensare in lege humana, & huius obligatio dicitur humana.*
55. *Episcopus quo iure obligationem habet pascendi gregem & n.56.& 57.*

NON teneri Pastores aliquo ex dictis præceptis ad personalem residentiam in suis diœcesibus & Ecclesiis senserunt ex Theologis Ambrosius Catherinus *in speciali tractatu de hac materia*, contra Dominicum de Soto, eandem sententiam in alio simili tractatu quidam Campanella quem refert Barbosa *vbi supra de potestate Episcopi* & ex Iuristis duo sunt dumtaxat qui huic sententiæ adhæserunt Albinus *tractatu de residentia* & Vldericus citatus à Syluestro: *verbo Residentia quæstione secunda numero secundo*, qui dicebat quod † in conscientia excusatur 1 à peccato non residens, si prouidit sui impensis, quòd Ecclesia decenter & populus bene regatur, & ibi bene viuens bonum subditis præbet exemplum, & aliquando officium per se exercet, & vidit quomodo officiantur subditi: sed Syluester hunc authorem & explicat & repugnat dicens. *Sed hoc intelligo solum, quando pro causa necessaria vel vtili Ecclesia est absens. leg. de pollicitationibus D. eodem leg. si absente D. de leg. vel etiam secundum Ludouicum de Rom. quando pro causa necessaria vel vtili sibi vt vadat ad balnea leg. si absente leg. de pollicitationibus citatis, aliàs non quia Ecclesia siue populi non sunt propter rectores, sed è contrario secundum Diuum Thomam.* Hactenus Syluester quare pro sententia negatiua solum sunt tres auctores quibus tria ex curia dicenda iam promulgata damnatione sententiæ quam magno suo malo petulanter sunt locuti. His tribus auctoribus accessit nouus disputator Andreas Gerunda Theologus Societatis, qui in suo

suo Episcopo. *lib. 2. disp. 1. cap. 4. num. 12.* qui ausus est affirmare residentiam Episcopi esse solũ de iure humano in quo dispensatur, sed ad hanc exitiosam nouitatem nihil de nouo adducit, sed refricat argumenta antiquorum, quare his dissolutis, Gerunda ruit & eneruatur.

Igitur isti nebulatores plura obtrudunt ad obnubilandam veritatem assertam. Primum quia Episcopi & Pastores animarum inferiores Papa accipiunt pastoritiam potestatem non immediatè à Deo, sed à Pontifice ipso, cui Christus supremam concessit, & vniuersalem iurisdictionem in omnes oues intra oues Ecclesiæ conclusas, vt illam distribuendo accipiendo alias in partem solicitudinis eis communicaret: ergo licet obligatio residendi insit Papæ à iure diuino, & Christi imperio, tamen inferiores Prælati non à iure diuino immediatè sed immediatè à

2 Pontifice participant, vnde † Ecclesiarum partitiones & Episcopatuum Iurisdictiones, & ouium pascua non à Christo facta sunt & determinata, sed à summis Pontificibus iure & prudentia humana, vnde à Dionysio. I. factæ sunt Diœceses & Paræciæ distinctæ, & vnicuique gregi proprij assignati sunt Pastores, & inferiorum Ecclesiarum Rectores.

Sed quamnis Dionysius fuerit primus qui Paræcias deuisit sed non Diœceses Episco-

3 patuum † vt ipsemet dicit *epistola secunda ad Seuerum Episcopum* relatus *l. Ecclesiast. 13. quæstio. 1.* & notat ibi glossa *verbo diuisimus*, Diuisiones enim Episcopatuum, & sedium, Primatuum & Patriarcharum multò ante Christi tempora factæ sunt. *cap. vrbes ex Lucio 1. 8. distinctio.* at Anacletus Papa *epistola secunda ad Episcopos Italia. Prouincia multò ante Christi aduentum tempore diuisa sunt, & postea ab Apostolis & Beato Clemente prædecessore nostro ipsa diuisio est renouata &c.* Quare ipse Beatus Clemens *epistola prima ad Iaco-*

4 *bum* id præstitit, quamuis affirmet quod Beatus Petrus præcepit in illis ciuitatibus, in quibus olim apud Ethnicos primi Flamines eorum atque primi legis Doctores erant Episcoporum Primates poni, hæc dixerim digressiuè contra Barbosam *de potestate Episcopi tit. 1. cap. 7. n. 7.*

Huic Argumento Respondet Vasquez *vbi suprà num. 128.* quod quamuis Episcopi

5 immediatè accipiant potestatem non à Deo, sed à Pontifice, tamen ex naturà rei & iure ipso naturæ docente sequitur, quod teneantur officio fungi media personali residentia: ex officio enim accepto cum stipendio naturalis sequitur obligatio munus exequendi fideliter, nam quomodo ille qui pastor est, & stipendio, & sudore ouium viuit, si non vult in illis officium Pastoris exercere? nam stipendium & ius ad fructus ouium percipiendos datur propter officium Pastoris, est enim quasi quidam contractus inter Dominum ouium, & ipsum Pastorem, quare etsi † Dominus ouium 6
possit cedere iuri suo & sic cum Pastore dispensare vt vellet ei concedere, quod absit à custodia personali gregis, hæc autem non posset Oeconomus & dispensator, & administrator, si Pastorem ad oues Domini pascendas conduxisset sine causa rationabili præsumpta voluntate Domini, & sic summus Pontifex non potest tollere obligationem semel electi in Episcopum nisi rationabili ex causa.

Cuius ratio est quia licet † Episcopus 7
potestatem iurisdictionis in has oues immediatè accipiat à Pontifice, tamen dignitas Episcopalis immediatè est instituta à Christo Domino, vt ait Paulus *ad Ephesios 4. num. 6 & 1. ad Chorinthios cap. 2. n. 9. & Actorum cap. 20. num. 21. posuit vos Spiritus Sanctus regere Ecclesiam Dei* sicut & regimen Monarchicum Ecclesiæ qui nullatenus mutari potest, vt latè Bellarminus *libro quarto de summo Pontifice cupit. vigesimo quinto* Couaruuias *ad Regulam Peccatum p. 2. §. 9. nu. 6.* quare † semel assignato ouium grege alicui 8
Episcopo (licet Pontifex possit illum coarctare, minuere, augere, mutare, imò & in totum illum auferre, vt ipsi visum fuerit regimini vniuersalis Ecclesiæ conuenire, vt ex Bernardo, *epistola 131. ad Mediolanenses* docet, & probat Bellarminus *vbi supra cap. 24.*) ex iure naturali sequitur obligatio ad residentiam personalem super gregem suum.

Sed quamuis hæc solutio abundè satisfaciat argumento facto mihi magis arridet alia quam subiicio; existimo enim † Episco- 9
pos non accipere à summo Pontifice potestatem regendi gregem, sed eam immediatè accipere à Christo Domino, quia vt est res certa omninò instituit Episcopatũ sicut instituit sacerdotium; Episcopus autem & Sacerdos non solum differunt potestate ordinis, sed etiam iurisdictionis (quidquid in contrarium senserit Medina *libro primo de sacrorum hominum contin. cap. 6.*) non quidem in foro animæ in hac quidem Iurisdictione conueniunt, cum vterque æque absoluat à peccatis sed potestate iurisdictionis ex foro externo, quantum attinet ad excommunicandum, reseruandum casus & alia iudicia attinentia ad gubernationem politicam Ecclesiasticam, hæc † autem po- 10
testas conuenit Episcopis ex vi institutionis Christi, & iure diuino, ex quo vt *suprà* ostendi, habent quod sint Pastores & per consequens Iudices ouium quas pastoritia potestate gubernant, quare à iure diuino, &

& non à Papa habent potestatem actiuam Iurisdictionis, vt autem hæc potestas actiua exerceatur Pontifex confert materiam, scilicet gregem huius vel illius ciuitatis, sicut ignis ex suâ naturâ habet vim actiuam comburendi, at applicatio combustibilium non ab igne, sed ab extrinseco applicante pro-
11 uenit, sic etiam † Sacerdos accipit potestatem actiuam dimittendi peccata, quam illi non tribuit Episcopus dum dat facultatem confitendi in sua Diœcesi; sed solum applicat suas oues illi potestati actiuæ quam habet ex vi ordinis & iure diuino, quare solum in virtute clauium sibi à Christo concessarum absoluit, non vero potestate ab Episcopo concessa, iste enim non dat potestatem absoluendi, quæ est iurisdictio actiua & habetur à iure diuino, sed solum quod hæc potestas exerceatur circa suas oues. Sic Pontifex non confert Episcopo potestatem actiuam Iurisdictionis Pastoritiæ, sed solum circa quæ exerceretur scilicet oues gregis vniuersalis, quas summus Pontifex diuisit in Diœceses & has commisit Episcopis, sicut isti in suis ciuitatibus diuiserunt Parochias, modo ad argumentum dico, quòd
12 † residentia quæ est de iure diuino est propria passio, quæ sequitur Iurisdictionem actiuam à Christo Domino institutam, qua instituta illa necessariò & infallibiliter sequitur, sicut risibilitas ad hominem, quamuis vt hæc Residentias exerat vires obligandi iure diuino requiratur, quod Pontifex conferat oues quas pascat Episcopus si enim Pontifex confert oues, vt eas cõseruet, non potest nisi ex causis infrà ponendis interpretari ius diuinum obligans ad residentiam personalem cum posita diuisione Prouinciarum Episcopi illarum ex vi suæ ordinationis absque aliqua lege humana aut præcepto Pontificio tenentur personali-
13 ter residere, sicut † Episcopi titulares si ad suam ciuitatem captam ab inimicis admitterentur non erat necessarium decretum Papæ obligans ad residendum, sed ex natura rei & iure diuino oritur obligatio residendi circa materiam aptam & gregem sibi commissum iam restitutum.

14 Verum est quod † Pontifex potest ex plenitudine potestatis auferre ab aliquo Episcopo obligationem residendi, quatenus si iudicat expedire supprimat aliquem Episcopatum vt vniat alteri, sicut passim vnit vnam Parochiam alteri, tunc si superueniat Episcopus non tenebitur residere quia oblatæ sunt illi oues quas pascat, & hoc modo
15 † residentia potest dici de iure humano, quia pendet ex lege Pontificia, tamen supposito quod Episcopus habeat oues designatas ex ouile Christi, non potest Pontifex sine causa interpretari, quod ius diuinum de residentia personali non obliget.

Et hinc est, quòd *cap. extirpandæ de præbendis.* concedit † summus Pontifex quod 16
beneficia curata maneant perpetuo vnita & connexa alicui dignitati, modo administrentur beneficia illa per vicarium perpetuum qui non est mercenarius sed verus Pastor: hoc autem non est contra ius diuinum & naturale, vt bene aduertit Vasquez *vbi supra n.* 128. sed quod vni incumbat officium & obligatio ministerij in beneficio & quod illud officium per conductitiũ exequatur, sic etiam dat Pontifex Abbatias Regulares in commendam Cardinalibus, & Principibus constituendo superiores respectu Monachorum, qui sunt illorum veri Pastores quibus inest obligatio personalis residentiæ, sed nunquid Pontifex poterit vnire Episcopatum alicui Cardinalatui & constituere vicarium perpetuum aliquem Episcopum titularem? Respondetur † quod non 17
video quod non possit argumento *ex cap. extirpandæ citato*, isti tamen Episcopo titulari incumbet residentia personalis, & cetera munia Episcopalia.

Secundum quod obiiciunt est, quia contingere potest quod Episcopus per sanctiorem, prudentiorem & doctiorem ministrum suppleat officium suum, in quo casu id licitè poterit facere, cum finis † residen- 18
tiæ personalis sit vtilitas ouium, & recta ipsarum gubernatio, quæ in aliquo casu melius exequetur per substitutum doctiorem, & sanctiorem ipso Episcopo, & sic non obligabitur tunc residere, quia cessante ratione adæquata legis cessat ipsius obligatio, vt multis citatis tenent Diana. *p.* 1. *tract.* 10. *Resolutio.* 28. Granados *l.* 2. *controuers.* 7. *p.* 1. *tract.* 3. *disputatio.* 15. *sectio.* 2.

Respondet Vasquez. *num.* 129. quod in his quæ sunt iuris diuini, & naturalis non ex eo quod † finis & ratio adæquata legis 19
cesset, cessat, & legis obligatio. Licet enim ratio legis qua prohibetur fornicatio cesset in aliquo casu particularis, non cessat obligatio non fornicandi, quare, quamuis in casu argumẽti cesset finis præcepti de residẽdo personaliter nõ tamẽ euanescit obligatio præcepti diuini, & naturalis. Præsertim quod † amor proprij Pastoris vix suppleri potest, 20
imo licet suppleatur illa ratio non cessat, qua quis tenetur residere, quia qui stipẽdio fruitur laborare debet, nec iure aliquo stipendiũ accipit, qui non laborat per se, si enim per alium laborat, sufficit quod per alium viuat & comedat, stipendiumque seruienti tantum pro seruitio detur.

Cæterum hæc solutio mihi non placet. Primò quia etiam in præceptis naturalibus & diuinis cessante in particulari motiuum & ratio adæquata illius † cessat eius obliga- 21
tio

tio respectu illius particularis, sicut qui iu-
stificatus est per attritionem, & sacramen-
tum penitentiæ non tenetur præcepto diui-
no naturali de habenda contritione, quia
iam est in amicitia & gratia Dei illique re-
conciliatus, vt tenet ipse Vasquez 3. *p. quæst.*
84. *artic. septimo dubio secundo* & sequuntur
Suarez *tomo de pœnitentia disputat.* 16. *sectio*
4. *num.* 13. quod tenet verum etiam in arti-
culo mortis vt multis citatis tenent Diana
p. 2. *tractat.* 4. *de Sacramentis Resolutio.* 98.
Ludouicus Turrianus, *in selectis parte prima*
disputatione vigesima prima dubio secundo. Sa-
las 12. *tractat.* 8. *disputatione vnica sectio* 10.
num. 98. Cardinalis Lugo *de pœnitentia dispu-*
tatio. 7. *sectio* 12. *num.* 255. *&* *sectio* 13. *num.*
262. Valentia 3. *p. disputatio* 7. *quæstio* 8.
punct. 4. Basseus *verbo Contritio nu.* 4. *versic.*
imo. & est communis inter recentiores, quia
22 quòd † attritio cognita simul cum Sacra-
mento sufficiat ad iustificationem & re-
conciliationem cum Deo, est opinio practi-
cè certa post Tridentinum asserens,
23 quòd † sacramentum pœnitentiæ ex attri-
to facit contritum, neque enim vt op-
timè Cardinalis Lugo, tenetur confessor
aduertere moribundum, quem videt attri-
tum admonere de contritione habenda, vt
ex praxi omnium fidelium constat, & cer-
tè quidem contrarium esset scrupulorum la-
queos animabus iniicere, cuius ratio à
priori non est alia, nisi quia in isto homine
iustificato attritione & sacramento cessar
ratio adæquata ex natura rei habendi con-
tritionem, quamuis non cesset ratio legis in
generali & respectu omnium, nec exem-
plum quod adducit aliquid probat, quia
nunquam potest cessare ex naturâ suâ ra-
tio motiua illius & finis legislatoris, quem
habuit in prohibitione fornicationis, vt ex-
plicat egregiè Diuus Thomas 2. 2. *quæst.* 154.
articul. 2. *&* *ibi* Dominus Caietanus.

Secundò, quia detur quod omnia munia
Episcopalia melius efficerentur per substi-
tutum sanctiorem, prudentiorem, & do-
24 ctiorem, ipse Episcopus, † qui illum con-
stituit ratione tituli & dignitatis posset
fructus Episcopatus percipere; sicut dum
vnitur alicui dignitati aliquod beneficium
curatum, seruienti datur salarium com-
petens & reliquos fructus adquirit dignitas:
vt fit in Archiepiscopatu Hispalensi in quo
Archiepiscopus ponit seruitores curatuum,
& ipse accipit fructus illorum demptis sala-
riis seruitorum, qui ad libitum ipsius ponun-
tur, & istis competit immediatè animarum
cura & personalis residentia, quamuis non
habeant potestatem ordinariam, sed dele-
gatam & ad nutum amouibilem similiter
qui habet beneficium, quod dicitur *striduí-*
no potest ponere substitutum ad onera be-
neficij perficienda, & beneficiatus ratione
tituli dempto salario cæteros fructus perci-
pit & facit suos, ergo similiter offi-
cia & munera Episcopalia per alium substi-
tutum sanctiorem, doctiorem & maiore ani-
marum zelo feruentem complentur, pote-
rit Episcopus ratione tituli dempto salario
præstito substituto cæteros fructus facere
suos; adde fieri posse Episcopum odio pro-
sequi à sua plebe, quæ summè deligit substi-
tutum, & sic amur proprij Pastoris supple-
tur.

Aliter ergo respondetur ad argumentum,
hunc casum rarissimum esse cum raró con-
tingat, Episcopum † non esse sufficientem 25
ad regendum gregem suum adiutum mini-
stris prudentibus, & doctis, quos consule-
re tenetur in rebus dubiis, quorum con-
siliis adiutus personaliter residens in ouium
prospectu ipsas dirigit exemplo, doctrina
& aliis mediis, ducet ad pascha salutaria, ar-
cebit lupos & imbuet sanctis moribus, qua-
re & si doctissimus sit substitutus, & san-
ctissimus nequit ita bene gubernare sicut
proprius Pastor, qui tanquam Pastor con-
stitutus iure diuino oues diligit, tanquam
filios, & tanquam sponsus amat Ecclesiam
suam tanquam sponsam, sibi coniunctam
& charissimè dilectam, quem amore sup-
pleri nequit substitutus, & sic iure Patris &
& iure sponsi tenetur ad personalem resi-
dentiam, quod si † odium inter Episcopum
& plebem ita crescat vt inter ipsos sit mor- 26
talis inimicitia, & positis omnibus mediis
non reducuntur ad amicitiam, erit sufficiens
causa vt Pontifex vel transferat Episcopum
ad alium Episcopatum vel interpretetur ius
diuinum de personali residentia, quod non
obliget hic & nunc, vt dicam.

Sed contra est argumentum quod sibi
proposuerunt aduersarij illius efficaciæ fi-
dentes. Papa potest cum causa transferre
de hac Ecclesia in aliam, ergo non teneor
ex iure diuino exercere hic officium sacer-
dotale, ac proinde, nec residere, ergo po-
terit & mecum humana auctoritas dispen-
sare in residentia; cui argumento respondet
sapientissimus Magister Carranza, *capite*
vlt. Sic hoc argumento † inducti sunt aliqui vt 27
negarent residentiam esse de iure diuino, ingenuè
fateor, ego obstupui quando primo intellexi hac
tam friuola & puerili ratione adduci aliquos
viros alioquin doctos in tam nouam falsam &
perniciosam opinionem, eodem argumento proba-
rent ex iure diuino nos non teneri parere Præposi-
tis nostris, primo quia humana institutione ego
præfectus sum huic reipublicæ deinde humana
etiam Auctoritas potest me remouere magi-
stratu, & eadem potest me transferre ab hoc ma-
gistratu ad alium & cura, his certum est & ex-
tra controuersiam obedientiam ex iure diuino
exhibendam

dam esse Praepositus & eodem iure deberi mihi quandiu sum in magistratu, item eo argumento structetur furari tunicam meam non esse contra ius natura, quia est iure positiuo, hac tunica est mea & humana auctoritate possum ea priuari, & multa sunt in Ecclesia quorum institutio generalis facta est ex iure diuino vel ex iure naturali eadem tamen determinatio particularis fieri debet per iura humana ad hunc modum, Episcopos exercere posse officia Sacerdotalia, ac proinde in suis Ecclesiis residere est praeceptum à iure diuino, quod autem ego sim Episcopus Tridentinus hoc faciunt humana iura quandiu fuero Tridentinus, teneor iure diuino id residere si translatus fuero in Ecclesiam Veronensem tenebor in ea residere. hæc ibi.

Circa quæ aduertere operæ pretium est,
28 quod † radix residendi iure diuino non oritur ex eo quod sim Episcopus Tridentinus, quia Tridentinæ oues ex solo iure humano mihi sunt commissæ, ex quo oriuntur Bullæ Pontificiæ vt Trident. resideam, sed radix obligationis residendi iure diuino oritur ex eo quod sum Episcopus, cui ex iure diuino competit pascere oues assignatas ex determinatione humana, sicut obligatio ex iure diuino obediendi Præpositis non oritur vt à radice ab institutione humana qua instituuntur, sed à præcepto diuino intimato ab Apostolo dicenti *obedite Præpositis vestris, &c.*

Tertium argumentum est, quia ius diuinum indispensabile ab homine sicut &
29 naturale, sed Pontifex † aliquando dispensat in residentia personali Episcoporum, ergo ista non est de iure diuino, & naturali sed solum de iure humano. Huic argumento respondet Vasquez, *vbi suprà numero* 130. quod Pontifex non potest dispensare in residentia, sed solum interpretari ius diuinum, & naturale, quod in his,
30 circumstantiis † non obliget ad residendum personaliter & sic non est obligationis relaxatio, sed declaratio quod hic & nunc non est obligatio, quod secus est in voto, quod propriè dispensat, quia Christus Dominus reliquit potestatem in Ecclesia ad dispensandum in votis, sicut enim Petrus cui promissio facta est potest remittere debitum illi, qui promisit, ita Deus qui reliquit suo Vicario in terris potestatem ad remittendum debitum acquisitum ex vi voti ipsi Deo & remissio huius debiti non est interpretatio aut declaratio quod ius naturale non obligat, sed est vera relaxatio debiti & voti, ex quo ortum est debiti relaxatio, procedit vlterius Vasquez & impugnat solum qui dixit, *libro decimo de iustitia, & in-*
31 *re quæst.* 3. *art.* 4. *circa medium*, quod † in voto est duplex obligatio quarum vna fundatur in alia & fundamento destructo altera euanescit, est enim in voto obligatio orta ex recta ratione humana, qua quis sibi imperat soluendi aliquid Deo quod imperio & lege posita acquiritur ex iure diuino naturali, quod adimpleat promissum, ablata tamen priori obligatione orta ex voluntate humana in qua fundatur obligatio iuris diuini ista euanescit Pontifex autem & Prælatus aufert & dispensat in priori obligatione, quia in ordine ad forum animæ subditus manet fidelis voluntati sui superioris, qui potest dispensare in lege quam sibi subditus imperio proprio posuit, & in residentia, inquit, cum non sit ex illa acquisitum ius aliquod speciale Deo, sed solum Ecclesiæ non potest Papa dispensare, sed solum interpretari quod non currat præceptum.

Sed hæc solutio in vtroque deficit, & vt ab hoc vltimo incipiam non solum fuit illa sententia Soti, sed † est expressa do- 32
ctrina S. Thomæ 2.2.*q.*88.*art.*1.*ad* 2. vbi de voto, *& q.*89.*art.*9.*ad* 1. vbi de iuramento, vbi ita clare loquitur Sanctus Doctor & docet sententiam Soti, vt mirer id non aduertisse Vasquez: sequitur Dominus Caietanus *q.*88. *art.*12.*§.ad secundæ difficultatis euidentiam*, vbi Soti doctrinam mira subtilitate & claritate enucleat, quam sequuntur Aragon 22.*q.*88.*art.*10.*in fine*, Valentia, *disput.*6.*q.*6. *punct.*7.*vers. quod si quis*, Sayrus *in claui lib.*6. *cap.*11.*à n.*10. Henriquez, *lib.*7.*de indulgentiis c.*23.*n.*5.*in comm. littera. A.* & est omnium Thomistarum, nec ea quæ obiicit Sanchez, *l b.*4.*summ.cap.*37.*num.*11. aliquid probant contra hanc veram sententiam, quia etsi quis † dum vouet imperet sibi, & legem 33
imponat promittendo Deo aliquid quod hic, & nunc est honestum, & non impeditiuum maioris boni, quo vsque à superiori declaretur, quod materia voti, quæ sub voto cadebat iam non cadat, quia hic & nunc iudicatur authoritatiue, quod non sit materia congrua voti, semper lex illa obligat. Et ex vi legis naturalis tenetur adimplere promissionem, dispensata tamen lege illa quam homo sibi imposuit, iam non manet obligatio promissionis, quia fit materia illius hic & nunc non congrua, & hinc est quod semel voto † emisso non 34
pendet à vouentis voluntate eius obligatio, pendet tamen à voluntate superioris declarantis materiam non esse congruam, quæ declaratio est voti dispensatio, & relaxatio, & sic requiritur causa ad hanc relaxationem, quæ respectu legis humanæ dicitur propriè dispensatio, at respectu iuris naturalis, cuius obligatio oritur ex illa non dicitur dispensatio sed declaratio & interpretatio.

Id autem quod dicit Vasquez & sequuntur Suarez *tomo secundo de religione tract. de voto libro sexto capite nono, numero decimo-quinto*, & Lessius *libro secundo capite decimo-quarto, numero nonagesimo*, quod
35 in tantum † dicitur superior dispensare in voto in quantum nomine Dei, cuius vices gerit in terris cedit iuri acquisito Deo per votum, sicut Petrus remitit ius quod acquisiuit per promissionem sibi factam, optimè impugnat Sanchez, quia hæc cessio iuris non est propriè dispensatio sed valde impropriè, nec enim Petrus dispensat dum remittit ius acquisitum ex promissione sibi facta. 2. *quia* inquit Sanchez, *non tollit principalem difficultatem, quippe iuxta veriorem*
36 *sententiam.* † *Pontifex dispensare potest in matrimonio rato, & iuxta omnes in residentia Episcoporum, cum tamen vtraque obligatio sit iuris naturalis diuini. Nec potest dici id fieri per condonationem iuris acquisiti Deo, quia in neutro casu promittitur aliquid Deo, nec cum ipso contrahitur, sed ius acquiritur per matrimonium ipsis contrahentibus, & per Episcopatum speciali illi Ecclesiæ cuius ille est Episcopus, quare necessario dicendum est relinqui Ecclesiæ potestatem dispensandi in aliquo iure diuino naturali & non solum condonandi iuris Deo acquisiti.* Hactenus Sanchez.

Quare aliter respondetur Pontificem
37 † verè & propriè dispensare posse ex causa iusta & honesta in residentia personali Pastorum animarum, quamuis hæc sit de iure diuino & naturali, ita Sanchez, *vbi supra numero quinto, vers. fateor.* vbi respondens ad obiectionem Suarez, *vbi supra numero nono*, sic dicit, *similitudo in hoc consistit, vt sicut illa non sunt ita intrinsice mala*, vt mentiri quod in nullo casu licere potest, sed possunt concurrere circunstantiæ, quibus stantibus rigor præcepti leniatur ita vt liceat contrarium facere, ita possunt tales concurrere in obligatione aliqua iuris naturalis vt voti, iuramenti, matrimonij rati, residentiæ Episcoporum, vt licet non sufficiant ad auferendam eius iuris obligationem, sufficiant tamen vt Prælati ex potestate à Christo accepta dispensent, quatenus materia horum præceptorum naturalium dependet ex humana deliberatione, à qua nascitur obligatio habendi actus circa talem materiam vt iam explico ex Diuo Thoma, quare propriè non cadit dispensatio supra ius diuinum & naturale sed supra obligationem, qua quisque sibi imponit, dicitur tamen impropria dispensatio iuris diuini.

His accedit doctrina Diui Thomæ 2. 2. *quæstio 185. articul. 4. in fine corporis*, dicentis, *Soli Papæ licet dispensare in voto perpetuo, quo quis se ad curam subditorum adstrinxit Episcopatum suscipiens*, idem tradit † *in* 38 *opusculo decimo-octauo de perfectione vitæ spiritualis capite decimo-septimo*, vbi ex hoc quod ad Episcopos pertinet ex obligatione voti alios ad Deum adducere, probat statum Episcoporum perfectiorem esse statu Monachorum Diuum Thomam sequitur Sylnius, *art. 4. citato.*

Vt tamen hoc rectius percipiatur notandum 1. ex Sanchez, *vbi supra numero 2.* & communi sententia quod aliud est declara- 39
tio & interpretatio voti, aut præcepti, aliud dispensatio: declaratio enim non aufert obligationem sed declarat præceptum & votum in talibus circunstantiis non obligare, & sic non relaxat præceptum aut votum etiam respectu particularis personæ, quæ declaratur in hoc casu non obligari nec teneri ad voti & præcepti obseruationem; & dispensatio propria est quando existente causa iusta dispensandi & nihilominus votum & præceptum obligabat, at Prælatus motus ex causa iusta potestate spirituali sibi tradita à Christo Domino (iuxta illud, *pasce oues meas, & quodcumque ligaueris & solueris erit ligatum & solutum in cælis*, quæ cum sint verba Christi generaliter prolata generaliter sunt intelligenda de omni vinculo contracto ab homine erga Deum) aufert voti obligationem similiter & præcepti
† quod discrimen valde notandum est, nam 40
qui ex declaratione, aut interpretatione voti aut præcepti quod hic & nunc non obligat in casu, & euentu particulari hoc transacto cum semper maneat obligatio, tenetur illud adimplere, at dum fit dispensatio ex causa etiam ista transacta, si dispensatio sit remota & non limitata manet dispensatus liber ab obligatione præcepti & voti.

Secundò aduertendum præcepta diuina & naturalia quantum ad præsens in triplici esse differentia, nam quædam sunt ita stri- 41
ctè promulgata & arctè obligantia, quod non solum non patiantur dispensationem homini à Deo commissam, sed neque declarationem aliquam secundum quam in aliquo casu & euentu non obligent, tale est præceptum de non iurando falsum, de non fornicando & non mentiendo: non negandi fidem, non immutandi formas & materias Sacramentorum, non disiungendi matrimonium consummatum, non dispensandi in votis solemnibus religionis.

Quædam † sunt quæ patiuntur interpre- 42
tationem & declarationem quod in aliquo loco aut tempore & circunstantiis non obligat, quamuis eius obligatio non auferatur absolutè, vt non occidere, non accipere alienum

nũ celebrare in vtraque specie, potest enim quis ob defensionem propriam inuasorem licite occidere & si est in extrema & vrgentissima necessitate accipere quod est in alterius dominiu, quia præcepta ista declarantur ipsa ratione naturali duce quod in his circumstantiis licet occidere, & accipere alienum, manet tamen obligatio vtriúsque præcepti similiter potest Pontifex, quod in terris vbi non est vinum conficiatur in solo pane interpretans ius diuinum in illa terra propter impossibilitatem habendi vinum, ne fideles maneant orbati
43 Sacramento altaris non obligare manet tamen eius obligatio, quia si miraculosè, vel ex alio capite ibi esset vinum tenerentur sacerdotes, in vtraque specie conficere Sacrificium non obstante Pontificis declaratione & interpretatione.

Quædam sunt præcepta diuina, & naturalia quæ dispensabilia sunt ab homine, potestate sibi concessa à Deo propter bonum ouium regimen, sine quo non benè, & suauiter vt par est pascuntur vt votum simplex, matrimonium ratum, translatio Episcoporum, residentia Pastorum personalis, de his enim omnibus est præceptum natu-
44 rale diuinum, † & in his potest Pontifex dispensare auferendo obligationem præcepti, ex causa iusta motus, Ita quod adhuc ista cessante iam non obliget ius diuinum & naturale, quia obligatio illius ablata est per dispensationem, verbi gratia dispensat Pontifex, quod Episcopus propter inimicitias transferatur de vno Episcopatu in alium, cessant omnino inimicitiæ, nun tenetur Episcopus translatus, iterum reuertere ad priorem gregem regendum, similiter dispensauit, in matrimoniu rato ob infirmitatem perpetuam alicuius contrahentium cessat miraculosè infirmitas, non tenetur amplius ad alterum coniugem sanum reuertere & sic de aliis cuius ratio est, quia
45 † per dispensationem ablata est vtriusque matrimonij spiritualis & corporalis obligatio, *cap. inter corporalia. de translatione Episcoporum.* Si enim solum esset legis declaratio aut interpretatio, ex causa ista cessante cum non cesset obligatio absolutè, sed eius executio in hoc euentu hoc transacto, homo obligatus manet voto, & præcepto.

Verum enimvero summa diligentia aduertendum est quod ea præcepta diuina, & naturalia quæ dicimus posse à Pontifice dispensari non est ita intelligendum, quod Pontifex directè dispenset in ipsis præceptis diuinis, ita vt de præcepto faciat non præceptum † hoc enim implicat cum sit
46 superius præceptum omni potestate humana, sicut & Auctor præcepti Deus qui non reliquit potestatem hominibus vt annullarent ius diuinum vel aliquod eius præceptum desinat esse tale in aliquo casu nec erat necessarium quod hæc potestas relinqueretur in Ecclesia ad rectam & suauem fidelium gubernationem; sed dicitur propriè dispensare in his de quibus supra quia non obliget, & sic in hoc casu non currat præceptum diuinum, quia aufertur illius materia quod eleganter explicuit, Diuus Thomas. *1.2. quæstio. 88. art. 10. ille qui vouet quodammodo sibi statuit legem obligans se ad aliquod quod est secundum se & vt in pluribus bonum, potest tamen contingere † quod in ali-* 47
quo casu sit vel simpliciter malum vel inutile vel maioris boni impeditiuum, quod est contra rationem eius, quod cadit sub voto, & ideo, necesse est quod determinetur in tali casu votum, non esse seruandum dicitur dispensatio voti. Sed qualiter à potestate humana fiat huiusmodi determinatio; pulchrè explicat, *in sol. ad 2. sicut † ex iure naturali & præcepto* 48
diuino tenetur homo implere votum, ita tenetur ex eisdem obedire superiorum legi, & mandato & tamen cum dispensatur in aliqua non fit vt legi humanæ, non obediatur, quod est contra legem naturalem, & mandatum diuinum sed fit, quod hoc quod erat lex non fit in hoc casu, ita etiam † Auctoritas superioris dispen- 49
santis fit, vt hoc, quod continebatur sub voto non contineatur in quantum determinatur in hoc casu hoc non esse congruam materiam voti; & ideo cum Prælatus Ecclesiæ dispensat in voto, non dispensat in præcepto iuris naturalis, vel diuini, sed determinat, id quod cadebat sub deliberatione obligationis humanæ, quæ non potuit omnia circumspicere. Hactenus Sanctus Doctor, quam doctrinam, si aduerterent aduersarij non desererent Angelum Theologiæ.

Quem sensum assecutus est Dominus Caietanus, *art. 12. §. ad secund. quæstio.* quem omnino vide, & agnosces veritatem hanc luce clariorem, non enim Pontifex proprie in iure diuino dispensat, sed in aliquibus præceptis diuinis, quorum materia oritur ab humana deliberatione † ex qua oritur 50
specialis quædam obligatio supra quam cadit obligatio præcepti diuini, & naturalis. Prælatus & superior dispensans in illa obligatione orta ab humana voluntate, vel quia iam facta est aut inutilis, aut maioris bonum impeditiua aufert materiam illius obligationis, & sic non currit præceptum diuinum, quod claret exemplo Sancti Doctoris iure diuino naturali tenemur obedire legibus humanis, & præceptis superiorum quibus stantibus in suo vigore, & respectu mei implicat quod Pontifex me eximat ab illius obseruantia, nisi prius dispenset

in lege & præcepto humano, quia isto vrgente & me obligante teneor ex præcepto diuino illud exequi & in præcepto diuino implicat quod dispenset ab homine, vt egregiè Diuus Thomas, *quodlib.4.art.13.*

51 Ad rem ego dico quod † Pontifex dispensat in residentia personali Pastorum super gregem suum, non quia dispenset in iure naturali diuino, sed ex causa dispensat in obligatione voti residendi quatenus oriebatur ex deliberatione humana, qua voluit acceptare Episcopatum in qua acceptione imbibitum erat votum residendi, similiter dispensat in matrimonio rato quatenus ortum duxit ex humana voluntate, & idem est in dispensatione matrimonij spiritualis Episcopi cum hac Ecclesia transferendo ipsum ad aliam, non tamen potest despensare in matrimonio carnali cōsummato propter significationem quam habet immutabilem coniunctionis Christi cum Ecclesia, vt optimè Sanchez *lib.2.de Matrimonio, disput.20.* & est indubitata sententia.

Quarta, & grauior difficultas est quam nullus attigit, quia omnes fatentur & est euidens quod a potestate humana Summi Pontificis oritur quod hic Episcopus, verbi
52 gratia † Tridentinus habeat has oues & gregem Tridentinum, quem pascat, regat, & gubernet sicut Sacerdoti competit ex humana potestate; quod possit absoluere à peccatis oues huius Episcopatus, ergo poterit Pontifex auferendo ab Episcopo Tridentino oues sibi commissas sibi reseruando immediatè & eximendo ab Episcopi iurisdictione, & eas committendo alicui Vicario perpetuo vt regat, gubernet, & pascat interim tamen ratione tituli concedendo Episcopo Tridentino fructus Episcopatus, ob rationes sibi visas congruentes, cum sit Dominus absolutus omnium beneficiorum, & dispensator vniuersalis.

Vrgetur, quia potest Episcopus auferre à
53 Confessore, quod † non confiteatur oues, quia quamuis potestas absoluendi sit de iure diuino tamen quod absoluat has oues est de iure humano, ergo quamuis residentia sit de iure diuino, in generali tamen quod resideat in hac Ecclesia est de iure Pontificio, ergo Pontifex si potestate humana auferat oues ab Episcopo Tridentino, quod potest facere dispensabit in residentia Tridentina iure quidem humanu, & sic residentia Tridentina non est de iure diuino.

Vrgetur secundò, quod licet omni legi humanæ conuenit ius obligandi participata à lege naturali, vt ait D.Thomas 1.2.q.95. *art.2.* & ibi Caietanus §. *ad hoc v. ex illis*, tamē † legislator humanus potest dispensare 54
in lege humana & huius obligatio dicitur humana. Ergo cum determinatio ouium quibus residendum est, sit ex iure humano residentia supra illas de iure humano erit, cum ius humanum illas posset auferre, & sic quamuis residentia actiua in generali sit de iure diuino, tamen quod exerceatur in his ouibus potius quam in illis erit residentia de iure humano.

Fateor argumenti difficultatem quæ summa mihi videtur non tamen illi succumbo, respondetur enim quòd Episcopus † Tri- 55
dentinus non solum habet à iure diuino obligationem pascendi gregem eo ipso quod sit Pastor, sed habet obligationem ex voto pascendi gregem Tridentinum sibi commissum, vt expressè ait D.Thom. 2.2.q.185. *art.4. & opusc.18. cap.25.* & sic habet à iure diuino naturali pascere gregem Tridentinum, vnde non est de iure humano sed diuino residentia in illa, & sic vt optimè Vasquez 3.*disputatio.224.* probat translationem Episcoporum esse prohibitam iure diuino, si autem non esset hoc votum non esset prohibita iure diuino, cuius contrarium determinat Innocentius III. *cap. cum pridem de transl. Episc.* Vnde non est eadem ratio de 56
iurisdictione ad absoluendum delegatam quam potest iure humano auferre Episcopus, quia potestate humana mihi eam delegauit, nec facio votum iuridicum eas confitendi cum non sint oues meæ.

Vnde patet ad v. quia non est Episcopus 57
obligatus ad pascendum hunc gregem, ex iure humano aut lege Pontificia, sed ex lege diuina, & naturali ex vi voti quod facit quod non est ex iure humano annexum Episcopatui sicut est annexum votum Castitatis Ordinibus sacris quam cōnexionem potest auferre Pontifex, sed votum Episcopi pascendi gregem est annexum Episcopatui iure diuino, quam connexionem non potest auferre Pontifex.

Finis Libri Primi.

LIBER

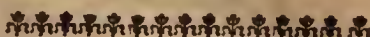
LIBER SECVNDVS RESOLVTIONVM MORALIVM,

DE RESIDENTIA SVMMI PONTIFICIS, Eminentissimorum Cardinalium, & Episcoporum.

SVMMARIVM.

1. *Summi Pontificis & Eminentissimorum Cardinalium residentia.*
2. *Cardinalium quod officium.*

QVVM est vt de Summi Pontificis & Emioentissimorum
1 Cardinalium † resideotia simul tractemus, quia istæ duæ Summæ in Ecclesia Dignitates adeo sunt in Regimine connexæ, vt vix vna sine alia in ordine ad regendum ouile Christi considerari valeat, cum ostium est axis Ecclesiæ, quæ est sedes Apostolica eis vtatur in rebus arduis, ipsis adiuuatur tanquam Coosiliariis: vnde sunt lumioa Ecclesiæ & illius ardentes lucernæ. Vnde vt ootant Ancharranus, *concil.* 295 *num.* 8. Cardinalis Tuschus *tom.* 1. *Litter. C. concl.* 100. *num.* 19. inter Papam & Cardinales contrahitur vinculum indissolubile, sicut ioter virum, & vxorem, & *num.* 20. dicit quod ad instar Seoatorum qui dicuntur pars corporis Imperatoris, Cardinales dicuntur pars corporis Papæ, imo & facere vnum corpus cum Papa & esse illius latus, vt refert ex multis Barbosa, *de iure Ecclesiast. vniuersal. lib.* 1. *cap.* 4. *à n.* 14. vbi plura attributa Cardinalitiæ dignitatis ab Auctoribus Catholicis tributa inuenies. Vn-
2 de † eorum officium est assistere Romano Pontifici & illi consulere & adiuuare io Sacerdotali officio, vt teoeot Barbat. *tractat. de præstant. Card. q.* 1. Præpositus. *cap. quamquam* 2. *q.* 7. *n.* 12. Flaminius Paris. *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 3. *& n.* 35. *& l.* 7. *q.* 12. *n.* 14. Iure igitur de residentia Papæ & Cardinalium simul agimus. Sunt enim capitis Ecclesiæ specialiter membra & sic relatiuè coniunguntur.

RESOLVTIO I.

Vtrum Summus Pontificatus sit iure diuino connexus cum Episcopatu Romano.

SVMMARIVM.

1. *An summus Pontifex teneatur residere in Diœcesi Romana iure diuino.*

EX hac quæstione pendet an † Sum- 1
mus Pootifex qui est Romanus Episcopus teneatur iure diuino in Diœcesi Romana residere, si eoim Summus Pontificatus ex iure diuioo connexus est & coniuoctus cum Romano Episcopatu, nō potest Summus Pootifex ibi non residere, secus vero si solum humana lege hæc connexio est introducta, tunc eoim Pootifex relicto Episcopatu Romaoo, potest Summum Pontificatum alteri totius Orbis Episcopatui coniuogere, & sedem Pontificiam aliò transferre vt sibi rationabiliter visum fuerit.

§. I.

Sententia negatiua Dominici Soto fundatur.

SVMMARIVM.

1. *Coniunctio Summi Pontificatus cum Episcopatu Romano an sit de iure diuino.*
2. *Romano Pontifici omnem humanam creaturam subesse declaratur.*
3. *Romana Ecclesia priuilegium à summo Pontifice traditum auferre nitens, in hæresim labitur.*
4. *Aliud est aliquid de fide diuina esse credendum, aliud esse de iure diuino præ-*

 ceptum

ceptum & ordinatum.

5. *Non potest esse aliquid reuelatum à Deo quod non sit de iure diuino.*

6. *An coniunctio summi Pontificatus cum Episcopatu Romano à sui ortu vsque ad finem mundi iure diuino fuerit facta, & Christi ordinatione Petro intimata.*

7. *Ex institutione euangelica prout facta est à Christo Dom. ante Ascensionem suam, potestas Apostolica super totam Ecclesiam Petro collatam, nulli Episcopatui determinato est alligata.*

8. *Nullus in potestate supra totum Ecclesiam Petro succedit sine aliquo speciali Episcopatu, cui adnectatur summa auctoritas Pontificia.*

9. *An Christus speciali decreto & mandato ordinauit, quod summus Ecclesiæ Pontificatus sit coniunctus Episcopatui Romano.*

10. *Hanc coniunctionem non diuino sed humano iure introductam fuisse, indicant aliqui DD.*

11. *Nonnullorum aliorum iudicium.*

12. *Hæc coniunctio licet ex iure humano descendat, potest Episcopus Romanus habere potestatem vniuersalem in omnem rationalem creaturam, & numero 13. & 14.*

15. *Eadem coniunctio non est diuinitùs promulgata.*

16. *S. Petrus dum constitutus à Christo summus Pontifex nulli fuit particulari Ecclesiæ addictus & consignatus.*

17. *Ius gentium quod aliquid participat de natura iuris humani & naturalis, non potest facilè ab hominibus mutari, ex Bauneʒ.*

18. *Dignitas Summi Pontificatus in vno casu duntaxat etiam si esset coniunctio ista de iure diuino posset separari ab Episcopatu Romano.*

VT tamen clarius procedam in grauissima quidem difficultate; suppono quod licet sit in opinione inter Catholicos positum, an sit † de iure diuino coniunctio Summi Pontificatus cum Episcopatu Romano; 1
cæterum inter omnes constat esse de fide diuina quod de facto hæ duæ dignitates sint coniunctæ. Ita quod solus Episcopus Romanus sit Petri successor, & cui competit totius orbis regimen spirituale; quod vt certum definitum est à Conciliis, Summis Pontificibus, & continetur in Sacra Scriptura, vt latè probant omnes controuersistæ contra hæreticos huius temporis, qui contra hoc dogma fidei Christianæ petrã solidissimam rabido animo & inuidia incredibili insurgunt, *Sed portæ inferi contra ipsum non præualebunt.* Vnde Bonifacius VIII. sequens omnium Patrum sensum, & traditionem Ecclesiæ. Sic dicit, *in Extrauag. vnam Sanctam de Maiorit. & obed. est hæc auctoritas & si data homini & exerceatur per hominem non humana sed potius diuina, ore diuino Petro data sibi suisque successoribus*, & infrà, *Porro † subesse Romano Pontifici omnem humanam creaturam declaramus, dicimus, definimus & pronunciamus omnino esse de necessitate salutis*; 2
vnde hæreticum esse qui contrarium dicat adseuerat Nicolaus Papa scribens Mediolanensibus per Petrum Damianum Legatum suum, refertur, *cap. omnes. 1.22. distinct. non dubium, quia quisquis cuilibet Ecclesiæ suum ius detrahit iniustitiam facit. Qui autem † Romanæ Ecclesiæ Priuilegium ab ipso Summo Ecclesiarum capite traditum auferre conatur, hic proculdubio in hæresim labitur, & cum ille vocetur iniustus, hic est proculdubio dicendus hæreticus. Fidem quippe violat qui aduersus illam agit quæ mater est fidei: & ille contumax inuenitur qui etiam cunctis Ecclesiis prætulisse cognoscitur. Vnde & ipse S. Ambrosius, se in omnibus sequi Magistram S. R. profitetur Ecclesiam.* Similia habet Anacletus, *Epistol. 3. c. 3. ad omnes Episcopos. Hæc* (inquit) *Apostolica Sedes caput omnium Ecclesiarum à Domino, & non ab alio est constituta, & sicut cardine ostium regitur, sic huius S. Sedis auctoritate omnes Ecclesiæ Domino disponente reguntur.* Plura alia adducunt in huius certissimi Dogmatis confirmationem Bellarminus, Valentia, Suarez, Antonius Perez, & alij infra citandi, de hoc enim, vt dixi, solum hæretici dubitant, nam Catholici omnes vno ore & vna voce fatentur: aliud † enim est esse aliquid de fide diuina credendum, aliud esse de iure diuino præceptum & ordinatum, ait Magister à Sancto Thoma. 22. *disp. 1. artic. 4. §. dico. 4. quamuis teneamur de iure diuino credere quid Ecclesia nobis vt à Deo reuelatum proponit credendum, tamen quod id quod reuelatum est sit re ipsa de iure diuino; non est de fide diuina.* Sed hæc doctrina mihi non arridet, quia † non possit esse aliquid reuelatum à Deo, quod non sit de iure diuino, sed quia in casu de quo loquimur vtrumque necessario connectitur, nam si est reuelatum, quod de facto Summus Pontificatus est coniunctus Episcopatui Romano, ergo infallibiliter existit talis coniunctio, & aliter haberi non potest & sic consequenter, nulla humana potestas potest illam separare, ipsa enim reuelatio diuina, quod Papatus est coniunctus Episcopatui Romano manifestè inducit obligationem diuinam vt non separentur, ex vi præsentis diuinæ prouidentiæ, quam nulla humana potest alterare, vt modo dicam. 3 4 5

Igitur difficultas est † an præsens coniunctio à sui ortu vsque ad finem mundi iure diuino 6

diuino fuerit facta & Christi ordinatione Petro intimata, an vero à sola electione Petri cui in hoc sequuntur eius successores, taliter quod sicut Petrus transtulit sedem suam ab Antiochia in Romam, ita aliquis eius successor possit transferre à Romano Episcopatu ad Toletanum; vel solum ipsum Summum Pontificatum relinquere sine vnione cum aliquo Episcopatu determinato. Et quidem vt egregiè aduertit Reuerendissimus Confessor Regius, *vbi*
7 *suprà.§.dico.* 1. vbi sic loquitur † *Ex institutione euangelica prout facta est à Christo Domino ante Ascensionem suam, potestas Apostolica super totam Ecclesiam collatam Petro, nulli Episcopatui determinato est alligata. Constat hoc manifestè. Nam Petrus aliquo tempore nullum habuit Episcopatum, nam Antiochenum non statim habuit post Ascensionem Christi, & multò minus Romanum quem post Antiochenum habuit, sed quinto post Passionem Christi Domini anno, Antiochia fixit sedem, vt obseruat Eusebius lib.5.Histor.cap. 18. & ex cap.8. Act Apost.colligitur Petrum mansisse Hierosolymis, etiam post mortem Stephani, neque alibi fixisse sedem: neque Antiochiæ prædicatum fuisse Euangelium, nisi ab illis qui dispersi fuerant post mortem Stephani, constat Actorum 10. num.19.neque tunc erat Episcopus Hierosolym. Petrus, sed Iacobus. Igitur aliquo tempore fuit in Ecclesia Summus Pontificatus sine peculiari aliquo Episcopatu cui alligaretur.* Hæc ille. Quare etsi de facto (vt fides tenet) nullus
8 † in potestate supra totam Ecclesiam succedat Petro sine aliquo speciali Episcopatu, cui adnectatur Pontificia Summa auctoritas; tamen Christus in sua prima institutione Monarchiæ Ecclesiasticæ totius orbis cui præsideat vnum visibile caput ipsius Christi Vicarium in terris nulli Episcopatui in particulari adiunxit, tum quia tunc temporis non erant partitæ Diœceses, quam partitionem post fecit S. Petrus, tum quia hoc tunc explicare non conueniebat.

Quare liquidus iam manet difficultatis
9 punctus, an † Christus speciali decreto & mandato ordinauerit, quod Summus Ecclesiæ Pontificatus, quem qui retinet est caput visibile vniuersale totius cœtus fidelium sit cõiunctus Episcopatui Romano, ita vt nulla potestas humana supremam illam dignitatem possit separatam ab illo conseruare, vel alteri Episcopatui orbis coniungere & adnectere, ac per consequens sit de iure diuino talis coniunctio, an vero sit solum potestate & iure humano introducta?

Partita videtur esse Thomistarum schola, cuius aliqui doctissimi Doctores & Magi-
10 stri iudicant † non diuino sed humano iure hanc coniunctionem introductam fuisse, atque ita eodem iure humano posse dissolui vel separatam conseruando, vel alteri Episcopatui ad libitum coniungendo. Ita tenent Soto *in 4.dist.24 quæst.2 art.5.* Tribuitur Paludano *tract.de potest.2 apæ art.1.* & 4. Armachan. *l.2.c.13.* & 14.Bannez 2.2.*q.1. art.10.dub.4.* cuius mentem infra enucleabo. Idem videtur docere Magister à S Thoma *vbi suprà pag.* 698. Et multi Auctores pro altera sententia † solum dicunt suam 11
esse probabiliorem, & oppositam nulla censura inurunt; eandem sententiam sequitur Corduba *lib.4.qu.1.proposit.8. dub.* 1. Probatur 1. quia quod hæc coniunctio Summi Pontificatus cum Episcopatu Romano non constat clarè ex Sacra Papina, Concilii & Patribus, Summis Pontificibus, ex his enim capitibus solum constat, quod Episcopus Romanus sit Pastor totius ouilis Christi, & caput visibile Ecclesiæ, quod habet ex iure diuino non tamen quod coniunctio præfata sit ex eodem dimanans, quamuis enim † 12
ex iure humano descendat potest Episcopus Romanus habere potestatem vniuersalem in omnem rationalem creaturam; ego enim cum sim Sacerdos de iure diuino habeo posse consecrare; quamuis Sacerdotium mihi competere non sit de iure diuino. Similiter etsi Sacristæ officium sit aliquid spirituale, ex iure tantum humano dimanat, & quod sit symoniacum illud vendere iure diuino est prohibitum.

Secunda, quia † hoc non constat ex tradi- 13
tione aliqua. Si enim esset aliqua traditio Ecclesiæ, aut Apostolica ex qua hæc coniunctio esse de iure diuino probaretur, erroris insimularetur contrarium tenens, atqui multi Catholici tam antiqui, quam moderni tenent esse solum de iure humano ergo. Imò etsi esset traditio Apostolica non induceret ius diuinum, multæ enim tales sunt quæ solum secum afferunt ius humanum, vt ieiunium quadragesimæ & aliæ.

Tertia, quia † etsi quod sit hæc coniun- 14
ctio deriuetur à iure diuino nõ inde colligitur quod sit de iure diuino vt enim ait D. Tho.1.2.*quæst.*95.*art.*2. ea quæ deriuantur à lege naturali, veluti illius quædam determinationes, non sunt de iure naturæ, sed ad ius humanum pertinent, sicut de lege naturæ est quod ille qui peccat puniatur, tamen quod tali pœna puniatur, est de iure humano, sed hæc Summi Pontificatus, & Episcopatus Romani coniunctio elicitur ex iure diuino per modum determinationis, ad aliquod particulare quod scilicet Romanus Episcopus sit Petri successor. Ergo non est de iure diuino quod solum est quod est diuinitus promulgatum, vt ait D. Thom.2.2. *quæst.*57.*art.*1.*ad* 3. hæc autem † coniunctio 15
non est diuinitus promulgata, & ad summum deducitur ex vna de fide & altera na-

naturaliter vota, quare sequitur debiliorem p rtem.

Quarta, antequam Petrus finiret vitam Romæ martyrio coronatus non erat de iure diuino hæc coniunctio, alias non fugeret à Roma volens aliò transferre sedem, nisi Christus illum detineret & sic nunquam est de iure diuino cum solum pendeat à morte Petri in Vrbe, cum alias dum
16 † cõstitutus à Christo summus Pastor, nulli fuit particulari Ecclesiæ addictus, & consignatus, quapropter sicut Petrus Antiochiæ septem annis sedit, & postmodum se Romam contulit, ita quilibet suorum successorum nullo vetante diuino iure videtur sedem posse mutare. Hæc sunt huius sententiæ fundamina, cæterum duo eius præcipuè Auctores, Dominicus Soto & Dominicus Bannez, dũ eam in lucem edidere timentes ne tenebræ eos comprehendant, illam subiiciunt censuræ sedis Apostolicæ.

Imo Dominicus Bannez sic fatur. *Quibus libenter adderem quod sicut in iure naturali, inter ius purè humanum & naturale mediat*
17 *ius gentium* † *quod aliquid participat de natura vtriusque, est ex ea parte qua aliquid de iure naturali participat non facile potest ab hominibus mutari, & rursus ex altera parte qua hominum consensum requirit non est merè naturale, ita libens ponerem, quod applicatio Pontificatus Orbis ad Episcopatum Romanum non est mere de iure positiuo propter testimonia allata Sanctorum, & propter mandatum Domini ad Petrum vt Romæ pateretur & ibi figeret sedem, vt ex Ambr. & ex Egesyppo & aliis cita. Caiet. tract. 3. de summ. Pontif. cap. 13. neque vero est de iure purè diuino vtpotè qua morte & voluntate Petri deberet firmari, sed quia hoc ius medium in Ecclesia non reperio, determinationi Ecclesiæ de hac veritate Superioribus non obstantibus standum erit.* Hæc ille quæ refert Magister à S. Thoma & videtur se illis conformari.

Dicit tamen Doctissimus Magister. *pag.*
18 700. §. *caterum Quod* † *in vno casu dumtaxat posset dignitas summi Pontificatus etiam si esset coniunctio ista de iure diuino separari ab Episcopatu Romano. Si Ciuitas Romana solo equaretur & destructa omnino periret, tũc enim, ait, est potestas in Ecclesia ad vniendum summum Pontificatum cum alio Episcopatu aut conseruandum ipsum separatum, tempore enim Antichristi ciuitas Romana funditus est euertenda vt communiter tenetur, tunc autem Episcopatus Romanus, non subsisteret & tamen subsistet Romanus Pontifex caput visibile Ecclesiæ, sicut subsistet Ecclesia etiam tempore Antichristi.* Et sic probat *conclus.* 3. non esse de iure diuino hanc coniunctionem.

§. II.

Sententia affirmatiua Eminentissimi Caietani propugnatur vt certa.

SVMMARIVM.

1. *Eminentissimi Cardinalis sententiam circa coniunctionem summi Pontificatus cum Episcopatu Romano multi graues auctores sequuntur.*
2. *Succedendi ratio qua.*
3. *Si Petrus in sede Antiochena perseuerasset vsque ad mortem, non Romanus Pont. sed Antiochenus successor esset illius.*
4. *Non ex institutione euangelica ortum habet, quod Romanus Pont. succedat Petro, sed subsequentibus factis disponendum hoc reliquit.*
5. *Quid spectandum ad ortum & initium successionis Romani Pont.*
6. *Coniunctio summi Pontificatus cum Episcopatu Romano an sit instituta iure diuino. & n. 7.*
8. *Petri sedes primitus in prouincia Antiochena fuit, sed iubente domino Romam translata est n. 20.*
9. *Locus quem elegit Dominus est Apostolica sedes.*
10. *Pontifex loquitur eo modo quo ipsi solent in suis epistolis decretalibus dicere se electos diuina prouidentia, & electione ad Pontificiam dignitatem.*
11. *An Romana Cathedra Petri sit coniuncta cum summo Pontificatu.*
12. *Mors Petri non nuda sed morte iussa à Christo in vrbe Roma firmauit Romanam sedem in Petri successione.*
13. *Quid sit ratio succedendi in summum Pontificatum Romanum Episcopum.*
14. *Propositiones quæ de fide sunt ab Ecclesia tradita & fidelibus credenda proposita, non sunt verè dumtaxat per accidens, sed per se.*
15. *Episcopus Romanus est summus Pontifex Petri successor & Christi vicarius.*
16. *S. Apostolica sedes & Romanus Pontifex in vniuersum orbem tenet Primatum.*
17. *Pontifex aut Concilium nihil faciunt de fide quod saltem implicitè non contineatur in verbo Dei scripto.*
18. *In Institutione euangelica implicitè continetur ius diuinum.*
19. *Qua ratione venerationi habeatur summus Pontifex.*
21. *Antonij Perez prudentia.*
22. *Nonnullorum sententia.*
23. *Pontifices non possunt transferre sedem ad alium Episcopatum sine Dei iussu, ex Granado.*

Eminentissimus

Eminentissimus Dominus, Dominus
meus Cardinalis Caietanus rem vt in
pluribus aliis fecit clarissimè enucleauit,
quem secuti sunt innumeri alij, qui post
1 ipsum scripsere, & alij, † qui ante ipsum
typis mandarunt scripta sua, duo enim di-
cit primum, quod Euangelij testimonio non
probatur huiusmodi coniunctio. Secundum
quod est confirmata Christi Domini autho-
ritate, & sic non est solum de iure humano;
vtrumque probandum est fundamentis
ipsius verbis propriis relatis, & postea ego
aliud addam me quidem Iudice non facilis
solutionis.

Audi Caiet. circa primum; *ad huius rei
euidentiam consideranda sunt duo. Primum vn-
de est, Secundum vnde scitur Romanum Pontifi-
cem succedere Petro Circa primum autem di-
stinguendum est de ratione succedendi, & de
2 ratione succedentis. Nam † ratio succedendi
non est Euangelica institutio, sed subsecutum
factum Petri quo Ecclesia Romana appropria-
ta est Petro approbatione firmata. Declaro
singula cautum reddendo lectorem in primis,
quod aliud est succedere Petro, aliud est succe-
dere Petrum, hunc scilicet Romanum Pontifi-
cem, ratio enim quod Petrus habeat successo-
rem institutio est Euangelica, quia Dominus
in Petro pastorale totius mundi instituit offi-
cium, vt praecedentibus manifestum est. Ratio
vero quod Petro succedat hic, hoc est Rom.
Pont. non est institutio euangelica, tum quia
euangelica voce non est Ecclesia Romana ap-
propriata Petro, sed tota Ecclesia commissa si-
bi, dum dicitur pasce oues meas, & propterea
si Petrus perseuerasset vsque in finem, vt is ci-
pit absque appropriatione alicuius particularis
Ecclesiæ, nec Romanus Pontifex, nec aliquis
alias particularis Episcopus esset Petri succes-
sor, sed migrante ad cælum Petro, fuisset vnus
electus in Episcopum Catholicæ Ecclesiæ, qui
successor fuisset Petri.*

3 *Tum quia si † Petrus in sede Antiochena,
quam sibi prius appropriauit perseuerasset vs-
que ad mortem non Romanus Pont. sed Antio-
chenus successor esset Petri. Tum quia si Petrus
discessisset ex Roma non tantum loco, sed etiam
sede, ita quod alibi sedem elegisset non succes-
sisset Romanus Pont. Petro, sicut nec modo suc-
cedit Petro Antiochenus, qui inde discessit
mutando non solum locum, sed etiam sedem.*

4 *Audi circa secundum, ex his putet non † ex
euangelica institutione ortum habere, quod
Romanus Pont. succedat Petro, sed subsequen-
tibus factis disponendum hoc reliquit Quocirca
ex eo quod appropriatione firmata Romana Ec-
clesia Petri Pontificatui addicta est, vnde or-
tum est, vt Romanus Pontifex Petro succedat.
Appropriationem autem firmatam dicimus,
quia Petri morte firmata est, & quia Christi
authoritate robur firmitatis obtinuit. Nam (vt
Ecclesia cantat & Ambros. contra Auxentium
de Basilicis tradendis quam habet lib. 5. inter
epist. Ambros. epist. 32. & ante ipsum Egesyppus
de excidio Hierosolym. cap. 2. affirmat) volente
Petro ab vrbe Roma discedere obuians Christus
iussit, vt Roma mortem pateretur, eidem di-
cendo, venio Romam iterum crucifigi; vt non
auida Petri mors Romæ, sed mors ipsa à Chri-
sto in vrbe Romana firmaret Romanam sedem
in Petri successione. Si † ad ortum itaque &* 5
*initium successionis Romani Pontificis spectes
rationem succedendi inuenies fuisse Ecclesiæ Ro-
manæ appropriationem ad Pontificatum Petri
firmatam, & Petri morte & Christi mandato.*
Hæc Cardinalis, quæ si medullitus meditati
fuissent aduersarij veritatem ita certam, non
inficiarentur.

Igitur coniunctio ista vt *supra* dicebam
† non est instituta iure diuino, quum Chri- 6
stus fecit Petrum eius Vicarium & vniuer-
salem totius Ecclesiæ Pastorem, dicendo
pasce oues meas. At instituta est, & confirma-
ta ab Auctore Euangelij Christo Domino,
cuius mandato Petrus Romæ fixit sedem,
vsque ad mortem, vt constat ex relatione
adducta: Christi autem mandatum, præce-
ptum diuinum est, & diuinum ius. Quare
iure diuino robur habuit, & immutabile
vinculum coniunctio Summi Pontificatus
cum Episcopatu Romano; & quidem Reso-
lutio ista quam meminerunt Ambrosius, &
Egesyppus, adeo certa est quod eam nega-
re, aut † in dubiũ vertere insignis est teme- 7
ritatis: ne plus dicam, Romæ est enim de hoc
traditio siquidem extra muros est quædam
parua Ecclesia ædificata in loco vbi hæc
Christi apparitio est facta, & dicitur *Domine
quo vadis?* quam etiam approbant S. Gre-
gorius. *Hom. in Psal. 4 pænitent.* habetur *in
Actis S. Petri à Lino conscriptis*. Approbãt Su-
rius *tom. 3. die. 2. Iulij*, Cæsar Baronius *tom 1.
ad annum Christi 69.* Spondanus *ibid* San-
derus *de visibili Monarchia lib 7. anno Chri-
sti* 44. & denique nullus est Historiogra-
phus, aut Auctor Catholicus, qui eam non
admittat, vt veram. Vnde Marcellus Papa
qui vixit anno......... *in epistola ad Episcopos
Antiochenæ Prouinciæ dicit. Petri † sedes pri-* 8
*mitus apud vos fuit, quæ postea iubente Domi-
no Romam translata est*: quo nihil clarius pro
nostra confirmanda sententia, quod præ-
fata coniunctio sit ex iure, & mandato di-
uino Christi.

Et quidem miror & valde miror, quo-
modo quis Catholicus contrarium valeat
affirmare, cum id mea quidem sententia de-
finierit & historiam canonizauerit Inno-
centius III. *rescribens cuidam nobili viro
G. Montis Pessulani*, & refertur *cap. per vene-
rabilem. qui filij sint legitimi* vbi sic fatur. *Lo-
cus † quem elegit Dominus Apostolicæ sedes esse* 9
cognosci

cognosci tur cum enim Petrus vrbem fugiēs exiuisset volens eum Dominus ad locum quem elegerat reuocare interrogatus ab eo Domine quo vadis? Respondit venio Romam iterum crucifigi, quod intelligens pro se dictum ad locum ipsum protinus est reuersus. Ecce vbi Pontifex & rē decidit ex Historia, quam canonizat, itavt in dubium verti nequeat; id autem
10 quod quidam respondet † Pontificem loqui eo modo quo ipsi solent in suis Epistolis decretalibus dicere se electos diuina prouidentia,& electione ad Pontificiam dignitatem,& tamen applicatio Pontificatus ad hāc personam particularem non fit de iure diuino,sed mediante electione humana, hoc inquā salua pace Reuer. Patris, *qui sic respondet p.* 698. mihi sūmopere displicet & iudico sustineri non posse,vtpotè contra Summum Pontificem Innocentium III. qui vt pro-
11 bet† Romanā cathedram Petri esse coniunctam cum Summo Pontificatu dicit, quod locum Romanæ vrbis elegit Dominus,vt in eo fieret huiusmodi coniunctio, & ad hoc probandum adducit reuelationem factam Petro à Christo, vt iterum Romam rediens ibi figeret sedem & firmaret morte sua,vnde ibi firmata est sedes & Petri morte, &
12 Christi mandato & sic† mors Petri(quæ ab eius pendebat voluntate sicut & martyriū) non nuda sed morte iussa à Christo in vrbe Roma firmauit Romanam sedem in Petri successione, vt solidè dixit Caiet. ast dum Pontifices dicunt diuina prouidentia sua, id factum inspirando Auctores, vt ipsum eligerent,non tamen interuenit, specialis aliqua reuelatio facta,vt Innocentius X. exempli gratia eligatur, sicut interuenit in coniunctione Summi Pontificatus cum Episcopatu Romano,vt dicit Innocentius III. interuenisse. Et hæc pro enucleatione fundamenti D. Caiet. quod me quidem iudice rem valde vrget.

Sed huic valido muro antemurale præponamus, vt penitus dubium omne excludatur & inconcussum maneat, coniunctionem Summi Pontificatus cum Episcopo Rumano esse non de iure aliquo humano, quantuncumque magno,sed iure diuino;ita
13 quod † ratio succedendi Romanum Episcopum in Summum Pontificatum non sit præcisè ius aliquod aut voluntas humana, sed iussio & voluntas diuina Christi specialis, etsi non in Euangelio expressa, tamen traditione Ecclesiæ cognita. Hoc mihi omnino est persuasum & ita certū, vt mirer Catholicos scriptores in hanc impegisse manifestam veritatem, quæ ad minus, vt canonizata debet venerari, sicut & reuelatio facta Petro fugienti, vt Romam rediret.

14 Igitur sic argumentor, Propositiones † quæ de fide sunt ab Ecclesia traditæ & fidelibus credendæ propositæ non sunt veræ duntaxat per accidens, sed per se ex vi connexionis, quam habent ex diuina reuelatiune prædicatum,& subiectum; non enim se habent sicut hæ *musicus ædificat*, aut *albus cytarizat*, in quibus prædicatum & subiectum per accidens coniunguntur. Ast non solum hæc propositio, *Petrus est constitutus Pastor vniuersalis Ecclesiæ & factus Vicarius Christi*,est de fide sed etiam istæ † 15 *Episcopus Romanus est Summus Pontifex Petri successor & Christi Vicarius*,similiter hæc *Ecclesia Romana est mater aliarum Ecclesiarum & omnes illi subdita sunt habens respectu illarum primatum illi à Domino concessum*: & similes, & sunt de fide,itavt sit hæretieus, qui eas negaret; eas enim tradunt Summi Puntifices Marcellus supra relatus Iulius I. Gelasius, Nicolaus II. & Nicolaus III. Vigilius. Pius I. quos refert Bellarm. infra citand. ex quo desumpsit Antonius Perez in Pentateuco fidei, *lib. vlt. dub.* 4. *cap.* 2 Reuerendissimus Magister à Sancto Thoma, *vbi supra conclus.* 4. & omnia quæ hîc possent adduci comprehendit Concitum Florent. sub Eugenio IV. celebratum anno 1439. sic definiens. *Definimus † Sanctam Apostolicam Sedem & Romanum Pontificem in vniuersum orbem tenere Primatum, & ipsum Romanum Pontificem successorem esse sancti Petri Principis Apostolorum & verum Christi Vicarium totiusque Ecclesiæ caput & omnium Christianorum Patrem, ac Rectorem existere,& ipsi in Beato Petro pascendi, regendi & gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum in gestis æcumenicorum & sacris Canonibus continetur.* 16 Hactenus definitum est à sacro Concilio cui consonat, quod multo ante Nicolaus Papa supra inductus dixit. *Qui Romanæ Ecclesiæ priuilegio ab ipso Summo Ecclesiarum capite auferre conatur,hic proculdubio in hæresim labitur, &c.* vt supra.

Ex quibus tale conficio irrefragabile argumentum † Pontifex, aut Concilium nihil faciunt de fide quod saltem implicitè 17
non contineatur in verbo Dei scripto, scilicet Biblia sacra, aut verbo Dei non scripto scilicet traditione, atqui Concilium & Nicolaus Papa dicunt, quod Pontifex Romanus in vniuersum orbem tenet primatum, & quod qui hoc priuilegium aufert à Rumana Ecclesia proculdubio in hæresim labitur,ergo de fide est,quod Sūmus Pontificatus est coniunctus cum Episcopatu Romano, ergo hæc coniunctio continetur in verbo Dei, itavt aliter fieri nequiret ex vi præsentis decreti diuini,ergo quod hæc duplex dignitas coniungatur, non est precisè humanum ius,aut volūtas,sed diuinum imperium,

perium, & iussio quæ robur dedit voluntati Petri de subeundo martyrio Romæ, vnde † in institutione Euangelica, qua Christus instituit summum Pontificatum, & in Petro collocauit dicens. *Pasce oues meas*, implicitè continebatur ius diuinum quod hæc dignitas summa iungeretur Episcopatui Romano quod antequam Christus summum Pontificatum institueret præcognouit & iussit Petro fugienti, vt id in executione poneret vt intenderat; vt Roma quæ sedes erat imperij fieret sedes fidei & summi Pastoris, vt adnotat Nicolaus III. *c. fundamenta de electione.* & Leo I. *serm. 2. de S. Petro.*

18

19 Vnde Concilium Nicæn. *can. 3.* † *veneramur* (inquit) *secundum scripturas & Canonum definitiones sanctissimam Romanæ & antiquæ Ecclesiæ Episcopum primum esse & & maximum omnium Episcoporum, cuius Principatus Romæ est Petro similis & authoritate par. Patriarcharum omnium Dominatum & principatum obtinet. Huic Sanctioni si quis repugnauerit totius Synodi decreto anathemati subiiciatur.* Si ergo secundum scripturas & Canonum definitiones summus Pontificatus omnium Patriarcharum dominatus, est iunctus Episcopatui Romano, non à iure humano dimanat hæc coniunctio, sed à diuino imperio & mandato, quod expressit Marcellus Papa *vbi supra* scribens *ad*

20 *Episcopos Antiochenos, Petri sedes* † *primitus apud vos fuit, quæ postea iubente Domino Romam translata est*, vnde ortum duxit illud elegans elogium imperatoris Honorij qui sedit in imperio *an.* 410. qui dum scribit ad Bonifacium summum Pontificem ipsum appellat *vrbis æternæ Papã* propter indissolibile & sempiternum vsque ad finem mundi

21 vinculum Papatus cum illa, quare † prudenter timebat vir ille valde eruditus Illustrissimus Antonius Perez *vbi supra cap. 12.* nec sententia opposita aperte repugnet summorum Pontificum & Conciliorum verbis.

Quare sententiam nostram paucis exceptis tenent fere omnes tam Theologi quam Canonistæ. cano. *lib. 6. de locis. cap. 4. & vlti. ad* 10. Turrecremata. *cap. Sacro-Sancta.* 22. *dist. & lib. 3. de Eccles. cap. 40. ad* 3. & citat ibi Paludanum Alfonsus Mendoza *quæst. 4. Scholat.* Bellarm. *tom. 1. de Pontif. lib. 4. cap. 4.*

22 *& lib. 2. cap. 12.* Suarez † *disp. 10. de fide sect. 3. n. 10.* Valentia. *ibi quæst. 7* §. 37. Salmeron. *tom. 4 p. 3. tract. 5.* Driedo. *lib. 4. de Dogmate cap. 4.* Turrianus. 2 2. *disp. 15. dub. 2.* quod dicit esse valde certum, Azor. *p. 2. lib. 4. cap. 11. quæst. 2.* dicens, *hæc sententia ita certa mihi esse videtur vt primam cum iure ipso Canonico pugnare censeam* S. Antonius. 3. *p. tit. 23. cap. 5. §. 7.* Petrus de Monte *in sua Monarchia de præstantia Papæ n. 14.* Guerrer. *in speculo iuris pag. 8.* Lessius Iordanis. *de maiorat. Episcop. caus. ad Papam deferend. cap. 11. n. 34.* & alii quos refert & sequitur Barbosa, *de iure Eccles. vniuers. lib. 1. cap. 1. à n. 32. & de potest. Episcop. p. 1. tit. 3. cap. 12. n. 12.* Ioannes Andreas & Ancharranus. *cap. fundamenta. de electio. in 6.* Archidiaco. *cap. regamus 24. dist. vbi* Bellamera, Abbas. *cap. per venerabilem citat.* Iacobatius. *de concil. lib. 8. artic. 7.* Aluarus Pelag. *de planct. Eccles. lib. 1. cap. 32.* Malderus. 2 2. *quæst. 1. artic. 10. disp. 3. dubio. 3. in fine* dicens. *Hanc sententiam omnino esse recipiendam* Granados *controuer. 1. de fide tract. 7. disp. 1. sect. 3. num. 17.* dicens: *quod* † *Pontifices non possunt transferre sedem* 23
ad alium Episcopatum sine Dei iussu, quod interdum Pontifices In Gallia vixerunt, nunquam tamen desiit esse Episcopus Romanus qui in summum Pontificem eligebatur sed de hoc *§. vltimo.*

§. III.

Eneruantur fundamenta oppositæ Sententiæ.

SVMMARIVM.

1. *Coniunctio summi Pontificatus cum Episcopatu Romano constat ex iussione & mandato Christi.*
2. *Esse de iure humano aliqui autumant.*
3. *Constituitur pastor vniuersalis à Christo S. Pont.*
4. *Ante Christi iussionem non erat ista coniunctio formalis sicut facta est post.*
5. *Ius medium inter diuinum & humanum, ex Bannez, & n. 6.*

Miror valde quod Domini illi zelantissimi Magistri Soto & Bannez in re tanti ponderis, ita leuibus argumentis mouerentur, & contra magnum fluuium & torrentem Auctoritatis Ecclesiæ paruum riuulum inuexere rationum, quæ nullo negotio diluentur ad. Primum Respondetur quod † instat ex iussione, & mandato Christi, vt vidimus, & hoc ex traditione totius Ecclesiæ, & assertione expressa summorum Pontificum, vnde constat ad Secundum, quod † enim aliqui Catholici affirment esse de iure humano pauci sunt & affirmarunt cum timore. Ego eos nun censuro, sed prorsus mihi non subuenit quomodo eos tuear.

1

2

Ad Tertium Respondetur quod hæc coniunctio implicitè continebatur in Euangelio dum Christus instituit summũ Pontificatum in Petro non separatum ab Episcopatus

patu; sed ipsum instituendo summum Pontificem Episcopum consecrauit, vt bene notant Turrectemata *lib. 2. de Ecclesia cap. 32. & 33. & 34.* vbi id egregiè & eruditè comprobat, legatur, quem sequuntur Bannez, *vbi supra in fusiori comment. dub. 4. §. pro quo notandum*, Bellarminus, *lib. 1. de Romano Ponti-*
3 *fice cap. 23.* eo enim ipso quod † ipsum constituit vniuersalem Pastorem dicendo, *pasce oues meas*, ipsum consecrauit Episcopum, Episcoporum, vnde Innocentius I. *in epist. ad Concil. Carthag. quæ 91. inter Augustinianas*, dicit quod, *à Petro emersit Episcopatus & tota huius nominis auctoritas*, quia scilicet ipse immediatè fuit consecratus Episcopus à Christo & ipse cæteros mediatè vel immediatè, cæterum huius Episcopatus Petri appropriauit certam Diœcesim, dum mandauit quod Romæ figeret sedem suam, sicut ipse iam alta mente conceperat & disposuerat.

Ad quartum respondetur, solum probare
4 quod ante istam Christi iussionem non erat ista coniunctio formalis, sicut facta & post iussionem & Imperium Christi, non tamen probat quod non fuerit radicalis in ipsa institutione Euangelica summi Pontificatus, sicut Sacerdos in sua ordinatione accipit radicalem iurisdictionem, vt possit absoluere à mortalibus, quæ non fit formalis quo vsque illi assignentur oues ex delegatione sui Pastoris, ita ista coniunctio radicalis est de iure diuino Euangelij, at formalis est de iure diuino Imperij Christi summi legislatoris.

5 Id autem quod dicit Bannez, de iure † illo medio inter diuinum & humanum, non omnino displicet & potest deseruire ad propositum, quatenus dicimus quod summus Pontificatus & Episcopatus Romanus sunt insolubili nexu vniti ex iure diuino particulari Christi, quod est medium inter humanum & diuinum vniuersale, & illi tenebatur Petrus obedire, & ex illo constituta est hæc coniunctio formalis, sicut si simplex Sacerdos non habens iurisdictionem formalem absoluendi à mortalibus ex reuelatione approbatâ ab Ecclesia, haberet immediatè à
6 Christo iurisdictionem istam, vtique posset audire confessionem mortalis culpæ, & ab eâ absoluere, quam potestatem haberet de iure diuino particulari. De eo quod dicit Magister à sancto Thomâ, quod in casu potest summus Pontificatus vniri alteri Episcopatui quam Romano, iam trutinam facio.

§. IV.

Pontifex summus iure diuino tenetur Romæ personaliter residere.

SVMMARIVM.

1. *Iurisdictio summi Pontificis omnem locum & gentem respicit.*
2. *Si summus Pontificatus & Episcopatus Romanus essent coniuncti tantum iure humano, posset Pontifex hoc vinculum soluere de plenitudine potestatis, quam habet supra vniuersum ius Canonicum.*
3. *Pontifex Romanus tenetur iure diuino Romæ residere.*
4. *Papa non potest transferre sedem suam in alium locum sine speciali reuelatione.*
5. *Pontifex qua ratione iure diuino possit dispensare.*
6. *Clemens V. sedem mutauit ad instantiam Philippi Francorum Regis.*
7. *Sedes Pontificia quorumnam suasu Romam translata est.*
8. *In persecutione Antichristi in qua vrbs Roma funditus est euertenda Papa mutabit locum non sedem.*
9. *Enoch, Elias & S. Ioannes Euangelista impetrabunt à Deo quod summus Pont. sit Episcopus Romanus.*

SI summus Pontificatus esset separatus ab omni Episcopatu, & esset iure diuino Pastor vniuersalis totius gregis Christi, & humani generis rector & gubernator non tamen teneretur iure diuino Euangelij ad residentiam personalem in aliquo loco determinato, cuim † omnem locum & gentem 1
eius iurisdictio respiciat, teneretur tamen iure naturæ in illo loco residere, ex quo faciliori modo possit vniuerso gregi pascua, quæ sibi competunt prouidere, qui locus variari posset pro variatione diuersarum circumstantiarum, similiter si † summus Pon- 2
tificatus & Episcopatus Romanus essent coniuncti solum iure humano, posset vtique Pontifex hoc vinculum soluere de plenitudine potestatis suæ, quam habet supra vniuersum ius Canonicum, an vero hoc expediat tam regimini Ecclesiæ, quam bono publico politico Christianitatis, alij iudicent, & Deus iudicabit, non enim quicquid licet expedit, vt sequentibus resolutionibus manifestum fiet.

Quare loquendo iuxta principia posita, quod coniunctio præfata sit de iure diuino speciali, certum debet esse † Pontificem Ro- 3
manum teneri iure diuino Romæ residere, & non posse tuta consciẽtia sine causis quæ alios pastores à personali residentia excusant alibi per longum tempus inhabitare;

hoc

hoc constat, quia vt *lib.* 1. *Res.* 1. ex ferè omnium Scribentium sensu, ex Patribus, sacra Scriptura & Conciliis probauimus. Residentiam personalem Pastorum esse de iure diuino & naturali, à quo non eximitur Summus Pontifex, cum illi inferior, & eius obligatione arctatur & constringitur, sicut obligatione voti & iuramenti, & aliorum præceptorum diuinorum, cumque probatum sit coniunctionem Papatus cum Episcopatu Romano esse factam speciali iussione diuina, Summus Pontifex iure diuino, vt est Episcopus Romanus Romæ residere tenetur, vnde egregiè Cardinalis Turrecremata, *lib.* 2. *cap.* 40. *ad* 3. *cit.* sequens opinionem Palu-
4 dani dicit, *quod † Dominus Papa non potest transferre sedem suam in alium locum sine speciali reuelatione cuiusmodi speciali iussione translata est in Romam. Et cum dicitur quod est falsum negatur & ad probationem respondetur. quod Papa non possit mutare sedem suā non est, quod sit minoris auctoritatis, quam Petrus, sed quia hic interuenit specialis iussio Christi, contra quam seruus venire non potest:* Hæc ille, quare hanc sententiam sequuntur omnes quos adduximus §. 3. & in propriis terminis Barbosa *vbi supr. n.* 32. & alij.

5 Cæterum † cum Pontifex ex rationabili causa possit iure diuino dispensare declarando, quod hic & nunc non currit eius obligatio, sic potest esse quod sedem mutet aliò, itavt sedem ipse non mutet, sed semper perseueret Episcopus Romanus, tunc enim sedes mutat locum cum Papa, Papa
6 tamen non mutat sedem sicut fecit † Clemens V. Gallus ad instantiam Regis Francorum Philippi, vel vt vult Genebrardus transtulit propter seditiones Italicas, quibus mederi non poterat magno Christianorum incommodo, sedem Pontificiam ab vrbe Roma Auenionem Galliæ vrbē, vbi successores mansere *ann.* 70. Volaterranus *lib.* 22. Platina *in vita huius Pont. quod captiuitatem Babylonicam Itali appellabant*, vsque ad Gregorium XI. *anno* 1371. qui eandem Pontificiam sedem *post* 70. annum dictum, Ro-
7 mam Auenione retulit, † suasione & litteris S. Catharinæ Senensis & Baldi Perusini Iurisconsulti, quod quam gratum fuerit Maiestati diuinæ S. Brigitta declarat exultans & dicit illi *lib.* 4. *cap.* 49 *suarum reuelationum. Ene vicarius tuus, qui sedes in sede tua iam mundo reduxit iam sedem suam, in antiquum & priorem locum, vbi sedit primus Papa Petrus, qui fuit Princeps Apostolorum.* Hæc ibi & sic sedes mutat locum non Papa sedem.

8 Vnde existimo, quod † in persecutione illa Antichristi in qua vrbs Roma funditus est euertenda Papa quidem mutabit locum non sedem, tunc enim dicetur etiam Episcopus Romanus, quamuis ibi nullas haberet oues, quia hoc est per accidens, cum totum ouile Christi illi sit subiectum tempore illo, & consecratio Episcopi Romani semper perseueret, vt hodie contingit in Episcopis annullaribus, & iussio Christi non cogat alteram sedem eligere, addo quod satis pium est credere, quod † tres illi testes fideles 9
Enoch, & Elias & S. Ioannes Euangelista (vt volunt eius deuoti) à Deo impetrabunt dispensationem illius præcepti, quod Summus Pontifex sit Episcopus Romanus, & sic potest mutare sedem & Summum Pontificatum vnire alteri Episcopatui, sed quod dixi prius, magis consonat rationi, quia in illo tempore nihil conducit, quod Summus Pontificatus alteri Episcopatui iungatur.

RESOLVTIO II.

Vtrum liceat Summum Pontificem Romanum Episcopum nominare sibi successorem in vtraque dignitate?

SVMMARIVM.

1. *An liceat & an expediat Summum Pont. Rom. Episcopum nominare sibi successorem in vtraque dignitate. & n.* 2.

NON est idem inquirere vtrum liceat, 1
& vtrum idem expediat, quod multi in præsenti difficultate confundunt, cum sint longè diuersa dogmata, & diuersis viis venanda & eorum veritas dignoscenda, *omnia mihi licent, sed non omnia expediunt, omnia mihi licent, sed non omnia ædificant*, aiebat Paulus 1. *ad Cor.* 10 *n.* 22. quia vt inquit Sedulius, *omnia quæ iure non prohibentur liceat, quia per se non habent peccatum, sed non semper expediunt, quia occasionem nonnunquā generant delinquendi, vel offendendi fratres, omne autem quod expedit, licet.* Quæ Sedulij verba sedulo cogitans, iudicaui necessarium distinguere inter hæc duo v.g. *Pontifici liceat sibi eligere successorem in Episcopatu Romano, cui adnectitur Summus Pontificatus, & vicariatus Christi, & vtrum id expediat.* Quare distincta resolutione & ex valde diuersis principiis, vtrumque est discutiendum & determinandum. Primū enim respicit actus validitatem, secundum vero honestatem & immunitatem à malitia, & inconuenientibus tam Politicis, quam Religiosis. Igitur sensus præsentis Resolutionis est. Vtrum
† Sūmo Ecclesiæ capiti si vtatur plenitudine 2
Potestatis (quam Christus Petro concessit & in quam succedunt Papæ) liceat nominare sibi successorem, illi renuntiando Summam

Pontificiam dignitatem, sicque ipse renunciatione in successorem facta excusetur à personali residentia.

§. I.

Sententia negatiua proponitur & fundatur.

SVMMARIVM.

1. *Sæpius tentatum in Romana Curia, quod Summus Ecclesiæ Pastor successorem in sede Apostolica eligat.*
2. *Bonifacius Papa de facto eligit sibi successorem.*
3. *Gothorum Reges Romani Pontificis electionem dum Italia dominarentur impiè sibi vendicabant.*
4. *Bonifacius se reum fatetur de electione ab ipsomet facta.*
5. *Non licet Pontifici sibi eligere successorem*
6. *Potestas eligendi sibi successorem in Summum Pontificatum non est relicta à Christo Domino.*
7. *Potestas eligendi sibi successorem habet ordinariè adiunctum abusum.*
8. *Christus non reliquit Summo Pontifici hanc potestatem.*
9. *Potestas à Christo relicta ad eligendum Summum Pontificem est certa & indubitata.*
10. *Pastor vniuersalis electus talis debet esse, vt securè possit adorari à populo, vt Christi Vicarius.*
11. *Potestas eligendi Summum Pontificem est de iure diuino.*
12. *Qui eligant Summum Pontificem.*
13. *Potestas electi Pontificis est dubia.*
14. *Quæcúque ipse declararet essent inualida.*
15. *Ecclesia potest & tenetur talem electum deponere Pontificem.*
16. *Aliquorum depositio ob eorum electionem incertam.*
17. *Hæc quæstio sub Paulo IV. ventilata & num. 18.*
19. *Effectus huius electionis refertur ad tempus in quo non est futurus Papa.*

1 NOn semel intentatum est imo & tentatum in Romana curia quod † Summus Ecclesiæ Pastor successorem in sede Apostolica eligat. Sic curauit Cardinalis S. Marci Franciscus Pisanus, vt Paulus III. ipsum nominaret successorem, & Cælestinus III. *circa annum* 1192. electus cum graui laboraret morbo voluit renunciare Papatui, cui volebat succedere Cardinalis de S. Paulo tituli S. Priscæ, & Cardinales noluerunt, *asserentes inauditum fuisse in Ecclesia, quod Pontifex Summus seipsum deponat*, vt refert Cardinalis Baronius *tom. vltimo suorum annalium, anno Christi* 1198. *& an-*
no 531. à Christo nato † Bonifacius Papa 2
non solum curauit, sed de facto sibi elegit successorem quendam Vigilium Diaconum, quod ita refert Cardinalis Baronius *tom. 7. pag. mihi* 165. ex Athanasio. *Hic Bonifacius congregauit Synodum in Basilica B. Petri Apostoli, & fecit constitutum, vt sibi successorem ordinaret; quo constituto cum chirographis Sacerdotum, & iureiurando ante confessionem B. Petri Apostoli Diaconum Vigilium constituit (successionem videlicet), quod enim*
(vt superius dictum est) Gothorum Reges † Ita- 3
lia dominantes impiè sibi vendicassent Romani Pontificis electionem: vt huiusmodi præsumptam & vi vsurpatam licentiam ex Gothorum manibus Romana Ecclesia extorqueret, hoc prætextu visus est Bonifacius nouam hanc & prædecessoribus hactenus intentatam viam aggredi: nempe vt successorem deligens Pontifex nullum relinqueret locum vacantis Sedis: quod quidem speciem iustitiæ aliquam præ se ferret. Nam subdit de iis idem Athanasius.

Eodem tempore facta iterum Synodo, hoc cassauerunt Sacerdotes omnes propter reuerentiã S. Sedis, & quia contra Canones hoc fuerat factum, & quia culpa eum respiciebat, vt successo-
rem sibi constitueret: ipse † Bonifacius reum 4
se confessus est maiestatis, quod Diaconum Vigilium sui subscriptione chirographi ante confessionem B. Petri successorem constituisset: & ipsum constitutum in præsentia omnium Sacerdotum & Cleri & Senatus incendio consumpsit. Certum quidem est eiusmodi conatum probro esse datum ambobus; Imprimis vero ipsi Vigilio, quod id curasset. Scimus Siluerium Papam in decreto anathematis in ipsum Vigilium hac ipsa exprobrasse, quia contra Iura Canonica temporibus S. memoriæ Bonifacij Papæ ipso viuente designari conabaris, nisi tibi amplissimi Senatus Iustitia: tunc prouidentia pastorali, at Pontificali authoritate tua execrande iam debuerant auspicia detruncari, sed dum paruum vulnus in te neglectum est insanabile accreuit apostema, &c. Hæc in Vigilium delectum Bonifacio successorem Siluerius, hæc etiam Baronius qui adfirmat ex Athanasio, quod Agapetus Papa contra Bonifacium in hoc puncto scripsit.

Ex quibus validissimum sumitur argu-
mentum pro sententia negatiua, quod † non 5
liceat Pontifici eligere sibi successorem, quia si nominatio successoris in Pontificiam dignitatem approbata in Concilio, in quo præsedit Pontifex confirmata decreto Cõcilij & subscriptione Pontificia & cæterorum Patrum, firmataq; iuramento ita inuisa fuit toti Ecclesiæ, vt illico viuente eodem Pontifice in alia Synodo cassatũ fuit constitutũ in priori fatente Pontifice se reũ fuisse Maiestatis, & Synodus ipsa cassauit propter reuerentiam S. Sedis, & quia contra Sanctos

Canones

Canones fuerat factum; quæ motiua etiam hodie perseuerant, & ita nunquam licet sicut tunc non licuit.

6 Secundò, quia hæc † potestas eligendi sibi successorem in Episcopatum Romanum & Summum Pontificatum non est relicta à Christo Domino Summo Pontifici; ergo, antecedens probatur, quia certum est ex scriptura, & Patribus, quod potestas relicta à Christo est in ædificationem, & non in destructionem Ecclesiæ, quam acquisiuit, & fundauit sanguine suo, atqui potestas eligẽdi sibi successorem esset in destructionem, & non in ædificationem ergo non est relicta à Christo Domino. Minorem probat D. Martinus Liron de la Palazeda (*nomen suppositum cuidam apologiæ de hac materia editæ an. 1646. cuius Author satis notus fuit*) quia sic, esse posset hæreditaria vnius Nationis, aut familiæ summa dignitas Pontificia, nec satisfacis si dicas, quod iste esset abusus ortus malitia non ex vi potestatis relictæ, sicut si abuteretur Pontifex potestate sibi relicta ad eligendum Cardinales, Episcopos & cæteros Ecclesiæ ministros, ad dispensandum in votis, & administrandum sacramenta, quia ista potestas non ita or-

7 dinariè habet secum adiunctum abusum † sicut potestas eligendi sibi successorem, quam cogeret affectus naturalis & impelleret, vt eligeretur consanguineus, nationalis, conciuis, &c. Sic enim nullus potest esse iudex in causa propria, & ablata est facultas à Domino occidendi seruum, qui ipsum iniuriauit, quia ibi amor proprius & hic affectus vindictæ obcæcaret.

8 Tertiò, quia non est certum quod † Christus reliquerit Summo Pontifici hanc potestatem. Ergo non est asserendum eam reliquisse. Consequentia probatur, quia vbi non est certum, & constans esse relictam, non debet admitti, esse relictam, quia si Christus eam reliquisset manifestam & extra dubium in Ecclesia sicut reliquit potestatem eligendi Summum Pontificem à Clero & Cardinalibus, quæ certa & constans est *cap. licet de electio, cap. vbi periculum de elect. in 6. cap. in nomine 23. dist.* antecedens probatur ex his quæ dicemus *infra*, quod electio successoris cum sit incerta posset mortuo Pontifice electore cas-

9 sari; Potestas enim † relicta à Christo ad eligendum Summum Pontificem relicta est ad electionem certam, & indubitatam, si enim talis non est, perniciosa est Ecclesiæ, & ita quasi est schisma est potestas in Ecclesia ad inualidandas electiones eorum, qui in schisma sunt electi ad pacem & tranquillitatem Ecclesiæ, vt factum est quando fuit electus Martinus quintus.

Quarta, quia Pastor vniuersalis electus talis debet esse, vt securè possit adorari à populo, vt Vicarius Christi & regula veri- 10
tatis & talis quod possint cogi hæretici, vt ipsum cognoscant, vt verum Petri successorem, vt determinatur à Martino V. *in Bulla quæ habetur in Concil. Constit.* illum qui actualiter Ecclesiam regit & gubernat, hæc autem firmitas nequit subsistere, respectu electi Pontificis ex potestate eligendi sibi successores, quia ista est posita in opinione Catholicorum, & qui negatiuam sequeretur possit, legitimam esse negare.

Quintò, quia † potestas eligendi Sum- 11
mum Pontificem est de iure diuino, vt certum debet esse apud Catholicos cũ debeat esse à Christo concessa; at potestas eligendi sibi successorem in Pontificatu non constat ex Scriptura, Patribus, Cõciliis, aut traditione, aut acceptatione, & communi consensu fidelium, & ita admitti nõ debet vt concessa à Christo, etenim ex vsu Sacramentorum, formarum & materiarum ipsorum quibus vtitur Ecclesia sufficit, vt sit certum non esse nec posse esse ex vi præsentis prouidentia alia Sacramenta, alias formas, & materias præter eas, quas recipit Ecclesia; † atqui 12
hæc à suis incunabulis constanter obseruauit, vt post mortem Pontificis Clerus & Cardinalis eligant Petri successorem ergo alter vsus electionis validus non est.

Sextò, quia non tenerentur fideles obe- 13
dire electo Pontifici hoc modo, probatur, quia potestas electi est dubia & posita in opinione probabili hanc electionem esse inualidam, ergo possunt fideles se illi conformare prudenter iudicando non esse verum Pontificem, ad quod prudentiale iudicium sufficit, quod sit opinio probabilis de hoc quod iste non est verus Pontifex: ergo possunt fideles illi non obedire imo tenentur non obedire, quia teneor sequi opinionem probabilem quum si non sació sequitur graue damnum proximo, & multo magis reip. & multo magis Ecclesiæ Christi vniuersæ, vt multis citatis tenent Thomas Sanchez, *lib. 2. de matrimon. disput. 36. num. 8. in summ. lib. 1. cap. 9. num 25.* Castro Palao, *tom. 1. disputat. 2 num. 5.* & est apud omnes certum. Ex electione autem per nominationem successoris, plura, & grauissima sequuntur inconuenientia, non enim † ma- 14
nerent res, quas ipse declararet de fide cum omnimoda certitudine; sub dubio potestas ordinis & iurisdictionis, & Sacramentorum administrationis valor incertus, sine vi leges ab eo factæ, & tãdem tota Ecclesiastica Monarchia turbata, vtpotè existens cũ incerto gubernatore: vnde fideles, & legitimi Prælati, Reges, & Imperatores tenentur impedire omni conatu hanc electionem.

Septimò, etiamsi talis electio esset vali-
15 da, Ecclesia † potest & tenetur electum hoc modo deponere, & alium eligere, habet enim potestatem à Christo sibi concessam ad deponendum Pontificem incertum, sicut fecit cum Concilio Constantiensi, vbi depositi sunt Ioannes XXIII. Benedictus XIII. & Gregorius XII. quorum quilibet habebat plures Theologos & Iurisperitos asserentes, esse veram, & legitimam suam electionem, & tamen, quia cum non possit esse nisi vnum
16 visibile caput, quia † horum electio controuersa erat & anceps depositi fuerunt, & quilibet suo iuri cessit, vt eligeretur alter, sine controuersia & indubius, vt electus fuit Martinus V. qui in Bulla suæ confirmationis declarauit esse de fide, quod *hic numero Pontifex electus, & vt talis adoratus ab Ecclesia est Petri successor & Christi Vicarius*, quare nullo modo potest subesse opinioni validitas eius electionis, vt subest an possit sibi deligere successorem.

Octauò, quia vt refert Diana, *p.10. tract. 5. resolut.4.* tempore Pij IV. in Consistorio pleno & etiam sub Paulo IV. ventilata fuit
17 hæc quæstio †; & quamuis nonnulli inter quos fuit Decius, sententiam affirmatiuam defenderent. Cæterum Pius IV. falsam esse dixit, quam Consistorialem relationem meminere Ioann. Bapt. Cassalius, *de veteribus sacris Christianorum ritibus cap. 79.* Andreas Victorellus, *in additionibus ad Ciaconium in vita Py IV.*

Nonò, quia pro tempore, quo eligitur
18 Papa efficitur Papa, qui eligitur: ergo † repugnat ei, quod præsupponat pro tunc Papam, quia quod fit non est. Ergo elector præsupponitur ex natura rei electioni, & si non prius tempore, prius natura, & est simul cum electione. Ergo actus electionis Papæ non est à Papa, quia electio Papæ est actus electoris Papæ.

Decimò, Panormitanus, *in c. licet de electio. n.2.* sic ait. *Non tamen potest Papa eligere sibi successorem, vt notat glossa in cap. Apostolica, §. his omnibus 8. quæst. 1. & sequitur Ioannes Andre. hic & Archidiaco. cap. transitus 79. distinct. & tenetur hoc dictum communiter per*
19 *Doctores & est ratio, quia † effectus huiusmodi electionis refertur ad tempus in quo non est futurus Papa, l. quis. D. de iurisd. omnium iud.* Hactenus Abbas, quem accerrimè tuetur Cardinalis Turris Cremata, *in summa de Ecclesia lib.2. c.51.* & sequuntur Cardinalis Iacobatius, & Cardinalis Albanus, citatur Cardinalis Caietanus, sed de eius mente *infra*, eam mordicus defendit Reuerend. Mag. Vincentius Candidus, *in speciali disquisitione de hoc puncto*, sequuntur etiam multi quos refert Diana, *vbi supra resolut.2.* quos vidi, *adduco*, Mendoza, *quodlibet.4. Scholast.* Turrianus, *22. disp.15. dub.3.* Comitolus, *li.1. quæst.98.* Azor. *p.2. lib.4. c.5. q.3.* Baronius, *tom.11. Annalium, ann.1073. §. sed inter hæc*, Iulius Laborinus, *tom.1. variar. tit.4. c.43. à n.33.* Villadiego, *de Card. q.5. n.19.* Barbosa, *lib.1. de iur. Eccl. vniu. cap.1. à num.40.*

§. II.

Sententia affirmans quod Pontifici sit relicta à Christo potestas eligendi sibi successorem, vt magis iuri Canonico conformem: eligitur & propugnatur authoritate.

SVMMARIVM.

1. *An absolutè expediat Pontificem vti plenitudine potestatis eligendi sibi successorem, remissiuè.*
2. *In Vicario Christi & Petri successore residet potestatis plenitudo, vt possit sibi eligere successorem in Episcopatum Romanum.*
3. *Pontifex cum non sit Dominus summi Pontificatus, nequit in illum aliquem eligere.*
4. *An Christus reliquerit suo Vicario potestatem ad definiendum res fidei, &c.*
5. *Electionis exemplum affertur & n.6.*
7. *Petrus Linum & Cletum adiutores sibi adsciuit, sed Clementem successorem.*
8. *Linus & Cletus exteriora ministrabant, Petrus verbo & orationi insistebat.*
9. *Ex epistola Ioannis Papæ potest Pontifex sibi eligere successorem.*
10. *Aduersariorum euasio.*
11. *Clementis Papatui vera fuit renunciatio.*
12. *An Clemens propriè renunciauit.*
13. *An fuerit immediatus successor Petri.*
14. *Clemens verbo & oratione instabat, & Linus & Cletus exteriora ministrabant.*
15. *Genebrardus quid de Lino asserat.*
16. *Quo tempore SS. Linus, Cletus & Clemens Sedem Apostolicam tenuerint, ex Martyrologio Rom.*
17. *Ecclesia Romana firma remanet sententia de Petri successoribus.*
18. *Papa potest renuntiare summo Pontificatui, ex Baronio.*
19. *Clemens non renuntians poterat ex vi præfata electionis immediatè post Petrum in Cathedra sedere.*
20. *Petrus speciali reuelatione sibi successorem elegit.*
21. *Causa renunciationis Clementis à Papatu.*
22. *Vasquis sententia reiicitur.*
23. *Quot annis superuixit Petro Linus.*
24. *Solus Clem. fuit immediatus successor Petri.*
25. *S. Cl. quot annis quoad externa gubernarit.*
26. *Hieronymi duo loca contraria concordantur.*

QVamuis sententia adducta valde sit probabilis, at quod Pontifex possit validè

validè eligere ſibi ſucceſſorem in Epiſcopatu Romano & Summo Pontificatu mihi
1 ſemper magis arriſit, quamuis † an abſolutè expediat huius poteſtatis plenitudine vti *ſequenti reſolutio.* expendam, ſed quod abſolutè poſſit, mihi vt dixi magis placet, quod ſequuntur grauiſſimi huius temporis ſcriptores eámque ex validiſſimis muris propugnant. Ex Theologis doctiſſimus ille Magiſter Victoria. *Reſolut.* 2. *de poteſt. eccleſ. quæſt.* 2. *num.* 23. Vaſquez *tom.* 3. *in* 3. *part. diſput.* 244. *cap.* 3. *numero* 26. Suarez *diſput.* 10. *de fide ſect.* 5. *num.* 16. Franciſcus Amicus *tom.* 4. *diſput.* 6. *ſect.* 6. *num.* 204. *vſque ad* 213. Arriaga *tom.* 5. *diſp.* 7. *ſect.* 7. *num.* 47. Brixenſis *in ſuo Indice verb. Papa.* Martinus de Ledeſma. 2. *p.* 4. *quæſt.* 20. *art.* 4. *concl.* 2. *pag. mihi* 313. Bonacina *in diſp. ſing. de electio Summi Pontificis quæſt.* 1. *p.* 3. *&* 4. Nec abhorret ab hac ſententia doctiſſimus & Reuerendiſſimus Pater Magiſter Frater Ioannes à ſancto Thoma 2. 2. *p.* 7 *a.* 7. *verſ. & quidem libenter.* Sed dicit non videre caſum in quo Papa poſſit eligere ſucceſſorem, quod eſt dicere non expedire tali modo fieri electionem, vt nos etiam dicemus *Reſ. ſeq.*

Igitur ſententiam iſtam enucleo, & aſſe-
2 ro † in Vicario Chriſti, & Petri ſucceſſore reſidere poteſtatis plenitudinem, vt poſſit ſibi eligere ſucceſſorem in Epiſcopatum Romanum, quia ex iure diuino & mandato Chriſti connexus eſt Summus Pontificatus, quando iudicarit eſſe conueniens bono Eccleſiæ ad ipſius rectum regimen ad pacem publicam, & ſtatum vtriuſque conſeruandum, & ſic loquuntur omnes DD. citati; non enim poteſtas hæc Summa Pontificia relicta eſt Vicario Chriſti in deſtructionē, ſed in ædificationem, quare illa nequit validè vti ſine cauſa rationabili, ſicut relicta eſt Summo Pontifici poteſtas ad alienandas poſſeſſiones Eccleſiæ: nullus hæc negat; cæterum hæc poteſtas, nec licitè nec validè exibit in actum ſine rationabili cauſa, & iuſto motiuo, ſine quo poſſeſſionum alienatio nulla eſt, cum non ſit Dominus illarum Papa, ſed diſpenſator, vt latè probaui *in tomo*
3 *de congrua lib.* 1. *reſol.* 2. *preambul.* Ita † cum Pontifex non ſit Dominus Summi Pontificatus, nequit in illum aliquē eligere, & pro libera ſua voluntate illum hæreditario more, cui voluerit tradere, hoc enim eſſet manifeſta iniuſtitia. Et ſic nulla erit electio, nulla traditio, & quidem hæc ſententia hoc modo explicata, vt debet à Catholicis explicari, non video quomodo poſſit aut impugnari, aut timeri, quod ex ea ſequatur aliquod inconueniens, aut politicum, aut
4 Eccleſiæ. Et quidem mirum eſſet, quod † Chriſtus reliquerit ſuo Vicario poteſtatem ad definiendum res fidei, declarādos libros canonicos, Sanctos canonizandi & ſimilia grauiſſima negotia illi ſoli commiſit & ab illo abſtulerit poteſtatem eligendi ſibi ſucceſſorem, quum opottuerit certè iudieo eū qui hoc negat magis moueri à ratione purè politica, quam à motiuis Theologicis.

Quare noſtra ſententia variis eſt anthoritatibus munienda, & ſit 1. Clementis Papæ *epiſt.* 4. *ad Iacobum Hieroſolym* (vel vt vult Baronius) *ad Simeonem tunc Hieroſolym. Epiſcopum*), qui ſic fatur. *Simon Petrus in ipſis diebus quibus finem vitæ ſibi præſenſit,* † *apprehen-* 5 *ſa manu mea repente conſurgens in turbus totius Eccleſia hac protulit verba. Clementem hunc Epiſcopum vobis ordino, cui ſoli meæ prædicationis doctrina cathedram trado. quem præ cæteris expertus ſum Deum colentem, homines diligentem, diſcendi ſtudiis deditum, ſobrium benignum, iuſtum, patientem, &c.* dicere autem hanc epiſtolam non eſſe D. Clementis, vt aliqui volunt, ſed ſuppoſitam fuiſſe ab aliquo nomine ipſius Clementis † vt probat 6 Laborinus *vbi ſupra tit.* 4 *cap* 6. *num.* 51. & ſequitur Barboſa *vbi ſupra num.* 45. non eſt admittendum, tum quia Correctores Decreti iuſſu Gregorij XIII. eam eſſe Clementis agnoſcunt, cum Gratiano; cum exquiſitam diligentiam fecerint in indagādis Authoribus ex quibus Gratianus contexuit Decretum, ſi aliquid in contrarium inuenirent non tacerent, vt faciunt in multis aliis. Quare hāc epiſtolam germanam eſſe S. Clementis, fatetur Baronius *in loco modo citando.*

Tum præcipuè quia Ioannes III. qui ſedit *ann.* 561. *epiſt. vnica. cap.* 2 *ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ.* Idem dicit quod Clemens, refertur *cap. ſi Petrus* 8. *quæſt.* 1. quem imitatur Leo I. *in epiſtola*, quam citat Marianus Scotus apud Baron. *tom* 1. *ann.* 69. *Chriſti*, cui capiti, (approbant, Greg. IX.) hunc titulum poſuerunt: *Quod* † *Petrus Li-* 7 *num & Cletum adiutores ſibi aſciuit, ſed Clementem ſucceſſorem.* Sic enim ait Ioannes Pōtifex, *ſi Petrus Princeps Apoſtolorum adiutores ſibi aſciuit Linum & Cletum, non tamen poteſtatem Pontificij, aut ſoluendi, aut ligandi eis normam tradidit (id eſt plenitudinē poteſtatis, vt explicat ibi Gloſſa) ſed ſucceſſori ſuo S. Clementi, qui ſedem Apoſtolicam poſt eum & poteſtatem Pontificalem tradente ſibi Petro teneri promeruit. Linus enim & Cletus miniſtrabant exteriora* † *Princeps autem Apoſtolorum Petrus* 8 *verbo, & orationi inſiſtebat.* Hactenus ibi & Gloſſa. *Exemplum Petri non debet trahi in cōſequentiam niſi ab illis, qui talem vellent eligere ſucceſſorem, qualis fuit Clemens.*

Hoc teſtimonium adeo manifeſtum exiſtimo, quod vel debet non admitti epiſtola Ioannis Papæ †, vel ſi admittitur neceſ- 9 ſariò eſt concedendum, quod Pontifex poſſit ſibi eligere ſucceſſorem, qui ſit in Ec-

clesiæ ædificationem, si syncerè & non cauillosè Patrum testimonia sunt admittenda. Illa enim verba (*Qui sedem Apostolicam post eum & potestatem Pontificalem tradente sibi Petro tenere promeruit*) manifestè historialiter rem euincunt, quod cæteri Pontifices Petro in potestatis plenitudine pares tradere possunt successori sedem Apostolicam, & potestatem Pontificiam.

10 Id enim quod † aduersarij respondent potius est violenta euasio, quam satisfactio argumenti, dicit enim Barbosa *num.* 46. quod etsi Clemens immediatè successisset in sede Apostolica sancto Petro vt manifestè comprobat tamen Papatui renunciauit ne tam perniciosum exēplum posteris reliquisset nominandi sibi in sede Apostolica successorem, & tandem post Cletum electus est Clemens, qui quartus à Petro nominatur à sancto Hieronymo, *lib.* 1. *de scripto. in sancto Clemente*. Et Ireneo, *libro* 3. *aduersus hæreses cap.* 3. quibus fauet canon missæ in quo Linus & Cletus, vt Pontifices recitantur & post ipsos sanctum Clementem nominat. Sed hæc solutio quam etiam sequitur author ille anonymus, etsi supposito nomine dictus Palazeda *numero* 16.

11 prorsus nulla est. Primò quia si † Clemens renunciauit Papatui (quod an liceat Pontifici ? infra examino) ad vitandum malum exemplum, ista fuit vera renunciatio, vt volunt Suarez *vbi suprà*, & *libro* 3. *contra Regem Angliæ cap.* 13. *num.* 13. Azor. *p.* 3. *libr.* 4. *cap.* 6. *quæst.* 5. Bonacina *de electio Pontif. quæst.* 5. *punct.* 4. *proposit.* 2 Ergo verè erat Summus Pontifex à sancto Petro solum factus, qui tradidit ei Sedem Apostolicam. Nemo enim renunciat, quod non

12 habet, dicere autem quod † Clemens propriè non renunciauit certè diuinat, qui sic loquitur absque omni fundamento historiæ, aut grauis Authoris. Quare *ad fractam canit cordam*, cum non concinat, sed dissonet; quod enim ad vitandum perniciosum exemplum renunciauerit Clemens præterquam quod omnino falsum est, solum probat, quod non expediat absolutè, vel quod id fecerit Clemens ex humilitate (vtpotè cum haberet tot virtutum attributa, quæ de ipso dicit Petrus) indicans se tanto honori & oneri imparem.

Secundò quia etsi Hieronymus, & Ireneus ponant in quarto loco sanctum Cle-

13 mentem, non est quia † non fuerit immediatus successor sancti Petri, fuit vtique, sed, quia cum Linus & Cletus tempore Petri Ecclesiam quoad exteriora ministeria gubernarent tanquam coadiutores, & coepiscopi sancti Petri ab ipso in hoc officium electi, positi & designati noluit S. Clemens ab eis hoc officium, & coadiutoriam auferre dum viuerent, sed eos in ea conseruauit, qui ministrabant exteriora, † ipse vero Cle- 14
mens verbo, & oratione instabat, sicut Magister eius Petrus, quem in omnibus imitabatur, mortuis tamen Lino, & Cleto, Clemens ad exteriora etiam attendebat iungens contemplatiuæ vitæ actiuam, nolens continuare Corepiscopos Summi Pontificis, ne successu temporis summa authoritas in duo vel plura capita visibilis Ecclesiæ videretur partita & arriperetur ansa ad schisma.

Hanc considerationem quam non contemnendam puto mihi subministrauit Genebrardus, vir exquisitæ eruditionis in Chronologia *anno Christi* 70. qui loquens de Lino sic fatur † *Cathedram Apostolicam D.* 15
Petro absente & sese per vices in Asiam & alias regiones ad constituendas Ecclesias eius Corepiscopus & coadiutor administrauit. Imò & ipse Hieronymus *in cap.* 52. *Isaiæ*, dicit Clementem immediatè sedisse post Petrum, & *loco citato de scriptoribus Ecclesiast. cap.* 15. dicit quod plerique Latinorum dicit secundum post Petrum putent esse Clementem id quod dicunt Aug. *epist.* 161. & Optatus Mileuita *lib.* 2.

Solum potest contra hoc obiici quod Martyrolog. Roma. *die* 23. *Septemb.* sic habetur † *Romæ S. Lini Papæ & Martyris, qui* 16
primus post Beatam Petrum Apostolicam Romanam Ecclesiam gubernauit, & die 26. *Aprilis*, dicitur *de S. Cleto, quod fuit secundus post Petrum, & die* 23. *Nouemb. de S. Clemente, quod tertius, post Petram tenuerit Summam Pontificatum*, quod etiā canitur *in Breuiario Toletano Muzarabi composito à S. Isidoro*, & tenent omnes ferè tam Græci quam Latini scriptores, vt ait Baronius *vbi suprà*.

Huic argumento quod est Achileum Baronio duo mihi se offerunt dicenda, I. cum ipso Baronio, qui conuictus epistolis Apostolicis ipsius Clementis, Ioannis III. & Leonis II. dicit vbi supra sic. *Satis igitur ex his narratis* † *stabilis, firmaque remanet Ec-* 17
clesiæ Romanæ sententia de Petri successoribus, consensuque antiquorum Patrum tam Græcorum, quam Latinorum stabilita; Lino, & Cleto, etsi tempore sedis Petri, & absente munere Pontificio, vt coadiatores sint sancti, acsi Clemens à viuente Petro fuerit Episcopus Romana Ecclesia prælectus, & ordinatus eundem Clementem cessisse; iisdémque altero post alteram, vsque ad obitum Pontificata Summo persanctis, & vt tradit Epiphanius, Romanum Episcopatum tenentibus, demum tertio loco suffectum esse Clementem. Hæc ex Baronio, qui secutus est glossam, *cap. non autem* 12. 7. *quæst.* 1. *verb. vt non succederet*, vbi ait † 18
Papa potest renunciare? vtique nam Marcellus renunciauit cap. nunc autem 21. *dist.*

&

& Clemens Papa, sed post Linum, & Cletum iterum recepit cathedram. Hæc Glossa, Renunciauit ergo Clemens Summo Pontificatui humilitate ductus, vt coadiutores Petri & Corepiscopi in regimine Ecclesiæ valde experti & expediti, eam gubernarent:quæ solutio nostro instituto sufficiens est, nam si renunciauit Clemens electioni sui factæ à
19 Petro poterat non renuncians ex vi præfatæ electionis immediatè post Petrum n Cathedra sedere, si voluisset, nam Petri electio valida fuit,& hic est genuinus modus concordandi successionem summorum Pontificum quam Græci & Latini Patres assignant, & Martyrologium toti Ecclesiæ proponit, cum Epistolis decretalibus Clementis,Leonis, & Ioannis Summorum Pontificum; liquidoque constat quod sicut Petro relicta est potestatis plenitudo ad nominandum sibi successorem, eamdem habent eius successores in Cathedra Apostolica.

Ex quo manet reiecta altera voluntaria solutio quæ adhiberi solet huic irrefragabili
20 argumēto,quod†Petrus speciali reuelatione hoc fecit; gratis profecto dicitur hoc, & sine aliquo in Patribus fulcimento nam si reuelatione factum est, non renunciasset Clemens sed reuelationem ad finem vsque perduceret, nam si reuelatione Dei motus Petrum successorem sibi nominauit Clementem, Deus sic disposuit quia ita Ecclesiæ vniuersalis regimini conueniebat hic & nunc,quare disponeret etiam quod Clemēs non renunciasset, sed in Cathedra immediatus Petro sederet,quare Petrus ex potestate ordinaria sibi & suis successoribus concessa à Christo successorem Clementem elegit,cui Clemens renunciauit,vt referunt Epiphanius. *heresi* 27. & Ruffinus *in præfatio. lib. recognitio. viuente adhuc Petro* (ait Epiphanius) *ab eo manus impositionem accepit & Episcopatu recusato, remoratum esse ad*
21 *vtriusque Lini & Cleti) obitum dicens* † *sedeo ab eo, erigatur Ecclesia Dei.* Vnde manifestum est Clementem renunciasse electioni de se factæ à D. Petro vt Linus,& Cletus regerent experimento, vt Ecclesia Dei maioribus incrementis erigeretur temporibus illis calamitosissimus, tot in Christi asseclas persecutionibus & hæc est vera & genuina argumenti solutio; quæ efficacissimè no-
22 stram confirmat sententiam, vnde †non admittenda est sententia quam videtur docere Vasquez, 3. *p. tom.* 3. *disp.* 241. *n.*8. quod Linus ordinatus à Paulo & Clemens ordinatus à Petro, vt coadiutores tantum viuente Petro mortuos esse,& sic successisse immediatè S. Clementem ipsi Petro, quod dicit Sophronius Hierosolym. *in serm. de agone Petri & Pauli* & credit Turrianus *lib.*2. *pro epist. Pontif. cap.*10.*& lib.*7. *Const.Clem.in cap* 47.Hoc inquam nulla ratione est admittendum quia † Linus super- 23
uixit Petro, *annis vndecim mensibus tribus, & diebus duodecim.* & Cletus *annis* 23. *mense vno & diebus.* 11. tradit consensus Ecclesiæ & omnes fere Historiæ referunt,quare sine ingenti audacia hoc negari nequit.

Sed nihilominus Secundum ad abundantiam doctrinæ considerandam, & subiicio correctiori iudicio † solum Clemētem fuisse 24
immediatum successorem Petri, qui soli Clementi S. Apostolicam tradidit, Cletum vero & Linū solum ministrasse externa, & sic solum fuerunt coadiutores & Corepiscopi Romani, in qua dignitate perseuerarunt tempore suæ vitæ propter honorem S. Petri, qui illos in hac dignitate constituit, qua eos noluit priuare S. Clemens, qui cum esset caput visibile Ecclesiæ, Linus & Cletus hanc dignitatem habere nequibant, sed solum externam circa exteriora gubernationem, quam habuit primus post Petrum Linus secundus Cletus, & tertius quia solus Clemens, & iuxta hanc externam vrbis gubernationem, intelligendum Martyrologium, & interpretandus consensus Patrem vtriusque Ecclesiæ Latinæ & Græcæ, & ob eam appellantur Papæ & quod post Petrum gubernarunt Ecclesiam Romanam;vnde fit quod † S. Clemens & solus 25
gubernarit qnoad externa paucis annis tamen habuit Summum Pontificatum triginta, acuta & non spernenda solutio quam aliqui sequuntur, quos tanto nomine refert Baronius *vbi supra* cum ea duo loca
† contraria Hieronymi concordantur in 26
Prlmo loco, inquit, quod Clemens fuit quartus, & secundo quod immediatè successit Petro,Linus vero & Cletus in Catologo Episcoporum præponuntur Clementi, quòd Petrus (sibi Corepiscopos siue coadiutores asciuisset, ait Genebrardus ad annum Christi 81. sed est minus solida quare prior est omnino amplectenda.

§. III.

Firmissima iaciuntur fundamenta à ratione petita pro eadem Sententiâ

1. *An summus* Pontifex *possit sibi eligere successorem, de eo vtraque opinio.*
2. Pontifex *præcipiens toti Ecclesiæ, sequatur suam opinionem tenetur et obedire.*
3. *An Pontifex habent potestatem à Christo Domino concessum ad dispensandum, de eo vtraque opinio & n.* 4.
5. *Palazedæ falsa imaginatio.*
6. *Papam sibi successorem posse eligere temerarium esse dicit Paulus Grillandus.*

7. *Potestas relicta est summo Pont. à Christo Domino præscribendi modum & formam secundum quam eligatur Summus Ecclesiæ Rector & Pastor.*

8. *Pontifex potest committere eligendi potestatem duobus antiquioribus Cardinalibus, imo & vni, similiter poterit sibi eligere successorem.*

9. *Eligere sibi successorem, contra omnem Ecclesiasticam regulam & instituta Patrum esse monstrat Archiepiscopus Moguntinus Papæ Zachariæ.*

10. *Eligere sibi successorem licèt iure Canonico humano sit prohibitum, id auferre potest Pontifex.*

11. *Non est contra ius diuinum Euangelij, nec contra ius naturale eligere sibi successorem.*

12. *Principes in suo regimine politico valde dependent à Papa.*

13. *Doctoris Palazedæ responsio.*

14. *Vsque ad Zachariam Papam nullus sibi successorem nominauit.*

15. *Episcopus Romanus an possit sibi eligere successorem, & n.*16.17.

18. *Potestas electiua Papæ est de iure diuino.*

19. *Modus & forma electionis pendet ab electoribus.*

20. *An possit Pont. sine Concilio sibi eligere successorem, & n.*21.

PRimum sit quia vtraque opinio tam
1 denegans † Summo Pontifici potesta-
tem eligendi sibi successorem, quàm affir-
mans eam habere est probabilis, cum affir-
matiuum sequantur plures & graue's Theo-
logi, quos in hac parte nullus audebit sug-
gillare, aut censura aliqua inurere. Ergo
Summus Pontifex potest quamlibet elige-
re, & vniuersiæ Ecclesiæ præcipere, quod
suam opinionem affirmatiuam omnes am-
plectantur. Prima consequentia est eui-
dens, quia quilibet potest sequi opinionem
probabilem, ex qua formatur iudicium
prudentiale de honestate obiecti & actio-
nis. Secunda etiam est omnino certa vt la-
te probaui *tom.* 1. *moral. tract.* 3. *resol.* 33.
n. 199. pro qua adduxi plusquam viginti
Auctores quos vidi & sunt alij innumeri,
quos non vidi nec modo vacat locus viden-
2 di, ex quo manifestè fit quod si † Pontifex
præcipiat, quod tota Ecclesia sequatur eius
opinionem tota Ecclesia tenetur ei obedi-
re, & si de facto eligat successurem valida
erit electio, neque erit in Ecclesia potestas
eam derogandi, quia iam Ecclesia iudicauit
acceptando opinionem Summi Pontificis,
quod ipse habeat potestatem eligendi sibi
successorem.

Rem explico manifesto exemplo circa
dispensationem in voto solemni castitatis,
& irritationem matrimonij rati est duplex
opinio vtraque probabilis vna affirmat
† Pontificem habere potestatem à Christo 3
Domino concessam ad dispensandum, alte-
ra negat omnino eam habere, & tamen si
Summus Pontifex sequens opinionem affir-
matiuam dispenset, sicut aliquoties dispen-
sauit, & dispensatus in voto solemni ma-
trimonium contrahat, ipsúmque consūmet,
dispensatio valida est, & non est in Ecclesia 4
potestas ad dirimendum tale matrimo-
nium consūmatum, quia dispensatio dima-
nauit à potente dispensare iuxta opinionem
probabilem, ergo cum electio successoris
dimanet à putente sic eligere iuxta senten-
tiam valde probabilem, electio valida & fir-
ma est, nec est potestas in Ecclesia ad eam
infirmandam & irritandam, cum electio ista
non sit dubia † vt falsò imaginatus est Pala- 5
zeda, sed certissima, cum procedat à iudi-
cio practico certo, quod potest fieri sicut
possessio est certa eius, quod quis iuxta pro-
babilem opinionem iudicat esse suum, ne-
que est bellum iniustum, quod vnus Prin-
ceps infert alteri sequendo opinionem pro-
babilem. Hoc argumentum meum conuin-
cit intellectum, quantum ad validitatem
electionis, si opinio affirmatiua non censu-
ratur, vt improbabilis, quod nullus audebit,
& Paulus Grillandus qui *in Decisio. fides Ca-
tholi. verb. Papa num.*17. dicit temerarium
esse asserere quod † Papa potest eligere si- 6
bi successorem, nimis audacter se gerit in
censurandis opinionibus, vt notat Diana *vbi
suprà Resol.*4. qui ait nostram opinionem li-
beram esse ab omni censura, quare omnino
est spernenda opinio Grillandi.

Secundum sit, quia † Summo Pontifici 7
relicta est potestas à Christo Domino præ-
scribendi modum, & formam secundum
quam eligitur Summus Ecclesiæ Pastor, &
Rector; qui modus varius fuit in Ecclesia,
tam quoad electores, qui hodie solum
sunt Eminentissimi Cardinales, quam
quoad modum electionis qui hodie post
Gregorium X V. est per vota secreta, cum
ante fuerit per acclamationem; vnde Pon-
tifex de plenitudine potestatis potest hos
electores, & modum eligendi auferre, &
alium sibi prudenter melius visum introdu-
cere, imo † duobus antiquioribus ex Cardi- 8
nalibus eā cōmittere], imo & vni, ergo simi-
liter poterit ipse eligere successorē, quia hic
est modus humanus eligendi personam, cui
Deus confetat summā dignitatem, si enim
habet potestatē præscribēdi modum vt alij
eligant cur non] vt ipse eligat? nam quod
potest quis per alios potest etiam per se, si
subsit rationabilis causa, nam poterit con-
dere legem quod Pontifex adhuc viuens
ipse eligat successorem, cum hoc non in-
cludat

cludat repugnantiam neque apertam indecentiam. Hoc argumentum appellat Victoria *manifestum*, *& inuictum*.

Confirmatur quia licet Zacharias Papa. *epist. vlt. ad Bonifacium Moguntinum Archiepiscopum*, qui petebat facultatem nominandi sibi successorem, ei rescribat se nulla ra-
9 tione concedi pati, *quia* † *cõtra omnẽ Ecclesiasticam regulam, & instituta Patrum esse monstratur*, tamen Summi Pontifices successores, multis Episcopis ex rationabili causa hoc concesserunt, quia sunt supra ius Canonicum hoc prohibens, ergo licet nullus Summus Pontifex à S. Petro vsque adhuc nominauerit sibi successorem, cum hoc so-
10 lum † sit inhibitum, Iure Canonico humano, poterit nihilominus id auferre, sicut fecit primus qui Episcopo concessit, quod sibi nominet successorem, similiter vsque ad Martinum. V. non fuit dispensatum in voto solemni castitatis, & tamen nullus negauit, quod iuxta opinionem probabilem sit in Ecclesia potestas ad dispensandum in illo.

11 Confirmatur secundò † quia Summum Pontificem eligere sibi successorem non est contra ius diuinum Euangelij, cum de hoc nulla auctoritas Euangelica, vel insinuet non esse licitum neque est contra ius naturale, iuxta quod caput debet attendere rectum regimen membrorum, & Pastor salubria pascua ouium cum illud rectum regimen ex naturâ rei possit consistere, etiam si Pontifex eligat sibi ex rationabili motiuo (attentis omnibus circunstantiis) sibi successorem; etenim si esset Apostolica Petri constitutio, & lex statuens quod Pontifex eligat ante mortem successorem, qui sit pius, diligens Deum & proximum, sobrius, pudicus, prudens, vt dicit S. Clemens, & Paulus requirit in Episcopum. *epist. ad Thimotheum*, quis dubitat, quod quamuis ex lege ista vt humana sequeretur aliquod inconueniens, quod haberet alias plurimas conuenientias (vitarentur schismata, quæ ita conturbant Ecclesiam, & similes: hodie autem non esset expediens quod ista lex fe-
12 ratur, quia † Principes in suo regimine politico valde dependent à Papa cuius iuuamina expetunt, sicut hodie non esset expediens paci publicæ quod electio non fieret à Cardinalibus, vel quod Pontifex eligeretur ex omni Clero Ecclesiæ ex toto orbe, & tamen id posse Summum Pontificem nullus dubitare quit *vt Resol. sequenti* apertius dicam.

Cæterum ad hoc secundum fundamen quod inuictum vt dixi appellat Doctissimus
13 Victoria. Respondet † Doct. Palazeda *n.* 18. quod aliud est instituere formam aliis, vt eligant Summum Pontificem, quæ forma varia fuit in Ecclesia iuxta temporum, & circunstantiarum varietatem, in quibus & admissus, & receptus ab Ecclesia varius eligendi modus, ast quod Pontifex possit esse elector sui successoris, semper est inter fideles reiectum, relegatum, non admissum. Verum enim vero solutio ista prorsus est inanis, primò quia † vsque ad Zachariam 14
Papam vt ipsemet fatetur. *cap. petiisti citato.* nullus Episcopus nominauit successorem in Episcopatu, *quia* (inquit) *est contra Ecclesiasticam Regulam & instituta Patrum*, & tamen postea aliqui Episcopi ex Apostolico indulto sibi successorem nominarunt. 8. *quæst.* 1. *cap.* 8. *& sequentibus*, ergo idem poterit Episcopus Romanus. Secundò, quia † hæc solutio solum probat 15
quod hodie non expediat, nec subsit motiuum rationabile in his politicis circunstantiis, non tamen quod absolutè non possit. Tertiò, quia est argumentum inutile, 16
nunquam est factum, ergo non potest fieri, cum sit à potentia ordinaria ad absolutam, ista enim plura potest, quam illa facit vt perspicuum est etiam Logicis. Quartò, nunquam factum est quod Concilium generale eligat Summum Pontificem, ergo Concilio generali non potest committi potestas electiua Summi Pontificis, falsa est omnino consequentia, imo ipsum Concilium po- 17
test disponere de electoribus, vt fecit Concilium Constantiense *sess.* 40. in electione Martini quinti, quare multo melius poterit Concilium facere, ergo & ipse Summus Pontifex qui habet auctoritatem Superiorem Concilio.

Tertium fundamentum sit, quia † Pote- 18
stas electiua Papæ est de iure diuino, & est in Ecclesia ad constituendum sibi caput visibile totius Monarchiæ Ecclesiasticæ; quamuis persona, aut personæ quibus inest talis potestas à solo Pontifice pendet eam applicare, vnde potestas electiua Papæ quæ & in Ecclesia ipsi Papæ subest tanquam Superiori, quia ad ipsum pertinet ordinare & prouidere vniuersali Ecclesiæ, & ita omnia quæ pro vtilitate, & necessitate Ecclesiæ constituta sunt ipse potest cognoscere, & ordinare, sicut Ecclesiæ viderit posse conuenire, quare cum † modus & forma ele- 19
ctionis maxime pendeat ex electoribus, qui ad talem electionem concurrere debent, poterit Pontifex potestatem istam eligendi applicare illi vel illis personis, quibus, vel cui sibi prudenter in ordine ad regimen Ecclesiæ conuenire iudicauerit, nam quod de iure diuino non sint determinati electores Papæ omnino certum est, vrgetur hæc ratio valde, quia Ecclesia vniuersalis congregata in legitimo Cõcilio vt *infra* §. 6. demõstrabo, potest determinare, quod hic Pontifex

qui

qui modo regit Ecclesiam eligat sibi succes-
20 sorem: ergo † ipse potest sine Concilio id facere, quia omnis potestas quæ residet in Concilio formaliter, est etiam formaliter
21 eminenter in summo Pontifice.

Confirmatur valde efficaciter, quia licet summus Pontifex possit errare in iis quæ non concernunt bonum vniuersale Ecclesiæ, quia homo est, & falli potest imo & fallere quia *omnis homo mendax*, tamen in definiendis rebus fidei, & in iis quæ totam Ecclesiam respiciunt maximè in assignando eius visibile caput, errare nequit, vel non fineretur à Deo vt erret propter specialem Spiritus sancti assistentiam, sibi in ordine ad rectum totius Ecclesiæ regimen promissam, vt tenet communis & certa sententia nequit enim errare in Sanctorum Canonizatione neque in Religionum confirmatione & similibus, sed de hoc iterum sermo, *resol. sequenti*.

§. IV.

Euertuntur fundamenta sententiæ opposita.

SVMMARIVM.

1. *Propter quæ non expediat quod Pontifex eligat sibi successorem.*
2. *An Pont. possit immutare modum eligendi Imperatorem, & Regem Romanorum.*
3. *Nequit ex affectu carnis & sanguinis nominare & designare personam, cui summa dignitas conferatur à Christo.*
4. *Verba illa implicitè prolata à Christo Petro & successoribus,* pasce oues meas, *denotant potestatem eligendi sibi successorem.*
5. *An electio ista constet ex scriptura & electione diuina.*
6. *An Pontificis vtentis opinione probabili electio possit cassari.*
7. *Certa persona est eligenda vt adoretur vt summus Pont.*
8. *Vnde constet quod Pontifex possit sibi eligere successorem.*
9. *An Pontificis sequentis affirmatiuam opinionem electio sit dubia, an certissima.*
10. *Hanc electionem an possit irritare.*
11. *An Christus Dom. potuit instituere quod Papa eligeret successorem.*
12. *Quo fine successor eligitur.*
13. *Papatus non confertur ab hominibus sed à solo Deo.*
14. *Papa cum designet qui sibi succedat in summo Pontificatu, non simul ac designatur.*

Facili negotio ex dictis corruent fundamenta quibus nititur Palazeda ille innominatus, ad primum respondetur, solum probare, quod illis temporibus & circumstantiis, non expediret, † quod Pontifex eli- 1
geret sibi successorem, propter pacem Ecclesiæ, & ne Principe alterarentur, & mouerent schisma, quod valde debent attēdere Pontifices in designandis electoribus, quis Catholicus dubitat quod in Papa est potestas ad immutandam formam, quæ hodie fit ab Eminentissimis Cardinalibus in conclaui congregatis & facere quod Cardinales non sint electores sed clerus Romanus; & tamen hoc non expedit & ita nunquam faciet, similiter potest † immutare modum 2
eligendi Imperatorem & Regem Romanorum, ita vt non fiat per hos electores quos designauit sedes Apostolica, & tamen non expedit ne Principes politici alterentur, & inquietetur pax publica Ecclesiæ.

Ad secundum respondetur, negando antecedens ad probationem dico, quod potestas eligendi sibi successorem non est relicta summo Pontifici vt Domino, sed vt Vicario Christi quare † nequit ex affectu carnis 3
& sanguinis nominare & designare personam cui summa dignitas conferatur à Christo, sed motiuo honesto, & quod cedat in Ecclesiæ vtilitatem & ædificationem, sicut de alienatione rerum Ecclesiasticarum dicebam.

Ad tertium respondetur, quod constans est Christum reliquisse hanc potestatem summo Pontifici, quum non est constans eam non reliquisse ex aliquo loco scripturæ, implicite † enim in illis verbis dictis à Chri- 4
sto Petro & successoribus eius, *pasce oues meas*, reliquit illis potestatem eligendi Pastorem eo modo, & forma, quæ posset esse in ædificationem, & rectum regimen ipsarum ouium; eo autem ipso, quod electio ista fiat modo hæreditario, & quasi in vi testamenti manifestè est inualida, quia facta in destructionem Ecclesiæ ad quod non est relicta potestas a Christo Petro & successoribus † quod constat ex scriptura & tradi- 5
tione diuina, quia facta est sine rationabili causa in ordine ad regimen Ecclesiæ, quod Christus instituit ex vi præsentis prouidentiæ.

Ad quartum respondetur, concedendo antecedens, & negando consequentiam, quia † ista electio semel facta, vtente Pon- 6
tifice opinione probabili non potest cassari neque ad hoc est potestas in Ecclesia, vt supra in fundamento primo monstrauimus; quod secus est quum exortum est schisma, quando partiti sunt electores in electione, & vna pars eligit vnum, & altera alterum, tunc enim non constat de determinata persona, & sic cum ista sit dubia potest Ecclesia, & de facto fecit Concilium Constantiense obligare, vt electi renuntient iuri suo

dubio

7 dubio † vt eligatur certa persona, & adoretur vt summus Pontifex successor Petri, at dum Pontifex eligit sibi successorem sequens opinionem probabilem, quod possit hoc facere iam est determinata persona cui competit Ecclesiæ gubernatio, & claues totius regiminis ouilis Christi.

Ad quintum respondetur esse ridiculum
8 argumentum, quia † quod Pontifex possit sibi eligere successorem constat ex facto Petri & epist. decretalibus Clementis, Ioannis III. & Leonis II. quibus nituntur solidissimè auctores nostræ sententiæ; vnde implicitè constat ex Scriptura Ioannis XX. *pasce oues meas*, quod secus est in aliis sacramentis & aliis ipsorum formis.

Ad sextum respondetur esse, etiam paruissimi ponderis, quia quamuis sit positum in opinione, an Pontifex possit inuita eligere
9 successorem; tamen eo ipso † quod Pontifex sic eligat, sequendo opinionem affirmatiuam; non est dubia electio sed certissima, & valida vt monstraui in primo fundamento, quare si Pontifex declaret se in electione illo modo eam amplecti, Ecclesia tenetur illam admittere, vt dixi & probaui in præfato fundamento, ex quo patet ad septimū,
10 non tenetur † nedum potest talem electionem factam irritare aut irritam declarare sicut facit in schismate vt dixi *ad* 4.

Ad octauum respondetur, quod Diana dicit dictum illud Pij IV. non euertere probabilitatem nostræ sententiæ, quia publicatum non est nec iuridicè constat de illo decreto consistoriali. Respondetur secundò, quod Pius IV. bene respondit loquendo in his circunstantiis, ne Principes inquietentur, dixit etiam practicè falsam quia non expedit, vti dicemus, *resol. seq.*

Ad nonum respondetur primò, quod illo
11 etiam probaretur quod neque Christus Dominus potuit instituere quod Papa eligeret successorem, quod dici nequit. Respondetur secundò, quod dum Papa eligit successorem
12 non eligit formaliter Papam, sed † solum eligit & designat personam, cui post eius mortem aut renuntiationem Deus confert summum Pontificatum. Vnde dum Papa eligit successorem quia Papa est, est elector personæ quæ futura est Papa, non quæ actu dum eligitur sit formaliter Papa, sed persona cui Papatus iungendus est.

Ad decimum respondetur, illud argumentum Panormitani nullius esse ponderis, quia vt est communis certáque senten-
13 tia, Papatus † non confertur ab hominibus sed à solo Deo qui illum confert personæ designatæ ab hominibus, vt ei eum Deus conferat, semel autem designata ab electore, ex vi præsētis prouidentiæ dabitur sicut datur, dum persona eligitur à Cardinalibus, quæ hîc simul ac designatur, detur, at dum † Papa 14 designaret, qui sibi succederet in sūmo Pontificatu non simul ac designatur conceditur (nisi simul renuntiet) quia non possunt esse duo summi Pontifices, sed expectat Deus, quod Pontifex elector è vita decedat.

§. V.

Quibus modis possit validè summus Pontifex sibi nominare successorem.

SVMMARIVM.

1. *Modi eligendi sibi successorem quot.*

EVersis ni fallor fundamentis oppositis, constitutum manet summum Pontificem habere plenitudinem potestatis eligendi sibi successorem; † hoc autem multis fieri 1 modis primò, simplici electione cum futura successione, electum admittendo in coadiutorem & Corepiscopum Romanum, qui exteriora regat in Episcopatu Romano, sitque veluti eius Vicarius in Diœcesi. Secundò, quod eligendo renuntiet, & renuntiando eligat, vel prius eligat & postea renuntiet. Tertiò, vt ante mortem conuocet Collegium Cardinalium illi ordinans, quod eligat eum quem ipse nominat sibi successorem Collegiumque ita faciat. Quartò, vt in Concilio generali eligat ipse successorem, cum consensu & approbatione electi, de his omnibus modis aliquid dicendum priori modo vtique potest vt hucusque probatum reliquimus an expediat, hodie dicemus, *resolut. sequenti.*

SECTIO I.

De renuntiatione.

1. *An summus Pontifex suam dignitatem possit renuntiare.*
2. *Cælestini renuntiatio ex Genebrardo.*
3. *An licita & iuridicè valida fuerit talis renunciatio.*
4. *An mansit absolutus Cælestinus eligere sibi successorem.*
5. *Licet sit Pont. de iure diuino, an possit ex motiuo rationabili renuntiare summam dignitatem.*
6. *Ad renunciationem consensus Ecclesiæ exigitur ab aliquibus.*

ET quidem † summum Pontificem 1 posse renuntiare suam dignitatem, & si vsque tempus Cælestini III. inauditum fuerit, quod Pontifex summus seipsum deponat, vt conclamarunt Cardinales nunquam visum est in Ecclesia, quod Pontifex summus se ipsum deponat, & sic Cælestinus III. non renuntiauit, cæterum Cælestinus V. anno

anno 1294. seipsum deposuit renunciando ex causis legitimis, (quas in renunciatione exprimit) summum Pontificatum. Dans plenam & liberam facultatem ex nunc Sacro cœtui Cardinalium eligendi, & prouidendi dumtaxat canonicè vniuersali Ecclesiæ de Pastore, quam renuntiationem validam fuisse latè Bzouius, *ad præfatum an-*
2 *num.* & Genebrardus, *cum † rebus* (inquit) *agendis parum idoneus haberetur persuasus est vt Pontificatum resignaret, itaque coram omnibus in Consistorio mitram, annulum, & sandalia deponens Pontificatu se liberè abdicauit.* idem dicunt Blondus, *lib.9. Decad.2.* Mater Hist. & Ioan. Meyerus, & inter Sanctos relatus est à Clemente V. quare licitè etiam renuntiauir, at si nunquam fuerit in Ecclesia visa talis renuntiatio, & Summi Pontificatus abdicatio & resignatio; nec dubitandum
3 est † licitam & iuridicè validam fuisse talem renuntiationem & separationem Pontificiæ dignitatis, quam Deus coniunxit in tali persona designata canonicè, à Collegio Cardinalium, vt definiuit Bonifacius VIII. *cap. 1. de renuntiat. in 6.* & non istud, sed Deus abdicationem & renuntiationē acceptauit.

4 Ex quo fit, quod Cælestinus V. † cum potuisset nominare sibi successorem, vt vidimus potuit in ipsum statim renuntiare dignitatem, à qua eo ipso maneret absolutus, & ille in quem renuntiauit, solus maneret Summus Pontifex, ita quod desitio illius ex vi renuntiationis, esset existentia huius in dignitate, & vt dicunt Philosophi, generatio vnius esset corruptio alterius, & quidem non video, cur est potestas in Summo Pontifice, vt ex motiuo ra-
5 tionabili possit † renuntiare dignitatem Summam, quamuis sit de iure diuino & dogma fidei quod hic Pontifex Cælestinus. V. fuerit Papa, & successor Petri; & non sit potestas ad eligendum sibi successorem, & quidem cum aliqui testibus Ioanne Andrea, *ad cap. 1. cit. de renuntiat.* Azorlo *vbi supra, cap. 6. qu. 1.* dixerint non posse Summum Pontificem renuntiare contra quos definit Bonifacius VIII. contrarium, ex eodem motiuo, non tamen inefficaciter colligitur, quod possit sibi eligere successorem interueniente causa iusta, & rationabili in ista enim electione, sicut & in renuntiatione requiritur causa iusta, & ex Bonifacio VIII. tenet Aror. *quæst.* 3. aliqui exigunt
6 † ad renuntiationem consensus Ecclesiæ, cui se desponsauit Summus Pontifex; sed hic consensus non debet esse expressius, quia nullus est in Ecclesia Superior Papa, vt renuntiationem acceptet, sufficit, quod Pontifex ex causa iusta renuntiet, & quod electores, aut elector iuridicè eligat successorem.

SECTIO II.

Si eligat consentiente Cardinalium Collegio.

SVMMARIVM.

1. *Tertius modus eligendi sibi successorem dupliciter intelligitur.*
2. *Quenam electio dicatur nulla?*
3. *Quam electionem inualidam esse Palazeda asserat?*
4. *Cuinam electo poterit Ecclesia obedientiam negare.*
5. *Palazeda doctrina veneno plena dicitur & quæ ex illa sequerentur, & n. 6. 7. & 8.*
9. *An difficultas intercedat dum omnes conueniunt in electione.*
10. *An Pont. possit non renuntians sibi erigere in futura successione coadiutorem.*
11. *Valerius Episcopus S. August. & coadiutorem dum viueret & successorem post mortem elegit.*
12. *Augustin. an voluerit approbationem cleri interuenire.*
13. *Augustinus solus successorem Eradium designauit.*
14. *Antiquitùs Episcopus senectute vel infirmitate aut summis occupationibus adstrictus sibi successorem quem Clero proponebat, designabat.*
15. *An designatio à Pont. facta approbante Cardinalium Collegio, tenebit sicut S. Augustini temporibus.*

TERTIVS modus potest dupliciter intelligi, primò † si ad petitionem 1
Pontificis Collegium Sacrum viuente Pontifice eligat successorem, secundò quod ipse Pontifex solus eligat, & Collegium electionem acceptet, & ratam habeat. In primo sensu dupliciter potest procedi, primò quod Cardinales electores ex metu cadente in constantem virum eligerent successorem, & in hoc sensu definitum est in Concilio Constantien. *sess.* 39. quod † *talis electio* 2
est nulla, nullius efficacia & momenti, nec posse per sequentem consensum, etiam metu prædicto cessante ratificari, vel approbari; non tamen licet Cardinalibus ad aliam electionem procedere, nisi ille sic electus forte renuntiet, & recedat, donec per generale Concilium de electione illa fuerit iudicatum. Hactenus *ibi.* qnare in hac intelligentia non procedit difficultas.

Sed alio modo potest procedere Pontifex non minis sed persuasionibus, & rationibus congruentibus absque fraude & dolo inducendo Cardinales, vt eligant illum, qnem sibi vult succedere, & in hoc puncto sic intellecto

3 lecto † Palazeda ille dicit esse talē electionem inualidam, quia in hoc modo eligendi Cardinales mouentur ex metu, & respectu reuerentiali erga Pontificem, cuius sunt creatura, aut alia magna beneficia receperunt; si enim Pontifex illis hæc beneficia accepta proponat, negociando vt eligant quem ipse vult, non dubium quod magis mouet hæc petitio facta à Papa maximè viuente, qui semper quærimonias formabit, publicabit & replicabit notam infidelitatis inurens, quam alia motiua, quæ communiter iudicantur sufficientia ad causandam violentiam, quæ irritat matrimonia & solemnes professiones.

Ex qua doctrina colligit, *n.* 115. primum
4 quod † Ecclesia poterit negare obedientiam huic Papæ sic electo, secundum quod poterit ipsum deponere à dignitate summa. Tertium quod poterit conuocari Concilium generale solicitatum absque eo quod Collegiū Cardinalium possit illud impedire, vt determinauit Conc. Const. *sess.* 39. *&* 40.

5 Sed hæc Palazedæ doctrina † plena est veneno abscondito, & quid mirum si nouitate redundat, vtinam non redundet in schisma & turbinem Ecclesiæ, & Principum alterationem cum ingenti damno totius Reip. Christianæ, doctrina enim & eius auctor cò videtur tēdere, vt frigus in Sedem Apostolicam animis Principum immittat, & bellum metat, quare in aquam (etsi quis cordatus in ignem) mittatur doctrina tam absurda & absona ab omni ratione etiam politico-catholica. Igitur Doctorem istum Palazedam sic impugno hoc argumento, quia si quod Pontifex renuncians summam dignitatem postquam vota Cardinalium electorum negotiauit, firmauit absque fraude tamen, sed rationibus conuenientiæ, & suasionibus præponendo eis beneficia impertita, ipsique Cardinales promiserint electuros eum, quem Pontifex renunciaturus desiderat, si inquam hæc votorum inductio & assecuratio inualidat electionem, cum id faciant de facto Cardina-
6 les capita factionum, & Principes Catholici per oratores suos Romæ assistentes (dum Cardinales in Conclaui sunt & ante ingressum ad illud) vota omni negotiatione licita, & persuasionibus & aliis motiuis politicis procurantes, si electio fiat, vt Rex Hispaniæ aut Rex Galliarum vult, posset in dubium verti & non obedire Pontifici electo, ipsum deponere, & conuocare Concilium, vt examinetur violentia, quod dicere obsonum est & indignum viro Catholico, qui pacem in Ecclesia in Principes cupit, & desiderat: huiusmodi enim persuasio, & votorum assecuratio in nihilo euertit libertatem requi-
7 sitam in electoribus, & quidem Imperatoris electio ex hac parte posset etiam irritari, & inualidari, cum vota electorum assecurentur per suasionibus politicis, & aliis motiuis honestis; rursus quot Regularium electiones irritæ essent & inualidæ si doctrina Palazedæ subsisteret. Siquidem multo fortius 8 forsan mouent suasiones & persuasiones Generalis & Prouincialis, vt electores eligant, quem ipse vult; rarus enim est & fortis, qui resistere audeat, & tamen omnino est temerarium dicere, quod electiones factæ suadente & persuadēte Generali, aut Prouinciali, dummodo absint expressæ minæ & alia huiusmodi, qui antecedenter violentiam & inuoluntarium inducunt, quare in hoc puncto omnino Palazeda est reiiciendus.

Sed in secundo sensu, quando † ipse Pon- 9 tifex eligit, & Collegium Cardinalium electionem admittit, & approbat, & omnes electores Cardinales in id conueniant, & approbent; aut Pontifex renunciat & sic nulla videtur difficultas, quia iam Ecclesia, quam repræsentat in hoc puncto Cardinalium Chorus & Collegium acceptat, vnde si sacrum Eminentissimorum Cardinalium Collegium electum adorat, in quem renunciauit Pontifex Summum Pontificatum tota Ecclesia tenebitur adorare. Aut † non renunciat Pontifex, sed eligit sibi 10 coadiutorem, cum futura successione in Pontificatum, vt valdè probabiliter aliqui existimant fecisse sanctum Petrum cum Lino & Cleto coadiutoribus suis. Et hanc electionem approbant Cardinales electores futuri, & hæc electio etiam tenet, quia nulli fit iniuria electoribus quibus de iure ordinario competebat electio post mortem Pontificis *cap. Episcopus* 3.8.*q.*1. vbi ex Concil. Antiocheno, *cap.*23. ibi *seruetur autem ius Ecclesiasticum id continens non aliter oportere fieri* (electio successoris) *nisi cum Synodo & Iudicio Episcoporum, qui post obitum quiescentis potestatem habent eum, qui dignus extiterit promouere.* Idem traditur in Concilio Martini Papæ (quod dicitur Braccarense) *cap.*8. & referunt Burchardus *lib.*1.*cap.*187. *&* 160 *p.*5.*cap* 303.

Hoc etiam modo † Valerius Episcopus 11 S. Aug. & coadiutorem dum viueret & successorem post mortem elegit, vt ait Possidonius in vita Aug. *cap.*8. & refertur *cap. non autem* 12.7.*q.*1. ex Paulino *epist. ad Romanianum*, & ipse Augustinus Mileuitanum Episcopum, quem successorem seruus designarat sine populi approbatione admitti curauit, vt de facto fuit admissus, vt ipsemet refert *epist.* 110. quæ sunt acta excepta à Notariis in designando Eradio Præsbytero, qui August. succederet, ibi enim etsi † Aug vo- 12 luerit approbationem Cleri interuenire, vt

satisfaceret decreto Concilij Niceni (quod humiliter fatetur ignorasse tam ipse, quam Valerius, qui ipsum sine hac Cleri approba-
13 tione designauit successorem) tamen † Aug. solus successorem Eradium designauit, vt ipse fatetur dicens. *Ergo ne aliquis de me quaratur voluntatem meam quam credo Dei esse in omnium vestrûm notitiam profero Presbyterum Eradium mihi successorem volo, à populo acclamatum est*, & infrà. *A Notariis Ecclesiæ sicut cernitis excipiuntur quæ dicimus excipiuntur, quæ dicitis, & meus sermo & vestræ acclamationes in terram non cadunt*, & infrà. *Ego vt dicebam voluntatem meam & voluntatem vestram quantum ad homines attinet confirmatam esse volo, & acclamatam est à populo* & infrà, *obsecro vos & obstringo per Christum vt huic iuueni huic Presbytero Eradio, quem hodie in nomine Christi designo Episcopum successorem mihi patiamini mere fundere onera occupationum mearum à populo acclamatum est*, & infrà, *hoc vltimum rogo vt gestis Iu dignemini subscribere, qui potestis. Hic sibi responsione vestra opus est teneam responsionem vestram, de hac assensione aliquod acclamante, à populo acclamatum est, Fiat, Fiat dictum vicies quinquies, dignum est, iustum est vicies octies, olim dignus, olim meritus, dictum vicies quinquies iudicio tuo gratias agimus dictum tredecies exaudi Christe, Eradium conserua dictum tredecies, &c.*

14 Ex quibus constat † antiquitùs Episcopum vel senectute aut infirmitate vel summis occupationibus adstrictum elegisse & designasse sibi successorem, quem populo & Clero proponebat & huius acclamatio & gratificatio erat consensus in talem designationem, à qua recedere nequibant mortuo designante & eligente, *cap. plerique 7. quæst.* 1. & aliis citatis; ergo pari modo † si summus Pontifex designet sibi successorem, & ipsum proponat Collegio Eminentissimorum Cardinalium istis acclamantibus, gratificantibus, & approbantibus sub-
15 scribentibus tali designatione † ista proculdubio tenebit sicut tenebat tempore Augustini designatio successoris in Episcopatu; & cur Pontifici summo denegandum quod ipse aliis Episcopis concedit? certe quidem sine fundamento negabitur, imo sic designasse Petrum in successorem suum sanctum Clementem, quod fecit in conspectu totius Ecclesiæ ipsum manu apprehendens, sentit Tuttis Cremata, *c.* 51. *cit. versic. nec obuiat huic*: sed an id hodie expediat, *sequenti* dicam, *resolut.*

SECTIO III.

Si eligat consentiente generali Concilio?

SVMMARIVM.

1. *An Pont. possit mutare modum eligendi per Cardinales qui modo est, & omni alio conuenientior.*
2. *Pontifex designans Concilio remittit, & examinet an nominatus sit dignus, an teneantur Cardinales se conformare isti designationi.*

Negotium quod tractamus nullum grauius in Ecclesiæ regimine contingere valet, quare pro grauitate discutiendum secundum ea quæ accidere valent, & quidem punctum præsens procedit, † an si Pontifex 1 possit mutare modum eligendi per Cardinales, quomodo est & omni alio est conuenientior, & reducat electionem ad Concilium Generale, aut Notionale totius Italiæ, quod posse facere ex rationabili motiuo, non est dubium & in tali casu eodem modo est dicendum, ac de Collegio Eminentissimorum Cardinalium diximus puncto anteriori, sed vlterius procedit discursus an stantibus electoribus Cardinalibus, sitque Concilium generale legitimè Congregatum Patresque omnes consentiant, & acclament gratificantes designatum successorem, à summo Pontifice viuente sat sit, vt vniuersi fideles teneantur ipsum acceptare, & mortuo Pontifice designante, adorare, vt verum Petri successorem & Christi Vicarium.

Et quidem † si summus Pontifex nego- 2
tium hoc Concilio remiserit vt examinet an nominatus sit dignus, & iustus, & futurus Ecclesiæ vtilis & Concilium ipsum approbet, & gratificet acclametque cum Concilium repræsentet vniuersalem Ecclesiam, tenentur Cardinales se conformare, quare designatio valida, & iuridica est, teneanturque fideles ipsum recipere, & mortuo designante ipsum adorare, vt summum Ecclesiæ Pastorem, Rectorem & Pontificem: hoc constat ex dictis.

RESOLV.

RESOLVTIO III.

Vtrum expediat Summum Pontificem eligere sibi successorem in Summum Pontificatum.

SVMMARIVM.

1. *Absolutè non expedit Summum Pontificem eligere sibi successorem in Summum Pontificatum, & n.17.*
2. *De esu Idolothytorum affertur exemplum duplex, & n.3. & 18.*
4. *Quædam licere quæ non expediunt, ait Apostolus.*
5. *Pontifex est supra ius humanum Canonicū.*
6. *Pontifex potest sibi designare & instituere sibi successorem non tamen id expedit, remissiuè.*
7. *Quid sentiant vtriusque sententiæ Doctores, & remissiuè.*
8. *Pius IV. noluit sententiæ affirmatiuæ acquiescere.*
9. *Bonifacius se reum fatetur.*
10. *Nulla materia grauior in ordine ad regimen Monarchicum Ecclesiæ, quam electio conueniens Capitis corporis mystici fidelium.*
11. *Legislator potest leges vel à se, vel à suis antecessoribus latas abrogare.*
12. *Quanam suis legibus intendit vitare Legislator.*
13. *Mortaliter peccat abrogando leges quibus Respublica conseruatur.*
14. *Quæ grauiora inconuenientia eueniant ab absoluta Pont. electione.*
15. *Mulieri sanctitate clarè an credendum.*
16. *Cuiusdam pœnæ asserentis, electionem Summi Pontificis esse immutandam.*
19. *Quas ob causas Pontifex tenetur abstinere ab electione in summam dignitatem.*
20. *Corinthiorum sapientes Idolothyta comedentes infirmos scandalizabant.*
21. *Syluerius Pont. Vigilium reprehendit.*
22. *Ex ista electione quod sequatur scandalum.*
23. *Etiam hæreticus patitur scandalum ex hac electionis forma, & quid hæreticum ex hoc sequeretur, & n.24.*
25. *Necnon Principes Catholici.*
26. *Summo Pastori quod officium competat.*
27. *Principes politico-Catholici ex suo officio à Papa quid exposcere teneantur.*
28. *Dictamen politicum Ecclesiæ regimini valde accommodatum.*
29. *Antiquitas nouitati semper anteponenda.*
30. *Vincentij Lyren. Regula certissima.*
31. *In hac electione triplex scandalum manifestè elucet.*
32. *Quid sit Politicum scandalum.*
33. *Paulus quid Timotheo iubeat custodire, & n.34.*
35. *Clemens immediatè electus à Petro electioni suæ cur renunciauit.*
36. *A quibus fiebat electio temporibus S. Petri.*
37. *Nicolaus II. electionem detulit ad Cardinales Episcopos.*
38. *Quandonam electio solis Cardinalibus concessa est.*
39. *Gregorius X. statuit vt electio celebraretur in Conclaui à quo egredi nullo modo possint Cardinales, nisi electo Summo Pontifice.*
40. *Quas circumstantias debent seruare Cardinales.*
41. *Ex traditione Pontificia an nullus ad Summæ dignitatis apicem euectus est per institutionem ab ipso Pontifice viuente factam, & n.42. 43. 44. & 45.*
46. *Quandonam Pontifex potest vti plenitudine potestatis.*
47. *An duo Cardinales in Conclaui remanentes ius eligendi habeant.*
48. *Si vnus sit solus Cardinalis in Conclaui an possit eligere Summum Pontificem.*
49. *Quasdam leges nolunt abrogare Pontifices ob grauia inconuenientia.*
50. *Iure diuino & naturali quando teneatur non vti tali potestate.*
51. *Turris Cremata sententia.*
52. *Pontifex Romanus potestatem non habet, vt faciat quod iure sanguinis & hæreditario succedatur in Cathedra Petri, vel in quolibet alio sacerdocio euangelico.*

ABSOLVTÈ non † expedire ita mi- 1
hi certum est, vt contrarium existi-
mem magna censura dignum, non enim
quæcunque potest facere potestatis ple-
nitudine Summus Pontifex, quia nullo
adstringitur humano iure expedit facere,
quia *omnia licent, sed non omnia expediunt,*
quia aliqua quæ absolutè licent, non semper
expediunt, quia occasionem nonnunquam ge-
nerant delinquendi vel offendendi fratres.
vt aiebat, sed alius locus quidem satis ad
rem, de qua tracto quem premere non
erit abire, vt ex illo intentum deducamus.
Igitur Apostolus. 1. *ad Chorint.* 10. † de esu 2
Idolothitorum, hoc est, de carnibus ido-
lo sacrificatis, quæ vel vendebantur
publice in macello, vel vnus alteri dona-
bat de carnibus, quas sacrificabat, aut
Sacerdos eas diuendebat, & hæc Idolothita
dupliciter considerat Apostolus vel forma-
liter quatenus Idolo sacrificatis, quas quis
comedebat in cultum Idoli, vel materialiter
& hoc dupliciter, † primò quatenus sunt 3
sibi secundum quatenus eius estor Idolothi-
torum vestitur aliquibus circunstantiis, ex

quibus oritur scandalum proximi suspicio de Idolulatria, in eo qui comedit. Igitur sensus genuinus sententiæ Apostoli, & qui ad nostram comprobandam valde conducit, est, & si quis Idolothitis innoxiè vescatur, quatenus caro sacrificata Idolo est cibus quidam, non tamen est innoxius à culpa si alij eius actione lædantur; neque enim quidquid per se licet continuo vtile est, cum multa liceant secundum se quæ non conducunt, imo hîc & nunc perniciosa sunt.

4 Dicit ergo Apostolus † quædam licere, quæ non expediunt, neque ædificant, quia si per se attendantur separata à singularibus conditionibus, & circumstantiis non habent, ex quo reprehendantur, vt per se quidem licet quemcumque edere cibum, at Paulus si cum aliorum scandalo carnibus vesci nefas putat; vnde dicit, *si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnes in æternum*, quod igitur per se & absolutè licet, quia non ædificat, non conducit, nec expedit, licet enim secundum se, & absolutè, quod coniuges legitimo thoro iuncti vacent operi generationis, at id in propatulo & palam, non ædificat, quia non expedit, simi-

5 liter quis dubitat quod cum † Pontifex sit supra ius humanum Canonicum, quod habeat potentiam ad derogandum leges de ieiunio quadragesimali, & annuæ confessionis vel illas in parte moderando, vel in totum reuocando, & tamen nunquam id licitè faciet, quia non expedit Ecclesiæ, quare non omnia, quæ, quis potest facere, expedit facere. Vnde egregiè Clem. Alex. *lib. 3. strom. post principium dixit, qui faciunt, quidquid licet facile delabuntur, vt faciant, quod non licet.*

Igitur ex dictis manifestum est, quod licet summus Pontifex possit se solo vel illis mo-

6 dis quos supra, *resol. 2.* §. 1. enucleaui, † absolutè designare, & instituere sibi successorem, non tamen id expedit, quia talibus hodie vestitur circunstantiis institutio hæc, quod nullomodo expediat cum non ædificet, imo potius euerteret & destrueret pacem politico-Christianam, turbaret Ecclesiam Principes scandalizaret, & fideles. Igitur hoc probandum est quod nullomodo expediet, neque stantibus circumstantiis præsentis temporis, & Regiminis Politici totius orbis, in quo Reges etiam in Politica gubernatione tot habent dependentias à Sede Apostolica, talis electio potest esse licita.

7 Hanc sententiam † quam Doctores vtriusque sententiæ adductæ, *resol. 2.* §. 1. *&* 2. defendunt, dubio procul manifestè probat historia illa Bonifacij II. quam retuli ex Baronio *1. arg.* adducto pro sententia negatiua. Historia illa de Cælestino III. qui voluit renuntiare, vt eligeretur Cardin. de S. Paulo, quod noluerunt Eminentiss. Cardinales acceptare. Similiter suasio Cardinalis Cussani facta Paulo III. vt ipsum institueret successorem, reiecta & non executa à summo Pastore. Decretum etiam Consistoriale supra relatum, & habitum tempore Pij IV. Papæ, in quo decreuit Pontifex, id non licere & contrarium esse falsum practice vt dicebam; & vt murmur sparsit præterito tẽpore Vrbani VIII. reuixit hæc controuersia, & ta- 8
men sua Sanctitas zelo sancto & politia egregia, qua vigebat noluit acquiescere sententiæ affirmatiuæ, sed eam perpetuo tradidit silentio; & quidem quis non videat quod hoc toties tentatum sit, quod si expediret aliquando esset factum, & quod mihi generat euidentem certitudinem est, quod decretum factum in Concilio subscriptum à Bonifacio II. & cæteris de Concilio, quod Vigilius substitueretur, & institueretur successor Bonifacij, hoc fuit abrogatum in alio Concilio, præsente etiam eodem Bonifacio, qui in faciendo priori decreto † fatetur se 9
fuisse reum Diuinæ Maiestatis, ob quod delictum fatetur Baronius punitum fuisse à Deo ipsum è vita tollendo. Syluerius etiam Papa idem acriter reprehendit dicens, *esse contra iura Canonica.* Quæ autem iura sint ista iam explico.

Quamuis enim summus Pontifex omnia iura Canonica habeat in scrinio pectoris sui, & in ea abroganda extendatur eius absoluta potestas, vti summus legislator. Cæterum † cum nulla sit grauior materia in ordi- 10
ne ad regimẽ Monarchicum Ecclesiæ, quam electio conueniens Capitis corporis mystici fideliũ, qui eorum sit Pastor, Rector, Legislator, norma visibilis credendorum, & morum totius Christianitatis; in hac (inquam) grauissima materia opponere se omnibus summis Pontificibus antecessoribus, & consensui omnium fidelium, & praxi totius Ecclesiæ absque grauissimis motiuis, & rationibus vrgentissimis quæ toti Ecclesiæ sint notæ, non est absque ingenti temeritate, & audacia, quamuis enim certum sit apud omnes quod † Legislator potest leges vel à se vel 11
à suis antecessoribus latas abrogare, ita vt subditi illis non ligentur, nec contra operando peccent, & sic multò minus tenetur suis legibus obedire Princeps, cæterũ quũ leges antiquitate sua firmantur latæ, propter bonũ commune, & cõducunt valde ad illius conseruationem, & pacem publicã tuendã, sine quibus semper excitarentur inconueniẽtia, quæ † euitare suis legibus intendit eLgisla- 12
tor, ex vi officij sui iure naturæ (quo tenetur bonum & pacem publicam tueri, conseruare & defendere) est obligatus ad tales leges non abrogandas ad consuetudinem seruandam & modum regiminis quo bene conseruatur Respublica non alterare (nisi vt dixi

dixi ob rationem manifestam quæ ei sit co-
13 gnita) quod si contrarium faciat † dubio procul mortaliter peccabit contra iustitiam legalem quæ respicit conseruationem boni communis.

Quam Doctrinam egregiè enodant D. Thom. 12. *quæst. 96. art.* 5. vbi Eminentiss. meus, D. Caiet. Couarr. *cap. Alma, p.* 1. §. 1. *num.* 5. & dum tractant de legum obligatione in legislatoribus, *in tract. de legibus*, Suarez, *lib.* 3. *cap.* 35. Salas, *disp.* 14. *sect.* 2. *à n.* 15. Bonaci. *disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 6. Malderus, *tract.* 5. *dub.* 4. Martinez, Montesinos, Lorca, Arauxo, *ad quæst.* 96. *art.* 5. Illustrissimus Archiepisc. Hispalensis Magist. Petrus De Tapia, *lib.* 4. *qui est de legibus art.* 4. Granados, 12. *controuers.* 7. *tract.* 3. *part.* 1. *disp.* 6. *sect.* 1. *num.* 6. Azor. *p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 11. *quæst.* 9. Becanus, *tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 6. *quæst.* 12. cum ergo hodie viuaciora, vrgentiora & pernitiosiora imminent incouenientia grauissima ex eo
14 quod † Pontifex eligat absolutè successorem euertendo, & abrogando iura Canonica, hoc etiam in Episcopis particularibus acriter id prohibentia; ergo hodie non expedit talis eligendi modus & quod antiquus alteretur, immutetur, abrogetur, hæc enim abrogatio etiam pro vna vice non ædificat, Pontifex autem ad ædificandam Ecclesiam imo & superædificandam ex vi officij Pastoris tenetur.

Quæ doctrina adeo certa est, quod etiam
15 si mulier sanctitate conspicua dicat se de hoc habere reuelationem illi nullatenus sit credendum, sed iudicandum esse Dæmonis illusionem, vt latè probaui, *tom.* 1. *Moral. tract.* 5. *num.* 948. *iuncto, num.* 957. *&* 958. hæc autem reuelatio quod expediret quod viuens Pontifex eligeret sibi successorem, & modum electionis alteraret proculdubio ex proprio cerebro, aut ex diaboli instinctu dimanaret non ab spiritu diuino, vtpotè contra Ecclesiæ praxim & omnia iura Canonica; vnde quidam qui hoc tempore
16 somniauit modum electionis Pontificiæ esse immutandum, statim est interceptus, & carceri perpetuo mancipatus & alter qui forsan hoc titulo voluit introducere Principes supremos debere collaterales Prophetas sibi asciscere valde reprehensus & liber quem de hac materia scripsit & mihi est remissus multis censuris vstus est.

Deinde idipsum quod non expediat talis successoris institutio & electio aut designatio ostenditur, quia talis electio magnum in Ecclesia generaret scandalum, ergo etiam
17 † si Pontifex possit absolutè eam facere non tamen expedit vt fiat, hanc rationem tradit Paulus 1. *ad Corinth.* 8. *&* 9. cum enim vti supra dixi, qui scientia inter Corinthios Christianos pollebant, scientes quod ido-

lum nihil est, sed vana Deitas, & sic quod licebat illis vesci Idolothitis secundum se, dicit illis Apostolus, *Videte ne forte hæc licentia vestra offendiculum fiat infirmis, si enim quis viderit eum qui habet scientiam in Idolio recumbentem; nonne conscientia eius cum sit infirma ædificabitur ad manducandum Idolothita, & peribit infirmus, in tua scientia frater propter quem Christus mortuus est? sic autem peccantes in fratres & percutientes, conscientiam eorum infirmam in Christum peccatis, quapropter si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnes in æternum in fratrem meum scandalizem*, hæc Paulus in quæ verba ita egregiè D. Thom. *ibi, lect.* 2. (quem ἀναξιφαλεπτικῶς sequitur D. Caiet.) sic loquitur, *superius ostendit Apostolus quod † in se licita est comestio Idolothito-* 18
rum, hic monet abstinere ab ea propter scandalum infirmorum. Vbi primò monet ne offendant fratres sua comestione. Secundò quod potest offendere ibi si enim quis viderit. Tertiò ostendit malum quod inde potest accidere, ibi, & peribit infirmus. Quartò, si in exemplum prabet abstinentium, ibi, quapropter si esca scandalizat. Dicit ergo videte quia quantum ad nos nihil prodest, vel obest esca ipsa, sed tamen videte ne forte hac licentia vestra, qua scitis vobis licere comedere de Idolothitu offendiculum fiat infirmis comedendo Idolothitum coram ipsis in quo tria implicantur concurrentia ad scandalum. Primum maiorum scientia. Secundum comestio Idolothiti publica. Tertium occasio scandali accepti ibi nonne conscientia eius, dicit enim si quis viderit eum qui habet scientiam in præsentia Idoli nonne conscientia eius cum sit infirma ædificabitur per factum tuum ad manducandum Idolothita. Hoc est addit Caiet. *prouocabitur & inducetur ad manducandum immolata simulacris exemplo tuo.*

Hoc vtrius Thomæ commentariū Apostoli stillatum est à Patribus tā Græcis quam Latinis, qui in hoc cōueniūt quod ad vitandum fratrum scandalum, & multo magis totius Ecclesiæ, etiam est abstinendum ab his ad quæ agenda potestatem habemus, vnde in Græco exemplari pro licētia est verbum, quod ius, authoritatem & potestatem denotat, vnde fit quod † etsi summus Pontifex 19
potestatem habeat ad eligendum sibi successorem in summam dignitatem, tamen ne Ecclesiam, Principes Catholicos, fideles omnes infirmos scandalizet tenetur ab ea electionis forma in æternum abstinere; vnde egregiè Chrysost. explicans locū hunc Pauli & exaggerans delictum, quod † committe- 20
bant Sapientes Corinthiorum, dum comedebant Idolothitum coram infirmis, qui scandalizabantur, sic fatur, *sensim ac paulatim deduxit crimen ad culmen iniquitatis, neque enim dixit scandalizantes, seu offensionem*

 afferentes,

afferentes, ſed percutientes, ſeu verberantes, vt
dictionis emphaſi oſtenderet crudelitatem, quid
enim homine ſanus, qui ægrotantem verberat?
eſt enim quouis vulnere grauius ſcandalizare,
ſeu offenſionem afferre. Hactenus ibi, quam
phraſim imitatus eſt Syluerius Pontifex,
21 *epiſt. 1. ad Vigilium Pſeudo-Papam*, † qui no-
minatus eſt ſucceſſor Bonifacij II. ipſum
Vigilium reprehendens, *ſed dum paruum*
vulnus in te neglectum eſt inſanabile accreuit
apoſtema: quod niſi ferro altius abſcindatur
fomentorum ſentire non poteſt medicinam.

Ex qua doctrina ni fallor indubitata in-
ter Catholicos manet *enthymematis* conſe-
quentia probata, antecedens autem quod
22 † ſequatur ſcandalum euidens eſt. Nam
quis vulgi ſcandalum vitabit? quis non mi-
rabitur videns hoc monſtrum in Eccleſia-
ſtica Monarchia? quis non minoris pende-
ret modeſtiam, zelum, obſeruantiam legum
eccleſiaſticarum, venerationem erga Pon-
tifices anteceſſores, quam ſemper prudens
ſucceſſor in cathedra ſedens eſt obſeruatus,
cum modeſtia non compatiatur ſi ſibi Pon-
tifex arrogat electionem, quæ ſemper eſt
poſita in clero, vel collegio Cardinal. Ze-
lus etiam minus habens inuenitur cum vti-
litates publicas poſtponit propriis, vel ami-
corum conuenientiis, obſeruantia legum
pondere ſanctuarij nihilo pendet, ſiquidem
vilipenduntur & eis proprium dictamen
antefertur.

Rurſus ex hac forma electionis in Sum-
23 mum Pontificatum † ſcandalum patietur
hæreticus, vt irrideat Pontificiæ dignitati;
hoc enim ſæculo multo magis quam in an-
terioribus, hæretici Lutherani & Caluini-
ſtæ ore blaſphemo, & impudico ebibito ve-
neno ab illo tortuoſo ſerpente, illud effun-
dunt in Summum Pontificem, ex duobus
erroneis principiis vnum eſt, quod non
cenſetur Vicarius Chriſti, niſi ille qui à
Chriſto eſt immediatè electus, alterum
quod ad eius electionem debet ſtatus ſæcu-
24 laris concurrere. Ex quibus principiis quas
concluſiones hæreticas non euomunt; quas
euomerent ſi electio & inſtitutio Vicaria-
tus Chriſti ad vnius arbitrium reduceretur,
quas non docerent gentes illas à ſede Apo-
ſtolica auulſas in Aſia, & toto ſeptentrio-
ne vbi ita inualuit hæreſis; quare inſulta-
rent vtique hanc formam electionis Papa-
tus videntes, quæ ratio mouit Imperatorem
Pogonotum, qui ſcribens *ad Dominum Papam*
ab eo petens, vt finiret controuerſiam,
dicit: *ne nobis inſultent Pagani, & hæretici.*

25 Quanto ſcandalo commoti Principes
Catholici tumultus excitabūt, ſchiſmata in-
troducent zeloſi in ratione ſtatus, cui ad-
hærebit Pontifex ſic electus, cui ſubſidium
impendebit; & totus catholicus cœtus tur-
babitur, pax publica obſcurabitur, nihil
ſanum, nihil ſecurum erit; ſed omnia tur-
bulenta, ſuſpicione politica plena erunt, ſi
talis introducatur forma eligendi ſuperio-
rem Summum Eccleſiæ & Paſtorem vni-
uerſalem, cui ex vi officij † competit ſchiſ- 26
mata excludere, tumultus ſedare, pacem
in tota Eccleſia conſeruare, Principes be-
neuolos habere; quibus etiam competit,
res, quæ à Summo Paſtore pendent, ſunt
neceſſariæ ad pacem in ſuis Regnis conſer-
uare humiliter expoſcere; vtrumque pro-
bo. Audi Hormiſdam Papam, *contra Mo-*
nachos Scythiæ ſchiſmaticos, eorū vna pertina-
cis cura propoſiti rationi velle imperare non
credere contemptores authoritatum veterum,
nouarum cupidi quæſtionum ſolum putantes
ſcientiæ rectam viam quamlibet conceptam
facilitate ſententiam eiuſque tumore elati, vt
ad arbitrium ſuum vtriuſque orbis putent eli-
minandū iudicium, nec in numero fidelium de-
putantes ſequaces traditionis paternæ, ſi ſuæ
viderint cedere nolle ſententiæ docti ſeditiones
inſtruere inuidiam concitare, &c. quas exclu-
dere & ſedare Summi Pontificis eſt,

Sicut & † Principes Politico-Catholici ex 27
ſuo officio à Papa tenentur, idem expoſce-
re. Audi Theophanem *oratione in S. Nice-*
phorum, quæ extat apud Baronium anno 842.
num. 12. vbi loquens de Theodora vidua
Theophili Imperatoris, quæ ſola rexit ali-
quot annis Imperium; *ad nihil magis atten-*
dat, vt facilius & commodius imperium in-
colume ſeruetur, quam curare perturbationem
in Eccleſia ſedare, partem morbo laborantem
reducere ad ſanitatem, vt animi inter ſeſe
alienati reconciliarentur, vt ſit omnium vna
ſententia vnuſque ſenſus, vt ſic imperij guber-
natio facilis euadat, quod † politicum di- 28
ctamen ſi in rebus ad Religionem & fidem
attinentibus veriſſimum eſt multo magis
eſt neceſſarium in rebus ad regimen Eccle-
ſiæ concernentibus, qualis eſt electio Sum-
mi Paſtoris, qui eſt Regula viſibilis creden-
dorum pacis inter Principes ſtabilimen-
tum, Religionis Turris Dauidica, ex qua
omnis armatura fortium aduerſus hæreſes
pendet, in qua electione quælibet nouitas,
quantum ad electores, qui debent eſſe, per-
nicioſa eſt, & antiquitas ſemper proficua &
veneranda. Hæc † illi ſemper anteponenda, 29
maximè in negotio tam graui & totam Ec-
cleſiam immediate concernenti, quare *ve-*
tuſtas non ceſſet obruere nouitatem, & nouitas
ceſſet inſurgere in vetuſtatem. Vnde Paſtor
in epiſt. ad Hormiſdam Papam in graui nego-
tio de ſemipelagianiſmi errore, dicit: *Puta-*
bunt enim ea rectè ſentire, quos adhuc vide-
rint in Eccleſia perdurare ſeparetur ergo à ſa-
no corpore vulnus inſanum (in capite corporis
myſtici) *remoto quæ morbi ſauientis afflatu cau-*
tius,

tius, quæ sunt syncera perdurent & grex purior &c.

30 Quare † regula illa certissima quam nobis reliquit Vincentius Lyren. & totam docuit Ecclesiam *lib. illo* (semper caracteribus aureis recudendo, vt manibus teratur fidelium) *contra hæresum vanitates Commonito. 1. cap.* 38. huic, de quo tractamus negotio, necessario est applicanda, illud enim non minus comprehendit quam ea de quibus tractat S.D. qui sic fatur. *Si quando pars contra vniuersitatem, nouitas contra vetustatem, vnius vel paucorum dissensio contra omnium vel certe multo plurium catholicorum consensionem reuelauerit præferat* (Ecclesia) *portionis corruptioni vniuersitatis integritatem, hincque eadem vniuersitate nouitatis profanitati antiquitatis religionem*, cumque in hoc negotio tota antiquitas Doctorum & Summorum Pontificum vetustas etiam in contradictorio iudicio conclamarit & vicerit, contra vnius vel paucorum dissensionem, electionis antiquitas præferenda est nouitatis profanitati, & nō expediat, nec licitum sit, quod Pontifex sibi eligat Successorem in summum Pontificatum.

31 In hac enim † electione triplex scandalum manifestè elucet, vulgare quia vulgus videns hanc nouitatem miratur & minus pendet minusque æstimat tantam dignitatem, modestiam, zelum & legum Ecclesiasticarum obseruantiam, quam semper Summi Pontifices tenuerunt, conseruarunt, defenderūt. Theologicum ex quo tot occasiones dimanarent offendiculaque ruendi in tot peccata hæreticorum, in tot blasphemias & spuria verba in Apostolicam sedē, in tot schismata & auulsiones à suo Capite

32 visibili Catholicorum: Politicum † cum tot altercationes, commotiones, tumultus, dissensiones, rixæ excitarentur in politico regimine, tam Ecclesiastico, quam ciuile, ius eligendi quod habent Eminentissimi Cardinales contra omne fas, & sine iusta causa auferretur, contra ius Ecclesiæ quæ est in pacifica possessione habendi caput visibile pacificum, sanum, nulli expositum morbo caducitatis, & sine scandalo electum, sine turbine politico, inter Principes, & ex quo non dimanant dissidia, bella, oppugnationes, & inquietudines fidelium quibus omnibus esset exposita electio Successoris facta à Pontifice viuente.

Vnde non dubito quod veritas ista sit

33 vna earum, quas † custodiri iubet Paulus Thimotheo in deposito motalium assertionum, quas Ecclesia tenere debet: audiatur Lyrenensis *vbi supra cap.* 27. explicans illud Pauli. 1. *ad Thimo.* 6. *n.* 8. *O Thimothee depositum custodi. Quid est* (ait Vincentius) *hodie Thimotheus, nisi vel generaliter vniuersa Ecclesia, vel specialiter totum corpus Præpositorum qui integram diuini cultus scientiam, vel habere ipsi debent vel alij infundere, quid est depositum? id est quod tibi traditum est non quod à te inuentum, quod accepisti non quod excogitasti, rem non ingenij sed Doctrinæ, non vsurpationis priuatæ, sed publicæ traditionis & infra, O Thimothee, O sacerdos* (*Summe*), *O tractator, O Doctor si te diuinum munus dignum effecerit, intelligatur te exponente illustrius quod antea obscurius credebatur, per te posteritas intellectum gratuletur quod antea vetustas non intellectum venerabatur, eadem tamen quæ dedicisti doce, vt cum dicas nouè non dicas noua.* Hactenus venerabilis Pater.

Etsi enim hæc dicta sint de deposito veritatum speculatiuarum fidei, tamen non minori emphasi & efficacia vigent in præsenti negotio tanti ponderis, in quo non quod excogitauit, sed quod accepit debet tradere Pontifex, non id quod est priuatæ vsurpationis, sed quod est publicæ traditionis, expedit fieri, & si Summi Pastores circa modum electionis ad vitandas fraudes, nouè aliquid dicant, nouam tamen electionis formam auferendo in totum electores, nunquam inuexerunt, quia de hoc est publica Ecclesiæ traditio, cui dedit initium vel ipse Clemens † electus immediatè à B. Petro electioni suæ renuntians, vt postea tertius à Petro per electores tunc designatos Petri successor constitueretur, & si enim valida esset Petri institutio, tamen illi cessit & renuntiauit, vt tam sanctæ consuetudinis quæ inuiolabilis semper mansit in Ecclesia daret initium, alij autem Pontifices varia. nt modum, quem obseruare tenerentur electores, & personas ad quas pertinere debebat electio, non tamen electores abstulerunt, nam à tempore S. Petri fiebat † electio à Præsbyteris & Diaconis Romanæ Vrbis, à tempore S. Syluestri adiunctus est Clerus omnis, & Populus Romanus in cuius præsentia fiebat electio, postea ad sedandas seditiones, vitanda schismata, & tumultus, Imperatores suam interponebant authoritatem huic electioni quod ius tradidit Carolo Magno Adrianus. I. *cap. Adrianus. el.* 2. *dist.* 63. & postea Leo VIII. idē ius tradidit Ottoni, & eius Successoribus; de hoc legendi sunt Baronius, *circa annum Christi* 774. *à n.* o. Gretserus, *in Apolog. pro Baro. cap.* 1. & 2. Villadiego, *de orig. & potest. Card. quæst.* 5. *n.* 18. Azor. *tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 2. *p.* 2. & 3.

Sed Nicolaus II. vir sanctissimus in Concilio quodam Lateran. *an.* 1059. in quo fuerunt Patres. 118. Præside ipso Nicolao contra Berēgarium, & vt schisma auferretur ab Ecclesia detulit (approbante Concilio quod

34 35 36 37

valde notandū) ad Cardinales Episcopos taliter, quod à Clericis Cardinalibus reliquoque Clero & populo Romano approbanda esset. Genebrardus ibi, *ex cap in nomine Domini* 23. *distinct.* & Polydoro *lib* 4 *cap.* 10. & constat ex acclamationibus factis in electione Gregorij VII. tunc ab omnibus Clericis & populo acclamatum est. *Greg. Papam S. Petrus elegit. Roma* 10. *Kalend. Maij* 1073. sed post *anno* 1154. in quo vixit Ale-
38 xander III. † exclusa Cleri & populi approbatione, concessa est electio solis Cardinalibus, vt schismata maiori ex parte extinguerentur, suo enim tempore Pontifex hic doctissimus prævaluit contra Philisteos quatuor Antipapas quos illi supposuit Fredericus Imperator. Habetur hæc alteratio in electoribus *cap. licet de elect. in* 6.

39 Rursus Greg. X. † *in Concil. Lugdu. ann.* 1274. statuit vt electio celebraretur in Conclaui à quo egredi nulla ratione possint Cardinales nisi electo Summo Pontifice. Clemens V. *in Concil. Vienn. ann.* 1310. Clemens VII. *in sua Constit. cum charissimus* 26. *octobr.* 1529. Paulus IV. *in alia, cum secundum, anno* 1554. *& alia in eligendis.* 7. *Idus octob.* 1562. Greg. XV. *in sua celebri constit. Æterni* 17. *Kalend. Decemb.* 1621. & Vrbanus VIII. *in alia ad Romanum.* 5. *Kalend. Febr.* 1525. (vt conticeant audacissimæ linguæ, quæ effuderunt vocem ipsum tractasse de eligendo sibi successore) hi omnes Summi Pontifices
40 plura sanctissimo zelo statuerunt † circa circunstantias quas obseruare debent Cardinales electores, nec tentarunt ab eis aliquo modo ius eligendi Summum Pontificem, quod habent ex vi dignitatis Cardinalitiæ auferre, quod ita affixum habent, vt in casu, quod tempore congregati Concilij generalis legitimi vacaret Sedes Apostolica non ad Concilium, sed ad solos Cardinales priuatiuè pertineret electio, & sic obseruatum sit *in vltimo generali Concilio Lateran. ann.* 1512. quo stante collegium Cardinalium elegit Leonem X nisi in casu schismatis, in quo Concilium etsi non auferat electionem, à Cardinalibus potest alios electores adiungere, vt fecit *Concilium Constant. anno* 1417. in electione Martini V. constat
41 ergo † ex traditione Pontificia ab ipsis summis Pontificibus comprobata nunquam in electionem ad apicem summæ dignitatis aliquem esse electum per institutionem ab ipso Pontifice viuente factam, præterquam, in S. Clemente, quam & ipse renunciauit, non ergo introduci expedit, cum damno & scandalo totius Ecclesiæ.

42 Sed inquires, si est traditio Sedis Apostolicæ, quod summus, qui sedet nunquam nominet successorem, neque hoc vnquam expediat, at quid deseruit potestas & ius quod habet Pontifex, vt id possit facere, sicut diximus *Resol. anteriori* habere non frustra est potentia, quæ nunquam reducitur ad actum. Respondetur, bona obiectio, sed illius est multiplex solutio quælibet adæquata, & omnes simul manifestè satisfaciunt. Prima, 43
quod hæc potestas ex se potest ad actum reduci, sed propter impedimenta ex fragilitate, malitia, aut astutia sine quibus moraliter nō existunt Respub. prouenientia, quæ Summus Pastor ex vi officij tenetur aduertere non expedit, quod reducatur ad actum, vt suauiori pascua sustentetur grex Christi.

Secunda, datur hæc potestas in Summo 44
Pontifice, vt si occurrat casus particularis accerrimi schismatis, & non sit facilè conuocare Concilium generale & Cardinales electores nolint conuenire vllo modo, tunc Pontifex approbantibus Principibus, electionem sicut olim requirebatur acceptatio populi Romani posset eligere successorem, pro hac vice in bonum Ecclesiæ, & eius vtilitatem priuans Cardinales iure eligendi, tunc enim vt Rector & Gubernator vniuersalis ex causa ita rationabili, & iusta potest id facere si persona electa est omni exceptione maior cognita Principibus sæcularibus, quod si aliquis eorum ex maioribus dissentiat, non expediet talis electio, nec vllo modo facienda.

Tertia, si totum collegium, quod Deus 45
auertat peste intereat, tunc Pontifex non repugnantibus Principibus potest eligere successorem, ne ipse interea contagio deficiat & Ecclesia sine capite existat, etsi enim aliqui dixerint, quod tunc electio pertinet ad Canonicos Lateranenses quorum Ecclesia est propria Episcopi Romani. Ita S. Antoninus 3. *p tit.* 22. §. 2. *n.* 4. & alij quos citat & sequitur Barbosa *lib.* 1. *de iur. Eccles. vniuers. cap.* 1. *n.* 75. alij quod Concilium generale, ita Hostiens. *cap. licet de elect. in* 6. alij ad Patriarchas, ita Lancellotus *in templo omnium Iudicum lib.* 1 *cap.* 1. §. 2. *n.* 6. Sed ego existimo, quod † Summus Pontifex tunc 47
potest vti plenitudine potestatis à Christo sibi relictæ pro his casibus, qui contingere possunt. Nec Deus permittet, quod Pontifex tunc erret, sed illi assistet speciali assistentia, sicut assistit in confirmanda aliqua Religione sic enim, vt aiunt Ananias, *cap. final. de appellatio.* Syluester *verb. excommunicatio,* 9. *n.* 2. Laborinus *tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 6. *num.* 25. quod si † duo tantum Cardinales re- 48
maneant in conclaui habent ius eligendi, quia vnus potest eligere alium. Imò si vnus remanserit ad illum spectabit electio. Glossa *verb. omnes Clement. ne Romani de electio.* Laudensis *de Card. quæst.* 14. Paulinus *de officio & potestat. capituli sede vacante.* Ius enim eligendi est nomen vniuersitatis, quod in

vno

vno conseruatur. *Leg sicut § in Decurionibus*, vbi Bart. *D. de cutus vniuer. nom.* Albanus *de Cardinalib. q* 23. *& quæst* 24. dicit, *quod talis Cardinalis potest seipsum eligere*; tamen omnes præfati simul cum Panormitano, *cap. li-*
49 *cet de electione*, conueniunt † quod si vnus duntaxat superuiuat Cardinalis ex contagio, aut vnus solus sit in conclaui cæteris omnibus absentibus potest eligere Summum Pontificem; ergo multo magis poterit in simili casu Papa eligere sibi successorem, nec enim video quod ex electione vnius Cardinalis non possint ferè eadem inconuenientia inferri, quæ supra inferebamus si Papa eligat sibi successorem.

Quarta solutio, quia nullus Catholicus dubitat, quod Papa vtpotè summus Legislator potest derogare, quamcunque legem Ecclesiasticam, ita vt eius obligatio, & vis coactiua non subsistat; † & tamen multæ sunt quas nunquam derogant ob grauia inconuenientia, quæ sequentur, de iure tamen diuino sicut habet, quod sit Legislator, ita quod possit derogare, quamuis si ex derogatione futurum est scandalum in Ecclesia mortaliter peccet, si deroget; ita in casu Pontifex de iure diuino habet posse nominare sibi successorem in Papatu, tamen propter inconuenientia, sibi non conueniat neque Ecclesiæ paci nominare, sicut si vnus duntaxat, aut duo Cardinales superuiuerēt in conclaui, possint quidem eligere successorem Petri, habent enim ius & potestatem id faciendi non tamen id expediet, quod negotium grauissimum ex iudicio vnius, vel duorum pendeat. Itaque in Pōtifice est potestas iure diuino sibi concessa, vt possit eligere successorem, cæterum quum ex vsu huius potestatis timētur probabiliter secu-
50 tura scandala in Ecclesia, iure † naturali & diuino tenetur non vti tali potestate. *Va homini illi per quem scandalum venit, expedit enim vt suspendatur mola asinaria in collo eius & demergatur in profundum maris.* Et alibi, *si oculus tuus scandalizat te erue eum & proijce abs te, &c.* sic si ex vsu huius potestatis futurum est scandalum in Ecclesia, vt de facto futurum erit, talem vsum vti perniciosum, ab se tenetur iure diuino & naturali abiicere, & non exercere.

51 Et hic est sensus genuinus, † doctissimi Cardinalis Turriscrematæ *cap.* 51. *lib.* 2. *de Ecclesia* in hanc difficultatem tractat & ex multis rationibus & textibus probat, conuenientissimum fuisse, quod Pontifex Summus Christi Vicarius & Petri successor non fieret per institutionem antecessoris, quam conuenientiam ex multiplici venatur capite, quia qui præstantior, qui doctior, qui in omni virtute eminentior eligendus est, *cap. licet* 8. *quæst.* 1. & multis aliis rationibus probat conuenientiam institutionis Summi Sacerdotij euangelici, quod non fiat per carnis successionem, hoc enim prohibitum est à Christo Domino ad differentiam Sacerdotij Aaron, quare † Pontifex Romanus potestatem non habet, vt faciat quod iure sanguinis & hæreditario succedatur in Cathedra Petri, vel in quolibet alio Sacerdotio Euangelico *cap. electionem* 79. *dist.* vbi Anacletus id determinat, & Leó Papa, *cap in nomine Domini* 23. *distinct.* postea vero, *§. cæterum* probat ex aliis rationibus, quod non conueniat Papam sibi eligere successorem, non tamen dicit, id esse ex iure diuino, sed ex inconuenientibus probat id non expedire. Legatur attentè & inuenietur eius mens ista. 52

§. vnic.

Quid sentiat Dominus Caietanus?

SVMMARIVM.

1. *An in Papa sit potestas ad eligendum sibi successorem.*
2. *Candidi & PalaZeda sententia.*
3. *Dum existunt electores, nunquam Papa eligit sibi successorem, & n 4 & 5.*
6. *Authoritas Papa est superior authoritate Concilij generalis.*
7. *Christus Dominus statuit Petrum in successoribus perpetuum.*
8. *An in Summo Pontifice sit potestas eligendi sibi successorem ex Caiet.*
9. *Potestas qua formaliter est in inferiori eminentialiter est in superiore.*
10. *An Summus Pontifex voluntariè & ad libitum sibi successorem eligere possit, ex D. Caietano.*
11. *Quid sanitas pacis inducat.*

NOn parum authoritatis, sed multum per omnem modum conferet nostris resolutionibus, enodare, quid sentiat Dominus Caietanus, qui verè in hac materia de Summo Pontifice & Conciliis magis scientia & eruditione eminentissimus fuit, quam purpura. Igitur clarissimè docuit nostram sententiam, quoad vtramque resolutionem; nam † quod in Papa sit pote- 1
stas ad eligendum sibi successorem his verbis dicit *tom.* 1. *tract.* 2. *de author. Papa, & Concilij cap* 13. *de authoritate autem applicatiua Papatus & aliarum Ecclesiasticarum Potestatum ad hanc personam, vel illam, sciendum est quod potestas ista regulariter & principaliter est in Papa & non nisi in casu in concilio siue Ecclesia. Et in Papa quidem esse potestatem hanc quoad applicationem potestatum inferiorum patet ex gestis Apostolorum,* dum

dum singulos Episcopos per loca instituebant: tum Ecclesiæ consuetudine, qua quotidie hac à Papa faciente suscipit absque conscientiæ scrupulo, tum ex ratione officij sui, ad eundem namque spectat plena potestas supremi regiminis, & assumptio aliorum in partem solicitudinis. Quoad applicationem vero Papatus, ex gestis B. Petri Apostoli cum instituit Clementem Papam (vt habetur.8.quæst.1.cap.si Petrus & authoritate Ioan. III. qui sedit anno Domini.600. tempore Iustini Imperatoris, &c. quo nihil clarius, cum fundamentum præcipuum nostræ primæ Resolutionis ponat, quare iure optimo Suarez *vbi supra* illum adducit pro nostra & sua sententia.

2 Cæterum † quia Reuerendissimus P.Magister Candidus *vbi supra* & Doctor Palazeda *n.* 76. Caietanum pro se adducunt ipsum non recte callentes, videndum est in quo fundentur: videtunt enim in D.Caiet. *tract.* 3. (tomi primi) *qui est Apologia de comparata authoritate Papæ & Concilij.p.*2. *cap.* 22. vbi duo dicit (quasi explicans id quod dixerat in priori tractatu) *Primum nunquam dixi* (ait) *quod Papa potest sibi eligere successorem nec quod Potestas applicatiua Papatus ad personam sit in Papa formaliter, sed quod huiusmodi potestas est in Papa regulariter, & principaliter. Secundum quod hac potestas est in Papa eminenter. Summantur* (inquit) *verba mea in hoc sensu, quod potestas electiua est in potestate Papæ virtualiter seu eminenter, & hoc quoad modum essendi, & quod est in potestate Papæ regulariter, idest ordinario iure ad differentiam Ecclesiæ viduæ: in qua est huiusmodi potestas in casu, & principaliter ad differentiam eiusdem Ecclesiæ, in qua est secundario, pro quarto casu potest non solum eligere sed facere electores, & ordinariè de modo electionis.* Sentit ergo Eminentissimus vir, quod Papa non habet formaliter potentiam ad eligendum sibi successorem, quod probat. *§.quoad secundum.*

Verum enim vero mens Caiet. profundior est, quàm isti sunt eam assecuti, loquitur enim ex vi præsentis Prouidentiæ Ecclesiasticique Regiminis in quo potestate Papæ statuti sunt electores ad Papatum,
3 quare in sensu composito † quod sint, & existant isti electores nunquam Papa eliget sibi successorem, quia potestas formalis eligendi in istis est, non vtetur potestate eminentiæ quam habet ad eligendum Summum Pontificem, hunc esse manifestum sensum eius patet *ex hoc.§. ad secundum.versic. subiectum.att. potestatis electiua formaliter iuxta Peripateticam, & Apostolicam simul authoritatem ex ipsius electionis actus exercitatione inuestigandum est. Apparet autem absque omni ambiguitate, quod electio Papæ ad Romanam Ecclesiam spectat computando intra Romanam Ecclesiam Episcopos, & Cardinales, qui veluti suffraganei Romani Archiepiscopi introducti videntur, & propterea cessante omni humano statuto, certisque existentibus Ecclesiæ Romanæ membris, in eadem regulariter est potestas electiua Papæ, non minus, quam in cæteris Ecclesiis potestas electiua suorum Episcoporum*, & infra, *ex statuto autem humano Apostolica authoritate contractum per viam determinationis positiuè est subiectum potestatis electiuæ ad Cardinales Romanæ Ecclesiæ solos. Papa enim ex eminentia potestatis Curia, ac regiminis vniuersalis potest de electiua potestate decernere, ipsamque sic dirigere & ordinare, vt contrario modo faciendo irrita sit, in suo opere, & subiecto*, & infra §. *quoad tertium, existentibus sic certis electoribus qui hodie sunt Cardinales, non succedit humana Ecclesia vniuersalis, defunctis autem omnibus Cardinalibus, Romana Ecclesia à qua Linus est electus ante omnia iura nobis nota immediatè succedit, quia tamen puri clauditur in toto, & in Ecclesia vniuersali clauditur Ecclesia Romana, si Concilium generale cum pace Romanæ Ecclesiæ eligeret in tali casu Papam verus Papa esset, ille qui electus esset.* Ex quo ego manifestè induco.† Authoritas Papæ est Superior auctoritate Concilij generalis, ergo si Papa in pace Romanæ Ecclesiæ & vniuersalis eligeret, verus Papa esset ille qui electus esset. maior & consequentia sunt ipsius Eminentissimi Cardinalis.

4

5

6

7 Qui subdit ibidem. *Christus † Dominus statuit Petrum in successoribus perpetuum, quo stante eum successio carnalis in nouo testamento consilio castitatis maximè conuenienti, perfectissimo statui, qualis Papa est, dissonet voluntaria quoque quasi adoptio, vel institutio successoris suaui Ecclesiæ dispositioni aduersetur via electionis perpetuandus relinquitur successor Petri procul dubio ab Ecclesia sua, & in solutione ad* 5. *quod non potestas sed abusus potestatis esset perniciosus.* & infra. *Tertia glossa* (quæ erat quod in casu necessitatis, quo electores non possent congregari, & pro occurrente periculo opus sit Pastore potest Papa moriens instituere successorem) *si acceptetur eminentia potestatis Papæ fauet vt patet.*

8 Ex quibus omnibus liquidò constat, quod non aborruit D. Caiet. † in Summo Pontifice potestatem eligendi sibi successorem, ad hoc enim in eo constituit eminenter potestatem electiuam, nam potestatis electiuæ formalis est Collegium Cardinalium, in quo repræsentatur Ecclesia Romana, cui competit eligere suum Episcopum, qui ex iure diuino habet annexum Summum Pontificatum, potestas enim † quæ formaliter est in inferiori eminentialiter est in Superiore, quæ si deficiat

deficiat inferior & in casu vrgentis necessitatis potentia illa eminentialis Superioris potest ex ire in actum validum & eiusdem speciei cum actu à potestate formali sicut sol calefacit, & producit calorem eiusdem speciei cum calore producto ab igne, & tamen potentia calefactiua solis est solum eminentialis, non formalis, sicut ignis.

Verum est, quod Summus Pontifex nequit voluntariè, & ad libitum eligere suc-
10 cessorem, † quod dixit egregiè Dominns Caiet. illis verbis summa profunditate prolatis postquam dixit, *quod successio carnalis dissonat statui Summi Pontificis*, addit *voluntaria quoque quasi adoptio vel institutio successoris suaui Ecclesiæ dispositioni aduersatur*, quare sicut ad alienandas res Ecclesiæ debet esse vrgens necessitas, vel Ecclesiæ euidens vtilitas, ita vt Pontifex eligat sibi successorem, vnum vel aliud debet interuenire, & quod interuenit debet Principibus innotescere, & Cardinalibus; aliàs sequentur inconuenientia supra illata ad hanc enim voluntariam, & ad libitum electionem dixit Dominus Caiet. non esse in Pontifice potestatem in quo conueniunt omnes Theologi Catholici & sic pro nobis est eminentissimus Cardinalis.

Et hæc de his grauissimis dubiis, quæ hoc tempore valdè fuere controuersa, & de quibus consultus summariè respondi, & ad longum hîc digressus, si quid bene di-
11 xi. † *Sanitas pacis hoc facit* (vt verb. vtar Augustin. *libro secundo. contra Donatistas, cap. 4. vt cum diu ius aliqua obscura quæruntur, & propter inueniendi difficultatem diuersas pariunt in fraterna disceptatione sententias, donec ad verum liquidum perueniatur, vinculum permanet vnitatis, ne in parte præcisa remaneat insanabile vulnus erroris*, si quid vero dissonum vel Sanctæ Sedi, vel Regimini Politico Principum Catholicorum. *Decet & expedit* (ait Possessor ad Hormisdam Papam) *ad capitis recurrere medicamentum quoties agitur de sanitate membrorum. Quis enim maiorem circa subiectos solicitudinem gerit, aut à quo magis stabilitas expectanda quam ab eius Sedis Præside, cuius primus à Christo Rector audiuit.*

Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.

RESOLVTIO IV.

Vtrum Papa qui non vult residere Romæ possit ab Ecclesia deponi.

RESOLVTIONE prima docui, quod iure diuino est coniunctus Summus Pontificatus cum Episcopatu Romano, est enim de fide, quod Episcopus Romanus, est Summus Pontifex. Rursus *lib.* 1. *Res.* 5. ostendimus, quod iure diuino tenetur personaliter residere in sua Diœcesi, quare ille Episcopus aut Pastor, qui personaliter non residet contra ius diuinum peccat, & contra officium Pastoris.

§. I.

Rationes dubitandi à Gersone inductæ.

SVMMARIVM.

1. *Pastor nec nomen Pastoris meretur, si non personaliter suo gregi attendat.*
2. *Præceptum de correctione fraterna cum sit diuinum ad omnes extenditur.*
3. *Principes tam Ecclesiæ quam orbis Papam Ecclesiam scandalizantem arguere possunt, ex Caiet.*
4. *Quotuplex correctio adhibenda.*
5. *Qui emendari nolens non vult audire Ecclesiam, & perseuerat pertinax in peccando cum scandalo, habendus Ethnicus.*
6. *An Pontifex possit deponi à Concilio.*
7. *Nunquid Papa possit Imperatori dare potestatem vt deponat ipsum.*
8. *Hæc potestas quibusnam hodie insit.*
9. *Corpus non est perfectum quod non potest à se membra putrida abycere.*
10. *Quandonam Pontifex seipsum deponere renuntiando teneatur.*
11. *D. Thomæ affertur sententia.*
12. *Ius naturale quandonam non obliget.*
13. *Quibus de causis potest deponi Pontifex.*
14. *An Papa teneatur se purgare cum laborat infamia publica, quâ Ecclesia scandalizatur.*

1. RAtio dubitandi est, quia vt egregie D. Caiet. 22. q. 185. *art.* 5. §. *in art.* 5 *v. in oppositum autem est.* † Pastor nec nomen 1
Pastoris meretur si non personaliter attendat suo gregi. Non enim quilibet ouium Dominus, sed ille tantum qui pascit oues suas,

suas, vocatur Pastor, alioquin Principes habentes multos ouium greges, quos per alios pascunt pastores ouium essent, quod est falsum: Episcopus autem est vere Pastor iuxta verbum Domini ad Petrum *pasce oues meas*. Ergo si successor Petri in officium Pastoris, personaliter non pascit oues Episcopatus sui, nec nomen meretur pastoris, ergo relicta est Ecclesiæ potestas & si ministerialis vt si correctus non emendatur possit deponi, vtpote non exercens suum officium, sed veluti mercenarius, cuius non sunt oues propriæ fugit & reliquit vt lupus veniat & eas dispergat, & mactet.

2 Secundò, quia † præceptum de correctione fraterna cum sit diuinum ad omnes extenditur, & cuicunque est correctio facienda, etiamsi sit Papa exemplo Pauli qui correxit Petrum, & ad Colosenses.*vlti. n.* 12. dicit, dicite Archiepiscopo ministerium tuum imple, sic etiam docet articulariter D. *Tho.* 2.2. *quæst.* 33. *artic.* 4. quia est actus charitatis, qui pertinet ad vnumquemque respectu cuiuslibet personæ, ad quam charitatem debet habere, si in eo aliquid corrigibile inueniatur ex quo colligit Caiet. *ibidem* §. *in eadem solutione*, *quod*
3 *ad hoc tenentur † Principes tam Ecclesiæ quam orbis cum Papa scandalizat Ecclesiam & monitus non resipisceret. Probabile namque est, quod reuerebitur Princeps palam arguentes. Quamuis subditorum salutem contemnat, & si ipse non sit bonus, saltem alios non scandalizabit. Multo enim magis ad hoc tenentur, qui possunt hoc ferre, quam ad cruendum eos, qui ducuntur ad mortem temporalem, debent enim opponere se murum ex aduerso pro domo Israel. Igitur respectu Summi Pontificis currit obligatio illi faciendi correctionem fraternam secretò, vel publicè, prout expedire iudicabitur.* Tunc sic, sed ordo qui ponitur in Euangelio.
4 *Matth.* 18. vt † primo corrigatur secreto inter te & ipsum solum, secundo quod adhibeantur duo testes, tertio si hoc non profecerit ad emendationem & vitandum scandalum, dicendum est Ecclesiæ quod si Ecclesia non audierit, sit tibi sicut ethnicus, qui ordo est præceptus diuino iure (nisi qui renuntiet iuri suo, quod an possit alibi disputo) cum ergo hoc præceptum pertineat ad vnumquemque, respectu cuiuscunque personæ etiam Papæ, ergo etiam respectu istius relicta est potestas Ecclesiæ, vt ipsum iudicet, si non emendatur, & auferatur scandalum à fidelium cœtu, ipsum deponendo.

5 Tertiò, quia vt ait Christus † ille qui emendari nolens non vult audire Ecclesiam, sed perseuerat in sua pertinacia in peccando cum scandalo, & non audiens Ecclesiam non vult emendari, habendus velut Ethnicus: ergo si esset ethnicus aut gentilis potest ab Ecclesia deponi, ita si quia non vult emendari residens in suo Episcopatu Romano, sed est pertinax & contumax absens à sua Diœcesi absque iusta causa, potest etiam ab Ecclesia deponi.

Quartò, quia † Pontifex Summus potest 6
deponi à Concilio repræsentante Ecclesiam ob alia delicta, quam ob hæresim inter quæ valde graue & perniciosum est non residere in suo Episcopatu Romano absque rationabili motiuo, sed solum pro libito suæ voluntatis. ergo ob hoc potest deponi: antecedens probatur primò. Cum Pontifex est incertus, quia est in schismate cum aliis, qui prætendunt esse Summos Pontifices, vt constat factum in Concilio Constantiensi. Secundò, quia Concilium generale repræsentans Ecclesiam, est supra Pontificem, & potest illum deponere, si ita videbitur expedire, vt determinatur in Concilio Basiliensi, quod deposuit Eugenium Papam & elegit Ioannem, qui Balthasar prius est nominatus. Tertiò, quia vt ait Glossa, *in cap. si Papa verb. ex fide*. Quod si Papa committit crimen notorium (etiam si non sit hæresis) & scandalizatur Ecclesia per factum eius potest ille accusari de tali crimine, vt per Abbatem, *cap. significasti n.* 4. *de electio.* vbi dicit hanc glossam singularem. Barbatius *in Clementi.ne Romani n.* 86. *eodem.* asserens glossam communiter approbari. Sequitur Decius, *in dicto cap. significasti n.* 21. dicens quod *totus mundus illam sequitur*, & quod practicata fuit in Concilio Constantiensi. Quartò, quia Glossa *in cap. in Synodo.* 63. *dist. verb. sit Patricius. & verb. Apostolicam.* ait † nunquid Papa possit Imperatori dare 7
potestatem, vt deponeret ipsum sic in hæresi, & de consensu Cardinalium, imo in omnibus se potest subiicere ei; quod in praxi reduxit Otto Imperator, qui facta prius correctione fraterna Ioanni, coram Cardinalibus in Consistorio pleno congregato Concilio Romæ ex totius Italiæ Episcopis ob turpem & scandalosam vitam deposuit Ioannem XII. & communi voto substitutus est Leo VIII. circa annum 963.

Quintò, principaliter, quia in fieri generationis relicta est Ecclesiæ potestas ad coniungendam dignitatem Summam Papatus cum determinata persona, quæ † potestas re- 8
sidet hodie In Collegio Cardinalium, ergo in fieri corruptionis, etiam debet esse potestas in Ecclesia ad separandum Summum Pontificatum cum persona cui coniungitur notoriis & scandalosis peccatis & criminibus euertit & destrueret Ecclesiam malos mores introducendo, & suo malo exemplo scandalizando fideles, aliàs non videretur rectè prouisum recto bono regimini corpo-

ris

ris politici, & myſtici Eccleſiæ; non enim
9 † perfectum eſt corpus quod non poteſt pu-
trida à ſe membra abiicere, vel ſanare, ſed
cum totius damno euidenter emergente
oportet, ſuſtinere, neque eſt perfectè diſpo-
ſitum regimen quod non poteſt commune
bonum & neceſſarium conſeruare, abii-
ciendo, manifeſte commune bonum vſur-
pantes, diripientes, dilapidantes, &c.

Confirmatur quia ſummus Pontifex po-
10 teſt ſeipſum deponere renuntiando, † &
aliquando ad id tenetur, vt quum captiuus
detinetur, ſine ſpe redemptionis, & in ca-
ptiuitate nequit, prout conuenit guberna-
re Eccleſiam; ergo potiori iure in iſta eſt
relicta poteſtas ad deponendum, cum Pon-
tifex ſcandaloſè viueret, ſymoniacè omnia
beneficia, & dignitates vendendo; vxores
aliorum rapiendo, bella, & ſeditiones inter
principes Catholicos ſeminando, & ſimilia
ſcelera committendo, vt homicidia iniu-
ſta, &c.

11 Sextò, quia vt Diuus Thom. † *opuſc. de Regimine Principum, libro primo, cap. ſexto*,
& ſi expreſſe dicat & probet veritatem,
quæ certa debet eſſe apud Catholicos,
quod non liceat occidere tyrannum pri-
uata authoritate, *quum enim ſit verus Rex
tyrannicè gubernat, quod eſſe verum oſtendit
multis & vrgentiſſimis rationibus, tamen quod
ſi ad ius multitudinis alicuius pertineat ſibi pro-
uidere de Rege non iniuſte ab eadem Rex in-
ſtitutus poteſt deſtrui vel refrænari eius pote-
ſtas ſi poteſtate Regia tyrannicè abutatur. Nec
putandum eſt talis multitudo infideliter agere
tyrannum deſtituens etiam ſi ſe eidem perpe-
tuo ſubiecerat, quia hoc ipſe meruit in mul-
titudinis Regimine ſe non fideliter gerens vt
exigit Regis officium quod ei pactum à ſubditis
non ſeruetur.* Hæc ibi, ex quibus tale formo
argumentum, ex vi pacti quod vaſſalli fe-
cerunt cum Rege, cui ſe perpetuo ſubiece-
runt, iure naturæ tenentur illi obedientiam
præſtare, & tamen pro multitudinis ſalute
& incolumitate, quum tyrannicè gubernat
12 † hoc ius naturale non obligat ſed poteſt
multitudo Regem deponere, quia hoc di-
ctat naturalis ratio, ergo licet Eccleſia non
tribuat poteſtatem ſummo Pontifici ſed
hanc habeat immediatè à Deo & iure diui-
no illam poſſideat, tamen in Eccleſia manet
poteſtas ſaltem in Concilio generali legiti-
mè congregato, interpretandi ius diui-
num, quod in hoc caſu quo Papa notoriè
ſcandalizat, Eccleſiam poſſit ab eo ſepa-
rari ſummus Pontificatus & alteri con-
iungi.

Septimò, quia poteſtas data à Chriſto
ſummo Pontifici eſt in ædificationem Ec-
cleſiæ non in deſtructionem, & hoc con-

Tom. I.

ſtat ex iure diuino, ergo † ſi illa vtatur in 13
deſtructionem luxuria, ſimonia, blaſphe-
miis, iniuſtitia, promotione indignorum, &
ſimilibus, quibus Eccleſiam ſcandalizando
deſtruit in moribus, poteſt ab ipſa Eccleſia
legitimè in Concilio congregata deponi,
non minore iure, ac poteſtate ac quando
deponit vel hæreticum, vel eum quem eſſe
certo Pontificem, toti Eccleſiæ non conſtat
vt depoſuit tres Papas Concilium Conſtan-
tienſe.

Octauò, quia † Papa tenetur ſe purgare 14
cum laborat infamia publica, qua ſcandali-
zatur Eccleſia, ſic fecerunt Damaſus accu-
ſatus de adulterio, vt teſtatur Hieronymus,
de viris illuſtribus in Damaſo, Sixtus, Leo &
Symmachus *2. quæſtio ſeptimò, capite, ſi quis*,
cum enim teneatur, *paſcere oues ſuas*, &
ſcandalum, ipſas depaſcat; tenetur ſe pur-
gare ab ſcandalo; qui autem tenetur ſe pur-
gare ſi non faciat iudicandus eſt, *capite ſi
quis ſecundo, quæſt. ſeptima*, vbi id fecit Gre-
gorius Magnus non ex humilitate, ſed ex
debito, vt exiſtimat Gerſon, ius enim natu-
rale, & diuinum ad id obligat, quare ſi
bene non ſe expurget deponi poteſt ab Ec-
cleſia.

§. II.

Indubitata ſententia ſtabilitur & propugnatur.

SVMMARIVM.

1. *Quæſtionis nodus ab Eminentiſſ. Cardin. Caietano & Turrecremata expenditur.*
2. *An poſſit ſummus Pontifex deponi & à ſumma dignitate priuari.*
3. *Hæc ſententia ab omnibus eſt admiſſa.*
4. *Summus Pontifex Romanus eſt ſummus & altiſſimus iudex viſibilis in terris.*
5. *Prima ſedes à nemine iudicatur.*
6. *Romanus Pontifex de omnium Eccleſiarum præſulibus iudicaſſe legitur, ex Adriano.*
7. *Inter Bonifacium Papam & Bonifacium Martyrem diſcrimen.*
8. *Nemo primam Sedem iudicabit iuſtitiam temperare deſiderantem, ex Innocentio.*
9. *Hoc verbum*, Nemo, *non ſolum recipitur pro ſingulis perſonis diuiſim, ſed etiam pro ſingulis coniunctim.*
10. *Sedes Apoſtolica de tota iudicat Eccleſia, ipſa vero ad nullius commeat iudicium, ex Gelaſio Papa.*
11. *Deus voluit B. Petri ſucceſſores cælo tantum delere innocentiam, ex Symmacho* PP.
12. *Innocentij III. ſententia.*
13. *An in Eccleſia eſt poteſtas electiua Papæ, ſecluſo Papa.*
14. *Diſpoſitiones in Petro quot ſint requiſita.*

F 15. *Quæ*

15. *Quænam sint illæ dispositiones requisi-
tæ, & 16.*
17. *Quæ reddant Papam deponibilem?*

1 QVæstionem valdè perplexam disqui-
rimus, in qua prout oportet discutien-
da, & determinanda duo Eminentissimi
Cardinales enixè auxilio speciali Spiritus
sancti insudarunt, vt videre est in Caiet.
*tom. 1. opusc. tract. 1. de authorit. Papæ &
Concilij, à cap. 24. vsque ad* 28. inclusiuè
& in Turricremata, *lib. 2. de Ecclesia, à
cap.* 93. *vsque ad* 106. vbi catholicè vt Theo-
logus, vt Canonista, vt Politico-Christia-
nus rem eruditissimè tractat, & resoluit, &
ab his duobus Ecclesiæ vberibus cæteri,
qui post ipsa scripsere lac veræ doctrinæ su-
xere contra quosdam Doctores, qui anti-
quitus contra veritatem insurrexere moti
Concilio Constantiensi, & Basiliensi, igitur
ego existimo verum docuisse duos præfa-
tos Eminentissimos Cardinales à quorum
sententia nullus sine temeritate discedere
2 potest. Certissimum enim † debet esse, quod
propter nullum etsi enormissimum crimē,
& quod maximè scandalizet Ecclesiam
(dummodo non sit hæresis externa ritè &
rectè seruato Iuris ordine probata) potest
Summus Pontifex deponi & à summa di-
gnitate priuari iuridicè ab aliquo etiam Ge-
nerali Concilio legitimè congregato nisi à
solo Deo, si tamen Summus Pastor ritè &
rectè sit electus, prout iura disponunt. Qua-
re etsi cum scandalo Ecclesiæ non resideat
personaliter in sua diœcesi nulla potestas
est relicta à Christo, quæ ipsum valeat de-
ponere, & iurisdictione, quam habet in
totum corpus mysticum Ecclesiæ, & quod-
libet membrum, priuare.

Hæc indubitata resolutio duobus dum-
taxat mediis est hîc probanda. Primum sit,
3 quia hoc est indubitatum apud Summos
Pontifices, Patres Ecclesiæ, & Theolo-
gos, atque Canonistas rectè sentientes
apud quos omnes hæc habetur proposi-
tio, vel axioma, vt dignitas in regimine
Monarchico (quod instituit Christus Do-
minus in Ecclesia, quæ regitur ab vno ca-
pite, quæ est visibilis Regula, tum creden-
dorum tum ipsius regiminis, etsi enim po-
tuerit Christus instituere quod Pontifex
deponetur à Concilio Generali, vel ab ele-
ctoribus non solum ob hæresim externam,
sed etiam ob aliud crimen scandalosum
Ecclesiæ, tamen id non instituit ex vi præ-
sentis prouidentiæ; quæ nota est nobis ex
sequenti axiomate ab initio nascentis Ec-
4 clesiæ, quod † *Summus Pontifex Romanus
est summus & altissimus Iudex visibilis in
terris, quod omnes potest redarguere & iudi-
care, ipse vero à nullo quantumuis altissimo
Principe, vel etiam Concilio iudicari valet,
quia soli Deo (excepta hæresi externa) Iudici
subiectus est.*

Ita constat ex facto Marcellini, qui pro-
pter externam idololatriam se præsenta-
uit Concilio, vt de eo ferret sententiam,
& Concilium dixit, † *Prima Sedes à nemi-* 5
*ne iudicatur, tu te ipsum iudica, c. nunc autem
22. distinct.* vnde Anacletus Papa, *cap. ele-
ctionem 79. distinct. dicit, electionem Summo-
rum Pontificum sibi Dominus reseruauit, licet
electionem eorum bonis Sacerdotibus & spiri-
tualibus populis concessisset.* Vbi glossa, &
ita fallit Regula, *ad quem spectat institutio
& destitutio*; quare idem Anacletus subdit:
*Doctor & Pastor Ecclesiæ si à fide exorbita-
uerit erit à fidelibus corrigendus, sed pro re-
probis moribus magis est tolerandus, quam
distringendus.* Idem sentiunt Fabianus, *epist.
vnica ad omnes Episcopos*, Eusebius etiam
Papa relatus, *cap. oues 2. q. 7.*

Vnde Adrianus Papa *in allocutio. 3. ha-
bita in Concilio Romano & fuit lecta in* 8 *Sy-
nodo* sic ait, † *Romanum Pontificem de om-* 6
*nium Ecclesiarum Præsulibus iudicasse legi-
mus, de eo vero quemquam iudicasse non le-
gimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus
post mortem anathema dictum sit, sciendum
tamen est, quod super hæresi fuerat accusatus
propter quam solam licitum est minoribus ma-
iorum suorum motibus resistendi, vel prauos
sensus eorum liberè resistendi.* Hæc Adrianus
quibus totum, quod dicimus cōprehendit.

Sed accedant alij Summi Ecclesiæ Præ-
sules Bonifacius Papa & Martyr. *cap. si Papa
dist. 40. cap. Romani Pontificis culpas redargue-
re præsumit nullus, quia cunctos ipse iudicatu-
rus à nemine est iudicandus, nisi deprehendatur
à fide deuius, & quamuis Pighius, lib. 4. Eccle-
siast. Hierarch. cap. 8. in fine*, & correctores
Decreti non dicant esse † hoc cap. ex Boni- 7
facio Papa, sed ex Bonifacio Martyre & Ar-
chiepiscopo Moguntino, & Sedis Apostoli-
cæ Legato, vt fatetur, Deus dedit Presbyter
Cardinalis, *Tulo Apost. in Eudoxia Victoris
Papa III lib. 1. de rebus Ecclesiast. c. 231.* vnde
hoc testimonium etsi non sit Pontificium
est magnæ authoritatis, & ponderis & vt
tale receptum ab hominibus rectè sentien-
tibus, est enim stillata doctrina in S. Sede
Apostolica calore veritatis fidei.

Vnde Innocentius siue Concilium Ro-
manum sub Syluestro, *capite vigesimo*, &
citatur, *capite nemo, 13. 9. quæstione tertia*,
ait † *nemo iudicabit primam Sedem Iusti-* 8
tiam temperare desiderantem (vel vt vul-
gata Concilij editio habet. *Quoniam om-
nes à prima sede Iustitiam temperare desi-
derant.*) *Nec enim ab Augusto neque ab*
omni

omni Clero, neque à Regibus, neque à populo iudex iudicabitur. Vnde glossa ibi, *verb. ab omni Clero*, ait, *quod Concilium non potest Papam iudicare, cap. significasti de electio*, quare
9 † *nemo*, non solum recipitur pro singulis personis diuisim, sed etiam pro singulis coniunctim, siue collectiue & sic nomina distributiua, quæ opponuntur nominibus collectiuis non sumuntur distributiue, sed collectiue vt constat ex multis locis Scripturæ, *ad Hebræos tertio, numero quinto, in omni domo sua*, idest in tota domo Synagoga, & *3. Reg. octauo, numero tertio, benedixit omni Ecclesiæ.*

Et Gelasius Papa, *eadem causa, & quæst. cap. ipsi sunt* 16. scribens *ad Faustum legatum*
10 *vel ad Anthaclem. epist.* 7. dicit † *ipsam* (Sedem Apostolicam) *de totâ Ecclesia iudicare ipsam vero ad nullius commeare iudicium, & in epist. ad Episcopos per Dardaniam constitutos, &c. Cuncta per mundum nouit Ecclesia, quod Sacrosancta Romana Ecclesia fas de omnibus habeat iudicandi, nec cuiquam de eius liceat iudicare iudicio*, & infrà. *Sed neque illa præterimus, quod Apostolica Sedes sine vlla Synodo præcedente, & soluendi, quos Synodus iniquè damnauerat, & damnandi nulla existente Synodo, quos oportuit habuit facultatem & hoc nimirum pro suo Principatu quem B. Petrus Apostolus Domine voce, & tenuit semper & tenebit.* Hæc Gelasius quibus euidenter conuincitur auctoritas Sedis Apostolicæ supra Synodum, & Concilium istud ergo nequit nisi ob hæresim externam probatam deponere.

Id ipsum confirmatur ex Symmacho Papa, *cap. aliorum 9. q. 3.* dicente, *aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminari, sed Sedis istius præsulem suo sine quæstione reseruauit arbitrio*, & quod loquitur de causis peccatorum patet, ex eo quod subdit
11 dicens. † *Voluit B. Petri successores cœlo tantum deberi innocentiam*, & excludens obiectionem subdit. *Nolite æstimare eas animas, inquisitionis non habere formidinem, quas suos præ cæteris suo reseruauit examini.* Ex quo hanc difinitionem eliciit Bonifacius VIII. *in extrauag. vnam Sanctam. Si deuiat suprema potestas à solo Deo iudicatur.*

Et ex his omnibus fundamentum rationis dedit Innocentius III. *In sermone conse-*
12 *crationis Papæ*, dicens. † *In tantum mihi fides est necessaria, vt cum de cæteris peccatis Deum iudicem habeam propter solum peccatum quod in fide committitur possem ab Ecclesia iudicari.* Hoc est secundum medium quo probanda est veritas, quod imbibitum est in præ adductis testimoniis summorum Pontificum, (nam testimonia Patrum omitto breuitati attendens) & his verbis elegantissime elicuit Eminentissimus D. Caietanus & formauit sic.

Secluso Papa † in Ecclesia est potestas ele- 13
ctiua Papa cui applicatiua Papatus ad Petrum, quomodocumque vocetur habet pro obiecto, coniunctionem personæ, & Papatus, in fieri & in dissolui, vt patet de actu electionis quo Petrus fit Papa, & de actu depositionis, quo Petrus Papa hæreticus incorrigibilis deponitur. Constat etiam quod ad hoc quod Petrus fiat Papa efficaciter ita quod sit Papa, & consequenter ad hoc quod potestas illa Ecclesiæ exerceat actum constructiuum coniunctionis effica-
citer inter Petrum, & Papatum aliquæ † dispo- 14
sitiones requiruntur in Petro de necessitate simpliciter, aliquæ ad bene esse requisita, de necessitate simpliciter sunt duæ, simpliciter esse voluntarium, & esse Christianum, nunquam enim aliquis quantumcumque electus est Papa nisi consentiat & similiter non est Papa nisi sit membrum Christi. Secunda dispositio exigitur de iure diuino, & quia ordo gratiæ præsupponit ordinem naturæ, prima dispositio exigitur de iure naturæ.

Requisitæ autem † dispositiones ad bene esse 15
sunt boni mores, scientia Ecclesiastica, charitas; experientia Regiminis & huiusmodi, sine istis enim Petrus si est electus, & acceptat, est Papa quamuis ineptus & malus, constat etiam quod facilius est destruere quam construere; duabus simul necessario requisitis conditionibus ad constructionem quæcumque enim deficiat solui potest coniunctio ista. Numque si Petrus non vult amplius esse Papa potest renuntiatione dissolui coniunctio ista, & dissoluitur dum acceptatur renuntiatio: vt patet de Cælestino, & rursus si Petrus Papa labitur in hæresim incorrigibiliter potest deponi inuitus. Ex quo desiit, quantum est ex se esse membrum Christi sicut in primo casu desinit esse voluntarius. Hæc omnia certa sunt ex quibus necessariò requiritur, vt deficientibus in Petro conditionibus, quæ omnino sunt necessariæ simpliciter, sed ad bene esse 16
non propterea fit depositus, vt possit dissolui coniunctio ista, vt possit attingi Petrus à potestate depositiua. Nam depositiones illæ quæ non requiruntur in subiecto ad hoc quod vniatur efficaciter forma, sed tam cum eis, quam cum suis contrariis, vniri potest forma, & constituere compositum, non sunt tales, vt earum contrariæ pertineant, ad constitutionem compositi. Quod est dicere, quod si Petrus scelerati ssimus, criminosissimus, scandalozus & incorrigibilis, Christianus tamen & consentiens, sit & est Papa si eligatur, oportet quod huiusmodi crimina superuenientia Petro iam Papa aut perseuerantia, & si reddant ipsum malum Papam, & non solum malum hominem vt prius, non tamen reddunt illum deponibilem. Ex hoc enim quod

quod ad bene esse Papa requiritur bonitas, & non adesse Papa constans est, quod malitia ad male esse Papa, & non ad non esse Papa, spectat, ac per hoc sicut non spectat bonitas ad esse quod est effectus electionis, ita malitia non spectat ad non esse quod est effectus depositionis.

Ex his patet ratio, & potest formari sic. Sola contraria conditionibus necessario requi-
17 *sitis adesse Papa* † *addunt Papam deponibilem, sed inter crimina, infidelitas contrariatur conditionibus necessario requisitis ad esse Papa. Ergo sola infidelitas inter crimina reddit Papam deponibilem. Prima propositio patet ex hoc quod depositio est non esse Papa, & unum quod in suo esse perseuerat, si contrarium non superuenit. Nunquam enim homo definit esse. Si non superueniret aliquod contrarium illi esse, & simile est in aliis. Secunda propositio probata est quia cætera vitia contrariantur conditionibus requisitis, ad bene esse Papa. Hanc rationem vellem in statera poni & non friuolas & apparentes per accidentia vagantes.* Hactenus Cardinalis qui rectè dicit, quod *ponatur in statera*, non enim inuenietur, *minus habens*, sed

Diuinum quiddam remque admirabilem inesse, comprehendit enim energiam omnium aliarum, quas hucusque DD. excogitarunt, quare eas in medium afferre superfluum est, & fastidio legentes afficiet, cum dici solet Prouerbio. *Vnus*, Caiet. *multorum instar est.*

§. III.

Rationes in oppositum adducta euanescunt.

SVMMARIVM.

1. *An ille qui est supremus Pastor non recognoscens superiorem in terris à Pastoricia dignitate ob non residentiam personalem scandalosam deponi iuridicè possit.*

Aliquibus Doctoribus antiquis arrisit sententia, quod Papa scandalosus à Concilio quod Ecclesiam repræsentat, & aiunt, est Papa superior deponi causa cognita, potest, & horum DD. partus sunt argumenta non inermia quæ adduximus, §. 1. quibus satisfacere sicut necessarium ita non erat operosum.

1 Ad primum respondetur, quod † ille, qui est supremus Pastor non recognoscens Superiorem in terris à Pastoricia dignitate ob non residentiam personalem scandalosam, deponi iuridicè nequit; quia nullus est qui iuridicè valeat agnoscere an habeat sufficientem causam, ad non residendum personaliter, *cap. satis est 96. dist.* vbi Nicolaus Papa ait, *quod cum summus Pontifex Deus appelletur in terris*, vtpotè eius visibilis Vicarius cuius Tribunali non ponit in numero, cum Tribunal Dei in Terra, *manifestum est non posse ab hominibus iudicari*; quamuis pessimè suum officium Pastoris exerceat, sed soli Dei iudicio reseruatur, *cap. Sacerdotibus, & continua 11. q. 1.*

§. IV.

Satisfit argumento explicato præcepto de correctione fraterna Matthæi. 18. quid intelligatur ibi nomine Ecclesia.

SVMMARIVM.

1. *Præceptum correctionis fraternæ omnes obligat vtriusque sexus fideles.*
2. *An Pontifex nulli in terris inferior possit charitatiue corripi.*
3. *Per* dic Ecclesiæ, *quid obseruandum.*
4. *Idem est* dic Ecclesiæ, *ac* dic Prælatis.
5. *Turrecremata sententia.*
6. *De correctione fraterna quid senserit Clemens Papa.*
7. *Quid nomine Ecclesia non intelligatur, & num. 8.*
9. *Multorum Theologorum sententia.*
10. *Oues qua Pastori commissa eum nec reprehendere debent, nec vllatenus accusare possunt, ex Eusebio, & n. 11. 12.*
13. *Prælati quamuis sint corripiendi à subditis, non tamen est ius pœna infligenda, sed ad superiorem recurrendo, ex D. Thoma.*
14. *Summa superioritas Vicarij Christi & Pastoris non dependet ab ouibus.*
15. *Ordo Euangelij obseruandus in correctione fraterna, nequit obseruari in Pontifice.*
16. *Stabilis manet Pontificis authoritas, quandiu in Petra qui Christus est fundatur.*
17. *An cum Pontifex est incertus, vt in Schismate, Concilium generale totam Ecclesiam repræsentans possit illum deponere.*
18. *Quid Concilium Basileense senserit.*
19. *Asseritur sententia minimè admittenda.*
20. *Papa non potest summa potestatis & superioritatis apicem iure diuino ab omni alia etiam Imperiali exemptum alteri subiicere, vt contra ipsum procedat.*
21. *Imperatores tyrannicè, & de facto summos Pontifices ritè & Canonicè electos deposuerunt.*

Hoc est contrariorum Achileum argumentum, quod egregiè arietauit Card. Turris

Turrisccremata, *vbi su c.91. per totum* in quo
vtēs *gladio Delphico* simul & semel & Achil-
lem viribus detruncauit & victor victimas
1 veritati obtulit. Igitur † fatemur quod præ-
ceptum correctionis fraternæ omnes obli-
gat vtriusque sexus fideles, respectu etiam
cuiuscunque siue Prælatus etiam summus
siue subditus, ordo etiam ibidem assignatus
à Christo Domino cadit similiter sub præ-
cepto, vt est communis, & Patrum indubi-
tata intelligentia; quum corrigendus est ca-
pax quod in illo obseruetur ille ordo. Ponti-
2 fex autem † summus cum nullum in terris
superiorem agnoscat, neque Ecclesiam visi-
bilem, quam repræsentat generale Conci-
lium, neque Cardinalium Collegium, vt ex
dictis satis liquet; manifestum est, quod
respectu Summi Pontificis non potest ob-
seruari ordo charitatiuæ correctionis, quem
Christus posuit quantum ad tertium, *dic
Ecclesiæ*, sed solum quantum ad duo prio-
ra, *corripe inter te, & ipsum solum, & adhibe
duos testes*, etsi peccatum fuerit publicum
coram multis.

3 Ratio autem cur ly † *dic Ecclesiæ* obser-
uari nequeat respectu summi Pastoris est;
quia vel nomine Ecclesiæ in hoc loco in-
telligit Christus Ecclesiam vniuersalem to-
to orbe latè diffusam, aut prout est conci-
liaretur coadunata in vniuersali Concilio,
aut intelligitur Prælatus, & Superior eius,
qui fraternaliter corrigitur sub nulla harum
acceptione comprehenditur Summus Pon-
tifex; ergo respectu illius impossibile est ob-
seruari ordo præceptus in correctione fra-
terna; & quidem ordine retrogrado gradiēs;
cum certissima sit Patrum & Expositorum
Scripturæ interpretatio, quod nomine Ec-
clesiæ intelligatur Superior & Prælatus, qui
4 Iudex est corrigendi; idem est † dicere *dic
Ecclesiæ*, ac *dic Prælatū*, qui Ecclesiæ præ-
sunt, vt interpretantur Hieronymus, Chry-
sostom. & Tho. Hugo Cardinalis, Lyra, Al-
bertus Magnus, & cæteri expositores, ad
cap. 18. Matth. num. 19. & quod magni
ponderis est, ita *in cap. nouit de Iudiciis*, de-
terminat Cælestinus III. rescribens *Præ-
latis per Franciam constitutis*, vbi nomine
Ecclesiæ non vniuersale Concilium, etsi
ageretur de causa grauissima inter Reges
Anglorum & Francorum, sed Ecclesiæ Præ-
latum intelligit. Quare non vacat magna
temeritate, qui hanc interpretationem non
admittit, iuxta quam, quæ litteralissima est
cum nullus sit in terra Prælatus Superior
Papæ, illi iste denuntiari nequit, vt tan-
quam Iudex contra ipsum procedat.

5 Vnde bene † Turrisccremata dixit, valdè
ridiculum est, & satis abominabile, quod
aduersarij contemptis tantorum Sanctorum
Patrum & Doctorum testimoniis, & asser-
tionibus præsumant scripturam ad propriā
voluntatem exponere. similes illis de qui-
bus Clemens Papa, *cap. perlatum 37. dist.*
loquitur dicens; *Perlatum nobis est, quod
quidam in partibus vestris commorantes, sa-
nis doctrinis aduersantur, & prout videtur
non secundum traditionem Patrum, sed secun-
dum suum sensum docere videntur* Hæc ille,
† qui antea dixerat, & idem confirmaue- 6
rat ex practica & consuetudine obseruatis
à Sanctis Patribus, & ab vniuersitate fide-
lium ab ipso nascentis Ecclesiæ exordio, ab
ipsa Ecclesia circa obseruationem præcepti
siue ordinis de correctione fraterna sem-
per fuit, & est denunciare Prælato, & non
vniuersali Ecclesiæ, siue dispersæ siue con-
gregatæ, fratris delinquentis peccatum.

Sed quod hic † nomine Ecclesiæ non in- 7
telligatur Ecclesia per orbem dispersa, cer-
tius est quam quod probatione indigeat,
nullus enim nisi demens ita intelliget, cum
hoc sit impossibile; Ecclesiæ enim dispersæ
fratris delictum denunciari non est possi-
bile, & Christus supremus, & prudens Le-
gislator impossibilia non iubet, vt est de fi-
de, & ferè propter eandem rationem non
intelligitur hic † nomine Ecclesiæ Conciliū 8
generale etiam legitimè congregatum, etsi
enim hoc Ecclesiam vniuersalem repræsen-
tet, cæterum inpræsentiarum hoc non in-
tellexit Christus, qui in hoc ordine corre-
ctionis, quæ instituit, & præcipit si frater
non emendetur medio primo, & secundo,
eum remittit ad Ecclesiam cum autē quo-
tidie contingat, quod frater sit denunciādus
Ecclesiæ numine Ecclesiæ, hic intelligi ne-
quit Concilium generale, quod tam raro cō-
uocatur; & aliquando rarissimè cum aliquā-
do transierint centū anni & multoties quin-
quaginta, vt videre est in tomis Concilio-
rum; quis enim considerās suauitatem legis
Christi non execratur tanquam onus insu-
portabile, quod fideles tenerentur, vt adim-
plerent præceptum de correctione frater-
na, venire ad generale Concilium, & illud
expectare, vt dicerent Ecclesiæ, quod frater
nolebat se emendare; hoc quidem ridicu-
lum est, & omnino alienum à prudentia, nō
dico Christi, sed cuiusvis puri hominis Le-
gislatoris, & quidem cum omnes Theologi 9
Hispani, & cæteri alij paucis Gallis demptis
in hoc conspirent, quod Papa est supra Cō-
cilium, & isto superior, nomine Ecclesiæ ad
quam, vt ad Iudicem remittatur Pontifex
nequit intelligi Concilium generale.

Hinc est quod Sanctus Eusebius Papa
scribens *ad Episcopos Alexand. epistol. 1.* di-
xit: *Oues † quæ Pastori suo commissæ sunt* 10
*eum, nec reprehendere (nisi à recta fide exor-
bitauerit) debent, nec vllatenus accusare
possunt, quia facta Pastorum oris gladio
ferienda*

*ferienda non sunt quamquam recte repreben-
denda videantur.* Quare sententia nostra de-
finita videtur in Synodo Romana. 219.
Episcoporum, Præsidente Symmacho Papa
11 temporibus Theodorici circa *ann.* 498. vbi
sic habetur. *Non est necesse super his noua
condere, sed vetera recitare atque confirmare,
est enim à multis ex nostris antecessoribus Sy-
nodaliter decretum, atque firmatum vt oues
quæ Pastori suo commissa fuerunt cum nec re-
prehendere, nisi à recta fide exorbitare præsu-
mat & in Synodo. 8. Constant. circa annum . .*
. . . . *Porro* (ait Concilium) *si
Synodus vniuersalis fuerit congregata & facta
fuerit de Sancta Romanorum Ecclesia quæuis
12 ambiguitas oportet venerabiliter, & cum con-
uenienti reuerentia de proposita quæstione scis-
citari & solutionem accipere, & proficere vel
profectum facere, non tamen audacter senten-
tiam dare contra Summos senioris Romæ Ponti-
fices.* Sileant ergo DD. contrarij, dum tam
aperta contra ipsos vident testimonia.

In hoc fundatur illa egregia Doctrina
D. Tho. *in* 4. *dist.* 19. *quæst.* 3. *arti.* 2. *qu.* 3.
13 *ad* 2. dicentis, *quamuis † Prælati sint corri-
piendi à subditis, non tamen est eis pœna infli-
genda, sed recurrendum est ad Superiorem de-
nuntiando, vel si non habet Superiorem ad
Deum, vt eum emendet, aut de medio tollat,*
de cuius orationis efficacia dicam §. 4. idem
egregius Doctor Vlricus *lib.* 6. *summa. tract.*
3. *cap.* 17. *Admonitio priuata habet locum,
etiam in Prælato non habente Superiorem, sed
quia membra non habent ibi locum, quia non
habet Superiorem, cui ipse denuntietur, ideo
si per admonitionem non corrigitur, non restat
nisi orare pro eo, vt emendetur vel vt subtra-
hatur de medio, ne Ecclesiam exemplo suo per-
dat.* Hæc ibi, quæ sequuntur omnes recte
14 sentientes, & sic dicere cogit † Summa
Superioritas Vicarij Christi & Pastoris om-
nino independentis ab ouibus, cuius inno-
centia soli Deo debetur & soli Deo eius cri-
mina sunt reseruata.

Ex dictis clarè constat argumenti secun-
15 di solutio, dicimus enim quod † ordo Euan-
gelij obseruandus in correctione fraterna,
nequit obseruari in Pontifice, quantum ad
tertium scilicet quantum ad denuntiandum
eum Ecclesiæ, cum sit Superior omnino in-
dependens, nisi à Deo, nisi in casu hæresis
externæ, in qua contumaciter perseuerat,
legitimis testibus comprobatæ.

Ad Tertium respondet Vlricus, *vbi
supra cap.* 15. Vbi adducto argumento dicit,
16 *sed hoc non credo verum esse, quia cum † stabilis
maneat sua authoritas, quandiu in Petra quæ
Christus est fundatur, & hoc etiam fit per in-
formem fidem, ipsa sola fide manente, non ha-
bet Superiorem, a quo iudicari possit, insuper
quod soli infidelitati tribuit de aliis omnibus
negatur. Symbolica autem & transumptiua
locutione, contumacia dicitur infidelitas vel
hæresis. cap. qui presbyteri. 91. dist. & contu-
max dicitur, infidelis cap. nullus. 27. dist. &
argumenta ex talibus tanquam sint propriè di-
cta nihil valent.* Hæc ille, quibus manifestè
euertitur argumentum.

Ad Quartum respondetur negando an-
tecedens ad primam probationem respon-
detur, quod † quum Pontifex est incertus, 17
vt constat in schismate, Concilium gene-
rale representans totam Ecclesiam potest
illum deponere, vt constat in exemplo ibi
adducto in Concilio Constant. quod depo-
suit tres Pontifices, Gregorium, Benedi-
ctum, & Ioannem, vt latissimè & eruditis-
simè ostendit Turriscremata *cap.* 99. Tunc
enim non constat, quis sit canonicè ele-
ctus, & sit successor Petri habens authori-
tatem supremam in Ecclesia Dei, tanquam
caput visibile illius; vnde nullus tenetur
fidelium, alicui determinatè obedientiam
præstare, & sic Concilium generale potest
electos absoluere à iure dubio, erga supre-
mam dignitatem respiciens vniuersalem
vtilitatem Ecclesiæ, & hoc est, & non aliud
quod fecit præfatum Concilium.

Ad secundum respondetur falsum om-
nino esse antecedens, & probationem eius
nullius roboris, quia Concilium Basiliense, 18
quum id determinauit acephalum erat, cum
noluerit recipere Præsidentes Papæ in au-
thoritate sua, sicut mos erat, & fuit antiqui-
tus in aliis Conciliis generalibus. Legatur
Turriscremata *cap.* 100. vbi theologicè &
historialiter rem tractat, & determinat.

Ad tertium respondetur † illam glossam 19
sicut & illos, qui eam sequuntur, non esse
admittendos vt constat ex dictis, vel intel-
liguntur non de accusatione rigorosa co-
ram iudice accusati, sed largo modo quate-
nus accusatio idest, quod Correctio.

Ad quartum respondetur primò, ne-
gando antecedens, quia † Papa non potest 20
summæ Potestatis & Superioritatis apicem
iure diuino ab omni alia etiam imperiali
exemptum alteri subiicere, vt iuridicè con-
tra ipsum procedat, id autem quod fecit
Otto Imperator, & congregato Concilio de-
posuerit Ioannem XII. magis fuit de facto,
quam de iure, & sic depositio, vt contra ius
facta non stetit, siquidem reiecto Leone
VIII. qui electus fuerat loco Ioannis, iste
iterum restitutus est Sedi, vt videre est apud
Baronium *circa annum* 963. & Genebrar-
dum *ibidem* multoties enim † Imperatores 21
tyrannice & de facto summos Pontifices ri-
te & canonicè electos deposuerũt, nos autẽ
non debemus attendere, quod factum est
de facto in præterito, sed quid debet fieri
de iure in futuro. *c. cum ad causam de electio.*

§. V.

§. V.

Occurritur quinto argumento, & ponuntur remedia ad obuianda inconuenientia.

SVMMARIVM.

1. *Qua Ratione summus Pontifex euertit & destruit Ecclesiam.*
2. *Ad quot capita possunt reduci crimina à Papâ patrata quæ scandalizent Ecclesiam.*
3. *Cardinalis Turriscremata pro his omnibus affert remedium.*
4. *Prælati quot peruersa perpetrant tot mortibus digni sunt, quot ad subditos perditionis exempla transmittunt.*
5. *An ab aliquibus Pontifici danda correctio.*
6. *Quid in his correctionis modis sit adhibendum.*
7. *Vnde fiat quod Papa etsi nequissimus possit appellari sanctissimus.*
8. *Etsi mali & peruersis moribus dediti Pontifices, eorum tamen dignitas Sacrosancta est, veneranda, & defendenda contra inimicos.*
9. *Petilianus arguitur.*
10. *Licet sint summi Pontifices nocentissimi, honor seruandus tamen S. Sedi.*
11. *In quo casu orandus Deus pro Domino Papa.*
12. *Deprecatio vnius iusti assidua multum valere dicitur.*
13. *Audita est Ecclesia contra Anastasium secundum, qui orationibus iustorum percussus interiit.*
14. *Item Ioannes XII.*
15. *Cuiuslibet particularis personæ oratio pia perseuerans & petens necessaria ad salutem pro se est causa efficacissima, & infallibilis, & num.* 16. 17. 18. 19. 20. ex Caietan.
21. *An delegata sit potestas in Ecclesia ad deponendum Papam fidelem.*
22. *Vnde sequatur scandalosi Papæ conuersio, emendatio, aut exterminatio.*
23. *An omnes communitates Ecclesiasticæ tam sæculares quam Regulares teneantur sub mortali orare pro illo, vt emendetur. & num.* 24. 25. 26.
27. *Aliud est auferre gladium, resistere, impedire, &c. & aliud est facere authoritatiuè.*
28. *An Papam inuasorem liceat se defendendo occidere.*
29. *An resistendum sit in faciem Papæ publicè delanianti Ecclesiam.*
30. *Multæ sunt viæ quibus absque rebellione Principes mundi & Prælati Ecclesiæ si vellent resistentiam impedimentumque abusus potestatis auferrent.*
31. *Quibus liceat scandala sedare, & n.* 32. 33. *&* 34.
35. *An Prælatos & Episcopos congregare conueniat, vt in congregatione illa abusus potestatis cohibeatur in Papa scandalozè viuente, & rei Ecclesiæ dilapidante.*
36. *Exhortatio à tota Ecclesia facta est magnæ efficaciæ.*
37. *Quod si duo consenserint super terram de quocumque petierint fiet eis à Patre meo, ex Matthæo, & n.* 38.
39. *In schismate possunt Domini Cardinales conuocare Concilium.*
40. *Nullus nisi Pontifex potest legitimè congregare Concilium.*
41. *Cardinal. in conuocando Concilio desidibus, ad quos pertineat conuocare, & n.* 42.
43. *Quibusnam competat remedium adhibere vt cesset conturbatio.*
44. *De Pontifice heretico, aut dubio vt est in schismate diuersa ratio.*

QVintum argumentum quod praxim respicit Regiminis Ecclesiæ, ob cuius constructionem & ædificationem data est Pontifici potestatis plenitudo, non vt ea vtatur in destructionem; grauem continet difficultatem, quum † summus Pontifex noto- 1
riis, & scandalosis criminibus euertit & destruit Ecclesiam, malos mores introducendo, suo malo exemplo fideles scandalizans, si enim his inconuenientibus in regimine vniuersalis Ecclesiæ non est relictum remedium, non est perfectum regimen vt in argumento bene tangitur, ego vero huic argumento ex aliorum Doctrinis satisfaciam.

Hæc autem crimina à Papa patrata quæ 2
scandalizent Ecclesiam, ad diuersa possunt reduci capita: Primum, quia moribus personalibus dissolutè viuit luxuriæ, ludis, conuiuiis & commessationibus impudicis vacat, suo exemplo alios ad similia inducens. Secundum, si discordias, & bella inter Principes Catholicos seminet, & ea foueat sine iustis motiuis, aut velit à Principibus auferre id quod pacificè possident, sine rationabili titulo. Tertium, si beneficia Ecclesiastica simoniacè diuendat, promouens manifestè & notoriè indignos, spretis dignis. Quartum, si bona Ecclesiarum dilapidet & sine causa auferat. Quintum, si hæreticis faueat in temporalibus (etsi non consentiat hæresi) contra Principes Catholicos.

Et quidem generale remedium pro his omnibus posuit his verbis Cardinalis † Tur- 3
riscremata, *cap.* 106. *Humilis admonitio, & fraterna charitatiua correctio, quæ vt in superioribus diximus etiam ad superiores se extendit; deberet autem ipse in tali casu tam*

*per Dominos Cardinales, quam pralatos quam
per alios notabiles Pralatos, & Dominos ac
Viros religsosos, dulciter admoneri exhortari,
& obsecrari, vt dignaretur vitam suam,
qua multis est scandalum, corrigere, & emen-
dare, & vt tenetur sic viuere, vt eius vita
cunctis sit in exemplum sanctitatis, commemo-
rando etiam exhortationis gratia aliqua dicta
de sacra Sciptura; sicut est illud quod Dominus
ait Apostolis Matt. 18. qui autē scandalizaue-
rit vnū ex his pusillis expedit ei, vt suspēdatur
mola asinaria & demergatur in profundū ma-
ris. Quanto magis in dānatione est qui vniuer-
sam Ecclesiam scandalizat? Item aliqua de
Sanctis Patribus, & DD. sicut & illud B. Gre-
gorij habetur cap. pracipuè 1. quast. 3. scire de-
4 bent Pralati † quod si peruersa, vnquam per-
petrant, tot mortibus digni sunt, quot ad sub-
ditos perditionis exempla transmittunt. Vnde
necesse est tanto se cautius à culpa custodiant
quanta per praua qua faciunt non soli moriun-
tur. Hac autem humilis admonitio & charita-
tiua correctio tanquam filij ad Patrem, tan-
quam ouis ad Pastorem, tanquam subditi ad
superiorem in spiritualibus, & in temporali-
bus nulli subiectum nisi soli Deo † fieri potest ab
5 Imperatoribus; Regibus, & Principibus siue
per se siue per legatos, & oratores suos, vt agno-
scens Papa crimina sua ita nota esse, quod ad
notitiam publicam Principum, & Potestatum
saculi deuenirent, ad se reuertens vitam emen-
det & corrigat, ne maiora sequantur damna,
fieri etiam potest hac admonitio, vel secreto,
litteris missiuis, vel consistorio Cardinalium, vt
fecit Otto Imperator cum Ioanne XII.*

Verum enim vero antequam alia expo-
namus remedia ad cohibendam exorbitan-
riam hanc, opere pretium est adnotare quā-
ta reuerentia, & summissione sint adhiben-
6 da, † ne maiora damna, maiorque pertur-
batio Ecclesiæ si modus correctionis & ad-
monitionis desit, sequantur, aduertere enim
debent admonitores; & correctores, vt be-
nè Gerson *lib de potest. Ecclesi. considerat.* 1.
Quod ex consideratione potestatis stupen-
dæ & miraculosæ Papæ, Imperatores &
Reges procumbunt ad oscula pedum illius,
7 & hinc fit † quod absque mendacio, vel
adulatione, Papa nequissimus potest ap-
pellari Sanctissimus, potest adorari cultu
duliæ vsque ad oscula pedum & ita de reli-
quis honoribus.

Notent præterea doctrinam egregiam
Augustini; quòd † etsi mali & peruersis mo-
ribus dediti sint Summi Pontifices, tamen
eorum dignitas Sacrosancta est, veneranda,
defendenda, vlciscenda contra inimicos, &
tuēda a blasphemiis hæreticorum, Auscul-
ta *lib. 2. contra litteras Petiliani cap. 48. Qua-
8 re si non habebat Saul sacramēti sanctitatem,
quid in eo Dauid venerabatur? Si autem ha-
bebat innocentiam, cur innocentem perseque-
batur? Nam eum propter sanctam vnctionem,
& veneratus est viuum, & vindicauit occisum,
& quia vel panniculum ex eius veste praci-
dit, percusso corde trepidauit: Ecce Saul non
habebat innocentiam, & tamen habebat san-
ctitatem non vita sua (nam hoc sine innocen-
tia nemo potest) sed sacramenti Dei, quod
& in malis hominibus sanctum est, & eodem
lib. cap. 51. contra eundem Petilia qui Cathe-
dram Apostolicam cathedram pestilentia dice-
bat, sic arguit. Si omnes per totum orbem tales
essent, quales vanissimè criminaris, cathedra
tibi quid fecit Ecclesia Romana, in qua Petrus
sedit & hodie Anastasius sedet, quibus nos in
Catholica veritate connectimur, & à quibus
vos nefario furore separastis? Quare † appellas 9
cathedram pestilentia, cathedram Apostolicā?
si propter homines, quos putas legem loqui, &
non facere, nunquid Dominus Iesus Christus
propter Pharisaos de quibus ait dicunt, & non
faciunt cathedra in qua sedebant, vllam fecit
iniuriam? Nonne illam Cathedram Moysi com-
mendauit, & illos seruato honore cathedra, re-
darguit? Ait enim Matth. 18. super Cathedram
Moysi sedent, qua dicunt facite, qua autem fa-
ciunt nolite facere, dicunt enim & non faciunt.
Hac si cogitaretis non propter homines, quos in-
famatis blasphemaretis Cathedrā Apostolicā,
cui non communicatis. Sed quid est aliud quam
nescire, quid dicere, & tamen non posse nisi
maledicere?* Sint igitur † Summi Pontifices 10
quales sibi fingunt hæretici, quales Conci-
liarij Principum, & ipsi Principes certis re-
lationibus agnoscunt, & publica vox con-
clamat, pessimis moribus dediti impollutā
Ecclesiam suis sceleribus conspurcantes,
sint nocentissimi, seruandus tamen est ho-
nor debitus sedi & rationi huius sedenti in
ipsa etsi sceleratissimus, tamen sanctissimus
dicendus, propterquod remedia correctio-
nis summa veneratione, humilitate Paternæ
dignitatis recognitione adhibenda.

Sit ergo remedium secundum, vbi præ- 11
cedens locum non inueniret (ait Turriscre-
mata) *deuota oratio: orandus est enim Deus in
illo casu pro Domino Papa, per totam vniuersi-
tatem fidelium, hoc constituentibus Pralatis Ec-
clesia, vt illum Dominus, aut illuminaret, aut
de medio tolleret. Hoc remedium communiter
assignant DD. & non parua virtutis censen-
dum est: quoniam si iuxta scripturam, † de- 12
precatio vnius iusti assidua multum valere
dicitur, quantò magis oratio iustorum om-
nium, qui per orbem diffusi Christi sponsam
exornant? cuius veritatis plura ponit exem-
pla D. Thom. lib. 2. de regimin. Princip. vbi
suprà ex veteri test. quod si omnino contra
Tyrannum auxilium humanum non possit
haberi, recurrendum est ad Regem omnium
Deum, eius enim potentia subest: Hoc reme-
dio*

13 *dio audita est Ecclesia † contra Anastasium*
secundum qui orationibus iustorum percus-
sus interiit, dum enim assellaret emisit inte-
stina de quo cap. Anastasius. 19. distinct. cum
glossa. Item hoc remedio vsus est Beatus Hila-
rius qui contra Leonem Papam, secundum
alios Liberium orando praeualuit Hæc ille
14 quibus † adde Historiam Ioannis XII.
qui vita scandalosus & pessimis deditus
moribus in temporibus ita est percussus à
dæmone vt intra spatium octo dierum in-
teriit ex vulnere ad eo inflicto vt Eccle-
siam suam liberaret ab scandalo æquò libe-
rare desiderans orabat, tanta est orationis
Ecclesiæ efficacia.

Vt enim egregie ait D. Caiet. *vbi supra §.*
ad quintam. Non est minus efficax causa secun-
da oratio Ecclesia pro se petens necessaria ad
salutem perseueranter, quam prouidentia hu-
15 *mana: cum constet quod † cuiuslibet particularis*
persona oratio pia perseuerans, & petens neces-
saria ad salutem pro se est causa efficacissima,
& infallibilis vt diffusè habes in 3. contra Gen-
tes cap. 95. & 96. vnde si necessarium est ad
salutem Ecclesia quod Papa talis auferatur sine
dubio oratio sic conditionata auferret illum de
medio, & si non est necessarium, quod aufera-
tur, quid causamur bonum Dominum qui ne-
gat quod volumus, & tribuit quod nolumus?
si est necessaria eius ablatio non potest non au-
ferri ab eo rogato, qui promisit quod nihil de-
16 *esset timentibus eum. Si non est necessaria diui-*
no iudicio, & tamen iudicio humano vtilis, &
necessaria creditur cui praeponis te Deo, volens
illum deponere. Tu quis es qui iudicas alienum
seruum? Domino suo stat aut cadit Iesu Christi
Vicarius.

Et infra ait, *oportet inquiunt prouidentia*
nostra puniri Papam non diuina prouidentia
soli & orationibus relinqui. Quare hoc dicunt
17 *nisi quia prouidentiam humanam praeferunt*
orationum efficacia? Quare hoc dicunt, nisi quia
animalis homo non percipit qua Dei sunt? Qua-
re hoc dicunt nisi quia didicerunt confidere in
homine & non in Domino, & ponere carnem bra-
chium suum?

Et paulo inferius prosequitur. *Vnde con-*
cluditur, quod, aut abscissio Papa fidelis, &
incorrigibilis post humana remedia est in veri-
tate necessaria ad salutem Ecclesia, & oratio
fit sine intermissione ab Ecclesia & sic habetur
18 *certa, & multo celsior & efficacior promissio,*
quam si auctoritas deponendi humana esset pro-
uidentia delegata. Aut non est necessaria aut
non fit oratio, vt debet, & tunc nullus est que-
rela locus, si non necessariis abest prouisio exter-
minatiua. Quoniam neque humana prouiden-
tia deberet ea vti auctoritate si eam haberet.

Et aliquanto post concludit. *Et si contra hac*
instetur, quia oratio commune est remedium om-
nibus occurrentibus malis, in hac autem re
proprium quaritur remedium sicut in cateris re- 19
bus, vltra communem causam propria assignan-
da est. R. quod suprema causa, quamuis sint cau-
sa communes respectu inferiorum, sunt tamen
propria respectu Superiorum effectuum, & pro-
pterea oratio, quia est inter supremas causas
secundas supernaturales respectu inferiorum est
causa communis, respectu autem Summorum ef-
fectuum qualis est exterminatio Papa fidelis
vtpotè effectus reseruatus Deo) est causa pro-
pria & remedium proprium, vltra quod sunt
alia humana adminicula, qua scripsit Do-
minus Ioannes de Turrecremata, lib. 2. de Ec-
les. cap. 106. cum his tamen omnibus memento
quod pessimus Papa fidelis toleratus à Deo non 20
potest totum corpus Ecclesia inficere, aut in per-
niciem ducere: nam Deus non potest seipsum ne-
gare de quo scriptum est. Fidelis Deus qui non per-
mittit, vos tentari supra id quod potestis, sed fa-
ciet, etiam cum tentatione prouentum. Hacte-
nus Cardinalis.

Qui profundissim loquitur supposita
veritate, quod † non sit delegata potestas 21
in Ecclesia ad deponendum Papam fidelem
& si incorrigibilem, & scandalosum, reme-
dium proprium nullum est aliud, nisi oratio
facta ab Ecclesia vniuersali, pro eo conuer-
tendo aut exterminando, quia hic effectus
sibi Deus reseruauit, vnde à solo Deo di-
manare debet, sicut animæ rationalis aut
Angeli annihilatio; vt autem Deus incline-
tur à causis secundis ad talem effectum cau-
sa debet esse proportionata & nulla est alia
nisi oratio pia, perseuerans qua petamus à
Deo hoc quod Ecclesiæ suæ est necessa-
rium, vt † aut conuersio & emendatio aut 22
exterminatio Papæ fidelis incorrigibilis &
scandalosi sequatur cætera vero quæ addu-
cimus potius sunt humana media & ad-
minicula ad detinendum damnum, quod
afferret Papa scandalosus, quam remedia
ad ipsum deponendum. Quare non dubi-
to si casus (quod Deo vertat) contingat
† quod omnes communitates Ecclesiasticæ, 23
tam sæculares, quam regulares omnesque
fideles (nisi ignorantia eos excuset) tenen-
tur sub mortali orare Deum, vel vt emen-
det, vel vt de medio tollat, quia præce-
ptum orationis obligat quando adest vr-
gens communis, publica necessitas, vt est
omnino certum, & cum D. Tho. 2. 2. *quaest.*
79. art. 5. docent omnes Catholici.

Tertium sit vbi præcedentia occulto Dei
iudicio non iuuarent hoc superesset, vide- 24
licet resistentia, *resistendum enim esset* (ait
Cardinalis Turriscremata) *in faciem per*
Dominos Cardinales, mala eius opera expro-
brando, ac rationibus conuincendo, & etiam
scandalis, qua Papa vellet attendere, se oppo-
nendo sicut Paulus restitit Petro, quia non am-
bulabat ad veritatem Euãgelij & sicut Episcopo
vel

vel Abbati seu Priori dilapidatori Ecclesiæ subditi & cōtraueniret ita in proposito si Papa prout exemplificat. D. Petrus de Palude thesaurum
25 *Ecclesiæ vellet dare parentibus suis aut Ecclesiā S. Petri destruere, & ædificare palatia parentibus suis, aut dare Patrimonium S. Petri, quod non licet vel aliquid huiusmodi, quod tamen non est verisimile posse contingere, non esset ei permittendum, sed resistendum, & non obediendum, sine tamen ipsius depositione. Similiter si vellet contra statum vniuersalis Ecclesiæ generaliter aliquid attentare vt si vellet omnes Episcopos deponere, aut similia ex quibus vniuer-*
26 *salis turbaretur Ecclesia. Et hoc modo dicunt Hostiensis, Innocentius, & Archidiaconus, quod non esset Papa sustinendus, idest permittendus hoc facere, sed et tamen cum humilitate, & reuerentia resistendum forte.* Hactenus Cardinalis vnus.

Sed audi Cardinalem alterum Eminentissimum Caiet. vbi supra sigillatius & expressius hoc medium enucleantem, §. *ad secundam.* vbi sic fatur. † *aliud est auferre gla-*
27 *dium, resistere impedire & huiusmodi, & aliud est facere ipsamet auctoritatiuè. Auferre namque gladium de manu furiosi, resistere Tyranno, impedire oppressorem & huiusmodi cuilibet licet, & debitum est, vt actus virtutes, sed facere ista auctoritatiuè soli Superiori licitum est. Vnde licet cuilibet liceat vim in se, & in proximum vi repellere cum moderamine inculpatæ tutelæ, non tamen cuilibet licet punire eum qui vim*
28 *infert. Et similiter † quamuis licitè possit Papam se defendendo occidere, nulli tamen licet Papam propter homicidium punire pœna mortis vnde huiusmodi argumenta, & similia non concludunt auctoritatem iudicis ad puniendum, sed cuiuslibet priuati debitum ad resistendum, impediendum, defendendumque, nisi quis adeo desipiat, quemlibet esse iudicem cuiuslibet.*

29 *Resistendum est † ergo etiam in faciem Papæ publicè dilanianti Ecclesiam v. g. quia non vult dare beneficia Ecclesiastica, nisi pro pecunia aut commutatione officij & cum omni obedientia, & reuerentia neganda est, possessio talium beneficiorum, his qui emerunt, & allegandа est causa Symoniæ [illegible] cum Papa commissæ, & sine dubio Principes sæculi clarius gladium de manu*
30 *furiosi [illegible] cum modestia tollerent. Multa † quoque sunt viæ quibus absque rebellione Principes mundi & Prælati Ecclesiæ si vellent resistentiam impedimentumque abusus potestatis auferrent, sed quando Principes & Prælati non curant nisi quasi somniando, cur queruntur, quod non potest deponi? cur opponunt, quod potestas data est in ædificationem, & non in destructionem? Abusui namque potestatis, qui destruit obuiam eunt congruis remedijs, non obediendo, in malis non adulando, non tacendo, arguendo, aduocando illustres ad increpandum exemplo Pauli & præcepto eiusdem (dicite Archiepiscopo vide ministerium, quod accepisti in Domino, vt illud impleas ad Colossens. vlti.) & parum, aut nihil abuteretur potestate.*

Ex hac celebri Doctrina, vtriusque Eminentissimi Cardinalis possemus multa ad praxim inferre, quibus Principum, & Prælatorum iustificarentur actiones. † qui- 31
bus licet cohibere scandala, quæ ex malis moribus, & iniustis posset Papa incorrigibilis toti Ecclesiæ dare, sed quia casus Papæ fidelis scandalosi, & incorrigibilis rarissimus est (Deo sic specialiter prouidente) Doctrina nimis specialis assignanda, sed quasi in vniuersum principia moralia proponere, ex quibus resolutiones morales faciliter deducantur, in casu quum contingat vt pax Ecclesiæ, iura specialia Regum, & Principum conseruentur illæsa. Papæ Summus honor & reuerentia deferatur, quia, & si iniquissimus sit propter crimina est tamen Sanctissimus propter dignitatem & tanquam Christi Vicarius adorandus, & pedibus osculandus, etiam ab Imperatore & Rege, quantumuis absoluto Monarcha.

Cæterum cum præfata doctrina maximè 32
D. Caiet. non fundetur non in iurisdictione & authoritate, quam, quis in terris habeat vt iudex supra Papam; sed in iure naturali qua quis cum moderamine inculpatæ tutelæ se & sua defendere etiam auferendo gladium de manu furiosi, cuius est ne eo in suam & publicam perniciem abutatur, si hunc abusum impedire nequeunt, nisi vi & vi armata, possunt ea vti etiam cum exercitu si adhibitis aliis remediis politico-Christianis, & Catholicis, impetri abusus Pontificij cohibere nequeunt, si talis abusus manifestè est in perniciem sui regni, & conseruationem sui status, v. g. habet aliquis Prin- 33
ceps Catholicus aliquod feudum Ecclesiæ, quod pacificè possidet vult Papa sine causa, iusta illud auferre, & conferre alteri Principi Catholico, sed inimico alterius possidentis; ex qua collatione magnum damnum sequitur conseruationi alterius, qui possidebat, tunc iste iustè non auctoritatiuè, sed iure naturali, quo potest se, & sua conseruare cum moderamine inculpatæ tutelæ Summa tamen reuerentia & summissione erga Summum Pontificem vi & vi armata, si aliter non potest tueri ne inimico suo feudum conferatur & auferatur à se sine iusta causa id quod possidet. Vnde potest resistere, defendere, & impedire damnum quod 34
suo Regno, & statui imminet, non puniendo personam Papæ aut illi damnum inferendo, aut eius auctoritati, absit hoc à Principe Catholico, sed suū regnum defendendo iure sibi à natura concesso ab inuasione mali abusus Potestatis Pontificiæ, cui non tenetur obedire cum tam notabili detrimento sui.

Sed

35 Sed † num conueniat Prælatos & Epis-
copos congregare, vt in congregatione ista
abusus Potestatis suæ cohibeatur in Papa
scandalosè viuente, & res Ecclesiæ dilapi-
dante. D. Cardinalis Turriscremata dicit.
Quartum remedium est conuocare Conciliū ge-
nerale, quæ congregatio esset facienda per domi-
nos Cardinales vbi ipse Papa nollet congrega-
re, aut per alios illis negligentibus, & hoc non
ad deponendum Papam, quia superius probata
talem potestatem habere non posset, sed ad tria
prædicta faciendum cum maiori solemnitate, &
auctoritate, primò ad admonendum, est exhor-
tandum Papam de correctione sua, denuntian-
do & qualiter pernitiosa vita sua exemplo vni-
uersam Ecclesiam scandalizet, & conturbet
36 *quæ † exhortatio à tota Ecclesia facta non du-*
bium quin magnæ efficaciæ, & virtutis esset ad
eius animum in bonum commouendum. Secun-
dum quod Concilium facere deberet vbi pri-
mum non sufficeret, est deuotissimis precibus &
ieiuniis & operibus rectis, diuinæ clementiæ au-
res pulsare, vt dignaretur Ecclesiæ suæ misere-
ri, vt eorum Pontificem, aut illuminare digna-
retur aut auferre de medio. Hoc plane reme-
dium esset magnæ virtutis. Tum quia si Domi-
37 *nus pollicetur Matth. 18. quod si † duo consense-*
rint super terram, de omni re quacunque petie-
rint fiet eis à Patre meo, qui est in cælis, quan-
to magis vbi tot & tanti Patres Ecclesiæ con-
gregati, vno animo, & vna communi intentio-
ne, consentientes concurrerent, & potissimè de
re maximè necessaria Ecclesiæ ipsi vniuersali.
Credendum namque est quod nisi peccata nostra
obsisterent quod Deus preces Ecclesiæ suæ non
despiceret, nec pateretur sponsam suam pro qua
mortem amarissimam pertulit, per vnius hominis
malitiam funditus demoliri aut in tanta neces-
38 *sitate relinquere. Tertium quod Concilium de-*
beret facere vbi priora occultis nobis causis, vs-
quequaque non proficerent etiam cum inuoca-
tione brachij sæcularis, vt putà Imperatoris, vel
aliorum Principum prouidere de modo & forma
resistendi malis, quæ Papa tentaret facere ne
Ecclesia periclitaretur. Hactenus Cardinalis.

Circa quæ aduerte primum ex Doctrina
Turriscrematæ, quod in casu huius & similis
39 necessitatis, sicut & † in schismate possunt
Domini Cardinales conuocare Concilium
ita Alua *de Conciliis p. 2. cap. 2. n. 4.* Albanus.
de Card. quæst. 42. priuileg. 14. si enim Papa
illud non conuocat ad Cardinales deuolui-
tur ius conuocandi vtpotè maiores cum
sint Ecclesiæ: argumento. *leg. 1. D. de alb.*
scrib. quod Concilium & si imperfectum, &
tamen venerabile, vtpotè congregatum, ad
subueniendum extremæ & vrgētissimæ ne-
cessitati Ecclesiæ, circa quam est auctoritas
defendendi se ipsam, & tuendi se ab scan-
dalo, sicut est ad prouidendum sibi de ca-
pite certo canonicè electo, quamuis enim
Concilium perfectum cui competit res fidei
tractare, & leges vniuersali Ecclesiæ dare,
nullus † nisi Pontifex posset legitimè con- 40
gregare, secus tamen quum est vrgentissi-
ma Ecclesiæ necessitas ad conuocandum
Episcopos in congregatione generali, ad de-
liberandum de mediis opportunis pro vr-
gentia necessitatis, & si Pontifex nolit con-
uocare possunt Domini Cardinales.

Nota Secundum quod si † Cardinales de- 41
sides sint in conuocanda hac congregatione
Imperator & Monarcha aliquis Catholicus,
vel maior pars Principum, qui Ecclesiæ
sunt defensores possunt eam congregare
petendo ab Episcopis vt conueniant ad me-
dium opportunum, ad vitanda scandala
ponendum, hæc autem congregatio propriè
non erit Concilium nisi acephalum, quia
Summus Pontifex illud non conuocauit vt
dicebam, sed erit cœtus legitimus Prælato-
rum, non qui iudicet Papam, sed † qui 42
emendet ipsum, & corrigat atque ab scan-
dalosa vita cohibeat, & de hoc ponat op-
portuna remedia, sic enim factum est in
Concilio Sinuesano *an.* 303. celebrato tēpo-
re Marcellini contra Marcellinum ipsum,
quem correxit, non iudicauit quia concla-
mantibus Patribus nemo vnquam iudica-
uit Pontificem, quoniam *prima Sedes à nemi-*
ne iudicatur quod rectè tuetur ibi Coriolā-
nus, in annotatione illius Concilij, & De la
Vigne nouus compilator Conciliorum.

Aduerte tertiò quod si conuocatio Con-
cilij difficilis sit, & Collegium Cardina-
lium negligens, & damnum instet, & re- 43
medium sit necessarium possunt Principes
vt Ecclesiæ defensores remedium compe-
tens adhibere, vt cesset conturbatio, & pax
Ecclesiæ consequatur, summa tamen reue-
rentia exhibita Pontifici, & quanto minori
rumore fieri possit ad quod tenentur, quod
si expectetur remedium, post aliquod tem-
pus patienter tolerare debemus, & suffer-
re diuinam iustitiam, quæ nunquam obli-
niscitur misericordiæ, maximè quando adest
pia tolerantia.

Ex quibus constat quid sit dicendum ar-
gumento 7. (nam ad 6. §. sequent. dicam)
est enim † diuersa ratio de Pontifice hære- 44
tico, aut dubio vt est in schismate, nam Pon-
tifex hæreticus externus desinit esse mem-
brum corporis mystici, & ita nequit esse ca-
put visibile atque adeo iure deponitur, nam
qui non credit iam iudicatus est, similiter
Ecclesia habet ius ad habendum caput cer-
tū à quo regatur & gubernetur, atque ita si
est dubius Pontifex ipsum valet Concilium
deponere vt certus canonicè eligatur & vt
certus Petri successor certa fide credatur,
adoretur, obediatur.

§. VI.

§. VI.

Expugnatur sextum argumentum.

SVMMARIVM.

1. *An Rex multitudinem sibi subditam tyrannicè regens, ab ipsa possit deponi.*
2. *Potestatis Ecclesiasticæ plenitudo quæ, ex Gersone.*
3. *Concilium generale sine authoritate Papæ acephalum est.*
4. *An auferibilis sit aut mutabilis lege stante qualibet Politia ciuilis Monarchia, ex Gersone.*
5. *Fas esse plures Papas aliqui malè sentiunt.*
6. *Illius assertores sententiæ heretici censendi.*
7. *Ecclesia Monarchia est ex Christi institutione.*
8. *Ecclesia non habet potestatem ad deponendum Monarcham Ecclesiæ.*
9. *Vtrum magis sit obediendum maiori potestati quàm minori, ex Sancto Thoma.*
10. *Causa prima plus influit super causatum causæ secundæ, quam etiam ipsa causa secunda, ex eodem S.Thoma.*
11. *Inter regimen Monarchicum ab hominibus institutum, & regimen Monarchicum Ecclesiæ disparitas.*
12. *Ecclesia etiam conciliariter congregata iure naturali, non habet aliquid in regimine Monarchico, cuius immutabilis institutio supernaturalis adæquatè prouenit à Deo auctore supernaturali.*
13. *Pontifex scandalosus tenetur ad iuridicam purgationem faciendam, siue coram populo, siue in Concilio.*
14. *Priuilegium dedit Christus Romanæ Ecclesiæ, vt omnes ei sicut Christo obediant, ex S.Thoma.*

SExtum argumentum non paruam continet difficultatem me quidem iudice
1 omni alia maiorem, quia † multitudo aliqua
perpetuo pacto (quod iure naturali debet
seruari) alicui Regi se subdidit si iste non fideliter
regeret vt exigit Regis officium, sed
tyrannicè gubernat, multitudo ipsa non adstringitur
pacto inito, sed potest Regem deponere,
ergo etsi Pontifex iure diuino habeat
Iurisdictionem immediatè à Deo in
omnes fideles, qui iure diuino tenentur ei
obedire, possunt quum Papa scandalosè notoriè
viuit ab ipsa Ecclesia in Concilio Congregata
deponi, interpretans ius diuinum,
quod in his circumstantiis non obligat, sed
quod ius naturale quod habet ad se conseruandum
deponendo Pastorem ab officio, illæsum
manet, quum aliter conseruari non
potest, quia ius diuinum non euertit ius
naturale, sed illud supponit & illæsum conseruat.

Hoc argumentum rigorosius esset si non
supponeret id quod omnino falsum est scilicet
Concilium esse supra Papam, & quod
in Ecclesia est aliqua iurisdictio etsi radicalis
vt possit iudicare suum caput fidele, si est
scandalosum sed vtrumque deficit à vera
doctrina & sana vndequaque sententia,
vtrumque apud rectè sentientes indubitatum
est. Audi de vtroque Gersonem (vt
ipsum suis principiis euincamus) de primo *in
lib. de potest. Ecclesiæ consid. 11. si vero consideretur
† plenitudo potestatis Ecclesiasticæ in sua* 2
*supremitate, tunc absque vlla dubitatione plenitudo
Ecclesiastica potestatis Papalis superior
& maior est ad reliquas, sed eam illud quod reliquum
est nullo pacto potest constituere generale
Concilium in sua ratione formali quæ includit
de necessitate Papalem authoritatem. Ex quibus
constat quod Concilium nequit esse supra Papam,
cum huius auctoritas sit necessariò requisita
vt Concilium generale sit, nam † Concilium* 3
*generale sine auctoritate Papæ acephalum est,
& Synagoga Diaboli, vnde non habet aliquam
iurisdictionem supra Papam canonicè electum,
nedum circa aliquod aliud membrum, & sic deponere
Papam nequit, neque aliquod Concilium
hoc egit nisi irrito conatu vt Concilium Basiliense
quod totis viribus curauit deponere Eugenium
IV. & non potuit quia præualuit veritas
Catholica.*

De secunda sic fatur idem Gerson. *tract.
de auferibilitate Papæ considerat. 8. † Auferi-* 4
*bilis est (ait) aut mutabilis lege stante qualibet
Politia ciuilis Monarchia siue Regalis vt fiat
Aristocratica, non sic de Ecclesia, quæ in vno
Monarcha supremo per vniuersum fundata est
à Christo, quia nullam aliam politiam instituit
Christus immutabiliter Monarchicam, & quodam
modo regalem nisi Ecclesiam, & oppositum
sentientes de Ecclesia scilicet † quod fas est es-* 5
*se plures Papas, aut quod quilibet Episcopus est
in sua Diœcesi Papa vel Pastor supremus æqualis
Papæ Romano errant in fide & in vnitate
Ecclesiæ contra illum articulum. Et in vnam
Sanctam, &c. & † si pertinaces maneant in-* 6
*dicandi sunt heretici sicut Marsilius de Padua
& quidam alij. Consonat ratio, quia sicut ad
vnam fidem & eadem Sacramenta obligantur
omnes viatores sic oportuit, vt non esset schisma
reductionem finaliter fieri ad vnum supremum.*

Ex quibus manifestum deduco argumentum
non est in Ecclesia potestas ad
mutandam Monarchiam in Aristocratiam,
sed semper † Monarchia debet ex 7
Christi institutione, & si quælibet alia
Monarchia

Monarchia purè humana possit ex populi consensu propter inconuenientia quæ sequi possunt in Regimine Monarchico, quæ etiam possunt sequi in Monarchia Ecclesiæ, & tamen quia immutabiliter est à Christo instituta mutari nequit, etiam per Concilium generale, quia non dimanauit ab Ecclesia huius forma regiminis, sed immedia-
8 tè à Christo. Ergo † Ecclesia non habet potestatem ad deponendum Monarcham Ecclesiæ, scilicet Summum Pontificem, quia huius potestatis plenitudo non ab Ecclesia, sed à Christo dimanat, quare ab ipso solo dimanare debet eius absolutio, & depositio; quia tota ista Monarchia, quæ hodie est corpus Mysticum Ecclesiæ, cuius caput existit Innocentius X. nec radicaliter ab Ecclesia dimanat, sed radicaliter & formaliter est à Christo Domino cuius Vicarius est Papa Romanus, Ecclesia ergo etiam repræsentata in Generali Concilio nullam iurisdictionem habet in Monarcham suum fidelem, etiam si scandalosè viuat, non enim est aliquod Testimonium Scripturæ, quæ talem ei tribuat potestatem imo ex Ecclesiæ traditione contrarium in superioribus, est probatum.

Totus hic discursus; qui manifestus est, fundatur in Doctrina S. Thom. *in 2. dist. vlt. in expositione Litteræ Magistri.*
9 Vbi quærit. *Vtrum † magis sit obediendum maiori potestati quam minori, & dicit quod potestas superior & inferior dupliciter se possunt habere, aut ita quod inferior potestas, ex toto oriatur ex Superiori & tunc virtus tota inferioris fundatur super virtutem superioris, & ideo simpliciter in omnibus est magis obediendum Superiori, quam inferiori sicut etiam in*
10 *naturalibus † causa prima plus influit super causatum causa secunda, quam etiam ipsa causa secunda, vt in lib. de caus. & sic se habet potestas Dei ad omnem potestatem creatam. Sic se habet potestas Imperatoris ad potestatem Proconsulis. Sic etiam se habet potestas Papæ ad omnem potestatem in Ecclesia, vnde eius potestas est quoddam Ecclesiæ fundamentum, & ita magis tenemur obedire Papæ quam Episcopis, & Archiepiscopis.* Qui etiam si sint congregati in Concilio, nihil possunt statuere sine Papæ auctoritate, vt ait *in opusc. contra impugnantes Religionem.*

Ex quibus liquidò constat quam iner-
11 me sit argumentum. Constat enim † manifesta disparitas inter Regimen Monarchicum ab hominibus institutum, quod variari potest visis inconuenientibus & malo Regimine Monarchæ, at Monarchia Ecclesiastica immutabiliter est instituta à Christo Domino qui nullam in terris reliquit potestatem ad eam immutandam, aut ad suum Monarcham fidelem deponendum, quamtumcumque scandalosè viuat, sed hoc sibi soli Dominus reseruauit, etenim † Ecclesia etiam Con- 12
ciliariter congregata iure naturali, non habet aliquid in hoc regimine Monarchico, cuius immutabilis institutio supernaturalis adæquatè prouenit à Deo auctore supernaturali, vnde ad deponendum Pontificem nihil conducit ius naturale, quòd quælibet communitas habet ad se conseruandam, sed huius Ecclesiæ communitas à Deo auctore supernaturali conseruatur, & conseruanda est vsque ad consummationem mundi. Vnde non manet in Ecclesia potestas ad interpretandum ius diuinum nisi in Pontifice, vt in primo fonte à quo in reliquos dimanare potest.

Ad octauum respondetur, quod † Pon- 13
tifex scandalosus non tenetur ad iuridicam purgationem faciendam, siue coram Populo siue in Concilio, quia non habet iudicem in terra, tenetur tamen ex lege naturali & ex charitate, vt ruina proximi, & scandalum multitudinis auferatur, sicut fecerunt Damasus & alij si tamen hanc charitatiuam purgationem non faciat, nullus in terris potest ipsum punire, sed peccatum soli Deo reseruatur.

Concludo ergo hanc grauissimam Resolutionem (quam vno ore confitentur Hispani, tam Reges quam Theologi cæterique Sapientes vtriusque iuris) verbis D. Tho. *opuscul. decimo - nono, contra impugnantes Religionem. Hoc † priuilegium* 14
dedit Christus Romanæ Ecclesiæ, vt omnes ei sicut Christo obediant. Vnde dicit Cyrillus Alexand. libro 2. thesaur. Vt membra maneamus in capite nostro Apostolico Throno Romani Pontificis, à quo nostrum est, quærere, quid credere, quid tenere debeamus, ipsum venerantes, ipsum rogantes, pro omnibus; quia ipsius solus est reprehendere, corrigere, statuere, disponere, soluere & in loco illius ligare; qui ipsum ædificauit & nulli aly, quod suum est plenum sed ipsi soli cui omnes iure diuino caput inclinant & Primates mundi, tanquam ipsi Domino Iesu obediunt.

Hæc ibi.

RESOLVTIO V.

Vtrum Cardinales ex vi dignitatis Cardinalitiæ teneantur Romæ residere.

NON loquimur de Cardinalibus Episcopis de quibus, *infra Resolutio.* 8. plura dicam, sed de Cardinalibus simplicibus, qui nullam habent Episcopalem dignitatem, de quibus etiam aliquid *ibidem* dicemus, ex his quæ in præsenti Resolutione tractabimus. Vt tamen ea recte considerentur, quæ de eorum residentia in Vrbe dicenda sunt, aliqua prælibare prius licet. Quanta sit Eminentissimorum Cardinalium dignitas & veneranda auctoritas, non est cur inpræsentiarum inquiratur, est enim nota Vrbi & Orbi, & tamen eximia sit vt immediata consistat summæ Pontificiæ dignitati habens innumera priuilegia, quorum plura congessit Albanus. *de Card. quæst.* 42. quod prælibandum est inpræsentiarum est exercitium huius supremæ dignitatis, eius antiquitas, & institutio à quo iure dimanet, & originem ducat.

§. I.

Officium & Dignitas Cardinalitia est de iure diuino.

SVMMARIVM.

1. *Cardinalitiam dignitatem iure humano introductam esse in Ecclesia, & summum Pontificem posse illam extinguere, qui asserant?*
2. *Contrarium sentientes afferuntur.*
3. *Officium & dignitas Cardinalium Romanæ Ecclesiæ ex primario suo obiecto, & exercitio, originem ducit à iure diuino & Ecclesiæ traditione.*
4. *Responsio Christi ad Petrum Romam deferentem.*
5. *In nouo testamento lex de Cardinalibus obseruari debet, & ita à iure diuino dimanat.*
6. *Cardinalis dignitas quantùm sit sublimis, & aliis excellentior & n.7.*
8. *Ab exordio Ecclesiæ sicut & hodie summis Pontificibus in regenda gubernandaque Ecclesia vniuersali assistunt Cardinales.*
9. *Cardinales B. Syluester coadiutores suos in Concilio generali congregatos vocauit.*
10. *Cardinalium Papæ assistentium tres ordines distinxit idem B. Syluester & n.11.*
12. *Cardinalatus dignitas maior est dignitate Archiepiscopali.*
13. *Christus sponsam suam, Ecclesiam nempe variis statibus, officiis, & gradibus decorauit & miro ordine distinxit, ex Card. Turrecremata.*
14. *Varietas hæc statuum, officiorum, & graduum non ab humana dispositione, sed ab ipso Christo Ecclesiæ capite ortum habet.*
15. *Apostoli in triplici circumstantiarum ordine possunt considerari.*
16. *Quoad primum & secundum DD. Cardinales succedunt Apostolis, quatenus coadiutores summi Pontificis.*
17. *Episcopalis dignitas non est maior Cardinalitia.*
18. *Apostoli prius fuerunt Cardinales, quàm Episcopi.*
19. *Apostoli prius fuit Cardinales Orbis quàm vrbis.*
20. *Quale sit præcipuum exercitium eximiæ dignitatis Cardinalitiæ.*
21. *Cardinales assumpti sunt in adiutorium gubernationis totius orbis.*
22. *Summis Pontificibus non fuit bene visum eminem suam sphæram propalare.*
23. *Vsque ad Bonifacium VIII. nullus Episcopus volebat fieri Cardinalis.*
24. *Quanti æstimanda dignitas Cardinalitia.*
25. *Pontifex potest Cardinales ad libitum assumere ad sibi coadiuuandum.*
26. *An de plenitudine potestatis possit Pontifex ardua negotia se ipso solo expedire.*
27. *Papa an sine Concilio Cardinalium requisito possit absolutè, & valeat res arduas se solo definire & concludere.*
28. *Pontifex an debeat adhibere Cardinalium consilia, vt res bene dirigantur, & leges ferantur conuenientes.*
29. *Facta à Cælestino Papa reuocata sunt, quòd sine Cardinalium consensu ea fecit.*
30. *Papa in negotiis arduis Cardinalium consilium sibi adiungere debet, & vti iis vt Consiliariis.*
31. *Cardinales lumina & columnæ Ecclesiæ.*
32. *Cardinales, flores orbis electi ex vniuersa Ecclesia vt viri excellentissimi in vita & doctrina, ex Caiet.*
33. *An ad Cardinales rerum arduarum pertineat decisio.*
34. *Qui viri adhibendi in ferendis legibus.*
35. *An Pont. possit minuere vel augere Cardinalitiam dignitatem.*
36. *Status Religiosus partitus est per vniuersum orbem ad prædicandum Euangelium*

gelium, & numero 37.

38. *Ad perfectionem acquirendam quid spectet essentialiter.*

39. *Innocentij III. & Eugenij IV. afferuntur fundamenta.*

40. *In Euangelio multa sunt omissa, quæ per Apostolos sūt suppleta scripto & verbo.*

41. *Cardinalatus officium & dignitas ex traditione habetur Ecclesiæ.*

42. *An summus Pontifex possit omnino extinguere statum Religiosum in Ecclesia?*

43. *Item statum, dignitatem & officium Cardinalitium?*

44. *In Synodo Romana sub Syluestro plures requiruntur testes ad damnationem Episcopi, quàm Cardinalis presbyteri.*

45. *Maior comitatus conceditur Episcopo visitanti, quàm Cardinalibus.*

1 DE antiquitate, & institutione, quidam adfirmant esse † solum iure humano introductam in Ecclesia Cardinalitiam dignitatem, & sic posse Summum Pontificem illam extinguere. Ita Sanchez *lib. 7. consilior. cap. 1. dub. 10. num.* 2 Baldelus *tom. 1. lib. 5. de lege disput. 7. num.* 11. Bonacina *de electio Sum. Pont. disput. 1. quæst. punct. 1. §. 3.* Suarez *de legibus lib. 4. cap. 6. num. 5.* Azor. *tom. 2. lib. 4. cap. 1. quæst. 5.* sed quod Cardinalium institutio prima & fontalis origo & adumbratio sit de iure diuino sentiunt antiquiores Magistri Augustinus Triumphus *de potest. Eccles quæst.* 102. Camillus Borrellus *in summa tit. 5. num. 8.* Barbatius *de Card. quæst.* 1. Laudens. *in simili p. quæst.* 34. Albanus *quæst.* 5. S. Antoninus *p. 3. tit. 21. cap. 1. & 2.* quos citat & sequitur Barbosa *de iure Eccles. vniuers. lib. 1. cap. 3. num. 5.* Mamphredus *de Card. quæst.* 105. Villadiego *in simili quæst. 1.* Iacobatius *de Concil. lib. 1. artic.* 12. Ojeda *de Beneficiis*
2 *in præfatio. lib. 1. num. 5.* & omnium † elegantissimè Cardinalis Turriscremata, *lib. 2. de Ecclesia. cap. 80. & 81.* quare miror quomodo Diana *p. 5. tractat. 2. Resol. 2.* dicat quod prior sententia est communiter recepta, & tenenda, quam ego dico necesse communiter receptam, nec tenendam, nisi limitatam, vt modo dicam, & proponā.

Igitur mihi certissimum videtur, quod
3 † officium, & dignitas Cardinalium Romanæ Ecclesiæ ex primario suo obiecto, & exercitio, quod quale sit infra dabo) originem ducit à iure diuino, & Ecclesiæ traditione. Ita determinant duo Summi Pontifices Innocentius III. *in Concilio Generali Lateran.* Præsidens refertur, *cap. per venerabilem, Qui filij sint legitimi.* Ita dicens, *sanè cum Deuteronomium lex secunda interpretetur ex vi vacabuli comprobatur, vt quod ibi discernitur in nouo testamento debeat obserua-ri. Locus enim quem elegit Dominus Apostolica sedes esse cognoscitur, cum enim Petrus vrbem fugiens exiuisset, volens eum Dominus ad locum, quem elegerat reuocare, interrogatus ab eo, Domine quo vadis? Respondit † venio Romam iterum crucifigi,* 4 *quod intelligens pro se dictum ad locum ipsum protinus est reuersus, sunt autem Sacerdotes Leuitici generis Fratres nostri, qui in iure Leuitico in executione Sacerdotalis officij coadiutores existunt.* Hactenus Innocentius; ergo † in nouo testamento 5 lex de Cardinalibus obseruari debet, & ita à iure diuino dimanant, quod colligit Pontifex non per simplicem sensum accōmodatiuum, sed sensu litterali inhibito in figura Sacerdotum Leuitici generis.

Sed enucleatiùs, expressiùs, & à primo fonte id elicuit Eugenius IV. in epist. decretali missa à ciuitate Florentiæ (vbi tunc tēporis *anno* 1448. Concilium Generale pro vnione vtriusque Ecclesiæ celebrabatur) *ad Henricum Archiepiscopum Cantuarien.* qui intendebat, quod dignitas Episcopalis maior esset quam Cardinalitia, ponens fundamēta firmissima sententiæ nostræ, sic fatur: *Quantū autē hæc † Cardinalis dignitas sit sublimis,* 6 *& aliis excellentior, & ita hactenus in Ecclesia reputata, si eius officium, ac SS. Patrum statuta & consuetudinem, tam apud hanc sedem, quam Generalia Concilia semper obseruatum, scieris diligenter scrutari facile sibi innotescet. Quippe etsi huius dignitatis nomē, quod modo in vsu est, ab initio primitiuæ Ecclesiæ nō ita expressum fuit, officium tamen ipsū, à B. Petro, eiusque successoribus institutum euidenter inuenies. Imò vt inquit Innocentius III. ex veteri testamento iussu Dei traxit originem, asserit enim id quod Deut. 17. dicitur, vt pro difficultate & ambiguitate iudicij accedatur ad Sacerdotes Leuitici generis & iudicē, qui fuerit illo tempore, & obediatur ipsorum iudicio, qui præsunt loco, quē* 7 *Dominus elegerit, de Summo Pontifice intelligēdum esse, & Fratribus eius, id est S.R.E. Cardinalibus, qui ei iure Leuitico in executione Sacerdotalis officij coadiutores existunt.*

Itaque, † & ab exordio Ecclesia, sicut & ho- 8 *die Sum. Pontificib. in regenda gubernandaque Ecclesia vniuersali assistebat, & vt ex Concilio Stephani Papæ colligitur dicentis. Oportebat vt hæc Sacrosācta Domina nostra R.E. iuxta quod à B. Petro eiusque successoribus institutum est ritè ordinaretur, & in Apostolatus culmine vnus de Cardinalibus Presbyteris, aut Diaconis consecraretur, &c. datur manifestè intelligi hos Fratres nostros, qui inter Cardinales locantur tempore Beati Petri extitisse in confine autem Nicæni Concilij. † Beatus Syluester* 9 *(qui cœpit Ecclesiam regere anno Incarnationis Dominicæ 230) in Synodo Generali congregatis præsidēs hos coadiutores suos vocauit Cardinales, & magno admodum priuilegio eos*

insigniuit, quale nullus Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum in Canonibus habere reperitur, vt videlicet sine plurima testium multitudine damnari non debeant.

10 Et infrà † postquam distinxit tres Cardinalium ordines, assistentes Papæ, qui purgantium, illuminantium, & proficientium fungerentur officio, subdit. *Decuit etiam vt quemadmodum Christo conuersanti in terris assistebant Apostoli, ita etiam Cardinalium cœtus Apostolicum repræsentans coram Papa assisteret, reliqui vero Episcopi vbique diffusi Apostolos repræsentant ad prædicandum per orbem missos*, & infrà. *Multum etiam mouere te debet diuturna per Christianum populum, vbique seruata consuetudo, quæ etiamsi cætera*

11 *deessent, ex quo tam vetusta est vt eius initij memoria non extet in contrarium pro constituto iure habenda foret, præsertim, quando sciente & approbante summo Pontifice non quidem vno, sed tot, quot vnquam habuit Ecclesia, id actum esse dignoscitur. In omnibus enim nationibus, & Regnis, & in Anglia vt memorauimus hactenus huiusmodi præeminentiæ Cardinalibus delatus est honor qui quidem non tam ipsis, quam nobis (cum nostra sint membra) attribui censendus est.*

12 Vnde concludit epistolam. Quis † enim non videat Cardinalatus dignitatem Archiepiscopali maiorem esse dignitate? Quia cum illa priuatæ vnius Patriæ præsit vtilitati, ista publicæ totius populi Christiani, illa vnam dumtaxat regit Ecclesiam, ista cum sede Apostolica vniuersas, & cũ à nemine nisi à solo Papa iudicentur Cardinales, ipsi & Patriarchas, & Archiepisc. & reliquos Ecclesiæ gradus cum summo Pontifice iudicant, quorum officio nomen ipsum consonat optimè, nam sicut super Cardinem voluitur ostium domus, ita super hos Sedes Apostolica (totius Ecclesiæ ostium) quiescit, & sustentatur.

Huius decretalis Doctrina desumpta, videtur ex Turrecremata, *vbi suprà*, & Canonizata à summo Pontifice, dicit enim Car-

13 dinalis. *Christus † sponsam suam videlicet tanquam splendentibus monilibus decorauit, & miro ordine distinxit. Vnicuique autem nostrùm data est gratia secundum mensuram donationis Christi, propter quod ascendens in altum dedit bona hominibus, & ipse dedit quosdam Apostolos, alios Prophetas, alios Euangelistas, alios autẽ Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum, in opus ministerij ædificationis corporis Christi. Ex quo Apostolico documento apertè colligitur quod varietas hæc statuum, officiorum, & graduum quibus hierarchicè distincta est Ecclesia non ab humana dispositione, princi-*

14 *paliter † sed ab ipso Christo Ecclesiæ capite fundatore atque ordinatore ortum habet, & per consequens, quod Dominorum Cardinalium statui post statum Papalem, ad ordinem Hierarchicum Ecclesiæ, ex institutione diuina pertineat, cum ipsi quantum ad hunc statum statui Apostolico immediatè succedat.*

Quæ doctrina, vt percipiatur rectè, & dilucidè, atque solidè enodetur, noto quod vt colligitur ex Euangelio, † Apostoli in 15 triplici circunstantiarum ordine possunt considerari. Primò, postquam Christus eos elegit, ipsi astiterunt vt ipsemet dixit illis, *vos estis qui permansistis mecum, & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater Regnum*, videlicet Ecclesiæ Militantis, *vt sedeatis super Thronos iudicantes*. Secũdò pro vt ante diuisionem ad prædicandum Euangelium omni creaturæ Petro vt Vicario Christi assistebant in administratione Papalis officij. Tertiò prout obedientes Christi præcepto à Petro separati, vnusquisque abiit in regionem, quæ sibi ex diuina sorte contigit, quantum enim ad primam, & secundam considerationem. † DD. Cardin. succedunt Apo- 16 stolis, quatenus coadiutores summi Pontificis, & simul cum illo iudicant orbem in iustitia, *c. fundamenta de electio. in 6.* sed quantum ad tertiam Episcopi succedunt Apostolis statum ipsorũ re præsentantes, vt ait, *Trid. sess. 23. c. 4.* dicens, *ad ordinem Hierarchicum præcipuè pertinere*, quod sic debet intelligi non quod † Episcopalis dignitas maior Car- 17 dinalitia cuius contrarium determinat Eugenius IV. sed, quod dignitas ordinis Episcopalis, maior sit & præcipuè ad Hierarchiam de qua loquitur Concilium pertineat, non verò de dignitate iurisdictionis in qua longè excedit Cardinalis Episcopo, dum iste vnam Ecclesiam gubernet ille simul cum Papa vniuersas, quam doctrinam clare docet Eugenius IV. illis verbis. *Decuit etiam vt quemadmodum Christo conuersanti in terris assistebant Apostoli, ita etiam Cardinalium cœtus Apostolicum repræsentans coram Papa assisterent, reliqui vero Episcopi vbique diffusi Apostolos repræsentant ad prædicandum per orbem missos &c.*

Ex quibus constat quòd † Apostoli prius 18 fuerunt Cardinales quam Episcopi, nam Cardinales fuerunt viuente Domino, cui assistebant, at Episcopi & Pastores constituti sunt post passionem, quoniam Christus post resurrectionem dixit Petro *pasce oues meas*, tunc enim status pastoralis institutus, & in nouo testamento cum ante solum esset status Apostolicus, rursus † Apostoli prius 19 sunt Cardinales orbis quam vrbis, sicut Petrus prius fuit Papa orbis, quam Episc. vrbis.

Cæterum antequam meum propale iudicium, & sententiam ratione firmissima probem, prælibandum est aliud quod proposui, † quale sit præcipuum 20 exercitium huius eximiæ dignitatis

Eugenius

Eugenius I V. illud non semel explicuit, quod fuit coadiutores Summi Pontificis in regimine Vniuersalis totius Ecclesiæ, illique assistant, itaque ab exordio Ecclesiæ, sicut & hodie Summis Pontificibus in regenda gubernandaque Ecclesia vniuersali assistebat(Dignitas Cardinalitia) vnde Teste B. Greg. relato *cap. decreto. 2. quæst. 6. Episcopi & aly Prælati assumpti sunt in*
21 *partem solicitudinis* , † *isti vero in adiutorium Gubernationis totius Orbis* & S. Bernar. *lib. 2. de considerat ad Eugen.* dicit : *Hi quoque (Cardinales) qui tibi continuo assistunt senioris populi Orbis Iudices &c. flent viriliter pro afflictis & iudicent in æquitate pro mansuetu terra.*

Verum enim vero etsi huius altissimæ dignitatis tanta fuerit eminentia, imo & superemiuentia in se tamen quoad nos aliquando
22 latuit, quia † Summis Pontificibus non fuit bene visum omnem suam sphæram propalare; antiquitus enim Cardinales in humiliora charitatis opera se exercebant administrando Sacramenta & similia vnde vsque ad Clementem 3. *anno 1190.* dignitas hæc non dabatur nisi Monachis, Abbatibus, Decanis, & Prioribus
23 & vsque ad Bonifacium VIII. † nullus Episcopus volebat fieri Cardinalis, quia putabant non licere descendere à maiore dignitate ad minorem, etsi enim dignitas Cardinalitia à Christo Domino instituta in se maior sit, tamen quoad nos non erat nota vt maior, quo vsque Summi Pontifices agnoscentes eorum officium altissimum, & magisterium supremum mundo propala-
24 runt, † quanti æstimanda est dignitas Cardinalitia propter eius exercitium, quod est gubernare vnà cum Papa vniuersalem Ecclesiam.

Rursus hoc regimen, & gubernatio magis vel minus diffusa est, nam etsi Pontifex Cardinales debeat creare vt mox di-
25 cemus; tamen † potest illos ad libitum assumere ad sibi coadiuuandum in regimine, vel quia non agnoscit eximiam prudentiam vel litteraturam, aut propter malos mores, vel ob alia motiua sibi visa, vnde potest illis non committere aliquas causas, & res decidere sine Cardinalium concilio, imo & si adhibeat non tenetur, etiam si sit maior pars, sequi eorum concilium, imo
26 † de plenitudine potestatis potest quælibet ardua negotia se ipso solo expedire, vt deponere Cardinales, Imperatores, cognitis causis, Sanctos canonizare, res fidei proponere vt tenent Barbatius *Concil. 1. per totum ibi*, Castro, *consilio.* 415. *n.* 6. Troil. Malecit. *de Canoni. Sanct. dub. secundo, à numer.* 31. quos refert, & sequitur Barb. *de iur. vniuers. libro primo, capite 3. numer.* 81.

Quod ego sic intelligo, quod † Papa sine 27
concilio Cardinalium requisito potest absolutè, & valet res arduas se solo definire, & concludere ad hoc enim se extendit potestatis plenitudo à Domino sibi concessa, vt egregiè considerat S. Bernard. *lib. 1. de considerat. ad Eugenium*; sed Summus Pontifex qui omnia disponit summa prudentia non latitudinem plenitudinis potestatis, tam attendit, quam id quod debet facere, & expedit fieri, ne alteretur modus regiminis, ab antecessoribus suis, diuino dirigente spiritu dispositus; quare † vt 28
res bene dirigantur & leges ferantur conuenientes, Pontifex adhibere debet concilia Cardinalium & aliorum peritorum in materia, quæ determinanda est. *cap. Per venerabilem, qui fily sint legitimi. cap. auctoritate de priuileg. in 6.* Quare iure optimo gloriabatur in Dominus Martinus V. *nunquam in arduis aliquid determinasse sine consensu Cardinalium.*

Vnde notat Zabar. *consil. 137. num. 6. & 7.* quod † facta à Cælestino Papa re- 29
uocata sunt, quia ea fecit sine consensu Cardinalium, quod ego sic intelligo, non quia non essent valida, sed quia non expediebat ea conseruare vt facta sunt, & quidem cum vt modo dicam sit officium Cardinalium de iure diuino, & officium sit Papam iuuare, & coadiuuare in regimine vniuersalis Ecclesiæ sicut Consules, & Auditores Regij, ad politicum regimen iuuant Reges, & Principes, expedit omnino quod † Papa in 30
negotiis arduis Cardinalium concilium sibi adiungat, & eis vt Conciliariis, vtatur vnde vt notat Barbosa *ex Barbatio. & Flaminio vbi supra num. 3.* Beatus Petrus elegit viginti quatuor quasi Senatores Romanæ Ecclesiæ inter quos præcipui fuerunt Linus, Cletus, & Clemens, vt ab omnibus concilium caperet in rebus arduis, sunt enim Cardinales Consules *vrbis & orbis* & pro illius recto regimine Papæ & Tribunalis Pontificij integerrimi Conciliarij, *capite Ecclesiasticis duodecimo quæstione secunda capite in Parochia decimosexto quæstione prima capite fundamenta de electionib. in Sexto.* Vnde † & lumina & 31
columnæ Ecclesiæ sunt, vnde dicuntur pars corporis Papæ.

Et sic egregiè Dom. Caiet. *in articulo quinto præposito huic tomo* : dicit quod † Cardinales *sunt flores Orbis electi ex vni-* 32
uersa Ecclesia vt viri excellentissimi in vita & doctrina. Et in hoc quod dicitur Cardinalis Romanæ Ecclesiæ præsumitur de iure quod

quod sit vnus ex primis sapientibus orbis ad regendam,& pascẽdam Ecclesiam Dei. Vnde manifestum fit,quod in arduis tenetur Pontifex, Cõcilia Cardinalium sapientum iuquirere, & aliorum, qui periti sunt
33 in materia de qua tractatur,non quia † ad Cardinales rerum arduarum decisio, aliquatenus pertineat,cum solum pertineat ad Sedem Apostolicam, quæ in ferendis legibus, & aliis ad communem Ecclesiæ vtilitatem attinentibus habet specialem Spiritus sancti infallibilem assistentiam, vt non erret, sed quia Pontifex,vt hæc faciat debet ponere media ordinaria, vt fiant prudenter, ad quod debet adhibere homines
34 practicos, & prudentes inter quos † sunt selectissimi flores DD.Cardinales, vt dicebat Caiet.& ita debent adhiberi,vt consultores,nnn decisores.

Ex dictis colligitur ratio fundamentalis nostræ sententiæ. Quia, etsi officium & dignitas Cardinalitia tot insigniis,priuilegiis, muniis & muneribus condecorata, tanta amplitudine & honoribus atque prærogatiuis munita non ita antiqua sit in Ecclesia,
35 sed iure Pontificio introducta,quare † Sũmus Pontifex potest eam vel augere, vel minuere in priuilegiis & exemptionibus sibi concessis, tamen officium ipsum & dignitas ex sua prima institutione, & secundum eius primum exercitium, quod explicanimus est de iure diuino, & à Christo Domino instituta in suis Apostolis ante ipsius mortem, sicut instituta est dignitas Episcopalis,in eisdem post resurrectionem, dum dixit Petro *pasce oues meas* & ex huius mandato per sortes partiti sunt ad vniuersum,vt prædicarent Euãgelium omni crea-
36 turæ Non secus ac licet † status Religiosus, prout hodie est condecoratus à Summis Pontificibus tot priuilegiis, & exemptionibus, distinctus in tot communitates diuersis constitutionibus, & regulis,& modis viuendi partitus,fit à iure humano Canonico dimanans tamen status ipse regularis prout dicit communitates, cuius membra ligantur tribus votis essentialibus,Pau-
37 pertatis,Castitatis,& Obedientiæ,de iure diuino est à Christo Domino institutus, vt est certa,& indubitata sententia,vt videre est apud S.Tho. 2.2.*quæst.* 185. Suarez *tom.* 3.*de Relig.lib.*3. *cap.* 2. Bellarmin. *lib.* 2. *de Monach.cap.*5.*&* 6.Azor.*p.*1.*lib.*11.*cap.*2 3. *quæst.*8.*&* 9.Miranda *tom.*1.*quæst.* 3. *art.* 2. *&* 3.Pellizar. *tom.*1. *cap.* 2.*quæst.* 4.& ratio est præcipua, quia Christus instituit statum perfectionis acquirendæ;ad perfectio-
38 nem autem † acquirendam pertinet essentialiter,quod,quis per tria vota renunciet omnibus,& sic fiat holocaustum Domino, vt probat. S.D. *vbi supra art.* 6. hoc autem

faciunt Religiosi; ergo statum Religiosum Christus instituit. Sic Christus Dominus instituit officium Cardinalatus,vt summo Pontifici assisterent assumpti in curam & regimen totius Ecclesiæ.

Hoc autem probant ea omnia, quæ ex 39
Innocentio III. & Eugenio IV. adduximus fundamenta,quorum viuacitas sumitur ex traditione Ecclesiæ, quæ tunc censetur esse,quãdo à primordiis ipsius,ita obseruatur, & consuetudine inuiolata retinetur,vt dicitur in Cõcilio Nicæno *actio*.7. Tertullian.*lib.de corona milit.cap* 4. August. *lib.* 2. *contra Donatistas*, & quod latissimè probat Antonius Perez, *in Pentecost. fidei. volum.*4 *per totum*. Vnde Innocentius III. *cap.non est dubitandum dist.* 4. *non est dubitandum*(inquit)*quin Ecclesia hac ab Apostolis suscepit*, Nec obest quod in Euangelio non habeantur,quia † multa sunt in Euan- 40
gelio omissa, quæ per Apostolos sunt suppleta scripto & verbo multa alia adducit Card.Bellarm.*lib.* 1.*de verbo Dei non scripto*. Ast Eugenius IV. in præfata epistola. *Multum etiam* (ait) *monere te dedet diuturna per Christum populum vbique seruata consuetudo, qua etiam si catera deessent ex quo tã vetusta est,vt eius initij memoria non extet in contrarium, pro constituto iure habenda foret, præsertim quum approbante, & sciente Summo Pontifice,nonquidem vno,sed tot quot vnquam habuit Ecclesia*. Ex quo clarissimè liquet, quod † Cardinalatus officium & dignitas 41
ex traditione habetur Ecclesiæ,quæ ex nullo certiore origine dignoscitur, quam ex consensu Summorum Pontificum. Vnde iure diuino ad Hierarchiam Ecclesiasticam iurisdictionis pertinere mihi non dubium.

Ex quibus patet, quod sicut † Summus 42
Pontifex nequit omnino extinguere statum Religiosum in Ecclesia, etsi illum possit moderari, tam in numero Religionum, & domorum, & redituum,quam in exemptionibus, & priuilegiis ipsi statui concessis,quia ista ex iure humano dimanant, at status ipse ex iure diuino, quod Pontifex abrogare nequit.Ita † nequit extingue- 43
re statum, dignitatem, & officium Cardinalium, quod esse ex traditione Ecclesiæ Iureque diuino constat, licet possit illum augere, vel minuere tam in numero,quam in priuilegiis & exemptionibus illis concessis, imo aliquando minores habuerunt, quam Episcopi, siquidem † in Synodo Ro- 44
mana sub Syluestro maior numerus testiũ requiritur ad damnationem Episcopi,quam Presbyteri Cardinalis, ad huius enim 44. Testimonia requiruntur, ad Præsulis 72. exigit Concilium *act.*1.*cap.* 3. *non damnabitur Præsul,nisi in septuaginta duobus: neque Præsul Summus à quoquam iudicabitur, quia scriptum*

scriptum est, non est discipulus supra Magi-
strum. Presbyter nisi in quadraginta quatuor
non damnabitur, Diaconus autem Cardin. con-
structu Vrbis Romæ, nisi in triginta sex, &
45 *cap. cum Apostolus 6. de censibus*, † maior co-
mitatus conceditur Episcopo visitanti,
quam Cardinalibus, quia tunc temporis
quoad nos maior existimatur dignitas
Episcopalis, quam Cardinalitia, quamuis in
se longe altior sit, iurisdictione & non
ordine.

§. II.

Quod Cardinalis ex vi suæ dignitatis tenetur residere, vbi Pontifex residet, ostenditur.

SVMMARIVM.

1. *Officium Cardinalis primarij quod*
2. *Cardinalis non eligitur in Episcopum, sed postulatur.*
3. *Cardinalis ex vi sui officij tenetur assistere summo Pontifici, & illum coadiuuare.*
4. *S. Bernardus Cardinalis qualitates quomodo exprimat.*
5. *Attributa à S. Bernardo Cardinalibus data residentiam omni ex parte requirunt.*
6. *Beatissimus Rom. Pont. ex muneris sui officio debet sibi lectissimos Cardinales sibi adsciscere.*
7. *An ex vi officij debeant personalem residentiam Cardinales.*
8. *Inter Papam & Cardinales ex vi Cardinalatus, non est tantum simplex vnitas, sed etiam quadam identitas.*
9. *Cardinales sunt cardines Romanæ Ecclesiæ, quibus ostium Pont. adiutus, totam vniuersalem gubernat Ecclesiam.*
10. *Dignitas Cardinalitia altior est quam Archiepiscopalis & Patriarchalis, ex Eugenio IV. & n.11.*
11. *Cardinalatus dignitas cum Sede Apostolica vniuersas regit Ecclesias.*
13. *Eugenij IV. testimonium illustre.*
14. *An submortali teneantur non abesse per multum tempus.*
15. *Pontifex non requirit causam ita vrgentem ad dispensandum cum Domin. Cardinal. in residentia in Curia, ac cum Episcopis.*

HOc probant multa & efficacis consi-
derationis præterea quæ *resolut.* 8. vbi
de Cardinalibus Episcopis erit sermo, &
plura conducent ad præsens intentum) pri-
1 mum sit † ex vi officij primarij Cardinalis,
quod est assistere, & Concilio & industria
suæ personæ, summum Pontificem iuuare
circa curam totius ouilis Christi quod clau-
ditur terminis vniuersi, hoc autem officium
cum sit quasi compastoris residentiam exi-
git vbi Pastor residet; vnde ex natura rei
sunt beneficia incompatibilia Episcopatus,
& Cardinalatus, quia vtrumque iure natu-
rali ex vi officij requirit residentiam, vnde
† Cardinalis non eligitur in Episcopum, sed 2
postulatur, vt docent Villadiego, *tractat. de*
origine Card. quæst. 5. num. 17. Azor. *p. 2. lib. 4.*
cap. 3. quæst. 15. vnde ille Cardinalis, qui eli-
gitur, *cap. Ecclesia vestra, el secundo de elect.*
non erat Cardinalis S. R. E. sed Canonicus
principalis illius Ecclesiæ, electio enim sup-
ponit subiectum capax, postulatio vero ex-
postulat vt dispensatione Apostolica capax
fiat, sicut fecit Gregorius Magnus cum
quodam Cardinali, *capite vltim. vigesimo,*
quæstio. prima, sicut enim Episcopus ex vi
officij Pastoris tenetur residere, in sua Diœ-
cesi, ita † Cardinalis ex vi officij instituti à 3
Christo Domino tenetur assistere summo
Pontifici, & illum coadiuuare, quia hoc iu-
uamen in cura, & regimine, est exercitium
officij sui & quis dubitat quod hoc requirat
personalem residentiam in loco vbi residet
coadiutus?

Huius officij magnitudinem propter assi-
stentiam quam confungens tenetur habere
summo Pastori, considerans † S. Bernardus 4
qualitates Cardinalis sic exprimit, *libro pri-*
mo, de considerat. ad Euge. quod hanc resi-
dentiam exposcant. *Itaque neque volentes,*
neque currentes, sed cunctantes, sed renuentes,
etiam coge, compelle intrare in talibus, vt opi-
nor requiescet Spiritus tuus, qui non sint tritæ
frontis, sed verecundi, sed timorati Catholici
ad fidem, fideles ad dispensationem, consortes,
ad pacem, conformes ad vnitatem, qui sint iu-
dicio recti, in consilio prouidi, in iubendo dis-
creti, in disponendo industrij, in agendo strenui,
in loquendo modesti, in aduersitate securi, in
prosperitate deuoti, in zelo sobrij, in misericor-
dia non remissi, quæ † attributa residentiam 5
maiori ex parte requirunt. Vnde Hostien-
sis, *in summa tit. de pœnit. & remiss. versic. cui*
Cardin. dicit, *caueant Cardinales ne sint Dra-*
cones stantes iuxta arcam Domini, &c. stare
ergo debent iuxta summum Pontificem vt
Angeli pacis, consilij & salutis.

Hinc est quod Concilium Trident. *sess.*
24. capite primo, de reformat. dicit, *eadem. S.*
Synodus tot grauissimis Ecclesiæ incommodis
commota non potest non commemorare, nihil
magis Ecclesiæ Dei esse necessarium quam † vt 6
Beatissimus Romanus Pontifex, quam solici-
tudinem vniuersæ Ecclesiæ ex muneris sui offi-
cio debet, eam hîc potissimum impendat vt le-
ctissimos tantum sibi Cardinales adsciscat;
& bonos maximè atque idoneos Pastores singu-
lis Ecclesiis præficiat, quibus verbis residen-
tiam Cardinalium, vbi Pontifex residet sicut

& Pastorum in suis diœcesibus, quibus
præficiuntur non obscurè docet, verbum
enim *adsciscat*, coniunctionem Cardina-
lium cum Papa denotat, *adscisco* enim in
proprietate sermonis in præsenti idem est,
quod adiungo tanquam coadiutores circa
curam vniuersi gregis. Quare dubio pro-
cul Cardinales ex munere sui officij reside-
re personaliter tenentur vbi Pontifex re-
sidet.

7 Secundum id constat ex variis attributis,
quæ dantur tam ab Authoribus classicis,
quam à iure, & Summis Pontificibns, Car-
dinalibus † quibus competunt ex vi officij
& dignitatis Cardinalitiæ, & ex vi & pro-
prietate nominis residentiam personalem
denotant in loco vbi curia Pontificia sedem
habet, dicuntur enim & sunt membra Pō-
tificis, vt ait Eugenius IV. in sua decretali.
Vnde Ioannes Andreas. *cap. requisisti n.12.*
8 *de testam* Iacobatius *de Concil. lib. 1. n. 172.*
& alij quod inter Papam & Cardinales ex
vi Cardinalatus non est tantum simplex
vnitas, sed etiam quædam identitas, vnde
faciunt vnum corpus cum Papa, sicut Epi-
9 scopus cum Canonicis, vnde † sunt Cardi-
nes Romanæ Ecclesiæ, quibus ostium Pō-
tifex adiutus totam vniuersalem guber-
nat Ecclesiam; quæ omnia & plura alia,
quæ omitto, & habent Cardinales ex vi
suæ dignitatis, manifestè demonstrant per-
sonalem residentiam in loco vbi Papa resi-
det, sine cuius licentia abesse non possunt.

Tertium accedit, quòd cum Eugenius
IV. velit ostendere Archiepiscopo Can-
10 tuariensis, quod † dignitas Cardinalitia al-
tior sit, quam Archiepiscopalis & Patriar-
chalis; sic fatur: *Hoc enim rationi consonum
est, vt dignius minus dignum ad se trahat, &
& res à potentiori & nobiliori denominetur,
quod in ipsis Cardinalibus euidenter seruatur,
qui licet certarum Ecclesiarum dum ad Car-
dinalatum assumantur Episcopi sint, nihilomi-
nus eos non Episcopos, sed Presbyteros Cardina-
les, S. R. E. Sedes Apostolica appellat. Quin-
imo si eis suas priores Ecclesias, in titulo di-
mittat, non amplius sub nomine Ecclesiarum,
sed tituli Cardinalatus scribit, quasi ad maio-*
11 *rem dignitatem, & iurisdictionem assumpse-
rit, alioquin n[illegible] ascendisse, sed descendisse
non honorari [illegible]dehonorari viderentur. Quis
enim no[illegible]eat Cardinalatus dignitatem Ar-
chiepi[illegible]ali maiorem esse dignitate? quia cum
illa priuata vnius patriæ præsit vtilitati, ista
pub[illegible]ca totius populi Christiani illa vnam dū-*
12 *taxat regit Ecclesiam, ista † cum Sede Aposto-
lica vniuersas, & cum à nemine nisi à solo Pa-
pa iudicentur Cardinales. Ipsi, & Patriarchas,
Archiepiscopos, & reliquos Ecclesiæ gradus cum
Summo Pontifice iudicant. Quorum officium,
nomen ipsum consonat optimè, nam sicut super
cardinem voluitur ostium Domus, ita super hos
Sedes Apostolica (totius Ecclesiæ ostium) quies-
cit, & sustentatur.*

Hoc † Eugenij testimonium adeo est il- 13
lustre, vt me quidem iudice rem determi-
net, & sicut Episcopus ex vi suæ dignitatis,
tenetur in sua diœcesi residere, ita Cardi-
nalis tenetur, vt cardo Ecclesiæ residere, vbi
ostium Ecclesiæ Summus Pontifex residet,
quare ita tenent Lotterius *de re beneficia.
lib. 1. quæst 8. num. 49.* Sanctarellus *variarum
resol. quæst. 2. num. 8* Barbosa *de potest. Episcopi
p 3. allegat. 53. num. 12.* Burrel. *in summa De-
cis. tit. 10. num. 8.* Hojeda *de incompatib. p. 1.
cap. 2. n. 6. & 15* Gonzalez *ad Reg. 8. Cancell.
gloss. 24 n. 123* Germonius *de indultis Card.
§. sibi n. 18.* Gambar. *de potest. Legati tit. an le-
gatus possit vni plur. benef. n. 227.* Flaminius
Parisius *lib. 2. de resignat. quæst. n. 34* Quare
† sub mortali tuentur non abesse per mul- 14
tum tempus sine licentia Summi Pontificis
Præsidis Collegij Eminentiss. Cardinal. qui
ipsos mittit legatos à latere, ad vniuersas
mundi prouincias, vt dissidia inter Princi-
pes Christianos componant, tumultus se-
dēt, bella extinguant, pacem Ecclesiæ indu-
cant. Verum est quod † Pontifex non requi- 15
rit causam ita vrgentem ad dispensandum
cum Dom. Card. in residentia in curia, ac
requirit ad dispensandum cum Episcopis
ne resideant in sua diœcesi, nam defectus
Cardinalis in curia facilius suppletur, quam
defectus Episcopi in suo Episcopatu.

RESOLVTIO VI.

Vtrum sit sufficiens motiuum ad di-spensandum cum Episcopo, aut Cardinali in obligatione residen-di, quòd vadat, vt dux exerci-tus sui Principis contra alium Catholicum?

SVMMARIVM.

1. *Episcopi armati lorica & galea velat monstra Ecclesiæ primò visi sunt.*
2. *Quod Episcoporum officium?*
3. *Quo tempore Episcopi & Abbates ad bella procedebant, & num. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10.*
11. *An Episcopi pro fide pugnantes excusari possint.*
12. *Qui defendendi Episcopi, qui in aciem ibant.*
13. *An absolutè licitum sit Catholicum iu-uare in bello iusto regem infidelem pu-gnantem*

gnantem contra alium regem infidelem iniuste debellantem.

1 EPiscopos † armatos lorica & galea velut monstra Ecclesiæ primo visos fuisse Salonium & Sagittarium fratres ambos Episcopalibus insulis insignitos, in bellis longo barborum contra Gallos narrat Baronius, *ad annum* 575. Verum Carolus Magnus *in Concilio Vvormatiens.* quod ex pluribus Episcopis congregauit, *anno* 770. & habetur in Capitularibus Regum Francorum, *lib. 6. cap.* 285. & 286. *postulantibus populis valde enixè, ne Pastores animarum suarum bella adirent; decreuit nedum aliquod bellum gereretur Episcopi cum militibus pergerent, nec praliis interessent vulneribus obnoxij, sed* 2 † *in suis Ecclesiis residentes missas celebrarent, ac preces ad Deum pro exercitus incolumitate funderent, eleemosynas facerent, sed paucos tantum Sacerdotes eosdémque pietate, & doctrina conspicuos, cum exercitibus mitterent ad benedictionem dandam & periclitantium reconciliationem fauendam.* Hactenus ex Baronio resumpsit Spondanus ad præfatum, *annum* 770. *n.* 3.

Et circa *ann.* 888. refert idem Sponda-
3 nus. *ex Baronio n.* 2. *quod* † *deterius videtur ac plane monstruosum illud fuit, quod tam Episcopi, quam Abbates armati ad bella procederent, hostes caderent, & caderentur ab ab ipsis, quod execrandum facinus cum diu inoleuisset in Galliis, eius merito accidisse putamus, vt externis, atque ciuilibus bellis eadem prouincia affligarentur, sed deterius, quod iidem ab eisdem temporis auctoribus laudati reperiuntur nomine bellica fortitudinis, cum tanquam sacrorum Canonum violatores, & muneris Pastoralis desertores detestandi fuerint.*
4 Vnde *anno* 1196. sic fatur, *ad rem ipse Spondanus ex Cardinali suo. Calestinus Papa III. literis Bellouacensis Episcopi rogatus scribere ad Regem Angliæ pro sua liberatione (qui scilicet dimicantibus inter se Francis & Anglis prater fas, iusque Ecclesiasticum armatus hasta, & clypeo aduersus Anglos progressus ab iis captus fuerat) quamuis eumdem Episcopum acriter redarguerit de armorum tractatione, egit nihilominus solicitè apud Regem pro eius liberatione, quem & in Epistola sua, vt magis fle-*
5 *cteret Regem Charissimum vocauit fratrem, & filium suum, & Ecclesiæ. Sed Rex missa lorica Episcopi ad Papam. Vide (inquit) an tunica filij tui sit, an non? cui Papa non filius meus est vel Ecclesia, ad Regis igitur voluntatem redimatur, quia potius Martis quam Christi miles indicat.* Hæc ibi quod an iure tantum Ecclesiastico an etiam iure naturæ, & diuino sit illis prohibitum, iam explico si prius ex occasione nostros antiquos Antistites Hispaniarum defendam.

Et quidem, olim permissum fuisse im- 6
pune imo cum maxima laude Episcopis nostris, dum Hispania à Mauris Summa iniusta tyrannide possideretur, contra eosdem Mauros arma assumere, & bella Domini facere clare constat ex Historiis, in illa enim miraculosa Victoria (quam Ecclesia Hispana celebrat, 16. *Iuly* obtenta à Alphonso IX. contra innumerabilem Maurorum multitudinem, & dicitur, *de las Nauas de Tholosa* Archiepiscopus Toletanus Rodericus, & eius crucifer D. Paschasius ibi interfuerunt non clypeo & lorica muniti, sed in Pontifi- 7
cali præeunte signo crucis in quo parta est victoria; in simili habitu Eminentissimus Cardinalis D. Franciscus de Cisneros Archiepiscopus Toletanus, & debellauit, & vicit præsentialiter Mauros eos eiiciens ab Oranio in Affrica, vt late refert noster Eugenius de Robles nostræ Religionis professus, *in vita eiusdem Eminentiss. Cardinalis*, cui 8
adiunxit, *missa Muzarabis officium & cæremonias, prout hodie exercentur in Capella Muzarabesita in Ecclesia Matrice Toletana, & inserta est Latino idiomate tom.* 15. *Biblioth. veterum Patr. Agripin.* Multique alij Hispani Præsules dimicantes pro fide Catholica tuenda contra Maumetanos fortes facti sunt in bello & tanquam Martyres Christi 9
vitam æternam pro temporali commutarunt, vt notant Antonius Yepes, *in annalibus ordinis Benedicti tom.* 5. *cent.* 6. *anno Domini* 1010. & *fundationis ordinis.* 530. Castillo. *tom.* 7. *de Tertiis, cap.* 9. *n.* 48.

Sed difficile est excusare, id quod ex 10
Cardinale suo refert Spondanus, *ad annum* 1010. *num.* 2. *quod ad res Hispaniarum Ecclesiasticarum eum in eas quoque ille prauus vsus illapsus esset, vt Episcopi armati certarent in acie, & quod nefas est amplius pro Arabibus contra Arabes, ita secum ciuili bello pugnantibus Corduba Principibus Zeluma & Almahadio: accidit Deo vindice vt qui stabant pro Zeluma Episcopi in pralio hoc anno gesto occisi fuerint victorque existens Almahadius Corduba hoc anno regnare cœpit.* Hæc ibi. † Hi enim Epis- 11
copi tanquam pugnantes pro fide excusari nequeunt, vt minus bene, putat Diana. *p.* 10. *tract.* 2. *Resolut.* 5. si enim pro iure Arabum pugnabant quomodo pro fide pugnant?

Aliter ergo † defendendi sunt huiusmo- 12
di Episcopi Hispani, vel quia ipsi non voluntariè, sed coacti ad debellandum ibant, minis, & extorsionibus cadentibus in constantissimum virum, ne contra oues suas persecutio validior excitaretur, erant enim tyrannico iugo subiecti, & non id quod volebant, sed quod nolebant operabantur, pro vita ouium suarum, & earum securitate, non enim vltro se ad bellum pro Arabibus contra Arabes se offerebant,

offerebant, sed inuitè adibant, vel quia ille contra quem debellabant, acerbior & crudelior in Christianos erat, & pro quo pugnabant benignior, & suauior, vel tan-
13 dem, quia † absolutè licitum est verum Catholicum iuuare in bello iusto Regem fidelem contra alium Regem infidelem iniustè debellantem, vt benè aduertit Granados, *controuers. 3. de charit. tract. 12. disp. 4. sect. 6. num. 52.* sic enim Machabæi fœdus inierunt cum Romanis infidelibus, vt alia infidelium regna expugnarent, quod exemplum illi Episcopi sunt secuti.

§. II.

Quo iure teneantur Episcopi, & Cardinales non belligerare?

SVMMARIVM.

1. *An iure Ecclesiastico Episcopi & Cardinales personaliter possint bellum gerere.*
2. *Prohibentur sub mortali culpa Episcopi & Cardinales bellum gerere.*
3. *An Pontifex possit in hoc dispensare.*
4. *Articulus necessitatis duplex in bello contingit.*
5. *Quis finis legis.*
6. *In quo casu possit Clericus bellum gerere.*
7. *In quo casu non sit licitum.*
8. *Quandonam Clericis liceat manu propria pugnare, victoriæ causa.*
9. *Nulla communitas clericalis, siue regularis, siue sæcularis, rei ablatæ sibi recuperandæ causa, & à qua siue iustè, siue iniustè est expoliata potest sine grauissimo scandalo & peccato mortali pugnare propria manu.*
10. *Antiqui & primitiui regulares rapinam bonorum suorum cum gaudio suscipiebant.*
11. *Qui pugnant propter iniurias domorum suorum non profitentur se nolle pati pro Christo.*
12. *An pugna prohibita sit constitutis in sacris non solum iure humano in bello iusto, sed etiam altiori lege diuina.*
13. *Valentiæ sententia.*
14. *Christi ad Petrum dictum volentem ipsum defendere.*
15. *Christi præceptum impositum est Clericis ne propria manu pugnent, ex SS. Patribus.*
16. *Clerici debellantes sacrorum Canonum sunt contemptores.*
17. *Innocentij III. sententia.*
18. *Officium Clericatus inhabiles facit ad pugnandum.*
19. *Et cur.*
20. *Diui Thomæ sententia.*
21. *Miles Christi & miles sæculi ex vi suæ institutionis pugnantia habent exercitia.*
22. *Omnes ordines Clericorum ordinantur ad altaris ministerium.*
23. *D. Pauli sententia.*
24. *Ad eam potentiam, artem, & virtutem ad quam pertinet finis pertinet etiam disponere de mediis.*
25. *Licet ex iure gerere bella iusta meritorium sit, tamen Clericis illicitum.*
26. *Araujo sententia non admittenda, & n. 27.*
28. *In legibus Hispanicis indicitur à Regibus Episcopos & Clericos suis personis Regem in bello debere iuuare.*
29. *Tenentur Clerici & Episcopi in bello propriis manibus pugnare in defensionem Regni & patriæ ex Araujo.*
30. *Leges iustæ non sunt nisi adsit casus & articulus necessitatis, & 31.*
32. *An Clerici pugnantes etiam ob iustam patriæ defensionem etiam cum merito vitæ æternæ incurrant irregularitatem.*
33. *Clemens V. decernit eum immunem ab irregularitate qui iniustum aggressorem pro tuenda propria vita occidit, & n. 34. & 35.*

COmmunis sententia tenet, quod † so- 1
lum iure Ecclesiastico prohibentur
Clerici, & Religiosi in sacris, Episcopi, &
Cardinales personaliter bellum gerere, &
etiam in bello iusto pugnare siue propriis
manibus, in vi & vi armata expugnando inimicos tam Reip. quam Religionis Christianæ, siue ducendo exercitum, siue naualem, siue terrenum, hoc ad minus probant textus, quos adducunt Scribentes tam antiqui quam moderni Castro Palao, *tom. 1. tract. 6. disp. 5.* Azor, *p. 3. lib. 2. cap. 16. quæst. 13. & 12.* Malderus, Syluius, Bannez, Torres, Araujo, Becanus, *2. 2. qu. 40. art. 2.* vbi vterque Thomas, punctum exagitat, Molina, *tom. 1. tract. 2. disp. 106. & 108.* & alij quos citat & sequitur Diana, *vbi suprà resol. 6. & p. 6. tract. 4. resol. 33. ex cap. clericum, cap. eos 20. q. 3. & c. quicunque clericus, & cap. ex multa, de voto,* vbi Canonistæ Barbosa & alij qui omnes con-
ueniunt † prohibitionem hanc esse sub gra- 2
ui mortali culpa, cum sit de re grauissima, & valde indecenti ordini sacro, Episcopali, & Cardinalitiæ dignitati institutæ ad regendas animas non ad eas, pugnis & armis defendendis, vnde fit quod cum iuxta hanc communem sententiam solum sit *hoc malum, quia prohibitum*, lege Pontificia, quod
† Pontifex potest ex rationabili causa in hoc 5
dispensare, vt multoties dispensatum est imo si non subsit rationabilis causa & si Papa male faciet dispensando, Cardinalis
exercitum ducens non peccabit, quia solu- 6
tus est à lege id prohibente, ex dispensatione Apostolica.

Imo

Imo vt benè D. Caiet. *vbi supra §. ad hoc*
4 *dicitur*, ait, *quod † articulus necessitatis du-*
pliciter potest contingere in bello, primo scili-
cet defensiuè, vt scilicet nisi Clerici aliqui pu-
gnent ciuitas, vel exercitus euertitur ab ho-
ste: Secundò ratione victoriæ scilicet, quia nisi
Clerici aliqui pugnent non haberetur victoria,
tunc parata: in primo casu Clerici non peccant
pugnando manu propria, quia lex positiua qua
Clerici arcentur ne pugnent manu propria ve-
nit ad casum in quo si Legislator adesset di-
5 *spensaret, cum enim † finis legis, sit commune*
bonum, & legis spiritualis bonum spirituale,
quod in iusto bello defensiuo seruatur præstet
bono particulari alicuius, quo habilis est alta-
ris ministerio constans est, vt licitè Clericus
sciens benè dirigere bombardas, aliis ad hoc
non existentibus, vel alio simili casu manu pro-
pria saluet patriam, vel exercitum sine tali au-
6 *xilio pereuntem. Nec † solum videtur, quod hoc*
possit Clericus, sed etiam quod ad hoc tenea-
tur in tali articulo propter eandem rationem,
præsertim si cum infidelibus agitur. Neque ob-
stat quod fiant & maneant irregulares, quia
irregularitas sine peccato, & cum merito vitæ
æternæ incurri potest, propter quod sicut Lai-
cus ad hoc tenetur, sic & Clericus in casu in
quo lex, quoad peccatum locum non habet, licet
semper habeat locum quoad irregularitatem,
quia irregularitas sequitur factum. Neque ob-
stat dictis ratio litteræ, scilicet nulli de pieta-
te ad aliquod officium licet id per quod suo of-
ficio incongruum redditur, quoniam hoc est ve-
rum regulariter non autem in singulari casu.
7 *In secundo autem casu † non videtur com-*
muniter licitum, & ratio diuersitatis est, quia
victoria est necessaria propter recuperationem
rerum, vel punitionem aut expulsionem ho-
stium, quæ non sunt necessaria sicut salus, quæ in
primo casu defenditur. Dixi autem communi-
ter, quia si parta tunc victoria esset pax vni-
uersalis Ecclesiæ, aut fidei Christianæ magna
8 *protectio, crederem † Clericum licitè manu pro-*
pria pugnando illam facere, & hæc intelligo
saluis aliis conditionibus, iusti belli scilicet, quod
Clerici publica authoritate hoc faciant, & con-
stet de iustitia belli, quoniam in eis non habet
locum obedientia excusans. Hæc Cardinalis,
quibus rectè comprehendit ferè omnia,
quæ alij diffusè tractant.

Ex qua doctrina, quæ certa est inter Ca-
9 tholicos, liquidò constat, † quod nulla com-
munitas clericalis, siue regularis sit siue sæ-
cularis, vt recuperet rem sibi ablatam, & à
qua sunt iustè vel iniustè expoliati, potest
sine grauissimo scandalo, & peccato morta-
li pugnare propria manu, aut ducēdo exer-
citum ipsum ordinando, consilia, submini-
strando arma, & alia bellica ad pugnam cō-
tra eum, qui iustè vel iniustè expoliauit,
qui iniustè aggreditur armis, sine autho-
ritate publica congregato exercitu, istos
enim qui sic pugnant sub imagine Religio-
nis, obrepit impietas, Antiqui enim † & pri- 10
mitiui Regulares rapinam bonorum suorū
cum gaudio suscipiebant, quod iniustè ex-
cluderentur, diuitias fugiebant martyrium
à Tyranno, & tribulationes à propriis ap-
petendas, at † qui sic pugnant palam pro- 11
fitētur se nolle pati pro Christo iniurias do-
morum suarum gloriam alteri non ceden-
tes. Misera quidem & miserabilis vox in
ore Sacerdotis, qui Christum sic agnoscit,
vt se eum nolle sequi in tolerantia persecu-
tionis palam confitetur, dum in vi & vi ar-
mata contra fas & modestiam religiosam
dux exercitus iniusti factus sua recuperat,
cum strage fidelium & scandalo Ecclesiæ.

Sed modo restat dubium, an non solum 12
iure humanò constitutis in sacris sit prohi-
bita pugna in bello iusto, sed altiori lege di-
uina scilicet aut naturali? negant, qui supra
retuli Auctores, at affirmant alij. Turrecre-
mata, *cap. Clericum* 50. *dist* Valentia 22. *dis-*
put. 3. *quæst.* 16. *punct.* 4. *versic & quoad pri-*
mam, vbi neruosè eam probat, quem sequi-
tur Didacus Granados, *vbi supra num* 48.
versic. 3. vbi sic prauissimè loquitur. *Cum di-*
ximus obligari clericos ad non pugnandum ex
vi iuris naturalis intelligendum est ita vt sint
varij casus in quibus licet possint bellare ex
dispensatione Pontificis, aut in magna neces-
sitate. Non vero contendimus, quod clericus sem-
per, & absque vlla necessitate dimicet, optimè
† enim probat Valentia iure naturæ prohibi- 13
tum esse, vt persona Ecclesiastica perinde pu-
gnare possint, atque Laici: vere enim id est
contra dictamen rectè rationis, & contra Pa-
trum doctrinam. Vnde Pontifex non posset di-
spensare cum Clerico, & sine vlla causa pugnet,
quia in lége naturali non potest Ecclesia dispen-
sare. Hæc ille, quæ etiam docuit Gratianus
23. *quæst.* 8 adducēs illud *Matthæi* 26. quod
† dixit Christus ad Petrum volens defen- 14
dere ipsum *mitte gladium tuum in vaginam,*
omnis enim, qui gladium acceperit gladio peri-
bit, ac si apertè ei diceretur, hactenus tibi tuis-
que prædecessoribus inimicos Dei gladio corpo-
rali licuit per se, qui deinceps in exēplum patiē-
tiæ gladium tuum id est tibi hactenus conces-
sum in vaginam conuerte, & tantum spiritua-
lem gladium, quod est verbum Dei in macta-
tione veteris vitæ exerce. Hactenus Gra-
tianus.

Quod † Christi præceptum Clericis im- 15
positum sit ne propria manu pugnent satis
confirmant dicta Patrum asserentes, ante-
quam esset ius Canonicum valde esse re-
prehensibile Sacerdotibus, qui nec possunt
nec debent bellum aduersus inimicos gere-
re. Ita Ambr. *lib.* 5. *epist. quæ est oratio in Ma-*
xentium. Bernard. *lib.* 4. *de considerat.* Nico-
laus

laus Papa *epist ad Ludouicum & Carolum Reges*. Gregorius Magnus *lib. 7. epist. 1. ad Sabinianum*. Concilium Meldense, *cap. 37.* vbi ex vi rationis naturalis duo efficacia
16 elicit argumenta. Primum quia † Clerici debellantes sacrorum Canonum contemptores, ecce ius Canonicum & Ecclesiasticæ sanctitatis profanatores, ecce ius naturale, quia non possunt simul Deo & sæculo militare, ecce rationem efficacissimam vtriusque. Profanare autem sanctitatem ius naturæ prohibet, quod magis enucleo.
17 Ex ratione, quam † Innocentius III. *rescribens Cantuariens. Episcop.* refertur *cap. ex multa. §. de Clericis de voto dat.* dicens. *De Clericis vero ducimus respondendum, quod cum Clericatus officium eos reddat inhabiles ad pugnãdum, nisi vel consilio strenui, vel officio prædicationis instructi*, &c. ex quibus validum
18 sumitur argumentum † officium Clericatus *facit eos inhabiles ad pugnandum*; ergo nõ ex iure Canonico, sed ex vi officij Clericatus hanc habuit inhabilitatem, quia ex vi illius significant mansuetudinem Christi, qui pro nobis sanguinem suum fudit, non effudit alienum. Tum quia officium Clericatus ex vi sua dicit sanctitatem Ecclesiasticam, quam profanat, qui propria ma-
19 nu in bello pugnat. Sed † cur Clericatus officium eos inhabiles reddat ad pugnandum? quia vt ait Basilius Seleuc. *orat. 14. Acies ab hominibus in homines ordinata & armis iaculisque confligens graue quiddam, ac sæuum est, natura enim velantate improba in se ipsam insaniens, à semet eandem sibi perniciem molitur.* Et Ennodius *in vita Epiphanij capite quadragesimo octauo, Præliis temperantiam nullus annectit statuta sunt dimicantium, quidquid non licet tunc licere. Hostem suum, qui non læsit adiuuat.* Quæ omnia iure naturæ dissonantia sunt clericali officio.

Huc accedunt plures & vrgentes ratio-
20 nes † quas adducit S. Thomas *vbi supr.* quæ omnes probant ex iure naturæ esse id prohibitum Episcopis, & Clericis in sacris propria manu bellum facere, aut in bello etiam iusto pugnare. Primò quia bellica exercitia maximè pugnant officiis Ecclesiasticis propter maximas inquietudines, quas habent, quæ impediunt animum à contemplatione diuinorum, laude Dei, & oratione pro populo, quæ ad officium pertinent
21 Clericorum. Vnde † miles Christi & miles sæculi, ex vi suæ institutionis pugnantia habent exercitia, vt dicebat Concilium Meldense. Vnde Apostolus *2. ad Thimot. 2. num. 6.* ex vi huius contrarietatis exercitiorum vtriusque militiæ dixit: *nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus*, & propter hoc etiam iure naturali, est prohibita publica negotiatio Clericis, vt vult & benè Valentia, quamuis non ita strictè sicut bellica exercitia; quia exercitia negotiationis non ita videntur pugnare exercitiis clericatus.

Secundò, quia † omnes ordines Clerico- 22
rum ordinantur ad altaris ministerium in quo passio Christi repræsentatur, & ita eis non competit occidere, aut fundere sanguinem, sed magis esse paratos ad propriam sanguinis effusionem pro Christo, vt imitétur opere quod gerunt ministerio, & propter hoc est institutum, quod effundentes sanguinem etiam sine peccato sint irregulares, nulli autem qui est deputatus ad aliquod officium licet id per quod suo officio incongruus redditur. Quæ D. Thom. ratio me quidem iudice manifesta est, quia officium Clericatus, & deputatio ad altaris ministerium est de iure diuino, ergo iure naturali tenetur quis vitare quod illi officio adfert incongruitatem, & diuertit à primaria sua significatione, quale est occidere, & sanguinem fundere, etiam sine peccato.

Tertiò in solut. ad primum, id colligit ex Apostolo *2. ad Corinth. 10. numero 4.*
† *arma militiæ nostræ* (ait Paulus) *non carna-* 23
lia sunt, sed potentia Deo, ad destructionem munitionum. Vbi Primasius, *arma nostra non est scutum, vel gladius, sed potentia Dei, quia plus facimus verbo, quam aliis armis.* Et Augustinus *libro de fide & oper. capite secundo, quia in Ecclesia disciplina visibilis fuerat gladius cessaturus*; hoc est ex iure diuino Christi, quod intimat Paulus.

Quartò *ex solutio. ad* 3. ex ratione natu-
rali, quia † ad eam potentiam, artem, & 24
virtutem ad quam pertinet finis, pertinet etiã disponere de mediis, quæ sunt necessaria ad finẽ, vt dicitur. *1. Ethico. c. 1. &* 2. bella autem in populo fideli sunt referenda sicut ad finem bonum spirituale diuinum, cui Clerici ex vi iuris diuini deputantur, vnde bellare illis interdicitur non quia peccatum sit ex suo obiecto, sed quia tale exercitium eorum personæ non congruit, hæc autem non congruentia oritur ex deputatione ipsorum ad bonum diuinum, quæ oritur ex iure diuino.

Quintò, *ex solut. ad* 4. quia † licet, ex iure 25
gerere bella iusta, meritorium sit, tamen illicitũ videtur Clericis propter hoc quod sũt ad opera magis meritoria, deputati, ex quo principio clarè infertur, quod est illicitum ante omnem legem humanam, antequam Clerici habeant hanc deputationem, quod explicat S. Doctor manifesto exemplo, *sicut* (inquit) *matrimonialis actus potest esse meritorius, & tamen virginitatem vouentibus damnabilis redditur propter obligationem*

eorum

eorum ad maius bonum. Atqui hoc est illici-
tum iure naturæ, ergo & quod Clerici pu-
gnent etiam in bello iusto.

Quibus rationibus motus S. Doctor *in
solut ad 2.* colligit, *quod superior nequit dare
licentiam vt Clerici propria manu pugnent, sed
vt mite pugnando illis interessendo ad subue-
niendum eis suis exhortationibus & absolutio-
nibus, & aliis huiusmodi spiritualibus subuen-
tionibus sicut & in veteri lege mandabatur
Iosue 6. quod Sacerdotes sacris buccinis in bellis
clangerent, & ad hoc primo fuit concessum quod
Episcopi vel Clerici ad bella procederent, quod
enim aliqui propria manu pugnent, abusionis est.*
Quid clarius? vt enuclearet quod hoc est illis
iure naturæ prohibitum, quare non est ad-
mittenda solutio Araujo dicentis, quod D.
26 Thom. loquitur seclusa licentia Papæ cum
de ea expresse loquatur, & dicat, *quod datur
non ad pugnandum manu propria, sed ad inter-
essendum bello, vt subueniant exhortationibus
& spiritualibus subuentionibus*, quare hanc
esse S. D. mentem mihi nec in dubium ve-
nit. Aduerte tu Thomista, & da gratias Deo,
27 qui tibi dedit Doctorem, & Magistrum, qui
nihil sine ratione efficaci dixerit, vix enim
est periodus, quæ rationem non contineat
eorum quæ tractat.

Ex dictis colligitur clara intelligentia le-
28 gum Hispanicarum, in quibus † dicitur, &
indicitur à Regibus Episcopos & Clericos
sui personis Regem in bello debere iuuare,
sic habetur, *l. 52. tit. 6. p. 2. & l. 6. tit. 19. p. 2.*
vbi ponuntur duo casus in quibus tenetur.
Primus, cum quis insurgit & rebellatur
Regi tanquam proditor. Secundus, est quum
hostes extranei Regnum intrant, ad præ-
liandum cum Rege, & regnicolis, omnes
naturales & regnicolæ qui sunt in ætate ca-
piendi arma etiam non vocati tenentur ve-
nire ad prælium sub proditionis pœna, & in
his duobus casibus ait Illustrissimus Araujo
29 † tenentur Clerici, & Episcopi in bello pro-
priis manibus pugnare in defensionem Re-
gni & Patriæ. Nec credendum est has leges
adeò iustas eos obligare ad opus prohibi-
tum iure naturæ, aut per quod inhabiles in
suis officiis reddantur, *& infrà* probat, quod
hæ leges etsi ciuiles non tamen vt ciuiles;
sed vt iuri naturali conformes Episcopos &
Clericos obligant, & quod isti propria manu
pugnantes non fiunt irregulares.

Sed me quidem iudice in his omnibus
deficit præfatus Doctissimus Magister in
primo quod absolute has leges iustas vocat,
30 non enim † iustæ sunt nisi adsit casus & ar-
ticulus necessitatis, ita vt si Clerici non pu-
gnent ciuitas vel exercitus euertetur ab
hoste, vt aiebat D. Caietanus, si enim hic
articulus non sit necessariæ defensionis;
nullus potest præcipere etiam Papa, quod
Clerici & Episcopi propria manu pugnent
& leges nostræ, vt iustæ sint supponunt
hunc articulum necessitatis interuenire, qui
facilius tunc temporis quum leges latæ sunt
poterat interuenire tam propter multitudi- 31
nem Arabum inimicorum, quam propter
paucitatem gentis Christianæ quæ pugna-
ret contra illos.

Deinde falsum est, & contra vtrumque
Thomam, quod † Clerici pugnantes etiam 32
ob iustam patriæ defensionem etiam cum
merito vitæ æternæ non incurrant irregu-
laritatem, etsi enim Pontifex non dispen-
set, dubio procul eam incurrent ob defe-
ctum lenitatis sicut incurrit iudex dans reo
iustam mortis sententiam, vt enim ait D.
Thom. institutum est vt effundentes san-
guinem etiam sine peccato sint irregula-
res, ob defectum significationis mansuetu-
dinis Christi, qui in altari à Clericis of-
fertur.

Nec obligat quod, *in Clementi. si furiosus
de homicid.* Clemens V. † decernat immu- 33
nem ab irregularitate eum, qui iniustum
aggressorem pro tuenda propria vita occi-
dit, & bellum iustum defensiuum tuetur
pro patria propriis manibus pugnando con-
tra iniustos patriæ aggressores ipsam, & per-
sonas defendit, ergo iure nouo huius Cle-
ment. immunis est ab irregularitate. Iner-
me profecto argumentum, vt Magistrum 34
& Doctorem nostrum deseramus, non enim
in iure quis absoluitur vel ligatur ab irregu-
laritate ex paritate rationis, nisi enim ex-
pressetur in iure irregularitas non contra-
hitur neque ab irregularitare expressa li-
beratur nisi expressu iure. Clementina au-
tem citata Pontifex declarat dispensando
& dispensat declarando, quod qui occi-
dit iniustum inuasorem pro tuenda vita,
non manet irregularis non tamen exten-
ditur ad alios casus, etiamsi sine pecca- 35
to fiant, vt si quis alium occidat pro de-
fensione proximi, etiamsi valdè necessa-
rius sit Reip. nec si quis occidat pro de-
fensione rei familiaris, iste enim irregu-
laris manet, & sic manebit etiam si in
bello iusto occidat inimicos, quia volun-
tariè occidit & fundit sanguinem huma-
num & sic nisi expressè eximatur,
incurrit irregularitatem ob
defectum leni-
tatis.

§. III.

Satisfit titulo Resolutionis.

SVMMARIVM.

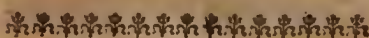
1. *Triplex praeceptum interuenit.*
2. *Primi praecepti obligatio strictissima est.*
3. *Si Rex Hispaniae alicui Episcopo vel Clerico in sacris praecipiat, vt sit dux exercitus contra iniustos inuasores sui regni, etiamsi non resideat in suo Episcopatu, aut beneficio curato, an teneatur, & n.4.& 5.*
6. *Quod tempus determinet Concilium in ducendo exercitu.*
7. *An consuetudo introduci possit quod princeps saecularis ius diuinum de Residentia interpretetur.*
8. *An Princeps praeceptum naturale de non pugnando propriis manibus possit interpretari &c.*
9. *Princeps potest speciales conuenientias status considerare in Episcopo quae non in saeculari.*
10. *Rex potest declarare an sit casus vrgentis necessitatis, defensionis regni faciendae per Episcopum.*

EX dictis resolui potest difficultas proposita *in titulo*, an sit sufficiens motiuum dispensandi in residentia personali Episcopi in sua Diœcesi, & Cardinalis in Curia Pontificia, quod vadat, vt dux classis, aut
1 exercitus. Hic † interuenit triplex praeceptum vnum residentiae, quod est diuinum, alterum non pugnandi propriis manibus, & tertium defendendi proprium regnum,
2 Patriam, aut Ciuitatem, obligatio † primi strictissima est quae vt non exerat vires & efficaciā suam requiritur quod pugnare propriis manibus & industria ita sit necessarium, vt obliget praeceptum de defensione Patriae, ita vt nullus sit alius, qui possit tueri eam officio ducis aut alterius officialis bellici, si enim est alius, qui id bene faciat, & si non aeque benę dispensatio in praecepto residendi non est valida nec tuto Cardinalis, aut Episcopus officium ducis exercitus admittere & retinere potest vltra tempus à Concilio Trident. assignatum, etenim si est Princeps saecularis, qui bene & fideliter officium ducis administret, non est aliqua ex causis propositis à Concilio, ad dispensandum in praecepto residentiae, cum in hoc casu non interueniat *Christiana charitas vrgens necessitas, debita obedientia, aut euidens Ecclesiae vel Reip. vtilitas.*
3 Quod † si Rex Hispaniae alicui Episcopo vel clerico in sacris praecipiat, vt sit dux exercitus contra iniustos inuasores sui Regni, etiamsi non resideat in suo Episcopatu aut beneficio Curato, an iste teneatur? & quidem si hoc officium illi in perpetuum detur, dubio procul illud sine expressa Pontificis dispensatione nequeunt admittere, quia praeceptum de residendo, cum sit diuinum nullus in perpetuum potest interpretari vt non obliget nisi Summus Pontifex, constat ex Bulla *Clementis* 8. *directa ad Philippum.* 3. *anno* 1599. *die* 26. *Februarij*, vnde bene Petrus Gonzalez de Salzedo *lib.* 2. *de lege politica cap.* 12. *n.* 58. postquā plura adduxerit, vt probet Episcopos, posse non residere in perpetuum ad mandatum Regis Hispani, sed tandem concludit dicens. *Contrariam sententiam tuendam esse fateor & Episcopos quoscūque in praecepto de residendo inesse eum per Pontificem declarationem ad obtinenda qualiacunque officia saecularia vel mixta non habuerint: vae illis nam nec potentia, nec fastus eos à tremendo iudicio liberabit, nec dignitas, nec magistratus, nam haec cito pereunt, & solum illis superest sepulchrum.* 4
Si vero ad tempus sicut munus legationis ad alios Principes, pro pace Reip. similiter & pro duce exercitus, & pro consultationibus ad curiam, de rebus ad regnum pertinentibus, delegationibus, & consultationibus in curia de officio ducis exercitus, dupliciter possumus loqui vel ducatus iste non durat trimestri, quod † Concilium determinat esse paruum tempus, pro Episcopis, aut durat vltra si prius quantum est ex vi praecepti de Residentia potest in ducatu existere si causa sit sufficiens, quod concilium relinquit conscientiae, ipsius Episcopi, *quam spirat religionem & timoratam fore cum Deo corda pateant.* Si vero absentia ducatur vltra tres menses, & ad hoc est necessaria Pontificis expressa licentia, has enim legitimae absentiae causas à Beatissimo Romano Pontifice, aut à Metropolitano vel eo absente à Suffraganeo Episcopo antiquiori residente, qui idem Metropolitani absentiam probare debebit in scriptis esse approbandas *cap.* 1. *sess.* 23. quare † nulla potest consuetudo introduci quod Princeps saecularis ius diuinum de residentia postquam Trident. sic decreuit interpretetur vt bene Salzedo *n.* 90. *de his lib.* 2. *plura.* 5 6 7
Sed an † Princeps praeceptum naturale de non pugnando propriis manibus, possit interpretari & praecipere Episcopo quod tribus mensibus, ex quibus potest ex causa non residere, vel si Pontifex dispensauerit ob iustas causas, quod Episcopus non resideat in sua Diœcesi, sed in Curia Regis, vt six dux classis, aut exercitus, ex causa quam ipse Rex iustam iudicat, ex qua mouetur ob bonum publicum, quamuis per alium saecularem posset eadem vtilitas consequi, 8

quia

quia non debet attendere Princeps vtilitatem; quam per Episcopum consequi potest etsi aliter consequi possit, vt ex multis probat Ioannes del Castillo, *lib. 3. contron. cap. 28. num. 3.* præcipuè quia † Princeps potest speciales conuenientias status considerare in Episcopo quæ non sunt in sæculari. Sed existimo quod nisi in casu defensionis necessariæ Reip. aut ciuitatis non potest Princeps sæcularis interpretari ius Canonicum, & naturale quod Clerici non pugnent propriis manibus, aut quod ducant classem aut exercitum, quia ad Regis iurisdictionem non pertinet absoluere à lege Ecclesiastica, quæ fertur à summo Pontifice, & multo minus legem naturalem, quæ specialiter respicit personas Ecclesiasticas, quæ sunt extra iurisdictionem Regiam, interpretari,

10 verum est quod † Rex poterit declarare an sit casus vrgentis necessitatis, defensionis Regni faciendæ per Episcopum, cui debet esse manifesta ratio, qua Rex hoc declarat alias nec potest, nec tenetur illi obedire iuxta Doctrinam Abbatis, *cap. venerabilis, vers. 3. nota de elect.* Innocentij, *c. inquisitionis n. 4. de sententia excomm.* Immolæ, *cons. 4. col. 1. vol. 1.*

RESOLVTIO VII.

De Episcopis Cardinalibus, Ostiensi, Pranestino, Albanensi, & aliis qui Romæ perpetuo resident etsi alibi suas habeant Diœceses?

SVMMARIVM.

1. *De Episcopis Cardinalibus Ostiensi, Pranestino, Albanensi, & aliis Romæ residentibus, Cardinalis Petri Damian. sententia, & n. 2.*
3. *Romæ quinque Patriarchales Ecclesiæ.*
4. *Patriarchales Ecclesiæ singulæ septem Cardinales Presbyteros habent.*
5. *Septem hi Cardinales Collaterales & hebdomadarÿ tempore Damiani, & n. 6.*
7. *Vrbani VIII. Bulla contra Cardinales Episcopos non residentes.*
8. *Quod in Cardinali de Borja comprobatur, & num. 9.*
10. *Sex Episcopatus supradicti pertinent ad Episcopum Romanum summ. Pontif.*
11. *Hi Episcopi erant hebdomadarÿ Papæ.*
12. *Ab institutione ordinis Cardinalitiæ dignitatis sacro Collegio aggregati sunt Cardinales Episcopi.*
13. *In illis Episcopatibus Romanus Episcopus residet, & n. 14. & 15.*
16. *Pontifex & præfati sex Episcopi Cardinales securi sunt in conscientia non residendo in propriis Ecclesiis.*
17. *An possit duplex Ecclesia Cathedralis in titulum dari, & n. 18.*
19. *In Germania multi pastores in tribus vel quatuor Cathedralibus intitulantur, & num. 20.*
21. *Qui Caluini errore essent infecti, si non obniassent Ecclesiastici Electores, & numero 22.*
23. *Valde censendus felix qui vnam Ecclesiam benè ac fructuosè gubernat.*
24. *In quibus decretis Eminentissimi Cardinales comprehendantur.*
25. *In quibus Concilium Tridentinum non sit receptum in Germania.*
26. *Multorum sententia.*
27. *An vnus ex sex Cardinalibus habens Cathedralem in titulum possit non obstante, his Concily decretis aliam Cathedralem dari illi in commendam perpetuam.*
28. *Py V. sententia, & 29.*
30. *An si Archiepiscopus Toletanus vult residere Romæ teneatur dimittere Archiepiscopatum.*
31. *Contrarium sentientes afferuntur, & numer. 32.*
33. *Episcopus vnius Ecclesiæ an teneatur residere iure diuino in sua Diœcesi.*
34. *Episcopus ex priuilegio est dispensatus quod semper in sua Diœcesi non resideat.*
35. *Qui Cardinales priuilegiati.*
36. *Vrbani VIII. sententia.*

Eminentissimvs Cardinalis Petrus Damiani, *lib. 2. epist. 1.* (cuius titulus est, *Venerabilibus in Christo Sanctis Episcopis Lateranensis Ecclesiæ Cardinalibus Petrus indignus intimæ deuotionis affectum*) in qua plura de præstantia, dignitate Cardinalitia & virtutibus, quibus aliis excellere debent religiosè tractat, de his Cardinalibus Episcopis sic alloquitur. † *Hinc est quod ipsa Ecclesia* (Lateranensis) *excellentioribus præ cæteris totius Orbis Ecclesiis nititur priuilegiis, sed & mysticis etiam institutis atque dispositis non ambigitur sacramentis. Nam vt de pluribus pauca perstringam, Lateranensis Ecclesia sicut Saluatoris est insignita vocabulo, qui nimirum est omnium electorum caput, ita mater & quidem apex & vertex est omnium per orbem Ecclesiarum. Hæc septem Cardinales habet Episcopos, quibus solis post Apostolicum Sacrosanct. in illud altare licet accedere, ac diuini cultus mysteria celebrare. In quo nimirum illud Zachariæ c. 3. continetur, euidenter oraculum; ecce inquit lapidem, quem dedi coram Iesu super lapidem vnum septem oculi sunt, lapis iste illis proculdubio pe-* 2

2 *tiaest, de qua verus Iesus Petro pollicetur, super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Septem igitur oculos habet hæc petra*, & infrà. *Quod vtique Sacramentum & B. Ioannes in Apocalypsi, capite primo, se didicisse non tacuit, cui dictum est. Mysterium septem stellarum, quas vidisti in dextera mea, & septem candelabra aurea, septem stellæ Angeli sunt septem Ecclesiarum, & candelabra septem, septem Ecclesiæ sunt.*

Circa epistolam hanc & titulum eius hactenus inauditum sic fatur Spondanus ex Baronio, *ad ann.* 1057. *numero tertio, ex scripto antiquo Vaticano codice Sacrorum rituum constat hanc fuisse istorum temporum Romanæ*
3 *Ecclesiæ formam, vt † essent Romæ quinque Patriarchales Ecclesiæ videlicet Lateranensis (quæ & Constantiana & Basilica Saluatoris aliis nominibus nuncuparetur Sancta Maria Maioris. S. Petri, & S. Pauli, & S. Laurentij extra muros; atque in Lateranensi septem essent Cardinales Episcopi videlicet Ostiensis, Portuensis, S. Ruffinæ (siue silua Candida) Albanensis, Sabiniensis, Tusculanus, & Prænestinus, iidemque dicti Collaterales, atque etiam hebdomadarij eo quod singulis hebdomadibus*
4 *per vices explerent munus Pontificis. † Aliæ quoque Patriarchales Ecclesiæ singulæ septem pariter haberent Cardinales Presbyteros, quibus assignati essent totidem tituli Ecclesiarum intra vrbem existentium; ita tamen vt Lateranensi Ecclesiæ præfectus esset primus Episcopus collateralis S. Mariæ, & S. Petro, Archipresbyteri Cardinales, S. Paulo & S. Laurentio Abbates Cardinales*, & infrà. *Ac denique præter septem collaterales Episcopos essent in diuersis Italiæ Prouinciis alij Episcopi numero sexaginta duo, qui dicerentur Suffraganei Romani Pontificis & nulli alij Primati aut Archiepiscopo subiecti, frequenter ad Synodos vacarentur*, hactenus ibi, quatenus ad præsens institutum attinet.

5 Sed quamuis tempore Damiani, & circa *annum* 1057. † septem essent hi Cardinales Episcopi collaterales & hebdomadarij, hodie tamen sunt tantum sex Ostiensis, Portuensis, Albanensis, Sabinensis, Tusculanus & Prænestinus (nam S. Ruffinæ non extat) de quibus hoc est viuæ vocis oraculum factum à Pio V. *ann.* 1568. Cardinali Farnesio, *quod sex isti Episcopatus qui sunt propè vrbem, non inducunt incompatibilitatem, iuxta formam alias traditam tempore felicis recorda-*
6 *tionis Pauli Papæ III. die.* 18. *Februarij* 1547. quod viuæ vocis oraculum mihi dedit Eminentissimus Cardinal. Pimentel. & Clemens VIII. ad dubia Cardinal. Bellarm. *ad dubit.* 4. & Vrb. VIII. *speciali decr.* 28. *Nou.* 1633.

7 Et idem Vrbanus VIII. in Bulla † quam edidit, *contra Episcopos Cardinales personaliter non residentes die* 7. *Dec.* 1634. *Pontificatus sui anno* 12. hos eosdem Cardinales Episcopos excipit, à residentia personali in suis Diœcesibus vrbi proximis, quibus Cardinales in ordine priores præesse solent, residentia enim si quæ apud præfatas Ecclesias titulorum Cardinalium fieret aliquam excusationem eisdem Cardinalibus (vt præfertur) non præstaret quominus ipsi in alia vel aliis Ecclesiis quibus eos etiam pro tempore præfici contigerit, residere omnino teneantur, quod † de facto executum est in Eminentissimo Cardinali de Borja, qui cum esset 8
Cardinalis S. Sabinæ vnus ex sex præfatis Cardinalibus Lateranensis Ecclesiæ, & simul Archiepiscopus Hispalensis, & si ratione primi Episcopatus liber esset à residentia personali nisi in Romana Curia ex rationibus, & motiuis infrà adducendis, tamen coactus est à Curia Romana discedere, & Hispalensem Diœcesim migrare, ibique residere sic declarante Pontifice priuilegium concessum sex Episcopis Lateranensibus 9
Cardinalibus, & decernente, quod si quam aliam habeant Ecclesiam in ea resideant, & non Romæ.

Igitur hoc certum cum sit, superest examinare † quomodo isti sex Cardinales Episcopi liberi sint à præcepto diuino de residentia personali Pastorum, ita vt extra suas Diœceses possint Romæ residere. Quidam dicunt sex istos Episcopatus pertinere ad Episcopum Romanum summum Pontificem, & ita à multis vocantur Titulares vt Bellarminus, *de Clericis cap.* 16. alij titulares Collegij Cardinalium, sic apellat Vrbanus VIII. *in sua Bulla. de anno* 633. ad quod dicendum mouet primò qui Episcopatus Romanus non debet coarctari intra mœnia vrbis. Secundò, quia vt vidimus ex Baronio: hi † Episcopi erant hebdomadarij Papæ & 11
dicuntur illi collaterales, vt illi assistant in sua curia personæ Hyrarchiæ Ecclesiæ, vtpotè cũ sit summus Hyerarcha, & ita sicut assistũt & suo lateri adhærent in Curia Presbyteri Cardinales & Diaconi debẽt assistere Episcopi. Tertiò, quia † ab institutione Ord. 12
Cardinalitiæ dignitatis Sacro Collegio aggregati sunt Cardinales Episcopi, quare ex vi huius Collegij Eminentiss. erectionis, & fundationis in eo residere debent Episcopi Cardinales, sicut Presbyteri, & Diaconi.

Secundò, alij dicunt, hos Episcopos Cardinales non habere iurisdictionem ordinariam in illis ciuitatibus, cuius sunt Episcopi, sed solum delegatam à Papa qui vt Episcopus Romanus est Ordinarius Pastor illarum, quæ pertinent ad Episcopatum Romanum, † & sic Episcopus Romanus in 13
illis residet, & satisfacit præcepto diuino de residentia personali, sex autem Episcopi cum solum habeant iurisdictionem

nem delegatam, eam subdelegant vicariis, qui præsentes sunt, personaliter dictis ciuitatibus.

14 Tertio, & melius alij, rationique conformius, dicunt Pontifices Summos dispensasse cum his sex Episcopis Cardinalibus, qui septem erant primis temporibus quam dispensationem vsus, & consuetudo firmauit, solicitauit, muniuit. Neque enim codex antiquus Rituum S. R. E. ita disposuisset, nisi Summi Pontifices, qui tot sæculis illo

15 sunt vti, non haberent motiua grauissima ad sic interpretandum ius diuinum, dispensandum cum istis Episcopis Cardinalibus, inter quæ non est parum efficax, quod adducit Petrus Damiani, (celantissimus circa Pastorum residentiam personalem) ex oraculo sacræ Scripturæ, quod euidens esse dicit, *super lapidem vnum septem oculi sunt*, idem est septem Episcopi Cardinales, quod etiam præuidit Ioannes, dum hos septem Cardinales septem stellas, dicit, id est septem Angelos, qui sunt septem Episcopi Cardinales, præsidentes septem Ecclesiis. Quare priuilegium, vel immemorialis consuetudo non residendi personaliter suis Ecclesiis his Cardinalibus assi-

16 stit, † & sic tam Pontifex, quam isti sex Eminentissimi Cardinales Episcopi, securi sunt in conscientia non residendo in propriis Ecclesiis, declararunt enim facto ipso Summi Pontifices anteriores residentiam horum sex Episcoporum in Romana Curia, esse in euidentem Ecclesiæ Lateranensis (quæ mater est, & vertex omnium Ecclesiarum) vtilitatem, vtpotè ad eius eximiam grauitatem, expedienter repræsentandam, quod motiuum non leuiter insinuauit Cardinalis Petrus Damiani verbis supra adductis & colligitur ex codice sacrorum Rituum. R. E.

17 Ex quibus potest colligi, quod † licet vni ex istis sex Cardinalibus possit dari alia Ecclesia Cathedralis, sed non in titulum, sed in commendam ad tempus sicut data fuit Cardinali de Borja Episcopo Sabinensi Ecclesia Hispalensis, & multis aliis filiis Regum, & Principum, vt habeant congruam decentem tamen in titulum hodie non dabitur duplex Cathedralis Ecclesia, nisi adsit vna ex causis, quas Trident. ponit ad

18 excusandum à residentia personali, quia in duplici Ecclesia esse non potest, olim enim in Hispania & Italia vsus fuit, quod vni personæ duplex Ecclesia Cathedralis in titulum daretur. Sed Paulus III. *in Decreto Consistoriali anno* 1547. obligauit Cardinales quod solum retinerent, vnam Ecclesiam ex his quas habebant.

19 Sed hodie in Germania perseuerat, quod multi Pastores, in tribus vel quatnor Cathedralibus intitulantur, eas in titulum habentes. Qui vsus, & consuetudo reprobari non debet cum illum non solum permittat, sed etiam approbet, S Apostolica, vtpotè cum sit per tot annos continuatus. Neque obstat obliquitas, & læsio quæ videtur esse iuris naturalis & diuini de residentia personali, quia per aliud excellens & diuinissimum bonum resarcitur, & interpretatur, quod in his circunstantiis, quæ ibi occurrunt non obliget, vnde cum 20 concurrat cum præcepto diuino de fide tuenda, isti, illud cedit, cum enim in illis partibus incrassata & impinguata hæresis recalcitret Catholicis, imo illius regionis potentiores Principes sint vel hæretici, vel hæreticorum fautores, indiget fides Catholica potentioribus Ecclesiasticis Principibus. † Cum enim Dux Saxoniæ Mar- 21 chiu de Bradebur, & Comes Palatinus Rheni sint hæresi Caluini, & Lutheri imbuti & infecti, si non obuiarent potentiores Ecclesiastici Electores, Imperator, Hæreticus eligeretur, & sic periret Germaniæ fides; quod dicendum non est, & sic obligatio ad maius malem vitandum absorbet obligationem de minori, & facit quod non exerat vires suas, & forsan ex hoc capite, vt esset in Ecclesiasticis potentia ad expellendos mauros à Regno plu- 22 res Cathedrales, in titulis vni personæ dabantur?

Sed huic doctrinæ videtur manifestè obstare Concilium Tridentinum *sess. 7. cap.* 2. *de reform.* vbi dicitur: *Nemo quacumque etiam dignitate, gradu, aut praeminentia praefulgens plures Metropolitanas, aut Cathedrales Ecclesias in titulum siue commendam, aut alio quouis nomine contra Sacrorum Canonum instituta recipere, vel simul retinere praesumat cum † valdè felix sit ille censendus, cui vnam* 23 *Ecclesiam benè ac fructuosè & cum animarum sibi commissarum salute regere contigerit, & sess.* 24. *cap.* 17. sic ait sancta Synodus, *debitam regendis Ecclesiis disciplinam restituere cupiens, praesenti decreto quod in quibuscumque personis, quocunque titulo etiam Cardinalatus honore fulgeant mandat obseruari, statuit vt imposterum vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, quod quidem si ad vitam eius, cui confertur honestè sustentandam non, sufficiat liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri, &c.*

Respondetur his decretis etiam Eminen- 24 tissimos Cardinales comprehendi, in secundo non est dubium cum exprimantur, in primo etiam certum est. Primò quia teste Aldana *lib.* 2. *titul.* 3. *numero* 2. ita declaratum est ab Eminentiss. Interpretibus

Concilij in Congreg. 2. quia stamus in lege correctoria ob peccati materiam & ita eos comprehendit, quibus ratio decisionis tangit, ratio autem est, quia *valde felix est ille qui bene & fructuosè vnam Ecclesiam & oues sibi commissas salubriter regit.*

25 Respondetur secundò † Concilium Tridenr. quantum ad hoc punctum non esse receptum in Germania, approbante, & consentiente supremo Ecclesiæ capite summo Pontifice, qui dispensare potest declarando ius diuinum, quod vnus possit duas Ecclesias Cathedrales simul in titulum vel commendam perpetuam obtinere, *cap. relato 21. quæstio. 1. capite u, cui. de elect. in 6.* & cum multis tenet Cardinalis Tuschus, *tom. 6. littera P. concl. 49. numero 18. & conclus. 69. numero quarto.* † sequuntur Garzia,

26 *de benef. part. 12. capite secundo, numero 56. & seqq.* Reginaldus, *in praxi lib. 30. tract. tertio, numero 296.* Cenedo, *ad decretal. collect. octuagesima-septima*, vnde multo melius potest Papa habenti vnam Cathedralem in titulum aliam, vel alias illi dare in commendam.

27 Sed † numquid, vt vnus Cardinalis ex istis sex, qui habet Cathedralem in titulum possit non obstante, his Concilij Decretis aliam Cathedralem dari illi in commendam perpetuam? Quæstiò fuit ventilara inter purpuratos interpretes Concilij in Congregatione. Aliqui dicebant posse, quia Canones antiqui concedentes, quod vni possent duæ Ecclesiæ conferri vna in titulum, altera in commendam non sunt immutati, *capite qui plures, capite relatio, cum sequentibus 21. quæstio. prima, capite dudum, el. secundo, de elect.* vbi Glossa, *verbo intitulatum*, vnde præfati DD. intelligebant loca Concilij, quod loquatur, quod vnus possit habere plures intitulatas, aut plures commendatas Ecclesias. Hanc sententiam

28 † visus est amplecti Pius V. *in viua vocis oraculo dato Cardinali Farnesio*, quod supra dedi, videlicèt quod hi sex Episcopatus non inducant incompatibilitatem cum aliis. Et ratio congruitatis videtur satis efficax, quia cum Episcopus Prænestinus v. g. sit obligatus Romæ residere in seruitium vniuersalis Ecclesiæ, non videtur rationabile quod illi

29 auferatur capacitas ad aliam Ecclesiam saltem in commendam possidere, vt congruam decentiam ex fructibus Ecclesiæ cui inseruit obtineat, extrauag. *execrabilis de praebendis* Deinde quia hos Episcoparus habent ratione antiquitatis in dignitate Cardinalitia. Antiquiores enim Cardinales illos possident, ergo si aliquis Cardinalis antiquior

30 sit Archiepisc. Toletanus, hunc Archiepiscopatum tenetur dimittere si vult Romæ residere, vt Episcopus Prænestinus, quod valdè durum videtur, quare istum saltem commendatum potest simul cum alio intitulato retinere, vel vtrumque in titulum, & quidem cum summus Pontifex possit facere, si videt & consentit, videtur facere.

Sed nihilominus alij Eminentissimi interpretes conrrarium sentiebant, tum ex antiquis Conciliis & Canonibus quibus omnino prohibetur, ne vnus duplici Ecclesiæ Cathedrali præficiatur, *capite Clericum 21. quæstio. prima, ex Concil. Calced. capite decimo, & capite vnio quæstio. tertia, ex Nicano 2. capite decimo-quinto*, hoc videtur clarè docere, *Trident. capite secundo, cit.* ex ratione quam subdit, *cum valde felix sit ille censendus, cui vnam Ecclesiam bene regere contigerit*, quæ ratio efficax est, etiamsi vnam habeat in commendam, idem etiam clarius constat, *ex capite decimo-septimo, sessione vigesima quarta*, vbi decernitur ne vnus officia habeat plurimorum, siue in titulum siue commendata; quibus adde quod cum hodie commendæ sunt perpetuæ cum facultate percipiendi fructus, & eos conuertendi in vsus proprios magis participant, de collatione, & vero titulo, quam de deposito simplici vt antiquitus fiebant, vt bene notat Ludouicus Gomez, *in regulam de Trien. quæstio. quinta, à numero decimo.* 31

32

Hanc sententiam vltimam veram ego teneo, quum † Episcopus vnius Ecclesiæ tenetur residere iure diuino, in sua Diœcesi, & in eo non est dispensatus à Papa tunc enim necessarium est, vt dispensetur in iure Trident. quod manifestè loquitur de illis Episcopis, qui tenentur residere in suo Episcopatu vt constat ex rationibus quas explicat, quia nemo potest duabus Ecclesiis personaliter residere; ast prima opinio vera mihi videtur, quum † Episcopus ex priuilegio, est dispensatus quod semper in sua Diœcesi non resideat, vt sunt sex isti Eminentissimi Cardinales Episcopi, qui Romæ resident, & sunt collaterales summi Pontificis, quibus ex iure Tridentini non prohibetur quod illis detur alia Ecclesia in commendam, quia absoluti sunt à residentia, alibi quam Romæ, vnde quod illis detur commendata alia Ecclesia non est prohibitum à Trident. sicut enim habent titulum illius Ecclesiæ à cuius residentia sunt liberi, ita possunt habere commendam alterius, etsi Romæ dumtaxat resideant, vnde clarum videtur quod Concilium in his decretis non loquatur † de his sex Episcopis Cardinalibus Lateranens. sunt enim specialiter inter Cardinales priuilegiati, quare si de eis non fiat expressa mentio eorum singulare priuilegium (quod cedit in authoritam 33 34 35

Papæ

Papæ & Ecclesiæ Lateranensis quæ apex est & vertex aliarum omnium Ecclesiarum) non intelligatur derogatum.

36 Dixi ex iure Trident. precisè † nam ex iure nouo Vrbani VIII. contrarium est sequendum, quia sic determinauit Pontifex in Bulla quæ, incipit. *Sancta Synodus Tridentina edita anno.* 1634. *die.* 7. *Decemb. & Pontificatus sui anno.* 12. ibi. *Nos pro nostro Pastorali debito, nedum animarum præfatarum sed etiam Ecclesiarum indemnitati prouidere volentes in Consistorio nostro secreto declarauimus eosdem S.R.E. Cardinales, qui aliis Ecclesiis Metropolitanis, aut Cathedralibus præerant & apud eos non residebant, non fecisse nec facere fructus suos, etiam sub prætextu quod alicui ex dictis Ecclesiis Episcopalibus, quibus Cardinales in ordine priores præesse solent præsideant, & ibi vel in vrbe commorentur, aut cuiusuis tolerantia, vel facultatis præterquam per breue speciale nostrum vel Romani Pontificis pro tempore existentis sibi concessa, &c.* Quare hoc ita tenendum esse censeo, vt sua diplomate sanctissimus, quod integrum dabo ad finem huius primi Tomi.

RESOLVTIO VIII.

Vtrum Cardinalitia dignitas excuset.

SVMMARIVM.

1. *An Cardinalis ex vi Cardinalitiæ dignitatis sit liber à residentia in Episcopatu multum distante à Romana Curia, & num.* 2.
3. *Ante Bonifacij VIII. tempora paucissimis Cardinalibus, idque raro, & nonnisi ex graui causa Episcopatus iura demandabantur.*
4. *Cardinales si sint Episcopi & Pastores iure antiquo non possunt eximi lege aliqua generali.*
5. *Cardinalatus an incompatibilis sit cum Episcopatu.*
6. *Innocentius IV. statim atque coronatus fuit Pontifex omnes Cardinales Episcopos à Curia abiecit.*
7. *An Cardinalis Episcopus excusatus sit à residentia personali in suo Episcopatu?*
8. *Cardinalatus Romana Ecclesia in quot discipulis sit significatus de iure diuino?*
9. *Quando sunt duæ obligationes iuris diuini incompatibiles, quæ sequenda?*
10. *Cardinalis est adstrictus iure Vniuersalis Ecclesiæ, cuius bonum præferendum est bono particulari.*
11. *An teneantur Cardinales assistere Papæ, vt consulant in rebus agendis, concernentibus totam Rempublicam Christianam?*
12. *Papa consilio, assensu Dominorum Cardinalium vniuersalem Ecclesiam regit, disponit & ordinat.*
13. *An Cardinales non possint ex Curia Romana discedere sine licentia expressa Papæ.*
14. *Ioannes XXII. expressè excepit Eminentissimos Cardinales à residentia beneficiorum curam animarum habentium.*
15. *An Cardinales Papæ assistentes habeantur pro residentibus.*
16. *Augustini Germonij sententia, & n.* 17.
18. *An causa non residendi sit iusta.*
19. *Priuilegium aliquod corpori iuris insertum, nisi fiat de illo expressa mentio, non intelligitur reuocatum quod est de iure communi, & n.* 20.
21. *An Cardinales Episcopi non teneantur residere sine ante Cardinalatum sine post ipsum Episcopi consecrentur & n.* 22.
23. *An ex vi Tridentini non tenentur Cardinales Episcopi non residere Romæ, sed solum tenentur residere in sua Diœcesi, si non assistunt Romæ.*
24. *Nisi Papæ voluntas ita clarè expressetur potest Episcopus Cardinalis Romæ residere tutus in conscientia, & n.* 25.
26. *Pontifex noluit quod Cardinalis in suo Episcopatu non resideret.*
27. *Cardinalis etsi habeat ex vi suæ dignitatis sponsam suam Romanam Ecclesiam vt coadiutor Papæ, tamen dum est Episcopus habet aliam.*
28. *An exemptus sit ex vi suæ dignitatis Cardinalitiæ à residentia.*

SED dubium est, an † Cardinalis ex vi Cardinalitiæ dignitatis est liber à residentia in Episcopatu multum distante à Curia Romana? quod dubium aut potest exagitari de iure communi antiquo, aut ex iure nouo, Concilij Tridentini, & Bullarum Apostolicarum, quas post ipsum ediderc Summi Pontifices, & quidem, quod Papa possit dispensare non obstante Concilij, & Summorum Pontificum decreto; & bullis de nouo editis ita certum est, quod contrarium sit temerarium, vt tenet Bellarminus, *in Obseruationibus doctrina ad caput primum sessio.* 23. *littera.S. vers. an autem.* 1

Si tamen quæstio agatur & iure communi antiquo pro vtraque parte sunt argumenta non contemnenda pro negatiua est, *caput bonæ memoriæ el* 1. *de postul. Prælatorum.* vbi Pontifex non admisit postulationem factam de Presbytero Cardinali Sanctæ Pra- 2

xedis, quia (ait) *eiusdem Cardinalis præsentia vtilior est non solum Romanæ, sed etiam vniuersali Ecclesiæ.* Ergo ex vi Cardinalitiæ dignitatis non eximitur à residentia.

3 Secundò, quia † ante Bonifacij octaui tempora, paucissimis Cardinalibus idque raro, & nonnisi ex graui causa Episcopatus iura demandabantur quia si Cardinali datur titulus Ecclesiæ, infra vrbem ergo aliam Ecclesiam sponsam habere non potest, esset enim impossibile in Episcopatu & in titulo, cui tenetur. *cap. 2. de clericis non residentibus.*

Tertiò, quia si Cardinalles sunt Episcopi & Pastores tenentur iure diuino adstricti ad residendum in sua Diœcesi, ergo
4 † iure antiquo non possunt eximi lege aliqua generali, ita vt ex vi suæ dignitatis teneantur, non residere quia contra ius diuinum non potest lex humana ferri quæ valida sit.

Quartò, quia de iure communi Cardinalatus, & Episcopatus sunt beneficia incompatibilia, vt manifestè constat *ex capite bonæ memoriæ*, ex quo id Dominus Caietanus docet 22. *quæstio.* 185. *art.* 5. §. *secundo iuxta doctrinam iuris communis.* Vnde etiam ante concilium Tridentinum, *in reformatione, per electos Cardinales sub Paulo tertio*
5 *abusu octauo conclusum fuerit † Cardinalatum cum Episcopatu incompatibilem esse.* Vnde Villadiego *tractatu de origine Cardinalium, quæstio.* 5. *num.* 17. probat quod Cardinalis ad Episcopatum non eligitur sed postulatur, quia est incapax vt eligatur propter incompatibilitatem vtrius dignitatis, & sic
6 † Innocentius quartus statim vt coronatus fuit Pontifex omnes Cardinales Episcopos à Curia abiecit & coegit abire in suas Ecclesias, sub Anathemate exceptis illis qui propter loci vicinitatem, permittuntur in Romana Curia intra suas diœceses permanere vt Hostiensem Portuensem &c.

Ex alia parte sunt plura & efficacia argu-
7 menta ex iure quod † Cardinalis Episcopus excusatus sit à residentia personali in suo Episcopatu, & quod tuta conscientia sit residens curiæ Romanæ, primo quia eo ipso quod sit Cardinalis Ecclesiæ Romanæ habet identitatem personalem moralem cum Papa in ordine ad regimen vniuersalis Ecclesiæ, vt tenent Ioannes Andreas *cap. requisisti num.* 12. *de testamentis* & alij quos citat & sequitur Diana. *tract. de Cardinalibus Resolutio.* 1. Vnde idem Diana *Resolutio.* 2. plures & graues Doctores tam antiquos, quam
8 modernos adducit docentes † Cardinalatum Romanæ Ecclesiæ de iure diuino significatum in 72. duobus discipulis, quibus succedunt ad iuuamen gubernationis orbis, ita cucus *in institut. canoni. lib.* 2. *tit.* 4. *num.* 52. Lancellotus in templo iudicum. *lib.* 1. *cap.* 1. §. 3. *num.* 17. Mandfredus. *tractat. de Cardinalibus. decisio.* 112. Loricus *in thesauro Theolog. verbo Cardin.* §. 10. & nos vtrumque probauimus *supra. Resolut.* 5. §. 2. ergo de iure diuino sicut Pontifex est Episcopus Romæ ita Cardinalis cum Pontifice Romæ, vel vbi fuerit curia Romana debet esse, probatur consequentia, quia quando † sunt duæ 9
obligationes iuris diuini incompatibiles, maior est exequenda, atqui maior est obligatio gubernationis vniuersalis Ecclesiæ, cuius est Pastor Summus Pontifex, cui ex iure diuino assistunt Cardinales, quam obligatio residentiæ in proprio Episcopatui ergo illa exequenda est ex vi Cardinalatus, quamuis enim vtraque dignitas sit incompossibilis, tamen semel quod ex dispensatione Papæ compatiantur principaliori attendendum, qualis est Cardinalatus, cuius munera suppleri non possunt, per administratorem sicut potest suppleri munus pascendi oues.

Secundò, *ex capite bona citato*, vbi Pontifex dicit, quod † Cardinalis est adstrictus 10
iure vniuersalis Ecclesiæ, cuius bonum præferendum est bono particulari; ergo semel concesso, quod Cardinalis sit factus Episcopus, excusatur à residentia particularis Ecclesiæ, ne cogatur non residere in curia Ecclesiæ vniuersalis; aliàs si non est adstrictus residere Romæ non bene Pontifex negaret fieri Episcopum Rauennantem Cardinalem Sancti Xisti postulatum.

Tertiò, quia, vt dicitur, *capite per venerabilem, qui filij sint legitimi & capite fundamenta de electio. in* 6. ideo † tenentur Car- 11
dinales assistere Papæ, vt consulant in rebus agendis, *concernentibus totam Rempublicam Christianam, decet ipsi Romano Pontifici per fratres suos Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales (qui sibi in executione officij sacerdotalis assistunt libera prouenire Concilia.* Si ergo iure communi, & ex sua institutione Cardinales sunt Coadiutores Papæ, quatenus est vniuersalis Pastor cui commissæ sunt oues Christi ex sua institutione; & iure naturali; & diuino supposito, quod sint Cardinales tenentur residere Romæ, vt enim ait Cardinalis, *capite quamquam celum.* 2. *vers. quod sicut* 2. *quæstio.* 8. *Sicut Cardine ostium regitur, ita † con-* 12
cilio, & assensu Dominorum Cardinalium Papa regit disponit & ordinat vniuersalem Ecclesiam. Hinc Sanctus Bernardus, *lib.* 1. *de consideratione ad Eug. appellat Cardinales Seniores populi, & orbis indices.*

Quartò, quia vt dicunt Ioannes Andreas & Doctores, *ad caput. vestra. el* 2. *de electione.* † Cardinales non possunt ex Cu- 13
ria Romana discedere, sine licentia ex-

pre ssa

pressa Papæ, *habent enim à las ligatas*, vt ait Laudensis, *de Cardinalibus quæstio* 43. & sic Ioannes Andreas, *in additionibus ad speculat. titulo de legatis*. Oldradus *consil*. 48. dicunt quemdam Presbyterum Cardinalem tituli Sancti Marcelli fuisse depositum, quia sine licentia Papæ titulum suum per quinquennium deseruit & absens fuit à Curia.

14 Quintò, quia † Ioannes 22. *in extrauag. execrabilis de prabendis, & dignitatibus*, expresse excipit Eminentissimos Cardinales à residentia beneficiorum curam animarum habentium, dans rationem *Cardinales inquit S. R. E. qui circà nos vniuersali Ecclesiæ seruiendo singularum Ecclesiarum commoditatibus impendunt*, & Glossa *ibi verbo circa nos*, dicit quod Cardinales sunt ad instar senatorum lateri Principis assistentium, ergo iure communi tenentur residere Romæ, & lateri Pontificis assistere, & ita Oldradus. *vbi supra* Sarnanus *de visit. cap*. 2. *à num*. 5. Laudensis. *quæstio* 68. Barbatius, *de Cardinalium potestate quæstio* 12. qui alios citant,

15 dicunt quod † Cardinales assistentes Papæ habentur pro residentibus, & faciunt in absentia fructus suos, quia seruiunt Romanæ Ecclesiæ, quæ est omnium mater & Magistra, assumunt enim partem ponderis diei, & æstus, quia sunt de visceribus Papæ, & pars corporis quinimo capitis eius *cap. ex parte de Clericis non residentibus. & in proœmio sexto decret. capite bona memoria de postulat. & capite felicis de pœnis in sexto*.

Sed dicet aliquis hanc extrauag. derogatam esse, per Tridentinum *sessio*. 23. *cap*. 1. sed contra insisto multipliciter & efficaci-

16 ter primò, quia vt ait † Augustinus Germonius *tractat. de Cardinalibus paragrapho tibi quoad vixeris, numer*. 10. explicans præfatum locum Concilij Cardinales Romæ residentes Papæ assistentes eò ipso quod Papa illos occupet in congregationibus, conciliis, & vocet ad consistoria in quibus causæ communes tractantur, nec illos licentiet, & excludat extra curiam, iam approbat causam iustam non residendi, in propria Ecclesia sicut approbaret causam alicuius Episcopi ad non residendum. Concilium autem declarat posse Episcopos, etiam Cardinales extra suam diœce-

17 sim esse causa cognita & approbata, à summo Pontifice, & respectu Cardinalium Romæ existentium, sat est quod sit implicita nec requiritur quod sit in scriptis, nisi vt existat alibi, vt in curia Regis vel alterius Principis, ad hoc autem requirunt Cardinales Episcopi licentiam, & approbationem in scripti

Secundò ex eodem Concilio vbi dicitur quod † causa non residendi iusta est euidens Ecclesiæ vtilitas, & si Episcopatui sit annexum aliquod munus & Reipublicæ officium, atqui Cardinalatus est dignitas instituta, vt Romæ resideat Cardinalis in euidentem vniuersalis Ecclesiæ vtilitatem, *capite bonæ, citato extrauag. execrabilis*, & aliis iuribus citatis; rursus Cardinalatus est annexa cura totius Ecclesiæ, vt Barbatius, Sarnanus, Laudensis & alij citati docent, ergo ex vi Tridentini non tenentur Cardinales residere in suo Episcopatu, sed si residet Romæ habetur pro residente in illo. 18

Tertiò, quia quando † priuilegium aliquod est insertum corpori iuris, nisi fiat de illo expressa mentio non intelligitur reuocatum, quod est de iure communi, atqui priuilegium datum Cardinalibus in extrauag. Ioannis 22. *execrabilis*. est in corpore iuris inserta titulo *de prabendis & dignitatibus* inter extrauagantes communes, ergo cum de illo non fiat expressa mentio in Tridentino non censetur reuocatum firmat regulam in contrarium, cum in præfata extrauaganti solum excipiantur Cardinales, & filij Regum, cæteri omnes censentur comprehensi sub illa, etiam si sint in seruitio domestico Papæ, quamuis in iure excipiantur. *capite cum dilectus capite ad audientiam capite de cætero de Clericis non residentibus*, nisi expresse dispensentur à Papa; limitanda sunt hæc iura per Concilium, quia isti seruitores non adstringuntur, vt non dimittant officium sicut Cardinales, quare quando Concilium Tridentinum docet, quod etiamsi sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia vel diœcesi residentiam, intelligendum est nisi sint in Romana Curia, quæ etiam est propria Ecclesia Cardinalium, tanquam coadiutores Papæ in officio Pastorali *capite fundamenta de electio. in sexto*. & hoc ex vi institutionis dignitatis Cardinalatus; quare ex vi huius Tridentini decreti solum adstringuntur Cardinales Episcopi, ad residendum in sua diœcesi, si non resident Romæ Pontifici assistentes. 19 20

Hæc sunt vtriusque sententiæ fundamina pro vtraque valde vrgentia meum iudicium (quod ex animo subiicio summo Ecclesiæ Pastori) est de iure communi decretalium & extrauagantium † Cardinales Episcopi non tenentur residere siue ante Cardinalatum siue post ipsum Episcopi consecrentur, hoc me quidem iudice manifestè probant argumenta secundæ sententiæ ex claris iuribus ibi citatis, quamuis enim residentia personalis 21

personalis in propria diœcesi sit obligatoria, ex præcepto diuino & naturali, vt vidimus, *lib.* 1. tamen etiam ex iure naturali officij & dignitatis Cardinalitiæ tenetur Romæ residere pro bono vniuersalis Ecclesiæ *cap. bona*, *& extrauag. execrabilis*. Quare nisi Papa declaret, quod eius assistentia non indiget semper censetur velle, quod exequatur exercitium suæ dignitatis, quæ altior est quam Episcopatus, vt declarauit Eugenius IV. *in epistola ad Henricum Archiepiscopum Cantuariens.* nam vi-
22 dens Papa Cardinalem Episcopum in Romana Curia & non eiicit, imo potius occupat in congregationibus & aliis muneribus concernentibus vniuersalem Ecclesiam, & tacet consentire videtur, & implicitè dispensare, quod non resideat in Episcopatu, & ex hac taciturnitate mihi videtur ortum ducere, quod sex illi Episcopi Cardinales Romæ, & non in sua diœcesi resideant, nam vicinitas diœcesum non excusat præcisè à residentia iuris diuini præceptа, vt constat ex pluribus declarationibus Cardinalium circa residentiam Parochorum de quibus *infra lib.* 3.

Existimo secundo propter argumenta facta in fauorem August.Germonij, quod
23 † ex vi Tridentini non tenentur Cardinales Episcopi non residere Romæ, sed solum tenentur residere in sua diœcesi, si non assistunt Romæ, hoc constat ex dictis argumentis, quæ me quidem iudice valdè efficacia sunt, nec enim voluit Concilium priuare Pontificem coadiutoribus sui Pastoralis officij, nisi ipse Pontifex expressè excludat Cardinales Episcopos, à curia Romana, vt vadant ad suos Episcopatus, vt fecit Innocentius IV. & consecuti sunt Pius V. & Vrbanus VIII. speciali bulla edita quam *infra* adducam.

24 Quare † nisi voluntas Papæ ita clarè expressetur potest Episcopus Cardinalis Romæ residere tutus in conscientia, si Papa ipsum videns tacet, quia tacens consentire videtur, quod vtatur exercitio suæ dignitatis, quare Diana *vbi suprà Resolutione* 8. *in fine* dicit, Hæc sententia quæ excusat Cardinales à residentia quamuis multorum
25 authorum iudicio sit firmata, tamen hodie per Tridentinum & Bullam Vrbani VIII. sustineri non potest ego quidem dico, quod per bullam Vrbani VIII. nam Tridentinum sufficienter videtur explicatum ex dictis.

Ad argumenta primæ sententiæ, quæ nostræ Resolutioni videntur opponi. Respondetur ad primum, quod illius capitis decisio pro nostra sententia est, vt vidimus,
26 noluit † tamen Pontifex, quod Cardinalis non resideret, in suo Episcopatu, quia quam-uis ex licentia Pontificia liceret non tamen decebat.

Ad secundum Respondetur, quod etsi † Cardinalis habeat ex vi suæ dignitatis 27
sponsam suam Romanam Ecclesiam, vt coadiutor Papæ, tamen dum est Episcopus aliam habet sponsam, ad cuius personalem residentiam tenetur, quia ex vi dignitatis Cardinalitiæ assistit vtilitati vniuersalis Ecclesiæ.

Ad tertium Respondetur, quod in iure illo diuino de residentia in propria Ecclesia † est exemptus ex vi dignitatis suæ Cardi- 28
nalitiæ, nisi Papa expressè contrarium velit, sicut voluit Vrbanus VIII. alios suos antecessores sequens, volens se priuare iuuamine Cardinalium Episcoporum, vt suis Ecclesiis personaliter residerent, & oues suas pascerent verbo, & exemplo, non quia si vellent non possent licitè Cardinales Episcopos, suos coadiutores in Ecclesiæ vtilitatem detinere in Romana Curia. Vnde Card. Bellarm. *in adnotationibus ad c.1. sess.23. Trid.* ait, *quod est causa sufficiens, vt Cardinalis Episcopus excusetur à residentia in suo Episcopatu, si ex mandato Papæ, ei assistit, quia officium Cardinalis est necessarium in Curia ad vtilitatem vniuersalis Ecclesiæ.*

RESOLVTIO IX.

De causis excusantibus Episcopos à personali residentia.

SVMMARIVM.

1. *Omnibus Patriarchalibus Primatibus, Metropolitanis, ac Cathedralibus Ecclesiis quibuscumque, quocumque nomine & titulo præfectis, & si S.R.E. Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel diœcesi residentiam, ex Conc. Tridentino.*
2. *Legitimæ absentiæ causas decernit Sacrosancta Synodus Tridentina, & n.* 3.
4. *An causa sufficiens ad translationem, & cessionem Episcopatus sit sufficiens ad dispensandum in residentia.*
5. *Episcopi translatio, depositio & cessio non tam constitutione canonica, quàm institutione diuina soli sunt Romano Pontifici reseruata, ex Innocentio III.*
6. *Cur translatio, depositio & cessio solum sint Romano Pontifici reseruata, ex sancto Thoma.*
7. *Vt hæc fiant à Summo Pontifice, non est æquitas in grauitate causa requirenda.*
8. *Episcopus depositus propter culpam, an de*

de iure communi non possit iterato ad Episcopatum reuocari.

9. *Si propter haresim vel schisma est depositus, an reuocandus ad ouium curam.*

10. *Quod Pontifex prudenter iudicet Episcopum, maiorem fructum in Episcopatu ad quem transfertur, an sit satis.*

11. *An Pontifex poterit pracipere in virtute obedientia Sancta alicui Episcopo, vt se transferat ad alium Episcopatum, ex eo solum quod maiorem vtilitatem sperat accepturas oues Episcopatus ad quem transfertur.*

12. *An hic Episcopus teneatur obedire Pontifici sub mortali, & num. 13.*

14. *Si sit alia persona à Rege proposita, qua aequalem, vel maiorem afferat gregi vtilitatem in spiritualibus & temporalibus, an teneatur obedire, nisi Pontifex pracipiat.*

15. *Quam similitudinem habeant cessio Episcopatus & dispensatio in residentia, & num. 16.*

17. *D. Thomas ad tria capita hac omnia reducit.*

SACROSANCTA Tridentina Synodus, *sess. 23. cap. 1. de reformatione.* sic
1 statui. *declarat Sacrosancta Synodus † omnibus Partriarchalibus Primatibus, Metropolitanis ac Cathedralibus Ecclesiis quibuscumque, quocumque nomine & titulo prafectis, etsi Sancta Romana Ecclesia Cardinales sint obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam, vbi iniuncto sibi officio defungi, teneantur, nec obesse posse, nisi ex causis & modis infra scriptis. Nam cum Christiana Charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, & euidens Ecclesia, vel Reipublica vtilitas, aliquos*
2 *nonnunquam abesse postulent, & exigant, † decernit eadem Sacrosancta Synodus, has legitima absentia causas, à Beatissimo Roman. Pontifice, aut Metropolitano, vel eo absente Suffraganeo Episcopo antiquiori residente, qui idem Metropolitani absentiam probare debebit in scriptis, esse approbandas, nisi, quod absentiam inciderit propter aliquod munus, & Reipublica officium, Episcopatibus adiunctum, cuius, quoniam causa sunt notoria, & interdum repentina nec eas quidem significare Metropolitano necesse erit.*

3 Quæ verba norma sunt moralis directionis, circa residentiam personalem Episcoporum, & eas enodare opere prætium iudico, nam de causis excusantibus alios Pastores Inferiores *infra* dicam, & priusquam ad causas respectu Episcoporum de-
4 ueniamus, dubitabit aliquis, † an causa sufficiens ad translationem, & cessionem Episcopatus, sit sufficiens ad dispensandum in residentia? Innocentius Tertius, *in capite inter corporalia. & cap. licet. de translatione Episcoporum.* dicit quod hæc tria † *Episcopi* 5
translatio, depositio, & cessio non tam constitutione Canonica, quam institutione diuina soli sunt Romano Pontifici reseruata. & Diuus Thomas, *opuscul. 18. de perfectione vita spiritualis, cap. 25.* expresse docet Episcopum non posse ad Religionem transire sine licentia Papæ non esse ex constitutione Ecclesiæ, sed est ex ipsa obligatione, quâ se Episcopi obligant ad perpetuam curam plebis habendam, quam doctrinam latè & eruditè confirmat. 22. *quastio. 185. art. 4.* Ratio autem cur † hæc tria solum sint Ro- 6
mano Pontifici reseruata, est, propter votum, quo Episcopi se obligant ad perpetuam animarum siue subiectarum, curam habendam, cumque, ex eadem radice oriatur obligatio residentiæ personalis cuius dispensatio soli Romano Pontifici de iure diuino competit, hæc enim quatuor translatio, cessio, depositio & personalis residentia cadunt sub Præcepto diuino, ex quo prohibetur Episcopus, transferri, cedere, deponi, & obligatur ad personalem residentiam.

Cæterum vt hæc fiant à summo Pontifice, † non est æqualitas in grauitate causæ re- 7
quirenda, nam ad depositionem multo maior requiritur, cum sit necessarium delictum iuridicè probatum, & vt ad probationem deueniatur magnum scandalum procedere, vel quod sit Hereticus, aut Schismaticus Episcopus de his plura alias. *Solum aduerto Doctoris Sancti Doctrinam articulo quarto citato ad 2.* quòd † Episcopus depositus propter 8
culpam, de iure communi non potest iterato ad Episcopatum reuocari, *cap. nequaquam 7. quastio. 1.* tamen Pontifex potest in hoc iure communi dispensare, & iterum reuocari, vel ad eundem, vel diuersum Episcopatum † si tamen sit depositus pro- 9
pter hæresim aut Schisma difficillimè reuocandus est ad ouium curam.

Ad translationem de vno Episcopatu in alium cum hodie ex rationabilibus motiuis, & ad regum instantiam fiat translatio ordinarie facilior, & non ita grauis causa exigitur, sat enim est, quod † Pontifex pruden- 10
ter indicet Episcopum, maiorem fructum, facturum in Episcopatu ad quem transfertur, tum in eleemosynis, quia ditior est, tum in animarum fructum, quia amplior.

Sed nunquid † Pontifex poterit præcipe- 11
re in virtute Sanctæ obedientiæ alicui Episcopo, vt transferatur ad alium Episcopatum ex eo solum quod maiorem, vtilitatem sperat accepturas oues Episcopatus ad quē transfertur? res est dubia, & apud nullum disputata, existimo primò, quod si nulla sit alia persona, quæ æque bene pascat Episcopatum,

patum ad quē fit translatio si Pontifex po-
nat præceptum, vt eius dispensatio acce-
12 ptetur, † tenetur sub mortali obedire Pon-
tifici, quia hoc cedit in vtilitatem Ecclesiæ
& dispensatio est licita, quare præceptum
de illa acceptanda est de re licita, & con-
seruatio in priori Ecclesia est impeditiua
maioris boni. Similiter si ex hoc, quod Epi-
scopus non acceptet nouum Episcopatum
sequitur magnum damnum in temporali-
bus circa prouisionem beneficiorum, cum
detrimento naturalium, veibi gratia, Ar-
chiepiscopatus Toletanus, cuius amplitu-
do & beneficiorum multitudo nota est, si
Archiepiscopus non est Cardinalis, cui ex
13 Priuilegio Summi Pontificis competit om-
nium prouisio naturalibus facienda si Car-
dinali Episcopo præcipiat Summus Ponti-
fex, quod acceptet Archiepiscopatum, te-
netur acceptare, vel ex hoc capite propter
bonum publicum.
14 Existimo secundò, † quod si sit alia per-
sona proposita à Rege, quæ æqualem, vel
maiorem afferat gregi vtilitatem in spiri-
tualibus, & temporalibus, non teneatur
obedire, nisi Pontifex præcipiat, quod eius
opinio, quæ probabilis est sequatur, cui se
debet subditus conformare: si tamen Rex
nō proponat nisi iustum iste tenetur obedi-
re, quamuis alias sit alia persona, quæ æquè
benè inseruiret, sed de hoc aliàs dixi con-
sultus an Eminentissimus Cardinalis de
Sandoual Episcopus Giennensis, tenere-
tur, acceptare Archiepiscopatum Toleta-
num cum in translatione dispensaret Sum-
mus Pontifex, tenebatur enim dubio pro-
cul.
15 Maiorem similitudinem habent † cessio
Episcopatus & dispensatio in residentia, si-
cut enim tenetur quis personaliter residere
& inuigilare super gregem suum, ita te-
netur iure diuino non deserere gregem in
quo fuit positus ab Spiritu sancto, vt re-
geret & pasceret, quare æqualis causa vide-
tur ad vtrumque requisita D. Thomas *arti-
culo 4. citato*, aliquas ponit ad cessionem, quæ
contioentur his versibus.

Debilis, ignarus, male conscius, irregularis,
Quem mala plebs odit, dans scandala, cedere
possunt.

16 Qua po t Summus Pontifex, *cap. nisi
cum pridem . de renunciatio*, de quibus latè
Barbo a, *ibi in collectaneis, & de potestate
Episcopi allegatio. 79. à num. 75.* Tamburi-
nius *de iure Abbat. tom. 1. disp. 13. quæst. 1. nu-*
17 *mero* 10. D. Thomas tamen † ad tria capita
hæc omnia reducit: primum eorum, quæ
se tenent ex parte ipsius Episcopi, vt debi-
litas corporis, ex infirmitate accidentali,
aut ex senectute, mala conscientia, irregu-
larit . scandalum: secundum ex parte ple-
bis, quæ ipsum odit tanquam inimicum.
Tertium ex parte extraneorum, qui ipsum
persequuntur, de quibus latè Authores ci-
tati, & Sylvius 22. *quæstio* 185. *art.* 4. sed in
dispensatione à personali residentia ad alia
capita reduxit Concilium Tridentinum,
vbi supra, quæ sigillatim sunt enucleanda.

RESOLVTIO X.

Quid Concilium per Christianam charitatem?

SVMMARIVM.

1. *Per Charitatem Christianam à Concilio positam, vt primam causam non residendi, quid intelligatur.*
2. *An relicto proprio grege vicario idoneo commendato possit Episcopus ad tempus necessarium in aliena prouincia & diœcesi commorari.*
3. *Officium Episcopi circa quæ versetur, ex Dom. Caietano.*
4. *Quod spirituale sit magis necessarium, quàm aliud?*
5. *Quod humana prudentia relinquatur pensandum?*
6. *Ex doctrina Eminentissimi Cardinalis Cajetani quid colligendum.*
7. *Hæresis sicut cancer serpit.*
8. *An Episcopus possit deserere gregem prouidendo de administratore prudenti, & sufficienti instructus scientia.*

COMMVNIS, & certa sententia, † per 1
Christianam charitatem à Concilio
positam, vt primam causam non residendi,
intelligunt proximorum vtilitatem, quan-
do scilicet Episcopi industria, & in rebus
agendis dexteritas, prudentia, maximè si
iam sit experta necessaria est ad inimicitias,
grauesq; discordias, & alterius populi pec-
cata vitanda, maximè contra fidem pro-
pter adstantes hæreticorum turmas, quas
Episcopus sua prædicatione disperget, &
populum in fide consolidabit, tunc enim
† relicto proprio grege vicario idoneo com- 2
mendato, potest ad tempus necessarium
in aliena prouincia & diœcesi commorari,
ita Toletus *in summa lib. 5. cap. 4. num. 3. vers.
per Christianam charitatem* Palao, *tractatu
17. disp. 5. punct. 4. num. 3.* Marcus Antonius
Genue. *in manual. Pastorum, cap. 31. num. 3.*
Molfesius *tract. 6. cap. 11. num. 9.* Sanctarel
lus *variarum quæstio. 3.* Barbosa *de potestate
Episcoporum allegat. 53. n. 3.* & aliis terminis
non meminentes Concilij Tridentini do-
cuerunt

cuerunt, Soto, *lib. decimo, de iustitia, quaest. 3. articulo quarto.* Caietanus 22. *quaest. 185 articulo quinto, §. dupliciter,* & Syluius, *ibi quaestio vnico, §. charitas.* Couarruuias, *lib. 3. variarum capite 13. numero 9.* Cordub. *libro 1. quaestio. 18.* Vasquez, *de beneficiis, capite 1. §. 1. dub. 2.* sed audiamus Dominum Caietanum, cuius integrum commentarium *suprà lib. 1.* dedi digestum, nullus enim post Diuum Thomam melius scripsit de residentia Episcoporum, quare non erit inutile aliqua

3 verba etiam repetere. † *Officium Episcopi cum praecipuè circa spiritualia versetur & spirituale est magis necessarium Ecclesiae, quam temporale non licitè Episcopus propter temporalem negotium alterius persona vel Ecclesiae priuaret Ecclesiam suam spirituali pastu, ad quem persona sua praesentia tenetur, sed è contra optimè faceret si in temporalibus damnum sustineret, vt alteri in spiritualibus subueniret; similiter*

4 *cum † vnum spirituale sit magis necessarium quam aliud puta negotium fidei vel pacis, quam administratio Sacramentorum & huiusmodi laudabiliter Episcopus pro negotio fidei vel pacis in aliena moraretur Ecclesia, posset tamen tanta necessitas alteri Ecclesiae vel personae in minus bono spirituali imminere, vt laudabiliter Ecclesia eligeret sustinere aliquod detrimentum in se ipsa per subtractionem sui Pastoris ad tempus, vt tantae alterius necessitati sub-*

5 *ueniret. Prudentia † autem humana relinquitur pensanda quantitas alienae necessitatis cum quantitate damni spiritualis, praecipuè Ecclesiae propriae si enim bona fide prudens propter aliquod pietatis opus Ecclesiam suam ad tempus corporaliter deserit, etiamsi minus rectè iudicaret non imputaretur ei ad culpam mortalem ab eo qui intuetur, quod cogitationes mortalium timidae & incertae prouidentiae nostrae,* hactenus Card.

6 Ex qua † doctrina colligitur primò, quod si Episcopus mittatur à summo Pontifice ad aliam Ecclesiam, in qua est periculum labendi in haeresim & apostatandi à fide, quamuis in propria Ecclesia sequatur notabile damnum in administratione Sacramentorum, & praedicatione verbi Dei, aut aliis moribus licitè potest Episcopus adire, quia maiori malo Ecclesiae est succurrendum,

7 † haeresis enim serpit sicut cancer & vna Prouincia infecta contagio suo, alias inficit, quod tenet verum si non sint alij, qui ita bene solicitè, & prudenter malo imminenti obuiarent; quod si Episcopus vadit deserens suam prouinciam, summo Ecclesiae Pastori qui illum mittit, competit prouidere de remedio ad euitandum damnum.

Colligitur secundò, ad Christianam pietatem pertinere, si familia Episcopi, hoc est puritas sanguinis, vel infamia de laesa Maiestate immineret, si † prouideat de admi- 8 nistratore prudenti, & qui vigeat zelo Sancto, & sit scientia sufficienti instructus potest deserere gregem suum illi commissum, vt sua stemmata, & puritatem defendat, siue dicat bona fide profuturum, & quamuis minus rectè iudicet, non tamen imputabitur ad mortale, & Ecclesia eligeret laudabiliter suo Pastore ad tempus carere, vt suam defendat sanguinis puritatem, & dedecus quod imminet quod in Ecclesiae suae non parum verget honorem, quod prudens rectè iudicet pensans quantitatem huius familiae, necessitatis cum quantitate damni, quod potest contingere ex temporali Pastoris absentia, neque hoc est contra ordinem charitatis quando prouidetur, de Vicario prudenti, & per accidens est quod sequatur damnum spirituale.

RESOLVTIO XII.

Quid vrgens necessitas?

SVMMARIVM.

1. *Diui Augustini ad Clerum & vniuersam plebem Hypponensem se excusantis epistola, & n. 2.*
3. *Vrgentem inter & extremam necessitatem discrimen, & n. 4.*
5. *Vtrum Episcopi possint se absentare.*
6. *An ob tyranni vel populi insolentiu persecutionem licita sit absentia.*
7. *An Pastor posit se absentare dum imminet damnum in spiritualibus proprij gregis.*
8. *Pastor debet minus aestimare vitam propriam, eiusque detrimentum quam proprij gregis.*
9. *S. Athanasius an instinctu diuino se absentauit.*
10. *An ad vrgentem necessitatem pertineat quod Episcopus absens sit à propria Ecclesia vt sit in Concilio generali, Prouinciali, aut Nationali.*
11. *An assistentia propria in Concilio non sit admodum necessaria.*

Diuus Augustinus † *epistola 138. ad Clerum, & vniuersam plebem Hipponensem* 1 excusans se, quod aliquandiu non resideat, sic fatur. *Peto charitatem vestram, & per* IESVM CHRISTVM *obsecro, ne vos contristet, mea absentia corporalis, nam spiritu, &*

& cordis affectu puto vos non dubitare nullo modo me à vobis posse discedere, quamuis me amplius contristet, quam forte vos ipsos, quod infirmitas mea sufficere non potest omnibus curis, quas de me exigunt verba Christi,
2 *quibus me & timor eius, & charitas sanire compellit, illud vero nouerit dilectio vestra, nunquam me absentem fuisse licenciosa libertate, sed necessaria seruitute, quæ sæpè sanctos fratres, & collegas meos, & labores marinos, & transmarinos compulit sustinere, à quibus me semper non indeuotio mentis, sed minus idonea valetudo corporis excusauit*, vbi sanctus Doctor pro eodem accipit, *necessa-*
3 *riam seruitutem*, ac concilium † *vrgentem necessitatem*; non dicit *extremam*, quia vbi est extrema necessitas salutis animarum, quibus succurrere potest Episcopus tenetur iure naturali, non residere, vt illis subueniat; de vrgenti necessitate dubium est, quæ dicatur in præsenti?

Ex quo colligunt omnes, quod infirma valetudo à qua commodè sanari in sua
4 Diœcesi non potest, vel ob aeris in salubritatem Medicorum & medicamentorum indigentiam, vel quia necessarium ad balnea adire, potest Episcopus absentari toto illo tempore, quod Medici prudentes, & timoratæ conscientiæ, & non adulatores, assentatoresve iudicauerint, dummodo de gubernatore competenti prouideat, si tamen morbus perpetuus sit, & insanabilis nullatenus licet Pastoribus gregem deserere, ita Armendariz in additionibus, *libro* 2. *titulo vigesimo tertio*, *lib.* 2. §. 1. Rubrica
5 † *vtrum Episcopi possint se absentare*, *numero* 4. *&* 7. vbi dicit decisum esse à sacra Congregatione, cuius decisionem refert Bellarminus, *sessio.* 23. *capite* 1. ibi *non licet Episcopo absentare se ab Episcopatu suo etiam propter morbum perpetuum*, quod ego intelligo sine Papæ dispensatione ad quam faciendam sufficiens causa est morbus perpetuus, non tamen magna senectus.

6 Secundò conueniunt omnes, quod † tyranni aut populi insolentis persecutio personæ non Ecclesiæ, aut aliarum ouium suarum, etsi sit persecutio personæ quam inimici quærunt interficere, non tamen timetur magnum damnum Ecclesiæ, aut ouium spirituale detrimentum, tunc enim licita est absent[illegible]ebe & fuga Prælati, sic fecere m[illegible] & i[illegible]signes sancti, sanctus Ioannes E[illegible]ista, sanctus Thomas Cantuariensis, [illegible]nctus Stanislaus, & innumeri alij, si
7 tamen † immineret damnum in spiritualibus proprij gregis, ex nulla causa potest se absentare Pastor, quia *bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus suis. Ioannis* 10. *numero* 10. ita enim strictissimi iuris est pastorale munus, & ita arctè obligat, † quod mu- 8
nus debet æstimare propriam vitam, eiusque detrimentum, quam proprij gregis, vt est Patrum indubitata sententia, quam manifestè colligunt ex præfato Ioannis testimonio. Ita Augustinus, *libro de Pastoribus capite octauo*. Nicolaus Papa relatus *capite sexsestaris* 7. *quæstione octaua*. Bernardus *libro de persecutione sustinenda, capite trigesimo primo*, Athanasius *in epistolam ad Hebræos, capite vltimo*, quod si dicas, quod Beatus Athanasius suum gregem relinquebat expositum lupis rapacibus Arrianis, quorum hæresi totus penè orbis infectus erat; ergo cum periculo detrimenti spiritualis ouium licita est fuga, & absentia à proprio grege. Respondetur † sanctum 9
Doctorem hoc fecisse instinctu diuino, vt totam Ecclesiam defenderet, & articulum *consubstantialitatis*, trium personarum diuinarum, tunc enim nomine totius Ecclesiæ legatione fungebatur, pro Christo, si autem Arriani ipsum caperent absque dubio interficerent cum magno totius Ecclesiæ detrimento, pro quo tanquam pro bono corporis licitè permittebatur detrimentum alicuius partis minus principalis.

Tertiò conueniunt omnes † ad necessi- 10
tatem vrgentem pertinere, si Episcopus absens sit à propria Ecclesia, vt sit in Concilio generali, Nationali, aut Prouinciali. Hæc enim assistentia ad præfata Concilia, est munus Episcopale altissimum, cum pertineat ad totam Ecclesiam, nationem, aut prouinciam, agitur enim de bono communi, quare si prouiso administratore conuenienti aliqnod detrimentum sequatur in propria diœcesi permittendum est, quia potius est bonum totius, quam partis, verum est quod † assistentia propria in con- 11
cilio non est admodum necessaria, quia sunt multi alij, qui benè, doctè, & prudenter tractent ibi materias communes, easque proponāt summo Ecclesiæ Pastori, sine cuius voto decisiuo nihil agetur, & sine illo nihil canonice decernitur, & ex alia parte sit valdè necessarius suæ Ecclesiæ, non tenetur Episcopus assistere Concilio, imo maior potest esse necessitas in sua Ecclesia, quam interessentia Concilij, quod non posset se absentare tuta conscientia, quamuis de hoc certiorem debeat facere Summum Pontificem, vel Præsidem Concilij.

RESOLV

RESOLVTIO XIII.

An votum peregrinationis sit vrgens necessitas?

SVMMARIVM.

1. *An si Episcopus fecerit votum alicuius magnæ peregrinationis, teneatur sub præcepto ad illud implendum, etiam non residendo & sic voti adimpletio sit vrgens necessitas.*
2. *In Pastoris consecratione est votum residendi personaliter ex D. Thoma.*
3. *An si quidam Episcopus fecit votum peregrinationis Hierosolymitanæ, quod Pontifex non declarauit esse irritum & nullum, imò potius illud commutauit, an sit validum.*
4. *Quando id licitum fuisse Episcopis, dicat Sanchez.*
5. *Votum longæ peregrinationis quod excedat spatium trium mensium si fiat ab Episcopo qui habeat actualem ouium curam, & non sit expressè dispensatus an sit irritum ipso facto.*
6. *Quando id votum sit irritum, ex Sanchez.*
7. *An votum factum ab Episcopo ingrediendi religionem sine expressa licentia Papæ est nullum, & inualidum.*
8. *In Episcopi consecratione an votum Religionis impediatur.*
9. *Quousque dispensatio à Papa sit facta, materia voti ingrediendi Religionem est impeditiua maioris boni.*
10. *Ante actualem dispensationem materia voti de eleemosyna est ex natura rei opposita cum materia voti paupertatis.*
11. *Inter ea quæ sunt inhibita, quia mala, & inter ea quæ sunt mala quia inhibita manifestū intercedit discrimen, & n. 12.*
13. *Materia residentiæ ex natura sua est opposita materiæ voti Religionis.*
14. *Exemplum affertur, & n. 15.*
16. *Si Episcopus dum emittit votum Religionis aut longæ peregrinationis expressè ponat conditionem, si Papa dispensauerit, an tunc validum sit votum.*
17. *Papa dispensante in residentia non est Episcopo Religio impeditiua maioris boni præcepti iure diuino.*
18. *An Episcopus qui sub conditione expressa vouit Religionem teneatur petere licentiam, & dispensationem in residentia.*
19. *An quando superioris consensus consecutio facilis est, sit etiam licentia.*
20. *Quandonā obligatio voti maneat suspensa.*
21. *Qui fecit votum Religionis exprimens conditionem, si Papa dispensauerit, quas causas prudenter iudicare debet.*
22. *An Pontifex in præcepto diuino de personali residentia non possit dispensare sine causa sufficienti.*
23. *An Episcopus qui vouet Religionem, si Papa dispensauerit, si iudicatur à viro timoratis quod causa non sit sufficiens excusetur à petitione illius.*
24. *Qui facit votum dandas magnas eleemosynas si illi det Archiepiscopatum Pontifex an sint exercitia virtutis.*
25. *Votum longæ peregrinationis & Religionis ab Episcopo factum, an ipso iure irritum sit, remissiuè, & n. 26.*
27. *Domini Caietani sententia affertur.*
28. *Licèt præceptum sit affirmatiuum obligans semper, sed non pro semper, tamen obligat semper ad residendum continuè personaliter, ex D. Caiet.*
29. *Quid sit modicum tempus ratione cuius moraliter non discontinuetur residentia continua, quæ præcipitur.*
30. *Cuius arbitrio relinquatur modicum tempus.*
31. *Modicum tempus quod dicatur, ex Graffis.*
32. *Corseti sententia.*
33. *Papa post Concilium Tridentinum potest declarare attenta qualitate personæ & consideratis aliis circumstantiis, quod modicum tempus non discontinuans residentiam sit plusquam tres menses, vel vnius anni.*
34. *Alexandri III. sententia, & n. 35.*
36. *Quando nondum erat detractum quid sit modicum tempus ad non residendum.*
37. *Quid sit modicum tempus supposita declaratione Concilij.*
38. *Episcopus satis prudenter facit qui tale votum emisit.*
39. *Sanchez sententia.*
40. *An Prælati regulares possent vouere votum transmarinum in subsidium terræ Sanctæ, ex Barbos.*
41. *An prius debeat Episcopus implere votum quàm fiat Episcopus.*

SED modo superest, an si † Episcopus fecerit votum alicuius magnæ peregrinationis, verbi gratia, Hierosolymitanæ, aut Compostellanæ teneatur sub præcepto ad illud implendum, etiam non residendo & sic voti adimpletio sit vrgens necessitas de qua Concilium? Et quidem hoc votum, aut commissum est ante susceptionem Episcopatus; aut postquam quis factus est Episcopus, & Pastor consecratus, in cuius † consecratione, vt suprà vidimus *ex Diuo Thoma*, est votum residendi personaliter de voto isto facto ab Episcopo post consecrationem dicit Thom. Sanch. *lib. 4. summ. c. 25.* secutus. Suarez, *tom. 2. de Relig. tra. 3. de voto, c. 4.* Ta-

bienna, *verbo votum* 5. *q.* 2. *n.* 1. quod est validum, sicut votum subditorum de rebus licitis, quia in tali voto est imbibita conditio affirmatiua, si superior consenserit, & in voto Episcopi, si Papa dispensauerit, quia istis non subest aliqua ratio cur sit nullum votum, nisi ratione materiæ prohibitæ, quæ saluatur, ex illa imbibita condi-
3 tione, si auferatur prohibitio. Secundo, quia *capite magna, de voto*, quidam † Episcopus fecit votum peregrinationis Hierosolymitanæ, quod Pontifex non declarauit esse irritum, & nullum, imo potius illud commutauit, atque ita supposuit illud esse validum. Tertiò, quia votum in Hierosolymitanum subsidium licitum erat, emittere, & exequi ab Episcopis inconsulto Summo Pontifice, vt docent Butrius, *cap. scriptura num* 4. *de voto* Abbas *numero vltimo*, Cardinalis *numero* 3. *quæstio*. 8. Ananias *numero* 9. Cardinalis, *cap finali numero vnico quæstio*. 2. Ancharranus, *capite magna numero* 12. *de voto*, & alij de quibus assenti-
4 tur ipse Sanchez, *numero* 42. *in fine*, aliis citatis dicens † id fuisse licitum Episcopis, quando omnibus generaliter concedebatur aditus in terram sanctam, at cum hodie hic aditus non pateat, indiget Pontificia licentia, quare ex vi residentiæ personalis non est irritum votum, adeundi in subsidium terræ sanctæ.

Sed hæc Sanchez, & sequacium opinio
5 mihi summè displicet, existimo enim, quod † votum longæ peregrinationis, quæ excedat spatium trium mensium, etiamsi sit Compostellanæ & Hierosolymitanæ, si fiat ab Episcopo, qui habeat actualem ouium curam, & non sit expresè dispensatus in residentia, hoc, inquam, votum esse ipso facto irritum, ita Syluester, *verbo votū* 3. *q.* 1. *n.* 4. *q* 4. *n.* 4. Tabienna, *q.* 1. *n.* 3. Alu. *in speculo iuris Pontificij*, *cap.* 9. Azor. *p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 16. *quæstio*. 2. Sayrus *in claui libro* 6. *capite* 5. *numero* 24. Antonius Genuensis *in Manuali capite* 31. *numero* 11. Filliucius *tractatu* 26. *cap.* 6. *numero* 169. dicens hoc votum esse inualidum, quia materia est iure naturali, & diuino prohibita. Malderus 22. *tractatu* 10. *cap.* 5. *dub.* 7. Richardus *in* 4. *distinctione* 38. *articulo* 4. *quæstio*. 2. Paludanus *quæstione* 3. *articulo* 1. Maior. *quæstione* 3. *dub.* 1. Antoninus 2. *parte titulo* 12 *cap.* 5. §. 6. Angelus, *verbo votum* 2. *numero* 1. *&* 2. & tandem ipse Sanchez *numero quadragesimo*. Sic fatur, *indica-*
6 *rem* † *esse irritum id votum, quando attentis circumstantiis iudicaretur maius Dei obsequium residere, nec petere eius absentiæ facultatem, quia tunc tanquam obstans maiori bono, non obligaret*. Hæc ille, atque longa absentia vltra spatium trium mensium semper ex natura sua, est impeditiua maioris boni pascēdi gregem, cuius obligatio est de iure diuino. Ergo votum de longa peregrinatione semper est impeditiuum maioris boni, atque ita nullum & irritum.

Secundò, quia † votum factum ab Episco- 7
po ingrediendi Religionem sine expressa licentia Papæ, nullum est, & inualidum, vt expresè tenent D. Thomas *quæst.* 185. *art.* 4. Sayrus *vbi supra*, & alij citati, & colligitur manifestè *ex capite nisi cum pridem de renunciatione*, votum enim renunciandi Episcopatum nullum est, quia est impeditiuum maioris boni, quod promisit Episcopus voto perpetuo, & solemni in sua consecratione, vt expresè sanctus Thomas *quæst.* 189. *art.* 7. de vacando diuinis obsequiis in procuranda proximorum salute, ratione curæ Pastoralis, quam † ex natura sua impedit vo- 8
tum Religionis; ergo istud ex natura sua nullum est, nisi antecedat prius Pontificis licentia, & dispensatio in vinculo matrimonij contracti cum Ecclesia.

Neque valet dicere, quod tale votum Episcopi est validum si Pontifex dispensauerit, aut licentiam concesserit transuolandi ad religionem. Hoc, inquam, manifestè reiicitur, quia † quo vsque sit facta 9
dispensatio, materia huius voti est impeditiua maioris boni, & contra maiorem obligationem scilicet iuris diuini, de pascendo grege sibi commisso, atque ita votum de tali materia ipso facto est irritum. Sicut si Religiosus Professus faciat votum elargiendi mille in eleemosynam, ipso facto est nullum & irritum, quia quamuis Pontifex possit dispensare in voto solemni paupertatis iuxta sententiam Sanchez & aliorum, tamen, quia † ante 10
actualem dispensationem, materia voti de eleemosyna est ex natura rei opposita cum materia voti paupertatis, nullus hucusque dixit, quod tale votum est validum, & conditionale, si Papa dispensauerit, atqui materia voti Religionis non est minus opposita ex natura rei cum materia præcepti diuini de residentia; ergo votum Religionis factum ab Episcopo, actu exercente Pastoritiam curam, ipso facto irritum est.

Secundò probatur ex manifesto discrimine, quod versatur † inter ea quæ sunt in- 11
hibita, quia mala, & ea quæ sunt mala, quia inhibita: ista enim cum seclusa prohibitione non sint mala, possunt esse materia præcepti, & voti in aliquo casu in quo ordinentur ad aliquod bonum, vt egregiè aduertit Dominus Caietanus, *secunda secundæ quæstione* 88. *articulo* 8. §. *vnde ad primum dubium*, at vero ea quæ sunt inhibita, quia mala ex natura rei, quia ex natura rei sunt impedi

impeditiua hnic personæ maioris boni nullo modo esse possunt huic personæ materia voti, licet enim votum Religionis ex sui forma (vt ait Alexander III. *rescribens Episcopo Trecensi, cap. Magna, de voto,*) id est, ex suo genere sanctum, & honestum sit, tamen ex persona vouentis minus licitum videtur, cuius ratio est perspicua, quia huic personæ scilicet Episcopo non residere, est illicitum ex natura rei, & diuino præcepto,
13 & sic materia † huius præcepti diuini, ex natura sua est apposita materiæ voti Religionis, quæ in Episcopo est impeditiua maioris boni, quare ante dispensationem, vouere Episcopum Religionem, non est opus virtuosum nec in voto imbibitur conditionalis, si Papæ placet, quia in his quæ sunt inhibita ex natura rei, non imbibitur talis conditio, vt supra dicebam de Religioso.

14 Et explico † alio exemplo, quamuis ex iusta causa possit Rex mihi applicare diuitias Petri, tamen si antequam applicem ego faciam votum elargiendi in eleemosynam mille quæ sunt actu Petri; & non mea, num quis dicet tale votũ esse validum & conditionale & imbibere conditionem, si Rex illas mihi diuitias Petri applicauerit? cuius ratio est quia bona Petri ante actualem applicationem non sunt mea, vnde quando voueo de illis elargiri pauperibus; non intelligitur conditio, si Princeps ea mihi applicauerit. Ita est in præsenti quia materia voti respectu Episcopi vouentis
5 Religionem ex natura rei est illicita, illi ergo non intelligitur conditionalis si Papæ placet, quod secus est in illis quæ sunt inhibita iure humano & mala quia inhibita; quia ablata inhibitione posita ab homine non manent mala, imo sunt bona, vt actus virtutis abstinentiæ, & similes; atque ita dum voueo de illis votum est validum conditionatè si superiori placet, vt est communis & certa sententia, cum Diuo Thoma, *articulo octauo citato, ad tertium.*

16 Si tamen † Episcopus dum emittit votum Religionis, aut longæ peregrinationis expressè ponat conditionem si Papa dispensauerit, tunc validum est votum, & obligauit, posita conditione ex qua expressè posita oritur quod materia voti Religionis
17 non sit impeditiua maioris boni, quia † Papa dispensante in residentia non est Episcopo Religio impeditiua maioris boni præcepti iure diuino, in quo supponitur quod Papa dispenset; idem iudicium esto de Religioso professo, qui vouet dare mille pro eleemosyna, si Papa dispensat in voto paupertatis, nam tale opus conditionale bonum est; & virtuosum.

Verum est; quod † Episcopus qui sub 18
hac conditione expressa vouit Religionem est valdè probabile quod teneatur petere licentiam, & dispensationem in residentia, ita tenent Paludanus, Antoninus, supplementum Gabrielis, Syluester, quos citat & sequitur Sanchez, *vbi suprà, numero vigesimo-quarto*, Caietanus 22. *quæstio octuagesima-octaua, articulo octauo, paragrapho, ad hoc dicitur, & in summa verbo Votum capite secundo, numero septimo*, sed ego hanc communem sententiam intelligerem hoc modo;
quod quando † consecutio consensus superioris 19
facilis est, & etiam licentia, quia sunt rationes, quæ prudenter obligare possunt ad licentiandum subditum circa rem, quam vouet, tenetur subditus petere licentiam dicendo expressè, quod fecit votum, etsi licentia concedatur tenetur votum implere, quia iam fit absolutum, cum sit conditio posita, ex cuius positione tenetur ad actum absolutum, si tamen non concedatur si explicuit votum fecisse, votum manet irritum, & non reuiuiscit aliquando, si tamen non explicuit qualitatem voti, & si non teneatur ad illud, quia materia manet sibi in-
hibita, & sic † obligatio voti manet suspen- 20
sa. Vnde si alio tempore Prælatus licentiam concedat, reuiuiscit voti obligatio, exeritque vires suas, & tenetur subditus illud adimplere, quia iam conditio, quam votum exigebat, ponitur de facto, & vsque ad eius positionem suspenditur vis obligandi subditum, qui non manet obligatus cum materia voti sit sibi inhibita.

Si tamen, † qui fecit votum Religionis 21
exprimens conditionem, si Papa dispensauerit, prudenter & timoratè iudicat causas; quas habet ad ingrediendum Religionem; & Episcopatum relinquendum non esse sufficientes vt Papa dispenset, & licentiam concedat, atque iudicent viri timoratæ conscientiæ; non tenetur petere licentiam, à Papa, sed semper manet votum conditionatum, quo vsque superueniat causa, quæ prudenter iudicetur sufficiens, cuius ratio est,
quia † Pontifex in præcepto diuino de per- 22
sonali residentia non potest dispensare sine causa sufficienti, sine qua nulla est dispensatio, vltra peccatum mortale, quod committitur tàm à petente, quam à conce-
dente: Ergo † Episcopus qui vouet Reli- 23
gionem, si Papa dispensauerit, si iudicatur prudenter à viris timoratis quod causa non est sufficiens, excusatur à petitione illius, præterquam quod qui vouit hoc modo non obligatur, nisi ad ponendum media natura sua sufficientia, ad illud im-

plendum, at si iudicatur prudenter, quod causa ad dispensandum ad residentiam, non est sufficiens nullatenus vouens tenetur ex vi voti ad petendam dispensationem, quare votum illud erit solum conditionarum validum, eritque actus virtutis Religionis, sicut votum Religiosi Professi de dando mille in eleemosynam si Papa dispensaret in voto Paupertatis,
24 & † votum, quod quis facit dandas magnas eleemosynas si Pontifex illi det Archiepiscopatum Toletanum, sunt exercitia virtutis, tum Religionis, tum misericordiæ, at nec Religiosus tenetur petere talem dispensationem, nec alter procurandi Archiepiscopatum.

25 Id quod dixi, votum † longæ peregrinationis, & Religionis factum ab Episcopo, esse ipso iure irritum, vtpotè de materia impeditiua maioris boni, & obligationis, & quod in illo voto non est imbibita conditio si Papæ placet, hoc inquam intelligi debet de Episcopis actu exercentibus munus Pastorale circa gregem suum, non vero de Episcopis titularibus non exercentibus actu munus pascendi oues, cum quibus non est necessaria actualis dispensatio in iure diuino de actuali personali residentia, quia illam ex defectu materiæ sibi moraliter impossibili habere non possunt, &
26 sic solum exigunt licentiam intrandi Religionem, & longæ peregrinationis, quæ iure humano est illis prohibita, nec est aliqua dispensatio iuris diuini necessaria, hoc enim in illis consopita manet, nec exerit vires suas, quare in horum Episcoporum votis est imbibita conditio si Papæ placet, & de his intelligo doctrinam Domini Caietani, *in summa vbi supra numero septimo*
27 citato dicentis, *si † Episcopus vouerit ingredi Religionem, subintelligitur si Papæ placet, vnde tenetur requirere si Papa placet, vt impleat votum an non, si placet implere, si non, irritum est votum, quia Episcopo prohibitum est ingredi Religionem*, hæc ille; isti enim Episcopi, vidui sunt cum Ecclesia sponsa sua sit extincta, quare solum habent vinculum matrimonij in habitu, non in actu.

Ex dictis colligitur, vt egregiè adnotauit Dominus Caietanus 22. *quæstio.* 185.
28 *articulo quinto*, quod † licet præceptum sit affirmatiuum obligans *semper, sed non pro semper*, tamen obligat semper ad residendum continuè personaliter, quare omnis non residentia, quæ per multum temporis discontinuat residentiam mandatam iure diuino opponitur præcepto residendi, & vigilandi super gregem commissum Epi-
29 scopo, quid autem † sit modicum tempus ratione cuius moraliter non discontinuetur residentia continua, quæ præcipitur, pertinet ad superiorem Legislatorem, aut ad eius in terra Vicarium, quid autem dicatur modicum tempus variè & iuxta varia negotia, & negotiorum circunstantias, determinatur in iure, vt videre est apud Antonium Corsetum *tractatu de minimis, qui habetur tomo decimo octauo D D. parte secunda, numero decimo octauo.* Albericum *in dictio. verbo modicum temporis*, Brixianum, *in repertorio*, qui dicunt quod † modicum 30
tempus relinquitur arbitrio iudicis secundum qualitatem operis, loci & temporis & personarum iuxta Bartolū *lege si susceperit, Paragrapho 1. D. de indictis, in verbo modica*, Glossa *capite præterea, verbo breue de ætate, & qualitate.* Vnde Graffis *libro secundo de arbitriis capite quadragesimo primo, numero decimo*, dicit, quod † modicum tempus ali- 31
quando dicitur viginti dies, aliquando biennium, aliquando vnus annus, aliquando septennium, aliquando sexdecim menses, vt determinauit Rota *in vna Nephesina Canonicatus vigesimo quinto Februarij millesimo sexcentesimo vigesimo quinto, coram Domino Merlino*, cum autem Concilium Tridentinum modicum tempus circa Episcopalem residentiam personalem declarauerit esse trium mensium dumtaxat, atque ita si sit huius modici tēporis excessus, non residentia ex natura rei opponitur præcepto diuino, & sic votum magnæ peregrinationis vltra spatium modicum temporis assignatum à Tridentino (ratione cuius non discontinuatur residentia, nam modicum & nullum æquiparantur in iure, vt ait † Corsetus *vbi supra parte 1. nu-* 32
mero sexto, ex *capite licet causam, de probationibus, & capite cum te, de re iudicata*, & sic Romanus *consil.* 263. docet quod aliquis dicitur continuo residere, quamuis modico tempore absit) est irritum, & nullum, nec potest habere implicitam conditionem si Papa dispensauerit; quia ante dispensationem absentia vltra modicum tempus, ex natura rei & seclusa quacumque lege humana, est illicita, & impeditiua maioris boni, nisi in voto exprimatur conditio si Papa dispensauerit, vt supra.

Dices † Papa etiam post Concilium Tri- 33
dentinum, potest declarare attenta qualitate personæ, & consideratis aliis circunstantiis, quod modicum tempus non discontinuans residentiam sit plus, quam tres menses, vt vnius anni & amplius. Ergo in voto peregrinationis facto imbibitur conditio si Papa prolongarit tempus modicum, quod sit sufficiens ad meam

meam peregrinationem, atque ita non est modo irritum ipso facto, sed conditionatum.

Respondetur primò, quod forsan pro-
34 pter hoc † Alexander III. *in c. Magna, de voto & voti redempt.* declarauit validum votum factum ab Episcopo Trecensi, qui vouit votum longæ peregrinationis Hierosolymitanæ, cuius ipse Episcopus petit absolutionem, & tamen Pontifex non irritauit, sed commutauit in hoc quod expensas itineris in euudo redeundo, & ibi morando in vsus terræ sanctæ mitteret absque diminutione, quia quamuis non concessa licentia votum manebat nullum, tamen quia propter conditionem imbibitam manebat obligatus sub conditione hanc obligationem commutauit in prædicta, ne scandalizentur Laici &
35 dicerent, *vbi est Deus Clericorum?* Et hoc exemplo crederent, quod ipsi non tenebantur ad voti obseruantiam; quare votum huius Episcopi, & fuit validum sub conditione, si Papæ placuerit, & ita manebat obligatus, ad requirendum Papæ placitum, & erat non validum absolutè, quia Papa non concessit licentiam, quia ex parte cessauit motiuum voti mortuo Comite Gampaniæ, ad quem ibat pro libertate suæ Ecclesiæ, & sic obligationem voti conditionati commutauit, illa enim tenebatur Episcopus quatenus erat ex parte sua, tunc autem temporis
36 imbibatur conditio præfata, quia † nondum erat detractum, quid sit modicum tempus ad non residendum, & hoc dependebat à voluntate Papæ, hodie tamen est iam determinatum tempus trium mensium, qua supposita determinatione est præceptum diuinum.

37 Respondetur secundò, quod † supposita declaratione Concilij, quid sit modicum tempus, quod pro nullo reputatur ad discontinuandam residentiam, eo ipso quod notabiliter excedatur iam discontinuatur residentia, nec est in potestate Papæ quod non sit discontinua, & sic quod non opponatur diuino præcepto, & sit impeditiua ex sua natura maioris boni, & sic votum de longa peregrinatione est de materia illicita, nisi antecedat declaratio Pontificia de modico tempore quæ extendat ad manus spatium, quam Tridentinum, & sic in voto isto non est imbibita conditio si Papa prolongauerit tempus, & nisi expresse ponatur à vouente votum irritum ipso facto. Fateor
38 tamen † satis prudenter Episcopum facere, qui tale votum emisit si consultet Pontificem, de validitate voti qui forsan illud commutauit, ad maiorem securitatem sicut fecit Alexander III. cum Episcopo Trecensi.

Ex dictis constat quod sit dicendum ad fundamenta Sanchez, qui falsò † existimat, 39
quod tempore antiquo licitum erat Episcopis transitus in terram sanctam; cum omnibus generaliter tempore passagij generalis transeundi, dabatur licentia in qua generalitate etiam includebantur Episcopi; quare votum de hoc transitu erat illis licitum. Sed hoc est falsum si transitus duraturus esset multum temporis, vt constat expressè, *ex capite Magna citato*, vt expressè tenet Syluester, *verb. votum 3. q. 4.* & expressè decidit Honorius III. *cap. postulastis, de voto*, vbi videndus est Barboza. Vnde Pontifex cū interrogatus esset, *an † Prælati Regulares* 40
possent vouere votum vltra marinum in subsidium terræ Sanctæ; verbo pariter & exemplo dimisis Procuratoribus idoneis in Ecclesiis vestris potestis & tenemini votum peregrinationis implere, vbi nec verbum de Episcopis, & sic reprehenditur Episcopus Trecensis, *capite Magna*, quod sine licentia summi Pontificis fecerit votum vltra marinum, Episcopi enim strictiorem residentiam vouent, propter maius detrimentum, quod sequitur ex eorum notabili absentia, de voto tamen facto ab Episcopo ante Episcopatum de ingrediendo Religionem vel peregrinatione longa ad Ierusalem vel Compostellam, *in capite per tuas 10. de voto*, respondet Papa 41
quod prius debet implere votum, quam fiat Episcopus, ita Reginaldus, *in praxi lib. 8. num. 182.* sed de hoc alias legatus Azor, *2. p. lib. 3. cap. 32. quæst. vlt.*

RESOLVTIO XIV.

Quid debita obedientia?

SVMMARIVM.

1. *Omnes inferiores Pastores summo Ecclesiæ Pastori Christi vices gerenti in terris sunt subditi.*
2. *Finito negotio ad quos vocatus est Episcopus, si illo anno non fuerit vsus priuilegio mensium sibi concesso à Tridentino, an possit illo vti, & n. 3.*
4. *Si aliquis Episcopus vir sit insignis sapientia, Consilij & industria & in rebus agendis magnæ dexteritatis, quæ omnia longa experientia cognita habet Pont. siue iste Episcopus Cardinalis sit siue non, an sit legitima causa vt Papa dispenset in residentia.*

CVM † omnes inferiores Pastores summo Ecclesiæ Pastori Christi vices gerenti in terris subditi sint, illique, vel expli- 1

citè vel implicitè obedientiam promittant, *c. Magn. de voto.* Causa sufficiens erit, vt vltra tres menses Tridentinos non teneantur residere, & actu inuigilare personaliter super gregem suum, si Summus Pontifex ipsos ad curiam Romanam accedere iubeat, pro ministerio aliquo, aut ad petendũ conciliũ, aut, vt assistat alicui congregationi factæ pro bono alicuius Religionis, in qua ipse est valde spretus, vel pro bono alicuius Reipublicæ, cuius ipse est ciuis, & valde nociuus dummodo finito negotio ad suam se conferat Ecclesiam, quam primum possit, etsi tempore absentiæ rectè sit gubernata, per administrationem. Valentia, *tomo tertio. disputatio. 10. quæstio. 3. punct. 5. vers. debita obedientia.* Toletus, *lib. 5. summ. cap. 4. num. 7.* Azor. *p. 2. cap. 4. num. 4.* Palao *tractat. 13. disputatio. 5. punct. 3.* Vazquez *de Beneficiis cap. 3. dub. 2. num. 141.* Reginal. *vbi supra* Sanctarellus *variarum quæstio. 3. num. 3.* Miranda *tract. de residentia. cap. 12.* & est certa & indubitata sententia.

2 Existimo tamen, quod finito † negotio ad quod vocatus est Episcopus, si illo anno, non fuerit vsus priuilegio trium mensium sibi concesso à Tridentino, posset illo vti, etiamsi nouem mẽsium spacio fuerit in negotio, si tamen per annum ibi fuerit, non potest vti priuilegio illius anni, quia iste
3 transactus iam fuit, & priuilegium expirauit, vt potest anno adstrictum, sicut recitatio officij adstricta est diei.

4 Existimo secundò quod † si aliquis Episcopus vir sit insignis sapientiæ, concilij, & industriæ, & in rebus agẽdis magnæ dexteritatis, quæ omnia longa experientia cognita habet Pontifex, siue iste Episcopus Cardinalis sit, siue non, est legitima causa vt Papa dispenset in residenria, & vt præcipiat ne discedat à Curia. Vnde Antistes iste tutus erit in conscientia, quia obedientia detinetur, & Pontifex toto ipsum detinet, propter Ecclesiæ vniuersalis vtilitatem. *vt infrà* dicam de Legatis.

RESOLVTIO XV.

An officia à Papa concessa in curia Romana excusent.

SVMMARIVM.

1. *Circa obedientiam debitam quæ excusat à residentia personali aliqua interueniunt dubia.*
2. *Quæ sufficiens & secura causa vt Pontifex dispenset in præcepto residentiæ in sua Ecclesia siue Episcopali siue Parrochiali.*
3. *An Papa hæc officia det alicui qui iam est Episcopus, & vt illa exerceat in curia Romana vocatus vel huiusmodi ministris non Episcopis tribuit Episcopatum.*
4. *Azorij sententia. & n. 5.*
6. *An Episcopus iure diuino ad deponendum Episcopatum possit compelli.*
7. *Quid iuris sit in eo, quem primò Romanus Pontifex Cardinalem creat, & deinde certæ Ecclesiæ Episcopum præficit.*
8. *In Cardinali an requiratur expressa dispensatio & relaxatio iuris diuini de residentia in sua Ecclesia.*
9. *An ius diuinum strictius obliget quam ius humanum.*

SED † circa hanc debitam obedientiam, quæ excusat à residentia personali sunt aliqua dubia scitu digna primum, an vt aliquis Episcopus soluatur à lege residendi ex Papæ dispensatione sit sufficiens, & secura causa, quod sit Curiæ Romanæ Camerarius, Cameræ Apostolicæ Thesaurarius, Vicecancellarius, Summus Pænitentiarius, Auditor Rotæ, à secretis vel à confessionibus Papæ, Capellæ Pontificiæ Sacrista, Summus cantor in ea, communis huius dubij resolutio est apud Authores citatos horum officiorum exercitia, vtpotè circa vtilitatem vniuersalis Ecclesiæ esse † sufficientem, & securam causam, vt Pontifex dispenset in præcepto residentiæ in sua Ecclesia siue Episcopali, siue Parrochiali, si tamen non sint alij, qui æquè benè & simili dexteritate illa faciat. ita Barbosa, *alleg. 53. num. 11.* Vasquez, Palao, Reginaldus, & alij *supra* citati. 1 2

Sed posset aliquis non improbabiliter, dicere, & distinguere; quod vel huiusmodi officia dantur † à Papa alicui qui iam est Episcopus, & vt illa exerceat in Curia Romana vocatus vel huiusmodi ministris non Episcopis tribuit Episcopatum; si priori modo; eo ipso videtur Pontifex habuisse sufficientem & rationabilem causam ad dispensandum, in residentia pastorali, cuius munus & officia ista sunt incompatibilia, cum exercitium horum officiorum sit continuum in Curia Papæ, & sic si ad illud vocatur Episcopus dispensatur in residentia Episcopali quod videtur insinuare Azor. *2. part. libro 7. cap. 4. quæst. 5. dicens † si autem desint qui his muneribus pares esse possint, licite Papa Episcopum hisce officiis profert facultate concessa, vt à suis Ecclesiis absint* atque eo ipso, quod Pontifex Episcopum ad hæc munia eligit, censet non esse alios aptiores ad illa exercenda, quare electus tuta 3 4

est

est conscientia non residens & Papa semper est præsumendus bene fecisse, & causam habuisse ad talem electionem faciendam per notata à Doctoribus *cap. bonæ memoriæ de potestate Prælati. & cap. Ecclesiæ vestræ. de electio.* Si tamen huiusmodi mini-
5 stris Episcopatum conferat Azor *vbi supra quæstio. 6. vers. dubitari.* loquens de Cardinalibus dicit meo iudicio quandocumque Cardinalis eo est concilio, sapientia, prudentia, industria, & elegantia, vt Papa hisce adminiculis plurimum indigeat, licite illū Papa soluit hac lege, cū eius præsentia in curia Romana ob commune totius Ecclesiæ
6 bonum sit necessaria, vel vtilis: vnde † iure diuino ad deponendum Episcopatum minimè compellitur, dum Papa prædictam legem hac de causa relaxat, quæ doctrina accommodatur pro officiis relatis, vno excepto Sacrista, & Cantore; quorum officia non afferunt vniuersali Ecclesiæ vtilitatem, etsi Romanæ possent adducere aliquem splendorem, ni summus Pontifex iudicet personas, in his duobus officiis constitutas, plurimum sibi inseruire, & non facile alias similes inueniri.

Addit Azor, idem iuris est in eo quem
7 † primo Romanus Pontifex Cardinalem creat, & deinde certæ Ecclesiæ Episcopum proficit, quod enim vnus & idem fit Cardinalis & Episcopus communi Ecclesiarum saluti prodesse potest, cum tanta est personæ auctoritas, vel ob vitæ probitatem, vel ob sapientiam & industriam, vel ob potentiam, & nobilitatem, vt vtrique muneri & officio satisfacere commodè possit, sed quamuis in his circunstantiis ita sit, loquen-
8 do de Cardinale † tamen requiritur expressa dispensatio & relaxatio iuris diuini, de residentia in sua Ecclesia; quæ non intelligitur concessa ex eo quod factus Cardinalis fiat Episcopus, quod clarè constat ex *capite bonæ memoriæ el. 1.* Vbi Innocentius tertius noluit assentiri postulationi factæ à Clericis Rauennatibus, cuiusdam Cardinalis in Episcopum Rauennatem, quia vt Cardinalis decebat Romæ residere & noluit dispensare in residentia, in suo Episcopatu ad quam tenebatur ex iure diuino; quare nisi expressè dispensetur, tenetur residere in sua diœcesi, & idem est iudicium, si ministris relatis tribuat Episcopatum; ex iure enim diuino tenentur ad suam diœcesim transuolare, nisi expressè dispensetur, quia
9 † ius diuinum strictius obligat, quam ius humanum habendi illa beneficia, quod secus est, quando iam Episcopis dantur prædicta officia, & ad illa exercenda in Romana curia tanquam vtiles Ecclesiæ vocantur, tunc enim tacitè & virtualiter dispensat Pōtifex in residentia, quam agnoscit esse de iure diuino, & nihilominus, vocat ad officia iuris humani exercenda, at dum habet quis hæc officia & dat ille Papa Episcopatum, eo ipso censetur velle, quod illa officia deserat (nisi contrarium exprimat) eum sit fortior obligatio iuris diuini, quæ vires suas exerit nisi Pontifex dispensando declaret quod hic & nunc non ligat.

RESOLVTIO XVI.

Quid euidens Ecclesiæ & Reipublicæ vtilitas? an Nuntiatura?

SVMMARIVM.

1. *Circa causam quam Concilium ponit excusantem à Residentia pastorali alicuius Ecclesiæ, dubia.*
2. *Filliucy sententia.*
3. *Adrianus secundus in causa Ignatij Patriarchæ Constantinopolitani iniustè depositi direxit nuntios ad Basilium Imperatorem.*
4. *Summi Pontifices mittebant Episcopos ad legationem & nuntiaturam, ex Eccles. hist.*
5. *Caietanus quid sentiat.*
6. *Sixti V. declaratio.*
7. *An Episcopus sit legatus à Papa ad Principes & à Principibus ad Papam, an sit necessarium requisitum, vt Episcopus excusetur à residentia personali, & n. 8.*
9. *An tam missus quàm mittens tuti sint in conscientia.*

CIRCA hanc causam, † quam concilium ponit excusantem à Residentia Pastorali alicuius Ecclesiæ, aliqua supersunt dubia scitu digna in quibus comprehenduntur omnes fere causæ, quæ superaerant explicandæ excusantes à Residentia Pastoris personali. Primum est an officium Nuntij, & Legati à latere missi à Papa ad Reges, & Principes, sit sufficiens causa vt quis Episcopus non resideat personaliter in sua diœcesi? & Respondetur affirmatiuè, quod obseruatum est etiam in primis Ecclesiæ seculis: Ita Filliucius † *de statu Clericorum tom. 3. tract. 41. cap. 6. num. 29.* & alij. 2
Vnde est consuetudo iuris diuini, de personali residentia interpretatiua & ab omnibus iusta semper habita vt tali residentiæ Episcopi legationem aut nuntiaturam exercentes sint liberi, Pontificibus approbātibus ipso exercitio talem laudauilem consuetudinem

dinem, vnde semper laudatur hæc consuedo vt frequētior & vtilior experientia comprobata & sic vt constat, *ex octaua Synodo*
3 *act.* 1. Adrianus † Secundus *in causa Ignatij Patriarchæ constantinop. iniuste depositi* direxit nuntios suos ad Basilium imperatorem, & eius filios; videlicet Donatum Episcopnm Hostiensem & Stephanum Episcopum Nephesinum & Marinum Diaconū Cardinalem, qui Phocium anathematizantes Ignatium restituere vt habetur. *cap. Adrianus* 1. 63. *dist.* Similiter Agatho Papa misit legatum suum Ioannem Episcopum Portiensem ad Imperatorem vt releuaretur quantitas auri, quod illi dabatur, pro ordinatione summi Pontificis, quod est consecutus, vt refertur ex gestis Romanorum Pontificum, *cap. Agatho. distinct. eadem.* Similiter ex historiis Ecclesiasticis passim erit ob-
4 uium, quod † summi Pontifices mittebant Episcopos, ad legationem & nuntiaturam, etiam longi temporis quod faciunt, quia legationes istæ & nunciaturæ sunt, in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, & subordinationem Regnorum ad vnum Ecclesiæ Pastorem vniuersalem; existimo etiam licitam esse hanc legationem & non abusio-
5 nem vt † Caietauus existimauit. 22. *q.* 185. *art.* 5. *versic. sed contra optime*) etiam si fiat pro rebus temporalibus magni ponderis. Imo non solum est iuridica interpretatio qua absoluuntur ab residentia Episcopi missi à Pontifice ad Principes sed etiam missi ad Pontifices ab ipsis Regibus & Principi-
6 bus ita † declarauit Sixtus V. *anno* 1. *sui Pontificatus*, in Bulla, *quæ incipit Romanus Pontifex edita anno* 1585. *tertio Kalendas Ianuarij* dicens *quum etiam Principes temporales si quid pro eorum pietate & erga hanc Sedem Apostolicam obseruantiam Romano Pontifici voluerint significare eosdem, siue Episcopos siue alios qui ab eu mittuntur fidos habebunt Nuntios ac Relatores, &c.*

Verum enim vero aduertendum maxi-
7 mè est, quod vt † aliquis Episcopus sit legatus missus à Papa ad Principes, & à Principibus ad Papam non est necessarium requisitum, vt Episcopus excusetur à residentia personali, quod non sit alius non Episcopus, qui idem officium, possit præstare, etiam si sit Cardinalis sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tum quia Concilium Trident. solum exigit vt Episcopus non resideat quod sit euidens vtilitas Ecclesiæ, quam adducere Episcopum, etiamsi sint alij, iudicat summus Pontifex, Secundò, quia licet sint alij Episcopi æquali dexteritate, & industria ast non æquali dignitate & auctoritate. Tertiò, quia non est credibile quod cum summi
8 Pontifices ordinariè miserint Legatos ad Reges & Principes, quod non fuerint alij non Episcopi, qui æquales esse nt industria scientia & dexteritate. Quartò, eo ipso, quod sit consuetudo iuridica, qua interpretatur ius diuinum de residentia personali ratione legationis apostolicæ, ad Principes vel Principum ad apostolicum solum requiritur, quod vtilitas consequatur vniuersali Ecclesiæ per quemcumque sit, vt tenent Simon de Prætis *libro primo & interpretatione vltimarum voluntatum. lib.* 1. *interpretatio.* 1. *dub.* 1. *num.* 26. & 27. Ioannis del Castillo. *lib.* 3. *contr. cap.* 28. *num.* 3. quare 9
tam missus quam mittens tuti erant in conscientia, verum est, quod magis decet animarum vigilantem Pastorem (sient fecit Sanctus Carolus Borromeus; qui sæpius vocatus à Romano Pontifice, vt Romæ assisteret dispensando ipsum in personali residentia,) se humiliter excusare ne deficiat, in pascendo oues si sunt alij, qui legationem æque bene possunt perficere.

RESOLVTIO XVII.

Vtrum Princeps sæcularis absolutus possit interpretari ius diuinum de Residentia Episcopi.

SVMMARIVM.

1. *An Princeps sæcularis absolutus, vt Rex, Imperator, Respublica, non recognoscentes superiorem, possint ex aliquo iure saltem naturali, vel ex aliquo priuilegio apostolico interpretari ius diuinum de residentia personali Episcoporum.*
2. *Quandonam Rex, Imperator aut Princeps alius absolutus poterat interpretari ius diuinum Euangelij de residentia Episcoporum si horum absentia à suis Ecclesiis erat valdè vtilis ad regimen politicum, & ad administrandum Iustitiam.*
3. *An non solum Proceres & Magnates Regni Hispaniæ, sed etiam Prælati & Episcopi faciant iuramentum fidelitatis Regibus, & illis obediendi in rebus licitis & honestis.*
4. *An ex consuetudine, an ex Pontificis priuilegio hoc habeant Reges Hispaniæ.*
5. *An Episcopi teneantur accedere ad Curiam regiam vel imperialem ad iussum & vocationem Regis.*
6. *Osius Episcopus Cordubensis residentia personalis accerrimus defensor.*
7. *Iustiniani Imperatoris ad Epiphanium Archiepiscopum & Patriarcham Constantinop. Epistola.*

8. *An*

8. *An Princeps possit dispensare Episcopum ne in Ecclesia resideat.*
9. *An Princeps laicus toties quoties Episcopum vocat ad curiam etiamsi vocetur à Metropolitano tenecatur obedire regio mandato.*
10. *An si Episcopus est feudatarius debeat prius obedire Regi quàm Pontifici.*
11. *Panormitani sententia.*
12. *Ioannes XXII. concessit quod Praelati Ecclesiastici faciant iuramentum fidelitatis. & n.13.*
14. *An absentia in propria diœcesi fiat propter aliquod munus, & Respublica officium Episcopatibus adiunctum.*
15. *In Belgio & Germania debent interesse in Comitiis ordinum Episcopi.*
16. *Dum Rex conuocat Episcopos, vt mediante ipsorum consilio, vigilantia & prudẽtia ipsi assistant, an tunc declarat Rex ius diuinum de residentia personali.*
17. *An Imperator, Rex aut Princeps absolutus non possit iure politico regio, aut imperiali, declarare aut quolibet modo absoluere à praecepto diuino de residentia personali.*
18. *Ius diuinum interpretandam tradit Christus summo Ecclesiae visibilis Capiti, & ipsius vicario in terris.*
19. *Lex diuina instituta est ad ordinandum hominem ad Deum, & Politia humana ordinat homines ad inuicem & in ordine ad bonum Politicum.*
20. *Potestas politica ex sua linea non respicit felicitatem aeternam.*
21. *Deus voluit ad sacerdotes quae Ecclesiae disponenda sunt pertinere, non ad seculares potestates, ex Ioanne PP.*
23. *An Summi Pontifices & Concilia magna priuilegia Regibus & Principibus absolutis concesserunt, & n.22.*
24. *Ob quod Adrianus Papa concessit Carolo Regi ius & potestatem eligendi Summum Pontificem & ordinandi Apostolicã sedẽ.*
25. *Fragosy sententia.*
26. *An Rex ratione sui muneris & dignitatis ius habeat Episcopos conuocandi.*
27. *An Episcopi possint non residere propter aliquod officium Episcopatibus coniunctum.*
28. *An aliquod Priuilegium concessum sit Regi Hispaniae, & n.29.*
30. *An si Pontifex declaret Episcopum habere causam sufficientem ad non residendum, an possit Rex vtens priuilegio sibi concesso cogere Episcopum vt non resideat, sed sit Praeses Consilij, &c.*
31. *An Rex iure Politico interpretetur ius diuinum.*
32. *Quod paruum tempus intelligatur in Bulla Clement.*
33. *An Episcopi teneantur accedere ad Curiam vocati à Rege, & ibi residere quantum negotij grauitas ad bonum publicum attinentis exigit.*
34. *Panorm. Abbatis doctrina absurda.*
35. *An praeceptum regium oriatur ex Potestate politica, quae semper ex natura rei subdita est potestati Pontificiae.*
36. *Cui debeant parere Episcopus in occurrentia mandatorum simultanea.*
37. *An si ex interpretatione canonica iuris diuini facta à Concilio possit Rex vocare Episcopos, non vt Episcopos, sed vt Consiliarios in vtilitatem sui regni ad Curiam regiam, non in perpetuum officium exequendum, sed tantum temporis quantum fuerit necessarium prudenter iudicatum ad negotij expeditionem.*

SECVNDVM dubium est † an Princeps 1
saecularis absolutus vt, Rex, Imperator, Respublicae non recognoscentes superiorem possint ex aliquo iure saltem naturali, vel ex aliquo priuilegio Apostolico interpretari ius diuinum de residentia personali Episcoporum, si ita expedit, ad rectum regimem Politicum confuse nimis & licentiose tractat hoc punctum, Petrus Gonzalez de de Salcedo *lib. 2. de lege Politica, cap. 12.* cuius doctrinam cauterizatam igne Theologico dabo, est enim vir eruditus, sed *sicuti sat.* in immunitatem Ecclesiasticam austeritate magna.

Igitur praedictus Salcedo, *ex num. 90.* asserit, quod licet post decretum Tridentinum semper requiratur licentia & approbari, causae, facta à Summo Pontifice, tamen † ante Rex, & Imperator aut Princeps eius absolutus poterat interpretari ius diuinum Euangelij de residentia Episcoporum, si horum absentia à suis Ecclesiis erat valde vtilis ad regimen politicum, & ad administrandam Iustitiam, & sic *in leg. Castellae,* statutum est, quod officium Praesidis concilij Castellae sit Episcopus vt notant Bobadilla *lib. 2. politicae cap. 17. num. 3.* Nauarrete, *disputatio. 19.* Solorcano. *lib. 4. de iure Indiarum.* Henriquez. *lib. 14. Sum. cap. 12. nu. 6.* Nicolaus Baldelus, *lib. 5. de legibus disp. 38. num. 18. & vers. si ergo.* 2

Igitur Principes seculares posse, interpretari ius diuinum de residentia personali Episcoporum multis & non inermibus rationibus potest comprobari. Primò, quia 3
† non solum Proceres & magnates Regni Hispan. sed etiam Praelati, & Episcopi faciunt iuramentum fidelitatis Regibus, & illis obediendi in rebus licitis, & honestis, & ita si ad istas exequendas necessaria sic absentia, à proprio Episcopatu potest Rex declarare ius diuinum, quod non teneantur

tur perſonaliter reſidere, antecedens conſtat *ex leg. quinta tit.* 15. *p.* 2. & ſequuntur & amplexantur aliquando. *de protect.* 1. *p. cap.* 1. *præludio* 2. *num.* 6. Zeuallos. *de cognitio. per viam violentia in prologo nu.* 99. Solorzano *de iure Indiarum tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 27. *à num.* 67.
4 quod † non ſolum ex conſuetudine, ſed ex Pontificis priuilegio. hoc habent Reges Hiſpaniæ, ſic enim conceſſit Ioann. XXII. vt referunt Salgado & Salcedo.

5 Secundò, quia *leg.* 65. *tit.* 5. *p.* 1. Epiſcopi tenentur accedere ad curiam Regiam vel Imperialem ad iuſſum, & vocationem Regis, quod non ſolum lege noſtri Regni eſt ſanctum, ſed etiam iure canonico, *cap. Paſtoralis.* §. *cum autem de officio & poteſtate iudi. de leg. & cap. ſi Epiſcopus.* 18. *diſtinctio.* ibi. *ex. Concilio Agathenſi. cap.* 35. dicitur, *quod nullus Epiſcopus poteſt ſe excuſari veniendi ad Synodum vocatus à Metropolitano excepta graui neceſſitate, aut præceptione Regia.* ibi Gloſſa *verbo Regia*, quod quilibet Epiſcopus debet venire ſi vocaretur propter negotium Regni, quod etiam expreſsè dicitur in *Concilio Romano ſub Eugenio ſecundo, & Leone I V. c.* 6. & in *Concilio Sardicenſi. c.* 7. *& cap. ſi vobis* 28. *cauſ.* 23. *quæſtio.* 8. deſumptum ex *Concilio Sardicenſi. cap.* 8. vbi
6 † Oſius Epiſcopus Cordubenſis reſidentiæ perſonalis acerrimus defenſor dixit, *ſi vobis fratres chariſſimi placet decernite ne Epiſcopi ad comitatum* (id eſt ad curiam Principis cum omnibus ſuis officiis inſtructam, vt habetur *leg. vnica c. quando imperator inter pug.* & explicat ibi *gloſſa verbo comitatum*) *accedant niſi forte hi qui à Religioſis imperatoribus vel inuitati vel vocati fuerint*, & gloſſa ibi. *verbo vocati. nam tunc excuſat eos Imperator* id eſt à reſidentia perſonali. Vnde *in Authent. quomodo oportet Epiſcop. &c. collati.* 1.
7 *nouella.* 6. *cap.* 2. Imperator † Iuſtinianus ſcribens Epiphanio Archiepiſcopo, & Patriar. Conſtantinop. dicit *Illud etiam definimus vt nemo Deo amabilium Epiſcoporum foris à ſua Eccleſia plus quam per totum annum deeſſe audeat, niſi hoc per Imperialem fiat iuſſionem, tunc enim ſolum erit inculpabile*, vbi gloſſa Gothi-
8 fredi dicit † *Princeps diſpenſare poteſt Epiſcopum ne in Eccleſia reſideat, & ſic Epiſcopus Regis ſui iuſſu negotia Republica tractare poteſt. Balſam. Calced. ucenſ Syno. cap.* 4.

9 Tertiò, [illegible]ues quoties Princeps laicus Epiſcopum vocat ad Curiã, etiamſi vocetur à Metropolitano tenetur obedire Regio mandato, vt eſt Communis ſententia antiquorum Canoniſtarum, quos citat Salcedo *num.* 8. & latè probat Illuſtriſſimus Valenzuela, *conſil.* 4. *num.* 112. dicens ita ſeruari à tempore, *Concilij Emeretenſis*, quod celebratum eſt *anno* 666. ſub Vitaliano Papa . . .

confirmatum ab Innocentio Tertio. *Epiſtola ad Petrum Compoſt. Archiepiſcopum, & ca.* 5. dicitur quod per iuſſionem Regiam poteſt Epiſcopus detineri ne vadat ad Concilium vocatus à ſuo Metropolitano, cui per Litteras debet ſatisfacere, idem tenet Garcia de Loayſa *in erudittiſſimis adnotationibus illius Concilij* Henriquez *de Pontificia claui lib.* 2. *cap.* 20. §. 3. qui liber non eſt typis mandatus 10
quare in concurſu duplicis mandati Pontificij & Regij, & ſi quidam dicant quod ſi Epiſcopus eſt feudatarius prius obediri debet Regi, quam Pontifici, tamen hoc abſolutè dictum eſt omnino falſum, quia ſine dubio obediendum eſt Pontifici omiſſo Politico mandato; cum ius politicum ex iure diuino iuri ſpirituali capitis Eccleſiæ ſubſit. Cæterum ſi Rex eſt in maiori neceſſitate propter quam vocat Epiſcopum ad curiam quam Pontifex. Panormitanus, *in cap.* 11
cum parati. de appellationibus numer. 8. dicit, quod parendum eſt Regi tum quia eſt in maiore neceſſitate.

Tum quia prior vocauit quam ſuperior Eccleſiaſticus, tum præcipuè quia in noſtro Regno Ioannes XXII. vt ſupra dixi conceſ- 12
ſit, quod Prælati Eccleſiaſtici faciunt iuramentum fidelitatis, & *Omenaje* parendi Regi, virtute cuius iuramenti maior manet apud Regem auctoritas. Siquidem mediante hoc priuilegio ſubſunt Epiſcopi Regibus, vnde quod facit in executionem Pontificij priuilegij non facit derogatorium aliquid libertatis Eccleſiaſticæ, vt tenent plures & graues Doctores quos citant ex Theologis Salzedo *num.* 19. & Pater Suarez, *libro quarto contra Regem Angliæ, cap.* 34. *num.* 29. non 13
audet damnare vſum horum priuilegiorũ, an vero hoc priuilegium, & ſimilia ſit derogatum per Bullam cœnæ Domini, quæ quotannis publicatur, etſi multi id affirment vt Sayrus, *de Cenſuris lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 10. & alij quos citat & ſequitur Diana, *vbi ſupra Reſolutio.* 6. tamen alij etiam grauiſſimi negant reuocatum, ita Filliucius. *to.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 258. Bannez. 22. *quæſt.* 67. *articul.* 3. *dub.* 2. *concluſ.* 2. Cruz *in director. parte prima præcepto octauo quæſtio.* 3. *art.* 1. *dub.* 1. *concluſ.* 3. Peſantius *de immunitate Eccleſiaſtica diſputatio* 3. Zenardus, *tomo tertio. directo. cap.* 50. Decianus, *tom. prim. libro* 4. *cap.* 9. *num.* 66. ego ipſe *tomo primo tractatuum.* vbi alios adduxi.

Quartò, & valdè efficaciter, quia Concilium Tridentinum, *ſeſſio* 23. *cap.* 1. dicit quod † cum abſentia in propria Diœceſi ſit 14
propter aliquod munus, & Reipublicæ officium Epiſcopatibus adiunctum, cuius quoniam cauſæ ſunt notoriæ, & interdum repentinæ, nec eas quidem ſignificare Metropolitano

tropolitano oportebit. Vnde in Belgio & Germania debent interesse in Comitiis ordinum, in quibus ipsi primum locum obtinent & in Hispania erat idem officium Episcopis annexum interessendi *alas cor-*
15 *tes.* Vnde Episcopi Hispani habent annexum suis dignitatibus officium Consiliarij Regis, & sic superscriptio Litterarum ad ipsos dicit à D. N. Episcopum. N. *del Consejo de su Magestad* atque ita
16 † dum Rex eos vocat vt mediante ipsorum vigilantia, consilio, & prudentia ipsi assistant; tunc declarat Rex ius diuinum de residentia personali, quæ tunc non obligare certum est; vnde Clemens Octauus, *in Bulla directa ad Philippum Secundum Regem Hispaniæ, anno millesimo quinquagesimo nonagesimo-nono. die vigesimo-sexto Februarij,* ordinauit, quod si Rex Episcopos ad Curiam vocat debent mandatum Regis seruare.

His tamen nullo modo obstantibus, existimo omnino certum, ita vt oppositum sit
17 dignum graui nota, quod † Imperator, Rex aut Princeps, absolutus, non potest iure politico Regio, aut Imperiali interpretari, declarare aut quolibet modo absoluere à præcepto diuino de Residentia personali, per multum temporis vt ipse obliget nullus, qui sincere, Romanam sequatur Ecclesiam, potest dissentire ab hac
18 conclusione, ius enim † diuinum interpretandum tradidit Christus Summo Ecclesiæ Visibilis, Capiti, & ipsius Vicario in terris, est enim ius hoc omnino spirituale, & supernaturale quare iure Politico, & Regio, interpretari & declarari nequit, cum ius Politicum, & Regium ex natura rei subditum sit iuri diuino, & spirituali quod est omnino altioris ordinis, & politiam altiorem constituens, & fundans.

Cuius rationem fundamentalem & à priori dedit Diuus Thomas 1. 2. *quæst.* 99.
19 *art.* 3. quia † lex diuina principaliter est instituta, ad ordinandum hominem ad Deum, politia autem humana ordinat homines adinuicem & inordine ad bonum politicum, & sic quod Princeps Politicus iure regio politico nihil potest declarare circa ius diuinum, & spirituale,
20 quia † potestas politica ex sua linea non respicit felicitatem æternam nec circa homines viatores potest disponere de materia spirituali conducenti ad finem vltimum supernaturalem, hoc enim ex Christi institutione pertinet ad Pastorem animarum & maxime ad Summum Pontificem. Vnde Ioannes Papa, *in capite si Imperator nonagesimo-sexto, distinctio.* ait
21 † *ad sacerdotes Deus voluit quæ Ecclesiæ disponenda sunt pertinere non ad sæculi potestates, quas si fideles sunt Ecclesiæ suæ sacerdotibus voluit esse subiectas, non sibi vendicet alienum ius, & ministerium, quod alteri deputatum est, &c.* & Gelasius Papa, *ad Anastasium Imperatorem. Nosti ex illorum (Sacerdotum) te pendere Iudicio* (quoad spiritualia ait glossa) *non illos ad tuam redigi posse voluntatem,* & egregie Nicolaus Papa *ad Michaelem Imperatorem.*

Dixi iure politico & regio, nam si id faciant ex priuilegio expresse concesso à 22
summis Pontificibus, vel eorundem consensu iuridico, & legali interpretatione iurisditione de residentia personali id poterunt facere Reges, & Episcopi securi erunt in cōscientia si ad iussionem Regiam parentes à suis Ecclesiis ab sunt; maiora enim † priuilegia Pontifices summi, & 23
Concilia, Regibus & Principibus absolutis concesserunt, quibus vtebantur tuta conscientia, quia in remunerationem, & ob alia motiua concedebantur. Sic enim Adrianus Papa, (vt refertur *ex historia Ecclesiastica cap. Adrianus el 2. 63. distinct.*) concessit simul cum Concilio Romano 153. Episcoporum † Carolo Regi ius, & pote- 24
statem eligendi Summum Pontificem, & ordinandi Apostolicam sedem in remunerationem, quia liberauit Italiam ab inuasione Desiderij Regis, & in alia Synodo Romana ad imitationem Adriani idem priuilegium concessit Leo Papa Otthoni primo Regi Theutonicorum & eius successoribus, similiter aliud magnum priuilegium conceditur Regibus Hispaniæ & Galliæ. *capite cum longe. distinct. eadem.* Si ergo hoc faciebant licite Imperatores, & Reges ex priuilegio sibi concesso à sede Apostolica, cur non poterunt ex simili priuilegio interpretari ius diuinum.

Vnde Fragosius *tomo primo parte prima libro secundo disputat. quarta numero ducentesimo sexagesimo octauo* † dicit. *Rex quatenus* 25
tales non habet ius conuocandi Episcopos, quatenus tales, sed tanquam regni priores, ac Principes, vnà cum aliis propter commune Regni salutem nisi ad id habeat priuilegium à sede Apostolica & Azor *prima parte libro quinto capite decimo quarto, quæstio. vltim. versic. Item non video,* cur † *Rex ratione muneris &* 26
dignitatis ius habeat Episcopos conuocandi potest quidem hortari, inuitare, suadere vt congregentur potest à Romano Pontifice impetrare priuilegium, quo illi in vnum conueniant. Præterea quia Episcopi solent esse Regni Principes, & Proceres Regum & præcipere vt tanquam tales, non quatenus Episcopi sunt,

vna cum aliis connocentur ob commune Regni salutem, & bonum. Hæc ibi, quæ sunt,
27 quæ dicebat Tridentinum, quod † Episcopi poterant non residere propter aliquod officium Episcopatibus coniunctum; Cæterum vbi non est hæc coniunctio ex speciali priuilegio non solum monere vt veniant in curiam suam Episcopi, sed etiam cogere quod non facit vi politica & Regia, sed vi Pontificia.

Sed nunquid huiusmodi priuilegium
28 concessum fuit † Regi Hispaniarum sit derogatum supra dixi non reuocatum, quia in bulla cœnæ solum reuocantur priuilegia prætexta, idest *sub cuius prætextu* Reges operantur contra immunitatem Ecclesiasticam, si autem tale priuilegium concessum est, cum virtute illius Regis operantur, nihil faciunt contra libertatem Ecclesiasticam, sicut qui ex priuilegio non ieiunat non facit contra legem Ecclesiastiram, à qua reuera est exemptus per priuilegium.

Sed quamuis omnia hæc vera sint de
29 iure antiquo, & consuetudine interpretatiua iuris diuini, tamen post concilium Tridentinum nullatenus est sustinendum, quia ad absentiam Episcoporum vltra tres menses in anno, requirit causas prædictas quarum cognitionem, & approbationem reseruauit Summo Pontifici, aut Metropolitano, & eo absente Suffraganeo Episcopo Antiquiori, residenti priuatiuè ad omnes alios, & quamuis concilium non deroget expresse priuilegium Regibus concessum ad iubendum quod Episcopi accedant ad Curiam Regiam, tamen eo ipso, quod reseruauit causarum absentiæ cognitionem soli Papæ, Metropolitano, & antiquiori Suffraganeo, manifestè abstulit potestatem Regibus vocandi Episcopos,
30 verum est quod † si Pontifex declaret Episcopum habere causam sufficientem, ad non residendum, potest Rex vtens priuilegio sibi concesso, cogere Episcopum vt non resideat, sed quod sit Præses concilij, aut Consiliarius vel habeat alium officium publicum.

Ex dictis colligitur solutio argumentorum oppositæ sententiæ ad primum. Respondetur verum esse antecedens, sed ne-
31 gatur consequentia, quod † Rex iure politico interpretetur ius diuinum aut declaret apage, sed ius diuinum declarat ius canonicum & concilium Tridentinum, vt vidimus & post Tridentinum Clemens octauus speciali bulla expedita *anno millesimo sexagesimo nonagesimo nono.* Regi nostro facultatem concessit vocandi Episcopos ad curiam pro rebus necessariis, & paruo tempore quod erit paruum vel magnum iuxta qualitatem negotij supra tres menses menses assignatos à Tridentino. quare † paruum tempus intelligitur in bulla Cle- 32
mentina vnus annus argumento *ex authent. quomodo oportet Episcopu. collat. prima Nouella.6.cap.2.*

Ad secundum respondetur, quod † Episcopi tenentur accedere ad curiam 33
vocati à Rege, & ibi residere quantum negotij grauitas ad bonum publicum attinentis exigit, non tamen dispensat Rex iure Regio in Residentia Pastorali, sed cum occurrant duo præcepta vnum boni totius Regni prospiciendi, aliud de residentia ad tempus in Episcopatu, si maior est necessitas boni publici, quam in Ecclesia particulari residentiæ istud cessat, & non obligat, nec indiget Regia interpretatione, sed Pontificia causæ publicæ approbatione, & cognitione, quare decreta illa iuris canonici declarant, quod quando Reges vocant Episcopos ad comitatum ex vi iuris canonici sunt liberi à residentia quandiu negotium durat, quod explicuit Tridentinum. *vbi supra sessio.vigesima tertia capite primo.*

Ad Tertium respondetur † illam doctri- 34
nam Panormi. Abbatis prorsus esse absurdam, si Pontifex vt successor Petri, & Christi Vicarius imperet vt Episcopus accedat ad Curiam Romanam, & simul Imperator, & Rex imperet Episcopum quatenus Procerem Regni, aut tanquam Episcopum virtute priuilegij, tunc enim parendum est summo Pontifici (si necessitas Regni non sit extrema) nam præceptum Papæ oritur à potestare spirituali, & in ordine ad finem super naturalem & † præce- 35
ptum Regium oritur ex potestate politica, quæ semper ex natura rei subdita est potestati Pontificiæ, & in iuramento fidelitatis factum Regi intelligitur hæc conditio nisi aliter summus Pontifex ordinet, & præcipiat, alias esset vinculum iniquitatis, imo & priuilegium quod habent Reges vocandi Episcopos, intelligitur etiam sub hac conditione nisi tunc vocet Pontifex quia † isti, & non Regi est parendum 36
in occurrentia mandatorum simultanea, nisi sit Episcopi extrema necessitas aut vrgentissima quia tunc per Epistolam debet causa summo Iudici deferri, argumento. *ex capite quinto Concilij Emeritensis.*

Ad Quartum respondetur, illo 37
argumento probari optimè, quod si ex interpretatione canonica iuris diuini facta à Concilio potest Rex vocare Episcopos non vt Episcopos, sed vt Consiliarios,

rios in vtilitatem sui Regni ad Curiam Regiam non in perpetuum officium exequendum, sed tantum temporis, quantum fuerit necessarium prudenter iudicatum ad negotij expeditionem, & tenebitur Episcopus Regi obedire, tum ratione officij Conciliarij, tum ratione specialis iuramenti fidelitatis facti Regi.

RESOLVT. XVIII.

Vtrum Episcopus dispensatus à Papa ad petitionem Regis, in Residentia teneatur sub mortali obedire Regio mandato.

SVMMARIVM.

1. *An si Rex proponat Pontifici aliquem Episcopum, vt sit Præses Concilij Regis dicens non esse alium qui ita bene munus illud grauissimum exerceat, & Pontifex approbet causam tanquam legitimam ad dispensandum in residentia, teneatur Episcopus iam dispensatus obedire regio mandato sub mortali.*
2. *An credendum Principi dicenti esse causam iustam dispensandi: & quod persona Episcopi sibi subditi est necessaria ad gubernamen Regni.*
3. *Cum vrgens necessitas requiratur, vt Princeps de illa attestetur, an eius prudentiæ relinquatur pensanda quantitas necessitatis Regni cum quantitate damni spiritualis, & n. 4.*
5. *Si Rex præcipit & Pontifex approbat causam non residendi; an teneatur Episcopus regi obedire, & acceptare officium publicum.*
6. *Rex debet timere prudenter damnum spirituale ortum ex absentia sui Pastoris.*
7. *Papa si sine causis à Concilio propositis dispenset, dispensatio est nulla.*
8. *An supposita probatione Pontificia in residentia propter causam quam illi Rex proposuit, si Rex præcipiat Episcopo vt accedat ad Regiam Curiam, & ibi exerceat munus & officium perpetuum vt Conciliarij, &c. teneatur Episcopus præcepto regio obedire.*
9. *Quodnam Episcopi iuramentum factum?*
10. *An Episcopi teneantur accedere ad Comitatum si Rex iubeat & præcipiat.*
11. *Quamuis Papa ex vi dispensationis in præcepto diuino de residentia, non obliget ad præceptum officium sæculare, aut ad aliud quod cedat in vtilitatem publicam, an possit obligare, si ita sibi expedire videatur bono aut Ecclesiæ aut Reipub.*
12. *An Rex supposita dispensatione Pontificia possit obligare Episcopum ad acceptandum officium publicum Reipublicæ.*
13. *An iure natura & possit Princeps iubere, & teneatur Episcopus obedire.*
14. *Auctory sententia.*

TERTIVM dubium est, an si † Rex proponat Pontifici aliquem Episcopum, vt sit Præses concilij Regis, dicens non esse alium, qui ita bene munus illud grauissimum exerceat, & Pontifex approbet causam tanquam legitimam ad dispensandum in residentia, teneatur Episcopus iam dispensatus obedire Regio mandato sub mortali, & idem dubium est, an Cardinalis Episcopus vocatus à Papa dispensando in residentia teneatur adire Romam ad ibi residendum in seruitio Ecclesiæ: sic enim contigit Beato Carolo Borromeo qui sæpius vocatus à Summis Pontificibus humiliter se excusauit. 1

Pro intelligentia Resolutionis dubij præsentis, aduertendum est cum communi sententia Doctorum vtriusque iuris interpretum, quod † credendum est Principi dicenti esse causam iustam dispensandi; & quod persona Episcopi sibi subditi est necessaria ad gubernamen Regni, de quo videndi sunt Panormitanus, *in capite qua in Ecclesiarum numero decimo-quarto de constitutionib.* Baldus, *in lege rescripta C. de Precibus Imperator. offeren.* Fachineus. *lib. 8. controuers. cap. 63.* Castillo. *tomo septimo de Tertiis capit. 18. à numero 136.* & vt ait & probat egregie vt assolet D. Ioannes de Solorzano, *tom. 2. de iure Indiarum lib. 2. capit. 27. à numero 91. vsque ad 98.* & videndæ sunt Rotæ decisiones apud Farinacium in posthumis, *tom. 2. decisio. 630. die 5. Martij 1618.* coram Damasceno & *339. die 15. Aprilis coram Manzanedo anno 1611.* Verum cum † vrgens necessitas requiratur, vt Princeps de illa attestetur, eius prudentiæ relinquitur pensanda quantitas necessitatis Regni cum quantitate damni spiritualis, quod potest contingere in absentia Episcopi à sua Ecclesia vt adnotauit Dominus Caietanus *secunda secundæ, quæst. centesima octuagesima quinta, art. 5.* quare si Pontifex ex Principis assertione facultatem concedat Episcopo, vt resideat in 2 3

in curia, & accipiat officium Præsidis, alicuius Concilij Regis, est dubium, an Episcopus dispensatus teneatur obedire Regi præcipienti vt munus istud accipiat.

4 Non vidi aliquem qui sub hac casus specie dubium tractet, videtur enim quod sic, quia licèt Papa non præcipiat sed dispenset, & facultatem concedat ad acceptandum officium, quod ex sua natura est perpetuum, & ad non residendum, tamen Rex præcipit, & Episcopus ratione specialis iuramenti fidelitatis quod præstant Regibus Hispaniæ, in virtute priuilegij Ioannis XXII. obediendi illis in licitis,& honestis, & sic potest Rex Episcopis præcipere non solum iure politico, quatenus Proceres sunt, sed etiam iure Ecclesiastico sibi concesso à Papa, vt imperet Episcopis, ratio-
5 ne iuramenti fidelitatis, vt si † Rex præcipit & Pontifex approbat causam non residendi, dubio procul videtur quod tenetur Episcopus Regi obedire, & acceptare officium publicum, quamuis non resideat, quia dispensatus à Papa in residentia non tenetur residere.

Ex alia parte durum videtur (nisi sit extrema aut vrgentissima necessitas à qua solus iste Episcopus potest liberare aut ciuitatem aut Rempublicam) obligare Episcopum sub mortali vt relinquat proprium gregem, in quo ipsum regere posuit Spiritus Sanctus, & obediat Regi maximè, si
6 † timet prudenter damnum spirituale ouium ex absentia sui Pastoris, vt æquum est iudicare fere semper eventurum, maximè in absentia propter officium perpetuum, quamuis autem sit dispensatus in residentia ad Regis petitionem, tamen non est obligatus à Papa qui forsan non poterit ipsum obligare, nisi ita euidens sit vtilitas inferenda ab isto, quæ ab alio adduci non possit; cum sit obligatio iuris diuini ad residendum personaliter nisi ad paruum tempus, & absentia ad longum & perpetua totaliter sit prohibita, nisi ex cau-
7 sis propositis à Concilio, & si † sine illis & similibus Papa dispenset nulla est dispensatio vt est communis & certa sententia Theologorum, neque iuramentum fidelitatis ipsum obligat, quia est impeditiuum maioris boni, quale est pascere oues in spiritualibus, quam regnum in temporalibus negotiis, nisi ista ruerent aut pene turbaretur regnum, nisi obediret quod rarissimè continget.

8 Sed existimo probabilius † supposita probatione Pontificia in residentia propter causam quam illi Rex proposuit; si Rex præcipiat Episcopo quod accedat ad comitatum, hoc est ad curiam Regiam, & ibi exerceat munus & officium publicum ex natura sua perpetuum vt Consiliarij, Confessoris Regis, aut Præsidis alicuius Consilij tenetur Episcopus sub mortali Regio præcepto obedire,& si contumax fuerit potest virtute iuramenti fidelitatis factæ facere quod non resideat in suo Episcopatu, in cuius residentia est dispensatus & multi dicunt (sed hoc ego non approbo quia hæc erat pœna quam Rex non poterat ponere Episcopis) & quidquid sit de hoc meam resolutionem probo primò, quia si iuramentum quod faciunt Episcopi Hispani suo Regi est speciale, iuramentum enim † quod 9
Episcopi iure communi faciunt tantum est contra Regem & regnum non machinaturos, vt tradit Aluarus Velascus, *consultatio. centesima-decima, numero sexto*, Tuscus, *tomo 1. littera E. conclusio. trecentesima-secunda, numero sexto*, at virtute iuramenti fidelitatis facti ab Episcopis Hispanis in vi priuilegij Ioannis XXII. maior est penes Regem auctoritas præcipiendi, vt adnotat Salgado, *tom. 1. in epistola dedicatoria numero centesimo decimo-quarto*, cum ergo materia iussionis Regiæ sit honesta, neque hic & nunc impediat maius bonum, quia dispensata est obligatio residendi, & à Pontifice in his circunstantiis sit iudicatum melius, quam quod resideat in Diœcesi, & quod resideat in curia Regia tenetur, ergo Episcopus sub obligatione præstiti iuramenti Regi obedire debet.

Secundò, ad idem probandum maximè conducunt textus,& auctoritates glossarum, quos adduxi dubio præcedenti in argumento secundo dicentes, quod † Episcopi 10
tenentur accedere ad comitatum si Rex iubeat, & præcipiat, *cap. Pastorali, de officio iudicis de leg. cap. si Episcopus* 18. *dist.* Concil. Rom. *sub Eugenio II.* Concil. Sardicense *c.* 7. & 8. Balsamo, *in Concilio Calcedonensi, capite* 4. tum insuper, quia si non obstaret præceptum de residentia personali valdè conueniens esset, quod Episcopi in administratione Regni essent occupati. Cassiodorus, *li. 2. epist. 8. ad Seuerum Episcopum, quis melius ad æquitatis iura deligitur, quam qui Sacerdotio decoratur?* & Sinesius, *epist. 57. si vero sunt aliqui, qui, neque à condescensu læduntur poterunt sanè, & Sacerdotio fungi, & ciuitatum Præfecti esse.*

Ad rationem in contrarium respondetur quod, quamuis † Papa ex vi dispensa- 11
tionis in præcepto diuino de residentia, non obligat ad præceptum officium sæculare, aut aliud quod cedit in vtilitatem publicam, tamen dubio procul potest obligare, si ita sibi expedire videatur bono aut Ecclesiæ aut Reipublicæ, quare † Rex sup- 12
posita dispensatione Põtificia potest obligare Episcopum ad acceptandum officium,

publicum

publicum Reipublicæ tum ex vi iuramenti præstiti tum ex vi boni communis, quod damnum notabile patietur si Episcopus non
13 acceptet, quare † iure naturæ, & potest Princeps iubere & Episcopus tenetur obedire, quatenus membrum huius Reipublicæ liberum ab impedimento auctoritate Papæ, eo enim ipso quod Papa declarat esse causam sufficientem & euidentem Reipublicæ vtilitatem, dubio procul possunt Episcopi iura & causas seculares concernentes bonum publicum tractare officia illas continentia acceptando: ita tenet communis sententia apud Couarruuiã *lib. 3. practicarum cap. 13. num. 9. vers. hi vero Casus.* Bartholo de Carranza. *in opere de residentia mirifice laudatus à Couarruuia vbi supra ca. vlt.* Moneta. *de commutatio. vltima voluntatis. cap. 4. quæstio 4. num. 112.* Bobadilla. *lib. 2. cap. 17. num. 21. & 22.* Azor. *p. 2. lib. 7. cap. 4.*
14 *quæstio 6.* ibi † *si tamen ea sit hominum penuria, vt alij satis idonei minime reperiantur, qui hæc præstent obsequia, licet Episcopo cum Romani Pontificis non Cæsaris indulgentia his muneribus præesse, eo quod ad commune bonum Reipublicæ pertineant, & priuato commodo cõmune bonum charitatis lege præponitur.* Hæc ille, vnde manifestum est quod supposita Pontificia indulgentia circa residentiam si Rex præcipiat, teneatur Episcopus sub mortali obedire ex vi iuramenti præstiti, vt supra dicebam.

RESOLVTIO XIX.

De inquisitore generali Hispaniæ.

SVMMARIVM.

1. *Inquisitor generalis etsi Iurisdictionem immediatam habeat à Pontifice cuius iudex est delegatus, nominatim tamen proponitur à Rege.*
2. *An si Rex proponat Pontifici aliquem Episcopum, vt det illi generalem Inquisitionem, si in nominatione dicat quod sit Episcopus, & hoc cognito à Papa fecit inquisitorem generalem, eo ipso censeatur dispensatus in residentia.*

1 QVARTVM dubium est, de Inquisitore generali, qui, etsi † Iurisdictionem immediatam habeat à Pontifice, cuius est Iudex delegatus, ad omnes causas fidei, tamen nominatim proponitur à Rege. Dubitantur igitur duo: Primum an sit sufficiens causa dispensandi in residentia personali, quod quis sit Inquisitor generalis, ita vt possit Episcopus in Inquisitorum eligi generalem, & tamen sit tutus in conscientia non residendo, secundum † an si Rex 2 proponat Pontifici aliquem Episcopum vt det illi generalem inquisitionẽ, si in nominatione dicat quod sit Episcopus, & hoc cognito à Papa fecit Inquisitorem generalem, eo ipso censeatur dispensatus in residentia, & tutus sit in conscientia non residens personaliter,

Tom. I.

§. I.

An si sufficiens causa dispensandi in residentia quod sit generalis inquisitor.

SVMMARIVM.

1. *Officium Inquisitoris generalis viris aliis non Episcopis commissum est.*
2. *Multorum sententia afferuntur.*
3. *Clemens VIII. constituit & decernit officium seculare, & expressè Inquisitoris generalis officium non excusare Episcopos à residentia personali in sua Diœcesi.*
4. *An Inquisitor generalis immunis sit à vinculo residendi personaliter, ex Vasque.*
5. *Quid inquisitor generalis attẽdere debeat.*
6. *Si Pontifex non approbet dispensando, & dispenset approbando, quod Episcopus sit Inquisitor generalis, quod ex vi huius officij non liberatur à residentia personali, & vigilantia super gregem suum.*
7. *Et si Inquisitor generalis attendat causis fidei, & in extirpandis hæresibus, an sit necessarium quod sit Episcopus.*
8. *An sit causa sufficiens ad dispensandum quod aliquis Episcopus non resideat, quod sit Inquisitor generalis.*
9. *An Episcopus tale munus exercens tutissimus erit in conscientia, non residendo personaliter.*

CIrca primum dubium, negant communiter Doctores Salzedo. *vbi supra numero quinquagesimo - octauo. & quinquagesimo nono. & sexagesimo.* Palao. *vbi supra puncto quarto, numero decimo.* tum quia † hoc officium viris aliis non Episcopis commissum est à quibus optimè 1 est & legitimè præstitum. Secundum quia officium Inquisitoris alicuius Tribunalis particularis non excusat Parrochum de residentia, vt decisum à Sacra congregatione Cardinalium referunt, Glossa, *sexta numero ducentesimo sexagesimo quinto.* & Glossa *quadragesima-tertia. n. 164.*

 † Aloy,

2 † Aloysius Riccius *Resolutio.* 393. *numer.* 4. Barbosa *allegatio.* 53. *num.* 87. *& de officio Parrochi, lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 4. quam decisionem adducit Bellarminus, *sessione vigesima tertia capite primo in declarationibus Cardinalium & ibidem.* alij collectores *declarationum* ex quibus Garzia *de beneficiis p.* 3. *cap.* 2. *num.* 140. ergo neque officium inquisitoris generalis. Tertiò, quia Clemens octauus, *in bulla edita anno* 1599. *die vigesima sexta Februarij quæ incipit, Charissime in*
3 *Christo,* † constituit & decernit officium sæculare, & expressè inquisitoris generalis officium non excusare Episcopos à residentia personali in sua diœcesi, quod etiam decernit Vrbanus octauus *in bulla edita contra non residentes.*

Sed Vasquez. *opusculo de beneficiis capite quarto, paragrapho secundo, dub. secundo nu-*
4 *mero* 138. dicit quod † Inquisitor generalis immunis est à vinculo residendi personaliter, eo quod officium inquisitionis vix potest per alium quam per Episcopum præstari, *& ita* (inquit) *de facto iudicarem ego legitimum impedimentum.* Probatur quia inquisitor generalis causas fidei discutit, & in earum versatur cognitione, & puniendu Hæreticos separando triticum à zizania malæ doctrinæ, & contra bonos mores cuius officij vtilitas vergit in commodum publicum, tam spirituale, quam temporale
5 Ecclesiæ, & Regnorum, quare † illi attendi debet proposito commodo particularis Ecclesiæ in quod cedit, quod hæreses extirpentur, & extinguantur vt bene notant Sanchez *libro secundo summ. capite secundo,* Scobar. *de purit. sangui. quæsito tertio paragrapho secundo numero septimo* DD. *capite qualiter paragrapho iubemus de accusat. capite inquisitionis, de Hereticis in Sexto* Sixtus sextus. *Epistola ad Granat. Episcopum Calestinus prima epistola ad Episcopos Gallia.*

Cæterum ego sub distinctione loquendum existimo, si enim loquamur post Concilium Tridentinum exigens approbationem summi Pontificis causarum, quas po-
6 nit ad non residendum, certum omnino est quod † si Pontifex non approbet dispensando & dispenset approbando, quod Episcopus sit Inquisitor generalis, quod ex vi huius officij, non liberatur à residentia personali, & vigilantia super gregem suum, & hoc est quod intendunt summi Pontifices relati pro prima sententia, & contrarium asserere non est tutum, post Tridentinum, quod reseruauit summo Pontifici interpretationem, aut dispensationem à præcepto diuino de residentia personali maximè quando absentia à propria Diœcesi est per officium ex natura sua perpetuum, & hoc bene probant fundamina primæ sententiæ, cui nihil officit fundamentum secundæ, quia, † etsi Inquisitor ge- 7
neralis attendat causis fidei, & in extirpandis hæresibus, sicut etiam attendit Inquisitor Tribunalis Hispalensis, tamen non est necessarium quod sit Episcopus, siue sit generalis siue particularis & est de iure diuino obligatio ad residendum.

Si tamen loquamur † an sit sufficiens 8
causa ad dispensandum quod aliquis Episcopus non resideat, quia est Inquisitor generalis, existimo esse causam sufficientissimam, quia vt dicebat secunda sententia hoc officium vergit in magnam vtilitatem totius Ecclesiæ, quare si Rex noster presentet Summo Pontifici aliquem Episcopum vt exerceat munus Inquisitoris generalis, quia prudenter iudicat, ita conuenire suis Regnis quamuis sint alij non Episcopi, qui illud munus possint bene exercere, qui illud munus possint bene exercere, sed non ita bene, sicut Episcopus Papa potest dispensare in Residentiæ præcepto,
† & Episcopus exercens tale munus tutissi- 9
mus erit, in conscentia non residendo personaliter, sicut *suprà* dicebamus de Cardinalibus Episcopis assistentibus Romæ in Congregationibus institutis pro bono Communi totius Ecclesiæ.

§. II.

Si Rex proponat pro hoc officio Episcopum, & Papa ipsum facit Inquisitorem eo ipso censeatur dispensare in residentia?

SVMMARIVM.

1. *An si Rex præsentet ad Inquisitorem generalem suorum Regnorum Summo Pontifici Archiepiscopum Hispalensem, vel Granatensem, quem obligatum esse ad residendum personaliter in sua Diœcesi constat Papa ex iure diuino, eo ipso est dispensatus in residentia personali in sua Diœcesi.*
2. *An detur dispensatio tacita & virtualis.*
3. *Multorum sententia.*
4. *Si Pontifex sciat aliquos esse irretitos voto Castitatis, & sciens & prudens ipsos matrimonio coniungat, an censeatur dispensare in obligatione voti.*
5. *Si Episcopus sciat aliquem irretitum irregularitate, & ipsum ordinat, an censeatur dispensare in irregularitate.*
6. *Quæ dispensatio tacita non subsistat iuridicè aut extraiudicialiter.*

7. *Prin*

7. *Princeps non pracipit repugnantia, nec prasumitur pracipere iniquitatem, vel facere actum inualidum, ex Francisco Suarezio.*

8. *Vnde dispensatio tacita possit dici virtualis, ex eodem.*

9. *Si Rex prasentet Summo Pontifici pro officio Inquisitoris generalis Episcopum verbi gratia Conchensem, si illi Pontifex conferat officium tacitè dispensare in residentia personali sui Episcopatus.*

10. *An officium Inquisitoris generalis non excuset à residentia.*

11. *An residentia personalis in sua diœcesi sit de iure diuino.*

12. *An si Episcopus factus Inquisitor generalis fiat de nouo Archiepiscopus, aut Episcopus noui alterius Episcopatus, sit necessaria noua dispensatio.*

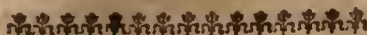
CIrca secundam difficultatẽ huius quarti dubij valdè probabile existimo, &
1 tutum in praxi, quod † si Rex præsentet ad
Inquisitorem generalem suorum Regnorũ
Summo Pontifici Archiepiscopum Hispalensem, aut Granatensem, quem obligatum
esse ad residẽdum personaliter in sua diœcesi Papæ constat ex iure diuino, & ipsum
constituit Inquisitorem generalem, & tribuit iurisdictionem ad inquirendum & extirpandum hæreticos & malas doctrinas
contra fidem & bonos mores, eo ipso est dispensatus in residentia personali in sua diœcesi à qua absens tutus in conscientia potest præfatum officium Inquisitoris exercere.

Hoc mihi persuadeo ex hoc fundamento,
2 quia † datur dispensatio tacita, & virtualis
etiam respectu præcepti superioris facta ab
inferiore habente potestatẽ siue ex priuilegio siue ex consuetudine, siue ex delegatione, vt contra quosdã Canonistas sentientes inferiorem non posse tacitè dispensare
in lege, & præcepto superioris, eleganter
3 defendũt Suarez † *de censuris disp.41. sect. 3. in fine*, Ludouicus Lopez *1. p. instruct. c. 4.* &
multis citatis Thomas Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 4. n. 17.* dicens *hanc opinionem esse tutam in praxi, & n. 18.* intelligendam etiam
fore respectu Pontificis dispensantis, in iure diuino in quo dispensare potest, id quod
adnotauit expresse Decius, *cap. cum in cun-*
4 *ctis, § inferiora, n. 17. de electione.* Vnde † si
Põtifex sciat aliquos esse irretitos voto castitatis, & sciens, & prudens ipsos matrimonio coniungat, censetur dispensare in obli-
5 gatione voti, similiter † si Episcopus sciat
aliquem irretitum irregularitate, & ipsum
ordinat aut dat dimissorias, vt ordinetur,
censetur dispensare in irregularitate, &
idem sto iudicium, si superior regularis
sciat aliquem esse inhabilem, vt sit superior, quia ex illigitimo thoro si facit superiorem, censetur illum tacitè & validè dispensare. Cum procedat ex certa scientia, defectus, & impedimenti sine quorum cognitione certa, aut † iuridice aut extraiu- 6
dicialiter dispensatio tacita non subsistit,
quia voluntas nec tacitè fertur in incognitum, quando tamen adest in superiore talis certa cognitio, & facit actum, qui sine
dispensatione, non subsistit, tunc est tacita dispensatio, quæ idem operatur ac si
esset expressa *leg. de quibus 31. in fin. D. de legibus* ibi *quid interest suffragio populus voluntatem suam declaret an rebus & factis leg. quidam D. de re iudicata* Princeps enim qui
illi dignitatem dedit omnia gerere decreuit.

Vnde Pater Franciscus Suarez *lib. 6. de leg. cap. 13. num. 23.* sic fatur, reddens huius verissimæ sententiæ rationem. † *Prin-* 7
ceps non pracipit repugnantia, nec prasumitur pracipere iniquitatem, vel facere actum inualidum; ergo intelligitur concedendo, aut pracipiendo tollere impedimentum, qui enim introducit formam censetur pramittere dispositiones si sunt in illius potentia, & qui dat potestatem, dat omnia necessaria ad illam, & 8
concludit: *Vnde ita est hac dispensatio tacita, vt posset dici virtualis*, quibus ego addo
quod ita est necessario connexa hac tacita & virtualis dispensatio cum actu, qui conceditur, aut pracipitur, quod non possit Pontifex ex suppositione, quod concedat actum aut illum pracipiat tacitè & virtualiter non dispensare cum in pracepto, aut concessione non possint imbibi obiecta inter sese pugnantia. Ex
qua doctrina, quam hodie amplectuntur
ferè omnes Theologi, vt videre est in Castro Palao *tom. 1. tractatu 3. disputatio. 6. punct. 12. numero 2.* Azor. *tom. 1. libro 5. capite 15. quastione 10.* Salas *de legibus disputatione 20. sectio. 2. numero 8.* Amicus,
tomo quinto disputatione sexta, sectione 6. numero 80. qui plures alios tum Theologos,
tum Iurisperitos citant, manifestè colligi- 9
tur, quod si Rex præsentet Summo Pontifici pro officio Inquisitoris generalis Episcopum verbi gratia, Conchensem, si illi
Pontifex conferat officium, tacitè dispensat in residentia personali sui Episcopatus,
& nisi exprimat ad tempus, tacita dispensatio perpetua est sicut & officium
generalis Inquisitoris, quia vt dicebam,
non censetur Pontifex concedere ea quæ
illicita sunt, & iure diuino in quo potest dispensare repugnantia, vnde ego singulariter intelligo *bullam* Clementis Octaui
ad Philippum secundum directam, quod
† officium Inquisitoris generalis non 10

K excu

excusat à residentia si cum sit generalis Inquisitor fit Episcopus de nouo, nam tunc tenetur officium relinquere, nisi dispensetur (saltem per patientiam rationabilem quæ vt dicunt Amicus, & Diana, *p.8. tract. 3. resolutio. 17.* causat tacitam dispen-
11 sationem) quia † residentia personalis in sua Diœcesi est de iure diuino in quo non dispensatur, neque tacitè quod secus est si Episcopus iam factus fiat Inquisitor generalis de nouo, quia tunc est dispensatio im-
12 plicita, tacita, & virtualis, si tamen † Episcopus factus Inquisitor generalis fiat de nouo Archiepiscopus, aut Episcopus alterius noui Episcopatus necessaria est noua dispensatio, quia est necessaria noua cognitio causæ dispensandæ in residentia, & vigilantia personali, super nouum gregem, qui forsan magis indigebit residentia personali sui Pastoris.

RESOLVTIO XX.

De Oratore Regio apud alios Principes?

SVMMARIVM.

1. *An pro Oratore Regis ad alium Principem, absolutum pro negotiis attinentibus ad bonum publicum, sit sufficiens causa excusandi à residentia personali ex vi decreti Trident.*
2. *Quo tempore Imperatores, Reges, & Principes mittebant Episcopos ad alios Reges, qui fungerentur officio Legati & Oratoris.*
3. *An à Pontificibus videatur interpretatum ius diuinum de residentia personali, quod non obliget tempore detracto, quo aliquis Episcopus fungitur pro bono communi & pace introducenda officio Oratoris, apud alios principes tam Catholicos quam infideles, & n.4.*
5. *Antiquis temporibus licet ex permissione & taciturnitate Pontificum rationabili hoc esset licitum, tamen ius diuinum in hac parte nimis relaxatur, n.6. & quid Concilium Tridentinum statuat, n.7.*
8. *An Prorex Indiarum si necessitas publica vrgeat, & sit Episcopus in peragendis negotiis expeditus possit mittere ad legationem necessariam.*
9. *D. Caietani animaduersio.*

QVINTVM dubium est de Oratore Regis apud alium Principem absolutum, pro negotiis attinentibus ad bonum publicum, & de Prorege alicuius regni, an sit sufficiens causa excusandi à residentia personali ex vi decreti Tridentini? nam post Bullam Vrbani VIII. si vsu est recepta non dubitamus non licere, & quidem si annales reuoluamus Ecclesiasticos, passim inue-
2 niemus † Principes, Reges, & Imperatores, misisse Episcopos ad alios Reges, qui fungerentur officio Legati & Oratoris hoc cōstat à tempore Concilij Emeritani celebrati, *ante mille ferè annos*, & à tempore Iustini Imperatoris multis exemplis confirmat Salzedo, *vbi suprà, à num. 65. vsque ad num. 72.* quare consuetudine ipsa non repugnāte, † à 3
Pontificibus videtur interpretatum ius diuinum de residentia personali, quod non obliget tempore detracto, quo aliquis Episcopus fungitur pro bono communi & pace introducenda officio Oratoris apud alios Principes siue Catholicos siue Ethnicos & infideles, sic fecit Michaël Dux Venetorum, qui misit ad pacem cum Emanuele Imperatore inducendam Michaëlem Episcopum Esquilinum, & Dux Sabaudiæ misit Episcopum Torulorien. ad Venetos, vt ipsos componeret cum Genuensibus in his enim casibus notoria est vtilitas Reipublicæ, atque ita ipsa Concilij Tridentini legali 4
interpretatione, quando causa notoria est, & aliquando repentina, videtur quod Episcopus iussu Regis, potest fungi ad tempus officio Oratoris & Legati.

Sed quamuis † antiquis temporibus ex 5
permissione, & taciturnitate Pontificum rationabili hoc esset licitum, & Episcopi licitè dum fungerentur his officiis, non residerent ex tacita Pontificis dispensatione orta, ex patientia prudenti, qua tunc temporis vti conueniebat, ad maiora vitanda inconuenientia & conseruandam Principum in Ecclesiam Romanam deuotionem; tamen † quia ius diuinum in hac parte nimis rela- 6
xabatur. Concilium Tridentinum statuit, quod causæ quas ad non residendum ponit examinentur à Romano Pontifice, etsi ad hunc sit longus accessus à Metropolitano, & isto absente ab antiquiore Episcopo suffraganeo residente, & si non approbentur hîc & nunc currere, non potest Episcopus abesse etiā de mandato Regis, huc accedit Bulla Clementis VIII. *supra adducta missa ad* 7
Philipp. II. declaratoria Concilij, quare sine licentia Papæ si commodè haberi potest vrgente necessitate, vel Metropolit. aut suffragan. antiquioris huiusmodi munia exercere possunt extra suam Diœcesim, huc accedit Bulla Vrbana, quam supra dedi, nisi ob summum eius rigorem non sit admissa.

Ex quo fit quod † Prorex Indiarum po- 8
test si necessitas publica vrgeat, & sit aliquis

Episcopus pollens prudentia, & dexteritate in peragendis negotiis, de consensu Metropolitani si vicinus sit aut antiquioris Suffraganei, ipsum mittere ad legationem necessariam vel ad nostrum Regem vel ad alium
9 Principem, sed vt † aduertit Dominus Caietanus 22. *quæstione centesima octuagesima quinta, articulo quinto*, pensanda est quantitas huius necessitatis cum quantitate damni spiritualis, quod potest oriri ex absentia Pastoris.

RESOLVTIO XXI.

Vtrum in dispensatione huius præcepti diuini; intelligatur conditio, si causa permaneat?

SVMMARIVM.

1. *In dispensatione iuris diuini de residentia personali quæ intelligatur conditio.*
2. *An statim ac causa motiua dispensandi cessauit, statim ius diuinum exerat vires suas.*
3. *An dispensatio Pontificia esset iniqua, si cessante causa non cessaret.*

Dubium sextum an † in dispensatio- 1
ne iuris diuini de residentia personali intelligatur illa conditio, si causa ad dispensandum modo permaneat, & dicendum quod sic, nam si ista conditio non imbiberetur in tali dispensatione iniquè procederet dispensans, volens suam dispensationem iuris diuini extendi ad casum in quo causa prorsus cessaret, hæc enim omnino necessaria est non solum ad licitam, sed etiam ad validam dispensationem in
iure diuino, quare † statim ac causa motiua 2
dispensandi cessauit statim ius diuinum exerit vires suas, & sic in eius dispensatione necessario imbibitur illa conditio, confirmatur ex lege, *ex facto D. de vulgar. & pupil. substit.* in qua conceditur priuilegium patri, vt possit testari pro filio amente, quia erat amens, quare cessante causa motiua scilicet amentia, cessat priuilegium factum patri, quia iniquum est priuilegium Principis si
cessante causa adhuc perseuerat, & sic † ini- 3
qua esset Pontificia dispensatio, si cessante causa non cessaret, quia sicut ista non existente à principio nulla est dispensatio, ita cessante prorsus euanescit, & incipit obligare ius diuinum de residentia personali.

FINIS LIBRI SECVNDI.

LIBER TERTIVS DE RESIDENTIA PERSONALI PARROCHORVM.

SVMMARIVM.

1. *Quid magis necessarium sit pro ouium salute.*

1 CVM † vna ex præcipuis, & magis necessaria pro ouium vtilitate spirituali sit residentia Pastorum, & residentia personalis super gregem suum, non absque consilio & amicorum suasione de hac materia diffusè tractare decreui, de qua multoties consultus sum, Romæ, Matriti, Hispali & alibi, non tamen omnem omnino quæstionem disputabo, sed solum eas quæ aliquatenus concernere possunt ad præsentem tractatum.

RESOLV

RESOLVTIO I.

Vtrum residentia personalis Parrochorum, sit de iure diuino.

SVMMARIVM.

1. *Quomodo obligentur ad residentiam Parochi.*
2. *Ad statum perfectionis requiritur obligatio perpetua ad ea quæ sunt perfectionis cum aliqua solemnitate, ex S. Thoma.*
3. *An Parochi possint animarum curam deserere transeundo ad religionem absque licentia Episcopi.*
4. *Episcopi quia sunt in statu perfectionis non nisi Summi Pontificis authoritate Episcopalem curam potest deserere.*
5. *Innocentij III. sententia.*
6. *Papæ soli licet dispensare in voto perpetuo, quo quis se ad curam subditorum adstrinxit, Episcopatum suscipiens., ex S. Thoma.*
7. *Obligatio voti perpetui præfertur omni alij obligationi.*
8. *Episcopi Præsulatum non possunt deserere quacumque occasione absque authoritate Romani Pontificis.*
9. *Diuersimodè obligantur ex iure diuino ad residentiam personalem Episcopi, ac obligantur Parochi, ac alij inferiores animarum Pastores.*
10. *Votum perpetuum non habent Curati.*
11. *Episcopi non faciunt votum non deserendi gregem sibi commissum, sed solum esse præceptum inducens obligationem perpetuam, ex Caiet.*
12. *Episcopi an formaliter habeant votum.*
13. *Quid dicat Episcopus in sua consecratione.*
14. *Quid iuret Episcopus.*
15. *Episcopus an possit per Papam dispensari, & illius votum non deserendi gregem an possit dispensari.*
16. *Cur Episcopus non potest ex iure diuino deserere gregem, benè tamen Curatus.*
17. *Discriminis ratio affertur.*
18. *Agentia principalia tenentur ad perfectionem suorum statuum ex propria virtute.*
19. *Diuersa obligatione iuris diuini adstringitur Episcopus, ac adstringitur Parochus.*
20. *Obligationem non deserendi gregem votum appellat & solemne S.Thomas.*
21. *Hanc obligationem oriri ex præcepto nunquam dixit S.Doctor, sed ex voto à solo Pontifice dispensabili.*
22. *An Episcopus obligetur ex iure diuino ad non deserendum gregem sibi commissum, vt à contemplatione vacaret, renuncians voluntariè Episcopatum, sicut Curatus renunciat Parochiam.*
23. *An Episcopus in sua consecratione voueat implicitè non se deserturum gregem commissum.*
24. *Episcopum facere votum intelligit S. Thomas, de voto quoad effectum non de voto quoad essentiam.*
25. *Eiusdem D.Thomæ sententia.*
26. *An Episcopi voueant implicitè non deserere gregem sibi commissum à Papa.*
27. *Ex vi voti impliciti oritur obligatio iuris diuini.*
28. *Votum implicitum quod imbibitur in aliquo casu optimè potest dispensari.*
29. *An ratione voti impliciti non consecretur vouens specialiter & primariò.*

QVAMVIS vt supra vidimus ex scriptura, PP.CC. DD. vtriusque iuris; Theologis omnibus ferè consentientibus; ex præcepto diuino mandatum esse omnibus, quibus animarum cura commissa est, personaliter residere sub qua vniuersali comprehenduntur Parochi, quibus etiam commissa est animarum cura, sicut vidimus Episcopos & Prælatos maiores com-
prehendi, sed longè † diuerso modo obli- 1
gantur isti ex præcepto diuino, ac Parochi cuius differentiam mirabili ingenio assecutus est est D.Thomas, & eam deduxit ex iure Canonico, etenim Episcopus ex vi sui muneris cum in vita spirituali Monarchiæ Ecclesiæ (quam iure diuino esse constantem, est indubitata sententia) sit in statu perfecto, & status absque immutabilitate subsistere nequeat; immutabilitas status Episcopalis, qui respicit proprium gregem, quem pascere tenetur prouenit à voto solemni, quod faciunt Episcopi residendi, & vigilandi super gregem suum, quod eleganter docuit sanctus Doctor 22.*quæst.*184. *artic.*4 *ad statum perfectionis requiritur obligatio perpetua ad ea quæ sunt perfectionis cũ
aliqua solemnitate*, ex qua doctrina colligit, 2
*art.*5. *discrimen inter Parochos, & Episcopos, quia illi neque ex parte ordinis sacri, neque ex parte curæ animarum, quam suscipiunt, ponuntur in statu perfectionis, non enim obligantur ex hoc ipso vinculo perpetui voti ad hoc,
quod curam animarum retineant, sed † possunt* 3
eam deserere, vel transeundo ad Religionem, etiam absque licentia Episcopi, vt habetur, in decretis 19. *quæstione secunda, & etiam cum licentia Episcopi potest aliquis Archidiaconus Archidiaconatum, vel Parochiam, dimittere,* &

& simplicem præbendam accipere, sine cura, quod nullo modo liceret si esses in statu perfectionis, nemo enim manum suam mittens ad aratrum, & respiciens retro, aptus est Regno
4 *Dei, vt dicitur Luc. 9. Episcopi autem † quia sunt in statu perfectionis, non nisi auctoritate Summi Pontificis ad quem etiam pertinet in votis perpetuis dispensare, possunt Episcopalem curam deserere & ex certis causis, vt dicitur infra, quæst. 185. artic. 4. Vnde manifestum est, quod non omnes Prælati sunt in statu perfectionis, sed soli Episcopi.*

5 Et *articulo quarto* idem repetit adducens verba † Innocentij III. *in capite nisi cum pridem extra de renunciationibus, si pennas habeas quibus satagas in solitudinem auolare, ita tamen adstricta sicut nexibus præceptorum, vt liberum non habeas absque nostra permissione volatum.* Hæc Pontifex ex quibus infert
6 sanctus Thomas, *soli enim † Papa licet dispensare in voto perpetuo quo quis se ad curam subditorum adstrinxit Episcopatum suscipiens & quæstione 189. articulo septimo, postquam in argumento, sed contra adduxit caput dua sunt leges 19. quæstio. 2.* vbi statuitur quod Parrochus potest etiam renuente Episcopo ad Religionem auolare, sic fatur *in corp.*
7 *art. † obligatio voti perpetui præfertur omni alij obligationi, obligari autem voto perpetuo, & solum ad vacandum diuinis obsequiis propriè competit Episcopis, & Religiosis. Presbyteri autem Curati, & Archidiaconi non obligantur voto perpetuo & solemni, ad curam animarum retinendam, sicut ad hoc obligantur Epi-*
8 *scopi, Vnde † Episcopi Præsulatum non possunt deserere quacumque occasione absque authoritate Romani Pontificis, vt habetur, extra de Regularibus, capite licet, Archidiaconi autem & Presbyteri possunt libere abrenunciare Episcopo curam eis commissam, absque speciali licentia Papæ, qui solus potest in votis perpetuis dispensare.*

Quare apud Diuum Thomam omnino
9 certum est † diuerso modo obligari ex iure diuino ad residentiam personalem Episcopos, ac obligantur Parrochi, & alij inferiores Pastores animarum, nam Episcopi cum sint in statu perfecto ex duplici titulo iuris diuini obligantur ad præfatam residentiam, & quia Pastores quibus ius diuinum & naturale obligat ad vigilãdum personaliter super gregem suum, & quia in hac arte Pastoritia habent statum perfectum immobilem ratione voti perpetui, in quo solus Pontifex potest dispensare, non
10 deserendi gregem suum, quod † votum non habent curati, & alij Pastores inferioris animarum, cum libere etiam contradicente Episcopo possunt deserere gregem suum, & admittere beneficium sine cura animarum, vel ad Religionem se conferre, quare ex vi officij Pastoris tempore quo illud exercet obligantur ex iure diuino ad residentiam personalem.

Verum enim vero, quamuis vt dixi hoc sit indubitatum in doctrina Diui Thomæ, nihilominus Eminentissimus Dominus Caietanus in comment. *articulo 5. quæ-* 11
stione 184. & 189. articulo 7. in ea est sententia, vt existimet, † Episcopos non facere votum non deserendi gregem sibi commissum, sed solum esse præceptum inducens obligationem perpetuam, & ita quando inuenitur, quod Episcopi voueat, ea quæ sunt perfectionis, vt est non deserere gregem sibi commissum, intelligitur de voto quoad effectum, non quoad essentiam, hoc est, quod habent obligationem, ac si vouissent, non tamen † formaliter 12
habent votum, & præterea transgrediendo non sunt rei voti facti, sed præcepti suscepti, quam sententiam probat, Primò, quia non vouent implicitè, sicut, qui suscipit ordinem sacrum in Ecclesia occidentali, vouent castitatem, cum hoc iure canonico inueniatur cautum, neque etiam explicitè cum in ritu, & ceremonia, quibus consecrantur Episcopi nihil tale inueniatur, nam solum † dicit quod credit, ea 13
quæ sunt fidei, & cum interrogetur de agendis, dicit, *volo*; verbum autem *credo*, & *volo* non habent vim voti.

Secundò, quia *cap. ego. ff. de iureiurando* † Episcopus iurat quædam particularia se facturum, & fidelitatem Summo Pontifici, non tamen iurat non deserturum oues sibi commissas. Tertiò, quia *capite nisi cum pridem*, dicitur † *Episcopum habere* 14
alias strictas nexibus præceptorum, & non dixit *nexibus votorum*. Quarto, quia votum solemne Religionis, vt ait sanctus Doctor *quæstione octuagesima, articulo quarto* † non potest per Papam dispensari, at votum Episcopi non deserendi gregem, potest dispensari *capite nisi cum pridem citato*, ergo hoc non est votum, nisi lato vocabulo & impropriè.

Sed cum hoc ita sit iuxta Caietani sententiam tradit optimam rationem, cur † 15
Episcopus, non potest ex iure diuino deserere gregem bene tamen curatus, quia ait (*articulo sexto, quæstione centesima octuagesima quarta, Paragraph. ad obiecta, contra primam rationem*) *Curati de iuris rigore non tenentur ad curam animarum retinendam, quoniam nec iure scripto hoc inuenitur cautum, nec naturali, seu diuino iure, ad hoc tenentur, sicut tenentur Episcopi † & ratio differentia est, quia Episcopi assumunt curam animarum, vt agentia principalia, Curati vero assumunt curam animarum; vt officiales principalium agentium. Hinc* 16

enim

enim prouenit quod Episcopi tenentur naturali vinculo ex diuino iure, ad curam animarum non deserendam, nisi casu, sicut
18 † *agentia Principalia tenentur ad perfectionem suorum effectuum ex propria virtute; officiales vero quia in virtute principalis agentis operantur vt instrumenta & sicut aliena agunt virtute, ita alienam exequuntur obligationem.* Hactenus satis profunde Dominus Caietanus, iuxta
19 cuius doctrinam etiam sequitur † diuersa obligatione iuris diuini adstringi Episcopum, ac adstringitur Parrochus, nam iste vtpotè instrumentum voluntarium non adstringitur ad non deserendum gregem, quia non est in statu perfectionis, sicut Episcopus, & ita adstringitur iure diuino ad non deserendum gregem sibi commissum.

Cæterum quamuis sententia ista Caietani valdè subtilis sit, & probabilis. Sanctus Thomas contrarium expressè docet vt vi-
20 dimus † semper enim obligationem non deserendi gregem votum appellat, & solemne, & numquam præceptum diuinum nisi supposito voto, cum adduxisset verba Innocentij III. *cap. Nisi.* dicentis, *Episcopos habere alas astrictas nexibus praeceptorum*, concludit, *quod Papa soli licet dispensare in voto quo quis se ad curam subditorum adstrinxit Episcopatum suscipiens*, & mirum est quod
21 † nunquam hanc obligationem oriri *ex præcepto*, dixerit, sed semper, *ex voto*, à solo Pontifice dispensabili, ex hoc enim voto oritur immutabilitas status perfecti Episcopalis ad non deserendum gregem sibi à Pontifice commissum.

Tum etiam, quia vt *suprà* vidimus non apparet locus Sacræ Scripturæ, ex quo col-
22 ligatur † Episcopum obligari ex iure diuino ad non deserendum gregem sibi commissum, vt à contemplatione vacaret renuntians voluntariè Episcoparum, sicut curatus renuntiat Parrochiam, quia sicut iste est instrumentum & officialis Episcopi ita Episcopus esset instrumentum Papæ, cui tanquam Principali Pastori iure diuino commissæ sunt oues omnes Christi, & Episcopi accipiuntur in partem solicitudinis vt egregiè contemplatur Diuus Bernardus, *lib. de considerat. ad Eug. cap.* 8. at hoc dici ne-
23 quit, ergo ideò est quia † Episcopus in sua consecratione vouet implicitè, non se desertum gregem commissum: & ratione huius voti constituitur agens principale, ad gubernandam suam Diœcesim, quia constituitur in statu perfecto, vt ait Dionysius *de Ecclesiastica Hierarchia, capite.* 5. qui status oritur ex immutabilitate voti præfati, quod ex natura sua est perpetuum.

Nec fundamenta Caietani me mouent contra sanctum Doctorem, & imprimis id quod dicit, quod quando sanctus Thomas docet † Episcopum facere votum intelligi- 24
tur de voto quoad effectum non de voto quoad essentiam, extorta est omnino interpretatio alias etiam possemus dicere quod Episcopus facit votum non mentiendi non peierandi, quia quantum ad effectum ita manet obligatus ad hæc non facienda ac si vouisset, quod est ridiculum, tum etiam, quia † Diuus Thomas expressè concedit 25
quod Papa potest dispensare in votis perpetuis, & tamen expressè negat quod possit dispensare in iure diuino, sed solum interpretari illud, iuxta ea quæ *in superiori lib.* discussa sunt.

Ad primum respondetur, quod † Episco- 26
pi vouent implicitè non deserere gregem sibi commissum à Papa, quia hoc votum essentialiter requiritur ad statum perfectum, quem in consecratione assumit respectu huius gregis.

Ad secundum respondetur transeat, quia est argumentum ab auctoritate negatiuâ.

Ad tertium respondetur, quod † ex vi 27
voti impliciti oritur obligatio iuris diuini, & ita optimè dicitur ab Innocentio quod Episcopus tenetur, *nexibus præceptorum.*

Ad quartum quod votum solemne explicitum iuxta doctrinam Diui Thomæ optimam & mihi certam non potest dispensari per Papam, vt alibi latè docui, at
† votum implicitum quod inbibitur in ali- 28
quo statu optimè potest dispensari, sicut potest Papa dispensare, quod Sacerdos Latinus ducat vxorem, quia est votum implicitum in statu Sacerdotali, aut in alio ordine sacro, ratio discriminis est quia ratione voti impliciti solemnis non consecratur specialiter Deo persona vouens sicut per votum explicitum solemne consecratur Deo, quæ consecratio semel facta nulla humana potentia auferri potest, quod verò † ratione 29
voti impliciti non consecretur vouens specialiter & primario est manifestum, quia sequitur ad aliam consecrationem aut Episcopalem, aut Ordinis sacri. Vnde hoc potest dispensari à Papa secus vero votum expressum solemne, ratione cuius primario & adæquatè consecratur quis Deo, legatur Diana, *part.* 8. *tract.* 1. *resolutio.* 72. vbi ex aliis plura ad hoc intentum dicit.

RESOLVTIO II.

Quid requiratur, vt Parrochus dicatur verè, & propriè residere?

SVMMARIVM.

1. *Vt Parrochus satisfaciat pracepto diuino de residentia Pastorum, & vigilantia super gregem suum, dicaturque verè, & propriè residere, tria requiruntur.*
2. *Declarationes de residentia Parrochi quo tempore facta sint.*
3. *An si ista declarationes sub forma authentica facta sint, in iudicio & extra sunt necessariò admittenda.*
4. *Cardinalibus interpretibus qua authoritas data sit, ex Zippeo.*
5. *Ha declarationes non sunt solum doctrinales, sed definitiua & decisiua ac si à Papa rescripta essent, ex Nicolao Garzia.*
6. *Plurima afferuntur declarationes.*
7. *Quando Sacra Rota Romana nixa declarationibus Cardinalium sententiam tulit, an sit iuridica declaratio.*
8. *Doctorum sententia.*
9. *Minime mutanda sunt qua certam sententiam habuerunt, ex iisdem Doctoribus.*
10. *Si Doctor grauis & classicus declaratione Cardinalium vtatur, est in vtroque foro amplectenda.*
11. *Geminiani, & Ioannis And. sententia.*
12. *An Decretum Congregationis ex iussu Vrbani VIII. non intelligatur de his declarationibus.*
13. *Selly sententia.*
14. *An Declarationes quas adducunt Cardinales Bellarminus Barbosa, & Marzilla ad Decreta Sacrosancti Concily Tridentini sint authentica, & numero 15.*
16. *An omnes declarationes prafata nullius sint authoritatis, & n.17.*
18. *An illis declarationibus sit fides adhibenda in vtroque foro.*
19. *Quid pro difficultate notandum.*
20. *Vt Parrochus verè & propriè dicatur residere, quid requiratur.*

1 COmmunis omnium sensus, & con-
sensus est, tria requiri vt Parrochus
satisfaciat præcepto diuino de residentia
Pastorum & vigilantia super gregem suum,
dicaturque verè & propriè residere. Primo
vt in propria Ecclesia, secundo vt perso-
naliter, tertio, vt continuo, ita omnes fere
Doctores citati in superioribus, & in plu-
ribus Eminentissimorum Cardinalium de-
clarationibus constat, vt iam videbimus
(cæterum † fere omnes istæ declarationes 2
factæ sunt ante declarationem & decretum
Vrbani Octaui, quare opere pretium est
adnotare, quod quamuis Sacra Congregatio
Cardinalium Concilij Tridentini interpre-
tum *die 20. Aug. 1631.* ex speciali sanctissimi
Domini Vrbani diuina prouidentia Papæ
Octaui mandauerit, & præceperit, *huiusmodi
declarationibus tam impressis quam imprimen-
dis nullam fidem esse in iudicio siue extra à quo-
quam adhibendam, sed tantum illis qua in au-
thentica forma, solito sigillo, & subscriptione
Eminentissimi Cardinalis Prafecti, ac à Secre-
tario eiusdem Congregationis pro tempore exi-
stentium munita fuerint.*

Ex quo decreto sequitur manifestè, quod
† si istæ declarationes factæ sint sub forma 3
authentica vt præscribitur in illo, in iudicio
& extra necessario sunt admittendæ, tan-
quam legis Tridentinæ iuridica interpre-
tatio à Superiore potente interpretari le-
gem, facta cuius non requiritur specialis
promulgatio, sed sat est illa, quæ facta fuit
legis, quæ interpretatur, vt optimè adner-
tit Emanuel Rodriguez, *qu. Reg. tom..... quæ-
stio 11. art. 2.* quem sequuntur Hierony-
mus Rodriguez. *Resolutio. decima-octaua.
numero vigesimo-secundo. & Resolutio. vige-
sima-tertia. numero primo.* Delrius. *libro
sexto. disquis. capite primo. sectio. tertia. in
fine.* Gambaruta. *de casibus reseruatis capi-
te tertio. numero sexto.* Salas. *de leg. tract. 14.
disputatio. 21. sectio. 12.* Zippeus, *in Analiti-
ca postrema iuris in Epistola ad Lectorem*, vbi
sic loquitur. † *Cardinalibus interpretibus,* 4
*ea Authoritas data est, qua olim in Republi-
ca Romana prudentibus, quorum responsa ac-
cipiebantur pro iure vt illorum Resolutiones in
vtroque foro seruandas & iuxta eas iudican-
dum asseratur.* & Nicolaus Garzia, *tomo
primo de beneficiis.* plura satis cordatè &
prudenter dicit de auctoritate declaratio-
num huiusmodi, dicens † non esse solum 5
doctrinales sed diffinitiuas & decisiuas, ac
si à Papa essent rescriptæ, vnde super
declarationes Sacræ Congregationis Papa
statim dat breue, & Auditor Cameræ mo-
nitorium in earum executionem, & Rota
eas absque vlla controuersia & disputa-
tione amplectitur, suscipit & obseruat vt
praxis ostendit, sed de hoc latius dixi *to-
mo secundo tractat. Moralium tractat......
Resolutio......*

6 Sed cum hoc ita sit, † & plurimæ sint declarationes apud Auctores, Cardinalium interpretum Concilij Tridentini, de quibus non constat, an sint factæ in ea forma, quam præscribit Congregatio, ex iussu Vrbani octaui, & in illis fundent opiniones suas, tum circa residentiam Parrochorum, tum circa alias materias: & Rota Romana sententiam ferat illis nixa, vt *in Panorm. Archipresbyteratus* 5. *Iunij millesimi sexcentesimi & vigesimi, coram Burato decisio.* 479. *numero* 3. & in *Nizen. Parrochi vigesimi Maij millesimi sexcentesimi vigesimi quarti coram Vbaldo, & in Tiburt. Parrochi vigesimi septimi Iunij millesimi sexcentesimi vigesimi noni coram Pirovano, & Cavalliero, decisio* 627. Vnde Ferentil. *in annotatis ad decisionem* 479. Burat. *numero vigesimo & vigesimo primo*, optimè dicit quod non est necessarium adducere declarationes Cardinalium in actis, sed sufficit eas allegare ad instar legis communis iuxta textum *in Paragrapho, responsa institut. de iure naturali*, quomodo ergo intelligendum est decretum factum iussu Vrbani VIII.

7 Ego quidem existimo, quod † quando sacra Rota Romana nixa declarationibus Cardinalium sententiam tulit, ista declaratio est iuridica, & authentica, & quamuis alias nobis non constet ex inspectione oculari, sufficit Authoritas tam supremi tribunalis, vt prout indubitata habeatur talis declaratio obligetque in vtroque foro, quando vero communis sententia vtitur declaratione Cardinalitia, & de illa nunquam extitit dubium, quod sit iuridicè facta, & in lucem edita illis conditionibus requisitis in decreto Vrbano, etiam in vtroque foro est amplectenda iuxta denotata

8 † per Doctores *ad legem Barbarium D. de officio Pratoris*, & † minimè mutanda sunt quæ certam sententiam habuerunt,

9 *leg. minimè D. de legibus*, & in casu dubij pro multitudine præsumendum est iuxta glossam, *cap. finali de pœnit. distinctione* 1. & communis opinio inducit probabilem errorem textus iuncta glossa, *in capite vnico, de postulat. Prælatorum in sexto*, & notat Bartholus, *leg. de eo, Cod. de pœnis iud. qui*

10 *mal. iud.* Si vero † Doctor grauis & classicus declaratione Cardinalium vtatur, etiam est in vtroque foro amplectenda, quia non est præsumendum, quod Doctor iste illa vteretur nisi esset authentica, & iuridica, argumento *ex lege prima Cod. de veteri iur. enucleand.* quod limitandum est se-

11 cundum Geminian. † *cap.* 1. *de summ. Trinit. in sexto*, & Joannem Andream, *cap.* 1. *de constitutionibus*, nisi notoriè maledicat, & rationabiliter conuinci possit, quia vera & certa ratio contraria assignatur.

Decretum igitur † congregationis ex 12 iussu Vrbani VIII. non intelligitur de declarationibus, de quibus locuti sumus, quibus vsi sunt Doctores iudices & scriptores classici, quæ semper præsumuntur iuridicæ, vt dixi, sed de aliis, quæ separatim imprimuntur, vel sunt manuscriptæ & non in authentica forma, istæ enim non faciunt fidem aliquam in aliquo foro, siue externo, siue interno; simile decretum fecit sacra Congregatio Sacrorum Rituum 2. *Augusti anno millesimo sexcētesimo trigesimo secundo*, vt refert † Sellius *in selectis Canonicis capite* 13 *primo, numero octuagesimo*, & Lezan. *tomo* 3. *qq. Regul. verbo sacra Congregatio, numero quinto*; verum enim vero necessarium non est, quod Authores dum vtuntur huiusmodi declarationibus ibi inducant formam authenticam, esset enim nimis molestum tam scriptoribus, quam lectoribus.

Cæterum dubitabis, an † declarationes 14 quas adducunt Cardinalis Bellarminus, Barbosa, & Marzilla, ad decreta Sacrosancti Concilij Tridentini sint authenticæ, hodie post decretum Vrbanum, Barbosa in priori impressione, & Postumus liber Cardinalis Bellarmini, vidit lucem, *anno millesimo sexcentesimo trigesimo quarto*, quare in illo sic habetur, post priuilegium Regis Christianissimi. *Hu declarationibus sacræ Congregationis Concilij nullam fidem esse in iudicio, vel extra à quoquam adhibendam, sed tantum illis, quæ in Authentica forma solito sigillo & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiusdem sacræ Congregationis pro tempore existentium munitæ fuerint, eadem sacra Congregatio ex speciali sanctissimi Domini nostri Vrbani Papæ VIII. iussu mandauit & præcepit Romæ die secundo Augusti millesimi* 15 *sexcentesimi trigesimi secundi, & Concilium sanctæ & generalis Inquisitionis Hispaniæ Regnorum cum huiusmodi declaratione, posse liberè & licitè à quocumque vendi, & retineri censuit Matriti die septimo octobris millesimi sexcentesimi trigesimi tertij.*

Quare † omnes declarationes præfatæ 16 nisi alias constet esse sub forma Vrbana editas nullius sunt authoritatis, aut ponderis etiam doctrinales, sed tanquam non dictæ habendæ sint, dixi nisi alias constet ex aliis capitibus supra adductis authenticas esse, nec enim semper quod citantur constare oculariter debet de forma Vrbana, hoc enim, vt monui esset intolerabile onus scribentibus & legentibus, isti enim semper suspensum haberent iudiciū an declaratio, quam Auctor grauis & classi-

cus

eus adducit esset authentica, nisi videret subscriptioné Cardinalis Præfecti, & Secre-
17 tarij Congregat. sed semper est præsumendum, quod hodie post declarationem Vrbanam scriptor adducens declarationem, vidit esse sub forma requisita alias innumeras exemptiones, & priuilegia quæ à multis possidentur ex vi declarationum Eminentissimi Cardinalis, quarum vêrba adducunt scribentes legenribus licirum esse in dubium verrere, quod dici nequit. Barbos. enim *tract. de dignitatib.* Sellius *in canonicis se ctus.* Armendarez *ad leges Nauarræ.* Diana *in suis Resolutionib.* & innumeri alij Doctissimi scriptores huius temporis scripsere post decretum Vrbanum, & quæstiones, grauissimas ad vtrumque forum attinentes, ex declarationibus Cardinalium omnium fere congregationum determinarunt, & non posuerunt subscriptiones requisitas in decreto Vrbano, & tamen dici nequit quod
18 † illis non sit fides adhibenda in vtroque foro, quare sufficit vt præsumatur esse authentica declaratio, quod ponatur dies, & annus in quo facta est, cui præsumptioni standum est, nisi rationabiliter contrarium p[illegible]r conuinci, vt supra ex Ioanne Adria dicebam.

19 Quæ omnia valde notanda sunt pro iudicio practico prudenriali formando, tam circa Auctores antiquos, quàm modernos, quibus valde peruium est dicere, ita decisum est à sacra Congregatione, vel Concilij, vel Rituum, vel propagandæ fidei, vel Episcoporum, & Regularium, vel Sanctæ & generalis Inquisitionis Romanæ, & multas declarationes adducunt, sine die & anno, at Auctore classico aut communi opinione recepta, aut Tribunali illis vtenre, ad ferendam sententiam declarationibus istis mutilis & non habenribus aliquam ex his circumstantiis nulla est fides adhibenda in vtroque foro, vt determinatur, à decreto Vrbano, quod valde prudenter fuit editum, sed de hac materia infra in digressione longiori redibit sermo, est enim valde necessaria his temporibus.

20 Hac digressione nôn inutili nostro instituto, ad propositum punctum de requisitis, vt Parrochus dicatur vere & propriè residere, redeuntes. Primum erat vt sit in propria Ecclesia, circa quod sequentia obseruanda sunt quæ induco, & quatenus declarata à Sacra Congregatione Cardinalium Interpretum Concilij Tridentini, quia communi Doctorum vtriusque iuris & Theologorum opinione firmata sunt.

RESOLVTIO III.

De conditionibus requisitis, vt Parrochus dicatur personaliter residere.

SVMMARIVM.

1. *Parrochus an teneatur residere intra Parrochiam intra cuius limites etiam habitant Parrochiani, etiamsi tantum fuerint in illa Parrochia tres vel quatuor incolæ.*
2. *Etiamsi Parrochus distet à ciuitate tantum tribus vel quatuor milliaribus, & diebus festiuis Parrochiali intersit, an possit constitui Magister Grammaticæ.*
3. *An Parrochialium Rectores debent residere in domo Parrochialium, & num. 4. 5. & 6. remissiuè.*
7. *Parrochi quamdiu manent cum animarum cura ratione officij sui, an teneantur de iure diuino naturali residere personaliter iuxta gregem sibi commissum, supra quem constitutus est Pastor immediatus.*
8. *Episcopi, Prælati, & Pastores iure diuino tenentur ad personalem residentiam ex Barthol. Carranza.*
9. *Qui fieri potest vt is cuius ad negotium arduum eligitur, industria alterum substituat.*
10. *Bartholomæus à Miranda idem ac Carranza, & n. 11.*
12. *Orbis semper habuit sacerdotum & doctorum magnam multitudinem;*
13. *Vox illa,* Operarius, *expenditur, n. 14. & 15.*
16. *Quomodo cognoscere debeant Pastores obligationem qua vrgentur in vtroque foro residere personaliter, & inuigilare super gregem suum, tempore quo lue pestifera est infectus.*
17. *Sancti Bernardi sententia.*
18. *Ecclesiæ prælatio magnum quiddam est, ex Chrysostomo.*
19. *Qui pastores figura sunt spiritualium Pastorum, ex Theophilo.*
20. *Damasus Papa in Episcopos inuehitur, & n. 21.*
22. *Qui Episcopi meretricibus similes, ex eodem.*
23. *Corepiscoporum subrectitium ordinem cur excluserit idem Damasus.*
24. *Omnis negligenter pascens, toties sibi commendatum Dominicum gregem conuincitur, summum non amare Pastorem, nec eius se velle discipulum fieri, cuius exempla negligit imitari.*
25. *B. Iacob. dictum.*

L 2 26. *Bene*

26. *Beneficia inferiora Ecclesiastica præsertim curam animarum habentia personis dignis & habilibus conferantur ex Conc. Trid.*

27. *Cogendi sunt curati ad subeundum per se ipsos, & non per substitutos ea munia ad quæ tenentur, & n.28.*

1 PRIMVM † Parrochus tenetur residere intra Parrochiam intra cuius limites, etiam habitant Parrochiani i etiam si tantum fuerint in illa Parrochia, tres vel
2 quatuor incolæ. Secundum, etiamsi † Parrochia distet à ciuitate tantum tribus & quatuor milliatibus, & diebus festiuis Parrochiali interesse non potest constitui Magister ludi idest grammaticæ. Tertium, licet Parrochialis sit in loco, vbi minor pars Parrochianorum habitat, & maior pars habitet in locis longe remotis, tenetur habitare prope Ecclesiam in ciuitate & succurrere eis, qui longe habitant secundum loci consuetudinem iuxta dispositionem, *cap.4.sess.*
3 21. *Trident. de reformatione.* Quartum † Parrochialium Rectores debent residere in domo Parrochialium quod si Parrochiales domus non habent, tunc in alia domo, quæ sit intra limites Parrochiæ aut saltim ita vicinæ Parrochiali Ecclesiæ, vt inde commode possint per seipsos, ei inseruire, & ad hoc cogendum esse Parrochum, imo non excusatur Parrochus, quin intra Parrochiam residere debeat, quamuis non ad-
4 sit commoda domus, Patrochialis, & sit magna aëris intemperies, & retineat capellanum in Parrochia, & ipse accedat singulis diebus festis, quæ omnia tradunt. Nicolaus Garzia. *p.3. de beneficiis, cap.2. num.* 179. Armendariz. *ad leges Nauar. lib.2. tit.* 26. *an Parrochi debeant residere num.*87.149. *&* 150. Sanctarellus *Variarum Resolutio. quæstio.*3.*&* 4. Plura Gonzalez. *ad Reg.*8.*glossa.*6. *num.* 258. Barbosa *de potestate Episcopi. allegatio.*53.*num.*71. & *de officio Parrochi p.*1. *cap.*8. *à num.* 34. & *in Apostolicis decisionibus. collectio.* 559. quod opus scripsit & prælo mandauit post decretum Vrbanum.Zetola *in praxi.verbo Parrochus*, & innumeri alij.
5 Quæ omnia hodie in praxi indefectibiliter obseruantur, quia communis sententia ita intellexit declarationes adductas à Præfatis Doctoribus, quæ vim habuerunt ad hanc practicam consuetudinem introducendam, quod apud me est validum argumentum has omnes declarationes authenticas hos auctores vidisse non enim facile credi potest Parrochos se obligatos iudicare, ex vi
6 harū declarationum, nisi authenticas & veras iudicarent, cum ex vi Tridentini, nisi vt declarati à Cardinalibus illius interpretibus, non tenerentur ad tam strictam in domibus Parrochialibus residentiam, & ad alia multa quæ retulimus.

Secundum, quod requiritur est quod personaliter resideant circa quod sequentia à communi & certa sententia recepta. Primum quod † Parrochi quandiu manent 7
cum animarum cura, ratione officij sui tenentur de iure diuino naturali residere personaliter iuxta gregem sibi commissum, supra quem constitutus est Pastor immediatus, ad quod probandum præterea quæ in superioribus ex *Trident. sessio.*23. *cap.* 1. id expresse asserente sunt alia valde efficacia argumenta quæ grauissimè congessit sapientissimus Vir Pater Magister Bartholomeus Carranza Ordinis Prædicatorum & Concilij Tridentini insignis Theologus, quem iure optimo vsque ad sidera extollit Couarr. *lib.*3.*variarum cap.* 13. *num.* 9. *versic. caterum.* vbi sic loquitur probans idem assumptum. † *Episcopique alij inferiores Prælati &* 8
*Pastores iure diuino tenentur ad personalem residentiam, cum ex iure diuino teneantur pascere gregem sibi commissum, nam & decima dantur à Christianis ipsis Sacerdotibus, vt eis spiritualia administrent, & sint in hac Domini vinea operarij digni mercede Matth. & Luc. cap.*10. *quod minime eis conueniet super vicarios, eas operas exhibuerint, ac potius ipsi Vicarij erunt operarij, quibus Domini Nostri Iesu Christi verbum conueniet, & præterea persona industriæ in hu eligitur quod apertissimum est, quî igitur fieri potest* † *vt is cuius ad negotium ar-* 9
duum eligitur industria alterum substituat? quibus equidem rationibus, & alijs iure firmioribus probans hanc personalem residentiam iure diuino institutam esse Caietanus 22. *quæstio.*185. *art.*5. Ioannes Driedo *de libertate Christiana pagi.*204. *omnium diligentissimè eruditione, pietate Christianisque moribus insignis vir* † *Bartholomeus à Miranda (qui idem est ac* 10
*Bartholomeus Carranza sub diuerso cognomine, quare malè pro diuerso à quibusdam citatur) in ea controuersia quam hac de re apud Trentum habuit, cui aduersus Ambrosium Catherinum subscripsit Dominicus à Soto vir omnium censura & iudicio in schola Theologica admodum illustris in calce eius operis cui titulum fecit de natura & gratia, & idem lib.*10.*de iustitia, & iure quæst.* 3. *art.*5. *& seqq.* Hactenus Couarruuias quæ adduxi, tum quia fundamenta nostri asserti fere omnia continent, tum vt videant moderni scriptores quanta veneratione vir tantus Scriptores ordinis Prædicatorum citet, tanquam veritatis semper defensores.

Deinde hoc ipsum confirmat Magister 11
Carranza de Miranda ex illo Matth.10.*n.*18. *messis quidē multa, operarij autem pauci, rogate Dominum messis, vt mittat operarios in messem suam, sed hac obiter aduotemus quia non dixit*

12 xit Christus Sacerdotes pauci, quia † semper
orbis habuit Sacerdotum & Doctorum nume-
rosam multitudinem, operarios vero, qui Sa-
cerdotum & Episcoporum officio rectè funge-
rentur semper habuit paucos: hac igitur pra-
fatus primo ordinauit, vt gratis administra-
rent munera illa, calestia tantum permisit, vt
operantes apud illos salutem aternam, qua ad
vitam naturalem seruandam erant necessaria
desumerent, dicens edentes & bibentes, qua
apud illos sunt, quoniam dignus est operarius
cibo suo Theophilus, hoc est à Discipulis pasce-
mini, debebunt enim hoc vobis, vt operariis.
Dixit autem cibo non luxu nec enim delitiari
oportet Doctorem, hac Theophilus. Expenda-
13 mus † vocem illam operarius, qui non est ope-
rarius, non est dignus cibum sumere, in Ec-
clesia, sed qui non sunt in diœcesi, aut parro-
chia sua non possunt in ea operari; ergo absen-
tes nō possunt iure accipere mercedem aliquam,
cum nō sint operarij; hoc idem prascripsit Chri-
stus septuaginta duobus Discipulis quibus suc-
cedunt Parrochi. Luca 10. numero 14. comedi-
te & bibite, qua apponuntur vobis, dignus est
14 operarius mercede sua Theophilus, pro merce-
de autem habete cibum, & ne quaratis, &
pasci & mercedem insuper accipere, sed ci-
bum pro mercede habetote, soli ergo operarij
suscipiunt ex institutione Euangelica merce-
dem in Ecclesia. Hæc ferè Miranda, cap. 4.
& cap. 3. circa medium adducit locum Eze-
chielis, cap. 14 n. 20. dispersa sunt oues mea
& facta sunt in deuorationem bestiarum agri,
eo quod non sit Pastor, quid est dictu non esse
Pastorem in Israel? Si nullus est Pastor quid est
15 quod Dominus dicit, ad Prophetam filij homi-
nis Propheta de Pastoribus Israel, & Prophe-
ta clamátue Pastoribus Israel, quid dicit, eo
quod non sit Pastor, certum est dixisse Domi-
num non esse Pastores, aut ociosos nec exercen-
tes officia sua, quod non esse Pastores quid enim
confert esse Pastorem si nihil agat.

Plura alia adducit in confirmationem
huius manifestissimæ veritatis, ego vero
multis aliis è suo fonte deductis idem ma-
nifestè faciam. Est enim valdè necessarium
16 hoc confirmare, vt cognoscant † Pastores
obligationem, qua vrgentur in vtroque
foro, residere personaliter, & inuigilare
super gregem suum tempore quo lue pe-
stifera est infectus, maximè indigens con-
solationibus, & remediis spiritualibus, quæ
sine personali residentia impossibile est
ouibus adhibere, vt enim ait Augustinus
epistola 180. ad Honoratum, qui sic fugit, vt
gregi Christi ea quibus specialiter viuit ali-
menta subtrahantur mercenariis, ille est, qui
videt lupum venientem & fugit quoniam non
17 est ei cura de ouibus. Et egregiè sanctus Ber-
nardus in declaratione quadam, quemadmo-
dum ministret, quemadmodum pascat tri-
pliciter, exemplo conuersationis, fructu ora-
tionis, verbo pradicationis gregem Domini so-
licita secum examinatione discatias lacte &
lana contineitur, si non pascat ouis, si non
vigilat in custodia gregis iudicium sibi man-
ducat, & vestit, va va tibi Clerice mors in
olla, mors in olla, mors in ollis carnium, &
cætera grauissima & tremenda, Cyrillus
Alexandrinus libro septimo, in Ioannem cap.
1. ad illa verba proprias oues vocat nomina-
tim, plura dicit satis egregia ad proposi-
tum Chrysostomus, tom. 59. in Ioannem
† magnum quiddam dilectissimi, magnum in- 18
quam est Ecclesia pralatio, & qua multa in-
diget & fortitudinem qualem Christus propo-
suit, vt nunquam oues deseramus lupo genero-
sè resistamus. Quare Parrochi eum Pastores
sint ouium nomen proprium ignorant pu-
tantes sibi ociosis vagari, licere, vel ne-
gotio longè ab officio alieno implicatis.
Etenim de Pastoribus Bethleemitis dixit
sanctus Lucas Euangelista, capite 2 nume-
ro 9. erant vigilantes, & custodientes vigilias
noctis super gregem suum ad quæ verba sa-
pienter Theophilus † Pastores, inquit, illi 19
figura sunt spiritualium Pastorum.

Idipsum possumus confirmare multo-
rum Summorum Pontificum, & Conci-
liorum decretis, pro nunc tamen vnus suf-
ficiat † Damasus Papa Hispanus, qui epi- 20
stola quinta ad Prosperum & alios, acriter re-
prehendit Episcopos, qui personalem vigi-
lantiam & residentiam omittentes gregem
suum Episcopis cōmittebant & pari ratione
reprehenderet Parrochos, qui vicariis eun-
dem commendarent. Verba autem Dama-
si quia grauissima, placuit huic loco inse-
rere, vt paueant Episcopi, & contremis-
cant Parrochi non residentes. Vt nobis re- 21
latum est, quidam Episcoporum ob suam
quietem plebes suas committere non formi-
dant, & vt illicita atque prohibita agant, &
ipsi in sua quiete torpent, & curam sibi à
Deo commissam negligunt cum Dominus dicat,
Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus
suis & vocat eas nominatim, & cognoscit
suas & sua cognoscunt eam, & item sicut
cognouit me Pater & ego agnosco Patrem &
animam meam pono pro ouibus meis. De mer-
cenario autem quid dicat, bene nostis, quia
videt lupum venientem, & dimittit eas, &
fugit & lupus rapit & dispergit oues & reli-
qua. Pro talibus vero negligitur Cura Ec-
clesia, & eius status perturbantur, illi nam-
que † Episcopi qui talia sibi prasumunt vi- 22
dentur mihi esse meretricibus similes, qua
statim, vt pariunt infantes suos, aliis
meritricibus tradunt educandos, vt suam
citius libidinem explere valeant, sic &

isti infantes suos id est populos sibi commissos, aliis educandos tradunt, vt suas libidines expleant, id est pro libito suo secularibus curis inhiant, & quod vnicuique visum fuerit liberius agant. Pro talibus enim anima negliguntur, oues pereunt, morbi crescunt, hæreses, & schismata prodeunt, Ecclesia destruuntur Sacerdotes vitiantur, & reliqua mala proueniunt. Non taliter Dominus docuit, nec Apostoli instituerunt, sed ipsi qui curam susceipiunt, ipsi peragant, & ipsi proprios manipulos Domino repræsentent, nam ipse perditam ouem diligenter quæsiuit, ipse inuenit, ipse propriis humeris reportauit, nosque ad ipsum facere perdocuit. Si ipse pro ouibus tantam curam habuit ipse docuit, ipse curauit, ipse sanauit, ipse propriis humeris reportauit, atque in tantum dilexit, vt etiam animam suam multas sustinens iniurias, multa opprobria, multasque passiones, pro nobis traderet. Quid nos miseri, & desides dicturi sumus, qui etiam pro ouibus nobis commissis curam impendere negligimus; & aliis educandas tradimus; colligantur hæc fratres necesse est, quia qui plus laborat maior em mercedem accipiet. Hæc ibi & postquam † Corepiscoporum subrectitium ordinem pluribus ex-
23 clusit, quia introducti ad fugiendam Episcoporum personalem residentiam sic ad finem epistolæ fatur.

Si Domini desideramus esse discipuli ipsius imitemur vestigia, vt nobis dicatur, ego sum Pastor bonus, & cognosco oues meas, & voco eas nominatim, & cognoscunt me mea, & iterum monente Dominicæ vocis imperio, quo Beatissimus Apostolus Petrus trina repetitione mystica sanctionis imbuitur, vt Christi oues, qui Christum amant diligenter, & cum magna cura pascat & infra. † *Omnis negligenter pascens, totiès sibi commendatum Dominicum gregem con-*
24 *uincitur, summum non amare Pastorem, nec eius se velle discipulum fieri, cuius exempla negligit imitari, nam gratia prorsus maior adquiritur si de commissis ouibus lucrum offerat Domino solicitudo Pastoralis, nam & Beatus Iacob, qui pro vxoribus diu seruierat dixisse meminimus, viginti annis fui tecum, oues tua, & capra steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi, nec captum à bestia ostendi tibi; ego* † *damnum omne reddebam, & quidquid furto perierat*
25 *à me exigebas die, noctéque æstu vrebar, & gela, fugiebat somnus ab oculis meis. Si ergo sic laborat & vigilat, qui pascit oues Iabam, quanto labore quantisque vigiliis debet intendere, qui pascit oues Dei, sed in his omnibus ipse nos instruat, qui pro suis dedit ouibus animam & adiubet nos, vt de his qui nobis commissi sunt fructum multiplicem, ac mensuram superfluentem ad æterna gaudia reportare concedat.* Hactenus sanctissimus Pontifex, quare nescio qua cæcitate ducti Parrochi hæc non aduertant tam clara, & quasi cœcis nota.

· Ex quibus verbis constat, quàm sanctè detractauit Concilium Tridentinum, *sessione septima, capite tertio, quod inferiora beneficia ecclesiastica præsertim curam* 26
animarum habentia personis dignis, & habilibus, & quæ in loco residere, ac per se ipsos curam exercere valeant, iuxta constitutionem Alexandri tertij in Lateranensi, quæ incipit, quia nonnulli; & aliam Gregorij decimi in generali Lugdunensi, quæ incipit, licet canon, conferantur, aliter autem facta collatio sine prouisio omnino irritetur, & ordinarius collator pœnas constitutionis Concilij generalis, quæ incipit, graue nimis, se nouerit incursurum.

Circa quæ verba Farinacius *decisione nona.* Aldana *in compendio Canonica. Resolutio. libro primo, titulo septimo*, referunt decisum, *die tertia Iulij anno millesimo* 27
quingentesimo nonagesimo primo à Congregat. Concilij, cogendos esse curatos ad subeundum per seipsos, & non per substitutos ea munia ad quæ tenentur tolerandos autem, vt per substitutum suppleant in illis tantum casibus, quibus expressis verbis canonum decretorum & Concilij permissum est eis, vt per Vicarios coadiutores, vel substitutos possint officio suo fungi. Et alia declarando facta ad instantiam Episcopi Pistoricensis, quam refert Garcia *numero centesimo septuagesimo nono*, sic habet, *an sit dispensandum cum eis, qui propter Monialium, & hospitalium curam, in Ecclesiis, quas in omnibus obtinent non facilè residere queunt: amplitudo tua id efficiet, quod definitum est capite primo, sessione vigesima tertia, quo non amplius id permittitur, quod in capite sessione sexta, erat relictum arbitrio ordinarij, sed omnino imponitur necessitas residendi*, & plures alias declarationes inuenies strictissimè declarantes præceptum diuinum de Residentia Parrochorum.

RESOLVTIO IV.

An Parrochus teneatur per seipsum administrare Sacramenta, & pro ouibus offerre Sacrificium?

SVMMARIVM.

1. *Parrochus tenetur per seipsum administrare Sacramenta, & pro ouibus offerre sacrificium, &c.*

2. Parro

2. *Parrochi præsentia ministerio destituta nihil prodest.*
3. *An residere idem sit sit quod deseruire.*
4. *Innocenty III sententia.*
5. *Quæ conuentio & contractus iure diuino & naturali sint inter Parrochum, Pastorem & Parrochianos, & oues rationales.*
6. *Quis teneatur personaliter ministeria sui officij præstare ouibus.*
7. *Parrochus ad minus se præsentem in Ecclesia constituere tenetur.*
8. *Pastor tenetur lupos arcere, & n.9.*
10. *Manuelis Rodriguez sententia, & n.11. & 12.*
13. *Peccat qui indigenti panem non ministrat.*
14. *Parrochus tenetur ad audiendas subditorum confessiones, quoties illi velint confiteri extra tempus necessitatis.*
15. *Officium Parrochi est attendere profectui spirituali subditorum.*
16. *Syluestri sententia reprobatur.*
17. *Ad discernendam Parrochi obligationem quid attendendum, & n.18.*
19. *Authoris sententia.*
20. *An Parrochus non teneatur ex vi officij & sub mortali, sed solum ex Charitate residere.*
21. *An officio suo satisfaciat si onera à iure vel à superiore imposita compleat.*
22. *Curatus ad quid non teneatur sub mortali.*
23. *Quandonam lege charitatis non teneatur.*
24. *Quandonam vituperatione sit dignus & venialiter peccet.*
25. *Licèt subditus aliquod ius habeat petendi Sacramentum à suo Curato, non tamen habet coactiuum quo posset contra eundem agere.*
26. *Aliud est congruitas & decentia & superabundantia Charitatis & Iustitia ex vi officij.*
27. *An pauper qui ostiatim eleemosynam petit habeat ius congruitatis illam transeuntibus petendi.*
28. *An munia debita ex vi officij aut sunt imposita à superiore aut à iure.*
29. *Quid teneatur Parrochus ex præcepto Charitatis aut ex vi officij sui præstare ouibus suis.*
30. *Si ingressus beneficij Parrochialis sint pingues, tenetur Parrochus plurium personarum & frequentius obedire confessiones voluntarias, quam si ingressus tenues sint.*
31. *Obligatio iustitia quæ dimanet à fructibus, & n.32.*
33. *Curatus non tenetur audire confessiones subditorum quoties illi volunt confiteri, sed quoties indigent, & illis est necessarium confiteri, ex Ioanne Medina.*
34. *Exemplum affertur.*
35. *Quando tenebitur Curatus audire confessiones.*
36. *Vasquis & Lugonis sententia.*
37. *Syluestri sententia.*
38. *An consensus Parrochi aut Episcopi si non est habitus, sit debitus.*
39. *Ratio difficultatis, & n.40.*
41. *Quis Parrochus sine rationabili causa nolens subditum audire abutatur iurisdictione sibi data, & n.42.*
43. *An Parrochus nolens audire crebras Confessiones subditorum peccet contra iustitiam, & contra Religionem.*
44. *Quandonam Parrochus suo muneri satisfaciat.*

EX qua doctrina plura deducuntur ad praxim Parrochorum valdè vtilia, primum † Parrochū teneri per seipsum administrare Sacramenta, pro ouibus offerre Sacrificium, curam gerere pauperum, & miserabilium personarum & hoc totum, quia ad hæc munia electa est industria personæ, à Patribus & Conciliis, quæ ex sacra pagina id deduxere, vt optimè adnotarunt, *Corduba lib.1.quæst.19.§.minor vero*, Posseuinus, *de officio Curati, cap.1.num.8*. nihil enim † prodest Parrochi præsentia ministerio destituta, imo potius impedit, & offendit, vt notarunt Soto, *lib.10. de iustitia, qu.3. art.1.* Graffis, *tom.1.conf.lib.3.conf.vnico, num.7. de Clericis non residentibus*, Bartholomæus à Carranza, *tractat. de residentia, cap.5.* idem enim est inutiliter adesse ac abesse, nec aliter, nisi ministrando saluatur præceptum diuinum de residentia cum præceptum non sit de materiali mansione in Parrochia, sed est officium suum personaliter exercere, sine exercitio enim officij vana est & frustratoria assistentia, cum teste Hostiensi, *in summ. titul. de Clericis non residentibus, §. 2.* † residere idem est quod deseruire, ita Vasquez, *opusc. de beneficiis, cap.4.§.2.num.181.* Sanchez, *lib.5.de matrim. disputatio.91.n.11.* Ledesma, *su summ.tract.de los Estados folio 28. col.1.* Azor, *p.2.li.7.c.3.q.6.* Lessius, *lib.2.c.34. dubit.29.* Garzia, *de beneficiis, p.3.c.2.num.52.* Durantus, *de ritibus Ecclesiæ, lib.3.c.22.n.8.* Sa emendatus, *verbo residentia, n.1.* & est omnium quos citaui, §.1. vnde verè dixit † Innocentius III. *c.inter corporalia, de translatione Episcoporum*, Ecclesiam illam viduam esse quæ licèt Episcopum, & Pastorem habeat, inutilis tamē est, respectu illius & quis inutilior qui oues non pascit, nec ducit ad pascua, nisi per mercenarios, & substitutos.

Secundum, quod † cum inter Parrochum & Pastorem & Parrochianos & oues rationales, sit quædam conuentio & contractus iure diuino & naturali institutus, 5

do vt facias & facio vt des, ideſt do fructus
vt miniſteria tui officij facias, & Parrochus
hæc miniſteria faciat obligatus ex perce-
ptione fructus beneficij colligitur manife-
ſte, quod ſicut Parrochiani tenentur ex iu-
ſtitia dare fructus vt ſuſtentetur Parrochus
6 ita † iſte tenetur perſonaliter miniſteria
ſui officij præſtare ouibus, quibus locauit
operas ſuas conuenieos ex denario diurno,
quas tenetur exhibere, quantum æquitas
rationabilis patitur, nec enim vltra vires
tenetur quis operari, ſicut operarius con-
ductus non tenetur facere amplius quam
æquitas rationis patitur. Vnde Parrochus
7 ad minus tenetur † ſe præſentem in Eccle-
ſia conſtituere, vt Parruchiani ſi velint ip-
ſum eligant ſacramentorum adminiſtrato-
rem, etiamſi ſint confeſſiones quotidianæ.
Vnde tenetur ex vi ſui officij & conuen-
tionis ex iuſtitia neminem arcere ſuorum
Parrochianorum à profectu ſpirituali, quem
deſiderant ab ipſo miniſtrante, accipere;
non ſolum, non apponendo impedimen-
8 tum, ſed etiam poſitiuè coadiuuando † nun
ſulum Paſtor, tenetur lupos arcere ne diſ-
pergant oues, ſuccurrendo neceſſitati vr-
genti, in qua ſunt, ſed etiam extra neceſſi-
tatem tenetur ouium vtilitatem, commo-
dum, & profectum procurare. Hoc enim
eſt quod ſacra Patrum concilia & Theologi
omnes clamant & proclamant, & vnum
propter quod iudicant Doctores neceſſa-
riam iure naturali, & diuino Paſtorum per-
ſonalem reſidentiam ne ſi purus mercena-
rius, ſed Paſtor, parens, & conſeruator ani-
marum, ſuarum uuium, at nullatenus in
profectu ſpirituali conſetuaret nedum au-
9 geret ſi ſolum, ex vi muneris, & officij Par-
rochi ſolum locaret operas ſuas, quæ neceſ-
ſariæ ſunt, vt grex ſaluetur, & ſalutem con-
ſequatur; ſed vtiles, quæ commodè ab ipſo,
& tempore competenti conferri poſſunt, à
quibus defraudari oues ſuas magnum, &
grauiſſimum iudico piaculum. Ita Valen-
tia 3.*part diſp.7.quæſt.*10.*punct.*3. Poſſeuinus
*de Officio curati,cap.*5.*num.*7. Suarez *de pœni-
tentia.diſput.*32.*ſect.*1.*num.*4. Sotus *in* 4.*diſt.*
18.*quæſt.*4. *art.*2. Fagundez 3.*præcept.Eccleſ.
lib.*3.*cap.*3.*num.*4. Gaſpard.Gallego *diſputa-
tione de obligatione Parrochi tempore peſtis,
part.*2.*num.*26.*&* 27. Vaſquez *de pænitentia,
quæſt.*93.*art.*3.*dubit.*6.

Manuel Rodriquez 1.*part.ſumm. cap.*63.
*num.*1. vbi ita loquitur ſecutus communem
10 & certam ſententiam. *Y Obligados eſtan los
curas à confeſſar ſus ouejas aunque ſea la con-
feſſion voluntaria como reſuelbe Nauarro, cap.
placuit de pænitentia diſtin.*6.*num.*152. dixit,
*aunque ſea voluntaria porque ſiendo forçoſa
por obligar el derecho al penitente à confeſſarſe
no ay duda ninguna, ſino que eſtan obligados
a ello. Verdad es que los curas no eſtan obligados
a confeſſar los enfermos de peste en ſus caſas,* 11
*pudiendo ſer commodamente llebados a otra par-
te, donde les confeſſores con menos peligro de la
vida les pueden adminiſtrar eſte Sacramento.
Ya ſi no eſtan obligados a confeſſar los tales en
ſu cama pudiendo ſe lebantar y poner a la puer-
to o en otra parte donde corra el ayre, como lo
noto Rebuffo*, in praxi benefic. tit. diſpen-
ſat.de nun reſidend. *Y adviertase que eſtan
obligados los Parrochos a confeſſar los Parro-
chianos en tiempo de Iubileo, y no pudiendo obli-* 12
*gacion tienen de les buſcar confeſſores, laqual
obligacion tienen en las otras confeſſiones de en-
tre año, pues no eſtan obligados a oirlos eſtan-
do metidos en otras occupationes mayores y tan
neceſſarias ò teniendo vna probable conjectura
que no conuiene oirlos de confeſſion tan fre-
quentemente.* Hæc ille, quibus comprehen-
dit, quidquid auctores citati dicunt. Vnde
Doctiſſimus Petr. de Soto *in inſtruct.Sacerd.
tract.de Offic. Paſtoris*, dicit: *Boni Paſtoris eſſe
curare ne confeſſio nève communio alicui, vel
indigenti, vel petenti deſit. Quare † ſicut pec-* 13
*cat qui indigenti panem non miniſtrat, ita qui
petenti negat, cum facile poſſit porrigere, vel
per ſe, vel per alium ne grex clamet, paruuli
petierunt panem, & non erat qui frangeret
eis.*

Vnde egregiè Pater Vaſquez *vbi ſupra,
num.*3. dicit † quod Parrochus tenetur ad 14
audiendas confeſſiones ſubditorum, quoties
ipſi velint confiteri extra tempus neceſſita-
tis, & aperte conſtat, quia † officium Par- 15
rochi eſt attendere profectui ſpirituali ſub-
ditorũ, qui non mediocris eſt ex frequentia
confeſſionum, tenetur ergo non ſolum ex
charitate, & miſericordia ſpirituali iuuare
ſubditum, ſed ratione officij; cum ad hoc ei
officium datum ſit, vt bono ſpirituali ſub-
ditorum proſpiciat, ſi frequentiam confeſ-
ſionum expedire iudicauerit, vel ſi ſint alij
confeſſores eligibiles iure à pœnitente.

Quare † mihi non omnino probatur ſen- 16
tentia Syluestri, *verb. Confeſſor* 1.*nu.*13.*q.*18.
ex ſententia Richardi *in* 4.*diſt.*18.*art.*2.*q.*3.
aſſerentis, quod ſi ſubditus ſi de neceſſitate
tenetur confiteri, tenetur Parrochus ipſum
audire, & abſoluere ſi fuerit capax, ſi vero
non tenetur de præcepto confiteri, nec Sa-
cerdos obligatur audire, niſi de conſilio.
Stant enim contra hanc opinionem Aucto-
res citati, & plures quos congeſſit Ioannes
Sanchez *ſelect.*47. *num.*6. quibus addo Car-
dinalem de Lugo *de pœnit. diſp.*22.*ſect.*1. qui
*num.*6. *&* 7. addit † ad diſcernendam hanc 17
Parrochi obligationem attendendum fore
multitudinem ouium volentium frequen-
ter confiteri, nam ſi magna eſt, imponitur
onus intolerabile Parrocho: ſimiliter atten-
di debet, an fructus beneficij pingues ſint
vel

vel tenues, nam si pingues tenetur ex vi of-
ficij plures audire fidelium sibi subditorum
confessiones, si verò tenues sint & plures in
oppido qui frequenter confiteantur onus
esset nimis graue, & non tolerandum ex
iustitia ex vi officij: sicut medicus corporalis
18 stipendiatus à communitate, vt infirmos
curet si stipendium est tenue & infirmi
multi, non tenetur adhibere exquisitam di-
ligentiam frequentius inuisendo, & assisten-
do, quia tenuitas stipendij ex vi suæ tenui-
tatis supponit medium alia via posse sibi
necessaria quærere, & eodem modo est
philosophandum de medio spirituali Par-
rocho, sequuntur Coninch. *disp. 8. de pænit.
dubit. 17. n. 129. & 130.* Bonaci. *disp. 5. quæst. 7.
punct. 4. §. 1. n. 23.* Azorius, *p. 1. lib. 2. c. 17. q.
10.* Molfesins, *tom. 1. tract. 7. c. 22. n. 36.* Bal-
seus, *verbo Parrochus, n. 2.* Nauarrus, *in c. pla-
cuit, de pænit. dist. 6. num. 169. & 170.* vbi id
probat satis efficaciter.

19 Fateor quidem † hanc esse communem
Neotericorum sententiam, & in fauorem
Parrochianorum introductam pie, & san-
ctè, ne desint illis omnia media, quæ ad ani-
marum profectum, & salutis augmentum
conducere, queunt. Cæterum imponere
Parrochis obligationem ex iustitia & ex vi
officij sui vt extra casum necessitatis tenea-
tur per se pœnitentem toties, quoties vel
20 aliquoties mihi durissimum est, quare † non
teneri ex vi officij & sub mortali, sed solum
ex charitate, & libero consilio valde proba-
bile est, non solum speculatiue, sed etiam
practice, & præter Syluestrum & Richardũ
tenent. Armilla, *verbo Absolutio, n. 28.* Regi-
naldus, *in praxi lib. 1. c. 8. n. 81.* vbi sic fatur.
*Nec ratione Pastoralis officij mortaliter peccare
21 contra iustitiam probatur, quia † officio suo sa-
tisfacit si onera sibi à iure vel à superiore impo-
sita compleat, sed neque ius, neque superior im-
ponit curato Sacramentum Pœnitentiæ subditis,
nisi cum necessarium est hos illud recipere. Vnde
quamuis curato commissa sit cura subditorum
tanquam Patri filiorum spiritualium, tamen si-
cut Pater carnalis satisfacit officio suo dando
filio suo necessaria aliis abundantioribus dene-
gatis, ita etiam Curatus suo satisfacere iudi-
candus est Sacramenta necessaria tunc mini-
strando subdito, cum eorum suscipiendorum ne-
22 cessitas vrget, dixerat autem prius, † curatum
ad hoc non teneri, sub mortali extra casum in
quo confiteri illi adstringuntur vel iure huma-
no, vt semel in anno, vel iure diuino, vt in vero
simili mortis periculo*, vel quoties tale reme-
dium eis necessarium esse videtur ad ali-
quod mortale peccatum vitandum, alias
23 † nec lege charitatis fraternæ tenetur, quæ
omnes æqualiter respicit iuxta illud, *Eccles.
17. n. 12. mandauit illis vnicuique de proximo
suo*, vnde cum alius Sacerdos non peccet
mortaliter contra legem fraternæ charitatis
nolendo audire alicuius confessionem, nec
peccabit Curatus, addit verò, *nu. 82. negan-
dum tamen non est quin officium Pastoris, si non
de necessitate saltem de congruitate exigat à
Curato vt suis opem præstet iuxta priorem sen-
tentiam, ita vt † eam denegans vituperatione* 24
*dignus sit & venialiter peccet idque non vn-
quam grauiter, vt cum lucrandum esset subi-
leum aut subditus ostenderet, se pati aliquam
indigentiam spiritualem opportunoque tempore
peteret, nec rationabilis negandi causa adesset.
Non peccaret tamen mortaliter contra debitum
iustitiæ, quia † licèt subditus aliquod ius ha-* 25
*beat petendi Sacramentum à suo Curato non
habet tamen coactiuum quo posset contra eun-
dem agere, & extra casum necessitatis compel-
lere ad Sacramentum ipsum ministrandum,
sicut nec filius potest compellere patrem ad ali-
qua necessaria, licèt commoda sibi largienda*,
hactenus ibi.

Quæ fere desumpsit ex Doctissimo Ioan-
ne Medina Doctore Complut. *C. de confessione
q. 37.* vbi id satis neruosè comprobat, soluit-
que ea quæ in contrarium adduci possunt
† aliud enim est congruitas, & decentia, & 26
superabundantia charitatis, & iustitiæ ex vi
officij hoc vltimum extra casum necessita-
tis mihi manifestum est non interuenire,
sed solum prius, cuius contrarium magis
indecens est in curato, quam in alio confes-
sore non habente animarum curam, quia
optimè Reginaldus Parrochiani habent ali-
quale ius petendi à patre suo spirituali non
solum alimenta necessaria, sed etiam vtilia
ad maiorem profectum spirituale͂, sicut fi-
lius legitimus habet ius simile vt pater ali-
menta vtilia ad sustentationem, & ornatum
conuenientem suæ personæ, sed non ius iu-
stitiæ, declaratur; pauper qui ostiatim elee- 27
mosynam petit habet ius congruitatis illam
à transeuntibus petendi, non tamen ius
iustitiæ, & tamen si diues valde non porri-
gat, nec peccabit contra præceptum chari-
tatis aut misericordiæ, nisi vrgens sit ne-
cessitas, magis tamen indecens in hoc diui-
te obulum non porrigere quam in alio non
ita diuite.

Vrgetur quia munia debita ex vi offi- 28
cij, aut sunt imposita à superiore, aut à iure
ex nullo ex his capitibus constat, curatum
teneri administrare Sacramenta extra ca-
sum quo fideles tenentur, aut iure humano,
aut naturali, aut diuino confiteri, aut osten-
dant contrarij ex quo fonte oriatur huius-
modi obligatio in Parrocho, nisi quia solum
est ex congruitate & decentiâ conueniens
Pastori & Patri spirituali animarum, quam-
uis enim valdè sit vtile & ingens incremen-
tum gratiæ, adferat, quotidiana communio,
& confessio de venialibus nullus cordatus
dicet

29 dicet teneri † Parrochum ex præcepto charitatis aut ex vi officij sui, id quotidie præstare ouibus suis: ergo quamuis confessio sit de mortalibus, si ex denegatione absolutionis nullum sequatur proximum periculum labendi in alia mortalia, non tenetur Parrochus confessiones voluntarias audire.

Tandem confirmatur contra Eminentissimum Cardinalem de Lugo qui, *loco citato*
30 *n.*8. dicit, *quod si* † *ingressus Beneficij Parrochialis sunt pingues, tenetur Parrochus plurium personarum & frequentius audire confessiones voluntarias, quam si ingressus tenues sint.* Etenim distinctio ista fructuum quantum ad obligationem iustitiæ ortam ex vi officij nulla prorsus est ad rem præsentem, quia si auditio confessionum voluntariarum, quia vtiles sũt ad animarum profectum, habetur ex vi officij Curati, eo ipso quod curatus sciens quantitatem fructuum, & si non magna officium admittit tenetur ea omnia præstare quæ præstat alius curatus ex vi officij cuius
31 sunt pingues fructus, neque enim † obligatio ista iustitiæ dimanat à fructibus, sed ab officio Patris spiritualis, ex vi cuius Paternitatis tenetur sub mortali ea omnia præstare quæ per se conducunt, ad filiorum spirituale incrementum; vt dicit Cardinalis, quare magnitudo fructuum non inducit obligationem iustitiæ, sed solum maiorem indecentiam, & ingratitudinem, quæ non obligat ad mortale. Neque exemplum quod
32 adducit, conducit, quia medicus, etsi stipendiatus magno stipendio non tenetur ad magis ex iustitia, quam stipendiatus paruo stipendio, vterque enim tenetur solum ex iustitia ad curandum infirmos, ita vt nullus ex sua negligentia moriatur, aut deficiant ea quæ sunt necessaria ad salutem corporis, facere plures accessus ad Infirmum, quam alij faciunt non tenetur ex iustitia sed ex congruentia.

Quare optimè Ioannes vbi supra conclusit quæstionem dicens *stat sententia supra*
33 *probata quod* † *curatus non tenetur audire cõfessiones subditorum, quoties illi volunt confiteri, sed quoties indigent, & illis necessarium est confiteri; est autem eis necessarium confiteri non solum tempore quo infirmi sunt in quadragesima, sed in multis aliis vt supra quæst.* 14. *vbi de tempore quo necessarium est confiteri.* in qua ponit quinque casus. Primò, quando peccator est in probabili periculo mortis, siue ratione infirmitatis in qua homines solent mori, siue ratione belli quod homines breui suscipere parati, & determinati sunt, siue
34 ratione tempestatis in mari subortæ, siue si quis sumere medicinam compellitur vnde veri... iter timet, quod in perpetuam incidat amenti...m, & similia · iure enim diuino tenentur peccatores confiteri, si volunt remissionem consequi peccatorum: vnde qui in periculo mortis habens confessoris copiam, confiteri nequit, dignus est qui in peccato sine remissione decedat, & ad istum casum cæteri alij reduci queunt, & sit ista generalis regula † tunc tenebitur cura- 35
tus audire confessionem subditorum, quoties sibi innotuerit subditos obligari aut præcepto diuino aut Ecclesiastico ad confessionem peccatorum & ad summum ter in anno tenebuntur, sicut olim tenebantur communicare fideles. *cap. & si non frequentius de consecratione distinctio.* 2. sicut hodie tenentur semel in anno *ex cap. omnis citato.* in quo non relaxatur obligatio Parrochorum sed solum fidelium subditorum vt optimè Nauarrus *vbi supra n.* 157.

Quod si inquiras si Curatus nolit audire subditorum confessiones concedit illis facultatem alteri confitendi † negant Vasquez, 36
& Lugo eo moti fundamento desumpto ex Medina. *C. de confessione tract.* 2. *quæst.* 3. quia licet hæc sit negatio actus debiti, non est concessio iurisdictionis ex iure enim. *in cap. placuit. de pœnitentia distinctio.* 6. Solum datur iurisdictio, vt quis possit confiteri alieno Sacerdoti, quando proprius est ignarus omnibus aliis causis exclusis; quare *in capite omnis. de pœnitentia, & remissione*, dicitur *quod si quis rationabiliter velit alieno confiteri, à proprio Parrocho licentiam petat & obtineat.* Vnde textus videtur apertè loqui de confessionibus voluntariis intra annum faciendis.

Sed mihi contrarium magis arridet quod † sequuntur Syluester *vbi supra* sic loquens. 37
Si autem volentem pluries confiteri audire noluerit, libere potest alteri confiteri & ille poterit absoluere, nisi Sacerdos proprius eum ad determinatum Sacerdotem miserit, quia si nec audire nec alium determinatum assignare vult, videtur ei tacite dare licentiam, vt pro illa vice illi cõfiteatur cum voluerit. Richard. *in* 4. *dist.* 17. *art.* 3. *quæst.* 7. Henriquez *de pœnitentia l.* 3. *cap.* 13. *num.* 4. *in comm. littera E.* quando consensus Parrochi aut Episcopi si non est habitus certe est debitus ex quadam iustitia præsumi- 38
tur ratihabitio Papæ de præsenti, vt tenent Henriquez de Gandauo. *quodlib.* 9. *quæ* 24. Adrianus. *de confess. quæst.* 5. *dub.* 3. & multi alij quos ibi adducit & in textu optimè probat secutus Medinam. *quæst.* 33. *de confess.* §. *sed quoniam.* & hos omnes Amicus. *de pœnitentia disp.* 15. *n.* 60.

Et † ratio est quia augmentum maioris 39
perfectionis nequit superior immediatus impedire denegando licentiam ad illud consequendum & si deneget, altior superior tacitè concedit, argumento manifesto *ex c. licet. de Regul.* vbi petita & non obtenta licentia transeundi ad perfectiorem Religionem, Pontifex tacito consensu dat licen- 40
tiam

tiam vt qui petit, & non obtinuit se transferat & alteri superiori se subiiciat illique obediat, & sua peccata confiteatur; ergo pari modo si Parrochus non vult audire subditorum voluntarias confessiones, eo ipso superior censetur implicitè licentiam concedere, & alteri ex approbatis confiteatur, ne animæ suæ profectus impediatur, quod maximè verum tenet, quando non est facilis reuersus ad Episcopum quod maximè vrgetur ex doctrina Sancti Thomæ,
41 *in 4. dist. 2. quæst. 3. art. 3. quarela 3. ad 6.* † iste enim Parrochus sine rationabili causa nolens subditum audire, abutitur iurisdictione sibi data, non in sui profectum, sed subditorum, quare iure optimo, censetur in foro animæ superior licentiam pro hac vice subdito concedere, si superior immediatus recusat audire.

42 Caput autem *omnis, de pœnitentiis, & remissione*, melius intelligitur à Medina, *q. 32. §. alia potest*, quam *in qu. 30.* de illo qui cum possit & velit audire confessionem subditi, iste tamen vult tempore debito, & statuto à iure, alteri confiteri à quo speret magis promoueri ad bonum, tunc enim subditus, & debet petere & obtinere licentiam à proprio Curato, vt possit alteri confiteri; non tamen loquitur decretalis quando Parrochus non vult audire subditum.

43 Ex dictis colligitur primùm † Parrochum nolentem audire crebras confessiones subditorum nec peccare contra iustitiam nec contra Religionem, & minus contra illam virtutem contra quam operatur subditus, si cum à confessionibus præfatis non audierit Parrochus, qui minus peccat contra virtutem pœnitentiæ, cuius actus non exercetur, quia non vult subditi confessionem excipere, non peccare contra iustitiam constat ex dictis, quia non tenetur ex officio, vt vidimus quare peccata quæ ex negatione auditionis peccatorum subdito occasionantur nullatenus refunduntur in Parrochum, vt male Ioannes Sanchez, *num. 9.* & si consequenter ad suum principium, quod ex hoc ipso deprehenditur falsum.

44 Colligitur secundò † Parrochum suo muneri satisfacere, si confessarios idoneos exponat vt suarum ouium confessiones excipiant id enim praxis ferè omnium confirmat, sicut sermonem ad populum per alios habet & muneri prædicandi satisfacit, etiam si ex officio habeat nisi in casu, in quo subditus velit cum Parrocho & non cum alio confiteri, ob speciale motiuum, quod ipse habeat ad animæ suæ salutem, & profectum spiritualem; contrarium tenet Ioannes Sanchez, *num. 12.* sine vrgenti ratione, aut fundamento, operarius enim conductus ad vineæ cultum satisfacit conductori, si alium sibi æqualem substituat in laborando nisi expressè contrarium paciscatur non autem expressè pactum est quod curatus per seipsum confessiones subditorum excipiat si alium substituat.

RESOLVTIO V.

Adducuntur verba Concilij Tridentini, ad tempus absentiæ Pastorum à suo grege.

SVMMARIVM.

1. *An sint aliqua generales exceptiones de non residendo, si non ad semper & pro semper, saltem pro aliquo temporis spatio.*
2. *Quibus temporibus non abesse debent Parrochi.*
3. *Quid Concilium Tridentinum decreuerit.*

PLVRIMAE sunt graues quæstiones circa hanc residentiam quam ius diuinum Pastoribus animarum iniunxit in vniuersum † an scilicèt sint aliquæ etiam 1
generales exceptiones si non ad semper & pro semper, saltem pro aliquo temporis spatio, & quidem Concilium Tridentinum, *sessio 23. c. 1.* loquens de Episcopis sic dicit, *Quoniam autem qui aliquantisper tantum absunt ex veterum Canonum sententia non videntur abesse, quia statim reuersuri sunt; Sacrosancta Synodus vult illud absentiæ spatium singulis annis, siue continuum, siue interruptum extra prædictas causas nullo pacto debere duos aut ad summum duos menses excedere & haberi rationem, vt id æqua ex causa fiat, & absque vllo gregis detrimento, quod an ita sit absce-dentium conscientiæ relinquit, quam sperat Religiosam & timoratam fore, cum Deo corda pateant, cuius opus non fraudulenter agere suo periculo tenentur eosdem interim admonet & in Domino hortatur † vt per illius temporis spa-* 2
tium Dominici aduentus, Quadragesimæ, Natiuitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes, item & Corporis Christi diebus quibus refici maximè & in Domino gaudere Pastoris præsentia oues debeant ipsi à sua Ecclesia Cathedrali vllo pacto absint nisi Episcopalia munia in sua Diœcesi eos aliò vocent.

Et infrà loquens de Parrochis. † *Eadem* 3
omnino etiam quoad culpam omissionem fructum & pœnas de Curatis inferioribus & aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum obtinent Sacrosancta Synodus declarat & decernit, ita tamen vt quandocumque eos causa prius per Episcopum cognita

cognita & approbata abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum cū debita mercedis assignatione relinquunt, discedendi autem licentiam in scriptis gratis, quam concedendum vltra bimestre tempus nisi ex graui causa non obtineant, &c.

RESOLVTIO VI.

Vtrum hoc decretum Tridentinum vires exerat, vbi morum reformatio, à Sacro Concilio determinata, non est recepta?

SVMMARIVM.

1. *Circa residentiam tum Episcoporum quam Curatorum dubia veniunt discutienda.*
2. *Quid modicum tempus in Episcopis intelligatur.*
3. *An nullus excusetur à residentia.*
4. *An iure naturali & diuino sit residendum.*
5. *Modici temporis interpretatio.*
6. *An obligetur vbi Tridentinum Concilium non est receptum.*

1 CIRCA quod decretum † tam de Episcopis quam de Curatis (est enim de vtrisque paucis exceptis quantū ad residēdum fere eadem omnino ratio) plura sunt dubia grauissima discutienda. Primum sit vtrum hoc decretum vires habeat in locis illis, & Regnis vbi tridentina morum reformatio, non est recepra, nec admissæ sanctiones circa Ecclesiasticum regimen? & qnidem decretum hoc tria continet, quæ necessario distinguenda sunt. Primum est dogmaticum scilicet iure diuino obligari animarum rectores ad personalem residen-
2 tiam. Secundum † quod per modicum tempus in Episcopis intelligatur duorum aut ad summum trium mensium spatium. Tertium pœnæ impositæ non residentibus vltra spatium præfatum; de primo dubium non est quod vbique obligat, ita Nauarrus *de constitution consil.10.n.43.*ibi. *Concilium Tridentinum videtur declarasse Beneficiarium curam animarum habentem iure diuino residere*
3 *debere in illo, cui consequens est † nullum excusari à residentia, nisi iusta causa, & eodem modo quo dicitur ibidem. Secundum quod hoc non est inuentum Concil. Trid. idem enim iuris fuisse ante illud communis sententia habet: vnde Felinus. in cap. cum omnes de Constit. n.33. post alios dixit non posse induci consuetudine vt quis non residcat in beneficio curato, quod nulla alia*
4 *ratione defendi potest, quum, quia † iure naturali vel diuino in illo residendum est, Tertio quod est huic consequens seruandum esse hoc etiam in terris in quibus concilium Tridentinum non seruatur, nec debet seruari.* Hactenus Alpizqueta & ex ipso Cardinalis Bellarminus. *in additione ad c.1. sess.23. num.1.* Lelius Zechius *de casibus Episcopo reseruatis casu 3. folio 552. & 555.* & sic Papa non dispensat, nisi interpretando iuxta ea quæ diximus supra.

Secundum † de interpretatione, modici 5
temporis, & si sit Iuridica interpretatio & necessario sequenda, vbi Concilium est receptum non tamen videtur necessario amplectenda in terris vbi non fuit receptum, nam declaratio illa modici temporis pendet ex iūris dispositione quæ potest derogari consuetudine contraria in maius vel minus spatium, iuxta prudentum virornm dictamen, vnde in iure varie interpretatur modicum tempus, vt videre est in Iacobo de Graffis *de arbitrariis confessariorum lib.2.c.41. n.11.* Menochio. *de arbitr. casu 57. n.30.* Cardinalis Tuscus *to.2. littera D. concl.249. & l.2. C. de Episcopis.* tempus modicum ad non residendum vnius anni spatium assignatur ab Imperatoribus.

Tertium omnino certum † non obligari 6
vbi Tridentinum non est receptum, quia harum pœnarum impositio facta est per legem à Tridentino factam de nouo, quare vbi lex non est recepta nec pœna legis incurritur.

RESOLVT. VII.

Vtrum consuetudo possit interpretari iūs diuinum de residentia personali.

SVMMARIVM.

1. *An possit consuetudo introducere quod Pastores animarum personaliter non resideant.*
2. *Auctoris sententia.*
3. *An dum Pontifex dispensat in residentia, non procedat disponendo vt superior, sed interpretando ius diuinum per potestatem sibi à Christo datam.*
4. *An imperium diuinum possit mutari.*
5. *Iacobi Gretseri sententia.*
6. *Necnon Auctoris opinio.*
7. *Si maneat obligatio, an pœnæ impositæ à lege contraria dissuetudine euanescant.*
8. *An contra ius diuinum non possit, vllo tempore praualere consuetudo.*
9. *An Consuetudo possit interpretari legem diuinam & n.10.*

11. *Petri*

11. *Petri de Soto sententia & n.12.*
13. *An confirmat o cadat sub praecepto diuino & mandato Christi.*
14. *Canonis verba expenduntur.*
15. *An ieiunium sit de iure naturae.*
16. *Si personalis residentia sit de iure diuino, an possit esse consuetudo ipsiū interpretās.*
17. *Ad quē pertineat iuris diuini interpretatio.*
18. *In Ecclesia tum hodie quam antiquitus an fuerint leges Pontificia & consuetudines diuinum praeceptum de residentia personali interpretantes.*
19. *An Cardinales excipiantur à residentia personali suorum Episcopatuum.*
20. *An Parrochus Ecclesiae in qua fuit constitutus Capellanus, cui ex institutione Capellaniae imposita fuit tota animarū cura, seu vicaria perpetua, teneatur in ea residere.*

1 SECVNDVM dubium est, † an possit consuetudo introducere, quod Pastores animarum personaliter non resideant? Nauarrus, *in manuali. c. 25. num. 121. vers. quinta consuetudo* honesta ait iuxta Innocentium, *in cap. tua de clerico non residente* receptus à Panorm. & aliis communiter, quamuis consuetudo absentandi se sine causa nihil valeat iuxta eundem, &
2 omnes; ego tamen existimo † iuxta tria dicta in praecedenti dubio praesens decidere, si loquamur absolutè de Residentia personali Pastorum, quod haec sit de iure diuino naturali, quod est immutabile, & actus contra ipsum habent malitiam omnino inseparabilem, & ita implicat quod fiant liciti, nedum quod sub obligatione cadant, & derogent naturalem legem, & de iure diuino Christi Domini, quod etiam non cadit in humanam dispositionem, contra vtrumque, nulla potest praeualere humana cōsuetudo,
3 dum enim † Pontifex dispensat in residentia non procedit disponendo, vt superior, sed interpretando ius diuinum per potestatem sibi à Christo datam, in iure enim naturali, nec Deus ipse propriè dispensat, & in diuino positiuo solus ipse Deus, quamuis enim materia huius diuinae legis saepè non sit intrinsecè mala, tamen cum illius prohibitio sit diuina non potest humana
4 potestas contra illam praeualere, cum † non possint diuinum imperium mutare, nec Deus ipse censetur implicitè, & consensu legali consentire in ipsius mutationem, hoc enim non constat nobis, neque est principium, aut fundamentum ad hoc praesumēdum, nisi interueniat reuelatio diuina, neque enim maximè si loquamur de lege Euāgelica id expediens, aut decens est. Vnde
5 egregiè Iacobus Gretserus † *lib. de immunitate Ecclesiastica, consideratio. 13. vers. tandem* dicit, *ego autem nihil aliud respondeo, quam nullam penitus consuetudinem, cuius origo ignoratur contra ius diuinum valere*, id quod sequuntur omnes Theologi, cum D. Thoma 1.2.q.97.art.3.& 4 Canonistae, *ad caput vltimum de consuetudine*, & *cap. si consuetudo dist.* 8. & sic talis cōsuetudo nullo tēpore transacto quantūuis longo cōfirmatur. *Auth. vt nulli Iudicū liceat collat. 9. tit. 9. c. 1.*

Si vero loquamur de secundo, & tertio, 6
existimo quod cum totum illud dependeat ex interpretatione iuridica, & poenarum impositione, quod originatur ex humana constitutione, contra ipsam posse praeualere consuetudinem subsequentem, quae vtrumque abroget, quamuis enim maneat apud eum obligatio sub mortali ad residendum, orta ex praecepto diuino, possunt poenae derogari ex consuetudine humana, neque enim nouum est, quod etiam † si maneat 7
obligatio legis, poenae tamen à lege impositae contraria dissuetudine euanescant. Sic enim manente obligatione sub mortali, *extrauag.* 1. *de simonia* poena ibi statuta contra dantes, vel accipientes ob ingressum in monasterium per consuetudinem est abrogata, idem constat in multis aliis exemplis, *extrauag. 1. de rebus Ecclesiae non alienandis.* Clementina *ambitiosae eodem*, & *cap. cum multis, dist.* 15. legatur Nauar. *in sum. c. 27. n. 250.* Suarez *lib. 7. de legibus c. 19. n. 3.* Sylujus 12. q. 97. *art. 2. concl. 6.* Palao *tract. 3. disp. 3. punct. 4. §. 1. n. 3.* Salas *de leg. disput. 19 sect. 9. n. 75.* Bandel. *disp. 20. n. 4* & alij communiter.

Sed quamuis † contra ius diuinum non 8
possit, vllo tempore praeualere consuetudo, illud verè limitate, aut coarctare (quidquid dicant aliqui ex Canonistis sumentes forsan ius diuinum pro lege Canonica à temporibus Apostolorum originata) vt optimè, & singulariter Pater Franciscus Suarez, *vbi supra cap 4 num. 13. in fine*, † consuetudo 9
potest interpretari legem etiam diuinam, & quod in tali casu & tali causa interueniente non obligat, quia non pro illo casu posita est, potest etiam consuetudo interpretari legem diuinam, quantum ad quan- 10
titatem obligationis, quod sit sub mortali, aut veniali & etiam quantum ad tempus quo obliget. Sic extremae vnctionis est Dei mandatum, vt expressit Tridentin. *sess. 14. cap. 3.* & Concilium Coloniense, *anno* 1536. *p. 7. c. 50.* quidquid dicant Sylujus, *in additionibus q. 32. art. 1. quaest. 1.* Palao *tom. 4. tractatu 26 punct 8. num. 1.* contra quos sufficiat magnus ille † Petrus de Soto è Dominicana 11
familia cuius doctrina, & non alia legitur in vniuersitate Dilingensi, vbi fuit primarius Moderator, vt fatur Eminentissimus Cardinalis Otto Episcopus Augustanus *in epistola, quae est in tractatu de institutione Sacerdotum.* Hic igitur tantus vir *lectione vlti-*

ma de Sacramento extremæ vnctionis, existimat esse diuinum præceptum de illa sumēda, si enim solum per se cadit sub consilio, quomodo illius omissio est per se veniale
11 peccatum, quod non subsistit, nisi sit lex contra quam sit, neque consiliorum omissio peccatum aliquod veniale est, quod autem hoc Dei mandatum solum obliget sub veniali consuetudo fidelium interpretatur, nisi adsit contemptus, vel sit casus in quo infirmus conscius mortalis, non possit aliud Sacramentum suscipere nisi extremam vn-
13 ctionem. Similiter † confirmatio cadit sub præcepto diuino & mandato Christi, vt cōstat ex Melchiade, *in epistola ad Episcopus Hispaniæ*, *cap.* 2. vbi dicit, victuris necessaria esse confirmationis auxilia & sequitur, *ibi* glossa, Diuus Thomas 3. *p. q.* 62. *art.* 8. vnde optimè Sotus *in* 4. *dist.* 7. *quæst. vnica art* 8. §. *sed arguunt*, dixit quod *cap. omnes fideles*, *de consecratione distinct.* 5. determinat ius diuinum quod est, vt hoc Sacramentum non sit simpliciter necessarium, sed vt vti-
14 le, & ad hoc pōderat † verba Canonis, quod non dicit, *omnes teneantur confirmari*, sed *omnes debent. Similiter caput omnis vtriusque sexus de pœnitentiis & remissionibus*, determinat, quod præceptum diuinum de confessione, quod antea ex constitutione Ecclesiæ *cap. etsi non frequentius, de consecratione distinct.* 2. obligabat ter in anno, determinat, quod solum obliget semel in anno, & tandem quamuis D. Thomas 2. 2. *q.* 147. *art.* 3 & ibi Caietanus, & Syluius, & cōmu-
15 nis sententia doceat † ieiunium esse de iure naturæ, tamē Ecclesia detractauit ætatē in qua obligentur fideles ad ieiunandum, & vt optimè aduertit Pasqualigus, *de ieiunio decis.* 37. *n.* 6. stantibus ieiuniis institutis ab Ecclesia, non est putandum, quod præter ipsa aliquod aliud ieiunium sit necessarium, quia præsumendum est, quod Ecclesia pro singulis sufficienter prouiderit, quod autem potest lex humana potest etiam consuetudo.

16 Ex quo fit quod etiam † si personalis residentia sit de iure diuino, potest esse consuetudo, ipsum interpretans, quod stante tali causa, quæ rationabilis videatur vltra eas, quas Concilium adnumerauit, diuinum hoc præceptum non obliget, verum est
17 † quod interpretatio iuris diuini ad solum Pontificem, & Concilium eius authoritate congregatum pertinet, sicut & condere leges pro tota Ecclesia, sufficit tamen eius cōsensus saltem legalis, vt talis consuetudo iuris diuini interpretatiua vim habeat & efficaciam.

18 Hinc est quod † tam hodie, quam antiquitus fuerunt plures leges Pontificiæ, & consuetudines in Ecclesia interpretantes diuinum præceptum de residentia personali Pastorum ex variis causis, quæ tunc temporis iudicabantur sufficientes ad excusandum à residentia personali Pastorum, nam in extrauaganti, *execrabilis Ioannes XXII. de prabendis* † expresi excipiuntur Domini 19
Cardinales à residentia personali suorum Episcopatuum, & Beneficiorum, curam habentium animarum, quam derogatam esse per Tridentinum tenet Bellarminus, *vbi supra* §. *non obstat*, quare vbi Concilium receptum non est, talis derogatio ex vi illius non subsistet, sed manet extrauagans excipiens Cardinales, & Regum Catholicorum filios exceptos. Similiter, *cap. cum dilectus de Clerico non residente* Honorius IV. excipit à residentia eos, qui commorantur in seruitio Papæ, quod priuilegium derogatum est in Tridentino *sess.* 24. *de reformatione cap.* 12. deinde † Parrochus Ecclesiæ 20
in qua fuit constitutus Capellanus, cui ex institutione Capellaniæ imposita fuit tota cura animarum, seu vicaria perpetua, non tenetur in ea residere, ita Bellarminus *in declarationibus* Barbosa *ibidem de officio Parrochi part.* 1. *cap.* 1. *à num.* 56. Garcia, *p.* 3. *de beneficiis cap.* 2. *num.* 176. & *numero* 179. Gonzalez *ad Regulam* 8. *glossa* 6. *num.* 99.

RESOLVTIO VIII.

Vtrum Episcopus possit non residens continuare trimestre vnius anni cum trimestri alterius.

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus non residens possit continuare trimestre vnius anni cum anni sequentis trimestri.*
2. *An tempus vnius anni continuetur cum tempore anni sequentis.*
3. *Difficultas enodatur exemplo.*
4. *Doctorum sententia.*
5. *An ratione paruitatis temporis moraliter non dicatur abesse ab ouium regimine Pastor.*
6. *Pastor quod tempus non debeat excedere in absentia?*
7. *Continuatio trium mensium vnius anni cum trimestri alterius an liceat.*
8. *An ratione continuationis crescat quantitas temporis.*
9. *An possit Pastor per quinque menses continuos discedere.*
10. *Quantitas cibi duarum vnciarum in die ieiunij an frangat mortaliter ieiunium, ex Diana & n.* 11.
11. *Qui aliquantisper tantum absunt, ex veterum*

terum Canonum sententia, non videntur abesse, quia statim reuersuri sunt, ex Trident.

13. *Absentiæ tempus limitatur ad trimestre vnius anni non continuatum.*

14. *An Episcopus transacto primo trimestri ad diœcesim reuertitur, ibique resideat per aliquot dies, possit iterum absentari per trimestre anni sequentis.*

1 TERTIVM dubium, est † an Episcopus non residens possit continuare trimestre vnius anni, cum trimestre anni sequentis? & idem de Parrocho in suo bimestre affirmat Diana *p.9.tract.6.Resol.22.* secutus Pellizarium *in Manuali tom.1.tract.5. c.8.sect.3.n.162.* addens id posse facere ad expediendum negotium inchoatum in trimestri vnius anni, & sic continuat cum trimestri anni sequentis, tum quia Concilium dum dat licentiam vt Episcopus per tres menses, & Parrochus per duos non re-
2 sideat non limitat, aut vetat, quod † tempus vnius anni non continuetur cum tempore anni sequẽtis, & lex generaliter & absque restrictione lata, generaliter & in sua latitudine debet intelligi, & vbi lex non distinguit nec nos distinguere debemus. Secundò quia ex communi sententia apud
3 Sanchez. *l.8. de matrimonio disp.34.n.36.* † si alicui salubris imponatur pœnitentia siue in breui à sacra Pœnitentiaria, siue à confessore in sacramento pœnitentiæ, vt singulis mensibus confessionem faciat peccatorum, & Eucharistiam excipiat, potest id facere, & satisfaciet si confiteatur die vltima Nouembris, & prima die Decembris vbi continuat confessionem vnius mensis, cum confessione subsequentis, ergo pari modo id licitè præstabunt animarum Pastores in absentia à residentia vtrumque trimestre continuando.

4 Sed † miror homines doctos in re tam graui nixos tam debilibus fundamentis cum Concilium apertè sit in contrarium, citat Diana pro hac sentẽtia Texadam *in Theologia morali lib.2.tract.2.controu.10.nu.22.* sed ibi nec verbum de hac difficultate sed de alia tractanda *dub.5.* igitur falsam omnino esse Pellizarij sententiam clàre constat ex verbis Concilij *sess.23. cap.1.* vbi sacrosancta Synodus postquam declarauit esse de iure diuino personalem Pastorum residentiam, ipsum diuinum ius interpretans, vt
5 † ratione paruitatis temporis moraliter non dicatur abesse ab ouium Regimine Pastor, sic fatur. *Quoniam autem, qui aliquantisper tantum absunt ex veterum canonum sententia, non videntur abesse, qui, statim reuersuri sunt sacrosancta Synodus vult, vt illud absentiæ spatium singulis annis siue conti-*
nuum, siue interruptum, extra prædictas causas † nullo pacto debere duos vel ad summum 6
tres menses excedere, & haberi rationem vt id æqua ex causa fiat, & absque gregu detrimento, quod an ita sit abscedentium conscientiæ relinquit quam sperat religiosam esse &c.

Ex quibus manifeste ruit sententia Dianæ, & Pellizarij, quia Concilium ex paruitate temporis (quæ est duorum aut ad summum trium mensium spatium singulis annis) vltra quod iam non est paruitas temporis, ergo † continuatio trium mensium 7
vnius anni cum trimestri alterius nullatenus licet, quia † ratione continuationis cres- 8
cit quantitas temporis, in qua non licet discedere à residentia: vnde idem Concilium ibidem dicit: *alienum esse à mente Pauli III. in Bulla de residentia, quod Pastores, quinque mensibus continuis abesse possint.* Quæ verba absoluta sunt comprehendentia omnes casus, quia quinque menses continui est magna temporis quantitas in præsenti materia, & quidem vel cœcus videt, quod si Patres Concilij, non iudicassent non posse vnum trimestre, cum altero continuare, non dixissent † quod dicere posse per quin- 9
que cõtinuos mẽses discedere, esse sensum alienum à Sanctæ Synodi mente ergo multo magis semestre continuum; quare me iudice nullam probabilitatem practicam habet opinio Pellizarij.

Secundò, quia non semper, quod in diuersis temporibus aliqua materia etiam multiplicata in illis est parua potest continuari in vno & eodem tempore, quia iam fit magna: sunt plura exempla † quantitas 10
cibi duarum vnciarum iuxta Dianam in die ieiunij, est parua, & non frangit mortaliter ieiuniũ sicut nec carnis vna vncia & tamen quis dicet, quod si quis in dimidia nocte vnius diei quadragesimæ sumat duas vncias illius diei & duas alterius sequentis, aut duas vncias carnis non frangat ieiuniũ, tam quantum ad præceptum affirmatiuum quam quantum ad negatiuum non comedendi carnes: Ratio cuius est quia licet duæ vnciæ in quolibet die ieiunij sit paruitas ma- 11
teriæ, si tamen continuentur fit materia notabilis, ita licet quolibet anno trimestre sit paruum tempus, tamen hoc si continuetur cum trimestri anni sequentis ratione continuationis fit magnum temporis spatium.

Huius certæ Resolutionis rationem assignauit Tridentinum illis verbis † *qui ali-* 12
quantisper tantum absunt ex veterum canonum sententia non videntur abesse, quia statim reuersuri sunt, & ly *aliquantisper* & ly *statim* determinat ad trimestre singulis annis; ergo qui non reuertens ad suum Episcopatum per sex menses continuos, ab

abest non *aliquantisper* abest, nec *statim* reuertitur, nam addita notabili quantitate ad trimestre, iam nō est tēporis *aliquantisperum*, nec est *statim* reuersus ad suas opes regendas, *leg. Postliminium §. captiuis, leg. nihil D. de captiuis, & postli. reuer.* quare existimo, quod vltra hebdomadam supra trimestre non potest Pastor abesse iuxta decretum Tridentinum.

Fundamenta opposita futilia sunt ad primum iam constat clarè Concilij mens, &
13 qualiter † limitetur ad trimestre vnius anni non continuatum, quia alias non statim reuerteretur, quod requiritur vt sit paruum tempus, vt ipsum Trident. manifestè distinguit. Ad secundum respondetur, quod ille Pœnitens satisfacit pœnitentiæ impositæ, vt singulis mensibus confiteatur, & continuatio confessionis non fuit illi prohibita, sed est prohibita à Trident. absentia sex mensium, & continuatio vnius trimestris cum alio anni sequentis, eo ipso quod quantitas parua est determinata tri-
14 mestris, quare † existimo quod si Episcopus transacto primo trimestri ad diœcesim reuertatur ibique residear per aliquot dies potest iterum absentari per trimestre anni sequentis, quod si negotium etiam si sit consanguineorum, aut amicorum graue sit, & ita sit inceptum, vt magnum detrimentum consanguineis & amicis verè sequatur, si relinquatur, vt ait Concilium, vel Summo Pontifici, aut Metropolitano, aut eo absente Suffraganeo antiquiori causas absentiæ referat, vt an sint legitimæ in scriptis probet.

RESOLVTIO IX.

Vtrum Parrochus possit existens in sua Parrochia per duos menses non ministrare Sacramenta?

SVMMARIVM.

1. *An si Parrochus in sua Parrochiali existat possit tuta conscientia per duos menses siue continuos siue discretos, nullius Sacramenti ministrandi muneri incumbere, designando ad huiusmodi munus Vice-curatum idoneum.*
2. *Parrochus à loco beneficij per duos menses potest abesse ex Trid.*
3. *Vnde magna morum corruptela in Ecclesia serpserit.*
4. *An Parrochus possit abesse à sua Ecclesia, siue petita siue non ab Episcopo licentia per duos menses*
5. *An liceat Parrocho tempore ieiunij, quod in suo oppido sub præcepto seruatur, etiam animo non seruandi illud abesse, & ad alium locum vbi non est tale præceptum se conferre.*
6. *An Parrochus animi recreandi causa possit amicos inuisere, vt à labore cesset, & per decem aut duodecim dies ab actuali residentia vacare?*
7. *Quae interpretatio vocetur odiosa?*

QVARTVM dubium est, an si Parrochus in sua Parrochiali existat possit tuta conscientia per duos menses siue continuos, siue discretos nullius Sacramenti ministrandi muneri incumbere, dum tamen Vice-curatum idoneum ad huiusmodi munus designet? Ioannes Sanchez *selecta 41. num. 5.* adfirmat, *quia* (inquit) *ex Tridentino sess. 23 cap. 1. constat per duos menses abesse potest Parrochus à loco beneficij, igitur à fortiori, vel saltem pariter abesse poterit à seruitio isto, licet in loco beneficij maneat causa tamen abesse debebit, vt à ministerio cesset, à labore scilicet vacare, animum recreare, amicos visitare commodius, vires nouas resumere ad deinceps laborandum, neque ad vacandum à ministerio per illos duos menses licentia ab Episcopo desideratur.* Hactenus ille, cuius intrepidum in re morali ingenium semper miror, ex hoc enim & similibus † maxima morum corruptela in Ecclesia Dei serpsit, magno animarum detrimento, & vt se faciant singulares cæteros corrumpunt & *Peliam labant*, dum promittētes conscientiæ pacem exitium inducunt. 1 2 3

Etenim licet † Parrochus possit abesse à sua Ecclesia siue petita siue non (de quo *dubio sequenti*) ab Episcopo licentia per duos menses, tamen quod existens in illa possit pro libito per eosdem duos menses continuos, nullum præstare seruitium nullamque habere curam suarum ouium, sed illas ipso præsente mercenario committere, nullus est qui ausus sit id affirmare: licitum quidē est mihi tēpore ieiunij, † quod in meo oppido sub præcepto seruatur, etiam animo non seruandi illud abesse, & ad alium locum vbi non est tale præceptū me conferre, ast si permaneo in oppido teneor ieiunare. Ita quamuis Parrochus possit à sua Parrochiali per duos menses continuos abesse, quia hoc illi permittit Concilium, sed si non abest, non video, qua securitate conscientiæ possit se eximere ab obligatione diuini præcepti inuigilandi super gregem suum per duos continuos mēses. Poterit tamen † animi recreādi gratia amicos inuisere & vt à labore cesset, vel vt exercitia spiritualia faciat vt tam anima, quā corpore vegetet per decē aut duodecim dies ab actuali residētia vacare; quare fundamētum Ioan. Sanchez prorsus 4 5 6

sus euanescit cũ non sit par ratio de Parrocho absente, & de presẽte, & Concil. loqoitur de absente, nõ de presẽte, de illo qui interpretatur ius diuinum, quod sit paruum tem-
7 pus duorum mensium spatium, quæ † interpretatio cum sit odiosa ad Parrochum presentem extendi sine duce & sine luce mihi non videtur probabile in praxi, neque vllatenus consulendum puto, imo, ita iudico declarandum à Sacra Congregatione Eminentissimorum Cardinalium interpretum Concilij Tridentini.

RESOLVTIO X.

Vtrum vt Parrochus per duos menses non resideat requiratur Episcopi licentia.

SVMMARIVM.

1. *An vt Parrochus non resideat per duos menses, Episcopi licentia sit necessaria.*
2. *Gregorius Papa ordinat Maximiano Episcopo Syracusano, vt latorem sui decreti restituat in suam Parrochiam à qua absens fuit causa infirmitatis.*
3. *Tempus bimestre pro paruo reputatur à Concilio.*
4. *Quantum ad tempus absentiæ assignatum, eodem modo Concilium remisit Parrochorum conscientiæ, ac remisit timoratæ Episcoporum conscientiæ.*
5. *Parrochi non possunt vltra bimestre abesse, nisi ex causa Episcopo cognita, & approbata.*
6. *Absentia honesta causa non requirit causæ cognitionem, nec Episcopi approbationem.*
7. *An si Parrochus absit per hebdomadam requiratur licentia Episcopi.*
8. *Dum Parrochus abest per bimestre sibi concessum à Concilio, etiam si teneatur relinquere Vicarium pro Sacramentorum administratione, an Vicarius sit approbandus & nominandus ab Episcopo.*
9. *An Episcopus possit siue in Synodo sit extra sancire ne Parrochus vltra hebdomadam aut vltra biduum absit sine eius licentia & approbatione.*
10. *Concilium non potest impedire quin Episcopus possit reseruare cognitionem causarum absentiæ.*
11. *Per quod bimestre non possit abesse Parrochus sine licentia Episcopi.*
12. *In Parrochis post Concil. Tridentin. nec licentia sine causa, nec causa sine licentia excusat à residentia, ex Vasque.*
13. *Discriminis ratio, & n. 14.*
15. *Ecclesia præsumit iure optimo Episcopos in sua causa iudices esse integriores, quam Parrochos etiam in propria.*
16. *Plura in iure remittuntur superiorum maiorum conscientiæ, & iudicio etiam in propria causa.*
17. *Concil. Trident. mens.*
18. *An olim potuerint Parrochi abesse per duos menses etiam sine Ordinarij licentia.*
19. *Ludouici de San Ioan sententia.*
20. *An ius Tridentini expressit licentiam fore approbandam ab Ordinario.*
21. *Tempus bimestre pro paruo reputatur à Concilio.*
22. *Quid particula* etiam *denotet.*
23. *Quæ causæ examinandæ.*
24. *Tempore quadragesimæ cum Parrochus non residet multæ possunt euenire circumstantiæ.*
25. *Multorum sententia.*
26. *Absentia vnius hebdomadæ si non adsint infirmi, &c. parua est materia temporis.*
27. *Abesse tota die quando nullus infirmatur, nec laudat, nec vituperat Barbosa, & num. 28.*

QVINTVM dubium est, † an vt Parrochus per duos menses non resideat sit necessaria Episcopi licentia? negant Sanchez, *lib. 3. de matrim. disp. 3. n. 11.* Valerus, *verbo Parrochus differentia 5. n. 1.* Bonacina, *variorum tract. disp. 5. punct. 5. num. 9.* Ioannes Sanchez, *in selectis disput. 47. nu. 5.* Ceballus, *q. 583. num. 6.* etsi etiam fateatur contrarium in praxi seruari Lopez, *tom. 1. instruct. c. 148.* Azor, *p. 2. lib. 7. c. 4. q. 10.* Sà emendatus, *verbo residentia, n. 7.* Rodriguez, *in summa tomo 2. c. 36. in fine*, & *in expositio. Bullæ compositionis, n. 18.* Palao, *tomo 2. tract. 13. disput. 5. puncto 5. n. 3.* & olim docuit Doctissimus Nauarrus, *in manuali, c. 25. num. 121.* primò quia iure decreti, *cap. præsentium 7. q. 1.* † Gregorius Papa ordinat Maximiano Episcopo Syracusano, vt latorem sui decreti restituat in suam Parrochiam, à qua absens fuit causa infirmitatis, & tenet ibi glossa, *verbo per duorum*, dicens, *quod absens ex iusta causa non debet puniri*, quia potest habere iustam excusationem, *cap. frequenter*, extra *vt lite non contestata*, quando autem in capite si quis in Clero ibidem punitur Presbyter, qui per tres hebdomadas abest ab sua Ecclesia per triennium à communione suspendatur, intelligitur quando absque iusta causa abest. 1 2

Secundò, quia † tempus bimestre pro paruo reputatur à Concilio, & qui illo tantum abest, statim reuersus abesse non videtur, *leg. postliminium, §. captiui, D. de postlim. reuers.* 3

4 Tertiò, quia † Concilium quantum ad tempus absentiæ assignatum eodem modo remittit conscientiæ Parrochorum, ac remisit conscientiæ timoratæ Episcoporum, quod denotant illa verba, *eadem omnino etiam, quoad culpam*; illa enim particula, *etiam*, denotat quod eadem sit in vtrisque ratio absentandi, quare si in Episcopis nulla est culpa per trimestre cum causa abesse, ita nec in Parrochis per bimestre etiam non petita licentia.

5 Quartò, quia † licèt Concilium dicat Parrochos non posse vltra bimestre, nisi ex causa Episcopo cognita & approbata, nun licèt ex hoc inferre quod per bimestre non possit abesse cum causa, sine licentia Episcopi.

Quintò, quia quælibet honesta causa vt recreandi animi ergo, amicos inuisendi, vt ait Garcia infra citandus est sufficiens ad se

6 absentandum per bimestre, ergo † pro hac absentia requiri non potest causæ cognitio, & Episcopi approbatio, quæ exigitur propter dubium, quod esse potest in causæ approbatione: non potest autem esse dubium in causa, per bimestre absentia approbanda.

7 Sextò, quia alias † si Parrochus per hebdomadam absit requiritur licentia Episcopi, quod est contra praxim receptam, vt ait Barbosa, *de potestate Episcopi allegatio.* 53. *num.* 106.

Ex quo colligunt huius sententiæ defen-

8 sores quod † dum Parrochus abest per bimestre à Concilio sibi concessum, etiamsi teneatur relinquere Vicarium pro Sacramentorum administratione, & cæteris necessariis muneribus obeundis, tamen Vicarius iste non est approbandus & nominandus ab Episcopo, sed id potest facere Parrochus ipse, quia Concilium quando disponit contrarium, intelligitur quando causa cognita recessurus est Parrochus vltra bimestre.

Colligit secundò. Palao, *num.* 4. hoc non

9 obstante † posse Episcopum siue in Synodo siue extra Synodum sancire, ne Parrochus vltra hebdomadam aut vltra biduum absit sine eius licentia, & approbatione, tum quia ita declarauit Congregatio teste Garzia, *infrà n.* 23. & extat declaratio apud Barbosam, Bellarminum & Farinacium, *sessione* 23. *cap.* 1. tum quia licèt Concilium cognitionem de sufficientia causæ absentiæ remittat conscientiæ Parrochurum, non ta-

10 men impedit quin † Episcopus possit, sibi reseruare huius absentiæ causarum cognitionem vt tanquam generalis Pastur videat, an ex illa sequatur aliquod gregi sibi commisso detrimentum, sic enim declarauit Sacra Congregatio Concilij, *in vna Tarraconensi II. Februarij* 1628. & in Metropolitana, *die* 16. *Dec. anno eodem*, & antiquitus idem declarauit apud Garziam, *infrà*.

Secunda sententia est ex diametro opposita asserentium † Parrochum non posse ab- 11 esse per hoc bimestre sine licentia Episcopi quam licentiam Castro Palao, *vbi suprà*, dicit omnino securam, & tenendam, quam tenent. Barbosa, *de potestate Episcopi allegat.* 53. *n.* 96. *& de potestate Parrochi, p.* 1. *c.* 8. *n.* 55. *& in decisionibus Apostolicis, collectanea* 559. *num.* 6. & est communis, quam sequuntur Vasquez, *opusculo de beneficiis c.* 4. *§.* 1. *artic.* 1. *dubit.* 3. *n.* 149. *& art.* 2. *dubit.* 3. *n.* 189. dicens & optimè quod † in Parruchis post Conci- 12 lium Trident. nec licentia sine causa, nec causa sine licentia excusat à residentia, quod secus est in Episcopis, vbi causa sine licentia sufficit, vt absit per trimestre, Concilium enim conscientiæ Episcoporum examinationem causæ reliquit, non tamen conscientiæ Parrochorum, † ratio discriminis 13 est quia quando Concilium legem hanc vniuersalem tulit, erat valde magnus Parrochorum abusus nimium sibi indulgentes, iudicantes sufficientes quaslibet causas ad non residendum, quare Patres Concilij radices huius abusus abscindentes, fundati in præsumptione iuris, & de iure decretum ediderunt, causas absentiæ Parrochorum Episcopus examinaret & approbaret, nisi in casu in quo virtus epicheia dictaret, non esse expectandam licentiam, cum ex obser- 14 uatiune talis decreti in talibus circumstantiis aliquod maximum sequeretur inconueniens, hæc autem præsumptio iuris & de iure non est ita manifesta in Episcopis, qui cum sint in statu perfecto eorum conscientia dictabit, quando causa est æqua ad non residendnm per bimestre, quare † Ec- 15 clesia præsumit iure optimo Episcopos in sua causa iudices esse integriores, quam Parrochos etiam in propria, etenim magis est consentaneum rationi, & æquitati quod auctoritati Episcopi vel quasi auctoritatem, Episcopalem auctoritatem habentis, qui causas omnes etiam Parrochorum iudicat, & examinat iudicium in propria causa ad absentiã trimestrem committeretur, quam Parrocho bimestrem, & quidem certissimum est † plura in iure remitti superio- 16 rum maiorum conscientiæ, & iudicio, etiam in propria causa, quæ par non est quod remittantur superiori inferiori.

Et hæc fuit manifesta Concilij mens constans ex litterali & sincera illius lectione. Postquam enim dixit, † *eadem omnino etiam* 17 *quoad culpam amissionem fructuum & pœnas de curatis inferioribus Sacrosancta Synodus declarat & decernit.* & ponens discrimen inter Episcopos & Parrochos subdit, *ita tamen vt*

quam

quandocumque eos abesse contigerit causa prius per Episcopum cognita & approbata abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum cum debita mercedis assignatione relinquant. quæ verba si sincere meditentur manifestè concludunt sententiam nostram quamuis enim vt ait Selua, *de Benef. 4. p. c. 16.*
18 & secutus est Ceuallos, *qu. 585. n. 13.* † olim potuissent Parrochi abesse per duos menses, etiam sine Ordinarij licentia. Hodie tamen ex Congregationis sententia non licet, quam declarationem adducunt Bellarminus, Barbosa, & Farinacius, melius Cardinales Sacri Concilij interpretes eius sinceram mentem sunt assecuti, & illis magis standum, quam subtili verborum constructione & ipsorum voluntaria intelligentia quæ in re morali parui pendenda est, quare præter citatos idem defendunt Garçia. *de Benefic. p. 3. n. 2. c. 23.* vbi adducit declarationem, & *p. 9. c. 2. n. 295. dub. 2.* Sanctarellus *variarum Resolut. qu. 4. n. 12.* Possevinus, *de offic. curati lib. 1. c. 1. n. 1.* Antonius Gomez, *in explicatione Bullæ composit. c. 7. clausul. 4. n. 22.* Fillu. *t. 3. de Beneficiis, c. 4. n. 149.* vbi plures congerit cum Barbosa. *in collectan. ad Concil. sess. 23. c. 1. n. 69.* Armendariz, *in addictione legum Nauarræ, l. 2. tit. 23. leg. 2. §. 1. sub titulo de Episcoporum*
19 *& Parrochorum residentia, n. 157.* quare minus bene Ludouicus de San Ioan. *in Summ. tit. de administr. Sacrament. tractat. de residentia, n. 17.* dixit contrarium esse securum cum potius vt ait Ceuallos. *vbi supra, n. 6.* contrarium obseruetur in praxi, & sic malè Lessius, *l. 2. de Iustitia & iure, cap. 34. dub. 29. n. 159.* dixit se credere hoc non esse in vsu, & quidem in abusu, qui omnino extirpandus cum tuta conscientia non fiat.

Ex quibus fundamina opposita ruunt ad primum respondetur cum Bellarmino, &
20 Ceuallos † ius Tridentini expressisse licentiã fore approbandam ab Ordinario. Respondetur secundò, infirmitatem habuisse Presbyterum illum, postquam discessit ex qua factus est impossibilis redditus ad suam Ecclesiam, legatur Glossa *ibi & in cap. si quis in Clero.*

21 Ad secundum Respondetur, quod † tempus bimestre vtique pro paruo reputatur à Concilio in hac materia, sed ad hoc requiritur iusta causa absentiæ, per illud spatium & ne sequatur detrimentum ouibus quod examinaretur, Trident. remittit Episcopo.

Ad tertium Respondetur negando, quod
22 † particula, *etiam* denotet, quod sicut in Episcopo non requiritur licentia ad absentiam trimestrem, ita neque in Parrocho & si enim in vtroque requiratur par ratio absentiæ, sed in Parrocho requiritur causæ examinatio, & approbatio facienda ab Episcopo, quæ non requiritur in Episcopo, sic disponente Tridentino, ex motiuis supra adductis. Vnde patet solutio ad 4.

Ad quintum Respondetur, quod † adhuc 23
illæ causæ examinandæ sunt, non propter ipsas, sed an videat Episcopus, an ex absentia propter illas causas possit detrimentum ouibus oriri, & an de facto sit necessaria Parrochi præsentia, & an sit tempus opportunum regimini ouium, non enim æquum est, quod † tempore quadragesimæ Parro- 24
chus non resideat, possunt enim plurimæ interuenire circumstantiæ propter quas, non expediat absentia Parrochi, & non sufficiat honestas causæ, quæ in aliud tempus deferre possit, & sic sanctissimè statutum est quod remittatur causa absentiæ Parrochorum iudicio & prudentiæ Episcoporum.

Ad sextum Respondetur primò, quod vt 25
notant Garzia, *vbi supra n. 23. in tertia declaratione.* Armendariz *n. 157.* Barbosa *de officio curati p. 1. cap. 8. n. 56.* Sacra Congregatio declarauit hoc non licere sine Episcopi licentia obtenta, etiam relicto Vicario ab Episcopo approbato. Respondetur secundò, quod † absentia vnius hebdomadæ, si non adsint 26
infirmi in Parrochia aut mortis periculo proximi, parua materia temporis est, de qua loquitur Concilium. Cæterum aduertenda valde sunt, ea quæ ex Possevino adnotat Barbosa. *in Collect. ad caput. 1. sess. 23. si Parrochus* (ait *n. 51.*) *rationabiliter iudicauerit, quia nullus infirmatur potest abesse per aliquas horas etiamsi nullum substituat † abesse vero tota* 27
die quando nullus infirmatur nec laudo nec vitupero, abesse autem per duos aut tres dies nullo infirmante & nulla alia causa iustificante, habet valde de rationabili esse mortale, propter multa quæ possunt eo tempore euenire, maximè in illis villis in quibus nullus est alius sacerdos à Parrocho, in ciuitatibus vero vel oppidis vbi 28
sunt alij sacerdotes, erit maius, minusve peccatum ratione periculi vel damni euenturi, cui tamen facilius, quam in illis potest subueniri.

COROLLARIA EX dictis ad Praxim vtilia.

Scriptor moralis non satisfacit, si resolutiones suas typis det, in quibus res in vniuersum determinet, nisi ad praxim principia applicet. Et sic ea quæ in superiori Resolutione docui, variis documentis applicanda sunt.

SVBRESOLVT. I.

Parrochus absens, nequit ponere Vicarium, sed hoc competit soli Episcopo.

SVMMARIVM.

1. *Episcopus ex Concilio Vicarium debet approbare.*
2. *Si Vicarius qui in absentia Parrochi adest non sit speciali Episcopi approbatione designatus an habeat iurisdictionem administrandi Sacramenta.*
3. *Quanto tempore limitetur absentia Parrochi.*

EX quibus infertur primò, quod Parrochus qui per bimestre abest à sua Ecclesia non potest ipse ponere Vicarium, sed iste ab Episcopo ponendus est, ita omnes adducti pro nostra sententia, & decisum à Sacra Congregatione quatenus, vt supra vidimus declarauit, quod Parrochus per bimestre à Concilio concessum, non possit abesse; sine Episcopi licentia, tunc autem
1 † ex ipso Concilio Episcopus debet Vicarium approbare speciali approbatione; nec enim sufficit, quod sit approbatus absolutè etiam approbatione remota, ad excipiendas Confessiones sui Episcopatus, imo addo,
2 quod † si Vicarius qui in absentia Parrochi adest, non sit speciali Episcopi approbatione designatus non habet iurisdictionem administrandi Sacramenta neque assistendi matrimoniis, quod maximè notandum velim à Parrochis, non tamen placet, id quod ex Posseuino, sui oblitus adnotat Barbosa *in collect. num.* 65. posse Parrochum si velit abesse per sex aut septem dies, & relinquere substitutum, etiam sine Episcopi approbatione *id declarante vniuersali consuetudine* (inquit) contrarium enim declarauit Sacra Congregatio apud eundem. *ibidem num.* 71. *& cap.* 8. *citat. de officio Parrochi, n.* 56. & apud Garziam, & Armendatiz, *vt supra* retuli,
3 quare † ad summum ad quatuor dies, id poterit, vel ad quinque, quia eo ipso, quod Congregatio taxauit hebdomadam videtur concessisse dies citatos, & hoc declarat consuetudo non vero hebdomadam, quam excludit Congregatio, quæ ad minus requirit licentiam petitam, vel obtentam.

SVBRESOLVT. II.

Si causa non manifestetur Episcopo, etiam ob iusta motiua, si Episcopus non det licentiam non est tutus Parrochus si abscedat.

SVMMARIVM.

1. *Si Episcopus non det licentiam Parrocho, non est tutus in conscientia si discedat, & non resideat.*
2. *An possit per bimestre non residere.*

INfertur secundò, quod Parrochus qui petit licentiam, & curat se habere grauem causam, quæ multoties contingere potest non expedire Episcopo manifestare, quia est in materia honoris, & similium.
† Si Episcopus non det licentiam, non est 1
tutus in conscientia si discedat, & non resideat, similiter si exprimat rationabilem causam iudicio prudentis, & Episcopus rigidus non concedat licentiam, quia iudicat confictam, cum reipsa vera sit non est tutus in conscientia. Ita sacra congregatio apud Bellarminum, Barbosam, & Farinacium, quod ego intelligo in foro externo, non interno probabile est etiam in praxi,
quod † possit non residere per bimestre, 2
nam forma inducta à Concilio pro Parrocis videtur inducta solum ad vitandas fraudes & pro foro externo, & vt Episcopus vt Pastor vniuersalis videat, si ex absentia oritur gregis detrimentum graue, quod magis præponderat, quam damnum particulare ipsius curati, quod infra magis enodabo dum inquiram an Epicheia locum habeat in hac lege.

SVBRESOLVT. III.

Parrochus mortaliter peccat si fingit causam iustam?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus impetrans licentiam fingendo causam iustam quam reuera non habet, peccet mortaliter, & teneatur fructus restituere.*
2. *An assignato Vicario idoneo ab ipso Episcopo teneatur fructus restituere.*

INfertur tertiò, quod † Parrochus impe- 1
trans licentiam fingendo causam iustam, quam re vera non habet peccat mortaliter, & tenetur fructus restituere, ita Barbosa *de potestate Parrochi cap.* 8. *num.* 60. Azor *p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 10. *quæst.* 3. Sanctarellus. *Resolutio. variarum. quæst.* 4. *n.* 15. quod ego intelligo si licentia sit ad non residendum vltra timestre nam si sit per bimestre concessum à Concilio cum licentia petatur, vt Episcopus videat an ex absentia curati damnum sequatur gregi, & eo ipso quod videat non
sequi & assignetur vicarius idoneus ab ipso 2
Episcopo non videtur, cur teneatur fructus restituere,

restituere, aut mortaliter peccare; nisi venialiter ratione mendacij, & fictionis, quamuis enim causa, quam supponit non subsistat, subsistunt aliæ, quæ nunquam deficiunt vt absentia ad vacandum à labore vt iterum ad illum redeat, ad inuisendum amicos, parentes, ad recreandum animum, & aliæ similes causæ quæ multoties non expedit Episcopo propalare.

SVBRESOLVT. IV.

Potest Episcopus prohibere ne Parrochus absit per biduum sub pœna pecuniaria.

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus possit prohibere, ne Parrochus per biduum absit sub pœna pecuniaria.*
2. *Si Parrochus sæpius incidat an poterit Episcopus sub excommunicatione id prohibere.*

1 INfertur quartò, Episcopum † vt *supra* dixi posse prohibere, ne Parrochus per biduum absit sub pœna pecuniaria, quæ nimium non excedat non tamen sub pœna excommunicationis ipso facto. sic Garzia. *vbi supra num.* 23. Armendariz. *num.* 156. & est *declaratio authentica in vna Terracinensi.* 11. *February* 1628. poterit tamen sub pœna excommunicationis non latæ sententiæ, quia congregatio ideo latæ sententiæ prohi-
2 buit, imo † si sæpius incidat Parrochus poterit Episcopus sub excommunicatione latæ sententiæ id prohibere, quia congregationis decretum intelligi potest pro prima vice.

SVBRESOLVT. V.

Non sufficit licentia tacita.

SVMMARIVM.

1. *An licentia tacita aut expressa requiratur vt Parrochus absit.*
2. *An necessitas vrgens excuset ab obseruanti precepti etiam diuini positiui.*

1 INfertur quintò, non sufficere licentiam tacitam vt Parrochus absit, sed requiri expressam ita Garzia. *n.* 35. Armendariz *n.* 164. Sanctarel. *n.* 16. Bellarminus dicens ita fuisse declaratũ à sacra Congregatione. Barbosa. *in collectanea ad Concilium sess.* 23. *cap.* 1. *num.* 67. nisi repente tam vrgens necessitas recurrat, quæ non patiatur dilationem petendi huiusmodi licentiam, quo casu quamprimum debet facere certiorem Episcopum de absentia ratione necessitatis vrgentis ita Garzia dicit fuisse decisum à sacra Congreg. *vbi supra num.* 34. necessitas enim † vrgens 2 excusat ab obseruantia præcepti etiam diuini positiui, vt constat in sacerdote, qui necessitate vrgente celebrat existens in peccato mortali non habens copiam confessoris, qui quam primum tenetur confiteri, vt decernit Trident. *sess.* 13. *c.* 8. Tunc enim totum implicitum Confessionis contentum in contritione sufficit, ita hic licentia implicita ratione necessitatis, sed sicut Sacerdos tenetur, quamprimum confiteri, ita Parrochus quamprimum petere licentiam expressam.

SVBRESOLVT. VI.

Quis intelligatur in hoc decreto, nomine Ordinarij?

SVMMARIVM.

1. *Quis nomine Ordinarij intelligatur.*
2. *Quis item nomine Episcopi.*

INfertur sextò, quod in hoc Concilij decreto † nomine Ordinarij intelligitur non 1 solum Episcopus, sed Abbates & alij habentes quasi Episcopalem Iurisdictionem, ita Azor. *p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 5. *quæst.* 3. Sanctarellus, *qu. st.* 5. *nu.* 64. Possevinus, *num.* 69 qui etiam dicunt id posse capitulum Sede vacante. Diana *part.* 8. *tract.* 4. *Res.* 7. Sed Selua *de Beneficiis*, *p.* 4. postquam adduxit glossam qui per Ordinarium intelligit Superiorum, siue Superior, siue Inferior, sit Episcopo subdit, at, *in Concilio Trident. sess.* 23. *cap.* 1. *statutum est, vt si abesse debet is qui Beneficium cum cura animarum habet, id faciat prius per Episcopum cognita & approbata*, Sed contrarium & est verius & commune quia † nomine Episco- 2 pi intelligitur Ordinarius de quo in *cap. licet canon. citato*, habens quasi Episcopalem iurisdictionem, & est melius.

SVBRESOLVT. VII.

Non requiritur licentia in scriptis.

SVMMARIVM.

1. *An licentia vt Parrochus non resideat per bimestre à Concilio concessum sit necessaria in scriptis.*
2. *Ad non residendum per bimestre, an requiratur licentia expressa Episcopi.*

INfertur septimò licentiam vt Parrochus 1 non resideat per bimestre à Concilio concessum non esse necessariam in scriptis dandam colligitur ex Trident. quod solum exigit licentiam in scriptis ad non residen-

dum vltra bimestre *ibi licentiam in scriptis gratisque concedendam vltra bimestre tempus, nisi graui ex causa non obtineant*, quare vt per bimestre non resideat non requiritur licentia in scriptis, cuius contrarium sine fundamento tenet Garzia. *vbi supra n.* 25. securus Ochon Senatorem Regium *in repetitio. ad cap.* 1. *de Clerico non residente*, n. 51. contrarium constat ex Concilio, quamuis
2 enim, vt vidimus † non residendum per bimestre non requiritur licentia expressa Episcopi, tamē in scriptis solum exigitur, quando vltra bimestre graui ex causa non est residendum.

SVBRESOLVT. VIII.

Non tenetur restituere etiam, si licentia non sit in scriptis.

SVMMARIVM.

1. *Si Parrochus vltra bimestre de licentia Episcopi, & ex vrgente necessitate non resideat, cùm non sit concessa licentia in scriptis, an peccet.*
2. *Nisi licentia monstretur scripta, & nisi Episcopus ipse verbo tenus dicat, se talem licentiam concessisse, an condemnabitur Parrochus in foro externo.*
3. *An ad validitatem testamenti requirantur aliquæ solemnitates in foro externo, quæ non in foro conscientiæ.*
4. *Ad valorem naturalem sufficientem, & ad tutamen conscientiæ, an licentia scripta requiratur à Concilio.*

1 INfertur octauò, quod est valdè probabile & securū in praxi, quod † si Parrochus vltra bimestre de licentia Episcopi, & ex vrgente necessitate non resideat, quamuis non sit licentia concessa in scriptis, non peccat & facit fructus suos, cuius contrariū sētiunt Palao, *tom* 2. *de beneficiis tractat.* 13. *punct.* 5. *num.* 8. Garcia *num.* 27. sed nostram illationem tenent Lessius, *lib.* 2. *de iustit. cap.* 34. *num.* 158. quia talis licentia iure gentium & naturali valida fuit, quare forma illa, vt in scriptis concedatur solum fuit
2 pro foro externo, in quo † condemnabitur Parrochus, nisi licentia monstretur scripta, nisi Episcopus ipse verbo tenus dicat se talē licentiam concessisse, tunc enim nec in foro externo condemnari potēst, quare si licentiam verè obtinuit, tutus est in conscientia, & fructus facit suos. Deinde quia etiam
3 si ex iure ciuili † requirantur aliquæ solemnitates ad validitatem testamenti, in foro externo, tamen si desint tales solemnitates validum est testamentum in foro conscientiæ, & absque scrupulo potest retinere, quod ex tali testamento habetur, vt alibi latissimè docui, estque sententia omnino vera, vt latè ostendit Lessius, *vbi supra num.* 12. *& sequentib.* quare dubio procul talis Parrochus, etiamsi in scriptis non habeat licentiam, eā tamen verè habet, nec peccabit, & fructus facit suos, nec enim † ad valorem natura- 4
lem sufficientem ad tutamen conscientiæ talis scriptura requiritur à Concilio, cuius mens ea fuit, Parrochum ad libitum & sine vrgente necessitate non posse oues relinquere commissas mercenariis, qui aduenientibus lupis fugiunt & relinquunt oues eorum incursibus expositas.

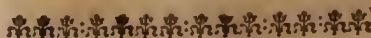
SVBRESOLVT. IX.

Detentus Romæ an teneatur residere?

SVMMARIVM.

1. *Detentus Romæ datâ cautione de non recedendo à curia an teneatur residere.*

INfertur nonò, quod † detentus Romæ 1
data cautione de non recedendo, à curia non tenetur residere, respondet Congregatio ad Episcopum Srritinum apud Bellarm. & Barbosam *vbi supra*, vnde facit fructus suos, etiam si vltra bimestre absit, sed idem dicēdum si data cautione de nō recedendo à curia Episcopali? Respondeo, quod non, quia tum Episcopus habet causam sufficientem, vt iste non resideat, tenetur tamen ponere Vicarium idoneum.

RESOLVTIO XI.

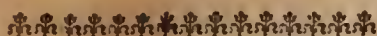
Vtrum sit præceptum obligans, quod Episcopus resideat diebus, de quibus Concilium.

SVMMARIVM.

1. *An sit præceptum obligans, quod Episcopi sint in sua cathedrali diebus quos Concilium assignat.*
2. *Authoris sententia.*

QVærum sextum, vtrum † sit præcep- 1
ptum obligans, quod Episcopi sint in sua cathedrali diebus quos Concilium assignat illis verbis, *eosdem interim admonet & in Domino hortatur, ne per illius temporis spatiū Dominici Aduentus Quadragesimæ, Natiuitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes item & Corporis Christi diebus, quibus refici maximè & in Domino gaudere Pastoris præsentia oues debeant ipsi ab Ecclesia sua cathedrali*

li ullo pacto absint nisi Episcopalia munia in sua diœcesi eos aliò vocent? Negat Cardinalis Bellarminus, *vbi supra*, quamuis dicat olim fuisse præceptum in *cap. si quis in Clero 7. quæst. 1. ex Concilio Agathense canone* 64. vbi sub pœna suspensionis triennalis mandatur ne, quis Clericus absit à sua Ecclesia in Natiuitate Domini, in Epiphania, Pascha-
2 te & Pentecoste, sed †existimo hoc præceptum dissuetudine abrogatum, & loquitur de Clericis, non de Episcopis quos solum monet & hortatur Tridentinum, ne trimestrem absentiam à sua Cathedrali in his temporibus faciant.

RESOLVTIO XII.

Vtrum sit Simoniacus Ordinarius si gratis non det licentiam.

SVMMARIVM.

1. *Si Ordinarius non det gratis licentiam ex iusta causa non residendi vltra bimestre, an committat simoniam.*
2. *An aliquid spirituale insit in danda licentia ex iusta causa non residendi.*

1 DVBIVM septimum, an si Ordinarius gratis non det licentiam ex iusta causa non residendi vltra bimestre simoniam committat? Bellarminus *vbi supra, litera V.* dicit, *si Episcopus hac de causa pecuniam accipit, simoniam committit.* Rebuff. *de dispensat. de non residendo num.* 16. sed cum non sit simonia iuris diuini, vt patet sed solum ex iure humano, non video ius vbi simonia ista, sed exprimitur *sess.* 24. *cap.* 18. vbi agitur de examinatoribus Synodalibus, ne pro examine ad parrochialem aliquid accipiant *alioquin* (ait Concilium) *simoniæ vitium tam ipsi, quam alij dantes incurrant, nisi dimissis beneficiis &c.* quare cum hoc non exprimatur in præsenti decreto, solum videtur quoddam præceptum simplex de bono regimine, non
2 enim apparet quid † spirituale insit in danda licentia ex iusta causa non residendi, quare solum videtur Episcopus peccare, sicut Iudex qui accipit pecuniam pro ferenda sententia iusta.

RESOLVT. XIII.

Vtrum decretum Concilij intelligatur, de coadiutoribus Parrochorum.

SVMMARIVM.

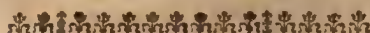
1. *An decretum Concilij intelligatur in coadiutoribus Parrochorum cum titulo curæ animarum.*
2. *Multorum sententia.*
3. *Si coadiutor datur ab Episcopo propter illiteraturam, infirmitatem &c. non potest abesse sine Episcopi licentia, qui prouidebit de alio idoneo, & n. 4.*
5. *Quandonam Parrochus possit dare licentiam abessendi coadiutori.*
6. *Archiepiscopus Hispalensis omnium fere Ecclesiarum immediatus Parrochus.*
7. *Auctoris sententia.*

DVBIVM octauum, an hoc†decretum 1 Concilij intelligatur in coadiutoribus Parrochorum cum titulo curæ animarum; Respondetur, quod sic ita declarauit sacra Congregatio 23. *Iulij* 1575. vt referunt Bellarmin. *in additio. n.* 6. & Zechius. *in casibus ipsis reseruatu casu* 3. *n.* 2. *in fi.* quorum residentiæ institutio & electio non est de iure diuino, vt tenet Barbatius *de præsentia Cardinalium quæst.* 2. Selua *de beneficiis p.* 1. *quæst.* 2. & 4. tenent tamen residere ex iure canonico, vt notant præfati, quos sequitur † Duar. 2 *de sacra Ecclesiæ administratione cap.* 5. Gonzalez. *Reg.* 8. *glossa* 5. §. 9. *num.* 17. Sanctarellus, *variarum Resol. quæst.* 4. *n* 17. Barbosa, *de potestate Parroch. part.* 1. 1. *vlt. n.* 14. & *de potest. Episcopi allegat.* 13. *num.* 58. qui adfirmant ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem, sed an requiratur licentia Episcopi, vt isti coadiutores non resideant? non explicant clarè isti Doctores, an sufficiat Parrochi consensus, ergo quidem existimo quod † si Coadiutor datur ab Episcopo propter illiteraturam, infirmitatem, 3 vel quia valde suspectus sit de dilapidatione bonorum Ecclesiæ, non potest abesse sine licentia Episcopi, qui prouidebit de alio idoneo, si tamen datur Coadiutor, quia populus crescit, & vnus Parrochus nequit, 4 existimo satis probabile, quod ad absentiam in illis temporibus, in quibus non multum vrget Sacramentorum administratio, quia non sunt infirmi, aut non adest Iubileus, vel aliæ magnæ solemnitates, in quibus solet populus confiteri, quod † potest Parrochus 5 dare licentiam abessendi pro illo tempore in quo ipse iudicat posse satisfacere per se ipsum solum, si tamen prouideat sacerdotem ad missam diebus festiuis in quibus tenetur populus eam audire.

De Vicariis ad nutum amobilibus, quales sunt fere omnes Archiepiscopatus Hispalenses in quo pauci sunt Parrochi, sed †Illu- 6 strissimus Archiepiscopus est fere omnium Ecclesiarum immediatus Parrochus,) quod

secus

secus cōtingit in Archiepiscopatu Toletano in quo omnes sunt Parrochi iurisdictionem ordinariam habentes)an isti teneantur residere:& proculdubio affirmatiue est respondendū iuxta dicta de coadiutoribus,cū currat potior ratio de istis Vicariis amobilibus, quod si in vno oppido magno sint plures vicarij curati habentes Iurisdictionem delegatam, ab Archiepiscopo, & quilibet inseruit
7 sua hebdomada † existimo,quod si alius vult ad tempus residere, administrando sacramenta pro alio,potest iste abesse ex iusta,& honesta causa absque Episcopi licentia cum nullum damnum ouibus sequatur & sacramenta recte ab alio Cōuicario administrentur, & Concilium & sacra Congregatio hunc casum videatur omisisse.

RESOLVTIO XIV.

Vtrum Episcopus aut Cardinalis possit in suo seruitio occupare Parrochum cum actuali cura?

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus aut Cardinalis Episcopus possit occupare Parrochum habentem actualem animarum curam, & in suo seruitio sit exercens officium Prouisoris, Vicarij, alteriúsve muneris sui regiminis in Diœcesi sua vltra bimestre à Conc.concessum.*
2. *An Ordinarius possit dare licentiam obtinenti curatum vt absit,ad hoc vt alterius Episcopi sit Vicarius Generalis.*
3. *Papa seruitium aut Episcopi ob Ecclesiæ vtilitatem an excuset à residentia.*
4. *An Inquisitoris officium excuset Parrochum à residentia personali.*
5. *Quæ Inquisitoribus debeantur.*
6. *Residentia Canonicorum, & dignitatum in suis Ecclesiis an sit de iure naturali diuino.*
7. *In omnibus curatis Beneficiis habentur pro Præsidentibus, quoad omnes fructus.*
8. *Romani sententia.*
9. *Si Episcopus iudicauerit Parrochum valde vtilem futurum,si munus exerceat Inquisitoris, an poterit illum absentem à Parrochia pro præsenti habere.*
10. *Multorum Doctorum sententia, & n.11.*
11. *An possit Episcopus pro visitatione suæ diœcesis vti opera Parrochi vltra quadrimestre singulis annis.*
12. *An Episcopus causa cognita & approbata vt conuenienti in vtilitatem ipsius Parrochi possit vltra bimestre illi licentiam conferre vt non resideat, & num.13.*
14. *An Episcopus possit dispensare in residentia personali Parrochi per octo menses, vt operi pio vacare possit.*
15. *An vltra bimestre graui ex causa possit Episcopus licentiam concedere Parrocho, vt personaliter non resideat, & n.17.*
16. *Garcia, Bellarmin. Barbosa & aliorum sententia, & n.18.*
19. *An Parrochus habens curam animarum non possit esse Vicarius Episcopi, vel Capituli Sede vacante, nisi Ecclesia Cathedralis Parrochus sit, & num.21.*
20. *Vrbani VIII. sententia.*
22. *An si aliquando Pontifex alicuius Episcopi Cardinalis consilio, & industria indigeat ad causas decidendas, vel negotia grauia pertractanda quæ expediri non possunt per alios possit illum à residentia excusare.*
23. *Pontifex speciali priuilegio Episcopo, vel Parrocho an possit concedere quod sit promissor, aut Inquisitor, &c. & n.24.*

DVBIVM nonum, vtrum Episcopus aut Cardinalis Episcopus possit occupare Parrochum habentem actualem curam animarum, & in suo seruitio sit exercens officium Prouisoris Vicarij, Visitatoris, fiscalis alteriúsve muneris sui regiminis in diœcesi sua vltra bimestre à Concilio concessum Nauarrus, *Consil.15.de cleric.non resident.num.1.*& *consil.5. de ætate & qualitate num.1.& 2.* tenet partem affirmatiuam (addit tamen *consilio 15. citato in fine.* sacram congregationem vt refertur censuisse † Ordinarium non posse dare licentiam obtinenti Curatum,vt absit ad hoc vt alterius Episcopi sit Vicarius generalis, & sic debet licentia peti à sede Apostolica) sequitur Oxeda.*de incompatibilitate cap.17.num.29.casu 8. & parte 2.cap.10.num.15.* Syluester.*verbo residentia quæst.7.num.7.vers.2.* Sa emendatus. *verbo eod.num.8.*† excusat à residentia Papæ seruitium aut Episcopi ob vtilitatem Ecclesiæ. *cap.iubemus de consecratio. dist.1.cap.cum Pastoris 2.quæst.2.*sufficit enim, quod vtilitas sit Ecclesiæ seu diœcesis propriæ,nec requiritur quod vtilitas sit talis quod ab alio non possit simpliciter præstari,sed sat est quod non ita bene præstetur sed à Parrocho. 1 2 3

Vnde Spino. *in speculo testamenti.glossa.3. num.74.* & Cenedo.*quæst.1.canonica num.29.* teste Barbosa *de potest. Parrochi p.1.cap.8. num.16.*& de *potestate Episcopi allegat.53. num.87.* sentiunt † officium Inquisitoris excusare Parrochum à residentia personali. Ita vt faciat fructus suos, sicut ex priuilegio speciali fidei à summis Pontificibus sibi concesso excusantur Inquisitores, & habentur in suis Canunicatibus & dignitatibus, aut præbendis pro præsentibus & residentibus 4

&

& percipiunt integros fructus etiã distribu-
5 tiones quutidianas, imo mihi certum † quod illis debentur manualia, & anniuersaria, & aliæ obuentiones & emolumẽtæ, quæcumque cum omni integritate, ac si residerent singulis diuinis tam diurnis, quam diurnis horis, anniuersariis processionibus, & aliis, officiis interessendo, etiam si personalem residentiam non fecerint, vt eisdem verbis decreuit Vrbanus VIII. *motu proprio edito die*
6 8. *Ianuarij* 1636. vnde † cum sit de iure naturali diuino residentia Canonicorum, & dignitatum in suis Ecclesiis, quod præceptum interpretatur propter fidei priuilegium, vt non teneantur residere, etiam cum eadem ratio militet in Parrocho propter idem fidei priuilegium excusabuntur à residentia personali.

Accedit quod vt refert Sarauia, *de adiunctis, q.*35. §.7. Auditores Rotæ Romanæ, ex priuilegio Clementis VII. *anno* 1525. *in*
7 *Bulla, quæ incipit conuenit æquitati.* §.5. † in omnibus etiam Curatis beneficiis habentur pro Præsidentibus, quoad omnes fructus, & quamuis Pius IV. *constit.* 91 §.4. videtur contrarium in vniuersum decidere, tamen si non fit expressa mentio de auditoribus, non est reuocatum priuilegium illis concessum,
8 vt in specie tenet Romanus, *consil.* 436. sequitur Rota, *decis.* 85. *lib.* 1. apud Puteum, *in nouis. n.* 1. & Cherubinus filius, *in comp. Bullarum, scolio* 2. *Bulla* 13. *Clement. VII.* addens ex Rota verum hoc etiam si in Bulla derogatoria extet clausula, *quorum tenores, &c.* ergo
9 † si Episcopus iudicauerit Parrochum valde vtilem futurum, si munus exerceat Inquisitoris, poterit illum absentem à Parrochia pro præsenti habere, & quod suos faciat fructus, si ipse Episcopus prouideat, de Vicario idoneo assignata mercede ex fructibus.

Tertiò, non parum vrget declaratio Eminentiss. Cardinal. de qua mentionem fa-
10 ciunt Garzia, *de benef. p.* 2. *c.* 2. *num.* 43. Vega Minimus, *in speculo Curatorum, cap.* 17. Lessius Cacheus, *de casibus reseruatis, casu* 3. *n.* 2.
11 & alij, vbi dicitur, *quod † potest Episcopus pro visitatione sua Diœcesis vti opera Parrochi vltra quadrimestre singulis annis*, nec valet quod respondet Garzia, *num.* 44. quod hæc declaratio iam est correcta & sublata per alias infra adducendas, nam Eminentissimi Cardinales Concilij Tridentin. interpretes, eo ipso quo semel interpretarunt legem à Concilio latam, illa interpretatio est iuridica habens vim legis, quam non possunt ipsi amplius derogare, sed id pertinet ad summum Pontificem.

Accedit quartò, satis vrgens argumen-
12 tum ex Concilio decernente, quod † Episcopus causa cognita & approbata, vt conuenienti in vtilitatem ipsius Parrochi potest vltra bimestre licentiam illi conferre, vt non resideat, quia causa non debet esse inducens necessitatem simpliciter, sed magnam vtilitatem ipsi Parrocho, vel ad remouendum aliquod damnum illi imminens vel ne impediat aliquod bonum quod illi accrescere est propinquum, ergo si Episcopus agnoscat magnam dexteritatem, vel in visitanda Diœcesi, vel in exercendo aliquo alio officio publico, poterit hac causa cognita, & approbata, vnde Sacra Congregatio apud Garziam, *num.* 42. Bellarm. Barbosam, Farinac. *ad cap.* 1. *sess.* 23. declarauit,
quod, † *Episcopus potest dispensare in residen-* 13
tia personali Parrochi per octo menses, vt operi pio vacare possit, v.g. fabrica Monasterij, quam
licentiam poterit Episcopus ex iusta causa 14
cognita & approbata prorogare pro tempore necessario, ad fabricæ perfectionem, ergo similiter in aliis officiis suæ Diœcesis rectè exercendis ab aliquo Parrochio pio, docto, ac prudenti idem poterit facere.

Vrget argumentum quia Congregatio Cardinal. nequit interpretari Concilium contra ipsius expressa verba; atqui Concilium expressè dicit, quod † vltra bimestre 15
graui ex causa possit Episcopus licentiam concedere Parrocho, vt vltra bimestre personaliter non resideat; ergo si Episcopus iudicauerit grauem esse causam quod Parrochus absens sit visitando, aut exercendo aliquod officium publicum, dubio procul videtur id posse facere.

Vrgetur secundò, quia † declarationes 16
quas adducunt Garzia Bellarmin. Barbosa & alij, quod Episcopus non potest vltra bimestre occupare Parrochum in officio Visitatoris, Prouisoris, Inquisitoris, &c. nec illi dare licentiam ad non residendum vltra bimestre ratione suorum Cathedralis Ecclesiæ negotiorum, hæ inquam declarationes optimè intelliguntur; quod hoc non possit Episcopus sine graui causa prius cognita, & ab ipso approbata expressè; potest autem hæc grauis causa interueniri vt Episcopus dispenset, vt Parrochus non resideat, 17
etiam vltra bimestre, vt autem per hoc spatium absens sit non causa grauis, sed quælibet honesta conuenientia sufficit.

Cæterum his non obstantibus, probabilior sententia est opposita, quam tuentur. Gonzalez, *ad regulam* 8. *glossa* 6. *num.* 258.
Garzia, *vbi suprà n.* 42. Barbosa, *de potestate* 18
Parrochi, p. 1. *c.* 8. *& de potestate Episcopi alleg.* 53. Bonacina, *disput.* 5. *variar. q.* 3. *n.* 4. Palao, *tom.* 2. *tract.* 13. *punct.* 4. *n.* 6. Riccius, *p.* 4. *resol.* 393. *num.* 4. Sa emendatus, *verbo, residentia, n.* 1. & alij quos isti citant & Sellus, *in selectu Canonicis, c.* 3. *n.* 12. testatur sub *die* 12.
Maij 1629. declaratum fuisse † Parrochum 19
habentem

habentem curam animarum non posse esse Vicarium Episcopi vel Capituli sede vacante nisi Ecclesiæ Cathedralis Parrochus sit, quia tunc bene potest esse Vicarius, ego addo vel nisi sit Parrochus in eadem ciuitate, eandem sententiam, declarauerat antea Sacra Congregatio multis declarationibus, quas ad verbum inducit Garzia cum Bellar-
20 mino Barbosa & Farinacio, † & declarauit Vrbanus VIII. quantum ad Officium Inquisitoris, *in Bulla suprà citata*, cuius verba refert Doctissimus Dominus Doctor D. Petrus Gonzalez Guillelmus in allegatione eruditissima pro Dominis Inquisitoribus, quorum numero dignissimi est ipse aggregatus in hoc Hispalensi tribunali, vt debeant etiam anniuersaria & manualia lucrari, *num.* 18.

Sed quamuis vt dixi hæc sententia probabilior & securior sit in praxi, sequenda
21 tamen limitanda est. Primò, si adsint alij, qui æque bene huiusmodi officia exercere valeant, si enim non adsunt, est tunc causa grauis de qua loquitur Concilium, cum qua cognita, & approbata ab Episcopo, ipse Episcopus potest dispensare, vt clarè probant quartum argumentum & eius confirmationes, quibus clarè enucleantur Cardinalium declarationes, legatur Palao, *n.* 8. qui *nu.*6. addit & bene loquens de Cardinalibus Episcopis respectu Papæ (& est eadem omnino ratio de Parrochis respectu Episcopi,) quod
22 † si aliquando Pontifex alicuius Episcopi Cardinalis consilio; & industria indiget ad causas decidendas, & negotia grauia pertractanda quæ æque bene expediri non possunt per alios Cardinales non Episcopos poterit à residentia eum excusare, & idem est de Episcopo respectu Parrochi, qui in aliquo negotiorum genere potest esse valde expertus, vt in causis Monialium, quarum per multos annos visitator fuit.

Limitanda est secundò in illis, quibus
23 † Pontifex speciali priuilegio facto Episcopo vel ipsi Parrocho concessit quod sit Prouisor, aut Monialium Visitator, aut Inquisitor hereticæ prauitatis sciens, quod sit Parrochus curam animarum habens cum qua non compatiuntur præfata officia, censetur dispensare in residentia dummodo in reliquis obseruetur Trident. de ponendo Vicario idoneo in quo priuilegio ordinariè ponitur expressa dispensatio, semper est præsumendum de summo Pastore quod habet causas motiuas sufficientes ad hanc dispensationem, vnde Parrochus tutus in conscientia manebit.

Ex quibus limitationibus manent expli-
24 cata fundamenta oppositæ sententiæ quæ intelligenda est iuxta dicta alias nulla probabilitate practica gaudet, quauis enim de iure communi decreti & decretalium Episcopus possit ob huiusmodi officia dispensare in residentia personali ad tempus, *c. si quis in Clero* 7. *q.* 1. & ibi glossa, & Canonistæ plures ad titulum, *de Cleric. non resident.* tamen totum hoc derogatum est à Trident. intellecto à sacris Interpretibus Eminentissim. Cardinalibus.

AMPLIATIONES NOSTRÆ sententiæ.

SVBRESOLVT. I.

Nequit Episcopus dare licentiam Parrocho ad quinquennium studiorum causa.

SVMMARIVM.

1. *An non possit Episcopus concedere licentiam Parrocho non residendi studiorum causa ad quinquennium, vt poterat ante Trid. ex iure communi.*
2. *Solus summus Pontifex potest concedere licentiam Parrocho non residendi studiorum causa.*
3. *Gratia de non residendo non valet sine Ordinarij consensu.*
4. *Parrochus cui conceditur studendi facultas quid debeat obseruare, & n.* 5.
6. *An Episcopus possit causa studiorum Parrochis dare licentiam, vt non resideant per septennium, & n.* 7.
8. *Clericus potest percipere fructus beneficij Curati in absentia causa subditorum, ex Panormitano.*
9. *Ordinarij consensus requiritur in huiusmodi licentiis in curia datis ex declaratione Pij IV. remissiuè.*
10. *Nulli priuilegia seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur, &c. ex Conc. Trid. & n.* 11.
12. *An habentes curam animarum in Parrochialibus dispensentur, vt possint ratione studij, gaudere, & frui fructibus beneficij constituto Vicario idoneo pro seruitio, toto tempore studiorum.*
13. *Sacrosancta Synodus reuocat omnia priuilegia, licentiam, familiaritatem, exemptionem, &c.*
14. *Qua executio non suspendi possit, ex Concilio.*
15. *An reuocata licentia, & vocatus per edictum Parrochus, & citatus non potest executionem sententiæ latæ contra ipsum edictum suspendere.*
16. *An facultates de non promouendo præterquam in casibus à iure expressis concessæ ad annum tantum suffragentur.*
17. *Beneficia curata an non dentur, nisi in concursu præuisso examine coram Episco-* po,

po, & examinatoribus Synodalibus.

18. *Auctoris sententia & n.19.*

20. *Si Parrochus factus in concursu incipit studere in vniuersitate insigni, in qua miros fecit progressus, duobus primis annis, cur priuandus priuilegio, vt possit de licentia Episcopi quinquennij curriculum absoluere.*

21. *Si Ecclesia Parrochialis sit iuris patronatus laici, & præsentetur idoneus, qui debet approbari, etiamsi sint magis idonei non præsentati, cur priuandus est priuilegio studendi in vniuersitate insigni, constituto Vicario idoneo*

22. *Ludouici Correa sententia.*

23. *Priuilegium Eugenianum affertur.*

24. *An scholares studentes in vniuersitate etiã si Curati sint lucrentur fructus eosdem omnium & singulorum beneficiorum cum cura & sine cura.*

25. *Concilium Tridentinum solum requirit licentiam nouum à Papa concessam, vel ab Episcopo cognitam & approbatam ratione studij.*

26. *An requiratur vt absens vel residens in vniuersitatibus generalibus habeat nouam licentiam à Papa, vel ab Episcopo.*

27. *Priuilegia vniuersitatum an sint derogata per Trident.*

28. *Auctoris sententia & n.29. & 30.*

31. *Parrocho non datur licentia studiorum causa, vt non resideat, apud Garciam.*

32. *Papa non dat licentiam perpetuum ad non residendum, non tamen negat quod possit dare, ex Bellarmino.*

33. *Nec Concilium, neque Sacra Congreg. priuilegia abrogauit, sed coarctauit ad casus de quibus Episcopus rationabiliter iudicauerit expedire licentiam ad studendum concedere.*

AMpliatur primò nostra sententia, quod
1 non possit † Episcopus concedere licẽ-
tiam Parrocho non residendi studiorum causa ad quinquennium, vt poterat ante Trident. ex iure communi, *cap. cum ex eo de electione in 6.* vt declarauit Sacra Congregatio apud Garciam, *vbi supra num. 81.* Bellarminum, Barbosam & Farinacium *ad cap. 1. sess 23. die enim 22. Februarij an. 1590. censuit Congregatio Parrocho causa studiorum non esse dandum licentium, cum hodie per Concilium non admittantur, nisi qui per concursum magis idonei fuerint iudicati iuxta decretum sess. 24. cap. 18. de reform.* qnare ita tenent Aloysius Riccius, *in collectaneis decisionibus collect. 583.* ex Rota *apud Farinacium in nouissimis decis. 29.* vbi sacra Rota decernit non posse Episcopũm hanc licentiam concedere Parrocho Prosper. August. *in additionibus ad Quaranta. verbo residentia,* Gonzalez *vbi supra, num. 251.* Sanctar. *quæst. 3. variarum n. 25.* Alzedo, *in praxi Episcopor. p 2. c. 9. n. 27.* Barbosa *de potest. Episcopi alleg. 53. num. 77.* & *de potestate Parrochi p. 2. cap. 8. num. 27.*

Vnde † solus Summus Pontifex potest 2
concedere licentiam non residendi studiorum causa, vt declarauit sacra Congregatio, quam refert Zerola 1. *p. verbo studium* & ad verbum affert Garcia, *vbi supra declaratione 4.* & Gonzalez *num. 249.* aliam adducit his verbis, *obtinentibus Parrochiales Ecclesias post Concilium Tridentinum (hoc est post eius confirmationem) studendi licentia atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur, quod si à Papa alicui huiusmodi licentia detur, nõ valet gratia illi facta, nisi & ordinarij consensus accedat.* Ita Pius IV. *die 24. Nouembr. ann* 1564. in declara-
tione, quod † gratia de non residendo non 3
valet sine ordinarij consensu, quam ad verbum refert Barbosa *ad sess. 6 cap. 1. in remissionibus.* Vnde sacra Congregatio censuit, quod quando alicui Parrocho conceditur studendi facultas hæc supradicta, obseruare
debet primo † si resideat in Curia Romana, 4
personaliter se præsentet Illustrissimo ac Reuerendissimo Prælato signaturæ sanctissimi, qui ex aspectu & breui examini per se ipsum & non per subditos, aut officiales suos facto: secundò, vt studeat Theologiæ, aut iuri Canonico in insigni vniuersitate. Tertiò, quod petens licentiam si habeat triginta annos illi licentia nõ concedatur. Quartò, quod solum concedatur ad quinquennium, & addatur clausula, quod infra annum ad subdiaconatum promoueatur. Quinto, quod interim ponatur ab Episcopo Vicarius idoneus assignata illi con-
grua portione. Sextò, quod hoc locum te- 5
neat in Parrochialibus obtentis ante Tridentinum, nam in obtentis post non concedatur licentia. Septimò, quod decretũ Tridentini solum vrget in Curatis non in Canonicis, quibus concedi potest facultas per quinquennium studendi in vniuersitate celebri.

Verum enim vero quamuis hæc doctrina verissima sit & practicanda, cæterum Doctissimus & Reuerendissimus Thomas Zerola Episcopus Beneuentanus, *in praxi Episcop. p. 1. verbo studium, § ad 7* sentit quod Sacra Congregatio in declaratione non abrogauit ius commune, *in cap. cum ex eo de electione in 6.* vbi expresse habetur, quod
† Episcopus potest causa studiorum Parro- 6
chis dare licentiam, vt non resideant per septennium, dummodo intra annum subdiaconi fiant, & elapso septennio intra annum fiant Sacerdotes, nisi legitimè sint impediti, solum enim præfata declaratio, & aliæ similes loquuntur, quando licentiæ pe-

tuntur *in vrbe* & dant instructiones obser-
uandas in concedendis huiusmodi licẽtiis,
quibus etiam vti debeant locorum Ordina-
7 rij, si quando ,eas velint concedere ad quas
paucissimè se debent habere , alias essent
correcta iura antiqua,quod si nouum ius nõ
exprimat dicendum non est; vnde doctissi-
mus Nauarrus post Trident. scripsit *in ma-
nuali, cap.25.à num.* 121. numerans absen-
tiæ Parrochi ab Ecclesia causas vnam nu-
merat, *studium* , mentionem non faciens de
Trident. nec derogatione , *cap. cum ex eo* ,
imo illud adducit in confirmationem suæ
sententiæ, & loquitur caput expressè de
Parrochis, quod mihi magnum est argumẽ-
tum, si enim sapientissimus vir sensisset ius
antiquum fuisse in Curatis correctum , du-
bio procul id expressisset, cum *eodem cap.*
ad longum adducat verba Concilij de Pa-
storum residentia *sess.23 cap.*1. vnde Panor-
mitanus *cap.extirpandæ,§.qui vero num.* 33.
8 *de præbendis* , dicit † Clericum posse per-
cipere fructus beneficij curati in absentia
causa studiorum , quia(inquit)seruiunt vni-
uersali Ecclesiæ *cap.cum ex eo citato , & cap.
super specula de Magistris.*

Et quidem quod hæc Zerolæ intelligen-
tia satis sit probabilis & ea possint vti D.D.
Episcopi , constat ex declaratione Pij IV.
supra relata,quæ loquitur manifestè de li-
9 centiis in curia datis , † quæ vt sortiatur ef-
fectum, requirit Ordinarij consensum , vt
nullus sit , vel fraudi vel circumuentioni
locus,quod si vellt Pontifex caput , *cum ex
eo* derogare & sibi soli reseruare, has licen-
tias concedere id expressisset cum dicat hac
declaratione se decretis Tridentini inhæ-
rere,deinde Concilium ipsum *sess.6.c.*2. di-
10 cit *nulli priuilegia † seu indulta perpetua de
non residendo aut de fructibus in absentia per-
cipiendis suffragentur,indulgentiis vero & di-
spensationibus temporalibus ex veris & ratio-
nalibus causis tantum concessis, & coram ordi-
nario legitimè probandis in suo robore permã-
suris* : Et quia causa studiorum est rationa-
bilis à iure approbata in Parrochis, *cap. cum
ex eo citato* ; ergo Episcopus ex ea potest li-
centiam non residendi concedere , & qui-
dem hoc argumentum apud me maximæ
est efficaciæ & vigoris.

11 Confirmatur ex eodem Concilio , *sess.* 5.
*cap.*1 *.de reform.* vbi agitur de lectione sacræ
Scripturæ, & *in fine cap.* sic loquitur † *docen-
tes vero ipsam sacram Scripturam dum publi-
cè in scholis docuerint, & scholares , qui in ipsis
scholis studens priuilegiis omnibus de perce-
ptione fructuum præbendarum, & beneficiorum
suorum in absentia à iure communi concessis
plene gaudeant & fungantur* , atqui in iure
12 communi , *cap.cum ex eo* † habentes curam
animarum in parrochialibus dispensantur,

vt possint ratione studij gaudere & frui fru-
ctibus beneficij constituto Vicario idoneo
pro seruitio, toto tempore studiorum,quod
priuilegium nullibi in Trident. repetitur
expressè derogatum , & sic hodie quan-
tum est ex rigore iuris Tridentini mauet in
sua vi.

Nec obstat id quod dicit sancta Synodus
*sess.23.cap.*1 *.in fine*, reuocans † omnia priui- 13
legia , licentiam,familiaritatem exemptio-
nem,etiam ratione cuiuscumque beneficij,
pactionem , statum , etiam iuramento , vel
qnacumque authoritate confirmatum,con-
suetudinem , etiam immemorabilem, quæ
potius corruptela dicenda est siue appella-
tionem siue inhibitionem , etiam in Roma-
na curia,vel vigore Eugenianæ constitutiõ-
nis , nam manifestè loquitur Sacrum Con-
cilium , quando Parrochus absens citatur
per edictum etiam non personaliter,& con-
tumax est excusando se à residentia,ad quã
potest Episcopus compellere omnibus iuris
remediis, etiam vsque ad priuationem be-
neficij fructuum subtractionem , † quam 14
exactionem ait Concilium , nullo ex capi-
tibus citatis suspendi posse , ex hoc autem
nec leuiter sequitur , quod sit derogatum
cap.cum ex eo citatum, vbi data facultas Epi-
scopis , vt ratione studiorum possit licentiã
Parrochis ad tempus determinatum, quin-
quennij,causa studiorum non residere , lo-
quitur [illegible]um Concilium, quando Parrochus
vocatur per edictum ad residendum,quam-
uis enim ex vi capitis citati licentiam præ-
fatam concedat potest illam ex causa reuo-
care,vt ait Zerola *vbi supra*,contra Sanchez
*lib.3.de matrimonio , lib. 3.disput.*31 *.num.*11.
reuocata autem † licentia , & vocatus per 15
edictum Parrochus & citatus non potest
executionem sententiæ latæ contra ipsum
edictum aliquo ex præfatis titulis suspende-
re,& hæc est genuina Concilij mens , dein-
de loquitur Concilium de Parrochis absen-
tibus vltra bimestre,non ex causa studiorũ,
quæ rationabilis iudicata est à iure commu-
ni,& canonizata , vt talis à Bonifacio VIII.
sed à Concilio canonizatæ sunt aliæ causæ,
quas supra memorauimus,& enucleauimus
similiter *cap.* 12 *. sess.* 8. † facultates de non 16
promouẽdo præterquã in casibus à iure ex-
pressis concessæ ad annum tantum suffra-
gentur etiam margine citantur, *cap.licet ca-
non.cum ex eo , de electione in 6.* vbi clare pa-
tet , quod priuilegia hæc non sunt reuoca-
ta à Concilio *in cap.* enim *licet canon.* statui-
tur quod qui prouisus est in parrochia infra
annum Sacerdos fiat , & *in cap. cum ex eo*
approbatum à Trident. excipitur *causa stu-
diorum.*

Nec obstat secundò , item Concilium,
*sess.23.cap.*18*. de reformatio.* quod † benefi- 17
cia

cia Curata non dentur, nisi in concursu præmisso examine coram Episcopo, & examinatoribus Synodalibus, & quod eligendus sit, qui magis idoneus iudicabitur ab Episcopo ex vi examinis & aliarum circumstantiarum, ergo cum studium concedatur ideo vt idoneus sit Parrochus, si ante collationem iam iudicatus est idoneus ex vi iuris Tridentini, & aliter collatio nulla est vt latius explicui, *tomo 2. tractatu 12.* Resolutio... manifestè sequitur quod causa studij, post Trident. ad non residendum Parrochum iam cessauit, & vsu non subsistit priuilegium, *c. ex eo de electio. in 6.* per subtractionem. Respondetur hoc esse argumentum
18 validum oppositæ sententiæ, sed † quod me quidem iudice multipliciter soluitur.

Respondetur primò, quod si in examine concurrant oppositores, qui studiis publicis scientiarum non dederunt opera; sed tantum summis casuum cõscientiæ sunt instructi sufficienter ad administrationem Sacramentorum, & Regiminis ouium, deturque Parrochialis, vni magis idoneo, & perito in casibus conscientiæ, qui tamen habet talentum vt progressus faciat, in studiis scientia-
19 rum, quibus maiori cum fructu, possit oues regere & toti Diœcesi inseruire; non video cur Episcopus non possit huic licentiam per quinquennium ad minus concedere, nec video ex quo loco Concilij sit illi derogata hæc facultas sibi à iure communi concessa.

20 Respondetur secundò, † si Parrochus factus in concursu incipit studere in vniuersitate insigni, in qua miros fecit progressus in duobus primis annis, cur priuandus priuilegio, vt de licentia Episcopi, possit curriculum quinquennij, vt gradus lauream, conse-
21 quatur. Respondetur tertiò, quod † si Ecclesia Parrochialis sit iuris Patronatus laici & præsentetur idoneus qui debet approbari, etiam si sint magis idonei, qui non sunt præsentati & ille idoneus sit vir nobilis, & magni ingenij, qui non est contentus studio summarum, cur priuandus est priuilegio studendi in vniuersitate insigni constituto Vicario insigni cum ex hominibus & Parrochis in studiis insignibus magnum acrescat Ecclesiæ lumen & tutamem aduersus leones circuientes oues, quas deuoreut, *cap.*
22 *finali de Magistris?* vnde † Doctissimus Lud. Correa in Conibricensi Academia Pontificij iuris primarius professor sensit non esse vllatenus derogatum, *c. ex eo*, per Trident.

23 Quod confirmo validissimè, quia † priuilegium Eugenianum concessum speciali Bulla dupliciter edita, prima, *anno* 1431. 6. *Kal. Martij*, & secunda, *eodem anno mense & die*, expedita, directa ad Archiepiscopum Toletanum, & Abbatem Sancti Facundi, & Scholastic. Salmantinum vt primum exe-

cutioni mandet pro incremento vniuersitatis Salmanticensis, in quibus tam docentes publicè etiam si non habeant in proprietate aut substitutione, sed sint conducti ab vniuersitate lucrantur fructus beneficij Curati, vt ad instantiam Nicolai Garziæ, *anno* 1605. declarauit Sacra Congregatio vt ipsemet refert, *p. 3. c. 2. n. 559.* quam † Scholares 24
studentes in prædicta vniuersitate, etiam si Curati sint lucrentur fructus eosdem omnium & singulorum beneficiorum cum cura, & sine cura, hoc in quam tam magnum priuilegium derogatum non est per Tridentinum, imo post Tridentinum fuit in vniuersitate Salmantina in viridi obseruantia ita tenet Rodriguez, *2. p. summ. c. 36. n. 2.* & multi alij, qui post Concilium scripsere quare Concilium Tridentinum, *sess. 23. c. 1.*
† solum requirit licentiam nouam à Papa 25
concessam vel ab Episcopo cognitam, & approbatam ratione studij, vt tam priuilegium Eugenianum, quam, quod habetur, *c. cum ex eo citato*, locum habeant; quare Antonius Gomez, *in explicatione Bullæ cruciata c. 7. ad clausulam* 4. & D. Ioannes Ochon, *vbi suprà*, & ex ipsis refert Garzia, *n.* 78. dicunt vt satisfaciamus requisito, *in cap. 1. sess.* 23. necessariam esse licentiam in scriptis redactam, † requiritur vt absens vel residens in 26
vniuersitatibus generalibus habeat nouam licentiam à Papa, vel Episcopo, quod ita in supremo huius Regni iudicio contradictorio, semel atque iterum pronuntiatum est, & hac noua licentia secure percipiant fructus residentes in studiis & quieta conscientia deseruiunt per substitutos, addit Garzia, *num.* 79. id quod dixerat, *num.* 69. & 70.
priuilegia † vniuersitatum derogata non esse 27
per Tridentinum, *sess. 6. cap.* 2. nec per sessionem 23. *cap.* 1. in quo licèt sit mentio de Eugeniana est sermo de Eugeniana, de qua *in extrauaganti. 3. de priuilegiis*, nec etiam derogantur illis verbis Concilij, *cap. 1. quolibet priuilegio*, quia derogatio simpliciter priuilegiorum, non intelligitur de priuilegio inserto in iure, vt est communis sententia, per notata, *ad legem, de curionibus, Codice. de silentiariis, lib.* 12. pro qua sententia plures refert Garzia, *numero* 72. & ego plures etiam attuli, *tom. primo, moral. tractatu. vltimo.*

Quid ergo dicemus ad tot declarationes Eminentissimorum Cardinalium in contrarium adductas, ego dicerem, 1. † quod Emi- 28
nent. Patres secuti sunt oppositã sententiam quæ tutior est, & sequenda in praxi non tamen abstulerunt probabilitatem oppositæ, quam in aliquo casu possunt Domini Episcopi, sequi, dicerem. 2. maximè expedire vt hodie Domini Card. Conc. Trid. interpretes 29
declaratione iuridica id declararet post-

quam Vrbanus VIII. omnes declarationes authenticas abrogauit 3. dicerem declarationes, quæ hodie stant, & inducuntur ab auctoribus suas non incongruas habeant interpretationes, nam illa quæ habetur apud Garziam *num.81. in vna Astoricensi*: quod priuilegiis omnibus de præceptione fructuum non excusantur à residentia in Par-
30 rochialibus, intelligitur causa non cognita, & non approbata à Pontifice, vel Episcopo, iuxta Tridentin. *sess.23. c.1.* alia etiam quam supra adduxi. Et est apud Garziam *num.80. in fin.* quod post Tridentinum † non datur licentia causa studiorum Parrocho, vt non
31 resideat cum non admittantur, nisi qui in causa magis idonei iudicantur. Intelliguntur 1. quod non datur ordinariè, non tamen negatur, quod possit dare, sed Bellarminus *in Obseruat. doctrina ad cap. 1. sess.6. in fin.* ex Panuino *tract. de visit. tom.3. quæst.5. p.1. n.6.*
32 dicit quod † Papa non dat licentiam perpetuam ad non residendum non tamen negat quod possit dare. 2. de studiis necessariis ad exercitium officij Parrochi, nam eo ipso quod iudicatur idoneus ad illud non indiget simpliciter studere ad regendas oues, non tamen excludit sacra Congregatio; quod si pro tempore, & occasione Episcopus iudicauerit aliquem Parrochum alias idoneum posse in studiis magnos facere progressus, quibus iuuet Ecclesiam, illámque illustret, vt *ex cap. fin. de Magistr. & cap. cum ex eo de elect. in 6.* non possit illam concedere, neque
33 enim † hæc priuilegia abrogauit Concilium, neque sacra Congregatio, sed illa coarctauit ad casus de quibus Episcopus rationabiliter iudicauerit expedire licentiam ad studendum concedere, quare opinio Zerolæ, & aliorum speculatiuè valde relinquitur probabilis.

SVBRESOLVT. II.

Vicario perpetuo, potest Episcopus, causa studiorum, hanc licentiam dare.

SVMMARIVM.

1. *An possit Episcopus concedere causa examinata licentiam non residendi studiorum causa Vicario perpetuo.*
2. *Quid sit vicarius perpetuus.*
3. *An possit Episcopus eandem licentiam concedere Canonico, cuius Canonicatui est annexa Parrochialis.*
4. *An Canonico qui deseruit per vicarium amouibilem, possit Episcopus causa study licentiam non residere concedere.*

1 AMpliatur hæc sententia, quod † possit Episcopus concedere causa examinata licentiam non residendi, studiorum causa. Vicario perpetuo, ita Zerola *vbi supra* secutus Geminianum *cap. cum ex eo de elect. in 6. vers. quaro.* Gloss. *Clementin. vnic. de Offic. Vicary.* Ioann. Andr. *ibi verbo Sacerdotium*, est enim de Vicario perpetuo eodem modo philosophandum, ac de curato: Vicariatus enim iste est Beneficium curatum. † Est 2
enim Vicarius perpetuus Rector animarũ, quarum penes ipsum est cura, & exercitium, ita vt si principalis spreto Vicario velit, se ingerere in cura animarum non posset, vt est communis sententia apud Azor. *part.2. lib.3. cap.6. quæst.2. in fin.* Ancharan. *cap. exposuit num.6. de prabend.* & tenuit Rota *in Barchino Vicaria. 17. ann. 1624. coram Merlino.* potest etiam eandem licen- 3
tiam concedere Canonico, cuius Canonicatui est annexa Parrochialis, quam inseruit Vicarius, siue perpetuus, & independens ab eius amotione, siue amouibilis, & dependens *extrauag. execrab. vers. quantum de prabendis.* Quamuis enim Officium Vicarij sit, perpetuum, quia Parrochia est vnita perpetuo Canonicatui sicut omnes ferè Parrochiæ Archiepiscopatus Hispalen. sunt vnitæ dignitati Archiepiscopali in omnibus tamen vnitis officium Vicariatus est perpetuũ, quamuis Vicarij sint amouibiles ab Archiepiscopo, qui per Vicarios describit. Dico igitur, quod huic † Canonico, qui deser- 4
uit per Vicarium amouibilem, quamuis possit, se ingerere animarum curæ & illius exercitium, potest Episcopus causa studij licentiam non residendi concedere, quia cum ipsis liberum sit se ingerere cur de Parrochiali, & Canonicus per se curet ratione huius Beneficij, potest abesse ad quinquennium studiorum causa.

SVBRESOLVT. III.

Nequit abesse Parrochus à sua Parrochia, vt alibi doceat grammaticam.

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus non possit non residere in sua Parrochia, vt sit Grammatica Magister.*
2. *Multorum Authorum sententia.*
3. *An si non sit alius qui docere possit, quam ipse Curatus, tunc adsit publica vtilitas.*
4. *Si aliquis sit Sacrista Papæ, & nullus reperiatur magis idoneus, an Papa possit cum illo in residentia dispensare.*

SEd nostra sententia quod hodie Episcopus nõ possit licentiam concedere etiam 1
ex causa cognita, vt sit extra suam Parrochiam exercens aliquod officium ex ibi relatis ampliatur secundò, quod † Parrochus non

non possit non residere in sua Parrochia, vt sit Magister grammaticæ in aliqua vrbe in qua talis Magister deficit, etiamsi ponatur Vicarius idoneus, & ipse Parrochus Dominicis & Festis debus in Parrochia resideat, ita desiderauit sacra Congregatio Concilij
2 † Testibus Garzia *vbi supra, num.79. in 6. declaratione.* Barbos. *de potest. Episcop. alleg.*53. *n.*76. *& de potest. Parroch.p.*2.*c.*8.*n.* 28. & *in collect.ad Concilium sess.*5.*cap.*1. *num.*4. Gonzalez *ad regul.*8. *gloss.*6. *n.*264. Sanctarellus *variar.resolut.quæst.*3.*num.*32.& alij, quos isti citant, dicit enim sacra Congregatio, *quod non est causa sufficiens etiam si Parrochus esset necessarius Magister ludi, seu grammaticæ, in ciuitate siue oppido*, quam declarationem & communem sententiam, ego intelligerem si non est in ciuitate magna iuuenum multitudo qui non vacant studiis ob defectum
3 Magistri, & in Diœcesi non est alius, † qui docere possit grammaticam præter curatum istum, tunc adest publica vtilitas, quam nullus alius supplere potest, qua cognita & approbata per Episcopum non est improbabile, quod possit Episcopus licentiam dare, ad non residendum, posito idoneo vicario iuxta doctrinam Palao. *tom.*2. *tract.*13.
4 *punct.*4. quod si aliquis sit Sacrista Papæ, ita vt alius non reperiatur, qui ita bene officinm suum exerceat, potest Papa cum illo in residentia dispensare, & idem est de officio Secretarij, & similium, & idem poterit in magisterio grammaticæ Episcopus, in sua Diœcesi causa cognita, & approbata.

SVBRESOLVT. IV.

Canonicus qui habet Parrochialem, & Canonicatum debet in illa residere.

SVMMARIVM

1. *Si Canonicatus est in eodem loco vbi est Parrochialis, an possit vtrique inseruire & habere distributiones quotidianas.*
2. *In quonam possit dispensare Episcopus.*
3. *Duo dubia veniunt enodanda.*
4. *An iuxta spatium Parrochis præfixum, non vero Canonicis danda sit licentia isti Canonico Parrocho.*
5. *Cum duæ concurrunt obligationes iuxta maiorem & præcipuam curam quid operandum.*
6. *An dum Concilium & sacra Congregatio concedit, vt Episcopus ex causa graui, possit concedere licentiam non residendi Parrocho, per aliquod tempus debeat hoc tempus intelligi vltra bimestre.*
7. *Auctoris sententia & n.*8.
9. *An arctiori vinculo debeant residere Canonici quam Curati.*
10. *An Episcopus possit edicere ne Canonici sine eius licentia abesse possint.*

Ampliatur tertiò, quod si aliquis habeat Canonicatum simul & parrochialem Ecclesiam debet residere in parrochiali & percipit fructus præbendæ iuxta *Bullam Pij V. editam die* 23. *Ian.* 1568. † si canonicatus est in eodem loco vbi est parrochialis, 1
potest vtrique inseruire & habere distributiones quotidianas, sed si canonicatus distet per leucam cum dimidia à parrochia, etiamsi canonicatus esset in Cathedrali, debet residere in parrochiali, non obstante quacunque nobilitate canonicorum, aut Ecclesiæ cathedralis, aut metropolitanæ, nec in hoc † potest dispensare Episcopus, à 2
quo non aufertur potestas vt possit licentiam concedere huic Canonico parrocho ex iustis causis, vt abesse possit à parrochia dūmodo sit intra limites præscriptos à Tridentino, & à sacra Congregatione Eminentissimorum interpretum eiusdem *cap.*1. *sessio.*23.

Sed sunt circa hanc ampliationem duo dubia enodanda primum, † an licentiam 3
quam potest dare Episcopus huic canonico Parrocho futura sit iuxta terminum præfixum à Concilio Parrochis vel iuxta terminum præfixum à Canonicis, quibus statutum est spatium trium mensium, & quidem cum iste vtrunque Beneficium compatibile possideat, vtriusque priuilegio debet gaudere, vel ad minus priuilegium canoniæ, quod est absentia trium mensium, cum priuilegia sunt amplianda, & odia restringenda. Respondetur, quod † iuxta spatium præ- 4
fixum Parrochis, non vero Canonicis, & iuxta causas; quas Concilium ponit ad dispensandum cum illis, & non cum istis danda est licētia isti Canonico Parrocho, vt clare constat ex Bulla Pij V. ibi loquens de istis Canonicis Parrochis *cum prima & præcipua debeat esse cura animarum eos ad residendum in Parrochiali & ibi in diuina deseruiendum debitoque eorum officio fungendum teneri & obligatos esse; ad idque cogi & compelli per Episcopos, & Ordinarios statuit, præcipit & ordinat* † quando enim duæ concurrunt obligatio- 5
nes iuxta maiorem & præcipuam, operandum est, & alterius priuilegia trahenda, & moderanda, fortius est vinculum curæ animarum, & eius priuilegium præualet priuilegio Canoniæ consopito & obliterato, quo nullatenus licet vti.

Secundum † an dum Concilium & sacra 6
Congregatio concedit vt Episcopus ex causa graui, possit concedere licentiam non residendi Parrocho per aliquod tempus debeat hoc tempus intelligi vltra bimestre? quod concedit Paulus Comitol. *lib.*1. *respons.*

moral. quæst. 59. *num.* 3. loquens de Canonicis affirmatiuè respondet, tum quia trium mensium spatium beneficio legis conceditur & ita Prælati non eget arbitrio, & licentia, tum quia legitimæ absentiæ causa postquam quis tres menses abfuit ex legis Beneficio accidere potest, & sic spatium quatuor mensium, quod concedit Sacra Congregatio decisum est.

7 Sed ego existimo, † quod si Canonicus per tres menses, & Parrochus per bimestre suum, ex causa honesta quam requirit Parrochus, etiam ad hoc ex Sacra Congregat. vt *suprà* vidimus non abfuerunt si petant licentiam ab Episcopo ad non residẽdum, per quatuor menses, ex legitima, vt vrgenti causa, quod intra hos quatuor menses comprehenditur bimestre Parrochi, & trimestre Canonici; & quidem de Parrocho mihi non est dubium, quia vt declarauit Sacra Congr. ad absentiam bimestrem requiritur licentia Episcopi, ergo si abest per quadri-

8 mestre, & iam ex licentia non abfuit, bimestre hoc in illo manifeste continetur, de canonico etiam constat: quia cum ipse Comitolus, *quæst.* 60. *nu.* 6. *& in tr. de residentia.*

9 ex Hostiensi † arctiori vinculo residendi alliget Canonicos quam curatos, quia Canonicus est quotidie sub selliis chori affixus, ad omnes boras, & missam assistens, deinde Concilium, *sess.* 6. *cap.* 1. dicit, quod licentiæ temporales de non residendo debent concedi, ex veris, & rationabilibus causis coram Ordinario legitimè probandis, quare si trimestre non est assumptum, intra quadrimestre, quod ex præfatis causis concedi debet continetur, ne per septem menses absit Canonicus, & ad minus quod Episcopus, ita potest ordinare, mihi in dubium est, quia sacra Congregatio. *in vna Terracinensi.* 11. *Februarij* 1628. *& in alia monopolit. die* 16. *Decemb. eiusdem anni.* quas refert Barbosa. *de canoni. & dignitatibus. cap.* 20. *num.* 5. de-

10 clarauit quòd † Episcopus potest edicere, ne Canonici sine eius licentia abesse possint; quare poterit etiam edicere quod trimestre à Concilio concessum intra quadrimestre quod concedit ex interpretatione Cardinalium contineatur, quia ita expedire videtur sibi, cultui, & assistentiæ chori; vnde ruunt fundamenta *Comitoli.*

SVBRESOLVT. V.

An sit à Concilio reuocata Eugeniana?

SVMMARIVM.

1. *An Eugeniana Constitutio derogata fuerit concessa vniuersitatibus.*
2. *An priuilegium quod vniuersitatibus conceditur sit perpetuum vel temporale.*
3. *Cum in aliquo priuilegio alicui personæ concesso, aut communitati ponitur clausula, quod vt derogetur, quid requiratur.*
4. *Per clausulam generalem non obstantibus quibuscumque priuilegiis, an non sufficienter declaretur voluntas Pontificis derogatoria huius priuilegij.*
5. *Quod priuilegium datum sit causa publica vtilitatis.*
6. *An declaratio Cardinalium deroget priuilegium Eugenianum vniuersitatibus concessum.*
7. *An Curati non possint abesse sine causa per Episcopum cognita & approbata.*
8. *Quæ reuocatio tacita & implicita priuilegij, ex Suare.*
9. *Cur voluntas posterior semper efficacior.*
10. *Parrochus vltra bimestre non absit à sua parrochia sine graui & vrgenti causa quæ cognoscatur & approbetur ab Episcopo, ex Concilio.*
11. *An Parrochi studium non sit causa sufficiens ad non residendum.*
12. *Sa Emendati sententia. & n.* 13.
14. *Auctoris sententia. & n.* 15. *& n.* 16.

EX dictis aliqua pro praxi residentiæ colliguntur. Primum cum Barbosa in collectaneis Doctorum. *in varia loca concilij Tridentini sess.* 6. *cap.* 1. *num.* 6. vbi sic fatur. *vide* Paulum Comit. *Resp. moral. lib.* 1. *qu.* 60. *n.* 6. Cenedum *pract. & Canonicarum. qq. l.* 1. *quæst.* 1. *n.* 32. *vbi resoluit per clausulam generalem in præcitatis Concilij verbis*, † *non* 1 *fuisse derogatam Eugenianam constitutionem concessam vniuersitatibus, quem refert & sequitur* Sanctarellus *Variar. quæst.* 16. *n.* 2. *&* 3. *& num.* 4. *vbi respondet in hoc priuilegio tolli priuilegia, & indulta perpetua de non residendo, & de fructibus in absentia percipiendis, vt apertè indicatur illis verbis indulgentiis quoque, & dispensationibus temporalibus, &c. at* † *priui-* 2 *legium, quod concedit vniuersitatibus, non est perpetuum, sed temporale, quamdiu scilicet Scholasticus, & Magister studet, & docet in illis, & propterea docendum est, per Concilium non tolli priuilegium concessum vniuersitatibus.* Hactens illi, & quidem Eugenij Bulla grauissima est, & in ea cauetur quod si expressa mentio, & plena eius relatio *de verbo ad verbum* non fiat non intelligitur derogata, quod non reperitur in aliquo Concilij loco aut aliqua Eminentissimorum Cardinalium declaratione *solum enim inuenitur vna in qua dicitur, quod priuilegiis omnibus de perceptione fructuum, non excusantur à residentia in Parrochialibus*, quæ verba non derogant Eugenianam, cum de illa nulla fiat mentio, nedum expressa relatio *de verbo ad verbum*, quando enim † in aliquo priuilegio concesso alicui 3 personæ,

personæ, aut communitati ponitur clausula, quod vt derogetur requiritur, quod de eo fiat expressa mentio *de verbo ad verbum* non sufficit, vt hoc derogatum esse, vt dicatur *non obstantibus omnibus & quibuscumque priuilegiis in contrarium*, sed requiritur, quod in derogatoria ponantur verba *volumus tales litteras haberi pro expressis, ac si de verbo ad verbum insererentur*; vel *non obstantibus priuilegiis sub quacumque forma verborum concessis*, sic habet stylus curiæ, & docent Mandosius *in regulam.* 13. *quæst.* 8. *num* 6. Panormitanus, *cap. cum instantia, de censibus, num.* 5 Barbosa ibi Portel. *verb priuileg. n* 79. Rodrig. *tom.* 1. *quæst.* 9 *art.* 6.

4 His accedit quod † per clausulam generalem, *non obstantibus quibuscumque priuilegiis*, non sufficienter declaratur voluntas Pontificis derogatoria huiusmodi priuilegij vt tenent Miranda, *in manuali tom.* 2. *quæstio.* 45. *artic.* 6. Azor. *p.* 1. *lib.* 5. *c.* 22. *quæst.* 12. Bonacina *de legibus disput.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 8. §. 3. *num.* 11. & alij. tum præcipuè, quia cum
5 † hoc priuilegium datum sit causa publica vtilitatis, *cap. cum ex eo de electione in* 6 & *cap finali de Magistris*, non censetur reuocatum per clausulam istam, vt Filinus, *vbi supra num.* 26. Romanus *consilio* 498 *consil.* 5. ex textu *in leg. de curioribus. Cod. de silentiariis, lib.* 12. quos refert & sequitur Moneta, *de commutatio. vltim. volunt. cap.* 7. *num.* 184.
6 quare mihi manifestum est, quod † declaratio Cardinalium, quam ad verbum affert Garcia, *vbi supra num* 80. nullatenus derogat priuilegium Eugenianum concessum vniuersitatibus & sic post Concilium Tridentinum aliqui Parrochi cathedras regebant Salmanticæ & fructus percipiebant, vt refert idem Garcia, *num.* 53.

Sed obiicit, *num.* 108. huius priuilegij derogationem clarè deduci *ex cap.* 1 *sess.* 23.
7 quatenus decernit & statuit, ne † curati abesse possint nisi causa prius per Episcopum cognita, & approbata, & quod vltra bimestre nisi graui ex causa licentia non concedatur, & Sacra Congregatio non iudicauit causam grauem studere in curati, post Tridentinum, post quod non datur beneficium curatum nisi prævio examine, digniori, & magis idoneo; vnde tacitè est derogatum priuilegium Eugenianum, & quod habetur *cap. cum ex eo de electio. In* 6. iuxta egregiam doctrinam Suarez, *lib.* 8. *de legib. c.* 38.
8 *numer.* 4. *vbi agit de reuocatione* † *tacita & implicita priuilegij, qua tunc fit quando Princeps fecit aliquem actum qui non potest subsistere, vel habere effectum intentum, vel saltem non adequatum sine derogatione priuilegij prius concessi, tunc enim cum dua illæ voluntates Principis sunt contraria necesse est, vt vna impediat aliam, quia earum effectus, vt supponit, non possunt simul subsistere, & consequẽter posterior voluntas vincet priorem, & tollit effectum eius, quia* † *semper posterior voluntas* 9 *efficacior est, quia cadit supra praecedentem, vnde posterior actus derogat priorem, vel in totum, vel in partem, secundum quod eius effectus in totum, vel in partem euertit effectum prioris voluntatis, & sic posterior voluntas est virtualis retractio prioris concedentis priuilegiũ; & per consequens ipsius priuilegij tacita derogatio si in Principe est scientia priuilegij, sine qua cum præsumatur Principis ignorantia talis priuilegij, non censetur reuocatum cap. vt animarum, de constit. in* 6.

Quæ doctrina, & verissima, & vtilissima est & inpræsentiarũ verificatur satis apertè, quia Conciliũ vult quod † Parrochus vltra 10 bimestre nũ absit à sua Parrochia sine graui, & vrgenti causa quæ cognoscatur & approbetur ab Episcopo; at Sacra Congregatio, quæ habet iuridicam potestatem à supremo Principe delegatam interpretandi legẽ Concilij, quod est supremus Princeps simul cum Summo Põtifice declarat, quod in parrochialibus beneficiis cum dantur proprio examine oppositorum digniori causa studij non est causa grauis, & vrgens ad non residendum, quam requirer Legislator non obstante quocumque priuilegio; ergo manifestè videtur omne priuilegium etiam Eugenianum, tacitè esse derogatum, ac per consequens hodie non subsistit. His accedit, quod † Cardinalium declaratio, 11 quod studium Parrochi non est sufficiens causa ad nõ residendum iuxta Concilij decretum, est quædam sententia lata, ab habẽte potestatem, ex delegatione Principis supremi, ad derogandum illi priuilegium decreto oppositum & sic de facto derogauit, argumento *ex cap. suborta, de re iudicata.*

Fateor argumentum esse valdè vrgens, cui nititur Sã emendatus. † *verbo Beneficium,* 12 *num.* 8. dicens, *post Concilium Tridentinum non est in vsu, cum eo qui obtinuit Beneficium curatum ex hac causa* (scilicet studij) *dispensare & ita statuit Sacra Congregatio*, ita ille quare per non vsum iuncta declaratione Cardinalium derogatum videtur priuilegium contentum, *in cap. cum ex eo*, & priuilegium Eugeniannm concessum vniuersitatibus; quare ibi præfatus non vsus, non est in viridi, sed potius vsus cõtrarius, quia suscepta non est Cardinalium declaratio, non 13 est aliquatenus derogatum Eugenianum, nec explicitè nec implicitè.

Verum enim vero non desinam † hic ad- 14 notare pro meis vniuersitatibus Complutensi, & Salmantina, in quibus sum nutribus litteris, & quibus vt parentibus si quid sũ, debeo, quod si quis postquã incepit actus publi

publicos literarios tentatiuã, & primũ principium, pro Doctoris gradu, adipiscendo, in concursu acquisiuit Beneficium Curatum potest esse vltra bimestre totum illud temporis spatium quod est simpliciter necessarium, ad cæterorum actuum curriculum, perficiendum & ad eos studendos, & communicandos, ea commoditate requisita & possit D.D. argumentis satisfacere, vt in graduatione optimum locum adipiscatur, qui datur iuxta merita literaria, & hoc siue vir-
15 tute priuilegij Eugeniani, quod quantum ad hoc non est derogatum à Sacra Congregatione siue de licentia Ordinarij, qui habet sufficientem & grauem causam, licentiam dandi, euitationem scilicet grauissimi dam-
16 ni, quod Parrocho sequitur, si non prosequatur curriculum actuum literariorum pro gradu consequendo, imo si quis cursum studiorum compleuit, vt vult adscribi intra numerum Doctorum ad maiores progressus faciendos, potest Episcopus licentiam dare vt vltra bimestre absit à Parrochia, vt curriculum actuum perficiat.

SUBRESOLUT. VI.

Si completo bimestre suboritur noua causa tenetur prolongare licentiam.

SVMMARIVM.

1. *An si completo bimestri suboriatur noua causa, an Parrochus teneatur licentiam prolongare.*

Colligitur secundò, quod si Parrochus 1
per bimestre ex honesta causa cognita ab Episcopo & concessa licentia abfuit à sua Ecclesia; & vt redeat ad residendum in illa suboritur periculum, grauis & mortalis infirmitatis propter nimios calores, & mutationes locorum, concedenda est dilatio licentiæ vt incolumis redire possit, & interim fructus lucretur, acsi esset præsens, quia absens ex iusta causa non dicitur abesse, *c. ex parte. el primero. de Cleric. non resident.* de aliis causis iustis non residendi latè Barbosa & Bellarminus, *locis citatis.*

FINIS LIBRI TERTII.

LIBER QVARTVS,

DE OBLIGATIONE RESTITVENDI fructus ob non residentiam Pastorum.

VM Pastores animarum ex vi sui officij residere personaliter teneantur. Concilium Trident. postquam obligationem illis indixit, aliam restituendi fructus, si non resideant, impositis his verbis. Sancta Tridentina Synodus, *sess. 23. c. 1. §. si quis autem*, dicit. *statuit Sacrosancta Synodus præter alias pœnas aduersus non residentes sub Paulo III. impositas & innouatas ac mortalis peccati reatum quem incurrit cum pro rata temporis absentia sua fructus suos non facere nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse, sed teneri, aut ipso cessante, per superiorem Ecclesiasticum illos fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare, prohibita quacumque conuentione, vel compositione, quæ pro fructibus male perceptis appellatur, non obstantibus quibuscumque priuilegiis cuicumque Collegio, aut fabricæ concessis eadem omnino etiam quoad culpam amissionem fructuum & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum habens obtinent, Sacrosancta Synodus declarat & decernit.*

RESOLVTIO I.

De cohærentia huius decreti, cum alio, ex cap. 1. sess. 6.

SVMMARIVM.

1 *Patrum Concilij Trid. decretum, & n. 2. 3. 4.*
5 *Qua ratione decretum istud cohæreat cum alio, in quo ipso iure subtrahuntur fructus omnes, pro rata temporis absentiæ.*
6 *An si vltra tres menses per annum non resideat omnes illius anni fructus in conscientia teneatur restituere*
7. *Castri Palas sententia.*
8. *Sacræ Congregationis sensus*

9. Tam

9. *Tam Parrochi, quàm Episcopi non residentes, si vltra sex menses continuos absint duplici plectuntur pœna.*
10. *Pœna subtractionis quartæ partis fructuum lata contra Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, non videtur quod infligenda sit Parrochis propter absentiam sex mensium.*
11. *Non potest Episcopus ante citationem per edictum punire Parrochos in quarta fructuum parte.*
12. *In Parrochis per edictum vocatis eadem interualla obseruanda sunt, ac in Episcopis ante edictum.*
13. *Quæ pœna non habeat locum hodie, nisi in Episcopis, & aliis Ecclesiæ Præfectis maioribus, & num. 14.*

CIRCA quod decretum plurima sunt grauissima dubia scitu digna enucleanda. Primum sit, qua ratione cohæreat
1 hoc decretum cum alio *sess. 6. c. 1.* Vbi † sic fantur PP. Trident. *Placuit sacrosanctæ Synodo antiquos Canones qui temporum, atque hominum iniuria penè in desuetudinem abierunt, aduersus non residentes promulgatos innouare, quemadmodum virtute præsentis decreti innouat, ac vlterius pro firmiori eorum residentia in hunc, qui sequitur modum statuere atque*
2 *sancire. Si quis à Patriarchali, Metropolitana, seu Cathedrali Ecclesia, sibi quocunque titulo, causa, nomine, seu iure concessa, quacunque illi dignitate, gradu, & præeminentia præfulgeat, legitimo impedimento, seu iustis & rationabilibus causis cessantibus, sex mensibus*
3 *continuis extra suam Diœcesim morando abfuerit, quartæ partis fructuum vnius anni fabricæ Ecclesiæ pauperibus loci per superiorem Ecclesiasticum applicandorum pœnam ipso iure incurrant, quod si per alios sex menses in huiusmodi absentia perseuerauerint, aliam quartam partem fructuum, similiter applicandam amit-*
4 *tat crescente vero contumacia, vt seueriori sacrorum Canonum censuræ subyciatur. Metropolitanus Suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanum vero absentem Suffraganeus Episcopus antiquior residens, pœna interdicti ingressus Ecclesiæ eo ipso incurrenda infra tres menses per literas, vel Nuntium Romano Pontifici denuntiare teneatur, qui in ipsos absentes prout cuiuscumque maior, aut minor contumacia exegerit sua supremæ Sedis authoritate animaduertere, & Ecclesiis ipsis de Pastoribus vtilioribus prouidere poterit, sed in Domino nouerit salubriter expedire.* Hæc ibi.

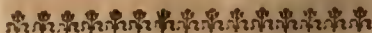
5 Igitur primum dubium est, † qua ratione decretum istud cohæreat cum priori relato ex *cap. 1. sess. 23.* in quo ipso iure subtrahuntur omnes fructus; pro rata temporis absentiæ, quod non videtur conuenire cum decreto *sess. 6.* quod propter absentiam sex mensium continuam, quarta pars dumtaxat aufertur, & si per alios sex menses continuos, alia dumtaxat quarta pars, & si adhuc duret contumacia aliis seucrioribus pœnis canonum vsque ad Episcopatus priuationem puniendus nulla facta mentione de alia fructuum priuatione, ex vi autem decreti *sess. 23.* † si vltra tres menses per an- 6
num non resideat, omnes illius anni fructus in conscientia tenetur restituere, non enim illos facit suos, etiam ante omnem sententiam declaratoriam, non ergo videntur satis sibi cohærere hæc duo decreta.

Castro Palao *tom. 2. tract. 13. disp. 1. punct. 3. num. 2.* dicit † quod decretum *sess. 6.* loqui- 7
tur, de fructibus tempore residentiæ lucratis, quorum quarta parte priuandus pro absentia priorum sex mensium, & altera pro absentia aliorum sex, & fructibus tempore absentiæ priuari debet in integrum, & ad hanc pœnam non requiritur sententia declaratoria criminis, sed requiritur ad primam, quam interpretationem satis confirmat declaratio sac. Congregat. quam his verbis Refert Garzia. *nu. 32. vbi supra* à qua inquiritur, an Episcopus procedens per subtractionem aduersus Parrochos non residentes iuxta Concilium Trident. teneatur obseruare eadem interualla, eamdemque rationem, quæ contra Episcopos non residentes statuit *cap. 1. sess. 6.* † *Congregatio cen-* 8
suit teneri quoties in pœnam omissæ residentiæ vult subtrahere partem fructuum, quos suos fecerunt; non vero teneri obseruare eadem interualla in executione facienda in illis fructibus, quos Parrochi pro rata temporis absentia suos non fecerunt. Ex quibus colligitur, quod † tam Parrochi, quàm Episcopi non resi- 9
dentes si vltra sex menses continuos absint duplici plectuntur pœna, vna post declarationem criminis, quæ est quarta pars fructuum quos suos fecernnt, & hæc continet *cap. 1. sess. 6.* altera ante omnem declarationem, quæ est subtractio fructuum quos suos non fecerunt pro ratione absentiæ, quam statuit *sess. 23. cap. 1.* & hanc tenetur sustinere ante omnem declarationem, priorem tamen non tenentur exhibere, nisi post declarationem, & sententiam.

Cæterum cum † pœna subtractionis 10
quartæ partis fructuum lata sit contra Patriarchas, Archiepiscopos & Episcopos, ibique nulla fiat mentio de Parrochis, & pœnæ non sint extendendæ ad alias personas præter nominatas, non videtur quod infligenda sit Parrochis propter absentiam sex mensium iuxta interualla posita à Concilio respectu Patriarcharum &c. quamuis possit Episcopus per subtractionem, fructuum sequestrationem, & alia iuris remedia contra ipsos procedere, si per edictum citati,

etiam

etiam non personaliter, contumaces fuerint quam citationem per edictum non exegit Concilium respectu Episcoporum, & ita
11 † nequit Episcopus ante citationem per edictum punire Parrochos in quarta fructuum parte, sed superior potest Episcopum qui per sex menses continuos non fuerit resi-
12 dens in sua Ecclesia; quare † in Parrochis vocatis per edictum eadem interualla sunt obseruanda ac in Episcopis ante edictum & sic intelligitur Cardinalium declaratio, quare egregie Cardinalis Bellarminus, *in obseruationibus doctrinæ*, *littera V.* ad illa verba,
13 *4.p.c.1.sess.6.* sic dicit. † *hæc pœna sic destinata non habet hodie locum nisi in Episcopis, & aliis Præfectis Ecclesiæ maioribus, nam quod attinet ad Curatos inferiores non proceditur sic gradatim, sed vel attenditur dispositio, capitis ex tua, vbi glossa, de Cler. non resident. vel decretum Concilij, sess. 23. cap. 1. propè finem, ibi quod si per edictum citati relinquitur enim Ordinarij arbitrio sit velit expectare ordinem hic præscriptum vt priuet post triennium, vel statim priuare, vt ibi post citationem per edictum*
14 *factam, tamen Illustrissimi Domini, mediam sententiam secuti censuerunt expectandum esse aliquod tempus, & attendendam esse contumaciam Rei, qualis sit, & ita ex facti qualitate arbitrio boni iudicis existimandum, si vel statim post edictum priuari debeat vel obseruari necesse sit formam præscriptam*, hactenus Cardin. cui consentio.

RESOLVTIO II.

Vtrum non residens in Parrochia sit ipso iure priuatus beneficio curato?

SVMMARIVM.

1. *An non resident in Parrochia sit ipso iure beneficio curato priuatus.*
2. *An Episcopi monitio debeat præcedere hanc priuationem quam incurrit Parrochus non residens, vt resideat.*
3. *Licet non residentia sit notoria an requiratur monitio Episcopi iuridicè facta Parrocho, vt resideat.*
4. *Quando lex imponit pœnam non taxando tempus quo incurratur debet præcedere superioris monitio, vt quis pœnã incurrat.*
5. *Cur vt Parrochus priuetur monendus sit prius.*
6. *Garciæ sententia.*
7. *Non residens in beneficio an ante omnia monendus sit personaliter.*
8. *Innocentij sententiam sentiunt communem Ioan. Ochon, & Ant. Gomez.*
9. *An Parrochus non residens per edictum sit monendus.*
10. *Si Parrochus admonitus non resideat, in libertate Episcopi relinquitur.*
11. *Parrochus qui non vult in sua Parrochiali residere, debet seruato iuris ordine priuari.*
12. *Parrochus monitus per edictum si contumax sit & nolens parere non resideat ipso facto sit priuatus beneficio curato.*
13. *Concilij Tridentini mens.*
14. *Barbosæ sententia.*
15. *An quando est priuatus Parrochus, priuatio sit absoluta.*
16. *An Parrochus sui beneficij retineat dominium, & n. 17.*
18. *An hanc priuationem Concilium arbitrio Episcopi reliquerit.*
19. *An Episcopus possit ad residendum compellere.*

DVBIVM secundùm, an † non residens 1
in Parrochia sit ipso iure beneficio curato priuatus? affirmatiuè respondent. Garzia, *c.2. cit. à n.131.* Palao, *vbi suprà à n.7.* Barbosa, *de potestate Episcopi allegatio. 53. à n.105.* & *de potestate Parrochi, p.2. c.8. nu.72.* Azor, *p.2. lib.7. c.6. q.4. & 3. ex c. extirpandæ, §. qui vero, de præbendis*, vbi omnes ferè Canonistæ, Antonius Augustinus, *lib.4. collect. decreta. & lib.7. tit.2. c.6.* Barbosa, *ibi n.1. §. qui vero*, alios citans, sed † an hanc priuationem 2
ipso iure quam incurrit Parrochus non residens debet præcedere Episcopi monitio, vt resideat. Palao, *n.8.* secutus Azor, *q.4.* dicit, quod si delictum non residendi est notorium; aut si manifestum est Parrochum habere beneficium pro derelicto nõ esse opus Episcopi licentia præuia, secus vero si notorium hoc non sit, at mihi hoc non arridet, existimo enim, quod † quamuis non resi- 3
dentia sit notoria requiritur monitio Episcopi facta iuridice Parrocho vt resideat, tum vt constet an iustam habeat excusationem, tum vt iuridicè constet an habeat beneficium pro delicto, & sic eius prouisio pacifice fiat litibus inexposita, est enim certissimum in iure, quod † quando lex imponit 4
pœnam non taxando tempus, in quo incurratur debet præcedere monitio Superioris, vt quis pœnam incurrat. Ita Felinus, *c.2. n.4. de Magistris.* Bern. Diaz, *Regula 474.* quare in hoc casu requiri monitionem sentiunt Innoc. *ad §. qui vero*, Ojeda, *de incompatib. benef. c.18. n.16.* argumento, *ex c. ex p. c. qualiter. c. inter quatuor, c. final. de Clericis non residente*, in quibus requiritur monitio præuia, vt quis priuetur beneficio residentiam requirente ob absentiã. Cur ergo Parrochus vt priuetur monendus non est prius? c. enim, *extirpandæ* quamuis dicat, quod quando Parrochus non 5
residet authoritate huius decreti priuatus, eius beneficium alteri libere detur, non tamen excludit monitionem præuiam, quam,

ius

ius commune in præcitatis capitulis, exigit in beneficiis residentiam exigentibus.

6 Quare mihi non probatur † sententia Garciæ *n.* 138. dicentis nouum ius de Parrochis inductum, *cap. extirpandæ §. qui vero*, vt enim nouum ius introducatur necessarium est, quod clarè, id exprimatur, quod nō fit in præfato capite, quia vt optimè Barbosa, *cap. final. de cleric. non resident. num.* 2.
7 † non residens in beneficio ante omnia monendus est personaliter, si commodè fieri possit ad residentiam, itavt verè constet de delicto, & pateat nullam ei competere excusationem, quæ ratio manifesta est etiam in Parrochis. Quare notorietas delicti non residendi non solum debet esse de absentia, quia ista potest habere excusationē legitimam, sed debet esse notorietas de absentia, quæ sit delictum, quæ nullam habet excusationem, aut beneficium haberi pro derelicto, si per decennium ab illo sit absens Beneficiatus, qui alias residere debet, glossa, *cap ex parte citato* verbo, *per decem annos* &
8 ibi Barbosa *num.* 4. quare † Innocentij sententiam & nostram esse suo tempore communem sentiunt Ioannes Ochon, & Antonius Gomez citati à Garcia, *n* 135. & multis citatis docet Tuscus, *littera R. concl.* 254. *num.* 6. vnde Sacrum Trident. Concilium
9 *sess.* 23. *cap.* 1. expressè requirit quod † Parrochus non residens per edictum moneatur ad hoc quod contra illum, vt contumacem possit Episcopus procedere, vsque ad beneficij priuationem, & quidem vt quis ipso iure priuetur re sua contumax debet apparere, & nullam suæ absentiæ habere excusationem.

Sed inquires an hæc pœna priuationis
10 parrochiæ, ipso iure † si Parrochus admonitus non resideat sit in viridi, hodie post Tridentinum, negant Palao *n.* 9. Barbosa, *allegat* 53. *num.* 105. Garcia, *num.* 130. tum quia, *sess.* 23 *cap.* 1. in libertate Episcopi relinquitur, vt post citationem per edictum, contra contumaces publicatum, possit illos ad residendum compellere, siue censuris, siue sequestratione, aliisque iuris remediis, vsque ad priuationem Beneficij, si autem ipso iure priuati existerent deberet Episcopus ad declaratoriam procedere, neque illi esset liberum aliis remediis vti, vt liberū est, vt declarauit Sacra Congregatio apud Garciam, *vbi supra*. qui aliam inducit tenoris
11 sequentis † *Parrochus, qui nō vult in sua parrochiali residere debet seruato iuris ordine priuari*; non dicit, *declarari priuatus*; & sic priuatio requiritur ac per consequens non est ipso iure priuatus.

Cæterum mihi probabilius videtur, vtpo-
12 tè conformius Tridentino, quod † Parrochus monitus per edictum, si contumax sit, & nolens parere non resideat, sit *ipso facto* priuatus beneficio curato; quod mihi ex eo persuadeo, quia in *cap. extirpandæ §. qui vero de præbendis* expressè ponitur hæc pœna cōtra Parrochos non residentes, si moniti non resideant; at quia hoc caput expressè innouatū est à Trident. *sess.* 6. *c.* 1. ibi, † *statuit S. Sy-* 13
nodus antiquos Canones, qui temporum & hominum iniuria penè in desuetudinem abierūt aduersus non residētes promulgatos innouare quēadmodum virtute præsentis decreti innouat. negari ergo nequit hanc pœnam innouatam esse à Concilio hodieque subsistere.

Verū est, quod vt notat Barbos. † *n.* 16 *ad* 14
cap. 1. *sess.* 23. Sacra Congregatio declarauit, quod est relictū arbitrio Episcopi, qua via, & quo remedio ex his quæ posuit ibi Concilium vti voluerit, contra non residentes, nec enim tenetur omnibus illis remediis vti contra Parrochum in non residendo contumacem, sed facta monitione siue per edictum, siue personaliter si inueniri possit, quāuis existat in remotis regionibus, potest Episcopus declarare ipsum priuatū à die cōtumaciæ iuridicè probatæ. Hæc declaratio
†quod sit priuatus, priuatio absolutè dicitur, 15
quia in executione reducitur de Parrocho ad non Parrochum, cum ante declarationem Parrochus erat beneficij possessionem habens, quod poterat vel commutare, cum alio vel dare ad pensionē de Pontificis consensu, nō secus ac hæreticus exterior occultus tamen ipso facto est priuatus bonis, qua addicuntur fisco, ipsorū tamē ante sententiā declaratoriam criminis habet possessionem, & dominium, vt docet communis sententia apud Sanch. *in sum. lib.* 2. *c.* 22. *n.* 3. quare tam hæreticus bonorū, quam † Parrochus sui be- 16
neficij retinent dominium, & possessionem impliciter, quamuis secundum quid, & sub conditione, illud amittat si proferatur sentētia criminis declaratoria. Vnde retrotrahi-
tur sententia ad diem criminis commissi, & 17
huius possessionis, & dominij simpliciter priuatio est, de qua loquitur declaratio Cardinalium adducta à Garcia.

Verum est † Concilium arbitrio Episcopi 18
reliquisse, an velit vt hoc remedio priuationis, vel aliis quæ ponit, *c.* 1 *sess.* 23 si tamen, vult vti remedio priuationis est declarando seruato iuris ordine Parrochū non residentē priuatū esse ipso iure *ex cap. extirp.* quam pœnā, vt dixi ipsū Concilium renouauit & nō inuenitur relaxasse, & sic quando dicit,
quod † Episcopus potest ad residendū com- 19
pellere, etiā vsque ad priuationē; intelligitur ipsā declarando; vel vsque ad priuationē, intelligitur non residentē priuando dominio Beneficij, quod etsi debile & conditionatū retinebat, quo etiam priuatur hæreticus sententia declaratoria criminis.

RESOLVTIO III.

Vtrum vt Parrochus non residens, non faciat fructus suos, requiratur iudicis sententia saltim declaratoria.

SVMMARIVM.

1. *An vt Parrochus non residens fructus pro rata absentiæ non faciat suos, requiratur sententia declaratoria criminis non residentiæ.*
2. *In Decretis pœnalibus etiamsi dicatur quod pœna incurratur ipso facto absque vlla declaratione, intelligitur de declaratione pœnæ, non vero de declaratione criminis.*
3. *An sit necessaria aliqua criminis non residentiæ declaratio.*
4. *An teneatur Parrochus restituere fructus quantùm ad partem debitam pro crimine.*
5. *An hæreticus à die declarationis criminis fiat omnino incapax bonorum.*
6. *Leges obligantes ad restitutionem afferuntur.*
7. *Lex item certa & infallibilis in iure affertur.*
8. *Legislator potest reddere in pœnam aliquos incapaces dominij propter aliquod delictum.*
9. *Pij V. sententia.*
10. *Si Parrochus initio anni percipiat grossam suorum fructuum, & postea non resideat, an teneatur grossæ partem restituere.*
11. *Auctoris mens.*
12. *Dum qui beneficij grossam acquirit & illius fit dominus, an non acquirat dominium absolutè.*

1 TERTIVM dubium est, an † vt Parrochus non residens fructus pro rata absentiæ non faciat suos, requiratur sententia declaratoria criminis non residentiæ. Ratio dubitandi est Concilium ipsum, quod *loco citato*, dicit Parrochum non residentem pro rata temporis absentiæ fructus non facere suos, neque tuta conscientia illos sibi detinere posse, alia etiam declaratione non secuta. Pro altera etiam parte est ratio dubij, quia decretum hoc est pœnale, in de-
2 cretis † autem pœnalibus, etiamsi dicatur quod pœna incurratur *ipso facto*, absque vlla declaratione intelligitur de declaratione pœnæ, non vero de declaratione criminis, vt latè & eruditè probat Sanchez *vbi supra, à num.* 19. & 20. Ex multis iuribus, & auctoribus quos apud ipsum videre licet.

Sed proculdubio affirmandum est † non 3
esse necessariam aliquam criminis non residentiæ declarationem, sed ante ipsum Parrochum non residentem, teneri restituere fructus pro ratione absentiæ, ratio est perspicua, quia vt optime Sanchez *vbi supra num.* 20. & omnes DD. in materia de legibus, legislator potest statuere, quod pœna restituatur in conscientia, ante omnem criminis declarationem, faciendo personam incapacem dominij illius, vt egregie aduertunt Ludouicus Turrianus. *de Iustitia, & iure, disp.* 14. *dub.* 2. *num.* 11. Vasquez *de leg. disp* 168. *cap.* 4. Simancas *de catholicis institut. tit.* 9. *à num.* 191. Caietanus 22. *quæst.* 6 2. *art.* 1. Sotus *lib.* 1. *de Iustitia, & iure, quæst.* 6. *art.* 6. eo enim ipso quod lex dicat, quod in conscientia *teneatur restituere*, & *quod non faciat fructus suos*, nec etiam si illos possederit fiat illorum Dominus quantum ad grossam † te- 4
neatur restituere, quantum ad illam partem debitam pro crimine, & est istius partis Dominus non absolutè sed sub conditione, si crimen non commiserit, ratione cuius ex tunc fit incapax illius retentionis, sicut † hæ- 5
reticus à die declarationis criminis fit omnino incapax bonorum, quæ tam ipse quàm eius hæres tenetur in conscientia restituere, sic *lex* 2. *tit.* 9. *lib.* 2. & *lex* 34. *tit.* 5. & *lex* 30. *eodem libro ordinam.* † obligant in con- 6
scientia Ministros Regios munera accipientes non tantum ad recipiendum, quod gratis acceperant, quod suum non faciebant, sed etiam in quadruplum, quamuis quantum ad quadruplum temperatæ sint ablatis particulis *in conscientia* sententia *per legem* 6. *tit.* 5. *lib.* 3. & aliis.

Quare hæc † sit regula & infallibilis in 7
iure, quotiescunque lex decernit, quod committens tale peccatum aut crimen non faciat fructus suos, aut quod in conscientia teneatur illos aut rem acceptam restituere, redditur persona incapax dominij, tenetúrque ante omnem sententiam declaratoriam etiam criminis restituere; ratio est perspicua, quia † legislator potest reddere in pœ- 8
nam aliquos incapaces dominij propter aliquod delictum, & per præfata verba hanc esse suam mentem manifestè declarat, quare, quisquis hoc delictum perpetrat, tenetur id quod lex decernit, & non consistit in actione, sed in perpessione, vt abstineam modo ab ea quæstione, an legislator humanus possit statuere in pœnam actionem ipsius eam patiens, de quo aliàs. Sic
† Pius V. in breui contra non recitantes offi- 9
cium diuinum quod *infrà* dabo imitatus Concilium Lateranense sub Leone X. *act.* 9. *c. de reforma. curiæ* decreuit quod Beneficiatus, non recitans diuinum officium non

facit

facit fructus suos, sed pro rata tenetur illos restituere, quia Beneficiatus redditur inhabilis ad dominium illorum acquirendum, & pari modo id decernit Tridentinum de Parrocho non residente in sua Parrochiali.

10 Ex quo fit, † quod si Parrochus initio anni percipiat grossam suorum fructuum (sicut Canonicus in multis Ecclesiis, vt Toletana, & Hispalensi) si postea Parrochus non resideat, aut Canonicus, & Beneficiatus non recitet, aut non resideat tenetur restituere partem grossæ, quam iam acquisierat si cuius dominium habebat & correspondebat, aut residentiæ, aut recitationi officij diuini, ac si grossa per singulos dies diuideretur, non quia lex obliget ad actiuam pœnæ executionem, vt existimat Vasq. *n.* 36.

11 probabilius enim iudico † id non posse facere legislatorem humanum, quia de ratione pœnæ est inuoluntarium, & quod consistat in passione, & sic eo ipso quod actiuè, quis ad illam concurrit rationem pœnæ

12 amittit, de quo alias: sed dum † quis grossam beneficij acquirit, & illius fit Dominus non acquirit dominium absolutè, sed conditionatum, si satisfecerit obligationibus debitis ex vi beneficij in illo anno, & si non satisfacit pro rata non facit suos fructus absolutè, & sic tenetur pro rata illos restituere ante omnem declarationem.

RESOLVTIO IV.

Vtrum Parrochus non residens teneatur in conscientia restituere fructus.

SVMMARIVM.

1. *Vtrum Parrochus non residens teneatur in conscientia restituere omnes fructus beneficij pro rata absentiæ.*
2. *Quamuis Parrochus non residens officium diuinum recitet omnes fructus beneficij curati non facit suos, teneturque illos in conscientia restituere.*
3. *Indefinitum an æquiualeat vniuersali.*
4. *Non facere fructus suos, & non facere omnes fructus suos, an idem sit Conc.*
5. *An iure naturæ Parrocho debeantur aliqui fructus arbitrio boni viri propter diuini officij pensum exsolutum.*
6. *An pœna sit imposita à Concilio, quòd Parrochus fructus non facit suos sed teneatur eos restituere.*
7. *Parrochus non residens pro rata temporis absentiæ fructus suos non facit ex Conc.*
8. *Episcopus debet compellere Parrochum qui per biennium non residet, licet postmodum resideat ad restituendos fructus illius temporis, quos absens recepit.*
9. *Si Episcopus in hoc fuerit negligens tenetur ipse ex propriis restituere pauperibus aut fabricæ quibus tenebatur Parrochus.*

DVBIVM quartum, vtrum Parrochus non residens teneatur in conscientia restituere omnes fructus Beneficij pro rata absentiæ? Vasq. *opusc. de benef. cap.* 4. §. 2. *dub.* 4. *num.* 155. duo dicit, primum, quod Parrochus non residens quantum est ex iure, potest tuta conscientia aliquos fructus percipere, qui correspondeant arbitrio boni viri, ob recitationem horarum officij diuini, quia inter munera & officia, propter quæ datur beneficium etiam Curati, est diuini officij recitatio, quam, si faciat Parrochus non residens ratione illius aliquos fructus percipere valet, quantum est ex obligatione iuris diuini & naturalis. Secundum est quod iure positiuo Trident. *sess.* 23. *capit.* 1. 2
† quamuis Parrochus non residens officium diuinum recitet, omnes fructus Beneficij curati non facit suos teneturque illos in conscientia restituere, quia Concilium absolute & indefinite dicit, quod fructus non facit suos; indefinita † autem æquiua- 3
let vniuersali iuxta tam ius ciuile *l. si seruitus* 22. *D. seruitut. vrban. & l. si ita relictum & l. pluribus D. delegat.* 2. quam Canonicum *cap. soluta de maior. & obedi. cap. circa de priuilegiis* vt latè Couarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 13. *num.* 6. Tusch. *tom.* 4. *pract. litera I. concl.* 86. & 87. Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici p.* 1. *cap.* 9. *num.* 24. quare † idem est Conci- 4
lio, non facit fructus suos, ac non facit omnes fructus suos, & sic omnes tenentur restituere, vbi indefinita negatiue concipitur, quæ certissimè æquipollet vniuersali, vt probat, Couarr. *num.* 7. & Tuschus *conf.* 86. *num.* 15. & 16.

Verum enim vero huius Doctoris sententia mihi nō arridet. Existimo enim, quod cum † iure naturæ Parrocho debeantur ali- 5
qui fructus arbitrio boni viri, propter diuini officij pensum exsolutum, vt bene dicit, quē sequitur Palao *vbi supra n.* 4. *vers. deinde*; quod ex vi iuris Trident. hos fructus non amittit in conscientia, sed ipsos Parrochus non residens tuta conscientia retinetur, quod enim † fructus nō facit suos, sed teneatur ipsos restituere, pœna est à Concilio imposita, quasi declarans obligationem naturalem, & ex naturali iure non tenetur restituere fructus, qui debentur recitationi officij diuini, etiam 6
si nō resideat, ergo ex iure Tridentini, quod cum sit pœnale, & si indefinitè loquatur, non æquiualet vniuersali, sed limitatur ad illos fructus, qui debentur ob illa munia, quæ

requirunr personalem residentiam, & quidem in pœnalibus, quod indefinita non æquiualeat vniuersæ rectè dicunr Tuschus, *Conc.*86.*cit.n.*28. Franciscus, *lib.* 3. *de ritu nuptiarum,q.*85.*n.*59. Couarr. *num.*10.*verf.* 12. vnde Concilium data opera solum dixit
7 † Parrochum non residentem pro rata temporis absentiæ, *fructus suos non facere, nec tuta conscientia, &c.* id est, fructus quos percipit ratione residentiæ, de aliis vero qui debentur ratione aliorum munerum, quæ ita benè posset exequi absens non loquitur Tridentin.

Verum est quod vt reste Barbosa in declarationibus, *c.*1.*sess.*23.*n.*5. Episcopus de-
8 bet compellere Parrochum, qui per biennium non residet, licet postmodum resideat ad restituendos fructus illius temporis quos absens recepit, quamuis ad residendum nec per edictum quidem monitus fuerit, imo hoc est in defectum quod ipse non re-
9 stituat, quare † si Episcopus in hoc fuerit negligens tenetur ipse ex propriis restituere paupetibus aut fabricæ, quibus tenebatur Parrochus, quia Episcopus ex officio suo tenetur facere, quod Parrochus restituat fructus, pro rata absentiæ, fructus, inquam, qui debentur residenriæ, non tamen qui debentur penso horarum Canonicarum.

RESOLVTIO V.

Vtrum Parrochus si munia Parrochialia non obeat teneatur restituere fructus?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus personaliter in sua Parrochia præsens, si tamen munia Parrochialia non obeat teneatur fructus restituere.*
2. *Fructus an sint stipendia quæ dantur ob causam, & beneficium propter officij munera exequenda.*
3. *Doctissimi Barthol. Carranzæ de Miranda sententia, & n.*4.5. *& n.*6.
7. *Vasquis sententia.*
8. *Si Parrochus vno die non exequatur officium sed eius Vicarius an teneatur fructus restituere.*
9. *Residens & non laborans Parrochus non tenetur restituere fructus beneficij ex Garçia.*
10. *Concilij Trid. mens.*
11. *Pœnæ imposita à Tridentino solum comprehendunt absentes.*
12. *An finis legis cadat sub lege.*
13. *Auctoris sententia.*
14. *Eo ipso quod Parrochus est expositus ad munia sua obeunda, si non petunt Parrochiani per ipsos stat, & cedunt iuri suo & contractui facto cum Parrocho.*
15. *An obligatio restituendi sit, si à Parrochianis exigatur.*
16. *An Pastores Ecclesiæ habentes beneficium curatum, etiam si non resideant teneantur iure naturali restituere fructus, ante sententiam iudicis.*
17. *Licet Clericus non residens priuetur beneficio non tamen reperitur coarctari, vt fructus restituere teneatur, ex Abbate.*
18. *Beneficium non datur simpliciter propter officium.*
19. *Multorum sententia.*
20. *Secundum leges & iura, quod acceptum est sub causam debet restitui.*
21. *Beneficium datur sub obligatione exercendi officium, non tamen sub conditione ex Palao.*
22. *Non implens officium tenetur restituere, ex S. Antonin.*
23. *Cum Clericus priuatur propter non residentiam, an cogatur restituere fructus.*
24. *An donatio ex causa ipso iure natura euanescit, si causa non ponatur, & n.*25.
26. *Lessij sententia, & n.*27.
28. *An ex non residentia & non recitatione horarum possit sumi fundamentum, vt non residens & non recitans, non faciat fructus suos, sed eos teneatur restituere.*
29. *Fructus beneficiorum non dantur immediatè pro officio quotidiano, ex Lessio.*
30. *Ad quid Parrochus teneatur lege iustitia.*

DVBIVM quintum, an † Parrochus personaliter in sua Parrochia præsens si 1
tamen munera Parrochialia, non obeat personaliter, faciat fructus suos, ita vt teneatur eos restituere, si non obeat nisi per substiturum, Gabriel Vasquez, *vbi suprà à n.*156. duo dicit, primum quod Parrochus personaliter præsens in sua Parrochia non fungens officio suo, sed omnia omnino munia relinquit Vicario sibi Coadiurori, ipse tamen otio & aliis propriis negotiis vacans debet pro rata arbitrio boni viri fructus restituere excepto eo, quod pro horarum penso assignatur, cuius ratio est quia † cum 2
fructus sint stipendia, quæ dantur ob causam, beneficium nanque propter officij munera exercenda datur, & in his, quæ dantur ob causam, causa cessante ex vi iuris naturalis rescinditur donatio, vt est certum in iure, *titul. de donationibus ob causam*, & latè probat Tiraquellus, *tract. cessante causa*, hoc Vasquez, assertum amplectuntur, Ioannes Sanchez, *select.*47. *à num.*4. Ludouicus, à Sancto Ioanne, *in* 4. *tract. de officio diuino. art.* 13. *fol.*611. *concl.*1. Cordoua, *lib.*1. *quæst.*19. *circa fin.* Graffis. *in Decision. lib.*2.*c.*77.*a n.*57.

Caietanus

Caietanus 2 2. *quæſt.* 185. *art.* 5. Soto *de iuſtitia lib.* 10 *quæſt.* 3. *art.* 5. Poſſeuinus *de officio Curati lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 10. Rodriguez *tom.* 2. *ſumma cap.* 33. *num.* 2.

Vnde grauiſſimè vir ille doctiſſimus Bartholomæus Carranza de Miranda in cele-
3 bri illo opuſculo de Reſidẽtia cap. 11. † poſtquam firmiſſimè fundauit ſententiam Domini Caietani (qui ſua tempeſtate primus veritatem hanc è tenebris in admirabile lumen induxit, quam penè extinxerat multorum Paſtorum peruerſa conſuetudo) ſic fatur in huius aſſerti confirmationem *Profectò ſi vellemus rationi obtemperare, nec extinguerenus igniculum illud nobis à ſuperiori lumine (quod illuminat omnem hominem) non erat cur in re clariſſima digladiaremur; dic mihi ô Paſtor Eccleſiaſticè) quo iure petis ſtipendium? qua ratione victum & neceſſaria? nimirum reſpondebis iure diuino. Præceptum enim erat vt fi-*
4 *liis Leui decimæ darentur in quorum loco Sacerdotes ſucceſſimus & Chriſtus mercede dignos Sacerdotes pronunciat, & Paulus exemplo vobis præcipit, ne vobis os alligetur, & hoc in confeſſo eſt apud omnes, rectè quidem reſpondes, ſed quæro ego viciſſim, an gratis vobis deberi iſta dicant ſacra Scriptura & ob donationem puram, an potius ſit aliquis contractus, vltro citroque obligatorius (vt vulgo dici ſolet) nun-*
5 *quid cum iubentur præſtari decimæ filiis Iſraël mille operæ ab illis exiguntur? imo vero pro miniſterio, quod faciebãt Domino in tabernaculo, cum ait Chriſtus vos dignos mercede non appellauit vos operarios, etiamſi mercedis nomen hoc ſatis declarabat? cum Paulus vetat ne vobis os alligetur exemplo bouis non adiecit triturantis? ergo cur vis contractum ex altera*
6 *parte claudicantẽ, cur ſi in iure diuino ſibi decimas debeo non tu eodem iure teneberis inſeruire tabernaculo? cur non triturabis? cur non operaberis eodem iure, quæ iniquitas eſt, vt populum religioni alliges & tu religione ſis ſolutus ſi nolis militare, at dices militare volo, ſed per Vicarium, obſequium præſtabo in templo, ſed per ſuppoſititium volo triturare, ſed per cõductitium. O ingentem confidentiam! exclamãdum enim erat tragicè, an nonne eſt electa induſtria tua perſona? an nos tantum ſtipendium daremus tuo Vicario quam tibi? ſi illum, quem nobis proficis dignus eſt Epiſcopatu, cur tu illum ſua mercede integra ſpolias & ſalarium, neſcio quid præſtas, vt reſiduum deuores otioſus* Hactenus ibi, quibus grauiſſimè hoc aſſertum conuincitur.

7 Secundum aſſertum Vaſquez eſt, quod licet de iure naturali eadem ſit ratio non reſidentis & reſidentis, ſed non operantis tamen iure poſitiuo non eſt cautum, quod nõ laborans reſtituat fructus, ſed ſufficit quod Scriptura dicat 2. *ad Theſ. cap.* 3. *qui non vult operari non manducet*, & ſic qui non reſidet amittit pro rata dierum, qui vero non laborat tenetur pro rata dierũ & officij exhibendi, quod notabiliter non laborat, quod enim
† ipſe vno die non exequatur officium, ſed 8
eius Vicarius nõ tenetur ad reſtitutionem, ſed ante Concilium Lateran. *ſub Leone X.* & Bullam Pij V. qui non ſoluebat officij diuini penſum, tenebatur reſtituere pro rata, ſi nõ tantum, bis aut ter, horas Canonicas omitteret non ex alio capite, niſi, quia Beneficiũ datur propter officium, & ſimili modo philoſophandum de non laborante, etſi reſidente.

Secunda ſententia eſt Garciæ *vbi ſupra*
n. 53. aſſerentis abſolutè † quod reſidens, & 9
non laborans non tenetur, reſtituere fructus beneficij, & quidẽ quantum eſt ex iure Cõcil. Trid. mihi manifeſtum eſt non teneri cũ Concilium clarè loquatur, non, de non laborantibus reſidentibus tamen in ſua parrochia, ſed non reſidentibus abſentibus, & recedentibus ab illa, vt conſtat ex illis verbis *Metropolitani abſentiam probare debet, niſi cum abſentia inciderit propter aliquod mu-*
nus & infra † qui aliquantiſper tantum ab- 10
ſint, & infra pœnas imponens dicit *ſi quis autem cõtra huiuſmodi decretum abfuerit ſtatuit S. Synodus*, &c. quare indubitatum eſt
† pœnas impoſitas à Trident. ſolũ compre- 11
hẽdere abſentes, quare eos ante ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, dicit prius eſſe vocandos per edictum, quare cum pœnæ reſtringendæ, ſub illis non comprehenduntur præſentes, & non operantes; etſi enim Conciliũ doceat, quod Paſtores ibi debent reſidere & non abeſſe, vt in munia paſtoralia incũbant, & quia tenentur iniuncto ſibi officio fungi, quod præſtare, & implere non poſſent, qui gregi ſuo nõ inuigilant nec aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt, quod in effectu faciunt aſſiſtentes non tamen operantes Sacramentorum adminiſtrationem, nec paſcunt gregem bonorum operum exemplo; tamen licet iſte ſit
finis reſidentiæ legis, tamen † finis legis nõ 12
cadit ſub lege, & ita licet pro ſe non operetur munia Paſtoralia, ſed omnino otioſus exiſtat, in parrochia illa exercens per Vicarium, etſi mortaliter peccet, omittendo obligationem præcepti diuini exigentis, quod perſonaliter hæc munia exerceat non tamen tenetur reſtituere fructus beneficij.

Ego vero medius ſum inter duo extre- 13
ma, & exiſtimo primo † quod ſi Parrochus præſens adſit in ſuo oppido, aut Eccleſia expoſitus, vt quantum eſt ex ſe ſi petant Parrochiani adminiſtrationem Sacramentorum, fidei rudimenta edoceri, conſilium præſtari, conſolationem exhiberi peccata & ſcandala vitari, & ſimilia munia pa-

storis, ipse concedat; quamuis nihil ho-
rum faciat, sed otiosus permaneat, quia
subditi contenti sunt, quod hæc omnia præ-
stet Capellanus Coadiutor; Parrochus non
tenetur fructus restituere, probatur quia
non ex iure Tridentin. vt vidimus non ex
14 iure naturali, quia † eo ipso quod Parrochus
est expositus ad munia sua obeunda, si non
petunt Parrochiani per ipsos stat, & cedunt
iuri suo, & contractui facto, cum Parrocho,
& quamuis iste teneatur aliquando aliqua
munia obire, per se, quia suæ personæ dili-
15 gentia electa est, tamen † non est obligatio
restituendi si non faciat, nisi à Parrochianis
exigatur, quod talia munia per se exer-
ceat.

Existimo secundò, Parrochum residen-
tem & non operantem, sed otiosum omni-
no manentem in sua Parrochia & munera
pastoralia exercentē per Vicarium non te-
neri restituere fructus beneficij, neque pec-
care contra iustitiam non operando perso-
16 naliter, ratio quæ mouet hæc est, quia † Pa-
stores Ecclesiæ habentes Beneficium cura-
tum, etiamsi non resideant non tenentur
iure naturali restituere fructus ante senten-
tiam iudicis: ergo multo minus residens &
non operans, sed otiosus persistens tenebi-
tur, consequentia est manifesta & docent.
Syluester, *verbo Clericus 4.q.23.n.16.* vbi di-
cit, quod hæc opinio quæ est Panormitani,
c.1.de celebratio.missarum, est vera, sic enim lo-
17 *quitur.* Abbas, *licet † Clericus non residens*
priuetur beneficio non tamen reperitur arctari
vt fructus restituere teneatur, de Clerico non
residente cap. ex parte. patet de eo qui per an-
num non residet & occasione tituli quem habet
donec priuetur percipit fructus, & si non serui-
uit iste, dicendo officium seruiuit Ecclesiæ vlli,
18 *in ordine Clericatus, vnde † Beneficium non da-*
tur simpliciter propter officium, sed etiam vt
Clericus assumptus in partem Domini de patri-
monio Domini viuat, & non mendicet, c. Diaco-
ni. 93. distinctio hæc Panormitanus quibus
addit Syluester, *quod beneficium non datur sub*
conditione, sed sub modo, vnde modo non seruato
19 *fructus sunt Beneficiati, † & ita tenent Inno-*
centius, Ioannes Andreas & Butrius, c.1.de ce-
lebratio.missarum. Præpositus cap. Presbyter. 91.
distinctio. Petrus de Palude, Anchar. Francus.
Zabarella. Ioannes de Lignano. Cancellarius
Paris. Felinus & penè omnes. Hactenus Syl-
uester.

Quibus addo Azor, *p.2.lib.7.c.6.q.6.vers.*
magis probo, vbi soluit argumentum Vas-
20 quez, *quia †* inquit *secundum leges & iura*
quod acceptum est, sub causam debet restitui, si
causa secuta non fuerit & sic tota causa ob
quam datum est, atqui non est tota causa ob
quam Beneficium conferatur, vt Clericus in sua
Ecclesia commoretur, nam sunt aliæ causæ nimi-
rum vt ex bonis Ecclesiæ viuat, & non mendicet,
vt preces horarum recitet, vt Missæ Sacrificium
offerat, vel denique vt tanquam Clericus in Ec-
clesia vniuersali militet, idem ex professo
docet Palao, *vbi suprà, punct. 4. n. 4.* dicens,
† Beneficium datur sub obligatione exercendi 21
officium, non tamen sub conditione, quod est
idem in re quod docuit Syluester quod be-
neficium datur, *sub modo, & non sub condi-*
tione, & ita non seruato modo fructus sunt
Beneficiati, idem docet Rosella, *verbo Cle-*
ricus quart. numero vigesimo-tertio, Tabiena,
verbo Beneficium 3. num. 12. vbi ex Sancto
Antonino *3. part. tit. 15. cap. 1. §. de fructibus*
dicit † *non implens officium suum tenetur resti-* 22
tuere, ipse tamen, dicit *videtur tamen suffi-*
cere ad salutem, si ipse sua cura, & impensis
prouidet, quod Ecclesia decenter officietur, &
populus sufficienter regatur, & ipse honesta vi-
ta, & morum bonum exemplum subditis osten-
dat, & interdum per se ad locum accedat, &
certificetur. Ex quibus manifestum est, non
teneri iure naturali ad fructuum restitutio-
nem, & addit *num. 13. in fine.* nec reperitur,
quod † quando clericus priuatur propter 23
non residentiam cogatur restituere fructus,
& cogeretur si non faceret suos iure natu-
rali, sed modo cogitur, quia iuxta Tridenti-
num, non facit suos non residens.

Deinde idipsum confirmatur, quia licet
† donatio ex causa, ipso iure naturæ eua- 24
nescat, si causa non ponatur, quando ista est
adæquata, & totalis motiua animum donan-
tis, tamen quando non est adæquata, & to-
talis motiua, sed ad summum inadæquata,
& inpulsiua ista cessante, manet dominium
rei donatæ, apud donatarium, vt est certi
iuris, vt docent Lessius, *lib. 2. cap. 18. dubitat.*
17. num. 129. & 130. Amicus, *tom. 15. disp.*
18. sect. 7. num. 4. Sanchez *in Summ. lib. 4. c. 2.*
num. 6. Trullenc, *lib. 7. in Decalog. c. 17. dub. 17.*
Fagundez *lib. 4. de contractib. ca. 4.* Ognate, *de*
contractibus tract. 10. disp. 30. sect. 3. num 39. at
in præsenti iure naturali non est causa adæ-
quata percipiendi fructus in Parrocho, 25
quod sua munia per se ipsum exequatur, nec
fructus isti adæquatè dantur à fidelibus ob
hanc causam, sed ob multas alias enumera-
tas, ergo illa deficiente adhuc facit fructus
suos iure naturali.

Addit & optimè Lessius, † quod etiamsi 26
exprimeretur causa non inde inducitur,
quod sit adæquata, nam si quis dicat accipio
te in vxorem, quia es diues, & quia bonis
moribus ornata, talis contractus validus est,
siue causa illa stet in re siue non idem est,
quod dicimus de Parrocho, non operante
aut non residente, quod iure naturæ facit
fructus suos, nec tenetur restituere; dicimus
de non recitante horas Canonicas, quod
iure naturæ facit fructus suos, nec tenetur
restituere

reſtituere niſi obſtaret, *Bulla Pij V.* & ſic te-
27 net Leſſius *lib.2.cap.34.dubit.32.num.179.* & Couarruuias, *lib.3.Variar.cap.13.n.10.* fatetur eſſe communem, & teuet Sanchez, *l.2. Conciliorum cap.2. dub.81.num.2.* vbi plures adducit, ex quibus deſumo argumentum,
28 quia licet † ex non reſidentia, ex non recitatione horarum poſſit ſumi fundamentum, & ſufficiens ratio, vt non reſidens, & non recitans, non faciat fructus ſuos, ſed eos teneatur reſtituere, tamen ante Concilium Trident. & Lateranenſ. & Pium V. non extat lex aut canon, qui dicat Clericum, non reſidentem, aut non recitantem fructus ſuos non facere, ergo ſicut non recitans ex iure naturali, non tenetur reſtituere, ita nec ex eodem iure non reſidens aut non operans tenetur.

Deinde huius ſententiæ optimum fundamentum poſſit Leſſius *vbi ſupra, n.180.* quia
29 † *fructus Beneficiorum non dãtur immediatè pro officio quotidiano, ſicut mercenarius pro opere diurno, nec etiam famulus pro obſequio annuo, quia officium diuinum non eſt pretio æſtimabile ſicut obſequium famuli, ſed dantur immediatè in ſuſtentationem Miniſtri Eccleſiæ, ſub onere recitandi illas preces, pro fundatore, & populo*
30 *Chriſtiano. Vnde † tenetur quidem lege iuſtitiæ preces illas recitare, ſicut Parrochus lege iuſtitiæ tenetur Sacramenta adminiſtrare, ſi tamen omiſerit non tenetur iure natura fructus refundere, quia non cenſetur aliquid pretio æſtimabile omiſiſſe, vel detraxiſſe quod eo modo compenſari debeat, non minus illi fructus dati ſunt pro obſequio aliquo vtilitatem aliquã habente, ſed abſolutè in ſuſtentationem cum obligatione orandi, &c.* quibus verbis egregia, vt aſſolet vir iſte Doctiſſimus noſtram ſententiam confirmat, & fundamina Vaſquez, & aliorum euaneſcunt.

SVBRESOLVT. I.

Ignorantia inuincibilis excuſat Parrochum à reſtitutione fructuum.

SVMMARIVM.

1. *An Parrochum à reſtitutione fructuum excuſet inuincibilis ignorantia.*

1 EX dictis colligitur, quod † ſi Parrochus bona fide ignorans inuincibiliter pœnam latam à Tridentino contra non reſidentes non reſideat vltra bimeſtre aut inuincibiliter iudicet cauſam abſentiæ eſſe ſufficientem, cum poſtea intelligat, non fuiſſe talem, non teneri reſtituere pro rata abſentiæ, quia iure naturali facit fructus ſuos, & à pœna excuſat ignorantia, etiam iuris pro foro conſcientiæ.

SVBRESOLVT. II.

Non tenetur reſtituere etiamſi non habitet in domo Parrochiali.

SVMMARIVM.

1. *Si Parrochus non habitet in domo Parrochiali, an teneatur fructus reſtituere.*

COlligitur 2. quod licet ſacra Congregatio determinauerit, quod † Parro- 1
chus non habitet in domo Parrochiali ſi diuinis inſeruiat, & maiore diei parte, ibi aſſiſtat non tenetur reſtituere fructus pro rata, ita declarauit ſacra congregatio apud Bellarminum *ſeſſ. 23. cap. 1. in declarationibus*, debet tamen cogi ad habitandum in illis domibus vel intra limites.

SVBRESOLVT. III.

Reſidens & non operans mortaliter peccat.

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus & non operans, ſed otioſus multo tempore manens mortaliter peccet.*
2. *Parrochus non operans & non inuigilans ſuper gregem ſuum mortaliter peccat.*

COlligitur tertiò, Parrochum reſiden- 1
tem, & tamen non operantem ſed otioſum multo tempore manentem mortaliter peccare, facit enim in materia graui contra Dei præceptum, ex quo tenetur vt ait Trident. *cap. 1. citato, cum præcepto diuino* (inquit) *mandatum ſit omnibus quibus animarum cura commiſſa eſt oues ſuas cognoſcere, pro his ſacrificium offerre, verbique Diuini prædicatione ſacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperum aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cætera paſtoralia munia incumbere, quæ omnia nequaquam ab his præſtari & impleri poſſunt qui gregi ſuo non inuigilant. &c.* dubitare itaque non poſſum, hunc
† Parrochum non operantẽ, nec inuigilan- 2
tem, ſuper gregem ſuum mortaliter peccare, & quidem contra iuſtitiam, quia non ſatisfacit officio & muneri ſuo, ſed an in hoc detur paruitas materiæ & quanta, iam explico.

RESOLVT. VI.

Vtrum in non reſidentia detur paruitas materiæ.

SVMMARIVM.

1. *An in non residentia detur paruitas materia.*
2. *An vltra hoc tempus quod paruum vocatur à Concilio possit quis aliquod paruum sibi assumere.*
3. *An computatis anni diebus omnibus duo menses sint dua partes illius totius, & tres menses tres partes.*
4. *An computatio dierum, mensium adducta sit eligenda, quando lex non exprimit à quo tempore mensis incipiat.*
5. *Bimestre in Parrocho & trimestre in Episcopo quomodo computandum & n.6.*
7. *An primus dies absentia in Episcopo sit ille in quo exit à sua diœcesi.*
8. *An vltra bimestre vel trimestre quoad tempus residendi sit paruitas aliqua materia superaddenda qua excuset à mortali Episcopos & Parrochos.*
9. *An in fructuum restitutione sit etiam paruitas materia superaddenda qua excuset ab obligatione restituendi.*
10. *Si Parrochus non inueniat Vicarium quem relinquat an possit abesse.*
11. *Barbosa sententia.& n.12.& 13.*
14. *An si Parrochus sine cum licentia, sine sine illa absuerit per bimestre, isto expleto, detur paruitas materia in diebus absentia.*
15. *Sacrosancta Synodi mens.*
16. *An si Parrochus vno die vltra bimestre sibi concesso absit sine causa, mortaliter peccet, & fructus non faciat suos.*
17. *Parrochis discedendi licentiam in scriptis gratis concedendum vltra bimestre tempus, nisi ex graui causa non obtineant, dicit Trid.*
18. *Ly vltra est terminus prafixus impertransibilis respectu bimestris,ex eodem Trid.*
19. *Qua paruitas temporis qua excuset à mortali taxetur à Trid.& n.20.*
21. *An detur paruitas materia in restitutione fructuum.*
22. *An Beneficiatus non recitans vno vel altero die teneatur aliquid restituere.*
23. *Caramuelis sententia.*
24. *Si Parrochus minus temporis quàm vnius diei absit vltra bimestre, an ratione absentia mihil teneatur restituere.*
25. *Beneficiatus non tenetur restituere aliquid fructuum si minus quam vna hora officij diuini omittat, ex Bartholomeo à S.Fausto.*
26. *Auctoris sententia.*

1 DVBIVM 6. An † in non residentia detur paruitas materiæ; dari certissimum est cum id Concilium manifestè doceat *sess.* 23.*cap.*1. ita, quod paruum tempus pro Episcopis, sit *trimestre*,& pro Parrochis, *bimestre*, sed quod dubitamus est, † an vltra hoc tempus, quod paruum vocatur à Con- 2 cilio, possit quis aliquod paruum tempus sibi assumere ad non residendum, vellet si resideat ad non operandum, & inuigilandum super gregem suum, & quidem per duos menses respectu Parrochorum, & trium respectu Episcoporum intelligitur sexaginta in duobus, & nonaginta dierum in tribus mensibus, ita loquens de Canonicis Garzia *vbi supra num.*306. plures citans, & ratio est, quia isti menses possunt sumi in qualibet parte anni continuè, vel interpolatè, sed Sanchez, *de Matrim. lib.*2.*disp.*24. *num.*20. secutus Rochum *de iure patronat. quæst.*51. verbo *honorificum* Lambertinum *in simili tract.lib.*2.*p.*2.*q.*1.*art.*14. & alios,dicit, quod † computatis omnibus anni diebus, 3 duo menses sunt duæ partes illius totius, & tres menses tres partes, ratio est satis cōgrua quia cum in anno aliqui menses contineant triginta, alij triginta & vnum diem, & Februarius 28. & 29. in anno bisextili, nec in dispositione Tridentina à quo tempore omnes absentiæ incipiant sit declaratum, non est cur potius hunc, quam illum numerum accipiamus, quare vt cōfusio vitetur † com- 4 putatio dierum,mensium,adducta eligenda est,quando lex non exprimit à quo tempore mensis incipiat; vt dum conceditur indulgentia duorum vel trium mensium; vel si quis promittat per vnum mensem, alicui particulari vel Ecclesiæ seruiturum gratis.

Sed existimo, quod † bimestre hoc in 5 Patrocho, & trimestre in Episcopo, quod Tridentinum interpretatur esse paruum tempus, computandum esse eo modo, quo occurrit in Kalendario, à die, in diem sicut bimestre concessum, *in c. ex publito, de conuersione coniugat.* ad deliberandum, currit de momento in momentum, ab illo in quo perfectus est contractus matrimonij, quod bimestre,computatur prout est in Kalendario, & sic potest contingere, quod mensis sit Februarius qui solum habet 28. dies, & 29. anno bisextili, vel potest esse alius triginta vel triginta & vno diebus verbi gratia 6 Parrochus fuit absens die 8.Februarij bimestre suum finietur die 8.Aprilis,quod si non continuè, sed interpolanter bimestre consumat, duo menses erunt duæ partes anni, aliter enim computatio sine magna confusione fieri nequit.Primus, † tamen dies ab- 7 sentiæ in Episcopo erit ille in quo exit à sua Diœcesi, non in quo exit à ciuitate Matrice;in Parrocho tamen erit ille dies in quo exiit à limitibus suæ Parrochiæ animo non redeundi nisi post aliquot, & relinquit Vice-curatum, quamuis ipse maneat in eadem ciuitate.

Igitur duplex superest punctus extricandus,

8 dus, in præſenti dubio. Primus, † an vltra
bimeſtre vel trimeſtre, quoad tempus reſi-
dendi ſit paruitas aliqua materiæ ſuper ad-
denda, quæ excuſet à mortali Epiſcopos, &
9 Parrochos? Secũdus † an in fructuum reſti-
tutione ſit etiam paruitas materiæ ſuperad-
denda, quæ excuſet ab obligatione reſtituẽ-
di? & quanta? & quidem in primo puncto
loquimur quando abſuit relicto Vicario
idoneo; & quando non ſuperuenit cauſa
vrgens, quæ non patitur dilationem, vt quia
hoſtiliter impetitur, aut ſuperuenit repen-
tinum magnum incommodum, aut pericu-
10 lum, tunc enim † etſi non inueniat Vicariũ,
quem relinquat poteſt abeſſe niſi oues re-
linquat ſimili incommodo, aut periculo, ex-
poſitas, aut infirmos morti proximos, qui-
bus nullus eſt, qui ſubminiſtret Sacramen-
ta neceſſaria ad ſalutem. Loquimur etiam
de Parrocho non habente Vicarium coad-
iutorem.

Igitur citra hos caſus in hoc puncto, ſic
11 loquitur † Barboſa *de officio Parrochi part. 2. cap 8. ex n 42.* cum aliquibus, quos citat. *Par-
rochus debet talem ſui copiam facere, vt in-
digentes non careant neceſſaria ope, ſed non ar-
ctatur, vt debeat manere quaſi in compedibus,
niſi habeat infirmos graues, quia tunc non de-
bet vagare etiam per Parrochiam, ſed propria
in domo manere, poteſt enim fieri vt requira-
tur ab infirmis & non repertus illi moriantur
ſine Sacramentis. Vnde ſi Parrochus rationabi-
liter iudicauerit, puta quia nullus infirmatur
12 poteſt abeſſe per aliquas horas, etiamſi nullus
ſubſtituat, quia conſuetudo optima legum in-
terpretatiua declarat, etiam apud timoratos,
abeſſe vero tota die quando nullus infirmatur,
raro in anno nec laudo nec vitupero. abeſſe au-
tem per duos aut tres dies nullo infirmante, &
nulla alia cauſa iuſtificante habet valdè de
13 rationabili eſſe mortale, propter multa, quæ
poſſunt eo tempore euenire maximè in villis,
vbi non eſt alius Sacerdos à Parrocho, in ciui-
tatibus vero, vel in oppidis, vbi ſunt alij Sa-
cerdotes erit maius, minusve peccatum, ratione
periculi, vel damni poſsibiliter euenturi, cui ta-
men facilius quam in villis poteſt obuiari.* Hæc
ſatis cordate.

Sed vlterius in hoc puncto extricandum
14 eſt, † an ſi Parrochus, ſiue cum licentia,
ſiue ſine illa abfuerit per timeſtre, iſto ex-
pleto, detur paruitas materiæ in dictibus ab-
ſentiæ, itavt ſi vno die amplius, detineatur
ſciens & aduertens mortaliter peccet con-
tra Tridentini decretum? mihi videtur af-
firmatiuè omnino reſpondendum, & ſic ex-
tricabitur punctus ſecundus, probatur cla-
rè, *ex cap. 1. ſeſſ.* 23. vbi ita ſtrictè loquitur
15 † Sacroſancta Synodus, vt nulla in hoc ap-
pareat difficultas, dicit enim, quod ſi quis
contra huiuſmodi decreti diſpoſitionem
abfuerit, *ſtatuit Sacroſancta Synodus, præter
mortalis peccati reatum, quem incurrit, cum
pro rata temporis abſentiæ fructus non facere
ſuos, nec tuta conſcientia alia etiam declara-
tione non ſecuta illos ſibi detinere nõ poſſe*, quid
clarius? quoniam † ſi Parrochus vno die 16
vltra timeſtre ſibi conceſſo abſit ſine cau-
ſa, & mortaliter peccat, & fructus non fa-
cit ſuos, ſed tenetur reſtituere (niſi ratio-
ne paruitatis fructuum illi diei correſpon-
dentium à reſtitutione ſub mortali excuſe-
tur) & ita in abſentia vltra bimeſtre poſt
Tridentinum paruitas materiæ in diebus
abſentiæ admitti nequit.

Vrgetur ex eodem Tridentino ibidem
dicente, quod *Parrochis † diſcedendi licen-* 17
*tiam in ſcriptis gratis concedendam vltra bi-
meſtre tempus, niſi graui ex cauſa non obti-
neãt*, vbi Ly *vltra tempus bimeſtre* limitat, &
numerum dierum in ipſis contentorum, vt
multis citatis tenet Barboſa *de Dictionibus,
Dictione vlt num.* 5. ex Azeuedo, *ad legem
2. n. 1. titul. 4 lib 8. nouæ*, quare ex Tridenti-
no † Ly *vltra* eſt terminus præfixus imper- 18
tranſibilis reſpectu bimeſtris, vltra quod
pro rata temporis abſentiæ fructus non fa-
cit ſuos Paſtor abſens, etiam per vnum
diem.

Vrgetur ſecundò, quia eo ipſo, quod ſit
peccatum mortale non reſidentiæ contra
præceptum diuinum de reſidentia, abſens
non facit fructus ſuos ex Tridentino; † par- 19
uitatem autem temporis, quæ excuſat à
mortali taxauit Trident. Epiſcopis, *trimeſtre*,
& Parrochis *bimeſtre*, quod quidem vltimò
die terminatur; ergo dies alter cui multi
poſſunt correſpondere fructus, & multi &
graues caſus ſubditorum eſt vltra paruita-
tẽ requiſitam à Cõcilio, ſicut multi Docto- 20
res aſſignãt pro parua materia in die ieiunij,
duas vncias ſi quis vnam addat, dubio pro-
cul tranſgreditur materia paruitatẽ, & mor-
taliter peccat, ſic multo magis in præſenti
cum quantitas illa parua temporis aſſigne-
tur à Concilio interpretante ius diuinum,
quod non licet particulari perſonæ inter-
pretari, maximè ſi ex iure Eccleſiaſtico eſt
interpretatum & optimè Palao, *vbi ſupra
punct. 1. n. 4. in fine.*

Vrgetur tertio, quia dubio procul eſt
probabilior, & tutior ſententia aſſeren-
tium poſt *Bullam* Pij V. *quæ incipit, Pius Epi-
ſcopus, & eſt* 138. non † dari paruitatem 21
materiæ in reſtitutione fructuum, quam te-
nentur facere non recitantes, etiamſi vnam
horam omittant, cum Summus Pontifex,
pro quolibet die, & pro qualibet hora reſti-
tutionem fieri præcipiat, ſuamque volun-
tarem hanc eſſe, clare explicuit, tanquam
Dominus & Legiſlator determinãs fructus
correſpondentes horis nocturnis, & diurnis,
ſi

si non recitent, suos non facere, & sic teneri ad restitutionem, ita tenent Bartholomæus à S. Fausto, *de horis Canonicis*, q. 285. Benartius, *lib. 2. c. 11. n. 15.* Palao *tom. 2 disp. 2 punct. 7. n. 4.* Azor, 1. *p. lib. 10. c. 14. q. 7.* Vasquez, *de Beneficiis cap. 4. §. 1. dub. 8. n. 43.* Bonacina, *de horis Canonicis, q. 5. punct. 2. n. 8.* Lessius, *lib. 2. c. 34. n. 186.* Suarez, *lib. 4. de oratio. c. 30. à n. 9.* Diana, *p. 5. tract. 5. resol. 24.* Rodriguez, *in expositio. Bullæ composi. casu. 1. dubio. 1.* Ludouicus, à Cruce *ibi disp. 2. dub. 7. n. 2.* Trullench. *casu 2. n. 3.* Ledesma. 2. *p. summ tract. 9. cap. 4.* Angles, *in 4. p. de restitutio. ob. negligentiam Ecclesiasticam, art. 1.* Nauarr. *de oratio. c. 21. n. 60. & 61.* & alij quos refert & sequitur Garzia, *p. 3. c. 3. n. 27.* quare addit iure optimo, Palao, quod non sunt audiendi Soto, Lopez, Bartholomæus de Medina, & alij pauci asse-
22 rentes, quod si † Beneficiatus non recitet vno vel altero die, non tenetur aliquid restituere, cum expressè contrarium præcipiat Pius V. ego vero intelligerem hos Auctores si probabile iudicauerint, quod vno vel alte-
23 ro die non recitare non sit mortale, vt † probabile iudicat Caramuel. *ad regulam S. Benedicti disp.* 208....... satis paradoxè, sicut & plura alia moralia, ad paradoxam reduxit, ergo cum Conc. Trident. dicat quod absens vltra bimestre pro rata temporis fructus non faciat suos si vno integro die absit, fructus respondentes illi diei tenetur restitue-
24 re, quod † si minus temporis, quam vnius diei absit vltra bimestre, Parrochus ratione absentiæ nihil tenetur restituere, quia fructus respondentes Parrocho ratione sui officij non pro multitudine operarionum quæ vno die possunt esse plures quam in alio; sed pro integris diebus correspondent, sicut
25 optimè dicit Bartholomæus à S. Fausto. † Beneficiatus non tenetur restituere aliquid fructuum, si minus quod vna hora officij diurni omittat, vt si omittat duos Psalmos, quia lex ista cum pœnalis sit, quantum patitur mens legislatoris declarata; temperanda est & moderanda.

26 Concludo † cum Diana & multis ex citatis, non obstare dictis famulum omittentem vno vel altero die in anno debitum, & pactum seruitium pro salariu præsumi à Domino non obligatum iri ad restituendum partem salarij illis diebus correspondentem, ne videatur Dominus rigidus, & importunus exactor operum serui, hoc inquam non obstat quo minus dicamus omittentem officium diuinum & Parrochum non residentem non esse obligatum restituere pro rata temporis hoc est dierum absentiæ, & horarum Canonicarum omissione, quia in his casibus Dominus hoc est Ecclesia repræsentata in Concilio, & in eius Capite summo, suam voluntatem expressit dicens, *non facere fructus suos*, neque illorum Dominium acquirere, quare tanquam res aliena, hoc est fabricæ, vel pauperum, pro rata temporis debent restitui.

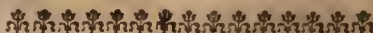
RESOLVTIO VII.

Vtrum bimestre Tridentinum possit conflari ex diebus discretis.

SVMMARIVM.

1. *An singulis hebdomadis Parrochus ruralis ad vrbem accedere possit inuisendorum Parentum aut amicorum causa, ex Lud. à Vega.*
2. *Absentia spatium singulis annis siue continuum siue interruptum nullo pacto debere duos aut ad summum tres menses excedere, ita Conc. Trid.*

DVbium septimùm, ponitur propter quemlibet Parrochum ruralem, qui vt ait, Ludouicus à Vega, *p. 4. responsio. casu.*
21. † in singulis quibuscumque hebdomadi- 1
bus ad vrbem accedebat ad inuisendos Parentes & Amicos, & ego agnoui alium qui accedebat causa alia minus honesta: dubitatur igitur an duo menses à Concilio positi, & concessi vt abesse possit Parrochus ex his diebus collectis & numeraris confici possint, & debeant; Respondetur affirmatiuè. Ita Concilium, *sess. 23. c. 1. absentia spatium* 2
singulis annis, siue continuum, siue interruptum nullo pacto debere duos aut ad summum tres menses excedere, ita de Episcopis, de Parrochis vero, *duos continuos pariter, aut interruptos.* Vnde Parrochus dum ab Episcopo accipit ab bimestre vt non resideat, tenetur computare dies illos integros, in quibus interpolarè non resedit, sed absens fuit à sua Parrochia, & aliter faciens tenetur restituere.

RESOLVT. VIII.

Vtrum Parrochus ingrediens Religionem anno nouitiatus faciat fructus suos?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus ingrediens religionem & posito ab Episcopo idoneo vicario, anno nouitiatus faciat fructus suos.*
2. *Beneficiati religionem ingredientes toto anno nouitiatus, fructus residuos faciunt suos.*

3. *In beneficij fundatione an cautum sit vt vacet beneficium absente Beneficiario.*
4. *Quandonam nouitij beneficia vacarent.*
5. *An Beneficium illius qui religionem ingreditur sit infra probationis annum alicui conferendum.*
6. *Curatus an debeat obtinere licentiam ab Ordinario in scriptis. & n. 7.*
8. *An Parrochus ad religionem transuolans, vel Episcopus Italiæ tempore nouitiatus, quamuis ex rationabili causa differatur professio, toto isto tempore non possit conferri beneficium, & faciat fructus suos.*
9. *An licentia ex causa cognita debeat esse expressa & obtenta, vt examinet an causa sit honesta & sufficiens, ex Conc.*
10. *An sufficiat quod Parrochus petat licentiam etiamsi non obtineat & quod post ingressum certiorem faciat Episcopum, vt de Vicario idoneo prouideat.*
11. *Lex priuata an sit dignior quam publica.*
12. *An eo ipso quod Episcopus contradicat Parrocho religionem ingredi volenti, summus Pontifex illi licentiam & libertatem concedit.*

1 DVBIVM octauum, vtrum † Parrochus ingrediens religionem, & posito ab Episcopo Vicario idoneo anno nouitiatus faciat fructus suos. Garzia loquens de Canonico ingrediente religionem negatiuam tuetur, *part. 3. cap. 2. num. 341. & num. 342.* de Canonico electo Episcopo Italiæ, qui Romæ debet examinari, dicit, quod tempore absentiæ fructus non facit suos, quia, & si isti sint iustè excusati à residentia, tamen fructus non lucrantur in absentia, nisi in casibus à iure expressis, qualis non est iste, quare idem fortiori iure de Parrocho ingrediente religionem aut electo in Episcopum Italiæ, quod fructus non faciat suos, sed teneatur restituere anno nouitiatus, & toto tempore, quo non examinatur Romæ. Ita tenent Dominicus *c. Beneficium. de reg. in 6.* Tuscus *lib. 2. de visit. cap. 15. n. 84.*

Sed quidquid sit de Canonicis, de quibus *infrà*, de aliis Beneficiatis etiam curam
2 animarum habentibus, certum est, † quod ingredientibus Religionem toto anno nouitiatus fructus residuos suos faciunt; ita communiter DD. quos refert, & sequitur Barbosa, *cap. Benefic. de regulari. in 6. num. 3.* Bartholomeus de Vechis *in praxi nouitiorum, disp. 8. dub. 7. num. 4. & 5.* Suarez *tom. 4. de Relig. lib. 5. cap. 16. num. 12. & 13.* Sanchez, *t. 3. Summ. lib. 6. cap. 4. num. 6. & cap. 5. num. 18.* Garzia, *de Beneficiis, p. 11. cap. 9. num. 18.* Rodriquez, *tom. 1. quæst. 37. art. 1. & 2.* Miranda, *in Manuali, tom. 1. quæst. 2. art. 5.* Hieronymus Rodriquez, *Resol. 15. in notis nu. 68.* addens ex Sanchez, *cap. 4. cit. num. 30.* quod etiamsi † in beneficij fundatione cautum 3
sit, vt vacet Beneficium absente Beneficiario certo tempore, quia in dubio censenda est voluntas Testatoris iuri communi conformis, vt tradunt *D.D. ad leg. heredes mei. §. cum ita D. ad Trebellianum.* nostra sententia videtur decisa à Bonifacio VIII. *cap. Beneficium de Regular. in 6.* cum enim ante præfatam decisionem magna esset inter Doctores controuersia, an † Beneficia Nouitij eo ipso 4
vacarent, quibusdam asserentibus ab Episcopo taxandum tempus bimestre, intra quod teneretur renuntiare; quibusdam dicentibus petendam esse ab Episcopo licentiam ad Religionis ingressum, qua non petita Beneficia, ipso iure vacabant, quas opiniones refert Archidiacon. *ad Præfatum caput Beneficium*, in quo Pontifex in fauorem religionis decidit cōtrouersiam dicens.† *Be-* 5
neficium illius, qui Religionem ingreditur, non est infra probationis annum alicui conferendum, nisi ad id ipsius accedat assensus, sed interim eidem Beneficio per alium deseruiri debebit assignata sibi congrua de ipsius prouentibus portione, Hactenus, *ibi.* & sic non superest ea dubitandi ratio.

Cæterum aduertit, & bene Garzia *n. 30.* quod † Curatus debet obtinere licentiam 6
ab Ordinario in scriptis iuxta decretum Tridentini *sess. 23. c. 1.* & si Ordinarius nollet eã dare, esset appellandum, & recurrendum ad superiorem, & idem dic de Parrocho electo in Episcopum Italiæ, dum per iter longum vadit ad examen Romæ exequẽdum, de quo militat eadem ratio ad de ingrediente Religionem, etenim antequam ap- 7
probetur ab examinatoribus, non potest beneficium suum curatum alteri conferri, sed debet per alterum deseruiri, & non vacet vsque ad præfatam approbationem, vt autem fructus percipiat, qui supersunt, licentiam in scriptis debet habere ab Ordinario.

Sed † an Parrochus ad religionem trans- 8
uolans, vel Episcopus Italiæ tempore nouitiatus, quamuis sit per biennium, vt in Societate, & sexdecim mensium, vt in nostra Religione, & quamuis ex rationabili causa differatur professio; & tempore itineris etiamsi occasione per multum temporis differatur, vt quia captiuatus à Pyratis, toto enim isto tempore non potest conferri beneficium, & Parrochus facit fructus suos, vt dicunt DD. citati, an inquam sufficiet licentia petita, & non obtenta iuxta *cap. licet de regular.* Concilium enim ideo requisiuit, quod † licentia ex causa cognita esset expres- 9
sa & obtenta, vt examinet an causa esset honesta, & sufficiens; at ingressus in Religionem, non potest dubitari, quod sit honesta causa, similiter & assensus ad Episcopatum, cum sit status perfectionis, ergo sufficit,
quod

quod licentia petatur, etsi non obtineatur, quia præsumetur, quod Episcopus ex odio,
10 aliquo illam non concedat, quare † sufficiet, quod Parrochus petat licentiam etiamsi non obtineat, & quod post ingressum certiorem faciat Episcopum, vt de Vicario idoneo prouideat. Vnde *in cap. duæ sunt leg. 19. quæst. 2.* Vrbanus II. in capitulo Sancti Ruffini sic statuit, *si quis horum in Ecclesia sua sub Episcopo populum retinet, & seculariter viuit, si afflatus Spiritu Sancto in aliquo monasterio, vel regulari canonica saluare se voluerit, quia*
11 *lege priuata ducitur, nulla ratio erit, vt à lege publica constringatur dignior est enim lex priuata, quam publica. Spiritus quidem Dei Lex est, & qui spiritu Dei aguntur filij Dei dicuntur, & quis est, qui Spiritui sancto possit dignè resistere, quis ergo hoc spiritu ducitur, etiam Episcopo contradicente, erit liber nostra autho-*
12 *ritate.* Hactenus ibi, quare † eo ipso quod Episcopus contradicat Parrocho Religionem ingredi volenti summus Pontifex illi licentiam, & libertatem concedit, sed quamuis hoc non sit improbabile non recedo à communi intelligentia Concilij Tridentini tradita à sacra congregatione, quod licentia debet esse obtenta à Superiore, illam potenti dare, & alias non facit Parrochus fructus suos.

RESOLVT. IX.

Vtrum si culpa Episcopi non nominetur Vicarius idoneus teneatur fructus restituere.

SVMMARIVM.

1. *Vtrum si per Episcopum stet non nominare Vicarium idoneum tempore absentiæ Parrochi, Episcopus teneatur restituere fructus pro rata temporis absentiæ.*
2. *Prælati aliqui & Episcopi sunt omnium Ecclesiarum Parrochialium fere Curati.*
3. *Episcopus qui omnino non prouidet de Vicario, & administratore Sacramentorum, tenetur restituere fructus sibi correspondentes ratione illius Ecclesiæ, cui non prouidet de Vicario & administratore.*
4. *An si ex omissione culpabili Vicarium non constituit Episcopus teneatur fructus restituere.*
5. *Licet Episcopus peccet contra iustitiam, quòd ex officio suo teneatur aliquid restituere.*
6. *An Episcopus teneatur restituere si ex omissione damnum temporale adueniat, vel Ecclesiæ, vel alicui ex subditis,*

VBIVM nonum, vtrum † si per Episcopum stet non nominare Vicarium 1
idoneum tempore absentiæ Parrochi Episcopus teneatur restituere fructus pro rata temporis absentiæ; vel ipsi Parrocho si per ipsum non stat, vel Pauperibus aut fabricæ Ecclesiæ: hoc dubium scitu dignum est, propter quosdam Prælatos, & Episcopos,
† qui sunt Curati fere omnium Ecclesiarum 2
Parrochialium vt sunt Archiepiscopus Hispalensis & Episcopus Calagurritanus, similiter si Parrochus absens sit de licẽtia in scriptis habita ab Episcopo iuxta formam Tridentini, ipse tamen Episcopus negligens fuit, & in culpa graui non ponens Vicarium idoneum, vt decernit eadem Sancta Synodus, & quidem in priori specie huius dubij, dubio procul existimo quod † Episcopus 3
qui omnino non prouidet de vicario & administratore sacramentorum, tenetur restituere fructus sibi correspondentes ratione illius Ecclesiæ cui non prouidet de Vicario & Administratore; ratio est præspicua, quia ipse est verus Parrochus cui datum est inseruire per Vicarios ex consuetudine, & institutione, & quia alias cum sint plures Ecclesiæ, quibus omnibus residere nequit, residet per Vicarios, aut perpetuos, aut ad nutum amouibiles, vt tradunt Gonzal. *ad reg. 8. gloss. 6. à num. 65.* & Palao *vbi supra quæst. 1. num. 4.* Ergo † si ex omissione culpabili Vi- 4
carium non constituit pro rata temporis tenetur fructus restituere, quia secus facit, nec de hoc potest esse cõcertatio, nisi in vna Ecclesia ex cõsuetudine sint plures Vicarij designati, & vno mortuo sit negligens Episcopus culpabiliter in nominatione alterius, tunc si per alios rectè & sine defectu administrantur, non tenebitur restituere aliquid, quia nullum detrimentum oues patiuntur.

In posteriori tamen specie huius dubij dicendum est, quod † licet Episcopus peccet 5
contra iustitiam, quia ex officio suo tenetur prouidere de Parrocho Vicario in absẽtia ipsius Parrochi, vt constat *ex ca. 1. sess. 23.* non tenetur tamen aliquid restituere si culpabiliter non ponat cum fructus Beneficij Parrocho accrescant, & ipse Episcopus nihil accipiat nec est aliquod ius, quod Episcopo omittenti ponat pœnam ipso facto, si tamen † ex omissione ista aliquid damnum 6
temporale adueniat, vel Ecclesiæ, aut alicui ex subditis, dubio procul tenebitur restituere Episcopus, sicut in republica ciuili gubernator, tenetur ponere ministros necessarios, quod si ex omissione damnum graue sequatur, tenetur satisfacere, vt est communis sententia.

RESOLVT. X.

Vtrum Parrochus cui datur coadiutor, cum futura ſucceſsione, ſi non reſideat, teneatur reſtituere.

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus cui datur coadiutor cum futura ſucceſsione ſi non reſidet faciat fructus ſuos, ita vt non teneatur reſtituere.*
2. *An per dationem coadiutoris non auferatur à Parrocho obligatio non reſidendi in perpetuum.*
3. *An Rector qui habet Vicarium perpetuum in eius parrochia ſiue rectoria poſsit & debeat compelli ad perſonaliter reſidendum, niſi tota cura animarum tranſlata fuerit legitimè in ſolum Vicarium perpetuum.*
4. *Aliud eſt Vicarius perpetuus cum futura ſucceſsione, aliud quod habeat totam animarum curam & adminiſtrationem.*
5. *Si Vicarius perpetuus detur Parrocho ratione infirmitatis, vel ſenectutis, an ipſo facto Vicarius habeat totalem animarum curam, & 6.*
7. *An ex conſuetudine Parrochus, qui habet Vicarium perpetuum cum futura ſucceſsione faciat fructus ſuos.*
8. *Vicaria perpetua an ſit Beneficium Curatum.*
9. *An Parrochus habens Vicarium perpetuum debeat cogi, vt perſonaliter reſideat.*
10. *Si Vicarius perpetuus detur ſolum in coadiutorem ad ſubleuanda onera Parrochiæ, non releuatur Parrochus à reſidentia.*
11. *Coadiutor in parrochialibus non releuat Parrochum in totum, ſed datur in adiutorium onerum.*

1 VBIVM decimum, an Parrochus cui datur coadiutor, cum futura ſucceſſione, ſi non reſidet faciat fructus ſuos, ita vt non teneatur reſtituere, Garcia *cap. 2. citato 3. part. num. 572.* tenet, Parrochum iſtum, non excuſari ad reſidentia, ſed ad illam teneri ac per conſequens, ſi non reſideat, non facit fructus ſuos, quod probat, quia reſidentia eſt de iure diuino, *vt ſupra* latè oſtendi,
2 & eſt hodie indubitatum, & ita † per dationem coadiutoris, non aufertur à Parrocho obligatio reſidendi in perpetuum, nec Papa hoc intendit dum coadiutorem concedit, ſed ſolũ vt ipſum adiuuet; etenim ex coadiutoris conceſſione, non aufertur à Parrocho adminiſtratio, nec transfertur in coadiutorem, tota animarum cura, & ſic declarauit ſacra Congregatio apud Barboſam, & Bellarminum, † *Rector qui habet Vicarium perpetuum in eius parrochia, ſiue Rectoria poteſt & debet compelli ad perſonaliter reſidendum, niſi tota cura animarum tranſlata fuerit legitimè in ſolum Vicarium perpetuum,* 3
hæc Congregatio, cuius alias deciſiones & declarationes adduxit ipſe Garcia, & Gonzalez, *gloſſa 6. citat. à num. 97.* adducit vnam, quæ ſatis explicat difficultatem, *ſi etiam datus fuiſſet Parrocho Vicarius perpetuus, in quem tota animarum cura atque adminiſtratio tranſlata fuiſſet à Parrocho, abdicata erit à reſidentia munere excuſandus.* Ex qua declaratione, clarè habetur, quod † aliud 4
eſt Vicarius perpetuus cum futura ſucceſſione, & aliud, quod habeat totam animarũ curam, & adminiſtrationem: primum enim poteſt eſſe, ſine ſecundo, & ſecundum ſine primo, non ſufficit ad excuſandum Parrochum à reſidentia ſine qua non facit fructus ſnos, vt decernit Trident ſed illos tenetur reſtituere.

Sed quamuis hoc ſit verum de rigore iuris Trident. interpretati à Sacra Cardinalium Congregatione, ego exiſtimo, quod † ſi Vicarius perpetuus detur Parrocho ratione infirmitatis, & ſenectutis propter quam, eſt impeditus Parrochus munia parrochialia exercere, facto ipſo Vicarius habet curam totalem animarum; qnare non videtur obligatus ad reſidendum in parrochia, ita vt ſi non reſideat non faciat fructus ſuos, & teneatur reſtituere, ſi enim ſit cæcus, aut mutus, aut omnino ſurdus; ad quid eius reſidentia deſeruiet, ſi eſt ita ſenex, vt ſit decrepitus ad quid? faciet tamen fructus ſuos, quia eſt Dominus beneficij. 5 6

Deinde ſuſpicor, quod † ex conſuetudine Parrochus, qui habet Vicarium perpetuum cum futura ſucceſſione faciat fructus ſuos; quia † vicaria perpetua, eſt Beneficium Curatum, vt tradunt Doctores, & datur præmiſſo examine de ſufficientia, & ſic eo ipſo quod datur cum futura ſucceſſione, eo ipſo haber animarum totam curam de præſenti, & tandem, quia licet Congregatio declaret, quod † Parochus habens Vicarium perpetuum debeat cogi, vt perſonaliter reſideat iuxta formam traditam à Concilio, tamen non declarat, quod non faciat fructus ſuos, & quod teneatur eos reſtituere ante omnem declarationem, ſicut tenetur Parrochus non reſidens; Concilium autem manifeſtè loquitur de Parrocho, non habente Vicarium perpetuum, non vero de illo qui habet cum futura ſucceſſione, vt legenti conſtabit, verum eſt quod † ſi Vicarius perpetuus detur ſolũ in coadiutorẽ ad ſubleuanda onera Parrochiæ non releuatur Parrochus à reſidẽtia, 7 8 9 10

quia aliud est coadiutor etiam perpetuus, aliud Vicarius perpetuus cum futura successione. † Coadiutor vt ipsum nomen sonat in Parrochialibus non releuat Parrochum in totum, sed datur in adiutorium, onerum, nisi detur in coadiutoria perpetua cum futura successione sicut dantur Canoniæ, tunc enim idem est coadiutoria ac Vicaria perpetua.

RESOLVTIO XI.

Vtrum qui tuta conscientia non residet, faciat fructus suos?

SVMMARIVM.

1. *An si quis tuta conscientia non resideat, hoc est sine mortalis peccati reatu faciat fructus suos, ita vt non teneatur restituere.*
2. *An in foro animæ liber sit Parrochus de præcepto diuino residentiæ personalis relicto Vicario idoneo.*
3. *Auctoris mens, & n.4. & n.5.*
6. *Qui non recitat pro rata omissionis non facit fructus suos & in conscientia tenetur eos restituere, ex Pio V.*
7. *Vt Episcopi possint abesse à suo Episcopatu à quibus causa legitima absentiæ sint approbandæ.*
8. *An Parrochi ex leuibus causis contrauenire possint diuino residentiæ præcepto.*
9. *Licentia in scriptis & causa cognitio & approbatio Episcopi an requiratur, tum vt fidem legitimæ absentiæ in foro externo faciant Parrochi, tum vt omnis deceptio, & inanis prætextus abscindantur.*
10. *An non ex sola scriptura, sed ex conscientia relicti fideicommissi defuncti voluntatis satisfactum esse videatur.*
11. *Lessij sententia, & n.14.*
12. *Qui possidet per contractum minus solemnem, an iuste possideat.*
13. *An per contractus iure irritos propter defectum solemnitatis essentiali transferatur dominium.*
15. *Parrochus qui re ipsa habet causam grauem absentiæ & non palliatam an teneatur fructus restituere.*

1 DVBIVM vndecimum, an † si quis tuta conscientia non resideat hoc est sine mortalis peccati reatu faciat fructus suos, ita vt non teneatur restituere, quamuis non obseruarit formam, quam Tridentinum constituit? verbi gratia, re ipsa habet quis causam grauem non residendi, quam non vult admittere Episcopus, aut alius superior potens dare licentiam; cum re ipsa sit sufficientissima non tamen admittitur, quia probari nequit, nec expedit vt in iudicium adducatur; quare † in foro animæ liber est 2 Parrochus à præcepto diuino residentiæ personalis, & relicto Vicario idoneo, qui vices suas gerat, ad negotium faciendum absens sit à sua Parrochia, dubitatur an iste fructus faciat suos, ita vt non teneatur eos restituere? nullus, quem viderim dubium attigit cum sit valde vtile & necessarium, tum pro decisione casus positi in exemplo adducto, tum similium, qui passim occurrere possunt in Episcopis & aliis animarum Pastoribus maioribus.

Et mihi videtur dicendum (saluo saniori sensu) † quod qui sine peccato mortali abest 3 à sua Ecclesia, etiamsi propter legitimam excusationem, non obseruet formam quam Concilium punit, *sess.23.c.1.* dúmodo causa se absentandi & non residendi grauis sit, quam ob motiua grauia & rationi consentanea, non expedit Episcopo manifestare; in conscientia facit fructus suos, quos non tenetur restituere ante sententiam, hoc mihi persuasum habeo, *ex anno* 1642. dum 4 essem consultus in hac ciuitate Hispalensi à grauissimo viro ex multis & grauissimis motiuis.

Primò, quia Concilium vt non residens fructus non faciat suos, & teneatur restituere supponit in illo peccati mortalis reatum, quem incurrit, & vt transgressorem diuini præcepti, pœnam priuationis fru- 5 ctuum & incapacitatis Dominij illorum ipsum punit, ergo si ex ratione congruæ & probabili homini scienti, & timorato non residet, quamuis formam Tridentinam non obseruet fructus conscientiæ facit suos.

Secundò, quia Pius V. *in Bulla suprà citata de recitatione Officij diuini*, statuit quod † qui 6 non recitat pro rata omissionis non faciat fructus suos, quos in conscientia restituere tenetur, & tamen si quis non recitet excusatur rationabiliter ex ratione probabili, cum non peccet mortaliter non recitando facit fructus suos, & non tenetur eos restituere in conscientia, ergo qui non residet non peccans contra diuinum de residentia præceptum, fructus similiter in conscientia faciet suos.

Tertiò, quia forma quam ponit Concilium, vt † Episcopi possint abesse à suo Episcopatu, vt causas legitimæ absentiæ, *à Beatissimo Romano Pontifice, aut à Metropolitano vel eo absente à suffraganeo Episcopo antiquiori residente, qui idem Metropolitani absentiam probare debebit in scriptis esse approbandas, quam formam in §. si quis autem*, statuit respectu Parrochi, ibi, *quicumque hos causa prius per Episcopum cognita & approbata abesse contigerit Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum* 7

approbandum cum debita aſſignatione merce-
dis relinquant licentiam diſcedendi in ſcri-
ptis gratiſque concedendam vltra bimeſtre,
tempus, niſi ex graui cauſa non obtineant,
iſtæ inquam formæ determinatæ à Concilio
pro foro externo ſunt ſtatutæ, & vt res de-
8 duci poſſit ad publicum iudicium, ne † Par-
rochi ex leuibus cauſis contrauenire poſ-
ſent diuino reſidentiæ præcepto: ideo enim
9 † licentia in ſcriptis, & cauſæ cognitio, &
approbatio Epiſcopi requiritur, tum vt fi-
dem legitimæ abſentiæ in foro externo fa-
ciant, tum vt omnis deceptio & inanis
prætextus abſcindantur, & vt perfectiſſima
veritas rationabilis abſentiæ reueletur, ar-
gumento manifeſto *in l quæſt. C. de fideicomm.*
vbi ſtatuitur quod pluralitas teſtium (præ-
ter duos) ad valorem teſtamenti requiritur,
ne quid falſitatis incurrat per duos forte te-
ſtes compoſitum teſtamentum; vnde iure
naturæ, validum eſt teſtamentum, minus
ſolemne duobus tantum teſtibus confectum,
ita quod legatarius tuta conſcientia retineat
legatum, vt clare habetur *l. & ſi inutiliter 2.*
10 *C. de fideicomm.* ibi. *quia † non ex ſola ſcriptu-*
ra, ſed ex conſcientia relicti fideicommiſſi de-
functi voluntati ſatisfactum eſſe videtur, &
quidem quod teſtamentum minus ſolemne
validum ſit in conſcientia, quamuis non in
foro externo communem eſſe ſententiam
fatentur Leſſius *de Iuſtitia & iure lib. 2. c. 17.*
dub. 3. num. 11. & eam egregie probat Dia-
na *p. 5. tract. 3. reſol. 19. & p. 1. tract. 8. reſol. 75.*
Comitol. *lib. 7. reſp. quæſt. 8.* & prius docuerat
Sanct. Antonius *3. p. tit. 10. cap. 3. §. 14.* addit
11 † Leſſius. *num. 31.* ea quæ dicta ſunt de ſo-
lemnitatibus teſtamentorum à quibuſdam
extendi ad contractus, donationes, Bene-
ficiorum & officiorum collationes, electio-
nes, præſentationes & ſimiles actus qui ex
diſpoſitione iuris ciuilis vel canonici requi-
runt varias ſolemnitates, ſi vero hi actus
ſolo defectu ſolemnitatis laborent, ob quam
iure poſitiuo decernantur irriti non ideo
deſinere valere in foro conſcientiæ. Ita enim
docent omnes Doctores iuris, qui tenent
teſtamentum minus ſolemne valere.

Vrgetur, ex ſententia Dominici Bannez,
22. quæſt. 62. diſp. 5 præambula. dub. vltim. pagi.
12 *mihi 163. concluſ. 2. † qui poſſidet per contra-*
ctum, minus ſolemnem, iuſte poſſidet, quo vſque
à iudice ſpolietur, nec tenetur indicare vitium
talis contractus alteri parti v.g. hæres inſtitu-
tus per teſtamentum minus ſolemne iuſte adit
hæreditatem, & poſſidet bona defuncti, & in-
13 *fra. conc. 3. † per huiuſmodi contractus iure irri-*
tos propter defectum ſolemnitatis eſſentialis
transfertur quidem dominium, ſed infirmum &
reuocabile per iudicis ſententiam. Durum
14 enim eſt (ait optime Leſſius) *num. 34.* vt qui
rem habet ex conſenſu ejus, qui poterat il-
lam tradere, cogatur ſponte ea cedere, quod
non eo tempore, vel loco, vel coram illis
Teſtibus, quos lex præſcribit, tradita fuerit
adde & tu duriſſimum eſſe & præter natu-
ralem æquitatem, quod † Parrochus qui re 15
ipſa habet cauſam grauem abſentiæ, & non
palliatam, aut confictam, ita vt ſit excuſa-
tus à præcepto diuino reſidentiæ, quia omi-
ſit ſolemnitatem requiſitam à lege humana
Concilij, non facere fructus ſuos, & teneri
ad reſtitutionem ante omnem iudicis ſen-
tentiam, quod non credam, niſi à potente
declarare, declaratum fuerit.

RESOLVTIO XII.

An Parrochus, qui per bimeſtre ſine licentia abeſt teneatur fructus reſtituere?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus qui per bimeſtre abſens eſt à ſua Parrochia ſine licentia Epiſcopi faciat fructus ſuos, & teneatur reſtituere.*
2. *Bimeſtre cum ſit paruum tempus an poſſit ſequi magnum ouibus detrimentum.*
3. *Curatus inferior qui vltra duos menſes abfuit à ſua reſidentia poteſt, & debet cogi per Epiſcopum ad reſtitutionem fructuum pro rata temporis abſentiæ, ex Sacra Congreg.*
4. *Garziæ ſententia.*

Dubium duodecimum, an qui per 1
bimeſtre abſens eſt à ſua Parrochia,
ſine licentia Epiſcopi faciat fructus ſuos, &
teneatur eos reſtituere? affirmat. Garzia
cap. 2. cit. num. 26. & 27. ex declaratione Con-
greg. dicentis, *fructus amittuntur duntaxat*
pro rata illius temporis, quo quis abeſt ſine li-
centia. Sed mihi contrarium arridet, quia
quamuis requiratur licentia Epiſcopi ad non
reſidendum, per bimeſtre vt *ſupra* dixi ex
ſacra Congregat. cæterum cum † bimeſtre 2
paruum tempus abſentiæ reputetur à Con-
cilio, ſi ex illius abſentia non ſequatur ma-
gnum ouibus Eccleſiæ detrimentum, & Cõ-
cilium non dicat, quod qui abeſt per bime-
ſtre à ſe conceſſum, tanquam paruam ab-
ſentiæ materiam teneatur reſtituere fru-
ctus, & quod ipſos non faciat ſuos. Mani-
feſtum eſt, ad hoc non teneri Parrochum;
& cum lex iſta valde pœnalis ſit ſtrictiſſima
quantum verba Concilij patiuntur eſt in-
telligenda. Vnde Sacra Congregatio in de- 3
claratione alia dixit: *Curatum inferiorem, qui*

vltra duos menses absuit à sua residentia posse & debere cogi per Episcopum ad restitutionem fructuum pro rata temporis absentia, iuxta cap. 1. sess. 23. neque ad eam requiri citationem aut monitionem, quæ declaratio eam, quam
4 adducit Garzia † per se enucleat; loquitur enim de absentia vltra bimestre, idem quod dixit de Parrocho absente per bimestre dicendum est de Episcopo absente per trimestre absque illa solemnitate quam exegit Concilium.

RESOLVTIO XIII.

Vtrum Parrochus, qui ex licentia Episcopi abest vltra bimestre, faciat fructus suos?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus qui abest vltra bimestre cum licentia Episcopi sibi concessa, ob grauem causam quæ sit in vtilitatem ipsius Parrochi, faciat fructus suos.*
2. *Propter simplicem licentiam absentiæ non excusatur quis à perceptione fructuum, sed solum excusabit eum vt non priuetur ex Felino.*
3. *Ad percipiendos in absentia fructus quæ vtilitas requiratur.*
4. *Non excusat à residentia loci super Parrochiali, nec licentia concessa ab Episcopo cum ipsam concedere nequeat, negotia tamen loci excusant ad tempus, ex Garzia.*
5. *Exemplum affertur.*
6. *Si Episcopus cognoscat & approbet causam absentia, & iudicans esse grauem, licet sit in vtilitatem ipsius Parrochi, an faciat fructus suos.*
7. *An vltra bimestre non concedatur licentia absentia Parrocho, nisi ex graui causa cognita & approbata ab Episcopo.*
8. *Multorum sententia, & n. 10.*
9. *An licet negotium quod quis per alium perficere possit, non excuset, nec Episcopus ad hoc possit dare licentiam.*
11. *Vtilitas Ecclesiæ, vel Episcopatus in communi & genericè, an excuset à residentia Parrochorum.*
12. *An ad Concilium possit quis mitti à Rege, vt suo nomine sit ipsi assistens, nisi dispensatus à Papa.*
13. *An possit Parrochus abesse, & Episcopus dare licentiam ipsi litis prosequendæ causa.*
14. *Si Episcopus concedat de facto licentiam Parrocho, vt litem prosequatur, & Parrochus bona fide absentet se, vltra bimestre, an faciat fructus suos.*

VBIVM decimum-tertium, an Parrochus, qui abest vltra bimestre, cum licentia Episcopi, sibi concessa ob grauem causam, quæ sit in vtilitatem ipsius Parrochi faciat fructus suos? negare videtur Azor 2. *parte lib. 7. cap. 5. quæst. 8. in fine. Clericus si abest causa sui commodi, vel sui negotij gerendi fructus non facit suos, etiamsi absit licentia ab Episcopo impetrata, & ex causa licita.* ita ibi, quod videtur sequi Felinus, *cap. finali de Magistris, num. 3.* dicens: *quod † propter simplicem licentiam absentiæ non excusatur quis à perceptione fructuum, sed solum excusabit eum, vt non priuetur.* & Rebuffus, *in praxi. tit. de dispensat. de non residendo, num. 60.* dicit, *quod dispensatus de non residendo nequaquam recipit fructus Beneficij, nisi concedatur hoc expressè in dispensatione.* 1 2

Deinde, quia † ad percipiendos fructus in absentia, non solum non sufficit vtilitas priuata, sed neque vtilitas Ecclesiæ, vel Episcopatus in genere, sed requiritur vtilitas Ecclesiæ in specie, & in particulari, vt docent, Ioannes Andreas, *cap. 1. num. 3. de Clericis non resident. in 6.* vbi Dominicus, *§. qui vero num. 8.* Probus, *ad Monachum, num. 29.* Rota, *decis. 222. p. 1. diuers.* 3

Tertiò, quia, id videtur declarasse sacra Congregatio, apud Garziam *num. 42.* † *non excusat à residentia loci supra Parrochiali, neque licentia concessa ab Episcopo, cum ipsam concedere nequeat., negotia tamen publica loci, excusant ad tempus.* vbi exceptio firmat regulam in contrarium, si ergo negotia publica excusant, negotia particularia non excusant; & ponit exemplum in lite ipsius Parrochi, quæ est negotium proprium & commodum ipsius Parrochi; deinde noto quod dicit*: quod Episcopus nequit dare licentiam*; & sic etiam, cum illa illegitime abest, ac per consequens non excusatur à residentia, nec facit fructus suos. 4 5

Sed nihilominus oppositum mihi videtur probabilius, quod † si Episcopus cognoscat, & approbet causam absentiæ, & iudicans esse grauem, quamuis sit in vtilitatem ipsius Parrochi, iste facit fructus suos, dummodo non sit absentia propter aliquod officium incompatibile etiam ad longum tempus cum ipso Beneficio curato, iuxta ea quæ dixi supra. Ratio, quæ me mouet est, quia concilium absolutè & absque distinctione dicit *sess. 23. cap. 1.* loquens de Curatis, *quod † vltra bimestre non concedatur licentia absentiæ nisi graui ex causa cognita & approbata ab Episcopo*, vbi concilium non distinguit, an causa cedat in commodum propriū vel 6 7

vel publicum dummodo talis sit quod per
alium, nisi per Parrochum non possit exe-
qui, vbi autem ius non distinguit, nec nos
distinguere debemus, *l. non distinguimus D.*
de recep. arbitrar. leg. Præses D. de officio Præsid.
8 † Soula, *in relectio. de censuris Cœnæ Domini.*
Narbona conciuis meus, *de appellat. Vicarij*
ad Episcopum, p. 2. q. 2. n. 37. Aldrete, *de Reli-*
gio. discip. tuenda, lib. 2. c. 28. n. 11. si enim Pa-
tres Concilij voluissent exprimere, quod
causa absentiæ non debeat cedere in pro-
priam vtilitatem, & commodum, vtique id
expressissent, *l. vnica, §. sin autem C. de caducis*
tollendis, & latè explicant Tiraq. *ad leg. si vn-*
quam, verbo libertatis n. 3. C. de reuocandis, do-
natio. Guttier. *lib. 3. pract. q. 22. n. 7.* Gonzal. *ad*
regul. 8. glos. 9. §. 1. n. 33. & glos. 42. n. 11. Cano-
nistæ, *c. ad aud. de dec. & c. 2. de transl. Prel.*
9 Ad fundamenta opposita respondetur,
quod licet negotium quod, quis per alium
perficere possit, non excuset, neque Epis-
copus possit ad hoc dare licentiam vltra bi-
mestre, tamen quando per alium exercere
nequit, & hoc ita esse approbet Episcopus;
Parrochus absens facit fructus suos.
10 Ad secundũ respondetur, quod illi D.D.
intelliguntur de licentia data non agnita
causæ grauitate, tum insuper scripsere ante
Trid. & non loquuntur de non perceptione
fructuum in conscientia ante sententiam.
11 Verum etiam est quod † vtilitas Ecclesiæ,
vel Episcopatus in communi & genericè
non excusat à residentia Parrochum, nisi à
Papa dispensetur, vnde ad Concilium gene-
rale nequit accedere, nisi expressè vocatus,
12 quamuis sit insignis Theologus, neque † po-
test mitti à Rege, vt nomine suo sit assistens
Concilio, nisi dispensatus à Papa.
Ad tertiũ respondetur, quod Sacra Con-
13 gregatio optimè dixit, quod † causa prose-
quendæ litis non potest Parrochus abesse,
nec Episcopus potest ad hoc dare licentiam,
quia hoc potest per alium præstare, nisi for-
san ipse esset insignis Legista vel Canonista,
& nullus alius ita benè id munus præstabit,
tunc enim videtur posse, ex hac causa licen-
tia ad aliquod tempus vltra bimestre con-
cedi, & faciet fructus suos, nec de hoc casu
loquitur Sacra Congregatio.
14 Sed † si Episcopus cõcedat de facto licen-
tiam Parrocho vt litem prosequatur, & Par-
rochus ipse bona fide absens fuit, vltra bi-
mestre? Respondetur quod facict fructus
suos, quia bona fides ipsum excusat, à pec-
cato mortali, contra præceptum diuinum:
& sic in foro conscientiæ tutus est non re-
stituendo fructus Beneficij.

RESOLVT. XIV.

Vtrum si Papa sine iusta causa det licentiam Parrocho non residendi, iste faciat fructus suos?

SVMMARIVM.

1. *An si Papa concedat licentiam Parrocho sine iusta causa non residendi, faciat fructus suos.*
2. *An Papa nec cum causa nec sine illa possit propriè dispensare in iure diuino positiuo.*
3. *An si Pontifex interpretetur sine causa, an hæc interpretatio quæ latè dispensatio est, sit irrita.*
4. *An si Papa dispenset in voto, matrimonio rato & residentia Pastorum sine causa nulla erit eius dispensatio, & n. 5.*
6. *An si aliquis per simplicitatem Pontifici causam falsam allegauit, vt non resideret, & Papa dispensauit, an faciat fructus suos. & n. 7.*
8. *An dispensatio subreptitia in exprimenda falsitate impugnari possit.*
9. *Multorum opiniones afferuntur.*
10. *An si Pontifex sine causa dispenset, in eo quod qui sine legitima causa non residet faciat fructus suos, sitque liber ab illorum restitutione, an dispensatio valida sit.*
11. *Auctoris mens.*
12. *An obligatio restituendi fructus sit de iure naturali & diuino.*
13. *Licet Pontifex dispensando sine causa in residentia Pastorum, cum dispensatio nulla sit non excusat eos à mortali peccato commisso contra præceptum Diuinum.*
14. *Pontifex dispensando in propriis legibus vel latis à Concil. generali, & si peccet mortaliter aut venialiter, an dispensatio valida sit.*
15. *Quæ pœna lata à Tridentin. cum iure naturali.*
16. *Py V. sententia.*

DVBIVM decimum quartum, an si 1
Papa concedat licentiam Parrocho
sine iusta causa, non residendi, iste faciat
fructus suos itavt in conscientia non tenea-
tur restituere? duplex inuoluitur in hoc
dubio difficultas. Primò, an possit sine cau-
sa dispensare in præcepto diuino, de resi-
dentia Pastorum communis est certaque
sententia, quod † Papa nec cum causa ne-
que sine illa potest propriè dispensare in 2
iure diuino positiuo (quidquid dicant ali-
qui Canonistæ) qui videntur confundere

ius diuinum cum iure Canonico orto ab Apostolorum tempore (sicut ieiunium quadragesimæ ab aliquibus Patribus dicitur à iure diuino) vt latè tradit Castr.Palao *to.1. tract.3 disput.6 punct. 3 à n.5.* quem sequitur Diana *p.8.tract.3.resol.2.* non enim propriè dispensat in iure diuino positiuo, aut naturali, sed illud interpretatur, quod in his circunstantiis non currit eius obligatio, vt explicat D.Thom. *1.2.quæst.88.art.12.* & ibi Dominus Caietanus, *quæst.97.art.4. ad 3.* & *quodlibet 4.art.13.* & *quodlibet 9.art.15.* quare † si sine causa, & ratione motiua sufficienti illud Pontifex interpretatur hæc interpretatiò, quæ latè dispensatio dicitur irrita & nullius efficaciæ, quātum ad releuandum ab obligatione præcepti diuini, peccatque mortaliter Pontifex si sine causa in præcepto diuino dispensat declarando non obligare in hac circunstantia sine sufficienti causa; quare † si Papa dispenset in voto, matrimonio rato, & residentia Pastorum sine causa nulla erit eius dispensatio, non enim accepit à Deo potestatem dispensandi pro libito, sed iusta causa intercedente, alias esset illi talis potestas concessa non in ædificationem, sed in destructionem; nec esset dispensator fidelis & prudens, sed dissipator imprudens, & infidelis ita D. Tho. *vbi supra*, Vasquez *12. disput. 188. num. 17.* Salas *de legibus disput 20. num. 30.* Sanchez *de matrimonio disput.17.num.3.* Suarez *tom.1. de religio lib.6.de voto, cap. 17. & de legibus lib. 7. cap. 9.* & constat *ex cap sunt quidam, cap. contra statuta ex cap omne, quod l. 25.q1.*

3

4

5

Si tamen quis per simplicitatem, aut ignorantiam allegauit Pontifici causam falsam, quam Pontifex iudicauit veram secundum allegata, vt dispensaret, in voto vel residentia, & vt non residens faceret fructus suos, nec teneretur illos restituere; existimo quod licet dispensatus propter ignorantiam & simplicitatem excusaretur à non residendo, & à non implendo votum, tamen obligatio iuris diuini semper manet, quia dispensatio nulla fuit argumento, *ex capite, super litteris de rescriptis*, cæterum quantum ad legem humanam de percipiendis fructibus videtur, quod iste maneat dispensatus, quamuis ignoranter allegauerit causam falsam.

6

7

Sicut Basilius Pontius *lib. 8. de matrim. cap. 16 num. 5.* quod magis explicat, *capite 17. num. 41.* dicens, quod † dispensatio subreptitia in exprimenda falsitate impugnari non potest, & transit in rem iudicatam, quoniam Ordinarius cui commissa est dispensatio facta in formatione iudicauit secundum allegata esse causas veras, dispensatio est bona & matrimonium validum, sed hanc sententiam † Pontij latè impugnant Castro Palao, *vbi supra punct. 16. §. 5. num. 4.* & Sanchez *lib.8.de matrimonio disput. 2. num.56.& 57. ex cap. super litteris de rescriptis*, vbi Abbas *num. 4.* tamen sententia Basilij probabilitate non caret, vt ab ipso egregiè explicatur, *num. 42. citato* quamuis enim rescriptum, & dispensatio in falsitate fundetur, tamen quia ignoranter & per simplicitatem facta est relatio, videtur Pontifex de plenitudine potestatis dispensare iuxta doctrinam ad præfatum, *caput super litteris, num. 7.* sed opinio Sanchez in praxi sequenda.

8

9

Secunda difficultas in hoc dubio est, † an si Pontifex sine causa dispenset in eo quod qui sine legitima causa non residet faciat fructus suos, sitque liber ab illorum restitutione dispensatio valida sit & non residens tutus sit in conscientia non restituendo? 10
Vasquez *de Beneficiis cap. 4. §. 2. dub. 4 numero 155.* negat sic asserens. † *existimo secundo non posse immunem ab hac obligatione residendi alias restituendo quemquam effici per Pontificem, nisi ex causa adeo rationabili, quæ sufficiat tollere naturalem obligationem residendi*, fundamentum ipsius est, quod obligatio restituendi fructus est de iure narali & diuino est ipsa residentia, quia sicut in hac validè Pontifex sine causa non dispensat, ita neque in fructuum restitutione, quæ obligat & residentia personalis. 11

Ego quidem existimo, quod † licet Pontifex dispensando sine causa in residentia Pastorum, cum dispensatio nulla sit non excusat illos à mortali peccato commisso contra præceptum diuinum; potest tamen valdè dispensando in decreto Tridentino *sess. 23. cap. 1.* facere quod non restituat fructus & quod illos faciat suos, vel quod 13
possit vti Bulla compositionis, vel quod ad illos restituendos expectetur sententia declaratoria iudicis competentis, ratio est perspicua, quia † Pontifex dispensando in 14
propriis legibus, vel latis à Concilio generali (quod possit facere indubitatum est apud Catholicos rectè sentientes, etsi id faciat sine causa, sed pro sua libera voluntate) etsi peccet mortaliter aut venialiter iuxta varia Doctorum placita, tamen dispensatio valida est, vt tenent omnes citati in prima difficultate, atqui Parrochus non residens faciat fructus suos ita quod sit incapax dominij illorum, & sic in conscientia teneatur eos restituere ante omnē declarationē, & sine potestate componendi se per bullā cruciatæ, teneaturque illos dare pauperibus, vel fabricæ Ecclesiæ, hæc inquā omnia sunt † pœnæ latæ à Trident. cū iure naturali ad hoc nō sit obligatus Parrochus absēs vt suprà probaui, ergo validè in hoc 12

hoc dispensat, etiãsi nullã habeat causam ad dispensandum, & quidem hæc omnia relata pœnas esse de nouo impositas à Concilio Tridentino constabit ipsum legenti, § *si quis*
16 *autem*, hoc idem monstratur, quia † Pius V. iuxta Concilium Lateranense, statuit quod Beneficiarius non recitans Officium Diuinum fructus non faciat suos, & eos in conscientia teneatur restituere, quam pœnam posse à Papa valide relaxari, etiam sine causa indubitatum est, apud antiquos & modernos Canonistas, & sequuntur plures Theologi, vt suprà dixi, ergo pari modo in simili pœna statuta pro non residentibus Pastoribus.

RESOLVTIO XV.

Vtrum Episcopus ex iusta causa non residens gaudeat alternatiua?

SVMMARIVM.

1. *Vtrum Episcopus non residens per trimestre à Concil. concessum gaudeat alternatiua.*
2. *An vt gaudeant alternatiua Episcopi debeant verè & personaliter residere in suis Diœcesibus & Ecclesiis.*
3. *Multorum DD. sententia.*
4. *Quid dictio verè requirat.*
5. *Alternatiua forma dicitur vera & personalis residentia.*
6. *An Episcopi absentes alia ex causis enumeratis à Concilio, debeant gaudere alternatiua.*
7. *Contraria sententia affertur & verior.*
8. *Quo tempore gaudere debeant Episcopi alternatiua.*
9. *Sub diuersis Pontificibus diuersa fuit alternatiua.*
10. *Residentiam diuersi Pontifices diuersimodè intellexere.*
11. *Alternatiua cum sit gratia, Pontifex pro libito potest addere & explicare conditiones sub quibus illam facit.*

1 VBIVM decimum-quintum vtrum † Episcopus non residens per trimestre à Concilio conceessum, vel alias ex iustis causis, quas idem Concilium approbat v. g. propter assistentiam in Concilio generali, vel euidentem totius Ecclesiæ, vel reipublicæ vtilitatem, quam approbat sua licentia summus Pontifex, gaudeat alternatiua? de materia huius dubij latè tractant. Garzia, *de Beneficiis, part.* 5. *c.* 1. *à n.* 461. Barbosa, *de potestate Episcopi, alleg.* 53. *à n.* 35. Gonzalez, *ad regulam* 8. *cancellariæ glos.* 43. *à n.* 84. Castro Palao, *tom.* 2. *tract.* 13. *disp.* 2. *punct.* 23. §. 2. & quidem hodie iuxta verba, *regul.* 8. quæ conseruatur à tempore Sixti V. Pontificis, qui ad alias regulas alternatiuæ Pij V. & Gregorij XIII. addidit illa verba, *vt † gaudeant* 2
alternatiua debent Episcopi esse residentes verè ac personaliter in suis Diœcesibus aut Ecclesiis, quare Barbosa, *in collectaneis ad Concilium, sessio.* 6. *cap.* 1. *num.* 7. sic loquitur. *Episcopum non residentem in sua Diœcesi alternatiua non gaudeat*, referunt decisum † Galet. *in mar-* 3
garita casuum conscientiæ verbo Episcopus. Stephan. Gratian. *disceptatio forens. c.* 156. Aloysius Riccius, *in praxi, decision.* 540. *alias* 462. Gonzalez, *ad regulam* 8. *cancellariæ, glossa* 43. *num.* 84. *etiam si absit ex causa à Concilio approbata vel alias pro exercitio sui officy prout Sanctissimum.* Respondisse referunt Garzia, *p.* 5. *cap.* 1. *num.* 463. Ioannes Antonius Mosobri, *in praxi habenti concursum præludio* 23. *dubio* 3. *in vltima impressione, ego ipse allegat.* 53. *num.* 35. *& tract. de Canoni. c.* 14. *n.* 23. *quia † particula verè quæ ad præsens reperitur* 4
in modernis regulis cancel. veram requirit præcisam residentiam, vt docent Garzia, *num.* 467. Moneta, *de optione canonica cap.* 3. *nu.* 79. *ego ipse dicto cap.* 14. *num.* 23. Hactenus ille, quibus addo ego Castro Palao, *vbi suprà, nu.* 2. Rotæ decisionem pro maiori parte Dominorum, *in vna Segouiens. Beneficy* 26. *Marty* 1604. *& aliam eluens Beneficy, coram Card. Bonon. post Orig.* 15. *die* 30. *Marty anno* 1602. *num.* 2. *vbi † alternatiuæ forma dicitur vera &* 5
personalis residentia; vnde excluditur residentia ficta fictione iuris, quod verum est iuxta regulam Sixti V. nam iuxta Bullam & Regulam alternatiuæ Py V. sic loquitur Cardinalis Bellarminus in obseruationibus doctrinæ, capit. 1. *sess.* 23. *littera E.*

Sed quæritur † an Episcopi absentes, alia ex 6
illis causis innumeratis à Concilio, debeant interim gaudere alternatiua, de iure videtur, quod sic: quia dicuntur legitimè vt per Concilium, hic tamen verba Concily disponunt, quod debeat esse præsens in Diœcesi. † Contrarium 7
videtur verius, & est fundata in fauorem residentis; præsens autem dicitur, qui par est sensibus corporis, secundum glossam communiter receptam, in Clementin. Dudum in verbo præsentari, de sepulturis. Rochus de Curtis, *de iure patronatus, colum.* 3. *vers.* 3. *quæro, sed quantum alia Bulla alternatiua sub Pio V. edita excipit has absentiæ causas fuit in congreg. resolutum, quod † gaudere debeant alternatiua sub die* 9. 8
Iulij 1573. *quia absens ex iusta causa non videtur abesse cap. ex parte, el.* 2. *de Clericis non residentibus & alternatiua sunt Episcopis odiosa, cum ipsi habeant intentionem fundatam in iure communi.* Staphil. *de grat. expectat. nu.* 27. *fol.* 5. Hactenus ibi.

Nec mirum, cuique videri debet, quod † sub diuersis Pontificibus diuersa fuerit al- 9

ternatiua, etsi enim gratiam alternatiuæ, qua duos menses ex octo, quos sibi reseruauit Pontifex Episcopis, Archiepiscopis, & Patriarchis concedat, vt possint si resederint in illis Beneficia vacantia, quæ alias non fuerint affecta, & reseruata Sedi Apostolicæ ad libitum prouidere; tamen illam condi-
10 tionem scilicet † residentiam diuersi Pontifices diuerso modo intellexere, & explicarũt Greg. enim XIII. in sua regula addidit verbum, *personaliter*, Pius V. in sua posuit, *si resederint iuxta dispositionem Cõcilij Tridentini*, quæ verba patiuntur interpretationem de residentia personali, per fictionem iuris, qua, quis personaliter dicitur adesse quando parum abest; vt explicuit Tridentin. *sess.* 23. *c.* 1. At Sixtus V. in sua regula ad ly *personaliter* addidit *verè*, exclusit residentiam fictam fictione iuris, ex quacunque causa quamuis licita, ex illa proueniat, cum
11 enim † hæc alternatiua gratia sit, Pontifex pro libito potest, addere & explicare conditiones sub quibus illam facit, & sic qualibet gratiæ consequendæ conditione deficiente gratia non subsistit.

AMPLIATIONES
Regulæ Sixtinæ.

Sed huius alternatiuæ regulam Sixtinam, quam hodie in praxi obseruat Cancellaria Pontificia; aliquibus ampliationibus, & limitationibus, claritatis gratia enucleabimus.

SVBRESOLVT. I.

Non datur paruitas materiæ in distantia à Diœcesi.

SVMMARIVM.

1. *Etiamsi Episcopus parum distet à sua diœcesi, an detur paruitas materiæ & numero* 2.
3. *An Ly* apud suas diœceses, *idem sit quod* intra illas.
4. *An aduerbium* verè *intra diœcesim existentiam explicet.*

1 AMPLIATVR primò, etiamsi † Episcopus parum distet à sua diœcesi, ita quod in hoc non detur paruitas materiæ, taliter quod etiamsi per centum & minus passus sit distans à suo territorio, non gaudeat alternatiua, ita Garzia *vbi supra num.* 446. Barbosa *alleg. cit. num.* 54. Palao §. 2. n. 2. Gonzalez. *gloss.* 43. *à num.* 11. & sic decisum est in Rota *anno* 1604. *die* 26. *Martij in causa beneficij Segob.* quod Illustrissimus D. Maximilianus de Austria *anno* 1603. prouidet ab- 2
sens à sua Diœcesi solum per quatuor milliaria, & idem esset si solum per viginti passus iuxta regulam Sixtinam, quæ requirit *verè* & *personaliter residere* in sua Diœcesi; & ly *vere* omnem omnino fictionem iuris excludit, cum includat veram existentiam in sua Diœcesi & pedum in ipsam realem possessionem, quam excludit quæcunque minima distantia, vnde † ly *apud suas Diœce-* 3
ses, idem est, quod *intra illas*, quamuis enim, *apud*, in iure idem sit, quod *prope lege ii apud quem. D. de acquir. hæreditat.* & *leg.* 11. *apud quem D. de verbor. signif.* & alijs iuribus apud Barbosam *de dictionibus dict.* 40. *num.* 2. tamen vt notant Palao, & Gonzalez *n.* 44. in præsenti denotat idem, quod necessario est dicendum propter aduerbium *vere*, † quod existentiam intra Diœ- 4
cesim explicat, nam *ab eo, quod res est, vel non est propositio, & locutio redditur vera, vel falsa*, & veritas omnem fictionem excludit, & includit proprietatem. Legantur Gonzalez *glossa* 15. *num.* 15. Farinacius *in praxi part.* 4. *consil.* 76. *num.* 8.

SVBRESOLVT. II.

Vtrum si Episcopus absens sit timore mortis non gaudet alternatiua?

SVMMARIVM.

1. *Etiamsi Episcopus absens sit timore mortis cadente in constantem virum, vtrum gaudeat alternatiua.*
2. *Licet Episcopus violenter detineatur, ne suum ingrediatur territorium, an in alieno gaudere possit alternatiua.*
3. *Gonzalez sententia.*
4. *Ratio difficultatis expenditur.*
5. *Pontifex solum excludit à priuilegio alternatiuæ Episcopos, qui voluntariè absunt.*
6. *Qui violentia excluditur à sua Diœcesi, & absque voluntate id faciat, an debeat priuari ab alternatiua priuilegio.*
7. *Qui conditionem ponere incipit, & habet temporis tractum, an impediatur violenter, quod gaudeat alternatiuæ priuilegio, & n.* 8.
9. *Si quis ob delictum confugiat ad Ecclesiam, an gaudeat immunitate Ecclesiastica.*
10. *Episcopus expulsus per violentiam, aut per eandem detentus ingredi suam Diœcesim est affectus pro ipsa residentia.*
11. *Suarezij sententia.*
12. *Si Episcopus residens in sua Ecclesia capitur à Turcis, Pyratis, & violenter ducatur*

ducatur incaptiuitatem, an gaudeat alternatiua.

1 AMpliatur secundò † etiamsi Episcopus absens sit timore mortis cadente in constantem virum, vel quia violentia potentis impeditur ingressum, aut violentia excludatur à Regno, & sua Ecclesia cuius immunitatem defendit. Ita Palao *n.* 3. quia (inquit) negari non potest te in supradicto casu *verè & personaliter* à tua Diœceti abesse; ergo in supradicto casu cessat concessio alternatiua, nam esto tibi impossibile sit, *vere & personaliter* residere, illud sufficit, quominus alternatiuam sub conditione personalis residentiæ concessam non
2 habeas. Secundò, quia licet † Episcopus violenter detineatur, ne suum ingrediatur territorium, in alieno nequit nisi ex priuilegio dato. *Clem.* 1. *de foro competent.* iurisdictionem contentiosam ex iure, cum ergo nullibi habeatur quod inuoluntariè non residens gaudeat alternatiua, fit quod in illo casu gaudere illam non possit.

3 Sed Gonzalez, *glossà* 43. *n.* 200. *ad præfatam regulam* 8. contrarium tenet, quod in his casibus gaudet priuilegio alternatiuæ; quod & ego verius existimo, quādo extrinseca violentia per detentionem iniustam, qui vel detinetur ne diœcesim ingrediatur,
4 vel iniustè cogitur, vt egrediatur; † ratio est, quia quando violentia extrinseca coactus Episcopus detinetur ingredi, aut cogitur egredi, nulla data occasione irrationabili ab ipso, sed vel ob defensionem Ecclesiæ, vel iustitiæ, aut miserabilium personarum, ad quam tenetur ex vi residentiæ in officio suo, quantum est ex se, *vere & personaliter* residet, quamuis iniustè per violentiam ab exercitio residentiæ impeditur in executione à maiore vi & potestate, à qua excluditur ipso renuente, & repugnante; ergo non videtur hoc venisse in mentem Pontificis, vt hunc Episcopum à residentia violenter exclusum, ipse excludat à gratia alternati-
5 uæ; quare illis verbis Pontifex solum excludit ab hoc priuilegio illos, qui voluntariè absunt, quamuis ex iustis causis, etiam approbatis à Concilio, & à Papa, quia voluntarius recessus apponitur verbis regulæ, quandiu apud Ecclesias suas vel Diœceses
6 *vere & personaliter* resederint; † qui enim violentia extrinseca excluditur à sua Diœcesi, absque voluntate id faciat, & quidem valdè durum est velle excludere à priuilegio eum, qui violentia extrinseca impeditur ponere conditionem, quam ipse voluntariè vult exercere, vt enim, quis non gaudeat priuilegio concesso sub conditione requiritur, vt voluntariè conditionem non
7 ponat, qui enim † conditionem incepit ponere, & cum habeat temporis tractum, impeditur violenter, mihi videtur omnino dicendum, quod gaudeat priuilegio. Deinde quia vt optimè Bellarminus, Regula ista facta est in fauorem residentiæ, ne quis voluntariè absit à suis ouibus, etiam ex causa 8
iusta & rationabili, quando autem, quis violentia extrinseca abest, & est exclusus vel detinetur ne adsit, & si non resideat propriè non dicitur ipse non residere.

Totum hoc confirmatur, quia † si quis 9
ob delictum confugiat ad Ecclesiam gaudeat immunitate Ecclesiastica, itavt hoc priuilegio tuetur, dum est intra Ecclesiam, & esse intra illam est conditio posita, vt gaudeat immunitate, taliter, quod si voluntariè etiam ob metum cadentem in cōstantem virum exeat ab Ecclesia potest capi, & non gaudet priuilegio, cæterum si violentia, vi aut dolo extrahatur per quascunque personas, & si non sint ministri iustitiæ gaudet priuilegio immunitatis, vt docent Megala 3. *p. lib.* 4. *cap* 2. *quæst.* 1. *num* 52. Peregrinus *de immunitate Ecclesiæ cap.* 20. *num* 324. Genuensis *in praxi cap.* 17. *num.* 5. vbi refert *anno* 1598. sic iudicatum fuisse in euria Archiepiscopalis Neapoli, vt refert & sequitur Diana *p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 16 ergo pari modo dicendum in priuilegio alternatiuæ concesso Episcopis *vere & personaliter* residentibus.

Cuius ratio me quidem iudice videtur manifesta, quia talis † Episcopus expulsus 10
per violentiam, aut per eandem detentus ingredi suam diœcesim, est affectus pro ipsa residentia, quia iniustè expoliatur; ergo ad quemcunque transierit locum, semper habet priuilegia residentiæ, sed reus vi expulsus ab Ecclesia gaudet priuilegio immunitatis. Quare non approbo sententiam Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *lib.* 3. *cap* 13. *num.* 17. † dicentis, quod si reus inueniatur à 11
iudice extra Ecclesiam quacumque ratione, etiam per violentiam si non dimanet ab ipso iudice potest capi, nec reus gaudet immunitate, hoc mibi non probatur, quia licet iudex non teneatur inquirere causam per quam reus inuenitur extra Ecclesiā, & sic possit contra ipsum procedere, tamen eo ipso, quod sibi iuridicè constet talem reum, per violentiam fuisse exclusum tenetur illum restituere Ecclesiæ, quia vere gaudet eius immunitate, à quo iniustè est expoliatus. Vnde † si Episcopus residens in sua 12
Ecclesia capitur à Turcis, Pyratis, & violenter ducitur in captiuitatem, iste talis gaudet alternatiua; & sic respondi Romæ interrogatus *anno* 1625.

SVBRE

SVBRESOLVT. III.

Vtrum gaudeat alternatiua si sit in loco exempto intra Diœcesim?

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus gaudeat priuilegio alternatiuæ, etiamsi verè & personaliter resideat in aliquo loco exempto, sito tamen intra Diœcesim suam.*
2. *An homines in isto loco morantes sint huius Episcopi oues.*
3. *Gonzalez sententia.*
4. *An Episcopus in loco exempto suæ Diœcesis versans, sit apud Diœcesim suam.*
5. *An Episcopus habeat iurisdictionem*, in habitu.
6. *Si Episcopus recreationis causa vel alio motiuo commoretur in aliquo Monasterio Regularium exempto, an valeat tunc vti alternatiua.*

1 Ampliatur tertiò, quod † Episcopus non gaudeat priuilegio alternatiuæ etiam si verè & personaliter resideat in aliquo loco exempto, sito tamen intra Diœcesim suam, ita Garzia, 5. *p. c. 1. n.* 704. quem sequitur Palao, *vbi suprà, n.* 10. quia locus iste cum sit exemptus eo quod in illo nisi specialibus casibus à iure sibi concessis nullam iurisdictionem valeat Ordinarius nullum exercitium residentiæ Pastoris in suas oues, quas ligare, aut soluere potest intra illum locum existens, quare idem est in illo loco existere ac extra Diœcesim, vt latè Ludouicus Gomez, *in § statuto c. 2. de constit. in* 6. ex Felino *in cap. graue, n. 2. de Officio Ordinary*, homines
2 enim † illo in luco morantes oues non sunt huius Episcopi, atque ita residentia Episcopi in loco exempto suæ Diœcesis non est quæ expostuletur in alternatiua cum ibi Episcopus resideat corpore, non iurisdictione, nisi fursan tunc occurrat occasio exercendi vires suæ iurisdictionis in casu à iure sibi concesso.

3 Cæterum Gonzalez, † vir peritissimus in hoc genere intelligentiæ regularum Cācellariæ, quas singulari eruditione & ferè omnium applausu est commentatus. *Regula* 8. *glos.* 43. *qu. 7. n.* 187. contrarium tenet, quod mihi verius & conformius Pontificum intentioni videtur, & & hoc discursu, primo quia ad hoc vt Episcopus gaudeat alternatiua solum exigitur, in regula quod *apud Ecclesias & Diœceses suas verè & personaliter*
4 *resideat*; sed, qui est † in loco exempto suæ Diœcesis est apud Diœcesim suam, ergo apud illam residet formaliter quantum ad effectum alternatiuæ, probatur minor, quia locus exemptus, pertinet ad Diœcesim, *cap. cum Episcopus de officio Ordin. in* 6. *& Clem. II. de priuilegiis*, vnde Episcopus in his locis exemptis suæ Diœcesis pluribus in casibus exercet iurisdictionem, *c. 1. de priuilegiis in* 6. Trident. *sess. 7. c. 8. & sess. 21. c.* 8 & alibi; quare antequam succedant isti casus † Episcopus habet iurisdictionem *in habitu*, & sic 5
non solum ibi residet materialiter, & hoc aliter, sed aliquid amplius habet ratione cuius residet formaliter, cum enim residentia expostulata ad alternatiuam odiosa sit, vt notat Bellarminus, *vbi suprà*, cum sit grauamen à iure communi alienum, & ita qualiscumque vera & personalis residentia sufficit, & quis dicat quod si Episcopus recrea- 6
tionis causa vel alio motiuo commoretur in aliquo Monasterio Regularium exempto non valeat tunc vti alternatiua, & quod beneficium ibi ab eo prouisum, possit impetrari, quare fundamenta Palao ex dictis ruunt.

SVBRESOLVT. IV.

Vtrum gaudeat si sit dispensatus in residentia?

SVMMARIVM.

1. *Si Episcopus sit dispensatus in residentia an gaudeat alternatiua priuilegio.*
2. *Clemens VIII. noluit concedere cuidam Episcopo exercenti officium Inquisitoris generalis in curia Regis Catholici, & non residenti, quod etsi fructus faceret suos, posset gaudere alternatiuæ beneficio.*
3. *Acceptatio alternatiuæ facta ex vi regulæ habet vim cuiusdam contractus nominati permutationis, & n.* 4.
5. *Quandonam Episcopus illa permutatione, & alternatiuæ priuilegio non gaudeat.*
6. *An Episcopi qui absunt ex causis à Concil. approbatis gaudeant alternatiua.*

Ampliatur quartò, † etiāsi Episcopus sit 1
dispensatus in residentia & quod non residens, *personaliter & verè*, faciat fructus suos si expresè in dispensatione non dicatur gaudere alternatiua, illa non gaudet, quamuis fungatur munere Inquisitoris generalis, aut Præsidis consilij, alterius Regij & non sit alius qui possit tale munus & officium exercere, ita omnes citati, sic aiunt Masibrius, *in praxi habendi concursum, prælud.* 23. *dubit.* 3. Garzia, *part. 5. c. 1. n.* 463. Barbosa, *alleg.* 53. *num.* 35. declarasse Sanctissimum & Gonzalez, *glos. 43. n.* 84. refert † Clem. VIII. 2
noluisse concedere cuidam Episcopo exercenti officium Inquisitoris generalis in curia Regis Catholici & non residenti, quod etsi fructus faceret suos, posset gaudere beneficio alternatiuæ, quo non gaudere Episcopum

copum Inquisitorem generalem tenuit Rota apud Farinacium. *in postrem dec.64.coram Cardinali Bonon.num.3.& 4.*

3 Ratio est, quia † acceptatio alternatiuæ facta in vi regulæ habet vim contractus nominati permutationis, in qua Papa ex octo mensibus anni quatuor communicat Episcopo, iste vero ex quatuor sibi communicat duos; fit tamen his contractus sub ea conditione, quam Papa ponit, vt alliciat ad residentiam, & Episcopus acceptat si *vere*
4 *& personaliter* resederit, ergo ista conditione non posita ex voluntate, quamuis sancta & honesta non adimpletus est contractus & ita Episcopus illa permutatione ex voluntate, quamuis sancta & honesta non ad
5 impletus est contractus, † & ita Episcopus illa permutatione & alternatiuæ priuilegio nō valet gaudere, vnde illa nō gaudet, etiāsi non resideat quia vocatus vadit ad Concilium siue generale, siue prouinciale sit, siue speciali priuilegio, quod id concedat sicut concessit Paulus I V. Episcopis interessentibus Concilio Tridentino, vt refert Garzia *vbi supra num.* 467. quia voluntarie *vere & personaliter* non resident; quam conditionem posuit Pontifex in præfato loco, contra permutationes vt duos menses vltra quatuor qui competebant Episcopis concessit, verum est quod adest sufficiens cau-
6 sa & rationabile motiuum † vt illi qui absunt causis à Concilio approbatis gaudeant alternatiua ex speciali indulto, & priuilegio.

LIMITATIONES eiusdem Regulæ.

SVBRESOLVT. V.

Gaudent Eminentiss. Cardinales ex priuileg. o.

SVMMARIVM.

1. *An Episcopi Cardinales ex Priuilegio Pontificis gaudeant alternatiua.*

1 LIMITATVR primò, in Episcopis Cardinalibus, isti enim ex priuilegio Pontificis non habent alternatiuam, sed omnes menses habent suos ad prouidendum omnia Beneficia vacantia non reseruata summo Pastori speciali reseruatione vt latè & doctè discutit Garzia *vbi supra ex num.* 34.*& seqq.* Et quantum ad hanc regulam de alternatiua & similes verum est illis non ligari Eminentiss. Card. vt tradunt Barbosa *de Cardinal.quæst.6.* Azor *part.1.lib.5.c.11.q.5.* Puteus. *l.1.decis.95.n.1.* & alij.

SVBRESOLVT. VI.

Vtrum non teneat Regula in duobus mensibus fixis.

SVMMARIVM.

1. *An in duobus mensibus fixis Iunio & Decembri non teneat regula.*
2. *An alternatiua remoueat obstaculum reseruationis Pontificia, & n.5.*
3. *Quandonam Ordinarius non cogatur vti priuilegio alternatiua.*
4. *Qua sententia in fauorem DD. Episcoporum afferatur.*
6. *An si attendantur duo menses fixi aliàs competentes iure ordinario in illis alternatiua non sit remotio obstaculi per se & ex vi priuilegij.*
7. *An in alternatiua sit quidam contractus permutationis sub conditione, si Episcopus resideat, quam ponit Pontifex.*
8. *An sint alij menses qui non maneant affecti reseruationi.*
9. *Propter quod tota alternatiua dicatur remotio obstaculi, & permutatio.*
10. *An ex vi permutationis contractus sub conditione residentia, sibi Papa reseruauit sex menses, si Episcopus non resideat.*
11. *An post acceptationem alternatiua menses suos Martium & Septembrem ita acceptauit Pont. quod Episcopus, siue resideat, siue non in illis beneficia vacantia prouidere nequit, & n.12.*

LImitatur secundò, in duobus mensibus 1 Iunio & Decembri qui dicuntur fixi qui & si ponantur in sex mensibus, in quibus per Alternatiuam potest Episcopus prouidere Beneficia, tamen illi competebant iure ordinario secundū quod nō erāt reseruati Pontifici, & sic Episcopus quamuis non resideat potest prouidere beneficia in illis vacantia; & si enim in alternatiua ponantur est per accidens & gratia solum demonstrationis non nouæ cōcessionis, primò quia † alternatiua remouet obstaculū reserua- 2 tionis Pontificiæ Cassiadorus, *decis.8.n.6. &* 10. & multis citatis probat Gonzal. *gloss.* 41. *à num.* 13. atqui isti duo menses fixi nunquam fuerunt reseruati à Papa, ergo facultas quam habeat Ordinarius, ad prouidendum in illis beneficia vacantia ablata non fuit per alternatiuam, nec † Ordina- 3 rius cogitur in illis vti priuilegio alternatiuæ, sed pōtest vti potestate ordinaria; sed ex octo mēsibus sibi cōpetentibus, quatuor sibi retinuit, videlicet Ianuarium, Maium, Iulium, Nouembrem, qui sunt fixi vsu Papæ, quos nunquam Episcopis communicauit.

quia aliud est coadiutor etiam perpetuus, aliud Vicarius perpetuus cum futura successione. † Coadiutor vt ipsum nomen sonat in Parrochialibus non releuat Parrochum in totum, sed datur in adiutorium, onerum, nisi detur in coadiutoria perpetua cum futura successione sicut dantur Canoniæ, tunc enim idem est coadiutoria ac Vicaria perpetua.

11

RESOLVTIO XI.

Vtrum qui tuta conscientia non residet, faciat fructus suos?

SVMMARIVM.

1. *An si quis tuta conscientia non resideat, hoc est sine mortalis peccati reatu faciat fructus suos, ita vt non teneatur restituere.*
2. *An in foro animæ liber sit Parrochus de præcepto diuino residentiæ personalis relicto Vicario idoneo.*
3. *Auctoris mens, & n.4. & n.5.*
6. *Qui non recitat pro rata omissionis non facit fructus suos & in conscientia tenetur eos restituere, ex Pio V.*
7. *Vt Episcopi possint abesse à suo Episcopatu à quibus causa legitima absentiæ sint approbanda.*
8. *An Parrochi ex leuibus causis contrauenire possint diuino residentiæ præcepto.*
9. *Licentia in scriptis & causa cognitio & approbatio Episcopi an requiratur, tum vt fidem legitima absentia in foro externo faciant Parrochi, tum vt omnes deceptio; & inanis prætextus abscindantur.*
10. *An non ex sola scriptura, sed ex conscientia relicti fideicommissi defuncti voluntatis satisfactum esse videatur.*
11. *Lessy sententia, & n.14.*
12. *Qui possidet per contractum minus solemnem, an iuste possideat.*
13. *An per contractus iure irritos propter defectum solemnitatis essentiali transferatur dominium.*
15. *Parrochus qui re ipsa habet causam grauem absentiæ & non palliatam an teneatur fructus restituere.*

1 DVbium vndecimum, an † si quis tuta conscientia non resideat hoc est sine mortalis peccati reatu faciat fructus suos, ita vt non teneatur restituere, quamuis non obseruarit formam, quam Tridentinum constituit? verbi gratia, re ipsa habet quis causam grauem non residendi, quam non vult admittere Episcopus, aut alius superior potens dare licentiam; cum re ipsa sit sufficientissima non tamen admittitur, quia probari nequit, nec expedir vt in iudicium adducatur; quare † in foro animæ liber est 2 Parrochus à præcepto diuino residentiæ personalis, & relicto Vicario idoneo, qui vices suas gerat, ad negotium faciẽdum absens sit à sua Parrochia, dubitatur an iste fructus faciat suos, ita vt non teneatur eos restituere? nullus, quem viderim dubium attigit cum sit valde vtile & necessarium, tum pro decisione casus positi in exemplo adducto, tum similium, qui passim occurrere possunt in Episcopis & aliis animarum Pastoribus maioribus.

Et mihi videtur dicendum (saluo saniori sensu) † quod qui sine peccato mortali abest 3 à sua Ecclesia, etiamsi propter legitimam excusationem, non obseruer formam quam Concilium ponit, *sess.* 23. *c.* 1. dũmodo causa se absentandi & non residendi grauis sit, quam ob motiua grauia & rationi consentanea, non expedit Episcopo manifestare; in conscientia facit fructus suos, quos non tenetur restituere ante sententiam, hoc mihi persuasum habeo, *ex anno* 1642. dum 4 essem consultus in hac ciuitate Hispalensi à grauissimo viro ex multis & grauissimis motiuis.

Primò, quia Concilium vt non residens fructus non faciat suos, & teneatur restituere supponit in illo peccati mortalis reatum, quem incurrit, & vt transgressorem diuini præcepti, pœnam priuationis fru- 5 ctuum & incapacitatis Dominij illorum ipsum punit, ergo si ex ratione congruæ & probabili homini scienti, & timorato non resider, quamuis formam Tridentinam non obseruet fructus conscientiæ facit suos.

Secundò, quia Pius V. *in Bulla suprà citata de recitatione Officij diuini*, statuit quod † qui 6 non recitat pro rata omissionis non faciat fructus suos, quos in conscientia restituere tenetur, & tamen si quis non recitet excusatur rationabiliter ex ratione probabili, eum non peccet mortaliter non recitando facit fructus suos, & non tenetur eos restituere in conscientia, ergo qui non residet non peccans contra diuinum de residentia præceptum, fructus similiter in conscientia faciet suos.

Tertiò, quia forma quam ponit Concilium, vt † Episcopi possint abesse à suo Epis- 7 copatu, vt causas legitimæ absentiæ, *à Beatissimo Romano Pontifice, aut à Metropolitano vel eo absente à suffraganeo Episcopo antiquiori residente, qui idem Metropolitani absentiam probare debebit in scriptis esse approbandas, quam formam in §. si quis autem*, statuit respectu Parrochi, ibi, *quicumque hos causa prius per Episcopum cognita & approbata abesse contigerit Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum*

*apprehendum cum debita assignatione merce-
du relinquant licentiam discedendi in scri-
ptu gratisque concedendam vltra bimestre,
tempus, nisi ex graui causa non obtineant*,
istæ inquam formæ determinatæ à Concilio
pro foro externo sunt statutæ, & vt res de-
8 duci possit ad publicum iudicium, ne † Par-
rochi ex leuibus causis contrauenire pos-
sent diuino residentiæ præcepto: ideo enim
9 † licentia in scriptis, & causæ cognitio, &
approbatio Episcopi requiritur, tum vt fi-
dem legitimæ absentiæ in foro externo fa-
ciant, tum vt omnis deceptio & inanis
prætextus abscindantur, & vt perfectissima
veritas rationabilis absentiæ reueletur, ar-
gumento manifesto. *in l. quæst. C. de fideicomm.*
vbi statuitur quod pluralitas testium (præ-
ter duos) ad valorem testamenti requiritur,
ne quid falsitatis incurrat per duos forte te-
stes compositum testamentum; vnde iure
naturæ, validum est testamentum, minus
solemne duobus tantum testibus confectum,
ita quod legatarius tuta conscientia retineat
legatum, vt clare habetur *l. & si inutiliter 2.*
10 *C. de fideicomm.* ibi. *quia † non ex sola scriptu-
ra, sed ex conscientia relicti fideicommissi de-
functi voluntati satisfactum esse videtur*, &
quidem quod testamentum minus sulemne
validum sit in conscientia, quamuis non in
foro externo communem esse sententiam
fatentur Lessius *de Iustitia & iure lib. 2. c. 17.
dub. 3. num. 12.* & eam egregie probat Dia-
na *p. 5. tract. 3. resol. 19. & p. 1. tract. 8. resol. 75.*
Comitol. *lib. 7. resp. quæst. 8.* & prius docuerat
Sanct. Antonius *3. p. tit. 10. cap. 3. §. 14.* addit
11 † Lessius. *num. 32.* ea quæ dicta sunt de so-
lemnitatibus testamentorum à quibusdam
extendi ad contractus, donationes, Bene-
ficiorum & officiorum collationes, electio-
nes, præsentationes & similes actus qui ex
dispositione iuris ciuilis vel canonici requi-
runt varias solemnitates, si vero hi actus
solo defectu solemnitatis laborent, ob quam
iure positiuo decernantur irriti non ideo
desinere valere in foro conscientiæ. Ita enim
docent omnes Doctores iuris, qui tenent
testamentum minus solemne valere.

Vrgetur, ex sententia Dominici Bannez,
22. quæst. 62. disp. 5 præambula. dub. vltim. pagi.
12 *mihi 163. conclus. 2. † qui possidet per contra-
ctum, minus solemnem, iuste possidet, quo vsque
à iudice spolietur, nec tenetur indicare vitium
talis contractus alteri parti v. g. hæres institu-
tus per testamentum minus solemne iuste adit
hæreditatem, & possidet bona defuncti, & in-*
13 *fra. conc. 3. † per huiusmodi contractus iure irri-
tos propter defectum solemnitatis essentialis
transfertur quidem dominium, sed infirmum &
reuocabile per iudicis sententiam.* Durum
14 enim est (ait optime Lessius) *num. 34.* vt qui'
rem habet ex consensu eius, qui poterat il-
lam tradere, cogatur sponte ea cedere, quod
non eo tempore, vel loco, vel coram illis
Testibus, quos lex præscribit, tradita fuerit
adde & tu durissimum esse & præter natu-
ralem æquitatem, quod † Parrochus qui re 15
ipsa habet causam grauem absentiæ, & non
palliatam, aut confictam, ita vt sit excusa-
tus à præcepto diuino residentiæ, quia omi-
sit solemnitatem requisitam à lege humana
Concilij, non facere fructus suos, & teneri
ad restitutionem ante omnem iudicis sen-
tentiam, quod non credam, nisi à potente
declarare, declaratum fuerit.

RESOLVTIO XII.

An Parrochus, qui per bimestre sine licentia abest teneatur fructus restituere?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus qui per bimestre absent est à sua Parrochia sine licentia Episcopi faciat fructus suos, & teneatur restituere.*
2. *Bimestre cum sit paruum tempus an possit sequi magnum ouibus detrimentum.*
3. *Curatus inferior qui vltra duos menses abfuit à sua residentia potest, & debet cogi per Episcopum ad restitutionem fructuum pro rata temporis absentia, ex Sacra Congreg.*
4. *Garziæ sententia.*

DVbium duodecimum, an qui per 1
bimestre absens est à sua Parrochia,
sine licentia Episcopi faciat fructus suos, &
teneatur eos restituere? affirmat. Garzia
cap. 2. cit. num. 26. & 27. ex declaratione Con-
greg. dicentis, *fructus amittuntur duntaxat
pro rata illius temporis, quo quis abest sine li-
centia.* Sed mihi contrarium arridet, quia
quamuis requiratur licentia Episcopi ad non
residendum, per bimestre vt *supra* dixi ex
sacra Congregat. cæterum cum † bimestre 2
paruum tempus absentiæ reputetur à Con-
cilio, si ex illius absentia non sequatur ma-
gnum ouibus Ecclesiæ detrimentum, & Cō-
cilium non dicat, quod qui abest per bime-
stre à se concessum, tanquam paruam ab-
sentiæ materiam teneatur restituere fru-
ctus, & quod ipsos non faciat suos. Mani-
festum est, ad hoc non teneri Parrochum;
& cum lex ista valde pœnalis sit strictissima
quantum verba Concilij patiuntur est in-
telligenda. Vnde Sacra Congregatio in de- 3
claratione alia dixit: *Curatum inferiorem, qui*

vel publicum dummodo talis sit quod per alium, nisi per Parrochum non possit exequi, vbi autem ius non distinguit, nec nos distinguere debemus, *l. non distinguimus D. de recep. arbitrar. leg. Præses D. de officio Præsid.*
8 † Sousa, *in relectio. de censuris Cœnæ Domini.* Narbona conciuis meus, *de appellat. Vicary ad Episcopum, p. 2. q. 2. n. 37.* Aldrete, *de Religio. discip. tuenda, lib. 2. c. 18. n. 11.* si enim Patres Concilij voluissent exprimere, quod caosa absentiæ non debeat cedere in propriam vtilitatem, & commodum, vtique id expressissent, *l. vnica, §. sin autem C. de caducis tollendis*, & latè explicant Tiraq. *ad leg. si vnquam, verbo libertatis n. 3. C. de reuocandis, donatio.* Guttier. *lib. 3. pract. q. 21. n. 7.* Gonzal. *ad regul. 8. glos. 9. § 1. n. 33. & glos. 42. n. 11.* Canonistæ, *c. ad aud. de dec. & t. 1. de transl. Præl.*

9 Ad fundamenta opposita respondetur, quod licet negotium quod, quis per alium perficere possit, non excuset, neque Episcopus possit ad hoc dare licentiam vltra bimestre, tamen quando per alium exercere nequit, & hoc ita esse approbet Episcopus; Parrochus absens facit fructus suos.

10 Ad secundũ respondetur, quod illi D.D. intelliguntur de licentia data non agnita causæ grauitate, tum insuper scripsere ante Trid. & non loquuntur de non perceptione fructuum in conscientia ante sententiam.

11 Verum etiam est quod † vtilitas Ecclesiæ, vel Episcopatus in communi & genericè non excusat à residentia Parrochum, nisi à Papa dispensetur, vnde ad Concilium generale nequit accedere, nisi expressè vocatus,
12 quamuis sit insignis Theologus, neque † potest mitti à Rege, vt nomine suo sit assistens Concilio, nisi dispensatus à Papa.

Ad tertiũ respondetur, quod Sacra Con-
13 gregatio optimè dixit, quod † causa prosequendæ litis non potest Parrochus abesse, nec Episcopus potest ad hoc dare licentiam, quia hoc potest per alium præstare, nisi forsan ipse esset insignis Legista vel Canonista, & nullus alius ita bene id munus præstabit, tunc enim videtur posse, ex hac causa licentia ad aliquod tempus vltra bimestre concedi, & faciet fructus suos, nec de hoc casu loquitur Sacra Congregatio.

14 Sed † si Episcopus cõcedat de facto licentiam Parrocho vt litem prosequatur, & Parrochus ipse bona fide absens fuit, vltra bimestre? Respondetur quod faciet fructus suos, quia bona fides ipsum excusat, à peccato mortali, contra præceptum diuinum: & sic in foro conscientiæ tutus est non restituendo fructus Beneficij.

RESOLVT. XIV.

Vtrum si Papa sine iusta causa det licentiam Parrocho non residendi, iste faciat fructus suos?

SVMMARIVM.

1. *An si Papa concedat licentiam Parrocho sine iusta causa non residendi, fatiat fructus suos.*
2. *An Papa nec cum causa nec sine illa possit propriè dispensare in iure diuino positiuo.*
3. *An si Pontifex interpretetur sine causa, an hæc interpretatio quæ latè dispensatio est, sit irrita.*
4. *An si Papa dispenset in voto, matrimonio rato & residentia Pastorum sine causa nulla erit eius dispensatio, & n. 5.*
6. *An si aliquis per simplicitatem Pontifici causam falsam allegauit, vt non resideret, & Papa dispensauit, an faciat fructus suos. & n. 7.*
8. *An dispensatio subreptitia in exprimenda falsitate impugnari possit.*
9. *Multorum opiniones afferuntur.*
10. *An si Pontifex sine causa dispenset, in eo quod qui sine legitima causa non residet faciat fructus suos, sitque liber ab illorum restitutione, an dispensatio valida sit.*
11. *Auctoris mens.*
12. *An obligatio restituendi fructus sit de iure naturali & diuino.*
13. *Licet Pontifex dispensando sine causa in residentia Pastorum, cum dispensatio nulla sit non excusat eos à mortali peccato commisso contra præceptum Diuinum.*
14. *Pontifex dispensando in propriis legibus vel latis à Concil. generali, & si peccet mortaliter aut venialiter, an dispensatio valida sit.*
15. *Quæ pœna lata à Tridentin. tum iure naturali.*
16. *Py V. sententia.*

DVBIVM decimum quartnm, an si 1
Papa concedat licentiam Parrocho sine iusta causa, non residendi, iste faciat fructus suos itavt in conscientia non teneatur restituere? duplex inuoluitur in hoc dubio difficultas. Primò, an possit sine causa dispensare in præcepto diuino, de residentia Pastorum communis est certaque sententia, quod † Papa nec cum causa ne- 2
que sine illa potest propriè dispensare in iure diuino positiuo (quidquid dicant aliqui Canonistæ) qui videntur confundere

ius diuinum cum iure Canonico orto ab Apostolorum tempore (sicut ieiunium quadragesimæ ab aliquibus Patribus dicitur à iure diuino) vt latè tradit Castr.Palao *to.1. tract.3 disput.6 punct. 3 à n.5.* quem sequitur Diana *p.8.tract.3.resol.2.* non enim propriè dispensat in iure diuino positiuo, aut naturali,sed illud interpretatur,quud in his circunstantiis non currit eius obligatio, vt explicat D.Thom.1.2.*quæst.88.art.12.*& ibi Dominus Caietanus,*quæst.97.art.4.ad 3.*& *quodlibet 4.art.13.*& *quodlibet 9.art.15.*qua-
3 re † si sine causa,& ratione motiua sufficiẽti illud Pontifex interpretatur hæc interpretatio,quæ latè dispensatio dicitur irrita & nullius efficaciæ,quãtum ad releuandum ab obligatione præcepti diuini, peccatque mortaliter Pontifex si sine causa in præcepto diuino dispensat declarando non obligare in hac circunstantia sine sufficienti
4 causa; quare † si Papa dispenset in voto, matrimonio rato, & residentia Pastorum sine causa nulla erit eius dispensatio, non enim accepit à Deo potestatem dispensandi pro libito, sed iusta causa intercedente, alias esset illi talis potestas concessa non in ædificationem, sed in destructionem; nec esset dispensator fidelis & prudens,sed dissipator imprudens, & infidelis ita D. Tho.
5 *vbi supra*,Vasquez 12. *disput.* 188. *num.* 17. Salas *de legibus disput* 20. *num.* 30. Sanchez *de matrimonio disput.*17.*num.*3.Suarez *tom.2. de religio lib.6.de voto, cap. 17. & de legibus lib. 7. cap. 9.* & constat *ex cap sunt quidam, cap. contra statuta ex cap.omne,quod l. 25.q.1.*

Si tamen quis per simplicitatem, aut ig-
6 norantiam allegauit Pontifici causam falsam, quam Pontifex iudicauit veram secundum allegata, vt dispensaret, in voto vel residentia, & vt non residens faceret fructus suos, nec teneretur illos restituere; existimo quod licet dispensatus propter ignorantiam & simplicitatem excusaretur à non residendo, & à non implendo votum, tamen obligatio iuris diuini semper manet, quia dispensatio nulla fuit argumento, *ex capite, super literis de rescriptis*, cæterum quantum ad legem humanam de percipiendis fructibus videtur, quod iste ma-
7 neat dispensatus, quamuis ignoranter allegauerit causam falsam.

Sicut Basilius Pontius *lib. 8. de matrim. cap. 16. num.* 5. quod magis explicat, *capite 17. num. 42.* dicens, quod † dispensa-
8 tio subreptitia in exprimenda falsitate impugnari non potest, & transit in rem iudicatam, quoniam Ordinarius cui commissa est dispensatio facta in formatione iudicauit secundum allegata esse causas veras, dispensatio est bona & matrimonium validum, sed hanc sententiam † Pontij latè impugnant Castro Palao, *vbi supra punct. 16.* 9
§. 5. *num.* 4. & Sanchez *lib.8.de matrimonio disput. 2. num.56.& 57.ex cap. super litteris de rescriptis*, vbi Abbas *num.* 4. tamen sententia Basilij probabilitate non caret, vt ab ipso egregiè explicatur, *num. 42. citato* quamuis enim rescriptum, & dispensatio in falsitate fundetur, tamen quia ignoranter & per simplicitatem facta est relatio, videtur Pontifex de plenitudine potestatis dispensare iuxta doctrinam ad præfatum, *caput super litteris, num.* 7. sed opinio Sanchez in praxi sequenda.

Secunda difficultas in hoc dubio est,† an 10
si Pontifex sine causa dispenset in eo quod qui sine legitima causa non residet faciat fructus suos, sitque liber ab illorum restitutione dispensatio valida sit & non residens tutus sit in conscientia non restituendo? Vasquez *de Beneficiis cap.* 4. §. 2. *dub.* 4 *numero* 155.negat sic asserens.† *existimo secun-* 11
do non posse immunem ab hac obligatione residendi alias restituendo quemquam effici per Pontificem, nisi ex causa adeo rationabili, quæ sufficiat tollere naturalem obligationem residendi, fundamentum ipsius est, quod obligatio restituendi fructus est de iure narali & diuino est ipsa residentia, quia sicut in hac validè Pontifex sine causa non dispensat, ita neque in fructuum restitutione, quæ obligat & residentia personalis.

Ego quidem existimo, quod † licet Pon- 12
tifex dispensando sine causa in residentia Pastorum, cum dispensatio nulla sit non excusat illos à mortali peccato commisso contra præceptum diuinum; potest tamen valdè dispensando in decreto Tridentino *sess.* 23. *cap.* 1. facere quod non restituat fructus & quod illos faciat suos, vel quod 13
possit vti Bulla compositionis, vel quod ad illos restituendos expectetur sententia declaratoria iudicis competentis, ratio est perspicua, quia † Pontifex dispensando in 14
propriis legibus, vel latis à Concilio generali (quod possit facere indubitatum est apud Catholicos rectè sentientes, etsi id faciat sine causa, sed pro sua libera voluntate) etsi peccet mortaliter aut venialiter iuxta varia Doctorum placita, tamen dispensatio valida est, vt tenent omnes citati in prima difficultate, atqui Parrochus non residens faciat fructus suos ita quod sit incapax dominij illorum,& sic in conscientia teneatur eos restituere ante omnẽ declarationẽ,& sine potestate componendi se per bullã cruciatæ, teneaturque illos dare pauperibus,vel fabricæ Ecclesiæ,hæc inquã omnia sunt † pœnæ latæ à Trident. cũ iure naturali ad hoc nõ sit obligatus Parrochus absẽs vt suprà probaui, ergo validè in hoc

hoc diſpenſat, etiãſi nullã habeat cauſam ad diſpenſandum, & quidem hæc omnia relata pœnas eſſe de nouo impoſitas à Concilio Tridentino conſtabit ipſum legenti, *§. ſi quis*
16 *autem*, hoc idem monſtratur, quia † Pius V. iuxta Concilium Lateranenſe, ſtatuit quod Beneficiarius non recitans Officium Diuinum fructus non faciat ſuos, & eos in conſcientia teneatur reſtituere, quam pœnam poſſe à Papa valide relaxari, etiam ſine cauſa indubitatum eſt, apud antiquos & modernos Canoniſtas, & ſequuntur plures Theologi, vt ſuprà dixi, ergo pari modo in ſimili pœna ſtatuta pro non reſidentibus Paſtoribus.

RESOLVTIO XV.

Vtrum Epiſcopus ex iuſta cauſa non reſidens gaudeat alternatiua?

SVMMARIVM.

1. *Vtrum Epiſcopus non reſidens per trimeſtre à Concil. conceſſum gaudeat alternatiua.*
2. *An vt gaudeant alternatiua Epiſcopi debeant verè & perſonaliter reſidere in ſuis Diœceſibus & Eccleſiis.*
3. *Multorum DD. ſententia.*
4. *Quid dictio* verè *requirat.*
5. *Alternatiua forma dicitur vera & perſonalis reſidentia.*
6. *An Epiſcopi abſentes alia ex cauſis enumeratis à Concilio, debeant gaudere alternatiua.*
7. *Contraria ſententia aſſertur & verior.*
8. *Quo tempore gaudere debeant Epiſcopi alternatiua.*
9. *Sub diuerſis Pontificibus diuerſa fuit alternatiua.*
10. *Reſidentiam diuerſi Pontifices diuerſimodè intellexere.*
11. *Alternatiua cum ſit gratia, Pontifex pro libito poteſt addere & explicare conditiones ſub quibus illam facit.*

1 Vbivm decimum-quintum vtrum † Epiſcopus non reſidens per trimeſtre à Concilio conceſſum, vel alias ex iuſtis cauſis, quas idem Concilium approbat v. g. propter aſſiſtentiam in Concilio generali, vel euidentem totius Eccleſiæ, vel reipublicæ vtilitatem, quam approbat ſua licentia ſummus Pontifex, gaudeat alternatiua? de materia huius dubij latè tractant. Garzia, *de Beneficiis, part. 5. c. 1. à n. 461.* Barboſa, *de poteſtate Epiſcopi, alleg. 53. à n. 35.* Gonzalez, *ad regulam 8. cancellaria gloſ. 43. à n. 84.* Caſtro Palao, *tom. 2. tract. 13. diſp. 2. punct. 23. §. 2.* &
quidem hodie iuxta verba, *regul. 8.* quæ conſeruatur à tempore Sixti V. Pontificis, qui ad alias regulas alternatiuæ Pij V. & Gregogij XIII. addidit illa verba, *vt † gaudeant* 2
alternatiua debent Epiſcopi eſſe reſidentes verè ac perſonaliter in ſuis Diœceſibus aut Eccleſiis, quare Barboſa, *in collectaneis ad Concilium, ſeſſio. 6. cap. 1. num. 7.* ſic loquitur. *Epiſcopum non reſidentem in ſua Diœceſi alternatiua non*
gaudeat, referunt deciſum † Galet. *in mar-* 3
garita caſuum conſcientia verbo Epiſcopus. Stephan. Gratian. *diſceptatio forenſ. c. 156.* Aloyſius Riccius, *in praxi, deciſion. 540. alias 462.* Gonzalez, *ad regulam 8. cancellaria, gloſſa 43. num. 84. etiam ſi abſit ex cauſa à Concilio approbata vel alias pro exercitio ſui officij prout Sanctiſſimum.* Reſpondiſſe referunt Garzia, *p. 5. cap. 1. num. 463.* Ioannes Antonius Molobri, *in praxi habenti concurſum praludio 23. dubio 3. in vltima impreſſione, ego ipſe allegat. 53. num. 35. & tract. de Canoni. c. 14. n. 23.*
quia † particula verè qua ad praſens reperitur 4
in modernis regulis cancel. veram requirit praciſam reſidentiam, vt docent Garzia, *num. 467.* Moneta, *de optione canonica cap. 3. nu. 79. ego ipſe dicto cap. 14. num. 23.* Hactenus ille, quibus addo ego Caſtro Palao, *vbi ſuprà, nu. 2.* Rotæ deciſionem pro maiori parte Dominorum, *in vna Segouienſ. Beneficij 26. Martij 1604. & aliam eluens Beneficij, coram Card. Bonon. poſt Orig. 15. die 30. Martij anno 1602.*
num. 2. vbi † alternatiua forma dicitur vera & 5
perſonalis reſidentia; vnde excluditur reſidentia ficta fictione iuris, quod verum eſt iuxta regulam Sixti V. nam iuxta Bullam & Regulam alternatiua Pij V. ſic loquitur Cardinalis Bellarminus in obſeruationibus doctrina, capit. 1. ſeſſ. 23. littera E.

Sed quaritur † an Epiſcopi abſentes, alia ex 6
illis cauſis innumeratis à Concilio, debeant interim gaudere alternatiua, de iure videtur, quod ſic: quia dicuntur legitimè vt per Concilium, hic tamen verba Concilij diſponunt, quod
debeat eſſe praſens in Diœceſi. † Contrarium 7
videtur verius, & eſt fundata in fauorem reſidentia; praſens autem dicitur, qui par eſt ſenſibus corporis, ſecundum gloſſam communiter receptam, in Clementin. Dudum in verbo praſentari, de ſepulturis. Rochus de Curtis, *de iure patronatus, colum. 3. verſ. 3. quaro, ſed quantum alia Bulla alternatiua ſub Pio V. edita excipit has abſentia cauſas fuit in congreg. reſolutum,*
quod † gaudere debeant alternatiua ſub die 9. 8
Iulij 1573. quia abſens ex iuſta cauſa non videtur abeſſe cap. ex parte, el. 2. de Clericis non reſidentibus & alternatiua ſunt Epiſcopis odioſa, cum ipſi habeant intentionem fundatam in iure communi. Staphil. *de grat. expectat. nu. 27. fol. 5.* Hactenus ibi.

Nec mirum, cuique videri debet, quod
† ſub diuerſis Pontificibus diuerſa fuerit al- 9

ternatiua, etsi enim gratiam alternatiuæ, qua duos menses ex octo, quos sibi reseruauit Pontifex Episcopis, Archiepiscopis, & Patriarchis concedat, vt possint si resederint in illis Beneficia vacantia, quæ alias non fuerint affecta, & reseruata Sedi Apostolicæ ad libitum prouidere; tamen illam condi-
10 tionem scilicet † residentiam diuersi Pontifices diuerso modo intellexere, & explicarūt Greg. enim XIII. in sua regula addidit verbum, *personaliter*, Pius V. in sua posuit, *si resederint iuxta dispositionem Cōcily Tridentini*, quæ verba patiuntur interpretationem de residentia personali, per fictionem iuris, qua, quis personaliter dicitur adesse quando parum abest; vt explicuit Tridentin. *sess.* 23. *c.* 1. At Sixtus V. in sua regula ad ly *personaliter* addidit *verè*, exclusit residentiam fictam fictione iuris, ex quacunque causa quamuis licita, ex illa proueniat, cum
11 enim † hæc alternatiua gratia sit, Pontifex pro libito potest, addere & explicare conditiones sub quibus illam facit, & sic qualibet gratiæ consequendæ conditione deficiente gratia non subsistit.

AMPLIATIONES Regulæ Sixtinæ.

Sed huius alternatiuæ regulam Sixtinam, quam hodie in praxi obseruat Cancellaria Pontificia; aliquibus ampliationibus, & limitationibus, claritatis gratia enucleabimus.

SVBRESOLVT. I.

Non datur paruitas materiæ in distantia à Diœcesi.

SVMMARIVM.

1. *Etiamsi Episcopus paruum distet à sua diœcesi, an detur paruitas materiæ & numero* 2.
3. *An Ly* apud suas diœceses, *idem sit quod* intra illas.
4. *An aduerbium* verè *intra diœcesim existentiam explicet.*

1 AMPLIATVR primò, etiamsi † Episcopus parum distet à sua diœcesi, ita quod in hoc non detur paruitas materiæ, taliter quod etiamsi per centum & minus passus sit distans à suo territorio, non gaudeat alternatiua, ita Garzia *vbi supra num.* 446. Barbosa *alleg. cit. num.* 54. Palao §. 2. *n.* 2. Gonzalez. *gloss.* 43. *à num.* 11. & sic decisum est in Rota *anno* 1604. *die* 26. *Marty in causa beneficy Segob.* quod Illustrissimus D. Maximilianus de Austria *anno* 1603. prouidet ab- 2
sens à sua Diœcesi solum per quatuor milliaria, & idem esset si solum per viginti passus iuxta regulam Sixtinam, quæ requirit *verè & personaliter residere* in sua Diœcesi; & ly *vere* omnem omnino fictionem iuris excludit, cum includat veram existentiam in sua Diœcesi & pedum in ipsam realem possessionem, quam excludit quæcunque minima distantia, vnde † ly *apud suas Diœce-* 3
ses, idem est, quod *intra illas*, quamuis enim, *apud*, in iure idem sit, quod *prope* lege *si apud quem. D. de acquir. hæreditat.* & *leg.* 11. *apud quem D. de verbor. signif.* & alijs iuribus apud Barbosam *de dictionibus dict.* 40. *num.* 2. tamen vt notant Palao, & Gonzalez *n.* 44. in præsenti denotat idem, quod necessario est dicendum propter aduerbium *vere*, † quod existentiam intra Diœ- 4
cesim explicat, nam *ab eo, quod res est, vel non est propositio, & locutio redditur vera, vel falsa*, & veritas omnem fictionem excludit, & includit proprietatem. Legantur Gonzalez *glossa* 15. *num.* 15. Farinacius *in praxi part.* 4. *consil.* 76. *num.* 8.

SVBRESOLVT. II.

Vtrum si Episcopus absens sit timore mortis non gaudeat alternatiua?

SVMMARIVM.

1. *Etiamsi Episcopus absens sit timore mortis, cadente in constantem virum, vtrum gaudeat alternatiua.*
2. *Licet Episcopus violenter detineatur, ne suum ingrediatur territorium, an in alieno gaudere possit alternatiua.*
3. *Gonzalez sententia.*
4. *Ratio difficultatis expenditur.*
5. *Pontifex solum excludit à priuilegio alternatiuæ Episcopos, qui voluntariè absunt.*
6. *Qui violentia excluditur à sua Diœcesi, & absque voluntate id faciat, an debeat priuari ab alternatiua priuilegio.*
7. *Qui conditionem ponere incipit, & habet temporis tractum, an impediatur violenter, quod gaudeat alternatiuæ priuilegio, & n.* 8.
9. *Si quis ob delictum confugiat ad Ecclesiam, an gaudeat immunitate Ecclesiastica.*
10. *Episcopus expulsus per violentiam, aut per eandem detentus ingredi suam Diœcesim est affectus pro ipsa residentia.*
11. *Suarezy sententia.*
12. *Si Episcopus residens in sua Ecclesia capitur à Turcis, Pyratis, & violenter ducatur*

ducatur in captiuitatem, an gaudeat alternatiua.

1 Ampliatur secundò † etiamsi Episcopus absens sit timore mortis cadente in constantem virum, vel quia violentia potentis impeditur ingressum, aut violentia excludatur à Regno, & sua Ecclesia cuius immunitatem defendit. Ita Palao *n.* 3. quia (inquit) negari non potest te in supradicto casu *verè & personaliter* à tua Dioecesi abesse; ergo in supradicto casu cessat concessio alternatiua, nam esto tibi impossibile sit, *vere & personaliter* residere, illud sufficit, quominus alternatiuam sub conditione personalis residentiæ concessam non
2 habeas. Secundò, quia licet † Episcopus violenter detineatur, ne suum ingrediatur territorium, in alieno nequit nisi ex priuilegio dato. *Clem.* 1. *de foro competent.* iurisdictionem contentiosam ex iure, cum ergo nullibi habeatur quod inuoluntariè non residens gaudeat alternatiua, fit quod in illo casu gaudere illam non possit.
3 Sed Gonzalez, *glossa* 43. *n.* 200. *ad præfatam regulam* 8. contrarium tenet, quod in his casibus gaudet priuilegio alternatiuæ; quod & ego verius existimo, quãdo extrinseca violentia per detentionem iniustam, qui vel detinetur ne dioecesim ingrediatur,
4 vel iniustè cogitur, vt egrediatur; † ratio est, quia quando violentia extrinseca coactus Episcopus detinetur ingredi, aut cogitur egredi, nulla data occasione irrationabili ab ipso, sed vel ob defensionem Ecclesiæ, vel iustitiæ, aut miserabilium personarum, ad quam tenetur ex vi residentiæ in officio suo, quantum est ex se, *vere & personaliter* residet, quamuis iniustè per violentiam ab exercitio residentiæ impeditur in executione à maiore vi & potestate, à qua excluditur ipso tenuente, & repugnante; ergo non videtur hoc venisse in mentem Pontificis, vt hunc Episcopum à residentia violenter exclusum, ipse excludat à gratia alternati-
5 uæ; quare illis verbis Pontifex solum excludit ab hoc priuilegio illos, qui voluntariè absunt, quamuis ex iustis causis, etiam approbatis à Concilio, & à Papa, quia voluntarius recessus apponitur verbis regulæ, quandiu apud Ecclesias suas vel Dioeceses
6 *vere & personaliter* resederint; † qui enim violentia extrinseca excluditur à sua Dioecesi, absque voluntate id faciat, & quidem valdè durum est velle excludere à priuilegio eum, qui violentia extrinseca impeditur ponere conditionem, quam ipse voluntariè vult exercere, vt enim, quis non gaudeat priuilegio concesso sub conditione requiritur, vt voluntariè conditionem non
7 ponat, qui enim † conditionem incepit ponere, & cum habeat temporis tractum, impeditur violenter, mihi videtur omnino dicendum, quod gaudeat priuilegio. Deinde quia vt optimè Bellarminus, Regula ista facta est in fauorem residentiæ, ne quis voluntariè absit à suis ouibus, etiam ex causa 8
iusta & rationabili, quando autem, quis violentia extrinseca abest, & est exclusus vel detinetur ne adsit, & si non resideat propriè non dicitur ipse non residere.

Totum hoc confirmatur, quia † si quis 9
ob delictum confugiat ad Ecclesiam gaudeat immunitate Ecclesiastica, itavt hoc priuilegio tuetur, dum est intra Ecclesiam, & esse intra illam est conditio posita, vt gaudeat immunitate, taliter, quod si voluntariè etiam ob metum cadentem in cõstantem virum exeat ab Ecclesia potest capi, & non gaudet priuilegio, cæterum si violentia, vi aut dolo extrahatur per quascunque personas, & si non sint ministri iustitiæ gaudet priuilegio immunitatis, vt docent Megala 3. *p. lib.* 4. *cap* 2. *quæst.* 1 *num* 32. Peregrinus *de immunitate Ecclesiæ cap.* 20. *num* 324. Genuensis *in praxi cap.* 17. *num.* 5. vbi refert *anno* 1598. sic iudicatum fuisse in curia Archiepiscopali Neapoli, vt refert & sequitur Diana *p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 16 ergo pari modo dicendum in priuilegio alternatiuæ concesso Episcopis *vere & personaliter* residentibus.

Cuius ratio me quidem iudice videtur manifesta, quia talis † Episcopus expulsus 10
per violentiam, aut per eandem detentus ingredi suam dioecesim, est affectus pro ipsa residentia, quia iniustè expoliatur; ergo ad quemcunque transierit locum, semper habet priuilegia residentiæ, sed reus vi expulsus ab Ecclesia gaudet priuilegio immunitatis. Quare non approbo sententiam Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *lib.* 3. *cap.* 13.
num. 17. † dicentis, quod si reus inueniatur à 11
iudice extra Ecclesiam quacumque ratione, etiam per violentiam si non dimanet ab ipso iudice potest capi, nec reus gaudet immunitate, hoc mihi non probatur, quia licet iudex non teneatur inquirere causam per quam reus inuenitur extra Ecclesiã, & sic possit contra ipsum procedere, tamen eo ipso, quod sibi iuridicè constet talem reum, per violentiam fuisse exclusum tenetur illum restituere Ecclesiæ, quia vere gaudet eius immunitate, à quo iniustè est expoliatus. Vnde † si Episcopus residens in sua 12
Ecclesia capitur à Turcis, Pyratis, & violenter ducitur in captiuitatem, iste talis gaudet alternatiua; & sic respondi Romæ interrogatus *anno* 1625.

SVBRE

SVBRESOLVT. III.

Vtrum gaudeat alternatiua si sit in loco exempto intra Diœcesim?

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus gaudeat priuilegio alternatiua, etiamsi verè & personaliter resideat in aliquo loco exempto, sito tamen intra Diœcesim suam.*
2. *An homines in isto loco morantes sint huius Episcopi oues.*
3. *Gonzalez sententia.*
4. *An Episcopus in loco exempto sua Diœcesis versans, sit apud Diœcesim suam.*
5. *An Episcopus habeat iurisdictionem*, in habitu.
6. *Si Episcopus recreationis causa vel alio motiuo commoretur in aliquo Monasterio Regularium exempto, an valeat tunc vti alternatiua.*

1 AMpliatur tertiò, quod † Episcopus non gaudeat priuilegio alternatiuæ etiam si verè & personaliter resideat in aliquo loco exempto, sito tamen intra Diœcesim suam, ita Garzia, *5.p.c.1.n.*704. quem sequitur Palao, *vbi suprà, n.*10. quia locus iste cum sit exemptus eo quod in illo nisi specialibus casibus à iure sibi concessis nullam iurisdictionem valeat Ordinarius nullum exercitium residentiæ Pastoris in suas oues, quas ligare, aut soluere potest intra illum locum existens, quare idem est in illo loco existere ac extra Diœcesim, vt latè Ludouicus Gomez, *in §.statuto c.2.de constit.in 6.* ex Felino *in cap.graue, n.2.de Officio Ordinary*, homines
2 enim † illo in loco morantes oues non sunt huius Episcopi, atque ita residentia Episcopi in loco exempto suæ Diœcesis non est quæ expostuletur in alternatiua cum ibi Episcopus resideat corpore, non iurisdictione, nisi forsan tunc occurrat occasio exercendi vires suæ iurisdictionis in casu à iure sibi concesso.

3 Cæterum Gonzalez, † vir peritissimus in hoc genere intelligentiæ regularum Cancellariæ, quas singulari eruditione & ferè omnium applausu est commentatus. *Regula* 8. *glos.*43. *qu.*7.*n.*187. contrarium tenet, quod mihi verius & conformius Pontificum intentioni videtur, & & hoc discursu, primo quia ad hoc vt Episcopus gaudeat alternatiua solum exigitur, in regula quod *apud Ecclesias & Diœceses suas verè & personaliter*
4 *resideat*; sed, qui est † in loco exempto suæ Diœcesis est apud Diœcesim suam, ergo apud illam residet formaliter quantum ad effectum alternatiuæ, probatur minor, quia locus exemptus, pertinet ad Diœcesim, *cap. eum Episcopus de officio Ordin. in 6. & Clem. II. de priuilegiis*, vnde Episcopus in his locis exemptis suæ Diœcesis pluribus in casibus exercet iurisdictionem, *c.1.de priuilegiis in 6.* Trident. *sess.7.c.8.& sess.21.c.8* & alibi; quare antequam succedant isti casus † Episco- 5
pus habet iurisdictionem *in habitu*, & sic non solum ibi residet materialiter, & hoc aliter, sed aliquid amplius habet ratione cuius residet formaliter, cum enim residentia expostulata ad alternatiuam odiosa sit, vt notat Bellarminus, *vbi suprà*, cum sit grauamen à iure communi alienum, & ita qualiscumque vera & personalis residentia sufficit, & quis dicat quod si Episcopus recrea- 6
tionis causa vel alio motiuo commoretur in aliquo Monasterio Regularium exempto non valeat tunc vti alternatiua, & quod beneficium ibi ab eo prouisum, possit impetrari, quare fundamenta Palao ex dictis ruunt.

SVBRESOLVT. IV.

Vtrum gaudeat si sit dispensatus in residentia?

SVMMARIVM.

1. *Si Episcopus sit dispensatus in residentia an gaudeat alternatiua priuilegio.*
2. *Clemens VIII. noluit concedere cuidam Episcopo exercenti officium Inquisitoris generalis in curia Regis Catholici, & non residenti, quod etsi fructus faceret suos, posset gaudere alternatiua beneficio.*
3. *Acceptatio alternatiua facta ex vi regula habet vim cuiusdam contractus nominati permutationis, & n.*4.
5. *Quandonam Episcopus illa permutatione, & alternatiua priuilegio non gaudeat.*
6. *An Episcopi qui absunt ex causis à Concil. approbatis gaudeant alternatiua.*

AMpliatur quartò, † etiamsi Episcopus sit dispensatus in residentia & quod non 1
residens, *personaliter & verè*, faciat fructus suos si expressè in dispensatione non dicatur gaudere alternatiua, illa non gaudet, quamuis fungatur munere Inquisitoris generalis, aut Præsidis consilij, alterius Regij & non sit alius qui possit tale munus & officium exercere, ita omnes citati, sic aiunt Masibrius, *in praxi habendi concursum, pralud.* 23.*dubit.*3. Garzia, *part.5.c.1.n.*463. Barbosa, *alleg.*53.*num.*35. declarasse Sanctissimum & Gonzalez, *glos.*43.*n.*84. refert † Clem. VIII. 2
noluisse concedere cuidam Episcopo exercenti officium Inquisitoris generalis in curia Regis Catholici & non residenti, quod etsi fructus faceret suos, posset gaudere beneficio alternatiuæ, quo non gaudere Episcopum

copum Inquisitorem generalem tenuit Rota apud Farinacium. *in postrem. dec. 64. coram Cardinali Bonon. num. 3. & 4.*

3 Ratio est, quia † acceptatio alternatiuæ facta in VI regulæ habet vim contractus nominati permutationis, in qua Papa ex octo mensibus anni quatuor communicat Episcopo, iste vero ex quatuor sibi communicat duos; fit tamen his contractus sub ea conditione, quam Papa ponit, vt alliciat ad residentiam, & Episcopus acceptat si *vere*
4 *& personaliter* resederit, ergo ista conditione non posita ex voluntate, quamuis sancta & honesta non adimpletus est contractus & ita Episcopus illa permutatione ex voluntate, quamuis sancta & honesta non ad
5 impletus est contractus, † & ita Episcopus illa permutatione & alternatiuæ priuilegio nō valet gaudere, vnde illa nō gaudet, etiāsi non resideat quia vocatus vadit ad Concilium siue generale, siue prouinciale sit, siue speciali priuilegio, quod id concedat sicut concessit Paulus IV. Episcopis interessentibus Concilio Tridentino, vt refert Garzia *vbi supra num. 467.* quia voluntarie *vere & personaliter* non resident; quam conditionem posuit Pontifex in præfato loco, contra permutationes vt duos menses vltra quatuor qui competebant Episcopis concessit, verum est quod adest sufficiens cau-
6 sa & rationabile motiuum † vt illi qui absunt causis à Concilio approbatis gaudeant alternatiua ex speciali indulto, & priuilegio.

LIMITATIONES eiusdem Regulæ.

SVBRESOLVT. V.

Gaudent Eminentiss. Cardinales ex priuilegio.

SVMMARIVM.

1. *An Episcopi Cardinales ex Priuilegio Pontificis gaudeant alternatiua.*

1 LIMITATVR primò, in Episcopis Cardinalibus, isti enim ex priuilegio Pontificis non habent alternatiuam, sed omnes menses habent suos ad prouidendum omnia Beneficia vacantia non reseruata summo Pastori speciali reseruatione vt latè & doctè discutit Garzia *vbi supra ex num. 34. & seqq.* Et quantum ad hanc regulam de alternatiua & similes verum est illis non ligari Eminentiss. Card. vt tradunt Barbosa *de Cardinal. quæst. 6.* Azor *part. 1. lib. 5. c. 11. q. 5.* Puteus. *l. 1. decis. 95. n. 1.* & alij.

SVBRESOLVT. VI.

Vtrum non teneat Regula in duobus mensibus fixis.

SVMMARIVM.

1. *An in duobus mensibus fixis Iunio & Decembri non teneat regula.*
2. *An alternatiua remoueat obstaculum reseruationis Pontificiæ, & n. 5.*
3. *Quandonam Ordinarius non cogatur vti priuilegio alternatiuæ.*
4. *Quæ sententia in fauorem DD. Episcoporum afferatur.*
6. *An si attendantur duo menses fixi aliàs competentes iure ordinario in illa alternatiua non sit remotio obstaculi per se & ex vi priuilegij.*
7. *An in alternatiua sit quidam contractus permutationis sub conditione, si Episcopus resideat, quam ponit Pontifex.*
8. *An sint alij menses qui non maneant affecti reseruationi.*
9. *Propter quod tota alternatiua dicatur remotio obstaculi, & permutatio.*
10. *An ex vi permutationis contractus sub conditione residentiæ, sibi Papa reseruauit sex menses, si Episcopus non resideat.*
11. *An post acceptationem alternatiuæ menses suos Martium & Septembrem ita acceptauit Pont. quod Episcopus, siue resideat, siue non in illis beneficia vacantia prouidere nequit, & n. 12.*

LImitatur secundò, in duobus mensibus 1
Iunio & Decembri qui dicuntur fixi qui & si ponantur in sex mensibus, in quibus per Alternatiuam potest Episcopus prouidere Beneficia, tamen illi competebant iure ordinario secundū quod nō erāt reseruati Pontifici, & sic Episcopus quamuis non resideat potest prouidere beneficia in illis vacantia; & si enim in alternatiua ponantur est per accidens & gratia solum demonstrationis non nouæ cōcessionis, primò quia † alternatiua remouet obstaculū reserua- 2
tionis Pontificiæ Cassiadorus, *decis. 8. n. 6. & 10.* & multis citatis probat Gonzal. *gloss. 41. à num. 13.* atqui isti duo menses fixi nunquam fuerunt reseruati à Papa, ergo facultas quam habeat Ordinarius, ad prouidendum in illis beneficia vacantia ablata non fuit per alternatiuam, nec † Ordina- 3
rius cogitur in illis vti priuilegio alternatiuæ, sed pōtest vti potestate ordinaria; sed ex octo mēsibus sibi cōpetentibus, quatuor sibi retinuit, videlicet Ianuarium, Maium, Iulium, Nouembrem, qui sunt fixi vsu Papæ, quos nunquam Episcopis communi-

cauit etiam in alternatiua, quid ergo mirum si duo mẽses Iunius, & December reseruẽtur Episcopis respectu quorum sunt fixi absque residentiæ obligatione, ita tenent Garcia, *vbi supra cap. 1. num.* 506. dicens sic seruari in praxi, Palao §. 1. *n.* 3. *&* 4. Masobrius, *in praxi habendi concurs. praeludio* 23. *dub.* 2. *à num.* 5. Barbosa *allegat.* 53. *num.* 44.

Verum enim vero, etsi sententia hæc
4 valdè sit probabilis, & † in fauorem D. D. Episcoporum inuenta, & communiter recepta à Modernis, tamen nondum est expressa à sacra Romana Rota, sed sub dubio reliquit, vt constat ex graui illa decisione, quam affert Barbosa *vbi supra, coram Martino Andrea Papien. Beneficij, die* 10. *Aprilis* 1617. *num.* 51. & contrariam sententiam sequitur & probat latè Gonzalez *Regula* 8. *glossa* 43. *n.* 121. cuius fundamentum satis
5 est efficax, quia † licet alternatiua sit remotio obstaculi reseruationis Pontificiæ, quæ semper est inhærens quatuor mẽsibus, quos ex suis dat Pontifex Episcopis, in quibus propter priuilegium alternatiuæ non exercet vires suas, sed Episcopis est libera facultas prouidendi Beneficia in illis vacantia, si tamen resideant apud Diœceses suas.
6 Et sic † si ex isto cap. attendantur isti duo menses fixi cum alias competant iure ordinario in illis per se alternatiua non sit remotio obstaculi per se, & ex vi priuilegij, quod enim quis habet à iure communi ad illud per se non indiget priuilegio; cæte-
7 rum quatenus † in alternatiua est quidam contractus permutationis sub conditione, si Episcopus resideat, quam ponit Pontifex, & iste ex parte sua ponit quatuor menses ex suis desumens, ex parte Episcopi duos, & iste ponit duos ex suis quos ex vi contractus subiicit, conditioni positæ in contractu, & ita si conditio non ponatur, ex vi permutationis in alternatiua positæ, quem contractus iuridicè acceptauit, affecit suos menses fixos conditioni præfatæ, & positæ in contractu à quo nequit resilire, nec vti potestate ordinaria, quam habebat respectu mensium fixorum, quin potius ex vi contractus renunciauit vsui legitimo talis potestatis, & manent
8 affecti residentiæ, sicut † & alij, quamuis per se non maneant affecti reseruationi, sed ratione conuentionis cum aliis quatuor Pontificis, & sic in omnibus sex mensibus alternatiua est remotio obstaculi reseruationis.
9 Vt optimè Puteus *decis.* 507. *num.* 1 *lib.* 2. *alias* 495. *in nouis* & egregiè Rota, *vbi supra num.* 59. quia licet Episcopus dimittat Papæ duos menses, & retineat duos ex suis, attamen recipit quatuor ex Apostolicis, & sic

propter illum maiorem numerum, † tota alternatiua dicitur remotio obstaculi & permutatio, argum. *tex. in leg. quaritur. D. de statu hominum & in cap. quod in duobus, de consecratio. Ecclesiæ, vel altaris*, sic tradunt Butrius, Abbas, & alij, *cap. quæstiones de rerum permutatio.* Couarr. *lib.* 2. *variar. c.* 4. *num.* 9. licet respectu duorum mensium fixorum sit per accidens remotio obstaculi, est tamen per se permutatio † ex vi cuius per- 10
mutatiui contractus sub conditione residẽtiæ sibi Papa reseruauit sex menses, si Episcopus non resideat, hoc enim ius respectu duorum mensium fixorum acquisiuit Pontifex ex vi contractus permutationis suóque iuri renunciauit Episcopus, eo ipso, quod acceptauit alternatiuam, si non resideat, & ita in hoc contractu menses suos fixos affectos fecit præfatæ residentiæ; quare sicut † post acceptationem alternatiuæ 11
menses suos Martium & Septembrẽ, ita acceptauit Pontifex, quod Episcopus siue resideat siue non resideat in illis beneficia vacantia prouidere nequit, non enim est in potestate Episcopi alternatiuam acceptatam dimittere, vt latè Puteus *decis.* 88. *n.* 1. 12
lib. 3. ita in mensibus fixis, post acceptatam alternatiuam, si non resideat nequit prouidere, quia omnes sex menses sibi ex alternatiua competentes subiecit residentiæ, *cum Regula* 8. *in* 2. *p.* omnibus his sex mensibus eisdem verbis imposuit Episcopis conditionem residendi.

SVBRESOLVT. VII.

Quantum temporis absentia requirat alternatiua.

SVMMARIVM.

1. *Quam residentiam exigat alternatiua.*
2. *An vsus alternatiuæ priuilegio concessus ad diem & horam residentiæ referendus sit.*
3. *Rota sententia adducitur, & n.* 4. *&* 5.
6. *An præsentia Episcopi per mensem integrum sufficiat ad effectum, vt gaudeat alternatiua.*
7. *An Episcopi animus non possit cognosci, quod sit inscrutabilis.*
8. *An ad hoc vt Episcopus residens per horam vel diem prouidere possit beneficia ex vi alternatiua, debeat habere animum ibi permanendi & residendi.*
9. *An si Episcopus in fraudem alternatiuæ & vt ostendat se velle permanere, exercet munia Episcopalia in diœcesi, & habet vno vel altero die ante finem mensis discedere à diœcesi, an gaudeat alternatiua.*
10. *Auctoris mens remissiuè.*

Limitatur

1 Limiratur tertiò, quod † residenria, quã exigit alternariua non requiritur sit menstrua hoc est per integrum mensem, ita quod Episcopus residens vltimo die Februarij ersi reliquis diebus fuerit absens poterit prouidere beneficium vacans illo die; imo si resederit per vnam horam quia
2 † vsus alternariuæ priuilegio concessus ad diem & horam residentiæ referendus est; alias si requirirur residenria menstrua sequeretur, quod si primo die februarij vacarit beneficium sequererur, quod Episcopus non pôsset beneficinm prouidere vsque ad residentiam menstruam, quod est absurdum, ita Gonzalez *glossa* 43. *quæst.* 5. *num.* 41. Gareia *num.* 695. Palao §. 2. *numero* 6. excipirnr tamen mensis Septembris, qui iuxra alrernariuam integraliter est seruatus, sic Rota *in vna fauentina Canonicatus* 16. *Decembris* 1585. vr notat benè Palao iuxta suam sententiam.

Sed quamuis hoc commune sit placi-
3 tum horum D.D. placuit † hîc adducere doctrinam Rotæ *in vna Elicen. Benef. sanct. Saluatoris coram Cardin. Bononi.* 30. *Octobris* 1602. *apud Farinacium p.* 3. *decis.* 64. in qua *sub n.* 5. sic loquuntur Domini, *quod autem Episcopus non resederit, licet de tempore vaca-*
4 *tionis fuerit præsens, patet quia propter officium summi Inquisitoris quo fungebatur in ciuitate Vlixbon. vbi continuè permanebat, licet aliquando, & certis temporibus visitaret Ecclesiam Eluenens. vbi per aliquos dies morabatur exercēdo munia Episcopalia, prout contingit de tempore vacationis, vnde ex hac mora, quã fecit in ciuitate Eluenens. animo reuertendi prout reuersus fuit ad ciuitatem vlixbonēs. non potuit pro residente haberi, leg.* 1. *§. habitare D. de his qui de iur. vel effud. leg. postliminij §. captiuus. D. de captiuis, & postili. & fuit in hac causa dictum* 22. *Martij* 1599. *ex traditis per Archidiacon. in cap. licet canon. num.* 5. *de elect in* 6. *& per Corn. cons.* 244 *numero* 18 *&* 19. *lib.* 2.

5 Facit quia cum non dicererur discessisse à ciuitate Vlixbon. à qua non recesserat animo reuertendi, *leg. quis sit fugitiuus D. de D. de Ædil. edict. §. in his autē animalibus, institutio. de rerum diuisione*, & ita adhuc in dicta ciuitatē diceretur residere, Ioannes Andreas *vbi supra*, Cardinalis *Clement.* 1. *quæstio.* 12. *de foro competenti*, non potuit eodem tempore haberi pro præsente in ciuitate Eluen. *glossa, & DD. in cap. non potest de præbendis, in* 6. cum aliis allegatis per Ripam *responsione* 14. *num.* 32. *titu. de legibus, & consuetudi.*

Non obstat decisio in causa Fauent. Canon. coram Illustrissimo Cardinali Blanquetto,
6 *quia illi respondetur in decisionē D. Mellini, verum esse † sufficere præsentiam Episcopi per mensem integrum, ad effectum vt gaudeat alternatiua, sed debere intelligi, de tali præsentia, quæ sit cum animo ibi permanendi, quia non dicitur, quis esse vbi est corpore, si mente & animo absit, leg. postliminij, citata cum aliis adductis, ad id quod dicitur † animum Episcopi non posse cognosci cum sit* 7
inscrutabilis respondetur, quod imo satis in casu nostro declaratur, ex præcedentibus, & subsequentibus, leg. sed & Iulianus, §. proinde D. ad Macedon. leg. si seruus plurium §. finali. D de legatis 1. Aymo. *Consil.* 20 *n.* 7.

Ex qua decisione clarè constat. Primò ad hoc quod † Episcopus residens per ho- 8
ram, vel diem possit prouidere beneficia ex vi alternariuæ debere habere animum ibi permanendi, & residendi aliàs in conscientia non porest prouidere beneficium vacans, & in foro externo si probetur non habuisse animum, prouisus priuabitur beneficio.

Constat secundo, quod † si Episcopus in 9
in fraudem alternariuæ, & vt ostendat se velle permanere, exercet munia Episcopalia in Diœcesi, habet tamen vno vel altero die ante finem mensis discedere à Diœcesi non gauderet alrernatiua, quia fraus nulli patrocinari debet, de vsu alternatiuæ plura alia hîc adduci possunt; sed ne meras nostri instituti rransilire videamur legantur Gareia, Gonzalez, Barbosa & Palao, qui omnia discutiunt, quamuis non omnibus, quæ ipsi docent; ego † 10
assentiam, vt monstro in tractatu meo de beneficiis, quem Deo danre typis dabo, interim vero ad alia transeamus dubia non iniucunda.

RESOLVTIO XVI.

Vtrum Parrochus teneatur Sacrificium offerre pro ouibus suis?

SVMMARIVM.

1. *Vtrum Parrochus ratione residentia teneatur sacrificium offerre pro ouibus suis.*
2. *Parrochus diebus festis debet in propria Ecclesia, & non in alia, quacumque consuetudine in contrarium non obstante, missam celebrare.*
3. *Parrochus tenetur missam pro populo suo applicare & offerre.*
4. *Parrochus bis celebrans eodem die in eadem Parrochia bis tenetur pro populo sacrificium offerre.*

5. *Parrochus iure decimarum tenetur quotidie celebrare pro Parrochianis suis.*
6. *Non obstante obligatione, qua Parrochus tenetur pro Parræcia offerre, potest particulares pitantias ab aliis Parrochianis vltro oblatis recipere.*
7. *Idem Parrochus sacrificium potest & pro Parracia, & simul pro tali Parrochiano facere.*
8. *Sacerdos tenetur pro suis Parrochianis à quibus decimas vel stipendium sumit sacrificium applicare.*
9. *Concilium id esse de iure diuino expressè dicit. & n.32.*
10. *Parrochus praecepto diuino tenetur sacrificium offerre de oblatione speciali, non de communi, ex Conc.*
11. *Hac sententia validè vrgetur.*
12. *Parrochus tenetur ad applicandum sacrificium pro ouibus suis ex vi officij Pastoris, & hoc ex iure diuino.*
13. *Nugno sententia.*
14. *An Parrochi ex vi officij & fructuum quos carpunt in decimis, primitiis & oblationibus fidelium non teneantur offerre specialiter sacrificium pro ouibus suis, & num.15.*
16. *An Parrocho ex Beneficij Curati vi nulla insit obligatio applicandi fructum sacrificij pro suis ouibus.*
17. *Hac sententia à Suare confirmatur exemplo, & n.18.*
19. *An ratione decimarum aut fructuum sui beneficij non teneatur Parrochus missas nec omnes, nec aliquas illarum quas celebrat offerre pro suis ouibus.*
20. *An Parrochus ratione institutionis primaria sui beneficij non teneatur ad offerendum vnquam pro subditis.*
21. *Corduba sententia.*
22. *Item Diana, Turriani & Ludouici à Cruce & aliorum opiniones afferuntur, & n.23, 24.25. & n.26.*
27. *An fructus non dentur nisi ratione totius officij pastoralis.*
28. *Hieronymi Garçia ment.*
29. *An nec Episcopus pro Episcopatu suo, nec Papa pro vniuersa Ecclesia teneantur applicare Missa sacrificium.*
30. *Parrochi an teneantur sacrificium quando celebrant pro ouibus suis applicare.*
31. *Qua obligatio oriatur ex statuto imperante facto ab Episcopo.*
33. *Parrochi tenentur aliquas missas offerre pro populo, ex Francisco de Amicis.*
34. *Omnis Pontifex ex omnibus assumptus pro hominibus constituitur in his qua sunt ad Deum, vt offerat dona & sacrificia pro peccatis.*
35. *An Pastores animarum teneantur specialem memoriam saltem virtualem habere in sacrificiis, an non obligentur.*
36. *Qua obligatio oriatur ex consuetudine.*
37. *Ratio difficultatis affertur, & n.38.*

DVBIVM decimum-sextum vtrum 1
Parrochus ratione residentiæ teneatur sacrificium offerre pro ouibus suis, ita vt non possit eleemosynam ab aliis accipere? satis vtile, & pernecessarium dubium pro praxi Parrochorum, quod valde controuersum in hac ciuitate Hispalensi fuit annis præteritis, & quidem Concilium Trident. *sess.* 23. *c.* 1. satis clarè videtur hoc dubium determinasse dicens, *cum pracepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est oues suas cognoscere pro his sacrificium offerre, &c.* quibus accedit declaratio Cardinalium, *in vna Lucana* 15. *Sept. &*
17. *Nou.* 1529. in qua habetur, *quod † Parro-* 2
chus diebus festis debet in propria Ecclesia & non in alia, quacumque consuetudine in contrarium non obstante, Missam celebrare, & eadem Congreg. *in vna Fanensi.* 1. *Sept.* 1629. declarat quod, *Parrochi diebus quibus tenentur Missam celebrare non poss. pro ea manualem eleemosynam accipere*, ita referunt. Sellius, *in selectis Canoni. c.* 59. *n.* 34. *&* 36. Gauantus, *ad Rubricas Missalis, tom.* 1. *p.* 3. *tit.* 12. *n.* 5. & non ex alio capite id potest determinare Sacra
Congregatio, nisi † quia Parrochus tenetur 3
Missam pro populo applicare & offerre.
Vnde quoniam † Parrochus bis celebrat eo- 4
dem die in eadem Parrochia propter multitudinem populi & Sacerdotum paucitatem, vt potest ex licentia Episcopi sicut declarauit Sacra Congregatio, *die* 17. *Augusti.* 1627. teste Sellio, *vbi suprà, num.* 37. bis in eodem die tenetur pro populo Sacrificium offerre.

Et quidem ad hoc teneri Parrochum, tenent Barbosa, *de potestate Episcopi, alleg.* 24. *num.* 23. *in fin. & de potestate Parrochi, p.* 2. *cap.* 11. *n.* 10. sequutus Sotum, *in* 4. *dist.* 13. *qu.* 2. *art.* 2. *& lib.* 9. *de iustitia q.* 3. *art.* 1. *§. nihilomi-*
nus, vbi duo dicit primò, *quod † Parrochus* 5
iure decimarum tenetur quotidie, celebrare pro Parrochianis suis, quotidie inquam pro humana fragilitate, nam si vno vel altero die non celebret, vel quia non se sentit idoneum, vel animi relaxandi gratia, non ideo constituitur in culpa. Hac autem obligatio intelligitur si fructus Beneficij Curati satis sunt, ad eius sustentationem, sin minus pro eorum quantitate iuxta
antistitis iudicium, secundum est quod † non ob- 6
stante obligatione qua tenetur pro Paracia offerre, potest particulares pitantias ab aliis Parracianis vltro oblatis recipere (nam ab aliis peregrinis, & extraneis qui de Paracia non sunt nequit accipere) dummodo illas non extorqueat,

7 extorqueat, † idemque sacrificium potest & pro Parræcia & simul pro tali Parræciano facere, hæc ibi, in §. nihilominus, cuius contrarium quantum ad secundum dictum dicit, in 4. art. 2. citato, §. quibus autem, ibi, tenetur
8 † Sacerdos pro suis Parræcianis à quibus decimas, vel stipendium sumit applicare, quare tunc non potest sacrificium illud aliis tribuere, & quidem quod Parrochus teneatur pro Parræcianis sacrificium offerre saltem vno vel altero die est cummunis sententia, vt fatetur Palao, infrà, citandus, n. 8. nec videtur cur in
9 dubium verti possit, cum id esse de iure diuino, expressè dicat Concilium; nec valet quod dicit Palao, num 7. in fine, quod satis est quod Parrochus offerat pro illis sacrificium, & orationes communes fundendo; quia cum in hac oblatione communi omnes fideles comprehendantur, vt constat ex ex Mementis viuorum, & mortuorum, & Con-
10 cilium dicat, quod † Parrochus præcepto diuino, teneatur sacrificium offerre de oblatione speciali loquitur, non de communi & generali ad quam etiam tenentur non Parrochi.

Vrgetur valide hæc sententia ex quadam
11 Cardinalium declaratione Congregat. Rituum facta 13. Iuly 1630. quod quando in fundatione Beneficy seu Cappellæ expressè cautum sit, (nota verbum expressè) non teneri celebrantem, ad applicationem sacrificy, eo casu poterit celebrans accipere nouum stipendium & vnica Missa satisfacere obligationi Beneficy, aut Cappellæ, & item danti nouum stipendium. Hæc illa apud Gauantum, vbi suprà. Ex qua
12 manifestè colligitur, verissimum esse † Parrochum teneri ad applicandum sacrificium pro ouibus suis, ex vi officij Pastoris, & hoc ex iure diuino, quia in diebus in quibus tenetur celebrare nequit pitantiam accipere ab alio, proquo offerat idem sacrificium, vt tenet Nugno 3. part. q. 83. art. 1. difficultate 2. dub 9. in quadam obiectio. contra 2. conclusio.
13 quare omnino inconsequenter, & sibi contrarius locutus est. Soto, in dubiis dictis relatis ex lib. 9.

Sed quamuis hæc sententia & tuta sit, & probabilis, vtpotè conformis litteræ Trid. & declarationibus Eminentiss. Cardinalium in vtraque Congreg. Concilij & Sacrorum Rituum interpretum, & quam semper con-
14 sulo, nihilominus quod † Parrochi ex vi officij & fructuum, quos carpunt in decimis, primitiis, & oblationibus fidelium non te-
15 neantur offerre specialiter sacrificium pro ouibus suis, nisi ex consuetudine, vel fundatione, vel Ordinarij lege, aut præcepto ad id aliquibus diebus determinatis obligentur, ita tenet hodie communis recentiorum sententia, quorum aliqua verba placuit submittere. Castro Palao, tom. 4. tract. 22. disput. vnica, punct. 13. ibi, cæterum verius existimo
† ex Beneficy curati vt nullam Parrocho incesse 16
obligationem applicandi fructum sacrificy pro suis ouibus. Ratio est quia officium Curati est pascere oues verbo, & exemplo, & Sacramentorum administratione sacrificiique dispensatione, hoc autem fieri poterit, etiamsi fructus sacrificy specialiter ouibus non applicetur, sed solum ea generali applicatione, qua omnibus fidelibus & præcipuè sacrificio interessentibus applicatur, & sic intelligendum est Trident. & locus Pauli ad Hebræ. 5. † confirmat hanc sen- 17
tentiam Suarez exemplo Episcopi, & Prælati Regularis quos à sacrificio pro suis ouibus offerendo consuetudo excusat, cum vers Parrochi sint & Episcopis reditus abundantissimi soleant concedi, deinde si ob fructus beneficy perceptos, obligatus est Beneficiarius sacrificium 18
pro ouibus offerre, partem illius obligationis retineret, si beneficium resignaret reseruata pensione, cum pensio sit pars fructuum beneficij, at in Pensionario nullus talem obligationem agnoscat, quippe, qui nec celebrandi obligationem habent, &c.

Naldus vir satis doctus, in summ. verbo Parrochus, num. 18. verior videtur contraria opinio, nempè quod † ratione decimarum, aut 19
fructuum sui Beneficij non tenetur Parrochus Missas nec omnes neque aliquas illarum, quas celebrat offerre, pro suis ouibus, sed tantum coram populo illas celebrare, quo per ipsum præcepto Ecclesiastico satisfieri posset, & per consequens posse aut à suis, aut ab alienis accipere stipendia, aut eleemosynas pro ipsarum applicatione, & ita seruari videmus communi omnium Parrochorum consuetudine & in hanc sententiam apertè descendit Vasquez 3. p. disp. 234. cap. 6. vers. 5. vera tamen sententia est, vbi num. 27. sic loquitur, cum quibus & ego apertè pronuntio † Parrochum ratione insti- 20
tutionis primariæ sui beneficij non teneri ad offerendum vnquam pro subditis, tametsi per se aut per alium celebrare debeat, vt populus sacrificio Missæ interesse possit, quod longè diuersum est, id autem verum existimo quia oppositum nulla ratione, aut iure probari potest, cumque in nulla totius Ecclesiæ Diœcesi talis sit consuetudo frustra dicemus, iure ipso & institutione primaria beneficij ad hoc eos teneri standum igitur est † vt rectè notauit Corduba, lib. 1. q. 4. 21
dub. 5. §. & quia de Curatis consuetudine & statutis & legibus Synodalibus cuiuscumque Diœcesis.

Cardinalis de Lugo, disput. 21. de Eucharistia, num. 19. ibi, de Parrochis potest esse maior difficultas, quos aliqui voluerunt obligari ad offerendum aliquando pro suis ouibus; communis tamen sententia iam negat eiusmodi obligationem, cum solum teneantur administrandum, & conferenda Sacramenta, & infrà, vnde † Dia- 22
na mutata sententia hanc tenet 3. part. tr. 11.

resolutio. 20. sed acerbius loquitur † Luisius
Turrianus in disputatio. selectis p. 2. disputat.
31. dub. 16. vbi contrariam sententiam (dicit)
nullam habere probabilitatem, sed procedere
ex ignorantia & esse contra praxim receptam.
23 Hactenus ex Cardinali, qui num. 22. &
23. satisfacit declarationibus adductis, pro
contraria sententia, sed Turrianus non lo-
quitur de Parrocho, sed de Sacerdote, qui
accepit stipendium, vt dicat missam in
quodam loco, à quo non exposcitur, vt ap-
24 plicet Sacificium, sed à pari non malè
citatur, sed loquens de Parrocho ferè si-
milia dicit, Lud. à Cruce in expositione Bal-
le disp. 3 dub. 19. n. 17. loquens de opinione
cōtraria dicit, hac opinio nullo nititur valido
25 fundamento, & consequenter non est tenenda.
Eandem nostram sententiam sequitur,
Suarez 3 p. tom. 3. disp. 86. sect. prima, & se-
cunda, Bonacina disput. 4. de Eucharistia
quaest. vltim. punct. 7. num. 3. Reginaldus in
praxi lib. 23. num. 233. Diana 3. part. tra-
26 ctat. 14. resolut. 26. vbi egregiè addit, quod
etiamsi adsit consuetudo putant Possevinus de
officio Curati, cap. 2. num. 4. & Fraxinellus de
obligatione Sacerdotum sect. 3. conclus. 2. §. 1.
num. 4 & alij hanc consuetudinem non obliga-
re sub mortali, quando de hoc onere non con-
stat ex tabulis Ecclesia, vel ex pracepto Epi-
scopi, cum in praiudicium alicuius non est in-
ducenda obligatio sine claris probationibus.
Haec ille, Syluius 3. part quaest. 83. artic. 1.
quaest. 17. §. quamuis, absolutè docens non
teneri sacrificare, pro populo, quia † fru-
27 ctus (ait) non dantur nisi ratione totius offi-
cij pastoralis, sequitur Ludouicus de S. Ioan.
de sacram. Eucharistia, quaest. 10. art. 2. dif-
ficultate. 1 Marchinus tract. 3. de sacramen-
to Ordinis, part. 2. cap. 30. Becanus de sacra-
mento in specie cap. 25. part. 2. quaest. 10. Al-
fonsus de Leone, de Iubileo part. 3. quaest. 20.
num. 27. Bartholomaeus à S. Fausto in simili
tractatu lib. 1. quaest. 81. Hieronymus Gar-
zia, in summa morali, tract. 3. difficultate 3.
dub. 6. num. 5. pag. 408. ibi † Por que à vn que
28 tienen los Parrochos obligacion de celebrar al-
gunos dias, pero no que esta missa la ayan de
aplicar forcosa ente por el pueblo por que de
vna obligacion no se ha de hajer extension à
otra leg. Papinianus D. de Tutoribus. deinde,
quia † neque Episcopus pro suo Episcopa-
29 tu, neque Papa pro vniuersa Ecclesia tene-
tūr applicare, Sacrificium Missae, vt omni-
bus est in confesso; ergo neque Parrochus
pro suis ouibus, quia sicut illi prouentus
fructuum habent propter alia pastoralia
munia, ita & Parrochus amplectuntur
Cruz. de sacrificio, quaest. 1. dub. 8. versic. an
Parrochus conc. 2. Aragon. 22. quaest. 85. art. 3.
vers. dubitabit aliquis Filluccius, tractat. 5.
cap. 6. à num. 173. Villalob. tract. 8 difficulta-
te 14. p 1. Carceres. relectio. 2. de casuum de-
cisio. §. non peccat mortaliter, & innumeri alij,
quos isti citant & non vacat locus videndi.
Vrgens huius sententiae est fundamen-
tum, quia, quod † Parrochi teneantur sacri- 30
ficium, quando celebrant (neque enim te-
nentur quotidie celebrare, sed ad summum
diebus festis, & solemnibus & ad summum,
quoniam Populus propter aliquod magnum
Iubileum communicat) pro ouibus suis,
aut † oritur haec obligatio ex statuto impe-
rante, facto ab Episcopo, siue in Synodo si- 31
ue extra in visitatione, aut ex speciali pacto
inito, cum ouibus, de quo clarè constat in
tabulis Ecclesiae aut aliquo alio instrumen-
to publico, & in hoc casu non est difficul-
tas, quia imperio superioris lato per mo-
dum statuti, & pacto inito standum est, &
Parrochus denuo ingrediens beneficium,
debet illud accipere cum oneribus suis; aut
oritur ex iure communi Decretorum, aut
Decretalium in quibus nihil tale inuenitur
aut ex iure Concilij Tridentini, cui nitun-
tur aut ex iure Concilij Trid. cui nituntur
auctores contrarij propter verba, sess. 23.
cap. 1. vbi dicit Concilium, † teneri ex iure 32
diuino Pastores animarum pro ouibus suis
sacrificium offerre, quem locum Francisc.
de Amicis disp. 33. de Eucharistia, n. 283. di-
cit apertè probare † Parrochos teneri ali- 33
quas Missas offerre pro populo & idem sen-
tiunt aliqui ex citatis auctoribus; verum
ex citatis Concilij verbis, nihil efficaciter &
solidè deducitur, aliud enim est Pastores iu-
re diuino teneri Sacrificium offerre pro oui-
bus suis, aliud quod teneantur illud speciali
applicatione illis applicare; ad primum te-
nētur Parrochi iure diuino, & naturali iuxta
illud Pauli ad Hebr. 5. n. 1. † omnis Pontifex ex 34
omnibus assumptus pro hominibus constituitur
in his, qua sunt ad Deum, vt offerat dona, & sa-
crificia pro peccatis, ad hoc enim ordinantur
munia Pastoralia, caeterum ad secundū nul-
la obligatione ligantur Parrochi ex iure di-
uino promanāte, sicut nec ligātur Episcopi,
aequali enim obligatione omnes isti tenen-
tur, ex vi sui officij & primaria illius institu-
tione; quare † animarum Pastores (de om- 35
nibus enim aequaliter & absque distinctio-
ne loquitur Concilium) tenent specialē me-
moriam saltem virtualem babere in sacri-
ficiis, non tamen obligantur ex vi Trident.
specialissima applicatione sacrificiū pro illis
applicare, & banc esse Concilij mentē mibi
manifestum est, potest enim Religiosus of-
ferre sacrificium pro speciali persona sibi
coniuncta sanguine, aut amicitia, & tamen
nequit sine licentia superioris sacrificiū ap-
plicare illi, quia hoc pertinet ad superiorē.
Aut † haec obligatio oritur ex consuetu-
dine, & haec in primis non est in vniuersali 36
Ecclesia,

Ecclesia, vt notant plures ex citatis pro nostra sententia, si autē est in aliqua Diœcesi, aut Parrochia hæc præcisa consuetudo non obligat ad mortale, vti diximus supra cum Diana & aliis, quibus adiungo Hier. Garziā, *n.*8. Bauny, *de Euchar. q.*12. Nald. *verbo Parro-*
37 *chus n.*15. † ratio est, quia eo ipso quod ignoretur origo consuetudinis, an fuerit orta ex actibus iustitiæ, aut ex liberalitatis, aut alio motiuo non præsumitur, quod oriatur ex iustitia cum sit semper præsumptio pro libertate Parrochi, & ita quandiu clarè sibi contrariū non constet potest interpretari, quod sit orta ex liberalitate, quæ enim est ratio vt introducatur cōsuetudo de iustitia, quæ forsan fuit introducta ex liberalitate, & denuo
38 imponere onus Parrochis; neque vt Parrochus iure suæ libertatis vtatur, necessarium est Episcopi consensus, nisi ad forum exterius deducatur, tūc enim ex allegatis & probatis datæ sentētiæ tenetur Parroc. obedire.

SVBRESOLVT. I.

An saltem aliquibus diebus teneatur ad id Parrochus?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus teneatur ex vi sui officij & primaria institutione Beneficy Curati, ad applicandam Sacrific. Missæ pro ouibus.*
2. *Episcopus curet vt Presbyteri saltem diebus Dominicis & Festis solemnibus, si curam habuerint animarum tam frequenter & suo muneri satisfaciant, Missas celebrent ex Conc.*
3. *An in iure nullum sit vestigium quo probetur obligatio pro ouibus sacrific. applicandi.*
4. *An aliud est quod ex æquitate & remunerationæ, aut ex charitate teneatur Parrochus ad aliquoties offerendam Sacrificiū pro ouibus suis, aliud quod ex iustitia.*
5. *An aliud sit Parrochum teneri sacrificare & Missas celebrare, aliud offerre Sacrificium pro aliquo, illique illud applicare.*
6. *An Parrochus teneatur celebrare ad communicandum infirmum, & ad benedictionem sponsorum, non tamen tenetur pro illis sacrificium offerre.*

EX dictis colligitur primò, falsò & sine fundamento Garzia, Cruz, & aliquos ex
1 citatis dicere † Parrochum teneri, ex vi sui officij & primaria institutione Benef. Curati, ad applicandū Sacrif. Missæ pro ouibus suis, aliquibus diebus solēnibus, & aliis pro arbitrio boni viri secundū quantitatē decimarū & aliorū prouentuum, vt ait Bellarm. *ad c.*14.
2 *sess.*23. *litt. B.* vbi Conc. dicit, † *curet Episcopus vt Presbyteri, saltem diebus dominicis & festis solemnibus, si autem curā habuerint animarum tā frequenter & suo muneri satisfaciant, Missas celebrent.* Cæterū vt dixi limitatio hæc nullo nititur solido fundamento. Conc. enim solū dicit, quod cogātur celebrare tā frequenter vt suo muneri satisfaciant, ad deuotionem, & obligationem quam habent fideles assistendi sacrificio incruento respicit Tridenr. non ad hoc quod Parrochi teneantur illud ouibus speciali applicatione applicare, de quo nec verum quo insinuetur, & quidem cum † nullum sit in iure vestigium, quo pro- 3
betur obligatio, pro omnibus ita neque est pro aliquibus diebus, vel assignent.

Quare † aliud est quod ex æquitate, & re- 4
muneratione, etsi mauis ex charitate teneatur Parrochus, ad aliquoties offerendum sacrificium pro ouibus suis, aliud quod ex iustitia, ita vt nequeat stipendiū accipere pro sacrificio, quod tenetur celebrare corā populo, & non pro populo. 1. est verum. 2. falsum, vt enim optimè notat March. *vbi suprà n.*4. † aliud est Parrochum teneri sacrificare, 5
& Missas celebrare; aliud offerre sacrificium pro aliquo, illique illud applicare, & 1. potest esse sine 2. Parrochus † enim tenetur cele- 6
brare ad communicandum infirmum, & ad benedictionem sponsorum, & tamen non tenetur pro illis sacrificium offerre, & sic quamuis Episcopus obliget, vt Parrochus ter in hebdomada celebret, vt statutum est in Diœc. Mediol. non tamen obligat vt offerat pro populo, & illi speciali sententia applicet.

SVBRESOLVT. II.

Vtrum possit stipendium accipere pro illa Missa quam tenetur celebrare coram populo?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus pro Missis quas tenetur celebrare coram populo, non tamen pro populo possit stipendium accipere & Sacrificium applicare illi, à quo accepit sine sit Parrochianus sine alius quicumque.*
2. *An Parrochus non sit obligatus ad applicandum Sacrificium pro populo.*
3. *An Parrochus non possit accipere stipendium pro applicatione sacrificy.*
4. *Sacrificij applicatio cum sit quid spirituale, an pro ipsa detur stipendium.*
5. *An Sacerdos sit liber ab applicatione sacrificij licèt stipendiatus, vt certo loco, aut hora sacrificet coram populo.*
6. *Sacra Rituum Congreg. sententia.*
7. *An pro applicatione Sacrificij possit stipendium accipi sine simonia.*
8. *Quod stipēdiū detur ratione specialis laboris.*
9. *An in beneficiis curatis sit obligatio Parrochi applicare sacrificium ouibus suis applicatione speciali.*
10. *Si Parrochus dicat sit non obstat quamuis ex altari possit viuere, si altari deseruiat, & n.*11.

12. *Cardinalis de Lugo sententia.*
13. *Item Seraphini Freita, & multorum aliorum mens, & n.*14.

1 Colligitur secundò, quod † Parrochus pro illis missis quas tenetur celebrare coram populo, nō tamen pro populo potest stipendiū accipere,& sacrificiū applicare illi à quo accepit eleemosynam, siue sit Parrochianus, siue quicumque alius extra Parrochiam, hæc illatio est contra Gauantum, *vbi supra*. Dianam. *Resol.*80. *tract. citat.* qui sibi contrarius non est, vt existimat Lugo, dum
2 licet, quod † Parrochus non est obligatus ad applicandum Sacrificium pro populo; vt dixit *Resolut.* 16. & cum hîc *Resolut.* 80.
3 dicit quod † non potest accipere stipendium pro applicatione Sacrificij eo ipso quod ex vi sui Beneficij sit obligatus ad sacrificandum coram populo, est enim vtriúsque Resolutionis diuersum principium morale. Etenim primum ex quo deducitur, quod Parrochus, non teneatur sacrificare pro populo, hucusque à nobis & à ipso Diana constitutum est. Primum vero, ex quo infertur secundum, est tum declaratio Cardinalium supra inducta, tum, quia
4 † applicatio sacrificij cum sit quid spirituale pro ipsa non datur stipendium, aliàs committeretur simonia, vtrumque ponit ipse Diana, sed non ex ipso, & per ipsum excogitatum, sed à Manuele Rodriquez *tom.*2. *sum.cap.*48. *num.*4. stipendium námque datur pro ministerio extrinseco vt minister, qui *altari seruit de altari viuat.*

Sed nihilominus nostrum corollarium omnino certum est, quod docent Lugo, Suarez, Vasquez, Bonacina, Fraxinellus, & multi alij, quod manifestè probatur, quia
5 † Sacerdos liber est ab applicatione sacrificij quamuis stipendiatus, vt certo loco, aut hora sacrificet, coram populo, vel aliqua aut aliquibus personis, potest accipere stipendium ratione applicationis sacrificij, propter quod dicitur altari deseruire, ergo
6 minor expressè traditur à Sacra Rituum. Congreg. supra adducta, & *facta* 13. *Iulij* 1630. & sic est vltima, quæ in hac materia est promulgata, vbi sic habetur, *quando in fundatione beneficij seu Capellæ expressè cautum sit, non teneri celebrantem ad applicationem beneficij eo casu poterit celebrans accipere nouum stipendium, & vnica missa satisfacere obligationi beneficij, aut Capellæ, & item danti nouum stipendium.*

Ex qua declaratione quæ authentica est, vtpote publicata cum requisitis ab Vrbano VIII. & sic habenda, vt lex obligans iuxta à me alibi dicta & probata. Duo deducun-
7 tur. Primum, † quod pro applicatione sacrificij potest stipendium accipi absque simonia, cuius contrarium sine fundamento existimarunt Diana, & Rodriguez, applicatio tamen sacrificij non intelligitur actio spiritualis, & supernaturalis, procedens ex gratia Christi primi offerentis sacrificium, sed intelligitur seruitium sacerdotis sacrificantis pro peccatis dantis eleemosynam, ratione cuius seruitij debetur illi stipēdium, ad sustentationem, quod noluerunt intelligere præfati D.D. aliud † verò stipendium 8
datur ratione specialis laboris, qui reperitur in celebrādo in hoc loco, & in hac hora, &c. quod in praxi communissimum est, vt receptissimū, vt optimè adnotauit Lud. Turrian. dicens, *contrariam sententiam nullam habere probabilitatem, procedereque ex ignorantia, & esse contra praxim receptam*, vt supra retuli.

Secundum, quod † in beneficiis cu- 9
ratis ex sententia communi non sit obligatio Parrochi applicare obligationem, & sacrificium ouibus suis, applicatione speciali, sed solum est obligatus coram populo celebrare pro applicatione sacrificij potest stipendium accipere, quamuis beneficium pinguissimum sit, & Parrochus alias valde diues, quod enim † diues sit non obstat 10
quominus ex altari possit viuere si altari deseruit, vt egregiè adnotauit D. Thomas *quodlibet.*6. *artic.*10. quod enim pingue sit beneficium, ex aliis fructibus, non obstat quominus pro seruitio applicationis specialis alicui factæ possit stipendium accipere, agnoui ego Illustrissimum Archiepisco- 11
pum Hispalensem, cuius fructus pinguissimi sunt, qui accipiebat ex collectoria stipendium pro missa, quam quotidie celebrabat, quod Pauperibus erogabatur, erat autem præfatus Præsul, & Sanctissimus, & Doctissimus, munificentissimúsque in eleemosynis faciendis, cuius nomen sileo.

Ex quibus constat, quod respondendum, ad declarationem Eminentissimorum Cardin. Sacrosancti Concilij Trident. interpretum, † quam ad longum interpretatur 12
Cardinalis de Lugo, *num.*22. & 23. qui ex Ludouico à Cruce *vbi supra*, & ex Henriq. *lib.*6. *de sacrific.c.*22.§.6.*n.*4 vere illam interpretatur, quando Parrochus, vel Sacerdos obligatur ex vtroque stipendio, ad applicandū sacrificium applicatione speciali pro populo, aut pro persona instituente beneficium, aut capellam, aut pro alia quæ det nouum stipendium, quæ Congregationis declaratio conformis est *Decreto de celebratione missarum edito ab Vrbano VIII. constit.* 43. *tom.*4. *bullar. edita die* 20. *Iunij anno* 1625. *quod decretum in Hispania* (& forsan in multis Italiæ & Franciæ locis) *non esse receptum tenent plures quos alibi citaui* quibus adiungo
Seraph. Freitas *in suis eruditissimis Scholiis ad* 13
priuile

privilegia sui ordinis B. Mariæ in Scholiis ad privilegium quoddam Clement. VIII. circa hanc materiam de missarum stipendiis. Hieronymum Garzia *vbi supra tract.* 3. *difficultate.* 10. *dub.* 2. *num.* 16. *vbi num.* 15. optime distin-
14 guit inter auctores qui scripsere in Italia, & in Hispania; qui non exprimunt, an sit receptum, sed fallitur quia id supponunt saltem in Italia, solus Marchin. *tract.* 3. *p.* 2. *c.* 32. dicit quod aliqui dicunt non esse in Italia receptum, & auctores qui in Hispania scripsere, & dicunt esse receptandum, hi sunt Hieronymus Rodriguez *resolut.* 25. *num.* 26. Ludouicus Turrianus *in selectis. p.* 1. *cent.* 4. *dub.* 80. & *p.* 1. *disp.* 30. *dub.* 2. Granados *disp.* 11. *de sacrificio missæ*, & auctores qui dicunt etiam Hispaniæ non esse receptum, quia praxis est in contrarium, & quidem vt sit receptum apud regulares, non sufficit quod Ordinarius Episcopus aut Archiepiscopus in sua diœcesi accipiat, quia cum Regulares sint exempti ab Ordinarijs, receptio Ordinariorum non cogit Regulares, sed quid sit in hoc tenendum dixi, *tom.* 2. *de Congrua.*

SVBRESOLVT. III.

Vtrum Beneficiarij Hispalenses liberi sint ad hac obligatione?

SVMMARIVM.

1. *An Beneficiarij Hispalenses & similes qui habent obligationem dicendi missam coram populo, liberi sint ad applicandum speciali applicatione pro illo qui nouum stipendium dederit.*
2. *An Curati etsi iure diuino teneantur pro ouibus suis sacrificium offerre, non sint obligati ad applicandum sacrificium speciali applicatione, sed pro ista possint accipere nouum stipendium.*
3. *Ludouici à Cruce sententia.*
4. *An Beneficiati Hispalenses recipiant decimas vt non solum coram populo, sed pro populo missam ad Tertiam dicant.*
5. *Ius decimarum postquam tertiæ datæ sunt Regi Catholico, valde imminutum est.*
6. *An obligatio cadat supra tempus & horã non supra obligationem & n.* 7.
8. *An Ecclesia matrix missam tertiæ applicet pro populo.*
9. *An beneficiatis non habentibus curam animarum debeatur congrua.*
10. *Rotæ sententia.*
11. *An Beneficiati sacrificium ad tertiam pro populo adstante offerant.*
12. *Castri Palai sententia.*
13. *Quandonam consuetudo sit strictissimi iuris & n.* 14.
15. *Quandonam actus applicationis sacrificij pro populo ex mera consuetudine constare nequit.*
16. *Beneficiati quandonam sint in possessione libertatis.*
17. *Quandonam Beneficiatus non teneatur offerre sacrificium pro populo remissiuè.*
18. *Dionysij Papæ sententia.*
19. *An Beneficiati accipientes decimas, sacrificiaque celebrantes coram populo, pro populo debeant offerre.*
20. *An Curati teneantur quoties celebrant offerre pro populo, à quo accipiunt decimas.*
21. *Grassiani opinio affertur, necnon Hieronymi Garziæ & n.* 22.
23. *Gauanti & Card. de Lugo sententia & n.* 24. & 25.
26. *Qui ratione Beneficij aut aliorum titulorum est obligatus ad applicandum sacrificium, nequit aliud stipendium accipere.*

COlligitur tertiò, † Beneficiarios Hispalenses, & similes, qui habent obligationem dicendi missam coram populo, liberos esse ad applicandum speciali applicatione pro illo, qui nouum stipendium dederit, sic censuere sexaginta tres viri Docti omnium Religionum, in hac ciuitate Hispalensi de hac re in specie consulti, quorum nullus iterum requisitis à quodam retractauit sententiam, sed in dicta resolutione omnes perseuerarunt constantes, est enim verissima illatio facta, etenim † Curati & si iure diuino teneantur pro ouibus suis sacrificium offerre, tot & tam graues auctores sentiunt non esse obligatos ad applicandum sacrificium speciali applicatione, sed pro ista posse accipere nouum stipendium, cur obligabimus beneficiatos nisi solum ad sacrificandum coram populo, & non pro populo cum id solum exprimatur in fundatione, & in Synodalibus, vnde egregie Ludouicus à Cruce *dub.* 19. *citat. n.* 15. sic fatur. † *imo etiamsi cum officio horum beneficiorum interdum sit coniunctum onus celebrandi missam in tali Ecclesia, adhuc tamen per se & ex vi institutionis eorum, non oritur obligatio hanc missam applicandi pro hac vel illa intentione, nisi aliunde ex peculiari consuetudine seu statuto talis Ecclesiæ id constet, sunt namque illa duo valde diuersa neque vnum per se & directe ex alio sequitur* ita Suarez. 3. *p. tom.* 3. *disput.* 86. *sect.* 1. *atque ex mox dicendis (de Parrocho) fiet manifestum.* ita ille satis ad rem. 1 2 3

Sed obiicit ille (qui quondam) plura satis futilia, *quæ gracili modulabatur auena*, sed quæ aliquam videbantur ingerere difficultatem, hæc sunt primò, quod † Beneficiati Hispalenses recipiunt decimas, vt non solum coram populo, sed pro populo 4

missam ad Tertiam dicant canant in choro &c. vnde visitatores fabricarum diligenter inquirunt, an satisfaciant huic muneri dicendi missam. Respondetur,
5 negando assumptum, vt constat ex dictis imo † ius decimarum, postquam tertiæ datæ sunt Regi catholico valde imminutum est, vnde in Synodalibus Illustriss. D. D. Ferdinandi *cap.1. de celebratio. missæ.* postquam dixit quod dicantur duæ missæ à beneficiatis vna ante solis ortum pro operariis, altera cantata *ad tertiam*, quæ suppleri nequeat, & additur ibi. *por esta constitucion no ponemos nuebas cargas de missas mas segnalamos tiem-*
6 *pos y horas congruentes.* quare † obligatio cadit suprà tempus, & horam, non suprà applicationem, circa quam nihil innouat Synodalis; quod enim visitatores inquirant de adimpletione huius Synodalis, etsi non sit impleta, puniant in eleemosynis missarum,
7 quæ dictæ non sunt hæc pœna imposita est, quia non sunt dictæ tempore assignato, non quia non applicant pro populo; nam si hoc esset, nec missa priuata, quæ dicitur ante solis ortum posset beneficiatus ad libitum applicare danti stipendium, quod ne-
8 gat, & bene iste, quod enim † Ecclesia Matrix missam *tertiæ* applicet pro populo nihil inde, quòd hoc capitulum tanquam liberalissimus Princeps facit ex gratitudine, & ex consuetudine immemoriali, quam vult obseruare.

Secundùm, quia † beneficiatis non ha-
9 bentibus animarum curam, non debetur congrua pro sustentatione, sed debetur curatis ex Trident. *sessio.24. cap.13.* quare beneficiati eo ipso, quod tenentur celebrare coram populo tenentur pro populo offerre, assumptum constat ex decisio. Rotæ facta. *die 26. Nouembr. 1593.* quam refert Farinac. *p.3. decis.7. in vna Burgens. congrue.* & resolutum fuit coram Sanctissimo Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore, *in Toletana congruarum 13. February 1576.* & multis aliis ibi *num.2. relatis.* quod tenet verum etiamsi
10 beneficia sint patrimonialia, vt tenuit † Rota coram Oldrando, *in vna Calagur. congruarum. 16. Nouembr 1571.* Respondetur futilem esse illationem, nisi alias constet ex primaria beneficij, etiam patrimonialis, institutione aut ex tabulis, vel superioris imperio.

Tertium ex consuetudine, quæ est in hoc
11 Archiepiscopatu, ab *anno 1490.* vt † Beneficiati sacrificium *ad tertiam*, pro populo adstante offerant: & ita est iam hodie præscripta in fauorem populi, quod constat, ex eo quod beneficiati potuerunt hoc punctum litigare, sed item possit pro aliis, & ita illi consentire videntur, & assentiri consuetudini in qua conseruatur; tum etiam, quia, vt dicunt D. D. *in materia de legibus,* tunc est legitima consuetudo, quando Prælati, & Superiores puniunt illam violantes, † ita Palao. *tom.1. tract.3. disp.3. punct.2.* 12
num.13. Suar. *lib.7. de legib. cap.15. num.14. & 15.* atqui visitantes, & Archiepiscopi puniunt, non sacrificantes pro populo ad complementum missarum omissarum, ergo talis consuetudo viget, tum etiam quia † con- 13
suetudo est strictissimi iuris sicut priuilegium. Surdus, *consil. 262. num.11.* Alexander. *consilio. 112. in fine volum. 4.* vnde restringitur ad actum quo est vsus, & ea tantum acquiritur, quantum per eam fuit seruatum, *leg. quod meo §. si D. de acquirenda possessione, leg. iam hoc iure §. aquaductus D. de aqua quotidiana & æstiu. cap. super quibusdam. §. præterea de verborum significatione, cap. cum contingat de foro competenti,* & sic consuetu- 14
do præscripta habet vim publici instrumenti, vt docent singulariter Innocent. *cap. nouit de Iudiciis.*

Respondetur primò, hanc consuetudinem esse constantem, quantum ad hoc quod beneficiati celebrent coram populo statutis temporibus à Synodo, hic enim actus exterior est qui constat deberi fieri coram ouibus fidelibus, actus † autem ap- 15
plicationis sacrificij pro populo ex mera consuetudine constare nequit, nisi vel ex tabulis, vel instrumento publico, aut Superioris mandato aut statuto recepto, quod inpræsentiarum non adest, imo † Benefi- 16
ciati sunt in possessione suæ libertatis propter quod de hoc non litigarunt, quod enim Prælati puniant non obseruantes consuetudinem, bene faciunt, quia contra illam non celebrant coram populo, cætera autem quæ inducuntur potius sunt pro nobis, quam contra nos, vt discurrenti constabit.

Respondetur secundò, quod cum non constet clarè hãc consuetudinem introductam ex titulo iustitiæ, sed ad summum gratitudinis, † non tenetur Beneficiatus sa- 17
crificium pro populo offerre, vt supra diximus ex Diana, Lugo, Garzia, & aliis, & sic responsum quod refert dedisse Clementem VIII. Beneficiatis sancti Marci de hoc inquirentibus, vt teneant consuetudinem aut dimittant Beneficium, loquitur de consuetudine celebrandi coram populo, non vero offerendi pro populo.

Quartum obiicit, quia inquit † ex Dio- 18
nysio Pontifice *in epist.2. ad Seuerum Episcopum* & refertur 13. *quæst. 1. cap. 1. Ecclesiast.* (ibi) *Decima à Deo constituta sunt per Moysem, vt persoluerentur à populo filiis Leui pro ministerio, in quo deseruiebant ei in Tabernaculo, non accipiebant filij Leui decimas, nisi ab eis pro quibus offerebant preces, & sacrificia, quia ergo nos seruimus Domino in tabernaculo offerendo*

do pro iſtu preces & ſacrificia, & ipſi debent no-
bis perſoluere decimas & ſacrificia. Hæc in de-
19 creto, ergo † ſi Beneficiati accipiunt deci-
mas, ſacrificiaque celebrant coram popu-
lo, pro populo debent offerre, reſponde-
tur primò, hæc verba non eſſe ſummi Pon-
tificis, vt conſtat *ex epiſt. 2. cit.* Sed ſunt Gra-
tiani, & ſic ſunt impreſſa caracteribus cur-
ſiuis diuerſis à verbis Pontificiis. Reſponde-
tur ſecundò, quod ſi aliquid probat mul-
tum probat, quod etiam miſſa quæ dicitur
coram populo ante ſolis ortum, debeat pro
20 populo offerri, probat etiam quod † Curati
teneantur quoties celebrant offerre pro po-
pulo à quo accipiunt decimas & primitias,
cuius contrarium cum communi ſententia
reſolutum manet. Reſpondetur tertiò, quid-
21 quid ſit de opinione † Gratiani, ſolum pro-
bari quod ſacrificium debent offerre Bene-
ficiati pro populo, ſicut ſupra diximus de
Curatis pro ouibus ſuis; de applicatione
communi non ſpecialiſſima, pro qua poſſunt
accipere ſtipendium, vt Caterua D.D. quos
ſupra dedimus, *plenis buccis*, defendunt.
22 Quintò, & eſt omnium difficilius deſu-
mitur ex declaratione authentica Congre-
gationis Trident. quam refert Gauant. *vbi*
ſupra, & ad verbum adducit Hieronymus.
Garzia *vbi ſupra pag. mihi 629.* in qua plu-
ra reſoluuntur dubia, quorum quartum
erat. *An ſacerdotes, qui tenentur celebrare*
miſſas ratione beneficij, ſeu Capella legati, aut
Salarij, poſſint etiam manualem eleemoſynam
pro miſſis votiuis aut Defunctorum recipere &
vnico miſſæ ſacrificio vtrique oneri ſatisfacere?
cui reſpondet ſacra Congregatio, *Sacerdotes*
quibus diebus tenentur miſſas celebrare, ratio-
ne beneficij, ſeu capella, legati, aut ſalarij
ſi eleemoſynas, pro aliis etiam miſſis celebran-
dis ſuſceperint, non poſſe eadem miſſa vtrique
obligationi ſatisfacere. Hæc ibi vnde Gauan-
23 tus † *vbi ſupra* dicit, *quod notent Canonici, &*
Curati, qui tenentur celebrare miſſam conuen-
tualem ſeu Parrochialem in propriis Eccleſiis,
ratione canonicatus aut Rectoria, qui ad eam
teneatur ratione beneficij.
24 Reſpondetur hoc eſſe maioris ponde-
ris argumenti niſi expreſsè Eminentiſſi-
mus Cardin. de Lugo, *vbi ſuprà.* Romæ re-
ſidens bene callens mentem huius declara-
tionis, & decreti non reſpondiſſet, *num. 23.*
ibi. *declaratio huius decreti*, (ſcilicet addito
anno anteriori de Celebratione miſſarum)
debet intelligi iuxta terminos ipſius decreti,
ſcilicet, quando ex vtroque ſtipendio obligatur
25 *ſacerdos ad celebrandum ob commoditatem eo-*
rum qui tali hora audituri ſunt miſſam facilius
poteſt exiſtimari, quod non exigatur applicatio
ſacrificii, ſed circa hoc relinquatur ſacerdoti li-
bertas, vt poſſit cui voluerit applicare. Hæc
ibi, & legi poſſunt quæ docet, *num. 24.* quæ
ſatis ad rem conducunt, magis autem fa-
ciendus eſt Cardinalis quam Gauantus,
quare mens huius declarationis eſt, quod, 26
quando, quis ratione beneficij, & aliorum
trium titulorum eſt obligatus, ad applican-
dum ſacrificium, nequit aliud ſtipendium
accipere ad applicandum idem ſacrificium,
in *miſſis votiuis & de requiem*, quia vt *in de-*
creto de celebratione miſſarum ſtatutum eſt,
nequit ſacerdos duplex ſtipendium pro
vnius ſacrificij applicatione accipere.

RESOLVT. XVII.

Vtrum non reſidens poßit ſe componere per Bullam.

SVMMARIVM.

1. *An Paſtores non reſidentes fructuum amiſſionem poſſit componere per bullam Cruciatæ.*
2. *Per qua verba reuocetur compoſitio facta per Bullam cruciatæ.*
3. *An Beneficio compoſitionis vti poſſint quicunque rem alienam quacunque forma & modo etiam illicito acquiſita retinent, creditore non comparente, dummodo non acquiſierint ſub ſpe & fiducia huius compoſitionis & n. 4.*
5. *Summus Pontifex qui bonorum Eccleſiaſticorum eſt dominus, & diſpenſator, quam remiſſionem poſſit concedere.*
6. *An qui ſimoniace habet beneficium poſſit vti compoſitionis Bulla.*
7. *Sub qua clauſula vniuerſali comprehendatur compoſitio ſupra fructibus male perceptis ob non reſidentiam paſtorum.*
8. *Quid in calce Bullæ cœnæ contineatur, & n. 9.*
10. *An Bulla cruciatæ reuocetur per Bullam cœnæ.*
11. *Clemens VIII. cur duos viros Hiſpanos reprobauit in examine Epiſcoporum.*
12. *Tridentinum quam excludat compoſitionem.*
13. *Hieronymi Garziæ ſententia.*
14. *An expreſſè in Bulla excludatur compoſitio ob non reſidentiam.*
15. *An ſi Pontifex vellet compoſitionem excludere expreßiſſet quod non diſpenſaretur in votis religionis &c.*
16. *Sub qua clauſula generali Bullæ compoſitionis includatur compoſitio fructuum ex non reſidentia.*
17. *Licet Pontifex dum annum ſanctum & Iubileum publicat ponat ſimilia verba reuocatoria ac ponit in Bulla cœnæ, an non*

reuocentur

reuocentur priuilegia concessa in cruciata,& n.18.

19. *Vrbanus VIII. dixit non esse eius mentem per Iubileum anni sancti reuocare Bullam Cruciatæ.*

20. *Quotquot Bullam Cruciatæ commenti sunt in quibus conuenerint.*

21. *Tridentini Conc.ment.*

22. *An non possit componi debita restitutio fructuum perceptorum vi cruciatæ, vel aliarum facultatum obtentarum post Concilium.*

23. *Cui declarationi nulla sit danda fides neque in iudicio neque extra & n.24.*

25. *Auctoris opinio.*

26. *Multorum Authorum sententia afferuntur,& n.27.& 28.*

29. *An compositio facta contra stylum supremi Tribunalis Cruciatæ non valeat, nec in foro fori,nec in foro poli.*

DVBIVM decimum septimum,vtrum
1 † Pastores non residentes,fructuum amissionem possint componere per Bullam cruciatæ, Trident.*sess.*23.*c.*1.§.*si quis*, expresse fatetur Pastores non residentes teneri *ad restitutionem fructuum prohibita quacunque conuentione, vel compositione*, quæ pro fructibus malè perceptis appellatur.

2 Sed an † per hæc verba reuocetur, compositio facta *per Bullam cruciatæ* non est ita facilè; quare miror auctores explicantes præfatam Bullam ita per transennam docuisse omnes non posse Episcopos, & alios animarum Pastores fructus amissos propter non residentiam componere per *Bullam compositionis*, sed in contrarium sunt efficaces rationes, quæ rem dubiam reddunt prima est,ex ipsa Bulla cõpositionis, in cu-
3 ius fine hæc sunt verba † *Beneficio compositionis vti possunt quicunque rem alienam quacumque forma & modo etiam illicito acquisita retinent, creditore non comparente dummodo non acquisierint sub spe & fiducia huius compositionis*, quæ verba vniuersalissima sunt nullum casum excludentia. Ex quibus colligunt & benè Auctores infra citandi, posse vti compositione, dum quis habet beneficium absque titulo; quia est verè publicè
4 excommunicatus, & irregularis, dum illi collatum est, vel illud simoniacè acquisiuit,in his enim casibus, quos non expressit Bulla, quia comprehenduntur in præfata vniuersali clausula:communis & certa sententia docet posse vti compositione, quia quāuis isti sicut nõrecitantes diuinum officium fructus non faciant suos, sed teneantur restituere, vel fabricæ vel pauperibus.
5 Tamen † Summus Pontifex, qui bonorum Ecclesiasticorum est Dominus, & dispensator hanc remissionem concedit,sub ea cõditione vt vltra eleemosynam in subsidium belli alia similis fabricæ Ecclesiæ concedatur, & quidem mirum est quod † ille, qui 6
simoniace habet beneficium, aut inualida est eius collatio,possit vti *compositionis Bulla* non vero Parrochus, aut Episcopus non residens,cum maius delictum quale est simonia minus sit indulgentia dignum.

Secunda, quia cum † sub ista clausula 7
vniuersali comprehendatur compositio super fructibus malè perceptis ob non residentiam Pastorum, & promulgata sit post Tridẽtinum, videtur implicitè derogatum illi maximè, cum Concilium non loquatur de cruciata concessa Regibus Hispaniarum ob motiuum tam excellens, scilicet bellum aduersus infideles, ad cuius derogationem requiritur expressa mentio illius, cum priuilegia Bullæ cruciatæ dentur per modum contractus, vt est indubitata sententia, adeo quod nisi restituatur eleemosyna derogari nequeat,vt tenent auctores *infra citandi*, quare Concilium per illa verba non derogat cruciatæ.

Tertia, & est valde vrgens confirmatio præcedentis, quia † licet in Bulla Cœnæ in 8
illius calce dicatur, *quod reuocantur omnia & quæcunque indulta gratia,indulgentia,litteræ Apostolica & facultates generales, vel speciales, seu sub quauis alia forma & tenore, & cum quibuscunque clausulis etiam derogatoriarum derogatoriis à Sede Apostolica concessa,quibuscunque personis,tum Laicis quam Ecclesiasticis, etiamsi Pontificali seu Imperiali, aut regali præfulgeant dignitate,vel eorum re-* 9
gnis,prouinciis, ciuitatibus, seu locis ex quauis causa etiam per viam contractus aut remunerationis, & cum clausula quorum tenore, vt in dicto §.non obstantibus, habetur,qua non poterat clarior reuocatio excogitari, aut desiderari, & tamen ea non obstante communis sententia docet, quod † Bulla cru- 10
ciatæ nõ reuocatur per Bullā cœnæ (quidquid dicet Garcia,*p.*11. *de beneficiis cap.* 10. *num.*130. *citans Bledam in defensionem fidei in causa Moriscorum cap.*13.*pag.*93. quod † 11
Clemens VIII. duos viros Hispanos reprobauit in examine Episcopurum, quia Bullam cruciatæ,non derogare per Bullam cœnæ)vt latè & doctè defendit Ludouicus à Cruce *in expositione Bullæ disput.*1. *cap.* 10. *dubio* 4.& 5. quia videlicet *in* §.vbi tractat de absolutione censurarum non ponitur particula per modum contractus,qualis est absolutio,quæ datur ex vi Bullæ cruciatæ. Ergo † cum Trident. excludat composi- 12
tionem factam super fructus malè perceptos ob non residentiam,& non facit mentionem de ea quæ fit per priuilegium datū per modum contractus,non videtur exclusisse Bullam, † vnde Hieronymus Garcia, 13
in

in sum.tract.2. difficultad 8.duda 3 num 10. dicit *los Prelados Parrochos si se ausentan mas del tiempo que les señala el derecho es cierto que deben restituir los frutos de la gruessa como lo decide el Concilio Tridentino sess.6. cap.1.de reform. pero pues señala la fabrica o pobres puzce, que de esto podia haber composicion, lo contrario dicen algunos Doctores pero no trahen el fundamento.*

Ex quibus sumitur quarta ratio dubi-
14 tandi, quia cum † expressè in Bulla non excludatur compositio ob non residentiam, & fructus assignentur Pauperibus, & fabricæ, supra quos habet plenum dominium Pontifex, & eos velit tam eximio operi applicari, non est ratio cur excludatur in
15 illis compositio, si enim † vellet Pontifex eam excludere absque dubio expressisset, sicut dum voluit, quod non dispensaretur in votis religionis, & castitatis ille expressit, quod non absolueretur quis ab excommunicationibus quibusdam contentis in præfata Bulla cœnæ; quare hæresi externa excepta ab omnibus censuris in Bulla cœnæ virtute Bullæ, potest quis absolui semel in vita, & semel in morte & sumpta alia Bulla iterum in morte & non amplius, quia
16 sic explicatur in priuilegio; ergo sub clausula illa generali Bullæ compositionis etiam includitur compositio fructuum ex non residentia, cum in hac compositione non magis appareat Dominus quam in aliis, sed solum pauperes vel fabrica, qui ad illos non habent dominium in re.

17 Quintò, quia licèt Pontifex dum annum sanctum vel Iubileum publicat, ponat similia verba reuocatoria, ac ponit in Bulla cœnæ, at non reuocantur priuilegia concessa in cruciata, quia sunt concessa sub contractu oneroso, cuius debeat specifica mentio fieri, concessa enim sunt priuilegia hæc singulis, quia singuli signatam & assignatam
18 eleemosynam tribuunt & non alias; & vt reuocentur deberet vnicuique eleemosyna data reddi, alias reuocatio esset iniusta & nulla. Ita Henriquez, *lib.7.de indulg.cap.21. n.7.* Salas, *disp.20.de leg.sect.18.§.hinc colligitur.* Sanch. *lib.3.de matrimonio, disp.33. n.10.* Bonac. *disp.1.de legibus, q.3.punct.8.§.3.n.13.* Basilius, *legion.lib.8.de matrim.c.19.n.13.* & alij quos infrà citabo, vnde anno 1625. *die*
19 *15. Februarij* † Vrbanus VIII. dixit non esse eius mentem per Iubileum, *anni sancti*, reuocare Bullam cruciatæ. Ergo Trid. in verbis relatis non excludit compositionem per bullam cruciatam concessam Regi Hispaniarum.

Hæc argumenta apud me non sunt infimæ notæ, sed vt videtur non mediocriter
20 vrgent, video tamē omnes, quotquot † Bullam cruciatam sunt commenti in hoc conueniri, & plures alij in fructibus amissis ob non residentiam locum non habere compositionem per Bullam ita Palao, *tom.4.tr.de bulla cruciatæ, punct.vlt.§.2.n.2.quia* (inquit) *isti prædicti fructus certo creditori restitui non debeant, sed Ecclesiæ vel pauperibus sint erogandi Concil.Trident.sess.23.c.1.de reformatio, prohibuit hanc fieri compositionem, ibi prohibita quacumque conuentione vel compositione quæ pro fructibus male perceptis appellatur*, vt 21
notauit Nauarr. *in summa c.25.n.122.* Rodriguez, *ad Bullam compositionis, nu.18.* Villalobos, *n.20.* quibus ego addo. Trullench. *lib.3. casu 2.n.6.* Henriquez, *lib.7.de Indulg.c.36. n.3.* Ludouicus à Cruce, *disp.2.dubio 8.num.2.* Lopez, *2.p. instruct. tractat.de Bulla, pag.859.* Sanctarellum, *variar.q.4.n.2.* Garzia, *de Beneficiis p.3.c.2.n.30.* Sotum, *lib.4.de iustitia q.7. art.1.ad 3.* Sayrum, *lib.10.tract.2.c.5.nu.23.* Barbos. & Bellarm. *ad cap.1.sess.23.* vbi adducunt Cardinalium declarationem publicaram, *die 28. Martij anno 1585.* † *non potest* 22
componi debita restitutio fructuum perceptorum vi cruciatæ vel aliarum facultatum obtentarum post Concilium.

Et quamuis post decretum Vrbanum quo derogantur Cardinalium declarariones, nisi publicatæ sub certa præscripta forma; † huic 23
declarationi nulla sit danda fides neque in iudicio neque extra, vt declarauit sacrum & supremum fidei Concilium Hispanum, *die 7.Octob.1633.* quare seclusa alia declaratione authentica res non sit, ex iure omnino certa; tamen si huic declarationi adiungatur praxis obseruata, in supremo consilio cruciatæ, & quod numquam facta sit huiusmodi compositio, in fructibus male perceptis ob non residentiam, res videtur in praxi 24
indubitata, quamuis argumenta posita aliquam ingerant mentibus non improbabilitatem speculatiuam, quare omnibus illis vnico verbo respondeo, † praxim cui stan- 25
dum esse in contrarium quod est fundamentum concludens si quidem praxis, & stylus alicuius curiæ, aut tribunalis, lex est inuiolatè obseruanda, vt tenent † Abbas, 26
c.ex litteris n.6. de constit. Decius, *consil.699. n.5.* Thesaurus, *decis.1.n.9.* & latè Euerardus, *in loc à stylo curiæ per totum*, quos citat & sequitur Rota apud Farinacium, *part.3.in vna Romana coram Damasceno 17.Feur.anno 1612.* 27
decis.376 n.1.in fine, legatur alia decisio, *p.1. in vna Toletana Canonicatus 11. Iann. 1610. Coram Lancelloto quæ est in n.212.* His adde cottam, *in memorabilibus, verbo leg.iudiciaria, pag.428.* Montan. *de author.magni Consilij, n.170.* Paz, *in praxi in initio, n.11.* & omnino videndus Doctissimus vir Ludouicus de Sarauia, *in tract.de adiunctis, q.25.§.10.vbi egregiè de stylo*, & quando faciat ius, quando 28
consuetudinem obligantem & concludit

quod

quod sententia facta contra stylum non valet, vt latè Portales, 4. p. vers. stylus pag. 411. & ita multo magis compositio facta contra stylum supremi tribunalis cruciatæ, non valet nec in foro fori neque in foro Poli.

RESOLVT. XVIII.

Vtrum Parrochus non residens possit sibi fructus amissos applicare?

SVMMARIVM.

1. *An sibi ipsi Parrochus non residens possit applicare fructus malè perceptos ex non residentia.*
2. *An fictione iuris sit determinata persona.*
3. *Concilij mens affertur.*
4. *Quid nomine pauperum intelligatur, & n. 43.*
5. *Qui pauperes graduandi iuxta ordinem charitatis.*
6. *Corduba & aliorum sententia.*
7. *Quid nomine congruæ sustentationis intelligatur à Corduba & aliis.*
8. *Quos terminos habeat congrua sustentatio, & n. 9.*
10. *Nauarri sententia, & n. 11. nec non Sanchez, & n. 12. & 13.*
14. *An Clericus possit ex reditibus Ecclesiastici viuere secundum decentiam sui status.*
15. *Clericus ex reditibus potest viuere secundum qualitatem beneficij, non tamen secundum qualitatem personæ.*
16. *Cardinalis de Lugo sententia, & n. 17.*
18. *Item auctoris mens.*
19. *An maioris valoris, & æstimationis humanæ, est obsequium factum in vtilitatem & decorem Ecclesiæ, à filio legitimo Regis, ac à non legitimo.*
20. *Si filius Regis habeat vnde sustentetur iuxta qualitatem suæ personæ, an possit sumere congruam ex fructibus beneficij, iuxta qualitatem beneficij.*
21. *Qua intentio Ecclesia vt det Ministris suis non indigentibus.*
22. *An debita contracta ex fastu non Clericali debeant solui ex patrimonio, & n. 23.*
24. *Regibus, Principibus, necnon summis Pontificibus quid obseruandum.*
25. *An ob præstantiam magnæ nobilitatis, aut insignis litteraturæ possit plus accipi ex reditibus Ecclesiæ.*
26. *Clericus potest vlterius sibi accipere ex fructibus beneficij, quando vltra id quod ex officio debet longe plus laboris & industriæ impendit in Ecclesiæ vtilitatem, ex Card. de Lugo.*
27. *An Ecclesia cogatur emere laborem spontaneum, & n. 28.*
29. *Quæ nobilitatis magnitudo, quæ litteratura, propter quæ detur beneficium.*
30. *Auctoris sententia affertur, & num. 37. & num. 44.*
31. *Exemplum adducitur, & n. 38. & 39.*
32. *An debita contracta sint à Parrocho, Episcopo, &c. ex vsibus profanis, si habet patrimonium, teneatur soluere ex eo, si non habeat, an ex reditibus beneficij.*
33. *Debitor tenetur soluere quoties potest.*
34. *An si debita contracta sint à Parrocho ex piis operibus, & isto opera pia fecit postquam acquisiuit beneficium, etiamsi habeat patrimonium possit satisfacere ex fructibus beneficij.*
35. *Opera pia & sustentatio Clerici pro tempore antedenti non debent ex fructibus beneficij nondum habiti desumi. Et quæ ex hoc sequerentur, & num. 36. ex Card. de Lugo.*
40. *An si Parrochus aut Episcopus pauper sit & non habeat sufficientem congruam ad quotidianam sui, suæque familiæ sustentationem, possit sibi ipsi tanquam pauperi fructus amissos ob non residentiam applicare propria auctoritate.*
41. *Cardin. de Lugo difficultatem enodat, & num. 42.*
45. *Diui Thomæ opinio, & n. 51.*
46. *An distributor libere institutus possit seipsum inter pauperes computare.*
47. *An si Parrochus vel Episcopus pauper sit considerans se ipsum vt extraneum, possit sibi fructus non residentia applicare.*
48. *Multorum DD. sententia, & n. 49. & 50.*
52. *An Pastor non residens sibi si verè pauper sit, sibi fructus possit applicare.*
53. *An Episcopi & Parrochi ea facilitate qua sibi applicabunt fructus in Episcopatu & Parrochia, possint non residere.*
54. *Pontifex non vult Beneficiato pauperi fructus applicare, ex Palao.*
55. *Parrochus & Episcopus non residentes tenētur vt fructus restituant parcius viuere.*
56. *An Parrochi vel Episcopi si aliàs habeant bona, vel Ecclesiastica recondita, & in marsupiis, vel patrimonialia, ex illis debeant supplere congruam decentem, vt restituant fructus amissos ob non residentiam.*
57. *An Parrochus non residens, dum restituit fructus, cui possit illos restituere, & n. 58. & 59.*
60. *Nauarri sententia.*
61. *An Episcopus vel Parrochus si non est simpliciter pauper, possit sibi applicare fructus male perceptos ex non residentia.*
62. *An Parrochus non indigens simpliciter non faciat opus pium sibi retinendo simpliciter.*
63. *An si filius Regis Episcopus per annum non resideat*

reſideat fructus Epiſcopatus non poſſit ſibi applicare ad congruam.

64. *An filius Regis Epiſcopus poſſit differre reſtitutionem quouſque Patre, vel Matre mortuo adeat hæreditatem.*

65. *Vtrum Epiſcopus non reſidens per annum poſſit fructus quos diſtribuere debet pauperibus partim reſtituere, partim reſeruare reſtituendos ſequenti anno.*

DVBIVM decimum-octauum vtrum,
ſibi ipſi Parrochus non reſidens poſſit
applicare fructus male perceptos ex non re-
ſidentia? Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 1. §. *ſi quis au-*
1 *tem*, dicit huiuſmodi Paſtores, *non reſidentes*
teneri fructus male perceptos fabricæ Eccleſia-
rum aut pauperibus loci erogare, ſi enim Con-
cilium diceret erogandos eſſe hos fructus
ſoli *fabricæ*, vtique non poſſet non reſidens
ſibi illos applicare, quia iam fabrica illius
Eccleſiæ ius in re acquiſiuit; ſicut dum
bona incerta debentur communitati, quam-
uis ignoretur Dominus in particulari, ita
Leſſius, *lib.* 2. *de iuſtitia*, *c.* 14. *n.* 32. eſt enim
2 † determinata perſona fictione iuris, vna
ſcilicet fabrica Eccleſiæ, quam nullus poteſt
legitimè relinquere; Eccleſia enim paſſa eſt
detrimentum ex abſentia Paſtoris, quod re-
compenſatur reſtitutione fructuum, verum
eſt cum Pontifex ſit Dominus illorum fru-
ctuum, etiamſi lex dicat quod determinate
applicantur fabricæ, poteſt concedere cum-
poſitionem.

3 Cæterum † cum Concilium dicat, quod
reſtituatur, vel fabricæ, vel pauperibus ſu-
pereſt locus noſtræ dubitationi, an ſi Parro-
chus, vel Epiſc. ſit pauper vel habeat cõſan-
guineos pauperes poſſit tuta conſcientia ſibi
vel conſanguineis hos fructus vt pauperi-
bus applicare? & quidem ſupponendum
4 eſt. Primò, quid † nomine pauperum intel-
ligatur? & dicendum, quod non ſolum in-
telliguntur mendici, qui hoſtiatim eleemo-
ſynas quæritant, ſed etiam loca pia, Mona-
ſteria, Hoſpitalia pauperum, Eccleſiæ indi-
gentes luminaribus, ædificiis, ornamentis,
vel ſimilibus; Virgines Maritandæ, vel in-
greſſuræ Monaſteria, indigentes tamen; in-
telliguntur carentes neceſſariis ad con-
gruam, & decentem vitæ ſuſtentationem;
ita Nauarr. *in Manuali*, *c.* 17. *n.* 93. Azor, 3. *p.*
lib. 4. *cap.* 26. *quæſt.* 3. Reginaldus, *in praxi*, *lib.*
10. *num.* 196. Molina, *tom.* 3. *diſput.* 746. *n.* 1.
& diſput. 747. *num.* 1. Fillucius, *tom.* 2. *tract.* 32.
c. 4. *n.* 95. Torres, 22. *diſput.* 40. *dubio* 1. *nu.* 6.
5 huiuſmodi † pauperes graduandi ſunt ſe-
cũdum ordinem charitatis quem conſtituit
D. Thom. 2. 2. *q.* 23. & ibi Bannez, Lorca, &
alij Expoſitores, ita quod in ordine paupe-
rum primo ſint conſanguinei, deinde affi-
nes, poſtea eiuſdem patriæ, & ſic in cæteris.

Secundò ſupponendum quod ſit congrua
ſuſtentatio (loquor extra extremam neceſ-
ſitatem vel etiam vrgentem) varia eſt iuxta
qualitatem perſonarum, quæ indigent circa
quam notandum eſt † ex Corduba, *lib.* 1. 6
q. 18. Molina, *diſp.* 147. Sanchez, *lib.* 2. *conſili.*
cap. 2. *dub.* 4. Cardinali de Lugo, *tom.* 1. *de iu-*
ſtitia & iure diſp. 4. *ſect.* 4. *nu.* 52. *nomine* † *con* 7
grua ſuſtentationis intelligunt communiter
D. D. neceſſaria ad ſui ſtatus & ſuæ familiæ
honorabilem ſuſtentationem ſecundum conditio-
nem gradus, dignitatis, & qualitatis & Regio-
nis, in qua, quis habitat qui non tenetur vitam
parcam, ſed poteſt moderatos & decentes ſum-
ptus facere ſecundum ſtatum ſuum, non vt cum
pompa & delitiis profanis, ſed vt honorabiliter
more Chriſtiano viuat. Hæc fere Cardinalis
deſcribens congruam ſubſtentationem ſatis
prudenter, & cordatè, vt aſſolet, vnde col-
ligit, *num.* 53. quod ſicut in pretiis, eſt ſupre-
mum, medium, & infimum, ita † eoſdem 8
terminos habet congrua ſuſtentatio quæ
non cõſiſtit in indiuiſibili. Vnde non eſt æ-
quali valore taxanda pro omnibus ſed atten-
tis circunſtantiis perſonæ, dignitatis, loci,
temporis, careſtiæ rerum venalium, & ſi-
milium prudentis & timorati iudicio; ita vt 9
ſit regula moralis taxæ, quod vnuſquiſque
ſibi ſumat eam congruam, quam alij ſimilis
qualitatis, & dignitatis ſumunt paulo ma-
gis vel minus, quare mihi videtur certiſſima
regula Nauarri, † *tract. de oratio. in Miſcella-* 10
neo. 62. *n.* 9. *vt Clericus prudens & timoratus*
æſtimet, quot aureos ipſe daret, ad alendum
alium ſuæ conditionis & ſtatus, ad quem alen-
dum decenter obligaretur ex aliquo teſtamento,
vel contractu, & totidem ſibi ad propriam ſu-
ſtentationem ſumat, deſcendere vero ad par-
ticulares perſonas Principum, Cardina-
lium, Epiſcoporum & Archiepiſcoporum
nimis moleſtum & odioſum eſt, quare ab
hoc abſtineo, cum ex hac regula Nauarri 11
bene proſpecta, & ruminata, quid taxan-
dum ſit facile erit viro experto, & pru-
denti, quam qui taxat pro ſe poteſt in limi-
tationes congruæ iuſtæ ſupremum illius
aſſumere, dum tamen taxet pro alio vel
infimum vel medium, dare. Sed de con-
grua plura dixi duobus tomis de hac ma-
teria.

Verumenim vero quia ad præſens inſti-
tutum plurimum conducit vnum vel alte-
rum prolibare, primum † videlicet quod 12
vt notat Sanchez, *lib.* 2. *conſili. c.* 2. *dub.* 41. *n.* 9.
perneceſſaria ad ſtatum ſunt intelligenda
non ſolum, quæ ſunt neceſſaria ad decen-
tiam ſtatus, ſecundum qualitatem benefi-
cij, ſed ſecundum qualitatem perſonæ, verbi
gratia, ſi Regis filius fiat Archiepiſcopus 13
Tolet. poteſt ex reditibus Epiſcopatus de-
ducere neceſſaria ad decentiam ſtatus non

tantum Archiep. Toletani sed filij Regis, ratio est, quia status istius est status filij Regis, & quæ sibi ad hunc statum opus sunt, verè ad statum necessaria sunt. Hanc conclusionem innuunt vniuersi D.D. fatentur enim † absolute posse Clericum ex reditibus Ecclesiasticis viuere secundum decentiam sui status, tenent eam expressè Nauarrus, *opus. de reditibus quæst.* 1. *num.* 92. *&* 94.
14 Molin. *tom.* 1. *disp.* 145. quamuis addat Sanchez *num.* 10. hoc esse verum, nisi Ecclesia indigeat reparatione necessaria, vel ornamentis, & aliis vtensilibus, *& num.* 11. nisi Clericus habeat bona patrimonialia, ex qui-
15 bus potest viuere, tunc enim † ex dictis reditibus tantum posset viuere secundum qualitatem beneficij, non vero secundum qualitatem personæ, ita Nauar. *in Summa Hispana, cap.* 25. *num.* 130. & Molina *vbi supra.*

Sed Eminentissimus Cardinalis de Lugo
16 † *loco citato num.* 61. dicit non videre quomodo hæc cohæreant inter sese, quia, vt communis sententia tenet, & ipse Sanch. *dub.* 44. *num.* 5. consentit multis citatis D.D. Clericus alias diues, ita vt sine beneficio possit commodissimè sustentari, potest ex beneficio secundum qualitatem ipsius beneficij omnem congruam sustentationem ex fructibus desumere; ergo si filius Regis potest sumere congruam iuxta qualitatem Regiam, quam habet ex sua filiatione ex fructibus beneficij idem poterit facere, etiāsi alias habeat vnde sustentetur.

Quare ipse Cardinalis sub distinctione
17 procedit aut enim filius Regis Archiepiscopus Toletanus, non habeat alios reditus, vnde viuat, & sustentetur iuxta qualitatem suæ personæ, & sit omnem obstentationem filij Regis potest assumere ex reditibus Ecclesiasticis, vt tenet Sanchez cum commu-
18 ni: ego tamen distinguerem inter filium ex legitimo matrimonio, & filium non legitimum, sed naturalem, & spurium, cognitum & recognitum, vt filium, & non cognitum vt filium publicè, iste enim non debet habere tam magnam congruam, quia non tam amplam familiam sicut ille cognitus, nec iste tantam sicut filius legitimus, quod nul-
19 lus notauit, & est valde notandum; † maioris enim valoris, & æstimationis humanæ est obsequium factum in vtilitatem, & decorem Ecclesiæ à filio legitimo Regis, ac à non legitimo, & ab illo, qui est recognitus: & ita pro gradu valoris obsequij potest esse maior vel minor congrua, quia cogitur habere maiorem ostentationem in familia conuiuiis, recreationibus, & illustribus ministris, & reliquo comitatu.
20 Aut † Filius Regis habeat alias, vnde sustentetur iuxta qualitatem suæ personæ, & sic absolute non potest sumere congruam ex fructibus beneficij, iuxta qualitatem personæ sed iuxta qualitatem beneficij, ratio est quia beneficia Ecclesiastica, non sunt instituta ad sustentandā ostētationem secularem, & ciuilem iuxta qualitatem personæ, sed ostentationem Ecclesiasticam statui congruentem, non enim est † Ecclesiæ 21
intentio dare suis Ministris alias non indigentibus, nisi sustentationem necessariam formaliter hoc est necessariam, vt eidem Ecclesiæ iuxta suum statutum, & ministerium Ecclesiasticum decenter possint deseruire, esset enim valde perniciosum Ecclesiæ, pauperibus & miserabilibus personis, tales ministros sibi assumere, quorum sustentatio tam onerosa, & difficilis sit, nec afferens tantam vtilitatem suis ouibus, quantum infert damni, quare sicut † debita contracta 22
ex fastu non Clericali, si habeat patrimonium tenetur ex illo soluere, ita fastum debitum suæ personæ propter generis nobilitatem non ex reditibus Ecclesiasticis, sed ex aliis secularibus debet sustentare. Fastus enim iste per se & primario in filio Regis non competit illi ratione status Ecclesiastici, vnde si alias habeat aliud patrimonium seculare, non debet sustentari ex his 23
quæ pertinent ad statum Ecclesiasticum, sunt enim diuersi fastus, vnde fructus, quibus sustentari debent ad diuersas radices pertinent, & vna sustentari non debet fructibus alienis irrigata, attendant Principes, & Reges necnon & summi Pontifices (qui dispensatores sunt non Domini bonorum Ecclesiasticorum) † quomodo filiis & con- 24
sanguineis bona Ecclesiastica impertiant innumera vni dumtaxat accumulando, vt ostentationem mere Regiam eiuisdem, & secularem ostentent, sicque pauperibus spretis in familiis, conuiuiis, recreationibus, superfluis sustentandis patrimonium Christi & pauperum insumant.

Verum est vt notat Cardinalis Lugo, & bene explicat *num.* 63. posse † ob præstan- 25
tiam magnæ nobilitatis & insignis litteraturæ aliquid sibi plus accipere ex reditibus Ecclesiæ, licet enim Ecclesia non debet Clerico ad viuendum secundum gradum nobilitatis & Doctrinæ, debet tamen plus stipendij dare propter maiorem æstimationem obsequij viri insignis literaturæ, & nobilitatis, ab his enim personis non solum honorem, sed operam etiam, & vtilitatem longè maiorem Ecclesia accipit, qui eruditione, & potentia, & maiori vigilantia eam defendunt, & sic debetur hoc titulo maius stipendium.

Sed ponenda sunt hîc verba Cardinalis ex *num.* 65. quæ valde nostro instituto deseruient. † *Potest vlterius Clericus sibi accipere* 26
ex fructibus beneficij quando vltra id, quod ex

officio

officio debet longè plus laboris, & induſtriæ impendit in Eccleſiæ vtilitatem v. g. prædicando, audiendo confeſſiones, docendo &c. poteſt enim ſumere vltra ſuſtentationem, quantum labor & opera illa meretur. Ita Nauarrus, Maior, Couarr, quos refert & ſequitur Molina tr. 2. diſp. 144. columna. penultima Petrus de Soto libro de inſtruct. ſacerdo. tract. de vita ſacerdo. lect. 3. Thom. Sanch. *dicto cap. 2. dubio. 38. num. 16. qui probant, quia dignus eſt mercenarius mercede ſua*, & cum contra hanc rationem argumentum fuiſſet Card. ſubdit.

Cæterum ratio illa in caſu noſtro locum habere poteſt, nec diſcedendum eſt à ſententia illo-
27 *rum DD. quia in hoc caſu † non cogitur Eccleſia emere laborem ſpontaneum, ſed ipſemet Clericus qui Dominus eſt eorum redituum, poteſt ac debet eos inſumere in vtilitatem Eccleſiæ, vel in pios vſus, ſicut poſſet alterius operam ſimilem in vtilitatem ſuæ Eccleſiæ emere ſeu remunerari, quia ille vſus pius eſſet, ſic poteſt operam ſuam & induſtriam ex Eccleſiaſticis bonis quaſi emere ſeu applicare ſibi pro tali labore tantam, & talem bonorum portionem, poteſt enim ea bona inſumere ſicut Eccleſia poſſet, ſed Eccleſia poſſet illam maiorem operam & labo-*
28 *rem emere, & remunerare. Ergo & ipſe Clericus poteſt id facere, nec enim tunc cogitur Eccleſia emere cum expendatur pecunia ex voluntate, vel Eccleſiæ, vel eius cui dedit Eccleſia bona illa cum eadem obligatione expendendi in eos vſus, in quos ab Eccleſia ipſa poſſent expendi.* Hæc illi.

29 Sed, † quæ nobilitatis magnitudo, quis
litterarum exceſſus, quæ maior ſolicitudo, & labor vltra debitum, ex vi officij, propter quod detur beneficium, non explicat Cardinalis Lugo, neque eſt ita facile, ſed relinquendum eſt prudentis Conſiliarij arbitrió, neque enim requiritur tanta nobilitas, quanta requiritur *in extrauag. extirpandæ. de præbendis*, nec tantus exceſſus litterarum qualis inuenitur in hominibus inſignibus, qui multos tomos in Eccleſiæ ſeruitium typis dedere, nec tam extraordinaria ſolicitudo quanta in Paſtoribus ſanctis reperitur, ſed quota ſit poſitiue determinanda ex cir-
30 cumſtantiis multis pendet † exiſtimo tamen, quod ſi Parrochus ſit Doctus, aut pius, & velit imprimere, vel librum aut libros ſpirituales aut morales, aut ſcholaſticos, qui ex approbatione Doctorum poſſunt vtilitatem inferre Reipublicæ, poteſt ex fru-
31 ctibus beneficij id facere, ſimiliter † ſi vir nobilis ſororem maritet alicui viro nobili, poteſt etiam ex fructibus donationem aliquam competentem facere, & aliquam maiorem oſtentationem pro nuptiis celebrandis, &c.

32 Alterum quod prælibare licet, eſt, † circa debita contracta à Parrocho, vel Epiſcupo, aliove Beneficiato, quod vel ſunt contracta ex vſibus profanis, & vitæ profuſione, & ſic aut habet patrimonium, & ex hoc debet illa ſoluere; aut non habet niſi reditus beneficij, & tunc tenetur ex ipſis ſatisfacere creditoribus, ita Sanch. *vbi ſupra dub. 42. num. 4.* & praxis ita habet vt dicit Azor. 1. *p. lib. 7. cap. 9. quæſt. 6.* & colligitur clare *ex c. peruenit. de fideiuſſoribus*, vbi Barboſ. *num. 5.* & alij & *ex cap. olim, de reſtit.*
ſpoliatorum. Debitor † enim tenetur ſoluere 33
quoties poteſt, quare ſicut poteſt alios ære alieno oppreſſos ſubleuare, imo aliquando tenetur, ita & ſeipſum ex fructibus beneficij cum aliunde non habeat ex quo ſoluat.

Aut debita iſta ſunt contracta ex piis operibus, & vel iſta pia opera fecit poſt-
quam acquiſiuit beneficium, † & ſic etiam- 34
ſi habeat patrimonium, poteſt ſatisfacere ex fructibus beneficij, vt tenent Sanchez *num. 6.* & multi quos citat; aut debita iſta ex piis operibus contracta fuere, ante collatum beneficium, & ſic Cardinalis de Lugo *n. 67.* exiſtimat quod ſi habet patrimonium ex ipſo, & non ex fructibus beneficij debet ſatis-
facere; quia (inquit) opera pia † & ſuſten- 35
tatio Clerici pro tempore antecedenti non debent, ex fructibus beneficij nondum habiti deſumi, cum non teneatur Eccleſia alere ſuum Miniſtrum pro toto tempore antecedenti vitæ ſuæ, neque opera illa pia fieri potuerunt ex bonis Eccleſiæ, quæ tunc non habebat Clericus, neque præceptum ali-
quod ea pie expendendi, † alioquin poſſit 36
compenſare ſibi Beneficiarius ex reditibus beneficij omnia quæ per totam vitam pie expendit quod nemo concedat.

Sed ego in hoc puncto aliter ſentio ſi 37
enim, quis Clericus ex bonis patrimonialibus pia opera exercuit, aut illis nixus debita, pro piis operibus contraxit abſque ordine ad beneficium futurum, de quo nullam ſpem proximam habebat, etiamſi fortuna fauente habuerit beneficium ex huius fructibus, nequit compenſationem facere, aut debita ſoluere, vt bene probat funda-
mentum Cardinalis, ſi tamen, quis † eſt in 38
ſeruitio ſummi Pontificis, aut magni alicuius Prælati, à quo ſperat magnum aliquod beneficium, & huius ſpei nixus patrimonium conſumit & debita contrahit, pro piis operibus, non dubito quod iſte talis ex fructibus beneficij, & poteſt recompenſare ſuum patrimonium & creditoribus ſatisfacere, cum ſpe beneficij id opus pium præſtiterit, ſatis enim congruum eſt & rationi
conforme, quod ſi quis pia opera exercuit 39
intuitu beneficij, quod beneficium ipſum ſatisfaciat, hoc enim nihil aliud fuit, quam commodato dare beneficio, vt bene offi-

cium ipsum compensaret acquisitum de his longus sermo est, *tomis citatis*.

40 His prelibatis dubium superest † si Parrochus, aut Episcopus pauper sit & non habeat sufficientem congruam, ad quotidianam sui & familiæ suæ sustentationem, possit sibi ipsi tanquam Pauperi fructus amissos ob non residentiam applicare, propria authoritate, negat Cardinalis Lugo *vbi sup. disp. 6. num.* 143. † & dicit primum, quod debita ex delicto quorum Dominus non comparet in odium debitoris, & ne procliuiores sint alij ad simile delictum patrandum sub spe lucri; creditor (qui hoc casu) est Ecclesia, præsumitur velle debitorem quam citissimè re illa ne fruatur illo commodo & fructus distrahi in pauperes, & fabricam Ecclesiæ, ne maneant apud iniquum possessorem, qui illorum non habet dominium, ne illicitè illis fruens alliciatur ad non residendum.

42 Et *num.* 148. dicit secundum debitorem si ipse verè pauper sit posse sibi per modum eleemosynæ applicare in parte, vel in toto illos fructus, licet hoc non sit faciendum propria authoritate sine consilio confessarij, propter magnum periculum fraudis, cessante tamen omni periculo non esset illicitum, & hoc licet deberentur illa bona ex iniusta acceptione, vt fatetur Molina *disput.* 747 & Lessius *infra citandus, num.* 41.

43 Dicit tertium, *ibidem versic. in foro* † nomine Pauperum intelligi, etiam alia opera pia, imo & illos, qui licet non cogantur mendicare, attenta tamen ipsorum qualitate non possunt nisi iuuentur, se in decenti statu conseruare & instituere.

44 Verum enim vero; ego etsi † aliquibus dictis Eminētissimi Cardinalis Domini mei colendissimi ex tribus relatis libenter assentiam, tamen iuxta mea, & communia principia, quantum ad hoc punctum singulariter deducam, primum si Episcopus, & Parrochus, etiamsi malitiosè non resederit in suo Episcopatu, aut parrochia, si tamē pauper est iuxta dicta de conditione paupertatis, de qua egregiè est philosophatus Cardinalis; potest propria authoritate sibi vt pauperi fructus malè perceptos ob non residentiam, vel in toto vel in parte iuxta indigentiam propriam sibi applicare, ita tenent Lugo citatus *in tertio dicto*, Molina *tomo 3. p. 2. disput.* 747 *num.* 1. *versic. vtrum autem*, Nauarr. *in sum. cap.* 17. *num.* 92. Sanch. *lib.* 6. *summa cap.* 11. *n* 54. *&* 55. plures citans, vt assolet addens quandam limitationem de qua *infra*, Petr. Nauarr. *de restit. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 50 Lessius *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 41. Vasquez *de restit. cap.* 5. *dub.* 1. *num.* 9. *&* 12. *& dub.* 4. *n.* 43. Aragonius 2. 2. *quæst.* 66. *art.* 5. Cai. *quæst.* 62. *art.* 5 *§. in responsione versic. & cum ipse*, vbi ponit eadem ferè verba modo inducenda, & *quæst* 32. *art.* 9. *ad* 3. vbi D. Thomas † sic fatur, *nullus sibi eleemosynam facit nisi forte ex persona alterius, puta cū aliquis ponitur distributor eleemosynarum, potest & ipse sibi accipere si indigeat, eo tenore quo & aliis ministrat*, ad quæ verba Eminentissimus commentator D. Caiet. *stat ergo solida littera doctrina, quod † distributor liberè institutus potest se ipsum inter pauperes computare, si est, & absque fraude, tantum sibi distribuit sicut similibus distribuit, debet enim se sicut extraneum computare, & in persona donantis distribuere*, atqui Concilium Tridentinum, *sess.* 23. *cap.* 1. *versic. si quis*, ipsum Parrochum vel Episcopum cōstituit distributores in pauperes, & in eius defectum Ordinarium; ergo † si Parrochus vel Episcopus pauper sit considerans seipsum, vt extraneum, potest sibi fructus non residentiæ applicare, sicut de fructibus non recitantis officium diuinum, est communis omnium sententia, vt fatetur Sanch. *tom.* 1. *consil. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 87. *num.* 3. ibi, *si Beneficiarius ipse, qui debet restituere fructus, sit verè pauper potest sibi eos restituere, quia obligatus aliquid restituere Pauperibus potest sibi retinere quando vere pauper est, cum non sit peioris conditionis, quam alij pauperes, vt fatetur communis omnium sententia in materia de restitut.* Hæc ibi, quæ iuxta sua principia intelliguntur propria authoritate, quod etiā tenent Syluester, *verbo restitutio.* 8. *quæst.* 5. Tabienna, *verbo eleemosyna num.* 4. Armilla *num* 9 Rodrig. *tom.* 1. *sum. cap.* 199. *num. vlt. & tom.* 3. *quæst. Reg. quæst.* 70. *art.* 4. Turrian. 2. 2. *disp.* 42 *dub.* 2. Palan *tom.* 2. *disput.* 2. *punct. vlt. num.* 12. Suar. *lib.* 4. *de horis Canon. cap.* 30. *num.* 21. Bonac. *tom* 2. *disp.* 1. *q.* 5. *punct.* 4 *n.* 8. Toletus *in sum. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 5.

45

46

47

48 Quare mihi non arridet sententia multorum Iurisperitorum quos citat Syluester, *vbi supra*, † quem sequitur Bonacina *disp.* 2. *de restit. q.* 3. *punct.* 4. *num* 13. *versic. sed horum sententia*, loquens de restit. incertorum, quod expressè fatetur D. Tho. *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 1. *art.* 5 *q.* 4 *ad* 3. de eisdem sermonem faciens, vbi requirit arbitrium Episcopi, vel illorum ad quos pertinet regimen oppidi in cuius pauperie facienda est distributio, alij autem requirunt arbitrium confessoris, 49 vt iudicet de paupertate, ne quis in sua causa sit iudex & iudicandus, & quidem hoc satis videtur congruum ad omnem fictionem vitandam, & maiorem securitatem conscientiæ cōsequendam, tum & maximè qui si Parrochus, vel Episcopus vident sibi posse, vt Pauperibus, & non habentibus cō- 50 gruam & decentem familiæ suæ authoritatis sustentationem non sentient pœnam priuationis fructuum ob non residētiam, & sic

ſic facilè incident in delictum hoc,cum non paruu ouium diſpendio, & damno.

Sed nihiluminus, vt dixi mihi hæc ſen-
51 tentia placet, ſed oppoſita, quam adduxi, & eſt abſque dubio D. Tho. *in ſum. Theologiæ locis citatis*, in 4. autem ſententia loquitur ex conſilio, & rebus inuentis aut debitis incertis iuxta *caput. cum ſit de iudiciis*, non tamen de reſtit. fructuum ob non recitandum, vel non reſidendum, ad hanc enim diſtributionem Concilium conſtituit diſtributorem in pauperes, primo loco ipſum non reſidentem, & eo ceſſante ſu-
52 periorem Eccleſiaſticum, quare † Paſtor non reſidens ſibi, ſi verè Pauper eſt iuxta qualitates paupertatis ſupra enucleatas ſi ſibi fructus applicare, ſicut applicaret aliis, ſe ipſum vt extraneum conſiderans, & hoc propria authoritate ſine conſultatione Ordinarij, vel alterius ſuperioris; confeſſoriſve, quamuis cum hoc ſecurius ſit, conſulere cum viro Docto & timorato.

53 Ad id quod dicitur, quod † Epiſcopus, & Parrochus ea facilitate, quia ſibi applicabunt fructus in Epiſcopatu, & parrochia non reſidebunt, dico quod de hoc ſtrictiſſimum habebunt in alia vita ſupplicium Deinde quia in hac vita à ſuperiore viſitante ſtrictiſſima debet pœna affici, & mulctari iuxta qualitatem criminis priuando ad tempus, iniiciendo in carcerem, & aliis pœnis proportionatis, credo tamen (ait Palao)
54 † nolle Pontificem beneficiato Pauperi fructus applicare, quoties ipſe ſiſus hac applicatione facienda non reſidet, quia credendum non eſt velle Pontificem occaſionem peccandi ſuppeditare; quare tamen Bulla compoſitionis eos à priuilegio compoſitionis excludit, qui ſub ſpe compoſitionis furantur, vt tenent Bonac. *vbi ſupr. n. 9.* Trullēc. Rodriguez, Villalobos, Ludouicus à Cruce *in expoſitione Bullæ*, Henriq. *de indulgentiis lib. 7. cap. 30. num. 6.*

55 Deinde † Parrochus, & Epiſcopus non reſidentes tenentur, vt fructus reſtituant parcius viuere in victu, & veſtitu, & alia ſupellectili, quæ etſi ad congruam poſſit pertinere, non tamen eſt neceſſaria ad de-
56 centiam dignitatis, aut perſonæ; quare † ſi aliàs habeant bona, vel Eccleſiaſtica recondita, & in marſupiis, vel patrimonialia; ex iſtis debent ſupplere congruam decentem, vt reſtituant fructus amiſſos, ob non reſidentiam, quia ſi huiuſmodi bona habent non ſunt pauperes, & fructus ſibi non poſſunt applicare.

Secundum eſt, quod † Paſtor non reſi- 57
dens, dum reſtituit fructus poteſt illos reſtituere, ſiue fabricæ debet eſſe illius Eccleſiæ in qua ſitum eſt beneficium; ſeu Pauperibus, & ſi congruum & æquum ſit, & conformius intentioni fundatoris, quod ſint pauperes, aut Diœceſanis, aut Parrochianis, tamen ſatisfaciet conſcientiæ ſuæ, & præcepto Concilij, ſi in quoſcumque pauperes di- 58
ſtribuat ſiue ſint Pauperes conſanguinei; ſiue affines, ſiue Peregrini, ſiue exteri, Concilium enim ſolum præcipit, quod erogentur Pauperibus, vt enim notauit Na- 59
uarrus † *in Apologia contra Sarmientum, quæſtio. 1. monito 28. n. 1.* non eſt neceſſarium, quod reſtitutio fiat inter Pauperes eiuſdem loci, vel inter Pauperiores, ſed ſufficit in 60
pauperes quoſcũq; id quod prius notauerat Syluest. *verbo reſtit. 8 q. 3.* loquens de bonis incertis, quæ Pauperibus ſunt diſtribuenda.

Secundum & valdè notandum, quod † 61
Epiſcopus, vel Parrochus ſi non eſt ſimpliciter pauper, & non ſit vera indigentia ſimpliciter, ſed ad tempus, ex aliqua occaſione, vt quia illi non dantur redditus ſui patrimonij, aut quia ob ingruentem tempeſtatem fructus non collegit ex ſuis vineis, &c. tunc enim non poteſt ſibi applicare fructus malè perceptos ex non reſidentia, aut ex omiſſione officij diuini, ſed debet reſtitutionem fructuum differre, ab ea tamen non liberabitur, vt aduertit benè Vaſquez *de reſtit. cap. 4. §. 4. dub. 1. num. 11.* etenim † non 62
indigens ſimpliciter non facit opus pium ſibi retinendo ſimpliciter, ſed tantum retinendo pro eo tempore, quo eſt indigens in caſu, & pro tempore excuſatur à reſtitutione facięda Pauperibus. Vnde † ſi filius Prin- 63
cipis Epiſcopus per annum nō reſideat fructus Epiſcopatus, non poteſt ſibi applicare ad congruam, ita vt ſit ſimpliciter liber à reſtitutione facienda Pauperibus, ſi ipſe ſit vnicus filius hæres magnæ hæreditatis, ſed poteſt differre reſtitutionem quo vſque pa- 64
tre, vel matre mortua hæreditatem adeat, tunc enim reſtituere tenetur niſi à Papa indultum ad non reſtituendum accipiat.

Quartum † Epiſcopum non reſidentem 65
per annum poſſe fructus quos diſtribuere debet Pauperibus partim, ſtatim reſtituere, partim reſeruare reſtituendos ſequenti anno, vt ipſe habeat vnde congruè poſſit ſuſtentari, & ne ſibi omnes applicando pauperes defraudentur, imo ad hoc tenentur.

FINIS LIBRI QVARTI.

LIBER QVINTVS,

DE RESIDENTIA CANONICORVM.

De residentia Canonicorum & dignitatum sæcularium, plura sunt scitu digna, & quæ ad conscientiæ praxim pertinent, & aliquam non vt par est discutere, nec in vnum collecta ab aliquo scriptore, quare ea discutere operæ pretium iudicaui.

RESOLVTIO I.

Verba Concilij Tridentini extricantur.

SVMMARIVM.

1. *Obtinentibus in eisdem Cathedralibus aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas aut portiones, non liceat vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis vltra tres menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, ex Conc. & n.2.3.& 4.*
5. *Concilium strictissimam personalem residentiam Canonicis Dignitatibus, Cathedralis & insignis Collegiatæ Ecclesiæ indixit.*
6. *Pauli Comitoli sententia.*
7. *Quid discriminis inter residentiam Beneficiarij & interessentiam intercedat, & n.8.& 9.*
10. *An iure Pontificio ad percipiendos & assequendos fructus beneficij, sola residentia absque ministerio personali & præsentia in diuinorum officiorum celebratione sufficiat.*
11. *An Canonicorum Cathedralium, & Collegiatarum insignium, residentia non solum sit personalis præsentia, sed quotidiana statutis temporibus interessentia.*

1 Sacrvm Trident. *sessio. 23. cap. 12. §. præterea. de reformatione.* sic fatur, *obtinentibus in eisdem Cathedralibus, aut collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones, non liceat vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis vltra tres menses ab eisdem Ecclesiis, quolibet anno abesse; saluis nihilominus Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius seruitij tempus requirunt, alioquin primo anno*
2 *priuetur vnusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentia fecit suos, quod si iterum eadem fuerit vsus negligentia, priuetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit, crescente vero contumacia contra eos, iuxta Sacrorum Canonum constitutiones procedatur. Distributiones vero* 3
qui statutis horis interfuerint, accipiant, reliqui quauis collusione, ac remissione exclusa, his careant iuxta Bonifacij VIII. decretum, quod incipit consuetudinem, quod sancta Synodus in vsum reuocat, non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus, omnes verò per se, & non per substitutos compellantur obire diuina officia; & Episcopo celebranti, aut alia Pon- 4
tificalia exercenti adsistere, & inseruire, atque in choro ad psallendum instituto, Hymnis & Canticis Dei nomen reuerenter distinctè, deuotéque laudare.

Per quæ verba Concilium strictissimam 5
personalem residentiam indixit dignitatibus Canonicis, &c. Cathedralis, & insignis Collegiatæ Ecclesiæ Ex quibus Paulus Comitolus *lib.1. Respons. quæst. 61. num. 2.* dixit. † *meminerint Canonici Hostiensis dictum, quod in nostris responsis sæpe numero est à nobis vsurpatum ar-* 6
ctiorem quodammodo legem residendi in suis Ecclesiis indictam esse Canonicis, quam Ecclesiarum Parrochialium curatis, quandoquidem ab illis, non item, ab his singulis diebus ac ratis temporibus certum obsequium flagitatur. Hæc ille.

Vt tamen modus iste strictior residendi Canonicis, &c. impositus comprehendatur, notandum est, ex Sanch. *lib.2. consil. cap.2. dubio. 96. num.3.* & Didaco à Couarr. *lib.3. variarum. cap.13. num.3.* discrimem inter residen- 7
tiam Beneficiarij, & interessentiam etsi enim qui alicui loco interest, quorum terminorum rationem sic explicat Couarr. *scribunt siquidem.* Anton. & Decius, *in cap. cum omnes de constitution.* Dominicus & Francus *in cap. vnico de Clericis non resident. in 6.*
† *maximum esse discrimem inter residentiam,* 8
(quæ dicitur, cum quis in eo loco habitat in quo Ecclesia est cuius beneficium habet appellaturque ab aliis præsentia) & interessentiam, cum obtinens beneficium ipsis diui-
nis officiis celebrandis præsens est, & mi- 9
nisterium eorum celebrationi ac altari exhibet glossa in dicto cap. vnico. verbo affuerit ibi, faciet eum reputari pro præsente, sed

non

non pro interessente Diuinis Officiis, ex qua ij
10 *Doctores adnotarunt* † *iure Pontificio ad percipiendos, & ad sequendos fructus beneficij solam residentiam absque ministerio personali, & præsentia in Diuinorum Officiorum celebratione sufficere, non sic, ad obtinendas quotidianas distributiones, quas quis nisi intersit Diuinis Officiis habere non potest, hoc probatur argumento ab speciali, indicto. c. vnico secundum Dominicum & Francum*, ibi hactenus Doctissimus Præses ex quo desumpsit Barbosa, *in collect.*
11 *ad præfatum, c. vnicum, n.* 14. cum ergo † Canonicorum Cathedralium & Collegiatarum insignium residentia non solum sit personalis præsentia, sed vltra addat quotidianam statutis temporibus interessentiam, strictior est, quam Pastorum curam animarum habentium.

Sed circa hoc primum ita statutum Concilij authoritate, & munitum ratione atque Doctorum consensu, plura sunt notatu digna corollaria deducenda & resolutiones & dubia enucleanda, non tamen omnia quæ circa distributiones quotidianas tractantur ad amussim discurram.

RESOLVTIO II.

Quo iure teneantur Canonici interesse choro?

SVMMARIVM.

1. *An iure Pontificio Canonici teneantur priuatim recitare Diuinum Officium.*
2. *Nauarri sententia.*
3. *Vtrum Canonici ex iure positiuo teneantur choro assistere, ibique Diuinum Officium cantare.*
4. *An strictè præcipiatur Officium Diuinum celebrari à Clericis non solùm priuatim sed publicè in Ecclesia.*
5. *An Ecclesia non solum intendat per Officium Diuinum deuotionem Ecclesiasticorum promouere, sed etiam totius populi assistentis.*
6. *An oratio quæ fit per Ministros Ecclesiæ, oporteat quod innotescat toti populo pro quo offertur.*
7. *Augustini sententia, & n.* 10.
8. *Qui Beneficiati teneantur publicè officium dicere & cantare in Ecclesia ex lege positiua humana.*
9. *Episcopus an non debeat obligari ad Chorum, ne per hoc à maioribus obligationibus retrahatur.*
11. *An non sit imponenda obligatio nisi adsit clarum præceptum, aut lex illam impingens.*
12. *An superior habeat quasi Episcopalem dignitatem cum iurisdictione in vtroque foro respectu suarum ouium.*
13. *Quodnam præcipuum munus Abbatibus incumbat.*
14. *Martini Bracarensis Episcopi dictum.*
15. *Quæ grauis obligatio ponatur Presbytero seu Parrocho si officium in Ecclesia non psallat.*
16. *Quodnam præceptum quantum ad Curatos in multis Parrochialibus consuetudine contraria existente non obliget.*
17. *Quandonam Curatus teneatur substitutum constituere qui Sacerdos sit.*
18. *Quonam strictiori iure teneantur Canonici interesse Choro ad Diuinum Officium celebrandum ideoque debitum cultum exhibendum.*
19. *An Canonici ex naturali æquitate, & iuris naturalis efficacia adstringantur ad interessentiam Chori.*
20. *Canonia quæ est beneficium Ecclesiasticum primo & per se non est præmium virtutis, sed merces laboris.*
21. *Cantores qui Deorum templis præ cæteris erãt harmonici, Canonicos dicebant prisci.*

POSSVMVS loqui de Canonicis, quatenus Clerici sunt & ex vi ordinis, quo sunt insigniti, aut ratione beneficij, quod datur propter officium; & quidem si loquamur ratione ordinis sacri, etsi † iure Ponti- 1
ficio teneantur priuatim recitare Diuinum Officium, at non tenentur illud dicere in Ecclesia, nisi vbi adest de hoc consuetudo, vt ait Nauarr. *de horis Canonicis, c.* 5 *num.* 18. † nam iura, quæ de Clericis loquuntur, in- 2
telliguntur de Clericis deputatis ratione beneficij, vt constabit legenti, *c. vlt.* 9 2 *dist. c.* 1. *& Clem.* 1. *de celebratione Missarum*, legantur Azor, *p.* 1. *lib.* 10. *c.* 1 1. *q.* 8. Suar. *lib.* 4. *de oratio. c.* 10. *à n.* 10. Bonac. *disp.* 1. *de horis Canonicis, q.* 3. *punct.* 5. *n.* 5. Valentia. 2 2. *disp.* 6. *q.* 2. *punct.* 10. Raph. de la Torre, *q.* 8 3. *disp.* 2. Fillucius, *tract.* 2 3. *c.* 4. *q.* 6. *n.* 1 3 1. & in hoc vt dixi omnes conueniunt.

Si vero loquamur ratione beneficij, certum est, quod † Canonici ex iure positiuo 3
Ecclesiastico (exceptis quibusdam mensibus) tenentur choro assistere, ibique diuinum Officium cantare, ita nouo iure Trid. *verbis relatis*, & iure antiquo decreti, *c. vlt.* 9 2. *dist.* quod desumitur ex consilio Martini Papæ, & vt alij volunt Martini Brachar. Episcopi, *c.* 64. & desumitur, *ex c.* 5. *Concilij Tol.* 1. *c.* 1. *& Clem.* 1. *de celebratione Missarum*, vnde in præfato, *c. Dolētes* † strictè præcipitur Offi- 4
cium Diuinum celebrari à Clericis non solum priuatim, sed publicè in Ecclesia, vt intelligunt tam Theologi quam Canonistæ; cuius rationem tradidit D. Thom. *opus.* 19.

5 *cap.5.circa finem.* quia † Ecclesia non solum intendit per officium diuinum, deuotionem Ecclesiasticorum promouere, sed etiam totius populi assistentis ipsúmque ad deuotionem excitare, vt contemplatus est, Diu. Tho. vbi supra dicens, *orationibus & Psalmis vacare in Ecclesia est quoddam opus publicũ ad Ecclesiæ ædificationem ordinatum.* Quæ fidelium in deuotionem erectio consequi nequit, nisi officium publice in Ecclesia, vbi fideles debent congregari diceretur, quod repetit 22. q.83. *art.12. in corp.* cuius aliam
6 rationem assignat scilicet, *quia † oratio quæ fit per ministros Ecclesiæ oportet, quod innotescat toti populo pro quo offertur*, quam rationem optime ibi enucleat D.Cai. *vers. necessitas communis & quæst.91.art.1.& 2.* enucleat vterque Thomas, quomodo cantus, & instrumenta musica sint introducta in Ecclesia ad excitandam tum canentium, tum audientium deuotionem, & sic Aug.
7 *lib.10.confess. cap.33.* dixit † *adducor cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia, vt per oblectamenta aurium infirmorum animus in affectum pietatis assurgat* & late dixi *t.5.* in diggressione de choro.

8 Sed † qui Beneficiati teneantur publicè officium dicere, & cantare in Ecclesia ex lege positiua humana, variant DD. & primo de Episcopis communis sententia negat secluso scandalo ad hoc teneri, quia maioribus negotiis, & occupationibus est irretitus legantur Suar. *tom. 2. de orati. lib. 4. de horis Canonicis, cap.9.* & Palao, *t.2. disp.3. punct.1. num.8.& 9.* Carolus Maccin. *de horis cap.57.* Barthol. à Sancto Fausto, *in simili. qu. 184.* insinuatur à S.Tho. *2.2.quæst.91.artic.2.ad 3.*
9 tum quia † non debet obligari Episcopus ad chorum ne retrahatur per hoc à maioribus obligationibus. Episcopus enim, vt ait Chrysostomus, *hom.3. in acta.* nihil differt à naui quæ fluctibus iactatur, omnium enim onera gestare debet, summis enim & maximis occupationibus & molestissimis oneribus premitur, & sic Possidonius in vita Augustini, dicit, *vsque ad horam pastus, quandoque tota die ieiunus vacabat audiendis dirimendisque Christianorum litibus*, & ipsemet
10 Aug. *in l.de oper.Monach.*† *Testẽ inuocat Deum se malle per singulos dies* (quantũ in bene moderatis monasteriis constitutum est) *aliquid manibus operari, & certas horas ad legendum, & orandum habere quam tumultuosissimas perplexitates causarum alienarum pati de negotiis secularibus vel iudicando dirimendis, vel interueniendo præscindendis.* Hæc ibi; videant Episcopi si has causas habeãt ad quotidianã à choro excusationem, & sic, vt Augustinus
11 operentur. Deinde quia † non est imponenda obligatio, nisi adsit clarum perceptum, aut lex illam impingens, qualis nulla respectu Episcopi inuenitur, congruum tamen, vt aliquibus solemnioribus festis choro adsistant, *cap. Episcopus de consecratio. distinctio. 3.* ex Concilio Aurelianen. I. *canone 33.* quod dico de Episcopo, intelligatur de Superiore illo, † qui habet quasi Episcopalem dignitatem cum Iurisdictione in 12
vtroque foro respectu suarum ouium, non tamen intelligitur de Abbatibus aliquarum Collegiatarũ insignium, quorum præcipuum † munus est, præesse Capitulis & regimini Ecclesiarum, choro & diuinis officiis, quare de istis Abbatibus eodem modo est philosophandum, ac de dignitatibus, & Canonicis Cathedralium. 13

De Parrochis est maior difficultas propter, *cap.vlt.92.distinct.* vbi Martinus Bracharensis Episcopus sic colligit, † *si quis presbyter, aut Diaconus, vel quilibet Clericus Ecclesiæ deputatus si intra ciuitatem fuerit, aut in quolibet loco, in quo Ecclesia est ad quotidianum psallendi officium matutinis vel Vespertinis horis ad Ecclesiam, non conuenerit deponatur à Clero; si tamen castigatus veniat ab Episcopo per satisfactionem noluerit promereri.* quibus verbis manifestè ponitur obligatio grauis Presbytero siue Parrocho, si officium in Ecclesia non psallat, tam ad matutinas horas quæ mane dicuntur, id est à mane vsque ad nonam, quam ad Vespertinas, id est à nona vsque ad noctem, vt explicat *ibi glossa in verbo matutinis.* quod autem hæc sit obligatio sub mortali, constat ex pœna quæ imponitur scilicet suspensio, idem præceptum constat *ex cap. 1. de celebratione missarum, & clem.1.eodem.* 14 15

Sed notant Suarez, Palao, Bonacina, & Fillucius, *vbi supra* † hoc præceptum quantum ad Curatos in multis Parrochialibus consuetudine contraria existente non obligare, quia in multis ob paucitatem Clericorum, aut fructuum, vel in totum, non dicuntur horæ canonicæ, vel dicuntur diebus festiuis, in quibus in multis solæ vesperæ decantantur, in eo autem in quo vrget præceptum obligat principaliter Parrochum, nisi subsit causa rationabilis, quæ non est necessarium, vt sit nimium vrgens, † tenetur tamen substitutum constituere, qui Sacerdos sit vel ad minus Diaconus, si sit in populo, vt vna cum scholaribus, (id est Clericis in minoribus aut filiis fidelium, qui antiquibus in Ecclesia, vt in schola edocebantur canere, & bonos mores) dicetur diuinum officium. 16 17

Sed † an alio strictiori iure teneantur Canonici interesse choro ad diuinum officium celebrandum Deo, quam debitum cultum exibendum? non est dubium spernendum, & quidem cum Canonia & aliæ dignitates in Ecclesia Cathedrali, & Collegiata 18

giata sit beneficium institutum ad cultum Deo exhibendum, in ministerio Tabernaculi, hoc est Ecclesiæ per orationem publicam, quæ est opus publicum institutum ex traditione Ecclesiæ ad ædificationem fidelium ordinatum, beneficiumque ex natura sua detur propter officium, & opus publicum à Beneficiario exequendum, non
9 dubito quod † ex naturali æquitate & iuris naturalis efficacia adstringantur ad interessentiam chori, sicut Parrochi obligentur ad administrandum ouibus Sacramenta, Pastor enim primario respicit oues, Canonicus vero cultum diuinum in choro exhibẽdum in
10 Tabernaculo, & Ecclesia, † Canonia enim quæ est beneficium Ecclesiasticum primo & per se non est præmium virtutis, sed merces laboris, & sic Deuter. *cap.* 18. & Numer. *cap.* 18. dicitur *filiis Leui dedi omnes decimas Israel in possessionem pro ministerio, quo seruiunt mihi in tabernaculo fœderis.* Canonici autem legis Euangelicæ, qui ex vi sui beneficij assistunt Ecclesiæ ad cultum Deo exibendum; per orationem publicam in choro, & sacrificium laudis succedunt Leuitis legis scriptæ; imo teste Rodiginio *lib.* 5. *lect. cap.* 11. ex Ciceron. *lib. de natura Deorum.*
11 † Cantores qui Deorum templis præ ceteris erant harmonici Canonicos dicebant Prisci, sed qua ratione teneantur restituere iure naturæ, & dixi supra de Parrochis non teneri iure naturæ ante latam sententiam, & infra amplius enodabo.

RESOLVT. III.

Qui Prouentus debeant restitui à non residentibus in choro.

SVMMARIVM.

1. *Prouentus ex Canonia ad quot capita reducatur.*
2. *Qui fructus exprimi debeant in valore ad impetrandum beneficium à Summo Pontifice.*
3. *Difficultas enodatur.*
4. *Quæ Ecclesiæ ex fundatione sua habeant omnes fructus partitos in distributiones quotidianas.*
5. *Multorum authorum sententia.*
6. *An Pontifex sicut potest ex causa concedere, quod quis absens lucretur distributiones quotidianas, ita potest ex causa illas pro fructibus computare.*
7. *An si Pontifex expresiè mentionem faciens de propriis distributionibus quotidianis super illas ponat pensionem.*
8. *Quæ distributiones affecta sint oneri pensionis.*
9. *An Pensionarius cum habeat distributiones quotidianas sibi obligatas, & hypothecatas possit agere contra Capitulum, à quo sunt percepta.*
10. *An si Pontifex certioratus quod ponatur pensio super fructus beneficij, pensio nullius sit effectus, nihilque oneris imponatur super proprias distributiones.*
11. *An distributiones quotidianæ non fiat fructus beneficij, nec in iure veniant nomine fructuum.*
12. *Cur distributiones quotidianæ propria dicantur Manualia.*
13. *Quæ distributiones impropria dicantur, ex Zerola.*
14. *An distributiones omnes quotidianas percipere debeant illi qui licentia legitimè obtenta studiorum causa absunt.*
15. *Auctoris mens adducitur.*
16. *Quæ distributiones fiat massa communis.*
17. *An requiratur quod in libello simplici ad Pontificem fiat expressa mentio de distributionibus impropriis.*
18. *Quæ distributiones sint reali onere granata.*
19. *Secundum genus prouentuum quod contineat.*
20. *Quænam distributiones fiat stipendia quædam personalia quæ ex reditibus Ecclesiæ, Canonicis, & Beneficiariis, seu Clericis Cathedralium diutnis officiis interessentibus pro diuino officio in choro dicendo tribuuntur.*
21. *An si quis priuetur distributionibus quotidianis, priuetur fructibus beneficij.*
22. *An cum distributiones sunt distincta à nomine fructuum non veniant distributiones quõtidianæ.*
23. *An Canonici interessentes diuinis fiant quotidie Creditores pro rata interessentiæ diuinorum illius stipendij quod est vltra grossam assignatum.*
24. *Vtrum Canonici distributiones quotidianas quæ propria sunt tales faciant suas.*
25. *Canonicus an possit reseruare distributiones quotidianas, quas lucratus est per totam vitam suam.*
26. *An manualia ad secundum genus prouentuum pertineant.*
27. *Quæ manualia non distribuantur absentibus.*
28. *Inter Beneficiatos animarum curam habentes actualem, & Canonicos qui habeat residentiam in suis Ecclesiis, quid discriminis intercedat.*
29. *An Canonici si à suis Ecclesiis vltra tres menses absint quolibet anno priuentur pro primo anno dimidia parte fructuum quot fecerunt suos.*
30. *An nec post biennium, nec post triennium completum possit Canonicus priuari ob non residentiam.*

31. *An*

31. *An Canonicus transacto triennio citari debeat personaliter, siue absit de licentia Episcopi siue sine illa.*
32. *Canonici non possunt vltra tres menses abesse vigore cuiuscumque statuti aut consuetudinis, ex Conc.*
33. *Garziæ sententia.*
34. *Canonici non possunt abesse nisi consuetudo sit introducta sciente & patiente Papa.*
35. *Auctoris opinio.*
36. *Concilij mens.*
37. *Vacationes vltra tres menses si sint posita in fundatione Ecclesiæ non abstulit Trident.*
38. *Lappi, & Staphill. sententiæ adducuntur.*

PLVRES sunt, quos percipiunt Canonici & Portionarij prouentus ex
1 Canonia, † aut portione quos ad duo capita reduco. Primum, eorum prouentuum, qui proprie dicuntur fructus assignati Beneficiatis pro titulo iusto & Canonico beneficij, & ex sua fundatione de iure communi dantur etiam absentibus, & isti habent ius ad illos; dicitúrque grossa beneficij aut vestuarium vel similibus nominibus apud diuersas Ecclesias nuncupantur, legantur. Couarr. *lib.3.variar.cap.*13.*num.*1. Bonacin. *de horis Canonicis disp.* 1. *q.*5. Suar.
2 *lib.4.de horis cap.*29. † fructus autem isti sunt, qui exprimi debent in valore ad impetrandum beneficium à summo Pontifice, iuxta Regulam Cancelleriæ 21.60.*&* 62. non vero distributiones quotidianæ pro horis diurnis, pariterque nocturnis canendis in choro; manualibus, responsis & cæter. quia hæc omnia non augent beneficij laborem, dantur enim ob laborem personalem & expresse habetur. *cap. vnico de clericis non residentibus in* 6. & tenent *ibi* Barbos. & alij communiter apud Ludouicum Gomez. *expect. num.* 104. Staphil. *de litteris grati. tract. de formis, forma* 9 *num.*44.

3 Quæ doctrina intelligi debet in illis beneficiis, Canoniis, & Portionibus, quæ præter quotidianas distributiones habent alios fructus stantes, vt contingit in fere omnibus Ecclesiis Castellæ, Portugalliæ, Aragoniæ, Leonis, & similium. Nam vbi omnes fructus consistunt in distributionibus quotidianis assignatis interessentibus choro, vt sunt fere omnes Ecclesiæ Indiarum Occidentalium; in cathedrali sancti Iacobi
4 in Gallicia; † istæ enim Ecclesiæ ex fundatione sua habent, omnes fructus partitos in distributiones quotidianas, quare si imponatur pensio super fructus beneficij, quamuis de iure per fructus non intelligantur distributiones, sed ipsius beneficij grossa, tamen quando non habent alios fructus nisi distributiones istæ grauantur, pensione, vt mox dicam; si tamen pensio ponatur super distributiones quotidianas, quæ propriæ sunt tales debent exprimi in supplica & poni expresse, etsi Papa certioratus illam cõcedit grauantur distributiones pensione, quod grauamen non habent, nisi vt dixi sit certior factus Pontifex, vt ex glossa *cap. vnico de Clericis non residentibus in* 6. tenent 5
Azor. *p.*2.*l.*8.*c.*8.*q.*17. Monet. *& distribut. q.*6. *n.*14. Dec. *t.*1. *consil.*43. *n.*14. *&* 15. quos citat, & sequitur Bonacina, *tom.*1. *disp.*2. *de his quæ ad diuinum officium, quæst.*2. *punct.* 1. *n.*8.
ratio est, quia † Pontifex sicut potest ex 6
causa concedere, quod, quis absens lucretur distributiones quotidianas, ita potest ex causa illas pro fructibus computare, & illos pensione grauare Beneficiato consentiente, cui non fit iniuria, si sua culpa absit, ita vt lucretur distributiones, & nihilominus obligari debet eo ipso, quod in illam consentit,
quæ doctrina adeo vera est, quod † si Ponti- 7
fex expressè mentionem faciens de propriis distributionibus quotidianis, super illas ponat pensionem; si Canonicus non illas lucretur, quia non interfuit choru vnde accrescũt Capitulo, Capitulum tenetur soluere pensionario pensionis quantitatem, quæ
illi accreuit, quia † distributiones istæ affe- 8
ctæ sunt oneri pensionis cum quo transeunt ad Capitulum, ita expressè ex multis & vrgentibus motiuis Rota apud Farinacium, *tom.* 3. *decis.* 133. *in vna Colimb. pensio.* 28. *January* 1605. *coram Eminentissimo Cardinali Melino.* ibique dicitur, *sic sanctiss. Papam declarasse in alio simili.* vnde † Pensio- 9
narius cum habeat distributiones quotidianas sibi obligatas, & hypothecatas potest agere contra Capitulum à quo sunt perceptæ, quamuis possit agere contra Canonicum, qui sua culpa non potuit inseruire, quia suspensus aut excommunicatus, vt tradit Gigas.

Dixi † si Pontifex certioratus, nam si 10
supplica dicat, quod ponatur pensio super fructus beneficij, pensio nullius est effectus, nihilque oneris imponitur, super proprias distributiones, ita determinauit Rota Roma. *in vna Hispalens. pensio* 26. *Nouemb.* 1575. & *in vna Salmant.* 18. *Marty* 1588. *coram Bubalo.* ratio est perspicua, quia, vt determinauit Rota *in vna Lucana pensio.* 10. *January* 1622. quam refert Bonac. *vbi supra num.*8.
† distributiones quotidianæ non sunt fru- 11
ctus beneficij, nec in iure veniunt nomine fructuum, & ita imposita pensio super fructus beneficij, si illud non habeat nisi distributiones, pensio imposita euanida est, & nullius efficaciæ, vt soluatur, nisi illæ expressentur in supplica oblata Papæ.

Dixi, † de distributionibus quotidianis 12
propriis,

propriis, quæ manualia dicuntur, quia ad
manum quotidie dantur, siue in pecunia,
siue in alio comestibili, aut potabili iuxta
glossam, *cap. vnico. de clerie. non residentibus,
in 6.* nam si tota quantitas fructus beneficij
partita est in distributiones quotidianas ta-
men non sunt manualia, quæ dantur in-
teressentes, sed ad finem anni, quæ non
dicuntur propriæ distributiones, vt docent
glossa, *ad c. licet. 32. de præbendis verbo. distri-
butiones, & ad c. vnic. eod in 6. verbo, receperint,
vers. sed quid dices de Ecclesiis,* vbi id clarè do-
cet Azor, *part. 2. lib. 7. cap. 7. quæst. 7.* Petrus
Gregorius, *de beneficiis c. 7. n. 12.* Cenedus, *in
pract. quæst. 1. num. 31.* Gratianus, *tom. 1. cap.
168. num. 29. & tom. 2. cap. 283. num. 10.* Ant.
Gomez, *in explicatione Bullæ, clausula. 4. n. 29.*
Emanuel. Rodrig. *in summa, tom. 2. c. 17. nu. 3.*
Quaranta, *verbo residentia. §. quod autem,* &
plures alij quos refert & sequitur D. Ioan-
nes Solorzano, *tom. 2. de iure Indiarum lib. 3.
cap. 14. à num. 23.* vnde Zerola, *in praxi epi-
13 stol. 1. p. verbo distributio,* dicit † *quod istæ di-
cuntur distributiones impropriæ cum potius ve-
niant in massam communem, & in fructibus be-
neficij, quia non actu quotidie diuiduntur, sed
Procurator Capituli seu Collegij colligit, & sic
exactas diuidit inter Canonicos, & n. 3.* refert
hanc Eminentiss. Cardin. interpret. Trid.
declarationem, *illi qui licentia legitimè ob-
14 tenta studiorum causa absunt, † distributiones
omnes quotidianas percipere debent exceptis in-
certis, & quotidianis prouentibus, qui tantum
inter eos diuidi solent qui quotidie intersunt
Sacris,* eandem refert Garzia, *p. 3. de benefi-
ciis, c. 2. n. 113.* quam declarationem, *n. 353.*
ait intelligendam esse de distributionibus
impropriis.

De his ergo distributionibus impropriis
15 † existimo non esse necessarium quod fiat
in supplica expressa mentio, quod omnes
prouentus siti sunt in distributionibus quo-
tidianis, vt grauetur pensione proportiona-
16 ta, quia † istæ distributiones potius sunt
massa communis, quamuis distributa inter
interessentes Officio Diuino, nec dantur ad
manum quotidie propter laborem quoti-
dianum sed ad finem anni vel semestris; &
quamuis id quod pertineat ad Canonicum
nō interessentem choro Capitulo accrescat,
quia vt dixit. Rota, *in Vlisbonens. citata,* ma-
net affectum, & hypothecatum pensiona-
rio, vt ab illo repetat pensionem; vel ab illo
qui cōsensit imponi suprà Canoniam suam,
17 tamen non requiritur, quod † in libello sup-
plici ad Pontificem fiat expressa mentio de
distributionibus illis impropriis, sat est quod
dicatur quod Canonico, aut dignitati nihil
debetur, nisi post præstitum seruitium in di-
uinis, etsi hoc non obstante Papa concedit
pensionem super prouentus, isti manent
hypothecati affecti & obligati ad illam sol-
uendam, & sic ad quoscumque deueniant
transeunt hoc onere, & sic capitulum tene-
tur soluere, id, quod supersit soluendum in
fine anni, nec capitulum illas acquirit ex
iure non decrescendi, cum † distributiones 18
istæ sint à Papa reali onere grauatæ & illa-
rum portio, quantum sufficiat ad soluendam
pensionem, separata est per ius hypothecæ
Pensionario, & sic ex vi talis separationis
capitulum nequit iure proprio non decres-
cendi illas sibi applicare iuxta doctrinam,
Baldi. *cons. 542. vers.* & ibi *lib. 1.* Paulus Castr.
cons. 262. vers. dicit autem Barth. & sic portio
illa venit, ex iure accrescendi capitulo, sed
cum onere soluendi pensionem.

Secundùm genus † prouentuum conti- 19
net tam distributiones proprias quotidia-
nas, quæ si rigorosè accipiantur vt accipi
debent in hoc genere, sunt illa pars pecuniæ
aut æquiualentis, quæ distribuitur inter pre-
sentes choro in Officiis Diuinis, tam no-
cturnis quā diurnis, siue soluantur ex mensa
capitulari siue ex alio capite dimanent, siue
ex legato pio, *c. vlt. de rescriptis,* ita Bartho-
lomæus à S. Fausto, *lib. 3. de horis, qu. 1.* Bar-
bosa, *de iure Ecclesiastico lib. 3. c. 18. n. 3.* Gar-
zia, *3. p. de beneficiis c. 2. n. 440.* Bonacina, *vbi
suprà, q. 2. punct. 1.* Trullench. *lib. 1. in decalog.
c. 8. n. 58.* vnde distributiones istæ propriæ,
sic definiuntur, † *sunt stipendia quadam per- 20
sonalia quæ ex redditibus Ecclesiæ (præter præ-
bendam, aut portionem certam pro beneficio
competentem) Canonicis & Beneficiariis seu
Clericis Cathedralium Diuinis Officiis interes-
sentibus (siue realiter siue fictione iuris) pro
Diuino Officio in choro dicendo tribuuntur.* Ita
DD. citati & alij communiter, etsi non ita
expressè.

Ex qua doctrinali descriptione colligitur,
quod, † si quis priuetur distributionibus 21
quotidianis non illico priuatur fructibus
beneficij. Ita Bonac. *n. 5.* Barbosa, *n. 8.* Trull.
n. 1. & constat, *ex c. licèt de præbendis,* & alij.
Cæterum si tota grossa beneficij sit distri-
buta inter interessentes choro, qui priuatur
distributionibus priuatur etiam fructibus,
quia beneficium non habet alios fructus di-
stinatos, & ita intelligo Naldum, *in summa
verbo distributiones, n 1.* ex Nauarro, *cons. 6. de
verborum significatione,* sed male citatur quia
ibi nihil dicit, & ex Rota, *decis. 618. part. 1. in
Nouissimis,* quæ intelligitur iuxta aliam decis.
*in vna Motulens. 26. Aprilis 1613. coram Caci-
no Decano, & est 449. apud Farinacium, part. 3.
num. 1.* vbi plures citantur. Cæterum quando
† distributiones sunt distinctæ à grossa no- 22
mine fructuum non veniunt distributiones
quotidianæ, legatur Naldus, *vbi suprà num. 2.*
qui optimè addit, quod vt istæ distributio-
nes sint & dicantur quotidianæ, nihil inter-
est,

est, quod distributio fiat actualiter, singulis diebus siue in fine cuiuscumque hebdomadæ, vel mensis, imo & anni, satis enim est
23 quod † Canonici interessentes diuinis fiant quotidie creditores pro rata interessentiæ diuinorum illius stipendij, quod est vltra grossam assignatum pro interessentia diuinorum. Ita Perusinus, *ad c vnic. §. statuimus de Cler. non residentibus in 6.* Parisius, *consf. 33. n. 24. in fine, lib. 4.*

24 Colligitur secundùm, quod † Canonici distributiones quotidianas quæ propriæ sũt, tales, faciunt suas, & in omnium opinione etiamsi probabilis sit sententia adstruens, quod beneficiati non acquirunt, verum dominium fructuum; de quibus nequit ad libitum disponere tamen de propriis istis distributionibus habet liberam dispositionem, qua potest de illis testari, etiam in Italia sicut de re acquisita proprio sudore, iste enim est denarius diurnus Ministri chori, ita Couar. *cap. cum in officiis, n. 14. de testam. D.D. cap. vnico de Cler. non residentibus in 6.*
25 Domin. Franc. Bart. & alij, vnde † Canonicus in omnium opinione potest reseruare distributiones quotidianas, quas lucratus est in tota vita sua, & congruam desumere ex grossa beneficij ad suam sustentationem, & de distributionibus quotidianis prout libuerit siue in vita, siue in morte sicut de patrimonio proprio disponere.

26 Ad hoc † secundum genus prouentuum præter distributiones quotidianas assignatas pro officio diuino diurno pariter, & nocturno pertinent manualia, quæ originantur ex anniuersariis, & missis pro defunctis, ex processionibus, & festiuitatibus & etiam pro sepeliendis defunctis, ex candelis, & aliis terræ fructibus, quæ omnia ex voluntate, dispositione testatoris distribuuntur, interessentibus re ipsa, & non fictione iuris; imo solent testarores instructi ab aliquo sciolo Confessore, aut Consiliario expressè
27 addere in testamento, quod hæc † manualia nullatenus distribuantur absentibus, quacunque ex causa, etiam iustissima, etiãsi sit Inquisitor actu exercens munus suum in sancto fidei Tribunali, etiamsi vocatus fuerit ad Concilium generale, &c.

His prælibatis decidendum superest, qui prouentus sint restituendi à non residentibus & nõ interessentibus in churo, sed prius
28 notandum discrimen † inter Beneficiatos habentes curam animarum actualem, vt sunt Episcopi, & Parrochi, & Canonicos alios, qui habent residentiam in suis Ecclesiis & choro, sine tamen actuali cura animarum; quod illi si non resideant, sine iusta & legitima causa, vltra tres menses Episcopus, & vltra duos Parrochus, sine aliqua sententia etiam declaratoria tenentur, restituere fructus, vt ait Trident. *sessione 23. cap. 1. de reformat.* isti vero scilicet
† Canonici & alij, si à suis Ecclesiis vltra 29
tres menses sint absentes quolibet anno, vt priuentur pro primo anno dimidia parte fructuum quos fecerunt suos, etsi eadem vsi fuerint negligentia priuentur omnibus fructibus, requiritur sententia lata, à superiore competenti, vt habetur, *sess. 24 cap. 12. de reformat.* quarum pœnarum gradus obseruandi sunt circa Canonicos non residentes antequam deueniatur ad priuationem Canonicæ; imo hæc fieri nequit vittute huius decreti nisi transacto triennio. Vnde † 30
nec post biennium imo nisi post triennium completũ non potest Canonicus priuari ob non residentiam, vt teste Bellarm. *in obseruat. decreti litera E. in alphabetico græco,* rescripsit Sacra Congregatio Trident. Episcopo Rosanensi. 6. *Idus Aprilis* 1564. &
† transacto triennio, citati debet persona- 31
liter, siue absens sit de licentia Episcopi siue sine illa, quod si ignoretur vbi sit in sua Ecclesia citari debet tribus citationibus, neque vna pro tribus sufficit, & post vltimum edictum de iure communi expectari debet per sex menses (quamuis hodie hoc tempus arbitrarium sit, vt notant Garcia *p. 3. cap. 2. num.* 155. Mantica *decis. 67. num. 5.*) *cap. ex tua. de Cleric. non residentibus* Rota apud Seraphinum, *decis.* 1548. *num.* 5. & *in vna, Ortola. Decanatus* 14. *Martij* 1622. *coram R. D. Nauarro,* in qua dicitur quod aliter facta priuatio Canoniæ nulla est.

Addit Concilium non posse Canonicos 32
vltra tres menses abesse vigore cuiuscumque statuti, aut consuetudinis; quæ verba intelliguntur. Primo de statuto etiam iurato nisi Summus Pontifex ex certa scientia
illud confirmauerit † ita Garcia, *vbi supra* 33
n. 329. & quacunque consuetudine etiam immemoriali idem *num.* 192. Sanctarel. *variar. resolut. q. 4. num.* 33. Barbos. *de Canonicis*
cap. 23. n 10. nisi † consuetudo sit introdu- 34
cta, sciente, & patiente, & tolerante Papa, idem Barbosa *num.* 11. cum aliis Moneta *p. 2. q. 12. num. 45. & 46.* sed an si solum conniueat consuetudini sufficiat, negat Barbos. *in*
collect. ad Concil. n. 72. sed existimo † quod 35
conniuere est dum quis sciens dissimulat, est sufficiens Principis legalis consensus, vt consuetudo introducatur derogans hoc decretum, Concilium tamen per hæc verba,
† abstulit potestatem, quam ex iure com- 36
muni habebat capitulum ad instituendum, quod Canonici seruiant vna hebdomada & duabus vacent, & sic per octo menses vacabant, & faciebãt fructus totius anni suos, ex glossa *cap. proposuisti. verbo, quod in templo* 83. *distinct.* Turrecremata *ibid.* & Domini. *cap. vnico de Cleric. non residentib. in 6* hãc

inquam

inquam potestatem abstulit Trident. prohibēs vacationem vltra trimestre,quod debet obseruari,vbi Trident. est receptum, quantum ad morum reformationem. Cæ-
37 terum † vacationes vltra tres menses si sint positæ in fundatione Ecclesiæ non abstulit Trident.vt censuit Congreg. Trid. 16. *Decembris* 1604.tum ne homines retrahantur à fundationibus multa permittuntur etiam contra ius, glossa *cap.dilectus de iure Patronatus*,vbi scribentes , tum quia in generali derogatione non veniunt conditiones , & clausulæ positæ in fundatione Lappus, *alle-*
38 *gat.*96.*n.* 3. Staphillus *de modo & forma interpret.num.*7.verum est quod ne detur occasio fingendi fundationes,debet constare talis fundatio,ex doctrina & principio iuris posito plura sunt summariè valdè vtilia colligēda,quæ Doctores lato calamo scribunt, quantum ad obligationem restitutionis Canonicorum & aliorum,qui tenentur residere in choro,nam de aliis, quæ pertinent ad forum exterius non vacat locus tractare, nec est mei muneris.

SVBRESOLVT. I.

Canonicorum residentia qualis.

SVMMARIVM.

1. *An ad residentiam Canonicorum satis sit, quod sint in ciuitate in qua sita est Ecclesia.*
2. *Canonici in Choro, vel in Ecclesia sine habitu Canonicali, & superpelliceo debent punctari, & sic priuari distributionibus.*
3. *Canonici si recipiant distributiones non tenentur eas restituere, si priuentur iustè priuantur.*
4. *An Canonici possint remittere.*

1 COlligitur primum † ad residentiam Canonicorum non satis esse , quod sint in ciuitate in qua sita est Ecclesia , sed debere residere in choro,nec sufficit, quod sit in Ecclesia nisi in diuinis intersit , cum superpelliceo, aut rocheto ; quia aliter non est ibi tanquam Canonicus , sed tanquam secularis. Ita Riccius *in praxi resol.*392.*n.*2. Garcia *n.*323.Armend. *in additio.n.*42. Sanctarel.*vbi sup.quæst.*4.*n.* 24. si enim non assistit choro in habitu , & in stola nō assistit diuinis , nec residet in Ecclesia , vt pluries declarauit Sacra Congreg. Trident. ābomnibus Doctoribus citata, & admissa , vt videre est apud citatos maximè apud Garciam,Bellarminum,Barbosam,& alios.Hinc est , quod sacra Rituum Congreg. in vna *Sarzanen.*3. *Martij* 1633. quam refert Sellius *in selectis,c.*3.*n.*107. determinauit,quod † Canonici in choro vel in Ecclesia sine 2
habitu Canonicali,& superpelliceo debent punctari;& sic priuari distributionibus , & fructibus si vltra tempus sibi concessum ita sint,si tamen ibi assistant sine habitu & permittantur sic interesse † si recipiant distri- 3
butiones non tenentur eas restituere,si tamen priuantur iustè priuantur , & hoc modo intelligo ego Garciam *vbi supra n.* 357. & alios quos citat Bonac.*tom.*1.*disp.* 2. *q.* 4. *punct.* 1. *in fin.* de iure enim communi nihil est statutum,sed iuxta Ecclesiarum consuetudines agendum , † possunt tamen Cano- 4
nici remittere , quia de his non loquitur Concilium , sed simpliciter de non interessentibus.

SVBRESOLVT. II.

Digreßio de praxi obseruanda circa declarationes Cardinalium ante decretum Vrbani VIII.

SVMMARIVM.

1. *Quid veniat notandum circa nouas declarationes Trident.collectas ex Bibliotheca Cardinalis Bellarmini.*
2. *S. Congregat. mandatum ex speciali Vrbani VIII.*
3. *An declarationes Congreg. impressa , vel imprimenda nisi habeant circunstantias, quas ponit Pont. habeant vim legis siue extra siue intra iudicium.*
4. *De istis declarationibus , qua ratio habenda,& n* 5.6.7.
8. *An publicatio ex fama publica orta à principio fide digno sufficiens sit.*
9. *An Auditor Cameræ,& sacra Rota Romana sint principium fide dignum.*
10. *An item Cardinalis sit principium authenticum & fide dignum.*
11. *An Doctor clasicus & Episcopus,& n.*12.
13. *Decretum Vrbanum affertur,& 14.*
15. *Qua conditio expressa requiratur tam in iudicio , quam extra vt supradictis sit adhibenda fides,& n.*16.
17. *An statim ac Papa dat breue, & Auditor Cameræ monitorium, vt declaratio executioni mandetur,& semotis litibus exequatur.*
18. *Iuxta quas interpretationes vult Papa obseruari leges latas in Trident.*
19. *Quod inter sacram Rotam Romanam discrimen inueniatur.*
20. *Qua declarationes sint authoritatiua & necessaria.*
21. *Mynsingeri opinio adducitur.*
22. *Ad practicam intelligentiam declarationis Vrbana quid requiratur.*
23. *Qua declarationes nec in iudicio , nec extra*

extra vllo modo admitti debeant, & nu. 24. & 25.

26. *Auctoris mens affertur.*

27. *An declarationes quas DD. classici inducunt reducta sint ad praxim.*

28. *Quid de declarationibus quas ponunt Cardinales Bellar. Barbosa, &c.*

29. *An declarationibus quas adducunt Marzilla, Bellarminus, & Barbosa sub titulo declarationis sit adhibenda fides, & num. 30.*

31. *An declarationes quas adducit Bellarminus in obseruationibus doctrinæ & in additionibus sint veræ & iuridicæ, & numer. 32.*

33. *Dianæ sententia.*

34. *Barbosæ mens adducitur.*

35. *An declarationum certitudo appareat ex signatis mensibus diebus & annis.*

36. *An declarationibus quas adducunt sine qualitate requisita Bellarm. Barbos. & Marzil. sit adhibenda fides.*

37. *Garziæ opinio.*

SEd circa declarationes Cardinalium, tam circa Trident. quam circa ritus & cæremonias Ecclesiasticas, quas communiter citantur præfati D.D. & iuxta eas multa determinantur, quæ sunt iam in vsu & praxi omnium fere Ecclesiarum, tam in beneficiis, quam in ritibus, & Sacramentorum, Confessionis, Matrimonij, & aliorum administratione. † Notandum quod ante nouas declarationes Trident. collectas ex Bibliotheca Eminentissimi & Prudentissimi Cardinalis Bellarmini, impressas Lugduni apud Laurentium Durand. *anno* 1634. sic habetur, *his declarationibus Sacræ Congreg. Concilij nullam fidem esse in iudicio vel extra à quocumque adhibendam, sed tantum illis quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentiss. Card. Præfecti, ac Secretarij eiusdem Sacræ Congregationis pro tempore existentium munita fuerint. Eadem S. Congreg. ex speciali † SS. D. N. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. iussu mandauit & præcepit die. 2. Aug.* 1631. & Consilium Sanctæ & generalis Inquisitionis Regnorum Hispaniæ; *cum huiusmodi declaratione posse libere & licitè à quocumque vendi & retineri censuit. Matriti, die. 7. Octob.* 1633. decretum vero Congreg. ad verbum affert Barbosa, *lib.* 1. *de iure Ecclesiastico vniu. cap.* 4. *n.* 83.

Circa hoc præceptum Papæ, & decretum Congregationis Concilij & Sanctæ & generalis Inquisitionis Hispanæ, noto illo solum prohiberi, ne † declarationes Congr. impressæ, aut imprimendæ nisi habeāt illas circunstantias, quas ponit Pontifex habeant vim legis, siue extra, siue intra iudicium vt cum notant Barbosa, *in collect. Bullarum verbo Congregatio*, §. 1. Lezana, *in summa Regularum, tom.* 3. *verbo Sacræ Congregationis, num.* 8. Zerola, *in praxi, p.* 1. *verbo authoritas.* Garzia, *in præfatione ad tom.* 1. *de beneficiis*, & ego alibi latè probaui, agens de vi declarationum Cardin. † eadem est ratio habenda 4 de his, quæ in Sacris Congregationib. Cardinalium rescribuntur, ac si à Papa scripta essent (ait Sacra Congreg. respondens cuidam Abbatissæ Messanensi) si Cardinales obseruent, ea quæ Papa disposuit, dum Congregarionem instituit & refert Corcollanus, *de casibus reseruatis, p.* 1. *sect.* 1. *art.* 21. *num.* 5. Prima est, vt subscribatur à Secretario, & Cardinali Decano & sigillo Congreg. 5 Secunda, vt fiat consulto Papa. Tertia, vt solum interpretentur; non vero restrigant aut laxent vltra verborum vim, & iuris regulas, nisi id fiat speciali Papæ commissione. Quarta, vt constent notitia publica quæ 6 oriri potest ex triplici capite. Primò, quia Auditor Cameræ Apostolicæ eas mandauit publicare. Secundò, quia Episcopus in sua Diœcesi id mandauit iuridicè. Tertiò, ex fama publica orta ex principio fide digno, sine his enim requisitis non habeant vim obligandi, siue in iudicio, siue extra; hæc 7 autem requisita censentur habere eo ipso quod sint subscriptæ ab Eminentiss. Cardin. Præfecto, à Secretario Congreg. & eiusdem sigillo munitæ & sic hanc solum conditionem posuit Pontifex Vrbanus, quia ista posita cæteras alias secum trahit.

Publicatio autem † ex fama publica orta 8 à principio fide digno sufficiens est, sed quod sit hoc principium authenticum & fide dignum, existimo esse, 1. † Auditorem 9 Cameræ Apostolicæ, qui instrumento publico fidem facit quod talis declarario facta est à Congreg. Secundum, † est Sacra Rota Romana, quæ eo ipso, quod vtatur in decisione causarum aliqua Cardinalium declaratione semper præsumitur, quod habeat eas conditiones quas requirunt Pontifices. Tertium, † est Cardinalis præcipuè si sit eius- 10 dem Congregat. cuius testimonium est authenticum & facit fidem publicam. Quartum, † est Doctor classicus, & grauis, qui 11 motus declaratione Congreg. secutus est sententiam, vel in consulendo, vel sententiando, vel eam typis mandando. Quintum, † est si Episcopus aliquis, interrogauerit su- 12 per aliquod dubium Congregationem, quæ authenticè respondit, & ipse Episcopus iuridice facit eam publicare in suo Episcopatu.

Et quidem, quod declaratio Congreg. vt obliget in iudicio & extra, non requiratur quod publicetur de ordine Sanctissimi, quidquid † dicat Sanchez, *lib.* 8. *de matrimo-* 13 *nio disp.* 2. *n.* 10. mihi manifestum est, post decretum

erectum Vrbanum quod sic habet, *cumque*
ad illius (Congreg.) *notitiam peruenerit quam*
plures ex declarationibus, interpretationibus,
decisionibus, iuxta contingẽtiam casuũ, illorúm-
que qualitates, & circumstantias, à se diuersis
temporibus factis, secundum ea quæ propone-
14 *bantur fuisse alteratas, imminutas, diminutas,*
ac forsan aliàs mentito Sacræ Congreg. nomine
confectas, nullóque propterea authentico sigillo
munitas, illásque, qui tribunalia tam in vrbe,
quam per orbem circumferri, & imprimi consi-
derans quãtum detrimenti recipi possit, si aliqua
fides illis adhibeatur ex speciali SS.D.N. Vrba-
ni diuina prouidentia Papa VIII. iussu man-
dat, & præcipit huiusmodi declarationibus tam
impressis & imprimendis, quam manu scriptis,
nullam fidem esse à quoquam adhibendam in
iudicio, vel extra sed tantum illis, quæ in au-
thentica forma, solito sigillo, & subscriptione
Eminentiss. Cardinalis Præfecti, ac Secretarij
eiusdem Congreg. pro tempore existentium, &c.
15 Ergo † si adsit hæc conditio expressa tam in
iudicio, quam extra, illis est adhibenda fi-
des tanquam declarationi iuridicæ, cui ne-
cessario est standum, ita vt si contra fiat, fa-
ctum erit nullum & irritum; non enim sunt
16 dumtaxat Doctrinales factæ à DD. & iuris-
peritis: sed sunt definitiuæ, & decisiuæ; vt-
potè factæ à personis legitimis, & legitimam
habentibus vim, & potestatem legis &
Concilij interpretandi, sibi à Legislatore
concessam.
17 Vnde † Papa statim dat breue, & Audi-
tor Cameræ monitorium, vt declaratio exe-
cutioni mandetur, vt semotis litibus exe-
quatur, quamuis enim declarationes Emi-
nentiss. interpretum Concilij non sint per
se primo leges, sunt tamen per se iuridicæ
18 legum Trident. † interpretationes iuxta quas
vult Papa obseruari leges latas in Trident.
& non alio modo, & sic sicut decreta Tri-
dent. sunt vniuersalia totam Ecclesiam res-
picientia, ita & interpretationes & decla-
rationes Cardinalium, quamuis excitatæ
sint ex casibus particularibus, argumento *ex*
leg. vlt. C. de legibus. & cap. in causis de re iudi-
19 *cata.* † & sic est discrimen inter sacram Ro-
tam cuius decisiones sunt Doctrinales, &
magnæ authoritatis, tamen non habent D.
D. Auditores, faciendi iuris communis iu-
ridicam interpretationem, & declaratio-
nem, sed iudicant iuxta iuris Regulas &
Eminentissimi Cardinales sunt interpretes
iuridici Cõstituti à summo legislatore ad fa-
ciendas iuridicas declarationes decretorum
20 Cõcilij, quare † sunt authoritatiuæ & neces-
sariæ, vnde sunt sicut erãt in Republica Ro-
mana Prudentũ respõsa, quæ accipiebantur
pro iure contra, quod nullus determinabat.
§. responsa Prudentum instituta de iure natu-
21 *rali.* vt Iurisconsultus Mynsingerus, (etsi
Auctor damnatus) explicat, ad proposi-
tum de Eminentiss. Cardin. Concilij in-
terpretibus, eadem enim potestas iuridica,
quam dedit Imperator Iurisconsultis ad in-
terpretandas, leges dat, Pontifex Cardinali-
bus ad interpretandum Concilium, sed de
hoc dixi, *in 1. tom. Morali.*
Ex quo † ad practicam intelligentiam de- 22
clarationis Vrbanæ, quod omnes declara-
tiones Cardinalium Trident. & Sacrorum
Rituum (de quibus est similis declaratio
apud Gauantum) quæ seorsim sunt inpres-
sæ, aut imprimentur, aut scriptæ nul ius om-
nino sunt authoritatis. Imò sunt probibitæ à
Sacra Congreg. indicis, nisi sint sigillatæ &
subscriptæ, vt requirit Vrbanus VIII. cu-
ius hic fuit principalis scopus, & finis, qua-
re † declarationes istæ (sine qualitate ex- 23
pressa) nec in iudicio, nec extra vllo mo-
do admitti debent, quia sunt prohibitæ,
neque illis aliqua fides adhibenda est, & sic
neque vt Doctrinales aut probabiles citari
possunt, cum præsumantur diminutæ, im- 24
minutæ, & ementitæ, & nullam classicam
habeant authoritatem in iudicio, vel ex-
tra.
Si tamen adducantur ab authore clas- 25
sico, cuius diligentia nota est in disquiren-
dis Doctrinis, & auctoritatibus in confir-
mationem alicuius sententiæ, existimo,
† quod debent admitti tam in iudicio, 26
quam extra, quamuis referendo declara-
tionem, non dicat exprese habere eam
qualitem Vrbanam, vel esse authenticam,
quia sicut dum Rota adducit aliquam de-
clarationem præsumitur esse authenticam,
ita dum auctor classicus, & grauis, qui non
mouetur omni vento Doctrinæ, sed solidè
inquirit fundamenta quod maxime tunc
verum tenet, quando † declarationes, quas 27
isti DD. classici inducunt reductæ sunt ad
praxim, & iuxta eas diriguntur capitula,
distribuuntur beneficia, administrantur
Sacramenta, & sic receptæ sunt tanquam
interpretationes iuridicæ, vnde vim ha-
bent in iudicio, & extra tales sunt plures
quas adducunt Garzia, Armendariz, Sellius,
Barbosa *in collectan. Bullarum*, Nouarius,
& alij.
Sed, quid † de declarationibus, quas pos- 28
sunt Cardinales Bellarminus, Barbosa, &
Vincentius de Marcilla, *in adnotationibus*
ad Concilium; de his enim exprese vide-
tur loqui Congregatio Vrbana, & lo-
quitur sine dubio Concilium Sanctæ, &
Generalis Inquisitionis Hispanæ, nullam
illis esse adhibendam fidem in iudicio, &
extra, & quidem mihi videtur distinguen-
dum in his auctoribus, & dico primò, † de- 29
clarationibus quas adducunt Marcilla, Bel-
larminus, & Barbosa sub titulo *declarationis.*

prout sunt ibi nulla est danda fides iuridi-
ca, quia educta sunt ex illis quæ seorsim
impressæ sunt, vel manuscriptæ, non au-
thenticæ de quibus non constat,an habeant
30 qualitatem Vrbanam, & cum opus Bellar-
mini fuerit posthumum,neque ab eo remis-
sum declarationes sub titulo *declarationis*
Cardinalium forsan additæ sunt & colle-
ctæ, ex his quæ seorsim impressæ erant, &
hodie prout seorsim impressæ sunt prohibi-
tæ.

31 Dico secundò † declarationes Concilij,
quas adducit Bellarminus in obseruationi-
bus doctrinæ, & in additionibus sunt veræ,
& iuridicæ,& illis adhibendæ fides in & ex-
tra iudicium, ratio est, quia Cardinalis in il-
lis obseruationibus est auctor Classicus, val-
de diligens habétque in illis singulares do-
ctrinas, quas multoties confirmat declara-
32 tionibus Cardin.quod non faceret,nisi apud
ipsum Authenticæ essent, nec de tanto viro
aliter est præsumendum, & Cardinali asse-
renti aliquid factum à Papa,vel Congrega-
33 tione credendum est,† vt tenet cum multis
Diana, *p. 5. tract. 1. Resol. 41. vers. nota tamen.*
in declarationibus, quas in obseruatione
doctrinæ ipse adducit ferè semper,dicit cau-
sam in qua data est declaratio, diem, men-
sem & annum,vt videre est in ipso,idem pu-
to dicendum de declarationibus quas addu-
cit Barbosa, in remissionibus ad Concilium,
quas vel vidit authenticas, vel desumpsit
ex Authore Classico, vt Garzia, qui diligen-
tissimus indagator fuit authenticarum de-
clarationum, cui studio per triennium quo
fuit Romæ auide, & sedulo si addixit, vt fa-
tetur, *in proœmio ad tom. 1. de Beneficiis.* Vnde
34 † ipse Barbosa hanc doctrinam recognos-
cens in libris qui typis mandauit post *annum*
1631. declarationes Congregationum, quas
citat,ita id facit, quod signet mensem,diem,
annum, in quo facta est, vt sic ex Archiuio
35 Congregationum † possit eius certitudo vi-
deri, si opus fuerit sic fuit *in lib. de Canoni-
cis, & dignita. anno* 1640. & *in summ. Aposto-
licarum Decis. impressa anno* 1645. quæ ex
declarationibus Congregationum ferè tota
est composita & quidem citatio mensis,
diei, & anni; sufficit, vt authentica sit in iu-
dicio & extra; cum eius veritas euidenter
comprobari possit ex Archiuis.

36 Dico tertiò, quamuis † Declarationibus,
quas sine qualitate requisita adducunt Bel-
larmini opus,Barbosa,& Marcilla non sit ad-
hibenda fides in iudicio, vel extra, vt vi-
dimus tamen si non sunt confictæ, immi-
nutæ, aut diminutæ, aliqualem habent
probabilitatem, quatenus fundatæ sunt in
regulis iuris, & recta ratione; sicut qualibet
alia conclusio alterius Authoris,aut res-
ponsum alicuius viri prudentis, vnde sicut
decreta Apostolica,Bullæ Pontificiæ,quam-
uis non sint recepta in aliqua prouincia, &
sic non habeant vim legis obligatoriæ, ta-
men pondus authoritatis habent propter
Doctrinam, & opinionum electionem,ma-
gis conformem iuri canonico,vt bene † no- 37
tat Hieronymus Garz. *in summ. tract. 3. dif-
ficult. 10. dub. 2. n. 16.* in fine & hæc dicta sint
transeunter de praxi obseruanda circa de-
clarationes Cardinalium, vnum tamen ad-
uerto quod Authores, qui scripserunt post
annum 1631. in quo vidit lucem declaratio
Vrbana si adducunt aliquam declaratio-
nem si author classicus est semper præsu-
mitur quod sit qualificata, & prout oportet,
vt fidem faciat in iudicio & extra.

SVBRESOLVT. III.

De Canonicorum cantu.

SVMMARIVM.

1. *An Canonici & Prabenduti Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum insignium teneantur in choro canere.*
2. *An Canonici & Prabendati teneantur cantum figuratum scire.*
3. *An consuetudine introduci possit quod Canonici non canant in choro etiam cantu Gregoriano.*
4. *An Canonici canunt in choro cantu alta voce prolato.*
5. *An teneantur Canonici canere in choro.*
6. *Multorum DD. sententia.*
7. *Canonicorum assistentia, an grauitatem, decorem, & solemnitatem inducat.*
8. *Quæ determinatio deprompta sit à Chrysostomo.*
9. *Anacletus Papa Chorum in Religionibus & Ecclesiis ad canendum instituit.*
10. *Canonicis in choro religiosissimè standum,& psallendum est.*
11. *Canonicorum in choro conuenientium quod præcipuum munus.*
12. *Ad quid Chorus institutus est.*
13. *Quæ maximum perfectio status Ecclesiastici tam secularis quam regularis.*
14. *Chori exercitium perfectio non est, sed perfectionis instrumentum, ex Francisco Suare.*
15. *An Paupertas non sit perfectio sed perfectionis instrumentum, & n. 16.*
17. *An chorus sit perfectissimum perfectionis instrumentum.*
18. *An illud institutum perfectius erit quod simul cum psalmodia habet cætera instrumenta perfectionis.*
19. *Vtrum cantus publicus ab Ecclesia vsurpetur ad excitandam fidelium deuotionem.*
20. *An multa particulares personæ sine psalmodia*

dia habeant perfectam contemplationem.

21. *An Psalmodia ex se inducat ad contemplationem diuinorum.*

22. *Licet Ecclesia ordinet cantum in choro ad excitandam fidelium deuotionem, an ex natura sua sit excitatiuus.*

23. *Et hoc firmatur SS. Patrum.*

24. *Canonici an teneantur ex vi iuris communis in choro clara & consona voce psallere.*

25. *Licet Canonici non teneantur canere, tenentur tamen vt fructus faciant suos.*

26. *Gaugerici Hispani sententia adducitur.*

27. *An si Canonici non psallant possint priuari distributionibus.*

28. *Bonacinæ mens affertur.*

29. *An Canonicus per maiorem Sacrificij partem confabulans satisfaciat obligationi.*

30. *An Concilium & sacri Canones requirant in Canonicis, quod intersint choro, vt distributiones lucrentur, & n. 31. & 32.*

33. *An Canonici in choro confabulantes lucrentur distributiones.*

34. *Garziæ opinio affertur.*

35. *Distributiones debentur his qui intersunt horis Canonicis.*

36. *An qui tota missa dormit dicatur sacrificio assistere.*

37. *An Canonici lucrentur distributiones etsi non canant, sed authorizent chorum sua præsentia.*

38. *Raphaelis de la Torre mens adducitur, nec non aliorum authorum, & n. 34. & 40.*

41. *Item Auctoris.*

42. *An Canonicus aut Præbendatus distributiones faciat suas.*

43. *Innocentij III. dictum.*

44. *An præceptum Ecclesiasticum sit assistendi choro ad lucrandas distributiones.*

45. *An sit diuersa ratio de Clerico stipendiato.*

46. *An assistentia in choro exigatur à iure, vt deuota & religiosa sit, vtpotè in loco diuinis laudibus destinato.*

1 COlligitur secundò, an † Canonici, &
Præbendati Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum insignium teneantur canere in choro, ita vt si non canant teneantur restituere distributiones quotidianas, quæ dantur propter officium diuinum in choro celebrandum iuxta festiuitatem diei? & quidem certum est, quod, quando in aliqua solemnitate canitur figurate, cantu organi, & similium instrumentorum, quod Præbendati, (nisi sint ad hoc stipendiati, vt sunt aliqui in Tolet. & Hispalensi Ecclesiis) non tenentur sic canere, vt constat ex praxi;
2 & consuetudine, † non enim tenentur huiusmodi cantum figuratum scire, & sine eius scientia cantum ipsum corrumperent, & Cachophoniam inducerent, ita Lessius, *de Iustitia, & iure l. 2. cap. 34. dub. 33.* & omnes.

Deinde certum est, quod consuetudine
& statuto introduci potest, quod † Canonici 3
non canant in choro etiam cantu Gregoriano, sed hoc faciant alij Clerici; quòd valdè consuetudine, & praxi multarum Cathedralium introductum est, sed habent Clericos ad id deputatos, & Canonici solum assistunt & intersunt in choro diuinis officiis; & sic faciunt fructus suos, & lucrantur distributiones, ita Dominus Caietanus, *in Summa verbo, Hora Canonica* Thomas Sanchez *lib. 2. consil. cap. 2. dubio. 99. & 100.* Barbosa *de iure Ecclesiast. l. 3. c. 18. n. 83.* Barthol. à Sancto Fausto. *de horis l. 3. q. 14. & 15.* Bonac. *t. 1. disp. 1. q. 3. punct. 2. §. 1.* Magister Candidus *t. 1. disquis. 28. art. 26. dub. 2. 3.* Bitant. 22. *q. 92. art. 2. disp. 4. à n 4.* Petrus Nauarra *lib. 2. de restitutione, cap. 2. à num. 114.* Naldus *verbo officium num. 14.* Garzia *de beneficiis, cap. 2. citat. n. 514.* Molfesius, *in Summ. tract. 5. cap. 2. num. 15.* Fillucius, *tract. 23. cap. 6. num. 197.* Moneta. *de distrib. p. 2. quæst. 2. num. 18.* Suarez *2. de Relig. l. 4. cap. 12. à n. 11.* Azor. *p. 2. lib. 10. cap. 13. quæst. 5. & 6.* & ratio est, quia,
quod † Canonici canant in choro cantu alta 4
voce prolato, quod propriè dicitur psallere, est tantum de iure positiuo Canonico, contra quod potest præualere consuetudo, vel potest priuilegio Pontificio dispensari, aut Ecclesia potest id habere ex sua fundatione; & sic solum Canonici tenentur existere diuinis, non tamen canere, cum Cantoribus, & mansionariis, etiam cantu Gregoriano, & plano vt dicitur.

Verum enim vero circa hanc Doctrinam, quæ communis est & à nullo negatur omnium quos vidi aliqua sunt notanda. Pri-
mum, † hoc esse verum ex fundatione, ex 5
consuetudine, & priuilegio Pontificio dispensanti in iure communi, iuxta quod Canonici tenentur canere in choro hoc enim
tenentur facere, ita † Doctiss. Paulus Comi- 6
tolus *lib. 1. Resp. 1. q. 62. n. 2.* Barbos. *n. 60.* Suar. *n. 8.* Villal *in summa tract. 23. difficult. 10. n. 9.* & alij, constat ex Bulla Pij, quæ incipit ....& est 13. 5. in Bullario Cherub. sic etiam declarauit sacra Congreg. *sub die 20. Aprilis. 1601.* quam referunt Barbos. *in collect. Apostolicu Decis. collect. 93. n. 2.* Sell. *in select. c. 3. n. 95.* ibi. *Canonici sua obligationi non satisfaciunt si in choro alta & consona voce psallant;* quæ determinatio est sanctissima, prudentissima, & valde conformis institutioni cho-
ri primæuæ, chorus enim † (vt latè osten- 7
di *tom. de vero martyrio fidei &c.* non ad assistendum solum, quamuis Canonicorum assistentia grauitatem, decorem & solemnitatem inducat; tamen hæc consequenter se habent, nam primarium, & primæuum ministerium in choro est canere, vt expresse

determinat Trident. *sess. 24. cap. 12. de reformatione* ibi. *omnes vero diuina & per se & non per substitutos compellantur obire officia, atque in choro ad psallendum instituto hymnis & canticis Dei nomen deuote laudare.*

8 Quæ † determinatio ex Sanctis Patribus antiquis, est deprompta Chrysostomo. *homil. 69. ad populum.* Eusebius *lib. 2. hist. cap. 16.* loquens Essenis factis Canonicis industria S. Marci Euang. nec ab initio nascentis Ecclesiæ, (speciale priuilegium Papæ) Religio Monachalis, aut Mendicans, Ecclesia Cathedralis, aut Collegialis instituta, aut fundata, quæ non obliget assistentes choro canere, aut clara voce dicere officium diuinum, ad excitandum fidelium deuotionem.

9 Anacletus enim † Papa. *anno.* 85. chorum in Religionibus, & Ecclesiis ad canendum instituit, & dum in cryptis & in cauernis terræ latitabant Christiani propter persecutiones congregabantur, sonitu cuiusdam mallei lignei, vt late dixi *in digressione de choro, tom. 5. ex Amazario. lib. 4. de diuinis Officiis cap. 25.* & quidem si Canonici ex primæua sua institutione, non tenerentur psallere in choro, ad quid instituta est in Ecclesia alternatiuæ vocis, vt dum canit vna chori pars, altera deuote audiat, vnde Concilium Aquisgranens. Primum celebratum *anno 816. sub Stephano V. & Ludouico Imperatore. cap. 130. & 131. & 132. & 133.*

10 dicitur. † *Canonicis in choro Religiosissimè standum, & psallendum est, & cap. si quis Presbyter. 92. distinct.* sub pœna depositionis tenentur Canonici conuenire in Ecclesia ad psallendum officium diuinum. Nullus ergo

11 dubitare quit † Canonicorum in choro conuenientium præcipuum munus esse psallere Domino voce clara & audiuili, dixi solum psallere, &c. quia iuxta Trident. &

12 eius declarationem chorus institutus est ad psallendum prout psalmodia comprehendit cantum seu recitationem voce alta, & consona iuxta consuetudinem, & fundationem cuiuscumque Ecclesiæ, quæ ius commune interpretatur.

13 Ex quo fit † maximam esse perfectionem status Ecclesiastici tam secularis quam regularis psalmodiam in choro siue recitando clara voce siue canendo iuxta Ecclesiarum consuetudinem, & fundationem (nam statutum cōtra ius commune non subsistit, quia est contra voluntatem primi Legislatoris quæ illi non assistit sicut assistit consuetudini, quæ paulatim introducitur & fundationi, ne deterreantur homines à fundandis Ecclesiis) vnde nescio quid sibi velit P. Franciscus Suar. *tom. 4. de relig. lib. 1. de insti-*

14 *tuti. Societatis cap. 8. num. 8.* dum dicit † chori exercitium perfectionem non esse sed perfectionis instrumentum, atque ita cantus publicus in choro institutus est ad excitandam fidelium deuotionem magis quam pro- 15 ficiat canenti adducit ad confirmationem doctrinam Diui Th. 2. 2. q. 188. *art. 7. ad* vbi sic Doctor dicit, *quod paupertas non est perfectio sed perfectionis instrumentum* & idem dicit de obedientiæ & castitatis votis; & sic in Societate Iesu, nec docere nec prædicare, orare, contemplari & similiter vota simplicia, quæ post biennium emittunt, 16 & solemnia quibus aliqui eiusdem societatis adstringuntur non sunt perfectio, sed instrumenta perfectionis, quare perfectio vitæ desumitur ex melioribus instrumentis perfectionis.

Quod autem chorus sit perfectissimum 17 perfectionis instrumentum, vtpotè institutum ex sua primaria origine ad vitam contemplatiuam, sitque illius instrumentum constat ex eo quod nullus Antiquus Monachorum Patriarcha vitæ contemplatiuæ instituta; nullus fundator Mendicantium profitentium vitam mixtam vsque ad fundationem Societatis fuerit, qui suos alumnos psalmodiæ non applicauerit; quare † illud institutum perfectius erit quod si- 18 mul cum psalmodia habet cætera instrumenta perfectionis; & sic communitas quæ sine choro est instituta quamuis non habeat defectum perfectionis moralem, quia ex priuilegio Papæ id habet, habet tamen carentiam medij, & instrumenti à Patribus agniti vt vtilissimi ad perfectionem, quare ex vt fundationis status Ecclesiastici ab Ecclesiæ primordiis nisi accederet priuilegium Papæ imperfecto & indebito modo esset fundata e Religio, quæ sine choro esset fundata vt latius dixi *tom. 5. digressio de chori Ecclesiastici antiquitate.*

Rursus, *quamuis † cantus publicus ab Ec-* 19 *clesia vsurpetur ad excitandum fidelium deuotionem, tamen non est* (inquit) *necessarius vel simpliciter vel moraliter ad propriam & internam perfectionem vitæ contemplatiuæ earum personarum, quæ in huiusmodi exercitio occupantur.* Sed bone Deus, quod vir prudens pius & doctus hæc dicat non videns contra se habere omnem antiquitatem, quam uis ex natura rei psalmodia in choro non sit simpliciter necessaria ad vitam contemplatiuam; multi enim † particulares perso- 20 næ sine palmodia habent perfectam contemplationem, & meditationem supernaturalem altissimam, sed ex vi institutionis vitæ ordinatæ in communitate ad contemplationem per hoc medium, scilicet psalmodiam est instrumentum illius moraliter necessarium ex vi regulæ multo magis proportionatum, quam sit studium, librorum scriptio, consultationum solutio, & alia opera in quibus exercetur Religio non vacans cho-

ro,

21 10, psalmodia enim † ex se inducit ad contemplationem Diuinorum, quod non faciunt opera relata,& alia multa,quibus vacant, quæ sunt instrumenta ad perfectioné animæ, sed multo minus proportionata, quam psalmodia in choro, quamuis enim Ecclesia ordinet cantum in choro ad exci-
22 tandum fidelium deuotionem, iste ex natura sua est excitatiuus, atque ita ex se valet deuotionem excitare in psallente : ad hoc enim in Religionibus Monachalibus extra vrbem in solitudinibus fundatis instituta est psalmodia, primo & per se, *vt offeramus Deo Sacrificium laudis, attentè pariterque deuotè*, quod autem audientes excitentur ad deuotionem consequenter se habet, & per se secundo, quod quidem esse verissi-
23 mum clare inueniet, qui legerit † sanctos Antiquos P. P. & ordinum institutores, Bernardum *serm. 7. & 47. in Cantica*. Pachomeú *in Regula ab Angelis sibi reuelata cap. 81*. Sanctum Basilium *in Regulis contractio. n. 307*. S. Benedictum *in Regula cap. 14. 17. & 18.* idem fecere S Franciscus *cap. 3*. sanctus Dominicus, & omnes alij Religionum Fundatores.
24 Tenentur ergo † Canonici, ex vi iuris communis, in choro clara, & consona voce psallere; nisi vt dixi vbi est consuetudo legitima præscripta, aut fundatio, aut statutú à Sede Apostolica confirmatum; quamuis
25 tamen † isti non teneantur canere, tenentur tamen, vt fructus & distributiones faciant suas, & sint liberi à restitutione; ibi assistere attendendo saltem exterius ad ea quæ ab alijs psalluntur, itavt non confabulentur inter sese aut aliud opus externum faciant diuersiuum attentionis, ita tenent omnes ferè antiqui, quorum opinionem sequuntur moderni prudentiores, quam expressit satis eleganter D. Caietanus *in summ verbo hora in fine*, dicens *num. 16. maiores in choro non debent cantare, sed meditari, quæ ab inferioribus cantantur*.
26 Neque Cardinali obstat, quæ obiecit † Quagericus Hispanus *ibi littera* 1. ex Trident. quod loquitur vbi non est consuetudo præscripta, non canendi Canonicos, tunc enim sicut posse cogi, vt canant, ab Episcopo, vt ait Trident. *cap. 12. citato*, ita habent obligationem canendi, aut psallendi,
27 quod † si non psallant possunt quidem priuari distributionibus, tamen ante sententiá non tenentur restituere; & ita Concilium dicit ibi, *quod distributiones accipiant, qui statis horis choro intersunt*, si cum choro, attente saltem exterius intersint modo decenti qui competit orantibus, & laudantibus Deú. Ita Suarez *tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 12. n. 20.* Pessantius *disput 4. cit.* Moneta *vbi supr. n. 24.*
28 quos citat & sequitur † Bonacina *citata di-*
sputat. 1 quæst. 3. punct. 2. § 1. num. 19. & mihi videtur manifestum, quia dum quis facit opus externum, cum quo non compatitur aliud opus externum morale, quod tenetur facere ad satisfaciendum alicui obligationi isti obligationi non satisfacit, dum illud opus incompossibile exercet verbi gratia, quis vt satisfaciat præcepto audiendi sacrum, se ex- 29
hibens præsentem sacrificio, morali præsentia tenetur non facere opus externum, quod illi præsentiæ morali opponatur; si enim per maiorem partem sacrificij confabuletur, omnes cordati dicunt, quod iste nó satisfacit obligationi, quia opus hoc externum voluntarium euertit præsentiam moralem religiosam respectu sacrificij, cui non dicitur attendere eo ipso, quod opus incó possibile faciat, & sic illi non est præsens moraliter, etsi physice ibi assistat, *leg. coram Titio D. de verb. signific.*

Cum ergo † Concilium, & sacri Canones 30
requirant in Canonicis, quod intersint choro, vt distributiones lucrentur, & hæc interessentia sit religiosa, ordinata ad cultum diuinum; peractum præsentiæ moralis, si ibi faciat actum oppositum, qualis est confabulatio, & alia similia, si fiant pro toto tempore, aut maiori parte, dubio procul, non sunt præsentes choro, morali præsentia, & religiosa, quam exigit Trident. idem etiam 31
manifestè constat in recitatione offic j diuini cuius obligationi, qui exterius facit opus illius attentioni externæ incompossibile, vt est indubitata sententia, & tenent omnes Canonistæ *ad caput dolentes, de celebratione missarum* omnes Scholastici cum Magistro *in 4. dist. 15.* expositiones D. Thom. 2. 2. 32
quæst 83. art. 13. neque in hoc est aliqua inter Doctores controuersia quamuis sit circa attentionem internam quibusdam asserentibus requiri ex Ecclesiæ præcepto, quibusdam negantibus, cum autem Concilium Tridentinum in Canonicis requirat, quod in choro deuotè assistant sicut *in cap. dolentes*, requiratur, deuotio ista ad minus debet esse externa.

Hæc dixerim contra P. Thom. Sanchez, *lib. 2. consil. cap. 2. dub. 100. n. 2.* vbi dicit † *Ca-* 33
nonicos confabulantes in choro lucrari distributiones, ista enim illis dantur pro assistentia in choro, & vt chorum sua præsentia authorizent sicut Clerici funus aliquod comitantes, licet confabulentur licitè acquirunt stipendium, quia datur illis vt comitentur & authorizent. pro sua sententia citat Medinam *in sum. lib. 1. cap. 14. §. 11.* & tenuit Henriquez à se consultus & alij docti Magistri, quibus videtur assentiri Garcia † *de beneficiis p. 3. cap. 2. num. 5 14* dicens *in fine, & ita videtur esse* 34
consuetudo, & praxis Ecclesiarum, quamuis dicat peccare mortaliter si excessus fuerit

notabilis: vt si maiorem partem dormiat: litteras legat, confabuletur, &c.

Sed omnino falluntur isti, quia tam Concilium Trid. quod, *c. licet 32. de prabendis, & cap. vnicum, de Clericis non resident. in 6.* dum
35 dicunt quod † distributiones debentur his qui intersunt, adsunt vel assistunt, horis Canonic. intelliguntur de assistentia morali &
36 humana; qui enim † tota Missa dormit non dicitur sacrificio assistere, sed materialissime, & sic non satisfacit obligationi, & verba legis in formali significatione intelligi debent & aliter sentire est magnum ostium aperire ad indecentiam, & loquacitatem in choro, qui silentij & deuotionis locus est designatus, & ad diuinas laudes peragendas, vt ait Trid. quare quamuis à multis annis sit consuetudo introducta rationa-
37 bilis, quod † Canonici lucrentur distributiones etsi non canant, sed authorizent chorum sua præsentia, & assistentia cum cantus exerceatur per inferiores Clericos & Capellanos, tamen non potest introduci consuetudo, quod Canonicus dormiens, aut confabulans, maiore temporis parte distributiones lucretur, ita fere omnes vt dixi, sed impropriis vt aiunt terminis, tenētantiqui interpretes decretalium & Clemētinarum, quos citat & sequitur Sandoual. *de*
38 *Officio diuino c. 16 p. 6.* † Raphaël de la Torre *22. q. 83. art. 13. tract. de horis Canonic. controuers. 10. disp. 9. n. 5.* ibi *qui assistentes choro confabulantur, aut exercent actiones præfatæ attentioni repugnantes, notabili parti horarum, peccant mortaliter non implendo præceptum de assistendo Horis, & tenentur restituere omnes distributiones, & fructus pro rata*: & postea
39 limitat, *n. 6. nisi colloquia sint breuia quamuis sæpè, misceantur nunc colloquendo nunc attendendo.* Aragon, *q. 83. art. 12. vers. sed dicendum.* Ledesma, *in summ. p. 1. c. 128. casu. 10.* Nauarr. *de oratione c. 13. n. 17.* Diana, *p. 2. tract. 12. res. 7.* dicens, *quod hæc opinio est prorsus tenenda.*
40 Suarez, *de Relig. tom. 2. tract. 4. lib. 4. c. 14. n. 9. 10. & 14.* Palao, *tom. 2. tract. 7. disp. 3. punct. 4. n. 2.* Bonac. *disp. 1. cit. punct. 2. §. 1. n. 19. & 21.* Barbos. *in pastorali alleg. 52. n. 132. & de cano. & dignit. c. 34. n. 13.* Barthol. à S Fausto, *lib. 3. de horis, q. 17.* Ludou. Lopez, *tom. 1. instructo. c. 246.* Azor, *1. p. lib. 10. c. 11. q. 5.* Ledesma, *in summ. tract. 9. c. 4. concl. vlt. difficult. 1. & 2.*

Quod quidem ita mihi certum est, quod
41 † existimem Auctores quos in contrarium adducunt Diana, & alij, loquantur de collocutione breui, & quæ non impedit attentionem externam ad minus, si enim istam adimit, alia actio exterior incompossibilis
42 non dubito, quod † non possit Canonicus, aut præbendatus distributiones quotidianas facere suas, sed tenetur in conscientia illas restituere, cum dentur, propter assistentiam religiosam, decentem, grauem, & quæ chori authoritatem augeat, & quomodo erit, decens grauis & chorum authorizans si maiori ex parte sit confabulatio; aut dormitio, aut litterarum & aliorum impertinentium ad cultum diuinum negotiorum? imo etsi esset Prouisor & Archidiaconus, & in choro negotia expediat, non lucratur distributiones, hinc obligatus est Pontifex Innocentius III. *in Concilio Latera-* 43
nens. c. 17. & refertur, c. dolentes de celebratio. Missæ, agens de Canonicis, dicere, *etsi quando hæc celebrantur intersint chori silentium fugientes, intendunt exterius collocutionibus Laicorum: dumque auditum ad indebitos sermones effundunt aures intentas nō porrigunt ad diuina,* idem fere statuit Clem. V. *in Clem. 1. eodem.* vbi Papa dicit, *per has confabulationes, & similia graui se turbatione moueri.*

Ex quibus iuribus (quibus conformatur 44
Trid. *sess. 24. c. 12.*) colligitur manifestè esse præceptum Ecclesiasticum assistendi choro ad lucrandas distributiones, assistentia deuota & Religiosa, non enim vt dixi loquuntur de assistentia pure locali, & interessentia physica corporis in loco materiali chori, cum hæc assistentia ordinetur ad cultum diuinum exhibendum ab homine, *c. vnico, de Cleric. non residentibus, in 6.* quare dubio procul nō satisfacit huic præcepto, nisi per assistentiam moralem saltem externam, sicut de præcepto audiendi sacrum & recitandi Officium Diuinum est indubitatum; vnde 45
est diuersa ratio omnino de Clerico stipendiato, vt associet funus, qui quamuis confabuletur in itinere vel dum dicitur officium lucratur stipendium quia sic stipendiatur & eos inuitans, sic dat stipendium; non enim requirit ab illis vt deuote & attente funeri adsint, sed vt adsint præsentia locali, quamuis Clericus peccet opus diuini cultus negligenter & irreligiose faciendo; at † assi- 46
stentia choro exigitur à iure vt deuota & Religiosa sit, vtpotè in loco diuinis laudibus destinato, quare existimo quod opinio Sanchez, non est sequenda in praxi, quod maximè verum tenet iuxta constitutionem, Pij V. supra citatam ibi tametsi aliquis choro *addictus*, non *recitans*, omnibus horis Canonicis, *cum aliis præsens adsit, &c.*

SVBRESOLVT. IV.

Vtrum pro distributionibus quotidianis possit Canonicus vti Bulla compositionis?

SVMMARIVM.

1. *An tantum restituendum quantum horarum consumptum est in confabulationibus.*

2. *An*

2. *An Canonicus possit vti Bulla compositionis ad non restituendum.*
3. *An distributiones dum absunt Canonici à Choro accrescant aliis interessentibus, & num. 4.*
5. *Vtrum Canonici assistentes Choro confabulantes, aut dormitantes solum præsentia locali punctentur ab officialibus.*
6. *An coram Deo non satisfaciant Canonici obligationi suæ de præsentia morali in choro, vt possint in conscientia distributiones quotidianas facere.*
7. *Conc. Trident. confirmatio.*
8 *Honorij III. statutum.*
9 *An deuotio & reuerentia externa distinctum quid sit ab interessentia in choro.*
10. *An ex natura rei distributiones non accrescant Canonicis præsentibus.*
11. *Quas distributiones confabulantes teneantur restituere.*
12. *Qui possit vti Bulla compositionis in Ecclesia in qua est vsus canendi.*
13. *An ille qui non recitat suam partem attendat ad partem quam dicit alter chorus.*
14. *Multorum Doctorum sententia.*
1[illegible] *Item Caietani assertur mens.*
16. *An Canonici non satisfacientes præcepto assistendi & interessendi choro, & non facientes distributiones suas, aliis Canonicis accrescunt.*
17. *An distributiones indebite assistentium Choro restituendæ sint pauperibus, vel fabricæ Ecclesiæ in qua indebite intersunt Choro.*
18. *Suarij sententia adducitur, & n 19.*
2[illegible]. *An Beneficiatus, qui vno die omisit officium diuinum satisfaciat obligationi iustitiæ de restituendo fructus correspondentes recitationi.*
21. *[illegible] et officium obligatum sit diei nn restitutio facienda non sit obligata diei.*
22. *Vnde obligatio restituendi Canonicis indebite interessentibus distributiones quotidianas, oriatur. & n. 23.*
24. *An qui accepit plura stipendia missarum quæ consumpsit, & illis obligationibus nequit satisfacere celebrando missas, teneatur quotidie celebrare pro omnibus illis à quibus accepit stipendia, & n. 25.*

1 VErum est, quod † tantum est restituē-
dum quantum horarum consumptum
est in confabulationibus & cæteris actibus
incompossibilibus exteriori deuotioni, quæ
ad minus exigitur, à iure in assistentia cho-
ri, vt lucrentur distributiones quotidianæ,
sed nunquid Canonicus, qui assistit choro,
sed confabulando, aut dormiendo, aut aliud
incompossibile faciendo; non tamen priua-
tur, aut punitur, quare accipit distributio-
nes, quas tamen in conscientia tenetur re-
stituere, vt vidimus, an † possit vti bulla 2
compositionis ad non restituendum? quam-
uis enim omnino certum sit, quod absentes
à choro non possint vti bulla præfata pro
distributionibus quotidianis, vt tradunt Ro-
driguez *in explicatione illius causa 1. dub. 2. n. 16.* Ludou. Lopez *in explicatione simili.* Lu-
douic. à Cruce *disput. 2. dub. 8* Villalob *tract. 29. num. 20.* Henriq. *lib. 7. de pœnitentia c 36. num. 3.* Castro Palao *tom. 5. tract. 25. punct. 2. n. 3.* Acosta *q. 66.* qui omnes hanc tradunt
tationem, quia † distributiones dum absunt 3
Canonici à choro accrescunt aliis interes-
sentibus; & sic est Dominus certus, cogni-
tus, & præsens cui restitui possunt, vnde in
illis nequit fieri compositio virtute Bullæ.

Sed quamuis hoc sit omnino certū, si lo-
quatur de Canonicis absentibus; qui nulla-
tenus sunt præsentes choro neque præsen-
tia locali ibi assistunt; sic enim declaratum
ab Illustrissimo Commissario generali Cru- 4
ciatæ, tamen si loquamur de Canonicis qui
præsentia locali sunt præsentes, quamuis
dormitent, consabulentur, & aliud incom-
possibile faciant cum exteriori deuotione
requisita in choro possit alicui non impro-
babile videri, quod quamuis in foro con-
scientiæ teneantur restituere distributiones
quotidianas, posse tamen vti Bulla crucia-
tæ compositionis sicut in non recitatione
officij diuini punctum hoc nullus, quem vi-
derim tractauit, est tamen scitu dignum &
huius affirmantis partis fundamentum esse
potest. Primò, quia † Canonici sic assisten- 5
tes in choro confabulantes, aut dormitan-
tes solum præsentia locali, non punctantur
ab Officialibus, neque ad hoc habent isti
specialem ordinem à Capitulo; quare istud
videtur renunciare iuri, quod habebant, vt
præsentibus accrescant distributiones, quas
isti Canonici confabulantes in conscientia
amittunt coram Deo, quia † coram ipso nō 6
satisfaciunt obligationi suæ de præsentia
morali in choro, vt possint in conscientia
distributiones quotidianas facere suas, &
sic tenentur illas restituere non Canonicis,
quia isti ex eo quod capitulum non ordi-
nat, quod confabulantes punctantur iuri
suo cesserunt, vt sibi accrescant distribu-
tiones, & istæ possint componi per Bullam,
quia debent restitui pauperibus, vel fa-
bricæ.

Secundo & valdè efficaciter hoc ipsum
confirmatur ex Trident. *sess. 24. cap. 12.* ibi
† *distributiones vero, qui statis horis intersunt* 7
recipiant ; vnde *cap. vnico de Cleric. non resi-
dent. in 6.* idem statuitur addens, *qui aliter de
distributionibus ipsis quicquam exceperit re-
rum sic acceptarum dominium non acquirat,
neque faciat eas suas, sed ad omnium restitu-
tionem teneatur*, idem statuit Honorius III.

in

8 *in cap. licet de præbendis & dignitatibus* † quod autem hæc assistentia & interessentia, quantum ad hoc quod distributiones non accrescant, aliis sufficiat, quod sit corporalis, & localis in choro & non requiratur, quod sit deuota, & religiosa, constat clare, tum quia Concilium statim subdit, quod *Canonici compellantur in choro ad psallendum instituto, hymnis & canticis Dei nomen reuerenter distinctè, deuotéque laudare:*
9 ergo † deuotio & reuerentia externa distinctum quid est ab interessentia in choro, si enim ista sit quamuis tantum localis & physica, alij Canonici nullum ius habent ad distributiones confabulantium, quamuis isti in conscientia non faciant suas, sicut neque facit qui dicens officium diuinum omnino voluntariè distractus tam interius, quam exterius, vt fatentur omnes, & ita possunt componi per Bullam cruciatæ, cum enim
10 † ex natura rei distributiones non accrescant Canonicis præsentibus, sed hoc solum sit ex Papæ concessione, poterat enim aliis piis operibus applicare, vnde si præsentibus applicat intelligitur præsentibus præsentia locali, quæ opponitur absentiæ vtique locali, vt constat clare *ex cap. licet & ex cap. vnico citatis*, atque ita vbi est localis præsentia quamuis non sit deuota, & religiosa, Cano-
11 nicis nihil accrescit distributionum, quas † confabulantes tenentur in conscientia restituere, ex iure enim Canonico non oritur ius accrescendi distributiones nisi ex absentia locali.

12 Ex qua non improbabili opinione colligitur, posse etiam vti bulla compositionis, illum in Ecclesia in qua est vsus canendi Canonicos, ipse tamen sine causa non canit; sed vel tacet, vel recitat secreto, vel medita-
13 tur, assistens tamen in choro, & † ille qui nō recitat suam partem attendit tamen ad partem, quam dicit alter chorus, quāuis enim isti teneantur in conscientia restituere omnes distributiones, vt tenet communis opinio contra Suarez *lib. 4. de Relig. cit. cap. 12. num. 18.* Petrum Nauarra. *lib. 1. de restitut. cap. 2 num. 222.* Bonac *vbi supr. q. 3. punct. 2.*
14 *§. 1. num. 17.* † dicentes hos Canonicos, qui suam partem non recitant, vel si recitant summisse, ita vt à populo non audiantur, sed audiunt alterum chorum lucrari medias distributiones, id quod dicunt multi recentiores, quamuis contrarium probabilius D. Caiet. *tom. 1. opusc. tract. 31. Responsio 8.* loquens de Canonico qui non cantat, sed recitat suam partem, dicat quod non satis-
15 faciet vt lucretur; *quia* (inquit) *communis exsolutio, qualis est, quæ fit in choro diuinarum laudum communicantium est, qui autem non canit suam partem, vel non recitat, sed audit alterum chorum, non communicat alteri choro, sed tantum audit, quare nullas in conscientia lucratur distributiones* assistit tamen decenter pariter & deuotè, hos omnes vt dixi posse vti bulla compositionis, cuius à priori ratio est, quia licet † non satisfaciant præ- 16
cepto assistendi, & interessendi choro & sic non faciant distributiones quotidianas suas, sicut non facit, qui non recitat Officiū diuinum cum sit Beneficiarius, tamen aliis Canonicis non accrescunt, quia solum distributiones absentium dicunt iura, quod accrescant, cuius signūm euidens est, quia isti solum punctantur; quare distributio- 17
nes indebitæ assistentium choro restituendæ sunt pauperibus, vel fabricæ Ecclesiæ in qua indebitè intersunt choro, atqui isti possunt vti bulla compositionis. Hæc alicui forsan videbuntur plausibilia, & non improbabilia; de hoc enim casu nullus quem viderim tractat consultus tamen fui à viro timoratæ conscientiæ *anno 1646.* in quadam huius Regni ciuitate, & dixi hoc mihi videri non improbabile, & modo remitto prudentioribus, & sapientioribus Magistris.

Ex quo fit quod cum sit valdè probabilis 18
opinio P. Francisci Suarez *tom. 2. de relig. tract. 4. lib. 4. cap. 29.* (quem malè intellexit Garcia Hieronymus *in sum. tratado 2. dificultad. 8. duda 1. punct. 3. num. 12.*) Diana etiam *p. 2. tract. 12. resol. 24.* malè intellexit; tum Suarez, quem quoad hoc punctum, tūc non vidit, tum Molfesium, Suarez enim quem sequitur Fillutius non solum loquun- 19
tur de primis sex mensibus, vt legenti constabit, sed vt dicam loquuntur de restitutione facienda ex vi iuris naturalis, quod secluso iure positiuo Concilij Lateran. & Pij V. (in constitutione edita *anno 1571. duodecim Kalēd Octob. quæ incipit ex proximo*) ipsum explicantis si loquamur de iure naturæ † Beneficiatus qui vno die emisit offi- 20
cium diuinum satisfaciat obligationi iustitiæ de restituendo fructus correspondentes recitationi, si altero die duplex dicat officium, vel dicat integrum rosarium, vel sacrificium missæ, aut alia opera spiritualia æquiualentia, sicut qui ex pacto obligatur dicere in vna septimana tres missas, quamuis peccet si non dicat eas in ea septimana, si tamen dicat in alia non tenetur restituere stipendium (nisi sit pro necessitatis releuandæ auxilio, quæ futura est in illa septimana, quæ transacta iam ad hoc intentum non deseruiunt tria illa sacrificia) quamuis enim † officium sit diei alligatum, tamen restitu- 21
tio facienda non est obligata diei, & ita potest aliis operibus spiritualibus suppleri obligatio restiruendi, cum autem obligatio restiruendi Canonicis indebitè interessentibus distributiones quotidianas oriatur,

tum

tum ex iure naturali dictante, quod intersit humano modo, & decenter, potest hæc restitutio fieri per assistentiam tot dierum, quot abesse potest à Choro, si ibi deuotè assistat, tum etiam ex præcepto Ecclesiastico, (sicut est de recitatione officij diuini, vt suprà monstratum est) quod requirit assistentiam moralem, & Religiosam, vt distri-
23 butiones faciat suas; & vt sit ipsa & localiter absens, vt distributiones accrescant interessentibus; sit, quod Canonicus indebite præsens choro possit recompensare aliis diebus in quibus sit religiosè,& deuotè præsens, ex his qui illi dantur vacationis, & vt dicitur de *Reele*.

Ex qua Patris Suarez doctrina quam etiã defendunt Molfesius *in Summ. tract.* 5. *cap.* 5. *n.* 17. & dicit esse probabilem, Bonacina *vbi supra quæst.* 5. *punct.* 2. *n.* 5. Fillucc. *t.* 2. *tr.* 23. *cap.* 10. *n.* 307. & alij ex horum inquam sen-
24 tentia colligitur, quod † qui accepit plura stipendia missarum quæ consumpsit, & illis obligationibus nequit satisfacere celebrando Missas teneretur quotidie celebrare pro omnibus illis à quibus accepit stipendia, insuper recitare officia defunctorum, integra rosaria, & alia pia opera satisfactoria face-
25 re, & eorum satisfactionem applicare illis personis, vel earum intentioni à quibus stipendia accepit, vt sic habeant saltem ex parte, id quod ex sacrificio consequi deberent, & ille qui accepit Missarum stipendia, tenetur ex iustitia ad id facere, quia qui non potest satisfacere ad æqualitatem tenetur satisfacere quantum potest.

SVBRESOLVT. V.

Quando Canonici lucrentur distributiones in absentia.

SVMMARIVM.

1. *An secluso statuto priuilegio speciali consuetudine aut fundatione in contrarium, Canonici & alij Prabendati lucrentur distributiones quotidianas tribus mensibus quos habent recreationis causa.*
2. *An ex iure Trident. solum dentur distributiones interessentibus.*
3. *Thomæ Sanchez sententia.*
4. *An de iure communi tribus mensibus vacationis Canonici lucrentur distributiones quotidianas & n.* 5.
6. *Quarum Canonicarum fructus consistant in distributionibus.*
7. *Quandonam tertia pars distributionum Canonicis non adiuuatur.*
8. *An fundator alicuius Ecclesia possit determinare in fundatione quod distributiones dentur absentibus tribus mensibus vacationis.*
9. *Multorum doctorum opinio.*
10. *Quandonam absentes Canonici non lucrentur anniuersaria.*
11. *Anniuersariorum duplex genus affert Bonacina.*
12. *An Canonici absentes possint lucrari id quod cuilibet contigit ex dotatione aut stipendio.*
13. *Qui commodum sentit, onus sustinere debet.*
14. *Bonacinæ sensus.*

DIco quod † secluso statoto, priuilegio 1
speciali consuetudine, aut fundatione in contrarium Canonici, & alij Præbendati lucrantur distributiones quotidianas illis tribus mensibus, aut quatuor quos habent vacationis, recreationis, & quietis, causa, & concessit Trident. aut habent ex aliquo priuilegio, aut statuto à Papa confirmato; ita tenent Couuarr. 3. *lib. variar. cap.* 13. *num.* 5. Catol. Macin. *de distribution. cap.* 45. *num.* 21. Moneta *p.* 1. *quæst* 2. *num.* 54. Thom. Sanch. *lib.* 2. *consil. cap.* 2. *dub.* 103. *n.* 2. Machad *lib.* 4. *par.* 4. *docum.* 3. *num.* 3. quamuis enim iure Trident. *sess.* 24. *c.* 12. & *cap. vnic. de cleric. non residentib. in* 6. solùm dentur di- 2
stributiones interessentibus; & sic declarauerit sacra Congreg. *die* 5. *Iuly* 1598. & *die* 3. *August.* 1586. tamen vt optimè à Castro Palao *tract.* 7. *disputat.* 3. *punct.* 9. §. 12. *num.* 4. dum Concilium derogat statuta & consuetudinem, vt id declarat Congregat. intelliguntur ante Concilium, quas omnes derogat, non tamen consuetudinem quadragenarias ex rationabili causa introductas; vnde bene † Thom. Sanch. dicit quod sic vsus 3
ius commune interpretatus est, vnde † de 4
iore communi à communi vsu interpretato & recepto tribus mensibus vacationis Præbendati lucrantur distributiones quotidianas, quod in multis Hispaniarum Ecclesiis 5
in praxi obseruatur, & possunt omnes obseruare, sicut enim his mensibus lucrantur fructus, vt illorum lucro allecti auidius redeant, ad sacrificium laudis in choro peragendum, id multo auidius & diligentius præstabunt distributiones, quæ ordinarie ex fructibus sunt detractæ non amittant; quæ doctrina omnino vera est in Canoniis indiarum † quarum fructus consistunt in di- 6
stributionibus, his enim tribus mensibus nihil amittunt; quod secus est si causa studiorum, aut seruitij, & assistentiæ Episcopi sint absentes, tunc enim † tertia pars illis 7
adimitur, legantur Solorzano *l.* 3. *de iure Indiarum, tom.* 2. *cap.* 24. *ex num.* 18. Machad. *vbi supra, tract.* 3. *docum.* 1. *num.* 5.

Ex quibus subinfertur, quod † fundator 8
alicuius Ecclesiæ potest determinata in fundatione, quod distributiones dentur absentibus

tibus in his tribus mensibus vocationis, etiamsi sint anniuersariorum, & aliorum manualium, est contra Azor 2.*p.lib.*7.*cap.*6.
9 *q.*3. sed illationem tenet Moneta, *vbi supra q.*13.*à n.*33. dicens ita declarasse Congreg. Cardinalium, Garcia *p.*7.*cap.*1.*à n.*118. Barbos. *de potest. Episcop. alleg.*60.*n.*78. hoc enim non est contra sanctos Canones, qui statuta in fundationibus maximè iurispatronatus laici non alterant etiamsi dicant, *non obstantibus quibuscumque fundationibus*, quæ intelliguntur iurispatronatus Clerici & Ecclesiastici, quod si non addantur hæc verba
10 tenet fundatio iurispatronatus Ecclesiastici, vt optimè Garcia *n.*121. si tamen id nō expressetur in fundatione absentes his tribus diebus non lucrantur anniuersaria & aliæ dotationes, nisi ad id habeant speciale priuilegiū, vel sit consuetudo præscripta, ita Suar. *tom.*2. *de relig. tract.*4. *lib.*4. *c.*10. *n* 6. ex Nauarro *in Enchiridion. cap.*5. *dict.*2. *&* 5. sequuntur Moneta, *vbi supra quæst.*3. *num.*12. Azor. *lib.*7. *cap.*7 *quæst.*4. Bonac. *de legib. disput.*1. *quæst.*1 *punct. vlt. n.*10. *&* 11. §. 3. vbi
11 benè distinguit † duplex genus anniuersariorum, vnum eorum, quæ sunt perpetua & applicata oneribus Capituli ex aliqua fundatione, pro quibus conferuntur distributiones ad modum horarum Canonicarum; alia sunt anniuersaria diaria, vt sic loquar siue pro festiuitate aliqua, siue pro mortuo sepeliendo, vel facienda missa & de omnibus *ex cap. vnico de Cleric. non residentibus in* 6. probat & ex ratione naturali, quod
12 † non possunt lucrari id quod cuilibet contigit ex dotatione, aut stipendio nisi sit præsens, cuius est duplex ratio satis efficax.
13 Primò, quia par non est, vt † commodum sentiat, qui onus non sustinet. Secundò, quia ita fundatores horum anniuersariorum siue festorum, siue funeralium voluerunt, vt sic solemnius celebrentur, & ita absentes nihil de illis participant, etsi recipiunt tenentur restituere (possunt tamen pro illis accipere Bullam compositionis) *cap. vnico citato*, & ibi glossa, aduertit † prudenter Bo-
14 nacina, quam malè faciant Præbendati qui in huiusmodi anniuersariis funeralibus mēte vagantur, & alia ad diuinum officium non assistentia tractant, quod si sint incompossibilia; ergo existimo teneri ad restitutionem iuxta in superioribus dicta.

SVBRESOLVT. VI.

De Dominis Inquisitoribus & Promotore Fiscali sancti Officij.

SVMMARIVM.

1. *Distributionum multiplex differentia.*
2. *An portiones quæ contingunt ex funeralibus, quæ vocantur anniuersaria, &c. nō sint distributiones licet gaudeant priuilegio distributionum.*
3. *De distributionibus impropriis remissiuè.*
4. *An Canonici distributiones proprias lucrentur licet non intersint choro.*
5. *Exemplum adducitur, & n.*6.
7. *Vt distributiones & alia emolumenta pro defunctorum anniuersariis elargienda percipiantur, quid requiratur.*
8. *An DD. Inquisitores & Promotor fiscalis in fauorem fidei quam tuentur, dum ministeria ista actualiter exercent, sint priuilegiati.*
9. *Congregationis Concilij statutum, & n.*10. *&* 11. *&* 17.
12. *Ob quam causam distributiones debeantur Inquisitoribus.*
13. *An Inquisitores habeant priuilegium Summi Pontificis ad lucrandas distributiones.*
14. *Quanto tempore hoc priuilegiū perdurarit.*
15. *Bartholi mens affertur.*
16. *Quid priuilegium exprimat concessum Inquisitoribus à Sum. Pont.*
18. *An omnia emolumenta debeantur Inquisitoribus, quæ debentur interessentibus.*
19. *Cassiodori sententia affertur.*
20. *Vrbani VIII. decretum, & n.*21. *&* 22.
23. *Qui indultis Papalibus calumniam faciat.*
24. *An priuilegium idem faciat, quod facit interessentia.*
25. *Multorum DD. opinio adducitur.*
26. *An si anniuersaria & alia minuta non exprimerentur in priuilegio, sed solum distributiones, an illa non perciperet Minister sancti Officij.*
27. *Causæ quibus possunt lucrari distributiones afferuntur.*
28. *An non sit interpretatum à Sum. Pont. quod absentes ex his causis lucrentur anniuersaria, manualia, &c. & n.*29.
30. *An Summus Pont. interpretetur voluntates defunctorum, qui in vita tenuerunt fidem Catholicam.*
31. *Petri Gonzalez doctrina.*
32. *An Consultores & Iudices ordinarij, qui loco Episcopi vnà cum Inquisitoribus in tribunali adsunt, qui si præbendati sint tempore illo, quo adsunt, habeantur pro interessentibus, & n.*33.
34. *An de Qualificatoribus idem sit iudicium faciendum, & n.*35.
36. *Concilij supremi Iudicium.*
37. *An sicut Commissarij, Consultores tam Theologi quam Iuristæ, & alij ministri solum lucrentur emolumenta omnia, eo tempore quo detinentur occupati à sancto Officio.*
38. *An DD. Inquisitores & Promotor fiscalis, vt lucrentur emolumenta omnia, quæ his die*

diebus contingunt, non teneantur resi-
dere, & n.39.

VT ex dictis in superioribus constare
poterit distributiones in multiplici
sunt differẽtia, quæ ad præsens corollarium
ritè & rectè enucleandum ad memoriam
sunt reducendæ per anacephalæosim, aliæ
1 † sunt ordinariæ, aliæ extraordinariæ, aliæ
propriæ, aliæ impropriæ, aliæ à fructibus &
massa grossa beneficij separatæ, aliæ à fru-
ctibus immistæ, & non distinctæ in pecu-
nia, aliæ in fructibus, pane, & vino, aliæ quæ
Canonicis Diuino Officio præsentibus con-
ferendæ præscribuntur, iuxta vniuscuius-
que Ecclesiæ statutum, fundationem, con-
suetudinem, aut priuilegium, quarum om-
nium distributionum, naturam & institu-
tionem enucleant, Garzia. 3. *p. c. 2. à n.* 440.
Fillucius, *to. 3. tract.* 41. *c.* 6. *à n.* 46. Lotterius,
lib. 1. de re benef. q. 19. *à n.* 36. *& lib.* 3. Bonac.
de his quæ ad Diuinum Officium, &c. disp. 2. *q.* 2.
punct. 1. *&* 2. Castro Palao, *tom.* 2. *tr.* 7. *disp.* 3.
Fragosus, *de regimine tom.* 2. *disp* 23. §. 1. *à n.* 6.
2 sed obseruat, Moneta. *n.* 12. quod † portio-
nes, quæ contingunt ex funeralibus quæ
vocantur anniuersaria, & aliæ quæ ex festi-
uitatibus dotantur, candelæ, quæ distri-
buuntur, & aliæ quæ non proueniunt ex
prouentibus beneficij propriè non sunt di-
stributiones, etsi gaudeant priuilegio distri-
butionum & solum dentur interessentibus,
id, quod prius notauerat Azor. *p.* 1. *lib.* 7. *c.* 7.
3 ¶. 8. & de his † distributionibus impropriis,
quæ anniuersaria & manualia communiter
dicuntur, est corollarium præsens quod ea
omnia lucrentur DD. Inquisitores & Tri-
bunalis Promotor Fiscalis actu inseruientes
in Tribunali Sancti Officij contra hæreti-
cam prauitatem contra quam est institu-
tum in fauorem fidei Catholicæ Romanæ,
quæ sola est vera & à Christo Domino ere-
cta, & instituta.

4 Et quidem quod † distributiones pro-
prias lucrentur, etiamsi non intersint cho-
ro nulli debet esse dubium, cum summi Pon-
tifices suis priuilegiis, eos pro interessenti-
bus habeant, & iuris fictione interessentes
faciant, constabitque manifestè ex his quæ
modo subijciam, probatur ergo, quod om-
nia anniuersaria, manualia omnia, Missæ,
processiones, & quæcumque aliæ obuentio-
nes, quæ inter præsentes partiuntur à Do-
minis Inquisitoribus etiam lucrentur, ita vt
illis sua pars debeat impertiri iuxta qualita-
tem præbendæ, & quod capitula Ecclesia-
rum sub obligatione restituendi ad id te-
neantur.

Hoc probo manifesto argumento, quia
5 † priuilegium, quo Princeps absolutus exi-
mit aliquẽ à lege, vel supplet aliquid quod
requiritur in illa, ad percipiendum aliquem
prouentum, vtitur verbis exemptionis, ita
vniuersalibus contrariis iis, quibus lex lo-
quitur, vel requirit aliquam qualitatem, aut
conditionem ad illud emolumentum perci-
piendum. Priuilegiatus est liberatus à tali
conditione, omnia ea lucretur, ac ille, qui
talem conditionem ponit, hoc est omnino
certum in iure, nam eandem vniuersalita- 6
tem, quam ponit lex requirens præfatam
conditionem habent verba priuilegij, & sic
eundem effectum habebunt, ac habet lex,
exposita cõditione, & sic eundem effectum
causant ex vi priuilegij, ac causatur ex vi
conditionis, vnde omnia illa, quæ contine-
bantur in lege requirente interessentiam ad
lucrandum, continentur etiam in priuilegio
dispensante, in interessentia, ac si omnia
fuissent nominata & expressa, *l.* 1. *&* 2. *D. de*
lib. & posthumis, c. ex p. de officio delegati, vbi
Barbosa, *n.* 2. multos referens, atqui vt dici-
tur, *c.* 1. *de Clerico non residente, in* 6. vt † di-
stributiones & alia emolumenta pro Defun- 7
ctorum anniuersariis elargienda requiritur,
& exposcitur assistentia personalis & in-
teressentia, atque ita dispensata hac condi-
tione, quidquid lucrantur interessentes siue
manualia, siue Missæ, siue Candelæ, siue
processiones, siue quæcumque alia quouis
appellentur nomine Priuilegiati lucrantur.

Sed † D.D. Inquisitores & Promotor fis- 8
calis, in fauorem fidei, quam tuentur, &
defendunt, dum ministeria ista actualiter
exercent, & toto tempore quo huiusmodi
officiis insistunt, sunt priuilegiati, & fiunt
suis Ecclesiis interessentes ex priuilegiis
Pontificiis: ergo, quidquid lucrarentur si in-
teressent, lucrantur dum actualiter exercent
sua munia. Minor huius discursus constat ex
priuilegiis Bullatis Innocentij VIII. Pauli
III. & Pij V. quæ refert Petrus Zenedo, *in*
Canonicis qq. in 1. *quæst. nu.* 28. quorum sum-
morum Pontificum mentem explicauit Sa-
cra Congr. Concilij die 6. *Iuny*, *anno* 1594.
ad petitionem Eminentiss. Cardinalis To-
ledo, his verbis. † *Congregatio Concily iam*
dudum consulti respondit Inquisitoribus hæreti- 9
cæ prauitatis minime ius esse percipiendi distri-
butiones quotidianas Canonicatuum, dignita-
tum, aut aliorum beneficiorum, eo tempore quo
Beneficiis prædictis non inseruiunt. Quam deci-
sionem Hispaniarum Inquisitores veriti ne læ-
derentur eorum priuilegia à diuersis Romanis
Pontificibus ad tempus concessa, & à felicis Re-
cord. Gregorio XIV. vt eis prædicto muneri 10
vacantibus liceret distributiones quotidianas
percipere, ad Congregationem adierunt, illo-
rumque tenore exhibito declarari petierunt,
eandem decisionem de iure communi deprom-
ptam ad eorum priuilegia nequaquam pertinere
itaque Congregatiò priuilegiorũ exemplare di-
ligenter inspecto iuri consentanea, Inquisitores
postulare censuit, atq; adeo declarauit decisio-

*nem à se editam de distributionibus quotidia-
nis in absentia non percipiendis;non habere lo-
cum vbi eum specialibus priuilegiis, aut indul-
tis Apostolicis Inquisitoribus,seu aliis sancti Of-
ficij Ministris fuerit concessum,vt quotidianas
distributiones quantumuis absentes lucrentur,
tunc enim priuilegia & indulta huiusmodi,quæ
ad tẽpus,quo fuerint concessa,durent,& eo fir-
mius esse custodiẽda,quo præstantius & vtilius
est Christianæ Reipublicæ Inquisitorum officium
ad conseruationẽ & propagationẽ Orthodoxæ fi-
dei constitutũ* Hactẽn.Cõgregatio,cuius ver-
ba prius retulit Garc.*p.3 de benef.c. 2 n.356.*

Cuius verba adduxi,quia licet solum fiat
expressa mentio de distributionibus quoti-
12 dianis,tamen ratio quã tribuit,ob quã † istæ
debentur Inquisitoribus absentibus, euidẽ-
ter currit in omnibus aliis obuentionibus,
quæ interessentibus dãtur;vt sunt anniuer-
saria,manualia,festiuitates dotatæ,&c quæ
etiam Inquisitoribus sancti Officij debẽtur
dari in conscientia. Ratio autẽ Eminentiss.
13 Card.est ,quia † ad lucrandas distributiones
Inquisitores habent priuilegiũ Rom.Pontif.
atqui simile habent priuilegium ad cæteras
alias obuentiones lucrandas, quod conces-
serunt,confirmarunt,& prolongarunt Sum-
mi Pastores à tempore Innocentij VIII. vs-
14 que ad Paulũ V.† *in sua constitutione,quæ in-
cipit. Alias per nos accepto, sub die 5. Martij
1610.à quinquẽnio in quinquẽnium;vbi nõ so-
lum distributiones quotidianas.sed etiam, quæ
manualia nuncupantur,& obuentiones & alia
emolumenta*,&c.vox autem *alia* est relatiua,
& repetitiua similiũ,& facit propositionem
eiusdẽ qualitatis ad præcedentia , vt est in-
15 dubitatum in iure,*leg quidã relegatus*, vbi †
Bart.*D.de reb dubiis leg finali § cui dubia D.de
vino,& tri.oleóque leg. Mandos. reg.12.Can-
cellaria q.6 n.2.*Ioseph de Sesse *decis.146.n.*
6.Sanch.*de matr. lib.3.disp.20.à n. 2.* multis
citatis,quos refert Barb *de dictionib. vsufreq.
dict.16.*atque ita cũ Congreg.Cardin.dicat
quod priuilegiũ supplet in Inquisitorib. in-
teressentiam requisitã in iure ad lucrandas
16 distributiones cum † priuilegium exprimat,
manualia , anniuersaria & alia emolumenta ,
quæ dantur interessentibus;non video,quo
iure absque obligatione restituendi capitu-
la Ecclesiarũ possint ea Inquisitoribus, actu
exercentibus,suum ministerium denegare.

Quod confirmat vrgentissimè Ratio se-
17 cunda,quam dat Sacra Congr. † *vt præfata
priuilegia custodiãtur,obseruentur & executio-
ni mandentur, quo præstantius & vtilius est
Christianæ religioni Inquisitorũ officiũ ad pro-
pagationẽ, & conseruationem Orthodoxæ fidei
est constitutum.*qua ratione purpurati Patres
conscripti explicant rationabilissimum mo-
tiuũ,quod habẽt Sum.Pont.ad dispensandũ
18 cum Inquisitoribus,vt † omnia emolumẽta,
quæ dantur interessentibus illis impertian-
tur,*euidens*,scilicet,*Ecclesiæ vtilitas*;cum hæc
semper quod actu exercent suũ munus &
ministerium subsistat,iniustè illis aufertur,
quod priuilegio Principis cõceditur,vt enim
ait † Cassiod.*lib.3.variar.epist.25.ad Romulũ* 19
*inconcussum debet esse Principis votum , neque
pro studio malignorum euelli,quod nostra nosci-
tur præceptione firmari*, & *epist.45.ad Arriger-
num,iustitiæ nostræ conuenit,vt de indultis be-
neficiis calũnias fieri non sinamus, & quidquid
praua interpretatione tegitur , fugata menda-
cij nube reuelemus.*

Quod aduertẽs Sum.Pont.Vrbanus VIII.
Bulla edita , die 8. Ianuar. ann.1636. vt om-
nẽ auferat calumniarum materiam,& sini-
stras interpretationes submoueat,† sic fatur 20
*actu tamen inseruientes omnes fructus, reditus,
& prouentus,quoruncunq; beneficiorum per vos
& alios præfatos ad præsens obtentorum & in
posterum obtinentium,etsi Canonicatus & Præ-
bendæ non tamen Theologales , quibus actu de-
seruiri solet dignitates Personatus,administra-
tiones,vel officia in Cathedralibus,vel Metro-
politana,etsi Pontificales maiores , vel in colle-
giatis Ecclesiis,huiusmodi personæ fuerint;dũ-
modo beneficia ipsa parrochialis Ecclesiæ , vel
earum perpetuæ vicariæ beneficia curæ anima-* 21
*rum non existãt;ac illorum ratione percipi,exi-
gi, & leuari solitas quotidianas distributiones,
etiam quæ manualia nuncupantur & anniuer-
saria,ac alias obuentiones & emolumenta quæ-
cũque cum ea integritate percipere,exigere, &
leuare valeatis , & præfati omnes officiales &
ministri valeãt,cũ qua illa percepertis exege-
ritis, vel habueritis.si in eisdẽ Ecclesiis perso-
naliter resederitis,& dicti officiales,ac ministri
seu omnes præfati residerẽt,singulis diuinis, tã* 22
*diurnis quã nocturnis horis,anniuersariis,pro-
cessionibus,& aliis officiis interessendo,etiãsi in
illis primã residentiã personalem non feceritis,
nec præfati officiales & ministri omnes fecerint
consuetã residentiã,ac diuinis interessendo,in-
terim eisdem minimè teri,neque ad id à quoquã
inuitos cõpelli valere authoritate applicata vo-
bis concedimus & indulgemus.*Hactenus Pont.

Cũ ergo ita aperta & manifesta sit Ponti-
ficia mens,& clarum eius priuilegiũ nõ as-
sentiens illi † indultis Papalibus calumniam 23
facit,& praua interpretatione eorundẽ gra-
tiã tegit & obscurat,quod tuta conscientia
fieri nequit,priuilegium namq; istud & in-
dultũ dat Ministris sancti Officij ius iustitiæ
ad omnes,qualcũq; obuentiones,& emolu-
mẽta percipiẽda,ac si essẽt interessentes, si
autẽ essent,omnia lucrarẽtur;ergo etiã ab-
sentes,consequentia est euidens, quia † pri- 24
uilegium facit,quod faceret reipsa interes-
sentia,vnde mortaliter peccãt,& tenẽtur ad
restitutionẽ Capitulares Ecclesiarũ,qui deti-
nẽt Ministris S.Officij,priuilegiatis;quidquid
lucrarẽtur si essẽt præsẽtes,ita tenẽt † glos- 25
sa c.vnico verb. assuerint de Cler.nõ resid. in 6.

quam

quã sequuntur Monet. 2. *p.distrib.q.14.n.19.*
Lott.*de re benef.l.1.q.19.n.*40. D.Ioan.Esco-
bar del Corro. *de horis Canon. q.5.§.2.n.*159.
Ægidius Trullench.*vbi supr.dub.*13.*n.*1.Ca-
26 stro Palao *vbi suprà* §.10.*n.*7.dicens quod † si
anniuersaria,&alia minuta nõ exprimerẽtur
in priuilegio,sed solũ distributiones,illa non
perciperet Minister Sãcti Officij, sed solum
istas,quia non præsumitur Põtifex velle cõ-
tra volũtatem Defunctorum procedere, qui
huiusmodi distributiones interessentibus re-
liquerunt, ergo si Pontifex exprimat, vt de
facto exprimit dubio procul ea lucrantur.

Quod ita verum est, quod causæ illæ,
27 quas ponit Pontifex † *cap. vnico cit.* scilicet
infirmitas, necessitas, & vtilitas Ecclesiæ, ex
quibus, quis potest lucrari distributiones
quotidianas non tamen potest lucrari ex vi
iuris communis manualia, & anniuersaria,
quia defuncti ea solum reliquere interessen-
tibus, quorum Defunctorum vltima volun-
tas verbis nisi expressis non intelligitur in-
terpretata, ant derogata, vt tenent Gonzal.
*ad reg.*8.§.7.*n.*177.*&* 181. Bonac. *vbi supra*
28 *disp.*2.*q.*5.*p.*4.*n.*6.non est autẽ † interpretatũ
à sũmo Põtifice,quod absentes ex his causis
lucrẽtur anniuersaria,mannalia,& alias ob-
uentiones relictas à Testatoribus solũ inter-
essentibus,sicut interpretata est talis defun-
29 ctornm voluntas,quod nõ cõprehendat Mi-
nistros SãctiOfficij,quia præstãtius & vtilius
Christianæ Reipublicæ Inquisitorum officiũ
ad propagationẽ, & cõseruationem Ortho-
doxæ fidei est institutũ,vt aiebat Sacr.Con-
30 greg.quæ ratio validissima,est,vt † Summus
Pontif. interpretetur volũtates defunctorũ,
qui in vita fidẽ Catholicã tenuerunt,& eius
incrementũ,propagationẽ,& conseruationẽ
tota conatu optauere huius propagationis,
& cõseruationis Ministros nõ cõprehẽdere.

Eandem sententiam multis citatis tenent
Barbos *de Canonic. c.*24.*n.*2.3.Garz.*de benef.*
*p.*3.*c.*2.*n.*356.Rojas *de priuileg.Inquis.n.*420.
Hieron.Garz.*in Summ.Moral.tr.*2.*difficult.*9.
*duda vlt.punct.*1.latè,doctè,& eruditè,D.Pe-
trus Gonz. Guigel.*in particulari informatio-*
31 *ne iuris de hac re edita.* vbi † innumeros citat,
& mirabili claritate enucleat,addens *n.*18.*in*
*fin.*hanc doctrinã non solum esse verã in In-
quisitoribus,& Promotore Fiscali,sed etiam
in Cõsultoribus, & Iudicibus ordinariis, qui
32 † loco Episcopi vna cũ Inquisitoribus in Tri-
bunali adsunt, qui si Præbendati sint tẽpore
illo,quo adsunt pro interessentibus habẽtur
& omnia emolumẽta lucrantur, ac si essent
præsentes,& testatur de cõsuetudine Eccle-
siæ Metropoli Hispalensis & de Commissa-
riis,dum actualiter suum officium exercent,
& testatur de praxi Segouiensi & Oxomẽsi,
& clarè id determinant Pontifices in priui-
legiis Bullatis vniuersaliter loquentibus de
33 omnibus Ministris Sancti Officij, quamdiu
actualiter sua munia ex ordinatione Tribu-
nalis exercẽt,& soliti sũt exercere, vt habe-
tur expresse in Bulla Innocentij,& Vrbani.

Ego addo,quod idem iudiciũ faciendũ est 34
de qualificatoribus;qui si sint Regulares, &
qualificationes, quas illis cõmisit Tribunal
indigẽt multo studio,eo ipso cẽlentur excu-
sati ab exercitiis chori & aliis;toto tempore,
quo indigẽt ad illas faciẽdas;imo si Superior
sit,& vocetur ad negocia Sãcti Officij,dũmo-
do Vicarium relinquãt, quãuis à domo resi-
dentiæ suæ absens sit,nõ potest Prouincialis 35
illũ cogere,vt reuertatur ad domũ,nec illum
ab officio amouere,quia in maiore causa,vt-
potè fidei occupatus est, ita † iudicauit su- 36
premum consilium fidei, dũ me vocauit ad
congregationem illam celeberrimã Eminẽ-
tissimorum virorũ ad reuidendũ processum
sororis Ludouisiæ de Carrion;erã enim Præ-
positus Cõplutẽsis,&Cõgregatio celebraba-
tur Matriti,& Prouincialis intẽtauit propter
absẽntiã à Collegio,me absoluere à Præposi-
tura,& renũtiationẽ,quã quotannis faciunt
Præpositi admittere,quã intẽtionem supre-
mus senatus perstrinxit ordinãs Prouinciali
vt nihil immutaret sub grauibus pœnis.

Sed modo superest scrupulus † an sicut 37
Cõmissarij,Consultores,tã Theologi quã Iu-
ristæ,& alij Ministri solũ lucrãtur emolumẽ-
ta omnia,illo tẽpore,quo occupati detinẽtur
à Sancto officio an DD. Inquisitores si Præ-
bendati sint in Ecclesia ciuitatis in qua sitũ
est Tribunal,teneãtur diebus festiuis, & va-
cationis,Natal.Dom.vsque ad Epiphaniã, &
septimanæ sãctæ vsque ad Paschã inclusiue,
& trium dierũ festi Spiritus sancti,in quibus
omnibus diebus nõ exercẽt actualiter Sãctũ
Officiũ, & sint expediti ab illius negotiis, an
inquã vt emolumẽta,quæ illis diebus cõtin-
gunt lucrẽtur;teneãtur interesse suis Eccle-
siis ? in his enim diebus deficit motiuũ pri-
uilegij, & ratio adæquata propter quam est
cõcessum scilicet actuale exercitiũ Sãcti Of-
ficij.Non vidi disputatum dubiũ,mihi tamẽ
videtur saluo meliori dictamine, quod † D. 38
D. Inquisitores & Promotor Fiscalis vt In-
crentur emolumenta omnia quæ his diebus
cõtingunt,non tenentur residere;quia sem-
per sunt intẽti negotiis grauissimis quæ tra-
ctant;& semper debent ad hoc actualiter es-
se parati, tum studendo, tum consulendo,
tum dirigendo negotia, & hoc est actuale 39
exercitium sancti Officij,tum etiam ad ani-
mi recreationem,& similia; & propter hoc
concessum est illis tam amplum priuilegiũ,
cæterum maxima erit fidelium ædificatio,
quod his diebus vacationum, & magnis fe-
stiuitatibus suis Ecclesiis intersint.

SVBRESOLVT. VII.

*Vtrum Inquisitores lucrentur si fundator festi-
uitatum ex cludat illos expresse.*

SVMMARIVM.

1. *An si fūdator anniuersarij festiuitatis dotatæ, expressè dicat quod non distribuantur nisi inter præsētes & absentibus personaliter non dentur, licet Inquisitores sint, an ex vi priuilegij Pōtificij possine lucrari.*
2. *Ex vi priuilegiorum, Inquisitores lucrari qualia emolumenta possint.*
3. *An Ecclesiæ subsint gubernationi & dispositioni Summi Pontificis.*
4. *An in omni donatione, fundatione, erectione ad Ecclesiam attinente semper intelligatur Summi Pontificis authoritas.*
5. *Testator quod ius publicum & administrationem Pontificis suis captionibus, &c. nequeat limitare.*
6. *Anniuersaria, manualia, & festiuitatum dotationes distribuuntur iuxta Ecclesiæ cuiuslibet ordinationē, ex mandato Pont.*
7. *An conditio contra edicta Imperatorum & leges tanquam non adiecta reiiciatur.*
8. *Vrbanus VIII. derogat omnes dispositiones in contrarium factas à Testatoribus.*
9. *In summo Pastore est potestatis plenitudo.*
10. *Iure communi quæ emolumenta non debeantur nisi interessentibus, etiamsi absentes sint Inquisitores.*
11. *Iure communi absentes quibus ex causis à perceptione emolumentorum expressè non excludantur.*
12. *An priuilegium quod includit derogationem iuris communis sit odiosum.*
13. *An Pontifex in concessionibus nisi exprimat non censeatur vti plenitudine potestatis, & n. 14. & 15.*
16. *An voluntas testatoris sit lex & pro lege seruanda, & n. 17.*
18. *An vna est legis intentio, vt quæ disposita sunt à morientibus impleantur.*
19. *Voluntas defuncti modis omnibus seruari debet, ex Greg. Mag.*
20. *Vrbani VIII. priuilegium.*
21. *Moneta sententia.*
22. *Item Pauli V. Bulla & n. 23.*
24. *An ius tertij non intelligatur derogatum, nisi exprimatur in priuilegio derogatorio.*
25. *Quid Pontifex possit ex iusta causa facere.*
26. *Quæ fundationes nō sint contra ius cōmune.*
27. *Quænam disponantur quæ non sint turpes dispositiones.*

1 SEd inquires si fundator anniuersarij festiuitatis dotatæ; expressè dicat quod nō
distribuantur nisi inter præsentes & absentibus personaliter nullomodo dentur, quāuis
sint Inquisitores actuale officiū exercentes;
an ex vi priuilegij Pontificij adducti possint
illa lucrari, & exigere, & teneantur capitula
Ecclesiarū contribuere? Doctissimus D. Doctor Petr. Gonz. Guilel. *in alleg. cit. art. 2. n.*
2 *23.* totis viribus contendit, ex † vi præfatorū
priuilegiorū posse Inquisitores lucrari talia
emolumenta quātumuis expressè excludātur à testatore, talis enim cōditio & exclusio
pro non adiecta intelligitur, *cap. finali de cōditio. apposit.* & patet primò, quia quidqnid à
fidelibus elargitur Ecclesiis pru animarum
suarū salute, & quidquid illis donatur siue
earū Clericis subsunt Episcopi potestati, &
ab illo gubernātur, *c. decret. 10. q. 1. cap. omnes* 3
Basilica 16. q. 7. & sic multo magis subsunt
gubernationi & dispositioni Sum. Pontif. qui
est omnium Ecclesiarū caput, & Pastor habens plenitudinem potestatis, *cap. in memoriam 19. dist. extrauag. vnam sanctam, de maioritate, & obedientia*, & sic habet plenam
administrationem beneficiorum, & rerum
singularum Ecclesiarū totius orbis de quibus subsistentibus causis, ad libitum potest
disponere, Greg. Lopez *leg. 5. tit. 5. partita 1. gloss. 21.* Gonz. *reg. 8. in proœmio* §. 1. *à n. 31.*
vnde † potest auferre, mntare, alterare vt si- 4
bi benè visum fuerit, & rem ad vnū vsū destinatam in alium cōmutare, Clement. *quia contigit. de relig. domibus.* Et sic † in omni donatione, fūdatione, erectione ad Ecclesiā attinente, sēper intelligitur Sum. Pont. authoritas excepta, tanquā Ecclesiæ capitis & Sūmi Pastoris, vt monstāt Couar. *lib. 3. variar. c. 6. n. 7.* Spino *in spec. testam. in Rubric. 1. n. 21.*
ergo † nequit testator hoc ius publicū, & altā 5
administrationē Pontificis, suis captionibus,
exclusionibus aliquatenus limitare, & coarctare, & immutare formā constitutā, & generalē Canonum Constitutionē, *cap. requis. de test. leg quidā decedens, de administr. tut.* nemo enim potest efficere leges non habere
vim, in suo testamento, *leg. nemo potest. leg. si quis §. finali D. de legat. 1.*

Secundo (vt multa alia omittam, quæ similē habent doctrinam & eiusdem parē intelligentiā) ex *cap. vnico de Cleric. non residēt.*
in 6. vbi Pontifex mandat, quod † anniuer- 6
saria, manualia, festiuitatū dotationes distribuantur iuxta Ecclesiæ cuiuslibet ordinationē rationabilem factā, vel faciendam atqui inter percipientes connumerantur, qui
sancto Officio Inquisitionis inseruiunt, vt
constat ex Bullis Apostolicis, & priuilegiis
Pōtificiis relatis; ergo testator indulta papalia hæc cōtrario imperio, & adiecta conditione tollere, vel infringere nequit, cōditio
enim † contra edicta Imperatorum, & leges 7
tanquā nō adiecta reiicitur *leg. conditione, la segunda. D. de condit. instit.* & aliis communiter adductis, quod respiciēs Vrbanus VIII.
in suo Breui, † derogat omnes dispositio- 8
nes in contrarium factas à testatoribus, non
obstantibus quorūcunque vtriusque sexus
Testatorum, & defunctorum dispositionibus & ordinationibus, &c.

Fateor hanc sententiam valdè esse probabilem propter fundamenta posita, & authoritatem

thoritatem sui Authoris, sed contra illam pulsat animum scrupulus non contemnendus, quamuis enim libentissimè fatear † in
9 summo Pastore esse potestatis plenitudinẽ, & altam administrationem, quorumcunque iurium ad totius orbis Ecclesias attinẽtium, quolibet titulo, aut modo, itavt iusta existente causa possit de illis liberè disponere, & vltimas testantium voluntates interpretari, conditiones admittere, vel remittere, reiicere, aut approbare iuxta circunstantiarum exigentium, & totius Reipublicæ Christianæ rectum regimen, maius augmẽtum & conseruationẽ, de hoc enim nullus dubitare quit. Cæterum circa Testatorum vltimas voluntates, nunquam etsi expressè ponatur & circa conditiones legatorũ (quæ si in se inhonestæ non sint & turpes semper admittuntur) nõ censentur se intromittere, nisi expressè, vt iacent exprimantur in
10 diplomate, aut breui, † iure enim communi hæc emolumenta non debentur nisi interessentibus, etiamsi absentes sint Inquisitores, vt Sacra Congregatio relata *supra* de-
11 clarauit, imo † iure communi absentes, nisi ex tribus causis *infra*, adducendis à perceptione illorum expressè excluduntur, *cap. vnic. eit.* quare Domini Inquisitores id solum habent ex priuilegio Pontificio; quod cum sit contra ius commune est odiosum, & strictè intelligendum, vt certum & commune dicit Abbas Panormitanus, *cap. olim. cap. Abbate, de verborum signific. & cap. quia circa de priuilegiis*, & ad hæc iura omnes scribentes, quorum plures refert Barbos. *in collect. ad illa*, Sylucster *verbo priuilegium q.3.* Sanch. *lib. 8. de matrim. disp. 1. n. 1. & 4.*
12 quia † derogatio iuris communis, quam includit hoc priuilegium odiosa est, continet enim illius dispensationem. quæ iuxta omnes stricti iuris est, legatur P. Suarez, *de legibus lib. 8. cap. 27. & 28.*

13 Quibus addo quod † Pontifex in cõcessionibus, nisi exprimatur, non censetur vti plenitudine potestatis, & si exprimat solum intelligitur, ea vti, ad ea quæ exprimit, cuius ratio est, quia clausula *de plenitudine potestatis* est odiosa, vt multis citatis tenet Barbos. *de clausulis vsu, freq. clausula 41. n. 4. & 5.* est autẽ plenitudo potestatis exercita semper, quod Pontifex det priuilegium contra ius commune, vel alicuius tertij, & in præsenti casu vtrumque interuenit; atque ita cum dispositio Testatoris, quod manuale, aut festiuitatis dotatio, non detur nisi inter præsentes, etiamsi absentes sint Inquisitores, sit secundum ius commune, ex hac parte non
14 est turpis, & ex alia parte Pontifex nõ exprimat in suo priuilegio, quod non obstante hac conditione posita exclusiua Inquisitorũ, isti lucrentur, lucrati illud emolumentũ nequeunt, quia nisi Princeps expressè contrarium dicat, quilibet est suarum rerũ moderator & arbiter *leg. in re mandata, C. mandati. leg. non vsque adeo. D. si quis à parente*, in testamentis etiam prima cõditio est Testatoris, *leg. in conditionibus D. de condit. & demonstr.* etiamsi Ecclesiæ legatum fiat, *cap. ve- 15 rum de conditio.* & quælibet onera apponere & sibi vel aliis reseruare, *cap. præterea, el secundo de iure Patronatus, cap. quanto de censibus, & ibi* Panorm. *n. 3.* Lara *de anniuersar. lib. 2. c. 1. à n. 11.* ex Trid. *sess. 25. c. 5. de reform.*

Quorum omnium ratio est, quia † volũ- 16 tas testatoris est lex & pro lege seruãda, vt omnes docent, ex *authent. de nuptiis §. disponit. collat. 4.* probat Moneta *de commutatio. vlt volunt. c. 4. q. 5. n. 145.* ergo ea necessario obseruanda nisi supremus Legislator aliter disponat *leg. si quis cum, D. de cond. & demonst.* ait Iurisconsultus secundum voluntatẽ Te- 17 statoris, quis facere compellitur quoties cõtra legẽ nihil est futurum, & *leg. nulli C. de Episc. & Cler. Nulli* (ait Imperator) *licere decernimus dispositores pij testatoris infringere, & authent. de hæred.* & Falud (inquit) *Vna est* 18 *legis intentio, vt quæ disposita sunt à morientibus impleantur, nihil enim tam conueniens est naturali æquitati, quam voluntatem Domini volentis rem suam in alium transferre ratum haberi, leg. qua ratione §. hæ quoque res D. de acquir. rer. domin.* Vnde Gregor. Magn. *c. vlt. voluntas 13. q. 2. Vltima* (ait) † *volũtas defuncti modis omnibus seruari debet*: vnde manifestè videtur deduci, quod si Pontifex in suo priuilegio expressè non dispenset derogando legem & vltimam voluntatẽ testatoris ex- 19 cludentes omnes absentes etiã Inquisitores, quod illa omnibus modis est obseruanda, & exequenda.

Neque sufficit, quod † Vrbanus VIII. in 20 suo priuilegio, dicat *nõ obstantibus quorũcunq; vtriusq; sexus testatorum, & defunctorum dispositionibus, & ordinationibus*; nisi expressè fiat mentio de vltima volnntate testatoris apponẽtis, expressè talẽ conditionẽ; etenim in derogatione vltimarũ volũtatum hoc requiri, & non sufficere verba generalia, *vt non obstãtibus quibuscunq; constitutionibus, vel ordinationibus Apostolicis in contrarium faciẽtibus*, tenent Ruin. *cons. 80. n. 7. & 8.* Cephal. *consil. 111. n. 45.* quos citat & sequitur Cardin. Mant. *de contect. vlt. volunt lib. 11. tit. 12. n. 32.* & multi alij quos citat & sequitur Moneta † *vbi sup. c. 7. q. 3 à n. 176.* nisi Pontifex 21 dicat in suo rescripto priuilegio, *non obstãtibus quibuscunque & etiamsi de ipsis oporteret facere expressam mentionem*, quia ista verba derogant quamcunque clausulam positam, in lege vel testamento, Bartol. *leg. si quis de legatis 3.* Butrius, Aret. Felinus, & alij, quos citat & sequitur Moneta *n. 185.*

22 Vnde data opera videns Paul V. in Bulla edita *an.* 1610. *die* 20. *Iul.* ad vitandā fraudē, qua quidam faciebāt ne solueretur subsidiū instituētes capellanias, cū expressā cōditione ne tale subsidiū solueretur alias Capellania dissolueretur. Summus Pontifex expressè derogauit, & reiecit hanc conditionem dicens, quod, *Capellani prædicti tenerentur ad contributionem talis subsidij non obstante, quod in fundatione Capellaniæ expresse caueatur, quod Capellani huiusmodi ad contributiones huiusmodi subsidij minimè teneantur.*
23 vnde mihi probabilius & certius videtur, quod nisi expressè derogetur voluntas expressè excludentis absentes, etiamsi sint Inquisitores isti non lucrantur emolumenta ab isto Testatore assignata.

Ratio horum omnium est, quia cum Testator habet ius, vt sua vltima voluntas modis omnibus exequatur, quando non inuoluit aliquid contra ius commune; ius autem
24 † Tertij non intelligitur derogatum, nisi exprimatur in Priuilegio derogatorio; nam in dubio non censetur Princeps voluisse tollere ius Tertij, vt ex multis probat Menoch. *de præsumpti. lib.* 2. *præsumptio.* 9. *à n.* 1. *vsque ad* 17. & sic nisi Princeps exprimat, censetur vti velle iure communi & ordinario, & secundum illud concedere priuilegium, *cap. innotuit de electio. & leg. ex facto. D. de vulg. & pupill. subst.* & latè idem Menoch. *præsumptio.* 12. *n.* 1.

Ex quibus ruunt fundamenta opposita ad primùm respondetur, quod probat Pontifi-
25 cem † posse id ex iusta causa facere, quod non obstante illa conditione posita, D. D. Inquisitores lucrentur illa emolumenta, non tamen constat ad hoc extendisse suum priuilegium, sed ad ea, quæ communiter instituuntur communibus clausulis, non cum exclusiua, quod absentes personaliter nullatenus lucrentur, etiamsi sint Inquisitores, legendus omnino Sanchez, *tom.* 1. *consil. l.* 2. *cap.* 2. *dub.* 105. *art.* 4.

26 Ad secundū respondetur, quod fundationes præfatæ cum dicta exclusiua, non sunt contra ius commune imò iuxta ipsum, vt declarauit Sacra Congregatio; quamuis enim sint contra priuilegium, quod concedit ad tempus limitatum Papa, & non est in corpore iuris non ideò sunt contra leges, & Principum edicta, atque ita non continent turpitudinem legalem, multa enim
27 † disponuntur, quæ non sunt turpes dispositiones, quamuis sint contra priuilegia specialia concessa aliquibus personis, potest enim quis disponere de re sua illis, qui non gaudent tali priuilegio, quia rem suam priuilegiatis, non vult concedere; præcipuè quum habet motiuum honestum ad sic disponendum.

SVBRESOLVT. VIII.

Explicantur tres causæ ex quibus, quis absens potest lucrari distributiones quotidianas.

SVMMARIVM.

1. *Quas causas ponat Pontifex, vt absens lucretur distributiones quotidianas.*

IN *cap. vnico de Cleric. non resident. in* 6. tres causas infirmitatem, necessitatem, & 1
Ecclesiæ vtilitatem ponit Pontifex, ex quibus si aliquis absens fuerit ab Ecclesia lucratur distributiones quotidianas, non est animus impresentiarum coaceruare ea quæ diffusè tractant Theologi & Iuristæ circa huiusmodi causas extricandas cresceret in immensum opus absque vtilitate, & necessitate: solum expendam ea in quibus aliquid speciale sum contemplatus. Igitur.

§. I.

Explicatur infirmitas.

SVMMARIVM.

1. *An infirmitas causa sit sufficiens, vt quis non assistens choro distributiones lucretur.*
2. *Consuetudo an possit introduci, quod neque absentibus quacumque causa etiam infirmitatis distributiones dentur.*
3. *An Operario non laboranti iure naturæ merces debeatur quacumque ex causa.*
4. *Authoris mens.*
5. *An Infirmitas debeat esse grauis.*
6. *Qua ratione præscindantur litium occasiones, & non addatur afflictio afflicto.*
7. *Barbosæ sententia adducitur, & n.* 8.
9. *An si quis assuetus sit non residere, si in infirmitatem incidat, & Capitulum faciat habere notitiam suæ infirmitatis, lucretur in conscientia distributiones toto tempore infirmitatis, & n.* 11.
10. *Multorum DD. opiniones.*
12. *An absentia causa adæquata non sit infirmitas.*

CIrca primam causam scilicet infirmitatem; hanc † esse sufficientem cau- 1
sam certum est, vt quis non assistens choro distributiones lucretur. Ita Vasquez *de Beneficiis cap.* 4. §. 3 *dub.* 3. *num.* 124. ex Couarr. *lib.* 3. *variar. cap.* 13. *n.* 8. Menoch. *de Arbitr. lib.* 1. *casu* 429. *num.* 14. & alij communiter, colligiturque manifeste *ex cap. vnico citato*, vbi Pontifex aufert non solum malam consuetudinem dandi distributiones, quacunque ratione absentibus relinquens consuetudinem

tudinem rationabilem, quod dentur absen-
tibus ratione infirmitatis, sed etiam præ-
cipit Innocentius quod infirmis dentur, vt
expendit Couarr. verum est quod contra
hoc preceptum Bonifacij confirmatum à
2 Trident. *sess. 22. cap. 3.* potest † introduci con-
suetudo quod neque absentibus quacunque
ex causa, etiam infirmitatis dentur; hoc
enim neque contra ius naturale aut diui-
num est; nam distributiones debentur Ca-
nonicis tanquam merces operariis, & per
accidens dantur vt alimenta in sustentatio-
3 nem ministrorum; quod † si operarius non
laborat, quacunque ex causa infirmitatis
& necessitatis merces iure naturæ non de-
betur *l. si vno §. item D. locati.* Lex Regia 44.
tit. 14. part. 5. nisi sit in vtilitatem ipsius Ec-
clesiæ hac enim ratione datur stipendium
æquiualens distributionibus, non tamen per
modum distributionum, quæ dantur inter-
essentibus diuinis, si enim in hoc non labo-
rant propter hoc non datur, stipendium; &
sic obseruant multæ Hispaniarum Ecclesiæ,
4 quare † existimo non posse introduci con-
suetudo, quod si quis est occupatus in vti-
litatem Ecclesiæ non dentur distributiones
per modum *æquiualentiæ*, sicut neque quod
non detur stipendium laboranti in vtilita-
tem alicuius.
5 Infirmitas † tamen ista debet esse grauis
vel si leuis, quæ habeat periculum incre-
menti si ad chorum vadit Canonicus; gra-
uitas enim vel periculum hoc siue in iudi-
cio siue extra iudicium ex Medicorum iudi-
cio, & consilio determinandum est; infir-
mitas hæc excusat siue infirmus dederit
causam illius siue non sic, decisum referunt
à sacra Congreg. Garzia 3. *p. de Benef. cap. 2.*
num. 363. Moneta 2. *p. de distribut. q. 6. à n. 12.*
Azor. 2. *p. lib. 7. cap. 7. quæst. 11.* Barbos. *de po-
testate Episcopi alleg. 53. n. 168.* & *Apostoli. De-
cis. collect. 158. & de Canonicis cap. 25. n. 10.*
Armendariz *additio. ad recopilatio legum Na-
6 uarr. lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. nu 95.* † Hac enim
ratione præscinduntur litium occasiones, &
non additur afflictio afflicto. Infirmi hoc
loco etiam intelliguntur valetudinarij, qui
ex consilio Medici iudicatur graue damnum
euenturum saluti, si domo egrediantur, &
ij à quibus sanguis emittitur aut purgantur
7 &c. Barbos. † *allegatio. cit. num. 169.* qui va-
dunt ad balnea, qui fugiunt ad tempus tem-
periem aeris, sibi nociuam; senes septuage-
narij, quia senectus ipsa est morbus nisi alias
sint fortes, & ad alios labores expediti, de
8 omnino surdo vtraque aure & vtroque ocu-
lo cæco † dixi lucrari distributiones, etiamsi
non assistant choro *tom. 2. tract. 12. de exa-
minatoribus Resolut. 20. n. 813. & 814.*
9 Adde quod † si quis assuetus sit non resi-
dere, si in infirmitatem incidat, & capitu-
lum, faciat, habere notitiam suæ infirmita-
tis, quare ipsa eum impedit interesse diui-
nis, lucratur in conscientia distributiones
toto tempore infirmitatis, cuius ratio est
quia ante infirmitatem non adibat quia no-
lebat, & poterat ire, si vellet sic infirmus
non potest ire, & si habeat voluntatem & ita
infirmitas sola est causa necessaria absentiæ,
vnde mutans voluntatem, & habens pro-
positum si conualescat adeundi mihi vi-
detur certum, quod in conscientia lucretur
distributiones. Ita Nauarr. *lib. 2. de restit. c. 2.* 10
num. 238. Bonacin. *disp. 2. citat. quæst. 5. punct. 1.
num. 12.* & satis probabilem existimat Palao,
tom. 2. disp. 3. punct. 9. §. 1. num. 4. vers. fateor &
ego *Resolutio. citata n. 816.* vbi adduxi Car-
dinal. declarationem.
Neque huic dictamini opponitur com- 11
munis opinio, quæ intelligitur quando as-
suetus non residere in infirmitatem incidit,
& non habet propositum emendæ residen-
di, si conualescat de infirmitate; quia in ta-
li circunstantia infirmitas non est adæquata
causa non residendi, quæ est fundamentum
communis sententiæ, at si habeat proposi-
tum residendi, infirmitas est adæquata cau-
sa non residentiæ, & ita lucratur, si tamen,
quis non residens sit absens loco sua volun-
tate, aut in eodem loco habeat officium in-
compatibile cum residentia, si incidat in in-
firmitatem non lucratur distributiones,
quia † absentiæ causa adæquata non est in- 1.
firmas sed recessus à loco, & officium in-
compatibile, si tamen à loco absit ex legiti-
ma causa, & incidat in infirmitatem lucra-
tur, si causa insta sit, ex his quas ius admit-
tit.

§. II.

Explicatur necessitas.

SVMMARIVM.

iudice repetere omnia nocumenta sibi obuenientia, etiam litis expensas.

9. *An Canonicus non per modum attentati, sed per modum querelæ fructus recuperet, & distributiones.*

10. *An excommunicatus possit lucrari distributiones si choro assistat, si iusta fuit excommunicatio.*

11. *An licet Canonicus peccet & dignus sit distributionibus, priuari nullo iure constet.*

1 Circa secundam causam, scilicet, *necessitatem.* notandum, quod necessitas intelligitur, quando ex assistentia in choro,
vel in ciuitate rationabiliter timetur graue
damnum vitæ, famæ, aut fortunæ, ita Palao
vbi suprà. §. 2. cum communi & certa sententia, ex quo principio deducunt Authores
varia Corollaria quæ videri possunt apud
Bonacin. *n.* 4. Moneta *à n.* 8. Azor. *cap.* 7.
Hoieda *de incompatibilitate Benef.* 1. *p. c.* 12.
n. 17. Garzia *à n.* 300. Menoch. *lib.* 2. *de arbitriis casu* 153. *à n.* 13. vbi si in ciuitate habeat
2 inimicitiam grauem, etiamsi ipse causam
dederit, quam curauit quantum est in se auferre, & satisfacere parti læsæ, de incarcerato, vel in exilium misso, si causam dedit
iudici non lucratur, & si occulta sit, & iudex
absque sufficientibus indiciis, eum capere
fecit; non lucratur, quia reipsa causam de-
3 dit; si tamen reipsa causam non dedit, tamen iudex secundum allegata, & approbata
in exilium mittit, quia iuxta illa inuentus est
reus, lucratur distributiones. Ita Couarr. *n.*
8. *vers.* 11. Quarant. *verbo distributiones vers. de Canonico.* Garzia, *n.* 164. Monet. *quæst.* 5 *à n.* 80. & est communiter recepta, quia talis
Canonicus corporali necessitate, quam repellere nequit, impeditur ab assistentia
chori.

Sed ego existimo, quod † licet iste Ca-
4 nonicus in exilium missus, aut in carcerem
detrusus nocens iuridice probatus, eum reipsa sit innocens possit recipere emolumenta distributionum, tamen Capitulum, aut
alij Canonici non possunt tuta conscientia
distributiones illi tribuere, aut condonare,
quia in foro externo iudicatus est reus iuridice, & legitimè; & ipsis non constat iuridicè de innocentia; quare cum in foro fori culpabiliter sit absens, illi non possunt distributiones elargire, donare, aut remittere.

Si tamen † temporis lapsu eius innocen-
5 tia publicè constet, aut, quia fuit excommunicatus distributiones, quæ illi debebantur si sunt iam consumptæ ab illis, quibus fuerunt partitæ, & non sunt facti ditiores, non tenentur restituere, imo neque
Capitulum diuidens ad aliquam restitutionem tenetur, quia diuisit attenta iuxta sententiā secundum allegata, & cum à se distributiones exclusit in nihilo factum est ditius; imo neque à iudice potest eas expostulare, quia iste legitimè tulit sententiam
secundum allegata, nisi probet culpabilem 6
negligentiam in veritate examinanda.

Si vero re maturius considerata inuenta
est sententia lata iniusta, & quod † Cano- 7
nicus fuerit iniustè excommunicatus; Canonici quibus distributiones sunt partitæ si
non facti sunt ditiores ad nihilum tenentur, imo nec capitulum, quia in nullo factum est ditius & processit secundum præsentem iustitiam, nec enim grauanda sunt
capitula cū bona intentione procedant, supposita præsente sentētia, quæ iusta pruden-
ter iudicatur, potest tamen † Canonicus in- 8
iustè condemnatus à iudice repetere omnia
nocumenta sibi obuenientia, etiam expensas litis, quia omnium istorum iudex iniustè fuit causa, qui in foro externo condemnabitur, quia semper præsumitur, processit
mala fide, ita Vgolinus, *de censu. Tabula.* 2. *c.* 12. *n.* 4. Suarez, *de censu. disp.* 13. *sect.* 2. *nu.* 13.
Sayrus, *lib.* 2. De censf. *c.* 5. *n.* 27. Genuensis, *in practicabulo, Ecclesiast. qu.* 206. *n.* 2. vbi dicit
quod † Canonicus non per modum atten- 9
tati, sed per modum quærelæ fructus recuperat, & distributiones quod etiam tenet
Lancellotus, *de attent. p.* 2. *c.* 12. *n.* 22.

Sed an † excommunicatus possit lucrari 10
distributiones si choro assistat si iusta fuit
excommunicatio? (nam si iniustè excommunicatus nec fructibus, neque distributionibus priuatur, vt est certa sententia)
communis sententia est si assistit choro, et si
male faciat, assistendo tamen lucratur ita
Nauarra, *vbi suprà, c.* 2. *n.* 143. Vasquez, *dubio* 4. *n.* 229. Auila, *de censuris.* 2. *p. c.* 6. *disp.* 6. *dubio* 1. Coninch. *de censuris, disp.* 14. *n.* 80. Bonac. *vbi suprà, q.* 5. *punct.* 1. §. 2. quamuis enim
† peccet & dignus sit distributionibus pri- 11
uari, *c. Pastoralis,* §. *verum, de appellat.* tamen
nullo iure constat, quod ipso iure sit priuatus, & teneatur restituere, antè sententiam,
saltem declaratoriam, ita præter citatos tenent Couarr. *lib.* 3. *variar. c.* 13. *n.* 8. *vers.* 12.
Suarez, *de censu. disp.* 13. *sect.* 2. *n.* 14. Marius
Alterius, *tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 6. *c.* 8. *vers. ad dubit.*
Moneta, *p.* 2. *q.* 15. *n.* 18.

SVBRESOLVT. IX.

Vtrum excommunicatus debeat esse toleratus vt distributiones lucretur?

SVMMARIVM.

1. *An excommunicatus debeat esse toleratus vt possit ante sententiam sibi retinere distributiones.*

2. Inter

2. *Inter excommunicatum toleratum, & non toleratum, distinctio.*
3. *An possessor malæ fidei si laborem impendat in vtilitatem rei possessæ pro labore mercatur stipendium.*
4. *An excommunicatus non toleratus nullomodo satisfaciat penso horarum, quæ in choro Ecclesiæ dicuntur.*
5. *Bonacina mens adducitur.*
6. *An ante Concil. Constantiens. non esset distinctio excommunicati tolerati & non tolerati.*
7. *An post Bullam Martini V. in Concilio Constant. inductam & ab vniuersali Ecclesia receptam excommunicatus toleratus admittatur in consortium ciuile, & Ecclesiasticum.*

1 SEd dubium est an † excommunicatus debeat esse toleratus, vt possit ante sententiam sibi retinere distributiones, maximè si occulta sit excommunicatio quæ sufficit vt sit expulsus à choro, & nequeat illi assistere? multi ex Auctoribus citatis doctrinam tradiram intelligendam esse de excommunicato, siue occulto, siue publico; tolerato, vel non toleraro, non enim inuenitur in iure hæc distinctio, & Ecclesiæ censura eosdem primarios & principales effectus causat in omni excommunicato excommunicatione maiori, siue occulta sit, siue publica, tolerata, vel non tolerata, quia Ecclesia in nullo vult fauere excommunicato occulto, ita expressè Palao, *vbi suprà, num.* 5.

Sed opposita sententia semper mihi placuit, quæ quantum ad distributiones, & as-
2 sistentiam chori propter quam dantur, † distinguit inter excommunicatum toleratum, & non toleratum, quod ille si intersit horis diurnis pariterque nocturnis illas lucratur, secus vero non toleratus, ratio huius est perspicua, quia excommunicatus toleratus, ex vi tolerantiæ ab Ecclesia admittitur ad diuina exercenda, cum aliis in choro in quo suum officium præstat, sicut alij & propter officium dantur distributiones, qua-
3 re sicut † possessor malæ fidei si laborem impendat in vtilitatem rei possessæ pro labore meretur stipendium, ita quamuis excommunicatus toleratus, licèt apud Deum male agat, tamen quantum ad Ecclesiam bene operatur, & illi ita est vtile suum ministerium quantum ad externum officium, sicut est ministerium præstitum à non ex-
4 communicato. Cæterum excommunicatus non toleratus nullomodo satisfacit penso horarum, quæ in Ecclesiæ choro dicuntur, quia Ecclesia ex vi non tolerantiæ istius, ipsum repellit & non vult per ipsum orare, quare publicæ orationi non satisfacit, & ita non potest distributiones quotidianas tuto dictamine retinere, quia eius ministerium non recipitur ab Ecclesia imò excluditur, repellitur, reprobatur, quare qui contra voluntatem meam in vinea laboraret nullatenus est dignus mercede, ita † Bo- 5
nac. qui pro se citat. Vasqu. Auilar. Nauar. & tenet Sanch. *lib.* 3. *de matrim. disp.* 51. *num.* 12. quamuis enim iure Canonico eo ipso quod esset excommunicatus maiori excommunicatione, esset quantum ad Ecclesiam non toleratus; etenim ante Concilium Constanti, non erat distinctio tolerati, & non tolerati. & sic ministerium cuiuscumque excommunicati excommunicatione maiori, etiam occulta ab Ecclesia repelleretur vt inutile; nec talis excommunicatus admittebatur in orationis publicæ consortium. Ast † post Bullam Martini V. in Concilio 6
Constantiensi inductam, & ab vniuersali Ecclesia receptam excommunicatus toleratus admittitur in consortium ciuile, & Ecclesiasticum, & in orationis publicæ com- 7
mercium, quare si in ista ministerium suum impleat lucratur dubio procul, quantum est ex parte Ecclesiæ ipsum admittentis, non quidem primo & per se in vtilitatem ipsius excommunicati, & ob ipsius commodum (quod illi per accidens resultat) sed ob vtilitatem fidelium.

SVBRESOLVT. X.

De Canonico publico Clerici percussore?

SVMMARIVM.

1. *Vtrum Canonicus excommunicatus ob publicam Clerici percussionem, possit menses quos habet ex indulto Apostolico computare, vt recuperet absentiam, & sic distributiones lucrari sicut lucrantur qui mensibus illis absunt à Choro.*
2. *An pœna priuationis distributionum solum incurratur ob absentiam à Choro vltra menses vacantiæ, quos habent ex indulto Apostolico.*
3. *An excommunicatus non toleratus non lucretur distributiones, imò fit incapax eas lucrandi.*
4. *An Clerici percussor publicus eo tempore quo excommunicatus est toleratus distributiones non lucretur.*
5. *An excommunicatus nullum influxum habeat in lucrum distributionum.*
6. *Quæ absolutio iuridica debeat esse.*
7. *Castri Palai mens affertur.*

EST dubium secundum, quod excitat Bonac. *disput.* 2. *q.* 5. *punct.* 2. *§.* 2. *de horis Canonicis, n.* 3. vtrum † Canonicus excom- 1
municatus

municatus ob publicam Clerici percussionem (ob quam Episcopus vel Ordinarius suus, ipsum per aliquot dies intra proprios lares detentum habet, & sic abest à choro) possit menses, quos habet ex indulto Apostolico computare; vt recuperet absentiam, & sic distributiones lucrari, sicut lucrantur, qui mensibus illis absunt à choro? Respondet perdoctus vir affirmatiuè, quia (inquit) nullo iure probatur ipsum carere distributionibus correspondentibus tempori excommunicationis, cum liberum ei esset, tunc temporis impunè abesse à choro, etiam præcisè excommunicationis cau-
2 sa. Secundò, quia pœna priuationis distributionum solum incurritur ob absentiam à choro vltra menses vacantiæ, quos habent ex indulto Apostolico, vnde si reliquos præsens fit, distributiones totius anni lucratur, etiam si illis mensibus indulti fit excommunicatus.

Sed miror virum Doctissimum tam cito
3 fuisse sui oblitum cum *num.* 2. dixerit † *excommunicatum non toleratum non lucrari distributiones imo esse incapacem lucrandi.* at
4 † publicus Clerici percussor est excommunicatus non toleratus, & vitandus ergo toto tempore, quo excommunicatus distributiones non lucratur, & ita istæ auferendæ sunt à distributionibus totius anni, nec tempus excommunicationis potest computare intra menses priuilegiatos, quia cum sint ex priuilegio illo gaudere nequit excommunicatus; præter quam quod hoc priuilegium influit in lucrum totius anni, ast ex-
5 communicatus † nullum influxum habet in lucrum distributionum, cum sit se gregatus ab Ecclesia, quæ omne eius ministerium renuit, si tamen iste Clericus statim absoluatur ab excommunicatione, dies, quibus detentus est potest computare intra menses priuilegiatos, sicut potest qui ob sua de-
6 licta incarceratus est, absolutio tamen † ista iuridica debet esse, & satisfacta parte, an vero sufficiat si per Bullam cruciatæ absoluatur & hoc constet ex subscriptione absoluentis non est hîc discutiendum, cum alibi discutiam.

Quomodo autem lucretur distributiones, qui aliis censuris, suspensione interdicto, & etiam tempore cessationis à diuinis
7 † latè Castro Palao, §. 2. *citat. à n.* 9. & non vacat locus ea digerere, sunt enim peruia.

§. III.

Extricatur euidens Ecclesiæ vtilitas.

SVMMARIVM.

1. *An euidens Ecclesiæ vtilitas sit causa excusans, & quid veniat notandum.*
2. *An Capitulum eo ipso quod aliquem Præbendatum mittit ad aliquod negotium, declaret; quod absentia illius sit in euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem & numero 4.*
3. *An Euidens Ecclesiæ vtilitas Episcopos excuset à residentia.*
5. *An qui non absens est in euidentem Ecclesiæ necessitatem nec fructus nec distributiones lucretur.*
6. *Bonifacy VIII. statutum. & n.* 7. *&* 8.
9. *Cuius Canonia antimonia duplex solida sit concordantia.*
10. *Qui lucrentur fructus Beneficiorum suorum.*
11. *An si Canonici receperint distributiones, possint eas sibi retinere.*
12. *An absentes à loco Ecclesiæ non lucrentur distributiones etiamsi sint occupati in eius vtilitatem.*
13. *An vtilitas Ecclesiæ foras extra ciuitatem exerceatur.*
14. *Casus singulares in quibus cernitur moralis & politica euidens vtilitas propria Ecclesiæ innumeri adducuntur, & n.* 15. 17. 18. 19. *&* 21. *&* 22.
16. *An Canonici deputati ad ratiocinium faciendum habeantur pro præsentibus in choro.*
20. *Garzia sententia adducitur.*
23. *An si quis defendẽdo iura Ecclesiæ iniustè vel iustè excommunicetur, ipsi debeantur distributiones ab Ecclesia pro cuius defensione excommunicatur. & n.* 24.

Circa tertiam causam excusantem, quæ † est *euidens Ecclesiæ vtilitas*, notandum 1
tanquam certam, & securam, quæ nullam patitur limitationem, semper quod Capitulum vna cum Episcopo, vel capitulum solum (iuxta diuersam Ecclesiarũ consuetudinẽ) declarãs, quod aliquis Præbendatus, siue sit dignitas siue Canonicus, siue Portionarius conueniens esse suæ Ecclesiæ, & vtile, quod siue in eadem ciuitate, siue extra absẽs sit à choro, siue ad paruũ, siue ad magnum tempus, toto tempore absentiæ lucratur non solum fructus, sed etiam distributiones, ac si præsens esset, & Capitulũ eo ipso quod ali- 2
quem Præbendatum mittit ad aliquod negotium declarat, quod absentia illius est in euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem, & quod in his circumstantiis est grauis vtilitas, quæ in humano conuictu dicitur necessitas moralis, hæc regula statuta est à Bonifac. VIII. *in cap. consuetudinem, de Clericis non resident. in* 6. & est satis conformis Concilio Trident. quod loquens de Episcoporum residentia dicit, quod † euidens Ecclesiæ vtili- 3
tas ipsos excusat; pertinet tamen ad alios cognoscere, quæ sit Ecclesiæ euidens vtili-

tas

tas non ad ipsos Episcopos, quare summus Pontifex est primus declarans, secundo à Metropolitano, deinde à Suffraganeo residenti antiquiori, ita *sess.*23. *c.*1. *de reform.* in
4 præsenti tamen, † capitulum cui incumbit, est declarans, quæ sit euidens & grauis vtilitas suæ Ecclesiæ de alienæ enim Ecclesiæ vtilitate nequit iudicare quantum ad effectum faciendi præsentem vt lucretur fructus & distributiones.
5 Quare † nisi absens sis in euidentem alienæ Ecclesiæ vtilitatem nec fructus neque distributiones lucraris; sed illa Ecclesia particularis cuius vtilitatem absens tractas tibi rependat, & det stipendium, hanc regulam tenent. Gutierr. *lib.*1.*Canonic.qq.c.*1.*n.*144. Garzia.3.*p.c.*2.*n.*302. Azor.*p.*2.*lib.*7.*c.*7.*q.*14. Couarr.*lib.*3.*variar.c.*13.*n.*8.*vers.*8. Moneta, *p.*2.*de distrib.q.*11.*n.*11.& sequent. Riccius, *in praxi resol.*386.*in* 2.*editio.* Duenas, *Regula* 206.*vers.limita* 6. Palao, *tom.*2.*tract.*7.*disp.*3. *punct.*9. §. 3. D. Ioannes Delcorro, *de horis Canonicis, q.*3.§.2.*n.*40. Bonac.*q.*5.*citata p.*3. *n* 5. Trullench. *ad* 1.*decalog.præceptum, lib.*1. *c.*4. *dubio.*9. & est communis certaque sententia.

Neque illi opponitur, *c.cum non deceat.*30. *de electio.in* 6. vbi idem Bonifac. VIII. dicit
6 † *quod Canonici qui mittuntur, ad Sedem Apostolicam iuxta constitutionem Nicolai NI. vt referant electionem factam à Capitulo, cum tales prosequantur Ecclesiarum suarum vtilitatem censeri debent residentes, lucrantur omnes fructus Beneficiorum (quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis)* Nam respondetur omissis pluribus concordantiis quas adducit & reiicit Moneta, *quæst.*11. *citata, à*
7 *n.*22. & ipse sequitur nihilo meliorem quod *c.cum non deceat.* loquatur de vtilitate Ecclesiæ cui ipse adscriptus est Canonicus, sed alterius ipsius ciuitatis, vel vniuersalis Ecclesiæ; at *c. consuetud.* loquitur de vtilitate propriæ Ecclesiæ, hæc concordia discordat expressè à textu, *in cap. cum non deceat*, ibi enim dicit Pontifex dans rationem suæ de-
8 terminationis, *cum talis Ecclesiarum suarum prosequentes vtilitatem censeri debeant residentes*, ex quo colligit, quod lucrentur fructus beneficiorum, *exceptis distributionibus quotidianis.*
9 Quare † duplex solida est concordantia huius Canoniæ antinomiæ, quam ponit glossa, *ad c.consuetudinem.* Prima est Archidiaconi; quod *in c.cum non deceat* 30.*de electione*, loquatur Pontifex conformàs se cum illis Ecclesiis, in quibus est talis consuetudo, quod absentes etiam in vtilitatem Ecclesiæ (quibus ordinariè assignatur salarium) non lucrentur distributiones quotidianas; quare
10 illas excipit, & dicit quod † *lucrantur fructus Beneficiorum suorum*, at, *cap. consuetudinem*, loquatur generalius cum Ecclesiis, in quibus est talis consuetudo quæ est conformis rationi naturali, quia vt ait Pontifex, *in cap. cum non deceat; quod officium suum cuique sit damnosum.*

Secunda, Synnomia & vni vocatio est; quod primum, *cap. cum non deceat*, releuet capitulum vt non teneatur reddere distributiones quotidianas. Secundum *cap. consuetudinem*, concedit † Canonicis potesta- 11
tem vt si receperint eas, retinere possint, & illarum requirant Dominium, ac si interessentes fuissent.

Tertia autem quam ponit ibi glossa & sequuntur Couarr. & Garzia, quod † absen- 12
tes à loco Ecclesiæ non lucrentur distributiones, etiamsi sint occupati in ipsius vtilitatem, & de his loquitur, *cap. cum non deceat*, at *cap. consuetudinem*, loquatur de præsentibus ipsi Ecclesiæ, etiamsi non intersint choro, si alias inseruiunt vtilitati Ecclesiæ, probabilis quidem Synnomia; ast cum sæpissimè contingat † quod vtilitas Ecclesiæ 13
foras extra ciuitatem exerceatur, non videtur congruum quod præsentes ciuitati non tamen Choro lucrentur, & tamen absentes cum multoties in maiorem vtilitatem sint occupati non lucrentur.

Casus vero † singulares in quibus cerni- 14
tur, hæc moralis & politica euidens vtilitas propriæ Ecclesiæ innumeri sunt, vt si mittaris nomine Episcopi, ad visitanda limina, & instruendum Episcopum de statu propriæ Ecclesiæ; si comiteris Episcopum qui secum duos potest portare, etiamsi duos alias relinquat in suo seruitio vt declarauit Sixtus V. *constitutio.*17. & ex multis declaratio. probat Garzia, *nu.* 349. Parrochus autem vltra tempus concessum à Concilio non potest ad 15
hoc mitti ibi, *nu.* 350. deinde si mittaris vt Theologus, aut Canonista ad Concilium generale, aut prouinciale. Tertio si mittaris ad Pontificem, vel Principem gratulationis causa de aliquo felici successu, aut de filio nato aut de matrimonio contracto. Quartò, si designeris ad sumendas rationes redituũ, quia hoc est valde vtile Ecclesiæ, quamuis alio tempore quam Diuinorum Officiorum possis præstare. Garzia, *n.*368. quamuis hanc designationem, vt exequatur in e meridiem reprobat Concilium Prouinciale Toletanum, *act.*3.*decreto* 11.& Garzia, *c.*2.*citato, n.*569. abusum & corruptelam dicit, quod † Canonici deputati ad ratiocinium facien- 16
dum habeantur pro præsentibus in choro, vespertinis & diebus quibus rationes non sunt subscriptæ. Quintò, si mittaris ad iurisdictionem Ecclesiæ annexam exercendam, † etsi *sede vacante*, eligaris in prouisorem, 17
iudicem Ecclesiæ, aut testamentorum, toto tempore, quod expendis circa hæc officia

sa

es occupatus in vtilitatem Ecclesiæ; quod secus est si ab Episcopo in hæc officia eligaris, quia tunc non deseruis Ecclesiæ, sed Episcopo, & hæc officia tunc cedunt in vtilitatem Diœcesis, & non specialiter propriæ Ecclesiæ, sic tenet Palao *loco cit. num.* 7. Garzia, *n.* 359. & alij quos citat & declara-
18 uit Rota 2. *p. diuis. decis.* 212 *n.* 6. & † idem dicito de examinatore Synodali si sit Canonicus, quod dum examinat *sede vacante* lucratur distributiones, secus viuente Episco-
19 po propter eandem rationem. Sexto, † si habeas præbendam, Canonicatum, dignitatem aut personalem, quibus annexa est animarum cura, lucraris distributiones toto tempore, quo es occupatus in administratione Sacramentorum, ita Trident. *sess.* 22. *cap.* 3. *vers. quod si alicui de reformat.* & pluribus declarationibus enucleat Garzia *num.* 335.
20 † & hoc verum tenet non solùm de distributionibus specialibus assignatis talibus dignitatibus, &c. sed etiam de distributionibus propriis constitutis ex bonis communibus Ecclesiæ, ita contra Bonacinam, Palao
21 *n.* 8. & est conformius Trident. 7. † si occupatus visitando Ecclesiam aut cura Præbendarum, aut defendendo iura Capituli, vel Ecclesiæ; etiamsi salarium tibi assignetur, vt diligentius defensioni incumbas, non vt remittas ius ad distributiones, quas lucrareris, si non esses occupatus in vtilitate Ec-
22 clesiæ, ita Barbosa, *allegat.* 53. *n.* 17. idem si occuperis in defendendis iuribus, & priuilegiis tui beneficij, quod ob illa nobilius redditur (secus verò, si vt defendas ius tuum contra Tertium prætendens idem benefi-
23 cium) hoc autem ita est, quod si † defendendo iura Ecclesiæ iniustè, vel iustè excommuniceris tibi debentur distributiones ab Ecclesia pro cuius defensione excômunicaris recompensari, & per æquiualentiam contribuere; etsi enim vt *supra* vidimus excommunicatus iustè nullatenus distributiones quotidianas lucretur, quarum lucri incapax est; tamen cum iste non excommunicetur propter se, sed quia defendit iura Ecclesiæ, quam tenetur defendere quousque conuincatur Ecclesia tenetur ex iustitia ad recompensationem damni, colligitur, ex Gutierrez, *lib.* 1. *canonic. cap.* 1. *n.* 241. Barbosa *vbi supra n.* 173. & idem est si cum
24 sis Prouisor, aut iudex Ecclesiæ *sede vacante* ratione officij excommunicaris, quia es excommunicatus ob officium ad Ecclesiam pertinens.

Hæc fere omnia cum peruia sint apud auctores scribentes de beneficiis, & de distributionibus quotidianis; aliqua super sunt enucleanda in quibus aliquam patior difficultatem, qua coactus aliquod speciale sum contemplatus.

SUBRESOLUT. XII.

De Canonico Pænitentiario, & Magistrali.

SUMMARIUM.

1. *An Canonicus Pænitentiarius dum negotia ad confessiones attinentia cum pænitentibus tractat, aut confessiones audit, lucretur distributiones.*
2. *An priuilegium quod Canonicus Pænitentiarius potest lucrari sit contra ius commune, & sit strictè intelligendum.*
3. *Vtrum à fideiussore exactum iuramentum prosit etiam reo.*
4. *Castri Palai iudicium.*
5. *Qua assignatio debeat fieri ab eo qui potest & debet iudicare de euidenti Ecclesiæ vtilitate. & n.* 6.
7. *Non debentur lectori distributiones quotidianæ pro illis horis, quibus legit, ex dispositione iuris communis, ex Garzia.*
8. *Gregory XIII. sententia.*
9. *An cum matutina cum laudibus dicantur die anteriori ad vesperam, an lector S. Scriptura & Magistralis prædicaturus die sequenti lucrentur distributiones.*
10. *An Lectores & Prædicatores pro matutinis & laudibus lucrentur distributiones.*
11. *Garziæ mens refutatur.*
12. *An gratia vni facta, fiat omnibus.*
13. *Vtrum Canonicus magistralis prædicaturus in sua Ecclesia per octo dies fiat præsens & lucretur distributiones ante sermonem. & n.* 15.
14. *Quæ rationabilis consuetudo videatur.*
16. *Vtrum Pænitentiarius dum actu audit confessiones, censeatur præsens in choro.*
17. *An lector functa Scriptura dum actu legit lucretur distributiones.*
18. *Si Pænitentiarius in alia Ecclesia quam sua audiat confessiones, non lucratur distributiones & n.* 19.
20. *Si Capitulum temporibus designatis ad diuina celebranda, & ipsum celebretur, an Capitulares illi intercessentes possint lucrari distributiones.*
21. *An Canonici capitulares Ecclesiarum siue Cathedralium siue Collegiatarum insignium, possint distributiones lucrari & numero* 22.
23. *Clementis VIII. sententia adducitur.*
24. *An Congregationes capitulares habendæ non sint, eo tempore quo diuina officia celebrantur & n.* 26.
25. *An Episcopus sine adiunctis conuidicibus possit multare Canonicos habens capitulum tempore diuturnorum officiorum extra casum vrgentem.*
27. *Authoris mens affertur & n.* 28.
29. *Pontifex & S. Cong. non solum prohibens celebrationem*

celebrationem Capitularium actuum tempore celebrationis diuinorum, sed illam reprobant tanquam iniquam, & numer. 30.

31. *Quotiescumque consuetudo à lege vt iniqua & irrationalis damnatur ac reprobatur, tunc damnata eodem pacto censebitur quauis consuetudo etiam immemorialis, ex Couarruuia, & numero* 32.

1 DE Canonico pœnitentiario, dum † negotia ad confessiones attinentia cum pœnitentibus tractat, aut confessiones audit, aut est expositus tempore Iubilei, quadragesimæ, & aliarum solemnitatum, in quibus frequenter confitentur fideles etiam si actu non audiat, confessiones lucratur distributiones iuxta Trident. *sess.* 14. *cap.* 8. *de reformat.* Ita Bonacina, *quæst.* 5. *citata. punct.* 3. §. 5. dixi dum est expositus tempore Iubilei, &c. quia in aliis temporibus in quibus non est magna pœnitentium multitudo intelligendum est rigorosè Concilium, *dum confessiones audit*, vel aliquid tractat ad confessionem attinens, priuilegium
2 enim † quod possit lucrari, est contra ius commune & ita strictè intelligendum. Si tamen mortuo pœnitentiario, alij assignentur loco ipsius à Capitulo, vel Episcopo de isto subrogato, idem affirmandum est, quod in casibus relatis lucretur distributiones, cum subrogatus sapiat naturam ipsius Officialis, in cuius locū subrogatur, & sibi competunt illius qualitates omnes etiam accidentales, *leg. si cum*, §. *iniuriarum. D. si quis cautionibus*, *leg. in duobus*, §. 1. *D. de iure*
3 *iurando*, ibi † *à fideiussore exactum iuramentum prodesse etiam Reo Cassius, & Iulianus aiunt, nam, qui in locum solutionis incedit, hic quoque eodem loco habendum est*, quod doctè probat Tiraquellus, *de retract. lignag.* §. 32. *glossa.* 1. *à num.* 10. si tamen ob multitudinem pœnitentium, alij Canonici assignentur vt etiam audiant confessiones, Pa-
4 lao, §. 5. *num.* 3. & 4. existimat quod † si assignentur lucrantur distributiones, & habentur pro interessentibus Choro; sed exi-
5 stimo, quod nisi † hæc assignatio fiat ab illo, qui potest & debet iudicare de euidenti vtilitate Ecclesiæ, quod tales adiuncti non lucrantur, distributiones; quare si ad Episcopum extra capitulum non attinet hanc vtilitatem declarare, etiamsi ipse assignet extra Capitulum non lucrantur; benè tamen si Capitulum ipsum declaret esse vti-
6 litatem Ecclesiæ, quod alij Canonici assistant confessionibus, Episcopus poterit illos quos magis idoneos iudicauerit assignare & isti lucrabuntur.

Pro Canonicis, Magistrali, & Lectore S. Scripturæ, diebus quibus legunt per totum, sic fatur Congregatio ad Episcopum Placentinum, *anno millesimo quinquentesimo septuagesimo, & refert.* Garzia, *vbi suprà, numero* 119. † *non debentur Lectori distributiones quotidianæ pro illis horis, quibus legit ex dispositione iuris communis*, Doctores, *post glossam vltimam, in cap. quia nonnulli, de Magistris*, quos dixit, *Sanctitas sua non loquitur respectu illius lectoris, qui legit in Ecclesia sua, vt facit iste de quo hic, tamen Sanct. D.N. Gregorius XIII.* † *audita relatione Congregat. ex gratia deberi eis voluit, non modo pro illis horis, vt si mane legunt pro horis matutinis & Missa solemni, sed etiam pro tota die & ita sæpius consultus respondit.* Hactenus ibi, quam declarationem ferè omnes Ecclesiæ admisere. 7 8

Sed an † cum matutinæ cum laudibus dicantur die anteriori ad Vesperam, an lector Scripturæ, & Magistralis prædicaturus die sequenti lucretur distributiones, ex vi huius declarationis, negant Garzia, *num.* 119. Bonacina, *quæst.* 5. *citata, punct.* 3. §. 3. Barbosa, *allegatio.* 56. *num.* 8. fundantur in quadam declaratione Cardinalium quam ad verbum refert Garzia, expressè id dicente; sed existimo satis rationabiliter posse introduci, quod etiam pro matutinis, & laudibus lucrentur absentes; quia † Lectores & Prædicatores magis indigent ad studendum tempore vespertino diei anterioris, & in declaratione præfata summus Pontifex dicit, quod pro tota die sint præsentes, at tota dies Officij Diuini etiam includit Matutinum, & Laudes, quod maximè verum tenet, si dicantur media nocte, vt dicuntur in multis Ecclesiis. 9 10

Non tamen † assentior Garziæ dicenti, quod præfata responsio Gregorij XIII. solum intelligitur habere vim in Ecclesiis, qui hanc gratiam petierint, & impetrarint, non vero indiscriminatim in omnibus, hoc inquam mihi non arridet, quia in hac responsione summus Pontifex, etsi vt responderet excitatus fuerit ab Episcopo Placentino, tamen responsio fuit vniuersalis, cum in omnibus Canonicis Magistralibus, & Sanctæ Scripturæ, eadem sit omnino ratio, quare † gratia facta vni, omnibus fit; fit enim gratia non Canonico huius Ecclesiæ, sed Canonico Magistrali, qui idem est, in omnibus Ecclesiis. Hæc enim gratia, non datur per modum priuilegij personalis, sed per modum priuilegij Magisterij, & dignitatis. 11 12

In aliquibus Ecclesiis inualuit consuetudo,

13 tudo, quod † Canonicus Magistralis prædicaturus in sua Ecclesia per octo dies fiat præsens, & lucretur distributiones ante sermonem, quod statutum est Compostellæ in quodam Concilio prouinciali, *act. 2. decreto* 39. dummodo assistat Missæ maiori, quam Ecclesiam multæ aliæ, sunt immediatæ, sed non arridet Garciæ *nu-*
14 *mero* 125. nec Palao §. 6. *numero* 2. sed † mihi consuetudo ista rationabilis videtur, quia in istis viris cum sint magnæ authoritatis, etsi sapientes & docti necessum, vt multum studium exerceant, & memoriæ mandent prædicanda, & sint expedi-
15 ti, vt pro æstimatioue sua pugnent, hoc etiam verum tenet, etiamsi sermonem sint habituri extra Ecclesiam suam, tamen ad capitulum ipsum quod processionaliter vadet ad aliquam statiouem, vt sæpius contingit.
16 Sed notandum, quod † Pœnitentiarius dum actu audit confessiones, etiam censetur præsens in choro, & processionibus, etiam quæ per vrbem fiunt, & exequiis defunctorum, quæ eo tempore fiunt quo ipse audit confessiones; sed non sufficit, quod sit in confessario, nisi realiter ipse confessiones audiat, ita Sacra Congregatio apud Garciam, *lib.* 5. *cap.* 3. *numero* 115. quam admittit Barbosa *in collectaneis ad Concilium sess.* 24. *cap.* 9. *de reformat. numero* 30. etsi contra senserit Moneta *part.* 2. *quæst.* 11. *num.* 65. idem pari modo dicen-
17 dum est, de lectore † sanctæ Scripturæ, dum actu legit, cum sit eadem ratio, sed Barbosa *in Apostolicis decisionibus collect.* 181. *numero* 14. dicit, quod si Pœnitentiarius celebret Missæ Sacrificium, aut recitet officium, vt opportunius auditui confessionum incumbat, sit præsens & lucratur, at *de Canonicis, cap.* 26. *num.* 20. contrarium dicit esse decisum à Congregatione, & reipsa certum est, vt dicunt Doctor Salazar de Mendoza *in libello de institutione Canonicat. pœnitentiariæ*, quam ipse habebat, §. 6. & alij quos ibi citat, quare prior locus mendosus est, existimo etiam contra ip-
18 sum Barbosam, quod † si Pœnitentiarius in alia Ecclesia, quam sua audiat confessiones, non lucratur distributiones; secus vero si aliqui confessionem in propria Ecclesia incepit & incidens in morbum
19 vocet pœnitentiarium, dum in domo infirmi ipsum audit, & Sacramentum Pœnitentiæ illi impertitur, lucratur & præsens est.
20 De capitulo, an † si temporibus designatis ad diuina celebranda & ipsum celebretur, Capitulares illi interessentes distributiones quotidianas possint lucrari, de obligatione assistendi Capitulis dixi *tomo* 2. *Morali. tractat.* 12. *numero* 1446. *&* 1464.
Hîc tamen aliqua addenda † circa Cano- 21
nicos Capitulares Ecclesiarum siue Cathedralium siue Collegiatarum insignium, vt videamus an possint distributiones quotidianas lucrari, & quidem SS. D. D. Clemens Papa VIII. Breue edidit *anno* 1601. *die* 18. *Ianuarij*, *& Pontificatus sui anno* 9.
quod licet in Hispania non fuerit recep- 22
tum, vt testantur Garcia, *num.* 558. tamen quia ius naturale diuinum enucleat, & eius fundamenta ponit, vt licitè Capitula Ecclesiarũ tempore destinato ad diuina non celebrentur hîc eius verba (quibus confirmantur verba declarationis Cardinaliũ factæ ad petitionem Nicolai Garcia quam dicit *num.* 560. authenticam apud se habere) non piget & hîc transcribere, sic enim lo-
quitur † *Clemens Papa VIII. ad perpet. rei* 23
memo. decet Romanum Pontificem in his authoritatem suam interponere, per quæ diuini cultus manutentioni opportunè consulitur, prout in Domino salubriter conspicitur expedire, cum igitur qui de altari viuunt eos altari inseruire oporteat, deceatque illos diuino cultui prius quam temporalibus negotiis vacare, Nos, quibus nuper innotuit in Visbonen. & aliis forsan Cathedralibus, seu Metropolitanis Ecclesiis, interdum capitula Congregationes, tractatus, & actus Capitulares per Canonicos, & Capitulum earum Ecclesiarum eo temporis spatio, quo diuina officia, & Missa maior celebratur fieri solere cum non modica diuini cultus diminutione; huic incommodo quantum possumus occurrere volentes ex voto venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium super sacris ritibus & caremoniis deputatorum, harum serie declaramus Capitula, Congregationes, &c. per Canonicos Metropolitanarum Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum, peractis diuinis officiis & præsertim Missa maiori, ne diuinus cultus propter Ministrorum substractionem, minuatur habendos esse, quod si dum missa, aut alia diuina officia celebrantur, aut hora canonica recitantur Capitula habere voluerint, nisi fortè euidens aliqua & vrgens necessitas, sed postulauerit eius hora in qua id commiserint quotidianas distributiones minimè lucrari debere, &c.
Quibus se confirmauit Sacra Congregatio Concilij, cuius declaratio authentica est apud Garciam *vbi supra*, dicens & respondens ad interrogationem ipsius Gar-
ciæ, † *Congregationes huiusmodi Capitula-* 24
res habendas non esse, eo tempore, quo diuina officia celebrantur, nisi causa aliqua vrgens eas in aliud tempus differre non poterit, quod si hæ Congregationes absque causæ
prædi

prædicta tempore celebrationis diuinorum habita fuerint Canonicum iure ab his, vt Choro interfit habere potest, nec propterea esse multandum. Hæc ibi, idem determinauerat, Sacra Congregatio Concilij 1. *Febr. anno.* 1593. vt refert, Sellius, *in selectis, cap.* 35 *num.* 30. & Sacrorum rituum Congregatio, *die.* 17. *Nou* 1600. *& in vna Eguitan. die* 10. *Iuny* 1602. quam refert Lezana, *tom.* 2. *qq. Reg c.* 12. *n.* 5. vnde Concilij Sacra Congregatio consulto
25 Vrbano VIII. *anno* 1632. *die.* 6. *Marty in vna Orelian.* declarauit, † quod *Episcopus sine adiunctis coniudicibus potest multare Canonicos habentes capitulum tempore Diuinorum Officiorum extra casum vrgentem.*

Ex quibus omnibus claret Capitulares,
26 † qui tempore Diuinorum Officiorum assistunt capitularibus actibus, & omittunt interesse choro, non lucrantur distributiones; vnde Capitularis assistentia (nisi sit vrgens necessitas) non est causa sufficiens ad excusandum, quia non cedit in Ecclesiæ vtilitatem, sed in damnum Diuini Officij, & seruitij altaris, vt dicit Clemens VIII. *in suo breui*, & inuertit ordinem naturalem præponendo negotia temporalia diuino cultui, qui valde diminutè fit deficientibus Canonicis in Sacris à Choro.

Quæ ratio ita mihi est vrgens vt existi-
27 mem † nullam consuetudinem in contrarium introduci posse, quia rationabilis non est; quamuis enim breue Clementinum & declarationes Cardinalium, quantum ad ius positiuum quod inducunt, non essent receptæ, tamen quantum ad ius diuinum naturale, quod enucleant non possunt reiici,
28 sed admitti necessatio debent; quando cum materia legis humanæ in ordinatiuenem contra ius naturæ aut diuinum continet, semper prohibita censetur, quamuis prout proposita à legislatore humano non inferat obligationem specialem, quia licet lex humana non loquatur nisi à populo acceptetur, tamen loquitur ius diuinum naturale, quod videlicet non omittantur diuina propter humana, quando non vrget
29 necessitas; cum enim † Pontifex, & Sacra Congregatio non solum prohibeant celebrationem Capitularium actuum tempore celebrationis diuinorum, sed illam reprobent tanquam iniquam, & irrationabilem,
30 & vt peruersiuam ordinis iuris diuini, & naturalis, contra quod nulla præualet rationabilis consuetudo, etiamsi immemorialis sit, vt tenet Couarr. *lib.* 3. *variarum. cap.* 13.
31 *num.* 5. *vers. ex quibus*, docens quod † *quotiescumque consuetudo à lege vt iniqua & irrationalis damnatur, ac reprobatur, tunc damnata eodem pacto censebitur quæuis consuetudo etiam immemorialis centenariaque*, & infrà, *& fortasse vbi lex præterita consuetudini etiam immemoriali derogat, etiam futuris immemorabilibus derogare censebitur, ex eo quod non solent leges nouæ immemorabilibus con- 35 suetudinibus derogare, nisi quoties irrationabiles visæ legislatoribus fuere*, hæc ille.

SVBRESOLVT. XIII.

De aliis excusationibus à residentia in Choro, vt lucrentur distributiones?

SVMMARIVM.

1. *Causæ quibus Canonici & Prebendati excusantur ne amittant distributiones, afferuntur.*

HVcusque causas excusantes in iure expressas ab interessentia Chori, vt quis possit lucrari quotidianas distributiones summatim enucleauimus, aliæ supersunt enucleandæ, quibus † Canonici & Præben- 1 dari excusari valent, ne amittant distributiones præfatas. Prima, consuetudo. Secunda, priuilegium Papæ. Tertia, statutum alicuius Ecclesiæ, & de his sigillatim, & breuiter est agendum, & vt in superioribus solum specialia disputabo.

§. I.

De consuetudine?

SVMMARIVM.

1. *Non licet vigore cuiuslibet statuti aut consuetudinis vltra tres menses ab Ecclesiis abesse, ex Conc. Trid.*
2. *De qua consuetudine loquatur Concilium.*
3. *An immemorialis consuetudo non excuset à residentia, in Cathedralibus & Collegiatis insignibus.*
4. *Immemorialis consuetudo an non comprehendatur in reuocatione consuetudinis; etiam dictione vniuersali, & numero* 5. *&* 6.
7. *Residentia Canonicorum in choro ad lucrandum fructus & distributiones an sit de iure naturæ.*
8. *An leges nouæ non soleant immemorialibus consuetudinibus derogare, nisi quoties irrationabiles visæ sunt legislatoribus, & num.* 9.
10. *Non excludi immemorialem consuetudinem existimat Palao.*
11. *Consuetudo immemorialis præsumitur ex fundatione, vel priuilegio, aliove iusto titulo dimanare.*
12. *In multis Ecclesiis dignitates non obligantur ad residendum per spatium nouem mensium, & n.* 13.

14. *Authoris mens affertur. & n. 15.*
16. *Concilium immemorialem consuetudinem exclusit iuxta Cardinalium declarationes.*
17. *Quæ Cardinalium declarationes non sint recepta in Hispania.*
18. *An quando Legislator reprobat aliquam consuetudinem tanquam iniquam & irrationabilem etiam deroget immemorialem.*
19. *An Legislator nunquam præsumatur reprobare consuetudinem tanquam iniquam nisi id exprimat. & n. 20.*
21. *An vbi sunt Cardinalium declarationes recepta, illis sit omnino obediendum.*
22. *Cum residentia sit de iure natura, non est de iure natura quod dignitas resideat nouem mensibus. & n. 23.*
24. *An consuetudo possit abrogare legem cuiuscumque humani Legislatoris. & n. 25*
26. *An nequeat Legislator humanus legem statuere ea conditione, vt nunquam contra ipsam valeat consuetudo derogare.*
27. *Princeps an non possit facere quod lex sua semper & omni tempore sit vtilis Republica, & de materia possibili.*
28. *Licet Legislator aliquam consuetudinem abroget, quia irrationabilis & nociua Reipublica, & bono communi, in qua derogatione etiam comprehendatur consuetudo immemorialis.*
29. *Multorum Authorum sententiæ afferũtur.*
30. *Bonifacij VIII. opinio.*
31. *An possit subesse ratio sufficiens, vt consuetudo introducatur ex nouis circunstantiis superuenientibus, ex quibus materia consuetudinis cohonestatur.*
32. *Quando lex prohibet & reprobat consuetudinem solum intelligitur de consuetudine qua non habet iustum motiuum, ex Bonacina.*
33. *Consuetudo quæ legem Ecclesiasticam derogat ex quo dicatur irrationalis.*
34. *Quæ materia intra rationis æquitatem possit concludi, & n. 35.*
36. *An consuetudo rationabilis debeat respicere rationis honestatem.*
37. *Quæ consuetudo irrationabilis dicatur.*
38. *Sanchez & aliorum sententia.*
39. *Consuetudo irrationabilis est, quæ est contra ius diuinum, aut naturale, ex Sanchez & aliis.*
40. *Quod Canonicus aut dignitas alicuius Ecclesiæ Cathedralis, aut Collegiatæ insignis habentes sufficientes prouentus omnino non resideant, introduci nequit.*
41. *Authoris mens adducitur.*

1 QVamuis Sacrum Concilium Tridentinum, *sess. 24. cap. 12. vers. hortatur.* dicat, *quod non liceat vigore cuiuslibet statuti aut consuetudinis, vltra tres menses ab eisdem Ecclesiis abesse*, quibus verbis omne statutum, & consuetudinem derogat, secundum quam Præbendati fructus, & distributiones quotidianas lucrabantur, etiamsi absentes essenr, vltra præfatos tres menses tamen sunt plura notatu digna circa hoc decretum, quæ non grauabor hîc examinare; prius tamen aliqua sunt necessario prælibanda.

Primum est, quod Concilium † loquitur 2
de consuetudine immemoriali Garcia, *de
beneficiis, p. 3. cap. 2. à num. 197.* quod pro-
batur multis Cardinalium declarationibus
datis circa præfatum *capus 12.* prima est
S. D. N. Gregorij XIII. ex sententia Con-
gregationis declarauit, † *Immemorialem con-* 3
*suetudinem non excusare à residentia, in Ca-
thedralibus & Collegiatis insignibus*, &c. se-
cunda est data Episcopo Segobien. *vndeci-
ma die Iulij 1590. de residentia Canonicorum
& dignitatum Congregatio respondit sublatam
esse ex decreto Concilij cap. 12. sect. 24.*

Secũdo probatur *ex Rota in vna Spalenti.
Iurisdictio. 25. Maij 1565. coram D. Orano*,
vbi doctrinam DD. quod † immemorialis 4
non comprehenditur in reuocatione con-
suetudinis, etiam dictione vniuersali, (quæ
est communis sententia & declarauit Sacra
Congregatio 4. *Maij anno* 1575. vt refert
Bellarminus, *in notis ad Trident. sess. 22. cap. 7.
littera S. & sess. 24. littera Z.* quam sequitur
Rota *in vna Placenti. Canonic. die 25. Maij
1612. apud Farinacium tom. 2. decis. 286. n. 1.*) 5
hanc inquam doctrinam, Rota *coram Ora-
no, limitat duobus modis, primo quando tolli-
tur consuetudo tanquam irrationabilis, & sic
procedit quod tradit Antonius Gabriel, de præ-
scriptionibus conc. 1. à n. 27 secundo quãdo eadẽ
ratio militat in immemoriali*, ex Couarr. hæc
ibi, atqui quamuis in Concilio solum pona- 6
tur clausula vniuersalis derogatoria cõsue-
tudine, & non faciat mentionem immemo-
rialis; nihilominus Greg. XIII. & Congrega-
tio declarant, quod ex decreto Concilij ex-
cluditur immemorialis, ergo ideo est, quia
declarat talẽ consuetudinem esse irrationa-
lẽ. Vnde data opera eadem Congreg. *die 27.
Septemb. anno* 1575. quamuis Concil. *sess. 24.
c. 10.* derogat consuetudinẽ declarat ibi Cõ-
cil. nõ derogare consuetudinẽ immemoria-
lẽ quãuis omnem consuetudinẽ excluserit.

Tertiò, quia † residentia, Canonicorũ in 7
choro ad lucrandũ fructus, & distributiones
est de iure naturæ, quod ius nullus nisi Sum.
Pont potest iuridicè declarare, & Conci-
lium generale similiter, & tam Pontifex
quam Concilium solum ad tres menses in
anno absentiam concesserunt, nulla imme-
morialis subsistere quit, quia opposita
iuri naturæ, vt enim aiebat egregiè Couar.

lib. 3.

lib.3.variarum cap.13.num.5.vers.ex quibus idem erit, † *non solent leges noua immemo-*
8 *rabilibus consuetudinibus derogare, nisi quoties irrationabiles visæ sunt Legislatoribus*, nisi enim consuetudo non residendi vltra tres menses à choro irrationalis esset non
9 ex eo quod consuetudo absolutè est derogata, Congregatio declararet etiam esse derogatam immemorialem.

Sed in contrarium obiicit Palao *punct.9.*
10 *§.12.num.1.* existimans † non excludi immemorialem consuetudinem, quia (inquit) absentia vltra tres menses non est per se turpis, & inhonesta, & ita non censetur reuocata, si consuetudine immemoriali sit firmata & stabilita. Secundò, quia
11 † consuetudo immemorialis præsumitur ex fundatione, vel priuilegio aliove iusto titulo dimanare, at reuocans consuetudinem non censetur reuocare priuilegia & fundationes, ita tenent Menochius *consil. 90.num. 65. & cons. 402. num. 9.* Mancinus *de horis quæst. 65. num. 9.* Bonacina reputat probabile, *quæst. 5. citata punct. 6. num. 6. vers. verum*, Puteus *decis. 52. &* 205. & sic in multis Ecclesiis Hispaniæ, vt
12 in Toletana, & aliis dignitates non obligantur ad residendum per spatium nouem mensium, quia allegant immemorialem,
13 etsi Concilium immemorialem exclusit, dicunt non fuisse admissum quantum ad hoc responsum & declarationem Cardinalium, ad quas nihil respondet Palao.

Ego vero † fateor punctum hoc esse dif-
14 ficillimum, quia fundamenta primæ sententiæ valdè firma sunt & fundamenta secundæ non sunt debilia, maximè, quod desumitur à consuetudine Ecclesiæ Hispanicæ, quæ apud me magni ponderis est, non enim possum in animum inducere, quod tam sanctarum Ecclesiarum Capitula, vbi sunt homines potentes virtute, & litteris
15 viri famosi, quod si hoc esset contra Concilium Tridentinum, quod in tota Hispania complectitur, veneratur, & colitur in praxi retinerent, & quod Summus Pontifex, qui hoc non ignorat, nisi esset iustus titulus id permitteret obseruari? quare exi-
16 stimo primum † Concilium immemorialem consuetudinem, etiam exclusisse iuxta declarationes Cardinalium adductas, quæ cum apertissimè id declarent non potest
17 quis id negare. Existimo primum † declarationes Cardinalium adductas non esse receptas in Hispania, sed solum Concilium vt iacet in quo non exprimitur consuetudo immemorialis, & ea quæ derogatur non ideo derogatur, quia irrationalis sit; sed quia est contra *cap. consuetudinem, de Cleric. non resident.* & quia magis conuenit cultui diuino assistentia in choro, Canonicorum & dignitatum. Existimo tertiò, quod quando † Legislator reprobat ali- 18
quam consuetudinem, tanquam iniquam & irrationabilem etiam derogat consuetudinem illam, etsi sit immemorialis, quia eius iniquitatem non aufert immemorialitas, etiamsi sit centenaria, quia iniquitas nunquam præscribitur, ita Couarr. *vbi supra*; existimo quartò, quod † Legislator 19
nunquam præsumitur reprobare consuetudinem tanquam iniquam, nisi id exprimat, quia nunquam præsumitur iniquitas, quando factum, aut verba id non exprimunt; vnde cum Trident. non exprimat consuetudinem non residendi vltra tres menses derogari, quia est iniqua ex verbis Concilii immemorialem non esse derogatam, nisi id declarasset Sacra Congregatio cumque vllæ declarationes non sint receptæ in Hispania, consequitur, quod digni- 20
tates, etsi non resideant per nouem menses illis fauet consuetudo immemorialis iustè percipiunt fructus & alia emolumenta.

Ex quibus constat ad fundamenta primæ sententiæ, † ad declarationes Cardi- 21
nalium iam diximus, quare vbi sunt receptæ illis omnino obediendum, ad secundum respondeo optimam continere doctrinam & aliis vsibus valdè vtilem, tamen cum declarationes præfatæ non sint receptæ in Hispania; non est receptum fundamentum ibi relatum, quod hæc consuetudo sit contra residentiam, quæ est de iure naturæ, vt vidimus in superioribus, † quis- 22
uis enim residentia sit de iure naturæ, tamen non est de iure naturæ, quod dignitas resideat nouem mensibus, sicut enim in sua fundatione potest institui, quod solum resideat per duos menses, ita potest esse, consuetudine immemoriali, ex qua totidem diebus teneantur dumtaxat in choro interesse, & sic constat ad secundum, quid sit respondendum.

Secundum, quod prælibandum est, quod † consuetudo potest abrogare legem, cu- 23
iuscunque humani Legislatoris, etiamsi lex prohibeat, & deroget consuetudinem contrariam; lex enim ista derogat quancumque consuetudinem generalem antecedentem, & contrariam legi *cap. vt animarum. 1. de constitutio. in 6.* tamen consuetudo subsequens legem ipsam, legem etiamsi 25
ista dicat, quod abrogat quamcunque consuetudinem, nam intelligitur de antecedenti, non de subsequenti, ita Legionensis *de matrimon. lib. 6. cap. 6. num. 19.* 26
Palao *tom. 1. tractat. 3. disputat. 3. punct. 4. §. 2. numer. 7.* Vuigers. *12. quæst. 97. articul. 3. num. 43.* Suarez *lib. de legibus cap. 7. num. 2. & cap. 19. num. 18.* Salas *disput. 19. sect. 7.*

sect.7.n.71. Bandelus *lib.5. de lege. disp.47.*
26 imò † nequit legislator humanus legem statuere ea conditione, vt nunquam contra ipsam valeat consuetudo derogare, ratio sumitur ex D. Thom. 12. *quaest.97. art.3.* quia
27 † Princeps non potest facere, quod lex sua semper & omni tempore sit vtilis Reipub. & de materia possibili atque ita nequit facere, quod consuetudo non vincat legem, ipsámque deroget, quia inducit maiorem vtilitatem.

28 Imo addo, quod † licet legislator aliquam consuetudinem abroget, quia irrationabilis est, & nociua Reip. & bono communi in qua derogatione, etiam comprehenditur consuetudo immemorialis; hoc intelligitur attentis circumstantiis, in quibus declaratur consuetudo nociua & irrationabilis, nam istis mutatis potest consuetudo non esse nociua, quia contra ius diuinum, sed vel propter indecentiam, incommoditatem magnam populi, ob pericula, & alia incommoda, quæ omnia successu temporis mutari
29 possunt † ita Legionens. *n.9.* Suarez *cap.19. num.14.* Sanchez *l.7. de Matrim. disp.4. n.14.* Azor. *tom.1. lib.5. cap.17. quaest.20.* non enim semper quia nociua positiuè, sed quia Reip. & Ecclesiæ non censetur conueniens.

Ex quo addo contra Bonacinam, *vbi infrà n.3.* quod etiam si lex non solum deroget consuetudinem, sed etiam eam reprobet,
30 † vt facit Bonifacius VIII. *cap. vnico de Cleric. non resident.* consuetudinem percipiendi distributiones quotidianas à non residentibus; advsque potest induci consuetudo in contrarium; quod lucrentur ab absentibus, quia non eo ipso quod reprobatur consuetudo, declaratur irrationabilis contra ius na-
31 turæ, aut diuinum, quare † potest subesse ratio sufficiens, vt consuetudo introducatur ex nouis circumstantiis superuenientibus ex quibus materia consuetudinis cohonestatur, & materia legis, vt aliis circumstantiis lata, his & minimè in hoc casu speciali redditur minus vtilis, & sic contra ipsam valet introduci consuetudo, quare, vt ipsemet
32 Bonacina *num.4.* dicit quod quando † lex prohibet & reprobat consuetudinem solum intelligitur de consuetudine quæ non habet iustum motiuum, sed intrinsecam habet malitiam, & sic prohibitio solum excludit consuetudinem futuram circa materiam indecentem.

33 Tertium prælibandum, est † consuetudinem, quæ legem Ecclesiasticam derogat, non ex eo dicitur rationalem, quia actibus peccaminosis introducatur alias cum consuetudo actibus contra legem factis introducatur & actus contra legem turpes sint & peccata, omnis consuetudo irrationalis esset, & nulla rationabilis, quod dici nequit; quare consuetudo rationalis tunc est, quando actus quibus introducitur seclusa lege quam intendunt derogare versantur circa materiam, alias nulla lege naturali, aut diuina prohibitum † potéstque materia illa in- 34
tra rationis æquitatem concludi, aut lege, aut statuto derogante legem, aut priuilegio honesto Principis, quo quis à lege illa eximatur, si enim vtilitas resplendens in materia consuetudinis, quæ opposita est vtilitati, quæ resplendebat in materia legis, quæ de- 35
rogatur, nequit intra rationis naturalis cancellos concludi, lege derogante aut priuilegio eximente, aut statuto disponente, nequit etiam esse materia consuetudinis derogantis, aut inducentis nouam obligationem oppositam obligationi legis priori, consuetudo enim † rationabilis, sicut, & lex debet res- 36
picere honestatem rationis, quæ vtilis sit bono communi secundum se, quamuis actus, quibus introducitur ex obiecto proximo, non habeant honestatem cum sit prohibitum; & ideo malum, quamuis secundum se malum non sit. Vnde † consuetudo 37
irrationalis est, quæ respicit materiam, quæ secundum se vtilitatem attentis circumstantiis obiectiuis, nequit intra rationis & honestatis metas concludi, aliqua lege aut priuilegio, aut statuto, vnde etsi accedat Principis tacitus consensus, nequit habere vim legis, sicut habet consuetudo rationalis.

Hæc doctrina & si nō ita enucleata docetur communiter, ita † Sanch. *de matrimonio,* 38
lib.7. disp.14. à n.14. Suar. *lib.7. de leg. cap.18.* Granad. *1.2. tract.7. p.2. disp.5. 1. sect.1. num.2.* Legionens. *lib.6. de matrim. cap.5. num.2.* Bandel. *vbi supra.* Salas *sect.18. disp.19. cit.* & me iudice idem senserunt Gerson. *3. p. de vita spirit. lect.4. coroll.13.* Gabriel. *in.4. distinct.42. quaest.1. art.3. dub.6.* Nauarr. *lib. consil. tit. de censibus* (in meis) *consil.7. n.3. in nouis. conf.3. num.3.* dum dicunt † illam consuetudinem 39
solum dici irrationabilem, quæ est contra ius diuinum aut naturale, per ius naturale intelligentes rationis naturalis æquitatem. Ex quo fit, quod consuetudine introduci nequit, quod animarum Pastores absint à suis Ecclesiis, quia hoc, vt vidimus est contra ius diuinum, & naturale contra quod consuetudo omnino irrationalis est, iniqua, & nociua ouibus, similiter introduci nequit, quod † Canonicus aut Dignitas alicuius 40
Ecclesiæ Cathedralis, aut Collegiatæ insignis habentes sufficientes pronentus omnino non resideant, & tanquam præsentes choro omnes fructus, & prouentus percipiant, quia ex iure naturæ beneficium datur propter officium in choro persoluendum, & sic absentia omnimoda à choro introduci nequit, quæ rationalis sit, sed erit omnino irrationalis

irrationalis, quantum vero temporis sit requisitum, vt consuetudo sit introducta, & faciat materiam, quam respicit, liberam ab obligatione legis contrariæ non est hîc disputandum legatur Castro Palao *tom.1. tr.3.*
4 *disp.3.punct.2.§.2.n.9.* vnum aduerto † quod dicendis valde conducit, si consuetudo est iam introducta; & exurgit dubium an sit rationabilis & bono communi aut non contraria, aut vtilis, standum est pro consuetudine; si tamen consuetudo expresse reprobetur à lege, & dubitetur de consuetudinis æquitate standum est pro lege, quæ est in possessione honestatis suæ, quæ cum sit clara ab honestate dubia nequit vinci, vt optimè Salas & Castro Palao §.1.n.2.& communis sententia.

§. II.

Ponitur regula generalis circa excusationem ex consuetudine.

SVMMARIVM.

1. *Consuetudo introducta post Concilium Tridentinum de lucrandis distributionibus quotidianis, an sit maioris vacationis quam trium mensium.*
2. *Consuetudine stante Canonicus potest lucrari distributiones quotidianas, ex Garzia.*
3. *An stante consuetudine missus Canonicus ad negotium Ecclesiæ possit lucrari distributiones quotidianas.*

INsertur hæc regula tanquam morale principium in hac materia de distributionibus quotidianis lucrandis in absentia à choro, *et-*
1 *si † consuetudo introducta post Concilium Tridentinum de lucrandis distributionibus quotidianis præfatis sit vacationis maioris quam triū mensium, si tamen sit ex rationabili causa sic iudicata prudentum arbitrio valida erit & legitima, quæ semper præsumitur talis, si Prælatis videntibus & non contradicentibus obseruetur.* Ita tenent & defendunt præfatam regulam & principium, loquentes in hac materia Couarr.*lib.3.variar.cap.13.num.6.* Garz.*p.3. de benef.cap.2.num.*348.Carol.Macin.*de horis cap.71.num.*41 Bonacin.*quæst.5.punct.6. n.4.* Vasq.*de benef.cap.4.§.3.dub.1. num.*4. Duen. *Regul.* 206. *limit.* 1. Hojed. *de incompatibil. cap.*17. *num.*10. & constat ex declarationibus Card. quas adducit Garz. *an.* 361. vbi
2 stante consuetudine dicit, quod † Canonicus potest lucrari distributiones quotidianas huius principij, & regulæ ratio est, quia ex *dictis notat.*3. constat, quod consuetudo potest legem abrogare, etiamsi lex dicat non obstantibus consuetudinibus, &c. quare si-
3 cut vt ait Congregatio † stante consuetudine missus Canonicus ad negotium Ecclesiæ potest lucrari distributiones quotidianas. *cap.vnic.de Cleric. non resident.* si adsit similis consuetudo, in aliis casibus pariter etiam excusabit ab interessentia, & lucrabuntur præfatæ distributiones.

§. III.

Subresolutiones ampliantes regulam præfatam.

Regula adducta valdè vtilis est, continet enim sub se varios casus, qui extricandi sunt ad conscientiæ securitatem.

SVBRESOLVT. I.

Licet ex consuetudine abesse vltra tres menses.

SVMMARIVM.

1. *An ex consuetudine liceat abesse plus quam per tres menses.*
2. *Canonicus etiam ex vi consuetudinis immemorialis non potest lucrari distributiones quotidianas tribus mensibus recreationis à Concilio concessis, ex Congreg. apud Garziam.*
3. *An contra naturam rei non possit esse consuetudo etiam immemorialis.& n.4.*
5. *An distributiones ex natura rei solum debeantur realiter præsentibus.*
6. *Distributiones quotidianæ an dentur præsentibus, siue realiter siue fictione iuris.*

EX hac Regula plures veniunt casus decidendi. Primus † ex consuetudine licere abesse plus quam per tres menses, vt 1
per quatuor, & illis lucrari distributiones, quia ex priuilegio licet, vt fit Alma Ecclesia Hispalensis, & sic etiam ex consuetudine, potest introduci, similiter tempore recreationis, quo sicut lucrantur fructus ex Tridentin. *sess.24. cap.12.* ob eandem rationem potest introduci consuetudo, vt eodem tempore lucretur distributiones, vt sic allecti efficacius, & alacrius, toto alio anni tempore choro assistant.

Quando enim Congregatio apud Garz. *num.*149. dicit, quod † Canonicus, etiam 2
vi consuetudinis immemorialis non posset lucrari distributiones quotidianas tribus mensibus recreationis à Concilio concessis, cuius videtur esse ratio, quia † contra natu- 3
ram rei non potest esse consuetudo etiam immemorialis, natura autem distributionum est quod dentur præsentibus, non absentibus, sicut licet contractus fiant ex voluntate humana tamen semel celebrati inducunt obligationem naturalem, contra quam nulla consuetudo potest præualere, hoc inquam (quod fuit multorum funda-

mentum vt tenerent contrarium) non ob-
4 stat, quia Congregatio intelligitur de consuetudine introducta sine causa rationabili, vt *suprà* vidimus, ratio etiam quia nimium probet inefficax est, si enim veram doctrinam contineret, vtique nec infirmitas, nec necessitas, nec euidens Ecclesiæ vtilitas, sat essent vt lucrarentur distributiones, nec Pontifex posset permissiuè approbare causas istas, vt de facto approbat. *c. vnico. de Cle-*
5 *ric. non resident.* Etenim † distributiones ex natura rei solum debentur realiter præsentibus, cum omnes qui absint ex causis istis, absentes sint realiter, non potest introduci consuetudo, vt lucrētur distributiones quo-
6 tidianas, quare verum est quod † distributiones quotidianæ dantur præsentibus; siue realiter, siue fictione iuris, quam fictionem introducit vel lex scripta, aut priuilegium, aut consuetudo rationabilis; quare glossa, *ad præfatum c. vnic.* distinguit inter præsentem esse & interessentem esse, vnde præsentia potest introduci fictione iuris: secus interessentia, quia ista semper realis est.

SVBRESOLVT. II.

Quando potest introduci quod in absentia lucrentur fructus, potest introduci quod lucrentur distributiones?

SVMMARIVM.

1. *Quod introductum est lege, aut priuilegio, aut consuetudine, quod quis absens lucretur fructus, potest etiam introduci consuetudine quod lucretur distributiones quotidianas.*
2. *An studentes lucrentur distributiones quotidianas.*
3. *An si non adsit consuetudo possint lucrari distributiones quotidianas.*
4. *An possit consuetudine introduci, vt Canonici alliciantur ad assistendum officio nocturno.*

1 DEinde ex hac Doctrina infertur, quod † semper quod introductum est lege, aut priuilegio, aut consuetudine, quod quis absens lucretur fructus, potest etiam introduci consuetudine, quod lucretur distributiones quotidianas, quia causa, quæ honestat lucrum fructuum in absentia potest honestare lucrum distributionum, & intro-
2 duci potest quod † illas lucrentur studentes, inseruientes summo Pontifici, aut suo Ordinario, visitantes suam iurisdictionem, ita Couarr. *nu.* 5. & alij, potest etiam introduci consuetudine, vt quis lucretur has distributiones, etiamsi dum celebrantur diuina ipse vel sacrum faciat, vel confessiones audiat, sic enim & excitantur Canonici ad missandum & Ecclesia specialē habet splendorem, tum ex multitudine Missarum, tum ex frequentia confessionum, ita Garzia, *c. 2. citato, n.* 333. *&* 348. † si vero non absit con- 3
suetudo, eas non lucrabitur, nisi ad hoc munus exequendum mittantur à Superiore, vt declarauit Congreg. apud Garziam, *n.* 401.

Potest consuetudine introduci, vt † Canonici alliciantur ad assistendum officio 4
nocturno, quod perficitur matutinis & laudibus, quod tot distributiones illi dentur ac illis, qui omnibus aliis horis intersunt. Ita Azor. 1. *p. lib.* 7. *c.* 7. *q.* 6. Bonac. *punct.* 6. *nu.* 14. non tamen ex hac consuetudine eximitur talis Canonicus ab assistentia aliarum horarum, sed si assistat lucrabitur, secus vero si non assistat.

SVBRESOLVT. III.

Potest introduci quod fructus primi anni dentur hæredibus defunctis?

SVMMARIVM.

1. *An possit introduci quod fructus primi anni applicentur hæredibus Canonici defuncti, dentur etiam distributiones.*
2. *Authoris mens adducitur.*

INfertur etiam, quod sicut † potest intro- 1
duci fructus primi anni applicandos esse hæredibus Canonici defuncti, vt constat, *ex extrau. suscepti Regiminis, de elect. inter comm.* ita quod dentur etiam distributiones, subest enim causa honesta, vt Canonicus recens hanc exerceat in suum antecessorem misericordiam, ita Azor. *q.* 5. Bonac. *num.* 12. sed † ego hoc intelligo, si Canonicus recens ha- 2
beat ad victum, & vestitum ex patrimonio, aut aliis beneficiis; si tamen non habeat, vnde viuat, consuetudo est iniqua cum charitas bene ordinata incipiat à se nec decens est, quod Canonicus aliis minus decentibus exercitiis occupetur.

SVBRESOLVT. IV.

De diebus ad tonsuram.

SVMMARIVM.

1. *An Tonsura non sit sufficiens causa vt Canon. lucretur distributiones quotidianas.*
2. *Martini Nauarri sententia affertur.*
3. *Aliud est verum esse causam absentia, aliud quod sit verum impedimentum.*

DE diebus ad tondendam barbam, Castro Palao, §. 12. *citato, nu.* 18. Garzia, *n.* 245.

1 n.245. Mone. 2.p.q. 13.n.45. negat † esse sufficientem causam vt Canonicus lucretur distributiones quotidianas, quia Barbæ rasio breui tempore perfici potest, absque chori absentia, & diuini cultus diminutione, possitque fieri extra tempus Diuinorum Officiorum. Sed ego non tam facilè damno consuetudinem hanc, quæ in multis Ecclesiis à viris timoratæ conscientiæ obseruatur &
2 eam † approbat Religiosissimus Martinus Nauarrus vir valde timoratæ conscientiæ, *de oratione, c.5.n.21.* vbi dicit, *se aliquando in contraria fuisse opinione, nunc autem altius cogitanti aquior videtur sententia, quod hac consuetudo sit rationabilis*, tum quia benignior; & parum nocens diuino cultui, dat tamen
3 doctrinam egregiam ibi, dicens quod † *aliud est veram esse causam absentiæ, aliud quod sit verum impedimentum; tamen ad introducendam consuetudinem, satis est veritas causæ honesta, quamuis non subsit verum impedimentum, cum possit alia hora barba radi, qua non sit impedimentum assistendi Choro.*

SVBRESOLVT. V.

An possit introduci, quod distributiones anniuersariorum dentur absentibus?

SVMMARIVM.

1. *An possit introduci consuetudine quod anniuersariorum distributiones absentibus dentur.*
2. *Qua voluntas ex iure natura exequi debeat.*
3. *An quicquid priuilegium Principis potest concedere, possit operari consuetudo.*
4. *An consuetudo legitimè introducta ab aliqua communitate, iuri tertij deroget, & vim legis obtineat.*
5. *Quid per modum aquiualentia detur.*
6. *Aliud est quod de facto non sit introducta consuetudo, aliud quod non subsit honesta causa vt introducatur & n.7.*

1 SEd † an possit introduci consuetudine quod distributiones, quæ ex testatorum voluntate solum dantur interessentibus, anniuersariis & missis, dentur etiam absentibus ex iusta & rationabili causa: negant Bonac. *punct.6.cit.n.8.* Castro Palao, *n.21.& alij*, quia licet distributiones quæ sunt deductæ, possit introduci consuetudo vt lucrentur ab absentibus, tamen istæ distributiones ex voluntate testatorum solum dantur præsen-
2 tibus, vnde cum † ex iure naturæ voluntas ista exequi debet, non potest consuetudo contra ius istud præualere, quia est irrationalis & iniqua, vnde in omnibus ferè Hispaniæ Ecclesiis vsus obtinuit, vt neque infirmis, neque in vtilitatem Ecclesiæ occupatis, neque alia quauis legitima causa impeditis diuidantur, sed solum interessentibus.

Sed non arridet opinio; nam, † quidquid 3
priuilegium Principis potest concedere, potest operari consuetudo, vt ipsi contrarij fatentur, neque enim Princeps potest aliquid contra ius naturale, aut diuinum, atqui multi, ex Papæ priuilegio lucrantes absentes distributiones has de quibus loquimur, vt Innocentius VIII. & Vrbanus VIII. concesserunt DD. Inquisitoribus, vt suprà monstraui, ergo & consuetudo; ex qua potest haberi interpretatio vltimæ voluntatis defuncti, consuetudo enim † legitimè intro- 4
ducta ab aliqua communitate iuri etiam Tertij derogat, & vim legis obtinet, *l. de quibus, leg. diuturna. D. de leg. cap. cum dilectus, & cap. finali, de consuetudine*, & latè Suarez, *li.7. de leg. cap. 18. ferè per totum*, quamuis enim in ferè omnibus Hispaniæ Ecclesiis sub nomine anniuersariorum, & manualium non sit introducta consuetudo, quod dentur istæ distributiones, tamen sub alio nomine dantur, † per modum *aquiualentia* eo ipso quod 5
ex iusta causa oriatur absentia, rursus quamuis neque hoc modo esset introducta consuetudo, sed † aliud est quod de facto non 6
sit introducta, aliud quod non subsit honesta causa, vt introducatur, sicut est, vt detur priuilegium, verum est quod iuxta dicta in superioribus si testator expressè, excludat absentes ex quacumque causa, quantumuis honesta & non obstante priuilegio, sicut neque priuilegium nihil tunc operatur, vt *suprà* dixi, ita nec consuetudo aliquid operabitur, nisi ex circumstantiis de nouo occurrentibus talis conditio posita à testatore in damnum notabile vergeret Ecclesiæ.

§. IV.

Subresolutiones limitantes Regulam.

SVBRESOLVT. VI.

Vtrum possit introduci quod distributiones non dentur infirmis & similibus?

SVMMARIVM.

1. *An quod infirmis dentur distributiones possit consuetudine introduci.*
2. *Bonifacij sententia adducitur.*
3. *Infirmis non debent dari distributiones quotidiana, ex Garzia.*

INfertur primò, posse introduci consuetudinem rationabilem, quod † neque in- 1
firmi, neque existentes in necessitate, aut pro vtilitate Ecclesiæ laborantes, si ab suis absint

absint Ecclesiis, & non intersint choro distributiones quotidianas non lucrentur. Subest enim rationabilis causa, ne cultus diuinus minuatur. Vnde etsi Bonifac. VIII.
2 *in cap. vnic. cit.* † dixerit huiusmodi infirmis, & aliis non interessentibus ex necessitate impediti; aut in vtilitatem Ecclesiæ occupati, quod dentur distributiones, cum hoc sit ius positiuum, contra ipsum potest introduci consuetudo, præter quam quod huiusmodi impeditis dentur distributiones, sed approbat consuetudinem illarum Ecclesiarum, in quibus ex honesta causa introductum est, vt infirmis, & aliis dentur. Ita
3 Garzia *num.* 361. vbi affert verba Concilij approbantis consuetudinem, quod infirmis non dentur distributiones quotidianæ. Dicit tamen Congregatio quod hæc consuetudo præscribitur spatio quadraginta annorum.

SVBRESOLVT. VII.

Vtrum possit introduci quod non sint assignatæ distributiones quotidianæ?

SVMMARIVM.

1. *An possit esse consuetudo in aliqua Ecclesia quod non sint distributiones dandæ huius qui intersunt diuinis.*
2. *An consuetudo introduci possit, aut fieri statutum à Papa confirmatum, quod distributiones non dentur interessentibus, sed applicentur fabricæ Ecclesiæ. & n. 3.*
4. *Quæ obligatio sit ex iustitia orta ex contractu, quo quis se obligat assistendi choro, etiamsi non sint distributiones sibi acquirendæ.*
5. *An supposito quod distributiones quotidianæ sint assignatæ (non consentientibus Canonicis) non possit introduci consuetudo perpetua quod distributiones istæ illis non dentur. & n. 6.*

INfertur secundò, Resolutio illius dubij,
4 an † possit esse consuetudo in aliqua Ecclesia quod non sint distributiones dandæ his, qui intersunt diuinis, breuiter dico primò, sicut potest fundari Ecclesia, vt ferè omnes Indiarum fundatæ sunt, quod omnes fructus præbendæ sint distributiones quotidianæ, ita potest fundari Ecclesia in qua non sint aliquæ distributiones, sed quod præbendæ habeant sufficientem grossam ad sustentandum Ministrum, qui tenebitur interesse diuinis, & si non intersit tenebitur restituere partem grossæ, iuxta taxationem prudentum.

Dico secundò, etiam si supposito quod
2 † distributiones quotidianæ sint assignatæ, & constitutæ, potest introduci consuetudo, aut fieri statutū à Papa confirmatum, quod istæ distributiones non dentur interessentibus, sed applicentur fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus, nec tunc diminuetur diuinus 3
cultus, sed omnes tenebuntur residere sub obligatione restituendi si non intersint, id quod correspondet horis in quibus abest à choro; nam consuetudo, ita introducta est ex consensu Canonicorum, qui consensus habet imbibitam obligationē assistendi choro, ne diuinus cultus minuatur, hæc autem † obligatio ex iustitia orta ex contractu, 4
quo, quis se obligat assistendi choro, etiam si non sint distributiones sibi acquirendæ, sed pauperibus erogandæ, aut fabricæ (quia pauper est) applicandæ.

Dico tertiò, supposito quod † distribu- 5
tiones quotidianæ sint assignatæ (non consentientibus Canonicis) non potest introduci consuetudo perpetua, quod distributiones istæ illis non dentur; ratio est, quia iure naturali & diuino est debitum stipendium laboranti, ex quo, qui altario seruit, de altario debetur stipendiū. Est enim hæc obligatio naturalis, quare nisi cedat, is cui 6
facta est obligatio, contra illam nequit introduci consuetudo, ita Tusch. *tom. 2. lit. D. conclus.* 514. *num.* 4. quidquid dicant Azor. *p. 2. lib. 7. cap. 7. quæst.* 5. Bonac. *punct. 6. n. 21:* quos sequitur Castr. Pal. *n.* 21. qui sine fundamento vrgenti contrarium defendunt.

SVBRESOLVT. VIII.

Vtrum Canonico possit concedi Iubilatio?

SVMMARIVM.

1. *An possit consuetudo introduci, quod Canonicus qui per quadraginta annos inseruit Ecclesiæ iubiletur, & in absentia lucretur fructus & distributiones quotidianas.*
2. *Castri Palai, Zenedi sententiæ adducuntur nec non Nauarri, & n. 3.*
4. *An qui inseruit per quadraginta annos valens sit viribus, & nulla infirmitate præpeditus, nequeat ex quacumque consuetudine, quæ rationabilis sit iubilari omnino à residentia in choro.*
5. *An possit pro aliquibus diebus & horis iubilari.*
6. *Spatium temporis non est institutum, vt quis absoluatur omnino ab obligatione naturali residendi. & n. 7.*

INfertur tertiò, quid dicendum est de iubileo absentiæ, † an possit consuetudo in- 1
troduci quod Canonicus qui per quadraginta annos inseruit Ecclesiæ iubiletur & etiam

etiam in absentia lucretur fructus & distributiones quotidianas? sicut septuagenario conceditur à multis qui ex consuetudine etiam in absentia lucratur præfatas distributiones, cum qui quadraginta annis inseruit senex ferè semper sit infirmus, & vale-
2 tudinarius, affirmant † Castro Palao *punct.9. §.12.num.9.* Zened. *in collect.ad.6.decret.collect.15.num.8.* argumento ex *lege, à muneribus, D.de muneribus*, in qua veterani milites iubilabantur, & ita consultus Gregor. XIII. à Congreg. Concilij respondit tolerandum esse statutum Ecclesiæ Compostellanæ, id determinans. Neque huius contrarium do-
3 cuit Nauarr. *cons 12.de cleric.non resident.* solum enim dicit quod non est aliquis Canon, qui ita determinet; aut lex ciuilis, & loquitur de consuetudine introducta post Concilium.

Hæc sententia est probabilis, sed existi-
4 mo, quod † si ille qui inseruit per quadraginta annos valens est viribus, & nulla infirmitate præpeditus, nequit ex quacumque consuetudine, quæ rationabilis sit iubilari omnino à residentia in choro, quæ est absolutè de iure naturali, quia Beneficium Canonicatus datur propter officium, quare si hoc potest bene exerceri, quia valens viribus, nequit aliqua consuetudo ab
5 hoc omnino releuare; potest tamen † pro aliquibus diebus, & horis iubilari qui quadragenario spatio inseruit Ecclesiæ, quod vero ex vi quadragenarij seruitij ex nulla consuetudine possit iubilari omnino mihi est indubitatum, nisi adsit alius titulus, vt magnæ senectutis, quæ ipsa est morbus, &
6 similis. Spatium enim † temporis non est iustus titulus, vt quis absoluatur omnino ab obligatione naturali residendi; quod motiuum adeo est vrgens quod nec Pontifex ex vi huius tituli solius possit Canonicum omnino à residentia releuare, ita vt lucraretur distributiones quotidianas. Sed de
7 hoc infra Resolutio..... iterum redibit sermo, & meum dictamen propalabo, id enim verum tenet, nisi Pontifex dispenset in radice residentiæ, quæ est de iure positiuo in Canonicis.

SVBRESOLVT. IX.

Vtrum Canonici Procuratores residentes Romæ & in vna Regia lucrentur distributiones?

SVMMARIVM.

1. *An consuetudine introduci possit, quod Procuratores Cleri Hispani, residentes pro negotiis eiusdem cleri in Congregationibus, in Curia Romana, & Philippica, lucrentur fructus, distributiones quotidianas, & alia emolumenta, quæ lucrantur præsentes.*
2. *Vt vtilitas faciat præsentes quid requiratur.*
3. *An possit consuetudine introduci, quod Vicarius, Prouisor, &c. lucrentur distributiones.*

INfertur quartò, an possit consuetudine introduci, quod † Procuratores cleri Hispani residentes pro negotiis eiusdem cleri 1
in congregationibus, in curia Romana & Philippicca, lucrentur fructus, distributiones quotidianas & alia emolumenta quæ lucrantur præsentes. Hæc omnia lucrari non posse ex iure communi certum est, sic Rota *in vna Calagurri. fructuum. 18. Martij 1583. coram Bubalo* quam refert Gonz. *vbi supra gloss.5. num. 262.* quare si ea lucrantur est ex breui Clementis VIII. *dato.28. Febr.* 1597. quia vt est communis sententia † vt 2
vtilitas faciat præsentes non sufficit, quod sit vtilitas totius Episcopatus aut ipsius Episcopi, sed debet esse vtilitas Ecclesiæ in speciali, vt tradit Rota citata ex Ioanne Andrea *ad cap.vnic.de cler. non resident. num. 3.* Dominico *ibi num.8.* Selua *de benef. quæst.6. casu 17.* potest tamen † introduci consuetu- 3
dine, quod omnes isti, Vicarius, Prouisor, Iudex Ecclesiæ, & similes officiales lucrentur distributiones, quia est causa honesta, inseruiunt enim toti Episcopatui, & etiam suæ Ecclesiæ Matrici, quamuis sub ratione vniuersali, & maior vtilitas cernitur in hoc quod inseruiat toti Episcopatui, quam si Ecclesiæ.

SVBRESOLVT. X.

Vtrum possit consuetudine introduci, quod quis per alium suppleat residentiam in choro?

SVMMARIVM.

1. *An possit consuetudine introduci quod quis per alium satisfaciat obligationi residendi in choro, & interessendi horis canonicis per alium.*
2. *Hoc in aliquibus Italiæ Ecclesiis esse introductum testatur Bonacina.*
3. *An damnum fiat cultui diuino cui non interest quod vnus potius quam alius infirmat, si sit eiusdem Ecclesiæ.*
4. *Cur non possit introduci quod substitutio fiat per ministrum aut sacerdotem alterius Ecclesiæ.*
5. *An non possit consuetudine introduci quod qui omnino non resideat in Ecclesia per se, sed per substitutum, & sic lucretur fructus.*
6. *Quãdonã coadiutor habeat ius ad beneficiũ.*

7. An

7. *An consuetudine introduci possit vt aliqua hebdomada vnus Canonicus non occupatus, & absolutus à residentia, pro alio substituatur. & num.* 8.
9. *Canonici omnes diuina per se, & non per substitutos debent obire officio ex Conc.*

INfertur quintò, an sicut ex priuilegio Pontificis coadiuti inseruiunt suam præ-
1 bendam per Coadiutores; † possit introduci consuetudine quod quis per alium satisfaciat obligationem residendi choro, & interessendi horis Canonicis per alium? affirmant Bonac. *vbi supra, num.* 17. Castro Palao *num.* 11. Petr. Nauar. *de restitutio. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 217. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 185. &
2 sic † testatur Bonacina in aliquibus Ecclesiis Italiæ esse introductum, post Concilium Trident. quod derogauit omnem consuetudinem, quæ erat ante ipsum, tum quia quod fiat residentia in choro personalis solum est de iure humano, quod potest derogari con-
3 suetudine, tum quia † non fit damnum cultiui diuino, cui non interest quod vnus potius quam alius inseruiat, si sit eiusdem Ecclesiæ, sed ego non video cur non possit
4 etiam introduci quod † hæc substitutio fiat per Ministrum, aut Sacerdotem alterius Ecclesiæ. Verum est, quod ex vi prioris consuetudinis non infertur secunda, quia cum sit contra ius strictè est interpretanda.

5 Sed ego existimo primò, † non posse consuetudine introduci, quod quis omnino non resideat in Ecclesia per se, sed per substitutum, & sit lucretur fructus, & distributiones, quia residentia ex vi Canonicatus est personalis, de iure naturæ quia habet personaliter beneficium requirens residentiam, & sic personaliter debet exercere officium requisitum, nisi Pontifex alteri det beneficium in Coadiutoriam cum futura
6 successione, tunc enim † coadiutor habet ius ad beneficium, & sic ex vi huius concessionis Pontificiæ coadiutus, & coadiutor non ponunt in nostrn, & sic coadiutus habet personalem residentiam ratione coadiutoris; est quando non datur Canonicatus in coadiutoriam coadiutor, & substitutus non habet ius ad beneficium, & sic non potest supplere residentiam personalem.

7 Existimo secundò, consuetudine introduci posse, vt aliqua hebdomada vnus Canonicus non occupatus, & absolutus à residentia, quia est intra dies vacationis, pro alio substituatur ita declarauit sacra Congregatio Concilij *die* 17. *Iulij* 1585. ad peti-
8 tionem Episcopi Abulens. & refert Garzia *cap.* 2. *citat. num.* 503. & sacra rituum Congreg. *die* 18. *May* 1602. & Zerola *in praxi*, 2. *p. verb. Canon.* §. 5. refert aliam declarationem circa idem *in vna Placentina, die* 25. *Iunij* 1570. vtramque nostram conclusionem tenet Garz. *num.* 459. & hinc est quod Concilium *sess.* 24. *cap.* 2. *vers. præterea.* præcipit Episcopis, & aliis Superioribus habentibus iurisdictionem in capitula, quod iurare, teneantur, *quod* † *Canonici omnes diuina per se,* 9
& non per substitutos obeant officia, quo stante præcepto nequit consuetudo introduci quod ego intelligo, iuxta *d.* 1. *conclus.*

SVBRESOLVT. XI.

Habens duos Canonicatus in diuersis Ecclesiis, non potest lucrari distributiones in Ecclesia in qua non residet.

SVMMARIVM.

1. *An non possit habens duos Canonicatus in duabus Ecclesiis acquirere ius percipiendi distributiones quotidianas illius Ecclesiæ in qua non residet.*
2. *Garzia & Ojeda mens adducitur. & numero* 3.
4. *An dum Canonicus lucratur fructus, distributiones lucretur. & n.* 5.
6. *An dispensatus in non residentia non lucretur fructus, nisi id expresiè concedat Pontifex in dispensatione, & n.* 5.

INfertur sextò, † non posse habentem 1
duos Canonicatus in duabus Ecclesiis acquirere ius percipiendi distributiones quotidianas illius Ecclesiæ in qua non residet, & si non interueniat consuetudo quæ rationalis non potest esse, ita Couarr. *lib.* 3. *variar. cap.* 13. *num.* 6 sed hîc nihil dicit de hac illatione, sed an debeatur duplex distributio ei qui est simul Archidiaconus, & Canonicus quare male citatur à Bonacina, sed
† eam tenet Garzia *c.* 2. *cit. num.* 343. *&* 185. 2
vnde sacra Congregatio dicit, quod debet residere, si sunt æquales in quo maluerit, nō potest tamē distributiones quotidianas, nisi illius in quo residet lucrari, bene tamen fructus eo ipso, quod Papa dispensauit quod duos Canonicatus haberet: idem tenet Ojeda *de incompatibili.* 1. *p. cap.* 17. *versic. & ita conclus.* nisi fructus Canonicatus con- 3
sistant omnes in distributionibus, & sciente Papa ita esse, nihilominus dispensauit, tunc
enim † sicut lucratur fructus, lucratur distri- 4
butiones vtriusque, sed non omnes illius in quo non residet, etiamsi non habeat alios fructus, sed aliqua pars ob alia onera, quæ habet Canonia illi potest tribui, vt pro recitando officio; dignus est operarius cibo suo; quare respectu istius habentes duos Canonicatus ex dispensatione, ille in quo non residet habet modum beneficij simplicis, quem constituit Papa implicitè dispen- 5
satione sua, sine qua implicat quod consue-

tudine

tudine introducatur, quod quis habeat duos Canonicatus Cathedralium, aut Collegiatarum insignium, quia isti ex sua fundatione requirunt residentiam personalem. Vnde notat optimè Rebuf. *in prax. tit. de dispen-*
6 *sat. in non resid. num. 22. & 60.* quod † dispensatus in non residendo non lucratur fructus, nisi id expressè concedat Pontifex in dispensatione: quæ si non exprimat, ad id deseruiet, vt propter absentiam non possit priuari præbenda: hinc est, quod si Canonicus fiat Religiosus, aut Episcopus Italiæ, qui
7 Romæ examinatur, etsi legitimè excusentur à residentia non tamen lucrantur fructus, sed neque priuari possunt.

RESOLVTIO IV.

De priuilegio excusante.

SVMMARIVM.

1. *Priuilegium Principis an sit priuata ipsius voluntaria determinatio.*
2. *An si aliquid contra ius commune non elargiatur princeps, propriè priuilegium non sit.*
3. *Priuilegium propriè, est propriè dispensatio.*
4. *An Priuilegium ad lucrandum fructus Canonia & quotidianas distributiones in absentia sit dispensatio, & exemptio à iure communi.*
5. *Quodnam priuilegium nullus possit concedere, contra, n. 6.*
7. *Ad quam dispensationem requiratur causa sufficiens.*
8. *An Pontifex non possit vltimas voluntates fidelium sine causa mutare & n. 9.*
10. *Authoris mens.*
11. *An non possit præscribi contra voluntatem testatoris requirentis residentiam in choro, & n. 12.*
13. *Castri Palai sententia.*
14. *Summus Pont. de facto concessit priuilegium tum Ecclesiarum Capitulis tum personis particularibus, vt in absentia personali lucretur fructus & distributiones quotidianas ex causis, quas ipse Pastor iudicauerit rationabiles, & n. 15.*
16. *Tribus mensibus vacationis alium adiunxit summus Pont.*
17. *Vndè Inquisitores lucrentur distributiones quotidianas, & n. 18.*
19. *An Præbendati qui summo Pontifici inseruiunt ex Apostolico priuilegio lucrentur fructus & si non distributiones.*
20. *An Præbendati ex priuilegio Apostolico fiant præsentes ad fructus Præbendarum suarum lucrandos.*
2.. *Qui Papæ familiares sint declarati.*
22. *An lex Concilij posterior limitetur per legem priorem.*
23. *An liceat Episcopo habere duos Canonicos in suo seruitio qui lucrum facient fructus suæ Præbendæ, ac si præsentes essent, non tamen distributiones quotidianas, & numero 24.*
25. *Nauarri mens adducitur.*
26. *Qui Canonici lucrentur distributiones & n. 27.*
28. *An Episcopus qui comitari debet, debeat esse ille in cuius Ecclesia est Canonicus.*
29. *Si Canonicus habeat duos Canonicatus an debeat comitari Episcopum in cuius Ecclesia residet.*
30. *An hodie subsistat priuilegium absentiæ ad lucrandum fructus, quod concessit Pontifex Regibus Galliæ.*
31. *An Canonici & Præbendati existentes in seruitio Regiæ Capellæ, possint lucrari fructus suorum Canonicatuum.*
32. *An Priuilegium Regibus concessum sit derogatum & n. 33.*
34. *Quodnam priuilegium possint amittere Principes per non vsum.*
35. *Bonacinæ mens.*
36. *Item auctoris opinio.*
37. *An qui legato Papæ seruit & Cardinali actualiter Romæ residenti in seruitium Ecclesiæ, censeatur Papæ inseruire & numer. 38. 39. 40. & 41.*
42. *Qua immunitate non gaudeant seruitores Collectorum, & Subcollectorum aut Auditorum Rotæ.*
43. *Garziæ sententia.*
44. *Cardinalis Raynutij doctrina.*
45. *Quodnam statutum ex vi viuæ vocis oraculi confirmatum fuerit.*
46. *Per decretum Concilij non est derogatum indultis Apostolicis, ex Cong. Card.*
47. *Priuilegium absentiæ ad lucrandum in absentia cum sit contra ius commune, strictè est interpretandum seruata vocum & verborum propria significatione, restrictiuè.*
48. *Priuilegium absentiæ est diminutiuum cultus diuini.*
49. *An duæ partes distributionum ponantur loco fructuum, & tertia relinquatur interessentibus.*
50. *Canonicus qui habet priuilegium absentiæ ad lucrandas distributiones non potest per iudicem cogere Capitulum ad distributionum restitutionem, quas bona fide partitum est in reliquos Canonicos ex Bonac.*
51. *Priuilegiatus habet ius ad fructus & distributiones à die quo Romæ expeditæ sunt Bullæ priuilegij non à die subscriptionis supplicæ, & n. 52.*
53. *A quibus distributiones sint expostulandæ & n. 54.*

55. *Qui habet priuilegium absentiæ ad duos, tres & menses, si vltra hos menses absens sit in anno, potest vti integris mensibus priuilegij, ex Bonac.*

56. *Qua absentia debeat munerari iuxta interessentiam in Choro eiusdem anni.*

57. *Qui toto anno non assistit cultui diuino an debeat gaudere priuilegio dato in leuamen grauitatis residentiæ.*

1 CVM † priuilegium Principis sit priuata ipsius voluntaria determinatio, qua alicui concedit Beneficium, aut gratiam aliquam specialem contra commune ius, à quo Priuilegiatum eximit dispensando cum illo in lege communi, qua communitas obligatur vt constat ex Isidoro *lib. 5. originum, cap. 18.* relato, *cap. priuilegia 3. distinctio. cap. in his de priuileg.* & est communis priuilegij definitio vt tradunt Azor *tomo 1. lib. 5. cap. 22.* Vasquez 1 2. *disput. 1 5 1. num. 2. 3. & 19.* Suarez *de leg. lib. 8. cap. 1 numero 3.* Syluester *verbo priuilegium num. 1.* & alij si
2 enim † aliquid contra ius commune non elargiatur Princeps, propriè priuilegium non est; sed indultum, & beneficium Principis, vt declaratio iuris communis. Donatio Principis vel rei pretio æstimabilis, vel iurisdictionis & potestatis vt sunt multa Regularium priuilegia ad absoluendum, ad dispensandum, ad lucrandum indulgentias, &c. Quæ si non sint contra ius commune propriè priuilegia non sunt, vt tenent Syluester *vbi suprà*, Panormitan. *in cap. olim de verborum significatio. num. 7.* Bartholus *leg. si finita* §. *ex hoc edicto D. de damno infecto, num. 5.* & est apud vtrius iuris peritos
3 communior sententia, & ratio est † quia priuilegium propriè est propriè dispensatio, *capite Abbate, capite in hu de priuilegiis*, ast propria dispensatio, est propria exemptio à lege, & sic dispensat in aliquo, quod lex præcipit, & sic est contra legem tam dispensatio, quam priuilegium.

4 Igitur † priuilegium ad lucrandum fructus Canoniæ, & quotidianas distributiones in absentia propriè est tale cum sit dispensatio, & exemptio à iure communi, *in cap. vnico. de Cleric. non resident. in 6.* & Trident. *sess. 24. cap. 12. vers. præterea*, vbi statuitur quod distributiones quotidianæ solum dentur interessentibus Choro horis
5 nocturnis, pariter & diurnis. Hoc † priuilegium si perpetuum, aut ad longum tempus nullus præter Concilium generale, & summus Pontifex potest concedere, siue priuatæ personæ, siue communitati, aut capitulo alicuius Ecclesiæ, *vt infrà*, latius ostendam.

6 Et quidem † summum Pontificem, & Concilium generale vna cum suo capite posse hoc priuilegium quantum ad non assistentiam in Choro absolutè concedere, nulli Catholico debet esse dubium, quia Pontifex habet plenitudinem potestatis ad dispensandum in toto iure positiuo humano Canonico, ast assistentia Canonicorum in Choro, & quod assistentes fructus & distributiones quotidianas lucrentur, est ex iure positiuo atque ita in illo poterit dispensare. Sed † an ad hanc dispensationem 7
requiratur causa sufficiens sine qua si non subsistit nulla sit dispensatio, ita vt dispensatus tutus non sit in conscientia. Castro Palao §. 10. dicit quod licèt quoad Chori assistentiam valida esset quia tota & totaliter pendet à iure Canonico, tamen quoad lucrum distributionum quotidianarum si istæ relinquatur à fidelibus illis, qui Choro interfunt, cum † Pontifex non possit vlti- 8
mas voluntates fidelium sine iusta causa mutare, quia horum bonorum Papa non est Dominus, sed Administrator, & dispensator, ideo nequit in hic distributionibus sine iusta causa validè dispensare, si tamen distributiones quotidianæ extrahantur ex fructibus beneficiis, diuidanturque singulis diebus interessentibus etiamsi dispensatio, & priuilegium concedatur sine causa; licitè potest quis illo vti quamuis illicitè, absque causa sit concessum.

Ex quo fit quod Canonicatus & præ- 9
bendæ quarum fructus constituti sunt in distributionibus quotidianis ex sua fundatione, quia sic fundatur voluit instituere vt maiori feruore, & assistentia cultus diuinus celebretur, nequit Pontifex sine iusta causa, dare priuilegium absentiæ ad eas lucrandas distributiones quotidianas.

Sed † ego existimo quod si distributio- 10
nes istæ depromptæ sunt ex fructibus ipsorum Canonicatuum cum isti à fundatore sint instituti ad psallendum in Choro, & hæc fuerit eius vltima voluntas vt diuinus cultus celebraretur, omnis fructus est ex institutione suæ Canoniæ annexus Choro; quia tamen lapsu temporis hæc annexio maiori ex parte propter corruptelam contra voluntatem fundatoris separata fuit, Ecclesia volens hanc corruptelam euertere, vt cultus diuinus frequentaretur ex grossa beneficij aliquam portionem se rogauit, vt sic testatoris voluntas quãtum fieri possit omni meliori modo exequeretur, neque enim † potest præscribi contra vo- 11
luntatem fundatoris requirentis residentiam in Choro (maximè ad multum temporis) vt tenent multi quos sequuntur, & citat Moneta, *de vltime, voluntatem, commut.*

commmut. cap. 10. quaest. 4. num. 224. & 225. vnde cum fructus isti mancipati sint ex voluntate Testatoris officio diuino in choro
12 naturali obligatione orta ex tali voluntate, nequit Pontifex valdè dispensare, sicut neque de aliis, quæ relicta sunt assistentibus
13 in choro de quibus † loquitur Castro Palao, quod secus est si distributiones istæ desumptæ sint ex aliis legatis liberis à choro relictas Capitulo, vel ex aliis beneficiis simplicibus, tunc enim sine causa valet dispensatio.

14 Sit igitur certa Regula † *licitè & validè Summus Pontifex de facto concessit priuilegium tum Capitulis Ecclesiarum, tum personis particularibus, vt in absentia personali lucretur fructus & distributiones quotidianas ex causis quas ipse Summus Pastor rationabiles iudicauerit.* Hæc regula est indubitata in iure, & apud omnes scribentes; vnde vt Concilium de facto concesserit pro tribus mensibus priuilegium absentiæ
15 sufficiens causa est, quod residentia ipsa sit, & nimis pœnosa, quare ad animi leuamentum, & recreationem ne grauetur nimis fragilis, & infirma natura, sicque cum alacritate cultum diuinum Præbendati
16 exequantur, Summus † etiam Ecclesiæ gubernator, & rector attendens etiam ad Religionis temperiem, vltra tres menses alium adm[illegible]xit ex singulari priuilegio, vt est in h[illegible]a Hispalensi Ecclesia.

17 Hinc est quod † Inquisitores & Fiscales sancti Officij ex multis bullis & vltima Vrbani VIII quam [illegible]pra dedimus. Auditores Rotæ ex bullis Clementis VII. quam refert Barbosa *allegat. 53. num. 155.* & inter alia DD. Auditorum indultarefert Sarauia, *de adiunctis quaest. vltima*, Collectores generales Cameræ Apostolicæ Subcollectores, Aduocati, Procuratores, fiscales, & Notarij in causa spoliorum, & virium præfatæ Cameræ, eorum officio durante ex
18 Bulla Sixti V. *edita 8. Maij* 1590. Hi enim omnes lucrantur non solum fructus suorum Canonicatuum, sed etiam distributiones quotidianas.

19 Rursus † ex Apostolico priuilegio lucrantur fructus etsi non distributiones Præbendati, qui Summo Pontifici inseruiant, quod seruitium est sufficiens causa absentiæ *cap. cum dilectus de Cleric. non resident.* vbi redditur causa huius priuilegij, *quia* (inquit Pontifex) *circa Nos se obsequiales exibent & persequens, se obsequiales exhibent vniuersis*, & sic Papæ familiares dicuntur vniuersæ Ecclesiæ inseruire, & sic quamuis
20 habeant salarium † ex priuilegio Apostolico fiunt præsentes ad fructus præbendarum suarum lucrandos; quia circa personam Principis exercent seruitium; ex cuius defectu Protonotarij, & alij multi officiales Romanæ Curiæ, etsi sint familiares Papæ, non tamen gaudent hoc priuilegio, quia non exercent officium circa Papæ personam, vt exercent Capellani, Camerarij, Secretarij, qui ex mandato Papæ expresso in curia commorantur ad aliquod ipsius seruitium, vel quibus committitur in curia vel extra negotium.

De Cantoribus, & aliis Officialibus musicæ inseruientibus in Capella sanctissimi 21
† isti enim omnes sunt declarati familiares Papæ à Sixto V. *in Constitutione edita anno* 1586. §. 3. iuxta quod Rota *in vna Barbastren. Canon. 26. Iunij* 1616. *coram Duran.* determinauit, quod istis Cantoribus actu inseruientibus debentur fructus suarum præbendarum; vnde *cap. cum dilectus* citatum, & *caput de cætero*, & *caput ad audientiam, de Cleric. non resident.* non sunt derogata per Trident. *sess. 24 cap. 12. versic. praterea*, imo † lex Concilij posterior limi- 22
tatur per legem priorem de qua non fit expressa mentio in posteriori, vt latè doctissimus Barbosa antiquior, *leg. 1. num 8. D. soluto matrimonio*, Thomas Sanchez *lib. 2. de matrim. disput. 24. num. 6.* cui doctrinæ innixa Sacra Congr. Cardin interpretum Tridentini censuit † licere Episcopo habere duos 23
Canonicos in suo seruitio iuxta *cap. de catero, & cap. ad audientiam citat*, qui lucrum facient fructus suæ præbendæ, ac si præsentes essent, non tamen distributiones quotidianas nisi Canonicatus consisteret in distributionibus quotidianis, tunc enim Canonici comitantes Episcopum solum amittunt 24
tertiam partem; quia accresceet deseruientibus, vt declarauit eadem Congregatio.

Si tamen consuetudo stet, quod Canonici seruientes, & comitantes Episcopum lucrentur distributiones quotidianas, etiam si in his sit sita tota grossa Canonicatus etiam lucrabuntur tertiam partem, quam excipit Sacra Congregatio, quæ accrescit præsentibus & ex consuetudine lucrantur prædicti, quamuis Nauarrus † *consil. 2. de* 25
Cleric. non resident. satis probabiliter sentiat, quod consuetudo non iuuat, vt Canonici comitantes Episcopum distributiones lucrentur. Has tamen lucrantur Canonici missi à suis Episcopis ad suo nomine 26
visenda limina Apostoli; sic determinauit Sixtus V. *Bulla ad hoc edita anno* 1585. *incipit, Romanus Pontifex & anno sequenti* 1589. *die* 21. *Aprilis* Sacra Congreg. Concilij ad Archiepiscopum Hispalens. rescribens nitens præfatæ Bullæ, iterum declarauit; quod verum tenet etiamsi non sint Canonici de Capitulò, sed alij præbenda- 27
ti, si comitentur Episcopum visitantem duo Canonici ambo lucrabuntur di-

stributiones , etiamsi alij duo maneant inseruientibus Episcopo in ciuitate , qui etiam lucrabuntur non tamen possunt mitti ab Episcopo duo ad visitanda limina, nisi
28 consuetudo stet in contrarium. † Episcopus autem qui comitari debet,debet esse ille in cuius Ecclesia est Canonicus , & non alius, etiamsi sit Episcopus originis , aut beneficij:quia quantum ad hoc non censetur proprius Episcopus *cap. de caetero. & cap. ad au-*
29 *dientiam citat.* Si tamen habeat duos Canonicatus , debet commutari Episcopum in cuius Ecclesia residet , & huius lucrabitur distributiones quotidianas , & non alterius, sed solum fructus.

30 Sed nunquid † hodie subsistat priuilegium absentiae ad lucrandum fructus, quod concessit Pontifex Regibus Galliae, vt testatur Boërius *decis.* 17. & Rebuff. *in concordia tit. de collat.* §.1. *versic. residentia.* & Regibus Hispaniae concessit Paulus III. vt testatur
31 Garz. *vbi supr. num.* 265. vt † Canonici Praebendati existentes in seruitio Regiae Capelae , possint lucrari fructus suorum Canonicatuum affirmant subsistere, Boërius, & Rebuffus citati , Petrus Grego. *de beneficiu , cap. 7. num.* 9. Ceuallos *in comm contra comm. quaest.* 585. *num.* 7. Selua *de beneficiu, part.* 4. *quaest.* 6. *casu.* 24. Negant vigere tale priuilegium sed derogatum per Trident. & Bullam Pij V. Garzia *num. citat. & n.* 389. Bonacina *disp.* 2. *citat. quaest.* 5. *punct.* 3. §.1. *n.* 3. Palao §.8. *n.* 5.

Sed mihi prior sententia arridet quia licet Concilium, & Pius V. omnia priuilegia
32 concessa aliquibus personis derogauerit, † tamen priuilegium concessum Regibus derogatum non censetur , nisi fiat expressa mentio de illo, tum, quia ordinariè priuilegia conceduntur regibus ob seruitia facta, aut facienda Ecclesiae quare transeunt in vim contractus,& sint causa expressa in derogatione priuilegij Regij istud non cense-
33 tur derogatum ; tum quia in communibus formis derogandi, nisi Regum fiat expressa mentio indulta illis concessa , non intelliguntur comprehendi ; & reuocatio generalis non comprehendit personam Regiam, argumento *cap periculosum de sentent. excom-*
34 *municat. in* 6. verum est quod † hoc priuilegium possunt amittere Principes per non vsum, & quia volunt illi renuntiare, & nun vti gratia sibi a Papa concessa.

De seruitoribus Cardinalium , an gaudeant simili priuilegio ac gaudent seruitores Papae, negant Garz. *n.* 388. & 423. Moneta 2. *p. quaest.* 9. *n.* 7. Bonacin. *n.* 5. *citato.* Castro Palao *num.* 4. sed affirmant Selua *vbi supra, casu* 21. Villa Diego *de Card. n.* 63. Azor. 2. *p. lib.* 7. *cap.* 4. *vers. quaerat aliquis.* Zerol. *in prax.* 1. *p. verbo Residentia.* §.4. tenet etiam Diana *q.* 5. *tract.* 2. *resolut.* 89. pro qua citat verba Cuchi. *in institut. Canonic. lib.* 2. *tit.* 4. *n.* 69. tenent Laudens. *de Cardin. quaest.* 69. Albanus *de Cardin. quaest.* 42 *priuileg.* 6. qui alios citant , & † Bonacina *num.* 4. idem sentit de 35
Legato à Latere Summi Pontificis, & sic (*inquit*) tenet communis opinio apud Garziam *n.* 381. id quod Rota in vna Romana. S. Petr. 8. *April.* 1622. *vers. placebat etiam Dominis : coram Pirouano dixit.*

Sed ego † sub distinctione loquor, & di- 36
co quod si Cardinalis est Romae actu inseruiens Ecclesiae vniuersali,vel extra Romam exercet officium aliquod sibi à summo Pastore designatum in vtilitatem Ecclesiae, vel ad pacem componendam inter Principes Catholicos , vel quid simile eius familiares lucrantur fructus Beneficij & non distributiones,non secus ac familiares legati , haec est mens ferè omnium Doctorum secundae sententiae,& determinauit *Rota citata*, quia † qui legato Papae seruit, & Car- 37
dinali actualiter Romae residenti in seruitium Ecclesiae censetur inseruire ipsi Papae, quia isti sunt de corpore Papae , vnde familiares Cardinalium actualiter in seruitium praesumuntur , inseruire ipsi Papae nec ex hoc sequitur processus in infinitum vt infert Bonacina , quia seruitor seruitoris non 38
censetur pertinere ad Cardinalis seruitium, & sic non praesumitur seruire Papae.

Si tamen Cardinales neque sint legati 39
Papae , neque actualiter sint in curia Romana , illi in Consistoriis, congregationibus,& consultationibus inseruientes ; sed sunt vel in suis Dioecesibus,vel apud suos in propriis laribus, & sic existimo veram primam sententiam , quia etsi Cardinales semper sint de corpore summi Pontificis ; tamen dum non sunt actu inseruientes non gaudent priuilegiis inseruientium quorum vnum est, 40
quod seruitores ipsorum possint lucrari fructus in absentia , quia sunt necessarij , vt Cardinalis se exerceat in vtilitatem Ecclesiae , quare si in hac non se exerceat actualiter seruitores ipsius non habent influxum in vniuersalem Ecclesiam Romanam.

Nec est necessarium vt exemplo seruitorum Cardinalium actu inseruientium exprimetur in iure sufficit, quod exprimantur 41
seruitores Papae, in qua serie continentur seruitores praefatorum Cardinalium , vnde seruitores Nuntiorum Apostolicorum,quos ad diuersos Reges mittit summus Pontifex gaudent hac immunitate tum quia habent priuilegia legatorum à latere; tum quia sunt occupati in negotio vniuersalis Ecclesiae, seruitores tamen † Collectorum , & subcol- 42
lectorum aut Auditorum Rotae hac immunitate non gaudent , esset nimis longa extensio.

43 Sed hic obiter aduertendum, quod Garcia † vbi *supra num.* 253. agens de quodam statuto Ecclesiæ suæ Abulensis, vt per quattuor menses absentiæ possint lucrari fructus, & distributiones, dicit hoc confirmatum fuisse; quodam Breui Sacræ Pœnitentiariæ datum ab Eminentiss. Cardinalis Raynutio *Idibus Februarij anno 4. Pontificatus Iulij 3. de cuius mandato super hoc viuæ vo-*
44 *cis oraculo, nobis factum* (ait Cardin) † *statutum prædictum quatenus vsu receptum, & vt præmittitur obseruatum existat tenore præsentium approbamus & confirmamus*, &c. quod hoc viuæ vocis oraculum non est reuocatum per Bullas Vrbanas, iuxta à me dicta, *tom. 2. Moral. tract. 12. in digressione de hac re num* 1177. quia hic Cardinalis loquitur tanquam Minister Publicus Papæ, & munit sigillo officij, & non propriæ familiæ, vt ibidē latius probaui, vnde etiam non est derogatum à Concilio, *sess. 24. cap.* 12. dum derogat, *omnia statuta in contrarium*, quia loquitur de statutis non confirmatis à Sede Apo-
45 stolica, & † statutum hoc ex vi huius viuæ vocis oraculi confirmatum fuit, & ita Congreg Card. 12 *Septembr* 1585 declarauit, quod per decretum Concilij non est derogatum Indultis Apostolicis, etiam si fuerint concessa contra fundationem Ecclesiæ,
46 in qua Pontifex ex causa potest dispensare.

47 Cæterum aduertendum, quod † priuilegium absentiæ ad lucrandum in absentia, sic vt videmus contra ius commune strictè est interpretandum seruata vocum & verborum vsitata & propria significatione, ita benè cum communi Bonac. *quæst. 5. citat. punct 4. n.* 4 ratio est quia priuilegium propriè non est aliud, quam dispensatio in lege, atqui dispensatio strictè est interpretanda, est enim iuri odiosa, vt tenent innumeri, quos citat, & sequitur Sanchez *de matrim lib. 8. disp. 4. Suar. de leg. lib. 6. cap.* 13.
48 priuilegium autem † absentiæ est diminutiuum diuini cultus; & sic, qui habet priuilegium percipiendi fructus ex vi illius non potest percipere distributiones quotidianas quæ ex iure communi non veniunt nomine fructuum, glossa *ad cap. vnicum de Cleric. non resident. in* 6. & omnes, nisi omnes fructus sint in distributionibus partiti, quæ vt priuilegium non reddatur inutile (quod non licet, *leg. quoties D. de rebus dubiis & leg. quoties D. de verborum oblig.*) loco fructuum substituuntur, quamuis vt supra ex Congr. dixi sicut Canonico comitante Episcopum tertia pars separatur, quæ datur interessentibus, ita in præsenti est dicendum,
49 quia † duæ partes distributionum ponuntur loco fructuum, & tertia interessentibus relinquitur, quia Pontifex nisi exprimat non censetur dare priuilegium in damnum Canonicorum interessentium, quibus accrescit pars distributionum quotidianarum absentium.

Ex quo principio plura alia deducunt authores circa, quæ nihil in materia morali occurrit speciale dicendum ad præfatos DD. remitto, solum aduerto duo. Primum Bonacinam in ea esse sententia, quod † Ca- 50
nonicus, qui habet priuilegium absentiæ ad lucrandas distributiones non potest per iudicem cogere Capitulum ad distributionum restitutionem, quas bona fide partitum est in reliquos Canonicos, quia Capitulum non recepit distributiones, sed illas partiendo functum est officio suo, vt in anno, statis temporibus distributiones absentium distribuantur inter præsentes; tū quia Capitulum potest continere plures innocentes, & sic totum Capitulum obligari nequit ad soluendum.

Sed ego existimo quod † Priuilegiatus 51
habet ius ad fructus & distributiones à die quo Romæ expeditæ sunt Bullæ priuilegij, non à die subscriptionis supplicæ, vt Rota apud Puteum, *decis 169. in noua impressione*, & etiam in signatura Iustitiæ, idem coram SS. Pontifice decretum est teste Bonacina, 52
vbi supra; quare ab eodem die distributiones quotidianæ huius priuilegiati iure non accrescunt aliis Canonicis, neque Capitulum iure potest eas partiri in alios; quamuis, quia ignorat inuincibiliter tale priuilegium bona fide procedat, & sic non tenetur ad restitutionem ratione iniustæ partitionis, Capitulo autem solum competit partitio non res partita quæ datur Canonicis vnde † ab istis expostulandæ sunt, qui te- 53
nentur ratione rei acceptæ in eo in quo facti sunt ditiores, si vero vel vnus de Capitulo, in Capitulo dicat, quod Petro v. g. Papa concessit priuilegium absentiæ ad lucrandas distributiones, Capitulum non pro- 54
cedit bona fide canonica & vel ipsum vel particulares tenentur restituere, & ad hoc cogentur à iudice competente.

Secundum est Bonacinam bene dicere, *num.* 11. contra Moneetam, quod † qui habet 55
priuilegium absentiæ ad duos, tres, vel quatuor menses (secluso statuto aut consuetudine) si vltra hos menses absens sit in anno, potest vti integris mensibus priuilegij, & nō solum pro rata interessentiæ. & seruitij Ecclesiæ, cum priuilegium clarè & proprietate verborum dicat, quod lucretur distributiones per duos menses, &c. gratis additur, quod † hæc absentia debeat innumerari 56
iuxta interessentiam in choro eiusdem anni, & vt vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; verū est quod si Canonicus nimis negligēs fuerit in residēdo in anno;

anno; potest multari ne lucretur eas etiam tempore concesso à priuilegio, neque enim
2 decens videtur, quod † qui toto anno non assistit cultui diuino, gaudeat priuilegio dato in leuamen grauitatis residentiæ.

RESOLVTIO V.

Vtrum Episcopus posßit in legibus Pontificiis dispensare?

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus in suo Episcopatu possit dispensare in legibus Pontificiis.*

SEd superest grauissima difficultas, an hoc priuilegium absentiæ; ex aliis honestis causis præter recentiores in iure, *cap. consuetud. de cleric. non residentib.* possit concedere Episcopus dispensando in lege lata respectu sui subditi? cuius difficultatis decisio de-
1 pendet ex alia † an Episcopus in suo Episcopatu possit dispensare in legibus Pontificiis quarum dispensatio non est reseruata eidem legislatori supremo; graue sane dubium. Ex quo quam plurimæ morales decisiones originantur, quare extricandum est pro dignitate.

§. I.

Sententia negatiua.

SVMMARIVM.

1. *Negatiuam tenentes sententiam afferuntur.*
2. *In lege humana publica non potest dispensare, nisi ille a quo lex authoritatem habet ex S. Thom.*
3. *Clemens V. determinat legem superiorem tolli nec dispensari posse per inferiorem.*
4. *An ex voluntate superioris imperantis & statuentis oriatur obligatio in subditis.*

1 NEgatiuam sententiam tenent † Suarez *lib. 3. de legibus cap. 14. num. 4 & 5.* Salas *disp. 20. sect. 3. n. 20.* Sell. 12. *quæst. 97. artic. 4.* Granados *controuers. tract. 3. p. 2. sect. 1. num. 4.* Amicus *disput. 6. sect. 4. num. 55.* Azor *tom. 1. lib. 5. cap. 15. quæst. 7.* Garzia *de benef. vbi suprà cap. 2. num. 406.* Couarr. *lib. 3. variarum, cap. 13. num. 9. versic. qua ratione* Sanchez *lib. 8. de matrim. disput. 5. num. 9.* Gutierrez *lib. 1. canon. cap. 5. num. 10.* Diana *p. 8. tract. 3. resolatio 9.* & insinuare videtur S. Th. 1. 2. *quæst. 97. artic. 4. ad. 3.* vbi dicit *quod*
2 † *in lege humana publica non potest dispensare, nisi ille à quo lex authoritatem habet, vel is cui ipse commiserit.* Probatur primò, *ex Clementin. ne Romani, de elect.* vbi Clemens V. † de- 3
terminat legem superioris tolli, nec dispensari posse per inferiorem, maxime cum inferior à superiori acceperit potestatem, vt Episcopus à Pontifice. Secundò, quia multa sunt in quibus Prælati inferiores non possunt dispensare, etiam si expressè non sint prohibita. Tertiò, quia ex voluntate superioris imperantis, & statuentis oritur obligatio in subditis, quandiu non reuocatur semper exercet vires, & efficaciam ad obligandum, atqui † inferior non habet vim, 4
quia est inferior in voluntatem superioris, nisi isti ille communicet facultatem, quam non communicat Pontifex Episcopis respectu suarum legum, quia solum illis impertitur facultatem eam, quæ necessaria est ad suauem & rectam gubernationem, quæ non exigit, vt in omnibus legibus non reseruatis Episcopos dispensare.

§. II.

Sententia Affirmatiua.

SVMMARIVM.

1. *Sententiam affirmatiuam tenentes adducuntur.*
2. *Episcopus in his quæ sunt de genere permissorum potest, ex rei natura, & ex ipso iure diuino intra propriam diœcesim ea omnia, quæ summus Pontifex potest in Ecclesia Dei vniuersali, nisi per sacros canones aut per summum Pont. prohibeatur, ex Barbosa.*
3. *Super eo quod factum est potest Episcopus dispensare in lege Pontificia aut Concilij, non tamen in eo quod faciendum est contra canones, ex Syluestro.*
4. *In Canonibus Concilij generalis non potest Episcopus dispensare nisi ex magna causa necessitatis, ex Barbosa.*
5. *Quando est maxima causa & vrgens, potest Episcopus dispensare contra canones, ex Tabiena.*
6. *An quidquid potest Papa in toto orbe, possit Episcopus in suo Episcopatu.*
7. *An sicut Papa potest dispensare in omni voto simplici, possit etiam Episcopus cum suis subditis stando in solo iure diuino.*

SEd nihilominus est opposita sententia 1
affirmatiua, quam tuentur expressè Th. Sanchez, *lib. 1. de matrim. disp. 61.* vbi pouit, *axioma, quidquid potest Pontifex in vniuerso orbe si ea exceptis quæ ad vniuersa Ecclesia statum pertinent vt res fidei desinire; potest Episcopus in sua Diœcesi, nisi ei per Pontificem aliquid specialiter reseruetur,* pro qua sententia refert Abulensem, Victoriam, Sotum, Gan-
baram

baram. Thesaurum Christianæ Religionis,
Nicolaum Decussa, Veracruz, Perez, Henriquez, Aragon, & Maiolum; quod exioma
repetit. *lib. 2. disp. 40. n. 2.* quare quando ibi,
n. 1. dicit quod omnes inferiorem non possunt dispensare in lege superioris, verissimum est (vt *infra* enucleabo) similia habet
lib. 8. disp. 5. n. 9. His auctoribus alios annumero, hi sunt Barbosa, *de potestate Episcopi*
2 *alleg. 33. à n. 16.* vbi dicit † *Episcopum in his, quæ sunt de genere permissorum posse, ex rei natura & ex ipso iure diuino intra propriam Diœcesim ea omnia, quæ summus Pontifex potest in Ecclesia Dei vniuersali, nisi per Sacros Canones, aut per summum Pontificem prohibeatur, & n. 19.* testatur fuisse apud antiquos Canonistas communem, vt indubitatam, tradit Victoria relectio, *de matrim. num. 7.* Aluarus Pelagius, *de planctu Ecclesiæ, lib. 1. c. 50. vers. in his,* vbi dicit communem, sequitur Syluester, *verbo. dispensatio, n. 14. q. 9.* vbi
3 dicit, *quod † super eo quod factum est, potest Episcopus dispensare in lege Pontificis, aut Concilij, non tamen in eo quod faciendum est, con-*
4 *tra Canones,* addit Barb. *n. 25. & 26.* quod † *in Canonibus Concilij generalis non potest Episcopus dispensare, nisi ex magna causa necessitatis,* & ad hoc citat plures, eandem secundā sententiam tenent Mon. *de commut. vlt. vol. c. 5. à n. 351.* cum quo plura inferemus corollaria. Maxianus Socin. *de oblatio. libelli, lib. 4. n. 10.* Rodoanus, *tract. de simonia, p. 1. c. 10. n. 2.* Solorzanus, *de iure Indiarum, tom. 2. lib. 3. c. 10. n. 31.* vbi citat alios, tenent etiam Acugna, *ad c. vlt. 6? dist. n. 1.* Raphaël de la Torre, *22. q. 87. art.* *disp. 8. n. 3.* Couarr. *lib. 1. variar. c. 17. n. 5.* Basil. Legionensis, *lib. 8. de matrim. cap. 6. n. 7. & de Sacramento Confirm. p. 4. cap. 3. nu. 5.* Anguianus, *de l. lib. 2. controu. 5 n. 25.* Homobonus, *in responsionibus, tom. 1. p. 2. respons. 67. & p. 4. respons. 17.* Baunius, *tom. 3. lib. 2. tr. 9. q. 12. assertio. 3.* Castro Palao, *tom. 2. tract. 7. disp. 3. punct. 9. §. 10.* Dicastillus, *tom. 3. de Sacram. tract. 10. disp. 8. dub. 4. n. 78.* tenent communiter Canonistæ, *c. ut si Clerici, §. de adulteriis,* vbi glossa dicit. *Alia est magis communis opinio, quod Episcopus vbicumque potest vbi non inuenitur prohibitum,* quod dictum glossæ sequuntur Cotta, *in memorabilibus, verbo Episcopus,* Hieronymus de Ottero, *in Romanis lucubratio. q. 32. per totam.* Henrriquez, *lib. 10. summ. c. 35. num. 2. littera D.* Tabiena, *verbo dispensatio, n. 16. q. 10.* vbi dicit, *quod*
5 † *quando est maxima causa & vrgens, potest Episcopus dispensare contra Canones,* secundum Doctores, de Rota *decis. 255.* & Bald. *l. omnes populi. D. de iusti. & iure,* per textum *notabilem in l. si hominem D. Mandati, dicit quod Episcopus, ex causa potest statuere contra iura, & sic fortius dispensare, &c.* Ledesma 2. *p. 4. q. 24. art. 2. fol. 340.* vbi doctissimus vir sic
loquitur, † *quidquid potest Papa in toto orbe* 6
potest Episcopus, in suo Episcopatu stando solum in iure diuino paucis exceptis, vt creare Episcopos, diuidere alias prouincias, & de illis disponere & alia id genus spectant ad Papam tanquam ad personam vniuersalem, & non ad Episcopum vnius Prouinciæ tantum, in aliis autem, si Papa non restringeret Episcopalem dignitatem sicut in multis restringit, vt constat in iure Canonico posset Episcopus in suos subditos ea quæ potest Papa in toto orbe vti, sicut
† *Papa potest dispensare in omni voto simplici* 7
potest etiam Episcopus, cum suis subditis stando in solo iure diuino, sed Papa potest reseruare sibi aliqua, vt de facto reseruat votum castitatis, Religionis, & Hierosolymitanum, &c. idem tenet Pasqualigus, *de ieiunio, decis. 390. & alibi* in opere alio, vt certum supponit, & quia hanc sententiam verissimam iudico vt à me enucleatam, priusquam eius fundamenta quæ vrgentissima sunt proponam tria ad summum sunt prælibanda.

§. III.

Ponuntur tria libamina pro explicatione veræ sententiæ?

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus possit dispensare in legibus Pontificiis & Conciliaribus, quando materia leuis est.*
2. *Materia leuis reputatur pro nihilo.*
3. *An nullo iure probetur sed sola rationis congruentia, quod dispensatio non inducatur, nisi sit à principe approbata, & n. 4. & 5.*
6. *Vtriusque sententiæ Doctores inter se conueniunt.*
7. *Quæ dispensatio non sit propria.*
8. *An inferior possit dispensare in lege sui superioris.*
9. *Inferior continetur in sua linea extra quam propria virtute diuagare nequit.*
10. *An Episcopi iure diuino sint summo Pontifici subordinati.*
11. *Episcopi dicuntur Vicarij Papæ & illius Corepiscopi.*
12. *Christo immediate subordinatur Papa, & Papæ cæteri Episcopi.*
13. *An Episcopi possint dispensare in legibus Papæ.*
14. *An Episcopus possit excommunicare, casus reseruare, aut omnia subditorum vota dispensare aut commutare.*
15. *An Episcopi ex vi subordinationis ad Papam tanquam illius Vicarij ordinarij, participent potestatem dispensandi in legibus Pontificiis, & n. 16.*
17. *An lex charitatis & rectæ gubernationis quid expostulet, & n. 18.*

19. *An lex Pontificia obligationem indueat, & num.* 20.
21. *Caietani & aliorum sententia.*
22. *Quid æquitas & rectum regimen ordinarium exigat.*

PRimum est, omnes ferè Doctores vtriusque sententiæ supra adducti, quibus adiunge Bandelum *lib.* 5. *de leg. disput.* 49. *num.* 5. Azor. *p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. *quæst.* 7. & 8. Bonac. *q.* 2. *de leg. p.* 1. *n.* 17. Sayr. *in claui. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 9 Martinum Perez *disp.* 4.
1 *sect.* 5. *de matr. n.* 3 docere † Episcopum posse dispensare in legibus Pontificiis & Conciliaribus, quando materia leuis est(non quidem solum in se ipsa, sed in ordine ad finem sub ordinationis, quam inferiores debent habere respectu sui superioris in ordine ad quem finem pensanda est grauitas, vel leuitas materiæ in hoc puncto, vt *infra* in tertio fundamento latius enucleo)
2 vel frequenter occurrit, quia † eo ipso si leuis est reputatur pro nihilo, & frequenter occidit, censetur commissa illi cui commissa est communis administratio, & gubernatio populi, cum non sit verisimile, Pontificem velle, vt tam frequenter, & pro rebus tam communibus, & leuibus ad ipsū recurratur, quæ doctrina quam ex Caiet. 12. *q.* 97. *ar* 4. præfati Theologi desumpsere, non placuit Magistro meo Patri Fr. Petro de Lorca 12. *disp.* 27 *de legib.* §. *est tamen dubiū,*
3 *vers. hanc doctrinam* dicens † quod *nullo iure probatur, sed sola rationis congruētia, quod dispēsationē nō inducit nisi sit approbata à Principe, & ex ea potestas dispensandi cōcessa, alias quotiescumque ratio subesset, qua dispensatio posset dari, censetur data, plus enim expedit, vt in leuibus & frequentibus, nisi adsit materia Epiikia integritas legis obseruetur, quam, vt prohibito dispensandi authoritas concedatur il-*
4 *lu, quibus iure non competit*; cæterum in hoc Magistrum meum alias in materia Morali virum Prudentissimum, & rectissimi dictaminis desero, quia tenet me consensus omnium ferè, qui in hac materia scripsere, quia leges superiorum abstrahendæ sunt à seueritate in suauitate, & duritia, vt sic suauius obseruentur, quod motiuum non dicit so-
5 lum puram rationis conguentiam, sed inducit causam iustam, vt lex superioris dispensetur ab inferiori, non per Epiikiam solum, sed per relaxationem, & exemptionem ab illa, & sic non conceditur dispensandi libera potestas.
6 Conueniunt, etiam † omnes vtrius sententiæ defensores in casu vrgentissimæ necessitatis, quando ex obseruantia legis sequitur graue aliquod damnum tertio, aut scandalum, & non est aditus facilis ad superiorem, inferiorem posse dispensare in lege Summi Pontificis, aut Concilii, nisi in tali lege sit posita forma alicuius cōtractus, vel dispositionis; quia eo ipso talis lex censetur omnino reseruata superiori, nullus enim etiam in casu vrgentissimæ necessitatis, nisi Papa, potest dispensare quod matrimonium celebretur sine Parrocho & testibus) verum † hæc non est dispensatio 7
propria; sed legis interpretatio, quod lex non obligat in hoc casu, quod facit virtus Epiikiæ, vt latius dixi *tom.* 1. *moral. tract.* 3. *resol.* 34. cum D. Thom. 2. 2. *quæst.* 120 *art.* 1. quam explicat *ibi* egregiè Eminentissimus Caietanus.

Secundum prælibandum est, quod inferior, † quatenus intra suam inferioritatem 8
continetur, implicat quod dispenset proprie in lege sui superioris, quatenus exercet officium suæ superioritatis imperando per legem id quod iudicat expedire bono communi. Hæc prælibatio est ita certa, vt ratione naturali ex principiis moralibus demonstretur, neque vllus qui ratione naturali ducatur & lumine rationis illustretur, eā negare potest, cuius radicem inuestigauit D. Thom. 1. 2. *quæst.* 97. *art.* 4. *ad* 3. quia † inferior continetur in sua linea extra quā 9
propria virtute diuagare nequit, atque ita legem iam acceptam obligantem communitatē nequit infringere & eius efficaciam impedire, lex enim suas vires resumit à voluntate superioris, quæ eo ipso, quod superior est, nequit cohiberi a voluntate subditi, & inferioris, nisi in quantum iste emendicat à voluntate Principis virtutem, qua dispensando, cum aliquo indiuiduo detineat, ne lex in illum exerceat vires suæ obligationis; *vnde in lege humana publica non potest dispensare nisi ille à quo lex authoritatem habet, vel is cui ipse commiserit.*

Tertium prælibandum, quod quamuis 10
Episcopi iure diuino sint Summo Pontifici subordinati ab illóque(demus hoc Dianæ) suam Iurisdictionem ordinariam acceperint seu à primo fonte, cui vitæ fons Christus pastoritiam, & vniuersalem dignitatem in totum suum ouile primo communicauit, tamen Episcopi iure diuino medio Summo Pontifice suam dignitatem & Iurisdictionem habent; iuxta illud *act.* 20. *attendite vobis*, vnde *cap. multum stupeo.* 1. *quæst.* 6. & *cap. qui se scit.* 2. *quæst.* 6. & aliis quæ adducit Gonzalez, *ad Reg.* 8. §. 1. *proœmiali à num.* 5. † Episcopi dicuntur Vicarij 11
Papæ, & illius Corepiscopi *cap. Eleuther.* 18. *quæst.* 1. *cap. quoties* 24. *quæst.* 1. *cap. quam grauis de crimine falsi*, ita Petrus de Monte de de Primatu Petri, *p.* 1. *num.* 10. Cassaneus *in Catalogo p.* 4. *consil.* 24. Garcia *de nobilitate glossa* 48. §. 3. *num.* 54. & prius *glossa* 9. *num.* 4. non quia habeant solum modo delegatam Iurisdi

iurisdictionem habent enim ordinariam, sed quia istam participans à summo Pontifice, quia isto mediante Christus Episcopis potestatem distribuit.

12 Vnde † Christo immediate sub ordinatur Papa, & Christo mediate Papæ cæteri Episcopi, vnde ex vi huius subordinationis quidquid Papa potest ex immediata subordinatione ad Christum in toto orbe, possunt Episcopi in sua Diœcesi mediante subordinatione ad Papam, & Christum mediante Papa, sicut autem Christus potuit Papæ limitare potestatem, & in his quæ non limitauit, potest Papa dispensare etiam
13 in legibus quas tulerunt Apostoli, ita † Episcopi possunt dispensare in legibus Papæ, & facere in sua Diœcesi, quidquid Pontifex in
14 toto orbe, vnde † potest excommunicare, casus reseruare, omnia subditorum vota aut dispensare, aut commutare, nisi in his summus Pontifex, aliqua sibi soli reseruet, similiter, & in legibus Pontificiis ad tempus, & in aliqua occasione dispensare, nisi hoc sibi sit prohibitum, vel ex consuetudine, vel expressa Pontificis prohibitione;
15 Episcopi † enim ex vi subordinationis ad Papam tanquam illius Vicarij ordinarij participant hanc potestatem dispensandi in legibus Pontificiis, quando non adest recursus; vel non est facultas adeundi ad curiam, vel faciendi expensas pro impetranda dispensatione, quas non tenetur ipse Episcopus facere etiamsi pusit (vt dicam *infrà*) si enim expressè in lege, aut per consuetudinem, non prohibeatur Episcopus, ex præfata subordinatione accipit virtutem ad dispensandum; *nam supremum infimi attingit vim supremi infimi*, sic enim æstimatiua in homine ex subordinatione ad rationem fa-
16 cit suos discursus circa singularia, sicut intellectus circa vniuersalia, & appetitus sensitiuus hominis, ex subordinatione ad voluntatem accipit libertatem.

Ratio horum omnium est, quia leges Pontificiæ in ordine ad mores (de his enim legibus loquimur principaliter) diriguntur ad componendos fideles & dirigendos ad naturam salutis æternæ hic enim est finis
17 principalis harum legum. † Lex ipsa charitatis & rectæ gubernationis ad vitandum peccatum expostulat; quod, quando occurrat ratio vrgens ad dispensandum in lege Papæ, sitque iusta causa ad id faciendum, & non sit facilis aditus, vel ratione distantiæ, vel paupertatis, infirmitatis, & similium, vel quia nimis ordinariè occurrit;
18 Pontifex ex vi subordinationis quam habent Episcopi ad ipsum communicet authoritatem ad talem dispensationem faciendam; quia Episcopi assumpti sunt in partem solitudinis quam habet Papa respectu omnium Ecclesiarum, Pontifex enim iustus atque discretus semper præsumitur Episcopis hanc authoritatem dispensandi concedere, argumento, *ex c. 1. de pœnitent. dist. 6.* nisi aliter statutum, aut lege ipsa, aut consuetudine fuerit, ab ipso Romano Pontifice.

Cum enim † lex Pontificia obligationem 19
inducat iuxta communitatis exigentiam, nedum lex prodesse intendit, vt semper intendere noxa fiat aliquibus, Episcopi ex vi subordinationis ad Papam in cuius solicitudinis adiutorium sunt, ex iure diuino assumpti, habent potestatem directiuam circa obligationem legis ne vires suas exerceat in aliquibus, & sic dispensat in obligatione legis respectu illorum; potestatem 20
autem directiuam accipiunt circa obligationem legum summi Pontificis ex vi subordinationis in suo regimine animarum suæ Diœcesis ad supremum Caput Ecclesiæ, quod influit in omnes Episcopos, qui in virtute talis influxus talem dispensationem faciunt.

Id autem quod dicimus de legibus Pontificiis latis pro tota Ecclesia in quibus pro suis subditis potest dispensare Episcopus; potiori iure dicendum est si latæ sint à supremo legislatore respectu alicuius Diœcesis in particulari, vt † bene Caiet. *vbi suprà*, 21
& sequuntur, Azor. *q. 7.* & Bandelus *n. 6.* & multi alij contra Suar. *lib. 8. de legib. c. 14. n. 10.* quia Episcopus ratione suæ Diœcesis & specialiter assumptus à Papa in partem solicitudinis est, quæ ei specialiter subordinatus, vnde † æquitas & rectum regimen ordina- 22
rium exigit, vt huiusmodi leges Prouinciales latæ à Papa relinquantur moderationi Episcopi, qui præest tali Episcopatui, & Prouinciæ.

§. IV.

Fulcitur & roboratur sententia affirmatiua?

SVMMARIVM.

1. *Episcopus potest absoluere ab excommunicatione incursa ex detentione violenta Clerici in carcere.*
2. *An Episcopi possint dispensare vbi specialiter dispensatio non est inhibita.*
3. *An Episcopus possit absoluere ab excommunicatione lata à iure per legem vniuersalem.*
4. *Barbosæ & Legionensis opiniones afferuntur, & n. 5. 27. 28. & 2v.*
6. *An Parrochus possit dispensare in lege Pontificia.*
7. *Ratio difficultatis enodatur.*
8. *An absolutio ab excommunicatione lata à iure, ex iure ipso pertineat ad legislatorem.*

9. Qua

9. *Quæ pœna legislatori intelligatur ex vi legis reseruata.*
10. *Qui relaxando legem, an impediat absolutionem, & n. 11.*
12. *Dianæ sententia, & n. 13. & 24.*
14. *An absolutio à censura non sit dispensatio aut relaxatio legis & n. 15.*
16. *An Episcopus possit dispensare in legibus Pontificiis.*
17. *In qua relaxatione consistat dispensatio, & n. 18.*
19. *An Episcopus tantum possit in sua diœcesi quantum Pontifex in toto orbe.*
20. *An Episcopus consideratus ante legem Pontificiam possit in suo Episcopatu, quod Pontifex in toto orbe & n. 21. & 22.*
23. *Exemplum affertur, & n. 25.*
26. *An Pontifex dum fert legem vniuersalem toti Ecclesiæ, hæc lex exerat vires ad derogandum leges particulares aliquarum diœcesum.*

His ita prælibatis vrgentissime probatur nostra sententia prima, ex *cap. nuper, de sentent. excommunicat.* vbi Innocent. III. *respondens Vuratislauien. Episcopo*, dicit: quod
1 † Episcopus potest absoluere ab excõmunicatione, incursa ex detentione violenta Clerici in carcere, cuius rationem tradit: *quia, quando conditor Canonis eius absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concedisse videtur facultatem aliis relaxandi*, ad quæ verba
2 sic glossa, ibi: *Et est hic argumentum † Episcopos posse despensare, vbi specialiter dispensatio non est inhibita: Argumento supra de sponsalibus, cap. cùm apud, & 16. q. æst. 1. cap. sunt nonnulli, & concessum videtur, quod non est prohibitum. D. ex quibus causis, l. neque non. §. quod eis*, hæc glossa, & quidem hoc argumentum euidens est in præsenti, quod vr-
3 geo ex ratione quam dat Pontifex, vt † Episcopus possit absoluere ab excommunicatione lata à iure per legem vniuersalem; quia quando conditor legis & canonis eius absolutionem specialiter non retinuit; eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi: atqui dispensatio non est aliud, quàm legis, & Canonis Pontificij relaxatio respectu huius ex causa iusta; ergo eo ipso, quod lex vel Canon non prohibuit Episcopo dispensare potest ex iusta causa id
4 præstare, vt velit nolit fatetur † Barbosa *aliquibus citatis*, ibi, *num.* 15. hæc enim ratio dogmatica est, & vniuersalis respectu omnium legum ex qua colligit Papa, quod Episcopus potest relaxare excommunicationem latam à iure per legem vniuersalem.
5 Ad hoc argumentum, quod re vera est achilleum nostræ sententiæ variè respondent Auctores oppositæ primò, Basilius Legionens. *cap. 6. cit. num.* 2. hic loqui. Pontificem de absolutione à censura quæ si non est reseruata eius absolutio non est contra ius, sed secundum ius, & ideo censetur concessa potestas absoluendi eo ipso quod non prohibetur, at dispensatio est contra ius, & sic dicitur vulnus iuris, & legis & ita non censetur concessa, quando expresse non datur, alias ex hoc *cap.* probaretur quod etiam † Parrochus posset dispensare, in le- 6
ge Pontificis, & Episcopi, si ei dispensatio non prohibeatur cum Innocentius Parrochis concedat facultatem absoluendi à censura non reseruata.

Sed † solutio hæc vires argumenti non di- 7
rimit; quamuis enim veram doctrinam contineat in assignando discrimine inter absolutionem & dispensationem quod ista sit vulnus legis, quia ipsam relaxat quod non facit absolutio, cæterum ratio Pontificis non solum respicit absolutionem, quæ non relaxat legem, sed etiam ipsam legem circa quam dat potestatem aliis relaxandi eo ipso, quod sibi specialiter non retinuit relaxationem.

Secundò, quia etiam † absolutio ab ex- 8
commun. lata à iure, ex iure ipso pertinet ad legislatorem ferentem legem sub tali pœna, quare si alius absoluat implicite dispensat in iure illo, quo talis absolutio pertinebat ad superiorem (quamuis non sit excommunicatio illi specialiter reseruata) nec si legislatur ex vi non reseruationis aliis non concederet relaxandi potestatem, nullus posset talem absolutionem impedire, quia † pœna illa ex vi legis superiori intelli- 9
gitur reseruata quantum ad remissionem (vt constat in omnibus pœnis ordinariis iuris ciuilis, in qua nullus potest nisi Princeps, qui tulit legem sub tali pœna) non autem Episcopus potest absolutionem impedire quia Pontifex declarat; quod si specialiter non reseruat concessisse videtur potestatem aliis relaxandi, vnde † qui rela- 10
xando legem impedit absolutionem, verè dispensat, & vulnus legi superioris infligit, & sic manifestum est, quod, idem iudicium est faciendum de absolutione, & dispensatione, cum illa sine ista non subsistat. Neque aliquid valet ad propositum quod dicit de Parrochis, quibus in absolutione à 11
censuris expresse concedit Pontifex, quod possit relaxare ob animarum vtilitatem ne in excommunicatione maneant, quam extensionem ad Parrochos non est in aliis iuribus; nec eam habent, ex vi immediatæ subordinationis ad Papam, sicut habent Episcopi; isti enim, & non illi assumuntur in partem sollicitudinis Ecclesiarum, an vero Parrochi possint dispensare aliquando in legibus Episcopi dicam *infra*.

Respon

12 Respondet secundò, Diana † quod cum
absolutio ab excommunicatione ordinetur
ad bonum animæ, & sit necessaria ad vsum
Saeramentorum, ideo ex consuetudine me-
rito concessa intelligitur, quando non re-
seruatur, sed hoc solutio, enim subsistit;
quia *caput nuper.* expresse concedit faculta-
13 tem relaxandi excommunicationem, quia
tamen ita proximè ordinatur ad salutem
animarum & Sacramentorum administra-
tionem, hæc potestas non datur solum Epis-
copis, sed Parrochis, & sic nullus alius etiam
Regularis ex vi huius iuris, potest eam rela-
xare quamuis possint ex aliis priuilegiis.

Respondet tertiò, Bandelus *n.* 3. quod
14 † absolutio à censura, non est dispensatio,
aut relaxatio legis, sed vltima executio, &
adimpletio eum hoc ipsum vltimo & præci-
piat lex, vt præstetur absolutio, quum de-
lictum est sufficienter emendatum, ex hoe
autem, quod alicui committatur legis exe-
eutio, si non adsit alia spetialis potestas
commissa, non intelligitur commissa pote-
stas dispensandi, sed hæe solutio prorsus est
euanida, & nullius momenti, & imprimis
mirum, quod tam glossa tam decreti, quam
15 decretalium. Gloss. *in cap. postulatis de Clerico
excommunic. verbo dispensatum.* Glossa *ad ex-
communicamus cl. 1. de hæretic. verbo Apostoli-
ca.* Gloss. *ad caput cum illorum. 32. de sentent.
excommunicat. verbo interdictu. gloss. 2. ad ca-
put requiritis 1. quæst. 7. verbo vt plerique. ver-
sic. de dispensatione Episcoporum, & glossa ad
16 caput nuper citatum.* Expresso dicant † quod
Episcopus potest dispensare in legibus Pon-
tificiis, quando illis non est inhibitum le-
ge ipsæ, au consuetudine, & vsu recepta,
& velint Auctores moderni, ita certo sta-
tuere contrarium, quod ego non credo cum
in materia Canonum, & legum primum
authoritati locum post extra textum te-
neant glossæ.

Deinde Pontifex expressè dicit, quod eo
ipso, quod auctor legis & Canonis sibi spe-
cialiter absolutionem non retinuit, eo ipso
concessisse videtur facultatem aliis relaxan-
di vtique legem, & Canonem, & in hac
17 † relaxatione consistit dispensatio; tum in
super, quia vt contra Legionensem dice-
bam non potest impendi absolutio excom-
municationis latæ in iure ipso facto à sum-
mo legislatore, quin sit aliqua ipsius legis
relaxatio, non in hoc præcisè, quod impen-
datur absolutio, sed in hoc quod impenda-
tur ab alioque à superiore ferente legem.
Tertiò, quia non solùm committitur legis
18 executio, hæc enim non est canonis & legis
relaxatio, ad quam dicit Pontifex concede-
re facultatem. Quartò, quia si hoc ita est,
vt dicit Bandelus, non est necessaria pote-
stas concessa sicut concedit Pontifex eo ip-
so, quod non reseruat.

Secundùm huius sententiæ fundamen-
tum, quia, vt dicunt Auctores contrarij illud
præloquium apud Antiquos tritum, † *tan-* 19
*tum potest Episcopus in sua Diæcesi sicut Pon-
tifex in toto orbe, intelligitur* (inquit Diana)
*quoad ea quæ pertinent ad Ordinarium Iuris-
dictionem & gubernationem moraliter necessa-
riam, vel conuenientem ad salutem animarum
& considerando potestatem Episcoporum prius
quam Pontifex aliquid agendum statuat, vel
prohibeat, sic enim intelligitur vnúsquisque
Episcopus habere in tota sua Diæcesi totam po-
testatem, quia ex vi muneris conceditur, & vt
sic spectatu non habet. Vnde limitetur, post-
quam enim Pontifex aliquid particulare per
suam legem proscribit, aut prohibet eo ipso ex-
cipit ab ordinaria Iurisdictione Inferioris &
nonnisi alias concedatur potestas dispensandi
non habet illum ex vi ordinaria potestatis.*
Hactenus Diana.

In cuius verbis manifesta cernitur impli-
cantia etenim † Episcopus consideratus an- 20
te legem Pontificiam potest in suo Episco-
patu quidquid Pontifex in toto orbe, &
hoc ex vi muneris Episcopalis secundum
potestatem ordinariam sibi concessam, er-
go ex vi muneris, & potestatis ordinariæ
idem poterit nisi Pontifex sibi dispensatio-
nem reseruet, & coactet expresse potesta-
tem istam ordinariam, consequentia est eui-
dens, quia potestas ordinaria non limitatur
nisi expresse, id quod cadebat sub illam 21
sibi reseruet, & inhibeat inferiorem sicut
Parrochus, qui ante legem Episcopi potest
absolnere à peccatis suos subditos & ad hoc
habet potestatem ordinariam nisi Episco-
pus expresse sibi aliqua delicta reseruet
semper potestas ordinaria Parrochi potest
exercere vires suas ad absoluendum, etsi
Episcopus sub graui pœna prohibeat tale,
peccatum, ergo si Episcopus ex vi sui mu-
neris, & potestatis ordinariæ, potest in suo
Episcopatu quidquid Pontifex in orbe, 22
quamuis aliquid prohibeat lege sua, si ta-
men nō adimat Episcopo potestatem suam
ordinariam vel lege ipsa vel consuetudine
ex vi illius potestatis, & subordinationis
ad primam potestatem poterit in lege illa
Pontificia dispensare si Pontifex facile adiri
non potest, quia hoc exigit moralis guber-
natio Episcoporum, & iurisdictio ordinaria
ipsorum, quatenus assumpti sunt in partem
solicitudinis Pontificiæ respectu Ecclesia-
rum.

Tertium fundamentum sit, quia † si ma- 23
teria legis Pontificiæ sit propria Archiepi-
scopatus v. g. Hispalensis, aut Episcopatus
Gienensis, potest Episcopus dispensare in
illa ex iusta causa, vt tenent Caietan. Me-
dina *quæst. 97. art. 4.* Valentia 12. *disp.* 7. *q.* 5.
punct. 6.

*punct.*6.Sotus *vbi supra* Amicus *n.*57. Diana *resol.* t 2.Azor.*tom.*1.*lib.*5.*cap.*15.*q.*7. Granado 12.*controuers.*7.*tract.*3.*part.*2. *disput.* 17. *sect.*1 *num.*3.Salas *de legib disp.*20.*sect.* 3. *numero* 22.Gordonus *in sum.lib.*3.*quaest.*13.*c.* 3.
24 ratio est inquit Diana secutus alios, quia cum lex illa sit lata solum propter commodum, & vtilitatem particularem talium subditorum videtur Summus Pontifex tacitè relinquere relaxationem illius inferiori Prælato, cui specialiter incumbit eorum subditorum gubernatio, quæ doctrina communis est, etsi displiceat Suar. *vbi supra, num.*10.& Castro Palao *tom.*1.*tract.*3.*disp.*6.
25 *punct.*5. atqui hæc doctrina & ratio manifeste procedit, etiamsi materia non sit propria subditorum illius Episcopi, sed communis toti orbi, quia quod sit communis aliis prouinciis, non tollit quin conuenientia, vel disconuenientia illius legis respectu subditorum huius diœcesis v.g. Hispalensis vel Toletanæ, magis nota sit Archiepiscopis illarum, quam Summo Pastori, & sic tacitè Pontifex etiam videtur concedere facultatem, vt pro conuenientia, aut disconuenientia subditorum possint dispensare; quia commodum, & vtilitas il-
26 lorum ex causa iusta, id exigit; sicut enim † Pontifex dum fert legem vniuersalem toti Ecclesiæ, hæc lex exerit vires ad derogandum leges particulares aliquarum diœcesum, textus expressus *cap. vt animarum de constitut.in* 6. nisi de illis fiat expressa mentio, ita lex Pontificia vniuersalis nisi expressè deroget iurisdictionem ordinatiam ex vi cuius, vt Episcopus subordinatus Summo Pontifici potest in suo Episcopatu, quidquid ille in orbe non intelligitur derogata potestas sibi à Pontifice data ad dispensandum in lege Papali iuxta exigentiam suorum subditorum.
27 Quartum fundamentum, quia vt ait † Barbosa *alleg.citata* & est certum vt constat ex *glossis Canonicis citatis* fuit ista quam defendimus sententiam in Ecclesia communis opinio ferè omnium Antiquorum, quorum auctoritas sufficiens fuit ad sic intelligendas leges Pontificias, idque sciente summo Pastore, qui non poterat ignorare hanc fuisse suo tempore communem opinionem, & tamen ipsam non reiecit, aut extinxit,
28 eliminauitve, cum ageretur de iurisdictione supremi capitis; temporum autem decursu nulla est noua constitutio papalis, aut conciliaris, quæ contrarium determinet & ita semper manet in sua vi interpretatio illa iuris Prudentum & glossarum, quæ incertæ sunt iuri Canonico. Neque recentiores suis
29 argumentis possunt euertere antiquam sententiam, sed semper manet in viridi efficacia, atque ita ex vi subordinationis Episcopi ad Summum Pontificem, iste illis tacitè concedit facultatem dispensandi in suis legibus iuxta prudentem suorum subditorum gubernationem, quod argumentum in re morali apud me plurimum valet maximè, quando opposita nullius sunt roboris.

§. V.

Occurritur fundamentis oppositis.

SVMMARIVM.

1. *An subditus & inferior non possit currere in totum legem superioris.*
2. *An in multis quæ propria sunt Papæ non possint pro vna vice dispensare Episcopi, & n.*3.*&* 4.
5. *A quo legis tota obligatio oriatur.*
6. *Dum inferior dispensat in lege superioris quid requiratur.*
7. *Ratio affertur.& n.* 8.

AD primum respondetur, quod textus illi loquuntur, vt legenti constabit, † 1
quod subditus, & inferior non potest euertere in totum legem superioris, neque in illa dispensare nisi ex tacita superioris facultate, quod libenter & nos concedimus. Ad secundum respondetur, quod † in multis 2
quæ propria sunt Papæ non possunt pro vna vice dispensare Episcopi, quia ad solum Summum Pontificem, vt difinire res fidei, damnare hæreses, Canonizare Sanctos & similia & multa quæ consuetudo ex consuetudine illis sunt reseruata & ablata potestas ab inferioribus. Ad tertium respondetur id solum probari, quod in secundo no- 3
tabili ducebamus, & est certissimum & lumine naturæ notum, neque nostra sententia illi opponitur, aut fuit intellecta ab aliquo in illo sensu, sed in eo quem nos enucleamus, aliud egregium fundmentum adducimus *infra corollario quarto*, ex Thoma Sanchez, qui dubio procul fuit pro hac sententia & *corollario sexto*, aliud ponemus ex doctissimo Dicastillo.

Verum enim vero antequam ad alia satis 4
vtilia in praxi calamus diuertat notandum valdè est, discrimen inter dispensationem factam à superiore in sua lege, & factam ab Episcopo in lege superioris; quod illa est valida etiam sine causa, & licitè dispensatus ea vtitur, & est securus in conscientia, etiam si sit ad contrahendum matrimonium, aut retinendum beneficium ex simonia iuris humani conquisitum, vt tenet communis sententia, de qua Diana *tract. citat. resol.*4. Sanchez *de matrim lib.*8. *disput.* 17. Salas *de legibus disput.* 20. *sect.* 4. vbi innumeros refert, & doctè de hoc discurrit Basilius, *lib.*8. *de matrim. cap.* 14. *numer.* 7. Suarez *lib.* 6.

de

5 *de legibus cap.* 19. ratio est † quia tota legis obligatio, vt à prima radice pullulat à voluntate superioris ferentis legem, ergo si eius voluntas etiam absque causa eximat aliquos isti validè sunt exempti, & lex respectu illorum manet relaxata & sine valentia ad inferendam obligationem. Ast dum
6 † Inferior dispensat in lege Superioris requiritur, quod re ipsa sit causa id dispensandum, imo & ipsius causæ cognitio, sine qua vel saltem sinon sit reipsa causa, dispensatio nulla est in vtroque foro, vt late Sanchez, *vbi supra num.* 4. Salas *sect.* 4. *num* 31. Vasquez 1 2. *disp.* 178. *num.* 17. Basilius *num.* 8. Barbosa *allegatio.* 33. *n.* 31. Ioannes Sanchez *selecta.* 54. *num.* 38. Couarr. 2. *part.* 4. *cap.* 6. §. 7. *num.* 11. Diana *Resolut.* 8. *& est indubitatum.*
7 Ratio est † in promptu, quia inferior, vt vidimus nequit dispensare in lege superioris, nisi ex commissa potestate tacitè vel expressè; quam non censetur superior concedere, nisi pro rationabili ex causa iusta dispensatione; quare si inferior aliter dispensat, facit contra commissionem, & mandatum & excedit. delegationem, quare nulla est dispensatio, etiamsi fiat à legato à latere (quidquid dicat Manuel Rodrig. *in summa noviter impressa, tom.* 2. *cap.* 24. *num.* 5.)
8 isti enim & si possit Pontifex communicare, quod sit valida dispensatio etiam sine causa, & ait Salas *vbi supra num.* 32. (quamuis contrarium sentio) tamen nisi id exprimatur non est præsumendum de Pontifice id facere, de quo nō licet præsumere peccatum, secus est si infertur bona fide iudicat subesse causam, quæ re ipsa non est; alias si bona fides ad hoc quod dispensatio inferioris sit valida non sufficeret, locus daretur magnis scrupulis, & recta gubernatio turbaretur, ita Azor. *lib.* 7. *instit. p.* 1. *cap.* 29. *q.* 6. Sanchez vterque *vbi supra.*

SVBRESOLVT. I.

Episcopus de consensu Capituli potest dispensare vt absens lucretur, &c.

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus vel Capitulum si ipsi incumbat, vel Episcopus de consensu capituli, vel istud cum assensu Episcopi possit dispensare causa iusta cum Canonicis, vt absentes lucrentur ad tempus etiam distributiones quotidianas.*
2. *Alcedi sententia adducitur.*
3. *Item Pij V. & n.* 4.
5. *Concilij Tridentini mens.*
6. *Quæ temporales dispensationes non residendi faciendæ ab Episcopo.*
7. *An Episcopus possit dispensare in lege Pontificia ab tempus pro bono regimine suæ Ecclesiæ.*
8. *Garziæ sententia. & n.* 9.

EX resolutione huius grauissimæ difficultatis plura colligere licet ad praxim valde vtilia. Primùm est † Episcopum, vel Capitulum, si ipsi incumbit, vel Episcopus de consensu Capituli, vel istud cum assensu Episcopi posse dispensare ex causa iusta cum Canonicis, vt absentes lucrentur ad tempus, (vltra aliud, quod Concilium, Pontifex, statutum confirmatum, consuetudo, aut fundatio illis concedit) etiam distributiones quotidianas, ita in his terminis tenet Castro Palao. *tom.* 2. *tract.* 7. *disp.* 3. *punct.* 9. §. 10. *num.* 3. citat Zerolam *in praxi p.* 1. *verbo priuatio.* §. 4. *dubio* 2. sed hic non agit de distributionibus, imò eas non lucrari, sed solùm fructus probat ex Congr. Card. concedit tamē quod Episcopus potest dare licentiam absentiæ vltra tres menses, scilicet per quatuor. Armendariz *in additionibus lib.* 2. *tit.* 23. *n.* 124. Comitolus *lib.* 1. *quæstio.* 59. *num.* 2. Barbosa *allegatio.* 53. *num.* 13. sed hic solum agit de obligatione Episcopi ad residentiam; id tamen dicit de Canonicis, *c.* 20. *n.* 11. Alcedus † *de præstantia Episcopi Dignit. part.* 2. *cap.* 9. *n.* 39. & sic videtur declarasse Sacra Congregatio Concilij facta ad instantiam Episcopi Cauriensis. *Nonis Iulij* 1566. cui datur facultas, vt possit dispensare cum Canonicis, vt per quatuor menses possint abesse propter causas relatas Summo Pontifici Pio V. & postea *anno* 1580. *die* 15. *Octob.* † ampliata est hæc facultas ad quintum mensem. Hæc tamen fuerunt indulta facta à Pontifice concedente facultatem, vt possit ad multum temporis omnibus Canonicis, vt possint abesse per quinque menses sicut Concilium concessit per tres. 1 2 3

Ex hoc tamen sumitur argumentū, quod Episcopus existente causa iusta possit concedere licentiam, vt absit à Choro, & lucretur fructus, etsi fuerit consuetudo etiam distributiones quotidianas; vltra tres menses vnū vel alterum iuxta causæ exigentiam, non secus ac existente causa potest licentiam impertire Parrocho, cuius residentia à strictiori causa dimanat, vt absens sit à sua Parrochia; quod valdè confirmatur ex Concilio Trident. *sess.* 6. *cap.* 2. vbi agens de beneficiis specialem residentiam ex quolibet titulo requirentibus, sic fatur. *Satis ad rem.* † *Ab eorum Ordinarijs quemadmodum eis pro bono Ecclesiarum regimine, & diuini cultus augmento, locorum & personarum qualitate pensata, expediens videtur opportunis iuris remediis residere cogantur nullique priuilegia seu indulta perpetua* 4 5

tua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur indulgentiis vero & dispensationibus temporalibus, ex veris & rationabilibus causis, & coram Ordinario legitimè probandis in suo robore permansuris, has
6 autem † temporales dispensationes non residendi faciendas esse ab Episcopo tenet Bellarminus, ibi, *in obseruationibus doctrina*, & adducit declarationem Cardinalium, quæ etsi loquatur de Parrocho multo melius de Canonico.

Ex quo sumitur non incongruum argu-
7 mentum, pro eo, quod † Episcopus possit dispensare in lege Pontificia ad tempus pro bono regimine suæ Ecclesiæ, & animarum, suorum subditorum; quod in omni lege Pontificia, nisi exprimatur contrarium & Sanctæ Sedi reseruetur & Episcopi inhibeantur, Doctrina Concilij generalis est ad omnem præfatam legem, ad declarationes
8 quas adducit Garzia † in contrarium, *cap. 2. cit. à n.* 406. Respondetur quod quamuis legitima causa sit quæ approbata est à iure legitimitate iuris; tamen non est ista sola quæ legitima est ad dispensandum ad tempus in residentia, sed aliæ possunt esse quæ legitimè iudicentur ab Ordinario, *secundum regimen Ecclesiarum*, & aliis circumstantiis occurrentibus, ex quibus fit dictamen prudentiæ hic & nunc conuenire, esse quam legitimas legitimitati facti, quamuis non iuris; præterquam quod possunt reduci ad
9 aliquam ex annumeratis in iure, *c. vnico de Cler. non resident. in* 6. præcipuè *ad necessitatem*, quæ non semper debet esse Physica, sed sufficit quod sit moralis necessitas, quia iuxta prudentis æstimationem iudicat valdè conuenire, quod moraliter & iuxta conuictum humanum dici potest moralis necessitas.

SVBRESOLVT. II.

Non est eadem ratio de Parrochis, ac de Episcopis?

SVMMARIVM.

1. *An non sit idem iudicium de Parrochis ac de Episcopis.*
2. *An Episcopos Papa vocet in solicitudinis partem.*
3. *Parrochi assumpti sunt à Papa immediatè in partem solicitudinis Ecclesiarum mediis Episcopis.*
4. *An Parrochi ex consuetudine habeant posse dispensare in ieiuniis Ecclesiæ.*
5. *Quæ licentia danda sunt à Vicario Episcopi, & n. 6. 7. & n. 8.*
9. *An in denuntiationibus praambulis non possit dispensare Episcopus.*
10. *Sanchez & aliorum sententia afferuntur.*
11. *Quodnam non videatur dispensatio sed interpretatio legis per epikiam.*

Secundum corollarium sit non esse idem † iudicium de Parrochis, istis enim, nisi 1 expressè concedatur licentia à Papa vel à consuetudine tolerata; non possunt dispensare in lege Pontificia, sed recurrendum est ad Episcopum, qui dispenset, quamuis enim Parrochus in sua Parrochia habeat tantam potestatem, ac Episcopus in sua Diœcesi, vt putauit Abbas, *c. 1. n. 28. de dolo & contumacia*, habentur loco Imperatoris ac Regis, vt dixit idem Panormitanus, *ad c. venerabilis, n. 19. de electione*, & vt ait Barbosa, *de Officio Parrochi, p. 1. c. 1. n. 11.* sicut Papæ est commissa cura vniuersæ Ecclesiæ, & † Epis- 2 copos ipse Papa vocat in partem solicitudinis illisque committit particulares Ecclesias, & Diœceses pascendas, & curandas ita Domino instituente Parrochorum ordinem, in septuaginta discipulis, Episcopis, eisdem Parrochis curam singularum Parrochiarum committunt, quoniam vt ait Trid. suas oues cognoscere valent, & à quibus solis Sacramenta possint Parrochiani sui accipere.

Quamuis inquam totum hoc verissimum sit tamen cum Parrochi non † sint assumpti 3 à Papa immediatè in partem solicitudinis Ecclesiarum, sed mediis Episcopis; illis vtpotè non immediatè subordinatis, non communicat potestatem dispensandi in suis legibus ex vi muneris; sed aliquando committit, vt constat, *ex c. nuper de sententia excommunicationis.* Vbi dicitur quod possint absoluere suos ab excommunicatione non reseruata. Ex consuetudine etiam † habent 4 posse dispensare in ieiuniis Ecclesiæ, ex causa rationabili; & quoniam facilè adiri non potest Episcopus in obseruatione festorum, vt est communis sententia, apud Azor. *p. 2. lib. 1. c. 28. q. 6.* Fagund. *ad præcepta Ecclesiæ præcepto 4. c. 14. à n. 25.* sic declarauit Sacra Congreg. Regula, & Episcoporum scribens Consentino Archiepisc. *die 2. Aug.* 1594. & in altera ciuit. Castellæ *die* 21. *Aug.* 1615. quæ Sacra Congr. in alia sub *die* 28. *Nou.* 1597. dixit quod † dare has licentias pertinet ad 5 Vicarium Episcopi, etsi foraneum, non ad Archipræsb. quãdo ad illos patet facilis aditus, & non sequitur damnum subditis, si expectetur Episcopi aut Vicarij licentia & adest causa sufficiens, quæ si euidens & indubitata, non requiritur dispẽsatio ad laborandum, imò si Episcopus ponat in tali casu 6 excommunicationem ne laboretur; excommunicatio non legaret & contineret intolerabilem errorem, aiunt Fagund. *vbi suprà, n. 26.* Sanch. *in summ. tom. 1. c. 45. n. 20.*

Sed

Sed hæc doctrina cum grano salis est intelligenda, quando scilicet causa est indubitata publicè, si enim labor publicus est,
7 & causa non est publicè indubitata, dubio procul potest Episcopus præcipere sub excommunicatione ipso facto incurrenda, neque laboret sine sua licentia in scriptis habita vt determinauit habendam esse Sacra Congreg. *in vna Castellan. ciuitatis citat.*
8 vnde Parrochus quando prouidet in aliquibus anni temporibus vt messis, & vindemiæ, & in portubus marinis, piscationis necessarium fore huiusmodi licentias impartiri Officialibus, vt laborent, præueniat se, & Episcopum, aut eius Vicarium consulat, & expiscetur dispensandi potestatem, vt causa dubia ex aliquibus capitibus existente, licentia facta securi in conscientia laborent Parrochiani.

9 In denuntiationibus † præambulis ad matrimonium, quarum dispensatio commissa est solis Episcopis à Concilio, *sess.* 24. *cap.* 10. *de reformat. matrim.* nullo modo potest dispensare Parrochus, vt est omnino certum apud Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disput.* 5. Bonacinam *de matrim. quæst.* 4. *p.* 6. *num.* 8. *&* 9. Basilium Legionensem *lib.* 5. *cap.* 30. *num.* 3. nisi adsit periculum in mora, & adeo vrgens necessitas premat, vt
10 non sit locus adeundi Episcopum pro dispensatione, vt si instet mors, & accipienda sit aliqua in vxorem, vt famæ satisfiat, & filij legitimentur, vel si oporteat ita dispensare, vt vir æqualis cum æquali nubat fœmina, qui aliter discedet & voluntatem mutabit, ex quo sequuntur magna scandala, dissensiones, & damnum notabile fœminæ, quæ innupta maneret, in his enim casibus potest Parrochus matrimonio assistere non præmissis denunciationibus; ve-
11 rum hoc † non videtur propriè dispensatio, sed interpretatio legis, per epikiam, nam si lex obseruaretur sequeretur magnum inconueniens, & damnum tertio; maximè cum denunciationes non sint de substantia matrimonij, sicut est Parrochi & testium assistentia, quam requirit Concilium & formam contractus in qua solus Pontifex potest dispensare.

SVBRESOLVT. III.

Episcopus potest in legibus Concilij diœcesani, aut Prouincialis similiter dispensare.

SVMMARIVM.

1. *An Episcopi in legibus latis in Concilio diœcesano possint dispensare.*
2. *An Synodus non sit superior.*
3. *An iuramentum habeat subintellectam conditionem.*
4. *Vtrum Episcopus possit secum in iuramento dispensare sicut cum aliis.*
5. *An aliquis Episcopus excipiatur qui non possit dispensare.*
6. *An Archiepiscopi possint dispensare in legibus latis à Concilio prouinciali, & numero* 7.
8. *Si Concilium expressè non prohibeat Episcopis & Archiepiscopo dispensationem in legibus latis, an potest ex causa iusta in illis dispensare.*
9. *Vtrum Parrochi possint dispensare in legibus Episcopi & Ordinarij sui.*
10. *An Parrochus tantam habeat potestatem in sua parrochia, ac Episcopus in sua diœcesi.*
11. *An Papa Episcopos habeat immediatè subordinatos in regimine Ecclesiarum.*
12. *Valerij opinio assertur.*
13. *An sit diuersa ratio Episcoporum respectu Sum. Pont.*
14. *An Episcopi sint membra & pars corporis Papæ.*
15. *An Pontifex maiori cum securitate executionis suæ committat Episcopis authoritatem dispensandi in legibus suis, & n.* 16.
17. *An Episcopi prudentes se debeant putare Romanos Pontifices in suis diœcesibus.*

TErtium corollariū sit, quod † Episcopi 1
in legibus latis in Concilio diœcesano & Archiepiscopus in legibus Concilij prouincialis; si in illis non fiat specialis prohibitio, ne dispēsetur, aut specialis reseruatio, potest dispensare eo modo quo diximus de legibus Pontificiis; & quidem de legibus latis in Concilio Synodali, posse Episcopum & Archiepiscopum cum suis dispensare, omnibus certum est & dispensatio valebit, etiam sine causa, quia in hac Synodo solus Prælatus habet vim decisiuam, à qua vigorem obligandi accipiunt leges & statuta, vnde † Synodus non est superior, quia omnes 2
ibi congregati præter Episcopum solum habent vocem consultiuam, ita Diana *p.* 8 *tr.* 3. *resolut.* 26. §. *sed quæro*, Suarez *de leg. lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 8. Sanchez *lib.* 8. *de matr. disput.* 17. *num.* 33. Basilius *lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 4. Bonacina *disput.* 1 *de legib. quæst.* 2. *punct.* 5. *num.* 5. Barbosa *alleg.* 34. *n.* 3. Salas *de leg. disput* 20. *sect* 4 *n.* 43.

Quod tenet verum, etiamsi constitutiones ibi factæ sint iuramento confirmatæ, tum † quia iuramentum subintellectam habet conditionem, nisi subsit iusta di- 3
spensandi causa, tum quia † Episcopus 4
potest secum in iuramento dispensare sicut cum aliis, secus vero est si sint confirmatæ confirmatione speciali à Summo Pon-

tifice, quia tum de illis loquendum sicut de aliis legibus Pontificiis, vnum tamen
5 excipio † Episcopum, aut Archiepiscopum, non posse dispensare, aut mutare electionem examinatorum Synodalium, in qua habent votum decisiuum ibi legitimè Congregati, vnde cum in tali electione consistat radix formæ, quam instituit Trident. & confirmauit iterum Pius V. ad prouisionem Parrochialium, eam nullatenus Episcopus potest alterare: vt latius dixi, *in tract. de examinat. Synodal.*

6 De Archiepiscopis † respectu Concilij Prouincialis Auctores citati modo, & qui adducti sunt pro prima sententia principalis difficultatis sentiunt non posse dispensare in legibus latis in Concilio Prouinciali, quia quamuis ibi Metropolitanus sit caput, & præses Concilij, tamen quantum ad ferendas leges omnes Episcopi ibi Congre-
7 gati habent votum decisiuum; vnde si consideretur Concilium congregatum Metropolitanus respectu illius est inferior, & Concilium est superius. Vnde ab Archiepiscopo ad Concilium Prouinciale datur appellatio, vt tradunt glossa, *finalis in c. à collatione, de appellatio. in 6.* vbi Barbosa, Nauarr. *cons. 6. de maiorit. & obedient. in nouis. n. 4.* existimo tamen iuxta prædicta in superioribus, quod
8 † si Concilium expresse non prohibeat Episcopis & Archiepiscopo dispensationem in legibus latis potest ex causa iusta in illis dispensare, sicut diximus de Pontificiis.

9 De Parrochis † an possint dispensare in legibus Episcopi & Ordinarij sui sicut Episcopus in Pontificiis? Doctissimus Ioannes Valetus, *in differentiis inter vtrumque forum, verbo dispensatio. differentia 8. n. 4.* postquam nostram sententiam de potestate commissa Episcopis ad dispensandum in legibus Papæ multis citatis amplexus est, subdit, *Amplia præfatam Regulam ad Parrochos circa proprias oues eos scilicet posse etiam omnia, quæ potest Episcopus nisi specialiter reseruata*, quod ego intelligo circa leges latas ab Episcopo, non à Pontifice iuxta dicta in superioribus & potest confirmari ex his, quæ diximus ex Ab-
10 bate, quod † Parrochus in sua Parrochia habet tantam potestatem ac Episcopus in sua diœcesi; vnde sicut Papa assumit, sibi Episcopos in partem solicitudinis, Episcopos
11 † sibique habet immediatè subordinatos in regimine Ecclesiarum, & sicut Apostoli acceperunt sibi in partem suæ solicitudinis septuaginta duos discipulos, ita Episcopus accipit in partem sui regiminis Parrochos, sibique eos immediatè subordinat, vt prudens euadat animarum gubernatio, & sic ex vi huius gubernationis illis communicata authoritatem dispensandi in suis legibus secundum quod oportet ad regimen suæ Diœcesis.

Cæterum quamuis intellecta opinio Valetij † iuxta dicta non sit improbabilis cū consequenter loquatur, tamen non est extendenda hæc in legibus dispensandi potestas nimium, ne rigor disciplinæ minuatur, & leges vulnerentur, quare existimo † diuersam esse rationem Episcoporum respectu summi Pastoris ac Parrochorum respectu sui Episcopi, quia summus Pōtifex maiori cum fundamento præsumit rectam gubernationem in Episcopis de quorum prudentia magis fidit, vtpotè eum sint Corepiscopi cum ipso, successeruntque Apostolis, quibus commissa est potestatis plenitudo, etsi subordinata capiti Ecclesiæ, & summo ipsius Pastori Petro Christi Vicario; vnde † sunt membra & pars corporis Papæ argumento, *ex c. significasti, de elect.* & sic sunt Ecclesiæ Principes, *c. Ecclesia Principes 35. dist. & c. quorum vices 65. dist.* vnde sunt Ecclesiæ fundamenta, propter hæc & alia multa attributa, de quibus latè Alcedus *p. 1. c. 9.* † Pontifex maiori eum securitate executionis suæ solicitudinis committit Episcupis authoritatem dispensandi in suis legibus, quando specialiter non inhibentur, aut earum dispensatio vel ipsis legibus expresse, vel ex consuetudine specialiter reseruetur. 12 13 14 15

Quod fundamentum non habent Episcopi ad similem authoritatem impartiendam Parrochis, vt possint dispensare in legibus Episcopalibus; tum quia magis ad manum est Episcopus, vt nisi necessitas vrgeat ab illo petatur dispensatio; tum quia consuetudo ita declarat; tum tertio quia Parrochi non ita ordinariè sunt prudentes, nec sunt in statu perfecto, vt à se ipsis possint alios illuminare, sicut sunt Episcopi, quare istis iure optimo Pontifex committit tacitè, & ex vi subordinationis authoritatem dispensandi. Neque ex hoc vt misteriosè loquitur Diana *Resolutio 11. citata*, sequitur quod † Episcopi prudentes putent se esse Romanos Pontifices in suis Diœcesibus; sed putant se esse Romano Pontifici subordinatos, & quod ab illo dimanat potestas dispensandi, principiumque Canonistarum, *quod tantum potest Episcopus, &c.* sobrie intelligunt, quod si aliqui Episcopi minus prudentes, qui rarissimi sunt, aliter intelligunt ac nos enodauimus, coercendi sunt & continendi in sana & vera doctrina. 16 17

SVBRESOLVT. IV.

Episcopus potest dispensare in legibus Concilij generalis.

SVMMA

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus possit sicut in legibus Summi Pastoru ita in legibus Concilij generalis.*
2. *Concilij Niceani mens.*
3. *Qua Pontificia confirmatio implicitam habeat & tacitam commissionem dispensandi datam Episcopis in suis diœcesibus, & num.4.*
5. *Molina & aliorum sententia afferuntur.*
6. *Pontifex potest verè & realiter dispensare ius diuinum ex Thoma Sanchez, & numero 7.*
8. *Quæ recta gubernatio petat commissum esse Pontifici, vt in lege aliqua diuina verè & propriè dispensare possit.*
9. *An dispensatio inferiorum in lege superioris non deroget authoritati & iurisdictioni superioris.*
10. *An Episcopus possit ex causa in legibus Pontificiis dispensare in multis casibus.*
11. *An eadem fiat comparatio Pontificis ad Summum Legislatorem Deum, ac Episcopi ad Summum Legislatorem humanum, & num. 12.*
13. *Thomæ Sanchez opinio, nec non aliorum, & n.14.*
15. *Quid per verbum* nisi dispensetur, *significetur, & n.16.*

1 QVartum corollarium est; Episcopum posse, sicut in legibus Summi Pastoris, ita in legibus Concilij generalis; ratio est, quia leges conciliares, vt à prima radice obligationis suæ dependent à Summo Pontifice, vt à primo fonte, à quo dimanat omnis gubernatio Ecclesiæ vniuersalis *cap. significasti, de elect.* hic est enim vsus Ecclesiæ, 2 & intelligentia perpetua; vnde † Concilium Nicænum petiit suarũ diffinitionum, legum, & decretorum confirmationem, *vt regula nostra* (inquiunt Patres illius Synodi) *fixos possit habere gradus*; vnde sexta Synodus à Leone Papa, & Constantiensis à Martino V. & Trident. *à Pio V.* confirmata, & de aliis constat apud Osium Cardinalem *lib.2.* 3 *contra Brentium*, vnde † eadem Pontificia confirmatio implicitam habet & tacitam commissionem dispensandi datam Episcopis in suis diœcesibus in illis legibus conciliaribus sicut & in Pontificibus; verum est quod in legibus conciliaribus, vtpotè factis cum magna Patrum consideratione, & discussione conuenientiæ ad totam Ecclesiam, 4 maiori cum difficultate & maiori ex causa Episcopi debent dispensare, & quantum ad hoc deseruiunt regulæ quas adducit Thom. Sanchez *lib.8. de matr. disp.5. à n. 6.* quamuis enim ad Concilij generalis derogationem sicut & iuris Canonici requiratur expressa mentio, saltem in communi (vt si dicatur non obstante, quod in iure, vel in generali Concilio sit contrarium) vt colligitur ex *cap. ex parte & cap. vltimo de capellis monachor*, & † docent Molina *tom.1. tract. 2. disp.* 5 *173.* Henriquez *lib.7. de indulgent. cap. 26. num. 3.* ex Couarr. 4. *decretal. 2. p. cap. 8. §.9. num. 6.* dicente *totum mundum hoc amplecti*, amen hæc doctrina intelligitur, quantum ad derogationem legis conciliaris; non tamen quantum ad dispensationem in aliquo casu vrgentis necessitatis, quod requiritur ad rectum regimen secundum circumstantias occurrentes.

Sed in confirmationem huius corollarij placuit afferre verba Thomæ Sanch. *lib. 8. de matr. disp.6. num. 5.* vbi satis probabiliter defendit Pontificem posse † verè, & realiter dispensare (& non solum declarare) ius 6 diuinum, & naturale non quidem ius in quo dispensat abrogando, sed eius obligationem verè tollendo per veram dispensationem in causa aliqua speciali & ex causa vrgenti, & subdit, *sed recta Ecclesiæ gubernatio petit, vt Prælatis inferioribus commissa sit facultas verè ac propriè dispensandi in legibus Pontificiis* 7 *non in vniuersum, sed in casu aliquo speciali*, quando necessitas occurrit, eo quod non debet destitui mediis necessariis ad eius tranquillum statum, & regimen tuendum, neque potest in his commodè adiri Pontifex, ita eadem † recta gubernatio petit 8 commissum esse Pontifici, vt in lege aliqua diuina, vere & proprie dispensare possit; ob necessitatem occurrentem, atque multo magis necessarium est, quia in priori casu, vere est aditus ad Pontificem, quamuis non commodus, at in posteriori nullatenus potest adiri Deus, vt dispenset, & amplius confirmatur, quia sicut † dispensatio 9 inferiorum in lege superioris, non derogat authoritati, & iurisdictioni superioris, eo quod ex eius tacita cõmissione fiat: ita hæc Pontificia dispensatio, in iure diuino non derogat authoritatem Dei, vtpotè quæ non propria Pontificis authoritate fit, sed ex tacita, & iure optimo præsumpta Dei commissione fit, &c. satis egregia.

Quare dubitandum non est sapientissimũ hunc virum pro nostra esse sententia, quod † Episcopus potest ex causa in legibus Pōtificiis dispẽsare in multis casibus prout oportuerit ad rectam, & prudentẽ suæ diœcesis gubernationẽ & regimen animarum, & sicut Pontifex non potest in omnibus præceptis diuinis, & naturalibus, sed in aliquibus, ita neque Episcopus in omnibus, sed in illis in quibus specialiter nõ prohibẽtur, aut specialiter non reseruantur, eadẽ enim † fit 11 cõparatio Pontificis ad Summũ Legislatorẽ Deũ, ac Episcopi ad Summũ Legislatorẽ 10

humanum, summum Pastorem Ecclesiæ, quæ doctrina valdè notanda est, pro Epis-
12 copis Indiarum, & partium remotissimarum à quibus non est facilis aditus, sed multum temporis spatio itineris difficilis ad summum Pontificem, ex cuius tacita commissione possunt in multis magis dispensare quam qui facilem habent aditum.

Ex quo deducitur cum Thoma Sanchez
13 *disp.5.cit.n.5.* quod si lex sit Concilij generalis, quæ permittat dispensationem hæc dispensatio etiam fieri potest ab Episcopo. Ita Couarr. *in c.alma mater.* 1.*p.*§.7.*n.*8. Iacobatius *de Conciliis, lib.*5. *art.*20.*n.*30. Angelus *verbo dispensatio,n.*5. Syluester *ead.q.*9.*in fine.* Duegnas *Regul.*242.*n.*2. & alij quos citat &
14 non vidi; ratio est perspicua quia verbum, *si dispensetur*, superfluè ponitur, quia cum non ponatur superfluè loquitur respectu Episcoporum, quibus traditur tacitè authoritas dispensandi; & sic, *c.quisquis de electione*, quod desumitur ex Concilio generali Lateranensi sub Innocentio III. pœna suspen-
15 sionis remittitur Episcopo dispensanda; † per verbum, *nisi dispensetur*, vt tenet ibi Barbosa *à n.*4. secutus Innocentium, Panormitanum, & Azor. *p.*2. *lib.*6.*c.*4.*q.*28. idem est, de casu de quo, *in c.in quibusdam, de pœnis*, quod desumptum est ex constitutione Concilij Lateranensis sub Alexandro III. vbi Barbosa ex Henriq. *in summa lib.*14. *c.* 19. §.2. *& in comment. littera P.* & glossa finalis dicit, *quod vbi iura dicunt posse dispensare intelliguntur posse Episcopum*, quod quidem conuenit rectò
16 Ecclesiæ Regimini, id autem quod hic ponitur expressè, tacitè intelligitur in omnibus de quibus in superioribus, tantum enim implicitum operatur quod expressum & de vtroque, idem est iudicium, *l. cum quid. D. si certum petatur*, & aliis comm. & legi potest Rota apud Farinacium *p.* 2. *recentio. decis.* 608.*num.* 2.

SVBRESOLVT. V.

Potest dispensare similiter in impedimentis dirimentibus matrimony?

SVMMARIVM.

1. *Quis possit dispensare tam in impedimentis dirimentibus quàm non dirimentibus.*
2. *An ex tacita Pontificis concessione possit Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus, & n.*3.*&* 4.
5. *An Episcopus possit dispensare ante contractum matrimonium.*
6. *Dilengani sententia, & n.*7.
8. *Authoris opinio adducitur.*
9. *Quæ dispensatio possit fieri ab Episcopo.*
10. *Exempla à Suare, & Sanchez afferuntur.*
11. *Quandonam necessitas Episcopum dispensandi cesset.*
12. *An tacitum & expressum idem operentur, remissiuè.*
13. *An votum & impedimentum diriment maneant semper sub potestate Episcopo tacitè concessa.*
14. *An potestas vni concessa euertat aliam alteri concessam.*
15. *An si vrgens necessitas dispensandi Episcopum oriatur ex paupertate non teneatur Episcopus facere expensas, vt à Pontifice impetretur dispensatio.*

Alia innumera corollaria ex dicto principio colligi possunt quæ pertinent ad diuersas materias, vt † de dispensatione in 1
impedimentis tam dirimentibus quam non dirimentibus de qua Sanchez *lib.*8.*de matr.* & Dilinganæ vniuersit. Cancell. Ioan. Dicastillo *disp.*8.*de Sacram.matrim.dubitat.*4. vbi dicit, quod † ex tacita Pontificis concessio- 2
ne potest Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus, quæ iure naturæ non dirimunt, in foro conscientiæ, & quando impedimentum est occultum, vel quando est publicum, si non pateat facilis aditus ad Pontificem (quod ego intelligo in partibus Indiarum, & aliis valdè remotis) & coniuges non possunt separari absque magno scandalo, & hanc sententiam dicit & verè quod est communis.

Ex qua verissima sententia aliud efficacissimum sumitur argumentum quod *suprà* promisi, quia in legibus Pontificiis de impe- 3
dimentis Pontificiis quæ grauissimæ sunt, & valdè necessariæ, in his *inquam legibus quando est causa vrgens intelligitur tacita authoritas commissa Episcopis esse à summo Pontifice ad dispensandum, quia non est credibile Pontificem pro tali casu, quando prædicta inconuenientia sequuntur, velle talem dispensationem sibi reseruare. Nam cum reseruatio sicut, & quauis, alia similis lex ordinetur in ædificationem animarum, non in destructionem credendum non est, pro tali casu sub his circum-* 4
stantiis, sub quibus si reseruatio fuisset, vergeret in damnum animarum, velit Pontifex, eam reseruationem locum habere, hæc ille, & loquitur de legibus reseruatis Papæ, ergo multo magis eadem conditio tacita imbibitur in omnibus aliis legibus, imo addit hoc ipsum posse † Episcopum ante contractum 5
matrimonium, quæ est communis sententia recentiorum, quidquid dicat noster Pater Auersa.*q.*19.*de matrim.sect.*2.

Quibus satis † benè addit idem Cancella- 6
rius Dilenganus, *cum multi celeberrimi Doctores hanc sententiam iam olim docuerint; non*

potuerunt

potuerunt Pontifices ignorare hanc sententiam, vtpotè tunc communem, esse receptissimam in Ecclesia, atque adeò satis poterat, tunc temporis Pontifici innotescere, quod Episcopi ea potestate vtantur, & tamen non reclamarunt, neque
7 *se opposuerunt Pontifices, quotquot fuerunt ex quo talis sententia cœpit vigere, signum ergo est saltem eam tacitè approbare, qua ratione soleo vti in variis occasionibus tanquam sufficienti signo, quod aliqua sententia à Superiore tacitè approbetur.* Hæc ferè ille.

8 Et ego † etiam addo, quod Episcopus non solùm potest dispensare in lege Pontificia non reseruata existente causa, non solùm iusta, sed etiam & vrgens; verum etiam in votis castitatis, & religionis emissis intuitu virtutis Religionis & Castimoniæ (hæc enim fiant solùm Papæ reseruata) ita multis citatis tenet Doctissim. Tho. Sanch. *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 9. *à n.* 22. *& lib.* 4. *Summa cap.* 40. *n.* 32. 35. *&* 36. Suarez *t.* 2. *de Religio tr. de voto cap.* 29. *à n.* 7. sequuntur Moneta *de co-*
9 *mutat. vltima. volunt. cap.* 5. *n.* 351. † quæ dispensatio potest fieri ab Episcopo. Primò, quando Pontifex non potest adiri, vt partibus Indiarum, vt tenet Ludouicus Lopez, *part.* 3. *instruct. cap.* 9. *de clauibus.* Secundò, quando etsi Pontifex possit adiri, tamen ex mora sequitur grauissimum incontinentiæ periculum. Tertiò, quando imminet graue scandalum, aut magnum damnum tertiæ
10 personæ exempla ponunt † Sanchez & Suarez in illo qui deflorauit virginem, quæ si expectaretur Papæ dispensatio mutata voluntate deflorantis, virgo cum honoris iactura innupta maneret, etsi Episcopus non dispensaret proles illigitima maneret.

Quæ doctrina etiam verum tenet quamuis adsit Legatus à latere & Nuncius Apostolicus habens expressam facultatem à Papa, vt in casibus præfatis, tam votorum, quam impedimentorum adsit, sitque absque aliquo periculo ad eum facilis recursus, est contra Sanch. *num.* 38. Suarez, Lessium, &
11 alios quos citat, quia † tunc necessitas dispensandi Episcopum, cessat, cum sit iam à sede Apostolica hoc præuisum dando legato commissionem specialem ad hanc dispensationem, sed quod dixi verius existimo tenent Auila *de censuris, p.* 2. *cap.* 7. *disp.* 2. *dub.* 6. *notabili* 4. Henriquez *lib.* 12. *de Matrim. cap.* 3. *num.* 1. *& in comm. littera (H) & lib.* 6. *de pœnitentia.* Probabilem reputat Dicastillo *disp.* 8. *de Matrim. dub.* 4. *n.* 59. ratio quæ me mo-
12 uet est, quia, vt suprà vidimus † tacitum, & expressum, idem operantur secundum ius quare si tacitum est prius & per expressum non derogatur tacita facultas concessa Episcopis ad dispensandum in his casibus prior est quã expressa concessa Legato, hæc enim per accidens coniungitur cum legatione, & tacita concessa Episcopis per se iungitur cum dignitate Episcopali, ergo † votum & 13
impedimentum dirimens manent semper sub potestate Episcopo tacitè concessa, quæ respicit per se necessitatem secundum se, quam non derogat potestas expresse concessa legato, quæ non aufert iurisdictionem radicatam, in dignitate Episcopali, respectu cuius non cessat necessitas, vt dispenset, quamuis cesset in ligatis voto, aut impeditis necessitate adeundi Episcopum, tamẽ necessitas dispensationis ab aliquo qui non sit Summus Pontifex semper perseueret; sed quicumque dispensat est ex autoritate delegata à Papa.

Quam sententiam non solum existimo probabilissimam sed etiam securam in praxi, vna enim † potestas concessa vni, non 14
euertit potestatem alteri datam, circa eandem materiam, verum aduerte obiter contra Vasq. *t.* 2. *quæst.* 178. *cap.* 16 *num.* 16. quod † si vrgens necessitas dispensandi Episco- 15
pum, oriatur ex paupertate non tenetur Episcopus facere expensas, vt à Pontifice impetretur dispensatio, siue in votis siue in impedimento dirimente, sed supposita necessitate potest dispensare, cum enim non sit necessitas extrema in qua omnia sunt communia, & quis tenetur ex iustitia succurrere proximo ne pereat, non tenetur Episcopus nisi ex charitate; & sic quamuis non succurrat dispensatio valida est, ita Sanch. *num.* 39. Bonacin. *disp.* 1. *de legibus q.* 1. *punct.* 5. Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 5. *num.* 353.

SUBRESOLUT. VI.

Vtrum Episcopus possit simplici Sacerdoti delegare potestatem confirmandi.

SUMMARIUM.

1. *An Episcopus potestatem confirmandi simplici Sacerdoti possit delegare.*
2. *Martini Deledesma opinio, & num.* 3. *& n.* 4.
5. *Ioannis Andreæ sententia affertur.*
6. *Quid antiquitus ab Episcopis solum fiebat.*
7. *Leonis I. mens adducitur, item auctoris, & n.* 8. 11. *&* 14.
9. *Quid Papa prohibuerit.*
10. *Concily Arausic. dictum.*
12. *An Pontifex potestatem quam habet committendi simplici Sacerdoti authoritatem administrandi sacramentum alteri, committat.*
13. *Quæ commissio tacite Episcopis sit concessa.*
15. *Concily mens affertur.*
16. *Cuius sacramenti sit solus minister Episcopus.*

17. *An possit Episcopus subdelegare potestatem conferendi ordines sacros simplici Sacerdoti.*

1 SEd † nunquid Episcopus potestatem or-
dinariam quam haber confirmandi, &
summus Pontifex potest delegare simplici
Sacerdoti imo de facto delegauit pro parti-
bus Indiarum possit in casu vrgentissimæ
necessitatis Episcopus etiam simplici Sacer-
2 doti committere, affirmauit† Martinus De-
ledesma 1. *p.* 4. *quæst.* 13. *art.* 11. *dub. vnico.*
pagina 222. §. *ad hoc prius*, vbi sic loquitur.
secundo dico & melius quod Episcopus poterat
in sua prouincia commitere simplici sacerdoti
quod conferat sacramentum confirmationis,
stando in iure diuino, nisi Papa prohiberet,
quia habet tantam potestatem in sua prouincia
sicut Papa in toto orbe, & probatur, quod Epis-
copus possit commitere simplici sacerdoti quod
3 *confirmet, si Papa non restringeret quia in con-*
cilio Toletano. 1. *cap.* 20. *quod celebratum fuit*
anno 400. *confirmatum à Leone I.) in quo cir-*
ca finem sic dicitur statutum vero est Diaconum
non chrismare, sed Presbyterum, absente Epis-
copo præsente vero non, nisi ab ipso fuerit præ-
ceptum, ergo ex præcepto Episcopi simplex sa-
cerdos potest confirmare, & forte vt dicebat
Armachanus in Græcia sic ex commissione Epis-
coporum confirmabant simplices Sacerdotes, ante-
quam à Papa prohiberentur, & in Armenia,
& in Ægypto, & quod ex commissione Episcopi
simplices sacerdotes poterant confirmare, vide-
4 *tur (quia Papa cap. peruenit* 95. *distinctio.) non*
dicit quod non teneret sacramentum collatum
ab illis sacerdotibus, sed quod non facerent am-
plius. Hæc fere ille, quam sententiam pro-
babilem reputat Marchinus *de sacramento*
ordin. tract. 1. *p.* 2. *cap.* 13. *num.* 19. quod satis
insinuant Gratianus 95. *distinctio.* §. *istud, &*
§. *prohibitio.* & Glossa *vlt. ad* §. *quod autem.*
5 (vbi idem etiam satis innuit) dicit † Ioan-
nes Andreas *in primitiua Ecclesia præsbyteri*
chrismabant nunc vero minime, extra de con-
suetudine. cap. quanto.

Dicere autem, quod *Concil. Toletan. &*
cap. peruenit; & Gratianus loquantur non
de Sacramento confirmationis, sed de Chri-
6 matione, quæ fiebat in Baptizatis, quæ † an-
tiquitus s[illegible]lum præstabantur ab Episcopo,
vel de eius consensu & licentia à Præsby-
teris, vt explicant Corollianus, & Seueri-
nus [illegible] *in notis ad præfatum concil.* ex
Suarez, *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 34. *sect.* 2. antiqui-
tus enim omnis vsus Chrismatis inhibitus
erat Præsbyteris, nisi de licentia Episcopi,
vt testantur Hugo Victorinus *lib.* 2. *de Sa-*
7 *crament. p.* 7. *cap.* 3. † Leo I. *epist.* 86. *alias* 88.
id quod repetit Seuerinus, *in vita Sancti*
Sylaestri, in Littera, K. ibi *hic & hoc constituit,*
vt Baptizatum liniat Præsbyter Chrismate le-
uatum de aqua propter occasionem transitus
mortis.

Hæc inquam solutio etsi communis, & 8
plausibilis sit, tamen valde suspicor exco-
gitatam ad argumentum fugiendum, non
quia in rei veritate subsistat. Primò, quia
Gratianus, & Ioannes Andreas hanc non
patiuntur explicationem, vt legenti con-
stabit. Secundò, quia nec Gratianus, qui
manifestè loquitur de Sacramento confir-
mationis, quod celebratur & conficitur,
dum Baptizatus signatur in fronte, *cap.*
nouissime. de consecratio. disti. 5. & S. Greg.
lib. 3. *epist.* 26. *ad Ianuarium Episcopum Cara-*
litanum loquitur de tactu Chrismatis facto
per Præsbyteros, in fronte. Hoc autem
† Papa prohibuit facere; non tamen decla- 9
rauit irrita esse Sacramenta à Præsbyteris
de licentia Episcopi facta, & sic, vbi non ad-
est Episcopus ne aliqui contristentur Præs-
byteris potestatem delegauit, vt confirma-
rent, id autem concessit, quod ante prohi-
buerit, vt scandalum, & tristitia fidelium
auferretur.

Vnde † Concilium Arausic. 1. *cap. dicit*, 10
hæreticos in mortis discrimine positos si
catholicos esse desiderant, si desit Episco-
pus à Præsbyteris cum chrismate & bene-
dictione consignare placet, & Beda in *ps.* 26.
ad illa verba *Dominus illuminatio mea* dicit
quod confirmare propter arrogantiam non
concessa est singulis sacerdotibus, & Pseu-
do-Ambrosius *in cap.* 4. *epist. ad Ephesios circa*
medium. dicit *apud Ægyptios consignant pres-*
biteri, si non sit Episcopus id quod etiam
dicunt † Leo I. *epist. cita.* 88. & Innocentius 11
I. *epist.* 1. *cap.* 6. consignari enim ex communi
antiquitatis Ecclesiasticæ phrasi idem est
quod confirmare, ita Tertulli. *de præscri-*
ptio cap. 40. Pontius Diaconus *in vita sancti*
Cypriani cap. 9. Patianus. *epist.* 3. Gelasius Pa-
pa *epist. ad Episcopos per lucaniam &c. cap.* 7.
Constantinus Imperator *in priuilegio Roma-*
na Ecclesia, & Eusebius *lib.* 6. *Histor. cap.* 35.
vnde confirmationem *signaculum* & *sigillum*
appellant partim Patres, tam Græci, quam
Latini.

Confirmatur totum hoc ex doctrina Di- 12
castilli, *to.* 1. *tract.* 3. *de sacram. confirm. n.* 118.
vbi docet quod † Pontifex hanc potesta-
tem, quam habet committendi simplici sa-
cerdoti authoritatem administrandi hoc sa-
cramentum alteri committere, qui tanquam
delegatus nomine Pontificis quando sub-
est iusta causa potest hanc facultatem con-
cedere cum potestas ista in Pontifice sit or-
dinaria, vnde (ait) *consultus videri poterit*
eam facultatem concedere alicui qui visis, &
consideratis causis eam possit subdelegare maxi-
me in illis regionibus, valde distantibus à sede
Apostolica. Ex quia Doctrina colligitur
† hanc

13 † hanc commissionem tacitè concessam esse Episcopis, qui pro animarum salute possint ea vti in casu vrgentissimæ necessitatis, in terris valde distantibus.

14 Propter hæc † existimo nulla censura dignam esse sententiam Martini de Ledesma, sed esse probabilem sicut enim Episcopi in multis casibus, qui ad rectum regimen pertinent operantur, vt Apostolicæ sedis legati, quia sic expedit animarum saluti, ita in hoc casu tacite sunt constituti tales, vt hanc potestatem confirmandi possint simplici Sa-

15 cerdoti subdelegare, quamuis enim † Concilium Florentinum, *in decreto vnionis*, & Trident. *seß. 7. canon. 3* (conformans se summis Pontificibus Damaso. *epistola* 4. Leone *epist.* 88. & Innocent. III, Vicario apud Constantinop. rescribenti (id quod tenent ferè

16 omnes Patres, tam Græci, quam Latini † Ministerium ordinarium huius Sacramenti esse solum Episcopum; tamen ex delegatione Papæ, aut ex subdelegatione Episcopi, posse esse simplicem sacerdotem, est tamen discrimen, quia vt delegatio Papæ valida sit causam non requirit, secus vt subdelegatio Episcopi, sicut diximus de legibus Pontificiis, & hoc videntur sentire ali-

17 qui RR. non tamen † potest Episcopus subdelegare potestatem conferendi ordines sacros (quidquid dicant aliqui) simplici sacerdoti, quamuis Summus Pontifex aliquibus Abbatibus consecratis id aliquando concesserit, vt latè Tamburinus *de iure Abbatum disp.* 10. *quæst.* 8. de quo alibi latius dico. Hæc dixerim, vt probabilitatem sententiæ enuclearem, non vt illi assentiam, quia contrarium certius.

SVBRESOLVT. VII.

Vtrùm possit Episcopus in casu vrgentissimo dare tres ordines sacros in tribus diebus extra tempora?

SVMMARIVM.

1. *An possit Episcopus in casu vrgentissimæ necessitatis tres sacros ordines dare in tribus diebus extra tempora.*
2. *Auctoris mens affertur.*
3. *An quantò grauior est lex, eo maior & vrgentior requiratur causa.*

1 SEptimum corollarium est, posse † Episcopum in casu vrgentissimæ necessitatis, vt grassantis pestis, & in Sacerdotum qui administrent Sacramenta, magna penuria conferre tres sacros ordines in tribus diebus, siue festiuis, siue non festiuis, ratio est perspicua ex dictis, quia hæc omnia fieri solum sunt prohibita legibus Pontificiis, & conciliaribus, in quibus Episcopi possunt dispensare, ex iusta & vrgentissima causa, nec video cur hoc non possunt sicut pos- 2 sunt in simili dispensare in impedimentis Matrimonij, quæ non sunt ex lege naturæ, sed solum ex lege Ecclesiæ. Verum est, quod † quanto grauior est lex, eo maior & 3 vrgentior requiritur causa, & maius præuideri damnum ex non dispensatione futurum, & scandalum nasciturum, & proximius periculum animarum.

SVBRESOLVT. VIII.

An ijdem possint Prælati regulares cum suis subditis dispensando in lege Pontificia?

SVMMARIVM.

1. *An Prouinciales regulares possint in sua prouincia & Generales in tota religione, ea omnia circa suos subditos in dispensatione legum Pontificis, quæ possunt Episcopi in suo Episcopatu.*
2. *An nomine Episcopi veniant superiores regulares.*
3. *An Abbates & Prælati regulares in sua Diœcesi, domo, & prouincia habeant respectu suorum subditorum plenam Episcopalem iurisdictionem, & n. 4.*
5. *Quod priuilegium non extendatur ad superiores regulares.*
6. *Quod decretum comprehendat solum Episcopos priuatiuè quoad omnes alios.*
7. *Quæ potestas Episcopis concessa exorbitet.*
8. *Garziæ mens adducitur, & n. 9.*
10. *An collegium succedat in his quæ sunt iurisdictionis ordinariæ.*
11. *An non possint Eminentissimi Cardinales in sede vacante ea quæ sunt iurisdictionis ordinariæ Pontificis.*
12. *Conclaue solum est ordinatum ad electionem summi Pontificis.*
13. *Diana sententia.*
14. *Quo priuilegio non possint vti Cardinales in suis titulis.*
15. *Ratio difficultatis enodatur.*

SEd est dubium non spernendum, an † Prouinciales regulares possint in sua 1 Prouincia & Generales in tota Religione, ea omnia circa suos subditos (seruatis seruãdis) in dispensatione legum Pontificis, quæ possunt Episcopi in suo Episcopatu, vt vidimus; ratio dubij ea est, quia † nomine Episcopi 2 veniunt Superiores regulares, vt constat ex Concilio Trid. *seß.* 24. *c.* 6. vbi Episcopis conceditur facultas dispensandi, &c. Vbi per Episcopos intelliguntur Abbates & Superiores regulares. Ita Marchinus *de Sacr. Ordinis tract.*

tract.1.p.9. diffic.1.n.3.c.1. dicens quod hic
nomine Episcopi sumitur in lata significa-
tione, & comprehenduntur omnes haben-
tes iurisdictionem, *quasi Episcopalem*. Ita Ro-
drig. tom.1. de Regul.q.61.art.9. Sanch. lib.8.
de matrim. disp.2.n.10. & summ.lib.2.cap.11.
Villalobos, in summ.tom.1.tract.21. difficult.9.
n.7. & plures alij, quos sequitur & citat Dia-
3 na p.7. tract.2. resol.4. fundantur, quia † hu-
iusmodi Abbates & Prælati Regulares in
sua Diœcesi, Prouincia & domo habent res-
pectu suorum subditorum plenam Episco-
palem iurisdictionem, non quidem delega-
tam, sed ordinariam ratione dignitatis sicut
Episcopus, alias tales subditi cum sint exem-
pti ab Episcopis non esset illis sufficienter
prouisum, si pro absolutione, & dispensatio-
4 ne deberent recurrere ad Papam, vel Epis-
copos, essentque peioris conditionis, quam
alij fideles; quare priuilegium hoc cum sit
ordinatum in animarum salutem amplian-
dum, & extendendum est.

5 Sed hoc priuilegium non extenditur † ad
superiores regulares, imo neque ad Emi-
nentissimos Cardinales qui Episcopi non
sunt, mihi probabilius & certius videtur. Ita
Bonac. tom.1. de censuris in communi disput.7.
q.5. punct.1.n.7. & q.4. punct.vlt.n.11. Filuc.
tom.1. tract.10.c.10.n.170. Barbosa alleg.39.
n.17. Marius Alter. tom.2. de censuris, disput.8.
Suar. de censuris, disp.41. sect.2.n.6. Nicolaus
Garzia de beneficiis, p.7.c.11.n.13. & 17. Ce-
nedo collect.4. ad 6.n.3. Toletus in summ.li.1.
c.83.n.5. sic declarauit Sacra Congregatio
cuius verba adducunt Garzia, & Suar. dicit
6 enim quod hoc decretum † *solum compre-
hendit Episcopos priuatiuè quoad omnes alios.*
Quæ cum citetur à grauibus Authoribus,
præsumendum non est, non esse authenti-
cam, & factam in re tam graui sine consul-
tatione sanctissimi Papæ, quali effugio vtun-
tur contrarij.

Secundò, quia quod est a iure exorbitans
nequaquam in consequentiam est trahen-
dum, l. quod contra rationem. D. de Reg. iuris, c.
7 quæ à iure 28. de eodem, in 6. at † potestas ista
Episcopis concessa à iure exorbitat eum
corrigat in parte ius commune. Ergo cum
Concilium dum illam concedit Episcopis de
istis priuatiuè, ad omnes alios, non debet
extendi, etiamsi sint superiores nullius
Diœcesis quorum subditi, pro absolutione
debent recurrere ad summum Pontificem,
8 vt ait Garzia † n.19. licet non sit improba-
bile quod dicit Bonacina, quod decretum
etiam intelligatur de istis, qui non habent
priuilegium concessum à summo Pontifice
sicut habent regulares, vt iam dico, & cum
hoc priuilegium sit datum in vtilitatem ani-
marum ad istos superiores nullius debet
9 extendi; sed † quod dicit Garzia, magis con-
sequenter dicitur, vnde neque Capitulum,
in sede vacante, id potest, quia solum succe-
dit Episcopo in his quæ sunt de iurisdictio-
ne ordinaria, ex iure communi generali in
corpore iuris posito, aut ex consuetudine
generali, non vero in his quæ competunt
iure speciali, vt expressè teneor Filuc. n.179.
Suar. n.13.

Et idem iudicium esto de Collegio Card.
in Sede Pontificia vacante, vt enim ait & bene
Dicastillus de Sacram. tom.1. tract.3. disput.5.
n.117. quamuis † Collegium succedat in his, 10
quæ sunt iurisdictionis ordinariæ, tamen in
Sede vacante, summi Pontificis hæc regula
fallit in multis, non enim † possunt Emi- 11
nent. Card. in *Sede vacante*, ea quæ sunt iu-
risdictionis ordinariæ Pontificis, vt est caput
vniuersalis Ecclesiæ, cuius ordinariæ iuris-
dictionis potestas solum residet in succes-
soribus Petri, quare neque possunt dispen-
sare in impedimentis, &c. Cum † conclaue 12
solum sit ordinatum ad electionem summi
Pontificis, & ad alia quæ ad illius pacificam
electionem requiruntur, & conseruationem
status Ecclesiastici, & iurisdictionis, quod
totum habetur, *Clem. ne Romani, de electione*,
vbi pro irrito datur quod in contrarium fue-
rit factum. Vnde cum hoc dicat † Diana, 13
cum communi sentent. p.5. tr.2. res.9. miror,
quod p.7. resol.3. sequatur opinionem Cam-
pensis Capucc. tom.2. tr.25. disp.5. sect.17. n.
130. asserentis quod Card. *in Sede vacante*,
gaudent hoc priuilegio, cum quidquid ege-
rint iurisdictionis in ordine ad Regimen
Ecclesiæ nisi in casibus dictis irritum sit, &
inane, imo neque † Cardinales in suis titu- 14
lis hoc priuilegio possunt vti, quidquid dicat
ipse Diana tract.2.p.5. resol.59. est probabi-
lior opinio, quam sequitur Moneta de com-
mut. vlt. volunt. c.5.n.453. vbi dat rationem,
quia hæc potestas datur Episcopis ratione
plenæ ac propriæ Diœcesis, qualis non est ti-
tulus Cardinalibus Præsbyteralis, & Diaco-
nalis.

Ad fundamentum oppositæ sententiæ
respondetur † quod subditis Superiorum 15
Regularium prouisum est, à Sede Apostoli-
ca per priuilegia illis concessa, vt possint
subditos suos à quibuscumque Papalibus
occultis, excepta hæresi absoluere, & dis-
pensare, de quibus priuilegiis Manuel
Rodriguez, *vbi suprà*, & quamuis hoc
priuilegium sit in vtilitatem animarum,
extendendum tamen non est, vt vidi-
mus.

SUBRESOLUT. IX.

Possitne Ordinarius dispensare in ieiunio quadragesimali ob imminentem epidemiam?

SUMMA

SVMMARIVM.

1. *An Ordinarius dispensare possit in ieiunio quadragesimali, & n. 2. 3. 4. 5. & 6.*

1 ANNo 1650. feria 2. in die 21. mensis Februarij Illustrissimus & Excellentissimus D. D. D. Dominicus Pimentel Archiepiscopus Hispalensis (& post Eminentiss. Cardinalis R. E.) in suo Archiepiscopali palatio viros valdè doctos, & eruditos congregauit sciscitans ab eis, vt in his circunstantiis † licitum esset dispensare, vt in hac ciuitate Hispalensi ieiunium quadragesimale solueretur manducando carnes, & oua, itavt non cogerentur fideles edere pisces, tam recentes, quam siccos, & salatos, legumina & olera, & alia quadragesimalia obsonia?

2 Causa propositionis in tam graui Congregatione viginti trium Doctorum & Magistrorum fuit, quia consistorium ciuitatis conuocatis Medicis Doctoribus Ludouico Ramires D. de Valverdi & D. Demesa istis consultis respondère & subscripsère, esse valdè periculum proximum, quod hoc anno reiteretur contagium & epidemia, tum quia multi loci circunuinici ardent peste, & ciuitas ista, nisi dominus custodiat, est moraliter impossibile, quod custodiatur ab in-
3 fectorum ingressu tum qui epidimia præterita anno 1600. semel & iterum reuixit cum calore, quare vrget timor valdè cadens in constantes viros, ne hoc anno, iterum reuiuiscat, quam hodie attentis causis secundis, & miraculo secluso, dubio procul imminet capitibus nostris iterum bellum diuinum, & sic prius vitia resecando, quæ cogunt Deum, vt contra nos debellet, corpora sunt stabilienda, vt possint resiste-
4 re infirmitati contagij, habeantque sanguinem purum & non excrementosum qualem generant carnes, quælibet enim caro ad stabiliendum cor melior est, quam melior piscis, quamuis iste aliàs sit boni nutrimenti, hoc est non nociui ad nutriendum, cum
5 aliquando infirmis detur, quare deputatis nuncius postulauit ciuitas Hispalensis ieiunij quadragesimalis dispensationem.

6 Vt autem Congregationis P. P. ex ore Medicorum sententiam, quam subscripserant audirent duos ipsorum principaliores vocauit D. Ramirez & D. Valuerde ille in sua sententia firmior permansit, & constans dicens necessarium esse dispensare in lege ieiunij quadragesimalis, quantum ad cibos tristes & noxios, alter vero sententiam mutauit, necessitatem dispensationis denegans, istis auditis & missis, Illustrissimus & Excellentissimus Dominus Archiepiscopus difficultatem nobis proposuit, vt vnusquisque sensum suum aperiret, quilibet enim zelo sancto motus, suam sententiam firmauit, at qui negarunt his fundamentis se munierunt.

§. I.

Negatiua sententia roboratur.

SVMMARIVM.

1. *An actu grassante peste & epidemia sit quis dispensatus.*
2. *Quòd ieiunium quadragesimale sit antiquum, quid sequatur.*
3. *Innocentij III. sententia.*
4. *An homines sani in loco mortalitatis possint vesci carnibus, ouis, & caseo tempore quadragesimali, & n. 5.*
6. *Qua dispensatio ad solos diuites extendatur.*
7. *An qui omittit obseruantiam præceptorum Ecclesiæ, vt sequatur consilium medicorum ad præcauendam infirmitatem, videatur magis confidere medicis quã Deo.*

PRimò, quia licet † grassante actu peste, 1
& epidemia dispensatus sit sæpius, vt feria 6. Sabattho, vigiliis, & quatuor anni temporibus, hoc anno dispensauit Capitulum *sede vacante* & Cordubæ ab Illustrissimo DD. Petro de Tapia Episcopo, etiam dispensatum est in ieiunio quadragesimæ, & anno præterito dispensauit D. D. n eus Illustrissimus Dominus Franciscus Gue r... Episcopus Gautanus sub quibusdam conditionibus, tamen solum ob præseruationem pestis imminentis, nunquam legitur dispensatum vniuersale ieiunium quadragesimale, in aliqua ciuitate, oppido, aut prouincia, quod non expedit, vt in hac ciuitate Hispalensi dispensetur.

Secundò, quia † ieiunium quadragesi- 2
male ita antiquum est in Ecclesia, quod licet non sit de iure diuino, tamen ipsum videtur attingere, ortum enim ducit ab auctore iuris diuini Christo Domino, qui suo exemplo ieiunium hoc consecrauit, & sic illius præceptum habetur ex traditione Apostolica, aut expresè dicunt Hieronymus *epistola ad Marcellam* & Leo Papa *serm. de quadragesima*, & plures alij quos citant duo Cardinales, Bellarm. *lib. de bonis operibus cap.* 14. & Baron. *tom.* 1. *ad annum Christi* 57. *à n.* 154 Ambros. *serm.* 25. dicit, *ieiunium quadragesimale esse à Christo indictum*, & serm. 24. dicit *esse legem diuinitus datam*, & *serm.* 36 *esse calesti maiestate præceptum*, quæ verba repetit Maximus *homil. de quadragesima*, & August. *in Psalm.* 100. *paulo post principium affirmat*, *esse præceptum ab Euangelio.*

Tertiò, ex *cap. consilio de obseruatione ie-* 3
iunio

iuniorum. Argumentabatur quidam non ignobilis Canonista, quia † Innocentius tertius, rescribens Bracarensi Archiepiscopo de quibusdam, qui diebus quadragesimalibus tempore magnæ famis, *eo quod inedia ingrueret tanta, quod magna pars populi propter inopiam annonæ periret, carnes comedere sunt coacti. Quos in tali articulo, illos non credimus puniendos, quos tam vrgens necessitas excusauit, preces tamen Domino cum illis & pro illis effundat, ne ipsis aliquatenus imputetur, quia bonarum mentium est ibi timere culpam, vbi minimè culpa reperitur.* Hæc ibi vbi Glossa verbo *bonarum*, ait, *tamen propter ambiguum duplicitatis potest talibus pœnitentia imponi.* Ergo in ieiunio quadragesimali non est licita dispensatio propter necessitatem vrgentis inediæ, & multo minus Epidemiæ.

4 Quartò, arguebat alius P. Magister Societatis ex Hieronymo Prædiuelli *in tr. de peste, & eius Priuilegiis qui habetur. to. 18. DD. impressionis Venetæ anno* 1584. *§. dubium posset oriri*, vbi sic loquitur. *An † homines sani in loco mortalitatis possent vesci carnibus, ouis, & caseo, breuiter concluditur, quia non reperitur, quod qualitas ciborum quadragesimalium sit rationabilis causa, vel necessitas ad soluendum tale ieiunium, nec videtur rectè fieri per Pontificem si circa hoc dispensetur, quia quadragesimale ieiunium est decima totius anni, quam iubemur ab omnipotenti Deo dare, cap. quadragesima. de consecratione distinct. 3. Nec Gregorius eam constituit, vt vulgus æstimat. Sed Beatus Petrus secundum Archidiac. cap. à sacerdotibus de conserat. dist. 3.* Hæc ille.

5 Quintò, arguebant alij, quia non videbatur expediens, cum ciuitas hodie Dei benignitate, & misericordia esset libera à Contagio, nec vllus adsit Epidemiæ infectus solùm propter præuentionem futuri contagij in præcepto grauissimo dispensare; daretur enim hæreticis ansa & occasio mussitādi, & murmurandi & confirmandi se in errore, quem mordicus tenent contra Ecclesiastica ieiunia. Si enim naturæ cibi quadragesimales nocent, & infirmitates inducunt, quia naturaliter excrementosi, non videtur congruum ieiunium.

6 Sextò, si solueretur ieiunium, & daretur licentia carnium edendarum, istæ carissimè venderentur, vnde pauperes non habentes, vnde emerent, legumina, olera, lac & pisces salatos ederent. Vnde dispensatio ad solos diuites extenderetur, qui possunt cibis quadragesimalibus delicatis transigere, & pauperes manerent expositi causæ contagij, quod timetur, & sic paruum, aut nullum remedium induceret dispensatio.

7 Septimò, quia qui † omittit obseruantiam præceptorum Ecclesiæ, vt sequatur consilium Medicorum ad præcauendam infirmitatem, videtur confidere magis Medicis quam Deo, quod reprehenditur in Asa Rege Iuda. 2. *Paral. cap.* 16. *n.* 12. *Ægrotauit Asa anno 39. Regni sui dolore pedum vehementissimo, & nec in infirmitate sua quæsiuit Dominum, sed magis Medicorum arti confisus est.*

§. II.

Affirmatiua sententia defenditur.

SVMMARIVM.

Fateor hæc motiua non parui esse ponderis, quæ mouerunt maiorem Patrum partem, vt in negatiuam sententiam abirēt, cum Illustrissimo, atque excellentissimo Archiepiscopo. Verùm enim verò † mihi magis, ibi, & semper arrisit opposita sententia, quare meum dictamen clarè propalaui, & fortissimis muniui argumentis ex ratione naturali, ex Authoritate, & morali Theologia depromptis, nec tamen ita tenaciter defendo, quod proterue, sed illud sapientioribus libētissimè submitto. Dixi ergo coram venerando cœtu doctissimorum ex Metropolitana Ecclesia & ex omni fere religione Magistrorum, quod in his circumstantiis, etiam si ciuitas à contagio sit libera cum nullus, quem sciamus hodie epidemia intereat, tamen nondum annus est transactus à tempore quo ciuitas ardebat peste tam crudeli, vt in historiis non legatur, quod tam paruo tempore tot millia hominum perierint in vna ciuitate, nulla fuit tam paucis diebus sic lacerata in membris sicut Hispalis nustra fuit, de ea enim licet cum Sinesio loqui. *Nescio, quid de hisce calamitatibus dici oporteat, quæ in oculis omnium versantur, nam nec sermonem instituere vacat, iis, quibus flere necesse est, neque rerum acerbitati par inueniri oratio potest.* Quare omnes quot- 3 quot ex bello diuino remanserunt viui, nondum rei integratis viribus ex conflictu humorum cum corpore pestifero robusti sunt, imò debiles ab intrinseco ex pugna remanserunt. Rursus multi ex circumuicinis locis fortissima Epidemia laborant, vnde minatur proximum periculum, ne iterum ardeat pestiferus humor, aut in his, qui cæsi sunt reuiuiscat, & exhalatio venenosa, quæ vestibus, & lana occulta manet, & per tres annus solet durare, vt ait Ficinus *in Epidemia Antidotu cap.* 14. calore veris repullulet, & cæteros alios contagio contaminet, pestiferus 4 enim humor, vel est in sanguine, vel in humoribus sanguine permixtis, Ficino affirmante *cap.* 8. quare cum adsit hic timor, & hoc tam grande malum immineat, vt sanguis bonus & minus excrementosus generetur, & natura vires, quibus resistere valeat resumat necessarium est, quod in ieiunio, quoad cibos tristes, & noxios dispensetur, etiam in quadragesima.

Huius dictaminis, sit primum fundamentum, *ex cap. Consil. etat.* in quo † Innocentius 5 tertius, illos, qui diebus quadragesimalibus carnes propter ingentem inediam coacti sunt comedere excusat, dicens, *illos in tali articulo non credimus puniendos, quos tam vrgens necessitas excusauit.* vbi Glos. ait, *& sic necessitas excusat quæ legem non habet.* Atqui in præsenti casu ad necessitatem comedendi carnes ob periculum reincidendi in contagium, quod hodie, & nunc imminet manifestè constat ex dictu plurium Medicorum ita affirmantium, quamuis enim aliqui di- 6 cunt hoc periculum, non adesse ita proximum, quod sufficiens sit ad dispensandum; tamen in re tam graui in qua ciuitas exponitur epidemiæ, tutior pars est eligenda, vt *infrà* magis confirmabo, quare hic adest necessitas præcisa, eo ipso quod sit positum sub opinione,

opinione, an ſit huiuſmodi periculum?

7 Procedit Pontifex ad reſponſionem ſecundæ interrogationis Archiepiſc. Brachar. de quibuſdam † qui in ſabbato carnes ſumunt propter debilitatem, *quod in partibus tuis nullatenus fieri, conſueuit cum hoc ab aliis moleſtè feratur, & oriatur inde illis occaſio detrahendi. Reſpondemus, quod ſuper hoc conſuetudinem tuæ regionis facias obſeruari, ſic tamen quod debilibus, & infirmis, propter hoc periculum non emergat*, quæ Pontificia deciſio manifeſtè currit in caſu preſenti, nam vt ait Gloſſa, *Si periculum contigerit non eſt ſeruanda conſuetudo ieiunandi* (aut lex) *quia vtilius ſcandalum naſci permittitur quam veritas relinquatur*. Ar hic manifeſte adeſt periculum recidendi cum omnes, quotquot fuerunt in hac ciuitate, aut aliis locis contagio infectis debiles manſerunt, quia aut vulnerati ſunt epidemia, aut non ſi prius, cũ vapor illius veneficus fuerit, ita læſit calorem, & humidum radicale, quod ad ipſum reſtaurãdum multum temporis ſit neceſſe, manſit enim ſumme debile à venefica qualitate humoris, vt cum ait Ficinus *vbi ſupra*

8

9 *cap. 2. † peſtis vapor cum veneni iam ſuſcipit naturam calcis vel arſenici ſuſcipit naturam, cuius effectus eſt putrefacere, rodere, ardere intus, & extra, quibus effectibus potiſſimum interitus omni qua poſſumus induſtria reſiſtendum eſt*. Et vt ait Beatus Albertus Magnus, *lib. 25. de animalibus cap. 1. venenum corrodit putrefaciens ex acumine caloris in humido radicali*,

10 vt autem hæc † damna & ex corroſione veneni peſtiferi inducta reſtaurentur multum tempus neceſſarium eſt, in quo natura debilis ab intrinſeco perſeuerat. Ergo hoc tempore obſeruari non debet ieiunium cum debilibus periculum magnum hac obſeruatione emergat, aut non ſunt vulnerati & iſti etiam manent debiles, vt iam probo.

11 Pergit Innocentius tertius, ad tertiam interrogationis partem (videtur enim Archiepiſcopus ſcrupulis angi) & ait Pont. *de illis, qui in quadrageſima, vel in aliis ieiuniis ſolemnibus infirmantur & petãt ſibi eſum carnium indulgeri. Reſpondemus, quod † non ſubiaceat legi neceſſitas deſideriorum infirmorum, cum vrgens neceſſitas exigit ſupportare potes, & debes vt maius periculum in eis euitetur*. Hæc ibi, vbi Gloſſa *verbo maius periculum* ait, *ſcilicet mortis ſicut olim permittebatur dare libellum repudij, vt maius periculum vitaretur* 32. *q. 2. c. ſi quod verius*.

12 Circa quæ verba tam gloſſæ, quam Pontificis notandum eſt valde ad noſtrum intentum, primum, quod † cum vrgens neceſſitas adeſt, deſiderium infirmorum petentium eſum carnium in quadrageſima *poteſt Epiſcopus, & debet* ſupportare, cum illis diſpenſando, vt maius in eis periculum euitetur, huius caſus deciſionem manifeſte in præſentibus circunſtantiis inuenimus, cum excellentiſſimus comes de la Puebla aſſiſtens huius ciuitatis in publico conſiſtorio Medicos valde doctos conuocauit ad exquirendum ab eis, an fuerit neceſſarium petere diſpenſationem ieiunij quadrageſimalis, ab illuſtriſſimo Archiepiſcopo, & omnes in conclaui illo ſubſcri- 13
pſerunt eſſe neceſſitatem huius diſpenſationis ex qua informatione ortum fuit, quod mitterentur legati deputati ad eam diſpenſationem petendam, ergo Dominus Archiepiſcopus poteſt, & debet, cum hoc ex conſilio Medicorum neceſſitas exigat diſpenſare, vt maius in eis periculum euitetur. Vnde Dominus Caietanus *in ſumm. verbo ieiuniam cap. 3. num. 9.* egregie dixit. *Superior † debet non puro conſilio ſed authori-* 14
tatem ſuam interponendo diſpenſare ſi videtur ſufficiens cauſa, aut commutans in aliquam eleemoſynam vel orationem vel aliquod aliud opus pium, ſi de ſufficientia cauſæ dubitat, &c. & Gloſſa *ſingularis. ad cap. domino ſancto 50. diſt. verb. neceſſe* ait, *patet diſpenſationem quandoque eſſe debitam. cap. vt conſtitueretur eadem diſt. cap. noli. 23. quaſt. 1. cap. ſi quis. verbo quod ſic. & cap. conſiderandum eadem diſt.* & ſic patet quod † Epiſcopus peccat ſi non diſpen- 15
ſat, vbi patet ratio diſpenſandi *cap. fraternitatis. 34. diſt. argumento ex cap. quanto 2. q. 5.* & ait vnum ſingulare, tamen cum ſuperiori poteſt agi officio iudicis vt fiat diſpenſatio, *cap. nullus de iurepat.* licet non poſſit peti iure actionis ſicut poteſt dici eleemoſyna pauperi debita, *cap. ſicut 47. diſt. gloſſa*.

Quam ſententiam amplexati ſunt † Sua- 16
rez *de legibus. lib. 6. cap. 18. n. 20.* Salas *diſp. 20. ſect. 7. n. 70.* Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 10. n. 6.* vbi plures adducit, quibus adiungo Baſilium Ponce. *lib. 5. de matrim. cap. 32. n. 6.* Hurtado *diſp. 5. difficult. 20. n. 71.* Martinum Perez *diſputatione 43. ſect. 5. n. 1.* Bonacinam *tom. 2. de legibus diſp. 1. q. 2. punct. 3. num. 22.* Choninc. *de matrim. diſp. 27. n. 59.* Layman. *lib. 1. theolog. moralis tract. 4. cap. 22. num. 20.* Dianam. *p. 8. tract. 3. reſol. 27.* qui omnes, & plures alij affirmant tunc teneri prælatum diſpenſare, quando neceſſaria eſt diſpenſatio ad vitandum publicum, vel priuatum damnum, vel quando valdè vtilis eſt bono communi, vel etiam priuato, conuenit enim prælato poteſtas diſpenſandi in vtilitatem & commodum ſubditorum, quare ſicut quilibet tenetur aliorum neceſſitati occurrere, quia *vnicuique mandatum eſt de proximo ſuo* ita à fortiori † quandoque Prælatus tenetur 17
per diſpenſationem conſulere, atqui in præſenti caſu circunſtantionato vt diximus imminet crudeliſſimum damnũ epidemiæ ex teſtimonio valentiſſimorum Doctorum, inter

inter quos mihi vnus sufficit D. Ramirez eminens in sua arte propter ingentem scientiam,& summam experientiam,vt omnibus notum est,cuius votum *infrà* ad verbum referam. Ergo tenetur Ordinarius dispensare in lege ieiunij quadragesimalis, imminet enim maius periculum morris, non vnius particularis, sed ingentis multitudinis.

Secundum, quod notandum est circa illa
18 verba † *Infirmorum desiderium*. per infirmos enim non intelligit Pontifex,qui actu infirmantur febri, aut catarro, aut inflammationibus, doloribúsve, sed debiles ad resistendum infirmitati imminenti, cum istis enim dispensare tenetur Episcopus si dispensationem petant, infirmitas enim imminens in lege ieiunij excusat, vt *infrà* clarè docebo ex D.Th.& aliis,atqui omnes,quotquot interficere tempestati pestilenti, quam ventus vrens inuexit in hanc ciuitatem, om-
19 nes nullo dempto magis, minusve debiles remanserunt corrodente humidum radicale, & alterante salubrem mixtionem veneno maligno epidemiæ, non secus ac duo in palæstra colluctantes, & si vnus victor euadar tamen defessus relinquitur ex reactione, alterius contrarij colluctantis ex qua victor maculatus & deturpatus remanet. Vnde Ficinus, *cap.* 1. ait, *pestis vapor venenosus corpori humano solum applicatur in quo apti ad febres extant humores, vt qui ad putredinem, & inflammationem sunt dispositi, nam si vitalis spiritus eo est potentior, expellit procul à se, si debilior fuget, eundem suum veluti contrarium opus, ideo est ex vsu aerem humores, & cor corrigere & roborare. &*
20 *cap.* 3. *pestis vapor † omnem vapulare potest humorem, sed potissimum sanguinem secundo cholerain.* 3. *flegma* 4. *melancholiam, & ideo sanguinei petus huic periculo subyciuntur, deinde cholerici flegmatici post modum melancholici, quid humor frigidus, & sicut ad inflammationem & putredinem ineptus est, vt strictos habet meatus.* Ergo quamuis, qui residui sumus victores remansérimus de veneno pestifero, tamen infirmi & debiles in omnibus quatuor humoribus; ergo cibi excrementosi quales sunt quadragesimales nociui sunt, & tristes, quatenus suis excrementis debilitatem naturæ non confortanr, imò augent. Ergo, vt possimus resistere malo imminenti, debilium desiderium supportare deber Ordinarius dispensando, quando experitur dispensatio.

21 Fundamentum secundum huius meæ resolutionis desumitur, quia in casu præsenri adest causa, & motiuum rationabile dispensandi, & damnum commune imminet, si non dispensetur. Ergo Ordinarius tenetur dispensare. Consequentia est euidens ex dictis, & antecedens multipliciter ostendo. Primò, quia infirmitas imminens est causa rationabilis dispensandi à lege ieiunij, ita expressè S. Thom. *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 3. *art.* 2. *quæstiunc.* 4. ait, *ægritudine imminenti non tenetur quis ex præcepto ieiunare, sed secundum dispensationem Superioris diuinum soluere potest.* Atqui in præsenti casu 22 circumstantiis propositis manifestè imminet infirmitas toti multitudini, quam ex contagio infirmari magnum est periculum. Ergo † secundum dispensationem superioris non obligat lex ieiunij. Secundò, quia vt ait Doctissimus & Reuerendissimus Dominus Rutilius Benzonius Episcopus Lauretanus in manuale Episcoporum tempore pestis, *lib.* 1. *disp.* 1 *concl.* 1. *q.* 4. † lex ieiunij non 23 obligat ex quocumque detrimento salutis, & sanitatis, ar in præsenti casu magnum est detrimentum sanitatis totius Reipublicæ & ciuitatis. Ergo tertiò, quia timor cadens in constantem virum est causa rationabilis dispensandi à lege ieiunij,ita omnes DD.vt videre est apud Azorium, *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 18. *quæst.* 7. ibi. *An metus alicuius mali legitimam det excusationem ieiuny? Respondeo metum iustum dare, iustus autem † metus dicitur,* 24 *quem leges, & iura approbant qualis est qui in virum constantem cadit ex quo fit, quod si quis periculum mortis, seruitutis, carceris, tormentorum, iactura bonorum, vel ex toto, vel ex parte solutus sit ac liber à lege ieiuny. Caiet.* 22. *quæst.* 147. *art.* 3. Hæc ibi. Atque in præsenti ex dicto Medicorum Sapientissimorum adest periculum contagij,& per consequens mortis.Ergo est motus cadens in constantem virum.

Quartò, Hieronymus Preuidellus tractatu de peste & eius priuilegiis qui habetur *vbi supra*, & malè citatus est pro contraria parte, §. *volenti.* ait † *sciendum est in-* 25 *ter cætera, quod ex sententia Medicorum corpora ad hanc ægritudinem præparata, sunt illa, quæ malis & tristibus cibariis sunt vsa & vtuntur, vt sunt pauperes, & rustici, qui pane grosso, cæpe, & fabis vescuntur, iuxta glossam in lege seruis vrbanis in principio D. de legato* 1. *ex quo inferri potest, quod quadragesimale ieiunium potest, & debet per Pontificem tempore pestis modificari, quoad cibos tristes & noxios, sed non quoad ieiunium tollendum.* Hæc ille, atqui pisces, & cæteri cibi quadragesimales noxij sunt, & tristes cum sint nimis excrementosi. Ergo quoad illos tenetur dispensare Episcopus, & Ordinarius, dicit tamen, *non quoad ieiunium tollendum.* quia 26 existimat etiamsi carnes comedantur deberi obseruare ieiuniũ, quoad abstinẽtiã vnius comestionis, quæ opinio cum sit probabilis

lis & abstinentia non parum iuuet saluti,
potest superior imperare, quod etiamsi car-
nes comedantur tametsi vnica comestio in
die,& in hoc commutare ieiunium abstinē-
tiæ à piscibus, & cæteris cibis quadragesi-
malibus, nec obstat quod dicat id facien-
dum tempore pestis, quia quando præcessit
epidemia, vt est periculum recidiuij,etiam
27 est tempus pestis,cum rationabiliter timea-
tur ex dictamine Medicorū, quibus in hac
parte summè deferendum est, vt testatur
ibidem ipse Preuidellus.

Quintò, accedat doctissimus Laurentius
de Peyrinis tom.3.priuileg.Minimorum in ad-
28 ditamen. ad constitutionem Clementis VIII.
cap. 9. num. 16. in paruis pag 183. sic lo-
quitur (cuius omnia verba refero, vt ap-
pareat falso ipsum citasse pro contraria sen-
tentia sui Ordinis Prouincialem Hispalen-
sem) Pestes hoc tempore per Italiam grassan-
tes huic difficultati ausam dederunt, pro qua
consulti Medici responderunt, quod vescentes
cibis quadragesimalibus pestilenti infectione
sunt minus resistiui, tum quia huiusmodi ciba-
riis naturalis calor factus imbecillis, vitales-
29 que spiritus ægrius resocillati inuadenti ve-
neno, infirmius contranituntur, tum etiam
quod exuperans eorum humiditas, quæ putre-
dinis mater est, reddit corpus aliis ad susci-
piendum magis dispositum, cum ergo probaue-
rim tom. 1. de subdito religioso quæst.4. cap. 3.
posse Minimos ad infirmitates præcauendas se
30 purgare, & purgatione durante paschalibus
vesci, teneor modo magis dicere posse paschales
comedere ad præcauendam pestem,quod est vl-
timum & supremum malum, quod potest rei-
publicæ accidere, vt patet ex 2. Regum cap.
vltim. vnde merito ait Hieronymus Preuidel-
lus in tractatu de peste verbo, lege municipali
n.3.quod quando magna pestilētia imminet di-
citur imminere periculum mortis, quis ergo
erit tam seuerus & durus vt periclitanti vitæ
deneget illud, quod potest iuuare ad illam con-
seruandam.

Quare ait Venerus, lib. 4. examinis cap.46.
31 num.43. quod † tempore pestis potest Episcopus
dispensare, vt tempore quadragesimæ, tam
viri, quam mulieres possint carnes & lacticı-
nia comedere & in facti contingentia anno mil-
lesimo sexcentesimo vigesimo quinto, grassante
peste in ciuitate Panorm. Archiepiscopum il-
lius cum consilio Theologorum Canonistarum,&
Medicorum sic dispensasse, quam dispensatio-
nem profuisse testatur, atque ita Trimarchus,
qui testatur viros doctissimos à se cōsultos Mes-
sanæ,ita respondisse & Smardus refert in codi-
ce Minimorum consilio 5. ita censuisse Theolo-
32 gos Lugdunenses tempore quo pestis ciuitatem
illam inuasit anno 1627. in quorum omnium
confirmationem ait Marsilius Ferinus in anti-
dotis epidem.cap. 5. vitandi igitur tempore
pestis) pisces, quantum fieri poterit; Qua er-
go fronte adducitur pro contraria senten-
tia sapientissimus Doctor,cum expressè no-
stram defendat, confirmationem tueatur, si
enim votum,quod strictioris est obligatio-
nis ad præcauendam infirmitatem nō obli-
gat, quanto minus non obligat ad præser-
uandum contagium in ciuitate, quæ est
mundi emporium in qua rationabiliter ti-
metur repullulatio epidemiæ; vnde egre-
giè Hieronymus Preuidellus citatus à Pey-
rinis ait, est ergo conclusio, quando magna 33
pestilentia imminet,dicitur enim imminere pe-
riculum mortis, & præterea testatrix perma-
nens in loco vbi ingens inualuit pestilentia po-
terit sine solemnitate ab statuto requisita te-
stari, quia verum est istam in discrimine vitæ
& periculo mortis esse constitutum,ita Corneus
consil. 53. vers. ideo debet largè sumi Florus
consil.131.volum. 4. vbi clarè ait, quod vbi
inuadit pestis est mortis periculum, sed in-
ualuit Hispali atque ita quousque transacto
ad minus anno semper manet periculum
recidiuij, & sic est causa rationabilis di-
spensandi ad præseruationem.

Sextò D.meus Cardinalis Caiet. † Ratio- 34
nabilis autem causa in proposito vocatur tā ve-
ra,quam æstimata,quam authorizata,ita quod
nō solum quæ verè ac rationaliter est causa ra-
tionabilis,vt infirmitas, sed etiam quæ à ieiu-
nare debente creditur absque fraude, quod sit
causa rationabilis (puta dolor aut debilitas
talis, quod putat se quis excusare à ieiunio) &
rursus causa dubia an sit sufficiens ad frangen-
dum ieiunium si authoritate Episcopi fulcia-
tur, pro rationabili habenda est & num. 8.
caue,ne sis imprudens, & nimis sapiens oculis 35
tuis dicendo,quod omnino isti soluunt ieiunium,
&c.& n.9.de rationabili demum causa autho-
rizata sciendum est, quod optimum refugiū du-
bitantibus ac timentibus est superioris authori-
tas,nam,qui causam aliquam habet rationabi-
lem quidem,sed iudicio suo non sufficientem,aut
dubiam exponat negotium suum fideliter su-
periori, & illius arbitrium potest sequi, supe-
rior autem debet non puro consilio, sed au-
thoritatem suam interponendo dispensare, si
videtur sufficiens causa, aut commutare in 36
aliquam eleemosynam, vel orationem seu ali-
quod aliud opus pium, si de sufficientia cau-
sæ dubitat, aut causam minus sufficientem ab-
solutè cognoscit, sed supplendum per commu-
tationem iudicat in tali casu, & numer. 10.
vocatur autem † superior huiusmodi in casi- 37
bus Episcopus, etsi causa facilis est, aut Epi-
scopus non potest commodè adiri proprius cu-
ratus, & apud religiosos sunt Prælatus.

Ex quibus doctrinalibus verbis colli-
guntur aliqua satis ad propositum:primum
quod

38 quod † causa æstimata à ieiunante rationabilis absque fraude, quamuis teipsa rationabilis non sit, sufficit, vt quis excusetur à ieiunio, & petat dispensationem præcepti & legis, si autem est Medicus doctus, & expertus qui dicat in his circunstantiis, non abstinere à carnibus propter timorem epidemiæ, causam esse rationabilem vnusquisque rationabiliter & absque fraude si hunc medicum audierit, æstimauit se habere talem causam, & sic rationabiliter petit dispensationem, aut commutationem legis ieiunij; ergo cum tota ciuitas hoc audierit, tota potest dispensationem à Prælato exigere, & si petat tenebitur concedere,
39 aut commutare, maius enim † damnum est, quod respectu totius corporis politici, quam quod timetur respectu vnius particularis, quare sicut isti ex causa sine fraude æstimata rationabili tenetur Prælatus concedere; multò magis respectu totius ciuitatis.

Secundò & valdè notandum est, quod
40 † quando causa est dubia accedente Prælati authoritate, fit rationabilis. Demus igitur quod in præsenti, causa sit dubia, quod ego non concedo, sed quod sit causa sufficientissima) an sit sufficiens, aliqui enim Medici ita sentiunt, & quando agitur de damno magno & irreprobabili vitando, tam corporis, quam animæ indubitatum est apud omnes Theologos, & vtriusque iuris Doctores, quod tutior pars est eligenda, & relinquēdo incertum tenemur certum amplecti *ad legem si fuerit*, §. *vltimo*, *ff. de rebus dubiis* & ad *cap. iuuenis de sponsalibus*, *& cap.*
41 *ad audientiam de homicidio*, vbi † latè Barbosa & alij Canonistæ, & expressè id docet Pontifex *ibi*, Couarr. *cap. alma p. 1. n. 5. casu* 1. Nauarrus *in manuali cap.* 27. *num.* 193. *in meis*, Vasquez 12. *quæst.* 19. *art.* 6. Montesinos, Lorca, Salas, Martinez, Valentia, & alij innumeri, & loquendo de Medicis, quod debeant sequi opinionem tutiorem relicta opinione minus tuta in applicādis remediis, sequuntur innumeri & graues DD. quorum plures referunt, & sequuntur Clauis *lib.* 1. *cap.* 10. Sanchez *in summa lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. Diana *p.* 1. *tract.* 13. *resol.* 7. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 21. *sect.* 4. *& tom.* 4. *disp.* 26. *sect.* 6. Bonacina *tom.* 2. *disp.* 2. *q.* 4. *n.* 21. *&* 22. Portel. *verbo opinio eligenda num.* 10. Magister Ioannes à Sancto Thoma 12. *q.* 19. *art.* 6. *num.* 64. Azor. *p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *q.* 11. Soto *de iustitia & iure lib.* 3. *quæst.* 6. *art.* 5. *ad* 4. Salon. 22. *quæst.* 63. *art.* 4. *controuers.* 2. *ad* 2. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 1. *difficul.* 16. *numero* 6. cui opinioni consentiunt Canonistæ,
42 ad *cap. tua nos de homicidio*, vbi Innocentius *num.* 1. Butrius *numer.* 15. Abbas *num.* 4. Ananias *num.* 4. Summistæ verbo, *Medicus*, vbi Angelus *num.* 2. Syluester *q.* 4. *dict.* 1. quæ sententia ita mihi videtur certa, quod si agatur de vitanda morte, & contagio alicui reipublicæ vel personæ particulari, sit mortale peccatum contra charitatem & misericordiam & pietatem debitam reipublicæ, & proximo: quilibet enim † habet ius, vt 43
dum agitur de vltimo damno corporis, aut animæ, ille cui se committit, aliquis ad illud impediendum vtatur medio tutiori, illudque eligat relicto minus tuto, quamuis enim quando sunt opiniones probabiles de medicamento an sit magis, vel minus profuturum, possit Medicus vti, quo maluerit, etiamsi sit minus certum, an sit magis profuturum, tamen quando agitur de vitanda morte particularis, aut contagio alicuius communitatis, dubio procul debet eligere, quod tutius, & securius ad illud impediendum, quare optimè Sanchez *vbi supra*, *numero* 34. ait † negari non posse contra cha- 44
ritatem esse periculo damni mortis animæ vel corporis proximum obiicere, cum possit vti medio tutiori ad illud periculum impediendum si enim pœnitens existēs in articulo mortis potens elicere contritionem, esset peccatum mortale cum attritione cognita tam recipere quam administrare Sacramentum absolutionis propter graue dānationis periculum, cui ille se exponeret si fortè exposita sententia non esset vera, cum possit auxilio Dei securum medium contritionis habere, cur si commestio carnium in omnium sententia, est medium securius, & tutius ad præseruandum à contagio imminenti non erit peccatum mortale illud omittere Medicum ad consulendum, cum agatur de toto esse, & de damno mor- 45
tis corporalis reipublicæ euitando, sicut qui administrat paruulo, vel adulto Sacramentum Baptismi, tenetur sequi tutiorem opinionem lege charitatis, & misericordiæ, cuius præceptum hoc exigit, ne opinioni minus tutæ exponat salutem animæ.

Quare auctores, qui dicunt Medicū † nō 46
teneri sequi opinionem de medicamento tutiori loquūtur, quando sunt opiniones an sit tutius: tunc enim quamlibet potest sequi, vt ait Castro Palao *tom.* 1. *disp.* 2. *punct.* 9. *n.* 8. qui alios citat, tamen quando est certū medicamētum tutius, & securius operari, & liberaturum infirmum à periculo mortis non video quomodo, quis possit dicere licitum esse Medico illud relinquendo aliud minus tutum, & securum eligere; hoc enim esset relinquere certum & eligere incertū, quod videtur contra dictamen luminis naturalis, & contra omnem modum prudenter operandi; atqui † omnes Medici conueniunt se- 47
curius, & tutius præseruati à contagio per esum carniū, quam pisciū, & quadragesima-

lium ciborum, ergo hoc medium eligendum eſt ad euitaudum periculum contagij, quod imminet.

Ex quo vlterius fit vt docet Palao, *vbi ſu-*
48 *prà, num.*10. ex Villalobos, quod ſicut † aſſiſtentes infirmo peccant mortaliter ſi omiſſis remediis, à medicis deſignatis vtantur aliis, vt ſatiſfaciant infirmo, ita qui poteſt impedire, ne manducentur cibi quadrageſimales ſed paſchales, ex qua poteſt ſequi contagium & infirmitas ciuitatis imminens, ſi id meliori modo quo poſſit abſque nota & ſcandalo non impediat.

Tertium, quod notandum eſt ex doctrina Eminentiſſimi D. Caietani, hanc † diſ-
49 penſationem, à cibis quadrageſimalibus, poſſe facere ſuperiorem regularem cum ſuis ſubditis, ita quod, ſi ſubſit periculum imminentis epidemiæ, poteſt cum illis diſpenſare, etiamſi Epiſcopus non diſpenſet, cum ſuis ouibus, eſt enim ſuperior habens iuriſdictionem ordinariam reſpectu ſuorum ſubditorum, qui exempti ſunt à iuriſdictio-
50 ne Epiſcopi. Vnde † Eugenius IV. conceſſit Prioribus, & Vicariis Ordinis S. Hieron. & per communicationem priuilegiorum Prioribus, Supprioribus, atqui in horum abſentia, eorum Vicariis vt poſſint licentiare vt fratres, & familiares Monaſterij præſentes, & futuri infirmi ſeu debiles poſſint comedere carnes, & oua, atque alia ſanis interdicta in quadrageſima, & in aliis ieiuniis Eccleſiaſticis, ſine licentia Diœceſani, & ita in compendio priuilegio, *verbo, ieiunium*, §.7. & referunt vterque Rodriguez.

Septimò, idem de Caiet. 2.2. *q.*147. *art.*3.
51 §. *ad hoc dicitur*, affirmat, quod † bellum imminens excuſat ab obligatione ieiunij. Intellige non ſolum perſonam particularem, ſed etiam totam communitatem, cui imminet bellum. Ergo etiam excuſat imminens peſtilentia, quæ eſt bellum diuinum, vt dicunt Hieronymus Preuidelli, *vbi ſuprà*, Bart. & multi alij, *ad l. naturaliter, ff. de vſucapion.* Anton. de Butrio, Panormit. *in c. extra miſſa, de præſcriptione*, Immola, *in c. non liceat. eod. titulo.* Bart. *in l. cum notiſſimè*, §. *imo*, *C. de præſcriptio.* 30. *vel* 40. *annorum*, dicit, *maiorem*
52 † *eſſe caſum Epidemiæ*, quam belli humani, & ſic concludunt Doctores valere argument. *de bello, ad peſtem*, vt arguit Bart. *in dicta leg. naturaliter, & in l.*1. *D. de bon. poſſeſſ. ex teſt. milit.* Alexander, *conſ.*30. *col.*2. *lib.*5. Panorm. *conſ.*3. *q.*18. *lib.*2. *& conſ.*18. *col final.* & ita arguit textus Concilij Baſilienſis, §. *locum, ſub rubrica de authoritate generalium Conciliorum*, quam doctrinam ſequuntur Ripa, *tra.*
53 *de peſte, ſol.*2. *in paruis, n.*10. *art.*11. Melchior Gallego Hiſpal. *de oblig. Parrocho. tempore peſtis, diſp.*1. *n.*2. ex Euerardo, *in loco de tempore ad tempus, n.*22. atqui inpræſentiarum

imminet bellum diuinum huic ciuitati, vt manifeſtiſſimum eſt, & vtinam non ita eſſet ex conſilio eruditiſſimorum virorum in ſententia medicinæ, vt enim ait Preuidellus, *vbi ſuprà*, §. *caſus præſens, n.*3. ex Geminiano *conſ.*143. ſicut minæ mortis à potentiori illatæ iuſtiſſimum metum inferunt, ita & iudicia Medicorum de aliqua infirmitate, pro quo etiam citat Ioannem Andream.

Tertium fundamentum huius noſtræ reſolutionis ſumitur ex eodem Laurentio de Peyrinis *in ſubdito Religioſo, q.*4. *c.*3. & formatur ſic iuxta Galenum. *li. de art. parua.* † cor- 54
pus humanum tripliciter conſideratur, aut ſimpliciter ſanum, quando proprias actiones rectè agit, aut ſimpliciter infirmum, quando eas agit imperfectè, & neutrum, quando, nec imperfectè, nec omnino perfectè operatur, vt dicit idem Galenus *in lib. methodi*, & quidem corpus ſanum non indiget in quadrageſima cibis paſchalibus, indiget tamen corpus infirmum, quare de his non eſt dubium, ſed de corpore neutro, & iſtud potius eſt infirmum quam ſanum, cum facilè à ſtatu ſalutis recedat, & facili negotio in ſimpliciter ægrum relabitur, ad quod præcauendum coguntur Medici medicamenta adhibere, & tales ſunt omnes 55
habitatores huius ciuitatis, qui ram ab intrinſeco propter debilitatem contractam ex pugna cum veneno peſtifero præterito, quam ab extrinſeco propter contagium vicinorum oppidorum prudentiſſimè timetur relapſus in peſtiferam epidemiam. Ergo Medici doctiſſimi coacti dicunt, quod tempore quadrageſimæ manducentur cibi paſchales ad præcauẽdum hoc tam crudele peſtilentiæ damnum, nam prudentis eſt obſtare principiis ne in deterius datur, & ſic principiis infirmitatis, tam intrinſecis, quam extrinſecis reſiſtendum per præcepta Medi- 56
corum, ne morbus inualeſcat, ingrediatur, & ſerpat vt ſerpſit tanquam cancer, quæ reſiſtentia fit per abſtinentiam, à cibis craſſiotibus, & ex crementoſis, & debiles ſpiritus generantibus, quales ſunt quadrageſimales. Ergo hoc remedium præcautorium neceſſario eſt adhibendum. Vnde Eccleſiaſtici, *c.*18. *n.*20. *antè languorem adhibe medicinam*, vel vt legit Complutenſis, *ante languorem curare*, ideſt, præcaue, & præſerua te quantum poſſis ab infirmitate, & verè quis neget poſſe facilius curari & reparari, quod imminet ad corruptionem & infirmitatem, quam quod iam infirmum & contagioſum? nam quis prudens potens præcauere ruinam, non præcauet. Vnde D. Thom. 2.2. *q.*88. *art.*4.
ad 2. egregiè dixit, *quod † quando periculum* 57
naſcitur ex ipſo facto, tunc factum illud non eſt expediens. Atqui ex commiſtione ciborum quadrageſimalium, naſcitur in his circumſtantiis

stantiis periculum Epidemiæ, & ruinæ timor. Ergo ieiunium hoc expediens non est, *& art. 11. ad 3.* dicit, *quod cum abstinentia vergat aliquando in periculum personæ potest dispensari.*

58 Quartum fundamentũ sumitur ex Diuo Th. 2. 2. p. 120. vbi agit *de epikia*, quæ vt ait *ar. 1. est quando legislatores in ferẽda lege attendunt ad id quod in pluribus accidit circa singularia contingentia, quæ infinitis modis variari possunt: legem in aliquibus casibus obseruare & contra æquitatem iustitiæ & contra commune bonum, quod lex intendit sicut lex instituit, quod deposita reddantur, quia hoc in pluribus iustum est, Contingit autem aliquando esse nociuum puta si furiosus deposuit gladium, & eum deposcat, dum est in furia, vel si aliquis deposcat, depositum ad patriæ impugnationem, in his ergo & similibus casibus malum est legem*
59 *positam sequi. Bonum autem, est prætermissis verbis legis sequi id quod petit iustitiæ ratio, & communis vtilitas, & art. 2. in corpore,* dicit *quod iustitia quæ respicit verba legis dirigitur secundum epikiam, vnde epikia est quasi superior regula humanarum actuum.*

60 Ex qua doctrina quæ verissima est tale formo argumentum, licet legem ieiunij quadragesimalis obseruare iustum est, & debitum absolute loquendo, & eam infringere sine causa sit mortale peccatum, tamen in hoc casu particulari, † quando imminet epidemia pestifera, eam obseruare est contra æqualitatem iustitiæ, & contra bonum commune, quod lex intendit, deficit ratio legis, & legislatoris intentio obligandi, deficit inquam non solum negatiuè, sed etiam contrariè, quia in hoc casu non
61 solum cessat ratio legis, sed iniquè ageretur seruando legem (ait Caietanus) vt patet de lege de reddendis depositis si redderentur poscenti ad impugnandam ciuitatem & de lege non ascendendi mœnia ciuitatis sub pœna decapitationis, si non ascendendo permitteretur ciuitatem capi, & alij huiusmodi in quibus seruare legem, esset à recto deuiare, atqui in casu præsenti si lex ieiunij obseruaretur, quando imminet tam grande periculum contagij ad euertendam ciuitatem pestilentiæ requireretur valde absurdum exponẽdo se periculo tali. Ergo in præsenti lex ieiunij quadragesimalis non obligat, quia eius ratio deficit non solum negatiue, sed etiam contrariè, & sic eam seruare esset à recto deuiare sic regulante epikia eius obseruantiam in ordine ad bonum commune, & ad impediendum commune irreparabile damnum, quando autem legis ratio deficit vt diximus contrariè omnium sententia est, quod non obligat in illo casu in quo deficit, vnde D. Th. *in 4.*
62 *dist. 15. q. 3. art. 2. q. 1.* dixit, *quod † non potest legislator aliquod præceptum ponere, quod non oporteat in casu aliquo prætermitti.* Id quod clarius & satis ad propositum docuit 1. 2. *q. 96. art. 6. si emergat casus in quo obseruatio legis sit damnosa, communi saluti non est obseruanda.* At in præsenti casu obseruatio ieiunij quadragesimalis est damnosa communi saluti. Ergo non est obseruanda abstinentia à carnibus.

Quintum fundamentum sit, quia licet 63
timor iste de venturo contagio, quando post tempestatem præteritam ciuitas nostra miraculosè est sana, & salua ab epidemia, quamuis enim timor iste respectu alterius loci aut oppidi non esset sufficiens ad dispẽsationem ieiunij quadragesimalis, esset tamen sufficientissima causa, vt dispensaretur cum ciuitate nostra, etenim causa quæ respectu vnius hominis ordinarij non est sufficiens ad dispensandum in esu carnium & aliis materiis, est sufficiens respectu hominis publici, & necessarij ad conseruationem reipublicæ, aut communitatis, vt est certa † DD. sententia, tam in materia ieiunij, 64
quam in aliis. Ergo cum ciuitas nostra sit nobilissima inter mundi ciuitates, quarum est principalissimum emporium ad totam Hispaniam, Flandriam, Alemaniam, Galliam, cæterasque mundi partes, vel de necessaria ad comercium gentium, Regiumque subsidium, minus periculum sufficit respectu illius, vt sit causa rationabilis, vt cum illa dispensetur, sunt enim fere omnes mundi ciuitates cum Hispali concatenatæ, & ab illa pendentes in comerciis, quare dum contagio erat infecta, omnes tam 65
proprii, quam extranei contristabantur, & orationes ad Deum pro ipsa fundebant, etiã in asperissimis & remotissimis montaneis, quando enim ardebat contagium diuinum bellum, periere, extinctæ sunt Hispalitanæ res (ait Sinesius *in catastasi de calamitate Pentapolitana*) *ad exitum venerunt, confectæ sunt, occiderunt, nec nobis omnino amplius nec Regi* 65
supersunt. Neque enim Regis possessio dici potest de qua nihil vtilitatis reportet. Ecquis verò fructus ex deserto colligere vllus potest. Secundò, sic enim erat absumptum mũdi marsupium ex quo omnis ferè aurum, & argentum putificatum colligunt, tam necessaria est vniuerso orbi Hispalitana ciuitas, atque ita, vt præseruetur à contagio imminenti minor causa requiritur, vt dispensetur in ieiuniu quadragesimæ.

§. III.

Fit satis oppositis fundamentis.

SVMMARIVM.

1. *An fuerit ad præseruationem dispensatum.*

2. *Multorum Doctorum opiniones afferuntur.*
3. *Ratio difficultatis.*
4. *Quæ decimatio sit tropologica & impropria.*
5. *An quando adest periculum graue imminentis infirmitatis Reipublicæ,non obliget lex, & n.6.*
7. *An ad gubernatores ciuitatis, qui iuridicè petunt dispensationem attineat de cibis paschalibus prouidere.*
8. *In quo peccarit Rex Asa, ex Abulensi.*
9. *An confidere medicis quando infirmitas ex causis naturalibus dimanat, nobis præcipiat Deus.*

AD primũ respõdetur,primò,quod licèt
1 non sit scriptum,† an fuerit ad præseruationem, dispensatum, non sequitur,quod nõ fuerit.Respondetur secundò,quod si expedit ex Medicorum consilio nihil obstat, quod non constet, an aliquando sit factum. Ad secundùm respondetur, quod etiam ieiunium feriæ sextæ, per annum habet eandem antiquitatem ac quadragesimale, cum vtrumque sit ex traditione Apostolorum,vt
2 dicunt † Doctor.de La Vigne, & Coriolanus *ad Canonem* 25. *Apost.* & Azor. *vbi suprà* ne vtrumque autem est de iure diuino, neque ipsum attigit, vt est communis, certáque sententia, quare semper manet ab homine dispensabile, PP. autem *ibi* citati loquuntur de ieiunio,quatenus est præceptum iure naturæ,vt medium ad edomandam carnem, quod est idem, quod abstinentia à cibis,non tamen ab his cibis in speciali,vt prohibet quadragesima.

Ad tertium respondetur, quod iam vidimus caput illud manifestè esse pro nostra re-
3 solutione,ratio enim † qua ibi assignat Pontifex manifeste est conuincens in casu præsenti.

Ad quartum respondetur, quod Hieronymus ille, *alio in loco eiusdem tractat.* oppositum dicit expresè. Ad rationem quam in argumento adducit respondetur, friuolam
4 esse,nam † illa decimatio est tropologica & impropria non tamen de iure diuino.

Ad quintum respõdetur nullius esse ponderis quia hæretici & si fidem abnegent, tamen ratione naturali vtuntur qua dignosci-
5 tur, quod,quando † adest periculum graue imminentis infirmitatis Reipublicæ non obligat lex,sicut nec apud ipsos cum tali periculo leges suæ obligant, propterquã quod hic non dispensatur pro tota Ecclesia, sed
6 pro locis huius Diœcesis contagio infectis tempore antecedenti, & timentibus prudenter iterum inficiendis epidemia, ad cuius præuentionem, & præcautionem, datur iustissima dispensatio, quod Hæretici scandalizantur erit scandalum Pharisæorum.

Ad sextum respondetur, illud motiuum nullum est, nam † ad Gubernatores ciuitatis, qui iuridicè petierunt dispensationem attinet, de cibis paschalibus prouidere, & quamuis pretium aliquatenus cresceret,erat minus inconueniens, quia etiam locationes Officialium crescerent,vt ex aliis occasionibus creuerunt eleemosynæ etiam debitum incrementum haberent, &c. & pauperes, qui ostiatim viuunt meliùs, quàm hodie haberent ius carnium, & carnium frustula, quibus sanitatem tutiorem consequerentur. 7

Ad septimum respondetur ex Abulensi *ibi*,qui, *q.36. 37.* latissimè explicat id in quo peccauit Rex Asa, non enim peccauit in recursu ad medicos, & sequens illorum consilia,sed,quia cum infirmitas illa inflicta esset à Deo in pœnam carcerationis Sancti Prophetæ,magis confidit ministerio Medicorum, quam Dei benignitati; desperans reccurrit ad Medicos, qui nihil poterant efficere circa sanitatem Regis, cum Deus miraculosè inflixerit podragam, & impedierit efficaciam medicamentorum, ne aliquod, vel leue solatium ex illis consequeretur, confidere † tamen medicis,quando infirmitas ex causis naturalibus dimanat salubriter id nobis præcipit Deus Ecclesiastici 38.*n.*2. dicens. *Honora medicum propter necessitatem, etenim illum creauit altissimus, &c.* Cum enim sint DD.Medici sapientissimi, qui ob præcautionem contagij ordinent abstinentiam à cibis quadragesimalibus, eorum consilium summo honore amplecti debemus ad tyrannidem epidemiæ fugiendam. 8 9

§. IV.

Vltima subresolutionis decisio.

SVMMARIVM.

1. *Aut horis mens affertur & n.2.*
3. *Lex diuina positiua non obligat in mortis periculo, quando adest metus cadens in constantem virum.*
4. *Quandonam lex diuina positiua non obliget homines.*
5. *Dauid ob famis necessitatem crimen non commisit, dum panes propositionis comedit.*
6. *Transgressio legis humanæ ob mortem corporalem euitandam,non est semper peccatum mortale, vnde metus mortis sæpe excusat.*
7. *Lex ieiunij non obligat cum notabili detrimento salutis.*
8. *Fortior est lex diuina & naturalis, quam omnis lex humana.*

9. Causa

9. *Causa rationabilis excusat ab obseruatione legis humanæ.*
10. *Potestas humana non est in destructionem, sed in ædificationem ciuium, & reipublicæ.*
11. *Quid ex dictis colligere liceat, & n. 12. & 13. & n. 14.*
15. *Quæ abstinentia sit mediam proportionatum secundum Medicinæ regulas ad præseruationem infirmitatis imminentis.*
16. *Chrysostomi sensus affertur.*

VIdimus fundamina oppositæ sententiæ nullius esse ponderis, & momenti, quod
1 sufficeret, vt † nostra sententia & sapientissimi doctoris Ludouici Ramirez, & aliorum amplecteretur sine mora (est enim in mora summum periculum contagij) propter quod Illustrissimus, & Excellentissimus Dominus meus Archiepiscopus rigorem negatiuæ temperauit, conuocans superiores regulares, & Parrochos specialibus Congregationibus ipsos monens, vt faciles essent in danda licentia edendi cibos Paschales, cuicumque eam petenti, nolens publica dispensatione id facere propter rationes po-
2 liticas non incongruas. Ego † etiam Medicis à me consilium petentibus, an si solum ad præcautionem possint comedere carnes, affirmatiuè respondi, id enim manifestè conuincunt argumenta adducta, §. 2. in cuius ampliorem confirmationem placuit subiicere egregiam doctrinam Reuerendissimi D. D. Rutilli, Bençoni, Romani Episcopi Laurentani, *in speculo Episcoporum & curatorum tempore famis, pestis, & belli, lib. 1. disp. 1. q. 4.* vbi sic sapienter doctrinam generalem ad tempus harum trium calamitatum pestis, famis, & belli, tradit, & probat.

3 *Quarta Concl.* † *lex diuina positiua non obligat in mortis periculo, quando adest metus cadens in constantem virum, explico quando quis ex tali metu non obseruat legem diuinam positiuam non peccat, licèt voluntariè id agat, vt si quis ob nimiam paupertatem in die dominico opus seruile faciat non erit transgressor legis,*
4 *nec dignus vituperatione, quia* † *lex diuina positiua non obligat homines, quando huiusmodi casus accidit. Et quantumuis Deus potuisset vniuersos homines obligare, vt suam legem seruarent, cum periculo mortis, verumtamen quia benignus, & misericors est, & filij hominum sunt eius delitiæ, noluit eos obligare cum tanto discrimine.*

5 *Sic Dauid primo Regum 21.* † *ob famis necessitatem crimen non commisit dum panes propositionis comedit, qui Sacerdotibus dumtaxat concedebantur, quod factum comprobauit Dominus Matth. 12. & 1. Machab. c. 2. Matathias in die Sabbati necessitate compulsus pugnauit, & 2. Macha. c. 7. Iudæis propter extremam necessitatem famis licuit illis carnibus vesci, & Iosue, c. 5. filij Israel fuerunt per annos 4. incircumcisi non obstante lege Circumcisionis. Genesis 17. & radix huius veritatis est, quia cum lex diuina naturalis obligat vnumquemque ad vitam conseruandam, & eam defendendam, non est credendum Deum velle, nos obligare cum mortis periculo in sua lege positiua, nisi quando id ipse expresserit, atque hæc apud D. D. certissima sunt.*

Quinta Conclus. † *transgressio legis humanæ* 6
ob mortem corporalem euitandam, non semper est peccatum mortale vnde metus mortis sæpè excusat, explico conclusionem. Humana potestas si simpliciter consideretur & præcisè vt humana potestas est, non potest ita obligare neque de facto suos subditos obligat, vt teneantur obedire etiam cum periculo mortis, nisi accedat humanæ potestatis necessitas boni communis, ex illa obedientia, quod profectò est clauis intelligentiæ huius quæstionis, & probatur,

Primò. † *Lex ieiunij non obligat cum nota-*
bili detrimento salutis, imò inconueniens esset 7
lex, si obligaret eam detrimento quocumque sanitatis. Ergo multo minus obligat cum periculo mortis, amplius non tenetur quis audire Sacram, vt seruiat infirmo, quando eius absentia obest infirmo, ergo multò minus tenetur audire si vita sua noceat.

Secundò. † *Fortior est lex diuina & natura-* 8
lis, quam omnis lex humana, sed illi non semper obligant cum vitæ discrimine, vt quarta conclusione diximus, ergo nec humana, antecedens patet, nam restituere non tenetur quis aliena, cum periculo mortis, imò nec cum periculo famæ secundum Caietanum, lex autem restitutionis, & diuina, & naturalis est, præceptum Baptismi non obligat adultum (vt superius dictum est) cum periculo mortis, item præceptum confessionis integrè est præceptum diuinum, & tamen ob periculum mortis non tenetur quis confiteri tale peccatum propter quod probabiliter à Sacerdote occideretur.

Tertiò. † *Causa rationabilis excusat ab ob-*
seruatione legis humanæ, vt dicitur, c. si quando, 9
de rescriptis, & docet Panormitanus in rubrica de obseruant. ieiunij, at nulla rationabiliter causa esse potest quam conseruatio propria vitæ, metus igitur cadens in constantem virum legitimè excusant, similiter qui fecit votum Religionis obligatur ex iure diuino illud adimplere, & si iudicio medici status illi aduersatur probabiliter vitæ suæ tale votum non obligat & facillimè à Papa dispensatur.

Quartò. † *Potestas humana non est in destru-* 10
ctionem, sed in ædificationem ciuium, & reipublicæ. Ergo non potest cum mortis periculo respecta cuiuscumque finis obligare legislator, in omni sua lege, nam sæpissimè maius medium esset, quam finis, cum vita hominis aliquando in maiori reputatione & æstimatione sit habenda,

quam id quod ex obseruantia huiusmodi legis prætenditur. Hæc ille satis benè ad propositum.

Ex quibus resolutoriè colligitur primùm,
11 † secundum principia certa Theologiæ moralis, quod omnes qui tacti metu cadenti in virum constantem, ex relatione docti medici quod si non comedant carnes ad præseruationes contagij imminentis, habent periculum mortis & pestis, possunt illas comedere, & Episcopus, & Parrochus & Superior regularis subditis suis tenentur dare licentiam, quod si non dent, petita, & non obtenta, possunt sine scrupulo comedere, *argumento, ex cap. licèt de regularibus*, metus enim huiusmodi periculi est causa sufficientissima ad deobligandum à lege abstinentiæ à carnibus.

12 Colligitur secundò, † diuites etiamsi possint piscibus exquisitis, ouis, & sibi optimè, & delicatè conditis vesci, posse ex tali metu carnes manducare ad se præseruandum à contagio imminenti, quia caro quælibet meliorem generat sanguinem, si ordinariè comedatur, quam piscis etiam delicatus, & quodlibet aliud condimentum ad præseruationem intentam in hoc casu id quod est tutius & securius ad illam consequendam potest eligi.

13 Colligitur 3. † si aliquod oppidum, aut ciuitas cui tale contagium imminet ex medicorum sententia habet pro toto populo prouisionem carnium, vt possint illam consequi pauperes, & petant dispensationem ieiunij quadragesimalis tenetur Episcopus dare illam publicè, vt omnibus constet, & sic ad euitandum damnum commune imminens abstineant à cibis quadragesimalibus.
14 Verum est quod superior sequens opinionem probabilem, quod ille qui non ob infirmitatem actualem nec ob debilitatem naturæ, sed quia cibi quadragesimales illi nocent, tenetur ieiunare, quamuis ex consilio Medicorum carnes comedat, sequens inquam istam opinionem, potest præcipere, vt quamuis sint homines dispensati, in cibis quadragesimalibus nihilominus obseruetur ieiunium, quantum ad vnicam comestionem, quam obseruare tenebuntur sub mortali, quia vt communis sententia docet, subditus tenetur sequi opinionem probabilem superioris, vt *in* 1. *tom. mearum resolutionum, tract.* 4. *resol.* 1. abundè probo superior, qui ad hanc opinionem sequendam habeat rationabile motiuum, tum vt ne penitus absoluantur à ieiunio & hæretici clarè conspiciant dispensationem à cibis quadragesimalibus ortam fuisse ex necessitate, tum vt abstinentia voluntaria, & pœnalis moueat Deum ad auertendum conta-
15 gium, tum etiam quia † ista abstinentia est etiam medium proportionatum secundum Medicinæ regulas ad præseruationem infirmitatis imminentis, quod egregiè dixit Chrysost. *homil.* 19. *super ad Hebraos*, † *nihil sic sensuum acumen operatur, nihil sic ægritudinem fugat, vt moderata refectio*, sufficientia quippè cum nutrimento, *& sospitate, simul etiam procreat voluptatem; exundantia vero morbum facit, & molestias ingerit & ægritudines generat*; id quod certissimum est etiam in bono medicinarum. 16

§. V.

Trutinatur sententia sapientissimi Magistri Pauli Nazarij.

SVMMARIVM.

1. *Pauli Nazary sententia affertur.*
2. *An superior Papa inferior possit in casu præsenti eum qualibet singulari persona authoritatiuè interpretari legem ieiunij quadragesimalis.*
3. *An si casus sit aliquo modo dubius, & tantam moram patiatur, quod possit esse recursus ad superiorem pro dispensatione habenda, non potest inferior Prælatus cum tota communitate dispensare in lege superioris, & num.* 5.
4. *An non expediat nec possit Ordinarius cum tota ciuitate aut Diœcesi dispensare in lege de ciborum delectu fidelibus ab Ecclesia præscripto, tempore quadragesimæ.*
6. *Inferior non potest tollere legem superioris abrogando vel dispensando.*
7. *Quos non expediat vt non dispensentur vesci cibis Paschalibus.*
8. *Quæ dispensatio sine magno scandalo totius Ecclesiæ concedi non possit.*
9. *Pestis & epidemia est plaga ad vlciscendum mortalium scelera, & n.*10.
11. *An etsi dispensationi præceptum adderetur, esset plenè prouisum.*

POstquam scripseram cum huius sapientissimi viri omnia possiderem opera etiam opuscula dicata Reuerendissimo Patri Magistro Generali Ordinis Prædicatorum Fratri Nicolao Rodulfo, *anno* 1633. impressa Bononiæ, in hoc libro incidi, *in opusculum tertium, casu* 1. in quo † est resolutio 1
præsentis difficultatis, quam *in terminis terminantibus*, proponit in casu omnino simili contingenti Bononiæ per ingentem epidemiam, quæ illam ciuitatem fere per sex menses vexauit, & restituta sanitati quæsitum est, an ob timorem cadentem in constantem virum, ne iterũ rediret contagium, qnia in locis circumuicinis adhuc serpebat pestis possit Epis. in ieiunio 40. dispensare.

Cui difficultati respondens (post multa quæ tractat de dispensatione strictè & latè sumpta, quatenus est idem quæ declaratio, quæ omitto, quia ad præsens non multum
2 necessaria) dicit primò † superiorem, Papa inferiorem posse in casu præsenti cum qualibet singulari persona authoritatiue interpretari legem ieiunij quadragesimalis, quod illum in his circunstantiis contagij imminentis est metus cadens in constantem virum secundum Medicorum communem sententiam, non obligat, sed posse carnes & cæteros cibos paschales edere.
3 Dicit secundò, quod † si casus sit aliquo modo dubius & tantam moram patiatur, quod possit esse recursus ad superiorem pro dispensatione habenda, non potest inferior Prælatus cum tota communitate dispensare in lege superioris, si tamen moram non patiatur casus occurrens, & sit causa rationabilis, & non omnino dubia secundum quam rationabiliter iudicet, quod si adesset, dispensaret, poterit cum tota communitate dispensare, secus autem si causa sit omnino dubia, quia tunc debet omnino à dispensatione abstinere.
4 Dicit tertiò in casu proposito † nec expedire, nec posse Ordinarium cum tota ciuitate, aut diœcesi dispensare in lege de ciborum delectu fidelibus ab Ecclesia præscripto, tempore quadragesimæ, probat primò, quia vel loquimur de dispensatione latè sumpta prout est idem, quod declaratio, & ista non habet locum in præsenti, quia supponit certam & euidentem notitiam defectu legis, quæ non adest cum iudicium Medicorum, & mathematicorum cui nititur coniecturalis est & incerta penitus propter variabilem tum humanorum corporum, tum astrorum dispositionem, aspectum, tum etiam non adest subitum periculum contagij, quod requiritur ad dandum hanc dispensationem sine recursu ad superiorem, vt expressè docet S. Thom. 1.2.q.96.art.6.
5 Aut est sermo de dispensatione propria, quatenus est authoritatiua legis relaxatio, & hæc si casus est dubius, & patiatur moram recursus ad superiorem, euidens est, quod non habet locum respectu inferioris, cum inferior non possit irritare, vel impedire voluntatem superioris, cum virtus inferior non possit impedire virtutem superiorem, tum etiam, quia regimen politicum inordinatum esset, nisi superioris voluntas emineat, & præualeat inferiori. Et sic
6 *in Clement. nec Romani de elect.* diffinitur † inferiorem non posse tollere legem superioris abrogando, vel dispensando, &c. & hoc non solum respectu communitatis *cap. inferior de maiorit. & obed.* & habetur in iure ciuili, *lege prima Cod. de legibus.*

Secundò probatur, quamuis in hac amplissima ciuitate Bononiæ (& ampliori Hispali) plurimi sunt robustissimi & optimo temperamento, cuius virtute malæ qualitates ciborum quadragesimalium facilè superantur; ergo † non expedit quod isti dispensentur, ad vescendum cibis paschalibus, sed quod ieiunio extenuentur ad superanda carnis incendia, quæ ad pestis infectionem disponunt. 7

Tertiò probatur; hæc † dispensatio sine magno scandalo totius Ecclesiæ concedi non potest, cum vbique terrarum statim per litteras sciretur ex quo paulatim cum minori causa similis dispensatio poterit, vt sic paulatim lex ieiunij quadragesimalis abiret in abolitionem, & sic hæretici in Germania, Gallia & alibi dispersi an am sumerent se confirmandi in sua hæresi de abrogatione ieiunij. 8

Quartò, quia pestis, & epidemia est plaga magis ad vlciscenda mortalium scelera diuinitus immissa, quæ secundum cursum rerum naturalium ex influxibus cælestibus & aliis inferioribus causis generata, igitur remediis magis, & prius curanda est spiritualibus scilicet ieiunij, orationibus, eleemosynis, & aliis pietatis operibus, & actibus pœnitentiæ, quam carnium & aliorum ciborum esu, quos Ecclesia hoc sacro tempore quadragesimæ fidelibus interdixit, antecedens constat ex sacra pagina quorum plura testimonia inuenies in concordantiis *verbo pestis*; vnde 2. *Paralip cap.7.* dicitur, *quod si Deus miserit pestilentiam in populum, si populus conuersus pœnitentiam egerit a viis suis pessimis; ergo exaudiam de cœlo & propitius ero peccatis eorum & sanabo terram eorum*, & quidem hanc plagam immittià Deo in vltionem delictorum, constat etiam ex annalibus, & historiis quarum plurimæ ibidem referuntur ab isto doctissimo viro quas in dubium vertere, temeritas est. 9

Quintò, quia etiam facta dispensatione non esset sufficiens prouisum ciuitatis sanitati, tum quia multi ex Christiana pietate non vterentur, tum quia adhuc maius periculum remaneret, ob ingentem pauperum multitudinem, qui cibis vtuntur, vt plurimum saluti contrariis, comedentes herbas & panem malæ mixturæ, & fructus omnis generis, etiam immaturos, dormientes in terra, vel etiam subdio & alio huiusmodi sanitati contraria facientes; vnde etiam ex illis solet primo pestilentia germinari cum his etiam computandi sunt, viles artifices, & mercenarij, qui quotidie suas operas locant, nec eis merces sufficit ad cibos emendos, saluti proficuos, & cætera vitæ necessaria iuxta regulam Medicorum, ex quo pa- 10

11 tet, quod † etiamsi dispensationi præceptum adderetur, vt ea quilibet vteretur (quod mihi numquam probari potuit) adhuc non esset plenè prouisum, sed opus esset dictis pauperibus de sufficienti ac sano cibo, & aliis bonæ valetudinis necessariis prouidere, quod fieri non posse docet experientia, & est moraliter impossibile, maximè in ciuitatibus vnustis vectigalibus, & tributis, quales sunt omnes ferè Hispaniæ.

§. VI.

Excluditur præfata Nazary sententia?

SVMMARIVM.

1. *Pauli Nazarÿ sententia refellitur.*
2. *Qui nullatenus indigeant dispensatione ad edendum cibos Paschales delicatos ratione infirmitatis.*
3. *An debeat & possit ordinarius dispensare cum tota communitate, cùm toti immineat periculum subitum.*
4. *An sicut cum vna persona propter timorem cadentem in constantem vtrum possit dispensare, & ad id teneatur Episcopus in ieiunio quadragesimali.*
5. *An dum actu serpit in ciuitate lues pestifera debet dispensari cum communitate in ieiunio quadragesimali.*
6. *An dum actu serpit pestis eximantur omnes peusatione generali à delectu ciborum quadragesimalium toti populo indicto ab Ecclesia.*
7. *Cuiusnam executio respiciat malum imminens communitati.*
8. *Quid legislator aut dispensator attendere nec debeat, nec possit in sua lege vniuersali facienda, & dispensatione concedenda toti communitati.*
9. *D. Thomæ sententia.*
10. *Quamuis regulariter nequeat Episcopus in lege Pontificia, aut Concily, potest tamen in casu vrgentis necessitatis, quando ad Pontificem aditus non patet, ex Thoma Sanchez.*
11. *Episcopus potest in sua Diœcesi, quidquid Pontifex in tota Ecclesia, nisi aliquid Pontifex reseruet, ex Th. Sanchez.*
12. *Ad quem potestatem dispensandi in lege plenaria habere pertineat.*
13. *De ratione legis est quod respiciat bonum commune inducendum.*
14. *An Episcopus eo ipso quod iure ordinario habeat curam & iurisdictionem in suas oues, eodem iure habeat potestatem dispensandi in legibus Papa.*
15. *An tempore epidemiæ & ad fugiendum contagium possit Episcopus dispensare, ne tota ciuitas sacrum audiat, & numer. 16.*

17. *Quid requiratur ad dispensandum in lege Papali.*

VErum enim vero, quamuis huiusmodi
argumenta non infimi sint ponderis,
† quibus probat tertiam conclusionem præ- 1
dictus Pater Magister, tamen ni fallor aliqua
ex illis probant, quod nec grassante actu
peste, sit dispensandum cum tota communitate,
sed eum quolibet particulari petente
dispensationem, vt constabit ex secundo,
quarto, & quinto argumentis, quæ ita concludunt
de dispensatione ieiunij ad præseruationem
pestis imminentis toti communitati,
ac imminentis alicui particulari personæ,
quando actu serpit pestis in ciuitate,
sicut enim tunc licita est, & rationabilis dispensatio
non solum respectu eorum, qui
actu sunt vulnerati, isti enim † nullatenus 2
indigent dispensatione cum coacti sint edere
cibos paschales delicatos, ratione infirmitatis
actualis, sed etiam respectu eorum, qui
non sunt vulnerati ad præseruationem, ne
vulnerentur, & vt vires & spiritus generosos
habeant ad resistendum, quibus tunc
temporis indigent, quamuis robustissimi &
optimi sint temperamenti. Ergo quando ex
Medicorum communi sententia imminet
periculum recidiuij in pestem toti communitati
propter vicinitatem locorum peste
actu infectorum, & quia nondum transiuit
influxus malignus pestiferæ combinationis
Astrorum, ex qua ex certa Astrologorum
experientia oritur pestilentia, & quia omnes,
quotquot fuerint in hac ciuitate manserunt
debiles ex pugna cum maligna qualitate,
& non adsit temporis spatium propter
locorum distantiam adeundi Pontificem.
vt dispenset pro tota communitate, dubio
procul † potest & debet Ordinarius dis- 3
pensare, cum tota communitate, cum toti
immineat periculum subitum. Ita expressè
D. Thom. 1.2.q.96. *art.*6. ita dicens, *si vero
sit subitum periculum non patiens tantam moram,
vt ad superiorem recurri possit, ipsa necessitas
dispensationem habet annexam, quia necessitas
non subditur legi.*

Secundò, quia ita se habet in hac ciuitate
vna particularis persona respectu totius ciuitatis,
sicut se habet tota ciuitas & communitas
illius respectu totius corporis politici
Ecclesiæ. Ergo † sicut cum vna persona 4
propter timorem cadentem inconstantem
virum, potest dispensare & ad id tenetur
Episcopus in ieiunio quadragesimali. Ergo
propter eundem timorem mali imminentis
toti communitati potest, & debet cum illa
dispensare imò, multo magis quanto maius
est malum commune, quam alicuius particularis.

Tertiò, & me quidem iudice satis efficaciter,

5 citer, quia † dum actu serpit in ciuitate lues
pestifera debet dispensari cum communita-
te in ieiunio quadragesimali. Ergo quan-
do est timor cadens in constantem virum,
quod iterum accendatur ignis veneficus,
propter vicinitatem ad loca infecta ante-
cedens constat ex multis dispensationibus
factis ab ordinariis in diuersis diœcesibus
peste actu infestis Panormitana, Lugdu-
nensi, Cordubensi, Gaditana, Hispalensi,
quantum ad feriam sextam, vigilias, & qua-
tuor tempora quæ omnia constant ex rela-
tis *in superioribus*. Consequentia manifestè
6 probatur, quia dum † actu serpit pestis
eximuntur omnes pensatione generale à
delectu ciborum quadragesimalium toti po-
pulo indicto ab Ecclesia. Ergo etiam, quan-
do ad præseruationem ob timorem caden-
tem in constantem virum futuri imminen-
tis contagij, datur similis vniuersalis dispen-
satio etiam sufficienter prouisum erit toti
communitati, prouidentia enim humana
cum incerta sit, quamuis regatur prudentia
quæ attẽdit omnes circunstantias quas pro-
uidere potest humana cognitio ob suam li-
mitationem, & impotentiam non semper
consequitur finem, quem intendit in om-
nibus singularibus, & singulis indiuiduis,
quia nequit omnibus ea media applicare,
quæ necessaria sunt ad finis consecutionem,
vel quia singulares personæ ea non possunt
habere, & sic nequeunt assequi finem su-
perioris intendentis suæ dispensationi auer-
tere malum imminens, & nihilominus supe-
rior qui respicit reipublicæ bonum & ab illa
malũ auertere prout est bonum, aut malum
commune non prout est in singulis & sin-
7 gulis tenetur dispensare in lege cuius † exe-
cutio respicit malum imminens communi-
tati, vt singuli non habeant hoc impedi-
mentum, vt se præseruent à contagio, quod
si ob impotentiam idem non possint exequi
est valde per accidens, respectu boni, aut
mali communis & est inconueniens ineui-
8 tabile, quod † legislator, aut dispensator
attendere nec debet, nec potest, in sua lege
vniuersali facienda & dispensatione con-
cedenda toti communitati, sed solum atten-
dit id quod in pluribus contigit vel bonum
commune conseruandum vel ad malum
commune imminens auertendum, vt enim
9 ait † Diuus Thomas. 1. 2. q. 96. *art.* 1. *ad* 3. ex
Aristotel. 1. *Ethicorum cap.* 3. *&* 7. loquens
de legibus, quæ sunt regulæ actuum hu-
manorum vt ait *q.* 97. *art.* 4. Regula autem
debet esse certissima, vt autem certissima sit
practice loquendo sufficit talis certitudo vt
aliquid sit verum, vt in pluribus licet inter-
dum deficiat in paucioribus.

Quartò, pono verba P. Thomæ San-
10 chez *lib. 2. de matrim. disp.* 40. *art.* 3. † *quam-
uis regulariter nequeat Episcopus in lege Ponti-
ficis aut concily dispensare potest, tamen in casu
urgentis necessitatis, quando ad Pontificem adi-
tus non patet, ut docent Lignano cap. at si cle-
rici. §. de adulteris, de iudiciis ubi Abbas n. 9.
Baldus leg. Omnes populi. n. 8. de iustitia & iure
Romanus singulari 480. Speculator titul. de dis-
pensatio. §. nunc de Episcoporum n. 3. Felinus
ca. 1. fallentia 7. de constitutione, Cotta in me-
moral. verbo Episcopus, Melis. in repertor verbo
dispensare potest Episcopus, Rebuffus in praxi be-
neficio. titulo de dispensatione ad plura benefi-
cia num. 30 & 31. Lambertinus de iure patro-
nat. lib. 2. p. 1. quæst. 7. à n. 19. Bernardus Diaz
regul. 238. Ludouicus Gomez tract. breuium n.
21. Duenas regul. 248. limit. 2. Staphileus de
litteris gratiæ titu. de qualit. benefic. §. 1. n. 5.
Cucent lib. 2. instit. maior. tit. 6. num. 33. 4.
Gutierrez lib. 1. canonicarum cap. 23. n. 11. Gra-
tianus reg. 433. n. 18. sed in hoc casu concurrit
grauissima necessitas, &c.* Hæc ille, & qui-
dem satis ad rem, cum in præsenti incur-
rat grauissima & publica necessitas com-
mune scilicet & grauissimum periculum
contagij & fumus in casu, in quo non pa-
tet aditus facilis ad Pontificem propter
loci distantiam, & periculi instantiam er-
go, &c.

His adde aliam doctrinam eiusdem Tho- 11
mæ *ibidem*, quod † Episcopus potest in sua
Diœcesi quidquid Pontifex in tota Ecclesia,
nisi aliquid Pontifex reseruet vt inquit, pro-
baui *lib. 1. disp.* 61. *num.* 3. pro quo citat vn-
decim grauissimos DD. idem sentientes, qui-
bus adde doctissimum virum Basilium Le-
gionensem, *lib. 6. de matrim. impedimentis
impedientibus in p. 8. n. 11.* dicẽtem quod etiã
post legem latam à Pontifice vel Concilio
potest Episcopus dispensare, dum illi non
adimitur facultas dispensandi, & sic dicit
Iacobus Agratis. 1. *parte de ieiunio lib. 2. cap.*
85. *num.* 29. fuisse declaratum in Concilio
Neapolitano *cap.* 40. Ordinarius propter hu-
mana pericula talem licentiam poterit fa-
cile & gratis concedece, loquitur enim de
dispensatione ad adhibendam solemnita-
tem nuptiarum temporibus prohibitis à
Concilio, Syluestrum *verbo dispens. quæst.* 9.
Angelum *eodem* §. 5. Cordubam *lib. 1. q.* 11.
versicul. quorum primum est & hanc esse com-
munem doctrinam dicit Gutierrez *ubi
supra*, idem eleganter docuit Soto *in quarto.
dist. 32. quæst. unica art. tertio in fine versiculo
at vero & lib. 1. de iustitia & iure q. 2. art. 3.
versiculo respondetur* nihilominus † potesta- 12
tem (dispensandi) in lege licet plenaria ad
solum legislatorem pertinet nihilominus in
casibus nonnullis penes inferiores guberna-
tores sitam esse, primũ potestate à superiori
delegat quod vel iure inferioribus cõcedũt
vel consuetudo interpretatur, potest inquam

Episcopus in legibus Papæ dispensare concessione vel consuetudine, & nos in principali Resolutione ostendimus. Cum autem lex quadragesimalis ieiunij,ita sit Pontificia quod dispensatio in eius obseruatione soli Pontifici non sit reseruata,dubio procul iuxta hanc doctrinam in casu præsenti poterit & debet Episcopus dispensare non solum cum particularibus, sed etiam cum tota ciuitate,cum immineat periculum.

13 Horum omnium ratio à priori est, quia † de ratione legis est, quod respiciat bonum commune inducendum, vel malum commune euitandum, vt est indubitatum principium moralis Theologiæ, & iuris vtriúsque prudentiæ, ergo si ex obseruatione legis adsit periculum imminens multitudini, vel ciuitati illius gubernator in spiritualibus, si lex sit Ecclesiastica potest & debet ad malum commune imminens euitandum dispensare. Legatur S.Th.1.2.*q*.96.*art*.6.& *q*. 97.*art*.4.& 22.*q*. 110. *art*.1. & ibi Domi-
14 nus Caietanus. Vnde † Episcopus eo ipso, quod iure ordinario habet curam & iurisdictionem in suasoues, eodem iure habet potestatem dispensandi in legibus etiam Papæ in casibus, in quibus timetur magnum damnum, & non est facilis ad Papam recursus, quando quidem non esset sufficiens prouisum de remedio omnibus necessario.

15 Quintò, quia non minus est lex Pontificia lex de audiendo sacro integro diebus festiuis, & tamen † tempure Epidemiæ ad præseruationem & fugiendum contagium, potest Episcopus dispensare,ne tota ciuitas sacrum audiat, vt homines maneant domi reclusi, euitantes aliorum Communicationem. Ergo pari modo ex eodem motiuo poterit cum communitate dispensare in le-
16 ge ieiunij quadragesimalis. Nec est alicuius ponderis, quod respondet Magister Nazarius,quod tunc debet Episcopus prouidere, vt in plateis, & viis publicis erigantur altaria,vt homines in domibus reclusi per fenestris sacrum audiant, quamuis enim hoc factum sit in peste Bononiensi, vt ipse refert, tamen non est, quia obliget præceptum, si enim hoc non faceret Episcopus nullatenus tenetur domum exire propter rationabilem metum contagij. Ergo quamuis multi non obstante dispensatione in ieiunio ipsum nihilominus obseruarunt, ex deuotione tamen, nullus tenetur ad illud obseruandum propter timorem cadentem in constantem virum contagij imminentis, vt *supra* ex Caiet. D. Thoma, & aliis vidimus.

17 Sextò, quia † ad dispensandum in lege Papali in perpetuum, licet requiratur causa omnino certa, maximè si loquamur respectu communitatis tamen ad dispensandum, pro vna quadragesima ob timorem mali grauissimi imminentis non requiritur,quod malum,quod timetur sit certo & infallibiliter euenturum, si obseruatur ieiunium, sed sufficit, quod immineat ex Medicorum communi sententia, sicut, vt dispensetur cum particulari sat est,quod ex Medicorum decreto illi immineat.

§. VII.

Fundamenta Nazary eneruantur.

SVMMARIVM.

1. *Quot modis sumatur dispensatio.*
2. *An ad dispensationem latè sumptam requiratur notitia certa & euidens defectus legis.*
3. *Ars medica diuinitus est accepta,& diuinitus exercetur.*
4. *An vox* subitum *cum temperamento temporis sit intelligendum.*
5. *An dispensatio propria sit legis relaxatio implicita.*
6. *An respectu malignæ qualitatis venaficæ & pestiferæ nullus sit ita robustus, & valens viribus, qui non indigeat optimo temperamento.*
7. *Ex qua dispensatione nullum sequatur scandalum nisi Pharisæorum.*
8. *An actu grassante pestilentia, non debeat Episcopus dispensare.*
9. *An quando pestis miraculosè infligitur à Deo, non sit recurrendum ad Medicorum consilia, & n.*14. *&* 15.
10. *Abulensis sententia adducitur.*
11. *Natura omnium operatrix Medicus verè minister, ex Hypocrate, ex n.*12.*&* 13.
16. *An cum dispensatio esset vniuersalis facta per Prælatum Ecclesiasticum, iste non tenetur prouidere de cibis Paschalibus.*
17. *An si Rectores ciuitatis non possint prouidere de cibis non sit eorum negligentiæ tribuendum, sed temporum calamitati.*

EX dictis facillimo negotio corruunt fundamenta Nazarij. Ad primùm respondetur, quod in præsenti † vtroque 1
modo sumitur dispensatio, & prout est idem, quod declaratio virtute epiikiæ, quod hic & nunc non obligat præceptum & lex, quia cum immineat commune periculum ex eius obseruatione,imminet grauissimum malum publicum, quod quanto maius & acerbius est, tantum crescit timor viri constantiis, & sic minor causa requiritur, vt dispensetur in lege cuius obseruatio aliquatenus conducit, vt malum, quod timetur eueniat, quare fallitur omnino, dicens, quod † ad dispensationem latè sum- 2
ptam

ptam requiritur notitia certa & euidens defectus legis, si loquatur de notitia speculatiuè euidenti, sat enim est notitia & iudicium practicè euidens de periculo, & infirmitate imminenti, siue sit respectu particularis personæ, siue totius ciuitatis, cum autem respectu personæ particularis hoc iudicium sufficiat, sufficiet vtique respectu totius ciuitatis ad quod dictamen & iudicium faciendum sufficit scientia Medicorum, & Astrologorum, quibus hac parte danda est fides, sicut datur in aliis rebus pertinentibus ad Astrorum influxus circa anni temperiem, pluuias, siccitates, infirmitates, & fructus naturales. Medicis etiam plurimum doctis deferri debet, circa corporum curationem, præseruationem ab infirmitatibus, & aliis huiusmodi, ars
3 enim † medica diuinitus est accepta & diuinitus exercetur, Medicusque honorandus propter infirmitatem, vt sæpè ait Sacra Scriptura Ecclesiastici 38. *numero* 1. & multo magis, quando præcauent infirmitates ingruentes, quam dum expellunt præsentes, vt ait Maximus, *sermone quinquagesimo*, quamuis enim ars medica sicut & astrologia maiori ex parte coniecturalis sit, secundum quod practica, fundatur enim in experientia & obseruationibus præteritorum euentuum, tamen coniecturæ istæ & experientiæ possunt generare iudicium practicum certum ad dispensandum in lege ieiunij, vt præcaueatur malum, quod timetur, de artis tamen medicæ certitudine & vtilitate in solutione ad quartum egregia dicam ex Abulensi, adest enim in præsenti subitum periculum, quod requirit Diuus Thomas ad hanc dispensationem, subitum enim non dicitur, nisi quia non est mora adeundi superiorem, subitum enim periculum id est, ac periculum statim se-
4 quendum, ita quod non sit mora, quare † vox *subitum*, cum temperamento temporis, est intelligendum, *argumento ex lege quod dicimus D. de solutionibus & leg. fin. C. de iudiciis* Glos. *verbo statim in c. quicumque* 7. *dist.* Farina. *in praxi criminum p* 4. *decis.* 10. *n.* 12. Gonz. *ad reg.* 8. *Cancel. glossa* 9. §. 1. *n.* 217.
5 Adest etiam † dispensatio propria quæ est legis relaxatio implicita, tamen quatenus superior rectori inferiori dedit potestatem & iurisdictionem ordinariam regendi subditos, non enim erat sufficienter prouisum de ouibus, nisi rectores haberent hanc dispensandi potestatem imbibitam in potestate ordinaria regendi, & gubernandi, esset enim potestas ordinaria decurtata, & diminuta, & sic in destructionem potius quam in ædificationem.
6 Ad secundum respondetur, quod † respectu malignæ qualitatis veneficæ, & pestiferæ nullus est ita robustus, & valens viribus, quod non indigeat optimo temperamento, & spiritibus generosis ad resistendum, maximè quando antecedenter semel dimicatum est cum illa quod etsi vicerint, tamen ex mutua reactione veneni debiles valde ab intrinseco manserunt, *pestis enim vapor* (ait Ficinus) *cum veneni tam suscipit naturam calcis, vel arsenici qualitatem recipit, cuius effectus est putrefacere, rodere, & ardere*, &c. & quamuis robusta hominis natura subdita veneficæ, & influentiæ, est putrefacta aliquatenus tosa.
Ad tertium respondetur † nullum scandalum nisi Pharisæorum ex huiusmodi dispensatione sequi, cum necessitas præseruationis ad dispensandum obliget, idque fiat ex Medicorum, & Theologorum sapientiũ consilio, quod manifestũ fiet vniuerso orbi, cui etiã manifestũ erit, ciuitatem fuisse ingenti pestilentia oppressam, quare sicut ex dispensatione, quando actu grassatur epidemia non sequitur scandalum, quod teneamur euitare, ita nec ex dispensatione in præsenti casu ad præseruationem non adest periculum scandali. 7
Ad quartum respondetur, quod etiam probaret, quod † actu grassante pestilentia, 8
non deberet Episcopus dispẽsare, quia actu flagellat nos Deus in pœnam delictorum, quare eius iram ieiuniis, & pœnitentiis deberemus placare, & non carniũ esu præcauere pestem, quod est ridiculum: respondetur igitur ex Abulensi *vbi supr. q.* 36. *&* 37. *& q.* 32. quod quando † pestis miraculosè in- 9
fligitur à Deo nõ est recurrẽdum ad Medicorum consilia, quæ nihil iuuant cum non possint efficaciam miraculi impedire, cum sit miraculosa, quare potius per conuersionem, & pœnitentiam negotiandum cum Deo, & ab illo imperrandum, vt miraculum suspendat, at quando pestilentia ex causis naturalibus originatur multum conducunt medicamenta naturalia, tũ ad sanãdum alue contracta, tum ad præseruationem, ne contraharur, & sic conducit abstinentia à cibis tristibus, & noxiis, & quis hoc dubitabit cordatus (Quamuis Deus placãdus sit aliis bonis operibus & abstinentia à peccatis & excessibus, eleemosyna, oratione, sacrificiis, & similibus, audi Sapientis. Abulens. *q.* 37. † cu- 10
ius verba transcribo, quia ad propositũ valdè conducunt, sic enim fatur, *Causa efficiens sanitatem est medicamentum oppositum, quod naturalem habet efficaciam, sicut ignis ad comburendum domum, hoc tangit Hypocrates in quodam aphorismo dicens: natura* † *omnium* 11
operatrix Medicus verè minister. Cum ergo medicina sit scientia, qua cognoscimus habitudines corporum humanorum agrotorum, & sanorum, & neutrorum, & virtutes

rerum naturalium ad applicandam, ſi ita eſt, quod res naturales habeant efficaciam ad nocendum, & ſanandum erit ſcientia medicina proficua, qua ſecundum hoc operatur: eſt ergo nunc tractandum, an res naturales habeant virtutem ſanatiuam, niſi omnino inſanias? & ſic apparet artem medicina, (quia de his eſt) proficuam eſſe, atque commendabilem, & non ſolum natura ipſa teſtis eſt, ſed & ſacra Scriptura teſtimonium affert laudens autem medicandi, vtpotè Eulſ. 38. numero 1. 2. & 3.

12 Et infrà *pro quo ſciendum, quod Deus poſſet*
dare agritudinem, qua haberet cauſam naturalem contrariam ad expellendum eam, & poteſt infligere agritudinem, qua non habeat aliquid naturale contrarium ad poſſe expellere illam, ſi ſecundo modo manifeſtum eſt, quod non poterit curari naturaliter per Medicos talis agritudo, cum nihil ſit eis tanquam inſtrumentum, quod applicari poſſint ad excluſio-
13 *nem morbi: ſi primo modo dicendum eſt, quod*
licet morbus à Deo inflictus fuiſſet ſine aliqua cauſa naturali, poſſet tamen curari per Medicos. Ratio huius eſt quia talis morbus habet cauſas ex quibus peruenire poſſit, licet omne ex illis non peruenerit, & habet cauſas ex quibus auferatur, & ideo ex illis poſſet auferri, nec hoc eſt inconueniens, quia manifeſtum eſt, quod aliqua res ſunt facta à ſolo Deo, & tamen poſſunt deſtrui naturaliter.

Et concludens totam quæſtionem, dicit
14 † *ſi agritudo ſit à ſolo Deo inflicta ſiue habeat*
cauſas naturales contrarias, ſiue non, nequaquam eſt confidendum arti Medicorum, quia curari non poſſunt, ſi autem perueniat agritudo à cauſis naturalibus, quia interdum non poteſt curari agritudo, vt declaratum eſt ſupra non eſt confidendum, tunc arti Medicorum, ſi autem ſunt agritudines illa, qua curari poſſunt, tunc poſſumus confidere arti Medicorum ſcilicet, quod per ipſam poſsit curari morbus, & quod certiſsimè curabitur & quod non poſsint vllo modo impediri curatio:
15 *alio modo, licet confidere quod arte Medico-*
rum poſsit fieri curatio, tanquam per viam quandam naturalem: & tamen quod nihilominus poſsit impediri voluntate Dei volentis claudere vitam, vel defectu natura non ſe adiuuantis, vel imperitia Medicorum, & ſic in ægritudine nunquam eſt habenda confidentia de arte Medicorum, *ſcilicet quod per eam homo indubitanter ſanetur, & quaſtio.* 38. egregiè explicat an in aliquo ſenſu ſit verum, an liceat in ægritudine magis confidere arti Medicorum, quam Deo.

Ad quintum reſpondetur, idem argumentum probaret, quod nec actu grauante qualitate peſtifera, eſſet ſufficienter prouiſum per diſpenſationem ab eſu cibo-rum quadrageſimalium. Reſpondetur ſecundò, quod cum † diſpenſatio iſta eſſet 16
vniuerſalis facta per Prælatum Eccleſiaſticum, iſte non tenetur prouidere de cibis paſchalibus, ſed ſolum per diſpenſationem facilitare fideles, vt abſtineant à cibis noxiis, & triſtibus, qui nocere poſſunt, & diſponere ad epidemiam facilius inducendam. Prouiſio autem ciborum ad Rectores ſeculares attinet, quibus incumbit, quantum in ſe eſt facere, vt cibi paſchales emantur in pretio moderato, vt pauperes,
& officiales poſſint illos conſequi, † quod 17
ſi Rectores ciuitatis non poſſent ex penuria id perficere non eſt eorum negligentiæ tribuendum, ſed temporum calamitati, & ſi ex impotentia nequeunt conficere totum, conficiant maiorem partem, hanc ſeruent & defendant ſi illud totum ſeruare non valent, vt enim ait Iacobus Billius in Antholog. Socratis.

Eſt bonus ille cibus, qui namam ſeruat, vt aiant
quæque caput ſeruant, vulnera palma capit
Eſt bonus hic Medicus, qui noxia doctus ab imis
Partibus ad ſummam pertrahit arte cutem;
Ergo caue melior, ne ſpes te deſerat vnquam
Sapè tuos caſus experiare grauet.
Nam ne fortè tamens agitet pia pectora factus
Vexari patitur corpora ſapè Deus.

Si enim quantum in ſe poſſunt, faciunt, & in prouiſione ciborum Paſchalium non molli brachio & lento pede procedant, non ſunt culpandi, nec ob id non eſt facienda diſpenſatio ab Ordinario hæc ſicut & lex reſpicit bonum commune, quod ſi deficiat in aliquibus non ob id lex non ferenda, nec diſpenſatio dilatanda.

§. VIII.

Vtrum ſit conueniens imponere praceptum, ne manducentur cibi quadrageſimales tempore epidemia.

SVMMARIVM.

1. *Diſpenſatio circa cibos quadrageſimales an ſit facienda imponendo praceptum ne quis cibos noxios manducet.*
2. *Qua diſpenſatio ſit obligatio implicita obligationis pracepti naturalis, conſeruandi ſalutem corporis politici.*
3. *An qui probabiliter indicat ex cibis quadrageſima*

dragesimalibus oriri salutis minuimentum, peccet grauiter.

4. *Necessitas non subiacet legi, sed lex subiicitur necessitati.*

5. *Multa prohibita iure diuino & humano fiunt licita & permissa ex necessitate.*

6. *Authoris mens, & n 7.*

8. *Quid sit publica generalis dispensatio.*

9. *Nonnullorum opiniones afferuntur.*

10. *Si abundantia sit ciborum vtilium an teneantur diuites elargiri egenis.*

11. *An omnes dotationes pro maritandis puellis, pro redemptione captiuorum possint applicari, ac deficiant cibi vtiles.*

12. *Vtrum praeceptum implicitum sufficiat in dispensatione facta ad euitandum damnum commune imminens.*

IN consultatione Bononiensi, quam refert Nazarius *vbi supra*, viri docti in ea fue-
1 re sententia † dispensationem circa cibos quadragesimales faciendam fore imponendo praeceptum, ne quis cibos istos noxios manducet, sed solummodo cibos paschales, vt carnes, oua, lacticinia & condimenta delicata, verbi gratia, non tristia fundabantur, quia cum haec dispensatio sit generalis respiciens bonum publicum, & praeseruare ciuitatem ab imminenti epidemia, si facta hac dispensatione non imponitur praeceptum dictum, non erit sufficienter prouisum saluti communitatis, nec dispensatio vtilitatem intentam conducet, multi enim Christiana pietate ducti & fidentes naturali robusticitati cibis quadragesimalibus vtētur, ex quibus generabitur contagium, quod paulatim inficit totam multitudinem, & sic nihil deseruiet dispensatio.

Secundò eo ipso, quod sit dispensatio haec in re grauissima facta propter bonum commune ad vitandum damnum, quod imminet communitati, si manducentur cibi quadragesimales noxij & tristes, eademmet
2 † dispensatio est implicita declaratio obligationis praecepti naturalis conseruandi salutem corporis politici, ad quam tuendam, quisque tenetur, ex iustitia legali contra quam peccat si facit aliquid in propria persona, ex quo damnum politicum timeri rationabiliter potest, vt est, manducare cibos quadragesimales tristes, & noxios, & sic multi & graues Doctores dicunt, quod si quis est dispensatus, vt carnes manducet tempore quadragesimae,
3 si cibos quadragesimales edat † ex quibus probabiliter iudicat oriri salutis minuimentum peccat mortaliter. Ergo multo magis, si timetur nocumentum communis salutis, & contagij in vniuersam multitudinem, est enim materia ita grauis, vt nulla alia in humanis grauior, & sic praeceptum de tuenda in hoc casu grauissimè obligat.

Tertiò, quia dispensatio ista fit propter necessitatem ciborum, quorum priuatio notabiliter incommodat communi saluti propter imminens contagium, quia † ne- 4
cessitas non subiacet legi, imo lex subiicitur necessitati, *cap. 1. de obseruantia ieiunij*, & *cap. licet de ferijs*, tenent Syluester, *verbo necessitas*, Antonius *cap. 1. de ferijs*, Antonius Augustinus *in collectanea decreti lib. 2. titul. 5. cap. 3.* & eleganter Iason *ad legem si ex toto D. de legat. 1.* vbi ponit plura exempla, in bello fame & peste. Ancharanus *consil. 191. numer. 4. & 5. & consil. 243. numero 4.* dicens quod † multa prohibita 5
iure diuino & humano fiunt licita, & permissa ex necessitate, & è contra permissa fiunt prohibita, pro quo axiomatè plures refert Barbosa *axiom. 157. numero 1. & 2.* ergo cum dispensatio fiat ob publicam necessitatem, haec eadem necessitas obligauit, grauiter ad abstinendum à cibis noxiis, & tristibus.

Caeterum existimo † necessarium non 6
esse praeceptum expressum, vt dispensati in cibis quadragesimalibus, aut tempore epidemiae, actu grassantis, aut ob praecautionem ne iterum grassetur, illis non vtantur, sed quod manducent cibos paschales, ratio quae me mouet est, quia aut sunt cibi paschales, vt carnes, oua, & lacticinia in abundantia & paruo pretio emenda, etiam pauperibus (quod si ciuitas sit po- 7
pulosa, iudico moraliter impossibile) & sic ex vi praecepti naturalis conseruandi corpus politicum, & patriam sub mortali renentur abstinere à cibis noxiis, & tristibus, qui inducere, ac augere possunt pestilentiam, & contagium, ex Medicorum praescripto cuius praecepti est declaratio iuridica, ipsa † publica & generalis dispensa- 8
tio, vt probat secunda ratio, aut non est praefata abundantia ciborum vtilium, & praeseruantium quos pauperes acquirere nequeunt, quia pauci sunt, nec sufficiunt pro omnibus existentibus in ciuitate & sic ne pereant fame, quae est importunus exactor, nec patitur dilationem, possunt comedere, quantum sufficiat ad exsoluendum exactori ventri, de quibuscumque cibis, vt enim † refert Stobaeus, *serm. 93.* 9
Antiphanes dicebat, *famem omnia dulcia facere praeter seipsam*, & Menander.

Fames maximus hominibus dolor est,
Fami enim nullum est contradicere ventum.

Est enim efficacior omni arte famis necessitas, cuius magnitudo excusationis in se plurimum habet, cum sit legibus excepta, tanta est famis necessitas, *vt nec Dij ipsi reluctari possint*, ait Liuius, *decade 1. lib. 9.*

Si tamen adsit copia, & abundantia ciborum vtilium, & præseruantium à contagio, & pauperes artistæ, & alij inopes ob ino-
10 piam nequeunt emere, existimo † teneri diuites largas eleemosynas distribuere, vt ex cibis paschalibus, quantum fieri possit, huiusmodi egenis elargiatur, vt enim aiunt Nazianzenus, *orat.* 28. & Niuenus, *in vita Thaumaturgi*, diuites in necessitatibus publicis non sunt Domini diuitiarum, sed dispensatores in pauperes, & egenos. Vnde dubio procul existimo non solùm teneri de superfluis, sed de non multum necessariis eleemosynas elargiri pauperibus, ob commune bonum, & ad commune malum vitandum. Ad idem consequendum consultus ob Illustrissima Congregatione pro tuen-
11 da salute tempore pestis, dixi † posse omnes dotationes pro maritandis puellis, pro redemptione captiuorum applicari, ne deficiant huiusmodi cibi, & alij Ministri ad talem præuentionem faciendam, quare etiam ad id multò magis tenentur Ecclesiastici diuites, quorum bona sunt pauperum patrimonia, quare nihil superfluum in hac necessitate tuta conscientia reseruari sibi possunt. Sic fecerunt Patres, qui & propria vendidere, vt tempore famis & pestis pauperibus subuenirent, legatur Sozomenus, *l.* 6. *histor. cap.* 12. agens de Beato Basilio magno.

Ad rationes oppositas, quatenus huic resolutioni opponuntur respondetur. Ad primum negando cum non sit sufficienter prouisum cum sola dispensatione sine expresso præcepto de non manducandis cibis quadragesimalibus noxiis, & tristibus, suffi-
12 cit enim † præceptum implicitum in ipsa dispensatione facta ad euitandum damnum commune imminens, vt vidimus & id probat secundum argumentum, & sic non est opus illi satisfacere cum probet nostram sententiam. Ad tertium respondetur eodem modo, vt necessitas, quæ obligat ad dispensationem faciendam obligat, vt quis se abstineat à cibis noxiis nisi adsit maior necessitas famis cui omnia dulcia, vt explicatum relinquimus.

§. IX.

Quid posset operari in hoc casu Bulla Sanctæ - Cruciatæ.

SVMMARIVM.

1. *Quo priuilegio gaudeat Hispania*, *num.* 2. & 3.
4. *An quantum ad esum carnium de consilio vtriusque medici videatur aliquid operari priuilegium.*
5. *Villalobos mens adducitur.*
6. *Si cibi quadragesimales grauiter noceant, absque dubio carnibus vesci potest, ex Castro Palao.*
7. *An lex sit certa & non possit solui per executionem dubiam.*
8. *Multorum sententiæ adducuntur.*
9. *An Medicus spiritualis non debeat esse nimium scrupulosus.*

SVmmum allatura est solatium huius dif- 1
ficultatis resolutio ex certa doctorum doctrina collecta, quam præuidens P. Magister Paulus Nazarius, *vbi suprà pag.* 338. adducens dispensationem factam ab Illustrissimo Archiepiscopo Panormitano. *Respondetur quarto*, (dicens,) *Siculos habere priuilegium Bullæ cruciatæ, & ideo cum minori admiratione & sine tanto scandalo potuit illi ea dispensatio concedi.* Ergo cum † tota Hispania eo- 2
dem gaudeat priuilegio, ciuitati cui imminet contagiosa lues, sine admiratione, & scandalo poterit dispensatio dari. Cæterum priuilegium examinemus, igitur in Bulla plumbea, quam expediuit Gregorius XIII. quam postea successores in Pontificatu vsque ad Innocentium X. confirmarunt, & concesserunt omnibus, & singulis Christi fidelibus in regnis, & Dominiis Hispaniarum, ac illis adiacentibus necnon Sardiniæ insulis consistentibus, & ad illa declinantibus sic habetur, §. 4. *Item, vt dicto anno durante, in omnibus & singulis regnis, insulis, terris, oppidis, & Dominiis prædictis, (& non extra illa) carnibus de consilio vtriusque Medici temporibus ieiuniorum, totius anni, etiam quadragesimalibus, pro eorum libito, ouis & lacticiniis, ita quod, qui carnes non comederint* 3 *seruata in cæteris ieiunij Ecclesiastici forma dicto ieiunio satisfecisse, censeantur, & sub hoc indulto vescendi carnibus, ouis, & lacticiniis comprehenduntur omnes cuiusvis militiæ regulares. Patriarchis vero Archiepiscopis, & Episcopis aliisque inferioribus Prælatis, necnon aliis personis regularibus, & qui in ordine Presbyteratus fuerint secularibus id minimè conceditur, nisi sexagenarij fuerint. Hæc in bulla plumbea.*

Ex quo priuilegio, quod reuera magnum 4
est, plura sunt dubia scitu dignissima, sed quæ ad præsens institutum attinent, sunt. Primum, quia † non videtur, quantum ad esum carnium de consilio vtriusque Medici aliquid operari de nouo hoc priuilegium, cum etiam, si quis non habet bullam, si tamen est infirmus, actu, aut imminet infirmitas de consilio vtriusque Medici imò iure naturæ quo gaudet, ad conseruandam salutem, sine alicuius consilio, sed solum propria consultatione prudenti, potest carnes comedere, sicut in aliis multis præceptis humanis contingere potest, vt de non recitando

recitando Officio Diuino, de non audiendo Sacro, & similibus.

Villalobos, *tom. 1. summ. tractat. 27. clausula* 6. succumbit difficultati dicens, *num. 1.*
5 *no parece que trahe en esto la bula, concession nueua*, & relatis opinionibus concludit, *yo no hallo que tengan bastante fundamento, en las palabras de la bula loqual parece que era necessario.*

Castro Palao, *tomo 4. tractat. 25. disputatione vnica, punct. 8. §. 1. num. 2.* sic loqui-
6 tur † *si tibi quadragesimales grauiter nocent absque dubio carnibus vesci potest, si autem de nocumento non constat, nequit confessor, aut corporalis Medicus licentiam vescendi carnibus concedere*, communis sententia de qua Diuus Thom. *2. 2. quæst. 147. artic. 4.* Lessius *lib. 4. de iustitia & iure, cap. 2. dubit. 6. num. 45.* Vega *1. part. summ cap. 14. casu 36.* Palatius *in 4. distinctio. decima-quinta, disputat. octaua, folio centesimo decimo-octauo*, Graffis *lib. 2. cap. 37. num. 15.* Filluc. *tom. 2. tract. 27. cap. 6. num. 128. & alij affirmant stante dubio an tibi cibus quadragesimalis noceat, te obliga-*
7 *tum esse lege ieiuny, quia † lex est certa, & solui non potest per excusationem dubiam, Bullæ. Ergo priuilegium operabitur, vt asserente Medico corporali dubium esse cibos quadragesimales tibi grauiter nocituros possit spiritualis medicus tecum dispensare in abstinentia à carnibus, qua dispensatione facta omnes scrupulus deponitur qui absque ea dispensatione non sine fundamento, consurgere possit.* Hæc ille, cuius sententia verissima est, quam tenent verè omnes qui bullam ex professo enuclearunt, & eius priuilegia fi-
8 delibus exposuerunt. † Antonius Gomez *clausul. 7. num. 1.* Ludou. Lopez *2. part. instruct. pag. mihi 805. cap. 6. de bulla.* Ludouicus à Cruce, *disput. 1. cap. 5. dubitat. 9. numer. 4. & 5.* & late Ægidius Trullench *lib. 1. §. 4. dubit. 1. num. 5. & 6.* Henriquez *lib. 7. de indulgentiis, cap. 13. num. 12. in littera N. sicut index* (ait) *in causa dubia profert sententiam pro altero litigantium, ita potest Medicus*, Sanchez *selecta. 51. num. 6. & 9.* Caietanus *22. quæst. 147. art. 1.* Ortiz *in summ. cap. 19. mandam. 2. numer. 15.* Ledesma *in summ. tom. 2. tractat. 17. cap. 2. conclus. 5.* qui
9 addunt quod † Medicus spiritualis non debet esse nimium scrupulosus, quando enim causa est dubia, tunc superior dispensando iustam efficit, & hoc causat priuilegium Bullæ cruciatæ, iustam reddens causam ad edendas carnes, quam Medicus corporalis dubiam agnoscit.

§. X.

Expenditur doctrina Ioannis Sanchez.

SVMMARIVM.

1. *An maior reperiatur causa ad non seruandum aliquod præceptum, quam ad petendam dispensationem præcepti, & numer. 2.*
3. *Exemplum affertur, & n. 4.*
5. *An magnum priuilegium concedatur per Bullam, quæ tum ad facultatem edendi carnes in diebus prohibitis.*
6. *Quid Medici in concedendis licentiis ad carnes edendas quid attendere debeant.*
7. *Medicum spiritualem inter, & temporalem quid discriminis intercedat.*
8. *An in re morali maximum sit inconueniens, & n. 9.*
10. *Aliquorum Medicorum sententia.*
11. *Quid Medicus corporalis attendere debeat, & n. 12.*
13. *An quando causa est dubia requiratur dispensatio facta virtute Bullæ à Medico spirituali.*
14. *An existente causa dubia opus non sit dispensatione.*
15. *Henriquez sententia.*
16. *An ius ad conseruandam vitam in homine certum sit & antiquius.*
17. *Authoris mens, & n. 18.*
19. *An quando periculum est dubium non requiratur dispensatio Bullæ.*
20. *An licet ius ad conseruandam vitam respiciat vtramque causam inductiuam damni & certam & dubiam, tamen diuerso longè respectu, & n. 21.*
22. *Vtrum dum quis rationabiliter dubitat de extrema necessitate sibi imminenti, non teneatur ei succurrere qui eam actu patitur.*
23. *An iudex in causa dubia speculatiuè possit se determinare ad ferendam sententiam determinatam.*
24. *Quando necessitas comedendi carnes iudicio Medici corporalis vel alterius viri experti est probabilis practicè, etiam in causa speculatiuè dubia, non requiritur nec Episcopi nec Medici spiritualis per Bullam dispensatio, ex Trullenc.*
25. *Sanchez fallitur.*
26. *Palao verus sensus adducitur. n. 27. & 28. item S. Thom. doctrina & n. 29.*
30. *Difficultas enodatur.*

VErum enim vero Ioannes Sanchez *selecta* 51. postquam *num. 6.* dixit, quod explicare hoc priuilegium adeo difficile visum fuit Doctoribus *vt hactenus expositum minimè fuerit*, subdit hanc doctrinam, *pro explicatione* tamen notandum † maio- 1
rem reperiri causam ad non seruandum aliquod præceptum, quam ad petendam dispensationem illius præcepti, dum enim

agricola imbrem perfluere aspicit dispensatione non indiget ad laborandum die festiuo, at dum solum timet aliqualiter ex
2 mora colligendi triticum posse damnum euenire, causam habet ad postulandam dispensationem, vnde si stante illo probabili timore solum labori manum admoueret absque dispensatione, in crimen sanè incideret, aliàs si stante quacumque causa integrum esset legem soluere nullius potestatis dispensatiuæ in superioribus opus esset, quamuis enim præcepta positiua cum iactura vitæ non obligent, vt admittunt communiter Doctores in materia de legibus, & egregie Sanch. *in summ. lib.* 1. *cap.* 18. tamen cum aliquali damno obligare pariter fatentur.

Igitur quando quis habet causam comedēdi carnes repræsentet illam Medico corporali, quo declarante sufficientem esse ad inferendum aliquod nocumentum saluti illis vesci fas erit ob Bullæ priuilegium, vnde
3 † existentibus duobus parem habentibus causam, ad carnes edendas à Medico cognitam, quorum vnus Bullam non habet, alter vero illa fruetur, primus comedere nequiuit, eo quod causa licet sufficiens sit ad petendam dispensationem, non tamen sit ad frangendum præceptum absque illa adepta, supponimus enim abstinentiam à carnibus obseruari posse tunc, absque vitæ iactura, & etiam sine morbo graui habenti vero Bullam, siue aliud priuilegium, nefas non erit, carnes edere, cum causa Medico repræsentata sufficiens sit, ad petendam dispensationem cuius signum erit si infirmus interrogет Medicum, num iste qui
4 Bulla cruciata non fruitur obtenta, indicet causam suæ infirmitatis sufficientem ad rogandum dispensationem à summo Pontifice, respondeat sufficientem esse, nam summus Pontifex vel statim dispensat declaratione Medici corporalis præmissa, & licentiam Medici spiritualis vel dispensandum committit huiusmodi Medico spirituali.

5 Vnde † magnum sanè priuilegium conceditur per Bullam, quantum ad facultatem edendi carnes in diebus prohibitis ob quod ingentes agere gratias Pontifici sumus deuincti: cum quisque dominus habeat dispensationem ob eleemosynam duorum argenteorum, nec Romanas dilationes expectare vltra teneatur, & quidem maiorem requiri causam ad non seruandum aliquod præceptum, quam ad petendam dispensationem pro præcepto colligitur ex dictis à Suarez *tom.* 1. *de religione cap.* 132. *num.* 1. loquens de excusatione præcepti de festorum obseruatione; & Expote id ait, *cap.* 33. *n.* 30. Hurtado *de matrim. disp.* 29. *diff.* 3. *n.* 11. Episcopus Troianus *en la prematica del trigo c.* 8.

Quare † medici in concedendis licentiis 6
ad carnes edendas id tantum attendere erunt adstricti, num causa infirmitatis præsentis, aut præseruationis ad futuram sufficiens sit ad petendam à Pontifice dispensationem prudenter, & non illusorie, nec ad ipsos spectat iudicare, an ex illa causa concedenda sit vel non de facto dispensatio, quod si sufficientem esse ad petendam dispensationem reperiant, quamuis non adesset Bulla, tuto concedere possunt licentiam ex facultate Bullæ.

Et *num.* 13. seruatur † in hoc discrimen 7
inter Medicum temporalem, & spiritualem quod corporalis tantum datur à summo Pontifice, vt declarans infirmitatem sufficientem esse ad comedendas carnes, spiritualem vero interuenire vult dispensantem, idem namque est concedere facultatem ad non obseruationem alicuius legis, quod illius dispensationem permittere, vnde priuilegium dispensandi in esu carnium hoc est facultas Medico spirituali inest in non suscipienti Bullam, quamnis in illius fauorem sit concessum, hucusque perdoctus vir.

Et quidem quamuis hic author in multis audacter discurrat, quod † in re morali ma- 8
ximum est incōueniens, cæterum in his quæ ex ipso adduximus solide, & maxime procedit fundamento nixus & ea applicare nostro instituto facillimum erit, & non iniucundum ad sedandas conscientias timoratas multorum ciuium & quidem si cum timore probabili, quando est mora colligendi triticum in horreum, potest petere rusticus licentiam, & dispensationem ad laborandum 9
die festiuo, cum sit timor valdè probabilis futuri contagij si quadragesimalibus cibis vtamur in his præsentibus circunstantiis dubio procul, cum id ex consilio doctissimi Medici est sufficiens causa ad petendam dispensationem, poterit Medicus spiritualis dispensare, quis vero sit iste, dicam *infrà*.

Deinde quamuis † aliqui, etsi pauci 10
huius ciuitatis Medici dixerint non esse dispēsationem faciendā ab Ordinario in esu quadragesimalium, tamen nullus cordatus dubitare potest, quod timor cadens in constātes viros imminentis epidemiæ supposita magna præterita, pro illa qua omnes sunt conuersi & muniti gratia Dei ad portum peruenerint sanitatis, si sufficiens causa petendi dispensationem istam à summo Pontifice, qua sententia (quæ euidens est) posita dubitare nullus debet iuxta huius doctoris principium, quod approbant ferè omnes doctores citati quod Medicus spiritualis in hoc dubio possit dispensare cum omnibns distributiue sumptæ virtute bullæ. Parrochus cum omnibus suæ Parruchiæ, plebanus

plebanus cum omnibus sui oppidi, Episcopus cum omnibus ouibus suis.

Ex quo in præsenti casus huius occurren-
11 tiæ † Medicus corporalis attendere debet sulum quam debiles relicti sunt huius ciuitatis incolæ, ex pugna cum venenosa pestifera qualitate, quam vicinæ sunt aliquæ ciuitates & uppida, quia actu patiuntur contagium, quam infectæ semini pestifero manserint vestimenta, domus, & humana vtensilia, quam nuxij & tristes sunt communes cibi quadragesimales, ob quæ & multa alia imminet periculum iterum inficiendi homines si eos debiles maligna qualitas inueniat, sanguine humido genito, cru-
12 ditatibus, & humoribus grossis plenos, nullus mediocris iudicij non iudicabit sufficientem esse causam, vt Pontifex pro hac viee dispenset, atque ita ex vi priuilegij Bullæ, Medicus spiritualis possit & teneatur dispensare.

Pergit vlterius Ioannes Sanchez satis efficaci discursu, *nu.9.* contra eos, qui dicunt,
13 quod, quando † causa est dubia, requiritur dispensatio facta virtute Bullæ à Medico spirituali, vt nos etiam dicebamus cum pluribus auctoribus, quibus adiungo Armillam, *verbo, ieiunium, num.6.* Syluestrum *num. 10.* Raymundum *in summ. tract.4. cap.8. de ieiunio.* Raynerum *part.1. summ. cap. de ieiunio,* Moure. *2. p. cap.8. §.2. num.13.* Angles *in 4. tract. de ieiunio 1. p. quæst.5. difficultate 4.* contra hos (inquam) arguit selector sic. Auctores isti fatentur existente causa manifesta non egere ieiunantem dispensatione, ita nec infirmum egere in causa manifesta priuilegio ad licitè carnes comedendas fateri constringuntur, & fatentur omnes, eodem
14 ergo modo † dubia causa existente opus non erit dispensatiune cum idem ius habeat aliquis ad fugiendum damnum certo euenturum, atqui, illud de quo rationabiliter dubitat, an sit exoriendum, sed qui probabiliter & rationabiliter dubitat quod in extremam necessitatem deueniet, si extremè indigenti subueniat non tenebitur subuenire, & quia dubium in fauore rei sit interpretandum, & impendentis fauorem accipiendum ex regula iuris, *in 6.* de qua latè, *disp.42. num.8.* quod expressè docet Henriquez, *lib.7. cap.13. n.12. & in comm. littera N.* rectè
15 † dicens, quod sed iudex in causa dubia profert sententiam pro altero litigantium, ita potest Medicus, aut vir expertus concedere in causa dubia, sed probabili vsum carnium absque Medico spirituali, quasi dicat absque priuilegio Bullæ concedentis licentiam.

Nec in hoc casu, ius dubium vincit ius certum, nam quamuis præceptum abstinendi à carnibus sit certum, & in possessione obligandi, etiam † ius ad conseruandum 16
vitam in homine certum est, & antiquius, & antiqua etiam est possessio in illo ad conseruandam suam vitam, sed etiam est illi ius ad non exponendam vitam periculo dubio, eam amittendi, & quamuis dubium sit homini, an ex abstinentia à carnibus sit detrimentum passurus in salute, non est tamen illi dubium quod ius habeat certum non se comittendi tali dubio, sit quod ius certum conseruandæ salutis superet ius, certum præcepti abstinendi à carnibus, vnde non ad hoc quod causa sit dubia, vel manifesta reduci debet licentia ab vtroque Medico concedenda, in virtute Bullæ, sed ad hoc quid causa sit talis quod ub eam possit summus Pontifex dispensate in esca carnium. Hæc ille.

Verum enim vero † vir doctus confun- 17
dit principium bonum Theologiæ moralis, mala illatione, in quo sæpissimè deficit, quatenus iure optimo interceptus est à sancta Inquisitiune Romana quo vsque corrigatur, aliud enim est, & quidem verissimum, quod quis habeat ius certum non solum ad conseruandam à nocumentu graui certo sibi imminenti, sed item à nocumento quod rationabiliter & probabilibus coniecturis iudicat sibi imminere, sed datur præceptum diuinum non solum de non fornicando, sed etiam defigienda occasione proxima, imò idemmet præceptum ad idem obligat & ita idem ius quod quis habet ad conseruandam vitam, vtrumque graue nocumentum respicit fugiendum, & certo futurum & probabilitet imminens: ex quo principio vt 18
dixi certissimo manifestè deducitur, quod in casu nostro, in quo ex Medicorum consilium imminet grauissimum damnum isti multitudini, si ista petat dispensationem cibotum quadragesimalium tristium & noxiorum, & ad comedendas carnes tenetur Ordinarius sub mortali eam concedere, saltem in virtute Bullæ, quia si non concedit lædit ius grauissimum, quod conseruari & in ipso manuteneri petit ciuitas, & quicumque particularis.

Aliud vero est, quod quando † pericu- 19
lum est dubium non tequiratur dispensatio Bullæ, sed quando est causa manifesta, hoc enim dici sine temeritate nequit, cum sit in te grauissima contra omnes, quotquot scripsere: quare S.Thom. *2.2. quæst.147. artic.4.* vbi hanc eandem quæstionem tractat. Respondet sic, *si causa sit euidens per se ipsum licitè potest hoc statuti obseruantiam præterire, præsertim consuetudine interueniente, sed si non possit facilè recursus ad superiorem haberi, si vero causa sit dubia debet aliquis ad superiorem recurrere qui habet potestatem in talibus dispensandi, & hoc est obseruandum in ieiuniis,*

ieiuniis ab Ecclesia institutis ad qua omnes com-
muniter obligantur, nisi in eis fuerit aliquod
speciale impedimentum, idem reperit, *ar-*
ticulo septimo, ad tertium, & in quarto, di-
stinct. decima-quinta, quæstio. tertia, art. 2.
quæst. 4.
20 Secundò, quia licèt † ius ad conseruan-
dum vitam respicit vtramque causam in-
ductiuam damni, & certam, & dubiam, ta-
men diuerso longè respectu & habitudine,
quia causam manifestam respicit absque vl-
la dependentia, & ius naturæ causæ huius,
vincitius humanum de ieiunio, cuius obli-
gatio euanescit in illius præsentia, at quan-
do causa est dubia, non illico euanescit obli-
gatio præcepti de ieiunio, quia semper stat
de manifesto omnes in ætate conuenienti
obligans, & quamuis ius de conseruanda sa-
lute, etiam dum respicit causam dubiam,
semper stet, tamen non exerit vires suas
existente causa dubia, vt impediat præce-
21 ptum de ieiunio ad cuius obseruationem
habet ius determinatum legislator ex causa
certa & determinata, quæ semper extat ad
præsentiam causæ dubiæ, quam respicit ius
conseruandæ salutis, quousque superior
dispenset, quod facit Pontifex per virtutem
Bullæ cruciatæ ex consilio vtriusque Me-
dici.
Tertiò, quia ea quæ adducit Sanchez
nullius sunt ponderis ad propositum, pri-
22 mum dum † quis rationabiliter dubitat de
extrema necessitate sibi imminenti, non te-
netur succurrere ei qui eam actu patitur,
quia est in possessore determinata rerum
suarum, quod possessio illi iuuat, at in præ-
senti casu non possidet causam certam boni
futuri: sed solùm causam dubiam, quare
possessio illi non iuuat, contra certam posses-
sionem legislatoris, vt lex sua ob[illegible], alias
temerariè laxaremus habenas non obseruā-
23 di præcepta iuris positiui. Secundum, iudex
in causa dubia speculatiuè potest se deter-
minare, ad ferendam sententiam determi-
natam, quia non est qui habeat ius deter-
minatum, vt hanc potius, quam aliam præ-
ferat, sed ipse ex potestate iudicandi, quam
habet format iudicium practicum, magis
pro vna quam pro alia parte, at legislator
habet ius determinatum, & causam deter-
minatam, & certam quod omnes in ætate
competenti existentes ieiunent, & sic causa
dubia mali imminentis, nequit illius vires
eneruare nisi potens dispensare dispenset,
quod præstat Pontifex per Bullam, quare
benè Trullenc. *vbi suprà, nu. 4.* dicens, quod
24 quando † necessitas comedendi carnes iu-
dicio Medici corporalis, vel alterius viri ex-
perti est probabilis practicè etiam in causa
speculatiuè dubia non requiritur, nec Epis-
copi, nec Medici spiritualis per Bullam dis-
pensatio, benè tamen quoniam dubium est
formale, an detur causa sufficiens, nec in-
tellectus inclinatur ad alteram partem, tunc
enim dispensatio exigitur, in primo enim
casu operatur ex conscientia probabili, at
in secundo cum maneat semper causa du-
bia, nisi accedat dispensatio manet dubium
motiuum, & sic conscientia dubia mane-
bit.
Quartò, fallitur omnino † Sanchez ex- 25
plicans priuilegium hoc Bullæ, non quod
operetur, quando est causa inductiua infir-
mitatis, sed quando Medicus corporalis iu-
dicat causam esse sufficientem petendi dis-
pensationem à Summo Pontifice abstinen-
tiæ à carnibus ipsúmque Pontificem pru-
denter concessurum, tunc potest Medicus
spiritualis tecum dispensare, vt possis carni-
bus vesci. Hanc inquam interpretatio-
nem huius magni priuilegij Bullæ nullate-
nus existimo posse sustineri, nisi quatenus
fundetur in eo, quod Medicus corporalis
declaret dubiam esse causam inductiuam
grauis infirmitatis, vt asserit Communis
certáque sententia Diui Thomæ, si enim
intelligatur aliter omnino falsa est sententia
huius Doctoris, quippe cum ait sapienter
Palao † *vbi suprà num. 4. habenas laxat &* 26
occasionem prabet praceptum quadragesimalis
ieiunij penitus abrogandi, quis enim est cui ali-
quale nocumentum cibus quadragesimalis non
inferat, & illius occasione non possis à Pontifice
dispensationem petere, quam si illa concederet
excusatus maneret à ieiunio? affirmare enim ex
eadem causa quo peti potest dispensatio à Ponti-
fice posse dispensare Confessarium. Lati via ab-
rogandi patet ieiunium. Quapropter credo in 27
hoc priuilegio non dispensandi potestatem ibi
facta est mentio concedi Medico spirituali, sed
nec corporali aque enim vtriúsque consilium
exigitur, vt manifestè indicant illa verba de
consejo de ambos Medicos, nulliúsque potestatis
dispensandi ibi facta est mentio, sed vtriús-
que consilio & iudicio posito. Medici (in- 28
quam) corporalis de nocumento graui du-
bio, spiritualis de conuenientia tua conscien-
tia Pontifex dispensat, & facultatem tibi
vescendi carnibus si alias causa in re insuffi-
ciens est si vero sufficiat, vt securius &
absque scrupulo illo procedas semper ta-
men Medicus corporalis indicare debet sal-
tem sub dubio ex abstinentia à carnibus,
graue tibi nocumentum euenturum, quod si
vrgeat stante hoc indicio non esse opus priuile-
gio iuxta probabilem sententiam. Respondetur
satis esse quod iuxta communem sententiam
necessarium sit, nam eo casu prudenter conce-
ditur, ad tollendam omnem dubitationem.
Hactenus satis cordatè Castro Palao.
Quibus

29 Quibus addo doctrinam † S. Tho. *art. 4. citato*, quia vt statutum nun obseruetur, discretio adhibenda est, hæc autem discretio quando causa excusans est dubia deobligans à præcepti obseruatione, non ad particulares reducenda est, sed ad superiorem, qui dubium illud determinet, & auctorizet, vt ait Caietanus *in summa, verbo ieiunium, cap. 3.*

30 Ex dictis † manifestè constat magnam esse operationem priuilegij Bullæ in casu præsenti, ad dispensandum in abstinentia à carnibus ob timorem cadentem in constantem virum, imminentis contagij, in tota enim Hispania, & regnis quibus concessa est Bulla cruciatæ, quamuis sit tempus, & sufficiens mora consultandi Pontificem, & petendi ab eo dispensationem, aut eius Nuntio talis consultatio necessaria non est, nec noua dispensatio cum eam iam habeamus concessam in Bulla consulentibus Medicis spirituali & corporali, quibus consulentibus vesci potest absque aliquo scrupulo.

§. XI.

Quis sit Medicus spiritualis cuius Bulla mentionem facit.

SVMMARIVM.

1. *Quid per Medicum spiritualem intelligatur.*
2. *An non sit necessum quod Confessarius qui dispensat aut dat consilium, id faciat intra confessionem.*
3. *An Parrochus non Sacerdos non veniat in hoc priuilegium nomine Medici spiritualis.*
4. *Nomine Medici spiritualis solum intelligitur Parrochus, ex Ioanne Sanchez.*
5. *An Bulla omnes confessiones comprehendat.*
6. *An consuetudo ex ignorantia originata non inducat obligationem.*

FAtentur omnes, qui bullam ciuitatæ explicuere, per Medicum spiritualem
1 † intelligere summum Pontificem, quemcumque Sacerdotem qui confessiones excipere potest siue ex potestate ordinaria vt Episcopus, & Parrochus, siue ex delegata ita Trullench, Palao, Rodriguez, Villalobos, Henriquez, *vbi suprà* citati, id enim ex manifesto constat Bulla cum quilibet confessarius approbatus ab Ordinario Medicus sit spiritualis, & hunc simul cum corporali exigat priuilegium, cum tetenta vocum proprietate ad id extendi potest, aduertunt
2 præfati autores † non esse necessarium, quod confessarius qui dispensat aut dat consilium, id faciat intra confessionem aut earum personarum, quarum confessiones excipit aliquando, sat est quod sit confessor approbatus, & possit excipere pro tunc confessiones, vnde † Parrochus non Sacerdos 3
non venit in hoc priuilegio nomine Medici spiritualis, quia pro tunc nequit confessiones suarum ouium excipere, sed quia illi possunt oues suæ statum animæ suæ aperire, & illi tanquam pastori incumbit illarum cura spiritualis, non est improbabile quod veniat in hoc priuilegio Bullæ nomine Medici spiritualis.

Sed cum hæc certa sint, vt dixi apud D. D. Ioannes Sanchez *disp. 51. num. 12.* † dicit 4
ex consuetudine in aliquibus locis quos ipse inhabitauit, nomine Medici spiritualis solum intelligi Parrochum, ad quem aderant fideles pro dispensatione in virtute Bullæ, & hoc quidem ex consuetudine, quia tribuit iurisdictionem illis dumtaxat, & ait ita sentire Thomam Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 9. num. 22.* sed fallitur, quia doctor iste non loquitur virtute Bullæ, sed ex potestate ordinaria, quam habet ad regendas oues. Bulla enim † omnes confessiones comprehendit, 5
qui Medici sunt spirituales, in multis tamen oppidis Hispaniæ ad solum Parrochum adeunt fideles, quia ignorant priuilegij amplitudinem, & adeunt ad illum, qui verè ordinarius est suus Medicus spiritualis, nam si scirent Bullæ priuilegium amplissimum quemlibet confessorem adirent, vt multi faciunt. Consuetudo enim † ex ignorantia 6
originata non inducit obligationem, vt est communis certaque sententia, *l. quod ratione. D. de leg. e. consuetudo 8. dist. l. si per errorem, D. de iurisdictione omnium iudicum*, tenent Salas *de legibus disputat. 17. sect. 61.* Granado *tom. 2. pag. 150. num. 27.* Gregor. Lopez *ad legem 3. & 5. tit. 2. part. 1.* Henriquez *lib. 4. cap. 13. littera N.*

§. XII.

Parrochus, aut confessor, etiam præsente Episcopo potest virtute Bullæ dispensare.

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus præsente Episcopo, & quilibet Confessor electus per Bullam possit dispensare.*
2. *An circa dispensationem in abstinentia à carnibus non adeatur Episcopus, sed Parrochus.*
3. *An Bulla solum requirat consilium Medici spiritualis, qualis est quilibet Confessor.*

CÆterum multiplex restat dubium, primò † an Parrochus præsente Episcopo, 1
&

& quilibet confessor electus per Bullam possit hanc dispensationem impertire: Respondetur quod sic, quia sine priuilegio Bullæ, quando est caua sufficiens præsente Episcopo potest Parrochus dispensare, quia ex consuetudine quæ iurisdictionem præbet, *cap. cum contingat de foro competenti*, & ibi
2 glossa multis citatis, etenim † circa dispensationem in abstinentia à carnibus non aditur ad Episcopum, sed ad Parrochum, in rebus enim quæ frequenter occurrunt tacitus & debitus consensus legislatoris est, quod alij inferiores rectores dispensationem præmittat, aliàs esset onus intolerabile semper ex quocumque casu huiusmodi, ad superiores maiores recurrere vt notat Thomas Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disputat.* 9. *num.* 27. Caietanus 22. *quæst.* 147. *art.* 4. *dub.* 1. *&* 12. *quæst.* 97. *art.* 4. Nazarius *suprà citatus*, Suarez *lib.* 6. *de leg. cap.* 14. *in fine*, & innumerialij. Ergo cum priuilegio Bullæ poterit quilibet confessor electus per Bullam eandem dispensationem impertire etiam præsente
3 Parrocho & Episcopo, cum † Bulla solum requirat consilium Medici spiritualis, qualis est quilibet confessor, quare ita expressè tenent Trullench, Palao, Villalobos & alij expositores, imò renuente Episcopo, & Parrocho id potest perficere quia isti non possunt contrauenire priuilegio Pontificio sine isto tamen nequit Parrochus dispensare cum omnibus in esu carnium, si facilè potest adiri Episcopus, vt asserunt D. Thom. & Caietanus citati.

§. XIII.

Solus Papa dispensat de consilio vtriusque Medici?

SVMMARIVM.

1. *An priuilegium Bullæ sit vt Medicus spiritualis dispenset posito consilio Medici corporalis.*
2. *An sic se habeant inferiores ad legem superioris, ac Pontifex ad legem Dei.*
3. *Azory sententia adducitur.*
4. *An nullatenus Medicus spiritualis dispenset, sed solum Pontifex posito prius consilio vtriusque Medici.*
5. *Quando Pontifex vult committere alicui Officiali, aut Episcopo potestatem dispensandi, quid exprimat.*

1 SEcundum dubium est an priuilegium Bullæ sit † vt Medicus spiritualis dispenset posito consilio Medici corporalis, an solus Papa dispensat posito consilio vtriusque Medici? multum enim interest an vnum vel alterum dicatur, si primum sit verum si non est iusta causa dispensandi, dispensatio est inualida, & nulla, si tamen secundum dicamus dispensatio valida est, adnotant enim Doctores valde vtilem doctrinam, versatur enim hoc discrimen inter supremum legislatorem, & inferiorem rectorem, quod supremus validè dispensat absque causa, licèt illicitè in latis legibus ab ipso, Rector verò inferior nec validè dispensat in lege superioris, nisi adsit causa vt optimè Vaz. 12. *disp.* 178. *n.* 17. Val. *disp.* 7. *q.* 5. *punct.* 9. quia † sic se 2
habent inferiores ad legem superioris, ac Pontifex ad legem Dei: vnde quoties inferiori committitur potestas dispensandi in lege superioris, intelligitur causa iusta existente, nec enim iure optimo præsumi potest constitui tunc inferiorem dominum voluntatis superioris, vt perinde ac de propria possit ad libitum disponere, vt multis citatis dicit Selector. *disp.* 54. *n.* 338. qui addit quod si Parrochus, aut confessor bona fide putauit causam esse sufficientem, quamuis reipsa non esset non solum, non peccat, sed dispensatio tenet, quia id recta Ecclesiæ administratio exigit, vt scrupulis obuietur, ac tutæ sint conscientiæ, vt enim benè Azor † *lib.* 7. *cap.* 3
29. *quæstio* 6. *si Prælatus aliquis bona fide à lege ieiunij, aliquem liberet putans causam esse iustam, relaxatio prodest quia bona fide facta est.*

Nihilominus vt securius sit hoc Bullæ magnum priuilegium, mihi videtur omnino dicendum † nullatenus Medicum spiritualem dispensare, sed solum Pontificem posito prius consilio vtriusque Medici, hoc manifestè constat ex verbis Bullæ, ibi *item vt toto anno durante carnibus de consilio vtriusque Medici temporibus ieiuniorum totius anni etiam quadragesimalibus vesci possint.* Vbi nec verbum ponitur, quo denotetur potestas dispensandi, committi Medico spirituali, quando enim † Pontifex vult committere alicui Officiali, aut Episcopo, potestatem dispensandi id exprimit, dicens, quod verificata causa dispenset, vt constat in matrimonialibus, ita tenent Paleo, *vbi suprà*, Ioannes Sanchez & arridit Ludouico de la Cruz, *n.* 4. *sicut* (inquit) *cum datur facultas in Bulla ad habendum oratorium cum approbatione Ordinarij nemo dicet Ordinarium tunc dispensare, sed approbare ponendo conditionem, quam petit Papa dispensans*, ibi.

§. XIV.

An hoc Bullæ priuilegium intelligatur respectu totius ciuitatis?

SVMMARIVM.

1. *Vtrum respectu totius ciuitatis intelligatur Bullæ priuilegium.*
2. *An de consilio vtriusque Medici dispenset Pontifex,*

Pontifex, cum omnibus & singulis Christi fidelibus.

3. *Quid respectu totius communitatis consulatur.*

4. *An possit Episcopus qui vniuersalis est Medicus totius Diœcesis dare consilium, vt tota ciuitas carnibus vescatur.*

1 Tertium dubium est grauissimum † an quilibet confessor electus virtute Bullæ pœnitentibus omnibus ciuibus vel ipsorum nomine ciuitatis cauildum sæculare petat, cui incumbit regimen, dispensationem dare de abstinentia à carnibus in sextis feriis, vigiliis, & quatuor anni temporibus, & in quadragesima, ita vt Medicus iste spiritualis in virtute Bullæ possit dispensationem præfatam concedere, etiam renuente Episcopo, aut Ordinario, si tamen præcedat consilium Medicorum, quod talis dispensatio sit necessaria ad incolumitatem ciuium, & vt præseruentur ab infirmitate contagij imminentis? ego quidem (nisi obesset consuetudo) intrepide affirmarem, ita posse fieri ratio quæ me mouet colligi-
2 tur ex dictis quia † de consilio vtriusque Medici, dispensat Pontifex cum omnibus, & singulis Christi fidelibus, in regnis Hispaniæ, vt in his diebus ieiunij totius anni & quadragesimæ possint vesci carnibus, at hic adest consilium Medici corporalis, imò & Medicorum, adest etiam Medici spiritualis, qui est confessor electus virtute Bullæ, qui etiam renuente Episcopo, & in eius præsentia sequitur, vt coueniens toti communitati consilium Medicorum corporalium. Ergo Pontifex tunc dispensat cum illa, in virtute priuilegij in amplissima forma concessi, singulæ huius discursus partes in superioribus ex communi sententia manent probatæ.

Dixi nisi obesset consuetudo, quæ numquam priuilegium Bullæ sic intellexit, sed solum respectu singulorum, respectu enim
3 † totius communitatis, aut consulitur Episcopus, aut summus Pontifex, si adsit temporis mora, & non instet subitum pe-
4 riculum. Cæterum existimo † posse Episcopum, qui vniuersalis Medicus totius est Diœcesis dare consilium, vt tota ciuitas carnibus vescatur, cum qua, simul cum consilio Medici corporalis Papa dispensat, in virtute Bullæ cruciatæ, & hanc dispensationem factam declarare per publicum edictum, quod facere nequit, nisi solus ipse, aut Parrochus, quando non est mora consulendi Episcopum propter loci distantiam.

§. XV.

An virtute Bullæ possit ieiunium commutari in opus pium?

SVMMARIVM.

1. *An dispensationi ieiunij quadragesim. quoad esum carnium factæ virtute Bullæ cruciatæ, possit Medicus spiritualis renuente illo cui concedit adiungere aliquod opus pium.*
2. *Vtrum Medicus spiritualis nequeat imponere aliud opus pium.*
3. *An Episc. teneatur dispensare in interstitiis.*
4. *Authoris mens.*
5. *An existente causa iusta ad dispensandum, teneatur ex iustitia superior semper dispensare.*
6. *Quibus de causis Pontifex non neget dispensationem.*
7. *An quando dispensatio non est debita, possit legislator imponere multam.*

Qvartum dubium est † an dispensationi 1
ieiunij quadragesimalis quoad esum carnium factæ virtute Bullæ cruciatæ, possit Medicus spiritualis renuente illo cui concedit, adiungere aliquod opus pium, vt eleemosynam, macerationem carnis, vnicam comestionem in die, & similia, si causa dispensandi est iusta & sufficiens & quidem si qui dispensat est solus Pontifex, qui vt exequatur dispensationem expectat consilium vtriusque Medici, manifestum est, quod
† Medicus spiritualis nequit imponere aliud 2
opus pium, quam quod Pontifex posuit, quia Medicus spiritualis, non dispensat, imò etsi dispenset cum sit iuxta requisita à Pontifice, qui delegat potestatem dispensandi, nequit aliquid adiungere cum in Medico spirituali, sit opus iustitiæ, dispensare, & posita conditione requisita à Pontifice constrictus est illam facere nullo onere denuo imposito, vt dum Pontifex delegat Episcopo vt in impedimento matrimonij, dispenset verificata narratione quæ si verificetur, tenetur ex iustitia dispensare sine aliquo onere denuo contrahentibus imposito, sicut
etiam † Episcopus tenetur dispensare inter- 3
stitiis supposita causa, quam requirit Concilium Trid. *sess.* 23. *cap.* 11. *&* 13. *&* 14. & similiter admittere ad ordines qui non habet beneficium sed patrimonium si adsit etiam causa quam requirit, *sess.* 21. *cap.* 2. qui huiusmodi dispensationes sunt illis commissæ, & delegatæ, *c. Dom. Sanct.* 50. *dist. c. quanto* 24.

Si tamen loquamur de ipso summo Pont. qui est primus dispensans in legibus Eccles.
existimo † quod quãuis sit causa suffic ẽs ad 4
dispẽsandũ nõ cõstringitur ad impertiẽdum dispensationem, nisi ex illius denegatione

sequatur aliquod detrimentum, aut bono communi, aut magnum damnum personæ petenti dispensationem, tunc enim tenetur ex iustitia dispensare, qui cum ex officio sit fidelis dispensator, dum sequitur damnum corpori mystico, tenetur exercere actu iurisdictionem, qualis est dispensatio, quæ est exercitium iurisdictionis, vt docent Suarez *de legibus, lib 6.1.10. num.6.* Romanus *consil.325. num.11.* ex hoc tamen non colligitur vt malè colligit Sanchez Selector *disput. 43. pagi. in meu disput. 277. &*
5 *disput. 54. nu. 40. pag. 407.* quod † exhibente causa iusta ad dispensandum tenetur ex iustitia superior semper dispensare, cuius contrarium docent Salas *de leg. tractat. 14. disputat. 10. section. 7.* Suarez *lib. 6. capit. 18 numero vigesimo-secundo, & tom. 1. de Religionibus, lib. quarto, cap. 20. num. 15.* Hurtado *de matrim. disput. 5. diffic. 20. num. 71.* Sanchez *lib. 3. disput. 9. &* 10. *num. 6.* Diana *p. 8. tractat. 3. resolut. 22.* Palao *tom. 1. disputat. 6. punct. 8.* §. 2. *num. 7.* Basilius Ponce *lib. 8. de matrim. cap. 14. num. 6.* & alij & est omnino indubitatum, multoties enim quamuis sit sufficiens causa ad dispensandum, non constringitur ex iustitia dispensare, vt quotidiana docet experientia, neque enim ideo
6 † Pontifex negat dispensationem solum quia probabile est non teneri, & sic sequitur opinionem probabilem, vt falsò autumauit Selector, sed quia indubitatum est non teneri, sed quamuis leges ferre, sit actus iurisdictionis supremæ, non tamen tenetur ex iustitia ferre leges, quasςumque iudicat expedire bono communi, etsi sit causa sufficiens illas ferendi, cum alias possit alia via prospicere bono communi, quare non omne bonum, quod ex lege oritur est ita necessarium Reipublicæ, quod sine illo inconuenientia mala orirentur, quare existi-
7 mo quod † quando dispensatio non est debita, potest legislator imponere multam pecuniariam, aut aliud onus, petenti dispensationem, & alias nolle dispensare, ita Suarez *lib. 6. de leg. cap. 16. num. 1.* dicens esse omnium, & habetur, *c. licèt, de fertis,* & est stylus Romanæ curiæ in dispensationibus matrimonialibus.

§. XVI.

Qualis sit futurus Medicus vterque corporalis, & spiritualis cuius consilium exigitur?

SVMMARIVM.

1. *An consilium vtriusque Medici exigat priuilegium Bullæ, corporalis scilicèt & spiritualis.*
2. *An requiratur consilium Medici spiritualis.*
3. *Qualis debeat esse Medicus spiritualis, remissiuè.*
4. *An omnis superior regularis etiamsi non sit aliquo ordine insignitus, Medicus sit spiritualis quoad suos subditos.*
5. *Quid requiratur in Medico corporali.*
6. *Authoris mens, & n. 7.*

Consilium † vtriusque Medici exigit 1 priuilegium Bullæ, corporalis scilicet & spiritualis, cæterum consilium Medici corporalis primas obtinet partes, si enim dicat ex abstinentia à carnibus & esu ciborum quadragesimalium damnum emanaturum, aut imminere informitatem, nequit Medicus spiritualis non sequi consilium Medici corporalis, argumento *ex capite Domino 50. distinct. & capit. quanto. 2. quæst. 4.* cum nequeat (renuente parte) Medicus spiritualis consilium dare contra sanitatem petentis dispensationem, quam grauiter lædi affirmat corporalis Medicus, si abstineat à carnibus, ad quod ergo requiritur † consilium Medici spiritualis, si non po- 2
test dissentire consilio alterius Medici, dico quod requiritur tanquam confirmans illud nomine Ecclesiæ, quæ dispensat in sua lege.

Sed † qualis debeat esse Medicus spiri- 3
tualis, aliquid diximus in superioribus, debet enim esse confessor approbatus ab Ordinario, qui possit virtute Bullæ eligi, ad excipienda peccata in Sacramentali confessione, etsi nunquam illa exceperit à dispensando, quare † omnis superior regularis 4
etiamsi non sit aliquo ordine insignitus aut prima tonsura Medicus est spiritualis, quoad suos subditos, de Abbatissa tamen dubitare, quis possit. Sed mihi videtur quod non quia non habet iurisdictionem spiritualem, nisi ad id habeat specialem ordinem superioris, quia experta, & nimis prudens est.

De Medico corporali maius dubium est. Primum an † requiratur quod sit Doctor 5
in Medicina, vel licentiatus ad publicè curandum, an sufficiat quod sit homo expertus ex practica curandi & temporum obseruatione quales sunt plures in oppidis paruis in quibus non est sufficiens stipendium ad salarium Medici & aliquibus locis remotis, quò Medici non appropriant? Trullench. & Henriquez hominem expertum dicunt sufficere, qui prudenter, & probabiliter iudicet damnum imminere salutis, vt iuxta priuilegium possit quis carnes comedere in quadragesima, idem

idem dicit Selector, *disp.* 51 *num.* 14 *in fine*, & Ioannes Alfonsus *lum.* 1. *n.* 8.

6 Ego quidem existimo † quod si loquamur respectu alicuius particularis personæ consilium hominis experti curantis imò & mulieris expertæ, & obstetricantis sufficere, vt eius consilium sequi possint, etsi adsint alij Medici. Quia nomen Medicus in priuilegiis extendendum est ad omnem cum experientia curantem, & ad curandum vocatum & curari permissum, si tamen loquamur respectu communitatis, ad cuius curationem, maiores exiguntur considerationes, maior scientia, & iudicium de arte medicinæ exiguntur. Sic dico † requiri
7 consilium Medici eruditi, experti, & prudentis iudicij, vt omnibus consideratis consilium det de damno futuro, & infirmitate imminenti, in curiis tamen Principum, & ciuitatibus magnis in quibus sunt nobiles, & personæ delicatæ, assuctæ cibis multæ substantiæ, à quibus si abstineant, facilius cedent contagio, puto minorem causam requiri, vt vterque Medicus consilium det vt à carnibus non abstineant.

§. XVII.

Cuius Medici corporalis, si est discordia inter Medicos sequendum consilium?

SVMMARIVM.

1. *An si in vna ciuitate sit discordia inter Medicos, cuius Medici corporalis consilium sequendum.*
2. *An respectu ciuitatis maior pars Medicorum sit sequenda, & n.* 3.

1 DVbium est an † si in aliqua ciuitate magna vbi sunt plures Doct. Medicinæ, & vnus, aut plures dicant infirmitatem & contagium imminere, si sit abstinentia à carnibus, alius aut plures id negent, quid est agendum? respondetur magna prudentia opus esse, nam si loquamur de persona particulari ista potest sequi, quam maluerit sententiam, & carnes comedere in virtute Bullæ, si vult, quamuis alius Medicus etsi magis doctus dicat non nociturus cibos quadragesimales, cum habeat ius ad sequendam opinionem magis fauorabilem suæ salutis cõseruationi, tamen, si loquamur
2 respectu ciuitatis maior pars Medicorum, sanior, prudentior, doctior est sequenda, si tamen sit vnus doctor cæteris eminentior arte, & prudentia & experientia huius consilium omnino sequendum, *argument. ex leg.* 1. *Cod. de veteri iure enucleando*, ibi, *sed nec ex multitudine doctorum quod melius & æquius est iudicato cum possit vnius sententia* multos in aliqua parte superare, *cum iste doctor validioribus, solidioribus, & securioribus rationibus nitatur*, in subtilitatibus Medicinæ & textibus qui tenenr in singulari, non in communi, & vt in pluribus quare sententia illius doctoris in casu isto granissimo sequenda & amplectenda est, argumentò ex *§. item pretium instit. de emptio. & venditio. & leg. edicto Cod. de edicto D. Adria. tollen.* quod si huic doctori, alij etsi non ita docti accidant multomagis sequenda, & amplectenda est, vtpotè communi saluti benignior, quæ sequenda est, *leg. benignius, D. de legibus*, & docent Cinus, *l.* 1. *Cod. de legibus*, & Castrensis *in Clementina Romani in principio, de electione.*

§. XVIII.

Dispensatus virtute Bullæ in esu carnium tenetur vnica contentus dumtaxat comestione ieiunare?

PRo huius grauissimi dubij decisione aliqua sunt prælibanda breuiter ex Patribus & doctoribus.

SVB §. I.

Praeceptum ieiunij est negatiuum & quomodo?

SVMMARIVM.

1. *An praeceptum Ecclesiasticum ieiunij sit negatiuum.*
2. *Modus obseruandi ieiunium quadragesimale an non vnus omnium erat.*
3. *Authorum variorum sensus.*
4. *Praeceptum de ieiunio est negatiuum ex Ioan. Sanchez.*
5. *Quid cadat sub exieiunij lege.*

PRimum est † præceptum Ecclesiastici cum ieiunij negatiuum esse, quo præcipitur determinatè non comedendi nisi semel in die, ita quod si comedere volueris vnica comestione debes esse contentus, non tamen præcipitur vnica comestio, alias si non comederis in toto die, & nocte peccares contra præceptum Ecclesiæ de ieiunio, & ieiunium Ecclesiæ non obseruares, quod temerarium ne dicam erroneum est, sic enim censuratum est in tribunali sancti Officij Vallisoletani contra quendam Religiosum nouitatis amatorem, qui ausus est dicere non adimplere legem Ecclesiastici ieiunij illum, qui semel in die non manducat, quod contra vsum virorum sanctorum pœnitentium, tam antiquorum, quam recentiorum est, vt enim constat 1

ex Irenæo apud Euseb. *infrà*, adducendo
2 † modus obseruandi ieiunium quadragesimale non vnus omnium erat, alij enim vno die, alij duobus, alij tribus, alij sex diebus ab omni cibo abstinebant, vt optimè notauit Coriolanus *annotatio. 1. ad canonem* 69. *Apostolorum*, quare affirmandum non est præceptum ieiunij affirmatiuum esse, sed negatiuum. Ita omnes ferè Summistæ, *verb. ieiunium*, Scholastici *in 4. distinct.* 15. Expositores, 2. 2. *quæst.* 147. *artic.* 7. legantur Reginaldus *in praxi, lib.* 4. *n.* 179. Pontius *lib.* 4. *de matrimon. cap.* 8. *num.* 3. Vasquez 1. 2. *quæst.* 77. *in comm. artic.* 6. *num.* 12. Montesinos *ibi*,
3 *num.* 50. † qui conatur enodare si aliqua ratione sit affirmatiuum, sed enodatione sua incidit in negatiuum. Ludouic. de la Torre 2. 2. *tom.* 2. *disput.* 9. *dubitat.* 2. *num.* 10. Lessius *de iustitia, lib.* 4. *cap.* 2. *dubit.* 3. Salas *de legibus, disput.* 9. *art.* 1. *num.* 12. Fagundez *ad* 4. *Ecclesiast. præceptum, lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 4. Azor *tom.* 1. *lib.* 7. *quæst.* 2. *cap.* 9. vbi optimè dicit, *ieiunij præceptum in die semel tantum edendi, negationem quidem habet non simpliciter sed definitam & certam ne scilicet bis comedamus*, & in idem recidit, quod dicit Ioannes
4 Sanchez, *select.* 54. *num.* 42. † *præceptum de ieiunio esse negatiuum, quatenus habet indiuiduam materiam, quæ si semel transgrediatur, non est quod vlterius transgrediamur*, sequitur enim ad ieiunium materia vt tanta scilicet vnica comestio, & sic peccatum est in secunda comestione, qua posita ablata est materia præcepti, negatiui, & sic quamuis tertio, aut quarto comeditur non fit contra præceptum negatiuum ieiunij Ecclesiastici, quamuis possit esse contra temperantiam, verum est quod aliqua ratione potest præceptum de vnica comestione dici affirmatiuum, vt scilicèt comedas solum pro vna vice, si comesturus est, vt explicat Bonacina *infrà adducendus*.

5 Secundùm est † tria vel quatuor cadere sub exieiunij lege, vt ex communi certaque sententia constat & desumpsit ex D. Caietan. 2. 2. *quæst.* 147. *art.* 7. *vers. in eodem art.*

Primùm est vnica comestio.

Secundùm abstinentia à carnibus.

Tertium abstineutia ab his, quæ originem à carnibus trahunt, vt lac, caseus.

Quartùm est, hora comedendi, vt sit ad meridiem, aut submeridiem, aut post meridiem, hodie enim vsus obtinuit, vt sit hora vndecima, iuxta horologium Hispanum, antiquitus enim erat post nonam, quæ incidit ad horam tertiam post meridiem, ex his ergo duci posteriora scilicèt abstinentia, à lacticiniis, & hora comedendi, etsi cadant sub præcepto ieiunij, ita vt ad mortale obligent tamen non sunt ita essentialia.

SVB §. II.

Abstinentia à carnibus requiritur ad ieiunium Ecclesiasticum ex præcepto Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1. *An abstinentia à carnibus sit necessariò requisita ad ieiunium Ecclesiasticum.*

ET quidem † abstinentiam à carnibus 1
esse necessariò requisitam ad ieiunium Ecclesiasticum ex primæua sua & antiquissima institutione indubitatum debet esse, cum id assertum ab Apostolis primis institutoribus quadragesimalis ieiunij à PP. & Conciliis Canon enim Apostol. 69. Ignat. *Epist.* 8. ad Philipp. Basil. *orat.* 1. *de ieiun.* Nãzianz. *oratione in Sanctum Lauacrum.* Iræn. *apud Euseb. lib.* 5. *histor. cap.* 24. Hieronym. *Epistola ad Marcellam*, August. *Epistola* 86. *ad casul. lib.* 3. *contra Faust. cap.* 5. *& serm.* 64. *de temp.* Clemens Romanus *lib.* 5. *constit. cap.* 17. Origenes *lib.* 3. *in* 106. Theoph. *serm.* 5. *de Pascha.* Chrysostom. *homil.* 2. *in Genes.* Gregor. Magn. *habetur, cap. denique de consecrat. distinct.* 4. Isidor. *lib.* 1. *de officiis, cap.* 44. *Canon.* 56. *in Trullo editus.* Concil. Toletan. 8. *Canon.* 9. ibi, *illi verò quos aut ætas incuruat, aut languor extenuat, aut necessitas extat non antea prohibita* (esus carnium & lacticiniorum) *quam à Sacerdote permissum accipiunt*, legendi sunt duo Cardinales Baron. *tom.* 1. *ann. circa annum* 57. *à num.* 198. Bellarmin. *lib.* 2. *de bonis operibus*, vbi id contra hæreticos huius temporis demonstrant, quare dubitare non licet Catholico quod ad ieiunium hodie est institutum ab Ecclesia esse à carnibus abstinentiam omnino requisitam.

SVB §. III.

Vnica comestio est essentialior ieiunio.

SVMMARIVM.

1. *Expressum iure Canonico non est, vt in diebus ieiunij semel tantum comedatur.*
2. *Quæ consuetudo vim legis habeat ex totius Ecclesiæ assensu.*
3. *An vnica comestio magis videatur in præcepto ieiunij præsupposita, tanquam communiter intellecta, quàm expressa.*
4. *An inter dies Dominicos & dies ieiunij in quadragesima ponitur, quod diebus dominicis abstinentia abstrahuntur.*

5. An

5. *An non tam qualitate ciborum ieiunium constet, quam in vnica comestione.*

CIrca vnicam verò comestionem vt ex-
plicatum relinquimus notabili primo,
adnotandum Azor. *vbi supra cap.9 q.1. sensis-*
se cum Syluestr. *Verbo ieiunium q.* 3. expres-
1 sum quidem † iure Canonico cautum non
esse, vt in diebus ieiunij semel tantum co-
medatur, consuetudo tamen, quæ est op-
tima legum interpres habet, vt in die ieiu-
nij prandere non licet, sed tantum cœnare,
idem docet Innocentius *cap.1. de obseruant.*
ieiun. Consuetudine, inquit, *semel tantum die-*
bus ieiuniorum edimus.
2 Sed quamuis † consuetudo ista cum vim
legis habeat ex totius Ecclesiæ assẽsu, & in-
telligentia, ita vt in omnium opinione mor-
taliter peccat quis, si bis comedat in die-
bus ieiunij; tamen mihi longè probabilius
est hoc per Canonem & legem Ecclesiasti-
cam fuisse præceptum, ita Barbos. *ad cap.*
solent de consecrat. dist. 1. quod est Concilij
Cabilonensis quod habet. *in cap. Theod.* Are-
latensis *cap.39.* & apud Lugonem. *p.4. c.45.*
Bernard. *lib.3. cap.12.* & Mirolog. *cap.49. de*
Ecclesiast. obseruant. de illo meminit, & eo
Canone vtitur S.Th. 2.2. *quæst.147. art.7. &*
art.6. ait: *Ecclesiæ moderatione statutum est, vt*
semel in die à ieiunantibus comedatur. ad quæ
verba sic loquitur. D.Caiet. §. *& primi quidẽ*
3 † *vnica comestio magis videtur in præcepto ieiu-*
nij præsupposita, tanquam communiter intelle-
cta, quam expressa, ita quod hoc modo est sta-
tuta ab Ecclesia, & non solum ex consuetudine,
iuxta illud lit. Ecclesiæ moderatione &c. Proba-
tur autẽ quod dicimus, tum ex eo quod ieiunium
tanquam à PP. veteris testamenti acceptum
Ecclesia indixit, constat autem quod apud Iu-
dæos semel tantum in die comedebatur constet
ad vesperam. Tum ex cap. quadragesima de
consecrat. dist.5. vbi inter dies Dominicos, &
dies ieiunij in quadragesima ponitur, quod dies
4 *Dominici abstinentiæ subtrahuntur & constat,*
quod non in aliquo subtrahuntur, quam in mul-
tiplicata comestione quoniam in qualitate cibo-
rum conueniunt. Hæc ibi, *& art. 7. §. ad hoc*
breuiter dicit quod *vnica comestio est de essen-*
tia ieiunij: at essentia ieiunij expressè statuta
est ab Ecclesia: vnde Panorm. *in rubrica de*
obseruat. ieiunij dixit quod *in quadragesima*
dies Dominici non qualitate ciborum, sed nu-
mero epulationum à cæteris secernuntur, & sic
in Ecclesia comestio in die ieiunij non prã-
dium sed cœna dicitur, quia post vesperas
facienda erit & qui antea manducarat nõ ie-
5 iunare dicitur. *c. solent citato* & quidem † non
tam qualitate ciborum ieiunium constat,
quam in vnica comestione, hæc enim etiam
in veteri lege ad ieiunium requirit, quam-
uis in lege Euangelica variè limitata fuerit
in qualitate ciborum, prohibendo carnes,
& lacticinia, vt ieiunium perfectius carnem
mortificaret.

SVB §. IV.

Hora determinata c... itur ad ieiunium Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1. *Solent plures qui se ieiunare putant in qua-*
dragesimà, mox vt signũ audierint ad ho-
ram nonam comedere, qui nullatenus ie-
iunare credendi sunt, si ante manduca-
uerint, quum vespertinum celebretur of-
ficium, ex Conc. Cabil.
2. *Illa obseruantia ieiunij quantum temporis*
durarit.
3. *Syluestri sententia.*

CIrca horam huius vnicæ comestionis,
quod est imum ex requisitis *in cap. so-*
lent de consecrat. dist.1. vbi sic Concil. Cabi-
lon. † *solent plures qui se ieiunare putant, in* 1
quadragesima mox vt signum audierint ad ho-
ram nonam comedere qui nullatenus ieiunare
credendi sunt, si ante manducauerint, quum
vespertinum celebretur officium. Quare tunc
temporis fideles vsque ad horam nonam
finito missæ sacrificio, vesperisque dictis, ie-
iunium porrigebãt, sic enim multi PP. de ie-
iunio loquuntur. Sic Epiph. *Hæres.75.* Basil. *s.1.*
de ieiunio. Hieron. *epist. ad Paul.* Tertul. *aduer-*
sus Psichi. cap. 14. quæ obseruantia, & ie-
iunij vigor durauit vsque ad tempora D.
Th. qui trecentos & amplius annos nos an- 2
tecessit, *& 2.2. quæst. 147. art.7.* ait *quod car-*
nis consuetudo est hominibus comedẽdi circa ho-
ram 6. vt tamen ieiunantes aliquam sentiant
afflictionem, pro culpæ satisfactione conueniens
hora concedendi taxatur ieiunantibus circa ho-
ram nonam, conuenit enim ista hora mysterio
passionis Christi, quæ completa fuit hora nona,
quando in cruce inclinato capite tradidit spiri-
tum. Ricard. de Media Villa, qui floruit pau-
lo post D. Th. *in 4. dist. 15. art. 3. q. 8.* dicit
horum (comedendi) *esse sextum vel paulo post*
sextum, vt nunc est in more positum, id est ad
meridiẽ id est post meridiem, qui mos nunc ser-
uatur in Ecclesia apud regulares, sed sæculares
in hyeme vna hora, in æstate d... alius ante meri-
diem laxant ieiunium. obseruat tamen Sil-
uest. † *verb. ieiunium. quæst. 4. num. 12.* horam 3
meridianam computandam esse. *Non rigo-*
re astronomico sed secundum horologia v si-
tata. legatur D. Caiet. *ad art.7. §. ad exi-*
stentiam, vbi eleganti proportione enucleat
vocem D. Th. vt modo habeat efficaciam
congruentiæ, sicut habuit tempore S. Doct.
quamuis hora ad comestionem modo sit
alterata ad horam sextam, an vero sit pec-

catum mortale hanc horam sine causa anteuertere, existimo, quod solum sit veniale, vt infra in simili dicam de mutatione officij diuini.

SVB §. V.

Oua & lacticinia etiam sunt prohibita ex præcepto Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1. *Qui cibi non ex iure scripto, sed ex consuedine sint prohibiti.*
2. *Ioannis Sanchez sensus. & n. 3.*
4. *An si sacerdos plures species lacticiniorum vno prandio comedat duplex peccatum committat.*
5. *An non sit de essentia ieiunij quadragesimalis abstinentia à lacticinijs, sed à carnibus.*

1 CIrca prohibitionem onorum, & lacticiniorum, non est hic locus disputandi contra Fagun. *vbi supra cap.* 3. in quo conatur ostendere † non ex iure scripto, sed ex consuetudine huiusmodi cibos esse prohibitos, est enim omnino falsum, & ferè contra communem fidelium intelligentiam, vt alibi probo, vt enim ait Sanct. Doctor *articul.* 8. (ab his cibis præcipuè ieiunantibus Ecclesia statuit esse abstinendum, sic enim expresse habetur *can. denique dist.* 4. quod est Greg. Pap. & *in 6. Sinod. Cōstantinop. sub Iustino Imperat congregata in Trullo can.* 56. legatur Thom. Sanchez *lib.* 5. *consil. dub.* 19. Diana *p.* 1. *res.* 41 Regin. *in praxi lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 2. quod præceptum nega-
2 tiuū est, vt optimè † Ioan. Sanch. *select.* 41. *n.* 16. habet materiā diuiduā, vnde frangetur à Sacerdotibus toties, quoties in die oua, lacticinia, & cætera huiusmodi ederent, sicut toties delinquerent, quoties in die prohibito carnes comederent & duplici labe inquinaretur Sacerdos, qui in die quadragesimæ carnes & oua ederet absque legiti-
3 ma causa, cum sit distinctum præceptum, quo Sacerdotibus lacticinia vetantur ab eo quo carnes; & tenetur explicare quoties si applicuit ad edendas carnes & quoties lacticinia; & ad idem tenetur laicus, qui in die quadragesimæ si sine causa edit carnes, & sine Bulla lacticinia, non tamen si in vno prandio plures carnes comedat, non est nisi vnum peccatum, sicut est quando etiam vno prandio plures species lacticiniorum
4 manducet, tamen † si Sacerdos vtrumque vno prandio edit duplex peccatum committit, sicut laicus sine Bulla lacticinia simul, & carnes, sine causa manducet, si vero (ait Diana *resol.* 45) quis fregit ieiunium in quadragesima sine Bulla comedens oua, vnum tantum peccatum committit, quia 5
† non est (ait) de essentia ieiunij quadragesimalis abstinentia à lacticinijs, sed a carnibus, sed fallitur Diana, quia ea vi præcepti, vtrumque pertinet de facto ad essentiam ieiunij, sed esus ouorum dispensatur per Bullam.

SVB §. VI.

Toties mortaliter quis peccat toties carnem comedit.

SVMMARIVM.

1. *An præceptum negatiuum abstinendi à carnibus non solum prohibeat sumere vnicam comestionem carnium, sed quamlibet.*
2. *Quoties quis in die ieiunij carnes edit mortale crimen committit.*
3. *An dispensatus in lege ieiunij de non edendo nisi semel, non sit dispensatus in esu carnium, & lacticiniorum.*
4. *Ratio difficultatis.*
5. *An si quis in virtute Bullæ de cōsilio vtriusq; Medici sit dispensatus ad semel in die carnem comedere, non possit amplius illam edere, & n. 6.*
7. *Multorum DD. sententiæ afferuntur, & num.* 10.
8. *An qui vnica comestione carnium frangit ieiunium vnum duntaxat committat peccatum.*
9. *Authoris mens.*

TErtium est, quod † præceptum nega- 1.
tiuum abstinendi à carnibus non solum prohibet sumere vnicam comestionem carnium, sed quamlibet, ita quod toties quis mortaliter peccat in die ieiunij, quoties carnes comedit, est indubitatum apud omnes Catholicos, vt videre est, in Diana *part.* 1. *tract* 9. *res.* 45 & in omnibus infra citandis, etenim quando præceptum est negatiuum, est simpliciter, & non solum circa materiam determinatam, & indiuiduam, toties quoties fit contra præceptum si materia sit notabilis mortale est, vt non occidere, non fornicari, &c. & sic † quoties in die ieiu- 2
nij quis carnes edit mortale crimen committit, dixi si materia notabilis sit, nam si est parua veniale erit, & nullum si est ad gustandum condimentum, vt facit coquus, & infirmarius; vnde inter vtrumque ieiunij negatiuum præceptum vnum, non comedendi nisi semel, alterum non comedendi carnes & lacticinia est discrimen. Primò, quod † dispensatus in lege ieiunij de non 3
edendo nisi semel, non est dispensatus in esu carnium & lacticiniorum, sunt enim diuersa præcepta, & perceptum de comestione poterit solui non soluto præcepto de vsu carnium.

Secundò,

Secundò, quod dispensatus in lege de vnica comestione & licentiatus, vt amplius, quam semel comedat potest toties quoties voluerit comedere, vt egregiè Dominus Caietanus 2.2.*q*.147.*art*.7. §. *in eodem art.* quam sequuntur Nauarr. *in manual. cap*.21. *num*.22. Dur. *in* 4. *distinct*.15.*q*.11. Palud. *q*.4. *art*.5. Syluest. *verbo ieiunium quæst*.8. Tab.
4 *q*.9. Armilla, *n*.14. & † ratio est, quia eo ipso quod quis licentiatus sit ad secundam comestionem, iam est ablata materia indiuidua præcepti, & sic non manet præceptum, & sic potest comedere cibos permissos, quoties voluerit sicut in Dominica quadragesimæ, at ille qui facultatem habet ad semel in die ieiunij carnes comedere, non potest secundo etiam in cœna illas comedere, quia de non edendo carnes est negatiuum absolutè, & non respicit materiam indiuiduam, & vniuersaliter prohibet, qui enim si dispensatus in vno actu legis negatiuæ non est dispensatus ad alios, idem dicendum de esu lacticiniorum, quæ prohibentur, etiam præcepto negatiuo.

5 Vnde fit, quod † si quis in virtute Bullæ de consilio vtriusque Medici est dispensatus ad semel in die carnem comedere non potest ampliùs illam edere, etsi sit dispensatus ad tres dies in hebdomada, non potest ampliùs quam in tribus illis diebus & in aliis tenetur ieiunare, ita Veja 1. *p. casu* 45. Lopez 1. *p.c* 112. cum enim Bulla dispenset iuxta necessitatẽ secundùm approbatã mentẽ vtriusque Medici, & corporalis nõ iudicet
6 necessitatem vrgere, nisi tertio quoque die carnes comedere, aut quod semel in die comedat, dispensatio Pontificia vltrà non progreditur, sed intra limites designatos à Medico continetur. Quare Medici cauti debent esse in concedendis licentiis comedendi carnes, vt ne amplinres concedant quam requirat necessitas petentis, vt notarunt
7 † Tolet. *lib*. 6. *sum. cap*. 4. *num*. 8. Syluest. *verb. ieiunium*, *q*.7. *in fin.* Tabiena *num*. 22. Sanch. *in Sum. lib*. 4. *num*. 42. *&* 53. Ludunicus *in Summ. tractat. de ieiun. articul*. 7. *dub*.2. Ioan. Alfonsus *in luminari* 2. *fol*.29. *&* 30. qui vltimi aduertunt, quod Medici si aliter faciant, duplici peccati malitia rei erunt contra duplex præceptum negatiuum ieiunij, alterum de vnica comestione, & alterum de non edendo carnes.

Cæterùm huic doctrinæ non vsquequaque assentior, etsi enim ille qui fregit ieiunium pluries comedendo cibos permissos, & postea in eodem die carnes edendo duplicis peccati reus sit, quia diuersis acti-
8 bus frangit duplex præceptum tamen † qui vnica comestione carnium frãgit ieiunium, vnum dumtaxat peccatum committit, ita optimè Magist. meus Doctiss. Doctor Ludonicus Montesinos, 1.2.*q*.73.*art*.2. *disp*.3. *q*.4. *num*.42. *vers. ad aliud.* Quia præceptum de semel comedẽdo trãsgreditur per esum carnis, etenim in præcepto de vnica comestione est inhibitum, quod illa comestio nou sit carnis, aut lacticinij. Quare sati faciet qui dixerit confessori, comedi carnes semel in die ieiunij, nnn tamen assentia † Magistro 9
meo quatenus dicit, quod est circumstantia aggrauans in quacũque opiniene confitenda, si enim est aggrauans, non video cur in omni opinione confitenda; quare potius est peccatum transgressiuũ præcepti ieiunij de vnica comestione quæ, vt dixi essentialiter cõtinet, quod non sit de carnibus, est tamen distinctum peccatum specie ab illo, quo quis trãsgreditur præceptum ieiunij pluries comedẽdo cibos quadragesimales. Si tamen quis fecit votum ieiunandi die aliquo, quo non sunt prohibitæ carnes, si semel transgressus est ieiunium pluries comedendo, non 10
peccat pluries carnes edens ita Sanchez. *in Summa libro* 4. *cap*. 11. *num*.4. Layman. *in sua Theologia morali l*.4. *tract*. 3. *capit*. 3. *n*.3. contra Suarez *tom*.2 *de Religione, tract*.4. *cap*.7. *num*.12. quia iste vouens non tam attendit in voto ad abstinentiam à carnibus per se, sed quatenus ex statuto Ecclesiæ requiritur ad ieiunium quod dicit vnicam comestionem, quare hac transgressa nihil aliud se intendit obligare, idem forsan diceret de præcepto aliquarũ Religionum, quo præcipitur vnusquisq; ieiunare in vigilia sui Patroni, nisi aliud intẽderit legislator.

SVB §. VII.

Adducitur & firmatur Sententia negatiua circa dubium principale.

SVMMARIVM.

1. *An dispensatus in esu carnium, sit dispensatus in præcepto de vnica comestione.*
2. *An dispensatus in vnica comestione non sit dispensatus in esu carnium.*
3. *In præceptu Ecclesiæ cuius materia non est indiuidua, an qui non potest illa seruare in totum seruet in parte.*
4. *An sacerdos qui non potest recitare totum diuinum officium & potest partem teneatur ad illam recitandam.*
5. *An in tantum quis dispensatur à lege ieiuny, in quantum petat eius indigentia.*
6. *An ille qui in virtute Bullæ comedit oua & lacticinia verè ieiunet, & ad ieiunium teneatur.*
7. *An vnica comestio obseruetur qua in omni lege fuit requisita.*

His positis quæ non iniucunda erunt legenti superest difficultas, an † dispen- 1
satus

fatus in præcepto de vnica comestione, ita vt licitè possit cœnare, & pluries comedere in diebus ieiunij. Triplex sententia cōmuniter adducitur, duæ extremæ, & vna media. Prima sententia est negatiua. Ita Pedraza, *in 3. decalogi pracep fol.* 35. Graff. *lib.* 2. *decisio. cap.* 37. *num.* 58. insinuat, Nau. *vbi suprà*, Medina Complut. *C. de ieiunio q.* 5. *&* 9. Ledesma 2. *p.* 4. *q.* 17. *art.* 3. *dubit.* 9. Acosta *in explicat. Bulla, q.* 80. Gomez *ibi claus.* 7. *num.* 5. Valent. 2. 2. *disp.* 9. *quæst.* 2. *punct.* 5. Lopez 2. *part. instruct.* 111. *§. hu non obstantibus*, Candelabrum 3. *part. cap.* 15. *num.* 49. Angles *in floribus de ieiun. pag.* 430. Bega *tom.* 1. *summa c.* 14. *casu* 3. Hispanus *in annotationibus ad summam, Caiet. verbo ieiunium, cap.* 3. *versu* 2. *dubitatur*, & hanc verissimam & tutiorem vocat. Filliuc. *infrà citandus*.

2 Primò probatur, quia dispensatus in vnica comestione non est dispensatus in esu carnium, ergo qui dispensatur in esu carnium, non est dispensatus in vnica comestione vtrumque est de essentia ieiunij, imò vt Caietan. dicit *infrà* citandus, vnica comestio magis videtur requiri ad ieiunium, quam abstinentia à carnibus, cum in veteri lege, esset verum ieiunium, cum vnica comestione ad vesperam, aut solis occasum, & tamen non fit mentio de ciborum qualitate, vt iudicum 20. *num.* 15. dicitur quod *omnes filij Israel venerunt in Domum Domini, & sedentes flebãt coram Domino, ieiunaueruntque die illo vsque ad vesperam, & obtulerunt Domino holocausta, & pacificas hostias.* Hæc ibi, at de Hostiis pacificis comedere licebat, quæ erant de carnibus, & 2. *Reg. cap.* 3. dicitur quod *Dauid ieiunauit vsque ad solis occasum non gustans panem nec aliud quidpiam*; sub quo carnes contineri possunt, cum ex lege illa, non sint exclusæ.

3 Secundò probatur, quia, vt dicitur, *cap. cum dilecti de dolo, & contumacia*, in præceptis † Ecclesiæ cuius materia non est indiuidua, qui non potest illa seruare in totum, seruet in parte, vt notat ibi Glossa *Littera I.* Barb. *ibi num.* 8. Palatios. *in repetitio. cap. per vestras, de Donatio. inter vir. & vxor* §. 20 *n.* 6. etenim in duabus obligationibus, sublata vna remanet altera, & sic vt notat Nau. *de*

4 *oratione notabili.* 3. Cum multis aliis, † sacerdos qui non potest recitare totum diuinum officium, & potest partem tenetur ad illam recitandam. Cum enim præceptum ieiunij duo contineat, & vnicam comestionem, & abstinentiam à carnibus, & lacticiniis, & ista separentur, vt constat in laborantibus, qui excusantur ab vnica comestione, non tamen à carnium abstinentia, octauo, è contrario, potest quis excusari à carnium abstinentia, non tamen ab vnica comestione.

Tertiò probatur, quia † in tantum, quis 5
dispensatur à lege ieiunij in quantum petit eius indingentia, hæc enim est mensura dispensationis ex consilio vtriusque Medici, iuxta Bullæ priuilegium, sed stat, quod, quis indigeat esu carnium, non tamen cœna, aut comedere. Ergo dispensatus in abstinentia à carnibus non intelligitur dispensatus, in vnica comestione.

Quartò; quia non minus est de essentia ieiunij ex sua primæua institutione in principio nascentis Ecclesiæ abstinentia à carnibus, quam abstinentia ab ouis, & lacticiniis, atqui † ille, qui in virtute Bullæ comedit oua, & lacticinia iure ieiunat, & ad ieiunium tenetur, vt explicat ipsa Bulla, ergo qui comedit carnes; vnde in aliquibus Bullis dicebatur, quod, qui ex consilio vtriusque Medici semel carnem in die comederit, non amittebat ieiunij meritum, & satisfactionem; quare sicut Pontifex constituit ieiunium per Bullam diuersum ab illo, quod primo institutum est, comedendo oua, quia † obseruatur vnica comestio, quæ in omni 7
lege fuit requisita ad ieiunium, ita etiam comedendo carnes vnica comestione potest instituere ieiunium Ecclesiasticum, cum sit abstinentia, qua rebellio carnis mortificari quit, & obseruat formam ieiunij, quæ est non manducare vsque ad vesperam.

SVB §. VIII.

Sententia affirmatiua.

SVMMARIVM.

1. *An dispensatus absolutè in abstinentia à carnibus sit etiam absolutus à lege ieiunij.*
2. *Quæ verba ponebantur in Bullis ante Pium quintum expediens.*
3. *Pontificis verba afferuntur.*
4. *Abstinentia à carnibus est magis de essentia ieiunij quam vnica comestio, ex Thom. Sanchez.*
6. *An soluta & dispensata essentia praecepti, totum præceptum necessariò soluatur, ex Fagundez.*
6. *An sit plus concedere carnes, quam non ieiunare.*

SEcũda sententia in alio extremo opposita affirmat quod † dispensatus absolutè in abstinentia à carnibus, est etiam absolutus à lege ieiunij ita vt possit cœnare, & pluries in hic ad libitum comedere sicut potest in diebus paschalibus, ita tenent Fagundez 4. *præcepto Eccles. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 5. *vers. & hæ tres opiniones.* Corduba. *in summ. quæst.* 161. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 21. *p.* 2. *cap.* 3. *num.* 52. 1

num. 52. Toletus *lib.* 6. *summ. cap.* 3. *num.* 8. Azor. 1. *p. lib.* 7. *cap.* 10. *quæst.* 3. Sa emendatus *verb. ieiu. num.* 11. Villalob. *tract.* 23. *difficul.* 8. *num.* 8. Ioan. Sanch. *select.* 51. *num.* 4. Onchala *opusc. de ieiunio pag.* 113. Abul. *in caput* 6. *Matth. quæst.* 170. Medina *in summ. parag.* 10. Trullench. *in exposit. Bulla lib.* 1. §. 4. *dub.* 2. *num.* 5. Sanchez *tom.* 2. *concilio. lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 29. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 13. Caiet. 2. 2. *quæst.* 147. *art.* 8. §. *ad hoc dicitur*, & est satis plausibilis inter auctores vt Dianæ, *prim. p. tract.* 9. *resolut.* 25. Ioanni de la Cruz, *in summa præcep.* 4. *art.* 4. *dub.* 8. & aliis.

2 Probatur primò, quia in Bullis, ante Pium quintum expeditis hæc verba ponebantur, *quod comedentes ex dispensatione Bullæ carnes de consilio vtriusque Medici, si in reliquis seruassent formam ieiunij censerentur impleße præceptum & consequi eius meritum.* Ergo sentiunt Pontifices, quod isti comedentes carnes non ieiunabant alias nihil comederent, vbi per meritum intelligitur satisfactio, quæ alias consequenda erat, si esset abstinentia à carnibus, quam Pontifex supplet per indulgentiam, ac si verè abstinuisset à carnibus, potest enim Pontifex instituere nouum ieiunium, cum vnica comestione carnis, quo satisfiat præcepto Ecclesiastico, & quis hoc negauit? cum ieiunium quadragesimale sit de iure positiuo, quod Papa potest immutare.

Secundò efficacius probatur ex verbis Bullæ quæ hodie expeditur, ibi dicit Ponti-

3 fex, † *ita quod qui carnes non comederint seruata in cæteris ieiunij Ecclesiastici forma dicto ieiunio satisfecisse censeantur.* Quibus verbis duo declarat Pontifex primum, quod oua & lacticinia manducare non est de essentia ieiunij. Secundum, quod abstinentia à carnibus hodie est de essentia ieiunij, quia qui illas comedit, non satisfacit ieiunio Ecclesiastico, sed satisfacit, qui comedit oua, & alia, quæ ex carne procreantur.

4 Tertiò, quia vt ait Thom. Sanchez † abstinentia à carnibus est magis de essentia ieiunij, quam vnica comestio; sed dispensatus in vnica comestione non tenetur ieiunare, & quamuis pluries comedat non facit nouum peccatum, ergo dispensatus in abstinentia à carnibus liber est à ieiunio.

5 Quartò, ait Fagundez, quia † soluta & dispensata essentia præcepti totum præceptum necessario soluitur, & contrarium videtur inintelligibile, maximè quando obiectum est materia præcepti, non est partibilis de se, sicut non est partibile obiectum & materia ieiunij. Atque ita dispensatus in carnibus liber est à ieiunio, quando enim aliquid componitur ex duabus partibus ad illius consistentiam necessariò requisitis, vna ablata totum illud euertitur, & destruitur, siue sit totum naturale, siue artificiale cum autem ad ieiunium ex Ecclesiæ statuto requirantur necessariò duo, & vnica comestio, & abstinentia à carnibus, vt Dominus Caiet. explicuit *loco citato*, quem sequuntur reliqui, ablata siue ex priuilegio siue ex necessitate abstinentia à carnibus de medio aufertur & ieiunandi obligatio.

Quintò, quia † plus est comedere carni, quam non ieiunare, & sic fideles vsque ad vigesimum primum annum non tenentur ex præcepto Ecclesiæ ieiunare, & tamen tenentur non comedere carnes ex eodem præcepto, similiter feria sexta non ieiunamus, & tamen abstinemus à carnibus quare præceptum de abstinentia à carnibus strictius longe est, quam præceptum de vnica comestione, ergo solutus à præcepto de abstinentia à carnibus, solutus erit à ieiunij altero præcepto de vnica comestione. Probatur ex regula iuris. 46. in 6. *qui potest quod est plus, potest quoque quod est minus?* nihil enim refert quod hæc duo præcepta specie differant, nam commutatio & dispensatio voti etiam specie differunt, & tamen qui potest dispensare, posset commutare vt ferè omnes asserunt ex præfata regula iuris. 6

SVB §. VII.

Vera sententia propugnatur.

SVMMARIVM.

15. An

15. *An propter periculum imminentis contugij concedatur dispensatio.*

Tertia sententia, quæ non est media, vt quidam dicebant, sed est explicatio primæ, quæ mihi verissima videtur, & est absque dubio tutior & probabilior, eorúmque sic explicant primam sententiam, aut
1 † licentia ad comedendas carnes datur ex consilio vtriusque Medici, quia cibi quadragesimales notabiliter nocent saluti, quod experientia constat, & ex infirmitatibus anterioribus, aut ex delicata complexione, non tamen habent necessitatē recuperandi vires, nec sunt ex compositione sua debiles, & isti etiam si carnes comedant tenentur ad vnicam comestionem dumtaxat & possunt vti vespertina refectiuncula, vt cæteri ieiunantes, isti enim carnes manducant ob præseruationem futuræ infirmitatis imminentis, sic multi magnates & Principes faciunt, ex priuilegio Pontificio, aut datur huiusmodi licentia ratione infirmitatis præsentis & ob naturæ & complexionis debilitatem, cui plurimum nocet vnica dumtaxat comestio, & sic cum adsit rationabilis causa dispensandi, vt pluries comedat, omnino manet liber à lege ieiunij Ecclesiastici.

Hæc est vt dixi verissima & tutissima sententia quam expresse defendunt omnes, quos adduxi pro prima, qui eandem addunt limitationem, vt legenti constabit, quibus addo Galaum *tom 4. tract. 25. disp. vnica p. 8. §. 1. num. 11.* dicens *hanc opinionem semper esse in praxi consulendam.* Ludouicum à Cruce, *disp. 1. cap. 5. dub. 11. vbi n. 8.* postquam suam sententiam satis bene probauit sic loquitur.
2 † *Vtinam dicta etiam sufficerent ad coercendum temerarium abusum aliquorum, qui leui ex causa dispensati in esu carnium, diebus ieiuny, ita crapulæ student, ac si nullum esset præceptum Ecclesiæ, id interdicentis, putant enim sibi satis esse, consensum obtinuisse vtriusque Medici, qui passim respectu potius profano, quam Christiano ducti, se in huiusmodi consensibus faciles se præbent, cum tamen aliter sit sentiendum nisi rationabilis & legitima interueniat causa.* Hæc Doctissimus Pater Sanctæ Pœnitentiariæ Lateranensis Præses, Bonacc. *t. 2. de præceptis Ecclesiæ disp. vlt. punct. 2. n. 3. sed mihi dicendum.* Fillucium *tract. 27. cap. 5. quæst. 4. num. 53. 163.* Reginal. *t. 1. lib. 4. num. 168.* Additionatorem Tolet. *lib. 6. cap. 2. in fine.* Comitol. *lib. 4. Responf. q. 46.* Rodriguez *in Summ. 1. part. cap. 24. num. 9. & in explic. Bullæ §. 7. num. 4.* Conrad. *in Sum. casu 150.* Cæned. *q 4. num. 6.* Cordubam *in Sum. q. 143. & 167.* Lessium *lib. 4. cap. 2. dub. 6. in fin. n. 45.*

Et hanc esse Domini Caiet. sententiam mihi indubitatum est, quia *art. 7. §. ad hoc*
3 *breuiter dicitur,* sic fatur. *Proculdubio egens solum dispensatione ieiunij etiam si illa conditio sit de necessitate ieiunij, & in illa sola dispēsatus siue à Prælato siue à necessitate sit, non est propterea dispensatus siue absolutus à ieiunio, verbi gratia, si quis non potest expectare horam consuetam prandij, sed potest summo mane comedendo ieiunium quoad reliqua seruare, & dispensatur à Prælato, quacumque hora voluerit non propterea est absolutus à vinculo ieiunij sed debet sicut potest ieiunare, & eadem ratione tenetur sic ieiunare si necessitas euidens ipsum dispenset, quoad dictam conditionem & hoc satis ex autoritate huius Litteræ habetur, & ratione firmatur, quia impotens seruare præceptum Ecclesiæ quoad eius omnes conditiones debet seruare illum secundum, illas, quas potest, non est autem eadem ratio de vnica* 4
comestione, & aliis conditionibus, quoniam ieiunium noui testamenti ex abstinentia carnium & vnica comestione constat, tanquam ex substantialibus, ita quod vnica comestio est essentialior ieiunio, vtpotè à principio ieiunij instituta in veteri testamento, in quo vsque ad vesperam affligendum hominem ieiunio statutum est, nullus tamen cibus vespere prohibitus erat. Putes etiam ex hoc, quod Ecclesiæ consuetudo traxit horam prandij in ieiunio, à nona in sextam, in vnica tamen comestione perseuerat, nisi in diebus Dominicis, quibus se non abstinere fatetur. Dispensatus ergo † à Prælato in 5
euidenti necessitate de vnica comestione, est simpliciter dispensatus de ieiunio & cætera, quia abluto essentiali, aufertur res, sed dispensatus in aliis conditionibus, non est dispensatus à ieiunio: quoniam sine istis potest ieiunium quoad substantialia remanere. Hæc ibi, quibus Eminentissimus Cardinalis fundamenta nostræ sententiæ posuit, asserēs quòd vnica comestio est essentialior ieiunio, quia à sua primæua institutione in lege veteri habet illam, & non abstinentia à carnibus, quam dicit pertinere ad substantialia ieiunij in lege Euangelica in qua etiam à Principio nascentis Ecclesiæ pertinebat ad substantialia ieiunia abstinentia ab omni lacticinio, & trahente originem à carnibus, quare sicut hoc substantiali ablato manet essentia ieiunij si adsit vnica comestio, quæ est illi essentialior, ita ablata ex priuilegio aut necessitate abstinentia à carnibus.

Quòd autem dicit *art. 8. §. ad hoc dicitur,* quod ex consuetudine *dispensati ex impotentia euidenti ab abstinentia carnium sunt totaliter absoluti à præcepto ieiunij,* non est contra nostram sententiam, nam quando est 6
euidens impotētia est infirmitas actualis nō obligat ieiunium, si autem non sint dispensati ex euidenti impotentia sed re, ex priuilegio Papæ, vt habent multi principes, aut ex probabili coniectura infirmitatis imminentis, & quia nocent cibi quadragesimales,

&

& sic in virtute Bullæ dispensatus in abstinentia à carnibus manet obligatus obseruandi essentialiorem partem ieiunij scilicet vnicam comestionem.

7 Quod Probatur hoc manifesto discursu, quia † præceptum de vnica comestione & si sit negatiuum, tamen non simpliciter sed est affirmatiuum, quod vnica dumtaxat comestio sit facienda ex suppositione, quod quis velit comedere in die, præceptum tamen de abstinentia à carnibus, ouis, & lacticiniis est simpliciter & absolutè negatiuum, quæ duo præcepta longe diuersa sunt, & inter se separabilia, multis enim datur facultas pluries comedendi, & non datur facultas edendi vt iuuenibus nondum habentibus vigesimum primum annum completum, & hominibus & fœminis habentibus laborem corporalem excessiuum, cum quo non componitur vnica comestio, sed exiguntur plures, & tamen non datur facultas comedendi carnes, est sine Bulla oua & lacticinia. Rursus in vigiliis, & quatuor temporibus anni saluatur ieiunium, cum ouis, & lacticiniis etiam sine Bulla sed ex consuetudine, vt tenet communis, & certa sententia, quia ibi saluatur vnica comestio, quæ est de essentia ieiunij in omni lege naturæ, veteri, & nouà, in qua, etsi primæua ieiunij institutio excluserit carnes, & lacticinia æqualiter est absque distentione aliqua, tamen consuetudo obtinuit vt si adsit abstinentia à carnibus & vnica comestio esset verum ieiunium, ergo si ex priuilegio, quis est dispensatus in abstinentia à carnibus ob nauseam piscium,
8 vel ob detrimentum, quod ex illorum comestione oritur, & ex ouis & lacticiniis, & illis sufficit vnica carnis comestio, dubio procul tenebitur non ampliùs comedere nec licentia, & absolutio à præcepto absolutè negatiuo est licentia, & absolutio à præcepto affirmatiuo de vnica comestione, si comedendum est, etenim quod facit consuetudo contra legem de abstinentia, ab ouis & lacticiniis facit dispensatio ab abstinentia à carnibus, & sicut consuetudo non euertit ieiunium, ita nec dispensatio in ista abstinentia à carnium esu.

9 Secundò, fulcitur valdè efficaciter ex verbis Bullæ expeditæ ante Pium V. in quibus hæc sunt verba. *Comedentes dispensatione Bulla carnes de consilio vtriusque Medici si in reliquis seruassent formam ieiunij censerentur implesse præceptum & consequi eius meritum.* Ex quibus tale formo validum argumentum Pontifex Summus, dum hæc loquitur instruit fidelium mores, declarans actus, quibus adimplent præceptum ieiunij, atqui actus quo comedentes carnes adimplere possunt ieiunium,
est solùm vnica comestio, ergo † ista est adæ- 10
quata forma ieiunij, quam primò & per se respicit ieiunium, cætera autem respicit tanquam conditiones materiales, atque ita dispensatus in forma, & actus quem per se respicit præceptum quo perse adimpletur, & in quo cadit dispensatio salua essentia ieiunij est vnica comestio, etsi ista potest subsistere salua sanitate ad illam tenetur dispensatus in abstinentia à carnibus, aliàs enim si vnica comestio non esset adæquatus actus adimpletiuus essentialiter ieiunij malè Pontifex id doceret, quod dicere absurdum est, quare Papa his verbis declarat id quod in omni tempore fuit primo est per se adimpletiuum præcepti ieiunij, licèt in lege Euangelica ex præcepto negatiuo addita fuerit pro materia huius comestionis pisces, legumina, & quidquid non est carnis terrestriũ & volatilium, & quidquid ex iis dimanat vt oua, lac, caseus, &c. in qua materia seruata forma ieiunij dispensat, aut priuilegium, aut consuetudo, aut necessitas, & sic ante Bullam si adderet hæc necessitas comedendi carnes tenebatur, quis ad vnicam comestionem, priuilegium tamen Bullæ id operatur, quod non requiratur ita magna necessitas, sed minor, quam ante Bullam, sufficiet.

Tertiò probatur, quia quãdo materia vir- 11
tutis respicit plura præcepta si materia illa nõ potest prosequi, quatenus respicit omnia illa præcepta, debet secundùm ea quæ uperanti sunt possibilia; rursus si præceptum aliquod respicit materiam diuisibilem, si nõ potest adimplere secundum totam materiam debet secundum partem, quam potest, rem explico exemplis, materia de festorum obseruatione, & respicit præceptum de nõ laborãdo opera seruilia, & de audiendo sacro, & tamen si quis indiget laborare, vt victum necessarium quærat, non deobligatur à præcepto de audiendo sacro, deinde
† materia præcepti recitandi officium diui- 12
num est diuisibilis, & sic qui non potest totum debet eam, quam potest recitare, partem, vt non peccet mortaliter, etsi Beneficiarius sit non teneatur ad restitutionem, ergo cum ieiuniorum obseruantia plura continuat præcepta, de vnica comestione, tanquam de forma, de abstinentia à carnibus; & lacticiniis tanquam de materia ex Ecclesiæ statuto, & de hora comestionis, qui non potest abstinere à carnibus, &c. tenetur tamen ad formam, quam obseruare potest, scilicet vnicam comestionem, etsi in materia extranea ex dispensatione, vel propter necessitatem, aut priuilegium. Cum enim sit contra ius commune strictè est intelligendum neque extendendum vltra posita, *cap. 1. de filiis Presbit. in 6. cap. ea quæ*

de

de reg. iur. in 6. cap. fi. de transl. Episcop. est enim
13 † dispensatio stricti iuris, & strictè interpretanda, vt latè probaui *tom. 2. Resol. Moralium tract. 9.* quare si quis dispensatur in materia ieiunij non censetur quis dispensatus in forma scilicet vnica comestione.

Quartò, & est ratio à priori, quam tradit S. Thomas *quæst. 146. art. 6. citato.* quia
14 † *ieiunium ab Ecclesia instituitur ad concupiscentiam refrænandam, ita tamen quod natura salvetur, ad hoc autem sufficere videtur vnica comestio per quam homo potest, & natura satisfacere, & tamen concupiscentiæ aliquid detraxit diminuendo comestionis vices, & ideo Ecclesia moderatione statutum est, vt semel in die à ieiunantibus comedatur.* Ex quibus tale formo argumentum, ieiunium statutum est ad concupiscentiam refrænandam, quod fit multipliciter, tum abstinentia à carnibus, lacticiniis, ouis, & similibus cibis, tum per vnicam dumtaxat comestionem, tum denique differendo cibos, vsque ad sextam vel nonam vel vesperas, iuxta diuersarum Ecclesiarum consuetudinem. Ergo si quis potest refrænare concupiscentiam vnica comestione qua detrahitur seruori concupiscentiæ, etiamsi non posset refrænare alio modo tenetur ad hunc, qui fit vna vice dumtaxat carnes comedendo.

Ex dictis deducitur hoc corollarium ad
15 propositum, quod cum † propter periculum imminentis contagij concedatur dispensatio, vt vnusquisque possit carnes impunè comedere, & hæc dispensatio ideo concedatur vt reparetur humidum radicale effractum ex pugna præterita & vt alimento carnium vires reficiantur ad repugnandum inimicæ qualitati pestiferæ ieiuniumque debilitet naturam præcipuè iam debilitatam ob certamen cum contrario suo mortali contagio; quod eo ipso, quod fiat dispensatio in cibis quadragesimalibus, & vt possint carnes comedere fit etiam dispensatio in vnica comestione, & sic possunt cœnare, tenentur tamen abstinere quantum fieri possit à cibis tristibus, & noxiis.

SVB §. X.

Satisfit oppositis fundamentis.

SVMMARIVM.

1. *Fundamentis oppositis respondetur & satisfit, & n. 2.*
3. *An abstinentia à carnibus sit essentialis.*
4. *An strictius sit præceptum de non comedendo carnes ac de vnica comestione.*
5. *Authoris mens.*

1 AD fundamenta oppositæ sententiæ, quæ est secunda (nam fundamenta primæ cum sit nostra pro nobis sunt) respondetur, ad primum iam constat quod nostrum intentum probet, vt patet in secundo fundamento adducto pro conclusione. Ad secundum respondetur, quod Pontifex loquitur de his qui comedunt carnes sine consilio vtriusque Medici, quam conditionem posuerat antea, & non ponit ad comedendum lacticinia non tamen dicit, quod si comedant carnes de consilio vtrius- 2 que Medici, si in reliquis seruetur forma ieiunij non satisfaciant præcepto, sicut qui comedit lacticinia, sine Consilio Medici, sicut Sacerdotes si Consilio Medici comedant lacticinia tenentur ad vnicam comestionem, non enim Bulla, quæ hodie expeditur contrariatur antiquæ.

Ad tertium respondetur negando, quod † abstinentia à carnibus sit essentialis, ne- 3 dum essentialior quam vnica comestio, vt vidimus, & probauimus.

Ad quartum respondetur negando, quod obiectum & materia ieiunij non sit partibilis imo est, sicut materia de obseruatione festi.

Ad quintum respondetur, verum esse, quod est † strictius præceptum de non co- 4 medendo carnes ac de vnica comestione, sed non illico qui est dispensatus in illo est dispensatus in isto, nam dispensatio, vt dixi & est certum, est stricti iuris & non extenditur vltra dispensata expressè.

Hanc Resolutionem † scripsi anno 1650. 5 & terminaui die quinta Aprilis eiusdem anni, ex mandato Eminentiss. D. D. Dominici Cardinalis Pimentel, quia tamen plura illius exemplaria sunt transcripta, volui amicorum suasione eam cudere cum multis additionibus, & si cum aliqua digressione principalis intenti huius libri quinti ad cuius materiam regredior.

RESOLVTIO VI.

De statuto excusante Canonicos à residentia in choro.

SVMMARIVM.

1. *Quod statutum Canonicos à residentia in choro excuset.*
2. *An statutum per quod permissum est Canonicis quatuor menses abesse quolibet anno ab Ecclesia, si à sede Apostolica confirmatum, non censeatur derogatum per Concilium.*
3. *Barbosæ, Bellarmini & aliorum opiniones. Item Sacra Congreg. & n. 4.*
5. *An Confirmatio in forma speciali dicatur* in

in qua est insertus tenor rei confirmatæ.

NON loquimur de statuto, quod confirmatum sit à sede Apostolica, ex hoc
1 enim † excusaui à Residentia Canonicos vltra tres menses à Concilio concessos determinauit Sacra Congregatio Concilij, teste Garzia 3. *p. cap.* 1. *sæpius citat. num.* 197. & 214. *cum sequentibus*, est enim declaratum à Sacra Cardinalium Concilij interpretum Congregatione pluribus vicibus, vt refert idem Doctissimus vir, prima rescribens Ar-
2 chiepiscopo Valent. *die* 20. *Iun.* 1576. † *statutum per quod permissum est Canonicus quatuor menses abesse quolibet anno ab Ecclesia, si à sede Apostolica confirmatum est, non censetur derogatum per Concilium.* Et quidem si non sit expressa mentio de statuto confirmato à Sede Apostolica fuit resolutum à Rota & Congregatione Concilij de mente
3 Gregorij XIII. vt referunt. † Barbosa, & Bellarminus *ad cap.* 4 *sessio.* 6. Ita Rota *decis.* 16. *part.* 2. *diuersorum in vna Benonens. coram Pamphilo* 27. *May* 1594. & apud Puteum *in decis.* 72. *lib.* 3. & est indubitata sententia, vt videre est apud eundem Bellarm. *sess.* 25. *cap.* 6. *in obseru. Doct. Litt. O.*

Cæterum hæc confirmatio non sufficit, quod fiat in forma communi, sed debet fieri in forma speciali, & ex certa scientia, cum
4 causæ cognitione. † Ita declarauit Sacra Congregatio 13. *Nouemb.* 1586. re maturè considerata & auditis vtriusque partis Aduocatis & in altera Segouiens. 11. *Iul.* 1590.
5 *ad* 11. *dubium.* † Confirmatio in forma speciali dicitur, in qua est insertus tenor rei confirmatæ, vel saltem narrat eius substantialia, & est expedita solita discussione nam ante litterarum expeditionem non potest dici adhibita iuridica causæ cognitio, vt determinauit Rota *in vna Conchen.* 2. *Aprilis* 1593. *coram Mantica.* & in alia *Abulens. iurisdictio.* 22. *Ianuary* 1588. *coram Orano.* & est certa sententia inter peritos vtriusque iuris.

SVBRESOLVT. I.

De confirmatione statuti ex certa scientia.

SVMMARIVM.

1. *Circa statuta confirmata à sede Apostolica aliqua dubia veniunt enodanda.*
2. *An etsi posita clausula* ex certa scientia, *sit confirmatio ex certa scientia & confirmet actum aliàs de iure inualidum.*
3. *An clausula* ex certa scientia, *apposita in confirmatione facit eam specialem, etsi non inseratur tenor rei confirmatæ.*
4. *An clausula* ex certa scientia *idem valeat ac* de plenitudine potestatis, *& suppleat ea omnia quæ consistunt in iure &* n. 17.
5. *An si Princeps in confirmatione & in litteris expeditis ponat solum* ex certa scientia *&* de plenitudine potestatis *non dicatur vera confirmatio* ex certa scientia, *& non excedat formam communem &* n. 6.
7. *Si Princeps siue sæcularis siue summus Pontifex an sit de facto statuto aut concordia certioratus & informatus.*
8. *Quæ confirmatio sit in forma speciali, &* n. 9.
10. *Quid requiratur in confirmatione speciali.*
11. *An ex narratis à Pontifice comprehendatur confirmationem factam esse ex certa scientia.*
12. *An summi Pontifices multi confirmarint* ex certa scientia *priuilegia Regularium ab antecessoribus concessa.*
13. *Multorum DD. sensus, &* n. 14.
15. *Quæ confirmatio fuerit generalis, ex multis DD.*
16. *An confirmatio respectu priuilegiorum de quibus Pontifex non habet notitiam magis reducatur ad formam communem quàm ad specialem.*
18. *An sufficiat quod Princeps confirmans* ex certa scientia, *exprimat se esse certioratum aut informatum statuti quod confirmat.*

SEd † supersunt aliqua dubia circa hæc 1
statuta confirmata à sede Apostolica quæ non paruam lucem adducent dictis, & dicendis. Primum dubium est, an si in confirmatione statuti, non sit insertus tenor rei confirmatæ, sed tantum Pontifex dicit quod illud confirmat ex certa scientia, confirmatio ista sit in forma speciali ita vt purget vitium subreptionis, an in forma communi? Garzia *vbi suprà num.* 233. sentit, quod
† etsi posita illa clausula *ex certa scientia*, 2
sit confirmatio ex certa scientia & confirmet actum alias, de iure inualidum non tamen tollere defectum intentionis, neque purgare vitium subreptionis quod probat ex multis Rotæ Romanæ decisionibus, ita *in vna Romana Secretariatus* 10. *April.* 1592. *coram Seraphino, & in eodem anno in alia coram Blancheto die* 24. *Aprilis, in vna Mediolanens. fructuum.* loquens de clausula *Motu proprio.* quam sententiam sequuntur plures, quos refert ibi Garzia.

Secunda sententia est, † quod clausula *ex* 3
certa scientia, apposita in confirmatione facit eam specialem, etsi non inseratur te-

nor rei confirmatæ, ita Abbas *cap. examinata de confirmatio. vtili.* Romanus *consil. 327. num. 7.* Antonius Gabriël *de clausulis conclus.* 1. 2. & 3. Rota *in præfata decisione Abulens.* & in alia *Burgens. iurisdict. 3. May 1589. & decis. 780. num. 5. part. 1. diuers.* sequitur Molina *de iustit. & iure tom. 1. disp. 174. num. 14. & 15.* vbi ex altero Molina *lib. 2. de primogeni. cap. 7. à num. 15.* dicit, quud
4 † clausula *ex certa scientia*, idem valet ac *de plenitudine potestatis*, & supplet ea omnia quæ consistunt in iure; vnde si Princeps habet notitiam facti, quamuis in litteris factum non referat, nec tenor rei confirmatæ nun inseratur confirmatio non est in forma communi, sed in forma speciali.

Ego verò inter has duas extremas sententias mediam constituo & assero. Pri-
5 mò, si Princeps in confirmatione, & in litteris expeditis ponat solùm *ex certa scientia & de plenitudine potestatis*; non dicitur vera confirmatio, *ex certa scientia*, & non excedit formam communem, sed re ipsa talis confirmatio solum est in surma communi, quæ parum, aut nihil operatur, vt ait Rota *in vna Elboren. Decimarum. coram Lugdun. 28. Decemb. 1608. apud Farin. in postu. part. 3. decis. 229. num. 11.* & ad summum supplebit
6 defectus iuridicos, & confirmabit actum alias iure inualidum, vt volunt vterque Molina *vbi suprà*, & Garzia *num. 233.* tamen non supplet defectum intentionis Principis, aut Litterarum subreptionem, vt dicit Rota *in vna clausina coram Pirouano 23. May ann. 1614. n. 8. in fin.* apud Farin. *vbi suprà.* & hoc probant fundamenta primæ sententiæ.

7 Assero secundò si Princeps, siue secularis, siue Summus Pontifex, alias est de facto statuto, aut concordia certioratus, & informatus, qoia illud reuidendum, aut examinandum tradidit, vel aliquibus ex Eminentissimis Cardinalibus, vel Reuerendissimurum Auditorũ de Rota aliisve officialibus alicuius Congregationis, vel vtriusque signaturæ, qui æquitate, honestate, & connenientiæ statuti, aut cuncordiæ sanctitatem suam informarunt, & ipse summus Pontifex confirmauit statutum *ex certa scientia*, quamuis tenor rei confirmatæ non inseratur in litteris expeditis, sed solum dicat Pontifex se circa tale statutum aut concordiam esse bene informatum, confirmareque ipsum *ex cer-*
8 *ta scientia*, talis † confirmatio est in forma speciali, & ex reseruatis ex concilio Trident. iuxta declarationes congregationis supra inductas, vnde & tollit defectum intentionis, & purgat vitium subreptionis, hæc assertio est de mente secundæ sententiæ habetque efficacissima fundamenta: in primis eam docet Rota apud Farinacium, *in postum. p. 1. in vna Toletana. admissionis 7. Iuny 1609. coram Pamphilo*, qui hodie Ecclesiam gubernat vocatus Innocentius X. *decis. 192. num. 3.* vbi ex eo Domini cen- 9
suerunt Breue quoddam Clementis VIII. non fuisse in forma communi expeditum, sed in forma speciali, & *ex certa scientia*, tollereque defectum intentionis, & purgare vitium subreptionis, quia inquiunt, *Breue dimanauit re mature discussa ex sententia S.D.N. tunc Cardinalis Burghes, & Illustrissim. Cardinalis Blanchetti quibus hoc negotium videndum, & examinandum, ac sibi referendum Clemens ipse commiserat, quo casu dicitur concessum ex certa scientia. Abbas. cap. 1. & 2. num. 6. versic. quadam confirmatio, & ibi Decius num. 47. de confirmatio. vtilit. maxime stante clausula ex certa scientia posita in ipso Breui. Glossa. in cap. statutum in primo, in verbo litterarum de rescriptis in 6. & in clementina 2. glossa finali eodem tit. Abbas in cap. exactam in fin. de confirmatio. vtili. Decius in cap. Porrecta num. 15. versic. quarto eodem titulo Romanus consil. 327. num. 7. Reinaudus consilio. 31. n. 5. lib. 1.* Hactenus ibi.

Deinde, probatur, quia vt dicunt vterque Molina *vbi suprà*, & est omnino certa sententia omnium ferè Scriptorum, ideo † in confirmatiune speciali requi- 10
ritur insertus tenor rei confirmatæ, & quia alias cum sit res pertinens ad factum ipsum præsumitur ignorasse, & non habuisse intentionem, & sic est confirmatiu subreptitia; atqui Pontifex in specie nostræ assertionis Princeps est certificatus de natura negotij & statuti, & concordiæ confirmatæ, ergo manifestum est quod confirmatio ista & tollit defectum intentionis, & purgat vitium subreptionis in vtroque foro *cap. Pastoralis. §. præterea de officio Delegati.* & tenent Oldradus *consil. 330. num. 6.* Tuscus *tom. 1. littera. C. conclusio. 341. num. 1.* Decianus *consilio. 18. n. 169. lib. 1.* Cephal. *concil. 419. num. 45. lib. 1.* Sanchez *in sum. lib. 7. cap. 29. num. 144.* vbi optimam subiungit rationem, quia quoties ex narratis à Pontifice com- 11
prehenditur confirmationem factam esse *ex certa scientia*, tunc suppletur defectus intentionis, & purgatur vitium subreptionis; quia in hoc sola voluntas Principis attenditur, à qua dependet intentio; & cum hac voluntate explicanda, & declaranda nulla sit constituta certa forma, sufficit quocunque modo certo colligatur *leg. certum. D. si certum petatur* Glossa. *ad cap. Pastoralis. eit. verbo ex certa scientia* ibi Decius *numer. 15.*

Secundò probatur, quia † sũmi Pontifices 12
multi confirmarunt *ex certa scientia* priuilegia Regularium ab antecessoribus concessa, & in Bulla confirmationis non sunt

inserta talia priuilegia, quæ confirmantur, sed solum ponunt aliqua verba, quibus declarant suam intentionem, & quod sunt benè de illis informati, vnde talis confirmatio est in forma speciali, ad id, quod confirmatio præfata reualidet priuilegia aliquando concessa, & per non vsum euanida, & nullius efficaciæ, vt tenent collectores priuilegio
13 Mendic. † apud Rodriguez *tom.* 1. *qu.* 8 *art.* 2. *in fine* Suarez *de leg. lib.* 8. *cap.* 20. *n.* 9. interpretantes Bullam Iulij II. quæ incipit *in Militantis Ecclesiæ agro*, quam refert Rodriguez *in suo Bullario pag. mihi.* 570. in qua summus Pontifex declarauit quod confirmatio priuilegiorum facta à Sixto IV. non extenditur ad confirmanda ea priuilegia, quæ ex non vsu non subsistebant, quam
14 Bullam illi interpretantur, quod processit ex defectu relationis, & quod Bulla Sixti IV. processit *ex certa scientia, motu proprio*, mera voluntate, & propoiori cautela, quæ clausulæ etiam inualidæ reualidant, & de nouo concedunt priuilegia, & sic etiam si ex nouo vsu suas vires amiserunt, ex tali confirmatione eas reassumunt.

Quæ Doctrina aliquibus non placet, dicunt enim quod cum illa confirmatio
15 fuerit generalis, neque processit singulorum examen, & cognitio, ad ea tantum refertur, quæ sunt in vsu, & viridi obseruantia per Doctrinam Antonij de Butrio, *ad cap. dudum n.* 15. *de decimis*, quam ibi commendat, quam amplectitur sacra Rota *decis.* 11. *n.* 3. *p.* 2. *recentio.* & alij plures quos sequitur, & citat Barbosa *clausula.* 59. *num.* 55. vnde in prædicta Bulla Sixtina non tollitur defectus intentionis neque purgatur vitium
16 subreptionis, quare † confirmatio respectu eorum priuilegiorumde quibus Pontifex non habet notitiam magis reducitur ad formam communem, quam ad specialem, & iuxta hanc doctrinam respondit Iulius I. neque opponitur Sixto IV. qui loquitur de priuilegiis validis, & hæc confirmat confirmatiune speciali, quamuis non exprimar,
17 ea realiter in Bulla, vnde † cum clausula *ex certa scientia* æquiualeat clausulæ *de plenitudine potestatis* vt multis citatis tenent Moneta *de comm. vltima volunt. cap.* 7. *n.* 96. Tuscus *vbi supra concl.* 340. *à num.* 11. Matienzo *leg.* 7. *glossa.* 9. *num.* 4. *tit.* 7. *lib.* 5. *nouæ recop.* Auendaño *ad leg.* 40. *tauri glossa* 11. *num.* 28. Vnde extenditur ad ea omnia confirmanda, quæ non præsumitur Princeps ignorasse, Tuscus *num.* 44. Sanchez *lib.* 8. *de Matri. disp.* 4. *num.* 6. Aldrete *part.* 2. *de regul. exemptio. cap.* 1. *num.* 11. *citato*, manifestum relinquitur non requiri quod in litteris tenor, aut substantialia rei confirmatæ inseratur, vt confirmatio tollit defectum intentionis, & purget vitium subreptionis

sed † sufficit quod Princeps confirmans *ex* 18
certa scientia exprimat se esse certioratum, aut informatum statuti, quod confirmat, & hoc & nihil aliud probant argumenta primæ sententiæ.

SVBRESOLVT. II.

De reuocatione sententiæ, quæ transiit in rem iudicatam.

SVMMARIVM.

1. *An Canonici non residere possint vltra tres menses à Concilio assignatos.*
2. *An cum sententia & res iudicata fundetur in immemoriali, ista sublata, vt aufert Concilium, sententia ipsa non subsistat.*
3. *Quod decretum sustulisset res iudicatas quæ nituntur priuilegiis ante Concilium obtentis.*
4. *An sententia lata propter consuetudinem immemorialem non sit derogata per Concilium.*
5. *Aliud consuetudo immemorialis, aliud Principis priuilegium.*
6. *An semper subsistat quamuis derogetur lex ad quam respicit semper sententia.*
7. *Rota sententia, & n.* 8. *&* 9.
10. *An quando sententia est antiqua & habet effectum ex obseruantia subsecuta præsumatur iustificata.*
11. *An sententia lata, & res iudicata nitens priuilegio, ablato priuilegio totaliter ruat.*
12. *An consuetudo immemorialis non sit mera gratia Principis.*
13. *Concilium sustulit res iudicatas quæ nituntur priuilegiis.*

SEcundum dubium est, an Concilium reuocauerit sententias, & res iudicatas ante Concilium latas, quod † Canonici non 1
residere possint vltra tres menses à Concilio assignatos? quia litigatum est super residentiam cum aliquibus, & isti allegantes consuetudinem immemorialem sententiam in suum fauorem habuerunt; an inquam huiusmodi sententiæ sint etiam reuocatæ à Concilio? Affirmat Garzia *num.* 210. quia
† cum sententia, & res iudicata fundetur 2
in immemoriali ista sublata vt aufert Concilium sententia ipsa non subsistit & corruit, nihil iuuans ad non residendum, quare sententia illa solum imponit finem liti, & sublato fundamento nullum ius inferret, quia quod non est, iuuare nequit, & sic in simili declarauit Sacra Congegat. *sic* (*ad cap.* 20. *sess.* 24.) quia *in fine huius decreti est derogatio priuilegiorum. Dubium*

 est,

3 *est, an † hoc decretum substulisset etiam res iudicatas quæ nituntur priuilegiis ante Concilium obtentis. Congregatio censuit affirmatiuè scilicet abstulisse, quia cum sententia cum nitatur priuilegio non dat plus roboris priuilegio, quam in se habeat, sed solum imponit finem liti, ita die 9. Aprilis 1587. in vna Salmant. Sixtus V. audita relatione Congregationis respondit atque, ita mandauit in similibus respondere.* Hæc ibi.

Sed iuxta ea quæ dixi supra agens de consuetudine excusante in primo notabili, aliter dicendum est, de consuetudine im-
4 memoriali, & dicendum, quod † sententia lata propter eam, non est derogata, per Concilium, nisi vt declaratum per Sacram Congregationem cuius declarationes, vt ibidem dixi non sunt receptæ in Hispania, quantum ad hoc punctum, imo etiamsi receptæ essent, tamen Concilium non derogauit sententiis latis fundatis in illis, quia
5 † aliud est consuetudo immemorialis, aliud priuilegium Principis, quare sententia lata super priuilegio corruit sublato priuilegio in quo fundabatur, at consuetudo est lex quædam iuxta cuius æquitatem lata est sententia, & is in cuius fauorem lata est acquisiuit ius tributum sibi à sententia se-
6 cundum legem, vnde † sententia semper subsistit, quamuis derogetur lex ad quam respicit semper sententia, quare nisi expressè derogetur sententia nitens consuetudini nun amittitur ius, quod ab illa dependet in *fieri* nun in *conseruari*.

Vnde Ruta coram Domino Blancheto *in vna Legion. iurisdiction.* 13. *Nouembr.* 1583.
7 † dicitur, *neque obstat decretum Concilij Trident. cap.*20. *sess.* 24. *quia vt fuit resolutum ab Illustriss. Cardin. Concilium non comprehendit casus per sententiam determinatos, vt in illa Lucensi cuius copia data fuit, &c.* quam
8 etiam confirmauit alia decisio *in vna Iurisdict. Archidiac. de Bribiesca.* 2. *Decemb.* 1585. *coram Seraphino.* & in alia *in eadem causa die* 16. *Nouemb.* 1594. vbi idem dicit, quòd bene ibi decisum est, *iuxta tenorem sententiæ de partibus an.*1512. quæ cum esset transacta in rem iudicatam, non fuit à Concilio Trid. *sess.*24. *cap.*2. sublata, neque enim potest in dubiũ refricari quin illa sentẽtia intelligatur
9 de iurisdictione competente Archidiacono, priuatiuè ad Archiepiscopum, primò quia loquitur de iurisdictione acquisita ex possessione, vsu & consuetudine ipsius & antecessorum suorum per quam quidem consuetudinem & præscriptionem acquiritur iurisdictio priuatiuè ad superiorem, *ea irrefragabili* §. *excep*[illegible] *de officio Ordinary.* & in alia in eadem 13. *Ianuar.* 1595. confirmatur
10 eadem deci[illegible]; & dici[illegible] quod † quando sententia est antiqua, & habet effectum ex obseruantia subsecuta præsumitur iustificata & optima est præsumptio quæ ex effectu subsecuto colligitur, *leg. sed Iulian.* §. *proinde D. ad Macedon. leg. quædam sunt D. de rebus dubiis.* Decius *consil.* 36. *colum.* 3. *in fi.*

Cæterum † sententia lata est res iudicata 11
nitens priuilegio, ablato priuilegio totaliter ruit, quia in fieri & conseruari pendet à priuilegio, quod est mera gratia Principis vnde sententia quæ ponit in possessione priuilegij cum sit iustificata ex vi priuilegij, isto sublato de medio sententia euanescit vtpotè radicata in gratia Principis: at † con- 12
suetudo immemorialis non est mera gratia Principis, sed cum sit præscripta ratione illius adquiritur ius ad rem consuetudine adquisitam, in quo iure radicatur sententia quæ transiit in rem iudicatam. Vnde cum hoc ius non fundetur in mera gratia Principis; nisi expressè derogetur sententia & res iudicata ex vi consuetudinis immemorialis nun intelligitur derogata, vnde data opera Sacra Congregatio dicit † quod Con- 13
cilium substulit res iudicatas, quæ nituntur priuilegiis, non dixit consuetudinibus in quo iure præscripto ponit in possessione sententiæ quæ trãsiit in rem iudicatam, quæ quando fundatur in priuilegio fundatur vt in radice in gratia Principis, nisi priuilegium sit remuneratorium, & transierit in contractum, tunc enim non est mera gratia, vt dicunt DD.

SVBRESOLVT. III.

Vtrum Episcopus vel Capitulum possit condere statutum hoc?

SVMMARIVM.

1. *An possit Episcopus, vel Capitulum condere statutum, quòd Canonici lucrentur distributiones & fructus, etsi absentes, cum licentia tamen vltra tres menses Tridentinos.*
2. *An statutum à principio vires exerat ad releuandos Canonicos à residentia.*
3. *Authoris mens.*
4. *An sicut potest consuetudo rationabilis introduci circa absentiam pro paruo tempore ex causa iusta, ita possit fieri statutum quod iudicatur non esse contra Concilium.*
5. *An consuetudo quod qui per quadraginta annos seruierunt Ecclesiæ possint lucrari fructus, omnésque distributiones licita sit, an etiam statutum de eadem re, remissiuè.*

Tertium dubium est, an † possit Episcopus vel capitulum condere statutum, 1
quod

quod Canonici lucrentur diſtributiones & fructus etſi abſentes ſint, cum licentia tamen vltra tres menſes Tridentinos? communis ſententia negat, quia inferior nequit ſtatuere contra legem ſuperioris, vt conſtat ex iuribus citatis *ſuprà* & ex doctrina tradita cum D. Thom. 1.2. *quæſt.* 97. *art. ad* 3. ita Garzia *cap.* 2. *citat. num.* 404. *&* 197. *&* 214. Barboſa *allegatio.* 53. *num.* 118.
2 multis citatis, cum enim † ſtatutum à principio vires exerat ad releuandos Canonicos à reſidentia, & tribuat ius ad lucrandum in abſentia directè primo, & per ſe opponitur legi ſuperioris, quod ſecus eſt de conſuetudine, quæ paulatim introducitur, & à ſua origine non ita directè opponitur, atque ita conſuetudo poteſt de hoc introduci non tamen poteſt condi ſtatutum, niſi hoc confirmetur a Papa.

Sed conſequenter ad ea quæ in ſuperio-
3 ribus ſunt determinata exiſtimo, † quod in illo tempore pro quo poteſt diſpenſare Epiſcopus ex cauſa iuſta, vt quis lucretur in abſentia vltra trimeſtre Tridentinum, poteſt etiam fieri ſtatutum obſeruandum de eodem, ratio eſt quia ſicut ſtatutum eſt contra ius, ita diſpenſatio eſt contra ius, & illius vulnus; ergo ſi Epiſcopus poteſt diſpenſare ita poteſt ſtatuere ex conſenſu ca-
4 pituli. Hinc eſt quod † ſicut poteſt introduci conſuetudo rationabilis circa abſentiam pro paruo tempore ex cauſa iuſta, ita poteſt fieri ſtatutum, quod iudicatur non eſſe contra Concilium eo ipſo quod ſit ex cauſa iuſta, & ſic intelligi poteſt illud quod dixit Gregor. XIII ſtatuto Compoſtellano, & ſic non eſt clarum quod hoc ſtatutum ex cauſa rationabili poteſt comprehendi illis verbis *cap. conſuetudinem de Clericis non reſidentibus in ſexto, iuxta cuiuſcunque Eccleſiæ ordinationem.* Tunc denique
5 quia vt *ſuprà* vidimus, quod † conſuetudo quod qui per quadraginta annos ſeruierunt Eccleſiæ poſſint lucrari fructus, & diſtributiones omnes etſi omnibus horis non inſeruiant licita eſt, & etiam ſtatutum de eadem re, vt docent Palao *vbi ſuprà* §. 11. Cenedo *part.* 3. *collect.* 15. *in fine.* Sanctarellus *variarum quæſt.* 8. *num.* 14. & *quæſt.* 10. *num.* 16. Piaſecus *in praxi part.* 2. *cap.* 3. *num.* 9. *verſic. de ſenio.* Stephanus Gratia *diſcept. forenſ. cap.* 208. *num.* 19. quos citat, & ſequitur Barboſa *alleg.* 53. *num.* 117. Moneta *de diſtributio.* 2. *p. quæſt.* 7. *num.* 21. *&* *q.* 12. *n.* 61.

SVBRESOLVT. IV.

An fundator poſſit id ſtatuere?

SVMMARIVM.

1. *An fundator Eccleſiæ poſſit facere ſtatutum vt Canonici lucrentur fructus in abſentia vltra tres menſes Tridentinos.*
2. *Quam fundator Eccleſiæ non exigat conditionem.*
3. *An derogatio ſtatutorum non comprehendat ſtatuta facta in fundatione.*
4. *Quandonam deroget ſtatutum factum in fundatione.*
5. *Authoris mens adducitur, & n. 6.*

VLtimum dubium ſit, an † fundator 1
Eccleſiæ poſſit facere ſtatutū vt Canonici lucrentur fructus, & diſtributiones in abſentia vltra tres menſes Tridentinos, vera reſolutio eſt quod ſic, in ipſa fundatione, eſt communis & certa ſententia contra Azor. 2. *p. lib.* 7. *cap.* 6. *ſub quæſt.* 3. maxime ſi fundator non ſit Clericus, ſic decitum eſt à ſacra Congregatione referunt Moneta *quæſt.* 13. *num.* 33. Garzia *num.* 144. & *part.* 7. *cap.* 1. *num.* 118. Barboſa *alleg.* 60. *num.* 78. plures referentes, neque enim † fundator exi- 2
git conditionem, quam ponit damnoſam Eccleſiæ fundandæ, imo ponit vtilem toti Eccleſiæ cui melius eſt habere beneficium cum aliqua reſidentia quam illo carere.

Quæ doctrina intelligitur ſiue ſit Clericus fundator, quare † derogatio ſtatutorum 3
non comprehendit ſtatuta facta in fundatione; ita Abbas *cap. cum in cunctis.* § *inferiora num.* 11. *&* 12. *de electione* Francus *in cap. ei cui de præbendis in* 6. Staphileus *de litteris gratia tit. de vi & effectu clauſularum.* § *de clauſulis non obſtantiarum* Azor. *p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *quæſt.* 15.

Secus eſt ſi Pontifex dicat *non obſtantibus fundationibus &c.* † derogat ſtatutum factum 4
in fundatione Clerici ordinati in ſacris, non tamen factum in fundatione laici, de quo vt intelligatur derogatum, debet fieri expreſſa mentio. Ita Caputaquen. *deciſ.* 112. *p.* 1. dixi *in ipſa fundatione*, nam iam fundata Eccleſia ex conſenſu Epiſcopi, & ad executionem reducta, exiſtimo non poſſe fun- 5
datorem etiam laicum eam alterare faciendo ſtatutum de non reſidentia, vltra tres menſes, quia fundata Eccleſia iam tranſiit ad iura Eccleſiaſtica, iuxta quæ debet gubernari, neque eius alteratio ſubeſt fundatoris voluntati. Hic poterat poni 6
alia cauſa excuſans tempus ſcilicet Epidemiæ, de qua *infrà* agendum & aliquid egi *tom.* 5. *de Martyrio.*

RESOLVT. VII.

Vtrùm Canonicus non assistens choro, & non recitans officium diei, sed aliud breuius, teneatur restituere fructus iuxta Bullam Pij V.

SVMMARIVM.

1. *An Canonicus non assistens Choro, non recitans officium diei, &c. teneatur fructus restituere, iuxta Bullam Pij V.*

HOc dubium grauissimum est & à paucis, vt par est discussum & illius sensus
1 est, † an Canonicus qui choro non assistit, vel quia vtitur priuilegio trium mensium Trident. vel quia est in seruitio Episcopi, vel ex ipsius mandato vadit ad limina visitanda, vel est iuste in seruitio Ecclesiæ suæ occupatus, vel iniuste vel iuste detentus ne assistat in choro, & in sua Ecclesia resideat; ob ordioem statutum recitandi diuinum Officium, ita vt dicat Officium de Sancto Martyre pro Sabbatina feria, vel pro Dominicæ Officio, recitet Officium Resurrectionis; an inquam, iste mortaliter peccet, & teneatur ad restitutionem fructuum qui correspondent recitationi Officij iuxta Bullam Pij V. editam?

§. I.

Adducitur sententia affirmans.

SVMMARIVM.

1. *Officium pro officio mutare ex se esse peccatum mortale qui sentiant*
2. *Multorum Authorum opiniones adducuntur, & n.4.*
3. *An non vno die excuset à mortali mutationem Officij pro Officio.*
5. *Praecepto Pij V. tenentur omnes obligati ex aliquo titulo ad recitandum diuinum Officium.*
6. *Bullæ verba afferuntur.*
7. *An materia praecepti grauis sit, & n.8.*
9. *Onufrij sensus.*
10. *An peccatum mortale sit scindere Ecclesiæ vnitatem in quacumque re graui ad diuinum cultum attinente.*
11. *Vnus ordo orandi & psallendi per omnem Hispaniam & Galleciam conseruatur.*
12. *Ad quid Pontifex possit sub mortali obligare.*
13. *An qui ad libitum mutat Officium pro Officio, contemnat ipsius ordinem.*
14. *An Pontifex ex primaria intentione solum voluerit varietatem in substantia in recitando Officio Diuino ad vnitatem reducere.*
15. *An si quis Officium Diuinum non attentè neque deuotè recitaret, mortaliter peccaret.*
16. *Raphaëlis de la Torre & Suarez sententia, & n.17.*

MVlti & graues Doctores sentiunt † mutare officium pro officio ex se 1
esse peccatum mortale contra Pij V. præceptum, quod imposuit in Bulla, quæ est in Breuiario Romano ab ipso correpto, & emendato, quamuis ob materiæ paruitatem duabus vel tribus vicibus excusetur quis à mortali, ita tenent Trullenc. *ad præcepta Decalogi. lib.1.cap.7.dub.14.num.12.& 13.* Sanch. *p.2.consil. lib.7. cap.2.dub.25. num.2.* Suarez *tom.2.de Relig. lib.4.de oratio. cap.11. num.6.& cap.23.n.12.& 14.*dicens,*oppositam sententiam esse improbabilem.* Castro Palao 2
tom.2.tract.7.disp.2.punct.2.num.18. Bonacina *de horis Canon. quæst. 3. punct.1. num.18.* Garzia *de beneficiis part. 3. cap. 1. num.150.* Bellarm. *tom. . lib.1.controuers.9.cap.18.*Reginaldus *in praxi lib.18. num.177.* Filiucius *tract. 23.num. 186.* Fr. Hieronymus Onufrius *in quæst. de hac re* quam typis mandauit. Gauantus *ad finem Thesauri Sacrorum Rituum.* Gauantus ipse *in commentar. Rubr. Breuiarij sect.1.cap.5.tit.2.num.7.* Squillantes *tract. de obligatione Clerico. cap.1. à num. 50.* Manuel Rodriguez *in Summ. tom.1. cap.152.* Aragon *2.2.quæst.83. artic.12. dub.5. principali concl. 2.* Philiarcus *lib.1. cap.6. concl.4.* Nauarr *de orati.cap.21.num.23.*in meis Bartholomæus à Sancto Fausto *de horis Canonicis, lib.2.quæst.125.* vbi † neque vno die ex- 3
cusat à mortali mutationem officij pro officio,& quidem magis consequenter ad suum principium, quàm cæteri alij Auctores, vt videbimus. Molphes. *in Sum. tr.5. c.2.nu.50.* Summa Corona. *1.part.c.1.n.20.*Nald.*verbo Diuinum Officium, n. 16.* Angelus *verbo hora n.14.* etsi excipiat ordinatos ad titulum patrimonij † Graffis *1.part. Decis. lib.2. cap.51.* 4
num.10. Fabius *de Sacram. ordinis in 4. distinct.22. disp.1. num.146.* Mendoza *in examine Morali part.3. cap.13. §. 3.num.1.* Homobonus *in examine Ecclesiæ part.1. tract.4. cap.5. quæst.42.* Philibertus Marchio. *de Sacramento Ord. tract.2.part.6.cap.12.difficult. 4. a num.3.* quibus adde Raphaëlem de la Torre *1.2.quæst.83.art.12.controuers.8. num. 6.* Barbosa *in collect. ad cap. Presbyter de Celebr. Missæ.* Lezana *tom.1. cap.12 num.18.*& alij quos isti citant,& non vacat videre,quia non est necessarium.

Probatur

Probatur primò ratione, cui (inquit Onophrius) non videtur posse satisfieri nisi fingantur commenta & tergiuersationes) quia
5 † extat præceptum Pij V. quo tenentur omnes obligati ex aliquo titulo ad recitandum diuinum officium & materia præcepti grauis est; ergo illi extra causam, & ad libitum contrauenire peccatum est, mortale, quod extet præceptum verbis obligatoriis impositum, constat ex Bulla, ibi † *quoscumque qui horas Canonicas ex more & ritu Romanæ Ecclesiæ iure, vel consuetudine dicere, vel psallere debent propositis pœnis per Canonicas sanctiones constitutis, in eos, qui diui-*
6 *num officium quotidie non dixerint, ad dicendum, & psallendam posthac in perpetuum horas ipsas diurnas, & nocturnas ex huius Romani Breuiarij præcepto & ratione omnino teneri meminerint, qui ex his quibus hoc dicendi psallendique munus necessario impositum est, nisi hac sola formula satisfacere posse.* Vnde formam ad satisfaciendum penso horarum imponit Pontifex, & sic qui illam alterat cum non satisfaciat obligatione, procul dubio contra præceptum Pontificium operatur.

7 Quod verò † materia præcepti grauis sit constat primò, ex verbis Bullæ, ibi dicit Papa *hanc orandi varietatem grauissime ferens, Felicis Mem. Paulus Papa IV.* & in ea etiam occupati SS. Patres Concilij Tridentini, Clemens VIII. & Vrbanus VIII. quorum Reformatorum Officij diuini diligentia adhibita summo labore, & industria materiæ grauitatem manifestant, vt vnitas in recitando diuino officio, quantum fieri posset ab omnibus Ecclesiæ cultui dedicatis, personis obseruaretur, & ansa schismatis in colendo Deo amputaretur.

8 Secundò † ex pœnis à iure impositis & à Pontifice confirmatis, quas videtur ponere, non solum contra recitantes quotidie, sed etiam contra non recitantes iuxta formulam impositam in Breuiario, quam si non obseruent non satisfaciunt obligationi dicendi officium, vt ait Pontifex, vnde ait
9 † Onufrius tenetur restituere fructus tanquam non recitans, iuxta extrauagan. Pij V. quam ad verbum refert Nauarr. *in summa cap. 25 num. 122.*

Probatur secundò, eadem sententia, quia
10 † peccatum mortale est scindere Ecclesiæ vnitatem in quacunque re graui ad diuinum cultum attinente, & ab Ecclesia constitutis & obseruata; ergo ad libitum mutare officium pro officio, cum hæc mutatio scindat vnitatem ab Ecclesia in forma recitandi hor. Canonicas, tum à Summo Pontifice Pio V. tū à Concilio Toletano IV. c. 2. celebratum ante mille annos sub Gundemaro Rege Hispan. & Bonifacio Papa IV. *anno 610.* ibi † *vnus ordo orandi & psallendi* 11
per omnem Hispaniam & Galliciam conseruatur, vnus modus in missarum solemnitatibus, vnus in vespertinis officiis, quia vna fide & vno regno continemur. Hæc Concilium.

Tertiò, quia † Pontifex potest ad hoc 12
obligare sub mortali, de quo nullus potest dubitare, cum materia sit honesta, & conformis rectæ rationi; ergo de facto ita obligauit, vt constat ex verbis citatis.

Quartò, quia † qui ad libitum mutat of- 13
ficium pro officio ad vitandum laborem recitandi longius officium pro illo die assignatum ab Ecclesia, ipsius ordinem contemnit; qui contemptus, vtpote de materia graui & ad cultum Dei attinente, mortalis est, & si non sit expressus implicitus in ipso facto sufficit.

Quintò, quia licet † Pontifex ex prima- 14
ria intentione solum voluerit varietatem, in substantia in recitando officio diuino ad vnitatem reducere; tamen vt hoc intentum ad executionem reduceretur præscripsit modum recitandi, tanquam medium necessarium ad illam varietatem excludendam, & vnitatem & conformitatem introducendam; quare sicut, qui vteretur Breuiariis veteris propter diuersitatem substantialem à Romano, ita qui alteraret & mutaret modum ipsius Breuiarij Romani, dicendo officium pro officio, peccat quia vtrumque æquè primo cadunt sub præcepto Pij V. vnum, vt principaliter intentum, alterum, vt medium necessarium ad illius executionem.

Sextò, quia † si quis non attentè neque 15
deuotè recitaret officium diuinum, itavt voluntarie diuerteretur mortaliter peccaret, vt est indubitata sententia *ex cap. dolentes de celebr. Missa.* & tamen solum contrauenire modo recitandi ibi statuto, *vt attente pariter & deuotè* recitet; ergo qui mutat officium pro officio voluntarie, & ad libitum, etiamsi contraueniat modo peccat mortaliter.

Septimò † ex Raphaële de la Torre, & 16
Suarez, quia qui mutat officium Dominicæ, aut Sabbati in officium Resurrectionis, aut Pentecostes, sequitur defraudatio officij diuini in notabili quantitate, quam furatur, vt sic loquar contra voluntatem Papæ & sic mortaliter peccat.

Octauò ex eisdem, quia si quis in die 17
natalis Domini recitaret officium S. Ioannis Baptistæ; & in hebdomada sancta in qua tota Ecclesia attendit ad passionem Christi, diceret officium Resurrectionis & alleluia, dubio procul finem cultus Ecclesiastici defraudat, & sic mortaliter peccat.

§ II.

Proponitur sententia negans.

SVMMARIVM.

1. *Officiam pro officio mutare ad libitum & sine causa non peccare nisi venialiter, qui teneant. & n.2.*
3. *Si mutatio fiat in fraudem, vt officiam breuius dicatur, non est absque graui peccato.*
4. *Quid Prælati possint facere cum subditis.*
5. *An qui scienter & dedita opera Ecclesiasticum mutat officium ex toto aut ex parte satisfaciat Ecclesiæ. & n.6.*
7. *Soti & aliorum opiniones afferuntur, & n.8. necnon Caramuelis & n.9.*
10. *Præceptum recitandi horas Canonicas iuxta præscriptam formam in Breuiario continet substantiam & modum, ex Raphaële de la Torre.*
11. *An transgressio solius modi versetur circa materiam leuem.*
12. *Non est reus peccati mortalis commutans qualitatem horarum, ex Caiet.*

ALtera sententia est ex diametro præcedenti opposita, quam tuentur non
1 ignobiles DD. quod † mutare officium, pro
officio ad libitum, & sine causa non peccare nisi venialiter. Ita Diana *p. 2. tract. 12. resolut. 3.* ibi *si quis sine causa hanc mutationem faceret ex quadam acedia animi, vt facilius & breuius officium expediatur, puto solum pec-*
2 *care venialiter, etsi beneficium habet non teneri ad restitutionem fructuum.* Syluest. *verbo hora quæst. 12. num. 15.* ibi *melius dico secundum Zabar. post Laaden in Clementin. 1 de celebr. Missæ, quod dicere hoc officium, vel illud non est in præcepto cum diuersi diuersa dicant. de consecratio. distinct. 1. cap. in die, imo dicit Archidiaco. illud præceptum non est determinatum circa modum, & infra si vero fiat in fraudem, vt officium dicatur breuius secun-*
3 *dum Archidiaco. non est absque graui peccato, non tamen intelligas, quod sit mortale, quia determinatum officium non est in præcepto.* Hæc ille idem tenet Tabiena *verbo hora n. 16. quæst. 16.* dicens cum Archidiacono esse graue peccatum, sed patitur eandem explicationem, quam dat Syluester, D. Antoninus *3 p. tit. 13. cap. 4 §. 2.* expressè dicit quod modum recitandi non respicit præceptum, idem expressè tenet Armilla *ver-*
4 *bo hora num. 13.* dicens quod † *Prælati possunt hoc facere cum subditis secundum Magistrum Vincentium in constitutione fratrum prædict. tit. 1 cap. 1.* pro quo etiam citat D. Antonium Zerol. *in praxi p. 1 verbo hora Canonica, n 6.* vbi pro se citat Innocentium *in cap. deberent de celebrat. Missæ.* Lessius *de iustitia & iure lib. 2. cap. 37 num. 77* vbi ponit optimum fundamentum. Azor. *part 1. lib. 10. quæst. 2.* vbi sic loquitur eruditissimus vir, & in materia morali celeberrimus. *Fatentur omnes eum qui scienter, ac dedita ope-* 5
ra Ecclesiasticum mutat officium, ex toto aut ex parte Ecclesiæ satisfacere, & tantum veniale peccatum admittere, nam iuris est Canonici, vt septem preces horariæ recitentur,
quod vero officium hoc aut illud persoluatur 6
non attinet ad substantiam legis siue præcepti, sed ad modum circumstantiamque ac solemnem officij ceremoniam, ac ritum, ac proinde in mutando officium, aut præpostere recitando minime legis substantia violatur. Hæc ille & verè quidem dicit omnes ita fateri, quia ex Antiquis, qui hoc punctum tetigere vno
excepto Angelo, omnes ita confitētur. † So- 7
tus *de iustit. & iur. lib. 10. quæst. 5. art. 4. conc. 1. §. ad vero* Fillucius *tom. 2. tract. 23. cap 7. q. 3. num 227.* dicit esse probabile in praxi, ita vt
qui hanc opinionem, excusetur à mortali. 8
Valentia *2. 2. disp. 6. quæst. 2. punct. 1. §. 3 quid sit recitandum versic. posset tamen.* Layman. *lib. 4. tract. 1. cap. 5. num. 4. assertio. 4.* Medina *in summa lib 1. cap 14 §. 11.* Metina Compluti. C. *de orat. quæst. 19. diffic. 10.* Manuel Rodriguez *in sum. tom. 2. cap. 195. a. 3.* citat Diana Binsfeldium *in Enchir. Theolog. p. 4 c. 9. conclus. 7.* idem sequuntur Sà emendatus *verbo hora*, Vega *in sum. 1. p. cap. 118. casu 7.* probabilem reputat Vasquez *opusc. de Beneficiis, cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 2. n. 60.* Caramuel *disp. 109. in sanctam Reg.* Seruatius Sair. Velez *in optica speculo 59. instruct. 12.* Bassæus *verbo hora Canonica, num. 12.* Vnde dicit Ca-
ramuel *num. 1387.* quod † licet quisquam 9
dedita opera quærat officium totius Breuiarij breuissimum, & semper illud recitet, peccat solum venialiter non mortaliter, quibus addo Raphaëlem de la Torre *vbi supr.*
quatenus dicit & benè, quod † *præceptum* 10
recitandi horas Canonicas iuxta præscriptam formam in Breuiario continet substantiam & modum, substantia est, vt recitentur septem horæ integræ modus est, vt sub tali forma, asserimus ergo vtramque cadere sub illo præcepto, sed diuersi modi substantia recitationis sub peccato mortali modus vero tantum sub veniali, itaque si transgressio fiat tantum circa modum committitur dumtaxat peccatum veniale, si autem erga substantiam sit mortale ex
genere suo. Hoc supposito probatur, quia † trans- 11
gressio solius modi versatur circa materiam leuem, modus enim ille, si seruetur substantia recitationis, materia leuis est, ergo tantum est peccatum veniale quo fit, vt recitans de sancto quando de feria recitandum esset tantum peccet venialiter. Hactenus ille, & bene.

Et pro coronide adduco D. Caietanum
in sum verbo hora Canonica, num. 5. † *non est* 12
reus

rem peccati mortalis commutans qualitatem horarum, puta soluens iuxta Ritum Romana Ecclesiæ, qui deberet soluere iuxta Monachalem Ritum, grauiter tamen peccat qui absque rationabili causa huiusmodi mutationes ad libitum facit. Hæc Eminentissimus.

§. III.

Iudicium Auctoris?

SVMMARIVM.

1. *Sententia negans inefficaciter propugnat suum placitum, ex Bulla Pij V.*
2. *Pij V. Pontificis decretum, & num. 3. & ipsius intentum, & num. 4. & 5. & n. 15. & 16.*
6. *Omnia alia Breuiaria Romanæ Ecclesiæ inconformia derogauit Pius V. & num. 7. & 8.*
9. *Lex Pontificia & praeceptum Pij V. primo & per se solum attendit ad derogationem & exclusionem varietatis & diuersitatis Breuiariorum.*
10. *Formam in substantia & vnionem substantialem vnius dumtaxat Breuiarij Romani introducere volebat Pius V.*
11. *Nullus in recitatudis horis Canonicis extra formulam Breuiarij diuagetur ad alias formulas aliarum Ecclesiarum.*
12. *Praeceptum non est determinatum circa modum simpliciter, benè tamen secundum quid.*
13. *An si mutetur modus non faciat satis quis Officio Diuino.*
14. *Squilantis & Onuffrij sensus.*
17. *Intelligentia constitutionis circa Breuiarium vnde deducatur, & n. 18.*
19. *Multorum Authorum opiniones adducuntur.*

INter duos auctorum vtriusque sententiæ
exercitus medium se constituere pericu-
losum est, sed quia Auctores secundæ vete-
ranisſ. illis libentius adhæreo; per partes
tamen meum sensum enucleabo. Existimo
1 quod † sententia negans inefficaciter pro-
pugnat suum placitum, ex Bulla Pij V. ita
Lessius, Valentia quibus addo Villalobo,
quem agmini nostro adiungo, *in summ.* 1.
part. tract. 24. *difficult.* 13 *num.* 2. Raphaël de
la Torre, cumque hoc sit præcipuum con-
trariæ sententiæ fundamentum isto dirupto
2 & ipsa corruit. Igitur Pi V. sanctissimæ me-
moriæ summus Pontifex volens auferre
varietatem recit di horas Canonicas in
Ecclesia, cum ferè quælibet Diœcesis suum
officium, & Breuiarium hab et; quæ prius
animum Pauli IV. tetigerat qui correctio-
nem & reductionem antum fieri possit
3 ad vnitatem reduce et Concilio Trident.
istud negotium commisit, cuius Conci-
lij decretum executioni mandari curauit
Pius V.

Cuius Pontificis hoc fuisse intentum clarè
constat ex verbis, ipsius Bullæ. ibi, † *quin* 4
*etiam in Prouincias paulatim irrepserat praua
illa consuetudo, vt Episcopi in Ecclesiis quæ ab
initio cum cæteris veteri Romano more horas
Canonicas dicere, & psallere consueuissent pri-
uatum sibi quisque Breuiarium conficerent, &
illam communionem vni Deo, vna & eadem
formula preces, & laudes adhibenda, dissimilli-
mo inter se ac pæne cuiusque Episcopatus pro-
prio officio discerperent. Hinc illa tam multis,* 5
*in locis diuini cultus perturbatio. Hinc summa
in clero ignorantia cæremoniarum, & vitium
Ecclesiasticorum, vt innumerabiles Ecclesiarum
Ministri in suo munere, non sine magna Piorum
offensione versarentur.* Hanc nimirum orandi
varietatem, &c. Et postquam † omnia alia 6
Breuiaria Romanæ Ecclesiæ inconformia
derogauit, & exclusit præter illa, quæ à du-
centis annis in aliqua communitate erant
in vsu. subdit statuens. *Breuiarium ipsum
nullo vnquam tempore, vel totum, vel ex parte
mutandum, vel aliquod addendum, vel omnino
detrahendum esse, ac quoscumque qui horas Ca-
nonicas ex more, & ritu eiusdem, iure vel con-
suetudine dicere, vel psallere debent, propositis
pœnis per Canonicas Sanctiones constitutis in
eos, qui Diuinum Officium quotidie non dixe-
rint, ad dicendum & psallendum posthac in per-
petuum horas ipsas diurnas & nocturnas*, ex
huius Romani Breuiarij præscripto, & ratione 7
*omnino teneri, neminemque ex his quibus hoc
dicendi, psallendique munus necessario imposi-
tum est, nisi hac sola formula satisfacere posse,*
& infrà, *iubet omnes superiores cuiuscumque
gradus & dignitatis existant ipsos expresse no-
minans, vt Breuiarium hoc in suis quisque Ec-* 8
*clesiis introducant, & tam ipsi quàm cæteri om-
nes Presbyteri & Clerici sæculares & Regulares
vtriusque sexus, neque non milites & exempti,
quibus officium dicendi & psallendi quomodo-
cumque sicut prædicitur iniunctum est, vt ex
huius nostri Breuiarij formula tam in choro,
quam extra illum dicere, & psallere procu-
rent.*

Ex adductis verbis lucè clarius constat
† legem Pontificiam, & præceptum Pij V. 9
primò & per se solum attendere ad dero-
gationem & exclusionem varietatis, & di-
uersitatis Breuiariorum, vt quilibet Episco-
pus priuatum sibi Breuiarium conficeret, &
illam communionem, vna, & eadem formula
preces, & laudes vni Deo adhibendi, dissi-
millimo inter se, ac pæne cuiusque Episco-
patus proprio officio discerperent, † uare 10
formam in substantia, & vnionem u
licèt substantialem vnius dumtaxat Bre
uiarij Romani introducere volebat, sicut
fuit

fuit constituta à Gelasio I. & Greg. I. quæ antiquitate temporis ab antiqua institutione deflexit, quam institutionem & vnitatem iam scissam voluit iterum instituere Pius V. tam pro publica quam pro priuata officij recitatione, & hic est finis per se in-
11 tentus in Bulla; ita quod † nullius in recitandis horis Canonicis, extra formulam huius Breuiarij diuagetur ad alias formulas aliarum Ecclesiarum; quod vero modum huius formulæ in recitando obseruet, etsi valdè decens, pium, & religiosum sit, illum obseruare, sitque peccatum veniale ab illo (sine rationabili causa) vel vna vice diuertere est tamen à peccato mortali liberum, quia modus iste non est per se intentus, sed solum forma substantialis officij, quod per se recipit præceptum, vt omnes ferè Docto-
12 res antiqui dicunt; † præceptum non est determinatum circa modum simpliciter, benè tamen secundum quid, & ad melius, neque est verbum in tota Bulla quod indi-
13 cet contrarium, quod scilicèt † si mutetur modus non satisfaciat qui Officio diuino, sed si mutetur forma & substantia ipsius officij Breuiarij Romani cuius varietatem grauissimè ferebat Pontifex; non verò quod aliquis particularis priuatè recitans variaret modum recitandi, de quo neque verbum facit, neque ad hos defectus priuatos attendebat, sed solum ad tollendos publicos, & in varietate recitandi substantiali, etiam priuatos, tamen respectu modi in recitatione priuata, non attendebat Pontifex nisi vt dixi secundum quid.

Quod secus est respectu modi obseruandi in formis Sacramentorum; quod noluerunt
14 aduertere † Squilantes, & Onufrius; modi enim in formis Sacramentorum expressè, sigillatim, & simpliciter sũt præcepti obseruari, & non solum substantialia & essentialia, quod habemus, vel ex lege, vel ex consuetudine obligante ad mortale, vt tractant Doctores, in materia de Sacramentis, de quo videndi sunt Suarez, *tom.3.in 3.p.disp.6. sect.2.* Valent. *disp.3.q.1.p.1.* Dicasti l. *disp.1. dub.8.n.1013.& 117.* at ex nullo præcepto, aut consuetudine obligante ad mortale habemus quod mutare officium pro officio intra eandem formam & vnitatem Breuiarij sit mortale, ita Hieronymus Garzia, *in summa tract.2.difficult.5.dub.3.a num.14.* etsi lubricè.

15 Hoc autem ita esse † iuxta mentem Pij V. manifestissimè constat ex simili constitutione, quam edidit idem Pontifex pro Missali, in qua præcipit in virtute Sanctæ obedientiæ omnibus superioribus cuiuscumque dignitatis, etiam Cardinalitiæ, *vt cæteris omnibus rationibus & ritibus ex aliis Missalibus quantumuis vetustis, hactenus obseruari consuetis in posterum penitus omissis, ac planè reiectis Missam iuxta Ritum, modum, ac normam quæ per Missale hoc à nobis nunc traditur, decantent, ac legant*, & infrà, *volumus autem & eadem authoritate decernimus vt post huius nostræ constitutionis ac Missalis editionem, qui in Romana adsunt curia Presbyteri, post mensem, qui vero intra montes post tres, & qui extra montes incolunt post sex menses, aut cum primum illis missale hoc venale propositum fuerit, iuxta illud Missam decantare, vel legere teneatur.* 16 Hæc satis Pie Pius.

Ex qua constitutione circa Missale manifeste deducitur intelligentia constitutionis 17 circa Breuiarium, vtraque enim, sicut Breuiarium & Missale connexa est, vt ipsemet Pontifex dicit in proœmio Bullæ Missalis; quæ solum extenditur & comprehendit primò directè & simpliciter substantialia ipsius Missalis, vel modum intrinsecum substantiæ, non verò modum accidentalem, qui sumitur ex tempore & designatione, ratione illius; ita quod si secundum tempus di- 18
cenda sit Missa de Sancto duplici, aut de feria non possit quis absque transgressione mortali dicere votiuam de B. V. aut de Requiem, vel ex deuotione, vel vt breuius dicat; dummodo dicat iuxta Missale Romanum, & in hoc consistit forma quam constituit Pius V. nec video discrimen aliquod quantum ad hoc, ita si quis dicat officium iuxta formam traditam in Breuiario, quamuis non sit iuxta tempus de feria, aut de Sancto, &c. sed ad libitum mutetur, sicut si dicit Missam in Festis Apostolorum, B. V. & Christi Domini, si absit scandalum non peccat quis mortaliter vt expresse tenent
†Suar. *3.p.tom.3.disp.83.sect.3.concl.1.* Miran- 19
da *in manuali, tom.1.quæst.41.art.11.concl.3.* Dicast. *tract.5.tractu 5.de Sacrific. Missæ, disp. 4.dub.14.* Regin. *lib.26.n.208.* Henriq. *lib.9.de Missa, c.23.n.5.& litt.H.*

§. IV.

Sententia negans aliis propugnaculis defenditur & tuetur?

SVMMARIVM.

1. *Vt lex obliget sub mortali quid requiratur.*
2. *An legislatoris voluntas non sit ita libera, quod possit sub mortali obligare, si materia leuis est.*
3. *Vnde materia grauitas sumatur, & numer.4.*
5. *Mutare officium pro officio dummodo septem horæ Canonicæ recitentur secundum Breuiarium Romanum correctum iussu Pij V. an non sit materia grauis.*
6. *An Breuiarium rectè disponi nequibat nisi ordinem*

ordinem & modum recitandi quotidianum introduceret Papa.

7. *Quæ materia in ordine ad finem legislatoris non sit per se primo intenta.*

8. *Quæ mutatio officiorum materialis & accidentaria dicatur.*

9. *An si Pontifex vellet, posset præcipere quod vnusquisque non mutaret ad libitum Officium Diuinum.*

10. *An modus recitandi non cadat sub præcepto Ecclesiæ, & n. 11.*

11. *Syluestri sensus adducitur.*

13. *An vt præceptum obliget, debeat esse indubitatum.*

14. *Non potest quis mutare officium frequenter sine reatu peccati mortalis, ex Diana.*

15. *Suaris mens affertur, necnon multorum aliorum, & n. 17. & 18.*

16. *An in præcepto ieiunij quadragesimalis determinetur ab Ecclesia hora prandij.*

1. *Vsus ex iusta causa & rationabili an possit horam anticipare, toties quoties talis causa occurrerit, & n. 20.*

21. *Cur anticipare sine causa horam prandij in die ieiunij non sit peccatum mortale.*

22. *An hora prandij solum sit quadam conditio extrinseca essentiæ ieiunij, & n. 23.*

24. *An dicantur non ieiunare qui in quadragesima prandent, antequam vespertinum celebretur Officium.*

25. *An non peccent mortaliter qui sine causa anteuertunt prandium ante vesperas.*

26. *Hora est circumstantia accidentalis, & cadit sub præcepto accidentaliter & secundariò.*

27. *An mutans officium pro officio, non tamen mutans Breuiarium peccet mortaliter.*

VT tamen fundamentum à priori huius opinionis radicitus eruatur supponendum ex materia de legibus, quod ad hoc vt
1 † lex obliget sub mortali, ita eum intentione obligandi in legislatore est necessaria grauitas materiæ, quod legislator sine illa nequeat imponere obligationem sub letali culpa, ita vt nulla verba quamuis grauissima præceptiua, sub interminatione diuini iudicij, & pœnæ æternæ illam valeant explicare, ita Suar. *de legib. lib. 3. c. 26. n. 1. & 6.* Salas *de legibus disp. 10. sect. 6. &* 9. Vasq. *disp.*
2 158. *n. 44. & 45.* voluntas enim † legislatoris non est ita libera, quod possit sub mortali obligare si materia leuis est, & non capax talis obligationis, quare lex imposita etsi non possit vires exercere ad obligandum sub mortali, exercet tamen ad obligationem sub veniali, vt notant Suar. *cap. 25. nn. 6.* Bonac. *disp. 1. de legibus, quæst. 1. punct. 7. §. 4. n. 13. in fine.*

3 Sed † vnde sumatur grauitas materiæ venandum superest. Suar. *n. 7.* Bonac. *num. 21.* Sanch. *in summ. lib. 3. c. 9. n. 34. & seqq.* Salas *sect. 9.* Vasq. *disp. 158. a num. 30.* Medina 1. 2. *q. 90. art. 4.* Martin. *ibi dub. 3.* & alij expositores D. Thom. existimant quod grauitas materiæ, non est attendenda, & mensuranda ex natura rei præcisè, sed ex circumstantiis & hominum prudentum æstimatione, & maximè finis, quem intendit legislator in ordine ad quem res præcepta maximè conducat grauitatem moralem accipi, propter quam legis obligatio sub mortali est, quamuis ex natura rei leuis sit considerata præcisa vtilitate, in ordine ad finem legislatoris, 4
qui est semper bonum publicum communitatis in ordine ad quod primo, & per se, sumitur vtilitas, & grauitas materiæ præceptæ, per legem aut præceptum, hæc doctrina liquida est, & recepta ab omnibus, ex qua tale formo efficax argumentum.

Mutare † officium pro officio, dummodo 5
septem horæ Canonicæ recitentur secundum Breuiarium Romanum correctum & emendatum iussu Pij V. non est materia grauis secundum se, sed leuis, ergo obligatio illam respiciens, grauis non est, nec lex & præceptum Pontificium non adstringit sub mortali: consequentia est nota ex doctrina tradita insuper, quia ex intento Papæ, quod fuit excludere diuersitatem Breuiariorum, quæ tunc erant in Ecclesia, & constituere vnum Breuiarium, extra quod nullus denuo diuagaretur, sed intra illud conclusus vni Deo vna & eadem formula preces funderet, haberetque vnionem in hac formula precandi, cum aliis in Ecclesia, quia tamen † Breuiarium hoc rectè dis- 6
poni nequibat nisi ordinem, & modum recitandi quotidianum introduceret Papa, ita vt assignarentur diuersi psalmi, lectiones, responsoria, &c. pro feriali officio, & pro Sancto Martyre, Confessore, & aliis inter annum festiuitatibus, hic modus consequenter & secundario cadit sub lege quæ respectu illius non inducit in oratione priuata obligationem grauem sub mortali, quia † materia illius modi in ordine ad finem 7
legislatoris non est per se primo intenta, & ita non pertinet ad substantiam rei præceptæ; atque adeo, si quis non diuagans ad aliud Breuiarium, sed intra dispositionem Breuiarij Romani vnum officium pro alio mutaret non aufert per se vnitatem in recitando, quam per se intendit introducere Pontifex, sicut neque aufert qui dicit prius horas vespertinas, quam matutinas, quis enim dicit istum non satisfacere præcepto, vterque enim dispositionem Romanam obseruat, quamuis officium diei non recitet, sed aliud in eodem Breuiario contentum, & dispositum, quare † mutatio illa materialis 8
est, & accidentaria, & quæ primario non

cadit

cadit sub lege Pontificia Pij V. respectu priuati hominis recitantis officium diuinum, sicut de celebrante missam diximus, verum
9 est, quod si † Pontifex vellet, posset præcipere, quod vnusquisque non mutaret ad libitum officium diuinum, sicut quis potest votum facere de eodem, & tunc tam lex, quam votum sub mortali obligaret, quia materia illa in ordine ad cultum diuinum tunc à Pontifice, vt grauis respiceretur, & esset per se intenta à lege, sicut est per se intenta à vouente; dixi respectu alicuius personæ priuatim recitantis in choro, alia est ratio, vt dicam in corollariis doctrinæ ad praxim.

Secundò probatur eadem sententia ratione qua vtuntur D. Antonius, Armilla, Syluester, Archidiacouus, & alij qui scripsere
10 ante Trident. & Pium V. quia † modus recitandi non cadit sub præcepto Ecclesiæ; ergo illum mutare peccatum mortale non est, consequentia est clara, quia quolibet officio satisfit præcepto, quod per se solum respicit septem horas Canonicas, ab Ecclesia à suis primordiis introductas, vt septies in die laudes Domino diceremus Regium
11 Psalmem imitantes, quod autem laudes sint de hoc vel illo die non attenditur per se, dummodo sint ex institutis ab Ecclesia, nec Pius V. de hoc pronunciauit speciale præceptum, sed solum quod dicerentur per Romanum Breuiatium.

12 Tertiò, quia vt ait egregiè Syluester † *dicere hoc officium, vel illud non est in praecepto cum diuersi diuersa dicant*, ex quibus desumitur efficax argumentum, quia eo ipso, quod vtraque opinio sit probabilis potest vnusquisque quam libuerit amplecti; ergo in ordine ad operationem & praxim non est tale præceptum, & sic potest quis licitè ad libitum mutare officium pro officio, consequentia est euidens, quia si respectu illius extaret præceptum non posset vti tali opi-
13 nione, quia † præceptum vt obliget debet esse indubitatum, quod existat & supposita opinione probabili, quod non existat, tale præceptum euanidum est, in ordine ad praxim, & directionem volentis, vti opinione probabili de non existentia; sicut eo ipso quod est opinio probabilis an aliqua propositio sit de fide, eo ipso definet esse de fide quia si quis eam negaret non esset hæreticus.

Quartò vtor ratione Vegæ *vbi supra*, quam ponit Bartholomæus à S. Fausto, vt probet neque vno die esse licitum mutare officium pro officio, & sic proponit Diana,
14 *quia † non potest quis mutare officium frequenter sine reatu peccati mortalis, nec erit licitum hoc facere vno, vel altero die quod licere fatentur Authores ferè omnes oppositæ sententiæ) nam pro quolibet die est praeceptum distinctum & officium cuiuslibet diei onus illius est, ita quod in alium non transit, sicut adest praeceptum quodlibet die in quadragesima ieiunandi, & tamen qui vno die ieiunare omittit, peccat mortaliter*, illud enim † quod addit Suarez *de* 15
leuitate materia, non benè cadit in propositum, nam licet mutans officium recitet aequiualens in quantitate non recitat, id quod debet, sed aliud diuersum officium & sic nō satisfacit, perinde ac si non recitaret, sicut qui ex pracepto tenetur ieiunare, aut audire missam, vel quid aliud facere, non satisfacit si ad libitum id commutet in aliud aquale, aut etiam maius euidenter, quia non facit rem praeceptam. Hæc ille, atqui ideo vna vel altera vice mutare, non est mortale, quia officium diei non cadit sub præcepto, aut consuetudine obligante ad mortale.

Quintò, quia, quamuis † in præcepto ieiunij quadragesimalis determinetur ab Ecclesia hora prandij, quod sit vsque ad vesperas, *cap. solent. de consecrat. distinct.* 1. quod esse Concilij Cabilo. dicit Gratianus, vel Chalcedon. vt vult D. Thom. 2. 2. *quast.* 147. *art.* 7. *in argumento, sed contra*, vel Sylucrij Papæ, vt citat Bruchard. *in suo decreto lib.* 13. *cap.* 12. sed nullibi hodie reperitur, vt † testatur Couarr. *lib.* 4. *variar. cap.* 20. *n.* 14. sed notant Correctores decreti ex iussu Gregor. XIII. habetur *in capitulis Theodulphi Anrelian. Episcopi cap.* 3. neque dubitare quis potest ex aliquo graui Concilio desumptum vel Cabilonen. vt vult Gratianus *p.* 4. *cap.* 45. *Panormi. lib.* 5. *cap.* 184. vel *Calcedonen. vt vult D. Thom* legatur Azor. *p.* 1. *lib.* 7. *c.* 4. *q.* 1. *&* 2. euius Canonis præceptum admissum fuit in Ecclesia, vt dixit † sanctus Bernardus
serm. 3. *de quadragesima*, & Michrologus *de obseruat. Eccles. c.* 49. quam horam anteuertere etiam sine causa non esse mortale, omnes ferè recentiores quos refert & sequitur Pasqualigus *decis.* 146. tenent in praxi & ex antiquis plures Canonistæ, *ad cap.* 1. *de obseruat. ieiunio.*

Vsum † ex iusta & rationabili causa posse horam anticipare, toties, quoties talis causa occurrerit, etiam est certa sententia apud eundem *decis.* 149. causa autem iusta, quando superuenit aliquid extraordinarium, aut etiam continuum pro toto tempore quadragesimæ, vt legere in scholis, aut conuentu, iter facere, item, quando post prandium sunt tractanda aliqua grauia negotia, cum Principe, aut Magnate, aut in aliquo Tribunali, aut Congreg. & sic Iudices, Procuratores, Aduocati Principum Secretarij & similes.

Ratio autem cur † anticipare sine causa horam prandij in die ieiunij non sit peccatum mortale, sed veniale ea est, quia hora

detra

de... act... à iure non est de essentia ieiunij, sed solum circunstantia accidentalis, vt expressè tenent Dom. Caietan. 2. 2 *quæst.*147. *ar.*7. §. *ad hæc breuiter* Fillucius *tract.* 27. *p.* 2. *c.* 4. *num.*66. Angelus Bossius *de triplici priuileg. sub. sect.* 4. *casu* 18. *n.* 96. Diana *p.* 1. *tract.* 9. *resol.* 27. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 23. *diffic.* 9. *n.* 2. Tamb. *de iure Abb. tom.* 2. *disp.* 12. *quæsito* 10. Lezana *verbo ieiunium, n.* 5. Bonac. *disp. vlt. de præceptis Ecclesiæ, quæst.* 1. *punct.* 4. *n.* 3. & 4. Lessius *lib.* 4. *de iustit. c.* 2. *n.* 13. Rodrig. *in sum.*
22 *tom.* 1. *cap.* 23. *n.* 3. Ludou. a Cruce *disput.* 1. *in Bullam cruci. cap.* 5. *dub.* 11. *n.* 13. Basseus *verbo ieiunium* 1. *n.* 16. & alij innumeri; vnde † hora prandij solum est quædam conditio extrinseca essentiæ ieiunij, vt notant vterque Sanchez, Ioannes *select.* 53 *num.* 5. Thomas *lib.* 4. *sum. cap.* 11. *num.* 50. vnde sine illa saluatur tota substantia præcepti ieiunij, quæ in sua essẽtia, quæ est vnica comestio, integra
23 saluatur, etsi hora prandendi determinata, à iure notabiliter & sine causa vrgenti anteponatur & ad summum non sit talis anticipatio nisi veniale.

Ex qua doctrina, quæ satis plausibilis & probabilis in praxi est, manifestum desumitur argumentum pro nostra, non obstante
24 quod *in cap. solent* † *dicantur non ieiunare, qui in quadragesima prandent antequam vespertinum celebretur officium*, multi & grauissimi Auctores tam antiqui, quam moderni exi-
25 stimant † non peccare mortaliter qui sine causa anteuertunt prandium ante vesperas, quia tota essentia ieiunij saluatur in vnica comestione, & determinata illius hora est solum circunstantia accidentalis; vnde Concilium non dicit, quod non ieiunent qui horam anteuertunt, sed quod non sunt credendi ieiunare, id est in foro externo, in interno autem & quod attinet ad satisfactionem præcepti vere satisfaciunt, quia essentiam & substantiam ieiunij vnicam duntaxat perficientes comestionem, ratione cuius se conformant vnitati Ecclesiæ, & alijs fidelibus in ieiunando, nec vtilitatem
26 substantialem peruertunt, quia † hora est circunstantia accidentalis, & cadit sub præcepto accidentaliter & secundario; ergo similiter cum recitatio priuata de quotidiano officio diei sit accidentalis ipsi officio diuino secundum substantiam & essentiam considerato, quæ ex lege Pontificia Pij V. solum sita est in septem horis Canonicis Breuiarij Romani, qui illas recitauerit, quã-
27 uis † mutet officiũ pro officio si tamen non mutat Breuiarium, vtique nõ peccabit mortaliter, sed ad summum venialiter; si tamen subsistat causa quæ sibi probabilis videatur, vt nimia occupatio in studiis & resolutionibus casuum, consultationibus, negotiorũ, ex quibus resultat quædam naturalis acedia, neque venialiter peccabit, neque tam sine causa quam cum causa mutationem faciat, alterat, aut peruertit in aliquo vnitatem, & vnionem, quam in recitando introducit Pontifex, sed ad summum in aliquo accidentali.

§. V.

Occurritur fundamentis oppositæ sententiæ.

SVMMARIVM.

1 *Præceptum Pij V. an non respiciat modum dicendi officium per se, sed secundario.*
2. *Materiæ grauitas probatur.*
3. *In lege lata quis modus non respiciatur.*
4. *Licet ordo recitandi sit medium necessarium ad quotidianam mutationem, tamen non est medium necessarium ad satisfaciendum præcepto de penso septem horarum.*
5. *Ad satisfaciendum præcepto Ecclesiastico quid requiratur.*
6. *An si secludatur scandalum quæ mutatio officiorum sit mere accidentalis.*

EX dictis constat quanta facultate & claritudine dissoluantur argumẽta oppositæ sententiæ, ad primum quod difficilè reputauit Onufrius respondetur, quod † præceptum Pij V. non respicit modum 1
dicendi officium per se, sed secundario; vnde eius materia non respicit, vt grauis cum sit accidentale respectu materiæ præceptæ, quæ est vnitas Breuiarij Romani in qua vult Pontifex omnes conuenire sicut vult, quod conueniant in vnitate Missalis, & Ecclesia etiam vult, quod omnes ieiunantes conueniant in forma ieiunij, vnde quod officium sit de sancto, aut de feria est ordo accidentalis, cuius obseruantia non obligat sub mortali, ad secundum quod † probatur grauitas materiæ respondetur, 2
quod ibi manifestè loquitur Papa de diuersitate substantiali Breuiariorum, quod vult excludere; & introducere formam substantialem vnius Breuiarij Romani, & contra non obseruantes hanc formam substantialem Breuiarij Romani impositæ sunt pœnæ in iure restituendi fructus, vt §. 6. dicam: & sic manet soluta secunda confirmatio, circa grauitatem materiæ.

Ad secundum principale respondetur benè probare de vnitate substantiali non de accidentali, & de prima loquitur Concilium Toletanum, vel loquitur de officio publicè & solemni, vt dicam *loco citato.* Ad tertium respondetur concedo antecedens, & nego consequentiam, quia † in le- 3
ge lata non respicitur modus iste, nisi vt accidentalis, quatenus pertinet ad ordinem Breuiarij Romani.

Ad quartum respondetur negando quod ibi sit contemptus mortalis ordinariè loquendo, quando vero sit, dicam §.6.

4 Ad quintum respondetur quod † etsi ordo recitandi sit medium necessarium ad quotidianam recitationem, tamen non est medium necessarium ad satisfaciendum præcepto de penso septem horarum.

Ad sextum respondetur negando quod
5 † ad satisfaciendum præcepto Ecclesiastico, sit necessaria interior attentio, quia licèt voluntariè se distrahat satisfacit vt cum communi recentiorum dicam esse valdè probabile *resolutio. sequenti.*

Ad septimum respondetur quod §.6. examinanda est doctrina illius sapientissimi Magistri an sit vera, cum illa defraudatio purè materialis sit.

6 Ad octauum respondetur, quod si † secludatur scandalum mutatio illa in illis diebus festiuis est merè accidentalis respectu cultus diuini tributi à particulari personæ.

§. VI.

Variæ subresolutiones vtiles ad praxim?

QVamuis doctrinam in superioribus traditam probabiliorem & in praxi securam reputem, aliqua sunt ex fundamentis iactis pro vtraque sententia deducenda corollaria, quæ meum placitum aut amplient aut restringant, neque enim habent sunt omnino laxandæ, nec omnino restringendæ.

SVBRESOLVT. I.

Non peccat mortaliter qui vt breuius satisfaciat horarum penso mutat officium?

SVMMARIVM.

1. *An si quis ex consuetudine genita, vel ex indeuotione, &c. vt breuius penso horarum satisfaciat mutat officium peccet mortaliter.*
2. *Quis transgreditur ex contemptu, quando voluntas eius renuit subiici ordinationi legis, vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem vel regulam, ex S. Thoma.*
3. *Ad peccare ex contemptu quid requiratur, ex Caiet.*
4. *An qui ex consuetudine deliberata mutat officium pro officio in Romano Breuiario non peccet ex contemptu formali.*
5. *An possit quis per totam vitam recitare officium de resurrectione pro libito suo sine vrgenti causa illum excusante.*
6. *Multorum DD. sensus afferuntur.*
7. *An si quis sine rationabili causa proponat per duos menses continuos recitare de resurrectione propositum illud respiciat materiam grauem, & sic sit mortale, & n.8.*
9. *An quando consuetudo est nimis diuturna & pluribus actibus confirmata de veniali fiat mortale.*
10. *Quandonam ex consuetudine de veniali fiat mortale, & n.11.*

PRima sit, si quis ex consuetudine genita, vel indeuotione, vel naturali acedia, aliaue passione, vel vt breuius satisfaciat obligationi pensi horarum Canonica- 1
rum; vel genita ex certa scientia & animi perfecta deliberatione; non ideo peccat mortaliter ex contemptu disciplinæ Ecclesiasticæ & ordinis instituti in cultu diuino recitandi, est communis sententia in materia de legibus. Salas *disput.* 10. *sect.* 8. *à num.* 40. Bonacina *disput.* 2. *de peccatis quæst.* 3. *punct.* 5. *num.* 14. Vasquez 1. 2. *disputat.* 158. *cap.* 4. Azor. 1. *part. lib.* 4. *cap.* 9. *quæst.* 11. D. Thom. 2.2. *quæst.* 186. *artic.* 7. *ad* 3. dicens
quod *tunc* † *quis transgreditur ex contemptu,* 2
quando voluntas eius renuit subiici ordinationi legis, vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem aut regulam, ad quæ verba sic loquitur satis ad rem D. Caietan.
† *ad peccare ex contemptu non sufficit, etiamsi* 3
esset perpetua, & millies resoluta & deliberata consuetudo peccandi in tali commissione, sed exigitur, quod peccans peccet ex tali causa, scilicet ex hoc quod non vult subiici legi, siue regulæ, & Prælato, nam Prælatus lex est animata. Hæc ibi, atqui ita, ille, qui ex
consuetudine deliberata † mutat officium 4
pro officio in Romano Breuiario non peccat ex contemptu formali, sicut neque ille, qui ex consuetudine mentitur iocose, aut otiosa verba profert, consuetudo enim non dat nouam maliciæ speciem actui commisso.

Neque ex hac doctrina sequitur, quod
† possit quis per totam vitam recitare offi- 5
cium de resurrectione pro libito suo, sine causa vrgenti illum excusante, absque mortali peccato, quod videtur durum valdè & habenas nimium laxare, probatur sequentia, quia qualibet mutatio officij diei in officium resurrectionis si diuisim sumatur, est materia leuis, respectu præcepti impositi vt probatum est. Ergo si sic tota vita procedatur etiam erit lenis culpa.

Respondetur 1. ex doctrina Suar. † *lib.* 3. 6
de legib. c. 28. *n.* 11. *& de censuris disp.* 15. *sect.* 2. *n.* 11. & de Relig. *to.* 2. *de horis lib.* 4. *c.* 13. *n.* 14. quam

quam desumpsit ex Nauaro *de oratione cap. 19. num. 217.* quam sequitur Bandelus *lib. 5. disput 24.* quod si quis habeat propo-
6 situm hoc, dubio procul mortaliter peccat, quia respectu finis intenti à legislatore, qui est diuinus cultus habet materiam moralem, grauem; scilicet notabilem læsionem in disciplina Ecclesiastica, & diuino cultu à particularibus exhibendo in recitatione diaria diuini officij, quam alterare proponit per nimis longum tempus, ratione cuius mẽsuratur grauitas materiæ, vnde
7 † si quis sine rationabili causa proponat per duos menses continuos recitare de resurrectione propositum illud respicit materiam grauem, & sic est mortale, si vero quis sine hoc proposito, sed vel ex acedia, vel vt breuius dicat iudicans melius esse dicere officium breue, quam nullum, vno die, & post alio, & sic deinceps ex passione, aut consuetudine ductus iudico; quod non peccet mortaliter sicut, qui vno die post alium sine proposito comprehendente totam quadragesimam, anteuertit sine causa
8 horam prandij, quia vtraque circunstantia, vt est diei alligata, est modus & cunditio accidentalis, neque materia grauis respectu cultus diuini.

9 Respondetur secundo, quod quando † consuetudo est nimis diuturna & pluribus actibus confirmata ex deliberatione genita in præsenti materia, in qua actus moraliter continuantur circa læsionem cultus diuini; quia videlicet in continuo tempore fiunt multis diebus vno post alium facis de veniali mortale, & hoc modo intellig. ego Richard. de Media Villa, *quodlib. 1. quæstion. 9.* & Diuum Bernardum *de præ-*
10 *cepto & dispen. cap 14.* dum dicunt † ex consuetudine fieri de veniali mortale; quando licet materia actuum secundum se venialium continuatur; ex qua continuatione efficitur grauis, & sic actus ille, qui attingit grauem materiam mortale est, vt contingit in vltimo furto rei paruæ, quæ continuatur ad paruas ante cedentes, & fit mortale, cum ergo quælibet officij diuini mutatio à me facta disciplinam Ecclesiasticam in cultu diuino lædat, & hæc læsio perseueret, cum continuis diebus fiat per multum tempus moraliter continuatur & sic post factam grauem læsionem muta-
11 tiones, quæ sequuntur mortales sunt, quod si quis multoties in anno officium mutet pro officio, dummodo non sint continuæ per multum tempus mutationes, non peccabit mortaliter, vt ex dictis constat.

SVBRESOLVT. II.

Mortale est in choro publico officium mutare.

SVMMARIVM.

1. *An peccatum sit mortale ex genere suo saltem ratione scandali, officium diuinum, vel semel ad libitum mutare in choro, in quo publicè recitatur.*
2. *Ab omnibus & singulis Clericis sæcularibus in psallendo idem modus & ordo in diuinis officiis & Canonicis horis obseruetur, ex Conc.*
3. *Quæ determinatio sit conformis vsui primitiuæ Ecclesiæ.*
4. *Quodnam principale fuerit intentum Pij V.*
5. *Ordinem horarum transmutare an mortaliter peccet, cui incumbit chori dispositio.*
6. *An actio mutandi officium pro officio & transmutandi horas in choro cum ex sua institutione sit ordinata & ad Deum laudandum, & excitandum populum ad deuotionem, non possit non scandalum generare, & n. 7. & 8.*
9. *An si superior & Capitulares mortaliter peccent mutando officium pro officio, aut transmutando horas in choro, non teneantur fructus restituere.*

Secundum corollarium est, peccatum 1 esse mortale ex genere suo saltem ratione scandali Officium Diuinum, vel semel ad libitum mutare in choro in quo publicè recitatur, est indubitatum apud ferè omnes vtriusque sententiæ auctores, id probant authoritas Concilij Toletani *IV. cap. 14.* supra adducta, cui adiungo decretum Concilij Salz Burgensi celebrati *anno 1386. tempore Vrbani V I. in Palatio Pilgrini Archiepiscopi, cap. 1.* ibi, *quia accepimus Clerici diuersi diuersi modi in horis Canonicis & Officiis Diuinis diuersum psallendi tenent modum contra Canonica statuta volentes ergo huic modo remedium apponere, opportunum districtè præcipimus, vt † ab omnibus, & singulis Clericis 2 sæcularibus in psallendo, idem modus, & ordo in Diuinis Officiis & horis Canonicis obseruetur, ita quod vnusquisque in hoc Cathedrali sua Ecclesia siue fuerit Regularibus sua sæcularis rationabiliter conformetur.* Ecce vbi modum & ordinem præcipit Concilium in psallendo publicè omnes tenere, & quamuis sit Prouinciale, est tamen grauis authoritatis, est enim † satis conformis hæc deter- 3 minatio vsui primitiuæ Ecclesiæ vt videre est apud Binnium *in nota ad Canon. 15. Conc. Laod. sub Sylueſtro Papa,* & Bar. *ad ann. Christi 60.* & hoc † fuit intentum principale Pij V.

quod scilicet esset pulchra vnitas & pulchritudo vna, vt omnes communitates in vnione officij diuini conuenirent à qua sine grauissima causa diuertere est euertere publicam recitandi formulam & ordinem Ecclesiasticum, vt egregiè Diuus Thomas, *quodlib.* 3. *articulo* 29. dicit, *absurdum esse officium mutare*, quod ego intelligo in choro.

5 Similiter † & ordinem ipsum horarum transmutare Vasquez *opusculo citato*, *cap.* 4. *num.* 64. cum Soto, Angelo, Armilla, & Syluestro, tenet mortaliter peccare illum cui incumbit chori dispositio; quod videtur ex consuetudine introductum, quæ cum sit in materia graui publica, obligat ad mortale, id etiam præcipitur, *in Clementin.* 1. *de celebrat. Missarum*, *& cap. Presbyter extra eodem*, vbi Barbosa *num.* 7. ibi *horis competentibus*, &c. *& cap. dolentes eodem*; & quidem hoc magni faciunt Prælati ti-
6 moratæ conscientiæ, nam † actio mutandi officium pro officio & transmutandi horas in choro cum ex sua institutione sit ordinata & ad Deum laudandum, & excitandum populum ad deuotionem, non potest non scandalum generare officium diei mutare & horas transponere canendo vesperas, prius quam primam, quare si est aliqua grauis causa excusans satius erit horas suo
7 ordine & de officio diei supplere, aut cursim dicere, quàm mutare aut transmutare officium, & horas: iudico tamen minus scandalosum si officium semel & iterum mutetur pro alio officio, quam quod in choro horæ transmutentur, indecens enim
8 valdè est, & indecorum, quod manè dicatur publicè in choro completorium & vespere dicatur prima, neque huius transmutationis apparet ratio, quæ conueniens sit:
9 existimo tamen, quod † si superior & Capitulares mortaliter peccent mutando officium pro officio, aut transmutando horas in choro; non tamen tenentur restituere, aut fructus aut distributiones quotidianas, quia satisfaciunt obligationi substantiali penso horarum.

SVBRESOLVT. III.

Moniales extra chorum possunt liberius mutare officium.

SVMMARIVM.

1. *An Moniales licet sub mortali teneantur recitare officium diuinum possint maiore cum libertate mutare extra chorum officium longius in breuius.*
2. *An obligentur Moniales ex consuetudine, cui videtur satisfieri quocumque officio ex Breuiario Romano.*
3. *An Lectores, Confessores, Prædicatores possint mutare Officium in breuius.*
4. *Clementis VII. priuilegium.*

Corollarium tertium † Moniales quamuis sub mortali teneantur recitare Officium Diuinum extra chorum, vt consultus ab Eminentissimo Cardinali de Borja respondi & probaui, *tom.* 2. de congrua sustentatione Ecclesiasticorum omnium in speciali digressione de hac materia, (seclusso priuilegio vt dixi, *tom.* 2. *Morali digressione de viua vocis oraculis*) posse maiore cum libertate mutare extra chorum officium longius in breuius, in illis enim est rationabilis causa, obligantur enim † ex consuetudine 2
cui videtur satisfieri quocumque officio ex Breuiario Romano; præcipuè cum ordinariè malè & cum summa difficultate latine legant & sic habent rationabilem causam huius mutationis officiorum, similiter lectores, Prædicatores, Confessores assiduis confessionibus, lectionibus Theologiæ vel Sa- 3
crorum canonum vacantes dum student ad suum munus bene exequendum, & scriptores Regulares; posse propria auctoritate mutare officium pro officio breuiori, ratio est quia omnibus istis concessum est priuilegium vt satisfaciant diuino officio dicentes septem psalmos assignandos à Priore cũ septem Pater noster, & bis Symbolum Apostolorum vt habetur in Comp. Diui Hieronymi in Hispania *verbo hora Canonica* & Clemens VII. concessit Patribus 4
Teatinis sancti Syluestri in vrbe, & referunt Diana, Portel, Manuel Rodriguez; quare ratio quæ mouit Pontificem ad tam magnum priuilegium concedendum sufficiens est, vt quilibet istorum propria auctoritate mutet, in breuius officium diuinum, si non vult vti priuilegio.

SVBRESOLVT. IV.

Clerico Romano non licèt, vel vna vice mutare officium suum in officium alterius Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1. *An non sit licitum sine peccato mortali Clerico Romano recitanti officium Romanum, vel vno die recitare Officium Ordinis Prædicatorum, aut Carmelitarum, &c.*
2. *Multorum DD. opiniones adducuntur.*
3. *Pij V. mens.*
4. *An teneatur quis fructus Beneficij restituere, nisi aliàs iuuet dicere Officium Cardinali, aut Episcopo eiusdem ordinis,*

ordinis, si dicat officium sui ordinis, & num.5.

6. *An si Monachus Carthusianus, vel Cisterciensis mutet officium suum extra chorum peccet mortaliter.*

7. *An in Choro nequeat officium Romanum dici, nisi adsit consensus maioris partis Capituli.*

8. *An Clerici saculares in sacris & Beneficiati Archiepiscopatus Mediol. in quo recitatur officium Ambrosianum existentes in sua diœcesi teneantur tale officium recitare, & num.9.*

10. *An non sit mortale officium pro officio mutare, remissiuè.*

11. *Lessij, Barbosæ & aliorum sententia afferuntur.*

1 COrollarium quartum, non esse licitum sine peccato mortali Clerico Romano qui recitat officium Romanum, vel vno die recitare officium Ordinis Prædicatorum, aut Carmelitarum, ita Filluccius *tract.* 23. *cap.7. quæst.* 1. Azor 1. *part. lib.*10. *cap.*11. *quæst.*1. Valentia 2.2.*disput.*6. *quæst.*1. *part.*10. Vasquez *cap* 4. *citat. art.*2. §.2. *dub.*2.*n.*57. Carolus Manci. *de horis cap.*29. *num.*31. Bartholomæus à S Fausto *quæst.*112.*circa finem.* & alij contra Dianam *part.*1. *tract.*12.*Reso-*

2 *lutio.*10. † Ioannem de la Cruz, Nauarrum, & Reginaldum, quos *ibi citat.* & Raphaëlem de la Torre *controuers.*8. *cit.num.*1. sed prorsus nescio quomodo hoc possit defendi cum probabilitate post constitutionem Pij V. appositam in breuiario, in qua expresse habetur quod qui adstrictus est ad recitandum iuxta Breuiarium Romanum, ita tenetur vti illo, quod si alio vtatur non satisfaciat, ita

3 enim habetur. † *Ad dicendum & psallendum posthac in perpetuum horas ipsas diurnas & nocturnas ex huius Breuiarij præscripto & ratione omnino teneri neminémque ex his quibus hoc dicendi & psallendi munus necessario impositum est, nisi hac sola forma satisfacere posse.* Hæc ibi, quare sicut qui non recitat vno die non satisfacit & mortaliter peccat, ita qui recitat officium Ordinis Prædicatorum, mutat enim substantiam officij Romani, & extra illam diuagatur.

4 Vnde existimo quod † teneatur fructus beneficij restituere, nisi alias iuuet dicere officium Cardinali aut Episcopo eiusdem ordinis, si dicat officium sui ordinis; ita Henriquez *in summa lib.*7. *de indulg. num.*4. Barbo. à S. Fausto *lib.*2.*quæst.*121. qui male addit hoc verum esse, si qui recitat non potest

5 commodè sine socio recitare; nam si potest non est verum sed ego puto quod commodè sine socio recitare; nam si potest non est verum', sed ego puto quod commodius, decentius & magis conformè est recitare cum socio, vt alternatim dicantur psalmi & respondeatur ad *Dominus vobiscum*, quare qui habet priuilegium recitandi officium breuius alicuius Religionis, socius qui illum iuuat satisfacit penso horarum & facit fructus suos.

Si vero † Monachus Carthusianus, vel 6 Cisterciensis mutet officium suum extra chorum cum officio Breuiaris Romani aut ordinis Prædicatorum, existimo non peccare mortaliter cum Caieta. *in summa verbo hora num.* 2. Vasquez *num.* 57. *citat.* quia hæc consuetudo ad summum obligat ad mortale in choro extra vero solum ad veniale, & sic etiam loquuntur auctores antiqui citati pro nostra sententia §.2. Syluester, Armilla, Tabiena, Archidiaco. & alij; verum est quod † in choro nequit officium etiam 7 Romanum dici nisi adsit consensus maioris partis Capituli, ita vt neque solus Episcopus, Abbas, aut Superior possit officium à ducentis annis inueteratum mutare.

Vnde † Clerici seculares in sacris, & Be- 8 neficiati Archiepiscopatus Mediolanen. in quo recitatur officium Ambrosianum existentes in sua Diœcesi tenentur tale officium recitare. Ita vterque Garzia Ioannes *lib.* 3. *de benef. cap.* 1. vbi adducit *num.* 155. declarationem Cardinalium in confirmationem huius sententiæ. Hieronymus *in summa tract.*2. *difficult.* 4. *duda* 2. fallitur tamen dicés esse peccatum mortiferum, si aliter fiat, nam iuxta dicta §.2. & 3. solum est ex genere suo veniale (nisi adsit præceptum aut lex superioris sicut teste Bonaci- 9 na, *de horis canonicis disp.*1. *quæst.*2. *punct.* 1. *num.*5. est in Archiepiscopatu Mediolanen. imposita à S Cardinali Borromæo) cum autem circa his exemptos nihil innouarit Pius V. in sua constitutione ipsorum obligationem reliquit dispositioni iuris communis, secundum quod, vt vidimus † non 10 est mortale mutare officium pro officio; & cum nō sit exclusio satisfactionis penso horarum, vt est in Bulla Pij V. circa recitationem in Breuiario Romano à se edito, sed solum sit quædam simplex ordinatio, vt constat in *Concilio Agathens. cap.* 30. *& cap. conuenit de consecratio. distinct.* 5. *cap. de his, & cap. placuit.* 12. *distinct.* vel si est præceptum est respectu recitationis in choro, colligitur, quod mutare officium vnius Diœcesis pro alio alterius non est mortale. Ita † Lessius *lib.* 4. *capit.* 37. *numero* 74. 11 Barbosa *ad cap. Presbiter num.* 10. *de celebratione Missarum* & multi alij, quare priuilegium, quod datur *clement.* 2. *de Celebratione Missarum*, est ad hoc vt omnino sine peccato etiam veniali possint domestici & commensales Cardinalium Breuiarium Romanum horas Canonicas

§. II.

Proponitur sententia negans.

SVMMARIVM.

1. *Officium pro officio mutare ad libitum & sine causa non peccare nisi venialiter, qui teneant. & n. 2.*
3. *Si mutatio fiat in fraudem, vt officium breuius dicatur, non est absque graui peccato.*
4. *Quid Prælati possint facere cum subditis.*
5. *An qui scienter & dedita opera Ecclesiasticum mutat officium ex toto aut ex parte satisfaciat Ecclesiæ. & n. 6.*
7. *Soti & aliorum opiniones afferuntur, & n. 8. necnon Caramuelis & n. 9.*
10. *Præceptum recitandi horas Canonicas iuxta præscriptam formam in Breuiario continet substantiam & modum, ex Raphaële de la Torre.*
11. *An transgressio solius modi versetur circa materiam leuem.*
12. *Non est reus peccati mortalis commutans qualitatem horarum, ex Caiet.*

ALtera sententia est ex diametro præ-
cedenti opposita, quam tuentur non
1 ignobiles DD. quod † mutare officium, pro
officio ad libitum, & sine causa non pecca-
re nisi venialiter. Ita Diana *p. 2. tract. 12. re-
solut. 3.* ibi *si quis sine causa hanc mutationem
faceret ex quadam acedia animi, vt facilius
& breuius officium expediatur, puto solum pec-
2 care venialiter, etsi beneficium habet non te-
neri ad restitutionem fructuum.* Syluest. *verbo
hora quæst. 12. num. 15.* ibi *melius dico secun-
dum Zabar. post Lauden in Clementin. 1 de ce-
lebr. Missæ, quod dicere hoc officium, vel illud
non est in præcepto cum diuersi diuersa dicant.
de consecratio. distinct. 1. cap. in die, imo dicit
Archidiaco. illud præceptum non est determi-
natum circa modum, & infra, si vero fiat in
fraudem, vt officium dicatur breuius secun-
3 dum Archidiaco. non est absque graui peccato,
non tamen intelligas, quod sit mortale, quia de-
terminatum officium non est in præcepto.* Hæc
ille, idem tenet Tabiena *verbo hora n. 16.
quæst. 16.* dicens cum Archidiacono esse
graue peccatum, sed patitur eandem ex-
plicationem, quam dat Syluester, D. An-
toninus *3. p. tit. 13. cap. 4 §. 2.* expressè dicit
quod modum recitandi non respicit præ-
ceptum, idem expressè tenet Armilla *ver-
4 bo hora num. 13.* dicens quod † *Prælati pos-
sunt hoc facere cum subditis secundum Magi-
strum Vincentium in constitutione fratrum præ-
dict. tit. 1. cap. 1* pro q[illegible] o[illegible]am citat D.
Antonium Zerol. *in praxi p. 1 verbo hora
Canonica, n 6.* vbi pro se citat Innocentium
in cap. deberent de celebrat Missæ. Lessius *de
iustitia & iure lib. 2. cap. 37 num. 77.* vbi po-
nit optimum fundamentum. Azor. *part. 1.
lib. 10. quæst. 2.* vbi sic loquitur eruditissimus
vir, & in materia morali celeberrimus. *Fa-
tentur omnes eum qui scienter, ac dedita ope- 5
ra Ecclesiasticum mutat officium, ex toto aut
ex parte Ecclesiæ satisfacere, & tantum ve-
niale peccatum admittere, nam iuris est Ca-
nonici, vt septem preces horariæ recitentur,
quod vero officium hoc aut illud persolaatur 6
non attinet ad substantiam legis siue præcepti,
sed ad modum circunstantiamque ac solemnem
officij ceremoniam, ac ritum, ac proinde in mu-
tando officium, aut præpostere recitando mi-
nimè legis substantia violatur.* Hæc ille & ve-
rè quidem dicit omnes ita fateri, quia ex
Antiquis, qui hoc punctum tetigere vno
excepto Angelo, omnes ita confitētur. † So- 7
tus *de iustit. & iur. lib. 10. quæst. 5. art. 4. conc. 1.
§. ad vero* Fillucius *tom. 2. tract. 23. cap. 7. q. 3.
num 227.* dicit esse probabile in praxi, ita vt
qui hanc opinionem, excusetur à mortali. 8
Valentia *2. 2. disp. 6. quæst. 2. punct. 1. §. 3 quid
sit recitandum versic. posset tamen.* Layman.
lib. 4. tract. 1. cap. 5. num. 4. assertio. 4. Medina
in summa lib 1. cap. 14 §. 11. Metina Complu-
ti. *C. de orat. quæst. 19. diffic. 10.* Manuel Ro-
driguez *in sum. tom. 2. cap. 195. n. 3.* citat Dia-
na Binsfeldium *in Enchir. Theolog. p. 4. c. 9.
conclus. 7.* idem sequuntur Sà emendatus,
verbo hora, Vega *in sum. 1. p. cap. 118. casu 7.*
probabilem reputat Vasquez *opusc. de Bene-
ficiis, cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 2. n. 60.* Caramuel
disp. 109. in sanctam Reg. Seruatius Sair. Ve-
lez *in optica speculo 59. instruct. 12.* Bassæus
verbo hora Canonica, num. 12. Vnde dicit Ca-
ramuel *num. 1387.* quod † licet quisquam 9
dedita opera quærat officium totius Breuia-
rij breuissimum, & semper illud recitet,
peccat solum venialiter non mortaliter, qui-
bus addo Raphaëlem de la Torre *vbi supr.*
quatenus dicit & benè, quod † *præceptum* 10
*recitandi horas Canonicas iuxta præscriptam
formam in Breuiario continet substantiam &
modum, substantia est, vt recitentur septem
horæ integræ modus est, vt sub tali forma,
assertimus ergo vtrumque cadere sub illo præce-
pto, sed diuersi modi substantia recitationis
sub peccato mortali, modus vero tantum sub
veniali, itaque si transgressio fiat tantum circa
modum committitur damtaxat peccatum ve-
niale, si autem erga substantiam sit mortale ex
genere suo. Hoc supposito probatur, quia † trans- 11
gressio solius modi versatur circa materiam le-
uem, modus enim ille, si seruetur substantia re-
citationis, materia leuis est, ergo tantum est
peccatum veniale quo fit, vt recitans de sancto
quando de feria recitandum esset tantum pec-
cet venialiter.* Hactenus ille, & bene.

Et pro coronide adduco D. Caietanum
in sum verbo hora Canonica, num. 5. † *non est* 12
reus

rem peccati mortalis commutans qualitatem horarum, puta soluens iuxta Ritum Romanæ Ecclesiæ, qui deberet soluere iuxta Monachalem Ritum, grauiter tamen peccat qui absque rationabili causa huiusmodi mutationes ad libitum facit. Hæc Eminentissimus.

§. III.

Iudicium Auctoris?

SVMMARIVM.

1. *Sententia negans inefficaciter propugnat suum placitum, ex Bulla Pij V.*
2. *Pij V. Pontificis decretum, & num. 3. & ipsius intentum, & num. 4. & 5. & n. 15. & 16.*
6. *Omnia alia Breuiaria Romanæ Ecclesiæ inconformia derogauit Pius V. & num. 7. & 8.*
9. *Lex Pontificia & præceptum Pij V. primo & per se solum attendit ad derogationem & exclusionem varietatis & diuersitatis Breuiariorum.*
10. *Formam in substantia & vnionem substantialem vnius dumtaxat Breuiarij Romani introducere volebat Pius V.*
11. *Nullus in recitandis horis Canonicis extra formulam Breuiarij diuagetur ad alias formulas aliarum Ecclesiarum.*
12. *Præceptum non est determinatum circa modum simpliciter, benè tamen secundum quid.*
13. *An si mutetur modus non faciat satis quis Officio Diuino.*
14. *Squilantis & Onuffrij sensus.*
17. *Intelligentia constitutionis circa Breuiarium vnde deducatur, & n. 18.*
19. *Multorum Authorum opiniones adducuntur.*

INter duos auctorum vtriusque sententiæ exercitus medium se constituere periculosum est, sed quia Auctores secundæ veteraniss. illis libentius adhæreo; per partes tamen meum sensum enucleabo. Existimo
1 quod † sententia negans inefficaciter propugnat suum placitum, ex Bulla Pij V ita Lessius, Val[illegible]tia quibus addo Villalobos, quem agmini nostro adiungo, *in summ. 1. part. tract. 24. difficult. 13 num. 2.* Raphaël de la Torre, cumque hoc si[illegible] præcipuum contrariæ sententiæ fundamentum isto dirupto
2 & ipsa corruit. Igitur Piu[illegible] V. sanctissimæ memoriæ summus Pontifex volens auferre varietatem recit[illegible]ndi horas Canonicas in Ecclesia, cum ferè qu[illegible]libet Diœcesis suum officium, & Breuia[illegible]m hal[illegible]t, quæ prius animum Paul[illegible] IV. [illegible]tigera[illegible] qui correctionem & reductionem [illegible] fieri possit
3 ad vnitatem reducc[illegible]et Concilio Trident. istud negotium commisit, cuius Concilij decretum executioni mandari curauit Pius V.

Cuius Pontificis hoc fuisse intentum clarè constat ex verbis, ipsius Bullæ: ibi, † *quin etiam in Prouincias paulatim irrepserat praua illa consuetudo, vt Episcopi in Ecclesiis quæ ab initio cum cæteris veteri Romano more Horas Canonicas dicere, & psallere consueuissent priuatum sibi quisque Breuiarium conficerent, & illam communionem vni Deo, vna & eadem formula preces, & laudes adhibendæ, dissimillimo inter se ac pæne cuiusque Episcopatus proprio officio discerperent. Hinc illa tam multis,* 5 *in locis diuini cultus perturbatio. Hinc summa in clero ignorantia cæremoniarum, & vitium Ecclesiasticorum, vt innumerabiles Ecclesiarum Ministri in suo munere, non sine magna Piorum offensione versarentur.* Hanc nimirum orandi varietatem, &c. Et postquam † omnia alia 6 Breuiaria Romanæ Ecclesiæ inconformia derogauit, & exclusit præter illa, quæ à ducentis annis in aliqua communitate erant in vsu. subdit statuens. *Breuiarium ipsum nullo vnquam tempore, vel totum, vel ex parte mutandum, vel aliquod addendum, vel omnino detrahendum esse, ac quoscumque qui horas Canonicas ex more, & ritu eiusdem, iure vel consuetudine dicere, vel psallere debent, propositis pœnis per Canonicas Sanctiones constitutis in eos, qui Diuinum Officium quotidie non dixerint, ad dicendum & psallendum posthac in perpetuum horas ipsas diurnas & nocturnas, ex huius Romani Breuiarij præscripto, & ratione* 7 *omnino teneri, neminemque ex his quibus hoc dicendi, psallendique munus necessario impositum est, nisi hac sola formula satisfacere posse,* & infrà, *iubet omnes superiores cuiuscumque gradus & dignitatis existant ipsos expressè nominans, vt Breuiarium hoc in suis quisque Ec-* 8 *clesiis introducant, & tam ipsi quàm cæteri omnes Presbyteri & Clerici sæculares & Regulares vtriusque sexus, neque non milites & exempti, quibus officium dicendi & psallendi quomodocumque sicut prædicitur iniunctum est, vt ex huius nostri Breuiarij formula tam in choro, quam extra illum dicere, & psallere procurent.*

Ex adductis verbis lucè clarius constat † le[illegible]em Pontificiam, & præceptum Pij V. 9 primò & per se solum attendere ad derogationem & exclusionem varietatis, & diuersitatis Breuiariorum, vt quilibet Episcopus priuatum sibi Breuiarium conficeret, & illam communionem, vna, & eadem form[illegible]la preces, & laudes vni Deo adhiben[illegible], dissimillimo inter se, ac pæne cuiusque Episcopatus proprio officio discerperent, † [illegible]uare 10 formam in substantia, & vnionem [illegible] licèt, substantialem vniu[illegible] dumtaxat Breuiarij Romani introducere volebat, sicut fuit

fuit constituta à Gelasio I. & Greg. I. quæ
antiquitate temporis ab antiqua institutio-
ne deflexit, quam institutionem & vnita-
tem iam scissam voluit iterum instituere
Pius V. tam pro publica quam pro priuata
officij recitatione, & hic est finis per se in-
11 tentus in Bulla; ita quod † nullius in reci-
tandis horis Canonicis, extra formulam
huius Breuiarij diuagetur ad alias formulas
aliarum Ecclesiarum; quod vero modum
huius formulæ in recitando obseruet, etsi
valdè decens, pium, & religiosum sit, illum
obseruare, sitque peccatum veniale ab illo
(sine rationabili causa) vel vna vice diuer-
tere est tamen à peccato mortali liberum,
quia modus iste non est per se intentus, sed
solum forma substantialis officij, quod per
se recipit præceptum, vt omnes ferè Docto-
12 res antiquì dicunt; † præceptum non est
determinatum circa modum simpliciter,
benè tamen secundum quid, & ad melius,
neque est verbum in tota Bulla quod indi-
13 cet contrarium, quod scilicèt † si mutetur
modus non satisfaciat qui Officio diuino,
sed si mutetur forma & substantia ipsius
officij Breuiarij Romani cuius varietatem
grauissimè ferebat Pontifex; nun verò quod
aliquis particularis priuatè recitans variaret
modum recitandi, de quo neque verbum
facit, neque ad hos defectus priuatos atten-
debat, sed solum ad tollendos publicos, &
in varietate recitandi substantiali, etiam
priuatos, tamen respectu modi in recitatio-
ne priuata, non attendebat Pontifex nisi vt
dixi secundum quid.

Quod secus est respectu modi obseruandi
in formis Sacramentorum; quod noluerunt
14 aduertere † Squilantes, & Onufrius; modi
enim in formis Sacramentorum expressè,
sigillatim, & simpliciter sūt præcepti obser-
uari, & non solum substantialia & essentia-
lia, quud habemus, vel ex lege, vel ex con-
suetudine obligante ad mortale, vt tractant
Doctores, in materia de Sacramentis, de
quo videndi sunt Suarez, *tom. 3. in 3. p. disp. 6.
sect. 2.* Valent. *disp. 3. q. 1. p. 1.* Dicastill. *disp. 1.
dub. 8. n. 1013. &* 117. at ex nullo præcepto,
aut consuetudine obligante ad mortale ha-
bemus quod mutare officium pro officio
intra eandem formam & vnitatem Breuia-
rij sit mortale, ita Hieronymus Garzia, *in
summa tract. 2. difficult. 5. dub. 3. a num. 14.* etsi
lubricè.

15 Hoc autem ita esse † iuxta mentem Pij
V. manifestissimè constat ex simili constitu-
tione, quam edidit idem Pontifex pro Mis-
sali, in qua præcipit in virtute Sanctæ obe-
dientiæ omnibus superioribus cuiuscum-
que dignitatis, etiam Cardinalitiæ, *vt cæte-
ris omnibus rationibus & ritibus ex aliis Mis-
salibus quantumuis vetustis, hactenus obseruari
consuetis in posterum penitus omissis, ac planè
reiectis Missam iuxta Ritum, modum, ac nor-
mam quæ per Missale hoc à nobis nunc tradi-
tur, decantent, ac legant*, & infrà, *volumus au-
tem & eadem authoritate decernimus vt post
huius nostræ constitutionis ac Missalis editio-* 16
*nem, qui in Romana adsunt curia Presbyteri,
post mensem, qui vero intra montes post tres, &
qui extra montes incolunt post sex menses,
aut cum primum illis missale hoc venali propo-
situm fuerit, iuxta illud Missam decantare,
vel legere teneatur.* Hæc satis Pie Pius.

Ex qua constitutione circa Missale mani-
feste deducitur intelligentia constitutionis 17
circa Breuiarium, vtraque enim, sicut Bre-
uiarium & Missale connexa est, vt ipsemet
Pontifex dicit in proœmio Bullæ Missalis;
quæ solum extenditur & comprehendit
primò directè & simpliciter substantialia
ipsius Missalis, vel modum intrinsecum sub-
stantiæ, non verò modum accidentalem, qui
sumitur ex tempore & designatione, ratio-
ne illius; ita quod si secundum tempus di- 18
cenda sit Missa de Sanctoduplici, aut de fe-
ria non possit quis absque transgressione
mortali dicere votiuam de B. V. aut de Re-
quiem, vel ex deuotione, vel vt breuius di-
cat; dummodo dicat iuxta Missale Roma-
num, & in hoc consistit forma quam consti-
tuit Pius V. nec video discrimen aliquod
quantum ad hoc, ita si quis dicat officium
iuxta formam traditam in Breuiario, quam-
uis non sit iuxta tempus de feria, aut de
Sancto, &c. sed ad libitum mutetur, sicut si
dicit Missam in Festis Apostolorum, B. V.
& Christi Domini, si absit scandalum non
peccat quis mortaliter vt expresse tenent
†Suar. 3. *p. tom. 3. disp.* 83. *sect. 3. concl.* 1. Miran- 19
da *in manuali, tom. 1. quæst. 41. art. 21. concl.* 3.
Dicast. *tract. 5. tractu 5. de Sacrific. Missæ, disp.
4. dub.* 14. Regin. *lib. 26. n.* 208. Henriq. *lib. 9. de
Missa, c. 23. n. 5. & litt. H.*

§. IV.

*Sententia negans aliis propugnaculis defendi-
tur & tuetur?*

SVMMARIVM.

1. *Vt lex obliget sub mortali quid requi-
ratur.*
2. *An legislatoris voluntas non sit ita libera,
quod possit sub mortali obligare, si mate-
ria leuis est.*
3. *Vnde materiæ grauitas sumatur, & nu-
mer. 4.*
5. *Mutare officium pro officio dummodo septem
horæ Canonicæ recitentur secundum Bre-
uiarium Romanum correctum iussu Pij V.
an non sit materia grauis.*
6. *An Breuiarium rectè disponi nequibat nisi
ordinem*

ordinem & modum recitandi quotidianum introduceret Papa.

7. *Quæ materia in ordine ad finem legislatoris non sit per se primo intenta.*

8. *Quæ mutatio officiorum materialis & accidentaria dicatur.*

9. *An si Pontifex vellet, posset præcipere quod vnusquisque non mutaret ad libitum Officium Diuinum.*

10. *An modus recitandi non cadat sub præcepto Ecclesiæ, & n.11.*

12. *Syluestri sensus adducitur.*

13. *An vt præceptum obliget, debeat esse indubitatum.*

14. *Non potest quis mutare officium frequenter sine reatu peccati mortalis, ex Diana.*

15. *Suaris mens affertur, necnon multorum aliorum, & n.17. & 18.*

16. *An in præcepto ieiunij quadragesimalis determinetur ab Ecclesia hora prandij.*

19. *Vsus ex iusta causa & rationabili an possit horam anticipare, toties quoties talis causa occurrerit, & n.20.*

21. *Cur anticipare sine causa horam prandij in die ieiunij non sit peccatum mortale.*

22. *An hora prandij solum sit quædam conditio extrinseca essentiæ ieiunij, & n.23.*

24. *An dicantur non ieiunare qui in quadragesima prandent, antequam vespertinum celebretur Officium.*

25. *An non peccent mortaliter qui sine causa anteuertunt prandium ante vesperas.*

26. *Hora est circumstantia accidentalis, & cadit sub præcepto accidentaliter & secundariò.*

27. *An mutans officium pro officio, non tamen mutans Breuiarium peccet mortaliter.*

VT tamen fundamentum à priori huius
opinionis radicitus eruatur supponen-
dum ex materia de legibus, quod ad hoc vt
1 † lex obliget sub mortali, ita cum intentio-
ne obligandi in legislatore est necessaria
grauitas materiæ, quod legislator sine illa
nequeat imponere obligationem sub letali
culpa, ita vt nulla verba quamuis grauissi-
ma præceptiua, sub interminatione diuini
iudicij, & pœnæ æternæ illam valeant ex-
plicare, ita Suar. *de legib. lib.3.c.26.n.1. & 6.*
Salas *de legibus disp.10.sect.6. & 9.* Vasq. *disp.*
2 158.*n.*44. & 45. voluntas enim † legislato-
ris non est ita libera, quod possit sub mortali
obligare si materia leuis est, & non capax
talis obligationis, quare lex imposita etsi
non possit vires exercere ad obligandum
sub mortali, exercet tamen ad obligationem
sub veniali, vt notant Suar. *cap.25.nu.6.* Bo-
nac. *disp.1. de legibus, quæst.1. punct.7.§.4.n.13.
in fine.*
3 Sed † vnde sumatur grauitas materiæ
venandum superest. Suar. *n.7.* Bonac. *num.21.*
Sanch. *in summ. lib.3.c.9.n.34. & seqq.* Salas
sect.9. Vasq. *disp.158. à num.30.* Medina 1.2.
q.90. art.4. Martin. *ibi dub.3.* & alij expolito-
res D. Thom. existimant quod grauitas ma-
teriæ, non est attendenda, & mensuranda
ex natura rei præcisè, sed ex circumstantiis
& hominum prudentum æstimatione, &
maximè finis, quem intendit legislator in
ordine ad quem res præcepta maximè con-
ducat grauitatem moralem accipi, propter
quam legis obligatio sub mortali est, quam- 4
uis ex natura rei leuis sit considerata præci-
sa vtilitate, in ordine ad finem legislatoris,
qui est semper bonum publicum commu-
nitatis in ordine ad quod primo, & per se,
sumitur vtilitas, & grauitas materiæ præ-
ceptæ, per legem aut præceptum, hæc do-
ctrina liquida est, & recepta ab omnibus, ex
qua tale formo efficax argumentum.
Mutare † officium pro officio, dummodo 5
septem horæ Canonicæ recitentur secun-
dum Breuiarium Romanum correctum &
emendatum iussu Pij V. non est materia
grauis secundum se, sed leuis, ergo obliga-
tio illam respiciens, grauis non est, nec lex
& præceptum Pontificium non adstringit
sub mortali: consequentia est nota ex do-
ctrina tradita insuper, quia ex intento Pa-
pæ, quod fuit excludere diuersitatem Bre-
uiariorum, quæ tunc erant in Ecclesia, &
constituere vnum Breuiarium, extra quod
nullus denuo diuagaretur, sed intra illud
conclusus vni Deo vna & eadem formula
preces funderet, haberetque vnionem in
hac formula precandi, cum aliis in Eccle-
sia, quia tamen † Breuiarium hoc rectè dis- 6
poni nequibat nisi ordinem, & modum re-
citandi quotidianum introduceret Papa, ita
vt assignarentur diuersi psalmi, lectiones,
responsoria, &c. pro feriali officio, & pro
Sancto Martyre, Confessore, & aliis inter an-
num festiuitatibus, hic modus consequen-
ter & secundario cadit sub lege quæ respe-
ctu illius non inducit in oratione priuata
obligationem grauem sub mortali, quia
† materia illius modi in ordine ad finem 7
legislatoris non est per se primo intenta, &
ita non pertinet ad substantiam rei præce-
ptæ; atque adeo, si quis non diuagans ad
aliud Breuiarium, sed intra dispositionem
Breuiarij Romani vnum officium pro alio
mutaret non aufert per se vnitatem in reci-
tando, quam per se intendit introducere
Pontifex, sicut neque aufert qui dicit prius
horas vespertinas, quam matutinas, quis
enim dicit istum non satisfacere præcepto,
vterque enim dispositionem Romanam ob-
seruat, quamuis officium diei non recitet,
sed aliud in eodem Breuiario contentum, &
dispositum, quare † mutatio illa materialis 8
est, & accidentaria, & quæ primario non
cadit

cadit sub lege Pontificia Pij V. respectu priuati hominis recitantis officium diuinum, sicut de celebrante missam diximus, verum
9 est, quod si † Pontifex vellet, posset præcipere, quod vnusquisque non mutaret ad libitum officium diuinum, sicut quis potest votum facere de eodem, & tunc tam lex, quam votum sub mortali obligaret, quia materia illa in ordine ad cultum diuinum tunc à Pontifice, vt grauis respiceretur, & esset per se intenta à lege, sicut est per se intenta à vouente; dixi respectu alicuius personæ priuatim recitantis in choro, alia est ratio, vt dicam in corollariis doctrinæ ad praxim.

Secundò probatur eadem sententia ratione qua vtuntur D. Antonius, Armilla, Syluester, Archidiacouus, & alij qui scripsere
10 ante Trident. & Pium V. quia † modus recitandi non cadit sub præcepto Ecclesiæ; ergo illum mutare peccatum mortale non est, consequentia est clara, quia quolibet officio satisfit præcepto, quod per se solum respicit septem horas Canonicas, ab Ecclesia à suis primordiis introductas, vt septies in die laudes Domino diceremus Regium
11 Psaltem imitantes, quod autem laudes sint de hoc vel illo die non attenditur per se, dũmodo sint ex institutis ab Ecclesia, nec Pius V. de hoc pronunciauit speciale præceptum, sed solum quod dicerentur per Romanum Breuiarium.

12 Tertiò, quia vt ait egregiè Syluester † *dicere hoc officium, vel illud non est in præcepto cum diuersi diuersa dicant*, ex quibus desumitur efficax argumentum, quia eo ipso, quod vtraque opinio sit probabilis potest vnusquisque quam libuerit amplecti; ergo in ordine ad operationem & praxim non est tale præceptum, & sic potest quis licitè ad libitum mutare officium pro officio, consequentia est euidens, quia si respectu illius extaret præceptum non posset vti tali opi-
13 nione, quia † præceptum vt obliget debet esse indubitatum, quod existat & supposita opinione probabili, quod non existat, tale præceptum euanidum est, in ordine ad praxim, & directionem volentis, vti opinione probabili de non existentia; sicut eo ipso quod est opinio probabilis an aliqua propositio sit de fide, eo ipso desinet esse de fide quia si quis eam negaret non esset hæreticus.

Quartò vtor ratione Vegæ *vbi supra*, quam ponit Bartholomæus à S. Fausto, vt probet neque vno die esse licitum mutare officium pro officio, & sic proponit Diana,
14 *quia † non potest quis mutare officium frequenter sine reatu peccati mortalis, nec erit licitum hoc facere vno, vel altero die* (*quod licere fatentur Authores ferè omnes opposita sententia*) *nam pro quolibet die est præceptum distinctum & officium cuiuslibet diei onus illius est, ita quod in alium non transit, sicut adest præceptum quodlibet die in quadragesima ieiunandi, & tamen qui vno die ieiunare omittit, peccat mortaliter*, illud enim † quod addit Suarez *de* 15
leuitate materia, non benè cadit in propositum, nam licet mutans officium recitet æquiualens in quantitate non recitat, id quod debet, sed aliud diuersum officium & sic nõ satisfacit, perinde ac si non recitaret, sicut qui ex præcepto tenetur ieiunare, aut audire missam, vel quid aliud facere, non satisfacit si ad libitum id commutet in aliud æquale, aut etiam maius euidenter, quia non facit rem præceptam. Hæc ille, atqui ideo vna vel altera vice mutare, non est mortale, quia officium diei non cadit sub præcepto, aut consuetudine obligante ad mortale.

Quintò, quia, quamuis † in præcepto ie- 16
iunij quadragesimalis determinetur ab Ecclesia hora prandij, quod sit vsque ad vesperas, *cap. solent. de consecrat. distinct.* 1. quod esse Concilij Cabilo. dicit Gratianus, vel Chalcedon. vt vult D. Thom. 2. 2. *quæst.* 147. *art.* 7. *in argumento, sed contra*, vel Syluerij Papæ, vt citat Bruchard. *in suo decreto lib.* 13.
cap. 12. sed nullibi hodie reperitur, vt † te- 17
status Couarr. *lib.* 4. *variar. cap.* 20. *n.* 14. sed notant Correctores decreti ex iussu Gregor. XIII. habetur *in capitulis Theodalphi Aurelian. Episcopi cap.* 3. neque dubitare quis potest ex aliquo graui Concilio desumptum vel Cabilonen. vt vult Gratianus *p.* 4. *cap.* 45. *Panormi. lib.* 5. *cap.* 184. vel *Calcedonen. vt vult D. Thom* legatur Azor. *p.* 1. *lib.* 7. *c.* 4. *q.* 1. *& 2.* cuius Canonis præceptum admissum
fuit in Ecclesia, vt dixit † sanctus Bernardus 18
serm. 3. *de quadragesima*, & Michrologus *de obseruat. Eccles. c.* 49. quam horam anteuertere etiam sine causa non esse mortale, omnes ferè recentiores quos refert & sequitur Pasqualigus *decis.* 146. tenent in praxi & ex antiquis plures Canonistæ, *ad cap.* 1. *de obseruat. ieiunio.*

Visum † ex iusta & rationabili causa pos- 19
se horam anticipare, toties, quoties talis causa occurrerit, etiam est certa sententia apud eundem *decis.* 149. causa autem iusta, quando superuenit aliquid extraordinarium, aut etiam continuum pro toto tempore quadragesimæ, vt legere in scholis, aut conuentu, iter facere, item, quando post prandium sunt tractanda aliqua grauia negotia, cum Principe, aut Magnate, aut in 20
aliquo Tribunali, aut Congreg. & sic Iudices, Procuratores, Aduocati Principum Secretarij & similes.

Ratio autem cur † anticipare sine causa 21
horam prandij in die ieiunij non sit peccatum mortale, sed veniale ea est, quia hora

detra

demptæ à iure non est de essentia ieiunij, sed solum circunstantia accidentalis, vt expressè tenent Dom. Caietan. 2. 2 *quæst.*147. *ar.*7.§.*ad hæc breuiter* Illucius *tract* 27.*p.*2. *c.*4.*num.*66. Angelus Bossius *de triplici priuileg. sub.sect.*4.*casu* 18.*n.*96. Diana *p.*1.*tract.*9. *resol.*27. Villalob. *tom.*1.*tract.*23.*diffic* 9.*n.*2. Tamb. *de iure Abb. tom.*2.*disp.*12. *quæsito* 10. Lezana *verbo ieiunium, n.*5. Bonac. *disp. vlt. de præceptis Ecclesiæ, quæst.*1.*punct.*4.*n.*3.& 4. Lessius *lib.*4.*de iustit.c.*2.*n.*13. Rodrig. *in sum.*
22 *tom.*1.*cap.*13.*n.*3. Ludou. a Cruce *disput.*1.*in Bullam cruci.cap.*5.*dub.*11.*n.*13. Basseus *verbo ieiunium* 1.*n.*16. & alij innumeri; vnde hora prandij solum est quædam conditio extrinseca essentiæ ieiunij, vt notant vterque Sanchez, Ioannes *select.* 53 *num.* 5. Thomas *lib.*4.*sum.cap.*11.*num.*50. vnde sine illa saluatur tota substantia præcepti ieiunij, quæ in sua essẽtia, quæ est vnica comestio, integra
23 saluatur, etsi hora prandendi determinata, à iure notabiliter & sine causa vrgenti anteponatur & ad summum non sit talis anticipatio nisi veniale.

Ex qua doctrina, quæ satis plausibilis & probabilis in praxi est, manifestum desumitur argumentum pro nostra, non obstante
24 quod *in cap. solent* † *dicantur non ieiunare, qui in quadragesimo prandent antequam vespertinum celebretur officium*, multi & grauissimi Auctores tam antiqui, quam moderni exi-
25 stimant † non peccare mortaliter qui sine causa anteuertunt prandium ante vesperas; quia tota essentia ieiunij saluatur in vnica comestione, & determinata illius hora est solum circunstantia accidentalis; vnde Concilium non dicit, quod non ieiunent qui horam anteuertunt, sed quod non sunt credendi ieiunare, id est in foro externo, in interno autem & quod attinet ad satisfactionem præcepti vere satisfaciunt, quia essentiam & substantiam ieiunij vnicam duntaxat perficientes comestionem, ratione cuius se conformant vnitati Ecclesiæ, & aliis fidelibus in ieiunando, nec vtilitatem
26 substantialem peruertunt, quia † hora est circunstantia accidentalis, & cadit sub præcepto accidentaliter & secundario; ergo similiter cum recitatio priuata de quotidiano officio dici sit accidentalis ipsi officio diuino secundum substantiam & essentiam considerato, quæ ex lege Pontificia Pij V. solum sita est in septem horis Canonicis Breuiarij Romani, qui illas recitauerit, quã-
27 uis † mutet officiũ pro officio si tamen non mutat Breuiarium, vtique nõ peccabit mortaliter, sed ad summum venialiter; si tamen subsistat causa quæ sibi probabilis videatur, vt nimia occupatio in studiis & resolutionibus casuum, consultationibus, negotiorũ, ex quibus resultat quædam naturalis acedia, neque venialiter peccabit, neque tam sine causa quam cum causa mutationem faciat, alterat, aut peruertit in aliquo vnitatem, & vnionem, quam in recitando introducit Pontifex, sed ad summum in aliquo accidentali.

§. V.

Occurritur fundamentis oppositæ sententiæ.

SVMMARIVM.

1 *Præceptum Pij V. an non respiciat modum dicendi officium per se, sed secundario.*
2. *Materiæ grauitas probatur.*
3. *In lege lata quis modus non respicitur.*
4. *Licet ordo recitandi sit medium necessarium ad quotidianam mutationem, tamen non est medium necessarium ad satisfaciendum præcepto de penso septem horarum.*
5. *Ad satisfaciendum præcepto Ecclesiastico quid requiratur.*
6. *An si secludatur scandalum quæ mutatio officiorum sit mere accidentalis.*

EX dictis constat quanta facultate & claritudine dissoluantur argumẽta oppositæ sententiæ, ad primum quod difficilè reputauit Onufrius respondetur, quod † præceptum Pij V. non respicit modum 1
dicendi officium per se, sed secundario; vnde eius materia non respicit, vt grauis cum sit accidentale respectu materiæ præceptæ, quæ est vnitas Breuiarij Romani in qua vult Pontifex omnes conuenire sicut vult, quod conueniant in vnitate Missalis, & Ecclesia etiam vult, quod omnes ieiunantes conueniant in forma ieiunij, vnde quod officium sit de sancto, aut de feria est ordo accidentalis, cuius obseruantia non obligat sub mortali, ad secundum quod
† probatur grauitas materiæ respondetur, 2
quod ibi manifeste loquitur Papa de diuersitate substantiali Breuiariorum, quod vult excludere; & introducere formam substantialem vnius Breuiarij Romani, & contra non obseruantes hanc formam substantialem Breuiarij Romani impositæ sunt pœnæ in iure restituendi fructus, vt §. 6. dicam: & sic manet soluta secunda confirmatio, circa grauitatem materiæ.

Ad secundum principale respondetur benè probare de vnitate substantiali non de accidentali, & de prima loquitur Concilium Toletanum, vel loquitur de officio publicè & sulemni, vt dicam *loco citato*. Ad tertium respondetur concedo antecedens, & nego consequentiam, quia † in le- 3
ge lata non respicitur modus iste, nisi vt accidentalis, quatenus pertinet ad ordinem Breuiarij Romani.

Ad quartum respondetur negando quod ibi sit contemptus mortalis ordinariè loquendo, quando vero sit, dicam §.6.

4 Ad quintum respondetur quod † etsi ordo recitandi sit medium necessarium ad quotidianam recitationem, tamen non est medium necessarium ad satisfaciendum præcepto de penso septem horarum.

Ad sextum respondetur negando quod
5 † ad satisfaciendum præcepto Ecclesiastico, sit necessaria interior attentio, quia licèt voluntariè se distrahat satisfacit vt cum communi recentiorum dicam esse valdè probabile *resolutio.sequenti.*

Ad septimum respondetur quod §.6. examinanda est doctrina illius sapientissimi Magistri an sit vera, cum illa defraudatio purè materialis sit.

6 Ad octauum respondetur, quod si † secludatur scandalum mutatio illa in illis diebus festiuis est merè accidentalis respectu cultus diuini tributi à particulari personæ.

§. VI.

Variæ subresolutiones vtiles ad praxim?

QVamuis doctrinam in superioribus traditam probabiliorem & in praxi securam reputem, aliqua sunt ex fundamentis iactis pro vtraque sententia deducenda corollaria, quæ meum placitum aut amplient aut restringant, neque enim habent sunt omnino laxandæ, nec omnino restringendæ.

SVBRESOLVT. I.

Non peccat mortaliter qui vt breuius satisfactat horarum penso mutat officium?

SVMMARIVM.

1. *An si quis ex consuetudine genita, vel ex indeuotione, &c. vt breuius penso horarum satisfaciat mutat officium peccet mortaliter.*
2. *Quis transgreditur ex contemptu, quando voluntas eius renuit subiici ordinationi legis, vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem vel regulam, ex S. Thoma.*
3. *Ad peccare ex contemptu quid requiratur, ex Caiet.*
4. *An qui ex consuetudine deliberata mutat officium pro officio in Romano Breuiario non peccet ex contemptu formali.*
5. *An possit quis per totam vitam recitare officium de resurrectione pro libito suo sine vrgenti causa illum excusante.*
6. *Multorum DD. sensus afferuntur.*
7. *An si quis sine rationabili causa proponat per duos menses continuos recitare de resurrectione propositum illud respiciat materiam grauem, & sic sit mortale, & n.8.*
9. *An quando consuetudo est nimis diuturna & pluribus actibus confirmata de veniali fiat mortale.*
10. *Quandonam ex consuetudine de veniali fiat mortale, & n.11.*

PRima sit, si quis ex consuetudine genita, vel indeuotione, vel naturali acedia, aliave passione, vel vt breuius satisfaciat obligationi pensi horarum Canonicarum; vel genita ex certa scientia & animi perfecta deliberatione; non ideo peccat mortaliter ex contemptu disciplinæ Ecclesiasticæ & ordinis instituti in cultu diuino recitandi, est communis sententia in materia de legibus. Salas *disput.* 10. *sect.* 8. *à num.* 40. Bonacina *disput.* 2. *de peccatis quæst.* 3. *punct.* 5. *num.* 14. Vasquez 1. 2. *disputat.* 158. *cap.* 4. Azor. 1. *part. lib.* 4. *cap.* 9. *quæst.* 11. D. Thom. 2. 2. *quæst.* 186. *artic.* 7. *ad* 3. dicens quod *tunc* † *quis transgreditur ex contemptu, quando voluntas eius renuit subiici ordinationi legis, vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem aut regulam*, ad quæ verba sic loquitur satis ad rem D. Caietan. † *ad peccare ex contemptu non sufficit, etiamsi esset perpetua, & millies resoluta & deliberata consuetudo peccandi in tali commissione, sed exigitur, quod peccans peccet ex tali causa, scilicet ex hoc quod non vult subiici legi, siue regulæ, & Prælato, nam Prælatus lex est animata.* Hæc ibi, atqui ita, ille, qui ex consuetudine deliberata † mutat officium pro officio in Romano Breuiario non peccat ex contemptu formali, sicut neque ille, qui ex consuetudine mentitur iocose, aut otiosa verba profert; consuetudo enim non dat nouam maliciæ speciem actui commisso.

Neque ex hac doctrina sequitur, quod † possit quis per totam vitam recitare officium de resurrectione pro libito suo, sine causa vrgenti illum excusante, absque mortali peccato, quod videtur durum valdè & habenas nimium laxare, probatur sequentia, quia quælibet mutatio officij diei in officium resurrectionis si diuisim sumatur, est materia leuis, respectu præcepti impositi vt probatum est. Ergo si sic tota vita procedatur etiam erit leuis culpa.

Respondetur 1. ex doctrina Suar. † *lib.* 3. *de legib. c.* 28. *n.* 11. & *de censuris disp.* 15. *sect.* 2. *n.* 11. & de Relig. *to.* 2. *de horis lib.* 4. *c.* 13. *n.* 14. quam

quam desumpsit ex Nauaro *de oratione cap. 19. num. 217.* quam sequitur Bandelus *lib. 5. disput 24.* quod si quis habeat propo-
6 situm hoc, dubio procul mortaliter peccat, quia respectu finis intenti à legislatore, qui est diuinus cultus habet materiam moralem, grauem; scilicet notabilem læsionem in disciplina Ecclesiastica, & diuino cultu à particularibus exhibendo in recitatione diaria diuini officij, quam alterare proponit per nimis longum tempus, ratione cuius mẽsuratur grauitas materiæ, vnde
7 † si quis sine rationabili causa proponat per duos menses continuos recitare de resurrectione propositum illud respicit materiam grauem, & sic est mortale, si vero quis sine hoc proposito, sed vel ex acedia, vel vt breuius dicat iudicans melius esse dicere officium breue, quam nullum, vno die, & post alio, & sic deinceps ex passione, aut consuetudine ductus iudico; quod non peccet mortaliter sicut, qui vno die post alium sine proposito comprehendente totam quadragesimam, anteuertit sine causa
8 horam prandij, quia vtraque circunstantia, vt est diei alligata, est modus & conditio accidentalis, neque materia grauis respectu cultus diuini.

9 Respondetur secundo, quod quando † consuetudo est nimis diuturna & pluribus actibus confirmata ex deliberatione genita in præsenti materia, in qua actus moraliter continuantur circa læsionem cultus diuini; quia videlicet in continuo tempore fiunt multis diebus vno post alium facit de veniali mortale, & hoc modo intelligo ego Richard. de Media Villa, *quodlib. 1. quæstion. 9.* & Diuum Bernardum *de præ-*
10 *cepto & dispen. cap 14.* dum dicunt † ex consuetudine fieri de veniali mortale; quando licet materia actuum secundum se venialium continuatur, ex qua continuatione efficitur grauis, & sic actus ille, qui attingit grauem materiam mortale est, vt contingit in vltimo furto rei paruæ, quæ continuatur ad paruas ante cedentes, & fit mortale, cum ergo quælibet officij diuini mutatio à me facta disciplinam Ecclesiasticam in cultu diuino lædat, & hæc læsio perseueret, cum continuis diebus fiat per multum tempus moraliter continuatur & sic post factam grauem læsionem muta-
11 tiones, quæ sequuntur mortales sunt, quod si quis multoties in anno officium mutet pro officio, dummodo non sint continuæ per multum tempus mutationes, non peccabit mortaliter, vt ex dictis constat.

SVBRESOLVT. II.

Mortale est in choro publico officium mutare.

SVMMARIVM.

1. *An peccatum sit mortale ex genere suo saltem ratione scandali, officium diuinum, vel semel ad libitum mutare in choro, in quo publicè recitatur.*
2. *Ab omnibus & singulis Clericis secularibus in psallendo idem modus & ordo in diuinis officiis & Canonicis horis obseruetur, ex Conc.*
3. *Quæ determinatio sit conformis vsui primitiuæ Ecclesiæ.*
4. *Quodnam principale fuerit intentum Pij V.*
5. *Ordinem horarum transmutare an mortaliter peccet, cui incumbit chori dispositio.*
6. *An actio mutandi officium pro officio & transmutandi horas in choro cum ex sua institutione sit ordinata & ad Deum laudandum, & excitandum populum ad deuotionem, non possit non scandalum generare, & n. 7. & 8.*
9. *An si superior & Capitulares mortaliter peccent mutando officium pro officio, aut transmutando horas in choro, non teneantur fructus restituere.*

Secundum corollarium est, peccatum 1 esse mortale ex genere suo saltem ratione scandali Officium Diuinum, vel semel ad libitum mutare in choro in quo publicè recitatur, est indubitatum apud ferè omnes vtriusque sententiæ auctores, id probant authoritas Concilij Toletani *IV. cap. 14.* supra adducta, cui adiungo decretum Concilij Salz Burgensi celebrati *anno 1386. tempore Vrbani VI. in Palatio Pilgrini Archiepiscopi, cap. 1.* ibi, *quia accepimus Clericos diuersi diuersi modi in horis Canonicis & Officiis Diuinis diuersum psallendi tenent modum contra Canonica statuta: volentes ergo huic modo remedium apponere, opportunum districtè præcipimus, vt † ab omnibus, & singulis Clericis 2 sæcularibus in psallendo, idem modus, & ordo in Diuinis Officiis & horis Canonicis obseruetur, ita quod vnusquisque in hoc Cathedrali suæ Ecclesiæ siue fuerit Regularibus suæ secularis rationabiliter conformetur.* Ecce vbi modum & ordinem præcipit Concilium in psallendo publicè omnes tenere, & quamuis sit Prouinciale, est tamen grauis authoritatis, est enim † satis conformis hæc deter- 3 minatio vsui primitiuæ Ecclesiæ vt videre est apud Binnium *in nota ad Canon. 15. Conc. Laod. sub Syluestro Papa,* & Bat. *ad ann. Christi 60.* & hoc † fuit intentum principale Pij V.

quod scilicet esset pulchra vnitas & pulchritudo vna, vt omnes communitates in vnione officij diuini conuenirent à qua sine grauissima causa diuertere est euertere publicam recitandi formulam & ordinem Ecclesiasticum, vt egregiè Diuus Thomas, *quodlib.* 3. *articulo* 29. dicit, *absurdum esse officium mutare*, quod ego intelligo in choro.

5 Similiter † & ordinem ipsum horarum transmutare Vasquez *opusculo ciento*, *cap.*4. *num.*64. cum Soto, Angelo, Armilla, & Syluestro, tenet mortaliter peccare illum cui incumbit chori dispositio; quod videtur ex consuetudine introductum, quæ cum sit in materia graui publica, obligat ad mortale, id etiam præcipitur, *in Clementin.* 1. *de celebrat. Missarum*, *& cap. Presbyter extra eodem*, vbi Barbosa *num.* 7. ibi *horis competentibus*, &c. *& cap. dolentes eodem*; & quidem hoc magni faciunt Prælati ti-
6 moratæ conscientiæ, nam † actio mutandi officium pro officio & transmutandi horas in chdro cum ex sua institutione sit ordinata & ad Deum laudandum, & excitandum populum ad deuotionem, non potest non scandalum generare officium diei mutare & horas transponere canendo vesperas, prius quam primam, quare si est aliqua grauis causa excusans satius erit horas suo
7 ordine & de officio diei supplere, aut cursim dicere, quàm mutare aut transmutare officium, & horas: iudico tamen minus scandalosum si officium semel & iterum mutetur pro alio officio, quam quod in choro horæ transmutentur, indecens enim
8 valdè est, & indecorum, quod manè dicatur publicè in choro completorium & vespere dicatur prima, neque huius transmutationis apparet ratio, quæ conueniens sit:
9 existimo tamen, quod † si superior & Capitulares mortaliter peccent mutando officium pro officio, aut transmutando horas in choro; non tamen tenentur restituere, aut fructus aut distributiones quotidianas, quia satisfaciunt obligationi substantiali penso horarum.

SVBRESOLVT. III.

Moniales extra chorum possunt liberius mutare officium.

SVMMARIVM.

1. *An Moniales licet sub mortali teneantur recitare officium diuinum possint maiori cum libertate mutare extra chorum officium longius in breuius.*
2. *An obligentur Moniales ex consuetudine, cui videtur satisfieri quocumque officio ex Breuiario Romano.*
3. *An Lectores, Confessores, Prædicatores possint mutare Officium in breuius.*
4. *Clementis VII. priuilegium.*

Corollarium tertium † Moniales quamuis sub mortali tenentur recitare Officium Diuinum extra chorum, vt consultus ab Eminentissimo Cardinali de Borja respondi & probaui, *tom.*2. de congrua sustentatione Ecclesiasticorum omnium in speciali digressione de hac materia, (secluso priuilegio vt dixi, *tom.*2. *Morali digressione de viua vocis oraculis*) posse maiore cum libertate mutare extra chorum officium longius in breuius, in illis enim est rationabilis causa, obliganter enim † ex consuetudine cui videtur satisfieri quocumque officio ex Breuiario Romano; præcipuè cum ordinariè malè & cum summa difficultate latine legant & sic habent rationabilem causam huius mutationis officiorum, similiter lectores, Prædicatores, Confessores assiduis confessionibus, lectionibus Theologiæ vel Sacrorum canonum vacantes dum student ad suum munus bene exequendum, & scriptores Regulares; posse propria auctoritate mutare officium pro officio breuiori, ratio est quia omnibus istis concessum est priuilegium vt satisfaciant diuino officio dicentes septem psalmos assignandos à Priore cũ septem Pater noster, & bis Symbolum Apostolorum vt habetur in Comp. Diui Hieronymi in Hispania *verbo hora Canonica* & Clemens VII. concessit Patribus Teatinis sancti Syluestri in vrbe, & referunt Diana, Portel, Manuel Rodriguez; quare ratio quæ mouit Pontificem ad tam magnum priuilegium concedendum sufficiens est, vt quilibet istorum propria authoritate mutet, in breuius officium diuinum, si non vult vti priuilegio.

1
2
3
4

SVBRESOLVT. IV.

Clerico Romano non licèt, vel una vice mutare officium suum in officium alterius Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1. *An non sit licitum sine peccato mortali Clerico Romano recitanti officium Romanum, vel vno die recitare Officium Ordinis Prædicatorum, aut Carmelitarum, &c.*
2. *Multorum DD. opiniones adducuntur.*
3. *Pij V. mens.*
4. *An teneatur quis fructus Beneficij restituere, nisi aliàs iuuet dicere Officium Cardinali, aut Episcopo eiusdem ordinis,*

ordinis, si dicat officium sui ordinis, & num.5.

6. *An si Monachus Carthusianus, vel Cisterciensis mutet officium suum extra chorum peccet mortaliter.*

7. *An in Choro nequeat officium Romanum dici, nisi adsit consensus maioris partis Capituli.*

8. *An Clerici sęculares in sacris & Beneficiati Archiepiscopatus Mediol. in quo recitatur officium Ambrosianum existentes in sua diœcesi teneantur tale officium recitare, & num.9.*

10. *An non sit mortale officium pro officio mutare, remissiuè.*

11. *Lessij, Barbosæ & aliorum sententiæ afferuntur.*

1 COrollarium quartum, non esse licitum sine peccato mortali Clerico Romano qui recitat officium Romanum, vel vno die recitare officium Ordinis Prædicatorum, aut Carmelitarum, ita Filluccius *tract.* 23. *cap.*7. *quæst.* 1. Azor 1. *part. lib.*10. *cap.*11. *quæst.*1. Valentia 2.2.*disput.*6.*quæst.*1. *part.*10. Vasquez *cap* 4. *citat. art.*2. §.2. *dub.*2.*n.*57. Carolus Manci. *de horis cap.*29. *num.*31. Bartholomæus à S Fausto *quæst.*112. *circa finem.* & alij contra Dianam *part.*1. *tract.*12. *Reso-*
2 *lutio.*10. † Ioannem de la Cruz, Nauarrum, & Reginaldum, quos *ibi citat.* & Raphaëlem de la Torre *controuers.*8. *cit. num.*1. sed prorsus nescio quomodo hoc possit defendi cum probabilitate post constitutionem Pij V. appositam in breuiario, in qua expressè habetur quod qui adstrictus est ad recitandum iuxta Breuiarium Romanum, ita tenetur vti illo, quod si alio vtatur non satisfaciat, ita
3 enim habetur. † *Ad dicendum & psallendum posthac in perpetuum horas ipsas diurnas & nocturnas ex huius Breuiarij præscripto & ratione omnino teneri neminémque ex his quibus hoc dicendi & psallendi munus necessario impositum est, nisi hac sola forma satisfacere posse.* Hæc ibi, quare sicut qui non recitat vno die non satisfacit & mortaliter peccat, ita qui recitat officium Ordinis Prædicatorum, mutat enim substantiam officij Romani, & extra illam diuagatur.

4 Vnde existimo quod † teneatur fructus beneficij restituere, nisi alias iuuet dicere officium Cardinali aut Episcopo eiusdem ordinis, si dicat officium sui ordinis; ita Henriquez *in summa lib.*7. *de indulg. num.*4. Barbo. à S. Fausto *lib.*2. *quæst.*121. qui male addit hoc verum esse, si qui recitat non potest
5 commode sine socio recitare; nam si potest non est verum sed ego puto quod commodè sine socio recitare; nam si potest non est verum', sed ego puto quod commodius, decentius & magis conformè est recitare cum socio, vt alternatim dicantur psalmi & respondeatur ad *Dominus vobiscum*, quare qui habet priuilegium recitandi officium breuius alicuius Religionis, socius qui illum iuuat satisfacit penso horarum & facit fructus suos.

Si vero † Monachus Cartusianus, vel 6
Cisterciensis mutet officium suum extra chorum cum officio Breuiaris Romani aut ordinis Prædicatorum, existimo non peccare mortaliter cum Caieta. *in summa verbo horæ num.* 2. Vasquez *num.* 57. *citat.* quia hæc consuetudo ad summum obligat ad mortale in choro extra vero solum ad veniale, & sic etiam loquuntur auctores antiqui citati pro nostra sententia §.2. Syluester, Armilla, Tabiena, Archidiaco. & alij; verum est quod † in choro nequit officium etiam 7
Romanum dici nisi adsit consensus maioris partis Capituli, ita vt neque solus Episcopus, Abbas, aut Superior possit officium à ducentis annis inueteratum mutare.

Vnde † Clerici seculares in sacris, & Be- 8
neficiati Archiepiscopatus Mediolanen. in quo recitatur officium Ambrosianum existentes in sua Diœcesi tenentur tale officium recitare. Ita vterque Garzia Ioannes *lib.* 3. *de benef. cap.* 1. vbi adducit *num.* 155. declarationem Cardinalium in confirmationem huius sententiæ. Hieronymus *in summa tract.*2. *difficult.* 4. *duda* 2. fallitur tamen dicēs esse peccatum mortiferum, si aliter fiat, nam iuxta dicta §.2. & 3. solum est ex genere suo veniale (nisi adsit præce- 9
ptum aut lex superioris sicut teste Bonacina, *de horis canonicis disp.*1. *quæst.*2. *punct.* 1. *num.*5. est in Archiepiscopatu Mediolanen. imposita à S Cardinali Bortomæo) cum autem circa hos exemptos nihil innouarit Pius V. in sua constitutione ipsorum obligationem reliquit dispositioni iuris communis, secundum quod, vt vidimus † non 10
est mortale mutare officium pro officio; & cum nō sit exclusio satisfactionis penso horarum, vt est in Bulla Pij V. circa recitationem in Breuiario Romano à se edito, sed solum sit quædam simplex ordinatio, vt constar in *Concilio Agathens. cap.* 30. *& cap. conuenit de consecratio. distinct.* 5. *cap. de his, & cap. placuit.* 12. *distinct.* vel si est præceptum est respectu recitationis in choro, colligitur, quod mutare officium vnius Diœcesis pro alio alterius non est mortale. Ita † Lessius *lib.* 4. *capit.* 37. *numero* 74. 11
Barbosa *ad cap. Presbiter num.*10. *de celebratione Missarum* & multi alij, quare priuilegium, quod datur *clement.* 2. *de Celebratione Missarum*, est ad hoc vt omnino sine peccato etiam veniali possint domestici & commensales Cardinalium Breuiarium Romanum horas Canonicas

Canonicas in Diœcesi in qua est aliud officium. Declaratio Cardinalium quam affert Postillator *ad Consilium*. 15. Nauarri de Celebratio Missarum Authentica non est,

SVBRESOLVT. V.

Quid de Clerico Milanensi si Romam vadat, & è contra.

SVMMARIVM.

1. *An Clericus Canonicus Milanensis si vadat Romam aut extra Diœcesim suam Mediolanensem, & è contra, & quot modis hoc possit contingere, & num.* 2.
3. *An Clericus Romanus non possit vti Breuiario Ambrosiano, si paucis diebus quam viginti, aut triginta Mediolani existat.*
4. *An Peregrini teneantur legibus locorum per quæ transeunt, & de quibus legibus intelligatur.*
5. *Auctoris iudicium.*
6. *An Religiosus & Regularis vbicunque sit teneatur se conformare constitutionibus sui ordinis.*
7. *An Peregrini possint vti legibus & priuilegiis concessis illis locis per quæ transeunt.*
8. *An Clericus Romanus per tres aut duos dies existens aduena Mediolani possit vti Breuiario Ambrosiano, ita vt satisfaciat penso diuini officij.*
9. *An Consuetudo si summi Pontificis authoritate, vel præscriptione sit roborata, potius obseruari debeat quàm ius commune.*
10. *An si quis vadat Mediolanum solis illis tribus diebus qui antecedunt Dominicam primam quadragesimæ, possit in illis vesci carnibus, & n.* 11.
12. *An quando quis acquirit quasi domicilium in aliquo loco, an tunc efficiatur subditus legislatoris.*
13. *Quæ mora sufficiat in loco vt quis sit obligatus legibus illius loci.*
14. *Aug. sententia affertur.*
15. *Quid ius naturale exigat.*
16. *Quandonam Peregrinus non teneatur ad leges & praecepta loci per quem transit, & n.* 17.
18. *An scholares qui study causa vadunt Mediolano Romam, vel Romà ad diœcesim Mediolanensem si sint Beneficiati, teneantur legibus & praeceptis illius.*
19. *An Clericus & Canonicus Romanus aduena Mediolani non teneatur legibus Romanis.*
20. *Iurisdictio adhaeret territorio sicut nebula in tota palude.*
21. *Consuetudo & lex an non obligat extra territorium iurisdictionis Principis ferentis legem, & approbantis consuetudinem, & n.* 22.
23. *Qui transitorie est in aliquo oppido licet ibi non sit in facto esse, sed imperfecto, tamen vere ibi est.*

COrollarium quintum, quod † Clericus Canonicus Milanensis, si vadit Rumam aut extra Diœcesem suam Mediolanensem, aut è contra Canonicus Romanus vadit Mediolanum dupliciter vel tripliciter hoc potest contingere. Primò, si extra suum Episcopatum domicilium constituat, & sic probabilius est quod tenetur recitare officium ibi approbatum, quia eo ipso quod domicilium constituat tenetur legibus, quibus alij clerici illius Diœcesis, & in hoc conueniunt fere omnes, Trullenc. *vbi supra dub.* 14. *n.* 3. Bonac. *q.* 3. *cit. p.* 1. *n.* 7. Palao *num.* 5. & alij, Secundò, si non constituat extra Diœcesim domicilium, sed vadat cum animo redeundi; & hoc dupliciter, vel alicuius negotij ergo, aut recreationis non requirentis tempus aliquod determinatum, aut studij, vel alterius rei causa, quæ exigit detractum tempus, vel quia lector est publicus, vel concionator, vel studens studiorum curricula, in primo sensu auctores citati dicunt, quod † Clericus Romanus non potest 3 vti Breuiario Ambrosiano, si paucos dies viginti aut triginta Mediolani existat. Primò, quia qui transitoriè existat alicubi non dicitur rigorose ibi esse, *leg. quæsitum. §. finali D. de legatis.* 2. & ibi Scribentes. Secundò, quia etsi † peregrini teneantur legi- 4 bus locorum per quæ transeunt, intelligitur de forensibus, & vniuersalibus inter quas non tenet recitatio officij. Tertiò, quia dicere officium Ambrosianum est priuilegiũ, quod non conceditur nisi Domiciliariis.

Ego vero existimo, quod † clericus Roma- 5 nus, si vadat Mediolanum, potest vti Breuiario Ambrosiano, etiamsi ibi per duos dies existat; si vero existat per maiorem anni partem, vel ad quatuor vel quinque menses teneatur se conformare ad recitandum officium iuxta Ritum Mediolanensis Diocesis, nisi sit † Religiosus & Regularis, qui vbicũ- 6 que sit tenetur se conformare constitutionibus sui ordinis, hanc resolutionem colligo ex duplici doctrina communi, qua confirmatur duplex prior pars, prima est quod licet aduenæ & peregrini, quando vadunt ad aliquem locum per modum transitus non teneantur legibus, & statutis illius loci, vt est communis sententia apud Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. disp.* 18. *num.* 16. *& in summ. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 24. tamen bene † possunt vti 7 legibus, & priuilegiis concessis illis locis per quæ transeunt iuxta illos versus, quos adducit Glossa *capite illa.* 12. *distinctio,* quod

quod desumitur ex August. qui hoc docet ex sententia Ambrosij.

Dum fueris Romæ Romano viuito more.

Et si sis alibi, viuito sicut ibi.

Et glossa ciuilis, *ad legem,& qui originem, verbo,debent.D.de muneribus & honor.*

Terra, ad quam pergis cape mores quos ibi cernis.

8 Ex quo fit quod † Clericus Romanus per tres dies vel duos existens Aduena Mediolani potest vti Breuiario Ambrosiano, ita vt satisfaciat penso Diuini Officij, & non teneatur restituere fructus, cuius ratio me quidem iudice perspicua est; quia licet constitutio Pij V. constituat ius commune obligans omnes Clericos Romanos, tamen lex ista non obligat Mediolanen. Diœcesim, quæ ante ducentos annos illo officio vtebatur, quare non est derogata in constitutione Pij, sed mansit in suo vigore, sicut antea, quare non est tam priuilegium quam lex antiqua illius Archiepiscopatus ;(in quo non obligat lex Pij V. de officio Romano recitando ex præscripta consuetudine approbata ab ipsomet Pontifice(consuetudo nam-
9 que † si summi Pontificis authoritate vel præscriptione sit roborata, potius obseruari debet, quam ius commune, vt tenent Gutierr.*lib.*1.*Canon.c.*33.*n.*3.Barb.*l.diuortio,p.*2.*n.*54.*D.soluto matrim.* Garz. *de benef.p.*1.*c.*1.*n.*99. Mant. *de tacitis conuentio. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.*8.*n.*1.) ergo ibi existentes,siue vt Domiciliarij, siue vt aduenæ peregrini possunt illam obseruare.

10 Hinc est, quod † si quis vadat Mediolanum solis illis tribus diebus qui antecedunt Dominicam primam quadragesimæ, potest in illis vesci carnibus, quia ius commune, quod incipiat *à feria* 4. *cinerum*, ieiunium quoad ad illos tres dies non est receptum, similiter si quis in Sabbato transeat per locum vbi manducatur caro suina ferè per to-
11 tum animal,potest illam manducare,etiamsi in loco suo proprio non manducetur, & quidem ego non video rationem cur si Mediolanensis vadat Romam pro paucis diebus, possit vti Breuiario Romano, et si Clericus Romanus vadit per simile tempus non possit vti Breuiario Ambrosiano, quod Mediolani est sub præcepto sicut Romanum Romæ.

Secunda doctrina, ex qua colligitur secunda pars resolutionis, est, quod quando
12 † acquirit quis quasi Domicilium in aliquo loco,tunc quis efficitur subditus legislatoris & contrahit obligationem ad obseruandas leges, & consuetudines præscriptas in illo loco, vt autem acquiratur hoc quasi Domicilium requiritur,quod, quis ibi habitet pro maiori anni parte,vel si habet animum manendi ad quatuor, vel quinque menses, vel ad longum tempus indeterminatum, vel donec finiatur negotiũ, quod expediri non valet breui tempore, ita Sanch. *vbi suprà, in summ. n.*41.*& disp.*18.*n.*9. Lessius *lib.*4.*c.*15. *n.*49.Nauarr.*de Iubilæo notab.*31.*n.*43. *verbo Incolæ*.Suar. *tom.*1.*de Religio,li.*2.*de sacr. dierum obseruat c.*14.*n.*6.*& lib.*3. *de legib.cap.* . Salas *disp.*14. *sect.*4. Bonac.*q.*1. *punct.* 6. His adiungo eos D. D. qui existimant † eam 13 moram sufficere in loco vt quis sit obligatus legibus, & consuetudinibus illius quæ sufficiat & sit proportionata ad adimplendam legem.Ita Couarr. *lib.*4.*variar.c.*2. *n.*8. Salas *n.*41.*&* 49. Nauarr. *in Manuali, cap.* 13. *n.*120.Henriq.*lib.*7.*c.*13.*n.*8.Basil.*de matrim. lib.* 5.*c.*7.*a n.*6. vbi egregiè discurrit & probat secutus Vasq.*tom.*3 *in* 3.*p.disp.*184.*n.*18. probatque,*ex c.illa.*12.*dist.*vbi † Aug.agit de 14 ieiunio Sabbati, quod tunc Romæ seruabatur, non tamen Mediolani, & sic consulit Ambros. quid agendum, & dicit quod Mediolani non ieiunetur, vnde idem Sanctus Doctor relatus,*c.quæ contra,dist.*8.probat hoc quia turpis est omnis pars vniuerso suo non congruens; atqui peregrini & aduenæ partes sunt illius loci in quo sunt; ergo non solum ratione scandali,sed quia se debent toti conformari,† ius enim naturale exigit hoc, 15 quam doctrinam ego verissimam semper iudicaui & in vniuersitate Complutensi,dum publicè legerem materiam de matrim. lauissimè probaui anno 1634.

Existimo tamen, quod † ille qui per 16 vnum, aut duos dies semper cum actuali animo, vel reuertendi ad propria, vel ad alium locum transeundi,cum non sit pars in facto esse, sed quasi in fieri non tenetur ad leges,& præcepta loci,vnde si quis per diem ieiunij, aut festi transeat per locum ibique illo die maneat,neque tenetur ieiunare nec audire Missam, si secludatur scandalum, & etiam non tenetur recitare officium Ambrosianum Mediolani, nec Romanum Ro- 17 mæ,quod si per plures ibi existat iuxta principia posita tenetur legibus, consuetudinibus,præceptis, ligatur censuris ibi latis contra aliquid facientes, quam obligationem habent à prima hora qua ingrediuntur ciuitatem cum animo permanendi per plures dies, quia ex illo animo efficitur pars in facto esse illius ciuitatis. Vnde † scholares qui 18 studij causa vadunt Romam è Mediolano, vel à Roma ad Diœcesim Mediolanen. si sint Beneficiati, vel in Sacris tenentur legibus, consuetudinibus, præceptis illius,& sic recitare officium proprium illius, alias non satisfaciunt præcepto, an verò teneantur restituere fructus dicam *infrà*.

Et quidem, quod † Clericus, & Canoni- 19 cus Romanus aduena Mediolani non teneatur legibus Romanis quantum ad reci-

tationem officij Romani, mihi videtur manifestum in iure, *c. vt animarum, vers. statuto Episc. de const. in 6.* vbi reddit rationem cur existens extra territorium non possit ligari sentent. lata contra statuentes, *quia impune non paretur extra territor. ius dicenti*, ibi gloss. ver-
20 bo, *impune*, † etenim *iurisdict. adhaeret territorio sicut nebula in tota palude*, vt dicunt Gregor. Lop. *leg. 1. glossa finali tit. 4. p. 3.* Parisius *cons. 13. n. 21. vol. 4.* & alij quos citat & sequitur Barb. *in collect. ad praefatum c. n. 10.* & sic
21 Menchaca *controu. freq. c. 3. n. 19.* † consuetudo & lex non obligat extra territorium iurisdictionis Principis, ferentis legem, & approbantis consuetudinem, cur ergo quantum ad officij diuini recitationem lex Pij V. non se extendat ad territorium Mediolanense Clericus Romanus in illo existens non ligatur illa, sed omnino solutus est, & potest statim ac est in illo vti officio Ambrosiano; nisi forsan, quia in illius lectione & modo recitandi, non sit versatus velit vti
22 Romano quo semper est vsus, & videtur durum obligare, quod ille qui per paucos dies vadit Mediolanum teneatur, ad discere modum recitandi officium Ambrosianum.

Fundamenta oppositae sententiae nullius sunt roboris.

23 Ad primùm respondetur, † quod qui transitoriè est in aliquo oppido licèt non sit ibi in facto esse, sed imperfecto tamen verè istic est, quod sufficit ad nostrum intentum.

Ad secundùm respondetur, quod nullo iure probatur quod assumitur vt vidimus.

Ad tertiùm respondetur, quod dicere officium Ambrosianum est consuetudo praescripta praecepta obseruari ibi & confirmata à Sede Apostolica, vnde iuxta dicta obligat.

SVBRESOLVT. VI.

Quae peccata committat Clericus ordinatus, & Beneficiarius non recitans?

SVMMARIVM.

1. *Quot peccata committat is quis tenetur recitare Officium Diuinum.*
2. *An omissio Sextae, aut Nonae, aut Tertiae sit peccatum mortale.*
3. *An materia grauis sit vna ex horis Canonicis Breuiarij Romani.*
4. *Pius V. expressè imponit obligationem restituendi ei qui omisit horarum singulas.*
5. *Caramuelis opinio adducitur.*
6. *Quae omissio non sit mortalis.*
7. *Hieronymi Garziae & aliorum opiniones afferuntur.*
8. *An obligatio recitandi Officium Diuinum oriatur ex praecepto Ecclesiastico.*
9. *Quando Clericus duplici mortali maculetur.*
10. *Beneficiarius non recitans officium non facit fructus suos, remissiuè.*
11. *An Beneficium detur propter officium.*
12. *An Clericus ordinatus ad titulum Patrimonij solum peccet mortaliter contra Religionem, & n. 13.*

Corollarium sextum † quot peccata 1
committat ille, qui tenetur recitare officium diuinum, & qui ordinatus in Sacris, & qui habet beneficium; sed antequam, hoc resoluam ex dictis, aduerto contra Caramuelem *disp. 118. in sanctam Regul. n. 1462.* vbi dicit quod recitatio quindecim salutationum Angelicarum non est materia cuius omissio sit peccatum mortale, & similiter † omissio Sextae, aut Nonae, aut 2
Tertiae non est peccatum mortale ac per consequens Beneficiatius non tenetur restituere partem fructuum correspondentium; sed haec sententia in praxi admittenda non est; etenim in moralibus prudentium aestimatio multo plus, quam Metaphysica ratio est regula quantitatis materiae sufficientis ad mortale, quae sit grauis, vel non grauis, obligans ad mortale, vel veniale, atqui ferè omnes Classici qui hucusque scripsere, dicunt † materiam grauem esse vnam ex ho- 3
ris Canonicis Breuiarij Romani, ita vt eius omissio sit culpa lethalis, ita praeter Valentiam, Toletum, Graffim, Azorium, Sylvestrum, Tabienam, Seruarium, Lessium, & Tuscum, addo Dianam *p. 6. tractu 6. resol. 6.* vbi 25. quinque Auctores grauissimos tam antiquos, quam modernos adducit, quibus ego addo Suar. *loco citato, suprà c. 25. num. 16.* Miroll. *tom. 1. disp. 2. c. 4. d. 7. diffic. 3.* Monetam *de distrib. p. 2. q. 3. n. 33.* Maldet. *2. 2. tractat. 10. c. 2. dub. 3.* *Magnum candidum disquis. 25. art. 27. dub. 3. Concl. 7.* Molfes. *tract. 5. c. 5. n. 7.* Filliuc. *tract. 5. c. 5. n. 7.* Layman *lib. 4. tract. 1. c. 4. n. 5.* Caceres *relect. 7. de Casuum reseru.* Bonac. *disp. 1. q. 5. punct. 1.* Trull. *in decalogum lib. citato, dub. 17.* Villalob. *tract. 24. diffic. 11.* Baucum *in floribus, verbo hora 5. n. 2.* licèt referat opinionem Marchini, & non impugnet, Raph. de la Torre *2. 2. controu. 9. de horis disp. 9.* & innumeri alij quos videre non vacat locus, sed quod magis ita videtur declarasse Pius V. *in extrauag. Pius, edita anno 1578.* expressè
imponit † obligationem restituendi ei qui 4
omisit horarum singulas, atque ita dubio procul, peccatum est mortale, quamlibet omittere.

Quare existimo, quod opinio Caramuel. quam sequitur Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract. 2. p. 6. diff. 3. n. 5.* & videtur approbare

Basseus

Baſſeus *vbi ſuprà* & Soto *lib.* 10. *de inſtit.*
quæſt.5.art.7.verſic.ſubtegitur dicit, *quod for-*
7 *te hoc ſit mortale*, † hæc inquam opinio ex
audacia intellectus, etſi habeat aliquam pro-
babilitatem ſpeculatiuam, tamen practicè
omnino eſt improbabilis, quia non eſt pro-
babile practicè, quod ſit obligatio ſub mor-
tali reſtituẽdi ſextam partem fructuum pro
omiſſione ſingularum horarum, & quod
8 † non ſit mortalis talis omiſſio, partitio enim
illa officij diuini in octo partes entitatiuas
ad libitum ſumitur, & in materia morali
non placitum, ſed prudentum reſponſum,
& æſtimatio pro regula eſt habenda.

Hoc prælibato ne opinio iſta Caramuelis
vires reſumat, accedens ad corollarium;
aliqui exiſtimant vnum dumtaxat commit-
9 tere peccatum. † Ita Hieronymus Garzia
tract.2. difficult.5. dub.3.num.18. Barboſa *ad*
cap. Presbyter num.13. de celebratio. miſſ. Dia-
na *p. 1. tract. 12. Reſolutio* 5. Caſtro Palao
tom. 2. diſp.2.punct.5.num.3. & alij quos iſti
10 citant, ratio eorum eſt, quia † obligatio reci-
tandi officium diuinum oritur ex præcepto
Eccleſiaſtico quod ſolum conſtituit vnam
bonitatem Religionis, cui opponitur o-
miſſio recitandi, ſiue obligatio oriatur ex
conſuetudine Religioſorum ſiue ex ordine
ſacro, ſiue ex beneficio.

Sed falluntur iſti auctores (ni ego fal-
lor) quare affirmandum eſt quod † clericus
in ſacris habens beneficium duplici morta-
li maculatur, vna contra Religionem, & al-
tera contra iuſtitiam, ita Bonacina *vbi ſu-*
pra quæſt. 5.punct. 1. num. 4. pro qua citat
Squillantem, & ſequitur Layma *vbi ſupra*
cap.4. num.5. Sanchez *lib.9.de matrim. diſ-*
put. 15. num.6. in fine Suarez *tom.2. de Reli-*
gione lib. 4. cap. 13. & me quidem iudice
negari nequit poſt Bullam Pij V. *ſuprà* rela-
tam; vbi dicit, quod † Beneficiarius non re-
citans officium non facit fructus ſuos, &
teneatur ad reſtitutionem; vnde manife-
ſtum eſt, quod Beneficiarius non recitans
peccat contra iuſtitiam ex vi beneficij,
quod datur ſub eo onere vt recitet, quare
11 tranſgreditur pactum initum, quum † Be-
neficium detur propter officium, quamuis
enim iure naturæ non teneatur recitare ſe-
ptem horas canonicas inſtitutas, ab Eccle-
ſia, ſed aliquas alias orationes, tamen ſup-
poſito, quod Eccleſia Beneficiariis oratio-
nes determinauit, quod eſſent ſeptem ho-
ræ canonicæ, has tenentur ex iuſtitia reci-
tare, & eas omitens peccat contra iuſti-
tiam, ſicut quamuis ex lege humana aſ-
ſignetur pretium rerum venialium, tamen
qui illud tranſgreditur peccat contra iuſti-
tiam, & tenetur reſtituere, vnde fit quod
12 † Clericus ordinatus ad titulum patrimonij
ſolum peccat mortaliter contra Religionem
& Beneficiarius vltra peccat contra iuſti-
tiam, ſi ordinatus in ſacris ſit; quod ſi non
ſit ordinatus, ſit tamen Beneficiarius, pec-
cat, & contra Religionem quia non dat 13
cultum Deo ſibi præceptum ex vi benefi-
cij, & peccat contra iuſtitiam, quia Bene-
ficium datur propter officium diuinum re-
citandum, vnde in iſto eſt vnum peccatum
mortale cum circunſtantia, quæ mutat ſpe-
ciem, in materia Religionis, ſicut adulte-
rium eſt ſpecies luxuriæ cum circunſtantia
in iuſtitiæ.

SVBRESOLVT. VII.

Quo idiomate teneatur quis recitare Diuinum Officium.

SVMMARIVM.

1. *An ſi quis recitet officium diuinum lingua Hebræa, aut Græca non peccet mortaliter, nec teneatur fructus reſtituere.*
2. *Bonacina & Palao ſenſus.*
3. *An de Lingua vulgari Gallica, Itala, Hiſpanica & ſimilibus ſit difficultas.*
4. *An Sacram Scripturam impreſſam lingua vulgari legere grauiſſimo præcepto eſt prohibitum.*
5. *Quandonam non ſatisfiat præcepto de Horarum recitatione.*
6. *An ſi quis memoria retinens officium diuinum lingua vulgari ipſum pronunciet non peccabit mortaliter, nec contra præceptum Inquiſitionis.*

COrollarium ſeptimum, quod † ſi quis 1
recitet officium diuinum lingua He-
bræa, aut Græca non peccat mortaliter, nec
tenetur reſtituere fructus conueniunt in
hoc omnes, quia linguæ iſtæ ſunt Doctrina-
les, & in quibus ſcriptum eſt vtrúmque te-
ſtamentum, ex quo compactum eſt Breuia-
rium Romanum maiori ex parte, quare, ſi
quis bene calleat vtramque linguam in qua-
libet vel in vtraque recitando ſatisfacit ho-
rarum canonicarum penſo, legatur † Bona- 2
cina *vbi ſupra quæſt.3.p.1.num.15.* Palao *p.2.*
nu. 14. dixi ſi bene præfatas linguas calleat,
& legat, quia alias venialiter peccabit ex
mala pronuntiatione cum poſſit lingua la-
tina bene proferre.

De lingua † vulgari Itala, Hiſpanica, aut 3
Gallica, & ſimilibus eſt difficultas, & qui-
dem vbi permittitur Biblia lingua vulgari
vt in Gallia, & Flandria, ſi eſt Breuiarium,
aut officium B. M. V. in eadem lingua ſatis-
faciet quis abſque aliquo peccato etiam ve-
niale, quia non videtur maior ratio vnius
quam alterius ſi vero non ſit permiſſa Bi-
blia lingua vulgari nec Breuiarium, aut of-
ficium

4 ficium Beatæ Virginis, vt in nostra Hispania quæ conformatur Sacro Concilio Tridentino, dubio procul mortaliter peccauit, qui lingua vulgari recitauerit, per Breuiarium lingua vulgari impressum, quia † Sacram Scripturam impressam lingua vulgari legere grauissimo præcepto est prohibitum, obligans, si materia grauis sit ad mortale.

5 Sed,† an satisfaciat præcepto de horarum recitatione, Suarez *tom.2. de Religione de horis lib. 4. cap. 7. num.8.* videtur inclinari, quod non satisfaciat, & est probabile, sed probabilius est, quod satisfaciat præcepto, etsi sit Beneficiarius non tenetur restituere; quia idioma non pertinet ad substantiam orationis publicæ si dicatur totum, quod Breuiarium disponit, & sic pertinet ad accidentalem circumstantiam, † si quis tamen
6 memoria retinens officium diuinum lingua vulgari ipsum pronunciet, non peccauit mortaliter, neque contra præceptum Inquisitionis, quæ solùm prohibet legere, aut imprimere Sacram Scripturam lingua vulgari, non vero ipsam pronuntiare, etiamsi sit in magna quantitate.

SVBRESOLVT. VIII.

An possit quis vnica recitatione satisfacere duplici penso hodierno, & crastino?

SVMMARIVM.

1. *An nullus possit satisfacere duplici penso recitationis officij vnica dumtaxat recitatione.*
2. *Caramuelis sententia, & n.3.6.& 7.*
4. *An vnica recitatione Matutinarum & Laudum satisfiat duplici obligationi hodiernæ & sequentis diei, & n.5.*
8. *An obligatio officij diuini sit alligata diei, & illi determinata.*
9. *An sicut dies non penetrantur, ita non possint penetrari obligationes satisfaciendi debitis assignatis illis diebus.*
10. *An præceptum de recitando mane implicet quod penetretur cum precepto de recitando hodie.*
11. *An pro ratione omissionis teneatur fructus restituere Beneficiarius.*

1 COrollarium octauum, quod † nullus potest satisfacere duplici penso recitationis officij vnica dumtaxat recitatione, verbi gratia quis distulit recitare matutinum, & laudes hodiernas vsque ad vesperum, hoc est vsque ad quatuor horas post meridiem, & tunc recitat intendens satisfacere obligationi hodiernæ, & etiam obligationi diei sequentis, contrarium huic corollario summa audacia tutatus est Caramuel *disp.114. in S. Regulam à n.1421. vsque ad 1427.* † nullum pro se citans auctorem 2
classicum, quod in re tanti momenti an careat temeritate iudicent Prudentiores, ipse vero sic probat. Primò, quia Petrus potest duobus præceptis non distinctis satisfacere vnica actione, vt si die Dominico concurrat festum S. Petri vnico sacro audito satisfit duplici præcepto de audienda missa, & pro Dominica, & pro festo S. Petri, & idem est in multis aliis casibus.

Secundò, quia etsi sit præceptum Eccle- 3
siæ, vt quotannis fiat vna peccatorum confessio, *cap. omnes de pœnitent. & remiss.* tamen vnica confessione satisfacit obligationi duplicis anni, si enim quis vno anno non confiteatur, manet obligatio confitendi etiam elapso anno, si tamen confiteatur anno sequenti vnica Confessione facta satisfacit obligationi anni præteriti, & præsentis, vt inquit, defensum est publicè *Louany 3. Iuny 1642.* sub eximio Domino Guillelmo ab
Angelis, ergo pari modo † vnica recitatione 4
Matutinarum, & Laudum satisfaciet duplici obligationi hodiernæ, & sequentis diei, cumque iuxta huius Auctoris sententiam liberum sit vnicuique, vt sine mortali possit dicere semper breuissimum Breuiarij cum recitatione Matutin. & Laud. Resurrectionis facta post solis occasum satisfaciet duplici obligationi, neque si Beneficiatus, est tenebitur aliquid restituere hoc est fulmen, quod adolescens defensor Caramuelis iniecit in Medicum, qui illi aduersabatur opinioni.

Verum enim vero, id fulmen non est 5
quod montes ac maria percutiat, sed *fulgur ex pelui*, & adolescens iste propugnator frumenti trituram è puris paleis fecit operam sterilem & infrugiferam sumens, sterilis quidem satis, & infrugifera est, vtpote contra omnes DD. & rectam Theologiam practicam, quæ mores instruit, & dirigit, etenim, etsi quando duo præcepta non distincta in eodem die concurrunt & penetrantur vnica actione complcantur, vt in
exemplis adductis à Caramuele, quia præce- 6
ptum festi Sancti Petri non est adscriptum & determinatum pro eodem die, sed in quocunque adueniat obligat, quod si concurrat cum præcepto de die Dominica pro eodem reputatur, quantum ad satisfactionem, & idem est de præcepto annuæ confessionis omissæ ad sequentem annum, si enim vtriusque anni peccata commissa sub-
iiciat quis clauibus vtraque obligatiu vtrius- 7
que anni penetratur, & satisfacit vtrique obligationi si fateatur omissionem confessionis, & hic est sensus germanus illius thesis propugnatæ Louanij.

Ast † obligatio officij diuini, est alligata 8
diei,

diei, & illi determinata, adeo quod non possim ego solutione anticipata officium diei sequentis hodie persoluere, vnde singulis diebus singula officia sanctissima determinata ab Ecclesia in omni Breuiario ab initio ipsius institutionis, vnde ex vi huius, penso duplicis diei non possunt satisfacere,
9 † sicut enim nec dies penetrantur, ita non possunt penetrari obligationes satisfaciendi debitis assignatis illis diebus. Quævis enim anticipata solutione ex Ecclesiæ permissione, & indulgentia & iuxta Ecclesiasticarum festiuitatum inceptionem à vespera vsque ad vesperam, possit quis ad solis occasum hodiernum dicere matutinum & laudes diei sequentis, tamen si eius intentio ad satisfactionem diei sequentis referatur, non satisfacit hodiernæ obligationi quæ alligata
10 est huic diei, vnde † præceptum de recitando mane implicat, quod penetretur cum præcepto de recitando hodie, nam illud incipit à media nocte, etsi vt dixi ex Ecclesiastica consuetudine anticipata solutione illi fiat satis, vnde solutio obligationis hodiernæ omittitur, & pensum hodiernum insolutum manet.

Totum hoc manifestius cernitur in Beneficiariis, qui ex iustitia tenentur quotidie officium dicere integrum secundum sub-
11 stantiam, ita vt † pro ratione omissionis illius teneatur restituere fructus iuxta determinationem Pij V. at quando est duplex debitum ex iustitia non penetratur, & fit satis vnica solutione, vt est perspicuum, quare sententia Caramuelis & sui adolescentis, etsi perspicacis ingenij practicè improbabilem iudico, sunt enim ad illam comprobandam argumenta fictilia, vt constat ex dictis.

SVBRESOLVT. IX.

Necessum est, quod voce sensibili, quis diuinum dicat officium.

SVMMARIVM.

1. *An vt Beneficiarius aut Clericus in Sacris sæcularis teneatur dicere officium voce sensibili, vt satisfaciat præcepto.*
2. *Clemens primus posuit in executione in Ecclesia vt publicè officium constaret ex septem horis.*
3. *Cum Ecclesia militaris sit corpus mysticum, visibile, & sensibile, oratio eius quæ fit per ministros necessario est vocabilis & sensibilis.*
4. *An ex priuilegio quale habent regulares possit satisfieri penso horarum ipsas mentaliter dicendo, & n. 5.*
6. *Etsi Beneficiarius mortaliter peccet contra legem Ecclesiæ an satisfaciat legis naturalis obligationi, quam habet ex vi beneficij.*
7. *Authoris mens, & n. 12.*
8. *Quæ sensibilitas pertineat ad substantiam præcepti.*
9. *Quanta debeat esse recitationis officij sensibilitas.*
10. *Hieronymi Garziæ sententia, necnon Caramuelis, & n. 11.*
13. *An oratio ministri publici debeat esse vocalis.*
14. *Concilij Basileensis mens, & S. Thomæ, & n. 15.*
16. *Quæ vocis prolatio requiratur ad satisfaciendum præcepto de recitatione officij.*
17. *Caietanus & multi alij quid sentiant.*
18. *An non quæcumque respiratio facta sit vox actu significans.*
19. *An obligatio recitationis officij solum respiciat lectionem horarum, non auditionem, ex Caramuele, & n. 20.*

Corollarium nonum, quod vt Benefi- 1 ciarius, aut Clericus in sacris sæcularis (secluso priuilegio) tenetur dicere officium voce sensibili vt satisfaciat præcepto, est communis & indubitata sententia cum D.Tho. 2.2. *quæst.* 83. *artic.* 12. vbi expositores, & Canonistæ *ad cap. Presbyter, & cap. dolentes de Celebratio. Missarum*, vbi Barbosa cateruam colligit Theologorum Moralium, & Summistarum, *verbo hora.* & † à Sancto 2 Clemente qui primus posuit in executione in Ecclesia, vt publicè officium constaret ex septem horis, vt videre est *lib.* 8. *const. c.* 25. *vsque ad Innocentium X.* qui hodie clauium tenet regimen omnium fidelium, sic obseruat traditio. Legantur Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de horis cap.* 26. Miranda *in Manuali quæst.* 37. *art.* 1. & Azor 1. *p lib* 10. *c.* 4. Palao *tom.* 2. *disp.* 2. *punct.* 1. cum enim † Ec- 3 clesia militans sit caput mysticum visibile, & sensibile, oratio eius quæ fit per ministros necessario est vocalis & sensibilis, vt oratio conueniat personæ oranti.

Dixi *secluso priuilegio*, quia, vt dixi *tom.* 1. *Moral. tract.* 3. *Resolut.* 9. *à num* 40. † ex pri- 4 uilegio quale habent Regulares potest satisfieri penso horarum ipsas mentaliter dicendo, vnde si Regularis, (vel secolaris si simile habeat priuilegium) mentaliter dicat officium non tenetur restituere fructus, si habeat Beneficium etiamsi Episcopatus sit. Si tamen sæcularis Beneficiarius non habeat priuilegium, & vt deuotius, & attentius priuatim recitet mentaliter sine aliqua pronuntiatione sensibili, peccabit vtique mortaliter, quia non est vera deuotio, prout oportet, quoniam adest legis obligantis 5 transgressio, nisi quis ducatur ignorantia inuincibili

inuincibili putans non esse peccatum & satisfacere mentali recitatione.

6 Si tamen † etsi mortaliter peccet contra legem Ecclesiæ, an satisfaciat legis naturalis obligationi, quam habet ex vi beneficij: dubiæ quæstionis est, quam apud nullum inueni discussam, imo nec tactam; alicui posset videri non teneri ad restitutionem, siquidem Deum orauit, & eas preces fudit quas Ecclesia præcipit, & si non eo modo quo præcipit, scilicet sensibiliter, vt enim Deus exaudiat non indiget voce sen-

7 sibili, sed † existimo teneri ad restitutionem nisi ignorantia excuset, quia beneficium datur propter officium institutum ab Ecclesia, quæ cum sit visibilis onus quod imponit sensibile est non mentale purum, & ita qui sensibiliter non recitat ex iure communi non satisfacit oneri, quod Ecclesia imponit, & sic restituere tenetur,

8 sensibilitas enim † hæc ad substantiam pertinet præcepti, quamuis enim Deus, vt nos exaudiat voce sensibili non indigeat, tamen Ecclesia cum sit sensibilis, vt in orationibus communicet, vocem sensibilem tam extra, quam intra chorum instituit, vt latius probaui, *tom. 5. in degressione de chori antiquitate, vtilitate, & fructibus.*

9 Sed † quanta debeat esse huius recitationis sensibilitas, quidam dicunt requiri, vt possit audiri vox à circunstantibus, quidam sufficere, quod audiatur à ipso recitante, quidam aiunt sat esse, quod labia moueantur taliter, quod possit dici quod non recitat mentaliter; ita Caramuel, *vbi supr. disp.* 108. *art.* 2. *à n.* 1380. Bonac. *q.* 3. *punct.* 1. §. 1. *n.* 23. Trullenc *in decalog. lib.* 1. *cap* 7. *dub* 11. *num.* 9. Hieron. Garcia *vbi supr. disc.* 6. *du-*

10 *da* 2. *n.* 5. ibi † *ni tan poco es en rigor necessario que se oyga a si mesmo, basta que muebal à lengua y labios para la pronunciacion secreta, y que aunque que reca vocal mente y distinta mente pero no basta menos y a si explicandose. Diana part. 6. tract. 7. resol. 10 que esto es verdad respecto de los escrupulosos, sed non videtur pro omnibus admittenda, quia vox debet esse audi[illegible]; ergo saltem ab ipso orante lo qual se ha de entender no en rigor sino para mayor abundancia que para escusar basta lo que hemos dicho.* Hactenus ille, & quidem quod non requiratur, quod sit audibilis etiam ab ipso recitante probat Caramuel, *quia vox nihil aliud est, quam respiratio facta*

11 *certo modo, per labia & linguam, & atqui non possunt labia, & lingua moueri quin frangatur respiratio, ergo neque moueri poterunt, quin fit vox quomodocunque; ergo articulentur, est vox, ergo & pronunciatio audibilis, ac proinde precepto satisfaciens;* hæc sunt Ca-

12 ramuelis verba an benè articulata alij iudicent, ego cum etsi hanc sententiam probabilem reputem propter authoritatem eorum, qui ipsam tuentur sequi quæ possit & consiliari per media extrinseca formato dictamine.

Cæterum ductus per media intrinseca eam iudico falsam. Existimo enim † vt oratio sit vocalis Ministri publici Ecclesiæ debeat saltim ab ipso orante audiri distinctè, itavt vox distinctè resonet rem significatam, mittatque speciem soni significantis ad auditum alias non est vox actu, sed solum habitu, & cum sit actu oratio vocalis ministri publici actu debet vox significari, neque sufficit, quod in gutture & inter dentes formentur dictiones, vt ait † Concilium Basileens. *sess.* 21. quamuis enim qui inter dentes linguæ motione in gutture formet voces non dicat mentaliter officium, tamen non dicit vocaliter, vt Minister publicus Ecclesiæ, qui taliter debet vocaliter orare, vt oratione sensibili ædificetur Ecclesia, saltem in aliquo eius ministro, vt † cit. D. Th. 2. 2. *q.* 83. *art.* 3. si autem vox actu non mittit speciem sensus auditus ad cognoscendam rem significatam nullus ædificatur, aut excitatur deuotio ex vi orationis vocalis. 13 14 15

Deinde, quia † ea vocis prolatio requiritur ad satisfaciendum præcepto de recitatione officij, quæ requiritur ad incurrendas censuras latas contra verba blasphemiæ, & contra hæreticos proferentes hæresim externam, at si quis ita loquatur inter dentes labia, & linguam mouendo (quod neque à se ipso audiatur neque ex natura talis pronunciationis possit audiri) verba Blasphemiæ aut hæresim, non incurrit censuras latas ipso iure, quia de eo quod non mittit sensibilem speciem rei significatæ, nullus potest iudicare, neque cadit sub iurisdictione Ecclesiæ, vt de facto tulit censuras ergo, &c. Ita † D. Caiet. 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 12. Barthol. à S. Fausto *lib.* 2. *de horis quæst.* 159. Valentia *disp.* 6. *q.* 1. *punct.* 10. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 5. Reginald. *lib.* 18. *num* 174. & alij; intelligitur tamen sententia seclusis impedimentis surditatis rumoris, &c. 16 17

Quare ruit fundamentum Caramuelis, respondetur enim quod † non quæcumque respiratio facta est vox actu significans nisi ita sit facta, quod mittat speciem auditui significatæ rei, quare idem significat actu vox intra dentes formata, ac vox non significatiua, quamuis ista ex sua institutione nó significet illa vero ex sua institutione possit significare, si enim † obligatio recitationis officij solum respicit lectionem horarum, non auditionem, vt vult Caramuel, *n.* 1380. ergo si quis habeat coram se Breuiarium, & legat verba in illo scripta, oculis lineas träscurrens satisfacit, vel iste sine pronunciatione 18 19

tione expressa verè legit & sic satisfacit præcepto, quod solum dicit lectionem veram, aut verè legit & sic non satisfacit verè, quod nullus dixit, dicere autem quod omnis vox est audibilis, verum dicit quantum ad sonum causatum ex motu labiorum, & linguæ, non est tamen omnis audibilis quātum ad significationem actu imprimentem speciem auditui, quod requiritur ad orationem vocalem Ministri publici.

SVBRESOLVT. X.

Quis si ex officio suo maiorem partem diei est occupatus; & tenetur ad recitandum officium?

SVMMARIVM.

1. *An qui ex officio sibi iniuncto singulis diebus duodecim horis integris occupatur non tenetur legere officium diuinum, ex Caramuele & n.2. & 12.*
3. *Dies politicus quis dicatur.*
4. *Suarez sententia adducitur, n.5. & 28.*
6. *An sicut Pontifex nequit inducere horarum lectionem in damnum salutis priuatæ, ita neque in damnum salutis publicæ.*
7. *Pontifex in quibus casibus noluerit præcipere officij Canonici lectionem, & n.8.*
9. *An præceptum de recitandis horis non strictius obliget, quàm præceptum de ieiunio.*
10. *An quis non teneatur dimittere officium laboriosum, vt ieiunet.*
11. *Aliquorum DD. sensus adducuntur.*
13. *Vnde Ecclesiasticus rigor in recitandis horis Canonicis dissoluatur.*
14. *An si vna vel altera vice ob occupationem honestam etsi non necessariam possit omitti officij diuini recitatio.*
15. *An Confessarij possint excusari ab officij diuini recitatione, & n.16.*
17. *An occupatio quæ excusat à recitatione debeat esse repentina.*
18. *Caramuelis sententia refellitur, & n.19.*
20. *An studium sit honesta occupatio.*
21. *Quod studium non sit sufficiens motiuum honestum de officij diuini recitatione.*
22. *Variorum Authorum sententiæ afferuntur, & Authoris mens & n.23.*
24. *Quodnam principium sit œconomicum non excusatoriū ab obligationibus legis diuinæ.*
25. *Quomodo absque detrimento Reipub. aut proximi possit quis etiam soluere horarum Canonicarum pensum.*
26. *In quibus casibus admittenda benigna Papæ intentio, & n.27.*
29. *An hora Canonica intermittenda dum adest visitatio diuina & mentis excessus, & n.30.31. & 32.*
33. *Quæ phantasia sit contra praxim omnium fidelium.*
34. *Rusbrochrij sensus, & n.35.36. & 37.*
38. *Authoris iudicium, necnon Eschaini & n.39. & n.40.*
41. *An intentio benigna summi Pontificis de facto non extendatur ad occasionem repentinam.*
42. *An qui non potest recitare matutinum cum laudibus à reliquis horis canonicis excusatus maneat.*
43. *An Beneficiarij teneantur restituere fructus quos non faciunt suos iuxta ratam omissionis horarum suarum canonicarum.*
44. *An si quis potens recitare partem officij nō recitat ex iustitia teneatur restituere.*
45. *Quod præceptum obliget ad omnes horas.*
46. *An qui non potest recitare totum psalteriū teneatur ex vi voti recitare quod potest.*
47. *An non recitans diuinum officium si Beneficiarius sit pro rata omissionis teneatur restituere ratam fructuum.*
48. *In præcepto ieiunij, & recitandi horas quæ disparitas intercedat.*
49. *An horarum Canonicarum pensum si eo modo quo disponit Ecclesia, soluatur facillimo negotio adimpleatur, & n.50.*

DEcimum corollarium sit propter doctrinam quandam Caramuelis, qui raro non exoticè & peregrinè loquitur. Hic *disp.116.n.* 1438. hanc ponit propositionem † *qui ex officio sibi iniuncto singulis diebus, duo-* 1
decim horis integris occupatur non tenetur legere officium diuinum; vnde cum Pater Franciscus Suarez sæpè dixerit R. P. Ludouico Bernardo (quem ego sum Salmanticæ veneratus ob insignem eruditionem) se ferè omnibus diebus studere octodecim horis excusabatur à lectione horarū. † addit Caramuel de eodem sapiē- 2
tissimo viro. *Forte singulis diebus legebat officium de resurrectione, quod viri occupatissimi laudabiliter faciunt.*

Probat Episcopus Miscensis suam propositionem ex quodam principio politico œconomico, *quia nunquam vidi seruos, aut mancipia (inquit) operari plusquam horis duodecim, vnde &* † *diem politicum non viginti* 3
quatuor, sed duodecim æquinoctialibus horis cōstare asserui, illi enim, qui famulos vltra duodecim horas quotidie occupant Tyranni potius, quam Domini censendi sunt; & postquam duodecim alias horas distribuit ad somnum, prandium, cœnam & honestam recreationem, amicorum conuictum, & litterarum cū absentibus scripturam, aut notam. Concludit: *igitur, qui tot miseriis laboras rigidus & temerarius eris si diem politicum vltra duodecim horas extenderis, concedete tuo officio horis duodecim, duodecim aliis satisfaciens naturæ, fortunæ, & amicorum legitima necessitati.* Ex quo principio infert propositionem inductam.

4 Quam probat primò ex doctrina Suar. *tom.2.de relig.lib 4.de horis Canon.c.25.*† vbi ait doctissimus Pater, quod non tenetur recitare officium *si velit scholaris* publicam actionem litterariam per integrum diem habere,& recitare nō possit,neque tenetur actionem dimittere etiā sine peccato,possit; ergo si Petrus habet officium publicum in cuius exercitium expendit duodecim horas diei potest omittere absque peccato lectionem horarum, & non tenetur dimittere officium,aut dignitatem vnde concludit
5 si occupatio sit publica(puta si Petrus sit aut Concilij Præses,aut Regni gubernator, aut pauperum Prouisor, aut Magister ægrotorum)&c. non potest Petrus præponere priuata publicis, neque censendus est iussisse Pontifex,vt communibus particularia præponat,seruire debet Reip.& patriæ,quando & quantum potest, neque ei officium legendum alicui debet esse impedimento.
6 Secundu probat hoc esse Pontificis intētum,quia † sicut Pontifex nequit inducere horarum lectionem in damnum salutis priuatæ,sic neque in damnum salutis publicæ; ergo sicut Petrus non tenetur obedire Ecclesiasticæ legi cum salutis graui detrimento,ita nec Reipublicæ.
7 Tertiò,quia † Pontifex noluit præcipere officij Canonici lectionem in propositis casibus,quod probo(ait)euidenter summa esset imprudentia velle,quod Suarius nō scriberet doctissima illa volumina,quæ illustrāt Ecclesiam militantē; imperitia esset malle, quod Petrus horas legeret,quā audiret confessiones, rigor iniquus esset Paulum ita lectione impedire,vt ægro grauiter periclitāti
8 opitulari non posset,tyrannis, titulo recitationis præcipere Ioanni,ne faueat & seruiat Reip.assistentia indigenti, atqui Ecclesiæ & Pontifici est iniurius, qui ita ius Canonicū explicat,vt Legislatores sint rigidi tyrāni,& imprudentes;ergo dicendum est noluisse in talibus casibus ad horarum recitationē obligare, nempe cum ex officio suo aliquis habet occupationes ita graues, vt non consistant cum horarum lectione.
9 Quartò,quia non † videtur strictius obligare præceptum de recitandis horis,quàm præceptū de ieiunio,atqui quādo labor est nimius, & durat per duodecim horas non obligat præceptū ieiunij;ergo similiter quādo labor in officio exercendo iuuādi proximū, vel Rempub. est nimius, & durat per totidem horas non obligabit præceptum de recitando quotidie officio,& sicut quis quā-
10 uis alias habeat vnde viuere,† non tenetur dimittere officiū laboriosum,vt ieiunet, vt latè probat Pasqualigus *in praxi ieiunij decis.*220.ita neque dimittere officium incōpatibile cum recitatione horarū,vt recitet, neque tenetur petere dispensationem,& in vtroque male dixit † Suar.*vbi sup.c.27.n.*33. 11 adducit Caramuel in huius placiti sui verè ad placitū Anton.Perez *in c.*50.*Reg.S. Benedicti n.*1.& Baff. *verbo hora* 6 *n.*4. sed vterq; addit moderationes,quæ probabile reddunt sententiam,nam absolutè prolatam, vt Caramuel in praxi improbabilem iudico.

Igitur assero propositionem illam Caramuelis,† *qui ex officio sibi iniuncto singulis diebus duodecim horis integris occupatur non tenetur dicere officiū diuinum*, sic absolutè pro- 12 latam graui inuri censura dignissimam iudico;cū deducatur ex principio, quod magnā amplitudinem operandi contra leges Ecclesiasticas probet;& in re grauissima ad mores pertinēte nimis friuolo & frigidis rationibus nitenti, existimo enim in rebus moralibus pertinentibus ad disciplinam Ecclesiasticam valde perniciosum, & sine graui auctore inducere principia practica ex quibus relaxetur & habenæ dilatentur, & sic † Ec- 13 clesiasticus rigor in recitandis horis Canonicis frigescit & dissoluitur. Aduocati enim, Consiliarij Regum,Præsides Consiliorum,si beneficiati & in sacris sint & multi alij ferè toto anno excusabuntur,ab officij diuini lectione,cum nullus ferè istorū sit,qui duodecim horas diei non insumat in studio requisito ad negotia & lites & expeditiones causarum, hoc autem est contra piam Catholicorum obseruantiam.

Secundò,quia etsi † vna vel altera vice ob 14 occupationē honestā,etsi non necessariam, possit omitti officij diuini recitatio,vt aiunt Suarez,Basseus,& Ant.Perez citati,quia illa occupatio diuerti nequit in aliud tempus,& occupatus manet fessus ex illius exercitio; vnde videtur rationi cōsonum, vt abstineat à recitatione ex benigna Ecclesiæ intentione,quæ non præsumitur cū tanto grauamine obligare,& sic † possunt excusari Confes- 15 sarij,qui aliquibus diebus insudant sub prelo Confessionarij,& Prædicatores, qui toto corpore sudant in suggestu & indigent magnu studio diebus illis, quibus hanc honestā occupationē exerceant,etiāsi duodecim horas non laborent,vnde non tenebūtur restituere,si tamen officiū ex vi suæ occupationis, & exercitij sit incōpossibile cum recitatione horarum illud non potest suscipere, qui obligatus existit ad illarum lectionem siue ex Ordine sacro, siue ex Beneficio,nisi aliqua grauis necessitas publica aut 16 priuata, à qua nisi iste habeat officiū potest liberare Remp. aut proximum,vt benè notant Basseus *vbi supra*, Suarez *cap.* 28. *numero* 32. Bonac.*q.6 punct.*2.*n.*3. Filluc.*tract.* 23.*cap.*9.*q.*9.*&* 10.Reginald. *lib.* 18. *n.* 187. Toletus *lib.*2.*sum.cap.*14.*n.*3. *&* 4.Nauarrus *de orat.c.*11.*n* 30.Azor.1.*p.lib.*10.*c.*13.*q.*15.vbi pruden

prudentissimam, & sanam doctrinam tradit ex principiis moralibus communiter receptis non exoticis & peregrinis. Ludouicus à S. Ioanne *in 4. quaestio. vnica de oratio art.* 11. *dub.* 6. Sanchez *in cons. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 52. Castro Palao *tom.* 2. *disp.* 2. *p.* 6. Trullenc. *lib.* 1. *in decalog. cap.* 7. *dub.* 28. Bartholomeus à S. Fausto *de horis lib.* 2. *q.* 247.

17 vbi bene dicit quod † occupatio quæ excusat à recitatione officij debet esse repentina, ita vt moraliter prouidere non possit, nam si prouidetur, & est tempus opportunum tenetur præuenire officium, vt est communis & prudentum sententia.

18 Secundò, argumētor† contra Caramuelē, quia moraliter est impossibile & casus omnino metaphysicus quod quis omnibus diebus ratione officij publici in Rep. vel exercitij charitatis in proximum sit occupatus duodecim horis diei, ita vt non possit vnam ab occupationibus istis subripere vt Deo vacet, preces canonicas fundendo, & sacrum celebrando, nisi enim ex hac subre-

19 ptione magnum Reip. damnum, aut sibi aut proximo euenturum, qūis agnoscat, prius debet Deo vacare & satisfacere fundendo preces debitas suarum actionum directionem ad finem honestum faciendo; vel si occupationes publicæ duodecim horas diei exigunt, ex aliis duodecim tempus accipiat sufficiens saltim ad breuissimum Breuiarij Romani officium recitandum, & sic prouideat bona non solum coram hominibus sed etiam coram Deo, cui primo pensum soluere debemus, vt circa proximos bene possimus ministerium exercere.

20 Si vero † occupatio ista honesta, sit studium, quia quis summe occupatus est in libris pro Ecclesiæ vtilitate cudendis, in consultationibus casuum quotidianis; quæ exigunt plures reuoluere libros, & similia, existimo quod pro vno vel altero die est sufficiens excusatio, at si diuturna sit; exi-

21 stimo † studium hoc sufficiens non esse motiuum honestum, vt quis absque peccato mortali possit omittere ad multum tempus officij recitationem, etiamsi insumat plus quam duodecim horas diei, à quibus tenetur sub mortali segregare tempus, ad fundendas preces horarum cano-

22 nicarum, ita Valentia † *vbi supra.* Azor. *lib.* 10. *cap.* 13. *quaest.* 7. Bonacina *quaest.* 6. *punct.* 1. *num.* 8. Nauarr. *de oratio. cap.* 11. *num.* 32. vbi refert dictum glossæ ad prag. sanctio. *cap. qualit hor. colum.* 7. *Maledictum studium propter quod relinquitur officium diuinum.* Vnde sine fundamento affirmat Caramuel P. Franciscum Suarez ob illam continuam assistentiam ad studia omisisse recitationem

officij, aut officium de resurrectione perlegisse; ego nihil horum † existimo probabile, de viro obseruantissimo, & valde pio, erga disciplinam Ecclesiasticam vt eius opera satis abunde demonstrant, quare recitationem officij ante omnia peragebat, & sic ita benedictum fuit eius studium benedictione cælesti, vt tot fructus in Ecclesia faceret sicut vident etiam hæretici. 23

Ad fundamenta opposita respondetur, ad primum dico † principium illud œconomicum est, non excusatorium ab obligationibus legis diuinæ, vel humanæ, quæ recipiunt diem naturalem, & Ecclesiasticum; neque enim quod quis duodecim horis insudat labori si occasio est audiendi sacrum die festiuo excusatur à præcepto ob laborem, qui iam transiit, si fessus omnino non mansit. 24

Ad secundum respondetur, quod iam ex dictis constat † quomodo absque detrimento Reipub. aut proximi, possit quis etiam soluere horarum canonicarum pensum. 25

Ad tertium respondetur, quod pari modo constat, qua ratione & † in quibus casibus admittenda est illa benigna Papæ intentio nolentis obligare vltra vires, quando subest honesta causa necessaria, quæ in aliud tempus referri nequit, dixi honesta quæ si turpis, non excusat, si tamen turpitudo causa fuit, quod quis debilitatem grauem contrahat, ita vt recitare non possit excusatur ab officio & fructuum restitutione, dixi necessaria, nam si voluntaria, etiamsi secundū se honestissima sit qualis est diuina contemplatio si ista incompatibilis est cum solutione pensi horarum canonicarum, ista præposita illa postponenda & omittenda est. 26 27

Quare falluntur mystici qui contrarium dicunt, † vt bene Suarez, *vbi supra capit.* 28. *numer.* 33. quamuis enim vir ille egregius sanctitate, & Mystica Theologiæ insignis Ioannes Taulerus ordinis Prædicatorum dicat † *intermittendas esse dum adest visitatio diuina, & mentis excessus*; aliaque similia, quæ refert Maximilianus Sandens *lib. illo eruditiss. de Theologia Mystica. comment.* 5. de auctoribus huius scientiæ tamen verum sensum habere possunt neque suspicionem peruersi dogmatis necessario iniiciunt, vt idem Sandeus dicit secus Blosij iudicium, in *apologia satis pia, & erudita contra Ekium pro Taulero.* Etenim hæc doctrina sanam habet intelligentiam, & catholicum sensum primò, quod† non dicit esse omittendas horas canonicas sed *intermittendas*, differēdas scilicet 28 29 30

scilicet ad aliud tempus post visitationem diuinam, & mentis excessum transactum, *intermisso* enim opponitur *Omittere* iuxta illud Ciceronis, *etsi ego id tempus intermiseram potius, quam omiseram.* Vnde intermittere horas Canonicas idem est, quod differre illas, quia apud linguæ latinæ bonos Auctores sæpius significat intermittere idem quod differre. Cæsar *lib. 4. de bello Gallico ex eo quod obsides dare intermiserant* id est, *distulerant.* Quando enim adest specialis diuina visitatio, & inspiratio qua rapitur, quasi violenter anima ad contemplationem sufficiens causa honesta est, vt quis horas Canonicas postponat. Secundò di-
31 cit † intermittendas horas Canonicas, quando est mentis excessus id est quando homo ita rapitur, vt ecstasim patiatur in qua liber non est ad operandum sensibus externis, mouendum linguam & labia.

32 Cursim hoc dixerim † propter quosdam nimis affectantes orationem mentalem, & contemplationem à qua longissime absunt, dum fideles retrahunt ab oratione vocali, ita, quod neque Rosarium Beatæ Virginis sensibiliter recitent, imo eo veniunt dementiæ, vt suadeant ne globulos ipsos secum portent; quod quam temerarium sit documentum tota Ecclesia proclamat, tot Religiosorum cœtus, qui huic deuotioni insistunt, publicant, prædicant in plateis, docent in suggestu, & tot miracula & reuelationes authenticæ confirmarunt, tot Summorum Pontificum decreta stabilierunt, tot Iubilea, & Indulgentiæ auxerunt, est
33 etiam phantasia hæc contra praxim omnium fidelium, est scandola, & de hæresi suspecta Illuminatorum & otiosorum de qua latè, Rusbrochrius *lib. 2. de ornatu animæ à cap. 76.* cuius aliqua verba de primo horum hæreticorum statu placuit adducere, vt videant isti ficti mentalizantes, quanto animarum periculo circumagant, circumeant domos, doctrinam vanam dogmatizantes, & dum quietem animæ prædicant, inquietudine diabolica aguntur.

34 *Planè igitur falluntur* (ait † Rusbrochrius) *quicumque se ipsos intentione prosequentes in naturali quiete molliter subsidunt, siquidem quies huiusmodi in desidioso quodam consistit otio, quo penitus ipsi vacent ad quod tum natura tum consuetudine procliues, ac propensi sunt. Quo sanè in otio, quies magna & delectabilis sentitur, quæ tamen secundum se ipsam peccatum nullum est, verum si quis etiam eam sectari, eique se dedere velit absque studio, & actibus virtutum, idemque ipse in spiritualem ruit superbiam, hoc est complacentiam sui ipsius, quod vitium vix vnquam benè curatur.*

35 Et *cap. 77.* † *cum superbia morbo laborent neque tacti neque illuminati diuinitus sunt, hærent igitur atque subsidunt in se ipsis, prorsúsque secundum appetentiam ad saporem, & gustum internum, & spiritualia natura commoda captanda propensi sunt, quæ luxuria spiritualis rectè dici potest, eo quod inordinata quadam naturalis amoris propensio est semper ad se ipsum reflexit & suum commodum in rebus omnibus attentius & expetentis.*

Et *cap. 78.* egregiè ad propositum, horum mentalizantium superbiam & genium explicat, dicens † *existimant subleuatos se* 36 *esse supra omnem Ecclesiæ cultum & exercitium.* & infrà *putant planè se expeditos ac otiosos esse & transcendisse omnia, inque obtinuisse ea quorum causa cultus & exercitia instituta sunt,* & infrà *licèt foris quandam solis simulatione pro se ferant euidentiam nulli tamen intus neque actione neque voluntate,* 37 *quæcumque eum Sancta agitat & obseruat Ecclesia ab iis omnibus omnino vacant.* & infrà *tanta eorum calliditas & versutia est, vt difficile possint ratione superari.* Hactenus expertissimus vir.

Hanc digressiunculam feci non sine motiuo rationabili, faxit Deus, vt in re non sit. † Vidi enim homines Religiosos 38 parui pendentes orationes vocales, quas fideles fundunt, vt otium inane introducant, vtinam tale otium sit de quo veri mystici mira dicunt, & est valde vtile animabus: de quo latè Rubrochius, *vbi suprà cap. 80.* Maximilianus Sandeus, sed hoc non consequuntur, sed solummodo in quadam simulata exterioritate cum omni commodo naturæ vacent splendidè, & lautè edentes, & bibentes, abstinentiam spernentes & ex leuissima causa illam omittentes pœnitentias corporales paruipendent, &c. bis aptari potest non incongruè, quod Ecclesiastes *in oratio. ad Ecclesiphontem pronunciauit capite hos prodones, qui semper in ore habent* 39 *Rempublicam, nauigant enim in mari verborum, vt hoc prætextu Reipub. mala accersant.* Sic isti, semper in ore nihil aliud inuenies nisi mentalem orationem, contemplationem, sed nauigant in mari verborum & cum mens eorum longè sit ab hoc exercitio naufragant ipsi, & naufragium alios pati docent, induunt enim isti vestem ex lana li- 40 noque contextam cum intus subtilitatem malitia operit, & simplicitatem foris innocentiæ ostendit, vt ait Greg. *l. 8. Moral. c. 31.* & hac de digressione, faxit Deus, vt nullum comprehendat.

Ad tertium respondetur, sicut ad secundum, intentio enim † benigna Pontificis de 41 facto non extenditur ad occasionem repentinam, & ad aliquam particularem, quæ ex accidenti

accidenti totum ferme diem occupat, vel
ex qua ita defessus quis maneat vt mora-
liter sit valde difficile recitare officium diui-
42 num integrum, quod si non possit † matu-
tinum laudibus à reliquis horis canonicis
excusatus manet, vt tenent Thomas San-
chez *vbi supra dub.* 47. & *in summ. lib.* 1. *c.* 19.
num. 9. Ioannes Sanchez *select.* 15. *num.* 2.
Palao *punct.* 6. *n.* 8. *&* 9. Trull. *l.* 1. *in decalog.*
c. 7. *dub.* 27. *num.* 5. Molphes. *in summ. tract.* 5.
cap. 3. *n.* 27. Dian. *p.* 1. *tr.* 12. *Resol.* 19. *&* 30. *&*
p. 4. *tr.* 4. *Resol.* 222. & multi alij quos isti ci-
tant. Garzia *in summ. tract.* 2. *difficult.* 7. *dud.*
2. *num.* 14. ibi *mesor es asentar con los aucto-*
res citados, que el que est a excusado de May-
tines y laudes puede tuta conscientia desar todo
el de mas officio.

Sed est contra hanc sententiam argu-
mentum, quod licet vera sit respectu eo-
rum qui nun habent beneficium Ecclesia-
43 sticum, tamen † cum Beneficiarij teneantur
tur restituere fructus, quos non faciunt suos
iuxta ratam omissionis horarum canoni-
carum, si quis potest recitare horas mino-
res, etiam si non possit matutinum, & lau-
des tenentur ex iustitia illas recitare, cuius
virtutis obligatio maior est quam solius Re-
ligionis, cumque diuinum officium sit di-
uisibile, & iuxta illius partibilitatem parti-
44 ta sit & obligatio restitutionis, † si quis po-
tens recitare partem officij non recitat ex
iustitia tenetur restituere respondetur pri-
mò, quod propter argumentum est valde
probabilis saltem in Beneficiatis sententia
contraria, quod teneatur quis recitare ad
quod potest, dummodo sit hora aliqua per-
fecta, ita Suarez *lib.* 4. *de horis canon. cap.* 28.
n. 27. Candidus *vbi supra art.* 27. *dub.* 1. Gar-
zia *de benef. p.* 3. *cap.* 1. *n.* 226. Villalobos *tract.*
24. *difficult.* 16 Bonacina *quæst.* 6. *punct.* 2. *n.* 7.
Bartholomeus à S. Fausto *lib.* 2. *de horis q.* 228.
45 ita enim † præceptum hoc obligat ad omnes
horas quod obliget sub mortali ad partes
singulas, quæ sunt materia grauis, sicut
votum de recitando psalterio omnes psal-
mos, qui sunt illius partes comprehendit,
46 quare † qui non potest recitare totum psal-
terium tenetur ex vi voti recitare, quod po-
test similiter qui debet centum quotidie
dandum si non potest totum tenetur dare
quod potest, & qui non potest totam qua-
dragesimam ieiunare, tenetur dies quos
potest vt omnibus est in confesso.

Sed quamuis hæc sententia, vt dixi val-
de sit probabilis & secura tamen, quia ni-
mis est scrupulosa infirmis altera probabi-
lior est, & etiam in praxi secura, quare re-
spondetur secundò ad argumentum, & est
valdè notanda solutio. Fatemur enim,
47 quod † non recitans diuinum officium si
Beneficiarius sit pro rata omissionis tenetur
restituere ratam fructuum; tamen hæc obli-
gatio iustitiæ ad restituendos fructus funda-
tur in obligatione Religionis recitandi of-
ficium, quare si hæc obligatio non subsistit
& illa euanescit, cumque probabile valde sit
quod, qui non potest recitare matutinum; &
laudes non tenetur recitare reliquas horas
consequitur quod non teneatur restituere.

Ad quartum respondetur, † esse disparem 48
rationem in vtroque præcepto ieiunij, & re-
citandi horas, quod illud cum obliget ad
vnicam omissionem requirit vigorem na-
turæ, & quod spiritus vitales & animales
non consumantur laborando, & sudando in
labore. Vnde qui ex maiori parte diem con-
sumit laborans in operibus nimium diffici-
libus excusatur à ieiunio vt latè & diffusè
per omnes artes & officia discurrens osten-
dit Pasqualigus. Cæterum † horarum Ca- 49
nonicarum pensum, si eo modo, quo dispo-
nit Ecclesia soluatur facillimo negotio ad-
impletur, etiamsi adsint aliæ occupationes,
vt vidimus; nunquid Pater Suarez, qui tot
tomos dedit & ipso antiquior S. Thom. Al-
bertus Magnus Alfonsus Tostatus, Diony-
sius Cartusianus, & Laurentius Surius, Car-
dinalis Baronius qui tot scriptis, qui tot vo-
luminibus Ecclesiam Dei illustrarunt & de-
fendebant ab officio diuino abstinebant,
imo in oratione, tam vocali, quam mentali
à Domino impetrarunt quod intellectu, &
studio non addiscerunt; quare licet duode-
cim horas in illo consumpserint iudicabant,
se à penso officij diuini non esse liberos, 50
quidni? cum non teneantur duodecim ho-
ras studio vacare, & teneantur horas Cano-
nicas legere obligabantur ad non studen-
dum, vt præcepto satisfacerent.

SVBRESOLVT. XI.

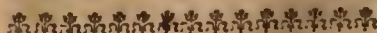
Coadiutor non tenetur extra chorum recitare officium ex vi coadiutoriæ.

SVMMARIVM.

1. *Canonicus coadiutor ex vi coadiutoria non tenetur ad recitandum diuinum officium extra chorum.*
2. *An coadiutores viuente coadiuto non sint verè & propriè Canonici.*
3. *An solum coadiutus teneatur horas canonicas legere.*
4. *Py V. sensus.*

VNdecimum Corollarium sit, Canoni- 1
cum coadiutorem ex vi coadiutoriæ
non teneri ad recitandum diuinum officium
extra chorum est communis sententia, quæ
tenent Castro Palao *vbi supra* Bartholomeus
à S. Fausto *lib.* 2. *de horis quæst.* 24. & sic de-

claravit Paulus V. ad petitionem Ecclesiæ cathedralis Conimb. *anno 1606. motu pro-*
2 *prio* ad id expedito; dicens † coadiutores viuente coadiuto non esse verè & propriè Canonicos, etiamsi habeāt futuram successionem, sed solùm sunt Canonici in specie, licèt vulgò absolutè Canonici nuncupentur, vnde Beneficium solum est in adiuto
3 non in coadiutore, & sic † solum tenetur coadiutus horas Canonicas legere, cum ex vnico beneficio in vno dumtaxat existente, vnica dumtaxat sit obligatio recitandi, si vero habeat pensionem supra illud tenebitur recitare horas Beatæ Virginis, si non recitat Canonicas in choro, si vero dentur fructus aliqui, per modum stipendij ad nihil tenetur, quia non dantur per modum pen-
4 sionis de qua † loquitur Pius V. *in suo motu proprio*, legatur Suarez, *vbi supra lib. 4. c. 21. num.* 19. dixi extra chorum, quia in choro tenetur recitare, & canere eo modo quo tenetur adiutus, in cuius locum quantum ad hoc substituitur.

RESOLVT. VIII.

De attentione simpliciter requisita, vt Canonicus recitans diuinum officium lucretur fructus.

GRAVISSIMA est huius Resolutionis materia, & non solum quæstio de nomine, vt quidam ipsam non callentes autumarunt, sed sit valde necessaria, ex ea enim pendet decisio de valore ad impetrandum à Deo beneficia per orationes, obsecrationes, & deprecationes quas Sanctissima Mater Ecclesia fundit per vocalem orationem, quare examinanda est pro dignitate.

§. I.

Aliqua certiora apud omnes prælibantur.

SVMMARIVM.

1. *An officij diuini lectio & horarum canonicarum recitatio sit actio externa voluntaria.*
2. *An oratio vocalis sit externa cum Deo locutio.*
3. *An oratio sit actus religionis.*
4. *DD. sensus adducitur.*
5. *Aliud est voluntatem esse qua quis vult fundere Deo orationem vocalem per officium diuinum ab Ecclesia institutum & preceptum, aliud voluntatem qua vult satisfacere eidem precepto, & numero 6.*
7. *Aliud est attentio ad orationem vocalem aliud intentio orandi vocaliter.*
8. *Qua attentio dicatur triplex.*
9. *Qua attentio virtualis sit, & n. 10.*
11. *D. Thom. sententia, & num. 12. 13. & 14. & 17. & 33. necnon D. Augustini & n. 15. & 16.*
18. *Euagatio ex proposito semper est cum mortali ex Caiet. & n. 19.*
20. *Triplex est attentio qua orationi vocali potest adhiberi ex S. Thom. & numero 21. & 22.*
23. *Qua ratione possit Ecclesia iudicium facere de actibus internis.*
24. *Authoris & Medina sensus & n. 25. & 26. & 45. & 56.*
27. *An vitium ponderis propter quod quis à promotione repellitur, ad externum opus dilabatur, & 28.*
29. *Ratio difficultatis & n. 30. & 31.*
32. *Quid directè cadat sub precepto legis.*
34. *An Ecclesia non possit cum strepitu iudicij interiora cordis iudicare.*
35. *An votum sit actus cordis omnino interior.*
36. *An Pontifex dum dispensat in votis non exerceat actum iurisdictionis, & numero 37.*
38. *An Pontifex sibi reseruet dispensare aliqua vota, circa quæ nullus alius potest validè dispensare.*
39. *Dicastilli sententia affertur.*
40. *An Deus possit conferre Ecclesiæ directam iurisdictionem in actus mere internos.*
41. *An leges de actibus purè internis per se sumptis non sint necessaria.*
42. *An Christus potuerit impendere Ecclesiæ suæ iurisdictionem in actus merè & purè internos, & n. 43. & 44.*
46. *Salas sententia adducitur, n. 58. & 59.*
47. *Ecclesia ex vi cuius prouidentia & potestatis sibi concessa à Christo Domino possit præcipere aliquem actum internum.*
48. *Multorum DD. opiniones afferuntur, n. 49. 51. 52. & 53.*
50. *An quod non est omnino occultum externus sit mentale.*
54. *An excommunicetur quicumque Clericus qui communicauerit scienter & sponte cum excommunicatis à Papa.*
55. *Nauarri mens, necnon Cæsaris Carena.*
60. *An possit princeps Ecclesiasticus vel sæcularis præcipere vt actus externi & ex animo fiant, n. 61. 62. 63. & 64.*

PRimum apud auctores vtriusque sententiæ conuenit; officij diuini lectionem, & horarum canonicarum recitationem, cum sit actio externa voluntaria, qua cum

cum Deo loquimur orantes, & deprecantes debere imperari à voluntate, qua Deo colloqui vocibus externis volumus; sine hac enim voluntate legere, officium diuinum idem est ac legere officium non vt oremus voce ad Deum, & ipsum verbis externis inclamemus, vt misereatur nostri; sed ac si Historiam aut librum ad sciendum le-
2 geremus: oratio enim † etiam vocalis est externa cum Deo locutio voluntaria, vnde ex sua natura exigit, quod volens, quis loquatur vocibus, quibus oratur persona excellens cuius dependentiam profitemur, dum ipsam oramus vocibus si oratio vocalis sit, vel mentali verbo si mentalis fuerit oratio, in hoc principio, quod posuit D.Th. 2.2.q.83.ar.3. conuenire debent omnes Ca-
3 tholici, cum † oratio sit actus Religionis, qua virtute homo Deo reuerentiam exhibet, in quantum ei se subiicit, & profitetur orando, se eo indigere sicut Authore suorum bonorum, & virtus hæc sit in voluntate ordinans actus aliarum potentiarum ad Dei reuerentiam; vnde vt lectio & vocalis oratio sit verus actus Religionis, saltē virtuali voluntate debet ordinari ad Dei
4 reuerentiam, & cultum, vnde † conueniunt omnes Doctores, quod ille, qui recitat officium diuinum, non debet facere aliquid exterius, quod sit incompossibile cum hac voluntate colloquendi cum Deo, & ipsum vocaliter orandi.

5 Secundum est † aliud esse voluntatem, qua quis vult fundere Deo orationem vocalem per officium diuinum ab Ecclesia institutum & præceptum, aliud voluntatem, qua vult satisfacere eidem præcepto, potest enim illa sine ista subsistere, prior voluntas ad externam locutionem & orationem vocalem tanquam per accidens ordi-
6 natur, voluntas tamen satisfaciendi, vel non satisfaciendi illo actu externo ipsi præcepto consumatur interius, nec ad exterius opus diffunditur; vnde notat Suarez *tom.2.de relig.lib.4. cap. 26. num.* 6 ad satisfaciendum præcepto horarum non requiritur expressa, vel actualis vel virtualis intentio satisfaciendi, sed iterum recitandi, vt *inferius*, §.6.
7 dicam contra Caramuelem; vnde † aliud etiam est attentio ad orationem vocalem, aliud intentio orandi vocaliter hæc in omnium sententia necessaria est, vt vidimus, & pertinet ad voluntatem orandi voce; de attentione, quæ ad intellectum attinet, vt dicit D.Th. 2.2.*quæst*.173.*art*.3. in corpore, est difficultas, an ista sit necessaria simpliciter ad satisfaciendum penso horarum Canonicarum.

8 Hæc autem † attentio, cui opponitur distractio, triplex est, actualis, quando quis actu attendit, ad aliquid ex tribus *infra* adducendis, alia est habitualis, quando, quis habet habitum expeditum ad attendendum, tertia est † virtualis media inter duas, 9
quando, quis facit actum attentionis, & prosequitur amplecti media, ad finem attentionis consequendum, & tamen naturaliter diuertitur à fine intento, cuius intentio virtualiter manet in mediis, quæ ad illius consecutionem eriguntur, v.g. quis habet intentionem attendendi aliquo ex tribus modis modo afferendis, accipit Breuiarium ad officium recitandum incipit recitare, sed naturaliter diuertitur intellectus abstractus & illectus ab obiectis sensibilibus, etiamsi sit 10
cum peccato veniali circa delectabilia; manet ista attentio, & intentio virtualis recitandi, prout oportet ad satisfaciendum præcepto de penso horarum.

Quod explicuit D. Thom. † *in 4.dist.* 15. 11
quæst. 4. *art.* 2. *q.* 4. cuius verba refero, vt opportune importune arguātur, quod attentionem in oratione vocali non requirunt; *Attentio actualis requiritur ad orationem aliquomodo, vel ad euitandum transgressionem, quæ est in illa oratione, quæ est in præcepto, vel ad meritum in illa, quæ non est in præcepto, sed non omnibus modis sicut enim dictum est aliquis actus manet per essentiam, & virtu-* 12
tem quandoque, sed quicunque transit actu & manet virtute, sicut in exemplo de protectione lapidis patuit, & sic manere dictum in virtute, est quidam medius modus inter ipsum esse & in habitu, & in actu, quia quod in habitu est neque virtute, neque per essentiam actus est, secundum hoc ergo dico, quod attentio in oratione manere debet semper secundum virtutem, sed non requiritur, quod semper maneat secundum essentiam actus, manet tamen secun- 13
dum virtutem, quum aliquis ad orationem accedit cum intentione aliquid impetrandi, vel Deo debitum obsequium reddendi, etiamsi in prosecutione orationis mens ad alia rapiatur, nisi tanta fiat euagatio, quod omnino depereat vis prima intentionis, sicut in lapide virtus motionis prima continuè debilitatur, vt cum lapis impulsus quiescat, vel contrario motu mo- 14
ueatur nisi iterum impellatur, vt ait August. *lib. de orando Deum cap.* 9. & in solutione ad secūdum cum abiecisse authoritatem Hugonis *lib. quo studio orandus sit Deus* dicentis 15
si cum orationem fundimus aliud quodlibet à corde versamus à culpa libere non sumus. Respondetur ad secundum dicendum, quod verbum Hugonis intelligendum est, quod quum aliquis ex proposito mentem ad alia distrahit in orãdo (tunc enim sine culpa non est & præcipuè si in aliis se occupet sponte, quæ mentem distrahunt sicut sunt exteriora opera) etsi ad contrarium 16
mens euagetur etiam culpa mortalis erit. Si autem sanè hoc quod percipiamus mens ad alia euagetur vel culpa caret, vel paruissima culpa

est nisi precedens cogitatio ex qua contingit
euagatio talis in culpa esse dicatur.
Quam doctrinam loquens de oratione
vocali confirmat 2.2.*quæst.*83. *art.*13. *in cor-*
17 *pore*, vnde *ad tertium*, dicit, *quod si quis ex pro-*
posito in oratione mente euagatur hoc peccatum
est, & impedit orationis effectum, quod egre-
giè explicat ibi D. Caiet. §. *in solut ad tertium*
18 *vers. Hæc igitur* dicens, † *euagatio ex proposi-*
tio semper est cum peccato mortali quidem cum
ex contemptu, vel quum ex industria in oratio-
ne, quæ est sub præcepto quis in notabili parte
euagatur perinde namque est, ac si illam omit-
teret. Hæc Eminentiss. Card. quam doctri-
nam vtriusque Thomæ antecedenter ad
explicationem mei dictaminis adduxi, tum
vt illud indicem, nam quis me separabit à
doctrina vtriusque certè nec mors nec vita;
19 tum vt agnoscitur ante Durandum omnes
antiquos in eadem sententia perstitisse nisi
moderni Durandi doctrinam amplexati an-
tiquitatem turbassent.
Pergit vlterius S. Doctor & attentionem
istam quam in vniuersum necessariam &
dicit, & ducit, trimembrem facit, *art.* 13. *cit.*
20 *sciendum* (ait) quod † *triplex est attentio qua*
orationi vocali potest adhiberi, vna quidem
qua attenditur ad verba, ne aliquis in eis erret,
secunda qua attenditur ad sensum verborum,
tertia qua attenditur ad finem orationis scili-
21 *cet ad Deum & ad rem pro qua oratur quæ qui-*
dem est maximè necessaria, & hanc etiam pos-
sunt habere idiotæ. Hæc Ibi Angelic. Doctor
quibus, *in 4. vbi suprà, quæst.* 5. in corpore
iungit harum attentionum graduationem
dicens, *& quæcumque harum attentionum ad-*
sit non est reputanda inattenta oratio, vnde
etiam illi qui non intelligunt orationis verba,
22 *ad orationem attenti esse possunt. Sed tamen*
vltima attentio est laudabilior quam secunda
& secunda quam prima; & quia anima potest
vehementer attenta esse ad diuersa, ideo pri-
ma attentio potest nocere vt minor sit orationis
fructus si secundam euacuet, & secunda si
tertiam omnino tollat, sed non contrario. Ha-
ctenus ibi.
23 Secundùm prælibandum est, † qua ra-
tione possit Ecclesia iudicium facere de
actibus internis illos præcipere aut prohi-
bere, & punire pœnis externis, non est ani-
mus in præsenti rem à primordiis disputa-
re, esset enim extrauagans disputatio; quam
si quis ad vnguem examinatam videre cu-
pit, legat Thomam Sanch. *in summ. li.* 1. *c* 13.
Vasq. *tom.* 4. *in* 3. *p. q.* 9. *art.* 1. *dub* 4. Dicastill.
tom. 1. *in* 3. *p. tract.* 5. *disp.* 5. *dub.* 7. *&* 8. Molin.
tom. 6. *de iust. tract.* 5. *disp.* 58. D Th. 1. 2. *q.* 100.
art. 9. vbi Caiet. Medina, Martin. & alij Tho-
mistæ, Bonac *de legibus in communi, q.* 1. *punct*
6. *a n.* 7. Suar. *de legibus lib.* 4. *c.* 12. Salas *ead.*
disp. 9. *sect.* 1. *a n.* 1. Castro Palao *to.* 1. *tract.* 3.
disp. 1. *punct.* 6. Azor *tom.* 1. *lib.* 7. *c.* 10. Igitur
libamen huius grauissimæ difficultatis so-
lum propino ad decisionem propositæ reso-
lutionis.
Assero ergo, † Ecclesiam non posse præ- 24
cipere ex vi præsentis prouidentiæ, & iu-
risdictionis illi à Christo datæ, actus mere
internos qui scilicet interius consumantur,
neque ad sui complementum exterius dif-
funduntur vt amorem Dei odium ipsius, &
similia, hæc assertio est indubitata, ita vt
existimem nullum illi opponi auctorem,
nam † Medina, *C. de oratione, q.* 15. non lo- 25
quitur de actibus purè internis, sed de in-
ternis, qui si efficaces sunt in externum
prodeunt, & dum *in 2. p. illius quæstionis*,
agit de actibus purè internis non loquitur
resolutoriè, sed dicit. *His tamen non obstanti-*
bus posset probabiliter contrarium teneri, &
adductis argumentis ad id confirmandum
concludit quæstionem dicens. *Sed de his ha-*
ctenus quæ tamen gratia veritatis inquirenda
dicta esse intelligantur, *glossa* etiam, *ad c. cogi-*
tationis de pœnitenti, distinct. 1. de voluntate
quam punit lex actu externo aliquomodo
expressa, vt de ponderoso, dicit † *qui repel-* 26
litur à promotione, ponderosus autem vt con-
stat, *ex c. hinc etenim* 49. *dist.* §. *ponderosus est*
qui totis cogitationibus ad lasciuiam defluens
pondus turpitudinis gestat in corde; vnde vi-
tium ponderis, *est cum humor viscerum ad*
virilia labitur quæ profectò cum molestia dede-
coris intumescunt, vnde manifestum est quod
† vitium ponderis propter quod quis à pro- 27
motione repellitur ad exterius opus dilabi-
tur, similiter, glossa *in Clem.* 1. *de hæreticis*, §.
verum, el segundo, verbo, eo ipso incurrunt, ma-
nifestè loquitur de hæretico occulto non
de mentali, vt legenti constabit, non ergo
ex vi iurisdictionis, † quam Christus con- 28
cessit Ecclesiæ suæ ista eam valet exercere
in actus humanos purè internos, quamuis
possit illos punire, si ab operante fateantur
commissi.
Sic enim † si quis ex suspicione de hæresi 29
sit notatus & ductus ad Tribunal sancti Of-
ficij & ab Inquisitoribus interrogatus, fatea-
tur se postquam fuit Baptizatus, sine aliquo
actu externo recessisse à fide Christi in cu-
ius negatione etiam modo persistit, iste talis
punitur ab Ecclesia quia suam hæresim iu-
ridicè confessus est; rursus quum actus ex-
terni non inducunt certam probationem
sed habent aliqualem indifferentiam, tor-
quentur rei in S. Tribunali ad inquirendum 30
de intentione qua actus illi sunt imperati,
etsi fuit intentio hæretica quamuis actus
illi ex se hæresim internam non manifestent
tamen iuridicè punitur etsi misericorditer,
quia iam cognoscitur actus illos externos
fuisse de facto infectos contagio hæreseos,

quæ in illos de facto influxit, vt reus confitetur, si tamen interius omnino consumitur, itavt ad exteriora non dilabatur etsi
31 constituat hominem hæreticum, tamen de quo non loquuntur Concilia, dum in hæreticos anathema proiiciunt & fulminant, quia de hæretico purè mentali non iudicat Ecclesia, cuius rationem demonstratiuam tradit D.Thom. 1.2.q. 100. art.9. quam ad hanc formam deduco; de ratione legis est
32 vis coactiua, vnde † directè illud cadit sub præcepto legis ad quod lex cogit, vnde sine sine vi coactiua lex humana, nedum diuina vires suas exerit in subditos; vnde nullus potest lege præcipere, quod non potest punire, neque potest punire, quod non potest cognoscere, aut iudicare, Ecclesia autem extra Sacramentum Pœnitentiæ, nequit iudicare, aut cognoscere actus internos; ergo neque potest eos præcipere, aut vitare, consequentiam probat. S. Doctor
33 † quia ex iudicio lex punit, homo autem, qui est Legislator humanæ legis nõn habet iudicare nisi de exterioribus actibus, quia homines vident ea, quæ apparent.

Id autem quod ex Metina *in fine quæstio.*
34 *citata* dici quit, videlicet quod licet † Ecclesia non possit cum strepitu iudicij interiora cordis iudicare, cum in foro fori probari non possint in quo sensu intelligitur commune proloquium *Ecclesia non iudicat de occultis, cap. tua nos, & cap. sicut tuis, de simonia*, at tamen in foro poli, & conscientiæ, & sine strepitu iudicij pœnam imponere pro peccato cordis non videtur irratio-
35 nabile, sicut enim, etsi † votum sit actus cordis omnino interior, & de quo iudicat intuitiuè Dominus, tamen Ecclesia iuxta potestatem circa illud exercet, vel dispensando, vel commutando: ita poterit sibi reseruare peccata omnino interiora & circa illa exercere vim coactiuam in foro conscientiæ, itavt nullus nisi Pontifex ab illis possit absoluere; sicut sibi reseruauit & suæ potestati dispensare in votis castitatis, & Religionis, &c.

Hæc inquam solutio, aliquibus non placet, dicit enim ex aliis Dicastillus *num.* 105.
36 quod † Pontifex dum dispensat in præfatis votis non exercet actum iurisdictionis prohibendo, aut præcipiendo, sed vice Dei, & nomine ipsius remittendo verbum promissionis & condonando illud, quasi ius, quod Deus cui facta fuit promissio, quam
37 acquisierat, similiter Pater & Prælatus Regularis irritat vota filiorum, & subditorum non per actum propriæ iurisdictionis; sed vel patriæ potestatis, vel potestatis, quam acquirit in voluntatem subditi.

Verum hæc non euacuant vires præfatæ
38 solutionis. Primò, quia † Pontifex sibi reseruat dispensare aliqua vota circa quæ nullus alius potest valdè dispensare, & illorum auferre obligationem, quæ reseruatio actus iurisdictionis est; ergo pari modo poterit sibi reseruare absolutionem interioris hæresis, aut odij Dei, itavt nullus alius possit de illa cognoscere. Secundò, quia si humana potestas, siue patria, siue dominatiua potest actum suum exercere circa actus merè internos cur circa eosdem non poterit in foro conscientiæ exercere iurisdictionem.

Quare mihi non probatur sententia † 39
eiusdem Dicastilli *num.* 85. dicentis Ecclesiam non solum de facto, sed neque de possibile posse præcipere actum virtutis ex motiuo virtutis v. g. auditionem missæ ex motiuo Religionis; hoc enim mihi non probatur, & cum Molina *tom. 6. de iustit. tractat. 5. disput. 58. num. 2.* Sanch. *tom. 1. sum. lib. 1. cap. 13.* contrarium verius existimo, vt probabo *infra*; vnde Valentia *tom. 3. disput. 7. quæst. 3. punct. 7.* dicit, quod † Deus 40
possit conferre Ecclesiæ directam iurisdictionem in actus merè internos, tamen de facto non fuit illi collata, quia vt benè Salas, *vbi supr. num. 4. & 27.* quia conuenit homines puros habere facultatem, valdè limitatam ferendi leges, & obligandi per illas, vnde non possunt communiter præcipere ea quæ valdè sunt difficilia neque obligare cum periculo vitæ, neque leges imponere nisi necessarias, vel satis vtiles Reipubl. leges autem † de actibus purè inter- 41
nis per se sumptis non sunt necessariæ, nec essent simpliciter vtiles Reip. sed noxiæ, quod secus est de potestate dispensandi, & commutandi vota merè interna & reseruandi sibi dispensationem, & commutationem, quam concedere Pontifici valdè expediens fuit pro bono & prudenti animarum sibi subditarum recto Regimine, & in fauorem Religionis, & virtutis.

Et quidem † potuisse Christum impen- 42
dere Ecclesiæ suæ iurisdictionem in actus merè, & purè internos, itavt possit illos sub censuris prohibere & in foro externo, etsi non cum strepitu iudicij punire, mihi indubitatum est, cum ipse vt homo sit iudex constitutus à Deo viuorum, & mortuorum potest iurisdictionem committere summo Pastori, vt de actibus purè internis 43
(non prout latent interius) iudicet obligans sub excommunicatione ipso facto vt eos sibi manifestè extra confessum, & illos etiam sibi reseruare, & prohibere sub excommunicatione ipso iure incurrenda à qua nullus nisi ipse reseruans possit absoluere, quæ excommunicatio effectus omnes 44
internos causabit, quamuis nullus teneatur se prodere sic excommunicatus non erit separatus

44 paratus à communicatione,& conuictu hu-
mano ; non enim video rationem cur si
Christus voluerit non posset communicare
Papæ iurisdictionem vt prohibeat sub ex-
communicationis pœna & amissionis Do-
minij omnium bonorum,quæ habet quis ne
habeat hæresim mentalem,vt homines ma-
gis terrerent ab huiusmodi contagio ; & sic
45 † ego intelligo locutos plures ex auctoribus
quos larga manu refert Salas *nu.1.sect.1.cit.*
qui vel loquuntur de potestate quæ Eccle-
siæ potuit ex Christo communicari, non
46 quæ de facto est ; vel si loquuntur de pote-
state quæ de facto est communicata, non
tractant de actibus purè internis, & intrà
specum interioris hominis habitibus, sed
actibus internis aliquo modo significatis
exterius, vel qualificantibus actus exter-
nos, vt iam explico.

47 Assero secundò, † Ecclesia ex vi præsen-
tis prouidentiæ & potestatis sibi concessæ à
Christo Domino potest præcipere aliquem
actum internum, quatenus requiritur non
quidem ad substantiam Physicam, & natu-
ralem actus externi ; sed ad valorem mora-
lem ipsius, quatenus homines illud exigunt
vel actus externus valet apud Deum, ad
ipsum colendum, & venerandum, hæc vt
dixi dubio procul est mens Authorum quos
Salas citat pro prima sententia, quorum
plures hoc voluerunt & non aliud ; *vt suprà*
vidimus de glossis decreti, & Clement. ita
censisse constabit si legantur Pigius *lib. 6.
Ecclesiast. hierar.c.16.* Rosilla *verbo absolutio,
n.28.* Repertorium Inquisit. *verbo hæreticus,*
48 Cornel.*tract.de hæreticis,n.134.* Rojas *de hæ-
ret.1.p.n.246.& 2.p.assertio.37.num.319.* vbi
loquitur de hæretico omnino occulto, &
quamuis priori loco,*n.250.in fine*, etiam di-
cat de hæretico mentali, tamen hic sumit
mentale provt idem est quod occulto ; ta-
men signo quod nullus vidit significata hæ-
resi,vnde *num.246.1.p.* conclusionem ponit,
quod hæreticus omnino occultus est ex-
communicatus ; ad quod probandum pluri-
mos authores citat, estque verissimum id
quod omnes ferè Theologi tam antiqui,
quam moderni fatentur, neque dissentiunt
49 in hoc puncto Theologi à Canonistis quod
non aduertit Rojas, Theologi enim loquun-
tur de hæretico purè mentali, dum dicunt
non incurrere excommunicationem, non
de hæretico occulto exteriori tamen ; Ro-
xas vero vtpotè Iurista non aduertens ad
terminos Theologicos confundit omnino
occultum & mentale, quod valdè differre,
50 notum est, quamuis enim † id quod est
mentale sit omnino occultum, tamen non
quod est omnino occultum exterius est
mentale, quare tam auctores quos adducit
Roxas, quam quos refert Salas loquuntur
de hæreticis occultis,non mentalibus ; vel si
loquuntur de actibus interioribus quos Ec-
clesia prohibet, sermocinantur de illis acti-
bus quatenus qualificant actum externum,
illique tribuunt moralem valorem, exter-
num,quem exigere potest Ecclesia.

Quare assertionem nostram secundam
tenent Calet. *opusc. de potestat. Papæ c.17. &
2.2.q.11.art.3.& in summ.verbo hæreticus n.3.*
Sotus *de iusti.q.5.art.5.Concl.5.* Valent.*tom.3.
disp.3.q.3. punct.2.* Sayrus *in thesauro, tom.2.
lib.3.c.6.n.vlt.* Azor *tom.1. lib.5.c.10. quæst.2.*
Aragon *2.2.q.11. art.3.* Bannez *art.4. dub.2.*
Gutierr. *lib.1. Canon.c.13.n.28.* Petrus Nau.
de restit.lib.2.c.3.n.223.& lib.3.c.1.num.191.
Couarr.*in resol.c. Alma p.1.§.11.* & ad regu-
lam *peccatum,p.2.num.7.* Bellarm. *de Ecclesia
Milit. cap.10.& lib.4.de Pontif.c.20.* Suar. *de
legibus, lib.4.c.12.& 3.p.tom.5.disp.4.sect.2.
n.1.* Bandel. *lib.5.de legibus,disp.25.* Cast.Pal.
tom.1.tract.3.disputat.1.punct.6.num.3. Bona-
cina *disp.1.de legibus, quæst.1.punct.5.num.8.
& 9.*

Id enim probant quamplurimi iuris Ca-
nonici expositores quos † ad longum refert 51
Salas *vbi suprà,Clem.1. de hæreticis,§.verum,
Episcopi & §. verum, c. communiter de electio.*
vbi sub pœna excommunic. & suspensionis
mandatur Episcopo & Inquisitoribus, vt
fidei officium exerceant Inquisitionis sine
odio, ira, amore, timore, aut quocumque
humano affectu,& *c.vnico de Schismaticis,§.
omnem personam*, excommunicantur qui Ia-
cobum & Petrum à columna pro Cardina- 52
libus habuerit aut tenuerit scienter & deli-
beratè,*& Clem.1.§ verò,de statu Monach.* ex-
communicatur Benedictinus,qui sine licen- 53
tia Præpositi animo accusandi illum ad cu-
riam Regiam se confert,quam non incurrit
si bono animo vadit & ibi perseueret, vt
bene Bonac. *de censuris in particulari, disp.2.
q.8.punct.9.n.4.* Barb. *alleg.50.n.220.& in
collect.ad præfatum,§.quia verò, & Clem.3. de
sententia excommun.* vbi † excommunicatur, 54
quicumque Clericus qui communicauerit
scienter & spontè cum excommunicatis à
Papa, quare hæc est communis opinio Ca-
nonistarum, & cum glossa singulari,*ad Cle-
ment.1.de hæreticis*,ita tenent Cardinalis,An-
charra. Imola, & eam affirmat esse singula-
rem Abbas *in proœmio decretal.n.6.* Felin.*cap.
finali.de hæreticis,& in c si verò,el.1.de senten-
tia excomm.& cap.1.n.7.de præsumptio*,dicens
† esse communem Nauarrus *de pœnitentia.* 55
distinct.5.c.7.n.22. & manifestè videtur de-
finita hæc sententia,vt ait Castro Palao *cap.
dolentes de celebratio. Missæ*, quod *infrà* ex-
pendam.

Et meo iudicio † manifestè probatur pri- 56
mò ex vsu S.Officij Inquisitionis,in quo est
consuetudo, quod quum quis dixit verba
hæreticalia,

hæreticalia, aut fecit factum hæreticale, vt
qui abutitur Sacramentis, in sortilegiis, si
iste talis neget factum, verbumve dixisse,
aut fecisse intentione, aut animo hæretico,
torquetur pro intentione declaranda, qui
vsus vt pius & Catholicus inualuit apud
Sanctissimum Tribunal, de quo latè Cæsar.
57 Carena *p.2. tract.1.§.21.* quare qui hoc ne-
garet licere temerarius dubio procul esset,
ergo Ecclesia potest iudicium ferre de actu
interno, iuncto actu externo non necessa-
rio, & per se directè, sed indirectè vt con-
iungitur intentio hæretica cum facto illo
abusus Sacramentorum in sortilegiis, vel in
verbo blasphemiæ hæreticalis; alias si hoc
non posset illicita esset tortura pro eruenda
intentione, à qua dimanauit factum, vel di-
ctum illud, argumentum istud apud me ma-
gni est ponderis.

Vnde egregiè Ioannes Salas *vbi suprà, n.*
58 24. † sic fatur nostram confirmans senten-
tiam loquendo latè, *de intentione prout dicit
volitionem alicuius obiecti, siue propter se ama-
ti, siue propter aliud, quamuis non sit necessaria
ad actum externum secundum se potest cadere
sub præcepto, si in toto est necessaria ad valorem
humanorum actuum in ratione contractuum,
vel Sacramentorum, vel cæremoniarum, aut
huiusmodi rerum in quibus consistit exterior
communicatio hominum inter se & cum Deo, in
quibus euentibus intentio latè dicta est de sub-
stantia actuum externorum, non secundum se,
sed vt sunt contractus, Sacramenta, cæremoniæ,
vel cultus Dei.* Hæc ille, quæ *infrà* exemplis
tam in ciuilibus, quam in Canonicis legibus
59 declarat. Vnde concludit † primò, quod
dum Ecclesia prohibet rebaptizationem sub
irregularitate, adhibens omnia exteriora
sine intentione baptizandi non incurrit
irregularitatem, quia non confert quantum
in se est secundum Baptismum.

Secundò ad propositum nostrum præ-
60 sentis resolutionis, *potest enim † Princeps Ec-
clesiasticus, vel sæcularis præcipere, vt actus ex-
terni serio, & ex animo fiant, sic quia proferre
verba quæ sunt in Breuiario, verbi gratia, non
habent rationem orationis & cultus diuini, nisi
certo animo proferantur nimirum exhibendi
cultum Deo, vel petendi aliquid ab eo, siue hic
cultus, & petitio propter propriam bonitatem
expetatur siue non; ideo humana potestas quæ
61 verum cultum Dei, & veram orationem, &
actum externum Religionis cum necessariis ad
rationem actus imperati Religionis præcipere
potest; poterit præcipere vt verbis apponatur
prædicta intentio, & hæc latè est deuotio, quo-
niam est bonitas obiectiua Religionis sufficiens,
vt religiosè amare possit, & iste modus deuotio-
nis implicitè præcipitur, eo ipso quod præcipia-
tur oratio, Missa, susceptio vel administratio
62 Sacramenti, vel sacrificij; quia est de eius ratio-
ne, attentio autem aliqua, vel actualis, vel
quantum est ex parte subiecti est de ratione di-
uini cultus, quia de eius ratione est assistere
Missæ, vel proferre verba orationis non tan-
quam psitacus, vel dormiens, sed modo humano
nimirum attendendo ad sensum verborum, vel 63
ad id quod petitur, vel tractatur, vel ad Deum
aliqua ratione. Alij vero actus interni sine qui-
bus cultus Dei, & communicatio externa cum
Deo, & hominibus seria, vtilis & valida esse
potest nec per se aut coniuncta actibus externis
subduntur humanæ iurisdictioni, neque id expe-
diret, quia ex natura sua sunt longe occultiores,
quam hi de quibus proximè loquebamur quæ 64
multis modis se produnt*, vt notat Suarez *vbi
suprà, n. 27. & ideò sæpè puniri possunt.* Hæc
ibi quæ si rectè expendantur euanescunt ea
quæ adducunt Vasquez, quem citat & imi-
tatur Dicastill. *vbi suprà*, quare hæc sufficiat
pro libamine.

§. II.

*Non requiri attentionem internam ad satisfa-
ciendum penso horarum Canonicarum,
multi recentiores existimant?*

SVMMARIVM.

1. *Internam attentionem ad satisfaciendum penso horarum Canonicarum non requiri, qui sentiant.*
2. *Præceptum de recitando Officio Diuino solum exposcere & contentum esse cum attentione externa, qui teneant? & numer. 3.*
4. *Quæ attentio requiratur, quæ sit necessaria ad rectam pronuntiationem.*
5. *Propter quid attentio intrinseca mentis sit necessaria.*
6. *An forma Sacramenti extremæ vnctionis sit deprecatoria.*
7. *Quid sit orare, & n.8.*
9. *An possit esse vera locutio cum Deo sine attentione interna.*
10. *An sicut oratio vocalis est signum orationis internæ ita adoratio externa sit signum internæ summissionis ad Deum.*
11. *An distractio inuoluntaria sit contra substantiam orationis.*

QVod placitum sequuntur † Ægidius 1
Coninch. *3.p.q.83.art.6. à n.191. vsque
ad 301.* Cardinalis de Lugo *de Euchar. disp.
22.n.27.* Hurtado Complut. *disp.5. de sacrifi-
cio Missæ diff.3.* Præposit. *n.225.* Dicast. *disp.5.
à num.83.* qui *n.95.* aliquos ex antiquis pro se
adducit, sequitur Caramuel *disp.108. in S.
Regulam.* Henrriq. *lib.9. de Missa, c.25. num.5.*
Valer. *verbo hora, differentia 1.* & probabilem
reputant, Diana *1. p. tract.12. resol.2. in fine,*
ibi, *ego sine metu probabilem esse affirmo, & 4.p.
tract.*

*tract.4. Resolut.*107. Machado *l.1.p.3.tract.2. documento* 5. Layman: *lib.4. tract.1. cap.5.n.* 10. Victorellus *in notis ad Summam Toleti lib. 2.cap.13. num.*6. vbi se citat idem dixisse, *verbo hora* §.11. Lessius *lib.2.cap.37.nu.*63.
2 hi omnes asserunt † præceptum de recitando officio diuino; solum exposcere & contentum esse cum attentione externa, id est, quæ externè non facit actionem incompossibilem cum attentione, vt dum pecunias numerat, ludit aleis, confabulatur, aut quodlibet aliud, quod requirit, vt bene fiat attentio, hic est distractus extrinsecè, atque adeo iste solus non habet attentionem extrinsecam requisitam, si tamen interius distrahatur voluntarie, etiam ad inhonesta, quamuis in hoc peccet satisfacit tamen officio diuino, cuius præceptum non solum non exigit attentionem internam, ve-
3 rum nequit Ecclesia illam præcipere, quod probant primò, quia Ecclesia non potest præcipere quod non potest iudicare, at non potest iudicare quod non potest cognoscere, ast Ecclesia visibilis actus internos nequit agnoscere, ergo.
4 Secundò probatur, quia † ea attentio requiritur quæ est necessaria ad rectam pronuntiationem, & vt omnia, quis proferat, quæ sunt disposita in Breuiario quo vtitur, at vt omnia proferantur non requiritur attentio interior, sed exterior sufficit. Ergo & interior non præcipitur imo (addit satis liberè Caramuel) si, per impossibile interior præciperetur non teneremur obedire, quia legislator excederet limites suæ iurisdictionis quæ non extenditur ad actus internos.

Tertiò, si propter aliquam rationem
5 † attentio intrinseca mentis est necessaria, esset quia talis attentio, est de substantia orationis, ita quod ista substantialiter non subsisteret sine illa, atqui hoc est falsum. Ergo talis attentio necessaria non est simpliciter: minorem multis probat Cardin. de Lugo *vbi suprà à n.*30. *vsque ad finem disp.*1.
6 quia † forma Sacramenti Extremæ-vnctionis est deprecatoria, & ita vbi non est oratio, & deprecatio non est huius Sacramenti substantia, atque ita si sacerdos qui accessit cum intentione conferendi hoc Sacramentum si voluntariè diuerteretur dum profert formam non deprecaretur, neque oraret & sic non subsisteret Sacramentum, consequens autem concedi nequit: est enim contra doctrinam generalem in materia de Sacramentis ad quorum valorem solum exigitur prolatio formæ super debitam materiam à Ministro habente potestatem cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, quod totum hic reperitur etiamsi non adsit attentio intrinseca.
7 Secundò, quia † orare est loqui cum illo quem oramus, repræsentando illi nostram indigentiam, atqui sine attentione interna, imo cum voluntaria distractione mentis possum verè, & substantialiter loqui; possum enim loqui & orare Regem illi memoriter recitando orationem etiamsi distractus sim voluntariè ad alia, quæ erit vera oratio externa si habeam intentionem orandi, & loquendi, explicando Regi meam indigentiam.

Tertiò, quia dum Minister aliorum sa- 8
cramentorum, ea administrat, verè & propriè loquitur dum dicit, verbi gratia *ego te absoluo*, etiamsi voluntarie distrahatur, dum verba profert si tamen habeat intentionem perficiendi sacramentum, similiter sacerdos si habeat intentionem consecrandi, & proferat verba voluntarie distractus ad alia obiecta, ergo † potest esse vera locu- 9
tio cum Deo sine attentione interna, idem est dum quis habens intentionem emittendi vota solemnia, & legat professionis formam, quam scriptam defert, etiamsi dum legit voluntarie distrahatur ad alia obiecta qua non obstante distractione, professio valida est, & vera, & propria locutio cum Deo.

Quartò, quia † sicut oratio vocalis est 10
signum orationis internæ, ita adoratio externa est signum internæ summissionis ad Deum, & tamen quis etiamsi distrahatur ad alia obiecta potest prosequi externam adorationem, vt genuflexionem &c Ergo & confirmatur, quia † si distra- 11
ctio voluntaria est contra substantiam orationis etiam inuoluntaria, quia cum ista non stat attentio requisita, sicut somnus, siue voluntarius, siue inuoluntarius obstat substantiæ orationis vocalis.

§. III.

Requiri attentionem internam, verior sententia docet.

SVMMARIVM.

1. *Quæ ex tribus attentionibus requiratur.*
2. *An sint censura contra non habentes attentionem.*
3. *An quoties vocalis oratio continuatur detur aliqualis attentio interna.*
4. *An si mens ad contrarium diuagetur erit culpa mortalis & n.*5.
6. *Quid ad inceptionem officij requiratur.*
7. *D. Caietani sententia.*
8. *Authoris & multorum aliorum iudicium, & n.*9. *&* 11.
10. *Quid veniat notandum.*
12. *Quis actus debeat esse externus.*
13. *An ille qui recitat officium ex obligatione præcepti necessario habeat attentionem*

nem internam saltem virtualem ad id quod recitat.

14. *Quæ intentio sine attentione ad orationem concipi nequeat & n.15. & 16.*

17. *Quæ distractio aut diuersio interior licet voluntaria destruat attentionem virtualem requisitam ad orationem.*

18. *Quandonam mens euagetur in contrarium intentioni orandi.*

19. *An actus externus non sit incompossibilis cum intentione orandi.*

20. *Ratio difficultatis & n.21. & 24.*

22. *D. Ioannis Chrysostomi mens adducitur.*

23. *Dum laudes Deo deserimus & orationem vocalem fundimus, non tantum voce, sed corde fundendum, ex SS. Patribus.*

25. *An homo teneatur vocaliter orare & exteriorem oblationem facere.*

26. *In qua intentione imbibita sit attentio necessario requisita.*

27. *Innocentij III. decretum & n.28.*

29. *Quid illa verba* quantum eis Deus dederit, *significent & n.30.*

31. *Quid præceptum attentionis exigat & numero 32.*

33. *Nauarri sententia affertur & n.34. necnon Tabiena.*

His tamen nullo modo obstantibus quæ
videntur excogitata ad conscientia,
Ecclesiasticorum laxandas verior, securior,
1 & probabilior sententia docet † requiri aliquam ex tribus attentionibus virtualem,
vel actualem, ex his quæ supra ex D. Thoma inductæ sunt, ita tenent Pesantius 2.2.
*quæst.*62. *art.*2. *dub.*3. Aragon *quæst.*83. *artic.*13. Siluius *ibi concl.*4. Raphael. de la Torre. *ibi controu.* 9. *de horis disp.* 4. Malderus
tract. 10. *cap.* 7. *dub.* 2. Vasquez 1.2. *tom.* 2.
*disp.*160. *num.*30. & 31. (licet ex alio principio de quo *infrà*) Lorca *disput.* 16. *memb.*
2. §. *hæc omnia sectio.*2. *de legibus* Greg. Martinez *tom.* 3. *q.* 96. *art.* 3. *dub.* 5. *concl.* 3. Montezinos *disp.*26. *q. vnica difficult.* 3. *n.*31. *versic. nam oratio* Salas *de legibus vbi supra.* Suarez *de Relig. tom.* 2. *tract.* 4. *cap.* 26. & *lib.* 4.
*de legibus cap.*13. *num.* 12. & *num.* 13. dicit,
2 quod † sint censuræ contra non habentes
hanc attentionem, etiamsi sit interna illas
incurrit, qui non recitat attentione interna.
Doctores qui speciales tractatus edidere de
horis Canonicis Carrolus Mancinus *cap.*86.
*num.*16. Moneta *p.*2. *quæst.* 2. *num.* 2. Bartholomæus à Sancto Fausto *lib.* 2. *quæst.* 142. Nauarrus *de oratio. cap.* 13. *à n.* 18. Squillante *de obligat. Clerici p.* 1. *dub.* 20. *à n.* 36. Ragutius
de officio Canonicorum in choro q. 19. *à num.* 2.
Scriptores Theologiæ moralis Azor. *part.* 1.
lib. 10. *cap.* 16. *quæst.* 2. Lopez *instructo. tom.* 2.
*cap.*103. Molfes. *tom.* 1. *tractat.* 4. *cap.* 2. *n.* 8.
Homobonus *de examine Eccles. p.* 1. *tract.* 4.
cap. 5. *q.* 40. Bellochius *de casuum reseru. p.* 2.
q. 15. Conrad. *p.* 1. *q.* 244. Beza *in responsio. casu* 33. *p.* 2. Comitolus *lib.* 1. *q.* 63. Trullenc.
lib. 1. *in decag. cap.* 7. *dub.* 17. *n.* 4. Palao *disp.* 2.
cit. tom. 2. *punct.* 3. Bonacina *de horis disp.* 4.
quæst. 3. *punct.* 1. §. 2. *n.* 12. Thomas Sanchez
in opere Morali lib. 1. *cap. num.* 14. & *l.* 7. *consil. cap.* 2. *dub.* 28. Miranda *in Manuali tom.* 1.
quæst. 37. *artic.* 11. Hieronymus Rodriguez
Resol. 25. *num.* 18. Auunculus suus *in Summ.*
tom. 1. *cap.* 143. & *quæst.* 41. *Regularium art.* 8.
Vega *tom.* 2. *cap.* 128. *casu* 20. Ledesma *to.* 2.
tract. 9. *cap.* 4. *concl.* 20. Villalobos *to.* 1. *tr.* 24.
diff. 15. *num.* 6. Ioannes Sanchez *select.* 15. à
num. 2. Lezana *tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 11. Candidus *disquis.* 25. *dub.* 3. Interpretes D. Thomæ 3. *p. quæst.* 83. *art.* 6. vbi Nugno *dub.* 2.
conclus. 6. & tandem Cardinalis de Lugo *vbi supra num.* 41. *concludit* dicens. *Fatemur ergo*
† *quoties vocalis oratio continuatur dari aliqua-* 3
lem attentionem internam, sed hæc est aliquando adeo tenuis, vt merito nolint eam aduersarij aliqui vocari attentionem, quando exigunt attentionem, ex obligatione intelligunt de attentione magis formali & explicita. eandem sententiam tenent Marchinus *de ordine tract.* 2.
p. 6. *diff.* 2. Fernandez *in examine Theolog. morali.* 3. *p. cap.* 13. §. 6. *num.* 2. Sayrus *de censuris*
lib. 3. *c.* 4. *n.* 23. Summistæ etiam idem docent
verbo hora. Armilla *num.* 19. vbi satis bene
iuxta principia vtriusque Tho. discurrit Samuel Lumbli. *num.* 6. Tabiena *quæst.* 29. vbi
egregiè difficultatem enucleat Syluester
num. 13. *quæst.* 11. & *num.* 14. miror enim auctores contrarij ipsum pro se adducere,
cum manifestè sequatur sententiam D.
Tho. cuius formalia verba adducit, ex quarto, & ea approbat, ibi † *si mens ad contra-* 4
rium diuagetur erit culpa mortalis, quæ intellige & limita (Syluester ait) *quoad orationem quæ est in præcepto num.* 14. *ponit primam conclusionem, quantum ad intentionem, vel attentionem quilibet ad officium obligatus tenetur in principio officij, ita quod officium ab intellectu & non ab imaginatione proficiscatur, intra officium vero tenetur ita ad se redire si fuerit mente vagatus, quod non totaliter pereat dicta intentio secundum D. Tho. id est frequenter, non tenetur autem quo-*
uis præcepto esse attentus (intellige actuali at- 5
tentione) sed sine culpa mortali potest euagari etiam à proposito, dummodo sciat quid faciat sic scilicet quod stet prima intentio vel virtus eius, quæ est doctrina Paludani. *in* 4. *distinct.* 15. *quæst.* 5. *art.* 2. *conclus.* 4.
quam sequitur etiam. D. Antoninus 3.
part. tit. 13. *cap.* 4. §. 8. vterque enim † re- 6
quirunt ad inceptionem officij attentio-

nem internam, & quod hæc maneat saltem virtute, quam non distruat distractio voluntaria, quod egregiè explicat D. Caiet. *infrà* adducendus Basseus *verbo hora*: 4. *num.*6. Ledesma 2.*p.*4. *quæst.* 16. *art.*6. *dub.*3. *&* 4. Sotus *lib.*10. *de iustit. quæst.*5. *artic.*5. *conclus.*6. *&* 7. Castro de lege pœnali. *lib.*2. *cap.*15. *conclus.*1. Reginaldus *lib.*19. *cap.* 2. *quæst.* 1. & multi alij quos isti citant & non vacat videre.

Coronæ tam Illustrium Doctorum finem
7 imponat † Eminentissimus R. Cardin. Caiet. 2.2. *quæst.*83. *art.*13. §. *in solutione ad tertium.* enucleans hanc sententiam mirificè loquitur, cuius verba *sup.* §. 1. dedi, & ex illa modo deducam admirabilem doctrinam qua extricatur veritas, quæ ab aliquibus Recentioribus intricata fuit, confusa & male intellecta, Canonistæ etiam nostram ferè omnes sequuntur sententiam cum Glossa *ad caput dolentes de celebratione Missarum verbo studiosè.* hos refert Barbosa *in collectaneis ad illud caput n.*1. & Nicolaus Garzia *part.*3. *cap.* 1. *num.*182. Fillucius *tract.*23. *cap.*6. *quæst.*3. *&* c.8. *quæst.*2. videat ergo Dicastillus quomodo parui pendeat censuram Magistri sui Patris Ludouici Turriani, qui in censuris Theologicis *centuria.*1. *dub.* 28. *censet contrariam opinionem esse perniciosam*, *& impro-*
8 *babilem*: de qua censura † ego non Iudico, iudicent alij, solum aduerto ferè nullum ex Antiquis Scriptoribus dixisse sine aliqua attentione interna saltem virtuali, posse aliquem satisfacere penso horarum, imo dum
9 aliqui dicunt non requiri attentionem internam loquuntur de actuali attentione, vt explicat Tabiena, *vbi suprà versic. prima conclusio.*

10 Quod, vt rectius intelligatur † notanda est egregia doctrina quam colligo ex vtroque Thom. *locis tam citatis*, quod si quis non habeat intentionem orandi dum recitat officium diuinum, sed vel legendi, vel addiscendi psalmos, & cætera, quæ in officio continentur non verè satisfacit præcepto, id in quo conueniunt Auctores citati, & probat Eminentissimus Lugo sicut si quis non habeat intentionem conferendi Sacramentum actualem, vel virtualem nullo modo ipsum confert, etsi proferat verba supra materiam debitam, quod est certum in Ecclesia Dei, ita nisi quis habeat intentionem orandi, & ferendi Deo cultum, quamuis proferret, verba instituta ab Ecclesia ad orandum Deum; non orat, nec colit ipsum, ita omnes citati pro nostra sententia & etiam
11 adducti pro contraria, expresse † D. Thom. Syluester, Paludanus, Caiet. & alij: ratio est euidens, quia oratio externa & vocalis habet bonitatem obiectiuam Religionis, & cultus in Deum, hæc autem bonitas cum sit moralis attingi nequit nisi actu voluntatis non quidem actu meritorio, aut ex omni circumstantia bono moraliter, potest enim quis ob inanem gloriam habere voluntatem, & intentionem dicendi officium, sed † actus iste debet esse internus, vocalem 12
orationem intendens illa Deum orare; alias, vt optimè Syluester, mouebitur quis ad orandum non ab intellectu, sed ab imaginatione sicut psitacus, aut ebrius, & amens.

Ex qua doctrina quæ indubitata est manifeste deducitur, quod † ille, qui recitat 13
officium ex obligatione præcepti necessario habet attentionem internam saltem virtualem ad id quod recitat, saltem ad verba sine errore proferenda, vt cultus Deo deferatur, & ad ipsum orandum, ratio est, quia debet habere intentionem orandi vocaliter, atqui † ista intentio sine attentione 14
ad orationem, concipi nequit, vnde intentio illa virtualiter continet attentionem intrinsecam ad conceptus verborum, vel eorum rectam pronuntiationem, ex qua constat oratio vocalis, & ad Deum, quem intendo orare illi meam indigentiam proponendo & explicando, non secus ac amor Dei super omnia virtualiter continet 15
contritionem, quæ est dolor de peccatis propter Deum summè dilectum, sicut enim non potest quis amare Deum super omnia apretiatiuè, quin in illo amore virtualiter contineatur dolor de peccatis, quatenus sunt offensa Dei; ita eo ipso, quod, quis habeat intentionem orandi habet ad minus attentionem virtualem ad orationem vocalem, & ad Deum, qui oratur, nec illa intentio consistere aliter potest, & hoc est quod dicebat S. D. *in* 4. 16
quod attentio manere debet in oratione secundum virtutem, manet tamen secundum virtutem quum aliquis ad orationem accedit, cum intentione aliquid impetrandi, vel Deo debitum obsequium reddendi.

Ex quo fit quod sola illa † distractio aut 17
diuersio interior, etiamsi sit voluntaria, & ex proposito quæ est de obiecto opposito obiecto orationis quam quis intendit facere opponitur, & destruit attentionem virtualem requisitam ad orationem, vt dicit Sanctus Doctor *in illa solutione ad* 2. ibi, si ad contrarium mens euagetur culpa mortalis est, mens autem tunc † euagatur in 18
contrarium intentioni orandi; vel quando imperat actus externos appositos & incompossibiles cum obiecto intentionis orandi, & attentionis; vel quando interius se diuertit ad contemplationem scientiarum

speculatiuarum

speculatioarum; vel alicuius rationis politicæ, aut negotiorum, aut litium in his quæ multum perseueret, discurrendo, cum his enim cogitationibus internis, sicut non compatitur intentio orandi mentaliter, ita neque intentio interior circa obiecta præfata.

19 Si tamen † actus externus non est incompossibilis cum intentione orandi, vt deambulatio, manus & faciei lauatio, non euertit attentionem virtualem, etiamsi talis actus voluntarius & ex proposito fiat; similiter si diuersio interior etiam vltro facta sit non est incompossibilis ad alia negotia, si intenta est, & profunda dubio procul rapit animum, vt ad nihil aliud attendat, quare destruit intentionem orandi, & verba proferuntur tanquam abebrio aut amente, nec

20 est eadem ratio † vt malè excogitarunt Cardinalis de Lugo, & Coninch. quando distractio est in voluntaria, etiam in causa respectu recitationis, quasi intentio fuerit voluntaria & moralis solum illam destruit actus voluntarius & moralis, non vero physica distractio mentis; vt est indubitatum apud omnes in materia de peccatis.

21 Ex his extricata apparet iam communis, certaque sententia quam me quidem iudice & patres docuerunt, & Sacri Canones. D. Ioannes Chrysostomus *homi. 29. ad populum Antiochens.* vbi agens de attentione, & intentione necessaria ad recitandas diuinas laudes; sine qua nemo excusatur sic dicit,

22 † *quæ enim excusatio aut venia dabitur nobis si cum amicis loquentes adsumus animo mentemque adhibemus, cum Deo vero loquentes animo in rebus indignis peregrinamur? possetque tum fœda ac turpis esse peregrinatio illa mentis, vt duplicis sceleris sui lethalis culpa labem haberet, vnam v. c. cogitati optatique stupri vel homicidy, alteram insignis iniuriæ, qua diuinæ preces, psalmi, Sacraque Scriptura verba, tunc afficiuntur.* Hæc ibi, vbi Sanctus Doctor non solum è suggestu, sed è Cathedra loquitur.

Hæc est communis. SS.PP. sententia apud quos hæc propositio, vt indubitata consti-

23 tuitur; quod † *dum laudes Deo deferimus & orationem vocalem fundimus, non tantum voce, sed corde fundendam*, ita Aug. *enarrat. in psal. 39.* Hieronym. relatus, *in c. cantantes 92. dist.* S. Bonauent. *de perfectione spirituali.* D. Greg. *citatus à Tabiena*, & D. Thom. Hugo Victor. *lib. de modo orandi.* Laurent. Iustinian. & alij. Vnde Dominus Isaiæ 29. n. 8. conqueritur de populo suo, dicens, *populus iste ore suo & labiis suis glorificauit me, cor autem eius longè est à me.*

24 Ratio huius propositionis, † ex ipso naturæ lumine clarescit, cum enim oratio vocalis sicut sacrificium, & oblatio sit actus externus Religionis, quem homo tenetur Deo offerre in cultum externum; iste sine interna intentione illum dandi Deo subsistere nequit, vt enim ait D. Thom. 2. 2. q. 83. & 84. † Homo tenetur vocaliter orare, & 25
exteriorem oblationem facere, & non interest vt interius hæc faciat, quia constat ex anima & corpore. Vnde per actiones corporeas debet etiam illi deferre cultum, & adorationem; actio autem corporis nisi conformetur actioni mentis ab illaque imperetur, est actio humana, & cultus & oratio æquiuocè, sicut cadauer æquiuocè est homo, debet ergo † oratio ab intentione 26
orandi imperari in qua intentione, inhibita est attentio necessario requisita; explicatur, nisi quis habeat intentionem deferendi latriam Deo per genuflexionem, quamuis toto die genuflexus existat, non erit adoratio talis genuflexio, sed sicut, si asina genuflecteretur, illa autem intentio implicat quod sit sine attentione diuinæ excellentiæ cui defertur latria.

Ex hoc patet iam clarus & genuinus sensus, *text. in c. dolentes, de celebratio. Missarum*, † vbi Innocentius III. motus ex eo quod 27
Clerici in choro intendebant collocutionibus Laïcorum, dumque auditum ad indebitos sermones effundunt aures intentas non porrigunt ad diuina propter quæ subdit, *districtè præcipientes in virtute Sanctæ obedientiæ, vt Diuinum Officium nocturnum pariterque diurnum, quantumuis Deus dederit, studiosè celebrent pariter & deuotè.* Hæc ibi, vbi glossa, *studiosè quantum ad officium oris id est, sine syncopa deuotè quantum ad officium cordis.*

In quo textu quamuis Pontifex expressè 28
loquatur de his qui dicunt Diuinum Officium in choro, tamen dubio procul ratione sua comprehendit etiam, qui extra chorum penso horarum satisfaciunt, vt scilicèt canentes in choro id faciant ad quod tenentur, qui extra chorum recitant, *vt studiosè*, id est, *sine syncopa*, verba proferat, *& deuotè*, id est, *cum attentione cordis*, ad recitationem quam facit, & hoc significant illa verba † *quantum eis Deus dederis*; id est, at- 29
tentione quam Deus largiri vult, ita vt non voluntariè distrahatur, non solum exterius intendens collocutionibus & effundens auditum ad indebitos sermones, cum quibus non compatitur intentio orandi, sed etiam interius attendendo, per intentionem orandi ad rem impetrandam, vel ad Deo debitum obsequium, & cultum reddendo, quis enim orare intendit, quod cum oratio sit petitio decentium à Deo non attendat, vel ad Deum, vel ad rem decentem, quam à Deo petit certè quidem hoc est prorsus inintelligibile.

Ex quo fit facillimum esse præcepto attentionis satisfacere in persolnendo Diuino
31 Officio,nam † nihil aliud præceptum attentionis exigit, nisi quod quis animo vacandi Deo horas inchoet,&in contrarium animus iste non mutetur dum exsoluit Diuinum Officium. Mutare autem in contrarium impossibile est ex inaduertentia, quando non voluntariè ab officio vagatur mens, & ideo si quis aduertat hæc, vel illa se cogitare, quæ sunt extranea à meditatione sua, sed non aduertit,quod ab Officio Diuino distrahatur, ac per hoc animus vacandi Deo à
32 principio officij habitus non est mutatus in contrarium,quia numquam iste habuit animum recedendi à vacando Deo in Diuino Officio,quod tunc recitat; oportet enim recessum humanum à termino à quo fieri per se,hoc est ex intentione,quæ sunt verba Caietan. *in summ.verbo hora*, §.8. videant ergo quomodo ad vitandos scrupulos contrariæ sententiæ pauci Auctores conscientias relaxant.

Addo ex Nauarr. *ad c.quando,de consecra-*
33 *tio.dist.*1.*&* c.13.*eod.n.*15.*& ad c.inter verba.* 11.*q.*3.*num.*309. quod cum dicere Diuinum Officium sit actus virtutis Religionis, quæ non subsistit sine electione, quia est actus humanus deliberatus, debet procedere ex intentione hanc habet homo, dum accipit Breuiarium animo soluendi pensum horarum, si euim tunc interrogaretur, ad quid
34 illud accipit, & quare *Pater noster* dicit, responderet, quod ad persoluendum Diuinum Officium, sicut cum Sacerdos parat Calicem vestibus Sacris indutus interrogaretur qua propter illud faceret? responderet quod ad dicendam Missam Sacrumque faciendum. Vnde egregiè dicit Tabiena
35 *n.*32.*q.*31.† quod ex eo quod quis est assuetus dicere officium faciliter,& quasi insensibiliter facit talem deliberationem, sicut artifex quando incipit aliquod artificium non indiget magna deliberatione, sicut pulsans organum, & ista attentio sufficit, quæ non est grauis.

§. IV.

Triplex modus probabilis defendendi communem sententiam?

HÆc sententia quæ vt vidimus omnino communis est,& fuit ab omni ferè antiquitate defensa,& ferè ab omnibus sapiētibus ventilata, vt notat Tabiena *vbi suprà*, triplici modo tutatur, & quilibet eorum satis probabilis est & refert Tabiena, *vbi suprà*, *tres ista via tuta sunt per quas quisque sine offensione incedere valet.*

SVB §. I.

Modus defendendi Vasquez extricatur.

SVMMARIVM.

1. *An non attendere sed se voluntariè distrahere in oratione, qua non est sub præcepto non sit peccatum mortale.*
2. *An Ecclesia nequeat prohibere neque actum internum secundum se nec prout consunctum actui externo, & numero* 3.
4. *An ratione actus interni coniuncti externo incurratur pœna lata ab Ecclesia.*
5. *An tam integritas confessionis quàm dolor de peccatis cadant sub præceptum diuinum de confessione, & n.*6.
7. *An præceptum vocaliter orandi non sit humanum solum impositum Clericis in Sacris & Beneficiariis, & n.* 8.
9. *An attentio interior ita præcipiatur, vt non satisfiat præcepto sine illa.*
10. *An recitare horas Canonicas sit non solum de iure humano sed etiam diuino.*

PRimus modus est quem sequitur P. Gabriel Vasq. *opusculo de beneficiis, c.4.* §.1. *artic.*3. *à dubitat.*1.*vsque,ad* 3. inclusiuè, in quibus

Asserit primum quod non attendere, sed 1 se voluntariè distrahere in oratione, quæ non est sub præcepto non est peccatum mortale, sed veniale, quia (inquit) non fit Deo grauis irreuerentia, si quis voce tenus proferat orationem, quando alias non tenebatur orare; vt propter hoc ipsum dignum existimemus morte spirituali, vnde hæc sententia est consulenda cum opposita Metinæ, *Codice de oratione, quæst.*14. *rigida sit & scrupulis plena*, ita habet, *dubitat.* 1. *numer.*73.

Asserit secundùm, *dub.*2. quod † Ecclesia 2 nequit prohibere neque actum internum secundum se, nec prout coniunctum actui externo, quod iterum repetit, *dub.*3. contra Caiet. *tom.*1 *opuscul.quæst.de confess.quæsito* 2. *& in summ. verbo excommunicatio, cap.*3. qui cum communi asserit Ecclesiam posse præcipere actum internum, qui connexus est cum actu externo ex diuina institutione, aut requiritur ad valorem actus externi, quam sententiam latè impugnat eruditus Pater, sed eius fundamina dissipata sunt, §.1. *in* 4. *libamine*, quare hic solum proponam argumentum me quidem iudicè manifestum ad hominem contra ipsum, qui *n.*91.*&* 92.benè asserit,quod quando actus 3 exterior, vt plurimum significet actum internum & malum animum, licèt hoc non sit ex natura rei, tamen Ecclesia ducta præsumptione probabili iudicat de illo actu externo,

terno, prout subest interno, & non alias & sic excommunicat Inquisitores, qui ex odio vel amore procedunt in officio suo, qui affectus si adsint incurritur excommunicatio, secus vero si non existant, unde est mani-
4 festum quòd † ratione actus interni coniuncti externo incurritur pœna lata ab Ecclesia, quæ iudicat de interno iuncto externo, ergo potest Ecclesia fundata in ipsius rei natura ex qua habetur, quod exterior actus vtpote humanus, & deliberatus, quod oratio exterior dirigatur ab attentione interiori, cum multo maior connexio sit inter orationem vocalem, & attentionem internam, quam inter odium, vel amorem & exercitium officij Inquisitorum: quare sicut Ecclesia ducta coniectura iuridica præcipit Inquisitoribus ne odio, vel amore exequantur suum officium, ita potest præcipere quod recitans Officium Diuinum habeat attentionem internam, quam illud ex natura rei exigitur.

Vnde fit, quod non solum determinando ius diuinum, sed præcepto speciali suo Ecclesia præcipit omnibus fidelibus vtriusque sexus veram & integram confessio-
5 nem, verumque dolorem, etenim † tam integritas confessionis, quam dolor de peccatis cadunt sub præceptum diuinum de confessione, quare cum Ecclesia præcepto suo speciali mandet quotannis confiteri, consequenter mandat actus internos, qui necessarij sunt ad veram confessionem, quia isti sunt connexi ex diuina institutione cum subiectione externa ad claues Ecclesiæ,
6 vnde si quis sine dolore necessario ad valorem Sacramenti, aut sine integritate præcepta confiteatur, non satisfacit præcepto Ecclesiæ, & verè incurrit pœnas latas contra non confitentes, sicut Inquisitor incurrit, si ex odio, aut amore procedat in suo officio; quare defectus doloris interni connexi ex institutione diuina cum actu externo subiiciendi peccata clauibus potest Ecclesia punire excommunicatione, de hoc latiùs dixi in materia de Sacramentu Pœnitentiæ, *tr. 7. de confess. dub 5.*

Dicit tertium, *à n. 96.* & satis probabili-
7 ter ad propositum nostrum, *quod † præceptum vocaliter orandi non est humanum solum impositum Clericis in Sacris, & Beneficiariis, sed est diuinum, modificatum tamen ab Ecclesia ad certum genus orationis, quoniam personæ prædictæ tenentur ratione sui status ad aliquod*
8 *Officium Diuinum, aut cultum exhibendum ratione ordinis, vel Beneficij, Ecclesia autem limitauit, & modificauit indeterminatam hanc obligationem ad genus hoc orationis vocalis officium recitandi: vnde secundum substantiam diuinum naturale præceptum est, ideo non ex Ecclesiæ præcepto, sed diuino naturali præcipitur attentio interior,* & ita, *in cap. dolentes vbi hæc limitatur obligatio, † attentio etiam interior 9 ita præcipitur, vt non satisfaciat præcepto sine illa quia diuinum est. Vnde non tantum consequenter in cap. dolentes, præcipitur attentio sed etiam directè; sicut præceptum Ecclesiæ de annua confessione ad recipiendum verum Sacramentum dolore sufficienti obligat, non quia humanum est, sed quia est secundum substantiam diuinum licèt modificatum ab humano.* Hactenus ille, & satis vt dixi probabili iudicio & prudenti dictamine, quod non obscurè innuunt D.D. illi, qui dicunt, quod † recitare 10 horas Canonicas esse non solum de iure humano, sed etiam diuino, istius quidem quantum ad substantiam in quo includitur attentio intrinseca; Ecclesiæ vero quantum determinationem obligationis: ita Tabiena *vbi suprà, q. 30.* & alij ex antiquis.

SVB §. II.

Modus dicendi Paludani enucleatur?

SVMMARIVM.

1. *An ad orationem possit requiri duplex attentio, & n. 2.*
3. *An si euagatio sit solum secundum actum interiorem licèt sit grauis sit peccatum, & n. 4.*
5. *An in illa oratione quæ cadit sub præcepto diuino euagatio deliberatiua, sine exteriori occupatione sit peccatum mortale.*
6. *An dare aliquid ministris Ecclesiæ sit de iure diuino & morali.*
7. *Vtrum ad horas Canonicas teneantur Beneficiati iure diuino & humano.*
8. *Vt oratio acquietatiua sit quid requiratur.*
9. *Obligatus ad horas Canonicas tenetur ex præcepto diuino attendere.*
10. *An si minister Ecclesiæ dum recitat Officium Diuinum cogitet aliud sit transgressor, & n. 11.*

SEcundus modus explicandi communem sententiam est Paludani *in 4. distinct. 15. quæstiõ 5. articulo secundo, Conclusio quarto.* Vbi dicit primùm quod † ad orationem 1 sicut ad quodlibet opus bonum potest requiri duplex attẽtio, vno ex modo vt oratio intentione procedat, alio modo vt attentio continuè comitetur orationem. Primò modo requiritur attentio ad orationem tam publicam, quam priuatam, non solum quidem propter meritum, sed etiam ad vitandum peccatum, quando oratio dicitur ex 2 præcepto, quia præceptum datur hominibus ideo oportet quod non procedat ex sola imaginatione quæ communis est nobis, & brutis sed ex deliberatione quæ requirit attentionem, non tamen requiritur, quod at-

tentio actualiter comitetur totam orationem. Requiritur tamen quod orans scienter non distrahat mentem ab intentione, hoc autem non potest esse sine culpa mortali,
3 aut veniali, si enim euagatio sit solum secundum actum interiorem, licet sit temeraria, & grauis ex quo est à proposito fortè tamen non esset peccatum saltem graue, nisi esset contemptus, quia Ecclesia non habet iudicare de actibus interioribus mere.
4 Propter hoc non potest eam prohibere ex præcepto propter quod, si minister Ecclesiæ dicendo horas cogitet aliud non videtur transgressor Ecclesiæ, quantum est ex natura facti.
5 Dicit secundum, quod † in illa oratione quæ cadit sub præcepto diuino euagatio deliberatiua, sine exteriore occupatione est peccatum mortale, sicut enim se habet occupatio exterior ad orationem præcepti humani, sic interior ad orationem præcepti diuini, quia Deus potest præcipere *actum interiorem*.
6 Dicit tertium, quod sicut dicitur † dare aliquid Ministris Ecclesiæ est de iure diuino, & morale sed determinare quantum, erat iudiciale, & nunc per Ecclesiam detractum est illud idem scilicet *decima*, & ideò nunc decima est de iure diuino, ita & cum homo sit obligatus ad orandum; & aliquomodo istud tempus, & modus videntur determinata per Ecclesiam in Ordinatis, &
7 Beneficiariis & Religiosis, vnde † ad horas Canonicas tenentur iure diuino, & humano, & propter hoc tenentur attendere corde, præcepto diuino, etsi non humano, quia hoc importat oratio, *quæ ascensus mentis in Deum est*.
8 Dicit quartum, ad hoc vt † oratio acquietatiua sit, requiritur quod eius attentio sit intenta, & quod spontè non euagetur mens, quia si spontè & deliberatiuè euagauerit in illis, quæ tunc dicit, non videtur acquietare, sed tenetur reducere cum oratio sit actus mentis non oris, & sic non est oratio, si non est attentio. Hæc vir sapientissimus & in re morali versatissimus, quæ ferè ad verbum adduxi & videant auctores contrarij, qua frontè pro se adducant Paludanum,
9 cum expressè dicat, quod † obligatus ad horas Canonicas tenetur ex præcepto diuino attendere; & sic peccat mortaliter, quare Paludanus & Vasquez eiusdem sunt sen-
10 tentiæ, vnde solum dicit quod † si minister Ecclesiæ, dum recitat Officium Diuinum cogitet aliud non est transgressor, quantum est ex natura facti, si scilicet factum non euertit intentionem orandi, qoam debet habere; si tamen spontè & deliberatè euagauerit, ita vt actum deliberatum intentionis orandi destruat, ita vt neque virtualiter ma-
neat, *tenetur redicere*, cum oratio etiam vo- 11
calis sit magis actus mentis, quam oris sine attentione, ergo virtualiter imbibita in intentione orandi, oratio etiam vocalis non subsistit, nec quietat conscientiam, ita vt non teneatur repetere.

SVB §. III.

Tertius modus magis communis enodatur?

SVMMARIVM.

1. *An Ecclesia possit & de facto præcipiat actus internos quatenus iuncti sunt actibus externis.*
2. *An qui sine attentione dicit horas Canonicas peccet contra ius positiuum Canonum.*

TErtius modus explicandi communem sententiam magis receptus est apud D. D. quod scilicèt † potest Ecclesia & de 1
facto præcipit actus internos quatenus iuncti sunt actibus externis, & isti ab illis promanant, & ita præcipit orationem vocalem horarum, quatenus verè & propriè & non æquiuoce est oratio, vnde consequenter præcipit attentionem internam saltem virtualem; quem modum satis superque enucleaui, *in superioribus*, præcipuè, §. 1. *in 4. libamine*, vnde † qui sine attentione dicit ho- 2
ras Canonicas peccat contra ius positiuum Canonum, *in c. dolentes, de celebratione Missarum*, sicut Inquisitor qui ex odio, vel amore, exequitur suum ministerium, mortaliter peccat, & est excommunicatus.

§. V.

Occurritur fundamentis oppositis?

SVMMARIVM.

1. *Ecclesia de actibus merè internis & prout seiuncti ab externis ex natura illorum non iudicat, remissiuè.*
2. *Attentio ad verba quatenus sunt instituta ad cultum Dei est sufficiens, remissiuè.*
3. *Ratio difficultatis enodatur, & n 4.*
5. *An cum Ecclesia præcipit orationem vocalem quæ sit vera oratio respectu Dei, præcipiat attentionem internam.*
6. *An nisi verba proferantur cum intentione debita vim obligandi exerceant.*
7. *Quæ intentio virtualis sit etiam virtualis attentio.*
8. *An idem sit de adoratione externa, sicut de oratione vocali.*

SVmma facilitate opposita fundamenta corruunt, adeo vt mirer auctores non infimæ notæ illis niti ad opinionem introducendam

cendam quam nullus antiquorum dixit, etsi dixit statim fuit ab aliis grauioribus interceptus, ne zizania crescerent, vt triticum veritatis suffocarent.

Igitur ad primùm respondetur, quod
2 † Ecclesia de actibus merè internis, & prout seiuncti ab externis ex natura illorum non iudicat, vt vidimus.

Ad secundùm respondetur, † attentio ad verba quatenus sunt instituta ad cultum Dei est sufficiens, vt vidimus ex D. Thoma, & hæc est quæ præcipitur, etiam si sit actus interior, quatenus coniungitur exteriori, pronuntiationi ipsorum, & hanc potest præcipere Ecclesia, vt vidimus.

Ad tertiùm respondetur, concedo maiorem, & nego minorem. Ad primam probationem respondetur, † implicare in termi-
3 nis Cardinal. si enim Minister illius Sacramenti habet intentionem faciendi, quod facit Ecclesia habet virtualem attentionem ad orationem, & deprecationem quæ est de essentia Sacramenti, quæ attentio non transit nisi mutetur intentio.

4 Ad secundam respondetur etiam implicare in dictis, quia eo ipso, quod petendo alicui explicem meam indigentiam, cum hic sit actus deliberatus implicat, quod nō attēdam ad id quod peto, & ad dependentiam, quam habeo ab illo, cui auxiliū in necessitate peto, vel saltē ad verba, quibus peto, quia etiā à Rege peto cum intentione petendi, & orandi, quamuis memoriter recitē orationē, Rex tamen ipse non iudicat de attentione, sed de vocali externa oratione. Deus autem qui oratur, & orationis attentionem considerat, respectu illius non est vera oratio, etiam vocalis sine attentiune intrinseca,
5 quare † cum Ecclesia præcipiat orationem vocalem quæ sit vera oratio respectu Dei præcipit attentionem internam, quæ est de substantia orationis vocalis factæ ad Deum.

Ad tertiam respondetur, vnico verbo ad omnia exempla *ibi* adducta dico, quod imò potiùs nostram & antiquorum sententiam
6 probant, quia † nisi verba proferantur cum intentione debita faciendi, quod facit Ecclesia, & emittendi tria vota substantialia Religionis, ita vt ad minùs hæc intersit virtualis, nec vota subsistunt, aut vim obligandi exercent, nec Sacramenta sunt valida,
7 ista autem † intentio virtualis est etiam virtualis attentio, tum ad locutionem, tum ad eum cui loquendum est, nec aliter potest concepi locutio humana, si autem euagatio mentis, quæ tunc fit ex proposito non faciat euanescere intentionem præfatam semper manet eius virtus, vt sit humana locutio.

8 Ad quartam respondetur, quod idem est de adoratione externa sicut de oratione vocali dictum est, imò vt vidimus illa obiectio euertit sententiam contrariam, confirmatio etiam huius probationis nullius momenti est, vt etiam monstrauimus, cum enim attentio sit voluntaria, quæ moraliter virtualiter manet non distrahitur, nisi per distractionem voluntariam.

§. VI.

Subresolutiones valdè vtiles ad praxim in diuersis materiis.

EX prælibato, & consolidato fundamento, & principio plures deducendæ sunt doctrinæ, non iniucundæ legentibus.

SVBRESOLVT. I.

Potest Ecclesia præcipere, quod annua confessio validè fiat.

SVMMARIVM.

1. *An Ecclesia non possit præcipere quotannis fiat confessio Sacramentalis.*
2. *An præceptum Ecclesiæ annuæ confessionis sit modificatio præcepti diuini.*
3. *Dicastilli mens, n. 17. & 18.*
4. *An si Ecclesia ferat excommunicationem contra non adimplentes suum præceptum, incurratur excommunicatio, & numero 5.*
6. *Quid possit Ecclesia contra non adimplentem præceptum de annua confessione, & num. 7.*
8. *An non possit Ecclesia excommunicare illum qui ob defectum doloris facit nullam & inualidam confessionem.*
9. *Vasquez refellitur, & n. 21.*
10. *Ratio difficultatis enodatur, & n. 11.*
12. *An præceptum annuæ confessionis sit Ecclesiasticum & humanum, & n. 13.*
14. *Suarez iudicium affertur.*
15. *Præceptum de annua confessione an sit determinatio iuris diuini ad tempus in quo debet impleri, & n. 16.*
19. *An potestas Ecclesiæ non se extendat ad præcipiendum annuam confessionem de peccato omnino interno.*
20. *Temeraria Margarita sententia indicatur.*

PRimum est contra Gabrielem Vasquez qui *tract. de benef. §. 1. art. cit. dub. 3. n. 94.* dicit, † quod Ecclesia non potest præcipere, 1 quod quotannis fiat confessio Sacramentalis & valida & integra, vnde ille qui sine dolore requisito; vel cum mendacio dimidiat confessionem; quia dolor est actus internus de

de quo non iudicat; vnde ille qui ob defe-ctum doloris voluntarium facit nullam cõ-fessionem non incurrit excommunicatio-nem positam contra non confitentes, etsi non adimpleat præceptum annalis Confes-sionis, etsi sit præceptum, Ecclesiæ, vt pro-bat *tom.4.in 3.p.quæst.92.art.3.dub.5.num.5.*
2 quia præceptum Ecclesiæ annuæ Confessio-nis est modificatio præcepti diuini, quod obligat ad faciendum verum Sacramentum cum effectu, vnde Ecclesia modificans præ-ceptum hoc diuinum extenditur directè ad actus merè internos & qui illos non subii-cit clauibus, aut non confitetur integrè om-nia peccata, aut non habet requisitum do-lorem, nec præcepto Ecclesiæ, nec diuino satisfacit ex quo principio colligit, quod cũ in sua sententia non detur sacramentum in-forme, per istud nullo modo satisfacit præ-cepto annuæ Confessionis.

Hæc doctissimi viri doctrina, quam to-
3 tis neruis defendit † Dicastillus *tractat. 8. de pœnitentia disputat. 7. dub. 5. numer. 92.* moder anda est iuxta nostra principia, vt veritatem contineat, assero enim quod Ecclesia potest suo præcepto annuæ confes-sionis præcipere, quod quis verè confitea-tur, quoad integritatem & quoad dolorem, quia vtrumque etsi internum quid, est an-nexum ex diuina institutione actibus ex-ternis, & sic potest illud præcipere sua le-ge, quia de actibus internis prout coniuncti sunt externis iudicat, vt vidimus *§. 1. libamine 4.* vnde qui non habet dolorem requi-situm non satisfacit præcepto annuæ con-fessionis, quod verè Ecclesiasticum est.

4 Dico amplius, quod † si Ecclesia ferat excommunicationem contra non adim-plentes suum præceptum; hæc non adim-pletio si fiat ex defectu, & omissione do-loris, aut integritatis, quia tacet aliquod peccatum purè internum non incurritur excommunicatio, quia defectus, & nullitas confessionis est purè interna & non con-iungitur per se alicui actui externo, sicut *supra* dicebamus de omissione attentionis internæ, quæ non potest puniri ab Ecclesia. Dico amplius contra Vasquez si Ecclesia,
5 vt modificans præceptum diuinum de an-nua confessione extenditur ad actus inter-nos; ergo prout modificat præceptum di-uinum potest ferre pœnam contra non im-plentes præceptum diuinum, quod ipsa mo-dificat, eo modo quo tenentur fideles illud adimplere, in mea autem sententia Eccle-sia non extenditur ad actum internum, nisi quatenus coniungitur actui externo etiam si modificet præceptum diuinum, quia ista modificatio est purè humana & ab illa di-manat, vt ab vnica & adæquata causa, quod confessio sit annualis.

Dices, quid ergo † potest Ecclesia in illum 6
qui ob defectum doloris non adimplet præ-ceptum suũ de annua confessione, si enim potest præcipere, quod confessio sit valida, potest punire si non sit valida, atqui non potest punire, quia non potest cognoscere defectum doloris, qui omnino interior est, vt vidimus, respondetur, & est valdè notan-da solutio, quod cum Ecclesia, vt à prima radice accipiat iurisdictionem in actum in-ternum ab actu externo cui coniungitur, & si possit præcipere confessionem validam, 7
& per consequens omnes actus internos, qui ad illam sunt necessarij, tamen non po-test cognoscere, an sit valida, nisi incipiat ab actu externo in quo sit aliquis exterior de-fectus, qui indicet defectum internum; si autem actus exterior nullum defectum pa-tiatur requisitum ad eius existentiam non potest Ecclesia iudicare de actus omissione omnino interna, & † non potest excommu- 8
nicare illum, qui ob defectum doloris facit nullam, & inualidam confessionem, quia pœna ista fertur in iudicio, iudicium autem Ecclesiæ incipit ab actu externo in internũ.

Ex quo fit contra † eundem Vasquez 9
art. 3. dub. 5. cit. quod si quis faciat nullam confessionem ex defectu integritatis, quia non confitetur aliquod peccatum exterius, vt fornicationem & furtum, iste talis incur-rit in excommunicationem contra non fa-cientes annuam Confessionem validam in-tegram. Ratio est † quia Ecclesia respectu 10
peccati externi habet iurisdictionem, & po-test præcipere, quod illud quotannis subii-ciat clauibus, & quamuis sit occultum, hoc est per accidens, vt constat de hæresi oc-culta quam reseruat, & prohibet sub pœna excommunicationis, quamuis enim defe-ctus integritatis sit interior, tamen actus, qui tacetur & non subiicitur clauibus exte-rior est, ita benè Dicastill. *n. 85. in fine.*

Fit secundo, quod iudicium ferendum 11
sit de illa sententia, quam docuit Margarita Confessorum *verbo confessio pag 40.* quod si quis habeat solum peccatum mortale om-nino interius, non tenetur præcepto annuæ confessionis; quia præceptum Ecclesiæ ad tales actus extendi nequit, Pater Ioannes Dicastillus, *vbi supra à num. 85.* dicit hanc sententiam Margaretæ, aut esse probabilem aut veram, quod probat hoc discursu. † Præ- 12
ceptum annuæ confessionis est Ecclesiasti-cum & humanum, quamuis valdè confor-me diuino, sed præceptum humanum non se extendit ad peccata interna cordis; ergo in annua confessione non se extendit ad confitenda peccata cordis, secundum maior quod est humanum, & Ecclesiasticum maior est certa, minor expressè docetur à pluribus & grauibus Doctoribus, & est certum si actus sit

sit omnino interior & consequentia est le-
13 gitimè deducta a maiori & minori. O mira introducendæ nouitatis libido? Obsecro à te R.P. Cancellari, quæ necessitas est in Ecclesia, vt opinio omnino antiquata, & ab omnibus relicta defendatur, vt probabilis, aut vera, nam quomodo probabilis? quæ nullum habet Auctorem classicum, nisi librum cuius Auctoris nomen ignoratur, quomodo vera, quæ ab omnibus derelinquitur & nullo fundamento firmo nititur, sed multis solutionibus euanescit, quæ vtilitas ad mores instruendos, imo vero magna est relaxatio, quare prudenter, & sanè dixit sa-
14 pienrissimus Suarez † *tom.4. in 3. part. disp. 36. sect. 2. num. 2. hanc sententiam esse plus quam temerariam*; nec à temeritate poterit eximi cum sit in re grauissima contra omnes Theologos & Canonistas, qui expressè de ea tractarunt & insudant in explicando, quomodo iste teneatur præcepto annuæ confessionis de peccato merè interno; alij
15 dicunt, quod † præceptum de annua confessione est determinatio iuris diuini ad tempus in quo debet impleri. Vnde ex tali determinatione resultat obligatio iuris diuini, quod extenditur ad peccata purè interna,
16 alij dicunt, quod † cum Sacramentum confessionis sit signum sensibile etiam prout eius materia remota, est peccatum omnino internum, Ecclesia potest illud præcipere ad quod dubio procul tenebitur quis etiamsi solùm habeat actus omnino internos peccaminosos.

17 Sed fundamenta Dicastilli, † quod litteris cursiuis posuit, quare exultans de victoria, quod *opinionem omnino temerariam* ne plus dicam, defensarit respondetur nullius esse momenti alias probaret maximè iuxta sua principia, quod Ecclesia nō posset præcipere confessionem annualem, aut, quod quis offerat verum sacrificium altaris, quia licet vtrumque sit sensibile, tamen vtrumque requirit actum internum. Vnde si non potest obligare ad confessionem actus peccati merè interni, nec ad confessionem, & sacrificium poterit obligare, *cap. omnes vtriusque sexus.* & Concilium Trident. *sess. 14. cap. 5.* vbi loqui de præcepto annuæ confessionis, prout est distinctum à diuino, omnes Catholici confitentur, vt ipsemet Dicastillus,
18 dicit † *num. 59.* quamuis enim sit probabile, quod si confessio est inualida ex defectu actus interni non possit puniri, qui talem inualidam facit confessionem. Vnde similiter non excommunicari ab Ecclesia qui non confitetur peccata merè interna, tamen si habet peccata huiusmodi non facit omnino confessionem, dubio procul excommunicatus euadit, vnde falsa omnino est propositio
19 minor, quod † potestas Ecclesiæ non se extendit ad præcipiendam annuam confessionem de peccato omnino interno, quod est materia confessionis, quamuis non extendatur ad peccatum ipsum omnino internum prout secluditur à confessione. Vnde discursus ille Dicastilli omnino euanescit cum enim in maiori tractet de annua confessione hanc non subsumit in minori, & sic consequentia nulla & euanida est, manet ergo † temeraria & improbabilis sententia Mar- 20 garitæ, quæ ante porcos non ante fideles & Catholicos proijci debet; an vero defensio Dicastilli aliquam mereatur notam, alij iudicent.

Ex dictis sit tertio † contra Vasquez *vbi* 21 *suprà*, quod cum vt latè monstraui *tract. vlt. Resolut. 100. in tom. Morali.* sit verum Sacramentum, & validum pœnitentiæ informe, ad quod explicandum plures Thomistarum modos, & omnes probabiles adduxi; quod si quis faciat Sacramentum hoc informe satisfacit præcepto de confessione, sicut si quis baptizetur ponendo obicem gratiæ satisfacit præcepto de baptismo.

SABRESOLVT. II.

Quomodo possit Ecclesia hareticum internum excommunicare?

SVMMARIVM.

1. *Quemnam possit Ecclesia excommunicare.*
2. *Syluestri sententia & n. 3. necnon Armilla, & n. 4.*
5. *An hereticus siue sua natura occultus, siue omnino & totaliter occultus, siue per accidens sit excommunicatus.*
6. *Quid occultum per se & occultum per accidens ex Simancas & n. 7.*
8. *Ratio difficultatis & n. 9.*
10. *Baldi sententia.*
11. *Ad comitandam haresim quid requiratur.*
12. *An Ecclesia sub excommunicationis pœna probet actum internum.*
13. *An Ecclesia fundetur in præsumptione.*
14. *Quæ præsumptio rationabilis non sit n. 15*
16. *Quodnam sit principium totius iustificationis.*
17. *An vbicunque datur malitia moralis actus exterioris possit Ecclesia circa illam exercere suam iurisdictionem, & numero 18.*
19. *Quis sit hereticus mentalis & n. 20.*
21. *Thoma Sanchez doctrina, necnon Auctoris iudicium & numero 22. 26. & 27. 28. 33. 35. & 44.*
23. *Effectus ex natura sua significat suam causam.*

24. An

24. *An Ecclesia possit reseruare peccata omnino interna.*
25. *Suarez mens.*
29. *Ratio difficultatis & n.30.*
31. *An Prælatus Ecclesiasticus reseruet peccata purè interna.*
32. *Quid alienum sit à prudenti Ecclesiæ gubernatione.*
34. *Quis vere hæreticus exterior dicatur.*
36. *Quis possit à Confessario quocumque absolui.*
37. *Quæ hæresis habeat propriam rationem pœnæ.*
38. *Quam excommunicationem possint soli Inquisitores absoluere.*
39. *Metinæ sensus adducitur, necnon Iulij Clari & n.40.& multorum aliorum & n.41. 42.& 45.*
43. *Quis punibilis dicatur ab Inquisitoribus.*
46. *Difficultas enodatur.*
47. *Quanam possint esse sine hæresi interna & n.48.*
49. *Couarr. & aliorum sententia afferuntur & 50.*
51. *Quemnam Confessor teneatur denunciare.*
52. *An hæreticum non externum teneatur denunciare confessor.*
53. *Exemplum affertur & n.54.& 55.*
56. *An quotiescumque aliquis hæreticus mentalis suam hæresim propalat exterius, dicatur externus hæreticus.*
57. *An significatio hæresis sit bona cum habeat pro fine bonum animæ.*
58. *Rota sententia & n.59.*
60. *Ecclesia in tribunali contentioso solum damnat aut absoluit secundum actus externos.*

1 SEcundùm Corollarium est, quod † Ecclesia potest excommunicare illum qui animo hæretico, & concipiens internam hæresim; manu tangens frontem, dicit *ita est, vt concipio* nihil aliud exprimens est contra Vasquez *opusc. de Benef. dub.3. citat. n.9.* Corollarium tamen tenent Dom. Caietanus *in Summ. verbo excommunicatio. cap.3. num.2.* vbi sic. *Cæterùm in loco isto videre facile potest sub Ecclesiæ iudicio cadere actus interioris odij vel amoris non absoluti, vt occulti sunt, sed vt ad extra procedunt, vt scilicet sint rationes exterioris commissionis excommunicantur siquidem hic inquisitores, qui ex odio vel amore, procedere omittunt &c.* Hæc ibi.

a Quam sententiam etiam tenet Syluester *verbo excommunicatio.7. num.4.* ibi *clement.1. de statu Mona. prohibet accessum ad curiam Principum animo offendendi, vbi non prohibetur animus offendendi secundum se, sed prout colligatur tali accessus ita quod talem accessum prohibet sub tali pœna, non cuilibet sed ha-*
3 *benti animum nocendi, quem tamen animum non prohibet, vnde accedens taliter statim incidit, quia cogitatio procedit in opus, & ita dico in proposito quod si hæreticus procedat in opus etiam occultissimum, scribendo vel aliud faciendo quantumcumque occultè statim incidit.* Hæc ibi pro quibus allegat plures.

Idem tenet Armilla *verbo hæresis num. 1.* 4
ibi. *Licet quis sit tantum mente hæreticus, non est excommunicatus, quia Ecclesia non iudicat actum mentis nudum, sed si adiungatur aliquis actus exterior etiamsi sibi tantum loquatur incidit*, quod sequuntur Nauarr. *in sum. latina cap. 11. num. 17.* Adrianus *quodlibet. 8. art. 1. litera H.* & Pigius Campensis *lib. 6. Ecclesiast. Hierarc. cap. 16.*

Huius sententiæ proculdubio fuit Doctissimus Ioannes de Roxas *in tractatu illo elaboratissimo de hæreticis p. 1. num. 267.* vbi hanc ponit ex dictis in supetioribus numeris *verissimam conclusionem.* † *Hæreticum siue* 5
natura sua occultum, siue omnino & totaliter occultum, siue per accidens esse excommunicatum, & impugnat Simancas cap. 42. catholic. instit. qui distinguit † *inter occultum per se, &* 6
occultum per accidens, concludens, quod quacumque occultatione sit occultum crimen hæresis incurritur excommunicatio; in cuius confirmationem adducit cap. 6. instructionis primæ Inquisit. Hispalensis; vbi disponitur, quod quam crimen hæresis ita est occultum, quod nullus illud scit, nec scire potest, sed solus pœnitens, non solemnis, sed secreta abiuratio & reconciliatio ab Inquisitoribus fiat. hæc ibi *si ergo* (ait 7
Roxas) *iste talis est absoluendus & reconciliandus secreta abiuratione, & reconciliatione, sequitur, quod erat excommunicatus, quantumuis omnino, & totaliter occultus, & mentalis esset hæreticus cum prædicta instructio dicat si crimen fuerit tale, quod nullus sciat neque scire potest, omnem igitur potentiam sciendi remouet nisi per solam pœnitentis confessionem.* Hactenus ibi, quæ Doctrina etsi verissima sit † tamen sane est 8
intellligenda, non enim vult, quod si quis omnino mentaliter sit hæreticus sine eo quod hæresis mentis in aliquem actum externum ptorumpat, incurrat excommunicationem, hoc enim nec somniauit Doctissimus vir; sed dixit hæreticum mentalem censuram incurrere si hæresis mentis 9
in aliquem actum externum deueniat, quo ipsi illum exercenti sufficiens nota sit illius errotis, quem in mente deliberatè concepit, etiamsi nullus alius qui illum actum videret talem errorem agnosceret, & hic dicitur mentalis hæreticus, vt modo explicabo.

Hinc intelligenda venit doctrina † Baldi, 10
leg. si quis C. de Epis. & cleric. num. 9. qui perseuerant in morosa cogitatione, & deliberatione mentis puniantur in foro pœnitentiali, non in

foro

foro iudiciali, quod profectò fallit in crimine hæresis, quia illud delictum cōmittitur intra se ipsum in mente, nec opus est actu exteriori; hæc Bartol. cuius doctrinam sequuntur innumeri quos citat Roxas *num.* 138. dixit enim
11 optimè Baldus, quod † ad cōmittendam hæresim non requiritur actus exterior cum mente consumatur, tamen si intra mentem maneat inclusa, & non diffundatur ad actum exteriorem qualemcunque, qui ab hæresi interna imperetur, nullatenus forum iudiciale Ecclesiæ ad illam extenditur, extenditur tamen si aliquem actum exteriorem imperet, siue sit factum, aut verbum, aut cæremonia, aut gestus corporis, quamuis hic gestus verbum, aut factum ex sua impositione, aut natura hæresim internam non significet; & sic dubio procul manet excommunicatus.

Huius corollarij (cui aduersantur Recentiores aliqui) quia non benè callent iura antiqua, duplex mihi se offert fundamentum satis efficax: primum deducitur ex doctrina tradita §.1. *in* 4. *libamine*, quæ absque dubio
12 est ferè omnium Antiquorum, quia † Ecclesia de facto sub excommunicationis pœna probet actum internum, vt coniunctum actui externo, etsi iste non significet ex sua impositione, & natura actum internum, sed quia ex voluntate operantis vterque actus coniungitor, vt constat *Clem.* 1. *de hæreticis & Clem.* 1. *de statu Monach.* ergo idem posset facere Ecclesia excommunicando illum, qui fecerit quemcunque actum externum imperatum ab interna hæresi.

Id autem quod respondet Vasquez *n.* 92.
13 quod † Ecclesia fundatur in præsumptione probabili, quod sententia lata ab Inquisitore dimanet ex amore, aut odio, & friuolum omnino est nec euertit fundamentum positum. Primò, quia gratis omnino dicitur; quod Ecclesia fundetur in præsumptione, de qua ne verbum est in istis Clement. sed est dispositio modi, quo in exercitio sui officij Inquisitores debent procedere. Secun-
14 dò, quia non videtur rationabilis præsumptio, quod Inquisitor feratur odio, vel amore omittens, cum inquirere deberet, aut procedens vbi non deberet; quare hoc non monet Ecclesiam, sed vt procedatur in tam altissimo officio secundum, & quomodo oportet; & sic eodem modo potest dispo-
15 nere de actu externo imperato, ab interna hæresi. Tertiò, quia Ecclesia dum excommunicat eum, qui actum externum imperat ab interiori hæresi maxima cum probabilitate, & ratione procedit puniens actum externum infectum malitia hæresis, vt scilicet fideles retrahantur à vitio ita pernicioso, quod totam vitam spiritualem euertit, cum
16 † *principium totius iustificationis* sit fides diuina, qua sublata totum ædificium spirituale corruit, cum *sine fide impossibile sit placere Deo.*

Secundum fundamentum sit, quia † vbi- 17
cumque datur malitia moralis actus exterioris, & sensibilis potest Ecclesia circa illam, suā exercere iurisdictionem, quæ versatur circa actus externos, primo, & per se, atque externus quicunque ille sit, si imperatur ab interno huius malitiam participat externe; ergo subiacet Ecclesiæ visibili, sicut Inquisitor, qui ex amore, vel odio omittit inquirere, cum deberet, aut procedit cum nō deberet commissio, aut omissio ista, quia par- 18
ticipat moralitatem ab actibus internis subiicitur Ecclesiæ, & Inquisitor excommunicatur; non enim subiacet excommunicationi, quia Ecclesia præsumit, sed quia re ipsa actus externi habent malitiam moralem ab interiori emendicatam; quamuis actus externus secundum se non habent malitiam obiectiuam, nisi prout subest interno; ergo idem dicendum de actu externo imperato ab interna hæresi, & qui talem actum facit externum infectum à malitia mentali duntaxat appellant Roxas, & cæteri Canonistæ † hæreticum mentalem, 19
quod valdè notandum ad ipsorum rectam intelligentiam, & est omnino legendus doctissimus Ioannes Tabiena *verbo excommunicatio* 5. *casu* 4. *num.* 5. *quæst.* 5. *à versiculo Angelica vero,* & *versic. de Rosella tamen, ait non est multum curandum, quia communiter videtur contradicere his quæ dicuntur per Angelicam, fortè vt sapiens videatur. probabiliter enim dicitur, quod quidam dicunt contra suos; vt sapientes videantur, quod tamen fieri non debet, sed veritas est quærenda*, † notentur 20
hæc verba à Scriptoribus eiusdem communitatis, qui prægrandes tomos efficiunt consumentes tempus & fastidium generantes lectoribus in impugnationibus dictorum eorum, qui ex eadem communitate prius scripsere; sine vtilitate Reipub. & rei litterariæ.

Iuxta doctrinam traditam in superioribus corrigendæ sunt & moderandæ illationes, quas † multiplices infert doctissimus 21
Thomas Sanchez *in sum. lib.* 2. *cap* 8. *qu. n.* 7. dicit *signum externum tale debere, esse & ita internam hæresim, manifestare vt si aliquis adesset posset illam præcipere*, quod principium falsum existimo, vt vidimus, sufficit enim † quod ipsi facienti signum externum 22
ex circunstantiis præsentibus prolatum hæresim internam manifestet, vt vidimus, & eo ipso quod proferens imperat actum externum ab interno sibi significat actu externo, prout iuncto interno actum internum, cum † effectus ex natura sua signifi- 23
cet suam causam, à qua de facto habet esse, etsi

etsi ab alia posset præuenire, & sic est in præsenti actus externus, quicumque ille sit imperatur ab actu interno de facto & ab illo causatur. Ergo facienti actum externum significat ex natura rei actum internum, quod argumentum manifestè probat saltem, quod Ecclesia potest excommunicare eum qui facit hunc actum externum imperatum ab interna hæresi, & si de factò non fuerit.

24 Quod confirmo dupliciter primò, quia indubitatum est quod † Ecclesia potest reseruare peccata omnino interna, ita vt nullus possit validè ab eis absoluere, vt tenet idem met Sanch. *nu.* 4. secutus D. Caiet. 1.2. *quæst.* 11. *art.* 4. *in fine*, & communem certamque sententiam (videat obsecro Pater Dicastillus, quomodo qui habet solum peccatum interius mortale, sit liber ab annuæ confessionis præcepto,) ergo potest sub excommunicationis pœna prohibere quemcumque actum externum imperatum ab interna hæresi; certè si loquamur de posse non video quid possit ad hoc responderi? Secundò quia vt idem Sanchez ait *n.* 16. secutus

25 † Suar. *tom.* 5. *in* 3. *p. disp.* 4. *sect.* 3. *nu* 17. quod ille qui in explicanda sua hæresi vtitur verbis æquiuocis aut amphibologicis, vt possit subterfugere, est verus hæreticus exterior, & tamen ex vi verborum non colligitur hæresis interior, quia verba possunt habere verum sensum, & tamen quia imperatur ab hæresi interna, quam proferenti significat determinate hæresim, hæreticus est exterior.

26 His perpensis † mihi indubitatum est, Ecclesiam posse sub excommunicatione ipso facto incurrenda, quemcumque actum externum imperatum ab interna hæresi prout illi coniunctum, & ab illa causatum reseruare, & prohibere, hoc ni fallor manifestè probant, ea, quæ adduximus in fundamentis nostris idque docuerunt plures ex antiquis & forsan secuta est, *instructio Hispalen. cap.* 6.

27 Existimo tamen † secundò de facto Ecclesia non subiicit excommunicationi, & aliis pœnis hæreticorum, eos qui quolibet signo externo imperato ab interna hæresi, sed solos illos qui ita hæresim internam explicant signo exteriori, verbo, facto, aut nutu, cæremoniave quod si aliquis adesset præsens ex vi illius signi veniret in cogni-

28 tionem erroris intellectus, & hæresis, quamuis hæc signa ita occultè fiant, vt nullus videat nisi illa faciens, & hic est germanus sensus instructionis Hispalensis; & communior sententia inter omnes ferè. R. R. ratio

29 † quæ me mouet hæc est, quia licèt Ecclesia potestate sua possit subiicere censuris, & aliis pœnis quemcumque actum externum imperatum ab interna hæresi; tamen cum hoc sit nimis rigidum, sit pœnale, & sic restringendum; non est iudicandum id de facto fecisse, nisi id exprimat sicut expressit, *in Clem. multorum de hæreticis*, omissionem aut commissionem in Inquisitoribus imperatam ab odio, vel amore, *& in Clem.* 1. *de statu Monacho.* accessum ad curiam animo accusandi superiores imperatum, quod non fecit aliquando de actu externo solum imperato ab interna hæresi, si alias illam ex natura sua verbum aut factum non significat. 30

Secundò quia licèt vt dixi sit indubitatum † posse Prælatum Ecclesiasticum reseruare peccata purè interna, *existimo tamen* (ait Sanch. *vbi suprà, n.* 4. & ego aio) *quamuis peccatum hæresis, aut alia quæcumque enormissima à quouis Prælato reseruentur nullo modo censeri reseruari peccata merè interna, nisi indubitatis, atque expressissimis verbis peccata huiusmodi interna in reseruatione comprehendi, quia cum † alienum valdè sit à prudenti, & sanus Ecclesiæ gubernatione peccata interna reseruari, prout omnes fatentur, ea reseruatio præsumenda non est, nisi expressis verbis declaretur, sed sic non declarata est sic interpretanda de peccatis in actum externum prodeuntibus, sunt enim peccata interna tum frequentissima, tum occultissima, quare ea reseruare, sine vrgentissima causa absurdum esset.* Hæc ferè ille quæ ad nostrum propositum valdè sunt affinia, etsi enim mihi indubitatum sit, ita vt contrarium † non existimem probabile quod Ecclesia potest subiicere pœnis hæreticorum spiritualibus actus externos imperatos ab hæresi interna, quamuis illam ex natura sua non significent: quis enim dubitare quit, quod Ecclesia lege sua potest prohibere huiusmodi actus externos, imperatos ab internis, & illis coniunctos? sunt enim mali ex imperio malo & sunt extrinseci, atque ita potest illos subiicere pœnis hæreticorum, nam verè † est hæreticus exterior ratione actus externi imperati ab hæresi, & alias est prohibitus lege Ecclesiastica, vt suppono, posse prohiberi sicut prohibetur Monachis accessus ad curiam ex intentione nocendi, etsi inquam hoc mihi indubitatum sit, tamen ita de facto fecisse Ecclesiam non iudico, quia hoc deberet indubitatiuè, & expressissimis verbis declarare, quod non fecit, vt dicebamus de reseruatione actus merè interni. 31 32 33 34

Et iuxta has duas meas assertiones moderandæ & limitandæ sunt illationes 18. quas ex suo principio morali deducit † Pater Th. Sanch. *cap. illo* 8. vnde fit quod hæreticus mentalis, etiam qui imperat actum externum qui ex natura sua non significat actum internum, sed solum habet malitiam ab actu interno, vt dum quis cogitans & affirmans interius, quod Christus non sit Deus, 35

Deus, exterius profert verba dicendo *ita*
36 *est per vitam meam.* iste † inquam potest a quocumque confessario approbato absolui, vt tenet communis sententia, quamuis sit reseruata hæresis interna, vt multi dicunt esse reseruatam in Bulla cœnæ non poterit absolui nisi virtute Bullæ)ab alio, quam à
37 Summo Pontifice; hæc autem † hæresis internæ & mentalis reseruatio non habet veram, & propriam rationem pœnæ, sed est negatio, vel ademptio iurisdictionis absoluendi in foro interiori,dixi nisi virtute Bullæ cruciatæ, quia licet hoc amplissimum priuilegium Hispanis concessum, non extendatur ad hæresim externam, quæ ex natura significat internam, & est hodie reseruata ratione excommunicationis, vt ait Suarez *tom. 5. in 3. p. disp. 21. sect. 2. num. 2.*
38 vnde † soli DD. Inquisitores possunt ab illa absoluere, tamen hæresis omnino interna & quæ imperat actum externum,non significantum ex natura sua internum etiamsi esset reseruata sine excommunicatione, posset tamen absolui virtute Bullæ,quia non est reseruata Inquisitoribus, nec à Tribunali Sancti officij.

Ex dictis inferre licet quid dicendum ad illud argumentum quod magni fecit Meti-
39 na *quæst.15. de oratio.tract.6.*† vt probet Ecclesiam de facto iudicare actibus purè internis,sic arguit. *Si quis de hæresi notatus aut accusatus de suspicione tum tamen vt suppono nec dictu nec factis vnquam hæreticauit, talis interrogatus à Iudice an credat Christum esse Deum si ingenue fateatur se postquam fuit baptizatus, mente recessisse à fide Christi, & se in errore cordis hactenus præstitisse & adhuc præstare, & hoc est verum & vera confessio & talis absque dubio punietur ab inquisitoribus, etsi dicat se non habere voluntatem redeundi ad fidem iudicio omnium iustissime comburetur, vnde manifestum est illum puniri pro solo peccato cordis, quia exterius nunquam dicto vel facto hæreticauit & in confessione, quam interrogatus facit veritatem, dicit & non hæreticat imo oppositum diceret mentiretur, nec valet, si dicas quod voce pronunciat hæresim, & sic propter hæresim vocalem punitur, quia confitendo interrogatus aut coactus, quod mente tenet veritatem confitetur, & non peccat exterius peccato hæresis. Secundò, quia iste confitendo se credere Christum non esse Deum non confitetur voce Christum non esse Deum,sed solum credere Christum non esse Deũ quæ confessio vera est, quia iste credit non tamen affirmat ex vi huius confessionis vocalis Christum non esse Deum, sicut testis qui deponit de credulitate, non affirmat rem sic esse, quia deponit quod credit rem sic esse.* Hæc ferè ille.

In alio extremo Iulius Clarus *in practica* 40
tom.2 lib.5. §. hæresis num 10 Si aliquis imputatus & conuictus de hæresi,puta quod dixerit, seu tenuerit aliquid hæreticum, & contra fidem S.Eccles.& paratus est abiurare hæresim & fateri illam opinionem esse hæreticam, & erroneam noluit tamẽ confiteri quod ita dixerit, sed dicat se semper credidisse & credit illud quod credit & tenet Sancta Ecclesia, talis non admittitur ad abiurationẽ nisi fateatur se ita dixisse prout conuictum est, etsi perseueret in negando est igne cremandus tanquam impœnitens, ita decisum fuit per Dominos de Rota decis.875. quam decisionem ego didici à Reuerendissimo Veda Episcopo Albensi, viro Clarissimo & mihi Amicissimo, & postea reperi in Rebuffo in pract.benef.folio.459. num.20. quidem tenet propterea que attestatur se vidisse seruari contra quemdam astutum hæreticum, & hanc sententiam receptam esse affirmat Simancas de hæreticis cap. 47. à n. 36. mihi hæc opinio semper est rigorosa,non enim video quomodo iste possit dici hæreticus cum non sit pertinax in errore, vt eleganter considerat Boerius decis. 341. num.4. Me tamen remitto determinationi Sanctæ Ecclesiæ. Hæc Iulius Clarus; ex quibus manifestè colligitur quod Ecclesia solum ponit in iudicio actus externos hæreticos, qui tales sunt legitime probati, & sic qui petit misericordiam debet illos confiteri factos esse vel dictos, & illos abiurare.

Non est facile hunc modum extricare ad argumentum Metinæ respondet Vasquez
† *de Beneficiis, vbi suprà num.* 81. quod vt do- 41
cet Simancas *de Catholic. instit. tit. 42.* iste talis nullo modo punietur etiamsi pertinacissimum animum suum confiteatur se habere, & idem videtur dicendum, etiamsi confiteatur,& ostendat se corde illum errorem habiturum, quia confessio illa non est hæresis, nec potest puniri, vt bene(ait) docuit Medina, sed hac solutione non contentus aliam adhibet quam dicit meliorem,
quod ob hanc confessionem puniatur, quia 42
licet confiteri præterita peccata, & errores non sit punibile, tamen confiteri, aut manifestare propositum prauum perseuerandi in errore est exterius peccatum & etiam licet formaliter non sit hæresis,potest puniri, quia est propositum errandi, quod est peccatum & punitione dignum.

Sed prima solutio non est vera,quia † iste 43
talis punibilis absque dubio ab Inquisitoribus,secunda etiam solutio non videtur subsistere quia si illud propositum, non est formaliter hæresis, ergo qui illud habet non potest puniri, vt hæreticus, nec relaxari brachio sæculari,si nolit dissentire hæresi internæ quam confitetur.

44 Cæterum ego aliter respondendum puto, aut enim iste de quo loquimur fatetur se habuisse credulitatem quod Christus non esset Deus, sed resipuisse & modo credere, quod credit S. Mater Ecclesia, & iste in nullo potest puniri, nec indiget reconciliatione extrinseca, quia solum habent hæresim internam, nullo signo externo mediato, vel immediato significatam, quod secus esset si aliquo signo eam pronunciasset, tunc enim & abiuratione, & reconciliatione indiget,
45 vt ab excommunicatione absoluatur, † aut iste (& est casus quem ponit Metina) & credidit & credit de facto, quod Christus non sit homo Deus, & sic fatetur proponens & dicens se ita crediturum interius, quamuis exterius nullum faciat huius credulitatis signum verbo, aut facto, & hic est formaliter hæreticus externus.

46 Quod est manifestum, quia † iste ore confitetur se habere propositum non recedendi à tali hæresi interna, quod propositum habet formalem malitiam hæresis, quam respicit tanquam obiectum, ergo signum externum significans hoc propositum hæreticum, est formaliter, maiorem enim habet connexionem propositum hoc cum hæresi interna quam hæresis interna cum vocibus & signis externis, siquidem
47 † ista possunt esse sine hæresi interna at propositum perseuerandi in hæresi implicat, quod sit sine illa, vnde fit, quod iste punitur, quia hæreticus formalis externus, cum eo ipso, quod confitetur se credere modo Christum nõ esse Deum fatetur propositum hæreticale, quod est formaliter virtualiter hæresis, & signum, quod significat hoc propositum significat hæreticum mediatè, ratione cuius subditur pœnis omnibus hæ-
48 reticorum; eum asserens propositum necessario asserat hæresim, quæ assertio extrinseca est significans extrinsecè hæresim internam, & sic non est eadem ratio de teste, qui deponit de credulitate sua, quam habet circa interrogationem, iste enim deponit solum ita sibi videri non vero, an res ita sit: atqui confitetur se credere interius actu Christum non esse Deum profitetur exterius hæresim internam, quæ cum consumetur interius, & exteriori signo actu esse manifestetur, subiicit hominem iudicio Ecclesiæ, & pœnis hæreticorum.

Ex quo fit, vt egregiè adnotauit Couarr.
49 † *Reg. peccatum 2. p. num. 7.* Azor *tom. 1. lib. 8. cap. 10. quæst. 5.* & cum ipsis Thomas Sanchez *num. 19.* quod non censetur hæreticus externus, ille qui in Sacramento pœnitentiæ exterius confitetur suam hæresim, quia
50 hic actus optimus est, & extra iudicium humanum, qui aiunt secus esse si iste confiteatur cum animo non deserendi hæresim, & corrigi paratus, alias hic confitens hæresim externam etiam confessori sine animo se corrigendi & hæresim deserendi hæreticus est exterius, quia talis actus non est bonus, nec confessio, sed simulata, vnde non obligat sigillum.

Dixi sine animo deserendi hæresim, & ex hoc confessio est simulata, ita vt † con- 51
fessor teneatur ipsum denuntiare, cum non ligetur sigillo cõfessionis nisi accedat ad cõfessorem illi propalando suum contra fidem errorem, vt ab eo petat consilium salutare, tunc enim † cum non sit hæreticus ex- 52
ternus non tenetur denuntiare confessor, si vero aliquis manifestet hæresim internam conuersus ad fidem, & credens quæcumque tenet Ecclesia quamuis alias confessio sit inualida, vel ex defectu doloris, aut propositi derelinquendi concubinam, non est hæreticus externus, nec vt talis denunciandus, si vero quis, (quod dico propter 53
casum de quo consultus fui his diebus,) accedat ad sacerdotem, & aperiat illi in confessione seditionem popularem dicitque illi, quod chartã offerat gubernatori, in qua proponitur, quod si non auferũtur impositiones populus reuelabitur, si talis est vnus ex seditiosis & non habet propositum se quietandi iste non facit confessionem, sed eam simulat, vnde talis confessor tenetur illum reuelare sicut de hæretico dicebam, imò si sint indicia sufficientia, quod iste confessor ag- 54
nouit talem pœnitentem, non habere propositum se quietandi potest à iudice competenti quæstionari, vt illum manifestet, ad quod tenebitur sub mortali, si tamen pœnitens habuit propositum se quietandi, sed popularem tumultum propalat ad præca- 55
uendum, non potest confessor personam reuelare, quia ligatur sigillo confessionis, sed quid præsumptione agendum? hoc Prudentium arbitrio relinquo qui ex variis circumstantiis colligent, & prudenter præsument. 56

Ex quo etiam fit, quod quotiescumque, aliquis hæreticus mentalis hæresim suam propalat, exterius, amico, confessori, Inquisitori, aut homini Docto, vt vel consilium animæ suæ proficuum, accipiat vel vt ab illo doctore edoctus acquiescat veritati, etsi non propter auctoritatem Ecclesiæ, sed quia conuincitur à Doctore, iste talis in omnibus his casibus, non est 57
hæreticus externus, quia significatio hæresis est bona cum habeat pro fine bonum animæ suæ, in exteriori apparentia petendi consilium, nisi quis dicat expressè se Ecclesiæ authoritate nolle niti, sed doctoris à quo vult edoceri, & sic intelligendi sunt

Bannez

Bannez 2.2.q.11.art.4.dub.2. ad 3. contra.2. conc. Petrus de Ledesma *in Summa t.2.tract.1. c.6. post.10. conc. diffic.4.* si enim hæc inobedientia Ecclesiæ exterius non exprimatur, exterior consiliatio bona est exterius, & sic non manifestat hæresim, eam exterius asserendo.

58 Ad secundam nodiplicam respondetur verissimam esse † sententiam Rotæ à qua nullus discedere potest, si rectè iudicat & secundum allegata & probata secundum quæ ille pertinax est, cum enim conuictus sit hæreticus, in foro externo fateri obligabitur etiam sub mortis pœna, vt abiuret, est enim in hoc foro negatiuus, quia bene stat, quod dicat illam assertionem esse hæreticam, & paratus sit ex animo illam abiurare; & nihilominus illam tenuisse & sic si conuictus est obligari potest, vt fateatur eam dixisse, & tanquam dictam à se retractare, & si non vult, tradendus est curiæ seculari, vt com-

59 buratur, tanquam pertinax negatiuus, ita docet instructio prima Hispalensis facta *anno 1484. cap.14.* quam sequitur Matritensis *anno 1561. cap.43.* quod latè & eruditè probat Roxas *p. 2. de Heret. assert.20.* cui remitto Lectorem, priùs enim reatum suum iuridicè probatum debet fateri aliquis, vt paratus sit abiurare, non enim est venia dignus, vt absoluatur, qui peccata commissa pertinaciter negat comisisse, Ecclesia enim

60 † in Tribunali contentioso damnat, aut absoluit secundum actus externos & hoc benè probat argumentum.

SVBRESOLVT. III.

An præter attentionem internam requiratur intentio satisfaciendi præcepto?

SVMMARIVM.

1. *Vtrum præter internam attentionem intentio formalis, vel virtualis satisfaciendi præcepto Ecclesiæ requiratur.*
2. *Hanc attentionem requiri qui negent.*
3. *Quam volantatem, aut intentionem requirant Dicastillus & Lugo.*
4. *Eiusdem Dicastilli sensus adducitur.*
5. *Quid requiratur, vt quispiam peccet contra præceptum, ex Caramuele.*
6. *An actiones merè extrinsecæ non sint humanæ ex intentione.*
7. *Exemplum affertur.*
8. *An in præceptis negatiuis, quis per puram omissionē actus liberat, satisfaciat, etiamsi non habeat intentionem satisfaciendi, & num.9.*
10. *Qua voluntas non satisfaciendi sit inefficax, & non obstet satisfactioni præcepti.*
11. *An aliqualis intentio saltem virtualis satisfaciendi præcepto requiratur.*
12. *Fagundez sententia, & n.13. Necnon Nauarri & multorum aliorum, & n.14.15.*
16. *Difficultas enodatur.*
17. *An si quis inaduertenter non attendat ad satisfactionem præcepti Ecclesiæ vel diuini, satisfaciat præcepto, & non teneatur iterum facere hos actus.*
18. *Debita quo ordine exonerentur, & n.19.*
20. *An si quis habeat votum recitandi rosarium, & non aduertens obligationem illud recitet, satisfaciat voto, & n.21.*
22. *An obligatio ratione beneficij sit sub pœna restitutionis fructuum, n.23. & 24.*
25. *Authoris iudicium, & n.26.*
27. *An solum lex imponat obligationem faciendi actus.*
28. *An qui per primam recitationem expressè non vult satisfacere obligationi, istam proroget.*
27. *Iurisperitorum axioma adducitur, & n.30.*
31. *An ille qui intra tempus præcepti differt illius satisfactionem, proroget obligationē.*
32. *An ad peccatum non requiratur, nisi quod sit contra legem.*
33. *An actio exterior sit satisfactoria obligationi præcepti, & n.34.*
35. *An præceptis negatiuis satisfaciamus per solam externam omissionem actus.*
36. *Qua censura non liget.*
37. *Qua voluntas non satisfaciendi per primam recitationem sit efficax.*
38. *An præceptum non obliget quoad modum virtutis, sed quoad substantiam operis.*
39. *Duæ illationes à authore afferuntur, & nu. 40. & 41.*
42. *An Ecclesia possit præcipere actus internos prout coniuncti sunt actibus externis.*
43. *An qui recitat officium non animo recitandi, sed legendi vt addiscat non satisfaciat, & n.44.*
45. *An qui volens substantialem honestatem actus externi, illam ordinat ad finem prauum satisfaciat præcepto.*

COrollarium tertium & grauissimū quidem & valdè inter DD. Theologiæ 1
moralis exagitatum, & controuersum ex cuius decisione plura valdè ad praxim vtilia deducentur; an scilicet, vt quis satisfaciat præcepto Ecclesiastico de recitatione horarum; requiratur præter attentionem internam quam necessariam diximus, intentio formalis, vel virtualis satisfaciendi præcepto Ecclesiæ, & idem est de præcepto audiendi sacrum, ad quod tenemur ex lege.
Recentiores communiter negant † requiri 2
hanc attentionem, imo affirmant, quod si quis expressè dicat se cum vna prima recitatione nolle satisfacere, sed eam facere ex deuotione ita quod per aliam satisfaciet

præcepto recitandi horas, aut audiendi sa-
crum, nihiluminus prima satisfacit præce-
pro velit, nolit, eo ipso quod pusuit actũ ex-
ternum præceptũ. Ita tenẽt grauissimi huius
temporis scriptores. Sanch. *lib. 1. summæ cap.
13. n. 9. & 13.* Suar. *de horis lib. 6. cap. 26. à n. 8.
t. 2. de Relig. & de leg. lib. 3. cap. 29. n. 12. & 15.*
& alibi Vasq. *1. 2. q. 100. in comm. art. 9. n. 5 &
de benef. cap. 4. §. 1. dub. 17. n. 114.* Lugo. *de Eu-
char. disp. 22. n. 14.* Dicastill. *tract. 5. disp. 5. du-
bit. 5.* Coninch. *3 p. q. 83. art. 6. dub. vnico.* Les-
sius. *de iust lib. 2. cap. 37. dub. 10.* Palao *tom. 2.
tract. 7. disp. 1. punct. 3. n. 10.* Molin. *de iustit.
tom. 6. tract. 5. disp. 58.* Bonac. *disp. 4. de Euchar.
q. vltim. punct. 11. n. 19.* Trullench. *lib. 1. in De-
cal. dub. 17. n. 19* Filluc. *tract. 5. cap. 7. n. 211. tr.
23. tom. 1. cap. 8. num. 251.* Caramuel *disp. 13. in
sanctam regulam* Molphes *in sum. tract. 5. cap.
2. n. 40.* Diana. *p. 1. tract. 12. Resolut. 37. & p. 3.
tr. 6. Resol. 66. & 67.* vbi plures citat Hiero-
nymus Garz. *in summa tr. 4. difficult. 8 à n. 7.*
Ioannes Garz. *de benef. p. 3. c. 1. n. 198.* Ioannes
Angelus Bossius *var. p. 3. tit. 1. §. 61. n. 2285.*
Bressenis *lib. 6. de conscientia c. 13. n. 156.* Por-
tel. *in dubiis Regul. verbo hora n. 5. & 6.* vnde
3 Dicastillus *n. 65.* & Lugo *n. 24.* † nullam aliam
voluntatem aut intentionem requirunt quã
faciendi actum, qui præcipitur etiamsi ha-
beat expressam intentionem non implendi
præceptum illo actu. Horum omnium præ-
4 cipuum fundamentum sic proponit † Dica-
stillus ex Vasq. *Quia vt nullus sibi præceptum
imponit, ita etiam nullus facere potest vt præce-
pti obligatio perseueret, aut prorogetur, si ipse
alias facit quod præcipitur quum dum quis au-
dit vnam missam dicit intra se aliam audiam
vt præceptum impleam, non inicit sibi nec inii-
cere potest præceptum, aut obligationem illius,
vlterius prorogare quod idem est; quod si denuo
voto sic faciendi se adstringeret id non esset pro-
rogare obligationem legis, aut præcepti, sed no-
uam obligationem voti sibi imponere.* Hæc
ille.

Secundò, arguit Caramuel, vt quispiam
5 † peccet contra præceptum non requiritur,
quod habeat intentionem peccandi, sed suf-
ficit quod rẽ vetitam faciat, quam cognoscit
esse interdictam, imo etiam si protestetur se
non habere intentionem peccandi & nihi-
lominus actum illum mandet executioni,
peccat citra controuersiam, ergo similiter si
reuera actus sit præceptus dummodo facias
satisfacies præcepto, licet habeas intentiunẽ
6 non satisfaciendi tunc, quia † actiones mere
extrinsecæ non sunt humanitus ex intentio-
ne, sed ex se ipsis iudicandæ, sicut enim ignẽ
stupæ applicans cum intentione non com-
burendi, comburit, si quis vero non mutat
voluntatem nõ satisfaciendi præcepto mor-
taliter peccat, quia voluntas illa transacto
tempore impletionis, si perseueret mala est,
siquidem de dolo malo, quod est non ad-
implere præceptum.

Et *n. 1417.* quod si † dentur duo dies quo- 7
rum officia similia sunt, aut parum dissimi-
lia vt v. g. sint ambo Confessoris, Pontificis,
aut Martyris vnius, quæ in omnibus conue-
niunt, præterquam in lectionibus secundi
nocturni tum aliquis vsque ad quintã horam
post meridiem (iuxta Horologia Hispana)
differat dicere officium, & priusquam di-
cat officium hodiernum vult dicere matuti-
num, & laudes diei sequentis; quibus dictis
dicit integrum officium hodiernum in quo
casu dicit (ô exoticum ingenium!) quod per
primam recitationem satisfacit obligationi
diei præsentis, & per secundam obligationi
diei sequentis, vt sic omnino excludat in-
tentionem satisfaciendi præcepto esse re-
quisitum.

Tertiò, quia † in præceptis negatiuis, quis 8
per puram omissionem, actus liberat, satis-
facit etiamsi non habeat intentionem satis-
faciendi, ergo in præceptis affirmatiuis si
fiat opus præceptum satisfit; etiam sine in-
tẽtione virtuali satisfaciendi: confirmatur 1.
quia si esset censura imposita contra non 9
recitantes, vel non audiendi sacrum diebus
præcepti; si quis illud audiret, aut recitaret
sine intentione satisfaciendi, imo cum in-
tentione non satisfaciendi nullus dicet quod
incurreret censuram: confirmatur secundò,
quia † voluntas illa non satisfaciendi est in- 10
efficax & non obstat satisfactioni præcepti,
quod obligat quoad substantiam non quoad
modum, legislator enim solum præcipit sub-
stantiam actus non modum, si enim quis
audiret sacrum ob prauum finem vanæ glo-
riæ, vel videndi ibi fœminam cuius ardet
desiderio, dubio procul satisfaciet præce-
pto audiendi sacrum, vt est communis sen-
tentia apud Dicastillum *vbi supra à n 78.*

Sed quamuis hæc sententia valde sit, pro-
babilis, tamen à primis meis lectionibus sem-
per illi dissensi, existimans † requiri aliqua- 11
lem intentionem saltem virtualem satisfa-
ciendi præcepto, dum exequor actum exter-
num quem lex præcipit, sic tenent Rodri-
guez *tom. 1. sum. cap. 144. num. 2.* Henriquez
lib. 9. de Missa cap. 25. num. 6. in fine Azor *to. 1.
lib. 7. cap. 2. quæst. 6. & lib. 10. c. 8. q. 7. & cap. 12.
quæst. 8.* Palacios *in 4. dist. 15. disp. 10.* Ledes-
ma *2. p. 4. quæst. 16. art. 6. 2. p. dub. 3.* Paez. *cap.
Missæ n. 101. de consecr. dist. 1.* Angles *in 4 de
oratio quæst. 5. differentia. 4.* Petr. Ledesma *in
summa de Euchar. cap. 27. post. 10. conclus.
& tom. 2. tract. 9. cap. 4.* Bandellus *tomo 1.
lib. 5. disp. 25. n. 19.* dicens, *quod contrarium non
solum est minus tutum, sed etiam minus proba-
bile* † Fagund. *in 1. Ecclesiæ præcepto. lib. 2. c. 7.* 12
*postquam tres retulit sententias & omnes dicat
probabiles, tamen nostram eligens sic fatur n.
27.*

27. *& quia habet plures Doctores & grauiores rationes, & quia est re vera tutior ac securior, & opinio Sancy videtur laxior aliquantulum, quamuis sit conscientiis fauorabilior, ex ea ta-*
13 *men facilis occasio oriri potest aliqualis relaxationis, in obseruantia Ecclesiasticorum præceptorum, & quod maius est alicuius contemptus; & ideo opus est huic ostio clausculum addere, ne occasio sit perditionis animarum.* Hactenus ibi, quare Nauarrus *c. quando* (qui est tractatus de oratione) *de consecrat. dist. 1. c. 13. n. 15.*
14 *27. 28. & c. 16. num. 73. & 74.* † cuius viri authoritas tantum in hoc puncto valet, vt præponderet omnibus Recentioribus etsi Sapientissimis adductis, pro contraria sententiæ, nostram etiam amplexantur Bartholomæus à S. Fausto *lib. 2. de horis quæst. 151. & 152.* Marchinus *de ordine, tract. 3. part. 3. cap. 17. num. 10.* Greg. Martinez. *1. 2. quæst. 96. art. 3. dub. 2. concl. 1.* Magister Raphaël de la Torre *2. 2. tom. 1. controuer. 9. de horis n. 8.* & est inter Thomistas certa sententia quam sequitur Nugno Cabezudo, *tom. 1. in p. 3. q. 83. art. 6. dub. 2. post. 6. concl. §. dubium aliud curiosum*, vbi in cōclusione sic fatur contra Sua-
15 rez. † *hac sententia prorsus mihi ridicula videtur, quia dum ille audit Missam (cum expressa intentione non satisfaciendi tunc præcepto) non adimplet præceptum, postea vero ridiculum est dicere, quod ipsum adimpleat, si quidem non audit Missam. Ergo numquam adimplet præceptum.* Hæc ille.

Vt huius sententiæ fundamina solidiora conspiciantur appareatque eius maior securitas & probabilitas maior, notandum
16 punctum huius difficultatis in eo situm † an si quis habeat expressam voluntatem & intentionem per hanc numero recitationem officij diuini, aut per auditionem Missæ non satisfaciendi præcepto horarum & audiendi sacrum, sed illam audire attente & deuote exterius, vt assistat coram Amasia vel alio fine prauo, aut honesto, & dicat horas vel ex vana gloria, vt videatur ab aliis, excludens omnino satisfactionem præcepti, an inquam iste talis satisfactum habeat præ-
17 ceptum Ecclesiæ? vnde fit quod † si quis inaduertenter non attendat ad satisfactionem præcepti Ecclesiæ vel diuini, vel ex inaduertentia naturali vel ex ignorantia recitet attente officium, aut audit sacrum, satisfacit præcepto & non tenetur iterum facere hos actus, ita tenent auctores vtriusque sententiæ, & constat clare ex *leg. cum ex pluribus. 103. D. de solutio.* vbi Micianus Iurisconsultus dicit, *cum ex pluribus causis debitor pecuniam soluit, Iulianus elegantissime putat, ex ea causa eum soluisse videri debere, ex qua tunc cum soluebat compelli poterat ad solutionem. & leg. cum ex pluribus 97. D. eodem* Papinianus huius legis dat elegantem ratio-

nem dicens. *Veteres ideo definierunt, quod verisimile videretur, diligentem debitorem admonitum ita negotium suum gestum fuisse.* & Gothifredus *ibi Littera D.* notat † *debita hoc* 18
ordine exonerari, primo loco debitum sub infamia, deinde sub pœna, tertio sub pignore debitū inde proprium & mox antiquius. Ratio huius doctrinæ quam lumine naturæ acquisierunt Iurisconsulti præfati est, quia semper 19
præsumitur præsumptione rationabili, quod per actus quos exercet exterius velit satisfacere obligationibus quando non constat de intentione expressa contraria quas habet exercendi actus illos, hanc autem intentionem generalem non derogat obliuio, aut incōsiderātia alicuius obligationis specialis, & sic quamuis quis non aduertat dum recitat teneri & obligari ad recitandum, satisfacit obligationi ex voluntate illa generali.

Quod non solum tenet verum in hac materia de qua loquimur, sed etiam in votis, & in obligationibus iustitiæ, si enim † quis habet votū recitandi rosarium, & nō 20
aduertens obligationem illud recitet, si non habet voluntatem expressam non satisfaciendi per hanc numero recitationem, dubio procul satisfacit voto; si tamen habeat votum dicendi officium diuinum, similiter & obligationem ex beneficio, & verius obligationis immemor vnicam dumtaxat per- 21
ficiat recitationem potiori satisfaciet scilicet beneficij, quia iuxta doctrinam Gothifredi, prius debetur satisfieri *quod sub pœna*, & cum † obligatio ratione beneficij sit sub pœ- 22
na restitutionis fructuum hanc obligationem prius diligens debitor satisfacit, similiter etiam hæc doctrina tenet in obligationibus iustitiæ, quidquid dicant Sannhez *n. 11.* & Sal. *de legib. disp. 6 sect. 2. n. 35.* si enim quis det pro eleemosyna ignorans, aut non aduertens teneri ex bonis incertis, quæ iniuste retinet, totidem dare; si postea aduertat, 23
non tenetur sed illis primis satisfacit, idem iudicium est, si quis donet centum ignorans quod Donatario ex iustitia illa debet dum enim dono, ignorans maius debitum ex iustitia illa donatio habet conditionem implicitam, nisi ex alio titulo priori illa debeam, quia diligens debitor si admonitus fuisset, 24
ita negotium suum gesturus fuisset, si tamen quis ita donet aut det eleemosynam, quod habeat expressam intentionem donandi, etiam si alias deberet ex iustitia istius obligatio semper sub sistit, & non euanescit ex priori donatione.

Ex his sumitur † ni fallor efficacissimum 25
fulcimen nostræ veræ sententiæ, quia si quis aduertens legem obligare ad actum externum fauendum, & quod est tempus illi satisfaciendi per alium actum distinctum numero ab isto, quem modo facit, si expressè non

vult per istum satisfacere euidens est, quod non satisfacit, quia lex positiuè non dicit, quod per primum actum quem quis facit intra tempus, intra quod potest per diuersos actus se eximere ab obligatione legis,
26 quod inquam per primum actum quis satisfaciat, ita vt non sit in voluntate operantis dilatare satisfactionem intra tempus detractum à lege per alium actum, nec enim hoc præcipit lex, quod primus actus illicitus intra præfatum tempus sit satisfactorius
27 obligationi, solum enim † lex imponit obligationem faciendi actus, ex quo euidenter deducitur; quod potest quis si sit tempus requisitum & sufficiens ad adimplendum præceptum post primam recitationem per istam non satisfacere obligationi præcepti, aut legis. Vnde falsò omnino Vasquez, Dicastillus, & alij ferè omnes primæ sententiæ
28 autumant, quod qui † per primam recitationem expresè non vult satisfacere obligationi istam prorogat sicut neque aufert obligationem, sed differt satisfacere illi, quod vtique potest intra tempus intra quod currit obligatio.

In hac doctrina fundatur axioma Iuris-
29 peritorum, quod † *actus agentium non operantur vltra intentionem eorum leg. non omnis. leg. si quis nec causam*, vbi Bart. *D. si certum petat.* & egregiè vt assolet explicat Couarr. *lib.2. variar. cap.4. num.5.* sequuntur etiam Antonius Gomez *tom.2. variar. cap.2.n.10. & cap.7. n.4.* Rota, *decis.555.num 4. apud Farin. p.1. recentio.* & plures quos citat & sequitur, Barbosa *de axiomatibus iuris Axiom.*
30 *12. à num.7. & axiom.128.* vnde sicut liberum est alicui soluere, & eximere se ab obligatione tradendi centum quæ debet ex iustitia, & non soluere modo, sed donare illa centum differens in aliud tempus solutionem, ex iustitia si aliàs ex donatione non fiat impotens, ad satisfaciendum ex iustitia, ita liberum est mihi me soluere ab obligatione recitandi horas non quidem absolutè, sed per hanc numero recitationem, differens in aliam horam temporis præcepti satisfactionem obligationis præcepti; certè quidem ita me tenet hoc fundamentum, vt voluntariam existimem contrariam sententiam & sine fundamine solido.

Ad ea tamen quæ in illius fauorem adduximus facilis est solutio, ad primum respon-
31 detur falsum supponere, quod † ille qui intra tempus præcepti differt illius satisfactionem ad quam non tenetur statim faciendam, quod voluntariè proroget obligationem non quidem prorogat nisi satisfactionem, & sic ex intentione implendi præceptum saltem virtualiter illud implet.

32 Ad secundum respondetur, quod † ad peccatum non requiritur, nisi, quod sit contra legem, vnde non est necessaria intentio peccandi at eum præceptum actum possimus ex diuersa intentione facere requiritur intentio saltem virtualis satisfaciendi obligationi illius, bonum enim integra causa malum autem ex quocumque defectu, vnde quod † actio exterior sit sa- 33
tisfactoria obligationi præcepti ex intentione agentis determinatur, id autem quod dicit Caramuel quod ita independens ab intentione agentis liberi, est impletio præcepti posito actu externo sicut est combustio stupæ applicato igne, quis vnquam hoc dixit vel ex Theologis, vel ex Iuristis illud 34
etiam quod addit de recitatione officiorum omnino ridiculum est, si officium sequentis diei est S. Laurentij, & hodiernum est alicuius alterius Martyris Patroni quomodo per primam recitationem Sancti Laurentij satisfacit recitationi de Patrono? non ergo excludi potest intentio, ab impletione præcepti.

Ad tertium respondetur, esse omnino diuersam rationem, nam † præceptis nega- 35
tiuis satisfacimus per solam externam omissionem actus furti aut omissionis, nec hoc dependet à nostra voluntate, etiamsi velimus non satisfacere, nam obligatio præcepti negatiui solum est de non transgrediendo posita autem omissione cum hoc præceptum semper & pro semper necessario non transgreditur, at vero cum præceptum positiuum, non obliget pro semper illius satisfactio necessario pendet à voluntate illi satisfaciendi per actum positiuum.

Ad quartum, quod est confirmatio primò respondetur, quod censura illa non li- 36
garet, quia iam posuit actum externum audiendi sacrum quod si censura imponatur contra non implentes præceptum si non poneret nisi primam auditionem dubio procul iuxta dicta incurreret censuram.

Ad quintum, quod est secunda confirmatio respondetur, quod † illa voluntas non satisfaciendi per primam recitationem 37
est efficax quantum ad hoc quod homo non se soluat ab obligatione satisfaciendi præceptu, non tamen est efficax ad prorogandam obligationem; verum est, quod † præceptum non obligat quoad modum virtutis, sed quoad substantiam operis 38
præcepti, quatenus attingitur ex intentione satisfaciendi, qui est modus, intrinsecus ipsi substantiæ actus vt satisfactioni obligationis quam inducit præceptum, vnde cum quod actus fiat ex recto fine, & non ex vana gloria, aut alio inhonesto sit modus accidentalis actui externo consequitur, quod per istum imperatum à malo fine satisfit obligationi præcepti.

Ex

Ex Resolutione huius corollarij temperandæ & limitandæ sunt illationes, quas faciunt Sanchez & alij auctores oppositæ
39 sententiæ solum † ego duo infero. Primum, quod Beneficiarius, qui attentè & deuotè attentione intrinsecà dixit officium diuinum, cum intentione expressa non satisfaciendi per hanc recitationem sed per aliam si istam non recitet per primam lucrabitur fructus, quos facit suos, neque tenetur illos restituere; quia etsi mortaliter peccet contra præceptum de recitando cuius obligationi non satisfacit, non tamen facit contra Bullam Pij V. mandantis restituere fructus pro rata omissionis officij iste autem cum iam dixerit totum officium non habet omissionem, quam punit Pius.
40 Infero secundò id quod valdè notandum velim contra Dicastillum, & alios; ille enim *tract. & disp. citat. à n.*8 3. contra Thomam Sanch. *vbi suprà*, & Molin. *tom.*6. *tract.* 5. *disput.* 58. sentit quod Ecclesia non potest præcipere auditionem Sacri aut Officij Diuini recitationem, vt fiant vt sunt actus externi Religionis & propter eorum honestatem atque ita qualitercumque fiant actus externi; & ex quocumque fine apposito per voluntatem satisfacere huiusmodi præceptis;
41 vnde si quis recitet horas, aut audiat Sacrū excludendo interius honestatem Religionis; sed actus illos exercet causa curiositatis; vel ex motiuo addiscendi, & si quis nullo modo intendens Missæ assistere, sed casu coram ipso ibi existenti in altissima contemplatione, sine tamen signo externo inuoluntariæ, aut voluntariæ assistentiæ, celebretur Missa; satisfacit præcepto audiendi Sacrum, hæc inquam doctrina nullatenus est
42 admittenda, quia † Ecclesia potest præcipere actus internos prout coniuncti sunt actibus externis, & quatenus necessarij sunt vt actus externi habeant honestatem substantialem virtutis præceptæ, vt expressè D.Th. 1.2. *quæst.* 100. *art.* 9. & 10. quem ferè omnes sequuntur, & sic potest præcipere actum internum qui necessarius est vt recitatio officij habeat substantialem bonitatem orationis, & assistentiam ad Missam vt audiens simul sit offerens Sacrificium cum Sacer-
43 dote; vnde † qui recitat officium non animo recitandi, sed legendi vt addiscat (secundum omnes, vt ait Suar. *lib.* 4. *de legib. c.* 13. *num.* 7.) non satisfacit qui existens in Ecclesia non habens animum assistendi Sacro & illud offerendi Deo, vel quia est in altissima
44 contemplatione, & celebratur coram ipso; vel quia vadit ad templum, ad expectandum amicum & sine intentione audiendi Sacrum coram ipso fit Missa, & qui omnino coactus, & inuitus ducitur ad Ecclesiam vt audiat Missam, ipse tamen non habet voluntatem aliquam audiendi, & offerendi omnes isti & similes non satisfaciunt præceptis, quia nolunt honestatem substantialem actus externi præcepti, sed meram habent materialitatem illius, verum est quod † qui 45 volens substantialem honestatem actus externi, illam ordinat ad finem prauum satisfacit præcepto vt vidimus & tenet expressè D.Thom. *vbi suprà*, &c.

SVBRESOLVT. IV.

An præcepta Ecclesiæ differant speciè?

SVMMARIVM.

1. *An præcepta purè Ecclesiastica non differant in specie honestatu.*
2. *An transgressio specialis præcepti habeat specialem specificam malitiam.*
3. *Quanam præcepta diuina positiua & humana solum obligent sub ratione præcepti impositi.*
4. *An summus Pontifex & quilibet alius Legislator humanus, imo & Deus nullam aliam rectitudinem respiciant, nisi solius obedientiæ.*
5. *An si quis frangeret ieiunium intemperatè comedens duplici se inquinaret malitia, & n.*6
7. *Quomodo se habeat Pontifex in suis legibus.*
8. *An si Religiosus violet præceptum in materia graui, non sit necesse explicare in confessione, quale præceptum sit transgressus, & n.*9.
10. *An non omnia peccata sint paria in malitia specifica.*
11. *Castro fallitur.*
12. *D. Thomæ sententia adducitur, & numer.*13.
14. *An omnia peccata opponantur virtuti obedientiæ, & n.*15.
16. *An Legislator humanus possit constituere sub speciali respectu materiam præcepti in materia alicuius præcepti.*
17. *DD. sensus affertur.*
18. *An lex & præceptum debeat esse de materia honesta.*
19. *An qui frangit ieiunium non habeat inobedientiæ specialis malitiam sed generalis.*
20. *An præcepta humana & diuina positiua nullam aliam honestatem respiciant nisi obedientiæ.*
21. *An dupliciter peccet contra virtutem temperantiæ qui frangit ieiunium.*
22. *Quod præceptum non constituat materiam abstinentiæ.*
23. *An si quis fecit votum de abstinendo à carnibus*

nibus non satisfaciat dicendo transgressus sum votum in materia graui.

EX dictis deciditur quoddam dubium de quo consultus fui *an. præterito* 1649. ab Illustrissimo D.D. meo D. Francisc. Guerra Episcopo Gaditano, hodie pro meritis Episcopus Placentinus, & Orator Philipp. IV. ad Sanctissimum, quod ipsi proposuit quidam Religiosus, vt subscriberet approbando opinionem nouam, & numquam in Ecclesia auditam. Asserebat igitur Præfatus
1 Theologus quod † præcepta purè Ecclesiastica non differunt in speciè honestatis, sed omnia solum inducere honestatem obedientiæ, & non alterius virtutis specialis, vnde qui frangit præceptum Ecclesiæ non tenetur in confessione aperire, quale præceptum fuerit violatum, nec in qua materia; si quidem speciale præceptum non addit specialem bonitatem specificam, & sic illius
2 transgressio non habet † specialem specificam malitiam, idem quod de præceptis Ecclesiæ, affirmat de præceptis diuinis positiuis tam in veteri, quam in nouo testamento, quod speciè non differant illorum transgressiones, nec teneantur aperire in confessione quale fuerit præceptum transgressum, quod negat de præceptis decalogi, quia ista sunt prohibita, quia mala & ante omnem prohibitionem opponuntur specialibus virtutibus, cætera autem diuina positiua, & humana siue Ecclesiastica, siue sæcularia solum ponunt actum in materia obedientiæ, quæ vna est virtus specifica, & peccata contra ipsum sunt eiusdem speciei atomæ.

Huius nouitatis fundamenta ad hæc reduco (nolo enim quærulum de me esse eius
3 inuentorem) Primò, quia † hæc præcepta diuina positiua & humana solum obligant, sub ratione præcepti impositi, sunt enim eorum materiæ malæ, quia prohibitæ, si enim auferas prohibitionem nullomodo sunt malæ, atque ita cum ratio formalis obedientiæ sit præceptum actuum, quibus omnia hæc præcepta obseruantur eiusdem speciei sunt cum sit vna specifica ratio, & per consequens peccata illis opposita omnia habebunt vnam specificam malitiam
4 oppositã honestati obedientiæ, vnde † summus Pontifex, & quilibet alius Legislator humanus, imò & Legislator omnium supremus Deus ipse nullam aliam rectitudinem respiciunt nisi solius obedientiæ.

Secundò quia si dum Pontifex præcipit ieiunium intenderet honestatem temperantiæ, & non solius obedientiæ non posset quis in violatione ieiunij præcepti duplex
5 peccatum cõmittere; nam si † quis frangeret ieiunium, intemperatè comedens, duplici se inquinat malitia, vna quia contra præceptum Ecclesiæ, & alia, quia intemperatè comedit, si autem temperatè comedens frangeret ieiunium, vna dumtaxat inficeretur malitia contra obedientiam Legislato- 6
ris, nam si esset contra temperantiam; minimè contra eandem esset nouum peccatum intemperatè manducando ieiunium frangere, sed ad summum idem peccatum intrà eandem speciem augeret, vt est omnibus in confesso, atque ita quod primò intendit, Ecclesia in ieiunio est, non honestas temperantiæ, sed honestas obedientiæ.

Tertiò quia † ita se habet Pontifex in suis 7
legibus, & præceptis ferendis respectu omnium fidelium, ac se habet Prælatus Regularis respectu suorum subditorum, vterque enim verus est superior habens potestatem ad præcipiendum, atque † si Religiosus vio- 8
let præceptum in materia graui non est necesse explicare in confessione quale præceptum sit transgressus, sed satisfacit si dicat se fregisse obedientiæ votum, verbi gratia, si violet ieiunium in peruigilio Fundatoris quod est indictum sub obedientia formali, praxis est tam Confessorum quam Pœnitentium quod satisfaciat quis aperiendo in confessione transgressionem voti obedientiæ. Huius enim honestatem solum respicit præceptum humanum, imò & diuinum positiuum.

Hæc sunt fundamina quæ inuentor ille obtulit Illustrissimo Præsuli, qui excandescens zelo veritatis contra hanc nouitatem ad me misit, vt meum sensum aperirem 9
quod libenter feci; sunt enim hæc scripta, *sutorio atramento*, de quo Horatius notans huiusmodi sapienter dixit.

Sed veluti trita, notam, labemque remittunt
Atramenta ferè scriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt.

Quid enim aliud facit huius nouitatis artifex, *quam splendida facta Legislatorum, carmine fœdo linire aquam vera doctrina infuscans fucco nigræ loliginis, aut sepiarum.*

Igitur huius imaginationis falsitas ex multis principiis in vtraque Theologia morali & Scholastica certis deprehenditur. Primùm, sit † quod non omnia peccata sunt 10
paria in malitia specifica, vt est certa fides Catholica contra Stoicos, quorum errorem Paradoxum dixit Aug. *epist.* 19. *ad Hieronym.* & contra ipsum latè disputat Aristot. *lib.* 4. *Ethi. cap.* 5. *& lib.* 1. *Rheto. cap.* 13. *&* 14. D. Hieron. *lib.* 2. *contra Iouinianum*, qui eundem errorem est secutus, vt constat ex Castro *de hæresib. verbo peccatum hæres.* 8. quamuis † fallatur Castro dicens Hieronymum 11
non impugnasse hunc errorem in Iouiniano impugnauit vtique, *lib.* 2. *citato circa medium*, & D. August. *epist. citat.* laudat ipsum Hiero

Hieronymum quod præfatum errorem impugnarit, ex Sacris Scripturis, legatur Val. 1. 2. *disp.* 6. *q.* 3. *p.* 1. contra quem errorem latè
11 disputat D. Thom. † *in disputatis, q.* 2. *de peccatu art.* 9. *&* 1. 2. *quæst* 75. *art.* 2. *& in* 2. *distinct.* 42. (vbi omnes Scholastici) *q.* 2. *art.* 5. ex quo principio in fide indubitato corruit imaginatio præfata nam si vera est omnia peccata contra leges humanas, & diuinas positiuas quibus prohibentur aliqui actus qui sunt mali, quia prohibiti essent paria consquentia est euidens, quia omnia priuant vna honestate scilicet obedientiæ, quæ est vna in specie infima, consequens autem sine ingenti temeritate sustineri nequit nam non teneretur quis explicare in confessione quod celebrarit coram nominatim excommunicatis, quod accessit ad Sacram synaxim non ieiunus, quod percusserit Cle-
13 ricū, quod non adimpleuit annuam confessionem, quod sit furatus rem de loco Sacro, quod occiderit hominem in Ecclesia; sed sufficit dicere se fregisse in his præceptum obedientiæ, quantum attinet ad sacrilegium, in his duobus vltimis, quod quam temerariè dicatur quis nisi oculis obcæcatis catharactis nouitis, non videat?

Amplius in præceptis diuinis absurditas ista claret, quia omnia peccata contra ipsa æqualia essent (quod ego de hæresi suspe-
14 ctum puto) quia † omnia solum opponuntur virtuti obedientiæ, vnde non teneretur quis explicare in confessione se celebrasse non præmissa confessione cum habet copiam Confessoris; se dimidiasse confessionem, aut ex proposito non habuisse dolorem de peccatis, & propositum emendæ,
15 non consecrasse in materia quam Christus assignauit; non perfecisse sacrificium, sed in vna tantum specie panis, aut vini consecrasse: non inquam teneretur hæc explicare in confessione, sed quod peccauit contra præceptum diuinum positiuum.

Secundum principium, quod euanescere
16 facit huiusmodi figmentum est, quod † Legislator humanus potest constituere sub speciali respectu materiam sui præcepti in materia alicuius virtutis, quæ licèt antè legem non obligaret sub mortali post legem obligat non solum, quia transgressor non obedit, sed quia in illa materia transgreditur rationis regulas præstitutas in tali materia à Legislatore. Hoc principium indubitatum est apud omnes morales Theologos tam in materia de legibus, quam de ieiunio, quam de sacrilegio & similibus, & constat ex D. Th. 1. 2. *q.* 96. *art.* 3. & ibi omnes expositores. Legantur Pater Suarez *de legibus, lib.* 3. *cap.* 12. *& lib.* 4. *cap.* 11. Salas *de legibus, disp.* 9. Bonac. *de legibus, disp.* 1. *quæst.* 2. ex quo
17 principio vtpotè indubitatū colligūt † DD. esse sacrilegium occidere hominem in loco Sacro, furari rem Sacram de loco Sacro, sumere Eucharistiam post cibum; & similia quæ non haberent hanc speciem malitiæ nisi essent prohibita ab Ecclesia; similiter est sacrilegium dimidiare confessionem, aut celebrare sine præuia confessione habita copia confessoris, quam speciem peccati non haberent hi actus nisi ex vi horum præceptorum essent constituti intra materiam virtutis Religionis contra cuius honestatem operationes istæ exercentur.

Ratio à priori huius veritatis est, quia lex & præceptum debet esse de materia honesta, vt est etiam indubitatum. Lex enim 18
primò intendit facere bonos homines vt inde facilius faciat bonos ciues vnde supposita lege, materia illa honesta quæ antè legem, & præceptum erat libera, & poterat homo circa illam non operari sine peccato, iam actus circa illā omissio est peccatum in illa materia circa quod est præceptum, quia istud facit, quod materia illa in ordine ad finem illius virtutis sit necessaria, id est, actus externi circa illius virtutis materiam sunt præcepti, & obligatorij, quia ex lege & præcepto habent specialem ordinem ad rationem, sicut ieiunium illius omissio peccatum est contra etiam etsi comedantur carnes est commissio contra eandem virtutem, quamuis tam commissio quam omissio vt peccaminosæ sint præsupponat præceptum, quo abstinentia à cibis tali die, tempore, & hora ordinatur ad finem abstinentiæ virtutis, quem ordinem causat præceptum Ecclesiæ, vnde † qui frangit ieiu- 19
nium non habet malitiam inobedientiæ specialis, sed generalis quæ transcendit omne peccatum sicut & ingratitudo generalis, habet tamen specialem malitiam contra virtutem abstinentiæ ex cuius honestate præceptum est ieiunium.

Fundamina imaginariæ cogitationis nullo molimine euertuntur.

Ad primum respondetur omnino falsum esse quod † præcepta humana & diuina po- 20
sitiua nullam aliam honestatem respiciant nisi obedientiæ imo & honestatem aliarum virtutum in qua fundatur præceptum; hoc enim nequit esse nisi materia præcepta sit honesta.

Ad secundum respondetur † dupliciter 21
peccat contra virtutem temperantiæ, frangendo ieiunium contra temperantiā, quam præcipit ius humanum, & sic mortaliter quia in materia graui vt asserunt omnes, & contra temperantiam ex iure naturæ quod præcipit ne immoderatè manducemus, aut bibamus hæc autem malitia erit mortalis si excessus fuerit valdè notabilis, aut venialis si excessus paruus fuerit est enim duplex peccatum,

peccatum, quia ex duplici præceptn diuersi otdinis causatur duplex respectus diuersus ad honestatem temperantiæ ex quo consurgit duplex peccatum contra ipsam.

Ad tertium respondetur, quod quuũ supetior regulatis alicui personæ in particulari aliquid mandat in virtute Sanctæ obedientiæ formali præcepto, etiamsi sit ieiunium quod dat in pœnam alicuius delicti sat est quod dicat in confessione se operasse, contra formale præceptum obedientiæ, quia
22 † hoc præceptum non constituit materiam
abstinentiæ intra limites cum speciali, tespectu ad suum finem, si tamen præceptum de ieiunando in aliquo peruigilio feratur per modum legis, & statuti tunc habet specialem ordinem intta limites temperantiæ, vnde non satisfacit dicendo in confessione quod transgressus sit votum obedientiæ, sed præceptum de ieiunando quod si alicubi sit contraria praxis omnino abolenda est, vt
23 improbabilis, & perniciosa, sicut enim † si
quis fecit votum de abstinendo à carnibus non satisfacit dicendo, transgressus sum votum in materia graui, sed tenetur exprimere in qua materia, ita qui ttansgteditur præcepta & legem supetioris tenetur dicere, quod fuerit præceptum, & in cuius virtutis materia.

SVBRESOLVT. V.

An Canonicus in choro non cantans satisfaciat obligationi.

SVMMARIVM.

1. *An Canonicus & Portionarius satisfaciant interessentes choro non cantantes, & numero 2.*
3. *An ex consuetudine statuto & fundatione Ecclesia possit fieri, quod Canonici lucrentur distributiones quotidianas quamuis non recitent.*
4. *Quod statutum, consuetudo aut fundatio nullam contineat turpitudinam, & numero 5.*
6. *An teneantur Canonici de iure communi psallere ad minus in choro.*
7. *An si Canonicus qui ex consuetudine, statuto, aut fundatione choro assistit attentione & deuotione debita satisfaciat obligationi recitandi officium.*
8. *An iure natura non requiratur quod quis recitet officium ad satisfaciendum beneficio per se ipsum.*
9. *Maiores in choro non debent cantare, sed meditari qua ab inferioribus cantantur, ex Caiet.*
10. *Consuetudine & priuilegio potest introduci non solum quod Canonicus satisfaciat sua obligationi si choro assistat priuatim recitans, sed etiam si absens à choro alium substituat, ex Palao.*
11. *Quod priuilegium dicendi officium mentaliter concessum sit Regularibus.*
12. *Qua consuetudine non possit Episcopus cogere Canonicos ad psallendum in choro.*
13. *An interessentia solùm sit sufficiens ad lucrandas distributiones sine cantu.*
14. *An Canonicus ex vi Canonicatus non teneatur ad aliud quam ad assistentiam religiosam in choro, & n. 15. & 16.*
17. *An necessaria sit attentio intrinseca ad satisfaciendum obligationi præcepti Ecclesia de recitandis horis, n. 18 & 19.*
20. *Dicastilli mens adducitur, & n. 23.*
21. *An possit quis simul implere duo præcepta.*
22. *Ratio difficultatis enodatur.*
24. *Cardinalis de Lugo & aliorum iudicium, & n. 25.*
26. *An possit quis attendere sufficienter ad tres missas, remissiuè.*
27. *An diuersa sit ratio de consultatione Patris spirituali, & Theologi.*

COrollarium quartum sit † an Canoni- 1
cus & Portionarius satisfaciant interessentes choro non cantantes, aut voce sum missa tecitantes, hoc corollarium duplicem habet sensum primò, an satisfaciant quantum ad lucrandas distributiones quotidianas. Secundum, an satisfaciant præcepto de recitatione horarum, ita vt non teneantur restituere fructus iuxta constitutionem Pij V. hunc secundum sensum, non vi-
di ab aliquo ex proposito disputatum, & 2
est consideratione dignus vt videbimus, corollarium in ptimo intellectu tactum fuit à me *suprà*, dum de residentia Canonicorum instituebatur sermo & *tom. 5. in digress. de choro. sect. 20.* Tamen modo examinandum est, tum ad placandas conscientias scrupulosas tum ad cohibendas, relaxatas.

Igitur certum sit, quod † ex consuetudine, 3
statuto, & fundatione Ecclesiæ potest fieri quod Canonici lucrentur distributiones quotidianas, quamuis nec recitent in choro, nec canant, sed hoc præstent per Capellanos, & alios inferiotes Clericos, & ipsi canonici solum choro assistant, ita Suarez *tom. 2. de Religione lib. 4. de horis ca. 12. à n. 11.* Bonacc. *disp. 1. q. 3. p. 2. §. 1. num. 18.* Garzia *p. 3. c. 2. num. 518. & num. 522.* Azor *1. p. lib. 10. c. 11. quæst. 5. & 6.* hoc enim statutum, consuetudo, aut fundatio, nullam continent turpitudinem, imo auget splendorem, deco-
rem inducit, authoritatem Ecclesiæ extol- 4
lit, ob ministrorum diuersitatem, vt vni assistant ad authorizandum conuentum in choro

choro alij intersint ad canendum, & sic est in vsu in ferè omnibus Hispaniæ Ecclesiis, vnde Bullam Pij V. quæ est in Bullario Cherubini 135. in qua huiusmodi consuetudi-
5 nem, fundationem, & statutum Pontifex reiicit non esse quantum ad hanc partem admissam, vel loqui de Canonicis, qui non habent Capellanus destinatos, ad canẽdum, & recitandum, ita Bart. à S. Fausto *lib. 3. de Horis, quæst. 11, in fin.* Diana *part. 3. tract. 12. resolut. 6. & p. 4. tract. 4 resol. 149.* Candidus (vere Candidus) *tom. 1. disquis. 28. artic. 26. dub. 2.* Baron. *tom. 2. tract. 11. quæst. 17.* Barbosa *de iure Ecclesiast. vniu. lib. 3. cap. 18. n. 83.*
6 Sanchez *lib. 2. consil. cap. 2. dub. 100.* sed quod teneantur de iure communi psallere ad minus in choro latè, & non inefficaciter probaui *loco cit.* videantur quæ *ibi* dixi.

Secundus sensus corollarij, an si Cano-
7 nicus qui ex consuetudine, statuto, aut fundatione, choro assistit attentione, & deuotione debita, & studiositate requisita, nihil recitans aut canens, sed deuotè & attentè audiat alios recitantes, aut canentes, quos substitutos habent ad hoc munus, an satisfaciat obligationi recitandi officium diuinum, & non teneatur restituere fructus (nam nun teneri ad restituendas distributiones quotidianas iam determinauimus) & quidem quod ad id non teneantur iure naturæ mihi videtur certum; iuxta ea quæ di-
8 xi *corollar. 1. citat.* nam † iure naturæ non requiritur, quod quis recitet officium ad satisfaciendum beneficio per seipsum; tunc enim satisfacit iuri naturæ assistendo officio meditando ea, quæ ab aliis recitantur, vt dixit D. Caietan. *in summa verbo hora, §. 15.*
9 † *Maiores* (inquit) *in choro non debent cantare, sed meditari, quæ ab inferioribus cantantur.* & agit Cardinalis de obligatione satisfaciendi penso horarum. Vnde Bonacina *disput. 2. de Horis, quæst. 1. punct. 5.* quam sequitur Palao
10 *disp. 3. cit. punct. 3.* dicit quod † consuetudine, & priuilegio potest introduci non solum, quod Canonicus satisfaciat suæ obligationi si choro assistit priuatim recitans, sed etiam si absens à choro alium substituat, vt nomine ipsius assistat, & distributiones lucretur, quia hoc nullam turpitudinem continet, & potest multis ex causis honestari: ergo etiam potest consuetudine aut priuilegio introduci quod Canonicus, & alij Præbendati canant, aut recitent per inferiores Clericos meditantes, quæ ab illis canuntur, aut recitantur.
11 Et quidem quod priuilegium hoc sit licitum latè dixi *in meis resolutio. moralibus, tom.... tract.... resolut....* vbi hoc priuilegium dicendi officium mentaliter concessum esse Regularibus ostendi, ita vt satisfaciant præcepto de recitando illud, ergo hoc non est contra ius naturæ, & sic consuetudine potest introduci, quod Canonicus assistens choro inferiorum Clericorum canentium meditans quæ cantantur aut recitantur satisfaciat obligationi ratione beneficij, ita vt non teneatur restituere fructus & distributiones, † qua consuetudine legi- 12
time introducta non potest Episcopus cogere Canonicos ad psallendum in choro, nam Concilium Trident. *sess. 24. cap. 12.* loquitur in illis Ecclesiis quæ non habent consuetudinem aut priuilegium, vnde idem sacrosanctum Concilium ibidem dixit *distributiones vero qui statis horis intersunt recipiant.* Nihil dicens de cantu ibi; quasi † in-
teressentia solum sit sufficiens ad lucrandas distributiones sine cantu, aut recitatione, saltem ex consuetudine, & priuilegio, ex quo sumitur non inefficax ar- 13
gumentum ad probandum quod non teneatur Canonicus assistens choro deuotè & attentè etiam sine recitatione, & cantu ad restitutionẽ fructuum quia assistentia in choro humano modu habita, sufficit ad lucrandas distributiones, ergo & fructus non enim videtur in iure magis requiri ad vnum quam ad aliud.

Propter hæc non videbitur alicui improbabile, quod † Canonicus ex vi canonicatus 14
non tenetur ad aliud quam ad assistentiam religiosam in choro habendam supposita consuetudine, & priuilegio, quod non teneantur ad canendum aut recitandum ibi, sed hoc præstent per alios Clericos inferiores, ipsi vero meditentur quæ ab inferiori- 15
bus dicuntur, nam vt vidimus *corollario 2. cit.* ex iure communi Canonici officium propter quod datur beneficium est psallere in choro, atque ita si consuetudo obtinuit quod hæc psalmodia fiat per alios ad lucrandos fructus & satisfaciendum penso horarum, nihil aliud requiritur ex vi canonicatus quam assistentia Religiosa in choro & audire quod alij dicunt.

Dixi *ex vi Canonicatus*, aut *Dignitatis*, 16
quia si habet alia beneficia, aut ordinem sacrum ratione horum tenebitur ad recitandum officium diuinum, cuius pensum est annexum beneficio congruæ, & sacris ordinibus. Similiter diebus quibus ex priuilegio non assistit choro tenetur priuatim recitare horas Canonicas.

Ex dictis sequitur, quam † necessaria sit 17
attentio intrinseca ad satisfaciendum obligationi præcepti Ecclesiæ de recitandis horis, & audiendu sacro; vnde multo magis erit necessaria attentio extrinseca non faciendi aliquid extrinsecum, quod sit incompossibile cum actione requisita ad impletionem horum præceptorum; vnde fit quod si 18
quis profundo somno correptus in choro

nequeat

nequeat eam attentionem habere, quæ necessaria est ad humanam ibi assistentiam, faciat quantum in se est, vt vigilet, & attendat; sed efficacia somni nequeat id perficere tenetur satisfacere recitando officium
19 diuinum priuatim, quia cum non habeat assistentiam requisitam ad lucrandos fructus, & alias non sit impeditus infirmitate, sitque tempus satisfaciendi, tenetur recitare: legatur Marchin. *de ordine tract.2.p.6. cap.12.difficult.2.num.*10.

An verò, quis satisfacere præcepto audiendi sacrum si simul peccata sua fateatur
20 in Sacramento pœnitentiæ? Dicastill. † *vbi supr. à num.*110. solum requirens eam attentionem externam, quæ non sit coniuncta cum actione externa, quæ impediat aliqualem attentionem internam, & non sit compossibilis moraliter cum attentione ad res diuinas, affirmatiuè respondet: & ego iuxta doctrinam traditam in superioribus idem existimo; si enim quis habeat intentionem audiendi sacrum, & offerendi sacrificium simul cum Sacerdote, cum hac intentione est imbibita virtualis attentio interior ad ipsum sacrificium, hæc autem virtualis attentio ad missam non euanescit, per aliam aut alias attentiones ad diuina, imo magis fouetur, & conseruatur.

Vnde hodie est communis sententia,
21 quod † potest quis simul implere duo præcepta & audire sacrum, & simul recitare officium diuinum, aut officium B.V. ad quod tenetur ex voto, vel quia est iniunctum in pœnitentiam, aut voti commutationem, vt tenent Sanchez *lib.1.sum.cap.14.num.*11. Dicastillus *num.*111. & 112. ex Caietano *in summ. verbo festorum violatio, num.* 6. vbi quamuis in principio videatur dicere contrarium, tandem concludit: *Persoluentem intra tempus Missæ præcepta alias quoque de præcepto orationis, peccare, sed tunc tantum quando impedimentum præstatur debita attentioni ad missam*, quam doctrinam repetit, *tom.2. opusc. tract.* 4. *quæst. de valore orationum tempore missæ*. sequuntur Nauarr. *in sum. cap.21. num.* 8. Tolet. *lib.1.cap.13.num.*12. Medina *in instruct. Sacerdotum, lib.1. cap.14. §.9.* Guagericus Hispanus *ad summ. Caietani loco cit. littera E.* Suarez *tom.3.in 3.p.disp.*88. *sect.*2. Bonac. *disp.4.de Euch.q.vlt.punct.*11.

22 Ratio est † qui licet si requiritur attentio eorum, quæ leguntur à Sacerdote in Missa, non posset quis orationem debitam nedum voluntariam dicere vocaliter simul ad verba attendendo, & sic non satisfaceret nisi illi præcepto ad cuius impletionem attenditur ad verba; at non requiritur vt quis satisfaciat præcepto Missæ, attentio ad verba sed satis est quod intersit sacrificio cum intentione satisfaciendi præcepto mente in Deum eleuata, & si non attendat ad verba & actiones sacerdotis; illa autem mentis eleuatio ex intentione satisfaciendi imperata fieri potest per quamcumque orationem siue præceptam siue spontaneam: vnde satis probabiliter Dicastillus *num.*113. colli-
git, † quod potest quis simul audire plures 23
missas, vnam vt satisfaciat præcepto Ecclesiæ, alteram voto, & tertiam pœnitentiæ iniunctæ.

Ex qua doctrina colligitur resolutio illationis, quod si quis habens intentionem satisfaciendi præcepto Missæ sacrificio intersit potest simul confiteri sua peccata, siue confessio sit ex præcepto siue voluntaria:
Huic resolutioni se opponunt † Cardinalis 24
de Lugo *disput.22.de Euchar.num.*22. Suarez *disput.cit.sect.*6. Azor *p.2.lib.7.quæst.*8. Gordonus *tom.2.Theolog.Moral.lib.6.quæst.7.c.2. §.3.num.*16. Bonac. *vbi supra, num.*16. licet prius contrarium docuerit, quia inquit Lugo, quod actio aliqua fiat in obsequium Dei non facit illam compatibilem, cum auditione sacri, alioquin posset quis dum audit sacrum consulere patrem suum spiritualem,
vel Theologum circa casus suæ conscientiæ 25
sternere lectum infirmo, & similia: igitur præter hoc quod est rationem exercere in obsequium Dei requiritur quod non excludat actionem ad missam, nec impediat cultum externum se ostendendi assistentem sacrificio & coofferentem cum Sacerdote.

Sed contrarium mihi videtur probabilius quod sequitur Guagericus Hispanus *vbi supra versic. an autem* moueor, quia vt vidi-
mus † potest quis attendere sufficienter ad 26
tres Missas, & offerre tria sacrificia simul cum tribus Sacerdotibus; ergo potest attendere vni Sacerdoti ad Sacrificium, & alteri qui est loco Dei ad confitendum peccata sua; deinde quia si quis in Missa cui adsistit ex intentione satisfaciendi præcepto non audiens sacerdotem sacrificantem peccata sua Deo confiteretur satisfacere præcepto Missæ, ergo etiamsi illa dicat, & confiteatur sacerdoti, qui est loco Dei absoluentis peccata nomine ipsius: vnde † est diuersa
ratio de consultatione Patris spiritualis, & 27
Theologi. Locutio enim cum istis diuertit ab attentione requisita, quia qui cum istis loquitur non loquitur Deo immediate, at qui confitetur peccata sacerdoti, qui tamen auditione sacramentali quam in absolutione à peccatis, est Dei proprium instrumentum: quare qui illi loquitur Deo loquitur, non secus ac qui dicit horas canonicas, vnde qui confitetur peccata sua Sacerdoti semper conseruat attentionem ad Deum, quæ sufficiens sit ad satisfaciendum præcepto Missæ, & vt quis dicatur cofferre simul cum Sacerdote.

SVBRESO

SVBRESOLVT. VI.

An Episcopus possit determinare tempus orationis praecepta?

SVMMARIVM.

1. *An Episcopi inconsulto Summo Pastore possint lege sua determinare suis ouibus tempus quo obligat oratio praecepta iure diuino.*
2. *An oratio sit medium necessarium ad salutem.*
3. *An sint aliqui casus in quibus teneatur homo orare.*
4. *An Episcopus in sua Diœcesi possit pro aliqua necessitate praecipere quod omnes qui capaces sunt ieiunent.*
5. *An Episcopus sit verè superior habens Iurisdictionem spiritualem in suas oues.*
6. *Authoris mens.*
7. *Item D. Thomae sententia.*
8. *An nequeat Pontifex sine vrgentissima causa non auferendo ab Episcopo oues assignatas, auferre iurisdictionem & potestatem praecipiendi & leges ferendi.*
9. *Quibus mediis communicetur Episcopis iurisdictio & potestas legislatiua.*
10. *Bartholomai de Miranda sententia, & n. 11.*
12. *An Episcopi praecepta generalia iuris diuini & positiui, quae tempus suae obligationis non determinant, non possint determinare nisi ex commissione summi pastoris, & n. 13. & 14.*
15. *An nullus Episcopus authoritate propria possit aliquid immutare, circa praecepta diuina Sacramentorum.*
16. *Quae determinatio non fuerit facta ab alio, quàm à summis Pontificibus.*
17. *An declaratio obligationis pertineat ad ipsum Legislatorem.*
18. *Lessy & aliorum opiniones adducuntur, & num. 19.*

1 COrollarium quintum, & valdè vtile
ad praxim, an Episcopi inconsulto
Summo Pastore possint lege sua determi-
nare suis ouibus tempus quo obligat ora-
tio praecepta iure diuino, ita quod sub
excommunicationis pœna possit praecipe-
re attentionem internam, quam diximus
necessariam esse ad orationem vocalem,
& quidem certum est, esse praeceptum
2 diuinum orandi, est enim † oratio me-
dium necessarium ad salutem, quod sub
praecepto diuino cadit. Legantur D.Th. 2. 2.
quaest. 83. *art.* 4. *& in* 4. *distinct.* 15. *quaest.* 4.
art. 1. *quaest.* 3. Vnde Matth. 7. *num.* 9. dicit
Christus *petite, & accipietis.* quibus con-
tineri praeceptum communis est PP. ex-
positio, cum autem hoc praeceptum af-
firmatiuum sit, sintque aliqui casus (quos
enumerant S. Thom. *quaest.* 3. *citata.* &
Suarez *lib.* 1. *de oratione cap.* 30. *in tom.* 2.
de Relig.) in quibus † tenetur homo ora- 3
re, praeceptum autem affirmatiuum etsi
obliget semper, non tamen pro semper:
difficultas est, an Episcopus in sua Diœ-
cesi possit orandi tempus determinare
sicut Pontifex determinauit tempus ad-
implendi confessionem, quam Christus
Dominus suo diuino praecepto mandauit.

Et quidem certum debet esse † Episco- 4
pum in sua Diœcesi posse pro aliqua neces-
sitate publica superueniente, vel in tota Ec-
clesia, vel in aliqua Prouincia, aut Regno,
vt tempore pestis, belli, aut famis praecipe-
re, quod omnes qui capaces sunt ieiunent,
confiteantur peccata sua, communicent
processionibus, & precationibus, ad Deum
fusis pro misericordia assistant, de hoc enim
nullus cordatus potest dubitare, sunt enim
haec omnia media honesta ordinata, ad pla-
candam iram diuinam, & misericordiam
implorandam, & Episcopus sit verè supe- 5
rior habens Iurisdictionem spiritualem in
suas oues, quibus potest praecipere, ea quae
honesta sunt in ordine ad bonum commu-
ne animarum, (nisi ex consuetudine, aut
lege Pontificia sit illi inhibitum) etsi ne-
cessarium fuerit sub excõmunicationis pœ-
na mandare, & quamuis hoc mandatum, &
praeceptum sit quaedam determinatio prae-
cepti diuini de oratione, sed non est per mo-
dum statuti, & legis perpetuae, sed solùm ra-
tione praesentis necessitatis ad implorandum
diuinum auxilium.

Ego quidem † existimo, quod licèt Epis- 6
copus habeat veram potestatem legislatiuã
immediatè acceptam à Christo Domino à
quo Episcopalis ordo & Pastoralis dignitas
dimanauit, vt possit leges ferre in sua Diœ-
cesi sine actuali consultatione Papae in his
omnibus in quibus nõ est inhibitus lege, aut
consuetudine & haec potestas sit subordina-
ta potestati Romani Pontificis, tanquam
causa secunda primae, videantur Suarez *l.* 4.
de leg. c. 4. *à n.* 5. Bellarm. *l.* 4. *de Pont. c.* 24. *s.* 1.
secutus † D. Thom. *in* 4. *dist.* 20. *q. vnic. art.* 4. 7
quaest. 3. & elegantissimè 4. *contra gentes c.* 76.
vbi ex professo agit de Episcopali dignitate,
& quod in ea sit Summus Episcopus à quo,
vt à primo visibili fonte deriuatur omnis Iu-
risdictio in Episcopos alios quatenus istis
medio Pontifice Rom. Christus Iurisdictio-
nem & potestatem legislatiuuam commit-
tit, Pontifex enim Diœceses partitus est,
& Episcopos assumens in partem sollicitu-
dinis oues eis commisit, qua partitione po-
sita ex vi institutionis à Christo factae ordi-
nis Episcopalis Episcopis communicatur
iure

iure diuino iurisdictio, & vis legislatiua pro bono regimine illarum ouium, iuxta illud *Actor. 20. num. 16. quia posuit Spiritus Sanctus*
8 *Episcopos regere Ecclesiã Dei.* itaque † nequit Pontifex sine vrgentissima causa non auferendo ab Episcopo Gaditano oues assignatas, auferre Iurisdictionem, & potestatem præcipiendi & leges ferendi hoc enim implicat in terminis.

Quamuis enim à voluntate Summi Pastoris & consuetudine humana Ecclesiæ Episcopatuũ diuisio, sicut & Parrochiarum sit facta tamen ea posita immediatè à Chri-
9 sto, vel si mauis † medio Pontifice Romano communicatur Episcopis Iurisdictio, & potestas legislatiua sicut posita hac diuisione oritur præceptum diuinum de personali residentia, quod pulchrè considerauit Doctissimus Bartholom. de Miranda Archiepiscopus Toletanus, (etsi infelice sorte) in opusculo verè aureo, quod tempore Concilij Trid. in ipsa ciuitate Tridenti felicissimè elaborauit de personali residentia Episco-
10 porum, *cap. vlt.* sic loquitur. † *Multa Sanctissima in Ecclesia quorum institutio generalis facta est ex iure diuino, vel ex iure naturali earum tamen determinatio particularis fieri debet per iura humana, siue positiua v.g. obediendum esse Præpositis, siue Prælatis est præceptum à iure diuino, non esse res alienas, est præceptum à iure naturæ. Quod autem ego sim Prælatus huius Reip. vel illius, item quòd hæc tunica sit mea, vel alterius hoc faciunt iura humana, ad hunc modum Episcopos exercere per se officia*
11 *Sacerdotalia in Ecclesiis suis, ac proinde in eisdem residere.* (Adde leges ferre, præcipere, Sacramenta administrare, prædicare verbũ Dei,) *est præceptum à iure diuino, & ab eodem præceptum. Quod autem ego sim Episcopus Trident. vel Veronensis hoc faciunt iura humana, &c.* hæc ibi, hæc in superioribus *l. 1.* retuli, sed non piget eadem iterato referre, quia doctrinam solidissimam continẽt, ex ea enim manifestè corruũt omnia, quæ congerit Suarez *vbi suprà contra Castrum lib. 2. de Iust. Hæret. punit. cap. 24.* quem satis eruditè secutus est Vasq. 1.2. *disp. 152. n. 28. & 3. p. t. 3. disp. 240. à n. 41.* vbi id optimè probat contra Michaëlem de Medina *lib. 1. de Sacrorum hom. continent. cap. 16.*

Quamuis inquam hoc verissimum pu-
12 tem, tamen reputo probabilius † Episcopos præcepta generalia iuris diuini, & naturalis positiui quæ tempus suæ obligationis non determinant non posse determinare nisi ex commissione summi Pontificis & ipso consulto; hoc enim negotium est de grauioribus, & maioribus causis, quæ summo Pastori sunt reseruatæ *cap. præceptis 12. distinct.*
13 *cap. nec licet 17. dist. cap. maiores de Baptismo* Vigilius Papa *epist. ad Eutherum in fine* Pelagius I. *epist. 1.* Concilium Sardicens. *c. 3. & 4.* quæ citantur ad marginem concilij Trident. *sess. 24. cap. 10. de reform.* & constat ex toto titulo Decretalium *de Reliquiis vener. sanct.*

Cuius rationem tradidere Calixtus. I. *epist. 1. ad Benedictum Episcopum* & Gregor. IV. & Innocent. I. *in epist. ad Decentium Epis-* 14
copum Eugubinum, quia *cum summus Pontifex sit totius Ecclesiæ, & omnia membra caput sequantur, nulli dubium est, quod Apostolica Romana Ecclesia mater est omnium Ecclesiarum, à cuius regulis nullatenus cõuenit deuiare, quidquid ergo contra huius disciplinam actum fuerit ratum haberi nulla ratio permittit, & sic omnis Sanctæ Religionis relatio ad sedem Apostolicam quasi ad caput Ecclesiarum debet referri, & inde normam sumere vnde sumpsit exordium.*

Ex qua Doctrina manifestè deducitur, quod † nullus Episcopus authoritate propria 15
potest aliquid immutare circa præcepta diuina Sacramẽtorum, aut circa præcepta naturalia determinando temp us quando obligent, sub mortali, cum enim Christus id non determinarit determinandum reliquit eius Vicario in terra, tanquam ei, cui dixit *pasce oues meas*; & sic determinauit præceptum diuinum cõfessionis, & communionis, vt quotannis fiat, quorum, etsi pro varietate temporum, & circunstantiarum varia fuerint tempora designata, tamen hæc † determi- 16
natio non fuit facta ab alio, quam à summis Pontificibus, cum enim præcepta ista vniuersos Christicolas comprehendant tempus obligationis eorum si determinari conuenit ad caput omnium Ecclesiarum attinet non ad aliquem Diœcesanum Episcopum etiam respectu suæ Diœcesis, quia iure ipso diuino ab eo sunt inhibita huiusmodi præcepta quasi ad declarandum, quando in particulari obligent, declaratio enim † obliga- 17
tionis pertinet ad ipsum Legislatorẽ vel ad eius Vicarium, cui vices suas commisit ad regulam visibilem communitatis, & quod ista liberum reliquit fidelibus, nequit Episcopus in sua Diœcesi facere debitum, & præceptum v.g. etsi Ecclesia præceptum de oratione vocali habẽda detractauit, clericis in minoribus constitutis detractare idẽ præceptum ad dicendum officium B. V. aut ad aliam orationem vocalem fundendam, quãuis sint Ministri Ecclesiæ quæ est domus orationis nequit Episcopus, vt notant † Les- 18
sius *lib. 2. cap. 37. n. 46.* Soto *lib. 10. de iust. q. 5. art. 3.* Suar. *tom. 1. de Relig. lib. 4. de horis. c. 16. à n. 14.* Valentia 2.2. *disp. 6. quæst. 2. punct. 10.* Azor. *p. 1. lib. 10. cap. 5. q. 2.* & alij quãuis Paludanus *in 4. dist. 15. q. 5. art. 1. conclus. 3.* di- 19
cat quod bene fecerat Episcopus aliquod eis spirituale iniungens, vnde nec infantem debet

debet consurare, sed maiorem, qui iam possit aliquid deuotè dicere, quod non est improbabile, quia eo ipso, quod diuino cultui adscribuntur, & priuilegio clericali gaudent, ad aliquod plus tenentur quam laici.

SVBRESOLVT. VII.

An possit Ecclesia determinare tempus ad Baptismum.

SVMMARIVM.

1. *An Ecclesia possit determinare tempus præcepti diuini de Baptismo suscipiendo à Cathecumenis.*
2. *Authoris iudicium.*
3. *An Ecclesia possit infidelibus determinare tempus vltra quod non possint differre Baptismum.*
4. *Peccat si vltra tempus institutum ab Ecclesia differat accipere baptismum, ex S. Thom.*
5. *Multorum DD. opiniones afferuntur.*
6. *Aliud est substantialis obligatio dimanans à præcepto diuino de suscipiẽdo Baptismo, aliud tempus in quo obligatio ista exerit vires, & n. 7.*
8. *Antiquitus in Ecclesia nullus Presbyter aut Episcopus poterant conferre Baptisma nisi duobus annis temporibus, & numero 9. & 10.*
11. *Gelasij Papæ sententia, & 12.*
13. *Extra quod tempus ministri non tenebantur aqua baptismali intingere Neophytos.*
14. *An præceptum diuinum de Baptismo obliget, & n. 15. 16. & 17.*
18. *An Ecclesia Cathecumenos & eos qui sua nomina dederunt vt baptizentur non possit excommunicare.*
19. *An differens Baptisma vltra tempus peccet contra constitutionem Ecclesiæ.*
20. *An Ecclesia non solùm possit sed de factò determinauit tempus in quo obliget præceptum diuinum de Baptismo.*
21. *D. Thomæ sensus, Necnon Ruperti, n. 22. 23.*
24. *An iudicium de idoneitate Catechismi reducatur ad prudentem & idoneum Sacerdotem.*

1 EX dictis infertur cõtra Vasquez 3. *p. disp.* 150. *c.* 2. & 3. Suarez *t.* 3. *in* 3. *p. disp.* 31. *sect.* 2. Dicastillum 3. *p. tract.* 2. *disp.* 1. *dub.* 12. Ecclesiam posse determinare tempus præcepti diuini de Baptismo suscipiendo à Cathecumenis, & petentibus ipsum & sua nomina Ecclesiasticæ matriculæ dantibus, quãuis non possit ipsum determinare respectu infidelium, non Cathecumenorum hoc mihi adeo manifestum est, in sensu meo explicando, vt omnino mirer homines valdè Doctos, & pios contrarium introduxisse. Itaque assero, quod † Infideles purè, qui non sunt 2 Cathecumeni, nec admissi ad gremium Ecclesiæ, neque initiatiuè cũ omnino sint extra, & foras, & his qui foris sunt omnino nihil ad nos fideles, neque vi coactiua, neque directiua, sed obligantur præcepto Baptismi sicut præcepto fidei, quam primum, hoc enim & nihil aliud probant ea argumenta quæ præfati DD. inducunt.

Postquam autem ad Ecclesiam venerunt Baptismum competentes, & tanquã cathecumeni ab illa in vtero suo recepti, vt pariat per Baptismum (vt ait Aug. *l.* 4. *de Symbolo ad Cathecumenos c.* 1. *tom.* 9.) & eos tanquam pia mater Christo exhibeat † potest illis deter- 3 nare tempus, vltra quod non possint differre Baptismũ nisi ex causa vrgenti, quæ si subsit possunt etiã ante illud tempus baptizari, hæc est omnium antiquorũ sentẽtia quã expressè docuit Sanctus Tho. 3. *p. q.* 68. *artic.* 3. ibi. † *Peccat si vltra tẽpus institutũ ab Ecclesia dif-* 4 *ferat accipere Baptismũ, nisi ex causa necessaria & licentia Prælatorũ Ecclesiæ. sed tamen hoc peccatum cum aliis deleri per accedentem cõtritionem, quæ supplet vicẽ Baptismi.* Quibus verbis nostræ sententiæ fundamentum fecit quã sequuntur ibi D. Caiet. §. *ex iure autem.* quã- 5 uis dicat se non inuenisse ius positiuũ, id determinans, tamen concedit id posse Ecclesiã determinare. † Sotus *in* 4. *dist.* 5. *q. vnic. art.* 3. Ledesma 1. *p.* 4. *q.* 9. *art.* 3. *dub.* 1. Tabiena *verbo Baptismus.* 5. *n.* 13. *q.* 12. *vers. si vero* Syluester *verbo Baptismus.* 4. *n.* 9. *q.* 11.

Vt autẽ hæc mea verissimaque sententia cõprehendatur notandũ maxime est; † aliud 6 esse substantialem obligationẽ dimanantem à præcepto diuino de suscipiendo Baptismo aliud tẽpus in quo obligatio ista exercet vires, ita vt transgressor speciali culpa contra diuinum præceptum maculetur. Primum, est immutabile ab Ecclesia, & semper sicut manet præceptũ diuinũ omnes cõprehẽdẽs, ita & obligatio substantialis ipsius. Secundũ, potest ab Ecclesia limitari aut coarctari nõ solũ propter Ministros, sed etiã propter Cathecumenos, qui nomina sua dedere & Baptismum petierunt sicut de determinatione 7 præcepti diuini de confessione, quod determinatum ad annum, in gratiam Pœnitentiũ cũ discrimine tamen quia isti possunt ad libitum intra annum confiteri toties quoties, quia est Sacramentum reiterabile, neque indigent instructione speciali, at Cathecumeni indigent disciplina, & instructione ad quam requirũt tempus detractum, quod est ab Ecclesia spacium octo mensium, vel minus iuxta capacitatem Cathecumeni, quod discernere pendet, ab Episcopo &, Prælato, hoc prælibato nostrum assertum

8 Probatur primò, quia vt est indubitatum, & semper fuit † antiquitus in Ecclesia nullus Præsbyter, aut Episcopus poterant conferre Baptisma nisi duobus anni temporibus, Sabbato Sancto & vigilia Pentecostes *c. non ratione*, quod est Syricij Papæ *epist. 1. ad Hymer.*
9 *Tarracon. c. duo tempora*, quod est, Leonis *ep. 5. ad Episcopos Siciliæ c. 1. de consecr dist. 4.* & constat ex multis Pontificũ, & Conciliorum decretis, quæ congerit Vasquez *à n. 15.* quæ consuetudo, ita inualuit, vt in Gallia, vt neque Infantes possent à parẽtibus deferri ad aquam Baptismalem nisi præfatis tẽporibus, nisi ex causis vrgentibus quæ etiam in adul-
10 tis currebant, quod præceptũ ita strictè obseruabatur, vt qui ante hæc tempora aqua Baptismali intingeretur etiã causa infirmitatis ad Præsbyterij ordinem promoueri nequirẽt in tota Gallia & Grabatarij dicebãtur, vt constat *ex Concil. Paris. sub Ludouico & Lothario l. 1. c. 8.* & citat ad hoc Conciliũ Neocesati *can. 12.* quãuis quantũ ad infantes extra illa duo tẽpora posse baptizari concesserit Syricius Papa *c. 1. epist. cit.* perseuerante in vniuersa Ecclesia determinatione facta, illitis duplicis diei, quoad Adultos Cathecumenos, Vnde Gelasius Papa *ep. 6. ad Episcopos per Lu-*
11 *caniam, c. 12.* sic fatur. † *Baptizãdi sibi quis quã passim quocumque tempore nullam credat inesse fiduciam præter Paschale festũ, & Pẽtecostes venerabile Sacramentum, excepto grauissimi dumtaxat lãguoris incursu, in quo verẽdũ est ne morbi crescente periculo sine remedio salutari fort assis*
12 *ægrotans exitio præuentus abscedat.* ad necessitatẽ ex morbo Syricius, *vbi suprà* & Leo Papa *ep. 18 alias 80. ad Episcopos Campaniæ c. 1.* naufragium, hostilitatẽ, obsidionẽ, & alia.
13 Ex quibus ni fallor manifestè deduco argumentum ad hominem contra Vasquez & sequaces, quia † extra hæc tempora Ministri nõ tenẽtur aqua baptismali intingere Neophytos, & alios petentes baptismum, neque licitè id præstare poterant, neque aliquis habere poterat fiduciã se extra tẽpus paschale & vigiliã Pẽtecostes posse intingi, ergo præceptũ baptismi nõ exercebat vires suas nec obligatione premebat extra præfata tẽpora: ergo Ecclesia determinauit tempus præcepti Baptismi sicut & tempus præcepti de confessione, & sicut istud non cogit extra tempus determinatum, nec illud secunda consequentia clare deducitur ex prima & ista manifesta est ex anti.
14 Fateor cum Dicastillo & Vasquez, quod † præceptum diuinum de Baptismo obligat, quando commodè suscipi potest, hæc autẽ commoditas in grãtiam etiam Cathecumenorum determinatum est ab Ecclesia vsque ad præfata tempora, vt sic cõpetens institutio in doctrina fidei, & aliis pertinẽtibus, ad religionem Christianam. Vnde August. *vbi suprà* egregiè dixit. *Omnia Sacramẽta quæ acta sũt & aguntur in vobis*, Cathecumenis, *per ministeriũ seruorũ Dei, exorcismis, orationibus, cãticis, cilicio, inclinatione ceruicũ, humilitate pedũ, pauor ipse omni securitate appetẽdus, hæc omnia, vt dixi escæ sunt, quæ vos reficiũt in vtero, vt renati ex baptismo hilares vos mater exhibeat Christo.* Igitur Sancta Mater Ecclesia, vt quis 15
sit aptus & commodus ad renascendum Baptismo, hanc commoditatem iudicat nõ habere, qui cõpetenti tempore nõ sunt in vtero eius sustentati in spiritualibus præfatis, eisque determinat tempus ad renascendum in præfatis temporibus, ante quæ iusta præsumptione ducta iudicat prudenter non esse tempus commodum renascendi Baptismate, & quidem si ante præfata tẽpora obligatio præcepti diuini exerceret vim suam obligãdi, nõ esset recta animarũ gubernatio, ita 16
strictè, prohibere, ne Ministri extra Sabbatũ Sanctum, & vigiliam Pentecostes Baptismi Sacramentum impertirent (& hoc cum tãto rigore & tot conciliatibus decretis & Põtificiis diplomatibus, vt omnino inhibeant, ne in Natalitiis Martyrum, vel in festo Natalis 17
Domini, aut Epiphaniæ, quoquomodo aliqui baptizentur, cuius rationẽ satis elegantem tradit S. Leo Papa *ep. 4. c. 3.* quia ad alios dies alia festa pertinent hæc semper ad hos dies, qui est Resurrectionis Domini, & Pẽtecostes insignis, occurrit quasi dicat quod collatio sacri baptismatis propria est horum dierum ex antiqua Ecclesiæ institutione) si Cathecumeni obligati sunt, ad recipiendum ante hos dies,
Secundò probatur quia licet † Ecclesia 18
Cathecumenos & eos qui sua nomina dederunt vt baptizentur non possit excõmunicare aut alia pœna spirituali cogere vt baptizentur, vel ob aliud delictum puniri, neque coarctẽtur legibus Ecclesiasticis, quibus ligãtur fideles baptizati, tamẽ eo ipso quod intra collegiũ Cathecumenorum sunt recepti ad baptismũ recipiẽdũ, ipsos potest suo præcepto cogere vt baptizentur tempore aut determinato; & non alias, quare † differens 19
baptisma vltra hoc tempus peccat contra conditionem Ecclesiæ, quæ in Cathecumenos iurisdictionem inchoatam habet, sicut ipsi inchoati sunt fideles, nisi enim illos posset suis mandatis cohibere non posset eos rectè gubernare, quare cum in vtero portet vt bene, & commodè ipsos regeneret, potest præcipere, vt tempore opportuno renascantur, quod secus est de aliis infidelibus, qui cum non sint in vtero Matris Ecclesiæ, nullo præcepto possint constringi.
Manifestum enim relinquitur, quod † 20
Ecclesia non solùm potest, sed de facto determinauit tempus in quo obligat præceptum diuinum de baptismo sed determinauit

nauit tempus In quo obligat præceptum
diuinum de confessione, vtrumque enim
21 præceptum etiam quantum ad temporis de-
terminationem æquiparat, D. Tho. *in 4. dist.*
17. *q. 3. art. 1. q. 4.* ne vtriusque obseruantia
vaga sit relicta & differatur vsque ad mor-
tis articulum, aut periculum. Vtrumque
enim institutum est ad reconciliandam ami-
citiam cum Deo, & cum baptismum ianua
sit omnium Sacramentorum ne in volunta-
tem cuiusque refunderetur iudicium, quan-
do esset opportunum tempus, quo obligaret
præceptum Sanctissimi tunc temporis nullus
obligabatur ad baptismum ante præfata tē-
22 pora, vt enim ait † Rup. *lib. 4. de diuin. offic.*
c. 18. cuncta penè Ecclesiæ proles, quam per an-
num verbo prædicationis nouam gignere poterat
instanti solemnitate Paschali hac die sua no-
mina dabat (Hebdomada quarta quadragesi-
mæ, feria quarta quæ dicebatur scrutiniorum,
quia scrutabantur qui accedebant, neque ra-
dix amaritudinis subesset, vt in Simone Mago
in hæreticis, & hæresiarchis quamplurimis)
& persequentes dies vsque ad ipsam Pascha
solemnitatem audiens quisque regulam fidei,
23 *vnde & Cathecumenus dicitur (Cathecuminus,*
namque auditor interpretatur) lactatus & gran-
descens, tandem in plenitudine temporis postquā
luna plena est, fide in solemnitate Sancti bapti-
sterij Symbolum reddens Christo commoriebatur
& consurgebat: at postquam Christianitas cre-
uerat & sagena illa verbi Dei piscibus imple-
ta est visum est Sancta Ecclesia passim indulgē-
tia baptizandi concessa imo oblata cuncta ante-
uenire pericula, &c. & sic hodie abrogata illa
Ecclesiastica lege qua determinabatur tem-
pus idoneum ad Baptismum, & consequen-
ter, quod obligarentur ad illum recipiendū,
24 † Iudicium de idoneitate Cathechismi redu-
citur ad prudentem, & expertum Sacerdotē
esse Catechumenum idoneum, vt præceptū
diuinum exercet vires suas & illud transgre-
ditur, qui non baptizatur, & hæc, vt veritas
edocta à S. Tho. enucleatur, sufficiant.

SVBRESOLVT. VIII.

Explicatur Caput commissa de elect. in 6.

SVMMARIVM.

1. *Bonifacij VIII. sensus.*
2. *Quæ fructuum amissio dependeat ab intentione non recipiendi Sacerdotium intra annum.*
3. *An Ecclesia possit punire actum internum & intentionem prout coniunctam actui externo.*
4. *Multorum DD. opiniones adducuntur, & num. 8.*
5. *Quæ conditionalis voluntas satis sit vt non incurrantur pœnæ à iure imposita.*

6. *An si Parrochus in anno die pacificæ possessionis incidat in infirmitatem, qua ineptus redditur ad officia obeunda Parrochialia, non teneatur infra annum Sacerdotem ordinari.*
7. *An si quis per dimidium anni sanam habuerit intentionem suscipiendi Sacerdotium huius medietatis fructus faciat suos.*
9. *Ratio difficultatis, & num. 10.*
11. *An solum puniatur omissio Sacerdotij intra annum.*
12. *Quorum fructuum priuatio fieri nequit iure pure humano.*
13. *An ex iure naturali & diuino qui Sacerdos non est, aut in spe proxima positus non mereatur stipendium.*
14. *P. Suarez & Salas doctrina affertur.*
15. *An si quis recipiat beneficium curatum sine intentione promouendi se ad Sacerdotium iure naturæ adsit illi titulus sufficiens ad percipiendos fructus, & num. 16.*
17. *An pœna non ponatur propter intentionem internam, & num. 18.*
19. *Quamnam intentionem iunctam negligentia, & omissioni puniat Ecclesia.*
20. *Difficultatis sensus, & num. 21.*

COrollariū sextum est intelligentia sin-
gularis *ad cap. commissa 35. de elect. in 6.*
vbi Bonifacius VIII. dicit † *si promoueri ad* 1
Sacerdotium non intendens Parrochialem re-
ceperis Ecclesiam, vt fructus ex ea per annum
percipias, ipsam postmodum dimissurus (nisi volū-
tate mutata promotus fueris teneberis ad resti-
tutionē fructuū, eorumdem cū eos receperis frau-
dulenter. quæ decisio valdè prudēs est ad vi-
tandas fraudes, eiúsque intelligētia clara col-
ligitur ex dictis in superioribus decisionib.
quamuis enim † hæc fructuū amissio depen- 2
deat ab intentione non recipiendi Sacerdo-
tium intra annum, vt sic percipias fructus
fraudulenter nihilominus hanc intentio-
nem, etsi internam, quia ad actum externū
deductam punit Pont. per hoc, quod si non
mutetur intentio, & de facto quis Sacerdos
fiat quantū est ex sua parte, fructus teneatur
restituere, quos suos non facit absolutè nisi
intra annū ad Sacerdotiū promoueri curet.
Vnde manifestū est, quod † Ecclesia potest 3
punire actū internū & intentionē prout cō-
uictam actui externo, vel eius omissioni ex-
ternæ, dū enim confertur beneficiū parro-
chiale est sub ea conuētione, vt quis habeat
intentionē saltē habitualē nō impeditā actu
contrario suscipiendi Sacerdotiū, vt optimè
considerant Azor *p. 1. lib. 5. c. 10. q. 2. & p. 2.*
lib. 6. cap. 8. quæst. 10. Sanchez *de Matrim. lib.*
7. disp. 45. à num. 2. Gutierrez *Cano. qq. lib. 2.*
cap. 5. num. 50. Squillante *de obligatione Cle-*
ric. p. 1. à num. 103. Nauarr. *de oratio. cap. 21. à*
n. 24. vnde vt quis dicatur non habere in-

tentionem se promouendi ad Sacerdotium
4 debet habere animum dubium, aut conditionalem, nisi scilicet aliud beneficium sibi commodius, aut pinguius, aut alius modus viuendi sibi conuenientior, vt si contingat adire maioratum, aut hæreditatem copio-
5 sam; hæc inquam † conditionalis & anceps voluntas satis est, vt non incurrat pœnas impositas à iure. Ita Nauarrus *consil.* 17. *de Cleric. non resident. & in Manuali cap.* 25. *n.* 118. attestans ita seruare consuetudinem Christiani orbis, imo Garzia *p.* 3. *de benef. cap.* 4. *num.* 9. dicit, quod Sacra Congreg. de-
6 clarauit, quod † si Parrochus in anno à die pacificæ possessionis incidit in infirmitatem, qua ineptus redditur ad officia obeunda parrochialia, non tenetur ordinari infra annum sacerdotẽ, quod ego etiam intelligo si infrà prædictũ tempus illi iniungant capitales inimicitiæ, quæ in iure æquiparẽtur infirmitati cũ illi exstantibus non habeat liberum curæ exercitium, & huiusmodi impedimenta non euertunt etsi retardent intentionem requisitam à iure, quam punit Pontifex pœna restitutionis fructuum totius anni, perceptorum à tempore quo non habuit præfatam intentionem.

7 Quod si quis per dimidium anni sanam habuerit intentionem suscipiendi Sacerdotium; postea ea mutata tempore mutationis, conueniunt omnes fructus prioris medietatis facere suos, posteriores vero dicunt teneri restituere ante omnem sententiam, etiam declaratoriam fructus perceptos.
8 † Graffis *part.* 1. *Decis. lib.* 2. *cap.* 97. *num.* 54. Toletus *lib.* 4. *Sum. cap.* 18. *n.* 4. Gutierrez *vbi suprà num.* 23. Garzia *num.* 55. cæterum contrarium etiam in praxi est securum. Ita Nauarr. *vbi suprà num.* 118. *vers.* 10. Lessius *lib.* 2. *de iustit. cap.* 34. *num.* 134. *ex dub.* 26.
9 *concl.* 5. ratio est perspicua, quia licèt verum esset, quod etiam in pœnalibus extenditur lex, quando currit eadem omnino ratio, cæterum hæc non currit in præsenti; nam qui ab initio suscepit beneficium Parrochiale sine intentione accipiendi Sacerdotium fraudulenter ad beneficium irrepsit, & possessionem fraudulentam ex parte sua recipit, & sic fefellit Ecclesiam, vnde iure optimo non accipit dominium respectu fructuum percipiendorum, quibus ipso iure priuatur, atqui bona & sana intentione intendens ad Sacerdotium promoueri possessionem accipit simul gaudet dominio absoluto respectu fructuum, & sic non est in
10 vtroque eadem omnino, ratio & sic non est extendenda lex ista, quæ solum loquitur de illo, qui sine tali intentione suscipit Parrochiam; nullum enim ius reperitur, quod tale dominium auferat, imò etiamsi esset eadem omnino ratio lex ista pœnandis extendenda non esset, vt benè Nauarr. *l.* 3. *consil.* 26. *de prabendis.*

Addo, quod ad propositum est valdè notandum, in præfato *cap. commissa.* † solum 11
puniri omissionem Sacerdotij intra annum, quod si quis dum recipit beneficium Parrochiale cum intentione non residendi personali residentia, sed illud permutandi, vel renunciandi, non tenetur ad fructuum restitutionem, quia ad hoc nullo iure adstringitur, dummodo interim per substitutum curam habeat animarum, quod intellige intra annum, nam postea si vltra bimestre personaliter non resideat tenetur fructus pro rata restituere, iuxta detracta à Trid. *sess.* 23. *cap.* 12. & à nobis in superioribus enucleata.

Valdè torsit viuax ingenium Patris Vasquez *decis. præfati capitis commissa.* contra sententiam quam semel concepit, quod Ecclesia nequit iurisdictionem exercere in actus internos etiam coniunctos externis. Vnde 1. 2. *disp.* 160. *num.* 36. dicit, quod † fructuum horum priuatio fieri nequit iure 12
pure humano, sed fit iure ipso naturali declarato, & determinato per Ecclesiam, sacerdotium enim iure naturali, & diuino annexum est beneficio Parrochiali cuius officium est administrare Sacramenta populo & sacrum facere, vt ait Trid. *sess.* 22. *cap.* 1. *de. reformatio.* quare † ex iure naturali & diui- 13
no qui sacerdos non est, aut in spe proxima positus non meretur stipendium, vnde qui accipiens beneficium curatum non habet intentionem suscipiendi sacerdotium, incapax est percipiendi fructus, & ita tenetur eos restituere. Vnde Pontifex in præfato capite non inducit nouum ius, sed declarat ius naturale & diuinum.

Verum enim verò hæc Vasquez interpretatio & intelligentia nullatenus sustinenda est, vtpote contra communem omnium Canonistarum & Theologorum Moralium intellectum, quam multis impugnant † P. Sua- 14
rez *lib.* 4 *de leg. c.* 13. *à n.* 26. Salas *disp.* 9. *sect.* 1. *à n.* 15. dicentes non habere solidum fundamentum, si enim lex lata *in præfato cap.* non poneret pœnam priuationis & omissionis dominij fructuum non est fundamentum, vt dicatur iure naturæ teneri illum, qui non habet intentionem intra annum se ordinare sacerdotem, ad fructuum restitutionem, ita vt illorum non habent dominium, quod hoc manifesto discursu conuincitur esse falsum, quia etiam † si quis recipiat be- 15
neficium curatum sine intentione promouendi se ad Sacerdotium, iure naturæ adest illi titulus sufficiens ad percipiendos fructus sine iniustitia, aut obligatione restituendi illos, ergo secluso iure positiuo humano non tenetur ad eos restituendos,

consequentia

est euidens,& antecedens probatur manifestè, quia toto illo anno potest satisfacere officio partim per se, partim per alium in his quæ per se non potest cum autem sit Dominus beneficij non est cur iure naturæ te-
16 neatur restituere fructus; quia illo anno etiã cum intẽtione Sacerdotij non poterat aliter inseruire beneficio, etsi sicut habeat intentionem ascendendi ad Sacerdotium, non tamen habet intentionem seruiendi per se beneficium, quoad ordinem Sacerdotalem, sed administrare Sacramenta per alium, & per alium sacrificare, quamuis personaliter resideat; si per alium faciat quod per se facere teneatur non ideo iure naturæ tenetur fructus restituere: ergo etiamsi non habeat intentionem ascendendi ad Sacerdotium non tenebitur eodem iure, sed solum ex Ecclesiastica lege.

Quare in præfato *cap. commissa* ponitur
17 † pœna non propter intentionem internam tantum secundum se non ascendendi in Sacerdotium intra annum; sed prout coniunctam omissioni externæ præfatæ, præsumit enim Ecclesia fraudulenter fructus percipere; eo ipso quod, non adsit intentio ascendendi ad Sacerdotium, & sic cum fraude ad percipiendos fructus beneficium parrochiale accepisse, vnde Pontifex expostulat quod non sit fraudulenta ista intentio à primo cum recipitur beneficium vel saltem
18 quod non perseueret, imperans non ascensum ad Sacerdotium vsque ad expletum annum si tamen à principio quis habuit intentionem non ascendendi, & postea tempore habili saltem per extra tempora mutauit voluntatem & sic sacerdos fructus totius anni percipit; quos percipere non posset si toto anno negligenter differret ordinari Sacerdotem imperatur præfata negligentia ex virtuali saltem intentione non ascendendi
19 ad Sacerdotium, quam † intentionem iunctam præfatæ negligentiæ & omissioni punir Ecclesia non secus ac punit inquisitorem qui odio, vel amore ducitur in negotio Sancti officij, *vt supra* vidimus *ex clement.* 1. *de hæreticis*, quare miror Sapientissimum Franciscum Suarez, qui cum dicat Ecclesiam habere iurisdictionem in actus internos vt coniunctos externis hac doctrina non fuerit vsus in explicatione præfati *cap. commissa*.

20 Falluntur etiam qui dicunt Pontificem posuisse hãc conditionem, vt quis accipiens beneficium curatum faciat fructus suos, si habuerit intentionem ascendendi intra annum ad Sacerdotium; in hoc inquam falluntur; quia iuxta omnium Canonistarum sensum hæc fructuum priuatio est pœna propriè non autem esset talis si esset pactio con-
21 ditionalis. Secundò, quia Pontifex non dicit, si recipiat beneficium sine attentione Sacerdotis intra annum; *sed si promoueri ad Sacerdotium non intendens, vt fructus ex ea perceptos parrochialem acceperis Ecclesiam*, &c. vbi non intentio Sacerdotij, vt fructus percipiantur punitur, vt fraudulenta in hoc quod talis non faciat fructus suos, & sic nullatenus assentior quod sit pactum conditionale; sed pœna pro carentia voluntaria non accipiendi Sacerdotium, & sic Ecclesia punit actum internum, vt coniunctum actui externo.

SUBRESOLUT. IX.

An aliquo casu teneatur quis dicere mentaliter officium diuinum.

SUMMARIUM.

1. *An quis officium diuinum dicere teneatur mentaliter in aliquo casu.*
2. *An præceptum Ecclesiæ sit de oratione vocali.*
3. *An quis teneatur mentaliter recitare si non possit vocaliter.*
4. *Suarez sententia affertur.*
5. *Clericus ex hoc ipso quod sit clericus in sacris tenetur dicere horas canonicas, ex S. Thoma & n.*6. *&* 7.
8. *An si quis ob infirmitatem non possit recitare totum officium, teneatur recitare partem.*
9. *Cuius præcepti obligatio habeat partes.*
10. *Nauarri mens adducitur.*
11. *An qui habet priuilegium dicendi officium diuinum mentaliter si non possit dicere officium diuinum vocaliter teneatur ipsum mentaliter dicere.*
12. *Multorum DD. sensus adducuntur & n.*13. *&* 14. *necnon Authoris & n.*15.
16. *An priuilegium datum in alicuius fauorem non debeat vergi in ipsius detrimentum.*
17. *Quis non satisfaciat Ecclesiæ præcepto de oratione vocali.*

Corollarium septimum, quid sit dicen- 1
dum an † si aliquis lingua impeditus vocaliter dicere non valeat officium diuinum possit tamen mentaliter illud dicere, si Beneficiarius sit teneatur ad mentaliter illud dicendum? communiter respondetur, negatiue ita Vasq. *de benef.* §.1.*cap.*4.*dub.*12. Bonac. *disp.*1.*de horis*, *quæst.*6. *punct* 1. Suar. *tom.*2.*de Relig.lib.*4.*de horis.cap* 21. *n.*11. ratio est, quia † præceptum Ecclesiæ est de 2
oratione vocali; vt constat *ex cap. dolentes, de celebr. Missarum*, & ex Concilio Basil. *sess.*21. vnde qui voce impeditur nequit vocaliter dicere horas Canonicas, ab illarum obligatione est exemptus.

3 Sed quod † teneatur mentaliter recitare
si non potest vocaliter, citatur Paludanus
sensisse *in 4. dist.12. quæst.6. §.vlt.* ita Barth.
à S.Fausto *lib.2. de horis, quæst.241.* sed male
quia ibi nihil dicit, sicut nec *dist.15.quæst.5.*
vbi ex professo agit de recitatione officij di-
uini, Nauarr. tamen *cap.11.num.6.de oratio.*
citat Girardum quendam *in tract. de assidui-
tate orationis, quæst.4.* ita sensisse, quod non
4 est ita facile determinare, vt visum est Sua-
rez *vbi supra*, si enim iure naturali diuino
Beneficiarius tenetur orare pro eo qui be-
neficium instituit, & pro omnibus fidelibus,
vt sentiunt Vasquez, & multi alij, quos in
superioribus citauimus, & Suarez *lib.4. cit.
cap.16.* citat Abbatem, Turrecrematam, Za-
barellam, Laudensem, Angelum, Rosellam,
Nauarrum, Sotum, & indicat satis Paludan.
vbi suprà, nec abhorret D.Thom. *quodlib.6.
art.8.* vbi hoc facit argumentum: *Ille qui re-
cipit bona temporalia alicuius tenetur ei in spi-
ritualibus compensare, sed iste Clericus accipit
bona, quæ faciant defunctorum, ergo*, &c. quod
5 admittit *in corp. artic.* dicens: *quod † Clericus
ex hoc ipso quod sit Clericus in sacris tenetur
dicere horas Canonicas, videntur enim tales
specialiter assumpti ad laudem diuinam*, iuxta
illud Isa.41. *Omnem quod inuocat nomen meum
in laudem meam creaui illum.*
6 Vnde iuxta doctrinam D.Thom. † Cleri-
cus in sacris, & Beneficiatus ex vi beneficij
& Clericatus iure ipso naturæ diuino tene-
tur compensare in spiritualibus bona tem-
poralia quæ accipit. Vnde cum ius naturæ
actus mere internos præcipiat si istis potest
recompensare, quia ad orationem vocalem
est impossibilitatus: quia mutus factus ad
orationem omnino mentaliter tenebitur,
eorum quæ vocaliter dicenda erant ex de-
7 terminatione Ecclesiæ, qui enim iure natu-
ræ ad aliquid tenetur si ex impossibilitate
excusatur in parte non excusatur in totum,
quare sententia Gerardi non est ita funda-
mine destituta vt visum est Suarez; & cum
sit valdè pia satis est probabilis,

Quæ vrgetur quia multi & graues Do-
8 ctores tenent, qood † si quis ob infirmitatem
non potest recitare totum officium tenetur
recitare partem, quam potest ita Nauarrus
de oratio.cap 11.n.15. Azor *1.p.lib.10.cap.15.
q.4. & 5.* Philiarcus *de officio sacerdotis lib.1.
cap.10.* Graffis *lib.2.decis.cap.54.n.3.& 4.* Vg-
ga *in sum. tom. 1. cap.128. casu.1.* Bartholo-
meus à S.Fausto *lib.2. de horis q. 227.* & te-
nent omnes, quos supra dedi, qui dicunt
quod qui potest recitare maiorem tenetur
9 illam recitare, ratio est quia † obligatio hu-
ius præcepti habet partes, & sic qui non
potest omnes soluere tenetur ad id quod
potest: sicut qui debet mille si non potest
omnia tenetur soluere quod potest, cũ ergo
præceptũ de recitatione horarũ duplicem
obligationem contineat externam, & inter-
nam si ad primam quis soluendam factus
est impotens, tenetur ad secundam scilicet
mentaliter recitandam: vnde Nauar. *de ora-
tio. cap.20. n.14.* dicit † *sustineri posse quod si* 10
*quis mentaliter dicat ea quæ in Missa, & Bre-
uiario dicuntur secreto satisfacere præcepto.*

Sed resolutorie dico, primò † qui habet 11
priuilegium dicendi officium diuinum mẽ-
taliter (quale habere Regulares probaui,
tom.1. Morali tract.3. Resol.9.) si non potest
dicere officium diuinum vocaliter tenetur
ipsum mentaliter dicere habens in prospe-
ctu Breuiarium si officium nõ scit memori-
ter; (nisi sit cœcus, & mutus) hoc mihi
persuadeo ex hoc satis probabili fundamen-
to, quia etsi tempore interdicti non te-
neatur quis Missam audire, propter impe-
dimentum positum, tamen ille qui habet
priuilegium vt possit audire sacrum tenetur
ad illud audiendum, vt tenent Sotus *in 4.
dist.3.q.2.art.1.versic. vnus autem* Viualdus *in
candelabro titulo de interdicto §.8.n.13.* Hen-
riquez *lib.7.cap.13. n.3.* Suarez *tit.3.in.3.p.
disp.88. sect.6.* dicens contrarium non esse
practicè probabile, Dicastillus *tom. 1. in 3.
p.tract.5.disp.5.dub.10. § 3.* Sanch. *in selectis
disp.15.* Bonac. *disp.5. de censuris punct.4. n.19.*
Tannerus *disp.5.q.6.dub.2.n.25.* Nugnus *3.p.
q.83.art.3.dub.2.* & vt notat Henriquez est
communis Iuristarum, & Theologorum, 12
Salmanticens. & Complutens. tenent fere
omnes Scriptores Bullæ cruciatæ *claus. 4.*
Trullench. Villalobos, Rodriguez, Acosta,
Ioannes de la Cruz, Gastro Palao *tom. 5.*
Ouiedo *disp. 12.* & multi alij quos referunt
præfati contra paucos recentiores.

Et quidem si loqnamur de Clericis &
Religiosis omnino certum est in quo conue-
niunt omnes, vt ait † Auila *de censuris. 5.p.* 13
disp.4.sect.2.dub.6. teneri ad audiendam Mis-
sam, quia *in cap.alma mater*, habent licen-
tiam audiendi officia diuina, quam licen-
tiam confert bulla cruciatæ, quia sicut illi
tenẽrur omnibus fatentibus ita & habentes
hoc priuilegium, est enim accidentarium
quod licentia ista conferatur à iure commu-
ni, vel speciali priuilegio, cum ex vtroque
liber sit æqualiter quisque à vi & efficacia 14
interdicti, quod solum comprehendit non
licentiatos à Principe supremo, qui non
censetur comprehendere nisi non exem-
ptos siue fauore aut priuilegio.

Ex quo principio subsumo: † ergo, qui 15
propter impedimentum superueniens non
potest vocaliter satisfacere obligationi di-
cendi officium diuinum vocaliter; si ex
priuilegio potest satisfacere dicendo men-
taliter ad hoc tenetur, & obligatur vti tali
priuilegio sicut obligatur quis ad vtendum
cruciata

cruciata, vt satisfaciat præcepto audiendi Missam: quamuis enim *in cap. si de terra, de*
16 *priuilegiis*, dicatur, quod † priuilegium datum in alicuius fauorem nun debet vergi in ipsius detrimentum; vnde potest quis tenunciare priuilegio: hoc nun obstat, quia hoc debet intelligi quum priuilegium non vergit in salutem animæ, & quando supposito priuilegiu, & acceptato à priuilegiato actus ex aliqua lege redditur obligatorius, vt contingit in præsenti.

Dico secundò, qui non habet hoc priuilegium non tenetur ad recitandum officium
17 diuinum mentaliter. Ratio est quia † non satisfacit præcepto Ecclesiæ, de oratione vocali; teneteur tamen aliquam orationem mentalem fundere, quia ex iure naturæ tenetur recompensare temporalia, quæ accepit spiritualibus, vt notat optimè Syluester *verbo Hora num.* 5. *quæst.* 4. & supra docuit D. Thomas.

SVBRESOLVT. X.

An Summus Pontifex possit aliquem in Sacris constitutum eximere ab obligatione recitandi officium diuinum.

SVMMARIVM.

1. *An Pont. possit dispensare vt clericus in sacris vel Beneficiatus non dicat officium diuinum.*
2. *An Pontifex possit omnino liberare Clericos ab omni omnino onere recitandi.*
3. *Multorum DD. sensus & n.* 25 *&* 44.
4. *Quid veniat notandum.*
5. *An obligatio ex charitate sit tanta vt sit mortale peccatum actionem illam ex charitate faciendam omittere & n.* 6.
7. *Quo priuilegio aliter possint vti Lectores, aliter Scriptores, aliter Confessarij, & n.* 8. *&* 9.
10. *An Lectores, Confessarij possint in rigore loquendo praeuenire tempus occupationibus suis & n.* 11. *&* 12. *&* 13.
14. *An si quis priuilegiatus omittat recitare ea qua disponit priuilegium mortaliter peccet.*
15. *An commutatio non auferat obligationem,*
16. *An Psalmi sint designandi à Superiore.*
17. *Caramuelis opinio.*
18. *An Clericus Romanus non satisfaciat nisi recitet in Breuiario à Pio V. disposito, ex eodem.*
19. *Axioma affertur, & n.* 20. *&* 21.
22. *An Pontifex possit simpliciter dispensare cum Beneficiato, vt nihil omnino recitet.*
23. *An ordinati Beneficiati & Religiosi ad horas canonicas teneantur iure diuino, & humano & n.* 24.
26. *An Beneficiati teneantur ad horas canonicas non solum ex præcepto Ecclesiæ sed etiam ex iustitia commutatiua.*
27. *Ratio difficultatis & n.* 28.
29. *In quibus Papa non possit simpliciter dispensare.*
30. *Nauarri mens adducitur, necnon Suarez & n.* 31. *&* 36. *&* 46.
32. *An nullum sit ius diuinum aut naturale obligans Beneficiatos aut Clericos in sacris ad aliquam precem recitandam.*
33. *An Beneficiatus ex iure naturali teneatur ad aliquid recitandum.*
34. *An Papa possit Parrocho conferre Beneficium Parrochiale sine omni onere recitandi aliquid.*
35. *Diui Thomæ sensus affertur.*
37. *An Papa possit dispensare in hoc quod quis dicat horas Canonicas, & num.* 38.
39. *An quacunque determinatione facta ab Ecclesia sua lege circa quantitatem orationum fundenda ab ordinatis in sacris possit Pontifex in illa dispensare.*
40. *An Pontifex nequeat dispensare & auferre obligationem quam habent iure natura Beneficiati recitandi aliquid indeterminatum laudandi per aliquam deprecationem Deum, & num.* 41.
42. *Authoris mens, necnon Euerardi, & n.* 43.
45. *An ordinati in Sacris teneantur ad aliquam precem fundendam siue publicè siue priuatim.*
47. *An quamuis Pontifex possit diaconum aut subdiaconum absoluere à penso horarum, non possit omnino absoluere à recitatione horarum, & num.* 48.
49. *Dianæ sententia adducitur.*
50. *Supra quod ius diuinum Pont. non habeat potestatem.*
51. *Ad fundamenta Suarez & sequacium respondetur quatuor modis, & num.* 52. 53. 54. *&* 55.

COrollarium octauum, an † Pontifex 1
possit dispensare vt Clericus in Sacris, vel Beneficiatus non dicat officium diuinum quod dupliciter potest controuerti. Primò, an Pontifex ex causa iusta possit dispensare cum istis, ne dicant officium diuinum constans ex septem horis canonicis substituendo illarum loco alias breuiores
orationes. Secundò, † an possit omnino libe- 2
rare hos ab omni omnino onere recitandi aliquid, & quidem in primo sensu non solum potest Pontifex sed de facto concessit dispensando priuilegium Regularibus, vt qui occupati sunt in lectionibus S. Theologiæ, & canonum, & in cõtinuis confessionibus aut libros in eisdem materiis conscribendo; satisfaciant obligationi diuini officij dicentes semel Credo, & septies Pater, &

Aue

Aue cum septem Psalmis à Superiore desi-
gnandis, quod Priuilegium concessit Cle-
mens VII. Patrib. Teatinis & illud referunt
3 & approbant † Miranda *in Manuali tom.* 1.
quæst. 37. *artic.* 19. Hieronymus Rodriguez
resol. 24. *num.* 6. ex Auunculo *tom.* 1. *quæst.* 41.
art. 6. & compendio priuilegio D. Hieron.
Hispan. congreg. *verbo hora* §. 7. Diana 3 *p.*
tract. 11. *resol.* 8. Caramuel. *disp.* 107. *dub.* 1.
(qui minus erudite *num.* 1369. dubitat de
hoc priuilegio) Portel. *in dub. Regu. verbo ho-*
ra, num. 18. quod Priuilegium etsi esset pri-
mo concessum viuæ vocis oraculo, tamen
iuxta à me dicta *tom.* 2. *Moral.* iam est priui-
legium diplomate Pij V. confirmatum ibi-
dem pluribus monstraui.
4 Hic tamen † aliqua sunt notanda circa
hoc priuilegiũ dispensatorium iustissimam
causam habuisse summum Pastorem, vt il-
lud in Regularibus sic in charitatis officiis
intentis concederet, vt scilicet præfatis mi-
nisteriis liberius vacarent in vtilitatem pu-
blicam, tum Ecclesiæ, Religionis, & proxi-
morum, voluit enim hoc leuamen istis ope-
rariis concedere, vt alliceret ad laborem, vt
Ecclesia contra hæreticos defendatur; bonis
moribus instruantur fideles, & bona, & sa-
lutari Doctrina & iugibus monitionibus im-
buti sacramenta salutaria frequentent, ne-
que enim vt causa ista iustificetur requiri-
tur, vt bene aduertit P. Suar. *tom.* 2. *de Relig.*
5 *lib.* 4. *de Horis cap.* 19. *num.* 35. quod † obliga-
tio ex charitate sit tanta vt sit mortale, aut
graue peccatum actionem illam ex charita-
te faciendam, omittere; obligatio dicẽdi of-
ficium multoties cessat propter vitandum
incommodum proprium, aut proximi, vel
propter consequendam vtilitatem propriã,
aut proximi; maxime si ordinatur ad bonũ
cõmune & animæ profectũ quæ sufficientis-
6 sima causa est, vt Pontifex non solum valide
sed licite, & honeste hoc priuilegium par-
tim dispensatorium, partim commutato-
rium concedat, & Religiosi sic occupati tu-
tè & securè in praxi possint illo vti.
7 Secundò noto quod † aliter vti possunt
Lectores, aliter, Scriptores, aliter Con-
fessarij hoc priuilegio; nam respectu horum
non æque conceditur priuilegium, sed di-
stributione accõmoda, nam Confessores so-
lum possunt illo vti temporibus illis, in qui-
bus maximus est concursus Pœnitentium;
in quorum confessionibus audiendis totum
mane, & maxima pars vesperi intendunt, si-
8 ue in consulendis & gubernandis. Lectores
vero toto tempore, quo insudant studiis ad
legendum, & arguendum, præsidendum, &
alia exercitia litteraria quibus ex suis consti-
tutionibus, vsu & consuetudine attendunt,
9 vel intendant. Scriptores vero toto tempore
quod in conscribendis, corrigendis, & di-
sponendis libris grauibus insumunt, scribe-
re enim libros typis mandandos si proprio
sudore conscribuntur, & digeruntur sum-
mus labor est, & occupatio pessima id est la-
boriosa vt ait Spiritus Sanctus. Vnde fit
quod etsi hi omnes perfectius operentur si
pensum officij diuini soluant sic occupati;
tamen ex vi huius priuilegij non obligan-
tur nisi ad dicendum id quod priuilegium
præscribit.
Tertiò noto pro scrupulosis, quod licet † 10
Lectores, Scriptores, & Confessarij possint in
rigore loquendo præuenire tempus occu-
pationibus suis, imo & teneantur secluso
priuilegio, vt bene notat Suarez, *vbi suprà,*
num. 36. quando occupatio non est totius
diei sed magnæ eius partis, quia cum præce-
ptum obliget pro toto die tenetur quis
postponere satisfactionem illius si in priori
tempore fuit occupatio, vel præponere;
quando impedimentum futurum præuide-
tur in posteriori, diei tempore. Cæterum ex 11
vi huius ampli priuilegij, nec tenentur post-
ponere nec anteponere; sat enim est quod
huiusmodi occupationibus intenti, & quod
recitent ea, quæ præscribuntur, hoc enim
est quod concedit priuilegium; quare etsi in
rigore tempus supersit vt commode possint
officium integrum recitare; tamen non te-
nentur, quia in subsidium laboris suscepti
hæc conceditur gratia à Summo Pontifice;
vt qui laborant duplici honore digni ha-
beantur: verũ est quod huiusmodi operarij
si per aliquod anni tempus à studiis vacent, 12
etiam recreationis causa tenentur dicere in-
tegrum officium; datur enim priuilegium
propter actuale exercitium horum ministe-
riorum. Si vero qui actu in illis ministeriis se
exercent habeant aliquod beneficium aut 13
pensionem, si recitent ea quæ priuilegium
præscribit non tenentur fructus restituere;
cum ex dispensatione satisfaciant obliga-
tioni.
Quartò noto † si quis priuilegiatus ex 14
annumeratis omittat recitare ea quæ dispo-
nit priuilegium mortaliter peccat, & si ha-
beat beneficium tenetur restituere pro rata
omissionis. Ratio est perspicua quia præce-
ptum recitandi totum officium obligans
sub mortali commutatum est in ea, quæ
præscribit priuilegium, quæ materia grauis
est sicut est voti, commutatio autem † non 15
aufert obligationem sed commutat in le-
uiorem materiam, vt homines alias occu-
pati facilius satisfaciant præcepto; si tamen
quis vnum vel alterum Psalmum, aut Pater
noster relinquat non existimo peccare
mortaliter, quia non est tota materia com-
mutationis, si vero, quis etiam voluntate,
propria ea quæ præscribit priuilegium com-
mutet in euidenter melius aut prolixiorem

orationem, vt in Rosarium integrum vel duas illius partes, existimo etiam non peccare iuxta communem Doctrinam in materia de votorum commutatione.

16 Quintò noto; quod licet in priuilegio dicatur, quod † Psalmi sunt designandi à Superiore hæc non est forma, vt quis possit ex annumeratis vti priuilegio; sed solum est modus, quo disponitur, vnde licitè potest, & validè quis vti illo, etiamsi à Superiore Psalmi non designentur, sed Lector aut Scriptor sibi designet nec longiores, nec breuiores, nec necessarium est, quod sint propriè Psalmi Dauidici; sufficit enim si sint ex Canticis, qui vt Psalmi canuntur, aut recitantur, & habent simile metrum.

17 Ex dictis infero falsò omnino Caramuelem & practicè improbabiliter dixisse † *vbi suprà, num.* 1366. sæcularem Clericum & Religiosum, aut duos Religiosos diuersorum Ordinum sine venialis culpæ scrupulo, posse simul recitare iuxta Rubricas alterutrius Breuiarij, ita vt suæ obligationi satisfaciant, quod tenent, *vbi suprà, num.* 8. & Henriq. *lib.* 7. *de Indulgentiis, cap.* 30. *num.* 4. quem isti non legerunt, loquitur enim ante tempus Pij V. sic enim dicit vir omnigena Morali eruditione plenus (quem semper dum lego admiror copiam & resolutionem) *id, quod Ius, aut priuilegium disponit in vno ex correlatiuis extenditur ad aliud correlatiuum priuilegium eius, qui olim poterat Breuiario breui vti, aut nunc potest ante tempus recitare horas extenditur ad socium.* Vbi manifestè loquitur de Breuiario olim, ante tempus Pij V. qui in sua

18 constitutione manifestè dicit † non satisfacere Clericum Romanum nisi recitet in Breuiario à se disposito, quare dum quis hodie dispensatur, vt Breuiario breuiori recitet nisi expressè socius dispensetur iste non satisfacit, vel nisi in dispensatione dicatur, quod cum socio recitet illud officium, sine quibus verbis socius non satisfacit, etsi Beneficiarius sit tenetur fructus restituere.

19 Illud autem axioma; quod dispositum de vno relatiuo intelligitur etiam determinatum de alio, intelligitur de correlatiuis quæ talia sunt necessario; non vero de illis qui ad libitum assumuntur, & non sunt necessaria

20 etiam ex politia, aut vrbanitate, & maximè quando agitur de adimplenda obligatione præcisa, quando enim correlatiua idem habent iudicium, eandem disciplinam & de vno dispositum trahitur ad aliud; est quum vnum nequit esse sine alio & vno destructo destruitur aliud; vt tradunt Sanchez *lib.* 1. *de matrim. disp.* 54. *num.* 1. *& lib.* 9 *disp.* 19. *n.* 10. Tusch. *tom.* 2. *litt. C. consil.* 1041. Surdus *decis.* 218. *num.* 10. Marius Anton. *lib.* 1. *variar. resolut.* 56. *num.* 5. *& lib.* 3. *resolut.* 9. *n.* 2. quare

21 ad propositum ineptè trahitur axioma, quod intelligitur cùm in vtroque correlatiuo eadem ratio subsistit; vt egregiè probat Euerardus *in loco à correlatiuis, num.* 8. vnde leges decreuere sponsam per osculum acquirere medietatem iocalium propter ruborē, quem patitur osculata, qui cum in sponso cesset in eo non habet locum hæc dispositio; pari modo inpræsentiarum est discurrendum de socio in recitatione officij.

Maiorem difficultatem habet corollarium, an † Pontifex possit simpliciter dispensare cum Beneficiato, vt nihil omnino recitet, sed pura dispensatione ipsum liberum constituat à penso Horarum; nihil illi iniungendo, vt recitet vel vnum Pater noster. Negant Panormitanus *ad caput Presbyter. de celeb. Missarum*, Turrecrem. *cap. Eleutherius* 91. *dist. quæst.* 5. Angelus *verbo Hora, num.* 6. Rosella *num.* 13. Maior *in* 4. *distin.* 12. *quæst.* 6. *ad* 1. Paludanus *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 5. *artic.* 2. *conclus.* 4. dicens quod † ordinati Beneficiati, & Religiosi ad horas Canonicas tenentur iure diuino, & humano sicut dare aliquid Ministris Ecclesiæ est de iure diuino & morale. Tabien. *verb. Horæ, num.* 16. *q.* 15. Expressè hoc tenet dicens, postquam adduxit sententiam Panormitani negatiuam; & Ioannis de Lignan. affirmatiuam. Sic fatur: *Isti tenentur dicere officium de iure diuino, fundato in iure naturali, nam quod Beneficiatus dicat officium est secundum iustitiam, de illo autem qui non esset Beneficiatus esset, difficile sustinere quod Papa non possit, & ideo quantum ad istam partem tenerem cum illa opinione quæ dicit quod potest dispensare; quantum vero ad aliam partem videtur quod non possit dispensare in iure diuino fundato in iure naturali; videtur etiam de iure naturali quod aliquandò teneatur laudare Deum, & ideo simpliciter videtur dicendum quod Papa non potest dispensare quod nunquam laudet Deum; vel quod non satisfaciat illis quibus tenetur ex iustitia naturali propter fructus receptos ex beneficio; vel quod non teneatur gratias aliquando referre Deo de beneficio ordinis sacri à Deo recepto: Potest tamen dispensare quod non teneatur ad septem horas sic dicendas, quia hoc est à determinatione Ecclesiæ super qua habet plenariam potestatem & similia,* Hæc ibi idem docet Syluester *verb. horæ, num.* 9. *quæst.* 8. ibi: *Melius Laudensis, & Ioannes de Lign. in dicta Clem.* 11 *aliter senserunt, quod scilicet Papa hoc potest, licet non possit facere quin Clericus teneatur ad recompensandum benefactoribus, si est Beneficiatus; vel saltem regratiandum Deo, per aliquid indeterminatum, & voluntarium, quia hoc est de iure naturali.* idem tenet Armilla *verb. Hora, n.* 11. & Raphaël de la Torre 2. 2. *q.* 83. *art.* 13. *controuers.* 6. *disp.* 3. *num.* 3. *in fine*, loquens de Beneficiatis dicit, quod † *tenentur ad horas canonicas non solum ex præcepto Ecclesiæ,*

fia, sed etiam ex iustitia commutatiua, quod repetit controuers.7.num.14.& hæc fuit sententia omnium fere antiquorum.

Huius sententiæ manifeste fuit D. Nauarrus Alpizqueta, de horis canonicis cap. 7. n.2.& 3. dicens sic legisse Salmanticæ, explicans caput 1.de celeb. Miss. colligit ex cap. fin.92. dist.& cap.quod à te, & cap. diuersis de
27 clericis coniugatis. Ratio autem est † (inquit) quia laici persoluunt decimas aliaque redditus Clericis,vt suis ad Deum intercedant orationibus, & laudent eum pro eis qui per occupationes suas id facere nequeunt. Quare motus dixit Vlricus per S. Antoninum 3.p.tit.13. cap.4.§.1.Candin.S.Sixti in §.1.91.dist.art.5. & alios priuatos clericos teneri recitare horas pro communi plebe non solum præcepto Ecclesiæ, sed etiam iustitia naturali, & cap.11.n.19. dicit: Omnes qui obligantur ad horas Canonicas
28 iure humano tenentur, iure diuino ad aliquas preces, ob quarum tamen omissionem, quia non sunt determinata, quoad locum, neque quoad tempus, neque quantitatem, & modum, neminem auderem peccati saltem mortiferi damnare. Quæ bene sunt dicta, & clarè ex illis
29 colligitur † Papam non posse simpliciter in in hoc dispensare, & saltem debet onus imponere, quod quotidie aliquam orationem vocalem faciat dispensatus, aut si mauult mentalem, quamuis Pontifex raro hanc imponat fieri, quia cum sit regula visibilis sensibilem orationem disponit.

Sed antequam vlterius progrediar non possum omittere verba grauissima eiusdem Nauar.ibid. cap.22.num.39.contra quosdam
30 mentalizantes, sic enim fatur, †addo.3. Quod propter rumores à regione quadam Catholica delatos vereor, ne quidam mentali orationi (suadente Angelo magno) plus satis deferentes contemnant vocalem sicut quidam hæretici omnia tribuentes interiori puritati, exteriora non solum sacramentalia, sed etiam Sacramenta eidem Auctori contemnunt, sicut è contrario hæresiarcha Vvbieleph. mentalem orationem contemnens, orationi vocali, hoc est, operi & actioni interiori omnia tribuenda esse docebat, &c.

31 Sed Suarez † lib.4. citat.cap.28. à num.37. in ea est sententia posse Pontificem etiam Beneficiatum omnino liberum, & exemplum facere ab obligatione recitandi non solum officium septem horarum, sed etiam quamcunque aliam precem, aut orationem. Vnde si infanti incapaci orandi beneficium confert, implicitè dispensat in omni prece, aut oratione, citat Syluestrum, Tabienam, Armillam, Nauarrum; sed hi omnes vt vidimus contrarium tenēt, & solum dicunt posse Papam dispensare quantum ad id quod est ex præcepto Ecclesiæ, vt manifestè constabit legenti verba eorum quæ adduxi.

Probat ex opposito fundamento, quod 32
dicit cap.16.à n.4. quia † nullum est ius diuinum, aut naturale obligans Beneficiatos, aut Clericos in sacris ad aliquam precem, aut orationem recitandam, ergo: Ius diuinum positiuum nullum tale scriptum inuenitur, neque ab Apostolis traditum; deinde non est naturale, aut connaturale ipsi ordini, quia ex nulla ratione potest colligi id efficaciter, ex vi characteris ordinis sacri. Deinde, quia nullo fundamine colligi quit,
quod † Beneficiatus ex iure naturali tenea- 33
tur ad aliquid quotidie recitandum; deinde cur non satisfaciet huic obligationi si mente tantum Deum laudaret, & oraret, vnde
colligit cap.18.n.39.quod † Papa potest Par- 34
rocho concedere beneficium parrochiale, sine omni onere recitandi aliquid, sed solum administrandi Sacramenta, maxime si per alios publicum officium in Ecclesia dicatur, similiter potest concedere beneficium intuitu paupertatis, & studij dispensando simpliciter in recitatione vocali alicuius orationis.

Verum enim vero omnia hæc futilia sunt, 35
nec cogunt vt à sententia antiquorum, † quā secutus est D. Th. quodlib.6.art.12.supra citato, discedamus, & sic dico primò, raro aut nunquam Papa dispensauit cum Beneficiato adulto dispensatione simpliciter, vt omnino liber sit ab obligatione recitandi aliquid pro benefactoribus, aut in laudem Dei; quamuis multi hanc dispensationem procurarint totis neruis, & viribus, ita
Nauarrus † de horis cap.11.n.18. dicens satis 36
iustum esse responsum quod audio sæpissime à summis Pontificibus & recolo datum aliquando in sacro Pœnitentiaria prætorio petentibus dispensationem sine absolutionem ab obligatione dicendi horas, imposito eis aliquo onere in earum compēsationem (& allegantibus pro causa senectutem, debilitatem visus, & captiis) quod si poss. dicere horas dicant, si non possunt, non dicant,
& num.31. postquam dixit certum esse † Pa- 37
pam posse dispensare in hoc quod quis dicat horas canonicas.... Vix tamen (inquit) id facit. Nam & ipse cum litteris operam nauarem Theologiæ eiusmodi dispensationem procuraui, sed non obtinui, & procurare desij &c. concludens, id ipsum sæpius consului consulentibus me ad obtinendas huiusmodi dispensationes, & quamplurimis persuasi, omnibusque persuasum esse percupio. & Pater Magister Raphaël de la Torre vbi supra controuer.7.n.15. dicit. Vidi ego quosdam qui vtentes fauore Cardinalium conati sunt propter munus docendi talem dispensationem obtinere, sed non valuerunt
& merito, quia vt testantur experti tempus, 38
quod teritur in horis dicendis nunquam illis impedimento stetit ad studia prosequenda, sed Deo disponente magnum iuuamen attulit.

Dico

39 Dico secundò,† quacumque determinatione facta ab Ecclesia sua lege, circa quantitatem orationis fundendæ ab ordinatis in sacris, & Beneficiatis, potest Pontifex in illa dispensare, hoc est omnino certum & indubitatum, quia Papa potest omne ius humanum Canonicū dispensare sicut Legislator vniuersalis in vniuerso mundo, *cap. proposuit de concess. præbenda.*

40 Dico tertiò,† Pont. nequit dispensare, & auferre obligationē, quam habēt iure naturæ Beneficiati recitandi aliquid indeterminatū laudandi per aliquam deprecationē Deum, hæc est mens & sententia omnium ferè antiquorum apud quos indubitatum fuit, quod Beneficiatus, qui à Beneficio sustentatur tenetur orare pro Institutore, & fundatore Beneficij: hinc est, quod SS.PP. dicunt, quod Sacerdotes & Beneficiarij qui sustentantur ab iis, quæ à populo offeruntur, pœnas dabunt si pro eis preces non fundunt, *estque mors in*

41 *olla quia populi peccata sunt quæ comedunt, non enim gratis fructus Ecclesiasticos accipiunt*, ait Bern. *ep. 2. ad Falconem.*

Idem optimè probant ea quæ addiximus pro ea sententia quam verissimam existimo

42 † sicut enim ius naturæ exigit, vt quis *altari seruit de altario viuat*, & quod *os vobis non occludatur*, iure enim naturæ, *dignus est operarius cibo suo*, ita & ille, quem altare & Beneficium sustentat, & cui trituranti non occluditur os, & cui merces tribuitur iure etiam naturæ tenetur orare, & Deum laudare, oratio enim & laus, tritura est, & opera istorum Ministrorum correlatiuorum enim quando in vtroque est eadē ratio, vt notat Euerard.

43 *vbi suprà*, eadem est disciplina, & sunt *simul natura, & cognitione*, & quod de vno disponitur ad aliud necessario trahitur, siue dispēsatio sit iuris naturalis & diuini siue humani,

44 nec vnum potest esse sine alio, vt latè Surd. *consil. 150. n. 120.* Farin. *in frag. crim. p. 1. à n. 235. litt. E.* Sanchez. *Var. p. Resol. 31. à n. 31. Reg. enim Correlat. & Reg Par. leg. Iul. §. si Procurator. D. de act. empt. leg filio §. Atatri D. de adimend. lege leg. si quis seruo. C. de furtis leg. 1. C. de transf.* & aliis merces enim & mercenarius correlatiua sunt seruire & sustentari.

45 Dico quartò, idē est iudicium de ordinatis in sacris, etiāsi habeāt alia exercitia, vt Parrochus qui administratSacramēta, Diaconus & Subdiaconus, hi enim† omnes ex iure naturali tenentur ad aliquā precē fundendam, siue publicè, siue priuatim, ita expressè Na-

46 uar. *de horis c. 7. n. 2.* † *Diaconos & Subdiaconos nō tā iure humano scripto quā lege naturali diuina determinatā per vniuersalē consuetudinē ad eas obligari cœpisse. Nā, vt Salmātica c. 1. de Celeb. Miss. illud prælegēs docui, Clericus initiatus sacris ob tantū honorē susceptū iure naturali obligatur ad referēdū Deo maiores gratias, quā laici, sed tātū generaliter & indeterminatè nō definiēdo, quæ, & quātæ debeant esse illæ, sed consuetudo immemorialis est esse faciendas per pronuntiationem horarum Canonicarū.* Hactenus ibi, quam Doctr. secutus est 7 abien. D. Ant. S. Th. & alij citati, vnde quamuis† Pont. possit Diaconum & Subdiaconū absoluere à pēso septem horarum, non tamen potest absoluere omnino à recitatione, & gratiarum actione specialiori, ad quā iure naturæ tenetur Ordinatus in sacris, quamuis enim Subdiaconatus ab initio non fuerit ordo sacer, tamen eo ipso, quod sacer factus est, obligationē naturalē recitandi subiit, sicut Diaconus & sacerdos determinatā ab immemoriali consuetudine, quæ se extendit ad alios Clericos in minoribus, in quibus manet aliqua maior obligatio quā in laicis, eo ipso quod in sortē Domini & partē hæreditatis ipsius assumpti sunt, cū enim iure naturali teneamur orare Deū & illi gratias agere pro beneficiis acceptis, qui specialius Beneficiū accipit maiorē induit obligationē à qua cū sit naturalis nulla potestas humana potest absoluere. 47 48

Declarātur tertia & quarta cōclusio, quiá vt est communis certáque sententia de qua † Dian. *p. 8. tr. 1. Resol. 17. 18.* quamuis validè possit Pont. abrogare legem Ecclesiasticā latam *in cap. omnes vtriusque sexus de pænit. & remissionibus* de annua confessione qua determinatū est ius diuinū de cōfessione peccatorū, tamen non potest dispensare in iure diuino, ita vt aliquis sit omnino liber à confessione peccatorū, quia † supra hoc ius diuinū non habet potestatē ergo etsi possit dispensare in præcepto Ecclesiastico de recitatione horarum Canonicarum, non tamen in præcepto naturali de orando & laudando Deum, & illi pro beneficiis gratias agendo. 49 50

Ad fundamenta Suarez & Sequacium † respōdetur ad primū de infanti incapaci ad orandum cui Pont. cōfert Beneficium, quod ibi non dispensat Pont. cum illum non obliget præceptū, vbi autē non est obligatio nō est obligationis dispensatio, ad secundū respōdetur, quod iā constat ex dictis quomodo ordini Sacro sit annexū ius naturale decorādo & gratias agēdo Deo, ad tertium respondetur, quod sicut quotidie Beneficiatus sustētatur à Beneficij fructibus destinatis à fundatore, ideo satis cōnaturale est, vt quotidie aliquam orationē fundat pro benefactoribus quamuis si non quotidie id faciat mortaliter nō peccet, neque teneatur restituere fructus, quamuis postquam determinatio facta est ab Ecclesia ad vtrumque teneatur, sicut si non esset præceptum Ecclesiæ de annua cōfessione, si quis quotannis non confiteretur, nō peccaret mortaliter sicut peccat postquā lex de annua confessione est lata, ad 4. respōdetur primò, quod forsan satisfaciet præcepto naturali orando mētaliter similiter & gratias agendo, Deumque laudando men- 51 52 53 54

te pura, & simplici, sicut & omnes fideles præcepto naturali orationis satisfaciat per
55 orationem mentalem quæ verè & propriè oratio est. Secundò respendeo, quod cum hæc obligatio sit Ministri Ecclesiæ visibilis, oratio ab illo facta sensibilis debet esse ex vi officij & ministerij.

RESOLVTIO IX.

Qua ratione Canonici non interessentes choro, nec recitantes diuinum officium teneantur restituere fructus, an iure naturali, vel solum ex positiuo.

DE distributionibus quotidianis qua ratione teneantur restituere in superioribus est determinatũ; de aliis fructibus canonicatus aut alterius beneficij inquirimus in præsentiarũ, an si nõ recitẽ officiũ diuinũ iure naturali & diuino ad restitutionẽ illud omittentes, de hoc puto magna fuit concertatio inter Canonistas qui scripserunt ante Cõcil. Lateranense inceptũ à Iulio II. & continuatũ & perfectum sub Leon. X. Calderin. Iurisconsultus insignis & aliqui pauci partẽ affirmatiuã tuebantur existimantes iure naturali teneri ad fructuum restitutionẽ, si horæ Canonicæ omittantur, sed Abbas Panormitanus quẽ maior pars Doctor. sequebatur partẽ negatiuam defendebãt. Scriptores etiã post præfatum Concil. Lateran. diuisi sunt, vel multiplici sentẽtia partiti, quidã sequuntur sententiã Calderini, quidam sententiam Abbatis, quidã dicunt quod etsi nõ teneatur non dicẽs officium diuinum restituere omnes fructus beneficij, tenẽtur restituere partẽ correspondentẽ penso & oneri recitandi, & vltimo quidã dicunt, quod qui habent beneficium sine cura si non recitet tenetur restituere omnes fructus beneficij, quod solum datur propter officium recitandum, si tamẽ sit beneficiũ cum cura qui habet alia onera tenetur iure naturæ restituere partem quæ correspondet recitationi horarum.

§. I.

Duplex opposita sententia.

SVMMARIVM.

1. *Variorum authorum sensus adducitur.*
2. *An Beneficiarius omittens horarum debitam recitationem peccet contra iustitiam commutatiuam, & n. 3.*
4. *Axioma affertur, n. 5.*
6. *Quæ obligatio non sit iuris naturalis.*
7. *Quam obligationem non inducat ius antiquũ.*
8. *An etsi Beneficiarius non inseruiat dicendo officium, seruiat tamen Ecclesiæ in ordine Clericatus.*
9. *Authoris mens propalatur, n. 10.*
11. *Fructus dantur Clerico, vt assumptus in partem domini viuat de patrimonio Christi, & non cogatur mendicare.*
12. *An propter Diaconatus officium iure natura detur beneficium.*
13. *An Diaconi iure natura etiamsi non recitent horas Canonicas fructus faciant suos.*
14. *An omissio recitationis diuini officij iure natura sit contra iustitiam.*
15. *Patris Suarez doctrina, n. 16. & 17.*
18. *Concilij Lateranensis mens adducitur, n. 19.*
20. *An qui per sex menses priores non recitat positiuè excusetar à restitutione.*
21. *An etsi Concilium non det licentiam non recitandi spatio sex mensium nec releuet ab obligatione soluendi pensum horarum, manifestè releuet ab obligatione restituendi fructus, & n. 22.*

AVctores antiqui, † qui Calderini sententiam sequuntur sunt Dominicus, Bald. Ias. Dec. Ripa, Angel. Adrian. Gloss. *in pragmatica sanctione tit. qualiter horæ Canonicæ sint dicendæ.* Archidiaconus, Ancharanus, Geminianus, quos referunt Sanch. *t. 1. consil. l. 2. c. 2. dub. 81. num. 1.* Azor *p. 1. l. 10. c. 14. q. 1.* Suar. *l. 4. de horis c. 29. n. 7.* ipsosque sequitur Soto *lib. 10. de Iustit. quæst. 5. artic. 6.* qui inter Modernos Theologos primus fuit huius sententiæ defensor, Medin. *in Summ. c. 12. §. 11.* Couarr. *l. 3. Variar. c. 13. n. 10.* Nauarr. *de restit. l. 2. c. 2. n. 197.* Aragon *2. 2. q. 83. art. 3. f. 867.* Raph. de la Torre, ibi *contr. 9. n. 20.* Valentia *disp. 6. q. 2. punct. 10. v. sed quæri potest.* Vasq. *1. 2. disp. 168. à n. 33. & opusc. de Benef. c. 4. §. 1. art. 1. dub. 7.* Hieron. Garz. *in Summa tr. 2. diffic. 8. duda 1. punct. 1. à n. 2.* Graff. *l. 2. decis. c. 50.* Durant. *l. 3. de ritibus c. vlt. n. vlt.* qui omnes in hoc consenserunt, quod Beneficiatus quicumque si non recitet tenetur iure naturæ restituere, quamuis aliqui de de aliqnibus beneficiis dicant restituendos esse omnes, alij partem correspondentem recitationi horarum. 1

Huius sententiæ fundamina ad hoc vnum reducuntur, quod latè prosequitur Suarez, quia omittẽs Beneficiarius horarum debitã recitationẽ peccat contra iustitiã cõmutatiuã ex qua ex natura rei, & iure naturæ oritur obligatio restituendi, etenim † stipẽdiarius iure naturæ tenetur facere id pro quo stipendiũ accipit, vnde si nõ facit & stipendium recipit fur est, & illud non facit suum sic enim se habet Beneficiarius, recipit enim stipendium pro labore, hic autem labor est recitatio officij diuini iuxta axioma desumptũ *ex c. vlt. de rescript. in 6.* † *beneficiũ datur propter officium*, quod axioma Concil. Later. *infra* adducendũ intelligit de officio recitãdi horas canonicas, & sic si quis eas omitat stipendiũ ex natura rei nõ facit suũ, & tenetur

netur reſtituere quod fundamẽtũ euidẽs eſ-
ſe dicit Raphaël de la Torre in Beneficiatis
canonicis, & præſtimonia habẽtibus, quibus
ſolum dătur fructus pro miniſterio, quo ſer-
uiũt Domino in tabernaculo fœderis, neque
apparet aliud miniſteriũ propter quod iſtis
dentur fructus, vt ſtipendia, niſi propter re-
citandum diuinum officium cujus penſum
5 vnum eſt ex præcipuis in Eccleſia inter ea
propter quæ beneficia conceduntur ait Sua-
rez *n.* 10. dicens hoc fortaſe non eſſe verum
de officio pſallendi quod ſecundarium eſſe
concedit Syluestro.

Secunda ſentẽtia quæ fuit fere omniũ Ca-
noniſtarum teſte Syluestro aſſerentium hãc
6 † obligationem non eſſe iuris naturalis. Ita
Syluest. *verb. Cleri 4. n.* 16. *q.* 23. vbi ſic, *ita te-
nent Innocent. Ioann. Andr. Butrius c.* 1. *de celeb.
Miſſ. Prapoſit.* 91. *diſt. c. Presbyt. Petr. de Palude
Ancharan. Franc. Zabarell. Ioannes de Lignà,
Cancell. Pariſ. Felin. Hieron. Zanecchinus, & fere
omnes.* Hactenus Syluest, quibus adde Drie-
don. *l.* 2. *de lib. Chriſt. c.* 4. Nauarr. *de horis c.* 21.
n. 58. vbi egregie diſputat contra Sotum, &
ponit argumenrum, quod irrefragabile dicit
& ſatis bene quidquid Suarez velit illud in-
fringere, Roſell. *verb. Cleric.* 4. *n.* 33. Tabiena
n. 13. *q.* 11. *verb. benefic.* 3. ibi Armilla *n.* 69. *&
verb. cleric. n.* 27. vbi dicit quod hæc ſenten-
tia eſt verior & dictis Sancti Th. magis con-
formis ex modernis eam ſequuntur Sanch.
vbi ſup. n. 2. Caſt. Palao *tom.* 2. *tr.* 7. *diſp.* 2. *p.* 7.
n. 2. Trullench. *l.* 1. *in decal. l.* 1. *c.* 7. *dub.* 24. Bo-
nac. *de hor. diſp.* 1. *q.* 5. *p.* 2. *n.* 9. Diana *p.* 2. *tr.* 12.
Reſol. 9. Barthol. à S. Fauſt. *l.* 2. *de horis q.* 275.
Azor *vbi ſup. c.* 13. *q.* 9. *& c.* 14. *q.* 1. Garz. *de be-
nef. p.* 3. *c.* 1. *à n.* 8. Didac. Perez *de irreg. cap.* 1.
n. 22. Petr. Greg. *de benef. c.* 6. *n.* 12. Marc. An-
ton. Cuch. *in inſtitut. l.* 5. *tit.* 7. *n.* 39. Sandoual.
de officio Eccleſiaſt. p. 5. *c.* 5. Leſſius *lib.* 2. *c.* 34.
à n. 178 qui omnes fere affirmant ante Con-
7 cilium Lateranenſ. ſub Leone X. † nullum
extare ius antiquum Eccleſiaſticum, quod
talem inducat obligationem, vnde ſolum
peccabant contra obedientiam debitam, &
contra Religionem, ad quam pertinet oran-
di præceptum.

Huius ſententiæ fundamina valde vrgen-
tia ſunt. Primum, propoſuit Syluest. *vbi ſupra*
8 his verbis *Quia † etſi iſte* (Beneficiarius) *non
inſeruiat dicendo officium, tamen ſeruit Eccleſia
vniuerſali in ordine clericatus, & infra quantum
ad rationem quam Summa Angelica dicit inſo-
lutum, dico verum eſſe ſed ego ſoluo & dico primo
9 † quod officium propter quod datur beneficium nõ
eſt ſolum hora canonica, ſed miniſtratio Sacra-
mentorum, conſiliorum, & verbi Dei & decanta-
tio diuinorum tempore quo Populus confluit. Se-
cundò, quando datum ob cauſam, ea non ſecuta
poteſt repeti generat cauſa totalis, vel ſaltim
10 principalis dandi, ſecus ſi fuit partialis, aut ſe-
cundaria, quia beneficium non datur principali-
ter Sacerdoti vel Clerico vt pſallat, ſed vt cele-
bret vel abſoluat & cætera faciat ordinis Sa-
cerdotalis, & propterea beneficiũ non datur ſub
cõditione ſed ſub modo, vnde modus non ſeruatus
adhuc fructus ſunt beneficiati, &c.* quibus addo
id quod dicit Panorm. *c. Presbyt. de celeb. miſſ.
quod fructus dătur clerico † vt aſſumptus in par-* 11
*tẽ Domini viuat de Patrimonio Chriſti, & nõ co-
gatur mendicare. c. Diac.* 93. *diſt.* ex Hieron. *de
ſeptem ordinib. Eccleſ. c.* 5. *qua in meis eſt tom.* 9.
& in tota illa diſt. inter varia officia quæ aſſi-
gnantur Diacono nõ fit mentio recitationis
priuatæ officij diuini, ſed alia opera illi de-
mãdantur propter quæ ſuſtentarur ex patri-
monio Chriſti, leganrur Andreas Caſtald. *in
praxi cærem. l.* 1. *ſect.* 7. *à c.* 5. Stephan. Durant.
l. 2. *de ritib. c.* 23. Diaconi enim † officiũ & le-
gere Euangeliũ in Eccleſia, gẽtibus prædica-
re, Sacerdotibus in ſacris deſeruire, & † pro- 12
pter hoc officiũ iure naturæ datur beneficiũ
vt honorifice diſpoſitus ſit ad huiuſmodi of-
ficia & non cogatur mendicare; ſimile dicẽ-
dũ eſt de ſubdiacono & ſacerdote & de aliis
in minoribus conſtitutis omnibus ordinibus
initiati ſunt, iam miniſtri Eccleſiæ deſignati
habentes ſua munia, & officia deſignata ra-
tione ordinum, & ſunt in via ad eos recipiẽ-
dos, vt tõſurati dũtaxat, vnde inſeruiũt vni-
uerſali Eccleſiæ eo ipſo quod eius miniſteriis
ſunt deputati, vnde † iure naturæ etiãſi non 13
recitẽt horas canonicas fructus faciunt ſuos
& ſi diuites ſint, cũ habeant officia deſigna-
ta propter quæ ordinãtur, & ad quæ exercẽ-
da poſſunt cogi ab Epiſcopo, quod ſi non co-
ganrur eſt, quia non vrget neceſſitas propter
multitudinem miniſtrorum.

Ex quibas ni fallor euidens deducitur ar-
gumentum in fauorem huius ſententiæ, quia 14
† ſi recitationis officij diuini omiſſio iure na-
turæ eſſet contra iuſtitiam, ita vt non faceret
ſuos fructus ſaltim ex ea parte quæ reſpon-
det recitationi, qui non recitat, neceſſarium
erat quod Beneficiari non haberẽt alia offi-
cia, alioſve titulos honeſtos percipiendi fru-
ctus, & illos ſuos faciendi; tunc enim recita-
tio officij eſſet conditio & non modus bene-
ficij, aſt ſunt alij tituli & officia ergo recita-
tioni officij priuatim dicendi iure naturæ nõ
correſpõdet fructuũ retentio, neque eſt for-
ma illos acquirendi ex natura rei inſtituta.

Quod vrgẽtiſſime patitur & confirmatur
ex doctrina P. Suar. *n.* 11. † quã in ſuperiori- 15
bus approbauimus, & probauimus; qui di-
cit quod hæc reſtitutio non eſt neceſſaria
ex iure naturæ quod fiat in ſpecie fructuum
temporalium, & materialium, ſed iure nec
poſſe fieri in bonis ſpiritualibus quæ fuerũt
omiſſa, vt ſi quis omiſit per ſex menſes prio- 16
res, recitare officiũ ſi poſtea in ſequentibus
ſex mẽſibus duplicet quotidie officium, aut

loco officij omissi dicat orationem æquiualentem, vel offerat sacrificium Missæ satisfaciet quantum ad obligationem restituendi, quamuis peccauerit in omissione officij, ex hac doctrina argumētor, quia si nō tenetur restituere, fructus materiales ex iure na-
17 turæ, quod enim teneatur spiritualibus bonis recompēsare, quāuis possit nō video ex quo iure teneatur, si enim, vt ipse dicit fructus beneficij dātur propter recitationem officij diuini tanquam propter causam per se ista non existente, manifestum est, quod illorum dominium non acquiritur, quod si acquiritur, recitatio officij nō est causa, & conditio per se, sed tantum modus.

18 Secundum argumentum est, quod dicit irrefragabile Nauarrus, quia † Concilium Lateranēse dicit, quod qui habet beneficiū cū cura, aut sine cura si post sex primos mēses à die receptionis beneficij nō dicat officium diuinū, teneatur restituere fructus quos non facit suos, quod cōfirmauit Pius V *constit.* 13. 8. in Bullario, ergo non est obligatio ex iure naturæ descendēs restituēdi fructus propter omissionē recitādi horas Canonicas, alias nō obstāte decreto Cōcilij, qui per primis sex
19 mēses nō recitat teneretur, vnde Concilium nouū ius inducit, & imponit hoc onus per se recitādi, post sex mēses, vt Beneficiatus fructus faciat suos & præfatis sex mēsibus nulla obligatione tenetur recitandi sub onere restituendi.

20 Ad hoc argumentū respōdet Suar. *n.* 5. ex Dur. *de ritib. loc cit.* quod ex hoc Cōcilij decreto, nō colligitur, quod † qui per sex mēses priores non recitat positiuè excusetur à restitutione, sed solū quod ex vi illius nō tenetur restituere, si autem ex alio iure teneatur non releuat à restitutione, non tamen addit nouum rigorem, sed relinquit illos priores sex menses in eo statu in quo antea erāt, vnde nullam licentiam præbet, aut donat fructus illius temporis si alias erant ex iure naturæ obnoxij restitutioni.

Verum enim vero, vt verū fatear miror hominē Doctissimū hac solutione cōtineri,
21 vt à communi, & antiqua sentētia discedat maximè quādo non est aliquod vrgēs argumētum, etsi enim † Conciliū nō det licentiā nō recitandi spatio sex mensium nec releuet ab obligatione soluēdi pensum horarū, tamē manifestè releuat ab obligatione restituēdi fructus, nec aliā obligationē agnoscit, à iure naturali dimanantē, si enim agnosceret, non diceret, *quod si post sex mēses, quā illud obtinuerit beneficiorū suorū fructus suos nō faciat.* ergo intra illos sex mēses suos facit & absque iniustitia percipit, consequētia est manifesta,
22 quia *exceptio firmat Regulā in contrariū,* si ergo excipit Conciliū sex menses & post illos statuit, quod omittens officiū fructus non faciat suos ergo firmatur, quod intra sex mēses facit fructus suos, etsi nō recitet & sic positiue excusat in illis sex mēsibus sicut accusat trāsactis illis sex mēsibus, & quidē valdè vrget, quod in re valdè rigida cum loquatur Conciliū pœnā magnam imponens vtamur Metaphysicis distinctionibus, quæ res morales, valdè implicant, & confundunt.

§. II.

Auctoris iudicium propalatur.

SVMMARIVM.

1. *An non imponenda sit obligatio iustitia, & onus cum expressè non ponatur in iure.*
2. *An Beneficium detur propter officium diuinum dicendum.*
3. *An ex iure natura pracisè sumpto non peccet contra iustitiam Beneficiatus qui non recitat officium diuinum, n. 4.*
5. *An postquā Ecclesia Beneficiatis & ordinatis in sacris determinauit officium & preces Canonicas quas recitare tenētur, obligatio orandi vocaliter est sub mortali, n. 6. 7.*
8. *Pij V. sensus affertur.*
9. *Quid significet, Ly* statuimus.
10. *An Beneficiatus qui post acceptum Beneficium sex mensibus non dicit officium diuinum teneatur iure natura & non solum iure Ecclesiastico restituere fructus Beneficij pro rata omissionis.*
11. *Quid Conciliū in pœnā omissionis posuerit.*
12. *An iure natura pracisè nō teneatur quis dare decimas ad sustentādos ministros Ecclesia.*
13. *An seclusa lege Ecclesiastica auferente dominium fructuum à Beneficiato non recitāte non sit obligatio iustitia restituendi.*
14. *Garzia mens affertur.*

FAteor valdè esse difficile iudiciū vtriusque sententiæ ferre cum quælibet nobiles habeat Patronos, & non ignobilia fundamenta, sed dubio procul sententia Panormitani verior, & solidior est, & magis cōformis Iuri Canonico, neque enim † imponenda est 1
obligatio iustitiæ, & onus cum expressè non ponitur in iure, aut in contractu quando aliàs sunt alij tituli, & officia propter quæ datur stipendium & beneficium, vnde solum Concilium Lateranense citatum fuit primum, quod statuens nouum ius, explicuit axioma,
quod † *beneficium datur propter officium diuinū* 2
dicendum, tanquam propter onus principale, & primarium Beneficiati, antea hoc, onus non erat conditio necessaria ad percipiēdos fructus, sed solum modus positus, non enim in fundatione Beneficij, hoc onus fuit positum, etsi fuit positum erat dicendi illud in choro publicè, quando populus concurrebat, non vero recitandi illud priuatim,

quod intelligo ex iure naturæ, tamen ex iure Ecclesiastico alia est ratio, vt mox dicam.

3 Dico primò, si loquamur † ex iure naturæ præcisè sumpto nõ peccat contra iustitiam Beneficiatus, qui nõ recitat officium diuinũ, vnde facit fructus suos. Ita tenẽt omnes DD. secundæ sententiæ, quamuis enim ex gratitudine pro beneficio recepto teneatur orare pro benefactore, iure naturæ vt *suprà* vidimus, ita vt, nec Põt. possit ab hac obligatione absoluere, vt ex communi Antiquorum probauimus, tamen si non orat facit fructus be-
4 neficij suos, quia non peccat contra iustitiã, sed contra gratitudinem & oratio quam debet fundere ex iure naturæ, sic consideratio indeterminata est, vnde obligatio ex inde exorta est solum sub veniali non sub mortali, vt dicebat Nauarrus.

5 Postquam tamen † Ecclesia Beneficiatis, & ordinatis in sacris, determinauit officiũ, & preces. Canonicas, quas recitare tenentur obligatio orandi vocaliter est sub mortali, quia cõtra obedientiã & religionẽ, quia per septẽ horarũ recitationẽ voluit Ecclesia, vt
6 isti Deo deferãt cultũ, & obligatio quæ erat sub gratitudine cõtraxerit ad Religionẽ, nõ tamen ex vi huius præcepti induxit obligationẽ iustitiæ, quia hãc nunquã iure antiquo indixit, aut declarauit, sicut fecit Concilium Lateranẽse, & quidẽ cum priuatio dominij respectu fructuũ Beneficiorũ sit magnũ incommodum, ita vt quis teneatur ante omnẽ sententiã nisi hoc, vel iure naturali, & diuino, aut scripto, ita clarè disponatur, vt nulla possit subesse tergiuersatio, aut explicatio
7 rationalis & probabilis nullo modo est inducenda ad grauãdas conscientias, cũque tot & tã graues Doctores Iuris Canonici & Theologi hanc obligationẽ ex iustitia à iure naturæ præciso ottã excludãt, dubio procul rationabilis est eorũ explicatio, quare in praxi admittenda, quã mihi videtur manifestè ad-
8 misisse † Pium V. in præfata constitutio. *vers. item ille.* vbi loquens de illo, qui primis sex mensibus non dixit officiũ, cum sciat recitare, & non habeat impedimentũ, ait, *qui primis sex mensibus officium non dixerit graue peccatũ intelligat se admisisse*, & tamẽ nõ dicit, quod teneatur restituere sicut dixit de eo qui non dicit post sex mẽses, atque ita induxit nouũ ius, nouamque obligationẽ, quæ antea non
9 erat. † Ly enim *statuimus*, id significat. Gloss. *in c. vt litigantium de offic. ordin. in* 6. vbi Barbosa, Felin. *in c.* 2. *de Iudictis n.* 10. Nauarr. *de spoliis*, §. 8. *n.* 3.

Dico secundò, post decretũ Concilij Lateranensis sub Leone X. confirmatum à Pio
10 V. Beneficiatus, qui post acceptũ beneficium sex mensibus, non dicit officiũ diuinum tenetur iure naturæ, & non solum ex iure Ecclesiastico restituere fructus beneficij iuxta ratã omissionis, si hoc volũt Auctores qui sequuntur Ioannẽ Calderinũ, (quod valdè dubito) illis assẽtior. Probatur primò, quia † Cõ- 11
cilium in pœnã omissionis posuit, quod Beneficiatus non faciat fructus suos, ergo iure naturæ tenetur restituere, consequentia est euidens, quia quamuis ex iure positiuo dependeat, quod non dicens officium diuinum non acquirat dominiũ, tamen supposita hac priuatione Dominij, retinens fructus habet rem alienam inuito Domino, quam iure naturæ tenetur restituere.

Declaratur, quia ex iure humano dependet, quod personæ sint inhabiles ad contrahendũ, tamẽ supposita inhabilitate, iure naturæ contractus est inualidus, similiter † iure 12
naturæ præciso, non tenetur quis dare decimas ad sustentãdos ministros Ecclesiæ, sed hoc pẽdet ex iure positiuo, tamẽ isto supposito, si quis nõ det decimas tenetur restituere, ergo quãuis ex iure positiuo pendet, quod quis non acquirat dominiũ fructuũ si non dicat officiũ, tamen illo supposito ex iure naturæ ante omnẽ sentẽtiã tenetur restituere, si omittat officiũ siquidẽ ius Canonicũ imposuit onus dicendi officiũ, tanquã primariũ onus, propter quod datur beneficium & sic declarauit axioma *beneficium datur propter officium diuinum dicendum.*

Ex quo patet quã debile sit fundamentũ primæ sententiæ, ad quod respondet primò, quod † seclusa lege Ecclesiastica auferente 13
dominiũ fructuũ à Beneficiato, non recitãte non est obligatio iustitiæ restituẽdi, quia nõ datur beneficiũ propter priuatã recitationẽ officij diuini, quæ solum est modus ad percipiẽdos fructus, nõ tamẽ cõditio, aut forma sicut est ex lege Ecclesiastica, sic disponente, quæ nõ fuit ante Lateranẽse, quod elegãter explicat Garz. *vbi suprà à n.* 11. *&* 12. optimè explicat aliud axioma † *datũ ob causã, causa* 14
nõ secuta potest repeti, quod nõ procedit quãdo datur ob causam perpetuã, & successiuã.

§. III.

Afferuntur verba Concilij Lateranẽsis & motus Pij V. vt varia inferantur Subresolutiones.

SVMMARIVM.

1. *Decretum Concilij Lateranensis.*
2. *Soti & Simancæ opiniones adducuntur, necnon multorũ aliorũ, n.* 3 *& Dominici Soto, n.* 4.
5. *Pij V. sensus, & constitutio.*
6. *An si quis per sex mẽses recitauerit & postea incipiat nõ recitare, quod trãsactis primis sex mẽsibus ab obtẽto beneficio, siue recitet siue non, teneatur restituere fructus, n.* 7.

Qvamuis, vt vidimus neruoséque probauimus iure naturæ præcisa lege Canonica,

nonica, non teneri ex natura rei ad fructus beneficij restitutionem, sed iure naturæ ipsos faciat suos, quia tamen supposita Ecclesiastica lege restituere tenetur, quod est principium morale indubitatum, vt vidimus ex illo plura Corollaria ad praxim valdè vtilia deducenda sunt. Prius tamen legem ipsam Ecclesiasticam conciliarem confirmatam, & roboratam à Summo Ecclesiæ Legislatore in medium verbaliter, vt iacet proponam, vt clarius innotescant inferendæ Subresolutiones.

Decretum Concilij Lateranensis.

1 Concilium Oecumenicum Lateranense centum quatuordecim Episcoporum, inceptum à Iulio II. *anno* 1512. & conclusum sub Leone X. *an.* 1517. *sess.* 9. *celebrata an.* 1514. *die* 5. *mens. Maij, in reformatione curiæ Italiorū*, sic dicit † *Statuimus quoque, & ordinamus, vt quilibet habens beneficium cum cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit legitimo impedimēto cessante, beneficiorum suorum fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis officij & temporis, sed eos tanquam iniustè perceptos, in fabricas huiusmodi beneficiorū, vel pauperū eleemosynas erogare teneatur, si verò vltra dictū tēpus in simili negligētia contumaciter permanserit legitima monitione præcedente, beneficio ipso priuetur, cum propter officium detur beneficium: intelligatur autem officium omittere, quoad hoc, quod beneficio priuari possit qui per* 15. *dies illud bis saltem non dixerit, Deo tamen vltra præmissa de dicta omissione redditurus rationem, quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties sit, quoties contra facere conuincantur.*

2 Circa quod decretum Conciliare factum Præsidente supremo Ecclesiæ visibilis capite, antequam ad textum Bullæ Pij V. accedamus aduertendum primum Sotum *l.* 10. *de Iust. q.* 5. *art.* 3. *§. igitur.* Siman. *de Catholicis institutionibus tit.* 9. *n.* 208. affirmare decretum hoc nondum planè vsu, & more receptum, & vix paucis esse notum, sed hoc nullatenus dici potest post Bullam, & constitutionem Pij V. quam moribus esse receptam ferè vbique gentium docent, Sal. *de leg. disp.* 15. *sect.* 2. *n.* 27. Vasq. *de benef. c.* 4. §. 1. *art.* 1. *dub.* 7. *&* 12. *disp.* 168. *à n.* 29. Bauny *in Theol. Moral. tr.* 11. *q.* 8. dicens in quatuor Galliæ Prouinciis expressè receptum, quidquid dicat Auctor damnatus Carol. Molin. *ad consuetudines Paris. tit.* 1. §. 30. *n.* 35. & quod in tota Hispania sit receptum post præfatam constitutionem nulli Auctori Hispano est dubium, vt videre est

3 apud Nauarr. † *de orat. c.* 7. *num.* 31. *& cap.* 31. *num.* 61. Sandou. *tr. de offic. diuin. p.* 5. *c.* 5. Azor *l.* 10. *c.* 14. *q.* 2. *&* 3. Bern. Diaz *in pract. c.* 54. Greg. Lopez *leg.* 34. *tit.* 6. *p.* 1. *verb. en la Iglesia*, quos sequitur Nicol. Garz. *p.* 3. *de benef. c.* 1. *num.* 2. *&* 3. Hier. Garz. *tr.* 2. *dif.* 4. *duda* 1. *punct.* 2. *n.* 6. Suar. *l.* 4. *sæpius cit. c.* 30.

Secundò notandum omnino expurgandam & expungendam esse correctionem, quam facit Dominicus Soto *lib.* 10. *de iustit. quæst.* 1. *art.* 6. qui certo credit verba illa huius decreti *post sex mēses* legenda esse *per sex menses*; ita vt sensus sit qui non recitat per illos sex menses teneri ad restitutionem, post illud vero tempus si contumax, quis sit in non recitando post monitionem, ita vt per 15. dies officium saltim bis non dicat, esse beneficio priuandum, verum hæc correctio omnino abiicienda est, quia in omnibus huius Concilij impressionibus, & in originali Viaticano habetur *post sex menses*, & † Pius V. in sua Bulla *post sex menses* ponit referens decretum Lateranense, quare Menoc. *de arbitr. l.* 2. *addit. c.* 6. *n.* 2. (quãuis *casu* 429. *n.* 10. sententiam Soti fuerit secutus) amplexatur hanc lectionem, quam sine temeritate nullus potest reiicere, legatur Suar. *vbi suprà c.* 29. *à n.* 4. qui benè impugnat Sotum cui danda venia, quia scripsit ante Bullam Pij V. legatur Scortia *in selectu Epitome* 116. *Theor.* 319.

4

5

Constitutio Pij V.

SAnctissimus Pastor & Gubernator vniuersalis Ecclesiæ Pius V. edidit constitutionē quæ incipit *ex proximo Later. Concil.* Romæ publicata *anno* 1571. 12. *Kalendas octob. Pontificatus sui anno.* 6. quæ Bulla in antiquo bullario *est* 138. huius Pontificis, at in bullario Laertij Cherubini *tom.* 2. *est n.* 13. & apud Flauium Cherubinum 135. quæ sic habet.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei.

EX proximo Lateranensi Concilio salubriter Sancito emanauit, vt quicumque habēs beneficium Ecclesiasticum cum cura, & sine cura, si post sex menses quā illud obtinuerit diuinum officium, legitimo cessante impedimento non dixerit, beneficiorū suorum fructus pro rata omissionis officij & temporis suos non faciat, sed eos tāquam iniustè perceptos in fabricas ipsorum beneficiorū, vel eleemosynas erogare tenēatur, verūtamē animi suspensione tenētur, cuiusmodi rata prædicta ratio sit habenda. Nos huic rei euidentius atque expressius prouidere volentes, statuimus, vt qui horas Canonicas vno, vel pluribus diebus intermiserint omnes beneficij, siue beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderint, si quotidie diuiderentur, qui vero matutinum tantum dimidiam, qui cæteras omnes horas aliā dimidiam, qui horarum singulas

sextam

sextã partẽ fructuum eius diei amittant, tametsi aliquo choro adductus non recitãs omnibus horis Canonicis cum alijs præsens adsit, fructusque & distributiones, forte aliter assignatas sola præsẽtia, iuxta statuta, consuetudinẽ, vel alias sibi lucrifecisse prætendat, is etiam præter fructuum, & distributionum amissionem graue peccatum intelligat se admisisse. Item ille qui primis sex mensibus officium non dixerit nisi legitimum impedimentum, ipsum excusauerit graue peccatum intelligat admisisse. Declarantes præstimonia, pensiones & qualiacumque alia beneficia, etiam nullum omnino seruitium habentia obtinentes cum prædictis pariter conuenire. At quicumque pensiones aut alias res Ecclesiasticas vt Clericus percipit, cum modo prædicto ad dicendum officium paruum B. M. V. decernimus obligatum, & pensionum fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium. Nulli ergo liceat, &c.

Circa quam Bullam notanda sunt. Primum, quod † si quis per sex primos menses
6 recitauerit, & postea incipiat non recitare, quod transactis primis sex mensibus ab obtento beneficio siue quis recitet siue non, tenetur restituere fructus; quia forsan illi sex menses assignantur ne statim ingrediens beneficium si omittat tam graui puniatur pœna. Secundum, quod si quis vltra sex primos menses ab obtento beneficio prosequatur non recitando solum tenetur restituere fructus postquã impleti sunt sex men-
7 ses non vero fructus sex mensium, & hic sensus mitior est, & conformior decreto Conciliari, & Constitutioni Pontificiæ.

SVBRESOLVT. I.

Beneficiarius non recitans tenetur omnes fructus restituere, qui correspondent omissioni.

SVMMARIVM.

1. *An Beneficiati cum cura & sine curà etiãsi alia habeant munia adscripta ipsi Beneficio, teneantur restituere omnes fructus pro rata omissionis recitandi officium diuinum.*
2. *Pij V. sensus adducitur. & n. 3. & 14.*
4. *An Beneficium etiam cum cura detur propter officium recitandum.*
5. *Quem rigorem possit lex humana respicere.*
6. *An Episcopus qui intra tres menses non consecratur amittat Episcopatum.*
7. *Quodnam ius non fuerit acceptum indistinctè & absolutè, & n. 8.*
9. *Multorum Doctorum opiniones adducuntur, necnon Thomæ Sanchez, & numero 10. & 11.*
12. *Quomodo taxanda est quantitas correspondens recitationi officij, vt hæc restituatur iuxta ratam omissionis.*
13. *An si Canonicus omittat horas satis sit vt restituat quartam partem fructus pro rata.*
15. *Quæ considerationes dicantur speculatiuæ.*
16. *Ratio difficultatis enodatur.*
17. *Lessij doctrina affertur.*
18. *An Episcopus aut Parrochus qui maiorem habet laborem, plus propter illum sibi reseruare possint.*

HÆc Canonica iura adduxi priusquam corollaria deducam, quia horum vera decisio ex illorum determinatione, vt à radice pullulant: igitur sit corollarium primum, de rigore iuris noui inducti à Conciliario decreto, & Constitutione Pij V. ipsum confirmantis, Beneficiati † cum cura, & sine cura etiamsi habeant alia munia adscripta 1
ipsi beneficio, tenentur restituere omnes fructus pro rata omissionis recitandi officium diuinum, itavt nihil possint sibi reseruare pro aliis oneribus; vt sunt administrationes Sacramentorum, prædicatio verbi Dei, missatio, & auditio confessionum, & similia. Hæc illatio, & corollarium admittitur, vt certum à communi & saniori sententia: adeo quod dicat doctissimus Nauarrus *de horis Canonicis, cap.21.num.*317 *Quod vix audeat admittere sententiam contrariam*, cum id quod dicimus in corollario apertissimè decernant, & statuant præfata decreta. Ita Vasquez 1.2.*disp.*168.*à num.*30.*& de benefic. cap.*4.*§.*1.*art.*1.*dub.*8. Reginald. *lib.*30.*prax. num.*46. Ioan.Baptist. Scortia *in selectis Sum. Pont.constitut.epist.*116. *Theorem.*320. dicens quod *hæc sententia Conc.Later.& Pij V.* Garz. 3.*p.cap.*1.*num.*28. Castro Palao *tom.*2.*tract.*7. *disput.*2.*punct.*7. Valentia 2.2.*disp.*6.*quæst.*2. *punct.*10. Azor *part.*1.*lib.*10.*cap.*14.*quæst.*5. Suarez *cap.*30.*citat.à num.*6. Filliuc.*tract.*23. *cap.*10.*quæst.*5. Squillante 1.*p.dub.*31.*num.*66. Malderus 2.2.*tract.*10.*cap.*2.*dub.*4. Petr.Nauarra *de restit. lib.*2.*cap.*2.*à num.*183. Barth. à S. Fausto *lib.*2. *de horis, quæst.*288. vbi ex mente omnium Auctorum quos adduximus sic loquitur: † *Pius V. indistinctè loquitur, &* 2
absolutè de restitutione fructuum singulis diebus respondentium facienda pro rata omissionis diuini officij, vt à tali omissione retrahantur, & ad illius recitationem excitentur, & quasi cogantur: in hanc igitur sententiam, vt probabiliorem propendeo; ideoque optimum remedium est; vt facta fructuum computatione Bullam compositionis accipiat, vel à Romano Pontifice, siue ab eius Commissario Cruciatæ dispensationem 3
petat: qui hac ratione neque omnia quæ Bulla Pij V. præcipit restituat, & in conscientia tutus erit. Hæc ille.

Deinde hoc manifestè constat, ex præ-

fatis iuribus, quia Concilium dicit, & declarat, quod † *beneficium etiam cum cura datur propter officium recitandum*. & ita exercitia aliorum munium non intrant in compensationem fructuum, sic statuente iure nouiter introducto, in pœnam omissionis. Vnde Pius V. hoc magis declarans, dicit: *Quod qui horas Canonicas vno vel pluribus diebus intermiserit omnes beneficij, seu beneficiorum suorum fructus qui illi, vel illis diebus responderint si diuiderentur amittat.* Vnde manifestum est, quod pro aliis exercitiis, nihil concedit, sed in pœnam omissionis officij omnium dominium amittere decernit, atque ita ex rigore constitutionis omnes tenentur restituere nihil concedens pro administratione Sacramentorum, pro onere gestandi habitum clericalem, tonsuram viuendi castè, & obseruandi alia, quæ ministris Ecclesiæ præscribit ius Canonicum.

4

Ratio à priori est, quia licet hæc constitutio pœnalis sit respicit rigorem de non acquirendo dominio omnium fructuum si omittatur totum officium ante iudicis sen-

5 tentiam, tamen † hunc rigorem potest lex humana respicere, ita vt in conscientia obliget; sine aliqua sententia etiam declaratoria vt passim inuenitur in iure, tam canonico, quam ciuili, vt constat ex concilio Tridente. *sess.* 23. *cap.* 1. *de reform.* vbi Episcopus qui intra tres menses non consecratur ipso facto amittit Episcopatum: *& cap. licet, de elect.*

6 *in* 6. idem statuitur de eo, qui habens beneficium curatum, si intra annum non fiat Sacerdos: *& sess. eadem cap.* 1. *de reform.* statuitur quod non residens culpabiliter teneatur ad restitutionem fructuum, pro rata quos non facit suos, & in multis aliis iuribus, quæ adducunt DD. in materia de legibus, dum inquirunt? *An lex humana possit obligare ad pœnam temporalem in conscientia ante sententiam etiam declaratoriam iudicis*, & contra Sotum omnes fere fatentur, quod sic, vt videre est in Salas *disp.* 15. *sect.* 2. Vasq. *disp.* 168. *cap.* 4. & alij, ergo cum Pius V. in sua constitutione expressè dicat, quod, qui non recitat diuinum officium pro rata non faciat suos omnes beneficij cum cura, aut sine cura fructus. Explicationes horũ iurium quas adducunt contrarij opinatores parui pendendæ sunt, quas impugnat Garzia *vbi supra, num.* 31. & ex dictis manent expulsæ, sunt enim voluntariæ.

7 Cæterum quamuis, vt dixi de rigore iuris ita esset dicendũ si ius in toto suo rigore, vt iacet esset receptũ & acceptũ ab interpretibus, tamen Magistri, & DD. magnæ authoritatis in schola litteraria, & morali Theologia: dicunt † quod ius istud non fuit aceptum indistinctè & absolutè, vt iacet scriptum, quia quamuis indistinctè & absolutè loquatur, nos tamen habemus rationem distinguendi, seu benignè explicandi mentem Summi Pontificis, vt voluerit omittentem officium diuinum obligare ad restitutionem omnium fructuum respondentium, scilicet diuino officio, ad ratam officij prætermissi, non vero respondentium aliis oneribus, de quibus Summus Pontifex in præcitata Bulla non loquitur, ita doctissimus Bonacina † *disp.* 1. *de horis, quæst.* 5. *punct.* 3. *num.* 3. 9
in quo sequitur Henriquez *in summ. lib.* 13. *capi.* 13. *num.* 2. Aragon. 2. 2. *q.* 83. *art.* 13. Tolet. *in sum. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 5. Sà emendatum *verb. benef. n.* 58. Layman *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 5. *n.* 1. *&* 2. Naldum *verb. officium n.* 12. Marchinum *de horis cap.* 28 *num.* 7. Thomam Sanch. *lib.* 2. *consil. cap.* 2. *dub.* 83. Candid. *disquis.* 15. *art.* 25. *dub.* 4. Villalobos *tract.* 2. *difficult.* 17. *n.* 6. Ledesma *in sum. tract.* 9. *ca.* 4. Trullench. *lib.* 1. *in Decalogo c.* 7. *dub.* 25. Diana *p.* 2. *tr.* 12. *Resol.* 8. Conradum *in respons. casuum q.* 240. Ludouicum Carbo *de restitut. q.* 61. *dict.* 13. Ludouicum Lopez *tom.* 2. *cap.* 245. *&* 95. Rodrig. *in summa tom.* 1. *cap.* 145. *num.* 6. Lessium *lib.* 2. *cap.* 34. *n.* 177. Raphaël de la Torre 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 13. *controuers.* 9. *n.* 40. & probabilem reputant Barbos. *de officio Parrochi. p.* 1. *cap.* 9. *n.* 33. Posseuinus *de officio curati cap.* 1. *n.* 35. Filluc. *vbi supra* & Bartho. à S. Fausto & multi alij, quare dubio procul hæc sententia in praxi sequi potest, vtpotè mitior, & quia non est recepta Bulla Piana in hoc rigore ait Thomas Sanchez † *num.* 3. *vt obliget ad restituendos omnes fructus beneficij seu beneficiorum, sed solum ad eos qui correspondent recitationi, & qui propter illam dantur vt testantur multi viri Docti, & praxis timoratorum.* Hæc ille, & quidem apud me regula est in re morali certa, vnde dignoscatur quomodo est aliqua lex siue canonica siue ciuilis recepta attendere ad id quod dicunt Scriptores graues, & classici qui post ipsam scripsere. 8 10 11

Sed in hac sententia (quæ vt dixi in praxi secura est vtpote communior, vt fatetur Hieronymus Garzia *vbi supra*) opus & labor est, † quomodo taxanda est quantitas correspondens recitationi officij, vt hæc restituatur iuxta ratam omissionis; omes auctores huius opinionis dicunt, quod prudentis iudicio deducenda est illa pars, quæ correspondere potest administrationi Sacramentorum, obligationi sacrificandi, prædicandi, & alia munia, quæ beneficio curato respondent ex eius institutione, & aliis beneficiis seruitoriis, & quod residuum relinquatur restituendum est pro rata. Vnde Henriquez *vbi supra in Commento. littera T.* sic loquitur. *Parrochus seu Episcopus quintam fructuum partem, quæ in die recitationis horarum respondent restituas in opera pia, reliquas* 12

vero quatuor partes retinebit sibi ratione tituli & aliorum onerum. Fr. Medina lib. 1. instruct. cap.13. & lib.2.cap.14.§.11. Fr. Ludouicus Lopez 2. p. cap. 95. & in generali Soto lib. 10. de iust.q.5.art.6. Recentiores in prælectionibus, & consult. Pegna, Cuenas, Gallo, & infra addit
13 *Fr. Medina, Pegna & prædicti Recentiores † si Canonicus omittat horas, satis est vt restituat quartam partem fructus pro rata. Alij Beneficiarij restituent tertiam partem, sed de habente præstimonium si omittat solus Fr. Medina* lib.2.cap.14.§.11.*obligat restituere omnes fructus diei respondentes, & idem diceret de pensionario, quia non habet aliud onus, aut officium præter recitationem horarum. At quia onus recitandi videtur huic additum accessoriè, cum multi olim negarent ex præstimonio obligari ad horas; vt Medina* C.de oratione. *Palacios* distinct.15. quæst.9. *Corduba* cap.186.§.6 *&*
14 *minus obligabat olim pensio, cui occasione † Pius V. adiecit horas B.V. satis est, vt pro rata restituant tertiam partem, quia cum ea moderatione praxis sapientum acceptauit nouam, & rigidam constitutionem Pij V. reliquas duas partes retinet pensionarius ob titulum ex causa datum, vt ob sua aut parentum merita in Ecclesiam, de quo tit. Nauar.* in sum.cap.25.n.119. & lib. de orat. Miscell.45.num.4. Hactenus vir in re morali nulli secundus: quare ea quæ contra hanc sententiam congerit argu-
15 menta Suarez *c.30. à num.6.* † consideratione sunt speculatiuæ, quæ respiciunt verba legis secundum se vt non receptæ sunt ab Interpretibus & Doctoribus. Vnde sententiam Henriquez tutam iudicat Trullench. *in Exposit. Bullæ, lib.3.casu 2.num.3.*
16 Cæterum quamuis † hæc fructũ proportionalis diuisio, & partitio facta sit à viris doctissimis, permissaque sit sciente summo Legislatore, & sic in praxi sequi possit, tamen patitur difficultatem magnam, quia Parrochus potest similiter, & Episcopus aliquis nullo maiorem laborem propter populi multitudinem in administratione Sacramẽtorum, & aliorum munium quam alius habere; & redditus esse multo minores, & sic non erit æqualis partitio facta, cum alius habeat multo minorem laborem; & isti reseruantur quatuor partes, & similes minores in quantitate reseruantur magis laboranti.
17 Vnde prudenter † Lessius *vbi supra*, postquam adduxit sententiam Henriquez dicit: *Hæc moderatio videtur iusto laxior præsertim in Canonicis, & aliis qui non habent aliud onus quam precum. Vnde eam limitarim ad eos Beneficiarios, qui alia onera habent, idque iuxta*
18 *onerum proportionem.* Hæc ille. Vnde † Episcopus aut Parrochus qui maiorem habent laborem plus propter illum sibi reseruare possunt, quam qui habent minorem; vnde maior pars ab istis est restituenda pro omissione officij, quàm ab aliis, quare prudens attentis omnibus circumstantiis, & consideratis DD. sententiis arbitrabitur, quid restituendum quidve retinendum sit, pro aliis oneribus. Sed videndus est omnino Thom. Sanchez *cap.2. citat. dub.84.* vbi post varias sapientissimorum virorum determinationes, ipse sequitur determinationem Medinæ, excepto eo, quod dicit de habente præstimonium qui sufficienter restituit tertiam partem.

SVBRESOLVT. II.

Beneficiarius, qui exteriùs attentè recitat, & interius voluntariè distrahitur, non tenetur restituere.

SVMMARIVM.

1. *An Beneficiarius qui interius voluntarie distrahitur teneatur ad restitutionem.*
2. *An lex de restituendo fructus sit valde pœnalis.*
3. *An lex humana pœnalis actum externum respicit, vel internum prout coniunctum externo.*
4. *An possit Ecclesia præcipere actum internum vt coniunctum externo.*
5. *An quamuis mortaliter quis peccat non habendo internam attentionem, huius omissionem non possit præuenire Ecclesia, & n.6.*
7. *An distributiones quotidianæ dentur assistentibus in choro.*
8. *An ex suppositione quod sit necessaria attentio interna ad satisfaciendum præcepto de recitando, & quod quis mortaliter peccet recitando sine attentione teneatur fructus restituere pro rata.*
9. *An decretum Concilij & constitutio Piana iubeant restituere omnes fructus.*
10. *An pro omissione attentionis internæ Ecclesia nec puniat nec punire possit obligando ad restitutionem.*
11. *Bonacina mens.*
12. *An non requiratur attentio interna, & n.13.*

COrollarium secundum Beneficiarius, 1
qui interius voluntariè distrahitur, mortaliter peccauit in recitatione officij diuini, si tamen exterius attentè & studiosè illud dixit, non tenetur ad restitutionem fructuum: ita expressè Tolet. *in sum.lib.2. c.12. dict.4.* ita fatur: *Non quotiescumque quis mortaliter peccat circa officium soluendum obligatur ad restitutionem, verbi gratia, si recitat absque aduertentia ita vt mortaliter peccet, non propterea tenetur restituere.* Hæc ille secutus Corduba *lib.4.q.13.* Castro *lib.2.de leg.pœna; cap.5.*

cap.5. Henriq. lib.9. cap.25. num.5. Hieron. Garz. vbi supra punct.3. num.19. Thomas Sanchez dub.85. Villalobos difficult.17. num. vlt. Trullench. dub.24. num.14. Diana p.2. tr.12. resolut.1. quamuis fundamentum quod adducit non sit solidum ad propositum (vt optimè Garzia p.3. cap.1. num.184. & 185.) Malderus tract.10. c.2. dub.4. Layman, lib.4. tract.1. cap.5. num.10. Medina C. de orat. q.16. & probabile reputant Lessius vbi supr. n.68. Azor lib.10. cap.13. quæst.8.

Moueor ad sic dicendum primum, quia
2 cum † lex de restituendo fructus pro rata omissionis sit valde pœnalis, & nouum ius introductum à Concilio Lateranensi, & confirmatum à Pio V. priuans Beneficiatos non dicentes officium in fructus pro rata non recitationis; vt hæc pœna incurratur non sufficit ex defectu attentionis intentionis mortaliter peccet, & nõ satisfaciat præcepto, sed requiratur quod exterius non satisfaciat recitando indeuotè interius, lex
3 enim † humana pœnalis actum externum respicit, vel internum prout coniunctum externo. Hinc est, quod qui mentaliter solum est hæreticus, etsi mortaliter & grauissimè deficiat non tamen incurrit hæreticorum pœnas temporales, neque spirituales, nisi externè hæreticus fit.

Secundò, quia licet vt mihi in iure est
4 certum, quod † possit Ecclesia præcipere actum internum, vt coniunctum externo, sicut in superioribus manet probatum, & sic potest præcipere actum internum attentionis in recitatione diuini officij: tamen non potest punire omissionem omnino internam attentionis internæ, quia omissio hæc nullatenus cõiungitur cum actu externo, imo isto posito cum omnibus circumstantiis externis pronuntiationis, studiositatis externæ, attentionis & deuotionis potest dari omissio attentionis internæ: ergo
5 † quamuis mortaliter quis peccet non habendo intentionem internam, huius omissionem Ecclesia non potest punire; etenim omissio punibilis ab Ecclesia solum est illius actus quem præcipit, atqui nec præcipit, nec potest præcipere ex vi præsentis prouidentiæ, nisi actum internum vt iunctum externo, vt est apud omnes indubitatum: ergo, nisi omittatur actus externus simul cũ interno, sed sit omissio solius actus interni non incurritur pœna restitutionis fructuum, iuxta ratam constitutam à Pio Quinto.

6 Tertiò ad hominem contra Vasq. infr. citandum: quia licet Ecclesia determinauerit ius diuinum de oratione in personis Ecclesiasticis ad recitandum septem horas Canonicas quotidie, & sic cum ius diuinum præcipiat attentionẽ internam, quam minister dũ recitat tenetur habere; tamẽ iure diuino non est statuta pœna non faciendi fructus suos, qui non habet præfatam attentionem si extrinsecè orat, attentè & studiosè non diuertendo se actionibus incompossibilibus; sicut † distributiones quotidianæ dantur as- 7
sistentibus in choro, quamuis non habeant attentionem internam, pro labore extrinseco; vnde si Canonicus voluntariè distrahatur interius, si exterius habeat decentiam illas lucratur; ergo pariter qui recitat officium priuatim acquirit fructus, quamuis mortaliter peccet omittendo attentionem internam, nec illis priuatur, iuxta ius Pontificium.

Sed contra hoc corollarium insurgunt plures, & graues Authores Moderni asse- 8
rentes, quod ex suppositione, quod sit necessaria attentio interna ad satisfaciendum præcepto de recitando, & quod quis mortaliter peccet recitando, sine attentione tenetur restituere fructus pro rata, iuxta assignationem Pij V. ita Bonacina vbi suprà, punct.2. num.17. Ioannes Garzia p.3. cap.1. num.186. & c.2. n.515. Squillante p.1. dub.2. num.42. Nauarra de restit. lib.2. cap.2. n.240. Candid. vbi supr. dub.2. art.25. Palao punct.7. num.7. Barbosa cap. dolentes, num.20. de celeb. Miss. Reginald. lib.30. cap.4. num.48. Suarez lib.4. de horis, c.30. num.14. Syluius 2.2. q.83. art.13. conc.4. Pesantius quæst.6 2. art.2. disp.3. vers. consentiunt, Aragon. quæst.83. art.11. Raphaël controuers.9. num.39. Salas de legibus, disput.9. sect.1. num.24. vers. dico tertiò. Lorca disp.16. memb.2. ad 5. Vasquez de benef. c.4. art.3. dub.4. num.108. & 105. vbi duo dicit primum, quod † decretum Concilij, & Con- 9
stitutio Piana iubent restituere omnes fructus, etiamsi beneficium habeat alia onera, intelligitur quum omnino omittitur officium, pro qua omissione externa potest Ecclesia hanc pœnam constituere. Dicit secundum, quod † pro omissione attentionis 10
interna Ecclesia nec punit, nec punire potest obligando ad restitutionem, nec inhabilem reddendo ad faciendo, fructus suos, sed iure naturali tenetur Beneficiarius restituere fructus, aut illorum partem, quæ correspondet recitationi officij dicti, sine attentione interna, huius Doctoris primum dictum pro nobis est bene dictum: secundum, vero in superioribus satis est impugnatum, nec hic sunt repetendæ impugnationes.

Aliorumq; auctorum fundamentum est, quod † ponit Bonacina; quia qui recitat si- 11
ne attentione interna, perinde est ac si non facere; & nõ facere rectè, quoad substantiã, cap. veniens, de Presbyt. non bapti. cum autem de substantia orationis sit attentio interna, qui recitat sine attentione hac, non satisfacit præcepto, quoad substantiam, & consequenter

quenter non potest fructus retinere, & iure naturæ non facit suos, ad hoc fundamentum Hieronymus Garzia *num.* 19. Respon-
12 det, quod probabile est † non requiri attentionem internam. Sed sufficere externam; sed hæc responsio non est iuxta principia propria, quare aliter respondeo cum ipso, quod quantum ad obligationem restituendi fructus recitat, qui sine attentione
13 interna recitat, cuius omissio, vt vidimus non punitur ab Ecclesia priuatione fructuum, sicut in valde probabili opinione qui tempore quadragesimæ confessionem facit sine interno dolore non incurrit pœnas statutas ab Ecclesia, quare hoc fundamentum nullius est ponderis.

SVBRESOLVT. III.

Omittens recitare, vel vnam horam Canonicam officij tenetur restituere pro rata.

SVMMARIVM.

1. *An qui omittit etiam vnum diem imo & vnam horam, ex septem horis Canonicis teneatur restituere.*
2. *Multorum Doctorum sententiæ adducuntur & n.3.*
4. *An Beneficiatus teneatur quotidie recitare.*
5. *Authoris mens & n.7.*
6. *An Beneficiarius si intra annum omittat recitare per decem dies nihil restituat, ex Ioanne de la Cruz.*
8. *An omissio officij vnius diei imo & vnius integræ horæ sit peccatum mortale.*
9. *Patris Suarez sententia affertur.*
10. *An quoties omissio actus externi recitandi est mortaliter peccaminosa oriatur obligatio restituendi.*
11. *An obligatio restituendi sit taxata à Pio V.*

1 COrollarium tertium; quod † qui omittit etiam vnum diem, imo & vnam h. ram ex septem horis Canonicis tenetur r stituere, ita Pius V. in sua Bulla vbi modus taxandi restitutionem etiam ob vnius horæ omissionem, videlicet dimdiam partem pro matutinis vna cum laudibus, & aliam dimidiam pro aliis horis, & sextam partem pro qualibet hora omissa. ita tenent hodie
2 ferè omnes scriptores. † Nauarr. Nauarra, Aragon, Manuel Rodriguez, Graffis, Summa Corona, Viualdus, Azor, Ledesma, quos citat, & sequitur Garzia *cap.* 1. *citat. num.* 27. Raphaël de la Torre *controuers.* 9. *citat. n.* 29. dicens: *Hoc corollarium certissimum esse, cui nemo potest dissentire, nisi Concilio & Pontifici velit aduersari.* Scortia *Epitom.* 111. *Theore.* 321. Lessius *c.* 34. *lib.* 2. *n.* 207. Bart. à S. Fausto *lib.* 2. *de horis, quæst.* 285. Diana 2. *p. tract.* 12. *resolut.* 34. *& par.* 4. *tract.* 4. *resolut.* 11. *& p.* 5. *tract.* 5. *resolut.* 24. sed nullibi suam sententiam exprimit, solum recitat sententias aliorum quod sæpissimè facit hic auctor: vnde refert, & quid ipse sentiat ieiunamus, sed nostrum corollarium tenent Vasquez *vbi supra* §. 1. *dub.* 8. *n.* 43. Suarez *cap.* 30. *n.* 6. 9. *&* 11. Bonac. *punct.* 2. *n.* 8. Thomas Sanch. *dub.* 82. Carolus Maeinus *de hor.* , *cap.* 28. *n.* 6. Bonarc. *lib.* 2. *cap.* 11. *&* 15. Syluius 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 13. *conc.* 5. Palao *tom.* 1. *disp.* 2. *p.* 7.
n. 4. & omnes fere vt dixi, qui scriplere, post 3
Bullam Pij V. quamuis enim Concilium Lateranense aliqualẽ patiatur ex æquitate moderationem, tamen Bulla Piana eam non patitur, sed determinat quod fructus restituantur etiam pro vnius horæ omissione quam taxam cum expresse constituat, vult Legislator supremus quod, qui omittendo officium, aut partem notabilem vt vnam horam, sicut non excusatur à peccato mortali, vt est omnino certum in Ecclesia, ita non excusetur à restitutione, quam pœnam
iuste imponit determinans vt † Beneficia- 4
tus teneatur quotidie recitare, & si non recitet non faciat fructus suos, sicut lex obligans ad recitationem inducit obligationem mortalem pro omissione vnius diei.

Hoc fundamentum ita me conuincit; vt
practicè † non existimem probabilem sen- 5
tentiam, quam sequuntur Sotus, Barthol. de Medina, Ludouicus Lopez, Ioann. Henriquez, quos sequitur, & refert Possevin. *de officio Curati, cap.* 1. *num.* 25. Ver *in sum. part.* 1. *cap.* 36. *& cas.* 1. *&* 2. *& cap.* *cas.* 8. Ioannes de La Cruz *in decreto, p.* 1. *præcept.* 1.
cap. 3. *art.* 3. *dub* 6. *concl.* 3. dicens, quod † *Be-* 6
neficiarius si intra annum omittat recitare per decem dies nihil restituat, quia sunt servi liberalissimi Domini, qui multo minus quam domini temporales ad pauca attendit, et sic ita explicandus est motus Pij V. Hæc ille, ... vero *in summa, cap.* 3. *num.* 22. hoc limitat, *ad vnum vel alterum diem.* Henriq. *in sum. casuum, cap.* 29. *num.* 30. *ad octo dies*, quod probabile reputant Angel. & Aragon, quos referunt & sequuntur Fillincius *tract.* 23. *cap.* 10. *quæst.* 8. Trullench. *lib.* 1. *in decalog. cap.* 7. *dub.* 28. *num.* 4.

Sed vt dixi, etsi hæc sentẽtia aliquas habeat
probabilitatem speculatiuam; tamen † pra- 7
cticè nullam existimo habere, si enim exẽplum quod hos auctores mouit aliquid probat, concludit, quod Beneficiatus non recitans, octo, vel decem diebus, non peccet mortaliter, quod dicere omnino improbabile est, sequela patitur, quia Beneficiarij sunt serui Dei Legislatoris; & Ecclesiæ, quæ ad parua non respicit, nisi fiat ex contem-
ptu, aut consuetudine, quod † omissio of- 8
ficij vnius diei, imo & vnius integræ horæ

peccatum

peccatum mortale est, & non recitantem constituit infensum, & inimicum Domino suo qui ipsum ad pœnam æternam destinat propter talem omissionem, quid mirum, quod Ecclesia puniat ipsum in amissione fructuum ita vt illorum non acquirat dominium, sed teneatur restituere, vnde non est par ratio de seruis Dominorum temporalium qui non ita stricte obligantur à Dominis suis.

9 Concludo igitur hoc corollarium doctrina Sapientissimi P. Suarez † *cap. 30. cit. n. 13.* postquam enim dixit taxam Pij V. seruandam iuxta quam sola omissio vnius horæ minoris inducit obligationem restituendi, quod tenet in maioribus, nam omissio laudum, aut vnius nocturni inducit obligationem restituendi partem illam quæ parti omissæ respondet. Tandem hanc regulam

10 generalem constituit: † *Quoties omissio actus externi recitandi est mortaliter peccaminosa oritur obligatio restituendi, non vero quando est tantum venialis; etiamsi singulis partibus officij notabilis, & magna pars fructuum respondeat non sit obligatio restituendi*; quia cum fundamentum illud leue sit in materia recitationis non est simpliciter transgressio præcepti, & sic non inducit obligationem restitutionis, etiamsi magna, & notabilis in ma-

11 teria furti, quia † obligatio restituenda taxata est à Pio V. quæ cum sit odiosa, vt iacet est intelligenda quum scilicet interuenit peccatum mortale contra præceptum de recitando officio, & est mortalis omissio actus externæ recitationis: tum enim restituenda est pars fructuum, quæ illi parti mortaliter omissæ respondet, nisi sit parua quantitas, quæ non obligat sub mortali ad restituendum.

SVBRESOLVT. IV.

Regula generalis circa restitutionem fructuum pro omissione officij diuini.

SVMMARIVM.

1. *An qui ratione beneficij teneatur recitare horas canonicas sub mortali, si non recitat, teneatur restituere fructus correspondentes officio omisso.*

COrollarium quartum, est regula generalis in materia restitutionis fructuum

1 pro omissione officij Canonici, † *Qui ratione beneficij tenetur recitare horas Canonicas sub mortali si non recitat tenetur restituere fructus correspondentes officio omisso.* Hæc regula ferè, vt iacet statuitur à Concilio Lateranensi, vt confirmato & explicato à Pio V. admittitur, qui à ferè omnibus scriptoribus post præfatam constitutionem Pianam, sed huius regulæ aliquæ sunt limitationes & ampliationes quas breui calamo subscribo.

Ampliationes Regulæ.

SVBRESOLVT. V.

De præstimoniis & beneficiis omnino simplicibus.

SVMMARIVM.

1. *Quid sit præstimonium.*
2. *Præstimonia collata in titulum Beneficij perpetui enumerat inter beneficia Ecclesiastica Conc. Trid.*
3. *Præstimonium idem ac præstans munium.*
4. *Soto & multorum aliorum sensus adducuntur.*
5. *Præstimonium accipiens ad quid teneatur, ex Nauarro.*

AMpliatur primò, etiamsi beneficium præstimonium sit & omnino simplex & nullum habens seruitium † est autem 1
præstimonium, quidam annui prouentus instituti ad sustentandos Canonicos qui tenues habebant redditus clericos, & iuuenes qui dabant operam litteris, vel pro fide & religione Catholica certabant; qui si dabantur in titulum, & vacabant solum per mortem possidentis, cum solum dentur à Prælatis Ecclesiasticis, vere beneficia sunt, & vt clerici ea possident, tenentes, & sic Pius V. obligat ad recitationem officij, & ad restitutionem fructuum si non recitetur, legantur Azor *tom. 1. lib. 10. cap. 13. & tom 2. l. 3. cap. 7. quæst. 1.* Perez de Lara *de anniuers. lib. 2. cap. 8. à n. 53.* Hojeda *de incompatib. lib. 2. c. 8. à n. 8.* vnde Trident. *sess. 14. cap. 9. de reform. & sess. 23. c. 18. de reform.* † præstimonia colla- 2
ta in titulum beneficij perpetui enumerat inter beneficia Ecclesiastica sicut & *cap. vltimo de concessione præbendæ in 6.* quamuis si nominis ethymon & primam institutionem beneficia non sint, cum præstimonium idē 3
sit quod *præstans munium* aut officium studendi aut militandi pro fide vt late Gonzalez *ad regulam 8. glos. 5. §. 2. num. 6.* & si datur sine aliquo onere spirituali, sed solum pro mera temporalitate, non sit proprie beneficium Ecclesiasticum, & sic non induit obligationem recitandi horas canonicas, quod secus est si dentur in titulum perpetuum, vt dixi sicut in Hispania consuetum est dari, vt testatur Soto † *lib. 10. de iustitia q. 5. ar-* 4
tic. 3. concl. 3. & multi alij, quia quamuis ab eorum institutione sint fundata pro mera temporalitate studij aut stipendij militaris pro fide, tamen consuetudo inualuit, quod dentur

dentur in titulum Beneficij perpetui, sufficiẽtis ad illius intuitu recipiendos ordines sacros. Vnde notat Nauarr. *Miscella.44. n.1.*
5 quod † accipiens præstimonium ad nihil aliud tenetur ex præcepto quã recitare horas Canonicas, quod onus impositum est præstimoniario eo ipso, quod datur in titulũ beneficij perpetui, & sic quamuis respectu præstimonij à sua prima institutione recitare officium diuinum sit, quid secundarium tamen respectu præstimonij, vt est institutum beneficium, est primarium, & tenetur restituere fructus, sicut alij Beneficiarij non recitantes, vt ait Pius V. *in sua const.*

SVBRESOLVT. VI.

Qui ex propriis bonis fundauit Capellaniam tenetur recitare.

SVMMARIVM.

1. *An Capellanus qui ex propriis bonis fundauit Capellaniam teneatur recitare, etsi non recitet fructus restituere.*
2. *Hieronymi Garziæ sententia affertur.*
3. *An eo ipso quod Capellanus fundauit Capellaniã, iã bona illa facta sint Ecclesiastica.*

1 Ampliatur secundò, ad Capellanum qui ex propriis bonis fundauit Capellaniam iste talis tenetur recitare, etsi non recitat restituere fructus pro rata omissionis, hoc Corollarium est contra Valsquez *de benef. c.4. §. 1. dub.8. n.44.* vbi sic loquitur, *si ille qui habet Capellaniam ipse ex suis bonis eam construxit poterit sine onere eam suis successoribus relinquere restituendi, si non recitauerint, ita potest se ipsum ab hac restitutione immunem efficere cum nulli faciat iniuriam, imò forsan ratione illius non tenebitur recitare, decretum enim Concily intelligitur cum beneficiũ datur propter fidem, quod est verum in successoribus, non vero in eo ipso qui Capellaniam ex bonis suis instituit.* hæc ille quæ doctrina ad-
2 mittitur † ab Hieronymo Garzia *vbi suprà punct.1. n.5.* quæ si intelligatur de prima institutione in qua fundatur potest, si expresse id exprimat, releuare Capellanũ, etsi ipsum ab obligatione recitandi, & restituendi fructus, cæterum si quis ex bonis suis Capellaniam collatiuam instituit iuxta ius commune; & facit, vt Canonice postquam fundata est conferatur ab Ordinario, cum eo ipso sit beneficium Ecclesiasticum, & tenetur recitare horas canonicas, & restituere Pauperi-
3 bus si non recitet, quia † eo ipso quod fundauit Capellaniam iam bona illa facta sunt Ecclesiastica, & ipse fundator recipit beneficium, tanquam quilibet alius, & sic obligatur ad ea onera, cum bona Ecclesiastica beneficiorum, & horum fructus dentur propter officium diuinum recitandum supposita *constitutione Piana*. ita expresse Armilla *verbo horæ n.1.*

SVBRESOLVT. VII.

Quomodo transactis sex primis mensibus teneatur quis restituere si non recitet.

SVMMARIVM.

1. *An si quis habeat beneficium Ecclesiasticum ratione cuius tenetur veritate, & transactis sex primis mesibus, si nõ recitet teneatur fructus restituere pro rata omissionis.*

Ampliatur tertiò, quod † si quis habeat beneficium Ecclesiasticum ratione cuius tenetur recitare, & transactis sex primis mensibus si non recitet teneatur restituere fructus pro rata omissionis, si denuo accipiat aliud beneficium, statim si non recitat tenetur restituere fructus illius beneficij pro rata omissionis, hanc ampliationem apud nullum expresse inueni. Videtur tamen satis conformis rationi quia cum iam sit iste Beneficiarius, & potuit gaudere beneficio semestri concessu à iure ad non restituendum, dum nouum beneficium conceditur iam transactum sit tempus, & ita statim tenetur restituere. 1

SVBRESOLVT. VIII.

Quomodo teneatur recitare Beneficiarius qui ratione pestis, famis, aut alterius impedimenti non percipit fructus.

SVMMARIVM.

1. *An Beneficiarius teneatur veritare qui ratione belli, pestis &c. percepit fructus.*
2. *Quis Beneficiarius sit appellandus, ex Caiet.*

Ampliatur quartò, in Beneficiario qui ratione pestis, aut belli, aut alterius tẽporarij impedimẽti per aliquot annos nõ recipit fructus beneficij sperat, tamẽ quod trãsactis his impedimentis fructus maiori ex parte est recuperaturus, iste enim tenetur recitare, & si nõ recitat restituere, quia certo sperat stipẽdiũ pro labore, & sic laborare tenetur, secus vero si nõ habeat certã spẽ fructus recuperãdi tũc enim idẽ est, ac si illo beneficio careret. Ita Dominus Caiet. *verb. horæ n.2.* & ibi Guageric. Hispanus *lit. A,* & enim ait Cardin. *Beneficiarius non appellatur quis, quantum ad vinculum diuini officij si non potest habere possessionem, ac fructus beneficij, nisi fructus postmodum ei dandi sint, quia tunc constat beneficium ei fructificare, quamuis perce-* 1

ptio fructuum pro tunc sit impedita, idem tenet Armilla eodem *n.* 1. Ludou. Lopez *l.* 2. *c.* 105 Dur. *de ritib. l.* 3. *c.* 22. *n.* 10. Valent. 2. 2. *disp.* 6. *q.* 2. *punct.* 10. *v. circa* 7. Rodrig *in Summ. t.* 1. *c.* 140. *n.* 4. Tolet. *l.* 1. *c.* 14. *v.* 6. *causa.* Azor *l.* 10. *citat. cap.* 4. *quæst.* 6.

SVBRESOLVT. IX.

De Canonicis, qui primo anno nihil lucrantur

SVMMARIVM.

1. *An Canonici primo anno nihil lucrentur, & quid de illius anni fructibus fiat.*
2. *An fructus primi anni etsi differantur non auferuntur.*
3. *An Canonici teneantur recitare officium diuinum primo anno cum in illo ius acquirant ad fructus dandos.*
4. *An dimidia pars fructuum Canonicis & Beneficiariis nouis dentur.*
5. *An nouus Canonicus nihil penitus recipiat de fructibus primi anni.*

1 AMpliatur quintò, ad Canonicos, † qui
primo anno nihil lucrantur, sed fru-
ctus illius reseruantur post mortem dandi
suis hæredibus, vel pro funeralibus, & de-
bitorum solutionibus, ita Paludanus *in* 4.
dist. 15. *quæst.* 5. *art.* 1. *concl.* 5. Azor *lib.* 10. *c.* 4.
quæst. 4. Vega *in Summa* 1. *p. cap.* 36. *casu* 19.
Suarez *lib.* 4. *de horis cap.* 20. *num.* 9. & sacra
Congreg. Concilij quam ibi adduxit id ma-
2 nifestè probat, dicens, quod † *hi fructus, & si*
differantur non auferuntur. quam declaratio-
nem secuta est Rota *in vna Orelian. fruct.*
ann. 1593. *die* 26. *Nouemb.* coram Seraphi-
no, mutans opinionem quam alias secuta est,
ann. 1586. *die* 5. *Martij*, coram Gypsio &
1589. *die* 9. *Decemb.* coram Pamphilo, quare
iam hodie dubitare nemo potest de subsi-
stentia huius consuetudinis, non obstante
Bulla Pij V. quam refert Rota coram Gypsio;
3 vnde manifestum, quod † teneātur recitare
officium diuinum illo anno cum in illo ius
acquirant ad fructus dandos, & per conse-
quens si non recitent tenētur restituere, &
declarare saltem in testamento suam obli-
gationem, vt inter debita soluenda ex præ-
fatis fructibus hæc omissionis diuini officij
connumerentur, sed meliùs erit se compo-
nere virtute Bullæ cruciatæ in illis vero Ec-
clesiis in quibus est consuetudo, quod fru-
ctus primi & secundi anni dantur fabricæ,
aut decessoris mortui hæredibus si Bulla
Ioan. XXII. *quæ incipit, suscepti. de elect.* est re-
cepta tenentur recitare, etsi non restituere,
4 quia † dimidia pars fructuum canonicis &
Beneficiariis nouis dantur. Legatur Lessius
vbi supra num. 170. & Garzia *cap.* 1. *cit.* à
num. 66. Nauarr. *cap.* 7. *de horis, num.* 30. Azor
p. 1. *lib.* 10. *cap.* 4. *quæst.* 4. & 5. qui hoc pun-
ctum bene extricant & concludunt, quod
in illis Ecclesiis vbi seruantur consuetudi-
nes & statuta (& non sunt receptæ deter-
minationes Tridentini *sess.* 24. *cap.* 14. & *con-*
stitut. 106. *Pij V.* derogantes omnes consue-
tudines, & statuta etiam ab immemoriali)
quod † nouus Canonicus nihil penitus re- 5
cipiat de fructibus primi anni qui remanent
in mensa, ac si non residerent, vel applican-
tur fabricæ, vel in alios pios vsus, non te-
neatur recitare; cum nihil si non recitat
possit restituere.

SVBRESOLVT. X.

Beneficiarius tenetur recitare etiam ante possessionem.

SVMMARIVM.

1. *An Beneficiarius etiam ante possessionem teneatur recitare.*
2. *An actualis fructuum perceptio incipiat à possessione.*
3. *An Beneficiarius non teneatur recitare & per consequens nec fructus restituere antè captam possessionem.*
4. *An quando collatio est Beneficij nullis subiecti litibus aut turbationibus possessio sit liquida.*
5. *Quinam ante possessionem nullos fructus acquirant.*

AMpliatur sextò in eo † qui habet colla- 1
tionem beneficij acceptatam, etiamsi
non acceperit possessionem, neque per eum
extiterit, quominus illam accipiat, nam per
collationem acceptatam accipit ius in re, &
debentur illi omnes fructus beneficij, quo-
rum habet dominium, vnde tenetur recita-
re etsi non recitat restituere fructus iuxta
ratam omissionis ratio est perspicua, quia
iste verè est & dicitur Beneficiarius, & ha-
bere beneficium, & sic comprehenditur
sub Bulla Piana & decreto Lateranensi, ita
Nauarr. *c.* 7. *de horis n.* 28. 29. Graff. *in decis. c.*
50. *n.* 16. Mandos. *Regul.* 3. *Cancel. q.* 13. *nu.* 5.
Philiarc. *l.* 1. *c.* 3. quamuis enim † actualis fru- 2
ctuum perceptio incipiat à possessione, ta-
men fructus ei debentur, vt illorum Domi-
no à die acceptatæ collationis.

Quare nullatenus est admittenda senten-
tia Parisij Romani *l.* 1. *de resignat. q.* 9. *n.* 15.
quam sequitur Lessius *l.* 2. *c.* 34. *n.* 167. dicens,
quod iste Beneficiarius non tenetur recita- 3
re, & per consequens nec fructus restitue-
re ante captam possessionem, quia ante istud
ius illud turbari solet multis litibus, &
impeditur modis, qui primo se produnt

quum capienda est possessio, qui antea erant occulti, hæc inquam sententia admittenda
4 non est, quia quando collatio est beneficij nullis subiecti litibus, aut turbationibus possessio liquida est, & extricata, & si non sumitur, est, quia non vult prouisus; quare dubio procul iste tenetur recitare, & restituere si non recitat cum per ipsum stat, non sumere possessionem, si autem iuridicè impediatur, tunc alia est ratio, & attendenda iustitia, quam habet. Verum est, quod vt notant Philiarcus, *vbi suprà*. secutus Nauarrum *num.* 19. & Zerolla adductus & secutus à Garzia *n.* 96. sententia Parisij tenenda est in Canonicis, qui habent Canoniam ex col-
5 latione, isti enim † ante possessionem nullos fructus acquirunt, nec ad illud habent ius quæsitum in re, dixi ex collatione, quia si ex oppositione habeant Canoniam: alia est ratio iuxta consuetudinem aliquarum Ecclesiarum.

SVBRESOLVT. XI.

De his qui sua culpa non resident.

SVMMARIVM.

1. *An qui sua culpa non resident, nihil de fructibus recipiant.*
2. *Authorũ iudicium.*
3. *An Beneficiarius qui causa studij abest cum licentia, si nullos fructus percipit, non teneatur recitare.*

1 Ampliatur septimò ad eos qui sua culpa, non resident, & sic nihil recipiunt de fructibus, qui partiti sunt in distributiones quotidianas, & dantur interessentibus, easque ipsi amittunt sua culpa, quia residere nolunt, & sic non releuantur ab obligatione recitandi priuatim, ita Lessius *num.* 173. per ipsos enim stat non lucrari, quia Ecclesia parata est dare, & ipsi habent ius ad per-
2 cipiendum si resideant, sed † existimo non improbabile, quod si omnes omnino fructus partiti sunt in distributiones, ita vt nihil recipiat qui non est præsens choro, quod etiamsi quis sua culpa non resideat, & velit non lucrari distributiones vnius, vel plurium dierum, non tenetur recitare (etsi contrarium securius & practicè certum sit, ita Soto, *lib.* 10. *quæst.* 5. *art.* 3. *vers. Pari modo.* Nauarrus *in Summ. cap.* 25. *num.* 103. & alij) maximè si ex iusto impedimento non resi-
3 det, vt mox dicam. Vnde † Beneficiarius, qui causa studij abest cum licentia, si nullos fructus percipit, quia solum dantur præsentibus non tenetur recitare, ita Tabien. *verbo hora n.* 3. Syluester *quæst.* 2. *dict.* 2.

SVBRESOLVT. XII.

De eo qui ob preces importunas Patris accepit beneficium.

SVMMARIVM.

1. *An filius ob importunas preces parentum acceptans beneficium faciat illius fructus.*
2. *An si filius non percipiat fructus, nec pater ex eius consensu non percipiat, consentaneum sit, vt non cogatur ad horas.*

Ampliatur octauò, ad filium, qui ob metum reuerentialem aut preces importunas parentum acceptat beneficium, † si tamen fructus illius accipit, quia eo ipso censetur acceptare voluntariè beneficium, quod percipit illius fructus, quod secus est si non recipit de fructibus beneficij, tunc enim acceptatio illius, & retentio violenta, & coacta est & per consequens non inducit tantam obligationem recitandi officium, & iustè excusatur Filius importunitate parentum, quæ æquiparatur metui graui, si enim † Filius non percipit fructus, 2 nec pater ex eius cõsẽsu nõ percipit fructus consentaneum est æquitati, vt non cogatur ad horas, quare filius debet animum habere paratum ad relinquendum beneficium quamprimum commodè possit, & restituendi fructus qui ad ipsum peruenẽre. Pater tamen tenebitur primo loco & eo mortuo hæredes: poterit tamen vti Bulla compositionis sicut alij non recitantes.

SVBRESOLVT. XIII.

De eo qui habet beneficium in commendam.

SVMMARIVM.

1. *An is cui datum beneficium in commendam in vtilitatem ipsius Commendatarij, tunc habeat legitimum titulum, ratione cuius percipit fructus.*
2. *Corduba sensus adducitur.*
3. *Quandonam Commendatarius non habeat Canonicum titulum, nec disponat de fructibus vt verus Beneficiatus.*

Ampliatur nonò, ad eum † cui datur 1 beneficium in commendam in vtilitatem ipsius commendatarij, quia tunc habet legitimum titulum ratione cuius percipit fructus. Ita Azor *l.* 10. *cap.* 13. *q.* 6. & alij quos citat, & sequitur Garzia *n.* 105.

etiamsi non commendetur in perpetuum,
sed ad tempus vsque dum alteri confe-
ratur, ita Glossa, *c nemo in electio. in* 6. quam
sequuntur Nauarrus *in Summa Latina c.*20.*n.*
16. Suar. *l.*4. *de horis c.*22 *n.*14. & idem est iu-
dicium si beneficium habeat quis in confi-
2 dentiam, si tamen percipit aliquos fructus, †
Corduba *in Sum. q.*186. quod secus est si cō-
menda detur in vtilitatem ipsius Ecclesiæ,
3 tunc enim † comendatarius non habet Ca-
nonicum titulum, nec disponit de fructibus,
vt verus Beneficiatus, sed fit commenda, ra-
tione custodiæ & vtilitatis ipsius Ecclesiæ,
quare commendatarius solum est custos de-
positarius fructuum, & sic non tenetur re-
citare.

SVBRESOLVT. XIV.

De eo qui possidet beneficium, etiamsi sit lis circa proprietatem.

SVMMARIVM.

1. *An ii qui possidet beneficium etiamsi sit lis, teneatur recitare, & n.*2.
3. *Toleti mens adducitur.*
4. *An sola spes etsi firma non tribuat ius certum in beneficio*

1 AMpliatur decimò, † ad illum qui ha-
bet possessionem beneficij, etiamsi sit
lis super proprietate, quia, aut ita possidet
beneficium, quod actualiter fructus perci-
pit, & sic omnes conueniunt, quod tenetur
recitare, & si non recitat restituere fructus,
quibus sicut gaudet, ita debet recitare cum
accipiat stipendium propter laborem, aut
2 fructus non percipit actu, sed manent in de-
posito vsque ad exitum litis, & sic aut iusti-
tia possidentis moraliter est certa & tenetur
recitare, & si nō recitat restituere, quia non
laborat in incertum, aut aërem verberat,
sed victoria sibi moraliter certa est, aut est
iustitia dubia, quia vtrumque sunt valdè
probabiles auctores, & sic non tenetur re-
3 citare. Ita † Toletus *lib.* 2. *Summ. cap.*14.
circa finem. secutus Paludanum *in* 4. *distinct.*
15. *quæst.* 5. Cardinalis Turre crem. *cap.*1.
91. *distinct.* Sotum *lib.* 10. *de Iustit. q.*5. *art.*
3. si tamen nullus possidet pacifice, etiam-
si alicui sit certa spes victoriæ, nullus li-
tigantium tenetur recitare, sed est bene-
4 ficium quasi vacans, sola enim † spes etsi
firma non tribuit ius certum in beneficio,
ita Suarez *lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 19. Azor *lib.*
10. *cap.* 4. *quæst.* 9. Filiucius *tract.* 23. *cap.* 2.
num. 160.

Limitationes Regulæ.

SVBRESOLVT. XV.

Etiamsi quis habeat beneficium si non tenetur recitare, non tenetur restituere.

SVMMARIVM.

1. *An si beneficium maiorem partem annuæ sustentationis fructibus suis non tribuat, non obliget ad restitutionem.*
2. *Palacios doctrina affertur.*
3. *An si quis habeat plura beneficia quorum quodlibet non est sufficiens, & omnia sufficiunt, teneatur ad recitationem officij, etsi non recitet restituere.*
4. *Pij V. sensus, necnon multorum DD. & n.* 5. 6. 10.
7. *An ij qui ordinantur debeant ali ab Ecclesia.*
8. *Bonifacij VIII mens.*
9. *Quod Beneficium non inducat perfectam recitandi obligationem.*
11. *Authoris iudicium, & n.*12. 17. 18. 36. 38.
13. *An Beneficiarius sponte sua acceptans Beneficium, acceptet etiam onus illi annexum.*
14. *An Beneficiarius qui plura beneficia retinet iustè, teneatur ad plura officia, n.*21
15. *An qui paucos fructus recipit ob aliquem casum teneatur recitare, n.*16.
19. *Beneficia sunt propter ministros ex Caiet.*
20. *An onus annexum beneficio imperfecto, sit recitare quotidie totum diuinum officium.*
22. *An Beneficiarius quicumque sit minister Ecclesiæ, & intra eius politicum constitutus, n.*23.
24. *Qui fructus constituant Beneficium perfectum.*
25. *Suarez sententia.*
26. *An Beneficium tenue sit Beneficium insufficiens ad sustentandum Clericum.*
27. *An horarum pensum non sit ideo graue.*
28. *Quomodo assignanda sit quantitas quæ inducat obligationem recitandi, n.*29. 30.
31. *Quæ bona pars sustētationis dicatur, n.*32. 34
33. *Quid nomine sustentationis intelligatur.*
35. *Soti iudicium adducitur.*
37. *An Clericus victum & vestitum sibi artificiolo, vel agricultura absque officij sui detrimento possit parere.*
39. *An tenuitas beneficij in Capellano, aut pinguitas sit attendenda.*
40. *An stipendium correspondens missis dicendis sit distinctum ab eo quod respondet officio recitando.*
41. *An Capellania cum onere missarum dentur iuuenibus.*
42. *An Capellanus ius habeat ad percipiendos fructus.*
43. *An Capellanus teneatur recitare illis diebus*

quibus

*quibus fructus beneficij correspondent in
ea parte qua correspondet, & n. 44.*

LImitatur primò, quia non omnis qui
habet Beneficium tenetur recitare, etsi
non tenetur recitare non tenetur si non re-
citet, restituere, quia decretum Lateranensb
& Bulla Piana de Beneficiario obligato ad
recitandum loquuntur, hæc limitatio hodie
communis est, & ex cõsuetudine certa, quia
1 † si Beneficium maiorem partem annuæ su-
stentationis fructibus suis non tribuat non
obligat ad restitutionem, quia non obligat
ad soluendas quotidie horas Canonicas, ita
Soto *vbi suprà*, dicens Recentiores Theolo-
gos communiter sequi hanc opinionem &
Nauarrus *de horis cap. 7. n. 27.* dicit, *suo tem-
pore multos viros pios & doctos ita sentire.* Pa-
2 lacios *ad Summam Caiet.* ibi, *Beneficium adeo
tenue; quod non sufficiat ad sustentandum mi-
nistrum, non est beneficium nisi imperfectè, quo-
niam non potest sana ratione institui, vt vnum
sit in vnius stipendium, & propterea de hu mi-
nisterio fit, vt melius fieri potest quo vsque mi-
nister habeat sufficienter, vnde viuat, quoniam
propter ministros sunt Beneficia non è contra.*
ita Eminentissimus tam ratione litteratu-
ræ, quam Purpuræ ex qua doctrina colligi-
tur non solum veritas limitationis, sed do-
ctrinæ, quam tradit P. Suarez *lib. 4. de horis*
3 *cap. 21. num. 12.* quod † si quis habeat plura
beneficia quorum quodlibet non est suffi-
ciens, omnia tamen simul sufficiunt, tenetur
ad recitationem officij, & si non recitat re-
stituere, *& hoc* (inquit) *in omni sententia est
indubitatum*, & P. Thomas Sanchez *infrà ci-
tandus dubio 70.* dicit, *quod est omnino certum.*
quia iste ratione Beneficiorum habet suffi-
ciens stipendium, vt sustentetur, atque ita
dantur propter officium, quod si omittatur,
tenetur fructus beneficiorum restituere, vt
4 ait † Pius V. in sua constit. vt etiam hunc ca-
sum comprehenderet cum etiam multa
pauca constituunt vnum multum sufficiens
ad sustentationem.

5 Eandem limitationem tenent Lessius *l. 2.
c. 34. n. 169.* Rodrig. *in Summ. t. 1. c. 140. n. 3.*
Vega *p. 1. c. 128. casu 13.* Ledesma *2. p. tr. 9.
c. 4. conc. 6. difficult. 4.* Sandoual *de officio Ec-
cles. p. 5. c. 5.* Molphesius *in Sum. tract. 5. cap. 3.
n. 19. & tr. 6. c. 2. n. 36.* Filluc. *tr. 23. c. 5. n. 183.*
Recius *decis. 383. n. 3.* aliquos antiquos refe-
rens, Thom. Sanch. *l. 2. consil. cap. 2. dub. 71.* di-
cens, *ita tenere Recentiores valdè Doctos à se
Consultos.* Vnde *n. 3.* dicit, *licet prior sententia
6 probabilior sit (intellige speculatiuè) at hoc po-
sterior est probabilior in praxi* quam benè pro-
bat Lessius, *vbi suprà*, quia *qui altari seruit
de altari viuere debet*, ac proinde qui Eccle-
siæ seruiunt de eius prouentibus viuere de-
bent, & qui beneficiarij Ecclesiæ seruiunt,
ergo beneficium tribuere debet bonam par-
tem moderatæ sustentationis alioquin non
censetur viuere de Ecclesia.

Hoc argumento probat Pontifex, *cap. cum
secundum Apostolicum 16. de præbendis.* eos
† qui ordinantur debere ali ab Ecclesia. 7
Deinde, quia isti Beneficiarij solum obli-
gantur ratione mercedis, quam accipiunt,
non autem videbitur rationabile, vt qui ac-
cipit vix dimidiã substentationis partem te-
neatur ad æquale horarum pensum, ac qui
accipit integram sustentationem. Vnde *cap.
is, qui 19. de præbendis in 6.* † Bonifac. VIII. 8
dicens, quod habens potestatem Apostoli-
cam, vt possit prouidere alicui personæ ido-
neæ, *alicui aliud beneficium sufficiens obtinen-
ti prouidere non potest, nisi prius illud benefi-
cium, quod obtinet omnino dimittat.* vbi Glos-
sa *littera B. ergo si non est sufficiens secus est.*
atque ita Beneficium insufficiens imperfe-
ctè est beneficium, vt aiebat Dominus Ca-
iet. & sic † non inducit perfectam recitandi 9
obligationem, vt bene Episcopus Malderus
tr. 10. cap. 2. dub. 3. vers. Nihilominus. Candi-
dus *disquis. 18. art. 23. dub. 2. num 4.* Caiet.
verbo hora, num. 2. ibi Guagericus Hispanus.
Littera A.

Contra hanc limitationem sentiunt ferè
omnes antiqui scriptores quos referunt &
sequuntur, † Garzia *vbi suprà n. 39.* Suarez 10
cap. 21. citat. n. 3. dicens *n. 9. si vim rationis ex-
pendamus non potest negari, quin prior sen-
tentia rectè applicata ad beneficium tenue pro-
babilis valdè sit speculatiuè considerata, exi-
stimo tamen † vix posse ad praxim applicari* 11
*seruata illa ratione æquitatis & iustitiæ, quam
illa sententia considerat, & ideo in praxi
regulariter esse seruandam sententiam com-
munem.* hæc ille, nimis speculatiuè nec enim
principia moralia tot Methaphysicis discur-
sibus discutienda, sed resolutione ex illis, in-
structiones ad mores humano modo diri-
gendos deducendæ Bonacina *de horis Ca-
nonicis disp. 1. quæst. 2. punct. 4. n. 47.* vbi ad 12
summam redigens quæ Suarez latè digessit,
sic omnia fundamenta antiquatæ opinionis
congessit.

Quia Beneficiarius sponte sua acceptans be- 13
*neficium, acceptat etiam onus illis annexum
sicut miles tradens voluntariè nomen suum
militiæ tenetur militare quamuis non reci-
piat tantum pretij quo vitam commode tra-
ducere possit, & vir contentus modica dote te-
netur vxorem alere; tum quia nullam patitur
iniuriam ex iniuncto sibi onere persoluendi
diuinum officium, non voluntarie & scienter
hoc onus suscipit, scienti autem & volenti non
fit iniuria, tum quia Beneficiarius qui vnum* 14
*pingue beneficium, aut plura Beneficia iuste
retinet, non obligatur ad plura officia re-
citanda, ergo signum est tenuitatem, vel*

pinguedinem beneficij impertinentem esse ad obligationem recitationis diuini officij; consequenter habentem tenue beneficium teneri ad
15 *recitandum diuinum officium, tum, quia † qui paucos fructus recipit ob grandinem & pruinā, vel ob alium cæli casum tenetur ad officij recitationem, ergo qui adeo tenue beneficium habet, vt fructus ad sustentationem non sufficiant te-*
16 *netur ad recitationem diuini officij, tum quia habens tenue beneficium fruitur priuilegiis beneficiorum, & subiacet pœnis contra Beneficiarios impositis; ergo etiam afficitur onere diuini officij: tum quia iura dum asserunt beneficium dari propter officium, primùm, vult de rescrip. in 6. & in Concilio Lateranens. sub Leone X. sess. 9. Generaliter & indistinctè loquuntur, nec magis loquuntur de beneficio pingui, quam tenui, vt clarè habetur in Bulla Pij V. ibi: & qualiacumque beneficia: sicut enim habens beneficium pingue tenetur ad diuinum officium: ita etiam tenetur is cui tenue beneficium collatum est.* Hæc ille, quam sequuntur præter citatos, Castro Palao *disput. 2. citat. punct.* 1. §. 2. *num.* 9. Trullench. *lib.* 8. *in decalog. cap.* 7. *dub.* 3. §. 3. *num.* 15. Reginald. *in praxi, lib.* 30. *tract.* 3. *cap.* 4. *n.* 33. *&* 34. Barbosa *cap. dolentes de celebrat. Missarum, n.* 4. vbi 18. Auctores accumulat.

Verum hæc non sunt adeo fortia, vt cogant nos à communi sententia quæ hodie in praxi, & sequitur, & consiliatur ab omnibus viris doctis, prudentibus, & timoratæ con-
17 scientiæ: coniector enim, † quod Antiqui Scriptores sequantur primam sententiam, quia suo tempore ferè nullum erat beneficium tenue, quod attento pro tunc tempo-
18 ris rerum valore, & modo victus, & vestitus, qui tunc erat quod non daret fructus ad maiorē partem sustentationis humanæ vitæ, qui fructus nec ad octauam partem sustentationis sufficiunt hodie, & sic multa, quæ tunc antiquitus erant perfecta Beneficia, hodie sunt imperfecta, & inchoata, vt enim
19 profundissimè dicebat D. Caiet. † *Beneficia sunt propter ministros, non è contra:* & sic, quovsque Minister habeat beneficiū, vnde sufficienter viuat, non dicitur habere sufficiens beneficium, quod datur propter officium.

Ad primum respondetur, quod Beneficiarius spente acceptat beneficium cum onere sibi annexo, nego tamen, quod † onus annexum beneficio imperfecto, sit recitare
20 quotidie totum diuinum officium; nec est simile de milite, qui vult militare accepto paruo stipendio: facta conuentione cum Principe, idem de marito qui accipit vxorem cum parua dote cum qua tenetur ad onus matrimonij: Ad secundum respondetur pariter, quod Beneficiarius non suscipit voluntariè onus recitandi totum officium quotidie ob tenue beneficium, quod non in-
fert tale onus: Ad tertium respōdetur, quod † qui habet pingue beneficium, aut plura 21
solum tenetur ad vnum officium dicendum, quod onus solum ponit Ecclesia; at non ponit habenti beneficium imperfectum; ille autem qui paruos fructus recipit ob cœli inclementiam, est per accidens vno vel altero anno cum aliis annis ex abundantia suppleatur: Ad quartum, quod † Beneficia- 22
rius quicunque est minister Ecclesiæ, & intra eius politiam constitutus, quare fruitur priuilegiis, & subiacet pœnis; quia tamen non sustentatur ex bonis Ecclesiæ maiori ex parte non imponitur illis onus recitandi quotidie totum officium: Ad quintum respondetur, quod iura ibi adducta, & quæ alij adducunt manifestè loquuntur de beneficio quod dat maioris sustentationis partem, & sic sunt hodie recepta cum grauissi- 23
mi Auctores, ita ea interpretentur.

Sed opus est labor nostræ sententiæ in assignando, qui † fructus constituant bene- 24
cium perfectum inducens obligationē quotidie recitandi diuinum officium, quidam assignant octo, vel decem aureos, alij 16. alij 20. alij ad 30. iuxta tempores & regiones in quibus pretia rerum alterantur; alij vero dicunt vniuersalius pro omnibus regionibus, & temporibus, illud dici beneficium sufficiens, cuius fructus sufficiant ad tertiā partem sustentationis beneficiarij: harum taxarum auctores referunt Hieron. Garzia *in sum. tract.* 2. *difficult.* 2. *dub.* 2. *n.* 9. † Suarez *n.* 2. 25
Bona pars (*inquit*) *dici non potest nisi tertia, ad minus quarta, quæ hodie æstimari non potest minor triginta aureorum etiam respectu Clerici infimæ conditionis.*

Dixerat autem prius quod *quidam dicunt † beneficium tenue, omne beneficium insufficiens* 26
ad vitam Clerici sustentandam, sed hoc (ait) *non dixit Sotus, nec est practicè probabile, alias redditus triginta, vel quadraginta aureorum non sufficient ad hanc obligationem* (*recitandi*) *quod admittere valde perniciosum esset; item non est rationi consentaneum; nam † pensum* 27
horarum Canonicarum non est adeo graue, nec tam magnam diei partem occupat, vt sit dignum integra sustentatione personæ, imo nec pro maiori parte eius. Hactenus ibi: & bene, non enim exigitur, vt Beneficiarius teneatur recitare, & si non recitat restituere ex vi Bullæ Pianæ, quod fructus beneficij integram personæ Beneficiati sustentationem præbeant.

Quomodo ergo assignanda † est quantitas quæ inducat hanc obligationem, ego 28
quidem pro maiori existimo prudentis arbitrio, sicut in multis aliis relinquendum qui attendet omnes circumstantias personæ tēporis, pretia rerum ordinaria, abundantiā Prouinciarum, Regiunes, in quibus aurum

&

& argentum abundat, & ad quas res neces-
sariæ, vel ad vestitum, vel ad victum, ab
29 exteris inuehuntur, quis enim dubitat, quod
antequam aurum & argentum ab Indiis as-
portaretur ad Hispanos multo minus erat
necessarium ad sustentationem humanam
Clerici, quam hodie cum ex abundantia ar-
genti omnia pretia creuerunt. Rursusquis
dubitat, quod in occidentalibus Indiis non
potest Clericus mediocriter sustētari fructi-
bus illis quibus abundanter sustentātur His-
pali, rursus in Gallæcia sustentatur dimidia
parte fructuum qui necessarij sunt Hispali,
& sic facta computatione huius temporis ad
30 antiqua, quilibet mediocriter prudens, id
iudicabit quam Doctrinam mirifice enu-
cleatam inuenies in Thoma Sanch. *vbi supra
dub.67.concl.3. & 4.* ex quo hæc frustra ac-
cipe.

31 Dicitur † bona pars sustentationis hæc
regula. *Quum fructus non præstant Beneficia-
rio integram sustentationem, nec dimidiam par-
tem, nec tertiam nec qua inclinat ad tertiam,*
32 *sed qua sit tantum quarta pars vel magis in
quartam inclinet non videtur bona pars susten-
tationis qua est tertia pars, vel magis inclinat*
33 *in tertiam vt tenet* Suarez *&* † *nomine susten-
tationis intelliguntur non tantum alimenta ad
corpus, sed etiam moderatus victus, & vesti-
tus, habitatio, & omnia hoc modo necessaria
ad moderatam vitam; ac si nihil aliud haberet
Beneficiarius, ad sustentationem quia id esset
per accidens, & num. 5. communiter loquendo.*
Potest dici, quod his temporibus quando
fructus beneficij sunt decem & sex aurei
non censetur bona pars sustentationis, nec
34 tenētur Beneficiarij ad recitandum, at cum
excedunt decem, & sex aureos tenentur re-
citare, quia censetur bona pars, sic dixe-
runt quamplurimi Recētiores maxime Do-
cti Magistri à me consulti, imo Pater Hen-
35 riquez retulit mihi quod consultus Soto † de
beneficiis, cuius redditus erant decem & sex
aurei nummi respondit non obligari ad re-
citandum, & quidam maximè Doctus Re-
centior dixit non minus quam viginti *aureos
obligari*, hæc Sanchez satis prudenti arbi-
trio.

Solum scrupulum ingerit id quod dicit.
*Quod si Beneficiatus habet alias, vnde viuat
vel ex patrimonio, vel ex arte, aut honesto alio
ministerio: si beneficium tribuat 16. aureos non*
36 *teneatur recitare*, hoc mihi † difficile vide-
tur; quia si habeat alias vnde viuat, pro pen-
so horarum quotidiano non videtur incon-
grua quantitas. 10. & sex aurei, maxime in
terris vbi est pecuniæ penuria, præterquam
quod expresse *cap. Clericus victum 91. in Con-
cilio I V. Carth. cap 52.* statuitur quod, *Cleri-
cus victum, & vestitum sibi artificiolo, vel agri-
cultura absque officij sui duntaxat detrimento,*
paret. vbi Glossa *littera. G.* dicit quod est ser-
mo de *Beneficiario, qui habet beneficium tenue,* 37
*qui tenetur officiare, quia quod desit, mini-
strent et manus 21. quæst. 1. cap. clericus in fine;*
quare existimo quod si habet patrimonium,
aut artem honestam, & decentem ministro
Ecclesiæ, aut inseruit alicui, qui ei dat cibū, 38
& domum & maiorem victus, & vestitus
partem si beneficium præstet 6. *aureos* te-
netur recitare quotidie, quia pro hoc onere
sufficiens stipendium est. Maxime si nulla
alia sit occupatio aut beneficij fructuum, &
in hoc sensu forsan loquuntur [illegible] ex an-
tiquis Auctoribus iuxta *glossam citat. ad cap.
Clericus.*

Ex doctrina huius limitationis colligitur 39
primò, quod † in Capellano, tenuita bene-
ficij, aut pinguitas attendenda est dempta
eleemosyna ordinaria, quæ datur Sacerdoti
pro dicendis missis, & si hac dempta super-
sunt 16. aurei tenetur recitare, secus vero si
non supersunt, ita Sanchez *dub. 68. n. 2.* Les-
sius *vbi supra n. 172.* supposita consuetudine
quod istæ capellaniæ dantur non sacerdoti-
bus, est contra Bonacinam, & alios quos
refert *vbi supra n. 19.* ratio est quia † stipen- 40
dium correspondens missis dicendis est di-
stinctum ab eo, quod respondet officio re-
citando, vnde Sacerdos Capellanus non re-
citans si dicat missam non tenetur restitue-
re stipendium missæ; atque supposita con-
suetudine & praxi in tota fere Hispania ob-
seruata, quod † Capellaniæ cum onere missa- 41
rum dentur iuuenibus aliquot annis ante
Sacerdotium studiorum, vel sustentationis
causa, harum tenuitas, vel pinguitas atten-
denda est dempto onere missarum iuxta ta-
xam communem factam ab Ordinario, quā-
uis enim † Capellanus ius habeat ad perci- 42
piendos fructus qui simul cum eleemosyna
missarum sufficiētes essent ad tertiā partem
sustentationis iuxta dicta, & sic teneretur
dicere officium diuinum; tamen cum ra-
tione ætatis ex iure hoc, ius ad fructus sit
impeditum, vt percipiantur eleemosynæ
Missarum, si istis demptis non supersunt
16. aurei non tenetur quotidie recitare of-
ficium Canonicum.

Dixi quotidie, quia mihi certum est
(quidquid negent aliqui recentiores nimis
audacter) id quod † tenetur recitare illis 43
diebus quibus fructus beneficij correspon-
dent in ea parte, quæ correspondet, si es-
sent sexdecim aurei pro toto anno; ita ferè
omnes quos adduxi pro nostra sententia; &
ratio est, quia eo ipso quod sint fructus be-
neficij sunt stipendia pro officio, propterea
quod beneficium datur; quare in illis diebus
sub mortali tenetur recitare, & si non reci-
tat restituere; sicut si quis relinquat quan 44
titatem pecuniæ, vt vinea sua quotannis ex-

cauetur si pecunia non sufficit ad quotidianam culturam tenetur, qui accipit pecuniam ad colendum illis diebus, quibus correspondet stipendium.

SVBRESOLVT. XVI.

An teneatur Canonicus non recitans restituere grossam Canoniæ.

SVMMARIVM.

1. *Vtrum Canonicus non recitans Canoniæ grossam teneatur restituere. & n.* 3.
2. *Dianæ mens adducitur.*
4. *Salas refellitur.*

Limitario secunda, Regulæ positæ Salas *disp.* 15. *de legib. sect.* 2. *num.* 27. *in fin.*
1 imitat loquens de Canonicis. † *Hoc ipsum* (air) *probat Vasquez, quia qui non recitat etiam grossam ante lucratam, & consumptam tenetur restituere, sed credo, si contingat eam prius verè, & absolutè lucrari, quam si officium omittat, nihil eius debere restituere, quia pœna non est quod fructus iam suos restituat, sed vt non faciat fructus suos.* Hæc Salas quæ referens Diana *part.* 2. *tract.* 12. *reso-*
2 *lut.* 8. *dicens esse doctrinam notabilem*: & sic eam dubio procul recitans approbat cum non impugnet. Sed Diana fere semper potius cruditus transcriptor, quam classicus scriptor, cum infinities sine proprio iudicio explicato aliorum placita refert nihil determinans non cum paruo legentium detrimento, vnde multoties inextricabili sudore, & multoties inutili, & aliquando damnoso *saxum voluit*, vt ait proberuium. Hæc enim Salas sententia referenda & refellenda erat, ne ostium perniciosum aperiretur
3 ad non restituendum fructus; quare nullam habet probabilitatem, quamuis enim qui totam grossam beneficij simul accipiat, tamen est cum onere restituendi si non recitar, subque conditione illam facit suam, maner enim hypothecata recitationi, sicut si quis stipendium vnius mensis pro laboranda terra in principio mensis accipiat, si aliquot dies non laborer tenetur stipendium illis diebus respondens restituere, quia non adimpleuit conditionem, quare Doctrina
4 Salas notabilis est quia nota improbabilitatis digna, vtpote contra omnes, qui post Bullam Pianam scripsere, nisi velimus explicare hunc auctorem quod loquatur ex suppositione, quod Canonicus absolute lucretur grossam, quæ suppositio omnino falsa est, cum eam simul accipiat sub conditione recitandi quotidie qua conditione non posita restituere tenentur.

SVBRESOLVT. XVII.

Num teneatur recitare ille, qui in fauorem alicuius resignat omnes fructus pro pensione?

SVMMARIVM.

1. *An quando in fauorem Cardinalium reseruantur omnes fructus loco pensionis, & solus titulus datur resignatario, is teneatur recitare.*
2. *Bonacinæ iudicium affertur necnon Garziæ. num.* 4.
3. *Quis titulus ius expeditum non conferat.*
5. *Quod beneficium non detur in solum titulum, reseruatis omnibus fructibus pro pensione, sine consensu resignatarij, & concessione Papæ. & num.* 6.
7. *An Pontifex separans omnes fructus à Beneficio, dispensare videatur, vt nullus recites pro illo.*
8. *An Pensionarius teneatur officium magnum Canonicum recitare, & n.* 9. *&* 10.

Limitatur tertiò, quando † in fauorem Cardinalium reseruantur omnes fructus loco pensionis, & solus titulus datur resignatario, iste si etiam seruitium & administratio reseruata est resignanri, ita vt nulli omnino fructus relinquantur non renetur recitare etiamsi talis toralis reseruatio fiat ex consensu ipsius, non tenerur recitare cum solum merus & solus titulus sine re fructuaria relinquatur respectu cuius tituli & datur possessio & vacatio, hic autem titulus æquiparatur accessui, & regressui, & coadiutoriæ, aut titulari, ita Garzia *vbi supra n.* 55. multis citatis quibus adiungo D. Caiet. *verbo hora n.* 2. & ibi Guagericus *littera. A.* Sandoual. *lib.* 5. *de officio, Cano. cap.* 5. & tenct Sanchez *cap.* 2. *citat. dub.* 77. *num.* 3. *&* 4. imo & Bonacina *num.* 21. hanc sententiam valde probabilem existimat & reuera hodie communis est inter recentes scriptores; est tamen contra Bonacinam † *punct.* 4. *citat. n.* 21. 2 *&* 22. qui plures citat sed multi illorum loquuntur quādo resignatario relinquitur seruicium, & centum pro rectore vt hodie communiter fiunt hæ reseruationes, quare & si per ipsum stet, quia consensit illas totales reseruationes sibique relinquatur futura successio, tamen eo ipso quod Pontificia licentia in vtilitatem resignationis, quia sic expeditur, id fiat, absoluitur ab obligatione recitandi, titulus enim † iste eius expeditum non confert, & est quid mortuum & inefficax respectu resignatarij, quare si quis Beneficiatus ex gratiosa voluntate, & inconsulto Pontifice substituat poreſtarem alicui consanguineo aut Parenti, vt percipiat omnino

omnino omnes fructus iſte tenetur recitare;
quia ipſe cenſetur recipere eius voluntate,
3 & nomine alter capiat, ita Corduba *in ſum.*
quæſt. 186. & Palacios *in* 4. *diſt.* 15. *diſp.* 9. San-
chez *vbi ſupra n* 71. *n.* 5.
4 Sed addit Garzia *n.* 58. † quod loquendo
de beneficio non habente ſeruitium ſi quis
illud habeat reſeruatis de ſuo conſenſu om-
nibus fructibus pro penſione tenetur recita-
re, quia ex eius conſenſu fructus ſunt reſer-
uati, ſi autem ſunt reſeruati ex prædeceſſo-
ris conſenſu tunc habens titulum, & ſucce-
dit, non tenetur recitare ita Sarnenſis *de re-*
gula de ann. quæſt. 60. Pariſius *lib.* 1. *de reſig.*
quæſt. 1. *num.* 43. *&* 44. Mandoſius *Reg.* 34.
quæſt. 30. Sed inconſequenter loquitur quia
5 † beneficium hoc non datur in ſolum titu-
lum reſeruatis omnibus fructibus pro pen-
ſione ſine conſenſu reſignatarij, & conceſ-
ſione Papæ ſicut & beneficium ſeruitorium
quare ſicut huius reſignatarius ſi non perci-
6 pit aliquos fructus non tenetur recitare, ita
nec reſignatarius beneficij non habentis
ſeruitium ſed ſolum obligationem recitan-
di horas Canonicas; quare egregiè Pater
Thomas Sanchez *dub.* 78. *num.* 3. dicit *Quod*
7 † *Pontifex ſeparans omnes fructus à beneficio vi-*
detur diſpenſare vt nullus recitet pro illo bene-
ficio (intellige horas canonicas) *niſi expreſſe*
det titulum, vel fructus exprimens velle alte-
rum ad recitandum obligari quod poteſt facere
cum obligatio recitandi ſit de iure poſitiuo, &
voluit Papa contentus eſſe alio ſeruitio, quod
præſtat vel præſtitit penſionarius æquiualens ho-
ris ob quod talis penſio eſt illi conceſſa hanc te-
nuit quidam valde doctus Neotericus & vide-
tur mihi multo probabilior cæteris.
8 Ex quo fit quod nec Penſionatius, nec
habens ſolum titulum tenetur recitare of-
ficium magnum Canonicum ſed Penſiona-
rius tenetur recitare officium paruum B. V
ſi vt clericus habet fructus pro penſione;
iuxta conſuetudinem Pij V. & tenetur reſti-
tuere iuxta ratam omiſſionis ſicut qui non
recitat officium magnum.
9 Non eſt tamen idem prorſus dicendum
de eo qui iuſta ſententia ob delictum vel
aliam cauſam eſt condemnatus in priuatio-
ne omnium fructuum & ſi teneatur recita-
re vt omnes fatentur tamen non tenetur
reſtituere fructus quibus eſt priuatus ſicut
è contra ille qui proiecit Breuiarium in ma-
ri, & non habet in quo recitet ſi facti pœ-
10 niteat non peccat mortaliter non recitando
quia factus eſt impotens tamen tenetur fru
ctus reſtituere, quia fuit cauſa voluntaria
damni illati iuxta Doctrinam S. Th. & Ex-
poſitorum 1. 2. *quæſt.* 73.

SVBRESOLVT. XVIII.

De eo qui iniuſtè retinet plura beneficia.

SVMMARIVM.

1. *An is qui iniuſtè retinet plura beneficia, qui etſi teneatur reſtituere omnes fructus, non teneatur tot officia diuina recitare, quod ſunt iniuſtè retenta.*
2. *Ratio difficultatis affertur.*
3. *An qui iniuſtè retinens iure naturæ tenetur reſtituere fructus.*

LImitatur quartò in illo † qui iniuſte 1
retinet plura beneficia, qui etſi tenea-
tur reſtituere omnes fructus non tamen te-
netur tot officia diuina recitare quot ſunt
beneficia iniuſte retenta, eſt contra Bonaci-
nam *vbi ſupra n.* 28. qui alios citat; ſed no-
ſtram limitationem tenent Sanchez *dub.* 79.
n. 2. Suarez *lib.* 4. *de horis cap.* 19. *num.* 10. Gar-
zia *num.* 120. ratio eſt † quia iſte & ſi iniuſte 2
eſt vnus miniſter, & ſic ad vnam ſolum re-
citationem tenetur, & ſatisfacit ſicut qui
plura beneficia habet iuſte & qui plures or-
dines ſacros habet... quia omn. iſtæ ra-
tiones quando concurrunt in vno vnam
dumtaxat obligationẽ inducunt quod enim
iuſte & licite vel iniuſte & illicite habean-
tur per accidens eſt; quare idem dicendum
de illo qui habet vnum beneficium licite &
alterum illicite vtriuſque obligationi ſatis-
facit vnica recitatione, imo addo cum Na-
uarro *conſil.* 3. *de ætate, & qualitate numer.* 1.
quod iure Eccleſiaſtico qui beneficium in-
iuſte retinet non tenetur recitare quia nul-
lum habet beneficium, & ſolum qui habet
beneficium tenetur recitare, quare † iure 3
naturæ tenetur reſtituere fructus; ſicut qui
non eſt in ſacris non tenetur recitare, quam-
uis canat Euangelium, & ſacrificet; dixi
iure Eccleſiaſtico quia iure naturæ tenetur
recitare ſemel horas canonicas cuius obſe-
quio priuat Eccleſiam iniuſtè, & ſic tene-
tur illud per ſeipſum, vel per alium reſti-
tuere.

SVBRESOLVT. XIX.

De eo qui mutat Officium pro officio.

SVMMARIVM.

1. *An is qui mutat officium pro officio; iuxta ritum & formam breuiarij Pij V. peccet mortaliter.*

LImitatur quintò, in eo † qui mutat of- 1
ficium pro officio, iuxta ritum & for-
mam Breuiarij Pij V. vt ſupra dixi cum mul-
tis

tis non esse mortale quidquid dicat Garzia *num.* 150. asserens qui vel vno die, id facit mortaliter peccare; & teneri ad restitutionem fructuum illius diei; sed hoc est falsum vt probaui, imo & si esset peccatum mortale non esset obligatus ad fructuum restitutionem, quia Bulla Piana quantum ad restitutionem cum sit valde rigida, solum intelligitur de omissione omnimoda officij diuini, vt supra dicebam de illo qui mortaliter peccat recitans voluntarie distractus interius, & sine attentione interiori simpliciter requisita.

SVBRESOLVT. V.

De eo qui data opera recitat officium diuinum in Breuiario Dominicano.

SVMMARIVM.

1. *An qui data opera omisso Breuiario Romano recitat aliquoties per Breuiarium Dominicanum cum peccet mortaliter teneatur fructus restituere.*
2. *An qui non potest satisfacere vna via tenentur satisfacere alia.*
3. *Garzia sententia, & n. 4.*
5. *An celebrantes alio missali non hoc reformato incurrant in peccatum mortale.*
6. *Authoris iudicium.*
7. *An qui horas Canonicas recitaret quolibet Breuiario à sede Apostolica approbato non teneatur restituere fructus.*
8. *Diui Thomæ opinio.*
9. *Quid*, propositis pœnis *in Bulla Piana intelligendum veniat.*
10. *An nullus possit vti Breuiario quod non sit Romanum, & n. 11. & 12.*

1 SEd maius dubium est † an qui data ope-
ra & ex certa scientia omisso Breuiario
Romano recitat aliquoties per Breuiarium
Dominicanum aut Carmeli, cum mortaliter
peccet vt supra probaui, teneatur restitue-
re fructus; & quidem si quis aut comburat
Breuiarium Romanum, aut mittat in mari,
& habeat ad manum aliquod Breuiarium,
quod Romanum non sit, existimo teneri per
illud recitare & si recitat non tenetur resti-
tuere fructus, quia & si factus sit impotens
ad satisfaciendum mandato Pij V. potens est
tamen ad satisfaciendum penso horarum
2 per Breuiarium Catholicum, & † qui non
potest satisfacere vna via tenetur satisface-
re, alia maxime quando conueniunt in sub-
stantia quamuis in forma sint diuersæ, & in
hoc meo iudicio non potest esse dissidium,
quare solum superest, an qui habet Roma-
nũ Breuiariũ, nõ tamen vult recitare nisi per
Dominicanum, teneatur restituere fructus?

Affirmat † Garzia *num.* 150. fundat[…] in 3
Bulla Pij V. posita ante Breuiarium, vbi di-
citur, *quod propositis pœnis per canonicas San-
ctiones constitutis in eos qui diuinum officium
quotidie non dixerint; ex huius Romani Bre-
uiarij præscripto, & ratione omnino teneri; ne-
minemque ex his quibus hoc dicendi psallendi-
que munus necessario impositum est nisi hac sola
forma satisfacere posse.* Vnde colligit quod
si non satisfacit, tenetur restituere, in cu-
ius confirmationem adducit duplicem Car-
din. declarationem. *Vnam in qua habetur quod
habentes Breuiarium ante 200. annos institu-* 4
*tum non satisfacere recitando etiam extra cho-
rum, iuxta formam Breuiarij Pij V. quod in sua
Ecclesia non fuit receptum de consensu Episcopi
& Capituli.* Alteram declarationem adducit
S. Congreg. Concilij quæ sic ait. † *Celebran-* 5
*tes alio missali non hoc reformato qui alias tene-
tur en Bulla Pij V. posita in missali Romano, in-
currunt in peccatum mortale, si scienter & abs-
que iusta causa id faciunt.* Quare consequen-
ter & multo maiori ratione id tenet verum
de officio diuino, cuius Bulla Piana multo
strictior est, & sic tenetur restituere fructus
si per alium Breuiarium recitet pro qua sen-
tentia citat Bellarm. *tom.* 3. *controuers.* 3. *lib.* 1.
cap. 18. Graffis *lib.* 2. *decis. cap.* 51. *num.* 10
Philiarc. *lib.* 1. *de officio Sacerd. cap.* 6. *conc.* 3. &
Barth. à S. Fausto *lib.* 2. *de horis, quæst.* 112.
in fine.

Sed quamuis sententia ista satis sit pro-
babilis, existimo † non carere probabilitate 6
oppositam quantum ad fructuum restitutio-
nem, quamuis sit mortale mutare Breuia-
rium in Clerico Romano quod bene probant
ea quæ adducit Garzia, non tamen conue-
niunt fructuum restitutionem. Moueor ad
hoc ita dicendum, quia vt est communis
sententia ante Bullam Pij V. qui † horas ca- 7
nonicas recitaret quolibet Breuiario à Se-
de Apostolica approbato non tenebatur re-
stituere fructus sed iure naturæ illos suos fa-
ciebat (etiam si nullo modo recitans eos iu-
re naturæ teneretur restituere vt multi vo-
lunt; vnde ex præcepto obedientiæ imposi-
to aut ex speciali decreto, aut ex consuetu-
dine præscripta tenebatur se conformare
suæ Ecclesiæ, & hoc quidem sub mortali,
vt probat Bart. a S. Fausto *vbi supra ex cap.
de his cap. placuit. dist.* 12. vbi id præcipitur
& docuit D. Th. † *quodlibet*.... quod homo 8
debet sequi *Traditiones Maiorum*, vnde iu-
re naturæ vt quis faciat fructus suos, pro
Deo laudando assignatos, si priuatim reci-
tet, non tenetur ad aliquam formam Breuia-
rij alicuius sed qualibet satisfaciet, ex Ca-
tholicis & approbatis; quamuis vt dixi, & si
mortaliter peccet non sequendo formam
Breuiarij traditam, & præceptam à maiori-
bus, vt etiam dicit D. Th. ibidem, nisi sum-
mus

mus Ecclesiæ legislator expresse, & specialibus verbis dicat quod qui non vsus fuerit in recitatione Canonica; forma Breuiarij Romani non faciat fructus suos, & quod ipsos restituere teneatur, quæ expressio nullibi inuenitur, cum enim hæc sit valde rigida pœna nisi verbis ita claris proponatur, quod nulli interpretationi subiici possint; non debet intelligi posita, Regula *odia de reg.*
9 *iur. in 6.* vnde quamuis † in Bulla Piana dicatur *propositu pœnis, &c.* nō intelligitur de ista, quod ipso facto, & ante Iudicis sententiam incurritur, sed de aliis, vel si intelligitur de ista debet esse post sententiam saltem declaratoriam, quod denotat verbum *propositu pœnu*, & non dicit quod incurrantur *ipso facto.*

Secundò, id confirmo, quia licet constitutio Piana posita in Breuiario dicat, quod
10 † nullus possit vti Breuiario quod non sit Romanum, tamen Nauarrus *cap. 19. num. 217.* Reginaldus *in praxi lib. 18. num. 171. versic. 4. propositio*, dicunt quod interdum ex alieno Breuiario recitare sine iusta causa peccatum quidem est, sed non mortale & sic non restituere, quia huiusmodi tam rara muta-
11 tio non videtur notabiliter contraire menti institutoris Breuiarij, vt ad culpam mortalem ea censenda sit peruenire, vnde iuxta huius opinionis probabile dictamen, non tenetur restituere; & ego rursus pergo, er-
12 go etiam si quia multoties id facit & mortaliter peccet, quia notabiliter aduersatur menti institutoris Breuiarij Romani quantum ad formam recitādi præscriptam, tamen non quantum ad hoc quod non faciat fructus suos; quod est quid diuersum & nisi exprimatur non obligat ante sententiam, vt probaui *tom. 2. tract. vltim. Resolutio. vltim. num. 660.*

SVBRESOLVT. XXI.

De eo qui bona fide non recitauit.

SVMMARIVM.

1. *An is qui bona fide omisit recitare, non teneatur recitare.*
2. *Obligatio restituendi fructus statuta est in pœnam omissionis peccaminosæ.*
3. *Sanchez sententia, necnon Ledesma, & n. 4.*
5. *An inaduertentia & ignorantia non sit legitimum impedimentum.*
6. *Quæ lex non dicatur pœnalis.*

1 Imitatur septimò, in eo † qui bona fide omisit recitare ex ignorantia aut inaduertentia inculpabili, vt quia confessor dixit non teneri recitare. Ita Thom. Sanchez *dub. 86.* contra Ledesma *tom. 1. tract. 1. cap. 4. post. 10. conclusionem difficult. 2.* & Recentiores qui dicunt quod non recitans tenetur restituere iure naturæ; iuxta quos si fructus bona fide consumpsit tenetur restituere id in quo factus est ditior sicut qui rem alienā bona fide cōsūpsit, sed limitatio plurima quia † obligatio restituendi fructus statuta 2
est in cœnam omissionis peccaminosæ; qui vero excusatur à culpa excusatur à pœna, at si confessor dicat, quod peccat non recitando, sed non teneri ad restitutionem, dicit † Sanchez *num. 3.* quod non tenetur re- 3
stituere fructus omnes si eos cōsumpsit. nisi id in quo factus est ditior, sicut possessor bonæ fidei; quia licet re ipsa fructus non faciat suos, tamen eo ipso quod hoc inculpabiliter ex consilio confessoris ignorauit habet bonam fidem.

Sed ex hac doctrina quæ vera est colligit satis probabiliter Magister Ledesma *§. a esta duda. Que est a vno obligado a restituir algunos* 4
fructos del beneficio si dexasse de recar aunque lodexasse por ignorancia, o por inaduertencia, o por negligentia inuencible. Ratio est quia ignorantia inuincibilis, & si excuset à peccato iniustitiæ at non tribuit quod quis faciat suum quod alias non est; vnde tenetur restituere ratione *rei receptæ*, & si non ratione *iniustæ acceptationis*; cum autem suppleta lege Pontificia ex iustitia teneatur quis recitare, quando † non est legitimum impedi- 5
mentum; ignorantia, & aduertentia, & si impediat iniustitiam tamen non tribuit, quod faciat fructus suos, sicut ille qui inuincibiliter ignorat pœnam non faciendi fructus suos, re ipsa non facit, & tenetur restituere id in quo factus est ditior, & hoc est quod dicit Ledesma, lex † enim ista non 6
est pure pœnalis alias qui inuincibiliter ignoraret pœnam, etiamsi non peccaret ad nihil teneretur etiam si factus sit ditior, sed est dispositiua, & constituens materiam Religionis in materia iustitiæ, sicut & omnis alia lex quæ aufert dominium, & facit personam inhabilem ad contrahēdum, quæ doctrina valde est consideranda, ignorantia enim inuincibilis & inconsideratio, & si facit immunem à peccato; tamen non tribuit dominium, aut facit habilem ad contrahendum, ex constitutione Pij V. fructus facit suos Beneficiarius sub conditione si recitet secluso impedimento.

SVBRESOLVT. XXII.

De eo qui habet Capellaniam collatiuam.

SVMMARIVM.

1. *An habens Capellaniam collatiuam qua est*

est beneficium Ecclesiasticum, & obligat ad recitandum horarum Canonicarum si litterarum vacet, & non sit in sacris satisfaciat, & non teneatur restituere fructus.

2. *An residentia personalis causa auditorum suppleatur per alium.*
3. *Ratio affertur.*
4. *An si Confessarius solum imponat pœnitentiam, vt in illam mutet pœnam purgatorij posse hanc per alium satisfacere, & num. 5.*
6. *An si residentia personalis causa studiorum suppleatur per alium ideo est, quia incompatibilis cum studio cum quo compatitur officij diuini recitatio.*

1 Limitatur octauò, à quibusdam quod habens Cappellaniam collatiuam, quæ est beneficium Ecclesiasticum, & obligat ad recitationem horarum Canonicarum, vt apud omnes est indubitatum; si studio litterarum vacet, & non sit in sacris satisfacit, & non tenetur restituere fructus, si vacans studio litterarum per alium recitet. Ita tenent Ladulphus, Abbas Antiquus, Lucas de Lapena *leg. hac lege, C. de sacro Scrinio, lib.* 12. quos adducit Thomas Sanchez *cap. 2. citat. dub.* 62. & fauent probabilitati huius sententiæ quod Syluester *verb. Hora, quæst.* 2. *dict.* 3. Rosella *num.* 2. Angelus *num.* 4. Gregor. Lopez *part.* 1. *tit.* 6. *leg.* 34. *versic. hau de decir.* qui referentes præfatam opinionem non damnant, aut inurunt censura, sed dicunt contrariam esse tutiorem: & fundamentum illius est contemnendum: quia
2 † residentia personalis causa studiorum suppletur per alium, *cap finali, de Magistris*, ergo licet solutio pensi horarum, sit personalis, tamen potest per alium suppleri; nec
3 est par ratio † de ieiunio, quod in titulum est ad mortificationē corporis, & in medicinam salutarem appetitus carnis, quod non suppletur per alium, si tamen ieiunium imponatur à Confessario non in mortificationem carnis, sed in satisfactionem pro peccatis & dicat posse illud per alium supplere vere supplet quamuis pœnitentiæ Sacramentalis solutio sit personalis sicut cæteri actus pœnitentis.

4 Imo aliqui dicunt quod † si Confessarius solum imponat pœnitētiam vt in illam mutet pœnam purgatorij, posse hanc per alium satisfacere, ita Paludanus *in* 4. *distinct.* 20. *quæst.* 3. Antoninus 3. *p. tract.* 14. Syluester *verbo satisfactio quæst.* 3. Altisiodorensis *l.* 4. *tract.* 6. *quæst.* 3. & alij, legatur Diana *p.* 3. *tr.* 4. *Resolut.* 82. Fagundez 2. *præcepto Ecclesiastico lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 12. & 13. sicut modo vnus
5 iustus satisfacit pro pœna temporali debita peccatis, tam pro viuo quam pro animabus purgatorij teste D.Tho. *in additionibus, q.* 13. *art.* 2. & est certa sententia vt videre est in Bonacina *disp.* 5. *de pœnit. q.* 5. *sect.* 3. *punct.* 9. *num.* 11. *versic. in propositione.* Ergo licet solutio pensi horarum sit personalis cum ordinetur ad laudandum Deum & orandum pro institutore beneficij; sicut supplet sacrificium per alium oblatum, quam per Capellanum potest etiam suppleri pensum horarum.

Sed quamuis hæc sententia speculatiue non sit improbabilis cum contra ipsam nullus sit textus, aut Bulla Pontificia; nihilominus opposita practice est sequēda & consilianda, quam exceptis citatis eam amplectantur omnes scriptores quorum magnum numerum affert Sanchez *dub.* 62. *num.* 2. etsi enim † residentia personalis causa studio- 6
rum suppleatur per alium, hoc ideo est quia incompatibilis cum studio cum quo compatitur officij diuini recitatio; sic enim omnes intelligunt personalem obligationem ad recitandum.

SUBRESOLUT. XXIII.

De pueris ante pubertatem.

SUMMARIUM.

1. *An pueri ante pubertatem non teneantur recitare nec restituere fructus si non recitent, & n.* 2.
3. *An diuersæ sint obligationes.*
4. *Authoris mens adducitur.*
5. *An puer non teneatur aut ligetur ante pubertatem legibus pœnalibus positis ab homine.*
6. *Castri Palai & multorum aliorum sententia afferuntur, & n.* 7.
8. *Impuberes non implentes praeceptum annuæ confessionis incurrunt pœnas decreti omnis vtriusque sexus, & alias impositas ab Episcopis in suis diœcesibus, ex Hurtado.*
9. *Licet pueri possint peccare ante pubertatem horum tamen peccata, non ita vt in maioribus punienda videntur, ex Gregorio IX.*
10. *An pueri non ligentur Bulla Piana.*

Non ò, aliqui limitant † in pueris ante 1
pubertatem hoe est ante 14. annum quod nec teneantur recitare nec restituere fructus si non recitent, ita nonnulli ex Neotericis Magistris valde doctis quos refert tacito nomine Thomas Sanchez *dub.* 61. alij dixerunt etiam ex recentioribus, non teneneri vsque 12. & 13. annum; fundantur, quia præcepta Ecclesiæ non obligant vsque ad 12. annum, hanc sententiam dicit *num.* 3. non 2
esse probabilem nisi puer sit ignarus legere latine

latine & operam det, vt gnarus fiat, quod si Papæ fiat mentio de eius ignorantia legendi eo ipso, quod dispensat, vt ante ætatem obtineat beneficium dispensat in penso horarum, secus autem si ignorantia taceatur in supplica non eo ipso quod dispensat in ætate suppletur obligatio recitandi quæ ex vi prioris dispensationis indispensata
3 manet, sunt enim † diuersæ dispensationes, nec vna includitur in alia, & cum aliàs dispensatio sit odiosa & vulnus iuris communis à quo exorbitat, non est extendenda.

4 Sed meum in hac iudicium esto sicut fuit in qua consultatione facta à quodam excellentissimo Principe, primò quod pueri ante 12. annum sicut nulla ferè censura Ecclesiastica, ita nulla pœna imposita ab Ecclesia leguntur nisi expressetur in iure, de censuris ab homine constat, ex *cap. 1. & 2. de delictis puerorum*, vbi Glossa quam sequuntur Vasquez *tom. 4. in 3. part. quæst. 90. art. 2. num. 3.* Sanchez *in Summ. tom. 1. lib. 1. cap. 12. num. 7.* Sanchez *selector. disp. 26. num. 18.* vbi plures
5 citat, & dicit, quod † puer non tenetur aut ligatur ante pubertatem legibus pœnalibus Ecclesiæ positis ab homine, quamuis dicat ligari pœnis à iure impositis, vt de excommunicatione ob percussionem Clerici expressit Pontifex *cap. super eos cap. pueris & cap. quamquam de sententia excommun.*

Sed Castro Palao in materia morali insignis *tom. 1. tract. 3. disput. 1. punct. 24. §. 2. nu. 9.*
6 nostram resolutionem tenet, dicens † & bene, quod pueri vsu rationis vtentes ante pubertatem comprehenduntur præcepto & lege lata; non tamen pœna imposita ob alicuius præcepti transgressionem, ita cum communi sententia tenet Suarez *tom. 5. de censuris disp. 5. sect. 1. num. 19.* Corduba *in sum. quæst. 60. conc. 3.* Syluester *verbo interdictum 2. num. 18.* Azor. *tom. 1. lib. 7. cap. 41. quæst. 10.* Thom. Sanchez *tom. 1. sum. lib. 1. cap. 12. num. 8.* quos sequitur Diana *p. 3. tractatu 6. resol. 88.* Valentia *tom. 4. disputat. 7.*
7 *quæst. 9. p. 4. in fine*, Reginaldus *in praxi lib. 6. num. 50.* vnde puer si ante pubertatem occidat Clericum, etsi incurrat excommunicationem cæterum non contrahat irregularitatem, vt tenent Auila *de censur. p. 7. disput. 6. sect. 1. dub. 13.* Henriquez *de irregular. cap. 3. num. 4. & in comm. lit. Z.* Ioannes Sanchez *num. 18.* qui concludit dicens cum odia restringenda sint *ex reg. iur. in 6.* sit excommunicationem; nec cæteras pœnas incursuros pueros nisi post annum 14. impletum & fœminas post completum 12.

8 Vnde in hoc non est audiendus Hurtado *de pœnit. disp. 7. diffic. 9.* qui docet etiam impuberes non implentes præceptum annuæ confessionis incurrere alias pœnas decreti *omnis vtriusque sexus.* & aliàs impositas ab Episcopis in suis Diœcesibus, &c. huius rationem optimam tradit Greg. IX. *in cap. pueris*, *quia † licet pueri possint peccare ante* 9 *pubertatem, tamen horum peccata non ita, vt in maioribus punienda videantur*, ex quo texta colligunt Farinac *in praxi. part. 3. q. 92. n. 51.* Antonius Gonnez *lib. 3. variar. cap. 1. num. 51.* Couarr. *de sponsalibus part. 2. cap. 5. num. 5. in fine.* Placa *de delictis cap. 32. num. 4. versic. ex his.* quod delicta puerorum ante pubertatem, etiam si illi sint proximi excusantur à pœnis legum.

Ex qua doctrina valde probabili subinfero quod cum sit valdè probabile, quod rigor Bullæ Pianæ contra non recitantes sit pœna valdè rigorosa ab illo imposita † illa non li- 10
gantur pueri ante pubertatem, etiamsi teneantur sub mortali recitare, nisi dispensetur (in quo non potest esse dubium inter Catholicos, vt latè probant Castro Palao *n. 5.* & Sanchez *num. 6.* Bonacina *disp. 1. de legibus quæst. 1. punct. 6. num. 8.* Salas *disp. 14. sect. 13.*) pueri enim non ita, vt maiores puniendi sunt & Pia Mater Ecclesia non vult, ita rigida monstrari in teneram ætatem, & hoc modo intelligo sententiam illorum Recentiorum.

SVBRESOLVT. XXIV.

De eo qui habet Beneficium & pensionem, si recitat officium. B. V. solam.

SVMMARIVM.

1. *An habens Beneficium simul habens pensionem teneatur dicere horas Canonicas.*
2. *Quid veniat notandum & n. 3.*
4. *An ex vi matrimonij in Ecclesia latina amittatur Clericatus.*

Limitatur decimo, in eo qui habens beneficium † simul habens pensionem et- 1
si ratione beneficij teneatur dicere horas Canonicas, & ratione pensionis officium prauum si istud recitat solum, tenetur restituere fructus beneficij pro rata omissionis, non tamen fructus tenetur restituere, nam obligationi dicendi officium paruum pro pensione satisfacit vnica recitatione officij magni, sicut qui habet plura Beneficia pro omnibus satisfacit vnica recitatione, etsi enim Pius V. Pensionatiis imposuerit obligationem recitandi officium paruum, fuit quia non tenebatur dicere horas Canonicas est communis & certa sententia apud omnes scriptores, † sed aduertendum quod, qui- 2
dā equites ex priuilegio Pont. etiāsi matrimonio sint iuncti possint retinere pensionē Ecclesiasticā vsque ad 200. ducatos Cameræ, vt Lauretani ex cōst. 15. in ordine Bullæ nuul

Sixti V. constat, quam refert Gregor. XV. *decis.*16.*num.*2. & Coccinus *decis.*199. *n.*.... & Verospius *in vna Hieracens.*21.*Iunij* 1631. Milites S.Mauritij & S.Lazari manent capa-
3 ces, etsi nubant ad habendum pro pensione 400.ducata aurea de Camara ex *Bulla Clem. VIII.* quæ incipit *Decret.* 9. *Septembr.* 1603. simile priuilegium concessit Paulus V.Militibus S.Stephani in Bulla quæ incipit *dum generosa* 14.*Kalen.Iulij*.1608.& equites Pij retinent pensionem 250.ducatorum auri de Camara, ex Seraphino *decis.*758.

Dubium est, an isti equites teneantur recitare officium paruum B.V. affirmat Thom. Sanchez *cap.*2.*cit.dub.*63. quia non mutatur natura pensionis, sed manet sicut antea, quā retinent isti equites ex priuilegio, quod habent ad retinendum & obtinendum præfatas summas in pensiones, sed ego existimo
4 contrarium probabilius, quia ex vi matrimonij in Ecclesia Latina amittitur clericatus, vnde isti equites si matrimonio iungantur non retinent pensionem tanquam Clerici, quod expressè exigit Pius V. in sua constitutione, ibi, *si pensiones, aut alias res Ecclesiasticas, vt Clericus percipit cum modo prædicto ad dicendum officium paruum. B.M.V. obligatum, & pensionum & fructuum, rerumque ipsarum omissioni obnoxium.* Hæc ibi, vnde cum isti equites, non vt Clerici pensiones obtineant, quamuis alias sit Ecclesiastica persona non tenetur ad soluendum pensum officij parui B. V. idque in illis operatur priuilegium, vt etsi non Clerici pensionem Ecclesiasticam retineant, & obtineant.

SVBRESOLVT. XXV.

Non recitans ante omnem sententiam tenetur restituere.

SVMMARIVM.

1. *An qui non recitat officium assignatum ab Ecclesia Beneficiarius sit siue pensionarius teneatur in conscientia ante omnem iudicis sententiam fructus restituere.*
2. *Multorum Doctorum sententia adducuntur.*
3. *Vbi non imperet lex humana quod quis actiuè exequatur actionem quæ est pœna in se ipsum.*
4. *An quamuis non recitantes fructus non faciant suos, sed teneantur restituere, habeant remedium Bullæ compositionis.*
5. *Ludouici à Cruce sententia adducitur.*

1 Corollarium quintum, ex principio posito est, quod † qui non recitat officium assignatum ab Ecclesia beneficiarius sit siue pensionarius tenetur in conscientia ante omnem iudicis sententiam fructus restituere, ita omnes quotquot scripsere post constitutionem Pianam in qua statuitur, quod non recitans non faciat fructus suos; vnde cum illorum non acquirat Dominium tuta consciētia illos retinere nequit, quia nullus quod suum non est tuta conscientia retinere valet, sed tantum iniustè acquisitum à se abiicere in illos vsus quibus applicatur à legislatore, ita † Salas *de legibus disp.*15.*sect.*2.Petrus 2
Nauarra *de restitutione lib.*2.*cap.*2.*num.* 195. Lessius *cap.*34.*de iust. dub.*32.*&* 39. Malderus *tract.* 10. *cap.*2. *dub.* 4. Bartholomæus à S Fausto *lib.* 2. *de horis quæst.* 273. Fillucius *tract.*23.*cap.*10.*n.*311. Suarez *lib.*4.*cap.*30. *n.*3. Vasquez *de benef. cap.*4. §.1.*dub.*7. qui plures alios citat, quando enim legislator aufert dominij capacitatem, & determinat expressis verbis, quod in pœnam alicuius delicti aliquis non faciat suum, quod illi offertur, vel alias haberet, vt suum.

Hic † non imperat lex humana quod, 3
quis actiuè exequatur actionem quæ est pœna in se ipsum, sed cum lex humana abstulerit dominium, & determinauerit, quod fructus non faciat suos, lex naturalis imperat quod restituat, & sic executio huius restitutionis antè sententiam non à lege humana, sed à diuina dimanat, vt latè dixi *t.*2. *tract.vlt. Resol.vlt.*

Sed quamuis † non recitantes fructus non 4
faciant suos, sed teneantur restituere, tamen habent remedium Bullæ compositionis, qua vti possint Beneficiarij Hispani & illarum Regionum pro quibus concessa est Bulla, triplex cruciatæ modus autem componendi fructus malè perceptos traditur ab expositoribus huius triplicis & maximi priuilegij, videantur Ludouicus à Cruce † *in expositione Bullæ composit. disp.*2.*dub.*7. vbi ponit quatuor casus in quibus Beneficiarius non habens curam animarum possit hac Bulla vti 5
Trullench. *lib.* 3. *casu* 2. Castro Palao *tr.*29. *disput.vnica. punct. vlt.* §.2. Villalobos *clausu.*1.*num.*14. Rodriguez *dub.*8. Acosta *q.*65. Ouiedo *disp.*9. qui omnes notant non posse fieri compositionem super distributiones quotidianas.

SVBRESOLVT. XXVI.

Tenetur restituere non recitans, etiamsi sequenti die officium omissum dicat.

SVMMARIVM.

1. *An post constitutionem Pianam Beneficiarius qui omittit vno die recitare officium diuinum, non satisfaciat quantum ad restitutionem fructuum, etiamsi sequenti die dicat officium omissum.*

2. *Ratio*

2. *Ratio difficultatis enodatur.*

14. *Quoduam ius habeat Confessor.*

16. *Quæ circunstantia aggrauans sit ex præcepto confitenda.*

17. *An solum duæ circunstantiæ aggrauantes sint necessario explicandæ.*

18. *An præcisa temporum mensura non sit circunstantia necessariò confitenda.*

19. *Quæ circunstantia sit explicanda.*

20. *Magistrum S. Thomæ opinio, & n. 21.*

22. *An licet respectu totius officij sit circunstantia aggrauans solummodo, sit necessario confitenda.*

1 COrollarium sextum, quod † post constitutionem Pianam Beneficiarius, qui omisit vno die recitare officium diuinum aut paruum B. V. si sit Pensionarius uon satisfacit quãtum ad restitutionem fructuum, etiamsi sequenti die dicat officium omissum, hæc sententia vt iacet in corollario certissima est, quam sequuntur Henriq. *lib.* 13. *summ. cap.* 13. Nauarra *lib.* 1. *de restit. cap.* 2. *num.* 180. Aragon. 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 13. Bonacina *de horis disp.* 1. *quæst.* 5. *punct.* 2. *n.* 6. Suarez *lib.* 4. *cap.* 29. *n.* 11. *in fine.* Filluc. *tract.* 23. *cap.* 10. *quæst.* 2. *concl.* 2. qui duo male citantur in contrarium cum manifeste loquantur, ex iure naturali, & secluso positiuo, sequitur & docet corollarium Bartho. à S. Fausto *l.* 2. *de horis quæst.* 180. Diana *p.* 2. *tract. Resol.* 24. qui notat male citare Suarez & Fillucium dicens quod loquuntur de primis sex mensibus, sed non solum ob hoc male citantur sed loquuntur secluso iure positiuo, vt videre est expresse in Suarez.

Nec video quomodo post Bullam Pianam possit contrarium esse probabile, vt putauit Bonacina *vbi supra* & sequitur Molfesius *in sum. tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 5. *n.* 17. ratio enim
2 † in contrarium est euidens, quia summus Pontifex statuit quod qui omisit recitare officium vno die non faciat fructus suos, & eos tanquam iniuste perceptos non faciat suos, quam pœnam statim incurrunt, ac est transacta hora opportuna ad recitãdum, ergo eos amisit, ergo quamuis recitet sequenti die non facit suos, quia pœna non manet suspensa, sed statim incurritur in conscientia, & ante omnem sententiam, quare fructus, quos amisit pro pœna authoritate sua recuperare nequit, nisi sibi applicet titulo paupertatis, vt infra explicabo.

SVBRESOLVT. XXVII.

Qui non recitat septem horas canonicas septem committit mortalia.

SVMMARIVM.

1. *An qui non recitat septem horas Canonicas septem committat mortalia peccata.*

2. *Quodnã præceptũ dicatur multiplex, & n.* 3.

4. *Patris Vasquez opinio affertur, & n.* 5 *necnõ multorũ aliorũ DD. & n.* 6. *&* 7. *&* 10.

8. *An non recitans teneatur explicare in confessione quantitatẽ officij omissi: & n.* 9.

11. *Difficultatis duplex ratio affertur & n.* 12. *& n.* 15.

13. *An posset quis negare consuetudinem peccandi, aut occasionem proximam quam sine magno incommodo dimittere nequit.*

COrollarium septimum, quod † qui non recitat septem horas canonicas septem 1
committit mortalia peccata, vnde non satisfacit si dicat in confessioue omisit officium diuinũ sed tenetur dicere quot horas omisit. Ita sentiunt Tabiena *verbo horæ quæst* 15. Tuscus *de visitatio cap.* 20. *num.* 19. quos citat & sequitur Lessius *lib.* 2. *cap.* 37. *à num.* 53. & primò, quia quamuis sit vnum præceptum recitandi officium diuinum, cum hoc constet ex septem horis canonicis distinctis & distincto tempore ex sua institutione recitandis; † præceptum illud multiplex est 2
virtualiter, sicut præceptum de ieiunio quadragesimæ quod & si sit vnum formaliter tamen in ordine ad mores multiplex est; atque ita tot peccata mortalia committit, quot dies quadragesimæ non ieiunauit, aut quot vicibus carnes comedit, quare sicut omnia ieiunia quadragesimæ satisfaciunt vni obli- 3
gationi totali ieiunandi totam quadragesimam, & omissio cuiuslibet diei est distinctum peccatum numero ita est si septem horæ canonicæ ad integrum vnum diei officium, omissiones omnium horarum plura sunt numero peccata, vnde Pius V. in sua constitutione diuersam pœnam, taxauit pro matutini omissione, ac aliarum horarum, iudicans grauius peccatum esse, & si intra eandem speciem. 4

Cuius rationem à priori nobis subministrauit † P. Vasq. 3. *p. tom* 4. *q.* 91. *dub.* 4. *num.* 4. quia quando actus dicit ordinem ad plura obiecta ex quorum vnoquoque per se prouenit contrarietas ad virtutem concedendũ est esse plures malitias, & ita plura peccata numero distincta; quod tunc inuenitur quo- 5
ties circunstantia talis est, vt ipsa per se nullo alio supplemento faceret peccatum, vt qui vno actu plures homines occidit etiãsi ipsos consideret, vt sunt partes vnius exercitus, aut ciuitatis, aut familiæ, ita & si septẽ horæ canonicæ sint partes vnius totius artificialis; tamen quælibet talis est, vt ipsa per se nullo alio suppleto habeat eius omissio specialẽ ordinẽ & oppositionẽ ad virtutẽ, & præceptũ de recitando, ergo qui septẽ horas omisit septẽ cõmittit peccata numero distincta.

Fateor contrarium sequi communiter, & est valde probabile & securum in praxi,
6 ita † Garzia *p. 3. cap. 1. n. 131.* citans pro se ex Antiquis & Recentioribus decem & nouem auctores Bonacina *vbi supra punct. 1. n. 7.* qui præter citatos à Garzia alios decem ex Recentioribus pro se adducit quibus addo Mirandam *tom. 1. Manualis q. 37. art. 15.* Castro Palao *tom. 2. tract. 7. disp. 2. p. 5. num. 1.* Lezana *tom. 1. summ. cap. 12. num. 10.* Lugo *de Sacram. pœnit. disp. 16. sect. 14. n. 547.* Trallenc. *lib. 1. in Decalogum cap. 7. dub. 23. num. 4.* Ludouicum à S. Ioanne *de horis art. 10. difficult. 2.* Diana *tract. 12. ett. Resolut. 5. & 23.* qui præter citatos *Resol. 5.* adducit Vegam, Ledesmam, Ortiz, & Portel, dicit tamen
7 inconsequenter quod licet sentētia Lessij sit probabilis, nun est tamen sustinenda; si sustineri non potest caret probabilitate saltem practica, quod dicere de opinione satis consona bonis moribus absonum est, his addo Bartholomeum à S. Fausto *lib. 2. de horis q. 80.* fundamenta huius communis sententiæ non adduco, quia eorum solutio in fundamento nostri corollarij est inclusa.

Sed vnum aduerto ex quo resumet vires nostra Resolutio, quod plures ex auctoribus
8 oppositæ sententiæ dicunt † teneri non recitantem explicare in confessione quantitatem officij omissi, ita Garzia *vbi supra n. 141.* vbi testatur de communi à S. Fausto *quæst. 81.* Bonacina *de Sacramentis disp. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. n. 17.* Henriquez *lib. 5. sum. cap. 7. n. 6.* Bel-loch. *in praxi de casibus reseru. p. 2. quæst. 15. cap. 7. num. 74.* & tenent omnes illi qui dicunt
9 circumstantiam aggrauantem ex parte quātitatis obiecti, etiamsi aliæ aggrauantes non sint confitendæ deberi explicari in confessione, quod ita certum existimo, quod contrarium habeat parum probabilitatis & securitatis in praxi, vt videre est *in Dicastillo disp. 9. de pœnitentia à num. 180. vsque ad numer. 234.* vbi vt sententiam contrariam Vasquez defendat tot peregrinas speculationes accumulat, ex quibus clare constat, quam parum probabilitatis practica cōtineat, quare nostram sententiam tenent Sanchez *l. 2. sum. cap. 32. n. 39. & lib. 4. cap. 14. n. 24.* Fagundez *lib. 4. præcepto 2. Eccles. cap. 2. n. 10.* Caiet. *verbo confessio condit. 15.* Dominicus Soto *in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 4.* Petrus de Soto *relect. 9. de confess.* Nauarrus *in Manuali cap. 6. n. 7.* Rodriguez *in summ. tom. cap. 53. num. 3.* Toletus *lib. 3. cap. 7.* Vega *in sum. 3. p. cap. 50. casu 21.* Ledesma *in summa de sacram. pœnit. cap. 18. conc. 4.* qui dicit *Contrariam non esse*
10 *probabilem* Suarez *tom. 4. in 3. p. disp. 22. sect. 3.* Amicus *de pœnit. disp. 13. à num. 110.* Nugno *quæst. 9. additionum art. 2. dub. 2.* Magister Reuerendissimus Ioannes à S. Tho. 1. 2. *disp. 10. art. 3. versic. Hæc secunda sententia mihi certissima videtur nec oppositam auderem consulere.* Hæc ille, quam secuti sunt fere omnes antiqui, quos citat Amicus; & expressat cathechismus Romanus iussu Pij V. editus, *tit. de sacramento pœnit. §. sed quoniam multa.*

Huius veritatis duplex est ratio, prima † traditur à Magistro à S. Th. quia secundum 11
moralem æstimationem in ordine ad punitionem, & medicinam conscientiæ potest circumstantia aggrauans æquiualere, aut superare multiplicationem peccatorum in numero distinctorum, ergo si quis tenetur confiteri peccata numero distincta, vt est certum multo magis tenebitur confiteri circumstantiam aggrauantem, quæ talem numerum excedit, sicut excedit furtum mille aureorum decem furtis quibus aliquis subripuit ducenta ducata, etenim prius furtum in malitia æquiualet & superat decem furtis,
non quidem in malitia specifica quia in ista 12
æqualia sunt, sed in malitia numerica; quod enim non formalibus sed differentiis numericis distinguantur, hoc præcise non pertinet ad malitiam, sed quia illis damnum illatum est proximo, ergo si maius damnum illatum est vnico furto in ordine ad moris punitionem & medicinam animæ, tenetur id explicare quia æquiualenter est plura furta grauia numero distincta, quod argumentum manifestum est, quoquo in vtrunque latus se vertat Dicastillus secutus suum Vasquez.

Ex dictis constat bene me dixisse *tom. 1. moral. tract. 1. Resol. 22.* cuntra selectorem
disp. 9. qui asseruit quod † posset quis nega- 13
re consuetudinem peccandi, aut occasiunē proximam, quam sine magno incommodo dimittere nequit. Hoc enim prorsus improbabile est, & manifeste sequitur si quis non tenetur confiteri circumstantiam quantitatis
aggrauantem, Confessor enim † ius habet 14
ad illam interrogādum vt rectum iudicium faciat de statu pœnitentis & medicinam adhibeat salutarem, quam Doctrinam manifeste ibi probaui ex rationibus & authoritate S. D. *in 4. dist. 22. quæst. 1 art. 4.* vbi *in solut. ad primum. Non est necessarium omnes occasiones peccati confiteri, sed solum illas sine quarum abscissione sufficiens remedium adhiberi non potest.* Lege meipsum ibi quomodo autem intelligendus est S. D. quando alicubi dicit quod circumstantia aggrauans non est necessario confitenda egregie explicat Reuerendiss. Magister Confessor Regius *vbi supra in sol. argumentorum pag mihi. 636.*

Secunda ratio est † Amici *num. 111.* quia 15
ex opposita sententia sequeretur, non esse necessarium confiteri actum externum furti, homicidij, fornicationis, &c. sed solum affectum internum efficacem aptum ad inferendū externum, quia tota malitia peccati

sumitur

sumitur ab actu interno, vt est certa senten-
tia; vnde actus externus solum est circun-
stantia aggrauans per modum effectus se-
cuti ad actum internum; hoc autem assere-
re absurdissimum est. Quare Magister à S.
Thoma *vbi supra* ad discernendum, quæ
16 † circunstantia aggrauans sit ex præcepto
confitenda; hanc constituit regulam quam
eius verbis subiicio; *quando circunstantia in-
tra eandem speciem ponitur seu apponitur
actui, si quod superaddit & grauat super
speciem peccati est talis naturæ, quod id sufficit
ad peccatum mortale talis aggrauatio circun-
stantiæ debet confiteri de necessitate, alias non;
nam si aggrauatio illa in eo quod superadditur
mortalis culpa est, licet non mutet speciem Theo-
logicam, quæ praecisè respicit offensam Dei, &
ibi est additio offensæ mortalis, licet sit eadem
species mortalis, hac ibi dicit optimè speciem mo-
ralem, quia ibi est vna oppositio ad virtutem
moralem, attamen virtualiter est multiplex of-
fensa Dei in ordine ad quem sumitur offensa,
quā mutat ratione materiæ mortalis, quæ addi-
tur*, quam doctrinam egregiè enucleat, *vers.
& quidem.*

Quare mihi non arridet sententia Amici
17 *vbi sup. n.* 118. asserentis † solum duas circū-
stantias aggrauantes esse necessario expli-
candas ex præcepto quantitatem damni, si-
ue in bonis externis, siue honoris & perso-
næ, & diuturnitatem actus, quando excedit
ordinariam mensuram primum enim ad-
mitto; quis enim dubitare potest quod si
quis dicat verbum iniuriosum non soli per-
sonæ, sed etiam familiæ teneatur explicare
in confessione; secundum hactenus admit-
to, quatenus diuturnitas temporis potest
explicare statum pœnitentis; præcisa enim
18 † temporis mensura, non est circunstantia
necessario confitenda, nam supra speciem
peccati solum additur temporis perditio;
nisi temporis magnitudo conducat ad mul-
tiplicationem actuum, tam internorum;
quam externorum, vt contigit in illis qui
per multum temporis sunt in statu peccati;
19 tunc † explicanda est hæc circunstantia, vt
maior cautela, & efficacior medicina ad-
hibeatur; vnde praxis fidelium habet, quod
quis explicet tempus quod steterit in occa-
sione proxima peccandi, & habuit consue-
tudinem peccandi, & turpem amicitiam, vt
probaui ex D.Tho. *res.* 32. *citata.*

Deinde contra hanc doctrinam Amici
bene arguitur ex alia doctrina, quā Amicus
meus Reuerendiss. Magister à S.Thoma col-
20 ligit ex citata regula † in *circunstantia quis;*
seu *persona peccat quis v.g. scandalizando aliā
ob qualitatem personæ, vt quod sit Prælatus re-
spectu subditorum, Pater ad filios, Rex ad subdi-
tos, illa additio maior ita grauat scandalum;
quod de se sit sufficiens ad offensam mortalem,
etiam supra ipsam speciem peccati, quia maio-
rem & magis irreparabilem ruinam causat, est
circunstantia necessario confitenda intra spe-
ciem scandali, & similiter ex parte personæ in
quam peccatur, si quis committit incestum, &* 21
*additur circunstantia, quod sit soror, vel mater,
illa additio per se solam considerata est mortalis
offensa, quia est dehonestatio coniunctissimæ per-
sonæ & cui specialissime honor debetur, tenetur
eam circunstantiam confiteri.* Hæc ille vir sa-
pientissimus.

Hanc doctrinam applico nostro corolla-
rio, quia quælibet hora canonica in se consi-
derata inducit grauem offensam Dei, & il-
lius omissio, est mortalis culpa; ergo manife-
stum est quod † licet respectu totius officij 22
sit circunstantia aggrauans solummodo, ta-
men necessario est confitenda; vnde omit-
tens officium tenetur dicere quantam illius
partem omisit; sicut dicebamus de quanti-
tate notabiliter magna furti.

SVBRESOLVT. XXVIII.

*Quæ quantitas omissa officij sufficiat ad
mortale.*

SVMMARIVM.

1. *Quæ sit quantitas officij quæ si omittatur sit peccatum mortale.*
2. *An officium diuinum componatur ex octo partibus entitatiuis æqualibus, & n.* 3.
4. *An omissio Tertiæ officij Romani sit mortale peccatum, & n.* 5.
6. *Authoris iudicium.*
7. *An non omnis omissio mortalis in recitatione obliget ad restitutionem.*
8. *An qui omittit Laudes teneatur restituere saltem tertiam partem fructuum.*
9. *An omissio sit de materia graui.*
10. *Dianæ sententia & n.* 11.
12. *An si quis alicui parti horæ omissæ cum peccato mortali correspondeat aliqua pars fructuum, quæ magna sit, & sufficiens ad mortale in materia furti nō sit restituēda.*
13. *Barth. à S.Fausto iudicium.*
14. *Quæ sit materia grauis in recitatione officij diuini.*
15. *Marchin. & Caramuelis sensus, & n.* 16.

Corollarium octauū, † quæ sit quantitas 1
officij, quæ si omittatur sit peccatum
mortale, & teneatur Beneficiarius restituere
fructus illi omissioni correspondentes Phili-
bertus Marchin. *de ordine tract.* 2 *p.* 6. *cap.* 12.
diffic. 3. *n.* 5. sentit; quod omissio vnius horæ
integræ, non est peccatū mortale, quia omis-
sio vnius horæ est parua materia cōparata
ad integrū officiū diuinum, eidem sententiæ
assistit Caramuel *disp.* 118. *in S. Regul. art.* 4.

pro qua citat P. Ioannem de Ionghe, & P. Ignatium Derkennis è Societate Iesu, qui hanc sententiam iudicant probabilem. Exi-
2 stimat enim quod † officium diuinum componitur ex octo partibus entitatiuis æqualibus, ac propterea solum peccatutũ venialiter, qui sextam vel nonam omitteret, quia sexta non est octaua pars officij diuini; vnde *num.* 1463. dicit quod insistendo communi sententiæ, quod officij diuini sint octo,
3 vel septem partes, si quis omittat decem psalmos horæ matutinæ, non peccat mortaliter, quia isti decem psalmi sunt pars octauæ partis officij diuini; pars autem octauæ partis non obligat sub culpa graui.

Verum enim vero sententia ista, vt improbabilis prorsus est excludenda ab Ecclesia, quoad vtrumque assertum, de primo
4 quod † omissio Tertiæ officij Romani sit mortale peccatum omnes quotquot scripsere, & ego vidi contrarium tenent; & contrarium post Constitutionem Pij V. sustineri nullatenus potest, qui in Bulla sua pro omissione vnius horæ grauem pœnam imponit, sextam videlicet partem fructuum restitutionem; quam pœnam nisi pro mortali cul-
5 pa non imponeret Pontifex; quare excusare à mortali omissionem sextæ, aut nonæ est excusare à restitutione cuius contrarium determinatur à Papa.

Secundum etiam assertum nullus ausus
6 est dicere, & vt verum fateat † mihi scandalum est, quod enim sit pars partis, si pars illa in prudentum æstimatione grauis est quis dubitat, quod sit mortalis illa omissio; quamuis quod non est hora integra forsan non est obligatio restituendi, quia Pontifex hanc solum imponit omissioni integræ horæ, & cum sit lex pœnalis valde rigida eius dispositionem & metas egredi non debemus; quam cogitationem postea inueni in Vincentio Fillucio *tom.* 2. *tract.* 23. *c.* 10. *n.* 219.
7 vnde † non omnis omissio mortalis in recitatione obligat ad restitutionem, quod tenet Bonac. *quæst.* 5. *citat. punct.* 2. *n.* 15. vt probabile, & sequitur Diana *tract.* 12. *citato resol.* 12. pro quo citat Monetam *de distributionibus p.* 2. *cap.* 3. *n.* 22.

Ex quibus subcolligitur primò, quid dicendum est ad illam difficultatem, de qua
8 latè Diana *p.* 5. *tract.* 14. *ref.* 46. an qui omittit laudes teneatur restituere saltem sextam partem fructuum? Sicut si omittit aliam ex horis præter matutinum, & quod peccet mortaliter nullus prudentum dubitat, cum
9 † omissio sit de materia graui; & quidem si *Laudes* sint diuersa hora *à Matutinis*, vt volunt plures & graues Doctores, omissio illius inducit obligationem restituendi iuxta Constitutionem Pianam, si vero non sit diuersa hora, sed pars Matutinæ; quæ finita dicebatur missa (vt fit in nocte Natiuitatis) & postea dicebantur Laudes argumẽto, *ex cap. nocte de consecr. distinct.* 1. sic qui omittit laudes non tenetur restituere, quia obligatio restitutionis solum ponitur pro omissione integræ horæ, vt vidimus: ita Diana *vbi supr.* † ex sentẽtia Eminentiss. Card. Ore- 10
gij viri doctissimi & integerrimi, qui ita sentiebat, & vere est satis conformis menti Pij V. qui in sua constitutione ratam restituendam pro omissione matutinorum assignat dimidiam partẽ fructuum & pro omnibus aliis horis alteram dimidiam, at si in matutinis non comprehenderentur Laudes, non videretur æqua partitio in officio diuino; quare sententia Cardin. valde probabilis 11
est etiam in praxi, quidquid dicat Palao *vbi supra punct.* 7. *num.* 5. Bonartius *de horis lib.* 2. *c.* 10. *n.* 12. Ludouicus à S. Ioanne Euangelista etiam, *vbi sup. dub.* 7. *conc.* 2.

Subcolligitur secundo, quod si quis alicui † parti horæ omissæ cum peccato mor- 12
tali correspondeat aliqua pars fructuum, quæ magna sit, & sufficiens ad mortale in materia furti, non est restituenda, ita Diana *tract.* 12. *resol.* 26. Fillucius, Moneta, *vbi supra* contra Reginaldum *in praxi lib.* 30. *tract.* 3. *cap.* 4. *n.* 44. Bonac. *vbi supr. n.* 15. sed nostram sententiam tenet Batth. à S. Fausto † *lib.* 2. *de* 13
horis quæst. 286. quamuis enim Pontifex posset statuere si vellet, vt pro omissione mortifera diuini officij etiamsi non esset hora integra esset obligatio restituendi fructus illi parti respondentes, tamen non ita voluit, sed solum pro integra hora; ne excessus appareret rigoris, aperireturque ostium inquietudinibus, & anxietatibus animorum.

Sed † quæ sit materia grauis in recita- 14
tione officij diuini, vt eius voluntaria omissio sit culpa lethalis, res est valde perplexa terminos magnitudinis & paruitatis assignare; videndi sunt Auctores & sequendi, qui medium tenent; & fugiendi, qui nimis laxe & licentiosi sunt, aut qui nimis stricti, aut scrupulosi; nam *medium tenuere beati*, & mediam viam ingressi sunt prudentes; quare terminus, quos posuerunt Marchinus & Caramuel † abiiciat, vt nimis latos, qui 15
dicunt ad perditionem ne ingrediamur; Patres enim nostri terminum posuerunt asserentes, quod omissio vnius horæ integræ, est lethalis culpa, similiter quod Bonacina & alij dicunt, quod si quantitas ex multis verbis voluntariè omissis æquiualeat vni horæ integræ, etiam est mortale, sed hoc nimis scrupulosum, & in materia furti maior quãtitas requiritur ad mortale quando paulatim subripitur, ac quando simul, quia quando paulatim & minutim, non oritur ita fa- 16
cile damnum proximi notabile, quare existimo, quod omissio vnius psalmi & hymni horæ

horæ minuris, & aliarum duo psalmi non nimis longi, est matutina grauis ad mortale; si vero loquamur de omissione versuum discreta multo maior quantitas exigitur quam relinquo iudicio prudentis, & non scrupulosi.

SVBRESOLVT. XXIX.

Quibus sunt fructus amissi restituendi?

SVMMARIVM.

1. *Quid nomine fabricæ intelligatur.*
2. *Quid item nomine pauperum intelligantur.*
3. *De pauperibus Barth. à S. Fausto & aly quid sentiant.*
4. *An si in loco Beneficij sint verè pauperes, isti sint præferendi.*
5. *Quid ordo charitatis & iustitiæ distributiua exigant.*
6. *Sacra congregationis declaratio, & numero 7.*
8. *An Beneficiarius pauper possit fructus titulo paupertatis applicare.*
9. *Quid excuset Beneficiarium pauperem.*
10. *Multorum DD. sententia adducuntur, & n. 11.*
12. *Qui fructus easdem conditiones habeant ac distributiones.*
12. *An nulla lex præter Pontificiam potest cogere vt alicui priuato operi pio applicentur fructus.*

COrollarium nonum, quibus restituendi sint fructus, quos non recitans tenetur restituere, & huius corollarij matutina plura dixi *lib.* 3. vbi de Parrocho, & Episcopo non residente & aliqua reseruaui huic
1 corollario addenda, primò, † quid nomine fabricæ intelligatur, Bonacina *vbi supra p.* 4. *num.* 2. Suarez *cap.* 30. *num.* 18. Palao *punct.* 7. *num.* 11. Sanchez *cap.* 2. *citat. dub.* 8. *num.* 2. intelligunt fabricam Ecclesiæ in qua situm est beneficium, etsi ditissima sit; ad quam etiam pertinet reparatio Domus, cultura vineæ, aut agri; ipsiusve conseruationis; vnde si conseruandus est ex aqua ab alienò fonte dimanante & agrum vel vineam irrigante si fontem, aut puteum, etiamsi ad alium Dominum pertineat, reparet, aut ædificet, nomine fabricæ intelligitur; non tamen intelligitur fabrica alterius Ecclesiæ, nisi sit pauper & illi titulo paupertatis applicentur iuxta modo dicenda.
2 Secundum præter id quod diximus loco citato de pauperibus; & quid Pauperum constituat, vt illi possint fructus applicari † quod nomine pauperum etiam intelliguntur animæ fidelium in purgatorio existentes, qui in vrgenti sunt necessitate, vnde si fructus expendat in eleemosynis Missarum, pro illis satisfaciet, vt tenet Fillucius *cap.* 10. *cit. n.* 325.

Sed de Pauperibus † Barth. à S. Fausto, 3
lib. 2. *citat. quæst.* 29. Suarez *cap.* 30. *cit. n.* 20. Molphesius *lib.* 5. *summ. cap.* 5. *num.* 12. Fillucius *vbi supra quæst.* 6. Bonacina *punct.* 4. *n.* 3. Villalobos *tom.* 1. *tract.* 27. *diffic.* 17. *num.* 9. & multi alij sentiunt, quod non solum intelliguntur pauperes illius loci in quo est situm beneficium, sed etiam alij exteri alterius loci, aut Episcopatus, tum quia Bulla Piana vniuersaliter loquitur de pauperibus, & sic facilior & suauior redditur restitutio sed quamuis hoc sit probabile; tamen contrariam probabilius existimo † si enim in lo- 4
co beneficij sunt vere pauperes isti sunt præferendi, quia habent aliquale ius ad hoc, quo ex fructibus sui loci, qui destinantur, ad pauperes alendos, sustentantur, nec enim Episcopus si in sua Diœcesi sunt pauperes, nequit tuto Pauperibus alterius Diœcesis fructus distribuere, sed ædibus propriis alere, tenetur; ita Beneficiarius pauperes proprij loci.

Tum, quia quando antiquitus fructus beneficij diuidebantur in partes & vna assignabatur pauperibus, illis applicabantur qui erant loci beneficij, & quidem † hoc exi- 5
git ordo charitatis & iustitiæ distributiua, nec enim par est quod omissis pauperibus Hispanis fructus beneficij Hispani mittantur ad Italos, vel Francos; quod etiam constat, de fructibus restituendis à Parrocho non residente qui debent restitui vel fabricæ, vel pauperibus parrochiæ, sicut Episcopus non residens fabricis, aut pauperibus Episcopatus, vnde de Parrocho sic declarauit † Sacra Congregatio apud Garziam. 3. 6
p. cap. 2. *num.* 31. *Congregatio censuit Episcopum Ordinarium debere applicare fructus non residentium de quibus in hoc decreto fabricæ Ecclesiæ parrochialis, etiamsi non indigeat, nec pauperes intra limites reperiantur, quæ potest tamen in dies indigere saltem quoad ornamenta.* Quare dum Pontifex dixit absolute, quod 7
fructus restituantur pauperibus, & in eleemosynam erogare teneantur, subintelligitur in pauperes loci Beneficiorum, vt congrue, & vt oportet fiat erogatio; quamuis si fiat pauperibus alterius, tenebit erogatio & non erit necessarium aliam fieri pauperibus loci beneficij, quamuis male fiat.

Tertium, & valde notandum, quod † si 8
Beneficiarius est pauper verè & non habet vnde decēter sustentetur, quod etiāsi sit cōsuetudo, aut statutum, aut lex in aliquo Episcopatu, aut Ecclesia, quod fructus amissi ex omissione diuini officij applicētur ad aliquod pium opus, vel aliis clericis, aut Canonicis; potest Beneficiarius pauper sibi eos ti-

tulo paupertatis applicare, quamuis non pos-
9 sit applicare aliis pauperibus, ratio est † quia necessitas vrgens illum excusat & sic potest sibi applicare, quia cum ista lex, consuetudo, siue statutum sit contra iu commune, debet coarctari & limitari extra propriam necessitatem beneficiarij, hoc enim lex charitatis exigit, quæ bene ordinata incipit à se ipso, qui enim ad dandum aliquid pauperibus obligatur potest illud sibi accipere, si verè talis est per tradita † à Baldo *in lege, id quod pauperibus quæst. 22. C: de Episc. & Cleric.* Calderino *cons. 19. de testa.* Ancharr. *consil.* 84. Nauarro *de horis cap. 7. n.* 32. ab Aragonio 2.
10 2. *quæst.* 83. *art.* 13. *pag.* 868. quod secus est de distriburionibus quotidianis, quæex iure communi accrescunt aliis Canonicis quas sibi etiam ratione paupertatis non potest applicare, nisi cum obligatione restituendi iuxta notata per D.D. *cap. 1. de Cleric. non residente in 6.* si tamen statutum aut lex sit approbata à Summo Pontifice, discurrendum est sicut de distributionibus.
11 Contrarium huic doctrinæ tenet Bonac. *punct* 4. citato, qui citat Suarez *cap.* 30. *cit n.* 17. sed loquirur de statuto approbato: citat Aragonium, *vbi suprà.* & Naldum *verbo officium num* 13. sed nihil ibi dicit vtérque citat etiam Toletum *lib. 2. Summa. cap. 12. n.* 5. sed ibi loquitur de distributionibus, vel de fructibus ex massa communi, vel quando sumuntur ex aliquo communi sumptu, qui fructus auferuntur & aliis accrescunt, non præcisè ex non recitatione priuata, sed ex non recitatione, vel non interessentia cho-
ro † hi enim fructus easdem conditiones 12
habent ac distributiones, tamen fructus, quos tenetur Canonicus, vel Beneficiarius
ob nō recitationē officij priuatam † nulla lex 1
præter Pontificiam potest cogere, vt alicui priuato operi pio applicentur; sed pauperibus vel fabricæ, quia ita disponit ius commune, quod si sit aliqua lex alicuius Episcopatus intelligitur, nisi ipse Beneficiatus indigeat. Hæc est sententia Doctissimi viri Nicolai Garziæ *cap. 1. n.* 35. quem non bene intellexit Bonac. idem tenet Th. Sanchez. *cap. 2. dub. 88. à n.* 7.

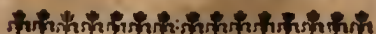
FINIS LIBRI QVINTI.

LIBER SEXTVS,

DE RESIDENTIA EX VI BENEFICII simplicis.

De residentia Pastorum, Episcoporum, & Curatorum, & aliarum præbendarum quæ choro adstrictæ sunt, & priora sunt beneficia curam animarum habentia, posteriora sine cura tamen interessentiam chori exigentia sunt præsens liber instituitur de beneficiis simplicibus.

RESOLVTIO I.

Quotuplex sit beneficium simplex.

SVMMARIVM.

1. *Triplex admittitur Beneficium simplex.*
2. *Præstimonium distinguitur à Beneficio seruitorio, & n. 3. 4.*
5. *Authorū mens adducitur.*
6. *An habentes præstimonia vbique terrarum gaudeant fori priuilegio*
7. *An in Hispania sint beneficia quæ vocentur præstimonia, & n. 8.*
9. *Quæ præstimonia iure communi exigant residentiam.*
10. *An per substitutum debeant præstimoniarij Ecclesiis suis inseruire, & n. 11.*
12. *Quæ præstimonia etsi verè beneficia sint non inducant aliquam residendi obligationem.*
13. *An qualitas institutionis præstimony semper perseueret.*

Triplex † est Beneficium, primum 1
quod dicitur seruitorium. Secundum est capellania collatiua. Tertium, est præstimonium aut præstimonialis portio, &
quidem præstimonium, quamuis † eius ethy- 2
mon sit præstans munium, id est officium, & obsequium † teste Gonzalez *ad Regulam octauam Cancell. gloss. 5. §. 2. n.* 6. tamen contra distinguitur à beneficio seruitorio, & ita nec residentiam personalem, aīt per substitutum ex iussu exigit neque obligatur ex vi illius

3 illius ad aliquod seruitium Ecclesiæ præstandum, præter quam quod recitare horas Canonicas cum hodie sit verum & propriũ beneficium, quod confertur titulo Canoni-
4 co in perpetuum, vnde & vendi nequit, sine Simoniæ labe, eiusque inimpetratione alterius beneficij facienda est mentio, nisi ex consuetudine, & communi vsu loquendi apud aliquam Prouinciam nomine beneficij non intelligatur præstimonium attendendo ad eius primam institutionem, ita Garzia *part. 1. c. 2. n. 120.*
5 Sed ego existimo, † quod si perpetuò concedatur titulo Canonico, quod appellatio iuris communis vincit cõsuetudinem, & vsum alicuius prouinciæ ipsumque euanescere facit, vt præstimonium nomenclaturã beneficij obtineat vbique terrarum quam illi tribuit Bonifacius VIII. *cap. vlt. de concessione prabenda in 6.* & Trid. *sess. 14. c. 9. de reform. & sess. 23. cap. 18.* post medium. Vnde
6 † habentes præstimonia vbique terrarum gaudent fori priuilegio, & illius titulo, ordinari, & filius illegitimus nequit illud habere in Ecclesia in qua Pater ministrauit, quare Azor *lib. 8. p. 1. cap. 4.* citatus à Barbosa *de iure*
7 *Eccles. vniuers. lib. 3. cap. 8. num. 18.* dicit † *in Hispania videmus esse beneficia, qua præstimonia vocantur, qua neque exigunt, vt Clerici in Ecclesiis assidue commorentur, neque, vt absentes aliquos in sui locum substituant*, quod ipse Azor. *p. 1. lib. 7. cap. 3. q. 1. §. quaret aliquis.* sic interpretatur (secutus Menochium *de Arbitrar. lib. 2. cent. 3. casu 102. num. 5.*) *meo iudicio* (inquit Azor) *eo ipso*, quod (*præstimoniales portiones*) *sunt beneficia Ecclesiastica habent iu-*
8 *re communi huiusmodi onus* (*residendi*) *annexum sed consuetudine in Hispania, vbi sunt huiusmodi multa beneficia receptum est, vt tales Beneficiarij abesse queant à suis Ecclesiis, & nihilominus fructus acquirant neque per alios inseruire in Ecclesiis cogantur.* Hæc ille.
9 Ast ego existimo, quod si † hæc præstimonia iure communi exigunt residentiam, quod nullo modo potest consuetudine introduci, quod saltem per alium substitutum ibi non resideant & intersint, & contrarium erit corruptela, & non consuetudo rationabilis, ita Archidiaconus *in cap. sacerdotes 31. dist.* Lignanus *in cap. omnes de constit.* ratiò est perspicua, quia si huiusmodi præstimonia à iure communi exigunt residentiam; erit vtiq; personalis, vt cætera alia beneficia simplicia exigunt quæ dicuntur seruitoria,
10 vnde saltem † per substitutum debent præstimoniarij Ecclesiis suis inseruire, quia ex iure naturæ cum recipiant fructus, vt resideant nec Ecclesia careat suis ministris ad suum seruitium designatis tenetur per se, vel per alium residere, & in hoc potuit inualescere consuetudo; quod id quod per se tenebatur facere, faciat per alium cum non sit Pastor ouium, & eo ipso quod sint assignati fructus, vt resideat ad ipsum præstimoniarium, non attinet iudicare, an alia Ecclesia careat ministris necessariis cum ipse sit operarius conductus ad residendum, cum 11
autem consuetudo Hispana rationabilis sit quod huiusmodi præstimoniarij nec per se, nec per alios resideant, ideo est quia talia præstimonia, etsi verè sint beneficia, † non 12
tamen inducunt aliquam residendi obligationem, quia ex sua institutione non sunt assignata alicui altari, aut Ecclesiæ, neque præstimoniarij *Altarista* dicuntur, Ecclesia tamen reseruata horum institutione, & fundatione fecit beneficia Ecclesiastica, quæ habeant effectus supra inductos, sine tamen obligatione aliqua residendi, nec per se nec per substitutum. Qualitas namque † insti- 13
tutionis præstimonij semper perseuerat, nisi ex consuetudine, aut statuto confirmato præstimonium sit assignatum pro seruitiò alicuius altaris, vel Ecclesiæ.

RESOLVTIO II.

Omnia beneficia simplicia seruitoria exigunt residentiam.

SVMMARIVM.

1. *Iure communi antiquo seruitoria Beneficia requirunt residentiam.*
2. *Quod veniat notatu dignum, n. 3.*
4. *Vrbani VIII. sensus*
5. *An nullus possit habere beneficia in duabus Ecclesiis.*
6. *Nemo potest duobus dominis seruire.*
7. *An altare sit proprius beneficij locus.*
8. *Beneficiarius altari seruire dicitur & de altari viuere, & n. 9.*
10. *Quid nomen* Altaristæ *designet, n. 11.*
12. *An iure decretalium omne beneficium simplex seruitorium quamuis tenue residentiam exigat.*
13. *An Beneficiarius & Altarista sint eiusdem notionis.*

CÆTERVM autem omnia alia Beneficia simplicia, quæ inferiora dicuntur, † de iure communi antiquò seruitoria sunt, 1
& requirunt residentiam, est communis & certa omnium ferè Canonistarum opinio, quos referunt Garzia *p. 11. de benef. c. 5. §. 3. & p. 1. cap. 2. num. 1.* Azor *p. 2. lib. 7. cap. 3.* Lothericus *de re Beneficiaria lib. 3. quæst. 27. n. 8.* Couarr. *lib. 3. Variar. cap. 13. num. 3.* Tholosan. *de Benef. cap. 7.* Greg. XV. *decis. 175. num. 1.*

n.1.Vasquez *de benef.cap.4 art.2.dub* 1.

2 Vt tamen hoc intelligatur † notandum primo antiquitus in primis sæculis à principio Ecclesiæ, cum tempore Apostolorum fideles prædia sua, & bona ad sustétandos ministros, & pauperes Christianos vendere, & pecuniam ex pretio ortam ad Apostolos conduxisse, vt ex facto Ananiæ, constat ex *actibus Apostolorum, cap.5. & 4.* postea vero à tempore Constantini Imperatoris cœperunt fideles ædificare Ecclesias & prædia il-

3 lis tribuere, *cap.futuram 12. quæst.1.* & † Vrbanus Papa *epist. vnica cap.1.* dicit *quod videntes summi Sacerdotes & alij, atque Leuitæ & reliqui fideles, plus vtilitatis posse conferre si hæreditates, & agros quos vendebant, Ecclesiis, quibus præsidebant Episcopi traderent eo quod ex sumptibus eorum tam præsentibus quã futuris temporibus, plura, & elegantiora ministrare possent fidelibus, communem vitam ducentibus, quam ex pretio ipsorum cœperunt præ-*

4 *dia & agros, quos vendere solebant matricibus Ecclesiis tradere & ex sumptibus eorum viuere.* Hæc ibi, ex his autem bonis sustentabantur Clerici, & ministri Ecclesiæ, vt notat Glossa *cap. videntes eadem causa, & quæst. verbo ab Episcopo.*

5 Postea vero crescente multitudine *anno Domini* 450. Concilium Calcedonense sub Leone I. in quo conuenerunt 670. Patres *Canon.6.* quod secutum est Concilium Placentin. sub Vrbano II. *anno* 1095. statuitur quod nemo titulari liceat in duabus Ecclesiis; hoc est, quod † nullus potest habere beneficia in duabus Ecclesiis, quod multis rationibus probatur *in 7. Synodo cap.15.* & refertur *cap. Clericus 21.q.1.* quas rationes optime enodat ibi glossa, & optima est illa quam

6 subdit textus † *nemo potest duobus Dominis seruire, aut enim vnum odio habebit & alterum diliget, aut vnum sustinebit, & alterum contemnet, vnusquisque enim secundum Apostolicam vocem, in quo vocatus est, in hoc debet permanere & in vna locari Ecclesia.* Vnde in primis Ecclesiæ temporibus nullus titulum beneficij habebat, nisi ad inseruiendum vni Ecclesiæ nisi plures Ecclesiæ essent vnitæ.

7 Hinc est quod † altare est proprius beneficij locus, quamuis Ecclesia sit locus communis, templum enim est locus altaris, altare vero est locus beneficij, ac proinde sine templo potest sacrificari, modo extet altare, sine altari vero nullomodo etiam in templo ipso, vt ex Bellarmin. *tom.3. lib.1. de miss. cap.14. vers. idem Paulus* notat Melchior Lotherius *lib de re beneficiaria quæst.30.n.3.*

8 *& n.9.* Hinc † beneficiarius *altari seruire dicitur, & de altari viuere cap. cum secundum Apostolicum de præbendis*; quamuis enim Ecclesia posit videri, ne dum locus communis sed proprius beneficij, tamen exigit propriè & singulare altare cui totum id refertur, prout patet *ex textu in Canone, si quis in atrio 16.q.4.* vbi ponitur pro eodem altare, quod 9

Ecclesia, idipsum obseruatur ex *Canone quæsitum 1.q.3.* & obseruauit Abbas *cap.1.n.4 de successio. ab intestato*; vnde altare in litteris Apostolicis concernentibus materiam prouisiuam semper exponitur pro Ecclesia sine pro titulo beneficiali Abbas *vbi supra numer.3.* vbi monet, hoc esse bene notandum, & sic ministrum altaris siue beneficiarium dicimus *Altaristam*, ita Rota *coram Card. Lãcelloto, anno 1608. Martij 14. in vna Recatanen. Benef n.2.* quamuis velit † quod *Altarista* intelligatur solum Presbyter qui altari deseruit in eo celebrando, & non de simplici Clerico, qui potius deseruit Presbytero, quam altari. 10

Sed quamuis in casu de quo loquitur, Rota & erat lis mota, recte dictum sit quia ita erat obseruantia subsecuta in prouisione illius beneficij, quod solum dabatur Sacerdoti, tamen nomen † *Altarista* est ille, qui 11
dicatus est altari seruiendo ratione ordinis & ministerij sui designati ab Ecclesia, & propter quod datur beneficium sicut chorista est quicumque in choro canit, siue sit hebdomadarius, siue quicunque alius, qui ibi canit, & destinatus est ad chorum, legatur Lotherius *de re beneficiaria lib.2.q.47. à n.52.* vnde antiquis temporibus nullum fundabatur ab Ecclesia beneficium, quod non exigeret residentiam personalem, etsi non *præcisam*, sicut beneficium pastorale, cuius causa est ius diuinum, vt *lib.1.* dixi, tamen *causatiuam*; quæ potest suppleri, per substitutum ex consuetudine introducta, qui supplet per proprietarium, seruitium & ministerium, quod ipse præstare debebat; vnde etiam † iure decretalium, omne beneficium 12
simplex seruitorium quamuis tenue, residẽtiam exigit, vt constat *ex cap. conquerente de Clericis non resident.* vbi est clara decisio & glossa *ibi, si non deseruiat nihil percipere debet.*

Ex quidem quod omnia beneficia etiam non habentia curam animarum, ex iure antiquo essent designata seruitio altaris siti in aliqua Ecclesia, & sic quod † Beneficiarius 13
& *Altarista* eiusdem notionis essent, constat ex D.Thom. *artic.* speciali quem nullibi tractat nisi *quodlib.9. art.15.* vbi inquirit, an habere plures præbendas sine cura animarum sine dispensatione sit peccatum mortale, cuius articuli doctrina grauissima & profundissima est, de qua *infra* edisseram.

RESO-

RESOLVT. III.

De Capellaniis collatiuis.

SVMMARIVM.

1. *Quid sit tertium genus beneficiorum simplicium, & n. 2. & 3.*
4. *An Capellania fundata authoritate Papa aut Episcopi sint beneficia habentia seruitium ad altare.*
5. *An sint quadam Capellania instituta & erecta authoritate Episcopi, ut sint spirituales.*
6. *An si semel fiat collatio ab Episcopo, constituatur beneficium propriè.*
7. *An perpetuitas qua est de ratione beneficij sit solum impotentia.*
8. *Manualitas in quo sita sit.*
9. *Garzia & multorum aliorum sententia adducitur, & n. 10.*
11. *An cum Capellania est instituta ad aliquas missas dicendas cum onere coadiuuandi in cura animarum in Ecclesia Parrochiali, teneatur Capellanus ad residentiam personalem sicut Parrochus.*

1 TERTIVM † genus beneficiorum simplicium de quibus in præsenti capite est capellania collatiua erecta Episcopi auctoritate, sine qua non est beneficium, sed laicale quid, & temporale etiamsi sit fũdata cum onere dicendi missas, & possunt ad eas præsentari merè laici, vt detractum fuit à Rota *in vna Vlixbon. administrat. coram Pegna anno* 1561. *die* 16. *Ianuarij* & alia *Me-*
2 *nopol* 4. *Iunij* 1612. *coram Manzanedo*, de quibus latè Auctores & ad nos non pertinet, cum ad nullum onus Ecclesiasticum ordinetur nec illas habentes teneantur recitare, nec gaudeant fori priuilegio, nec illius intuitu possint ordinari, etiamsi capellania fũdata sit ab Episcopo non authoritate Episcopali, sed laicali, & ex propriis bonis; imò etiamsi esset ex bonis Ecclesiæ, nisi eiusdem
3 Episcopi authoritas & confirmatio accedat; sine qua etiamsi intercedat pactum de dando illam non intersit simonia, Gonzalez *ad Reg.* 8. *glossa* 5. *n.* 25.

4 Quare † de capellaniis fundatis authoritate Papæ, aut Episcopi loquimur & istæ sunt beneficia habentia seruitium ad altare in quo fundata est capella, vnde respectu illius residentiam haber, quam adimplere, vel per se vel per alium tenetur.

Cæterum notant Nauarrus *consil.* 5. *de prabendis*, Sebastian. Cæsar *in relect. de Ecclesiastica Hierar. p.* 3. *disp.* 14 §. 3. *num.* 2. Sayr. *in floribus decis. tit. de præbendis decis.* 5. quod
5 sunt † quædam capellaniæ institutæ & erectæ authoritate Episcopi, vt essent spirituales; amobiles tamen sine causa ad libitum amouentis, huius malitia, aut odio secluso, verum addunt, quod istæ capellaniæ non essent propria beneficia de cuius ratione est perpetuitas, sed ego contrarium sentio existimans esse propriè & non æquiuoce beneficia, ita Nicolaus Garzia *p.* 1. *cap.* 2. *num.* 81. Lotherius *de re beneficiar. lib.* 1. *q.* 7. *n.* 20. Guido Papa *quæst.* 187. & † si semel fiat 6
collatio ab Episcopo constituitur beneficiũ propriè, etsi maneat manuale, vt determinat Rota *in vna Gerundi. Perso. causa pia* 17. *Maij* 1630. *coram Verospio.* etenim vt notant Federicus de Senis *consil.* 35. *n.* 1. Vital. *in clement. vnica* §. *in quibus n.* 2. *de supplenda neglig. Prælatorum*, Selua *de beneficiis p.* 3. *q.* 68. *n.* 2. & 3. quos refert & sequitur Lotherius, *vbi supra* † perpetuitas quæ est de ratione 7
beneficij est solum impotentia, itavt non prouideatur ad tempus certum, & præfinitum, vt de beneficiis Regularibus omnes tenentur fateri, vt latè idem Lotherius *q.* 33. esse enim beneficia manualia, verè & propriè beneficia communis sententia docet, quia beneficium ipsum est ius perpetuum percipiendi fructus; quamuis in hac persona perpetuo non insideat, sed respectu illius manuale sit, & ad nutum amobile à superiore, Manualitas enim † in hoc sita est 8
quod superior illud, quod contulit pro libito ad manum suam possit reuocare *lig. Titius D. de seruis export. leg. si in hac lege* §. 1. *D. de in ius vocan.* & aliis textibus quos fusè explicat Brisson *de verbor. iurisd. signif.*

Verum est quod vt notant † Garzia *vbi* 9
sup. n 83. cum multis, quos citat, quod ad titulum huius capellaniæ collatiuæ amobilis ad nutum, sicut ad titulum cuiuscumque beneficij manualis, non potest quis ordinari; quia titulus ad ordines debet esse perpetuus, vt colligitur ex Trid. *sess.* 21. *cap.* 2. *de reform.* nisi hæc capellania obtineatur in ca- 10
pella summi Pontificis, quia ad illius titulum ordinari, quis potest Nauarr. *cons.* 20. *de tempor. ordin.* Sayr. *in floribus eodem titulo decis.* 59. Barbos. *de potest. Episc. alleg.* 19. *n.* 30. gaudet tamen priuilegio fori, & tenetur ad horas canonicas.

Si vero † cum capellania est instituta ad 11
aliquas missas dicendas cum onere coadiuuandi in cura animarum in Ecclesia parrochiali, tenetur Capellanus ad residentiam personalem sicut Parrochus, vt decisum referunt à Sacra Congreg. Zerola *in praxi p.* 1. *verbo beneficia* § 1. *versic.* 3. quod ego intelligo siue sit manualis, siue perpetua, cum vtriusque sit eadem ratio.

RESOLVTIO IV.

Ex Consuetudine habens Beneficium simplex non residet, & quomodo, & in quibus?

SVMMARIVM.

1. *An ex iure antiquo omne beneficium simplex residentiam personalem habeat constitutione sua sibi annexum.*
2. *Pÿ V. mens.*
3. *An Hispana consuetudo sit rationabilis quod Beneficiarius suppleat seruitium sui Beneficÿ per substitutum.*
4. *In Beneficiario duo debita distinguuntur, ex S. Thom.*
5. *Couarruuia sententia adducitur, & numero 6.*
7. *An consuetudo possit obtinere quod beneficium seruitorium, etiam eius seruitium per substitutum suppleatur.*

1 QVAMVIS certissimum sit quod † ex iure antiquo omne beneficium simplex residentiam personalem habeat constitutione sua sibi annexam, tamen totus mundus habet consuetudinem contrariam (quæ iam erat introducta temporibus D. Th. sic plures quos citat & sequitur Garzia *p. 3. c. 2. num. 3. & num. 4.* adducit plures decisiones Rotæ id ipsum confirmantes & *num. 7.* plures declarationes Cardinalium Concilij Interpretum *in vna Mediolanens.* sic habet. *Episcopus non potest cogere obtinentes beneficia simplicia, aliquod personale seruicium beneficiis impendere cum ex antiquissima totius Ecclesiæ consuetudine non nisi ad officium recitandum teneantur.* & Cardinali Burgensi idem respon-
2 dit, & in alia dicitur. *Quod † non fuit mens Pÿ V. in Bulla cupientes, edita 8. Iuly 1569. cogere habentes beneficia simplicia in eis residere,* & in alia), quod *quando possessores non sunt coacti ad seruiendum etiam per substitutos, nihil est innouandum.*

3 Ex quibus infertur † rationabilem esse & non contra ius naturæ consuetudinem Hispanam secundum quam Beneficiarius supplet seruicium sui beneficij per substitutum; quod expresse posse fieri ex statuto aut consuetudine docuit D. Th. *quodlib. 1. art. 13.* vbi † duo debita in Beneficiario distinguit. *Vnum respectu Dei, vt ei debitas laudes exoluat pro beneficio, quod debet per se ipsum exoluere, aliud debet Ecclesiæ, & hoc debet exoluere secundum quod statum est vel per se ipsum, si sit præbenda quæ requirit residentiam, vel per vicarium si hoc sufficit secundum Ecclesiæ statutum ac consuetudinem.* Hæc S. D.

Imo si Ecclesia non patiatur defectum in ministerio, etiam consuetudo potest obtinere quod nec per vicarium, & substitutum seruicium suum præstet; † ita Couarr. 5
lib. 3. variar. cap. 13. num. 9. secutus Innocentium *cap. extra de cleric. non resid. versic. item oportet* sequitur Azor *p. 2. cap. 3. quæst. 1. §. quæris aliquis*, quod secus est in beneficiis curam animarum habentibus qui nisi ad tempus assignatum à Concilio non possunt inseruire per substitutum, neque in hoc est admittenda cõsuetudo quæ prorsus esset ir- 6
rationalis, vt prosequitur, idem Couarr. *ibidem versic. cæterum.* contra aliquos Canonistas, iure enim diuino eligitur Pastoris industria ad regendas oues, vt late *lib. 1.* ostendimus quare horum Canonistarum opinio prorsus est relegenda.

Quod autem † consuetudo possit obtine- 7
re quod beneficium seruitorium etiam eius seruitium per substitutum suppleatur declarauit Sacra Congreg. apud Garziam *p. 3. c. 2. num. 9.* his verbis. *Congregatio censuit nihil innouandum in beneficiis simplicibus, quæ etiam clericatus nuncupantur in Ecclesiis parrochialibus vel alibi constitutis, quorum fructibus possessores gaudent, nullum seruicium nec per se nec per substitutos præstando vt possint cogi, vel per se ipsos vel per substitutos deseruire, si tanto tempore possessores non sint coacti ad aliquid istorum nec apparet quod ad certum sint obligati satis si dicunt horas canonicas.* Hæc ibi secuta est congregatio, opinionum glossarum quas adducit Couarru. & Innocent.

RESOLVTIO V.

Vtrum incompossibilitas beneficiorũ simplicium oriatur vt à prima radice, ab obligatione residendi.

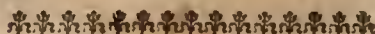
SVMMARIVM.

1. *Beneficia simplicia seruitoria an sint ex sua prima institutione, & exigant iure communi residentiam, remissiue.*
2. *Quæ sit prima radix quam ius cõmune cõstituit incõpatibilitatis beneficiorũ simpliciũ.*
3. *Nemo potest duobus dominis seruire, remissiuè, & n. 4. & 5.*
6. *An non in iure ciuili quis in duobus collegiis possit connumerari.*
7. *An nemo possit habere duas Ecclesias sine periculo animæ, nisi dispensatiuè per Papam.*
8. *An non sit possibile aliquem in pluribus Ecclesiis deseruire.*

ex beneficiorum simplicium pluralitate.
10. *Azorij sensus & n.11.12.& 13.*
14 *Quæ radix non extendat immediatè palmites suos ad præstimonia.*
15. *An præstimoniarij teneantur ad officium diuinum quotidie celebrandum in cultum Dei & Ecclesiæ bonum.*

1 SVPRA probatum reliquimus † bene-
ficia simplicia seruitoria esse ex sua
prima institutione, & quod omnia exigunt
ex iure communi residentiã, quæ exigentia
cũ non otiatur ex animarũ cura oritur ne-
cessario ex seruitute beneficio annexa, quã
Beneficiarius altari de quo viuit inseruire
debet, dubitamus igitur an beneficia simpli-
cia sint incõpossibilia, quia exigunt residen-
tiam; an ex ipsorũ pluralitate, beneficia autẽ
simplicia incomposibilia esse qua ratione,
sit intelligendum, infra monstrabo.
2 Existimo ergo † primã radicẽ quã ius cõ-
mune cõstituit incõpatibilitatis beneficiorũ
simpliciũ (non loquor de præstimoniis His-
panis, & si quæ sunt alicubi terrarũ similia)
esse residentiã, quam hæc beneficia exigunt
ex sua institutione iuris cõmunis, hoc mihi
certissimũ est ex pluribus textibus. Nam *cap.
sanct.* 70. *dist.* quod est Vrbani II. *sanctor. Ca-
nonum statutis consona sanctione decernimus, &
infra omnino autẽ in duabus (Ecclesiis) aliquem
titulari non liceat, sed onus quisque in qua titu-
latus est inde, tantum Canonicus habeatur, cap.
Clericus* 21. *q.* 1. quod est septimæ Synodi, ibi
*clericus ab instanti tempore non connumeretur
in Ecclesiis*, cuius rationẽ dat Conciliũ, quia
3 † *nemo potest duobus Dominis seruire, & cap.
singula* 80. *dist.* quod est Gregorij *singula (in-
quit) Ecclesiastici iuris officia singulis quibusq;
personis singulatim committi iubemus, & infra;
ita varietas personarum per diuersa nihilomi-
nus distributa officia, & fortitudinem & ve-
nustatem sancta Dei Ecclesiæ manifestat, sicut
inde eorũ est, vt in corpore humano alterũ mẽ-
brum alterius fungatur officio, ita nimirum no-
4 xium, simulque turpissimum vt singula rerum
ministeria personis totidem non fuerint distri-
buta, cap. quia in tantum de præbendis*, quod est
Alex. III. in Concilio suo Lateranens. c. 5. ibi, *de
multitudine præbendarum Canonibus inimica,
quæ dissolutionis materiã, & euagationẽ indu-
cit, certumque continet animarũ periculũ eorũ
qui Ecclesiis deseruire valeant indigentiam vo-
5 lumus subleuari*, quam doctrinã continent fe-
rè omnia capitula sequentia, idem constat;
ex *cap. Eleuth.* 91. *dist.* quod est Pelagij Papæ.
Canonum sanctionibus accedant doctri-
næ glossarum ad eadem capita glossa, *ad cap.
sanctor. verbo in duabus, qui enim titulũ habeat
in vna Ecclesia si recipiat secundam Ecclesiam,
vel præbendam pro titulo, cap. per litteras de
concessio. præbendæ, huius rationem dat, quia
neque † in iure ciuili quis in duobus collegiis* 6
potest connumerari, leg. 1. *§.* 1. *D. de colleg. neque
duas militias habere, leg.* 1. *§. in posterum C. qui
milit. non possunt, glossa ad cap. quia in tantum,
in fine casus*, dicit *nota quod † nemo potest ha-* 7
*bere duas Ecclesias sine periculo animæ nisi di-
spensatiuè per Papam, item indigentibus & de-
seruire volentibus debent Ecclesiæ conferri*:
Consequens ergo est quod incompossibili-
tas beneficiorum simplicium oritur, vt à
prima radice, & dimanat vt à primo fonte
à residentia, quã debent habere beneficiarij,
qui suo beneficio, & altari inseruire debent;
vnde septima Synodus *cap.* 15. radicem qua-
re quis non debet connumerari in duabus
est, *quia nemo potest duobus Dominis seruire*, &
S. Th. *quodlib.* 9. *art.* 15. *cit.* ponit primam in-
ordinationem contra ius naturæ, in haben-
do duo beneficia, quia † non est possibile ali- 8
quem in pluribus Ecclesiis deseruire, in qui-
bus est præbendatus, cum præbendæ videã-
tur, esse ordinatæ quasi quædam stipendia
Deo ibi ministrantium & Gregorius, *No-
xium (inquit) simul & turpissimum est, vt sin-
gula rerum ministeria personis totidem non fue-
rint instituta*, quia videlicet exigunt ex na-
tura sua istæc ministeria Ministrorum suo-
rum residentiam.
Ex ista radice pullulant cæteræ inordina-
tiones quas adnumerat † D. Th. ex benefi- 9
ciorum etiam simplicium pluralitate, quæ
paulo latius his verbis indueit Azor. *p.* 2. *lib.
6. c.* 11. *q.* 5. † *certè negari non potest quin ius* 10
*ipsum naturale in his quoque beneficiis plurali-
tatem damnet, vbi vnum Clerico satis est, quis
enim inficitur cum recta ratione pugnare, vt
vnus duorum habeat stipẽdia, alimenta, præmia
honores? at beneficia sunt instituta, tanquã sti-
pẽdia, vitæ subsidia, honores & præmia Clerico-
rum, quis enim iure neget cum in vnum aliquem
plura beneficia conferuntur, Ecclesias debitis si-
bi priuari ministriis, ac proinde plurĩ Clericorũ,
opera, cura, diligentia, industria & consilio, qui-
bus maximè rebus indigent Ecclesiæ? Quis non* 11
*videat fundatores Ecclesiarum, & beneficiorum
suo voto & voluntate fundari, cũ vnus par esse
non possit his officiis & ministeriis, quæ duos
autem etiã plures in Ecclesiis Clericos requirũt?* 12
*Hinc diuinus cultus minuitur, hinc Ecclesiæ col-
labũtur, hinc patet aditus ambitioni, & auari-
tiæ, hinc pericula diuitiarũ, & voluptatũ, quæ si
in laicis sæpius creãtur multo magis in Clericis,
hinc offẽsiones aliorũ dũ vident alios quidẽ im-
modicè ditari, alios verò egere, cũ tamẽ cõmodum* 13
*& bonũ Ecclesiarũ sint instituta, vt æquitate ser-
uata distribuerentur in singulos.* Hæc ex decre-
to & decretalib. ille satis eruditè collegit, &
enucleauit inordinationes inductas à D Th.
Sed quamuis † radix ista nõ extendat im- 14
mediatè palmites suos ad præstimonia, quæ
vt vidimus non requirit residentiam, tamen

eius multiplicitas etiam habet aliquas inordinationes contra ius naturale quando vnũ sufficit ad congruam Clerici sustentationẽ. 1. nam à multis subtrahitur, quod iusta distributione esset conferendum, cũ plura vni dumtaxat conferuntur, quia cum sint bona
15 Ecclesiæ æqua proportione sunt distribuenda in singulos 2. quia † Præstimoniarij tenẽtur ad officium diuinum quotidie celebrandum in cultum Dei, & Ecclesiæ bonum, cũ autem vni plura præstimonia conferuntur Ecclesia fraudatur multiplicitate recitantiũ, quia alioqin multi essent si multis vt par est distribuerentur, & sic cultus diuinus minuitur.

RESOLVTIO VI.

Qua ratione multiplicitas beneficiorum simplicium sit contra ius naturale.

SVMMARIVM.

1. *An multiplicitas beneficiorum sit contra ius naturale largè sumptum.*
2. *An habere plura beneficia sit contra ius naturale, & n.3.*
4. *An si iura humana consuetudine sint abrogata possit quis habere pluralitatem beneficiorum simplicium.*
5. *S. Thomæ mens adducitur, necnon Soti, n.6.*

ESSE contra hoc ius communis docet sententia ex D.Th. *quodlib.cit.* quam ferè omnes Theologi amplectuntur. S.D. secuti, vt ait Azor *vbi supra*, & ex Iurisperitis Hostiensis, Lignanus, Panormitanus, Germonianus, Ancarranus quos ibi citat, quibus addo Caiet *verbo beneficium, n.3.* Syluest. *Benef.4.n.1.* Angel. *n.35.* Armilla *n.42.* Tabien. *Benef.2.n.28.q.24.* Turrecremata & alij quos
1 refert & sequitur Th. Sanch. *l.2.consil.c.2.dub.5.n.2.* quamuis non approbem id, quod † dicit esse contra ius naturale largo sumptum, est enim cõtra strictum ius naturale, non secus ac occidere hominẽ, quod enim appositis circumstantiis turpitudo contra ius naturale totaliter euacuetur, nõ aufert quod sit cõtra proprium ius naturæ, alias nec occidere, nec accipere alienum esset contra proprium
2 ius naturale quod nullus dicat.

Qualiter autem † habere plura Beneficia simplicia, sit cõtra ius naturale cõstat ex inordinationibus supra inductis; quas vt ait D. Th. *sine circunstantiis superuenientibus actum honestantibus potestas humana etiam Pontificia non potest relaxare cum nullus homo sit super ius naturæ*, positis tamen præfatis circunstantiis,
3 homo potest relaxare ius naturale, siue hæc relaxatio sit dicenda propria dispensatio siue declaratio, quod hic & nunc ius naturale non obligat. Vnde si non subsistunt præfatæ circumstantiæ honestantes & turpitudinem euacuantes, si dispensatus id agnoscat, non est tutus etiam si dispensetur, an vero teneatur fructus restituere dubiæ quæstionis est, quia videtur, quod eo ipso, quod sit dispensatus à Papa, iste videtur, illi fructus donare, quorum ipse Pont. est absolutus Dominus, sed de hoc *infrà resolut......*

Sed addit D. Thom. quod † si iura huma- 4
na consuetudine sunt abrogata superuenientibus præfatis circumstantiis euacuantibus totaliter turpitudinem contra ius naturale, etiam sine dispensatione potest quis habere plura beneficia simplicia, & sic Põtifex cum possit dispẽsare in iure humano si adsint præfatæ circunstantiæ potest vni conferre plura beneficia simplicia, vnde † Sanctus Doct. in
præfatis verbis loquitur intra terminos iuris 5
naturalis, quare examinandum est cui honestati opponatur, & qualiter sit peccatum mortale plura beneficia habere quæ seruitoria dicuntur, aut quæ ex sua institutione habent assistentiam, in choro, vt Canonicatus, & dignitates in Ecclesiis Cathedralibus & Collegialibus insignibus, quod valdè conducit ad doctrinam moralem si enim horum beneficiorum incompatibilitas est ex iure naturali, aut diuino, etiam si quis habeat Pontificiam dispensationem, si non subsunt circunstantiæ honestatem actus inducentes, & turpitudinem euacuantes, non erit tutus in conscientia, vt optime dixit Sotus, *infrà adducendus*. Nec valet dicere Papa dispen-
sauit ipse sibi viderit ego immunis sũ, hic ta- 6
men cauillus securos multos reddit, tutum vero neminem, si autem incompatibilitas non oriatur, vt sit contra ius naturale, nec contra illud habeat turpitudinem, euacuandam, dubio procul dispensatio Pont. & securum & tutum reddit dispensatum.

§. I.

Proponitur & explicatur sententia Magistri Dominici Soto.

SVMMARIVM.

1. *Dominici Soto mens explicatur,*
2. *Quid in Beneficiis omnino simplicibus sit siue seruitio.*
3. *Quid in prouidendis ministris pro Ecclesia præcipuè sit attendendum.*
4. *An in beneficiis seruitoriis nullus sit dispensandi vsus, & n.5.*
6. *An Paratia & id genus sacerdotia nequeant tutò in conscientia foro possideri.*
7. *An Pontifex in hiis quæ iuris diuini sunt non sit Legislator & dominus.*

8. *An*

8. *An sacerdotia qua curam habēnt annexam recte neqaeant administrari.*
9. *An ex iure positiuo nullatenus permittutur duas simul parraciales Ecclesias possidere.*
10. *An plura beneficia curam animarum habentia vni persona conferantur.*
11. *In quibus casibus possit quis habere plures Ecclesias, & n.12.13.14.15.16.17.18. 19.20. & 21.*
14. *Authoris mens adducitur.*

SApiētissimus hic Magister, & qui Theologiam moralem primus rigure scholastico digessit, *lib. 3. de iust. & iur. q. 6. art. 3.*
1 † postquam sex casus, vel septem ex Sacris
Canonibus collectos, in quibus pluralitas
beneficiorum sine cura & cum cura; siue
Episcopatus sint siue Parræciæ vni eidémque personæ conferuntur, de quibus *infra* in corollarils doctrinæ iudicium feram, dicit primò, quod in beneficiis omnino simplicibus hoc est sine seruitio, aut residentia
2 ad exequendum ministerium; & in Hispania dicuntur præstimonia, vt quis plura habeat non indiget dispensatione, neque est turpitudu contra ius naturale qua lethalem culpam inducat, ita habet conclus. 4. primò, quia licet in istis prouidendis attendē-
3 da est ratio iustitiæ distributiuæ; tamen † in
prouidendis ministris pro Ecclesia præcipuè attendenda est ratio iustitiæ commutatiuæ, vt scilicet sint ad minus digni; quando autem residentia nullomodo est requisita, vt in his præstimoniis Ecclesia non læditur, in hoc, quod quis habeat beneficiorum horum pluralitatem; vnde hodie licet nulla interueniat ratio pro voluntate prouidentis plura vni dantur.

Dicit secundum, quod in Canonicatibus; portionibus, dignitatibus, vt quis plures habeat indiget dispensatione, facilius tamen in istis dispensatur, quam in habentibus
4 curam † in beneficiis vero seruitoriis, nullus
est dispēsandi vsus, addit in hæc verba satis grauia conc. 6. *huiusmodi beneficiorum concertationes siue per dispensationem siue secus, carere non possunt culpa etiā quandoque mortali, atque graui scandalo in Ecclesiarum detrimentū, idque potissime vbi nimium accumulantur & personis deputantur indignis. Iā enim nulla spectantur & desiderātur merita, sed perinde quin*
5 *etiam turpius sitque impudentius, quam sacularia, & profana ambiuntur, cambiuntur, vaneunt, hareditantur, resignantur, profanantur, ac dilapidantur.*

6 Dicit tertiū † Parræciæ, & id genus sacerdotia, quæ tamen ad animarū curā instituta sunt vsque adeo nō possunt absqne legitima dispensatione ab eadē obtineri persona, vt si legitima nō fuerit nequeūt, tuto in consciētiæ foro possideri, quod probat tripliciter ex iure diuino, ex quo tenetur Parrochus, & Episcopus personaliter residere, vt vidimus *lib. 1 & 2.* in quo Papa nou potest dispensare nec eius obligationē relaxare sine causa,
non enim † in his, quæ iuris diuini sunt Pō- 7
tifex est Legislator est Dominus, sed dispensator fidelis & minister, vnde non debet sua voluntate, pro lege vti, sed Christū pro omnibus imitari, qui nun suā, sed Patris voluntatē venit facere, vt omnia non pro vtilitate sua, sed pro cōmuni cōmodo dispenset alias, vt dissipator censendus est, ait Bern. *lib. 2. de consid. ad Eug. c. 6.* quare apud Deum exactissimè respondere tenetur si fidem in dispensatione diffregit.

Secundo, quia † sacerdotia, quæ curā ha- 8
bent annexā rectè nequeūt administrari, sine præsētia, tanta est vigilantia quæ in animabus curandis ac prospiciendis necessaria est, residere autem simul nemo potest in Ecclesiis pluribus; ergo sine vrgētissima causa eadémque Ecclesiæ necessaria, non potest citra atrocem culpam super hoc dispensari.

Tertiú ex iure positiuo *c. de multa, de prabendis, cap. dudū Ecclesia de elect.* Hustiens. &
Panorm. *ad cap. extirp. de prabend.* vbi † nul- 9
latenus permittitur duas simul parœciales Ecclesias possidere; & quod similiū Curatorū residentiā per Vicarium suppleri, hæc enim beneficia conferuntur intuitu personæ, cuius industria, prudētia, solertia, & in ouibus regendis dexteritas, quæ per mercenarium congruè, & vt oportet suppleri non possunt.

Talis tamen & tā vrgens causa occurrere
nequit, vt † plura huiusmodi beneficia curā 10
animarum habentia vni personæ conferantur, sicut de facto dispensatione interueniēte sunt collata, de quibus in iure fit expressā mētio in quo aliqui casus ponuntur; primus est *in c. vnio 10. q. 3.* desumitur ex *Conc. Tol. 16. c. 4.* vbi expresse habetur quod Ecclesia, quæ minus decē mācipia habuerit aliis coniungatur Ecclesiis, quæ vni cōferantur, vbi
glossa ibi notat † *hic est casus vbi aliquis potest* 11
habere plures Ecclesias, idē quoque licere potest in Episcopatibus, possūt enim adeo esse tenues, vt frequēter sunt in Italia, vt neuter posset Episcopū pro sua dignitate sustētare, maximè hodie quādo Episcoporū authoritas creuit; vnde tā proximi esse possūt, vt ab eadē persona possint administrari, vnde 21. q. 1. *cap. illud* B. Greg. *epist. 5; alias 52. ad Agnell.* eundē constituit Archiepiscop. Tarracinēs. (non Tarraconensē) & Episcopum Fundensem, quæ Ecclesiæ absq; vnione propter tenues fructus vni cōtulit Pontifex Agnello.

Secundus est † quādo duæ Parœciæ vniū- 12
tur, *cap. eam te de atat. & qualitat. & ordine Praficiend. & cap. quia monasterium de relig. domib.* cæterum qui ob tenuitatem plures Ecclesiæ vni personæ conferuntur, non est

respectus habendus personæ, sed communis vtilitatis Ecclesiæ in quam cuncta hæc referenda sunt, enimvero si persona supra dignitatem suam & conditionem contendit, amplam familiam, splendoremque vi-
13 tæ sustentare, non illa lance æstimanda est prouentuum tenuitas, sed ad hoc spectandum quid Ecclesiæ conducat. Præterea cauendum maximè ne præbendarum vnio in fauorem personæ fiat & fraudem Ecclesiæ, est illustris quidam pluralitate beneficiorum pressus, qui ad eximendum sibi scrupulum conscientiæ procurat per annexionem cuncta coadunare in vnum. Profectò
14 is † arbitratu meo dum hoc sophismate fascinare cogitat diuinos oculos, grauius, turpiusque deliquit, quam si plurium figuram retineret, debet enim vnio Ecclesiarum in emolumentum ipsarum absque dolo malo fieri, vt in legitima.

15 Tertius casus est † propter paucitatem Clericorum, *vt 21.q.1.cap. Clericus* dicitur ex septima Synodo, *cap.15.* ibi *cæterum in villis, quæ foris sunt propter inopiam hominum indulgeatur, vt scilicet duabus Ecclesiis, quis connumeretur*, quæ hominum inopia & ad raritatem incolarum, & etiam Sacerdotum po-
16 test referri, quorum raritas tunc iudicanda quando rari sunt digni. Qua porro de causa in prouinciis probitate & doctrina Sacerdotum destitutis vnum pluribus Ecclesiis deputari, etiam cum cura animarum concederem? quippe quod in rem Ecclesiæ felicius cederet, quam Sacerdotes penitus in idoneos præficere.

17 Quartus casus est † qui vnus habet vnam Ecclesiã in titulũ, & alteram in commendam *cap. qui plures eadem causa, & quasi.* ex Leone IV. de quibus quidquid sit in foro fori, ast in foro Poli eædẽ causæ imo, vt reor iustiores coire debent, vt quis digne in conspectu Dei altera fruatur præbenda sub titulo (si sermo sit de perpetuis) altera vero sub cõmẽdatione, quã si ambabus haberet sub titulo, quia
18 hic cõmmẽdationis prætextus præuaricatio est legis, et si personata, & forte eo criminosior quo sit magis in fraudem legis, nã in legẽ committit qui verba legis amplexus, cõtra legis nitatur voluntatẽ, eiusq; sententiã circũuenit, *leg. contra D. de legib. leg. non dubiũ C. eodem*, etenim causa ferendæ legis de residentia fuit, quia necessaria erat ad pascẽdas oues doctrina, exẽplo, cõsilio & aliis pascuis salutaribus, quid quæso refert cõmẽdatarius ne absens sit an verus Episcopus? ratio au-
18 tẽ, quæ iustificat commendationẽ est, quod haberi iure persona non potest cui legitimæ sub titulo abscribatur non autem commendatarium ditare.

20 Quintus casus † quã Papa pluralitatem concedit *cap. relatũ* (quod est Greg. Magni) & sexus est, *si Episcopus dispenset cap. functor. 70. dist.* quod est Vrbani II. sed hi casus intelliguntur si debitis circũstantiis, quæ turpitudinẽ euacuent vestiãtur, sed quanũ ad dispensationẽ Episcopi videtur ius antiquum derogatũ, *cap. dudum de elect.* vt tenet ibi Panorm. quamuis quum ad curiam non patet aditus, posset Episcopus vnum sub titulo, alterum in commendam conferre, vsque dum impetretur dispensatio.

Sextus casus † propter sublimes & litteratas personas, quæ maioribus beneficiis sunt honorandæ, *cap. de multa de præbendis*, tamẽ hoc illustriũ personarum commodũ ad Ecclesiæ emolumentũ referri debet, *extrauag. exstirp. Ioan. XXII. de præbendis*, quãuis his tẽporibus Prudentissimus vir hanc causã non vsque legitimam putet, hæc est recopilatio sententiæ Soti, & totius illius *art. 3.* quam infra æqua lance ponderabo. 21

§. II.

Sententia Gabrielis Vasquez enucleatur.

SVMMARIVM.

1. *An omne beneficium seruitorium requirat iure naturali residentiam personalem.*
2. *Stipendium & fructus non sunt assignati, vt per alium quis exequatur officium suum.*
3. *Quid nomine Residentiæ intelligatur.*
4. *An sit beneficiorum simplicium pluralitas iure naturali illicita.*
5. *An plura præstimonia possint vni cõferri, n. 6.*
7. *Quibus causis honestantibus actum, licitè possit quis plura beneficia accipere.*
8. *An qui plura præstimonia habet sine causa vlla, quo iure illa retineat.*
9. *An de præstimoniis idem sit intelligendum ac de Curatis ruralibus, & n. 10.*
11. *An sit peccatum mortale plura beneficia etiam præstimonia habere.*
12. *Soti iudicium affertur.*
13. *Quæ multiplicitate Ecclesiasticus ordo peruertatur.*

DOctor iste in materia morali vir acerrimi iudicij *in opuscullo satis erudito de benef. c. 4. §. 2. art. 2.* plura etiã dicit circa pũctum primũ *dub. 1. n. 179.* quod † omne bene- 1 ficiũ seruitorium requirit iure naturali residentiã personalẽ, adeo quod in his consuetudo introduci nõ possit, vt quis nõ resideat in suis beneficiis nisi ex legitima causa, quæ ipsum à residentia excuset sicut de pastoribus dictum est. Ratio (inquit) est manifesta, quia istis ex officio incumbit officia diuina celebrare, & cultum diuinum agere; ergo abesse non possunt à beneficio, cumque hæc obligatio sit personalis, sicut recitandi, videtur quod per alium, officium præstare nõ licet, non enim † stipendium, & fructus sunt 2 assignati,

assignati, vt per alium, quis exequatur offi-
cium suū; quo enim iure, quave ratione quis
assumit obligationem, & officium, quod per
alium præstare debet, & sicut ex stipendio
colligimus Pastorum præsentiam sic etiam
aliorum beneficiorum rectè colligitur, & ita
sine rationabili causa, quæ ratione maioris
vtilitatis, vel necessitatis hanc excuset resi-
dentiam nemo potest à beneficio abesse, ad-
3 dit circa hoc *num.* 181. † nomine residentiæ
non tantum intelligo, corporis præsentiam,
in loco beneficij, sed etiam muneris sui exe-
cutionem & debitum ministerium, quod
optimè docuit Couar. *lib.* 3. *variar. c.* 13. *n.* 8.

Dicit secundū *n.* 193. quod omnes de hac
4 re disputātes asserūt † esse iure naturali illi-
citum pluralitatem beneficiorum simpliciū,
seruitiū habentium, propter inconuenien-
tia, quæ inde sequuntur, quia Beneficiarius
in vtroque residere nequit, quia ita incom-
patibilia ex naturali iure sunt beneficia ser-
uitium habentia, ac beneficia curata.

Dicit tertiū *n.* 206. loquens de præstimo-
5 niis, quod † horū plura vni conferantur eam
habet malitiæ turpitudinem contra ius na-
turæ, quod proportio iustitiæ distributiuæ
non obseruetur, siquidē vni datur, quod plu-
ribus erat conferendū, hæc autem turpitudo
euacuatur si vni duo conferantur quorū al-
terum non sufficiat sustentationi, illud enim
quod tenue est non est dandū alicui per se,
sed simul cū alio; vnde saltē in hoc non erit
personarum acceptio, secundo tollitur hæc
6 turpitudo ratione personæ; si persona; cui
confertur dignitas, expostulet plura be-
neficia vt congruè alatur, & quia speratur
futura maxima vtilitas Ecclesiæ, vt Doctor,
7 & alius magnæ authoritatis, istis enim † & si-
milibus causis honestantibus actū licitè po-
test quis plura huiusmodi beneficia accipe-
re, & illa petere, si tamē istæ causæ nō adsint
neque cōsuetudine, neque Papæ dispēsatio-
ne, potest quis plura præstimonia acquirere.

8 Dicit quartum *num.* 211. † qui plura præ-
stimonia habet sine causa vlla, nescio (in-
quit) quo iure illa retineat cum tantū semel
horas recitet, ratione quarum sufficiens illi
stipendium assignatur vnius beneficij, &
ita forsan est contra iustitiam aliud retinere
simul, cum ille absque vlla ratione plura illa
retineat, nec vllo titulo iustificari possit;
cum distributio requirat æqualitatem ma-
gnā in retinēdis, & coaceruandis beneficiis.

9 Addit *num.* 212. quod id quod dicit † de
præstimoniis intelligendum est de Curatis
ruralibus, & de Canonicatibus in Ecclesiis;
in quibus non minuitur cultus diuinus, ex
hoc quod vnus vel alter habeat Canonica-
tus duos, vel duas dignitates, aut Canoni-
catum, & dignitatem, quia cum sint plu-
res præbendæ non minuitur notabiliter
cultus diuinus, requiritur tamen causa
euacuans turpitudinem contra iustitiam di-
stributiuam, hæc est huius auctoris sen-
tentia, quantum ad turpitudinem contra
ius naturæ, in beneficiorum pluralitate, 10
quam deducit, vt à prima radice à residen-
tia personali, quam iure naturæ requirit
omne beneficium simplex seruitorium, &
in præstimoniis & curatis ruralibus, quia
est contra honestatem iustitiæ distributiuæ.

Sed Eminentissimus pariter & Doctissi-
mus Dominus meus Frater Dominicus
Cardinalis Pimentel Archiepiscopus His-
palens. in opusculo de incompatibilitate be-
neficiorum omnium *part.* 2. *dub.* 3. *conc.* 3.
Vasquez sententiam amplectitur non ex ra-
tione residentiæ, sed quia est contra hone-
statem iustitiæ distributiuæ in re graui; vn-
de † est mortale peccatum plura beneficia 11
etiam præstimonia habere, quorum quod-
libet sufficiat, vel alterum ad congruam
sustentationem, hoc fundamentum posuit
Diuus Thomas *articul.* 15. *supra adducto*,
in quarto inconuenienti dum vnus pluribus
abundat, & alius nec vnum habere potest,
in cuius confirmationem relegi inconuenien-
tia, quæ supra, ex Azor adduxi, & refert
etiam Soto † *quibus* (*inquit zelantissimus* 12
Princeps) *accumula quæ vides in praxi in*
hac Curia Romana (in qua legationem
Regiam exercebat) *& in aliis regnis Chri-*
stianorum. Non grauarentur tanta quanti-
tate pensionum Parrochiæ & Episcopatus,
si hæc incompatibilitas seruaretur in benefi-
ciis simplicibus, Abbatiis & aliis talibus.
Nam ex eo quod plura horum accumulantur
in vna persona indigent alij, vt de pensio-
nibus congruam & decentem sustentationem
habeant, & sic Episcopi & Parrochi non
sunt Domini, sed solum quasi administra-
tores suorum pensionariorum, & eleemosynas
elargiri nequeunt, nec cum decentia tem-
pla seruare, certè, aptè, & sanctè dixit
Concilium, quod † Ecclesiasticus ordo per- 13
uertitur hac multiplicitate, & quod ea
non abolita disciplina Ecclesiastica restitui
nequeat; non auderem subscribere sententiæ
Soti, ac de tam pio & graui viro non du-
bito affirmare, quod si videret decretum ses-
sio. 24. *cap.* 17. *Trident moderaret sententiam.*
Hactenus ibi.

§. III.

Affertur libellus supplex, quem Eminentissi-
mus Cardinalis Pimentel obtulit Summo
Pontifici Vrbano VIII.

SVMMARIVM.

1. *An non possint vltra congruam multi-*
plicari in vno plura beneficia etiam sim-
plicia, & n. 2.

3. *An non inferatur dispensatio ex expressione obtentorum,* & n. 4.
5. *Authoris mens.*
6. *Quid veniat notandum,* & n. 7. & 8.

EX qua doctrina zelo disciplinæ Ecclesiasticæ motus, sequens libellum supplicem obtulit Vrbano VIII. Pontifici maximo, qui tunc regebat Ecclesiam.

Beatissime Pater.

Episcopus Cordubensis humilis Orator ad pedes V. S. accedit graui scrupulo conscientiæ obstrictus, vt S. V. dignetur pro sapientiæ celsitudine, qua pollet, pro ardenti zelo quo præcellit, dubitationem enodare, vt prædictus orator conscientiæ stimulis liberetur, aut pro authoritate Apostolica opportunis remediis prouidere, ne Ecclesiastici vltramontani conscientias per ignorantiam in errorem deducentes, suarum animarum salutis periculum faciant.

Vltramontani forsan existimant, non obligari lege qua congrua præscribitur, licet Sanct. Concilium Trident. *cap.* 17. *sess.* 24.
1 disponat † non posse vltra congruam multiplicari & aggregari in vno plurima beneficia etiam simplicia. Excusationem prætexunt, quod imperrent incuria exprimendo omnia iam obtenta cum vero valore, & formant hoc dilemma, vel quod S. V. dispensat, & ad hoc sufficit expressio obtentorum in narratiua libelli supplicis, quamuis in decreto nihil aliud exprimatur nisi gratia noui beneficij; vel quod S. V. si non dispensat iudicat licitè posse imperrantem omnia talia beneficia retinere, cum procedat cognitio obtentorum, & eorum veri valoris, quo non obstante S. V. largitur & iustè lar-
2 gitur, nam si iustum non esset non fieret, & sic iudicat omnia necessaria esse pro cōgrua obtinentis, ex quo argumento (Beatiss. Pater) deducunt non debere eos curare de taxatione congrua coaceruantes beneficia cuiuscumque qualitatis & litteraturæ sint, habeant vel non habeant necessitates domesticas, Concilijque sancta dispositio corruit, & quidam alij ebrij sunt cæteri vero esuriunt.

Ego vero sentio cum Nauarro, Miscell.
3 *orat.* §. 61. & 62. & cum aliis † non inferri dispensationem ex expressione obtentorum iuxta textum *in cap. non potest. de praebendis in* 6. cum vero sibi non obstante quod aliud beneficium obtinere noscaris à Sede prædicta de aliquo beneficio prouideri contingit, per hoc tecum, vt primum beneficium cum secundo retinere valeas, non intelligitur dispensatum, hoc enim solum prædicta operatur expressio, quod facta tibi gratia nequeat subreptitia iudicari, & sic esse monēdos iudicat Nauarrus impetrantes plura beneficia non dispensari cum eis, vt retineant plura quam debeant.

Quare decipitur ille, qui post acceptum 4
beneficium, quod iudicio prudentis & rimentis Deum sufficit sibi ad decenter viuendum, curat tamen vt sibi aliqua alia simplicia conferantur credens Pontificem relaxare Canonem *cap.* 17. & vt hoc bene aduertit præfatus Auctor, non euenit culpa conferentis, sed impetrantium importuna & falsa suggestione, nam qui petit, indicat S. V. sibi non sufficere quod habet pro obligationibus & aliis necessariis si decepit, se decepit. S. vero V. cum non possit semper taxare relinquit arbitrio conscientiæ petētis & finit ordinario qui potest eum priuare si vltra congruam retineat absque expressa dispensatione iuxta sententiam Nauarri *cons.* 26. *de praebendis* & secundum glossam communiter receptam super *cap.* 4. *dudum* 2. *de elect.* & iuxta intelligentiam Doctorum, *cap.* 5. *sess.* 7. Tridenr. igitur S. V. relinquit rem iuxta dispositionem iuris neque impetranres securos intendit reddere per nouam gratiam si vltra congruam sit excessus.

Ego tamen † pietate motus, obsecro, vt 5
S. V. determinet quod in hac parte tenendum sit, si enim iudicium impetrantium, (vt explicatum est in ratione dubitandi) verum est Ordinarij secura conscientia subditos nostros in multitudiue beneficiorum relinquemus & confessarios manebimus, vt in hoc pœnitentibus molesti non sint. Si vero sententia Nauarri (quam ego secutus sum in hac materia) vera sit & dispositio *cap.* 17. abrogata non sit per voluntatem S. V. necessarium erit aliquod remedium adhibere pro quiete conscientiarum & pro hoc errore expellendo, quia (meo iudicio) est exterminium plurium, & ni fallor ferè omnium vltramontanorum, in curia commorantium tam præsentium quam præteritorum.

Verum licet ad humilitatem & imperitiam propriam non expectet nisi difficultatem proponere, remedia tamen necessaria solum de prouidentia & sapientia S. V. desiderari possuntquo nihi se offerunt, † quæ 6
sicut cætera alia V. S. correctioni subiecta sunt, primum quod declaret S. V. nunquam velle dispensare vltra congruam iuxta qualitatem personæ neque relaxare Canonem *cap.* 17. *sess.* 24. in hac parte nisi expresè declaretur in gratia, sed relinquere conscientiis obtinentium, & ordinariorum vt prudenter & piè taxent congruam, vnde eis imputabitur si contrarium faciant.

Secundum remedium est † Ministros 7
S. V. moneri vt cautè & summa cura in

hac

hac parte peruigilent, nam vt refert Nauarrus §.61. ita fiebat tempore Gregorij XIII. vt Ministri Sedis Apostolicæ, fidem non præstabant petentibus, sed testimoniis, interdum vero in ipsa vrbe acceptis ad S. suam referebant, non solum ea quæ necessaria ad vitam & congruam & quoad mores pertinebant, sed etiam cuius erant ætatis & generis, qualitatis, & quibus erga S. sedem Apostolicam, & alias Ecclesias vt pia loca, & Rempublicam Christianam, officiis, & aliis circunstantiis, ad hoc propositum pertinentibus. Primo remedio doctrinaliter & erudienter, & in futurum decipi non poterunt ex præsumpta dispensatione aut approbatione S. V. Secundò, obuiabitur coaceruationi & multiplicationi beneficiorum, consequenterque obtinentes plura desistent à sua importuna & forsan falsa suggestione.

8 Quem libellum & memoriale vt retulit mihi Eminentissimus, Sanctitas Vrbani VIII. summa benignitate recepit quod dum legit vehementem animi anxietatem causauit, vt de remedio in negotio tam graui, tam necessario, tam vtili, tum disciplinæ Ecclesiasticæ, tum emendatroni morum, & conscientiarum regimini, & securitati, prouideret, sed magnas in remedio prouidens difficultates, & forsan Principum molestias, supplicam nihil innouauit sed rem reliqnit dispositioni iuris communis, vt antea erant.

§. IV.

Proprium Auctoris dictamen proponitur.

SVMMARIVM.

1. *An sit difficultas de turpi multiplicitate contra ius canonicum & n.2.*
3. *An omnis residentia tam Parrochi, quàm Beneficiarij simplicis seruitij radicaliter & fundamentaliter fundetur in iure positiuo.*
4. *Quanam constitutione teneatur iure naturali Parrochus & Episcopus residere in Parrochia & Episcopatu sibi assignato, & n.5.& 6.*
7. *Quid discriminis intercedat inter Pastores animarum & alios Beneficiarios non habentes pastoritium munus.*
8. *Pastor ex vi sui officij personaliter inuigilare debet supra gregem suum.*
9. *An Beneficium quod à sua origine habet seruitium annexum, hodie nullum habeat seruitium & n.10.*

1 CVm vt dixi in præsenti † non sit difficultas de turpi multiplicitate contra ius canonicum sed solum contra ius naturale; & præfati grauissimi Magistri profundè eam indagarint insequentes S. D. *in quodlibeto* quod *supra* proposui, difficile admodum est aliquid addere in ordine ad praxim iis quæ ipsi dixere, non est enim animus impugnandi, sed in ordine ad mores dirigendos veritatem inquirere.

Verum enim vero antequam meum di- 2 ctamen lectoribus propalem, cùm vt *supra* ex D. Thoma dixerim quod prima radix incompatibilitatis beneficiorum tam curam animarum habentium quam simpliciū requirentium seruitium aliquod & ministerium sit residentia personalis, quam ex sua institutione exigunt; notandum est † quod 3 omnis residentia tam Parrochi, Episcopi, quam Beneficiarij simplicis seruitij, radicaliter & fundamentaliter fundatur in iure positiuo canonico, à quo dimanauit Parrochiarum, & Episcopatuum diuisio, & partitio ex iure etiam canonico originatur, & pullulat, vt à primo fonte, quod Beneficiarius suum officium exequatur personaliter, & non per substitutum similiter, & quod Canonicus præsens sit choro, & ibi horas Canonicas dicat; † qua constitutione posita 4 iure naturali tenetur Parrochus, & Episcopus residere in Parrochia, & Episcopatu sibi assignato ex distributione, & partitione facta à sede Apostolica, & Beneficiarius exequi personaliter ministerium suum, & seruitium; ob quod stipendium, & fructus accipit; hanc doctrinam discurrebam nixus doctrinæ Sapientissimi Magistri Carranza in tract. illo celebri de residentia personali Pastorum *cap. vlt.* cuius verba *suprà* dedi, & 5 eam expressam postcà reperi, in Bonacina *in tractationibus variis quæ* (in meis) *sunt ad finem tom.1. tract. seu disp. 5. punct. 3. num.9. & punct. vltimo num.1.* pro qua citat aliquos sed vereor non loquantur in hoc sensu quāuis doctrina Azorij *p.2. lib.7. cap.3. quæst. 1. versic. sed dubitatur.* Eo possit deseruire, vt ex textibus iuris Canon. manifeste probetur Ecclesiam Beneficiariis omnibus residentiam personalem præcipere; quod clarè constat ex capitibus decreti, & Decretalium quæ supra adduximus, & est elegans textus *in cap. quia nonnulli de cleric. non resid.* quod est Alex. III. in suo Concilio Later. 6 ibi. *Cum igitur Ecclesia vel Ecclesiasticum ministerium committi debuerit, talis ad hoc persona quæratur, quæ residere in loco, & curam eius valeat per seipsum exercere.* Hæc ibi, vnde personalis residentia horum Beneficiatorum, in iure Canonico radicatur.

Verum est notandum discrimen † inter 7 Pastores animarum, & alios Beneficiarios non habentes pastoritium regimen, sed solum seruitium suorum Beneficiorum, quod suppleta Parræciarū, & Episcopatuum par-

titione. Parrochus & Episcopus ex vi officij Pastoris iure diuino,& naturali tenentur ad personalem residentiam, in quam sine vrgentissimis causis, quæ in maius Ecclesiæ emolumentum redundet valida relaxatio
8 cadere nequit, quia † Pastor ex vi officij personaliter inuigilare debet, super gregem suum. Ast beneficium seruitorium & illius Beneficiarius, ex vi officij, & ministerij sui iure naturali non tenetur personaliter residere, sed potest per substitutum id officium, & ministerium præstare, quare quod personaliter resideat haber ex lege Ecclesiastica, contra quam valet consuetudo & dispensatio Superioris, quæ valida est etiam sine causa.

9 Imo addo, quod ex eadem radice potest oriri, quod † beneficium quod à sua origine habet seruitium annexum, hodie nullum habeat seruitium, & nihilominus beneficiarius iuste percipiat fructus & eos retineat. Ratio est quia cum hoc seruitium, vel personale, vel per substitutum oritur ex titulo Ecclesiæ & ex pacto, quod fecit, *do vt facias*, potest Ecclesia hoc pactum remittere, &
10 quod fructus maneant in sustentationem personæ Ecclesiasticæ & sic beneficium præscribit libertatem à seruitute, quod in beneficiis Pastoriciis nullo modo obtinet locum, sed de his latè modo contra Vasquez.

§. V.

Iudicium de sententia Soti.

SVMMARIVM.

1. *Soti sententia adducitur.*
2. *An in Canonicatibus requiratur dispensatio, vt quis plures habeat.*
3. *An requiratur dispensatio ex iure antique, remissiuè.*
4. *Quæ turpitudines & indecentiæ quæ ex iure naturali oriuntur, non obligent sine mortali seclusa lege Ecclesiastica.*
5. *Soto refellitur.*
6. *Conc. Trident. pluralitatem beneficiorum omnino prohibet.*
7. *Authoris mens affertur, & n.8.*
9. *Quandonam dispensator peccet mortaliter peccato acceptionis personarum, n.10.*
11. *Caietani doctrina affertur, & n.12.*
13. *An ille qui habet plura beneficia sufficientia ad congruam, non possit procurare, quod sibi alia conferantur.*

HOc posito valido & inconcusso fundamento iam patet nostrum dictamen, qua ratione sit aduersum sententias suprà relatas, & quidem tertium dictum
1 † Magistri Soti verissimum est, & constat ex his, quæ *lib.1.& 2.* diximus, de casibus vero quos ibi adnumerat, iudicium vltimum feram in Corollariis, & subresolutionibus.

Secundum dictum etiam verum, quod † 2 in Canonicatibus requiritur dispensatio, vt quis plures habeat, vel in diuersis, vel in eadem Ecclesia; quia ad minus est contra ius Ecclesiasticum, de quo nullus dubitat, & habet inordinationem contra ius naturæ, quam ponit. Diuus Thomas, quantum ad aliam partem, quod in beneficiis seruitoriis non sit vsus dispensandi, si habeant actualem residentiam personalem requisitam ex Ecclesiæ statuto, aut consuetudine, omnino necessaria est dispensatio, in tali lege & consuetudine, si vero suppleatur hæc residentia per substitutum, † an requi- 3
ratur dispensatio ex iure antiquo dicam modo in dictamine contra Vasquez, si tamen fiat dispensatio, sine sufficienti causâ existimo valere & quod tutius sit in conscientia (dummodo non fiat coaceruatio beneficiorum & exorbitantes illorum distributiones in vna eadémque persona,) quia † turpitudines illæ & indecentiæ quæ ex iu- 4
re naturali oriuntur non obligant sub mortali seclusa lege Ecclesiastica, sicut supra dicebamus de restitutione fructuum ob non recitationem officij, quos seclusa lege Pij V. & Concilij Lateranens. non tenebatur restituere non recitans, lex autem Ecclesiastica totaliter euacuatur per dispensationem factam etiam sine causa, vt docui in materia de legibus *tract.4.dub.6.* cum communi sententia.

Primum dictum de præstimoniis, si loquamur de iure nouo Tridentini & decretalium de quo resolutio ..... latius dicam † non 5
bene dicit Soto, quia non vidit Tridentinum, vnde Corduba *lib.1. q.20.* quamuis in principio secutus fuerit sententiam Soti, tamen postea concludit standum esse Concilio Tridenti. quod † pluralitatem beneficio- 6
rum omnino prohibet & sic bene aduertit Eminentissimus Cardinalis Pimentel. *quod si Soto. vidisset cap.17. Concilij sess.24. sententiam corrigeret.*

Quod ego intelligo, † quantum ad id 7
quod dicit, quod habere plura præstimonia non indiget quis dispensatione, quantum verò ad id quod dicit non habere turpitudinem contra ius naturale, quod obliget ad mortale seclusa lege Ecclesiastica mihi probabilissimum, si sano modo intelligatur, etsi enim distributor ex vi iustitiæ distributiuæ teneatur sub mortali peccato acceptionis personæ, distribuere beneficia secundum proportionum meritorum, qualitatem nobilitatis, litteraturæ, aliarum circunstantiarum, quæ in personis sunt requisitæ, tamen 8
si alicui distributor confert plus quam meretur,

reatur, aut indiget iste, nec accipiendo, nec retinendo peccat contra ius naturæ, & sic in ipso pluralitatis horum beneficiorum non habet incompossibilitatem, aut turpitudinem mortalem seclusa lege Ecclesiastica.

9 Et quidem, quod non obstante, † quod dispensator peccet mortaliter peccato acceptionis personarum, nihilominus accipiens non peccet, nec recipiendo nec retinendo, patet ex duobus exemplis. D. Thom. 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. primum ponit. *in solutione* ad primum in eo qui prætermissis dignioribus confert beneficia consanguineis, secundum ponit *in solutione ad* 2. in eo qui cum teneatur eligere digniorem eligit dignum, omisso

10 digniore vterque prouisor, & eligens est personarum acceptator, & mortaliter peccat, & tamen prouisus, & electus, & accipit & retinet tuta conscientia, ergo idem dicendum in retentione plurium præstimoniorum, quantum vt ex vi iuris naturalis, quibus quamuis ipse abundet ex lege naturæ non tenetur renunciare.

11 Quam doctrinam egregiè docuit Dominus Caiet. *verbo beneficium n.* 10. *ex parte iniquæ distributionis aduertendum est, quod non est, idem iudicium de distributione, quando fit, & post factum, nam quando fit clarum est inturiam fieri dignioribus qui postponuntur, & peccatum iniustitiæ distributiuæ committit,* postquam autem distributio, licet mala, *facta est, & Episcopatus datus minus digno non periclitatur amplius distributio, sed res distributa, puta Episcopatus, in cuius signum constat non*

12 *teneri istum minus dignum ad renunciandum Episcopatum, sed ad benè regendum, &c.* quæ doctrina potiori iure tenet in his præstimoniis, quorum etsi fuerit mortalis mala eorum distributio, tamen prouisus non tenetur renunciare, sed benè expendere eorum fructus, non in luxum & comessationes. Hæc etiam fuit sententia Cordubæ *lib.* 1. *q.* 10. *proposit.* 3. Syluester *etiam citatus.* à Vasquez *verb. beneficium* 4. *n.* 4. *quæst.* 2. manifestè loquitur de beneficiis curatis, dicit enim quod dispensatio Papæ & consuetudo valet, vt quis habeat *plura beneficia simplicia, &c.*

13 Ex quo fit, quod † ille qui habet plura beneficia huiusmodi, sufficientia ad congruam non potest procurare, quod sibi alia conferantur quia conferri non possunt sine mortali in distributione, ad quod ego concurro ipsum procurando.

§. VI.

Iudicium, de sententia Patris Vasquez.

SVMMARIVM.

1. *Seruitorium beneficium ex Ecclesia statuto requirit personalem residentiam.*
2. *Beneficia simplicia non requirunt residentiam ex generali consuetudine ex Garzia, & n.* 3. 4.
5. *Episcopus non potest cogere obtinentes beneficia simplicia aliquod personale seruitium suis beneficiis impendere.*
6. *An obtinens beneficium quod sit simplex non teneatur in eo residere.*
7. *Py V. mens affertur.*
8. *An Episcopus non possit cogere aliquem in beneficio simplici residere.*
9. *An nihil innouandum sit in beneficiis simplicibus.*
10. *Per generalem consuetudinem beneficia simplicia onus residendi exuerunt ex Lothero.*
11. *An beneficia simplicia data in titulum inspecto iure communi requirant personalem residentiam.*
12. *An personalis residentia non sit praecepta iure naturali, aut diuino.*
13. *An iura antiqua requirentia personalem residentiam in primitiua Ecclesia sint abrogata, non solum permissiua consuetudine, sed etiam derogatiua.*
14. *An consuetudo humana non possit praeualere contra legem diuinam.*
15. *Ratio difficultatis affertur, & n.* 16. 17.
18. *In Beneficiario duas distinguit obligationes S. Thomas.*
19. *Qua consuetudo possit esse vt excuset à residentia.*
20. *Vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, ex Trid.*
21. *Vasquez sententia adducitur.*
22. *Consuetudo generalis non residendi in simplicibus cessat, vbi adest statutum & particularis consuetudo in contrarium, ex Rota, & n.* 23.
24. *An quis beneficio sine animarum cura per alium deseruire possit, & n.* 25. 26.
27. *An pluralitas beneficiorum simplicium iure naturali sit incompatibilis.*
28. *Clericus non recitans, aut non residens non tenetur restituere ante sententiam iure naturali, ex Syluestro, & n.* 29. 30. *remissiuè.*
31. *An plura beneficia simplicia ex consuetudine non requirentia residentiam, non habeant incompatibilitatem in eadem persona ex natura rei.*
32. *An Congrua taxetur ex hominum æstimatione.*
33. *Authoris iudicium, n.* 34.

PRimum dictum huius Doctoris omnino falsum existimo, & contra omnem consuetudinem & determinationes Cardinalium, & Rotæ Romanæ decisiones. Fateor enim, quod † seruitorium beneficium ex 1 Ecclesiæ

Ecclesiæ statuto requirat personalem residentiam ad hoc in multis consuetudine abrogatum est, & sic solum obligatur Beneficiarius ad id quod consuetudo introduxit, vel quia contra residendi obligationem quæ ex iure, & contractu humano dimanat præscriptum, vel quia Ecclesia paulatim saltim implicite cessit iuri suo, ex quo Beneficiarius, mansit liber à seruitute, nedum solum personali, sed etiam per substitutum.

In confirmationem huius certæ sententiæ adduco verba duorum virorum in re Beneficiaria eruditissimorum. Primus sit Nicolaus Garzia qui *p.3.cap.2.à num.3.* postquam
2 dixit quod † beneficia simplicia non requirunt residentiam ex generali consuetudine citans, Trotium, Rebuffum, Hojeda. Mandosium *de signatura gratia titulo dispensatione de non residendo vers. beneficia omnia.* Ferretum, Menochium, Ioannem Ochon, flaminium, Zerolam, Zecheum, Graffis, & Gonzalez: & posset vniuersos scriptores inducere, subdit *num.4.* ita esse *detractum in Rota innumeris decisionibus in vna Conchen.*
3 *benef. de valenti.* 30. *Mar.* 1582. *in qua fuit resolutum istam qualitatem, quod non requirat personalem residentiam non esse verificandam, & in vna Virdunens. Canon.* 23. *Februar.* 1587. *fuit dictum non esse opus probare, quod Capel-*
4 *lania obtenta narrata in gratia non requirat residentiam, cum beneficia simplicia de generali consuetudine residentiam personalem non postulent. Alexand. consil.* 1. *num.* 1. *lib.* 7. *Felinus in cap. dilectus.* 2. *num.* 1. *de rescript. qua doctrina in Romana Rota indubitata est nec est necesse plures alias adducere decisiones videantur ea qua adducit n.*7.

Veniamus ad declarationes Cardinalium S. Concil. interpretum quas sic refert *num.* 7. *in*
5 *vna Mediol. Sacra Congreg. ita censuit † Episcopus non potest cogere obtinentes beneficia simplicia aliquod personale seruitium suis beneficiis impendere, cum ex antiquissima totius Ecclesiæ consuetudine, nonnisi ad officium recitandum teneantur.*
6 Et *Card. Burg. sic respondit congreg. † obtinens beneficium quod sit simplex, & sine cura animarum, & extra Ecclesiam Collegiatam, nec personalem residentiam ob aliam requirens, non tenetur in eo residere, sed ad inseruiendum illi per alium qui probatus sit ab Ordinario.*
7 *Tertia, non fuit mens Py V. † in Bulla de residentia edita* 8. *Iuly* 1569. *incipiens, cupientes, cogere habentes beneficia simplicia in eis residere.*
8 *Quarta, † Episcopus non potest cogere aliquem in beneficio simplici residere. Quinta obtinens beneficium, licet id sit titulus alicuius Sancti, dummodo sit simplex non tenetur in eo residere, nec ad residendum eum potest cogere Episcopus.*

Sexta, Congregatio censuit † nihil innouandum in beneficiis simplicibus etiam qua clericatus nuncupantur, in Ecclesiis Parrochialibus vel alibi constitutis, quorum fructus possessores gaudent, nullum seruitium neque per se neque per substitutos præstando, vt possint cogi vt per seipsos aut per substitutos inseruire sit tanto tempore possessores nō sint coacti ad aliquid istorum, nec apparet quod ad certum sint obligati; satis si dicunt horas Canonicas. Hæc omnia fere Garzia. 9

Accedat Lotherius, qui est eruditissimus, hic enim *de re beneficiaria lib.* 3. *quæst.* 27. *n.* 9. 10
dicit † per generalem consuetudinem beneficia simplicia onus residendi exuisse, & ita obseruari in omnibus præterquam in his quibus aliud specialiter cautum sit, etiamsi agatur de capellaniis, ita vt in effectu necessitas residendi in simplici beneficio deferatur, vel ad statum primitiuæ Ecclesiæ, vel ad ius singulare, ius vero non residendi ad quandam consuetudinem generalem pro qua doctrina verissima citat fere eosdem Auctores antiquos, quos Garzia addit, tamen decisionem Rotæ *p.* 2. *decis.* 375. *n.* 2. *coram Manzanedo. in vna Calagurrit. Resid.* 17. *Februar.* 1612. vbi Rota duo decidit. Primum, quod † beneficia simplicia data in titulum inspecto iure communi requirunt personalem residentiam. Secundum, quod ex generali consuetudine non requirunt dictam residentiam, vnde manifestum, primum, quod † personalis residentia non est 11
præcepta iure naturali, aut diuino alias non præualuisset consuetudo totius Ecclesiæ, quæ non præualet, nec præualere quit aduersus ius naturale. Secundum, quod † iura antiqua requirentia personalem residentiam in primitiua Ecclesia sunt abrogata non solum permissiua consuetudine, sed etiam derogatiua & ad iudicium deducta siquidem tam in Congreg. Card. iuridice, quam in Romana Rota pro Tribunali consuetudo est approbata generalis, quod non facerent duo insignia Tribunalia si residentia personalis esset de iure naturali in beneficiis simplicibus; quis enim cordatus iudicare valebit quod tot Sapientissimi viri non aduerterent † consuetudinem humanam non posse præualere contra legem diuinam, sicut non præualuit in residentia personali requisita in beneficiis curatis; quare asserere eam requiri ex eodem iure in vtrisque improbabile mihi videtur. 12 13 14

Ratio horum omnium est primò, quia licet attendendo ad Ecclesiam primitiuam, quum Ecclesia nec eius ministri erant cum tanto splendore, sed erant quasi in incunabullis cōstituti, necessum fuerit, quod vnusquisque stationem suam non desereret, & officio suo inseruiret ministeriumque implere 15

pleret personaliter, vnde duabus Ecclesiis
16 militari nequibat, sed inseruiens vni altari ab illo accipiebat stipendia, quibus sustentabatur; & eo ipso quod nomen suum alicuius Ecclesiæ militiæ dabat, etiam si stipendium insufficiens esset, ad totam congruam illi solum adstringebatur inseruire, ex pacto quod inibat, accipiebat enim stipendium vt seruiret, quare si videns, & consentiens paruo stipendio conductus suas operas impendebat, ex vi pacti adstringebatur ad seruitium personale præstandum, & quod deficiebat ad congruam ex aliqua
17 honesta arte quæritabat *cap. Clericus. 70. dist.* cæterum mutatis rebus ex temporum varietate; ius illud naturale quod fundabatur in lege, & fundatione Ecclesiastica, & pacto inito *do vt facias* ministerium, per te ipsum, euanuit mutata lege, & abrogata ex vniuersali consuetudine; ex vi cuius videtur Ecclesia cedere iuri quod habebat ad personalem residentiam beneficij gratis illi tribuens stipendium solum cum obligatione recitandi officium canonicum, vt expresse dicit *declaratio* 6. Card. adducta.

Huius sententiæ fuit expresse D. Th.
18 *quodlibeto. 1. art. 13.* vbi † in Beneficiario duas distinguit obligationes, & debita, vnũ respectu Ecclesiæ, cui inseruire debet, & alterum respectu Dei, vt ei debitas laudes persoluat, quod debet per se ipsum exoluere. *Primum vero debet exoluere secundum quod statutum est, vel per se ipsum si sit prabenda qua requirit residentiam, vel per vicarium si hoc sufficit secundum Ecclesia statutum ac consuetudinem.* Hæc ibi addi & tutum Innocentio *cap. ex tua de cleric. non resid. versic. item oportet*, quod talis esse potest consuetudo
19 † vt excuset à residentia etiam per vicarium exhibenda, quia videlicet Ecclesia renuntiauit iuri suo; quæ renunciatio colligitur ex consuetudine introducta intra cuius tempus non reclamauit, cum posset.

Deinde hoc ipsum clare colligitur ex Tridenti. *sess. 24. cap. 17.* vbi statuit vt in po-
20 sterum † *vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, quod quidem si ad vitam eius, cui confertur honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtrumque personalem residentiam, non requirat; eidem conferri.* Ergo manifestum est, quod tempore Trident. non omnia beneficia simplicia requirebant personalem residentiam; alias nihil determinaret, & vni non possent duo beneficia simplicia conferri, quia omnia iuxta Vasquez
21 sententiam (exceptis præstimoniis) † requirunt personalem residentiam, & sic approbat Trid. consuetudinem vniuersalem derogantem in his beneficiis personali residentiæ, nisi vbi est specialis consuetudo, aut statutum illam in aliqua Diœcesi requirens, quæ vtique obseruanda est, quia vt ait Rota *coram Manzanedo vbi supra num. 4.* & in alia. *Coram Pamphilio. 20. Iuny 1588.* † *consuetudo* 22
generalis non residendi in simplicibus, cessat vbi adest statutum, & particularis consuetudo in contrarium. Cuius ratio ea est assignata à Rota *num. 4. cit.* *Quia hoc est redire ad ius commune, & sic contra consuetudinem de non residendo potuit optimo iure fieri statutum* Abbas *cap. cum omnes notabil. 2. de const.* & ibi Decius *num. 3.* Felinus *num. 7.* Cardinalis *clem. ne Romani quæst. 4.* Aymo *consil. 973. à num. 4.* de quo bene Lotherius qui videndus est *q 27 cit. à n. 15.*

Ex quo apparet debilitas fundamẽti Vas- 23
quez huius sui primi dicti, fatemur in primis Ecclesiæ temporibus ita fiebat, vt dicit ex ipsios statuto, & pactione, quam consuetudo derogauit, & pactioni Ecclesia renunciauit, neque enim ita abhorret (si consue-
tudo ita habet) à iure naturali, quod, † quis 24
beneficio sine animarũ cura per alium deseruiat; quod etiam in sæcularibus officiis passim contingeret, quod illis, quis seruiat per substitutum quando non eligitur industria personæ, residentia enim personalis in his beneficiis non fundatur in officio ipso, vt contingit in Parrochis, quibus dantur sti-
pendia propter personalem residentiam, quã 25
inducit ex natura sua officium Parrochi, & Episcopi; sed fundatur in statuto, & ordinatione Ecclesiæ, quæ dat stipendia propter seruitium, & potest dare sine illo ex consuetudine, quia cedit iuri, quod ad seruitium exigendum habebat, & sic in Parrocho Ecclesia sine causa non potest cedere iuri, quod
habet, vt Parrochus resideat quia hoc est 26
de iure diuino supposita distinctione Parrochiarum qua distinctione non abolita semper manet ius diuinum.

Secundum dictum ruit; diruto funda-
mento, cui nitebatur, scilicet quod † plura- 27
litas beneficiorum simplicium iuri naturali est incompatibilis; quia iure naturali beneficia simplicia requirunt naturalem residentiam; iam enim vidimus hoc fundamentum omnino esse falsum; quia quamuis ex Ecclesiæ pactione, & statuto, legeve Canonica posita, oriatur turpitudo contra ius naturale, ex illis capitibus quæ enumerat D. Tho. & supra ex Azorio enucleauimus, tamen hæ turpitudines seclusa lege Ecclesiastica non obligãt ad mortale habentem plura beneficia simplicia non requirentia residentiam, quamuis sit peccatum mortale ex parte distributoris, vt supra vidimus in iudicio de sententia Soti.

Rem explico ex doctrina celebri Syluestri *verbo clericus 4. num. 16 quæst. 23. & num. 17. quæst. 24.* & verbo *Residentia quæst. 6.* vbi dicit quod

28 quod † clericus non recitans anr, non residens non tenetur restituere ante sententiam iure naturali; quamuis enim turpitudinem contra naturale ius habeat, quod quis lucretur, & faciat suos fructus nisi inseruiat beneficio, & exequatur officium, tamen turpitudo ista non obligat ad mortale, vt restituantur fructus ante sententiam sicut obligat post legem Ecclesiasticam; doctrina autem ista Syluestri supra monstrauimus esse communem, contra Vasquez contrarium opinantem, & resolutione sequenti amplius ipsum impugnabo.

29 Tertium dictum de præstimoniis iam supra enucleatum est, in iudicio de sententia Soti qui in eo quod attinet ad obligationem, iuris naturalis mihi videtur attigisse punctum difficultatis ea vero, quæ Vasquez adducit solum tenent verum ex parte distribuentis, & ex parte accipientis præstimonia, quantum ad procuranda, supposito quod habet iam congruam, quia solicitat ad
30 peccatum in distributore, tamen postea quam illi data sunt iure naturæ iuste & sine peccato retinet; maxime si fructus bene expendat, in suam honestam sustentationem iuxta suam dignitatem, & personæ qualitatem, & cætera in pauperes, & in vsus pios expendat. Quartum etiam dictum ex dictis manet vel reprobatum, vel approbatum.

31 Sed notandum valde † plura beneficia simplicia ex consuetudine non requiruntia residentiam; non habere incompatibilitatem in eadem persona ex natura rei, & ex vi iuris naturalis, etiam in sententia aduersantium; nisi vltra congruam requisitam m retinente talia beneficia; vt egregie dixit Dominus Caiet. *vbi supra num. 9. in fine, propterea* (inquit) *ex his minimis fit vt melius fieri potest quousque minister habeat sufficienter vnde viuat: quoniam propter ministros sunt beneficia, & non econtra*, (de hac etiam congrua plura dixi, duobus integris tomis iam eusis)
32 atque † congrua taxatur ex hominum æstimatione & iudicio prudẽtũ & nullus prudentior summo legislatore & pastore animarum nostrarum, ad ipsius ergo prudentem dispensationem, vt ad primam visibilem regulam reducenda est iustificatio pluralitatis
33 beneficiorum in eadẽ persona, quare † existimo re mature considerata, quod auctores contrarij nobis non sunt oppositi, sed dum dicunt pluralitatem beneficiorum esse oppositam iuri naturali, intelligunt coaceruationem beneficiorum, quod satis insinuauit S.D. *art.* 15. adducto, dicens, *si aliquis hac intentione plura beneficia obtineat, vt sit ditior*
34 *& lautius viuat, & vt facilius ad Episcopatum perueniat, in aliqua Ecclesia in qua est prabendatus non tolluntur prædictæ deformitates, sed augentur* & coaceruatio, & exorbitans distributio hac intentione fit; non vero prudens pluralitas beneficiorum, ex motiuis honestis quæ iam subiicio, quæ habere potest distributor in distribuendo, & accipiens in prætensione & retentione plurium Beneficiorum, quod amplius declarabo dum interpreter loca Concilij Trid. circa hanc materiam.

§. VII.

Quæ motiua iustificent pluralitatem Beneficiorum simplicium.

SVMMARIVM.

1. *An dispensator sine causa beneficiorum simplicium mortaliter peccet, si plura eidem persona vltra congruam distribuat.*
2. *An plura sint motiua ex quibus Pontifex euacuans omnem turpitudinem à distributione beneficiorũ simplicium possit plura in vno coniungere.*
3. *Quam voluntatem Pontifex possit interpretari pro toto tempore quo causa durauerint.*
4. *An in iure triplex causa dispensandi in pluralitate Beneficiorum assignetur, & n.* 5.
6. *Quæ causa ad Ecclesia vtilitatem pertineat.*
7. *In quibus causis non possit Pontifex dispensare in pluralitate beneficiorum simplicium.*
8. *An relaxatio iuris naturalis fiat à dispensatore & distributore vniuersali.*
9. *Panormitani sensus affertur.*
10. *An sola nobilitas, generisque claritas sit sufficiens causa dispensandi sine litteratura.*
11. *Quorum Beneficiorum collatio facta illiterato sit nulla.*
12. *An in beneficiis omnibus simplicibus, & dignitatibus seruitoriis & non seruitoriis; sufficiens sit motiuum nobilitas.*
13. *An in beneficiis curatis ad hoc moueat nobilitas, vt si inter nobilem & plebeum, sit fere aqualis litteratura, beneficium debeat dari nobili.*

Cum dixerimus supra † dispensatorem sine causa beneficiorum simpliciũ mortaliter peccare, si plura eidem personæ vltra congruam distribuat, quia contra ius naturæ iustitiæ distributiuæ operetur, id quod egregie nos docuit Bernardus *epist.* 271. *ad comitem Theobaldum: Honores* (ait) *& dignitates Ecclesiasticas non ignoro deberi his, qui eas digne & secundum Deum administrare & velint & possint. Porro eas acquiri paruulo filio vestro precibus meis vel vestris, nec vobis iustum nec mihi tutum esse noueritis, nam nec cuiquam vel adulto plures in pluribus Ecclesiis habere licet, nisi dispensatorie quidem ob magnam Ecclesia* 1

sia necessitatem, vel personarum vtilitate. Hæc Mellifluus Doctor qui manifestè loquitur de beneficiis requirentibus residentiam, vt legenti constabit.

2 Igitur plura sunt & iustificata & prudentia motiua, ex quibus motus Pontifex euacuans omnem turpitudinem à sua distributione horum beneficiorum simpliciũ potest plura in vuo cõiungere iudicãs prudẽter ad cõgruam pertinere, & prouisus ipse eã sine scrupulo retinere valet & quidẽ omnia illa motiua, quæ sufficiũt vt q̃tis Parrochus, vel Episcopus habeat plures Parrochias, ille, & iste plures Episcopatus sufficient etiã vt habeat plura beneficia simplicia etiã seruitoria; imo etiãsi ex volũtate expressa testatorum

3 personalis residẽtia in vtroque requiratur † potest enim Pont. hãc volũtatẽ interpretari pro toto tẽpore quo illæ causæ durauerint, si enim istæ sufficient ad relaxandum ius diuinum ex quo exoritur residentia Pastorum, sufficientes erunt ad interpretandam voluntatem testatoris, & ad concedendam beneficiorum pluralitatem.

4 Quamuis † in iure triplex causa dispensandi in pluralitate beneficiorum respectu eius personæ assignatur *c. tali. 1. q. 7.* quod desumitur ex *Concilio Meldenensi c. 64.* ibi. *Tali*

5 *coniugio* (id est ex raptore & rapta) *Ecclesiastici ordinibus non applicentur nisi forte eos aut maxima Ecclesiæ vtilitas, vel necessitas postulet, vel euidens meritorum prærogatiua comẽdet.* cui conformatur *cap. de multa de prabend.* vbi statuitur, quod viris sublimibus & litteratis possunt multa beneficia conferri indulgẽtia summi Pontificis, & Ioan. XXII. *in extrauag. execrabilis de prabend.* filiis Regum & Cardinalibus illis ob nobilitatem, & generis claritatem, & istis *quia circa nos* (ait Pontifex) *vniuersali Ecclesiæ seruiendo singularum Ecclesia-*

6 *rum commoditatibus se impendunt.* Quæ † causa ad Ecclesiæ vtilitatẽ pertinet, sicut & claritas generis ad euidentem meritorum prærogatiuam ad quam etiam reducitur potentia, dignitas personæ, egregia litteratura, in sacra scriptura, Theologia, & vtroque iure industria, & dexteritas in negotiis publicis, agendis, prudentia, virtus singularis.

Quamuis inquam in iure hæc triplex causa dispẽsandi sit assignata & aliqui existimẽt,

7 quod si non subsit aliqua † ex his non possit Pontifex dispensare in pluralitate beneficiorum simplicium, tamẽ cum Pontifex habeat omnia iura in scrinio pectoris sui, in eisque possit dispensare, poterit etiam extra has causas diuagare, dispensando ex alio motiuo, & ratione quam iudicauerit congruentẽ.

8 Sed cum † relaxatio iuris naturalis fiat à dispẽsatore & distributore vniuersali, videtur quod causa relaxandi non debeat esse particularis, vt litteratura, aut nobilitas, & claritas generis, vt dicitur in textibus citatis, sed respondetur, quod etiã dum oblitteraturam alicuius, vel generis claritatẽ plura conferuntur beneficia, etiam hoc & si non per se primo, tamen secundario redundat in Ecclesiæ vtilitatem, quod † adnotauit Panormit. *ad c.* 9 *de multa n. 5. & 7.* nam per litteratos Ecclesia Dei regitur & sustinetur. Felin. *in c. si quando de rescript.* Nauarrus *ibidem exceptio. 16. n. 5.* Barbos. *de potestate Episcopi.*

Sed † an sola Nobilitas, generisque claritas sit sufficiens causa dispensandi sine litteratura. negat Barb. *in collect. ad c. de multa citat. n. 18. §. aduertendum maxime,* secutus Cened. *collect. 18. n. 7.* affirmant Felin. *c. cum adeo de rescript.* Abbas *in cap. dudum el 2. de elect. n. 26.* Sed ego medius existo, si loquamur de beneficiis curatis vera est sententia Barbosæ, quia in istis attenditur litteratura *c. cum nobis 19. de elect.* & † collatio horum beneficiorũ facta illiterato est nulla *c. cum in cunctis §. inferiora de elect.* & notant Canonistæ *ad c. graue nimis de prabend.* & hodie iure nouo Concilij Trid. & constit. Pianæ de hac materia, hoc est certissimum cum hæc beneficia dentur in concursu, & dignioribus, vt late dixi *to. 2. Moralit. tr. 12. de examinatorib. Synod.* si tamen † sermo sit de beneficiis omnibus simplicibus, Canonicatibus, dignitatibus, seruitoriis, & non seruitoriis, sufficiens motiuum est generis claritas, & nobilitas, quia ad hoc non requiritur litteratura, sed quod Pontifex dispenset in residentia præscripta à iure Canonico, & ob hoc motiuum nobilitatis dumtaxat ratio postulat vt in pluralitate relaxetur ius naturale, ad distributionem prudentum faciendam, imo & † in beneficiis curatis ad hoc mouet nobilitas, vt si inter nobilem & plebeium sit fere æqualis litteratura beneficiũ debet dari nobili, quia plura habet motiua distributionis & iustitiæ faciendæ in prouisione. 10 11 12 13

SUBRESOLUT. I.

An sit sufficiẽs motiuũ quod expẽdat in pios vsus

SUMMARIUM.

1. *An sit iusta causa distribuendi plura beneficia eidem personæ, quæ in pios vsus fructus beneficiorum impendat.*
2. *Plures causas excusantes pluralitatem beneficiorum ponit Nauarrus.*
3. *D. Thomæ mens adducitur.*

INquires † an sit iusta causa distribuendi plura beneficia eidem personæ, quod ista bene & in pios vsus fructus beneficiorũ impendat? negant Abbas citatus & secutus ab Azor *p. 2. l. 6. c. 12.* & aliquibus sed ego existimo iustissimam esse & sufficientissimam ita 1

Cardinalis *clem. gratiæ de rescriptis n. 12.* & alter Cardinalis de Lugo. *to. 1. de iust. disp. 4. sect. 4. n. 58.* Filluc. *tr. 41. c. 7. n. 57.* eandem sequitur Nauar. *in Manuali §. de peccatis Clericorum quoad beneficia n.*
2 *corum quoad beneficia n.* 128. vbi ponēs † plures causas excusantes pluralitatē beneficiorum, dicit, quod est causa iusta intentio tenentis plura beneficia non ad splendorē, victum, vestitum, & famulatū & alia huiusmodi, sed ad largius erogandum in pauperes, & opera pia retenta sibi tantū ad vitam decentem necessaria & vera huius intētionis executione, quam rationem videtur approbare
3 † D. Th. *quodlib. cit. art.* 15. dum reprobat cōtrariā, & affirmatio est causa affirmationis, sicut negatio est causa negationis. Legatur Nauarrus *Miscella. 17. n. 76. in fin.*

SVBRESOLVT. II.

An quod habeat parentes, sorores, nepotes, &c.

SVMMARIVM.

1. *An sit sufficiens motiuum relaxandi ius iustitiæ distributiuæ in conferendis pluribus beneficiis vni personæ habenti parentes, &c.*
2. *Rationem vt relaxetur ius naturale circa pluralitatem beneficiorum addit Nauarrus, & n. 3.*
4. *Authoris iudicium.*
5. *An si Papa conferat plura beneficia, censetur relaxare ius naturale, & dispensare in Canonico.*

1 INquires secundò,† an sit sufficiēs motiuū relaxandi ius iustitiæ distributiuæ in cōferendis pluribus beneficiis vni personæ, quod habeat, parentes, fratres, nepotes ex fratribus, vel sororibus indigētes, respondet affirmatiue. Ita Nauarr. *Miscella. 17. cit. n. 76. & Miscella. 44. n. 76. Papa* (inquit) *post Concilium dispensare iuste potest, vt quis habeat plura beneficia quorū vnum sibi sufficiat, eo quod habeat parentes, fratres, sorores, nepotes, vel alias cognatas pauperes quos eum oportet alere, collocare vel in aliquā vitam salutis æternæ dirigere.* hæc ille quibus consentit Azor *vbi supra q. 4.* sed
2 addit Nauarr. † *n. 80.* aliam rationem, vt relaxetur ius naturale circa pluralitatē beneficiorū simplicium, & vt minus dignus præferatur dignioribus, quod sit filius, vel frater alicuius benemeriti de Ecclesia, vel populo, vbi sūt talia beneficia, vnde Pius II. alias Doctiss. & piissimus iamiā moriturus suos Nepotes iuxta suam qualitatē pauperes cōmen-
3 dauit Eminentiss. Cardin. Collegio, vt qui eligeretur Papa iuuaret eos beneficiis Ecclesiasticis, quasi proponēs merita sua, vt illi iuuarentur, si alias essent non indigni, sed nūquid ad iuuandum amicum cui multa debeo sit sufficiēs ratio dispensandi, existimo, quod sic
4 † quia *amicus est alter ego.* Vnde fit, quod dū quis offert libellum supplicem Pont. vt sibi conferat beneficiū aliud vltra ea quæ habet, vt neptes consanguineos pauperes sustentet, collocat, aut dotes conferat, vel soluat debita, & similis † si Papa confert censetur relaxare ius naturale, & dispensare in Canonico, vt 5
eam pluralitatem retineat, ipse tamē offerēs videat an causa, & motiua Papæ proposita verè subsistant, nā si non subsistunt tutus nō manet, & Pont. in nihilo peccauit, quia relaxauit secundum allegata in libello.

SVBRESOLVT. III.

An si causæ dispensandi cessent, teneatur quis plura beneficia relinquere.

SVMMARIVM.

1. *An si transierint causæ dispensandi, teneatur quis relinquere plura beneficia.*
2. *Quandonam ius naturale relaxatum est & Canonicum dispensatum.*
3. *Quæ relaxatio sicut fit in votis & iuramentis non sit conditionalis, sed absoluta.*

INquires tertiò, si causæ istæ trāsiere, postquā Pont. relaxauit ius naturale, vt quia sorores mortuæ, quia debita soluta, quia filiæ dotatæ, & in statu constitutæ, teneatur quis omnia alia beneficia renūtiare, reseruatis sibi quæ sufficiūt ad congruā sustentationem iuxta suā qualitatem. Respondetur, quod etsi eorum beneficiorum fructus quæ data sunt intuitu illarū causarum teneatur expendere in vsus pios, tamē non tenetur ea renūtiare, quia † iā ius naturale relaxatū est, & Canonicū dispensatū ex iusta & rationabili causa, quæ † relaxatio sicut fit in votis, & iuramentis, non est conditionalis, sed absoluta, illæ enim distributiones à causis depēdebat, quātum ad ipsam distribuendi actionē, non vero quantum ad cōseruationem distributorum, vt egregiè D. Caiet. *infrà* adducendus. 1 2 3

SVBRESOLVT. IV.

An sit sufficiens motiuum splendidior sustētatio.

SVMMARIVM.

1. *An sit motiuum sufficiens ad excusandam pluralitatem beneficiorum simplicium opulentior sustentatio, quam exigit is qui alias censetur dignus.*
2. *Authoris iudicium & n. 3. & 4.*
5. *An Pontifex peccet dando plura beneficia vni, quorum quodlibet erat sufficiens ad victum*

victum Beneficiary.

6. *An multitudo beneficiorum simplicium habeat turpitudinem.*
7. *Beneficiorum coercervatio est dissona rationi naturali.*

1 INquires quarto, estne motiuum sufficiens
ad excusandam pluralitatem beneficio-
rum simplicium splendidior, & opulen-
tior sustentatio, quam exigit is, qui alias cen-
setur dignus. Fillucius *tom. 3. tract. 41. cap. 7.*
n 40. affirmat, quod satis iudicat quam ti-
tulo congruæ sustentationis quo titulo suis
tẽporibus in vna persona collectæ sunt qua-
draginta Abbatiæ, recte inquit, non est meũ
2 iudicare, sed existimo, quod splendidior, &
opulentior sustentatio in Magnate, Princi-
pe & Pontificis Nepote, idem est quod con-
grua sustentatio; quare hodie cum sit digni-
tas Pontificia in tam magno splendore con-
stituta, à quo non est æquum, decidat, ex quà
domus natalium ipsius Pontificis & Nepotis
ipsius ad magnum euecta sit honorem, quod
3 in maximam vergit Ecclesiæ magnitudinem
& authoritatem contra hæreticos existimo,
sufficiens & politico Christianum motiuum
(vt splendidior & opulentior sustentatio
conseruetur) vt cum illo relaxetur ius natu-
rale de pluralitate beneficiorum, ne tamen
4 sit ita magna vt sit exorbitans distributio, &
enormis coaceruatio; sed quantum prudens
iudicium non sanguine proprio obcæcato
iudicauerit, vnde etiam existimo sufficiens
motiuum esse relaxandi, quod Põtifex ami-
co suo ante Pontificatum beneficiis in se
collatis recompenset, & gratum se ostendat.

Ex quibus liquet quid dicendum sit, ad il-
5 lud quod inquirit Azor *vbi sup. q.* 8. † an Pon-
tifex peccet dando plura beneficia vni, quo-
rum quodlibet erat sufficiens ad victum Be-
neficiarij, cui respondet prædictus auctor,
quod peccat si decem huiusmodi beneficia
conferat, secus vero si infra decem; quia iura
tẽpus longum dicũt, decenniũ, & sic decen-
nia à mẽsura immodica est, quod enim im-
modice fit, non bene fit, vnde immodica be-
neficiorũ multitudo decennia recte iudica-
tur, cum immodice & contra rationis metas
aliis clericis stipendia & vitæ subsidia sub-
trahuntur, sed hoc non placet Filluc. *vbi sup.*
6 & enim † si multitudo beneficiorum simpli-
cium habeat turpitudinem vt vere habet
contra ius naturale, cõcedere vltra congruã
decem beneficiorũ pluralitatẽ ex Pontificia
relaxatione, nisi subsit sufficiens causa nõ vi-
detur posse conscientiam distribuentis paci-
ficare, hæc enim videtur beneficiorum coa-
ceruatio, & exorbitans distributio, quæ bo-
nis scandalum generat, & dum vnus abũdat,
7 alius indiget, & esurit, † beneficiorum enim
coaceruatio omnino est dissona ratio-
ni naturali, & in illa nulla subesse potest rã-
tio cohonestans & euacuãs turpitudinẽ na-
turalẽ, sicut potest pluralitatẽ, ista enim po-
test esse rationabilis, & prudens, illa vero sẽ-
per imprudens perseuerat, & quæ in vno est
pluralitas rationi conformis, in alio est coa-
ceruatio rationi dissona, consideratis circũ-
stantiis, personæ, qualitatis, &c. quæ in supe-
rioribus, vnde in qualitate cadit relaxatio, &
Pont. dispensatio non in coaceruatione be-
neficiorum etiam simplicium.

SVBRESOLVT. V.

An sit absoluendus qui plura beneficia habet?

SVMMARIVM.

1. *Vtrum sit absoluendus qui habet plura beneficia.*
2. *Qua pluralitas beneficiorum difficile continuetur sine notabili damno animarum sibi commissarum.*
3. *An si distributio attendatur quum fit, si postponantur digniores, istis fit iniuria & peccatur contra iustitiam distributiuam.*
4. *An si attendatur ad beneficia distributa tria sint attendenda, & n. 5.*
6 *Azorij sensus adducitur, & n. 7.*
8. *An confessor in beneficiis simplicibus possit secluso scandalo sequi opinionem Canonistarum.*
9. *Authoris mens, & n. 10. 11. 11. & 13.*
14. *An liberalitas Papæ sit sufficiens causa dispensationis contra ius, & n. 15. 16. 17.*

INquires quintùm, † an sit absoluẽdus, qui 1
plura habet beneficia, Dominus Caiet. *ver-*
bo beneficium n. 10. tradit primum loquens de
hoc puncto. *Siste tamen hic confessor pedem*
circa iudicium illius, qui iam cum dispensatione
sine rationabili tamen causa habet & possidet
plura incompatibilia, ne praceps neges absolu-
tionem, oportet enim discurrere, an iste teneatur
de necessitate salutis renuntiare reliqua reten-
to sibi vno, quod non facile est quum Beneficiis
prouidetur per Vicarios. hoc præambulò posi-
to, dicit primum, *quod si beneficium est curatũ,*
quod si quis habeat beneficia curata si non renun-
tiat vnum non debet absolui; quia † huiusmodi 2
pluralitas difficile continuatur sine notabili
damno animarum sibi commissarum, & Ecclesia-
rum, & notabilis damni Ecclesiæ conseruatio vo-
luntaria sine peccato mortali non est, quum fit si-
ne sine rationabili causa iuris naturalis relaxa-
tio.

Dicit secundò, *quod † si distributio atten-* 3
datur quum fit si proponantur digniores istis fit
iniuria & peccatur contra iustitiam distributi-
uam, sed postquam facta est iam non periclita-
tur distributio & minus dignus cui collatum est

beneficium non teneatur renuntiare, v.g. Episcopatum sed bene regere oues sibi commissas; vnde potest absolui dummodo restituat dignioribus damna si qua intulit in obtentione.

4 Dicit tertium, *quod † si attendamus ad beneficia distributa, tria sunt attendenda, primum damnum Ecclesiarum, secundum damnum Clericorum benemeritorum in illis partibus qui deberent honorari & pasci, tertium scandalum bonorum virorum, qui vident huiusmodi exorbitantes distributiones conseruari ab iis qui in formam gregis Christi dati sunt, inde enim alij similia audent, & sic in præceps ruit Ecclesia Christi; & propterea qui hac parui pendent, quia sic*
5 *communiter à tot fit, & quia forte Papa dispensando dispensauit non esset absoluēdus vt absque alia probatione clare patet qui vero hac æstimat prouideat opere & veritate, vt hac mala non sint alioquin tepidus est, & enomēdus.* Hæc ibi.

6 Cuius sententiam amplectitur Azor † *vbi supra quæst.* 11. exprimens sensum Caiet. dicens *si beneficia sint simplicia, neque assiduam Beneficiary præsentiam requirant, simul habere nequeunt sine legitima iuris relaxatione, ac propterea, si quis plura sine iusta causa & habita iuris indulgentia, retento sibi ad vitam sufficienti ac necessario reliqua se abdicare debet secundum conscientiam, alioquin absoluendus non est. Quoniam licet curam animarum nō habeant, nec debeat in Ecclesiis residere, nihilo-*
7 *minus tamen iure naturali, duo, aut plura beneficia simul obtinere non potest, & idcirco iuris relaxatio citra legitimam causam obtenta; ipsi coram Deo non prodest*, quam sententiam sequitur Fillucius *vbi supra n.* 40. §. *dices* 10.
8 addunt tamen vterque, quod † confessor in beneficiis simplicibus, potest secluso scandalo sequi opinionem Canonistarum quod pluralitas horum beneficiorum nullam requirentium residentiam etiam in choro, non sit incompatibilis ex iure naturali, sed solum ex iure Ecclesiastico.

9 Vtrique assentior † quia Confessor potest in absoluendo sequi opinionem probabilem; quod pœnitens non teneatur restituere, aut renuntiare aliquod, ad quod alij dicunt teneri, addo quod cum *supra* viderimus, quod canonicatus, & dignitates habeant residentiam ex iure canonico, in qua (si notabiliter non minuatur cultus diuinus) potest
10 Papa valide dispensare sine causa, sicut & in quacunque alia lege canonica, qua dispensata etiam sine causa in hac residentia possunt plura huiusmodi beneficia obtineri, nec tenetur quis aliquod renuntiare.

11 Sed nunquid si Pontifex motu proprio, & ex certa scientia conferat beneficium aliquod alicui, quo non indiget ad rectam, prudentem & congruam sustentationem, neque prouisus aliquam causam sufficientem, vt fiat iuris relaxatio respectu illius poterit, ne collatarius iste tuta cōscientia, illud retinere, respōdetur quod de Sum. Pont. Ec- 12
clesiæ vniuersalis Pastore turpe est præsumere peccatum, quodve abutatur potestate dispensatiua bonorum Ecclesiasticorum secundum iustam distributionem, & quod non gubernet recta, suaui, & prudenti prouidentia, quamuis prouisus ignoret causam sufficientem relaxandi ius naturæ, potest retinere beneficium collatum, quia ipse capax est illius, & Pontifex potestatem habet illud 13
conferendi, quare collatarius obmutescere debet, & nihil interrogando beneficium accipere, quod confertur siquidem semper præsumitur Papa habuisse rationem sufficientem ad relaxandum ius naturale, & dispensandum in positiuo Canonico, vt tenent Barthol. *leg. finali C. si contra ius, vel vtilit. public.* Felin. *n.* 60. Decius *num.* 29. *ad cap. qua Ecclesiarum de const.* Loazes *de matrim. dub.* 4. *n.* 13. 1. *de constit. colum. vlt.* Imola *colum.* 13. Præpositus *ad cap. per venerabilem qui filij sint legitimi.* dicunt, quod † ipsa libe- 14
ralitas Papæ & sufficiens causa dispensationis contra ius, *cap. cum nostri de concessio. præbendæ.* ibi *ex indulgentia* speciali, vel alia causa iusta, quæ doctrina non solum tenet verum in dispensatione iuris humani, sed etiam 15
in relaxatione iuris naturalis, cum liberalitas maximè deceat Principem ex ratione ipsa naturali.

Ex quo fit, quod non semper, quod colla- 16
tor peccat dans beneficium, collatarius tenetur illud renuntiare, nec semper peccat, quod accipit. Ita Nauarr. *Miscella.* 44. *n.* 81. & 82. quia fieri potest, vt superior eligat cognatum, & amicum, quem credit esse minus dignum alio, & promotus hoc ignoret inuincibiliter, tum promotor potest amico, vel cognato dare beneficium, vt ditior fiat, & honorabilior, & promotus acceptet, vt pauperes iuuet, eleemosynis, & alios pios vsus 17
exerceat, tum quia promotus non peccat bona fide acceptando munus à superiori collatum, quidquid superior in conferendo peccet.

§. VIII.

Explicatur vtriusque Thomæ sententia circa hanc beneficiorum pluralitatem.

SVMMARIVM.

1. *Vtriusque Thomæ sententia affertur.*
2. *Angelici Doctoris doctrina.*
3. *Distinguit tria humanarum actionum genera idem D.*
4. *Retinere vel habere plures præbendas ad quid pertineat, & n.* 5. *&* 6.
7. *Habere plures præbendas in quo actionum genere contineatur, n.* 8.

9. An

9. *An iure positiuo antiquo decretum sit & prohibitum ne quis habeat plures præbendas, & n.10.*
11. *An si iura antiqua non sunt abroagta non possit quis plures præbendas habere.*
12. *Quibus circunstantiis superuenientibus etiã sine dispensatione licitum sit plures habere præbendas.*
13. *An si quis hac intentione plura beneficia habeat vt sit ditior non tollantur deformitates sed augeantur, & n.14.*
15. *Caietani doctrina.*
16. *Quæ pluralitas præbendarum sit iniusta.*
17. *An sit mortale peccatum in pluralitate beneficiorum.*
18. *An non sit possibile duabus Ecclesiis deseruire.*
19. *Rationes quibus mouetur S.D. afferuntur, & n.20.21.*
22. *An sit rationi naturali contrarium quod quis in eadem vel pluribus Ecclesiis habeat plures dignitates.*
23. *An multitudo præbendarum sit Canonibus inimica.*
24. *Bonifacij V I I I. mens, & n.25.*
26. *Quæ consuetudo minuat cultum diuinum.*
27. *An præbenda non idem sit in iure ac est beneficium simplex.*
28. *Quis sit proprius vsus in iure huius nominis* Præbendæ.
29. *Canonicus & Præbendatus habet stallum in choro, vocem in capitulo.*
30. *Pluralitatem præbendarum excluserunt vterque Thomas.*
31. *An cum præbendæ non dentur ob exercitia publica in Ecclesiis sed ob recitationem priuatam officij diuini, non pertineat ad iustitiam distributiuam.*
32. *Quæ beneficia ex natura res non videantur esse bona communia.*
33. *Alex. Alensis sententia adducitur.*
34. *Obiectum iustitiæ distributiuæ quodnam sit, & n.35.*
36. *Beneficiorum coacervationem & exorbitantem distributionem damnat vterque Thomas, & n.37.*
38. *Quæ beneficiorum coaceruatio scandalum generet in Ecclesia.*
39. *Quæ beneficiorum coaceruatio dimanet ex cupiditate & ambitione.*
40. *Quanta debeat esse Beneficiorum pluralitas remissiuè.*

1 CVm † vterque Thomas Angelicus, & Caietanus principia moralia ille proposuit, iste diggessit commentariis, & congessit in summa non est æquum quæstionem grauissimam præterire sine illorum sententiæ intelligentia germana; iuxta quam plura deducenda corollaria.

Igitur Angelicus Doctor in illo speciali & doctrinali *art.15. quodlib.9.* quem omnes fere scribentes post ipsum inducunt, postquã
dixit † *quod hæc quæst. ad Theolog. pertinet in* 2
quantum dependet ex iure diuino, vel ex iure naturali, & ad Iuristas in quantum dependet ex iure positiuo, inueniunturque in ea Theologi Theologis & Iuristæ Iuristis contrariè sentire: vt autem eam ipse determinet secundum ius
naturale, † distinguit tria humanarum actio- 3
num genera. Primum, earum quæ habent malitiam inseparabilem vt fornicatio & adulterium. Secundum, earum quæ sunt indifferentes ad bonum & ad malum vt leuare festucam de terra. Tertium, earum quæ absolute consideratæ deformitatem, vel inordinationem quandam important, quæ tamen aliquibus circunstantiis aduenientibus bonæ efficiuntur sicut occidere hominem vel percutere, in se deformitatem quandam important; sed si addatur occidere malefactorem propter iustitiam, vel percutere delinquentem, causa disciplinæ non erit peccatum sed virtuosum

Quo supposito multa dicit primũ, † quod 4
retinere vel habere plures præbendas non pertinet ad primum genus alias in nullo casu dispensationem recipere posset quod nullus dicit. Secundum, quod non pertinet ad secundum genus actionum, sicut quidam dicebant, *ita licere habere plures præbendas*
sicut habere plura poma, sed hoc (inquit S.D) 5
non videtur esse verum cum hoc quod est habere plures præbendas plurimas in se inordinationes contineat, vtpote quia non est possibile aliquem in pluribus Ecclesiis deseruire in quibus est præbendatus cum præbendæ videntur esse ordinatæ quasi quædam stipendia Deo ibidem ministrantiũ, sequitur etiam diminutio cultus diuini dum vnius loco plurium instituitur, sequitur etiam in
aliquibus defraudatio voluntatum testatorum, 6
qui ad hoc aliqua bona Ecclesiis contulerunt vt certus numerus Deo deseruientium ibi esset, sequitur etiam inæqualitas, dum vnus pluribus beneficiis abundat, & alius nec vnum habere potest, & multa alia huiusmodi quæ de facile patent.

Dicit tertium, quod † habere plures præ- 7
bendas continetur in tertio actionum genere. *Quamuis enim inordinationes contineat, tamen aliæ circunstantiæ possunt superuenire honestantes actum quod prædictæ inordinationes totaliter euacuentur, vt puta si sit necessitas in pluribus Ecclesiis cuius obsequio, & possit seruire Ecclesiæ vel tantum absens, quam alius præsens, & si quæ alia sunt huiusmodi, & tunc istis conditionibus superuenientibus cum re-*
cta intentione, non erit peccatum etiam nulla 8
dispensatione interueniente, si consideretur tantum secundum ius naturale, quia

dispensatio ad ius naturale non pertinet, sed solum ad positiuum.

9 Dicit quartum, quod † *iure positiuo antiquo decretum est, & prohibitum ne quis habeat plures præbendas, & hunc prohibitioni consuetudinem esse contrariam, nam per contrariam consuetudinem iura humana abrogantur & sic quidam dicant, quod iura antiqua non sint derogata hac consuetudine, sed solum permissiue,*
10 *sed hæc* (inquit S. Magister) *controuersia iurisitis est relinquenda, quamuis hoc videatur esse probabile, quod quantum ad hoc quod iura illa antiqua continent ius naturale abrogari nõ possunt per consuetudinem, vtpotè irrationalem, quantum ad hoc quod solum de iure positiuo continent possunt esse abrogata.*

11 Dicit quintum, quod † *si iura antiqua non sunt abrogata non potest quis plures præbendas habere etiam illis circunstantiis superuenientibus, quæ secundum considerationem iuris naturalis actum poterant honestare, si tamen contraria iura sunt per consuetudinem abrogata,*
12 *tunc † prædictis circunstantiis superuenientibus etiam sine dispensatione licitum est plures præbendas habere, sine quibus circunstantiis licitum non est quantumcunque dispensatio interueniat, eo quod dispensatio humana non aufert legitimam iuris naturalis, sed solum ligamen iuris positiui, quod per hominem statuitur & per hominem dispensari potest.*

13 Dicit sextum † *quod si quis hac intentione plura beneficia habeat, vt sit ditior, vel lautius viuat, & vt facilius ad Episcopatum perueniat, in aliqua Ecclesia, vbi est præbendatus,*
14 *nõ tolluntur prædicta deformitates, sed augentur, quia cum tali intentione & vnum beneficium habere, quod nullam inordinationem importat esse illicitum, & sic quidem esset dicendum secundum ius naturale, etiam nullo iure positiuo superueniente.* Hæc est summa totius artic. ad sex puncta reducta.

Quibus mirificè consonat S. Doctoris
15 clarisona lingua † Eminentissimus Dominus Caiet. *in sum. verbo beneficium num. 8.* in quo reduxit ad breuiorẽ stylum totum art. S. D. *& num. 9.* sic fatur. *Mortale peccatum in huiusmodi pluralitate interuenit, quando non propter rationabilem causam obtinet quis multa beneficia incompatibilia & vnus quidem occupat loca multorum alij autem esuriunt, quia*
16 *† huiusmodi pluralitas est iniusta contra æqualitatem iustitiæ distributiuæ, neque excusatur peccatum mortale propter dispensationem Papæ sine rationabili causa, quoniam dispensatio Papæ cadit supra ius positiuum & non supra ius diuinum & morale, pluralitas autem beneficiorum sine rationabili causa est contra ius diuinum & morale, quo communia Ecclesiæ bona distribui iustè debent partibus Ecclesiæ.* Hæc ibi.

Quibus totam mentem D. Thomæ alter Thomas nobis manifestam proposuit. Nam D. Caiet. dum expressit, quod † est mortale 17
peccatum in pluralitate beneficiorum loquitur quando sine rationabili causa, *quis obtinet multa beneficia incompatibilia.* vt ipse dicit vt sunt præbendæ, de quibus solum loquitur D. Thom. vt constat ex titulo articuli & doctrina, quam ponit, & ex rationibus, quibus mouetur, prima qua † non est possi- 18
bile duobus Ecclesiis deseruire, quia præbendæ sunt stipendia Deo in Ecclesiis deseruientibus ordinatæ, secunda quia est diminutio cultus diuini in Ecclesia dicendi, dum vnus loco plurium instituitur. Tertia defraudatio voluntatis testatorum volen- 19
tium, quod esset certus numerus in Ecclesia Deo deseruientium. Quarta est inæqualitas dum vnus pluribus beneficiis abundat & alius nec vnum habere quit, quæ inæqualitas de beneficiis alias incõpatibilibus ener- 20
giam habet, & efficaciam, quia ideo incompatibilia dicuntur, vt in eorum distributione iustitiæ distributæ attendatur; quare pluralitas, vt sit contraria iuri naturali, suppo- 21
nit beneficiorum incompatibilitatem non tamen eam causat, nisi sit eorum coacerbatio, & exorbitans distributio, vt dicebat Caiet. & iam explico.

Quod totum confirmo ex iure Canonico in quo solum habetur, quod † sit rationi 22
naturali contrarium, quod quis in eadem, vel diuersis Ecclesiis, vnus Clericus habeat plures dignitates, & alia officia exigentia assiduitatem personarum, sic *cap. ad hæc de præbendis*, vbi Alexander III. rescribens Salernit. Archiepiscopo, *illud est omni rationi contrarium, vt vnus Clericus in vna vel diuersis Ecclesiis plures dignitates, vel personatus obtineat, cum singula officia in Ecclesiis assiduitatem exigant personarum, & cap. quia in tãtum,* idem Alexander in suo Concilio Lateran. loquitur de præbendis, vel beneficiis requirentibus residentiam, & assiduam personarũ præsentiam, dum dicit quod † *multitudo* 23
præbendarum est Canonibus inimica, quæ dissolutionis materiam, & euagationis inducit & certum continent periculum animarum eorum, qui Ecclesiis deseruire valeant indigentiam volumus subleuare; vbi manifestè loquitur de præbendis, quæ ex sua significatione annexæ sunt seruitio Ecclesiæ, personalique assiduitati in eadem, non vero de aliis beneficiis simplicibus nullam residentiam personalem ex consuetudine introductam requirentibus.

Hinc est, quod † Bonifacius VIII. *in c. 1.* 24
de consuetudine in 6. habet tanquam irrationalem consuetudinem immemorialem Ecclesiæ Pictauiensis, quod quis possit in eadem Ecclesia plures dignitates, personatus, aut officia perpetua simul obtinere damnant

nant tanquam corruptela cum sacris sit inimica Canonibus & de ambitionis radice processerit.) *statuentes* (inquit,) *vt cum vnum beneficium vix valeat digne aliquis adimplere nulli liceat de cætero, nisi vnicum personatum*
25 *vel dignitatem, aut præposituram, seu administrationem vel officium perpetuum quocunque nomine censeatur cum præbenda simul absque dispensatione dictæ Sedis in eadem Ecclesia obtinere, vel eam obtentam tenere.*

Cuius rationem dat ibi Glossa in casus
26 formatione. *quia † hæc consuetudo minuit cultum diuinum*; quæ est ratio D. Thom. ex quibus clarè constat, quod loquitur de præbendis requirentibus assiduitatem personalem
27 in Ecclesia præbenda enim † non idem est in iure, ac est beneficium simplex nullum habens exercitium. in Ecclesia, sed solum recitare horas Canonicas priuatim, sed est ius percipiendi fructus in Ecclesia cui præbendatus seruit, vt tenent Cardinalis *Clem. finali. de præbendis quæst.* 16. Ancharanus *de concess. præbendæ in Rubrica.* Archidiaconus *in cap. si iusta de rescriptis.* vnde egregie Cardinalis *vbi suprà quæst.* 10. Bertach. *in Reperto. verb. præbenda num.* 7. *quod præbenda oritur ex Canonicatu tanquam filia à matre.* hic est pro-
28 prius vsus in iure huius nominis *præbendæ*. & quilibet alius est improprius, & potest coincidere cum beneficio simplici, quod est ius percipiendi fructus, nam tanquam Canonicus, aut portionarius qui est vnus de capitulo & de collegio, sed tanquam seruiens in
29 diuinis, nam † Canonicus, & præbendatus habet stallum in choro vocem in capitulo. *cap. ingenti.* & ibi Glossa. *verb. vel quasi de electio.* vnde D. Thom. de præbendis propriè loquitur, quæ, quia sunt incompossibiles, earum pluralitas est illicita, non tamen sunt incompossibiles quia pluralitas beneficiorum iure naturali est illicita.
30 Igitur † vterque Thomas pluralitatem præbendarum, quæ propriæ sunt tales tanquam iuri naturali & sacris Canonibus inimicam, excluserunt, quia istæ sunt incompossibiles & sic earũ pluralitas illicita ob rationes quas D. Thom. posuit, quæ manifestè continent inordinationem contra ius naturale, non vero de pluralitate beneficiorium simplicium, quæ nullam assiduitatem
31 personalem in Ecclesia requirunt, vnde † cũ non deotur ob exercitia publica in Ecclesiis, sed ob recitationem priuatam officij diuini, non pertinet ad iustitiam distributiuã; ita vt distributor teneatur sub mortali dare secundum proportionem meritorum, quod optimè viderunt Gabriel *in* 4. *distinct.* 15. *q.* 7. *art.* 3. Angelus *verb. electio* §. 21. Soto *vbi suprà.* Petrus Nauarra *lib.* 2. *de restit. cap.* 2. *num.* 148.
32 Cuius optimam rationem ponit, quia † ista beneficia ex natura rei non videntur esse bona communia, & decertantibus debita, & ita nullam committi iniustitiam, aut personarum acceptionem, sed tota res videtur commissa Papæ, & Prælatis Ecclesiæ, vt ipsi arbitrio suo prouideant bonos, & exemplares ministros, quæ transtulit Diana *p.* 2. *tract.* 15. *Resol.* 37. sequuntur etiam Ledesma *in Sum. tom.* 2. *tract.* 7. *concl.* 7. *diffic.* 15. Garzia *de benef. part.* 7. *cap.* 16. *n.* 36. vbi eandem dat rationem ex Nauarra Toletano, 33 idem docet Gutierrez *Canon. qq. lib.* 2. *c.* 12. *num.* 11. & 27. Vega *in Summ. tom.* 1. *cap.* 17. *casu* 1. & his omnibus antiquor Alexander Alensis 2. *part. quæst.* 186. §. 1. quamuis ferè omnes isti loquantur quando hæc beneficia simplicia conferunt digno omisso digniore, tamen fundamentum huius resolutionis fundat efficaciter nostram sententiam etenim teste D. Thom. 2. 2. *quæst.* 63. quem omnes sequuntur † obiectum iustitiæ distributiuæ est ratio debiti, secundum proportionẽ 34 meritorum, quibus debetur primum, vel secundum aliam rationem debiti proportionalem, eo autem ipso, quod aliquid non sit bonum commune decertantibus debitum, etiamsi plura vni distribuantur non est peccatum mortale contra iustitiam distributiuam, sed ad arbitrium Papæ pertinet, illa conferre, quod secus est in aliis beneficiis residentiam & assiduitatem personalem requirentibus, quorum fructus, etsi 35 sint stipendia laborum, tamen etiam sunt præmia meritorum quibus excitantur ad studia, & ad virtutem.

Secundum vterque Thom. etiam horum 36 beneficiorum coacervationem & exorbitantem distributionem vni personæ, vt iuri naturali repugnantem damnant id quod nos suprà monstrauimus, hæc enim coacervatio oritur ex auaritia, & cupiditate, oritur ex appetitu laxatius viuendi, & ambitione maioris dignitatis, vt facilius consequatur quis Episcopatum, cum habeat plura beneficia relinquenda *cap. quia in tantum de præbendis cap. dudum el secundo de electio.* quibus conformatur Trident. *sess.* 24. *c.* 17. ibi. *quoniam multi improba cupiditatis affectu se ipsos non Deum decipientes, ea quæ bene constituta sunt* 37 *variis artibus eludere, & plura simul beneficia obtinere non erubescunt, &c.* & loqui Concilium de beneficiis simplicibus, clarè constat ex verbis quæ subiungit. *Hæc non modo ad Cathedrales Ecclesias, sed etiam ad omnia alia beneficia, tam secularia quàm regularia, quæcumque etiam commendata cuiuscumque tituli, aut qualitatis existant.* quare quod hæc nimia beneficiorum multitudo prohibita sit iure naturali, & Canonico, sentiunt Ioannes Andreas *cap. dudum de electio. cit.* Benedictus Capra. *tract. de Regul. & Fallent. regula.* 90. *n.* 135.

135.quos citat & ſequitur Alphonſus Ojeda
de incompatibilit. part.1.cap.21.n.1. ad quod
probandum plures rationes ex legibus,& iu-
ris Canonibus adducit in ſequentibus, ſed
38 ratio præcipua eſt; quia † hæc coaceruatio
ſcandalum generat in Eccleſia, quare niſi
ſubſit ratio euacuans hanc malitiam ſemper
illicita perſeuerat, cui adiungitur, quia ſem-
per præſumitur præſumptione iuridica,
39 quod † hæc coaceruatio dimanet ex cupi-
ditate & ambitione niſi alias ita magna ero-
gatio ſit eleemoſynarum, & in pios vſus,
quæ poſſit euacuare præſumptionem,& tol-
lere ſcandalum.

40 Quanta autem debeat eſſe pluralitas, vt
in coaceruationem diuertat, iam ſupra dixi-
mus prudentum arbitrio eſſe relinquen-
dum, quantum ad forum conſcientiæ, ſed
quantum ad forum exterius iudicis arbitrio,
de quo videndus eſt Alphonſus de Ojeda
part. 1. de incompatibilit. cap. 21. numer. 14.
& 15.

§. IX.

Corollaria ad praxim valdè vtilia.

EX propoſito principio ex mente D.Th. & Eminentiſſimi Caiet. conſtituto, & fundato plura ad mores inſtruendos & conſcientias in timore Domini conſtruendas & dirigendas ſunt deducenda corollaria.

SVBRESOLVT. VI.

De mente S.Th. circa id, quod dicit, quod pluralitas iſta defraudat voluntatem teſtatorum.

SVMMARIVM.

1. *An Præbendarum pluralitas ſit illicita, & contra ius naturale, & n.* 2.
3. *Couarr. & Molinæ opiniones aſſeruntur.*
4. *Quam vltimam voluntatem poſſit Papa commutare.*
5. *An ſi teſtator dicat quod beneficiatus perſonaliter aſſiſtat, ſed hoc habeatur ex conſuetudine aut ſtatuto, poſſit Papa validè ſine cauſa diſpenſare, quod per ſubſtitutum reſideat, & n.*6.
7. *An conſuetudo & ſtatutum ad ius humanum pertineant.*
8. *Lotherij ſenſus aſſeritur, & num.* 9. 10. *&* 11.
12. *Contra quod ſtatutum poſſit allegare Priuilegiatus meliorem titulum de mundo.*

1 PRimum ſit quomodo intelligenda eſt
ratio illa D Thom. *art. 15. citat*, qui, vt
oſtendat † pluralitatem præbendarum eſſe
illicitam,& contra ius naturale dicit, ſequi- 2
tur *in aliquibus defraudatio voluntatis teſta-
torum, qui ad hoc aliqua bona Eccleſiis contule-
runt, vt certus numerus Deo deſeruientium ibi* 3
eſſet; hæc ratio efficaciſſima eſt,ſed non vni-
uerſalis, ſed ſolum ad fundationes aliquarũ
Eccleſiarum & certum numerum Capella-
norum ſub Capellano maiore exiſtente, vt
quotidie habeãt anniuerſaria,& miſſas vna
cum officio diuino dicant in ea capella, aut
Eccleſia, hanc enim vltimam voluntatem
non exequi, eſt contrariom iuri naturæ ſe-
cundum quod vltima voluntas teſtatoris
exequi debet, vt latè † Couarr *lib. 3. variar.*
c.6. Molin. *de iuſtitia & iure tract. 2. diſp* 124: 3
quod agnouerunt lumine naturæ ducti Tul-
lius *in oratio pro Concilio Balbo*,& Plin. *lib. 2.
epiſt. 50. ad Annanium*, quare ſuppoſito quod
Papa non relaxat ius hoc naturale ex ratio-
nabili cauſa, iſta non ſubſiſtente nequit quis
beneficium hoc cum alio incompatibili re-
tinere † poſſe autem Papam commutare
hanc vltimam voluntatem ex cauſa omnino 4
certum eſt, *clement. quia contingit de religioſ.
domib.* ibi Gloſſa *verbo ſedis Apoſt.* Cardinalis
num. 10. Imola *num.* 9. Vitalinus *num.* 17. &
alij quos refert & ſequitur Couarr. *cap. tua
nobis n.7. de teſtat.*& ſtylus & praxis Roma-
næ curiæ, quæ in hac parte legem facit,
monſtrat.

Addo quod † ſi teſtator non dicat, quod
Beneficiatus perſonaliter aſſiſtat; ſed hoc 5
habeatur ex cõſuetudine, aut ſtatuto poteſt
Papa validè ſine cauſa diſpenſare, quod per
ſubſtitutum reſideat. Ratio eſt perſpicua,
quia vt optimè notauit Ojeda *p.1. de incomp.
cap.17.n.45.* citans alios, quos etiam ſequitur
Moneta *de commut vlt. volunt cap.10.n.156.* 6
ſi teſtator non expreſſit, quod Capellanus
debeat per ſe ipsũ celebrare poteſt, id præ-
ſtare per alium, quia regulariter, quod quis
facit per alium, per ſe ipſum facere videtur
cap poteſt quis cap. qui facit de reg. iur. in 6.&
latè probat Couarr. *lib. 2. variar. cap. 12. n* 4.
Lother. *lib. 3. de re beneficiar q.27. à n.12.* Fa-
gundez *in 5. Eccleſ. præcepto lib. 3. præcept. 1.* 7
c.9. Diana *p.2. tract. de celebr. miſſ. reſol.* 18. &
ſic declaraſſe Sacram Congreg ſentiunt Cã-
pani. *diuerſ. iuris Rubr. 7. c. 6. n.* 13. Garzia *de
benef. p.7. cap. 1. n.* 85. conſuetudo autem &
ſtatutum ad ius humanum pertinent, in quo
validè etiam ſine cauſa diſpenſat Papa.

Addit Lotherius *n.15.* † quod ſi fundator 9
non expreſſit aliquid circa reſidentiam Be-
neficiarij; cum omne beneficium iuxta ius
commune ſit ſeruitorium, & requirat per-
ſonalem reſidentiam, poteſt Epiſcopus ſo-
lus, ſine Capitulo, aut iſtud ſine Epiſcopo,
facere ſtatutum, quod Beneficiarius perſo-
naliter reſideat; ſi vrget neceſſitas, vel vtili-
tas Eccleſiæ ex defectu miniſtrorum, quia

cũ

9 etiā sit consuetudo in contrarium, nihil in hoc casu decernitur contra ius, sed potius dimota consuetudine, quæ hic & nunc est damnosa Ecclesiæ reuertitur ad ius commune,& ad statum maioris perfectionis, vt concludit Rota *in vna Calagurrit. Residentia coram Manz.* 17. *Febr.* 1612. apud Farin. *p.2.recent.decis.*375.*n.*4.

10 Sed dubito an benè Lotherius adducat decisionē istam,in qua DD.benè dicunt, quia in Calagurritaña Ecclesia erat consuetudo immemorialis, quæ derogauit consuetudinem vniuersalem qua derogata reducitur res ad pristinum statum de residentia personali in omni beneficio ex iure communi,

11 quod per consuetudinem vniuersalem derogatam non exercebat vires suas, quas recuperat derogata consuetudine vniuersali per consuetudinem immemorialem Calagurritanæ Ecclesiæ, vbi autem non est derogata vniuersalis consuetudo, sed ista viget,nequeunt contra illam capitulum, aut Episcopus seorsim,vel simul statutum facere, de residentia personali beneficiarij,quia consuetudo vniuersalis concedit priuilegiū ex consensu tacito Papa contra quod nullus præter Papam potest statuere, nisi consentiente priuilegiato,vt tenent Couarr.*lib.* 3.*variar cap.*16.*nu.*1.Sanchez *lib.*3.*de matr.*

12 *disp.*36.*n.*4.quia † priuilegiatus contra statutum hoc potest allegare meliorem titulum de mundo,scilicet immemorialem consuetudinem,vt dicit Rota *apud.Farin.p.* 2. *decis.* 614.*n* 2.*coram Coccino Decano,anno* 1614.*die* 15.*Decemb.in vna Placentis. Canoni.*

SVBRESOLVT. VII.

De Capellania requirente residentiam.

SVMMARIVM.

1. *An si testator dicat quod ex bonis suis fundetur capella teneatur illius Beneficiatus ad personalem residentiam.*
2. *Garzia ment.*
3. *An etiamsi quotidie ex vi fundationis teneatur celebrare Capellanus possit vna vice in hebdomada non celebrare.*
4. *Quandonam absque vacantia teneatur celebrare Capellanus.*
5. *An vsque ad quadraginta dierum spatium possit non celebrare nec per se, nec per alium Capellanus.*
6. *An si Capella fundetur cum obligatione certi numeri missarum, & inseruiendi Ecclesiæ in diuinis, teneatur hoc adimplere Capellanus.*
7. *An Capella sit incompatibilis cum Canonicatu & Parrochiali.*

COrollarium secundum, quod † etiamsi testator dicat, quod ex bonis suis fundetur Capella, vt Beneficiatus istius omni die, vel saltim quinquies in hebdomada celebrare teneatur sub pœna aliqua pecuniaria,si non faciat adhuc non requirit personalem residentiam & sic ex natura rei est compatibilis cum alia.Ita declarasse Sacram Congregationem testatur Garzia † *vbi sup. n.*87.si tamen testator personalem residentiam requirat, ita vt Capellanus ipse & non per alium celebret ista Capellania incompatibilitatem habet cum alio beneficio habenti residentiam oppositam illi, secus vero si non sit opposita, potest Capellanus mane dicere missam, & assistere in Ecclesia in qua habet Canonicatum;iste tamen Capellanus personalis, † etiamsi quotidie ex vi fundationis teneatur celebrare potest vna vice in hebdomada non celebrare. Ita Nauarrus *consil.6.de præbend.*Fagundez *vbi sup. n.*11.Diana *resol.* 18. qui addit ex Nauarro, *vbi supr.n* 5.quod non solum vnam,sed etiā alteram missam potest ex causa honestatis relinquere; si tamen testator dirigat missam ad locum,vt quod dicat in tali Ecclesia, vel Capella † tunc absque vacantia tenetur celebrare, etsi requiratur personalis missatio, potest vna vel altera die in hebdomada honestatis causa per alium celebrare, quod si Capellanus infirmus sit in lecto, aut ita infirmitate impeditus, quod non possit personaliter celebrare, dixi *tom.*1.*moralium tractatu* 2.*resol.*8.*n* 92.quod † vsque ad quadraginta dierum spatium potest non celebrare, nec per se,nec per alium, nisi fundator dicat, quod si per se non potest celebret per alium:dixi etiam *resol.*12.*n.* 108. quod si ex vi institutionis Capellæ teneatur celebrare in aliquo altari, vel hora determinata si non celebret peccat contra iustitiam & tenetur restituere, vide ibi fundamenta. 1 2 3 4 5

Si tamen † Capella fundetur cum obligatione certi numeri missarum, & inseruiendi Ecclesiæ in diuinis,tenetur hoc adimplere. Ita declarauit Sacra Congregatio *in vna Viterbi.* 11.*Ian.*1620. & in alia *Ferra.*7. *Decembr.* 1627. vnd † est incompatibilis cum Canonicatu; & Parrochiali, vt dicit Sacr. Congreg. etiamsi possint per substitutum deseruire, vt alunt Barbosa *Apostolicar. decis.collect.*121.*n* 2. Sellius *in selectis cap.*40. *n.* 19. quare nisi dispensatio interueniat Papæ non potest vtrumque retineri: 6 7

SVBRESOLVT. VIII.

Si Pontifex exprimat, quod motu proprio confert beneficium, etiamsi Beneficiarius aliud habeat,collatio tenet.

SVMMA

SVMMARIVM.

1. *An si Pontifex* motu proprio & ex certa scientia *alicui habenti sufficiens beneficium, aliud beneficium conferat, collatio illa sit valida, & n.2.*
3. *Vbinam clausula* motu proprio & ex certa scientia *non operetur exclusionem inhabilitatis subiecti, & n.4.*
5. *An idem operetur motus proprius concessus ad instantiam partis, quam motus proprius concessus ex mera liberalitate Principis.*
6. *An clausula motu proprio & ex certa scientia suppleat vitium subreptionis, & obreptionis.*
7. *Quandonam non censeatur Pontifex relaxare ius naturale.*
8. *Menochij & aliorum doctrina affertur, & num. 9.*

1 COrollarium tertium, quod † si Pontifex *motu proprio & ex certa scientia* (his terminis expressis in rescripto aut breui) alicui habenti beneficium sufficiens, aut beneficia, aliud beneficium conferat nulla facta mentione beneficiorum obtentorum, talis collatio est valida, id quod supra iam probaui §.6.*versic.sed nunquid*, est etiam expressum *in clement. si Romanus de præbendis ibi, si Romanus Pontifex alicui de beneficio, motu proprio prouideat de beneficiis, quæ obtinet*
2 *in habita mentione, prouisionem, seu gratiam huiusmodi fore validam declaramus, qualiacūque fuerint beneficia, dignitates, aut personatus cum cura, aut sine cura, aut in numero*, quantocunque, quæ is habeat cum sibi *prouisio facta fuerit*, circa quæ verba Pontificia, quæ plane difficilia sunt in hac materia de qua
3 nunc agimus notandum; quod † clausula *motu proprio & ex certa scientia* in hac parte non operatur exclusionem inhabilitatis subiecti. Ita Azor.*p 2.lib.6.cap.10.q.5. vers. sed animaduertendum*, Sanchez *lib.8.de matr. disp.21.n.49.* Suar.*de leg.lib.8.cap.12.num.* 11.
4 vnde nec supplet ætatem, aut tori legitimationem, aut esse tonsuratum, quæ omnia supponit Pōtificia intentio, cuius defectum non tollit clausula ista, Gonzalez *ad regul.8. glossa 32.n.5.* Moneta *de comm.cap.6. n. 162.* Rota *apud Farinac. 2. part. decis.656.in vna Astien. Pensionis coram Cocci*, nisi alias in libello supplici fiat expressio horum defectuum, quia tunc censetur Pontifex habere intentionem, & dispensare in his quæ suæ iurisdictioni subiacent, vt expresse ait Rota *ibidem*, quæ benè addit *num.* 1. verius
5 esse quod † idem operatur motus proprius concessus ad instantiam partis, quam motus proprius concessus ex mera liberalitate Principis. Iuxta doctrinam Seraph *decis.* 365. *num.1.& 2.*& Baldi *cap.nisi spectabilis num.4. de officio ordin.* vbi satis eleganter id probat.

Igitur ad propositum nostrum † clausula 6
motu proprio & ex certa scientia supplet vitium subreptionis, & obreptionis, vt dicunt citati DD. ex Menochio *cons.1.num.429. & cons.378.num.22.& de arbitr. casu 201.n. 8.* non tamen supplet inordinationem iuris naturalis, vt si beneficium collatum motu proprio sit curatum requirens residentiam personalem, & prouisus habeat aliud simile, vel requirens interessentiam in choro † 7
non censetur Pontifex relaxare ius naturale, sed teuetur prouisus vnum renunciare, quamuis alias prouisio & gratia valida sit, si tamen beneficia, quæ obtinet solum sint plura quorum quodlibet est sufficiens in hac pluralitate censetur Pontifex dispensare, si *motu proprio & ex certa scientia* conferat, quia præsumitur causa in Principe † Meno- 8
chius *de præsumpt.lib.2. præsumps.* 10. *n.* 32. Sanch.*lib.8. de matrim.disp.17.n.*14. Moneta *de commut.vlt.volunt.cap. 6. n.* 54. qui *cap.7. num.* 79. cum aliis dicit rescriptum *ex motu proprio* amplissime esse interpretandum iuxta *cap. 5. de præbend.in 6.* vnde vt *supra* dixi prouisus tutus erit in conscientia retinens pluralitatem beneficiorum in quantocun- 9
que numero, nisi sit coaceruatio beneficiorum, in qua Papa nequit dispensare, aut relaxare ius naturale.

SVBRESOLVT. IX.

Non est contra ius naturæ habere vnum beneficium etiam curatum in titulum, & aliud in commendam.

SVMMARIVM.

1. *An non sit contra ius naturæ quod quis habeat beneficium vnum etiam curatum & aliud in commendam.*
2. *An si sine causa dispenset Papa, illius dispensatio sit valida.*
3. *An qui plures Ecclesias retinet vnam quidem titulatam, aliam sub commendatione retinere debeat.*
4. *An Ecclesiæ commendatæ non sit Prælatus, sed potius Procurator & n.5.*
6. *An commenda perpetua dicatur titulus qua ius approbat modum habendi beneficia in commendam.*
7. *An plura beneficia curata dentur in commendam perpetuam.*
8. *An authoritas & scientia Romani Pontificis remoueat omnem suspicionem.*
9. *An prouisus sit tutus in conscientia, cum semper præsumere debeat de scientia, & prudentia summi Pontificis.*
10. *In quibus Pontifex facto suo de illicito faciat licitum.*

Corolla

1 Corollarium quartum † non continere turpitudinē contra ius naturæ, quod habeat vnum beneficium siue curatum siue simplex in titulum & aliud vel alia siue curata, siue simplicia in commēdam siue perpetua siue ad tempus; quare ex pura Pontificia dispensatione, id poterit obtinere sine
2 iuris naturalis relaxatione, atque ita † etiāsi sine causa Pontifex dispenset, dispensatio valida erit, & tutus erit in conscientia prouisus nisi fiat beneficiorum commendatorū coaceruatio, vt erat illa de qua meminit Fillucius de quodam, qui in commendam habebat 40. Abbatias, quæ coaceruatio nisi subsit vrgentissima causa turpissima est, contra ius naturæ.

Igitur absolutè modum dandi beneficia in commendam. Primus (qui constet ex historiis) introduxit summus Pontifex Leo IV. qui vixit *anno* 847. qui fuit sanctissimus pariter & Doctissimus, cuius est *cap. qui plu-*
3 *res* 21. *q.* 1. † *qui plures Ecclesias retinet vnam quidem titulatam, aliam vero sub commendatione retinere debet*: hæc ibi, sed cur hoc non contineat turpitudinem contra ius natura-
4 le rationem subdit glossa; *quia † Ecclesia commendata non est prælatus, sed potius procurator. cap. obitum* 61. *distinct. & qui commendauit potest reuocare, quum vult. leg. Lucius D. deposi-*
5 *ti. leg. commendare D. de verb. signif.* quare nō esse incompatibile ex iure naturæ, constat *ex cap. relato. & cap. illud eadem quæst. & causa*, quàm resolutionem benè & curiosè probat Ojeda *p.* 2. *de incompatibilit. cap.* 4. dicens quod de ea nemo scribentium dubitat, etiāsi sit commenda in perpetuum, & ad vitam commendatarij, qui dicitur habere titulum, non enim est verus titulus Canonicæ insti-
6 tutionis, sed † commenda perpetua dicitur titulus, quia ius approbat hunc modum habendi beneficia in commendam, & iste modus à iure approbatus dicitur titulus, sed in effectu est administrator prædicti beneficij, quod habet in commendam perpetuam & clarum est de iure quod administrator habet eam facultatem, quam verus prælatus, vt tradunt omnes *in cap. veniens de præscriptione.*

Et cum Doctissimus vir sibi *num.* 12. obiicisset, quod eadem incommoda sequuntur & inordinationes contra ius naturæ, ex
7 hoc quod † plura beneficia curata dentur in commendam perpetuam, ac si dentur in titulum, quæ ipse refert *in praxi tit. de commenda*, huic argumento respondet *num.* 13.
8 quod † authoritas, & scientia Romani Pontificis remouet omnem suspicionem, & præsumitur quod prædicta commenda ad vitam fuerit facta, ex iustis & rationabilibus causis, quæ quidem præferendæ sunt præfatis incommodis. Nam in his Romanus Pontifex de illicito licitum facit *argumento tex. in leg. furti. § qui iussu D. de his qui not. inf. & text. in cap. ad quæstiones* iuncta glossa *vers. quæat. de rerum permut.* Dec. *cons.* 141. Cassad. *decis.* 2. *de simon. n.* 3. *&* 4. Mandos *reg.* 32. *de impetr. benef. vacant. per obitum famili.* Cardan. *q.* 30. *n.* 10. quæ doctrina verissima est & præ oculis habenda, vt † prouisus sit tutus in conscientia, cum semper præsumere debeat de scientia, & prudentia summi Pastoris, & dispensatoris, habuisse sufficientia motiua ad has commendas faciendas, ita vt eo ipso, quod faciat auferatur omnis incompatibilitas in foro externo, de quo non potest esse dubium; & factum ipsum Pontificis cum iudicandum sit semper prudentissimum; tutum reddit in conscientia prouisum; nam † 10 Pontifex in his facto suo facit de illicito licitum, an vero post Trident. hoc liceat dicemus alibi.

9

SVBRESOLVT. X.

Consuetudine potest introduci, quod quis habeat plura beneficia simplicia, etiamsi quodlibet sit sufficiens.

SVMMARIVM.

1. *An possit consuetudine fieri quod quis habeat plura beneficia simplicia, etiamsi quodlibet sit sufficiens ad congruam sustentationem.*
2. *An quando Canonicus ex illius prabenda honestè sustentari potest pro sui gradus qualitate, liceat sibi eidem Canonico aliquam ex dignitatibus conferre.*
3. *Sacra Congregationis sensus.*
4. *An obtinere plura beneficia simplicia non sit absolutè contrarium iuri naturali.*
5. *An vni possit duplex dari beneficium si prius non sit sufficiens.*
6. *An summi Pontifices narranti plura obtenta beneficia simplicia, nisi forsan narretur magna multitudo titulorum, soleant alia concedere.*
7. *Nauarri & Garzia mens adducitur, & n.* 8. 9. 10. & 11.
12. *Qua consuetudo non sit rationabilis ex mente Ojeda.*

Corollarium quintum contra Ojeda *p.* 2. *de incompatibilitate beneficiorum c.* 9. *n.* 11. quod † potest consuetudine fieri, quod quis habeat plura beneficia simplicia, etiā-
si quodlibet sit sufficiens ad congruam sustentationem. Ita Aragon. 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. *conclus.* 3. *secundi dubij pag.* 318. Valencia 2. 2. *disp.* 5. *quæst.* 7. *punct.* 2. *vers.* 4. *quæritur*, Cardinalis Tuscus *tom.* 1. *littera B. conclus.* 61. Ledesma 2. *p. sum. tract.* 7. *cap.* 1. *concl.* 11. Floria-

nus

nus, Capra. Abbas, Ferret. Rebuffus & alij, quod sequitur & citat Nicolaus Garzia, *p. 11. c. 5. n. 273* Azor. *2. p. lib. 3. cap. 11. q. 18. & lib. 6. c. 11. q. 1. & cap. 13. q. 6.* tenet glossa *cap. 1. de consuetudine in 6. verbo nisi vnicum*, glossam sequuntur Dominicus Francus, Philippus, & alij & constat *ex cap. cum te de rescriptis, & cap. cum in Ecclesia de prabendis in 6.* & expresse determinatum est à Sacra Congr. interpretum Concil. à qua quaesiuit Archie-
2 piscopus Valent. † *an quando Canonicus ex illum prabenda honestè sustentari potest pro sui gradus qualitate, liceat sibi eidem Canonico aliquam ex huiusmodi dignitatibus conferre cum ex antiquissima, & immemoriali consuetudine absque dispensat. Apost. consueuerunt illius dignitates Canonicis eiusdem Ecclesia, tam apostolica quam ordinaria potestate conferri, idque licitè fieri posse per Sacram Congreg. declaratum fuit?* cui interrogationi respondit S. Congreg. (Decario Eminentissimo Hieron.
3 Cardinali Matthaeo, † *Concilij, censuit consuetudini permittenti, vt in eadem Ecclesia dignitas cum Canonicatu per eundem obtineri, & retineri possit non censeri derogatum ex decreto Concilij Trident. cap. 17. sess. 24. de reform. vbi disponitur habenti beneficium competens, non posse conferri alterum.* Haec Sacra Congreg.
4 ex quo euidenter deducitur, quod † obtinere plura beneficia simplicia, non est absolutè contrarium iuri naturali, quia contra ipsum non praeualet consuetudo, quia esset irrationalis, quod praeualet contra hoc quod est habere plura beneficia simplicia, horum pluralitas non est contraria iuri naturae, sed sola dispensatione Pontificia tutus erit in conscientia dispensatus.

Ex quo colligitur, quod licet Concilium
5 Trident. *cap. 17. citat.* decreuerit quod † vni non detur nisi duplex beneficium si prius non est sufficiens, quod in Hispania quantum ad hoc non videtur receptum hoc decretum. Nam post illud sicut antea ordinarij communiter contulerunt, & conferunt plura beneficia etiam vltra duo, vni, etiam quod vnum sit sufficiens ad congruam sustentationem, & simul retinent, dummodo alias non sint incompatibilia, & etiam in curia idem fit, nam etiam post Concilium
6 Tridentin. summi Pontifices narranti plura obtenta beneficia simplicia, nisi forsan narretur magna multitudo titulorum, solent alia concedere, nec apponitur decretum *de dimittendo* obtenta intra duos menses, quod solet apponi quando narratur aliquod obtentum incompatibile, nec etiam potest dici Papam super illis tacitè dispensare, quia hoc tollitur *ex cap. nō potest de prabendis in 6.*
7 vt tradit † Nauarrus *de orat. cap. 22. miscella 16. num. 64.* haec Garzia *num. 323.* qui subdit *num. 331. & cum meo tempore Romae per aliquos Hispanos praetenderentur aliqua impetrationes iuxta dictum cap. 17. Concilij & dictas* 8
declarationes S Congreg. de beneficiis per Ordinarios prouisis, & aliqua essent signata, tandem ad instantiam Regis nostri Philippi, cuius anima requiescat in pace, & eius Ambassatores cessauerunt & non fuerunt ad effectum perducta; haec ille, quod mihi magnum & efficax est argumentum, quod huiusmodi pluralitas non est contra ius naturale, nec contra illud turpitudinem habere, quam non possit totaliter euacuare consuetudo praescripta; neque enim Rex piissimus turpitudinem contra legem naturae tueretur, aut 9
defenderet; nec etiam contra Tridentin. cuius est specialissimus Protector & Defensor, si agnosceret quod in Hispania decretum hoc esset receptum. Neque etiam praesumendum est de tot doctissimis, vigilantissi- 10
mis, & piissimis Pastoribus, id facere si existimarent esse contra ius naturale, aut decretum Concilij Trident. & sic subdit Garzia *num. 332. vnde videtur posse probabiliter dici opinionem Innocentij, de qua supra n. 264.* 11
quam consuetudo antiquissima approbauit, etiā hodie posse procedere etiam in foro conscientia, non obstante dicto decreto Concilij cap. 17. quia non est vsu receptum, quando autem sententia aliqua est consuetudine recepta sequenda est sententia ista; vt tenent multi graues DD quos citat Ojeda *p. 1. n. 46.* quos ipse sequitur quando consuetudo est rationabilis at, inquit, † consuetudo ista rationa- 12
bilis non est, sed fallitur omnino, vt vidimus ex declaratione Card. tum insuper, quia cōsuetudo fundatur in sententia Innocentij, quae satis est rationi conformis, quam tot & tam graues authores sequuntur.

SVBRESOLVT. XI.

De pluralitate pensionum.

SVMMARIVM.

1. *An pluralitas pensionum non repugnet iuri naturali.*
2. *An pluralitas pensionum non habeat turpitudinem contra ius naturae, bene tamen earundem coaceruatio.*
3. *Quae pensiones sint propriè beneficia.*
4. *Quae pensiones dicantur praestimonia.*
5. *Duplex affertur pensionis differentia.*
6. *Quae pensio laica dicatur.*
7. *Quid item pensio Clericalis sit, & n. 8.*
9. *Pensionis diffinitio contipienda venit & numero 10.*
11. *An habens pensionem debeat esse Clericus.*
12. *Quinam ex priuilegio Pontificio possint habere Clericales pensiones.*
13. *In pensione triplex causa consideranda venit.*

14. Co

Corollarium sextum, quod † pluralitas 1 pensionum non repugnat iuri naturali, sicut nec pluralitas beneficiorum simplicium; contrarium huic corollario tenent Ojeda *p. 1. de incompatibilit. cap. 21. numero 12.* Azor. *part. 2. lib. 8. cap. 12. quæstion. 7.* Vasquez *de beneficiis, cap. 2. §. 3. dub. 11.* sed ego sicut de beneficiis simplicibus dixi quod eorum pluralitas non repugnet iuri naturæ benè tamen eorum coaceruatio immodica. Ita philosophari cogor de pensionibus, quarum † pluralitas non habet tur- 2 pitudinem contra ius naturæ, benè tamen earundem coaceruatio, & multo potiori ratione, quia pensiones non sunt propriè beneficia Ecclesiastica, vt declarauit Rota *in vna Brixien. confidentiæ coram Pegna 5. Iunij* 1591. excipio tamen pensiones, quæ extractæ sunt à beneficio pingui, & dantur in titulũ beneficij perpetui, istæ enim † propriè sunt 3 beneficia, etsi retineant nomen pensionis, *cap. conquerente de Cleric. non resid.* vt tradunt Gonz. *ad regul. mensi. glossa 5. §. 5. n. 43.* Nauarrus *cons. 11. de const.* Suar. *de censuris disp. 13. sect. 1. num 7.* & † istæ dicuntur præstimo- 4 nia quæ à sua primæua constitutione nihil aliud erant quam certæ pensiones fructuum deputatæ, & præstari consuetæ per capitula Ecclesiatũ, his qui litterarũ studiis incumberẽt, nec aliis quam Canonicis, vel ipsius Ecclesiæ Clericis dabãtur, & horũ vices hodie gerunt pensiones Ecclesiasticæ, de quibus modo quãuis præstimonia cum hodie in titulũ dentur propriè sint beneficia de quibus Gonzalez, *vbi supra num. 15.*

Loquimur ergo de pensionibus, quæ constituũtur ad tẽpus super fructus beneficij & alicui assignãtur authoritate superioris † quæ 5 duplex est, vna laica & altera clericalis, illa datur in stipendiũ pro seruitio tẽporali, pro pulsandis cãpanis, aperiendis foribus Ecclesiæ, vel pro remuneratione laborũ, & ista † 6 pensio laica dicitur, quia titulo laicali datur, & sic cũ laici habere possũt, sine aliqua obligatione spirituali recitandi aliquod officium diuinum. Ita Gigas *de pens. q 67. n. 2* Duarenus *de benef. lib. 6. c. 4.* Ojeda *vbi sup.* † pensio 7 vero Clericalis est, quæ loco beneficij alicui assignatur, vt cõmodius quis sustentari valeat; quare Clericalis pensio sic & benè diffinitur à Garz. *p. 1. c. 5. n. 170. est ius spirituale, seu illi annexũ, instar beneficij percipiendi certã portionẽ ex fructibus mẽsæ, vel beneficij, ad tẽpus;* vnde pẽsio ideo dicitur talis, quia ex sui natura perpetuo pendet, quia debita quãn-

ritas pecuniæ semper stat in suspenso ra-
tione iuris, quod habet pensionarius; siqui-
dem soluta pecunia vnius anni incipit alte-
rius anni debitum pendere; nulla enim da-
tur, vel minima temporis pars in qua de-
bitum in suspenso maneat, & non currat, vt
benè notant Lexicon iuris Ioannis Kal. &
Connan. *in comment. iuris ciuil. lib. 4. c. 13. n. 9.*

9 Vt autem † definitio concipiatur, vt par
est nota additam esse particulã illam ius spi-
rituale, vel illi annexũ, quia cum vsus dandi
pensiones peruerteretur & promiscuè da-
bantur laicis, S. memoriæ Pius V. edidit cõ-
stitutionem subdatã *Idib. Octob.* 1568. quæ in
Bullario Cherubini *est 73. §. 2 statuit, vt de-
inceps etiam prætextu quorumlibet priuilegio-
rum, quæ prorsus irritat, & reuocat, laici etiam
extra coniugium in cælibatu viuẽtes, ac bigami,
10 & Clerici coniugati, nullas nouas pensiones, aut
fructus aut omnino alias res Ecclesiasticas ha-
bere, nec ipsi etiam qui coniugati, si ad primas,
& alias nuptias transierint antiquas deinceps
percipere, Clerici vero & alij matrimoniũ etiã
cum vnica, & virgine contracturi postquam il-
lud contraxerint, neque antiquas retinere, nec
nouas assequi possunt*, ex qua constitutione
11 claret, quod † habens pensionem debet es-
se Clericus, sub cuius nomine comprehen-
duntur milites S. Ioannis, vt determinauit
Rota *apud Greg. XV. decis. 87. n. 4. & decis. 109.
n. 3. confirmata die* 10 *Decembr.* 1604. *corã D.
12 Pegna.* † Milites Lauretani & alij de quibus
supra, qui ex priuilegio Pontificio possunt
habere huiusmodi pensiones, de his militi-
bus, quantum ad hunc effectum habendi
pensionem Ecclesiasticam latè Barb. *de iure
Ecclesiast. vniuers. lib. 3. cap. 11. n. 32. & 33.*

13 Secundo nota quod † in pensione tri-
plex causa cõsiderari debet; nã efficiẽs solus
est Sum. Pont. Lother. *vbi infr. n.* 18. alia est
materialis, quæ est certa pecuniarũ quanti-
tas, fructus enim beneficij ordinaria Papæ
intẽtione non reseruãtur pro solutione pẽ-
sionis, sed obligãtur ad illã, vt benè Couarr.
lib. 1. variar. c. 15. n. 13. quamuis intuitu ali-
14 cuius magnæ personæ soleat pars fructuũ re-
seruari alicui, sed hæc propriè nõ est pẽsio,
sed fructuũ reseruatio, vt benè Lother. *lib. 1.
de re benef. q. 36. n.* 37. qui notat consequẽter
15 quod † reseruatarius; non tenetur iustifica-
te valorem narratum, cum gratia non sit de
quota valoris, sed de quota fructuum, quam
omnino percipit, siue sint in magna siue in
parua quantitate. Ruta *p. 3. diuers. decis.* 764.
(nisi alias quota taxata esset ad quantitatem
pecuniarum) quod non contigit in pensio-
ne, quam tenetur quis accipere de manu al-
terius, vt docent Couarr. *vbi supr.* Gambar. *de
officio legati lib. 6. n. 55. & 56.*

16 Causa † formalis est consensus titularis &
authoritatis Papæ concursus, vnum enim
sine alio nihil efficit, quia sine consensu il-
lius Pontifex non facit gratiã, vt Cassiodorus
decis. 4. n. 6. de pens. Valenzuela *consil. 48. n. 1.*
neq; consensus partiũ sine partium authori-
tate efficax est, sed † est notanda differentia 17
inter has duas partes causæ formalis; quod
authoritas Papæ sẽper debet præcedere, &
simul concurrere cũ consensu titularis; vn-
de antecedẽter ad pensionẽ existere debet,
at consensus titularis non est necessarius,
quod semper formaliter antecedat ad cõces-
sionem gratiæ pensionis, etsi præcedat ad
expeditionẽ litterarum & Bullæ, quod egre-
giè adnotauit Lotherius *vbi supra à num. 75.
& num.* 86. dicit † quod, *si Papa (quod raro 18
fit) reseruet pensionem super beneficio adhuc
vacante, etsi non esset consensus formalis, vt
determinauit Rota, apud Marchesan. tom. 1.
fol. 621. quia qui non est actu titularis nequit
actu & formaliter consentire. Tamen (inquit)
Lotherius adest causa formalis ex cõsensu cau-
satiuo, quem Papa tantisper suspendit, non autẽ
remouet, quia mox vt prouidet de beneficio &
prouisus illud acceptat pensione grauatum, di-
citur de facto consentire, & quasi contrahere §.
hæres. inst. de oblig. quæ ex quasi contractu nasc.
& contra eum ac contra illum, qui positiue con-
sensit, & se obligauit datur actio personalis.* Ve-
rallus *decis. 13. n. 1. &* 2 Rota *in recentio. p. 2.
decis. 176. n. 1. &* 3. Hæc ille, sed ego existimo 19
quod qui accipit beneficiũ, quod in vacãte
onerauit Papa pensione cõpetenti eo ipso,
quod beneficiũ sic oneratum & grauatum
acceptauit formaliter consensit in pensionẽ,
& sic nunquam sine consensu formali
actuali, vel virtuali imponitur, cum effectu
solutionis, pensio Ecclesiastica.

Causa vero † finalis duplex est, vna mo- 20
tiua & hæc est alimentorum suppeditatio,
quem finem habuit pensio à sua primæua
origine, sicut & præstimonium; alia est im-
pulsiua, quæ duplex vna est resignatio, siue
simpliciter facta, siue pro concordia inter
partes, altera est reseruatio cum vacat, aut 21
prouidetur beneficium; & in expeditione
litterarum ex qualibet harum impulsiua-
rum semper exprimitur causa motiua fina-
lis, vt benè Lother. *q. 35. n. 50.* vnde Papa in
concessione pensionis sẽper supponit indi-
gentiã pensionarij iuxta personæ qualitates.

Ex quibus constat † reseruationem pen-
sionis, siue in beneficiis curatis, etiã Episco- 22
patu, siue in simplicibus odiosam non esse;
cum ex motiuis iustissimis reseruetur ex
parte pensionarij, quod iuxta suas qualitates
indigeat, ex parte vero eius qui grauatur,
iste enim (iuxta æstimationem guberna-
toris vniuersalis, & Pastoris Ecclesiæ, qui
huius bona distribuit prudenti arbitrio)
modum accipit in sumptibus, quos face-
re debet, & qui fructus ex seruitio altaris
collecti

collecti ſufficiane ad eius congruam ſuſtẽta-
tionem, qua taxa facta, à publica poreſtate,
queri nequit de ſufficientia ad victum, &
ſic S. C. Trident. taxauit *centum pro Rectore*
24 *& mille pro Epiſcopo*, proprius enim † affe-
ctus, qui ad luxum & diuitias ſemper decli-
nat, non debet eſſe regula taxationis pro-
priarum commoditatum, in quibus nõ ſatia-
tur, *cap. ſicut ij. §. interdum verſ. ſatietas* 47.
diſt. gloſſa ſingularis, *cap unico in principio.*
verbo inſatiabilis de præbendis; quare iuſtum
eſt, quod ab eo qui habet ſuperflua, iſta au-
ferantur, vt pauperes & indigentes ſubue-
25 niantur, *cap. ad hoc* 16. *q.* 1. quod eſt Greg. *ad*
Leonẽ Epiſcop. Catanenſ. lib. 7. *epiſt.* 8. Clerici
enim ad ſuperflua eroganda tenentur, *cap.*
ſicut 47. ex quibus capitibus videlicet indi-
gentia penſionarij, & obligationis Benefi-
ciarij, honeſtatur & fauorabilis redditur
penſionis reſeruatio, vt multis citatis tradit
Rota *deciſ.* 240 *n.* 24. *p.* 1. *diuerſorum*; quare
26 iniuſtè querelas formant Beneficiarij titu-
lares, dum grauantur moderatis penſioni-
bus, quos reprehendit Mandoſ. *ad regul.* 19.
q. 11. *à n.* 4. Gambar, *de officio legati lib.* 6. *nu-*
mer. 111. & optimè Lother. *q.* 36. *n.* 51. con-
tra Paulum de Roma *tract. de penſion. cap.* 8.
27 *num.* 22. dicens quod † *penſio eſt plaga fœtida*
ex percuſſione nerui Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſi-
militudinarie inflicta; quibus benè reſpondit
Lotherius.

28 Sed quia diximus quod † ſolus Pontifex
eſt cauſa efficiens veræ & propriæ penſio-
nis, cum ipſe ſolus poſſit grauare ad vitã pẽ-
ſionarij beneficium; ſiquidem ipſe ſolus po-
teſt obligare ſucceſſores beneficiarij conſẽ-
tienti, etiamſi non conſentiant, quod eſt per
accidens; vt determinat Rota *deciſ.* 437. *n.* 2.
in vna Ripana penſionis, coram Pirouano 19. *No-*
nembr. 1612. ibi *penſiones perpetuæ non poſſunt*
reſeruari niſi authoritate Papæ. Gigas *de penſ.*
q 87. *n.* 5. Mandoſ *in praxi ſign. gratiæ, de ex-*
tinct. in prio. quã deciſionem ſequitur Lothe-
rius & egregiè defendit *lib.* 1. *q.* 35. *à n.* 19. di-
29 cens hoc eſſe indubitatũ cum † nullibi Epi-
ſcopo in iure ſit permiſſum reſeruare per-
petuas penſiones in commodũ alterius, gra-
uando titulares, & ſucceſſores in beneficio
contra eorũ voluntatẽ & conſenſum, vt op-
timè adnotauit Caſſad. *deciſ.* 4. *n.* 6. *de penſio.*
Steph. Gratian. *diſceptationum forenſ. c.* 617.
30 *n.* 12. quod etſi Epiſcopus poſſit reſeruare
penſiones, ex conſenſu titularis, & cũ cauſa
iuſta, hæc ſolum fieri debet ad vitam one-
rati, & aggrauati, ita vt tantũ teneatur ad pẽ-
ſionem ſoluendam, primus oneratus non ta-
men qui ſuccedit in beneficio, id quod no-
tauit Lother. *vbi ſup.*

Eſt iuſta cauſa in Epiſcopo amor quo di-
ligit nepotem ex fratre, Rota *p.* 2. *deciſ.* 166.
31 *n.* 4. cauſa vero † quod ſtudiis litterarum va-
cet adeo eſt fauorabilis, quod poſſit Epiſco-
pus contra Sacros Canones diſpẽſare, vt te-
net Roman. *conſ.* 325. *n.* 8. cum maiore parte
Capituli contradicente minore ſtatuere, vt 32
quilibet Canonicus de ſuis præbendis ali-
quid contribuant ſingulis annis in ſubſidiũ
pauperi ſcholari, vt notat multis citatis Re-
buff *de priuileg. ſcholar. priuileg.* 42. Grat. ta-
mẽ *n.* 5. aſſignat cauſas ex quibus Epiſcopus
poſſunt beneficia pẽſionibus grauare ad vi-
tã ipſius grauati, vt pro bono pacis, pro ſtu-
dio litterarũ, alicuius ſcholaris pauperis, vel
pro vtilitate Eccleſiæ, pro cõcordia litis, pro
pauperibus, & egenis, pro benemeritis, pro
vſu pio & ſimilibus, ſine cauſa enim † 33
nequit Epiſcopus eam imponere, vel mẽſæ
Epiſcopali, vel alicui beneficio; vnde Sym-
machus Papa *Canon. penſiones* 16 *q.* 1. ſcribẽs
ad Cæſarium, dicit *poſſeſſiones quas vnuſquiſ-*
que Eccleſiæ proprio dedit, aut reliquit arbitrio,
alienari quibuſlibet titulis, atque diſtractioni-
bus, vel ſub quocunque argumento non patimur,
niſi fortè aut Clericis bonorum meritorum, aut
monaſterijs religionis intuitu, ac certè peregri-
nis neceſsitas largiri ſuaſerit; ſic tamen vt hæc
ipſa non perpetuo, ſed temporaliter perfruan-
tur; hæc de penſione Epiſcopali, nam Papa-
lis perpetua eſt niſi aliud exprimatur in gra-
tia, *cap. illud* 16. *q.* 6. quod eſt Gelaſij Papæ.

Et etiam aliud notandũ diſcrimen, quod † 34
pẽſio poſita ab Epiſcopo ſine cauſa nulla eſt,
vnde vt notat Gratian. *vbi ſup. n.* 8. non ſuffi-
cit aſſertio Epiſcopi dicentis cauſã interue-
niſſe in reſeruatione pẽſionis, ſed aliũde de-
bet cõſtare de cauſa; quod ſecus eſt ſi Epiſ-
copus ſit Cardinalis, cui credendũ eſt, etiã ſi
ſit in dãnum tertij, vt notãt Laudenſ. *de Car-* 35
din. q. 56. & Dec. *in cap. conſtitutus n* 9. *de ap-*
pellat. & hæc Romanæ curiæ conſuetudo ſa-
tis conformis ſupremæ dignitati Cardinali-
tiæ, quæ regiæ ſimilis eſt.

Hinc eſt quod † ſi Ordinarius ſuper bene- 36
ficio aliquo penſionẽ reſeruet, ad vitã pen-
ſionarij, petaturque eius cõfirmatio à Papa
nunquã talis confirmatio cõceditur, ſed vel
nõ admittitur ſupplica, vel ipſe Papa nullã
facta mẽtione reſeruationis Epiſcopalis pro-
uidet beneficiũ & penſionẽ reſeruat, vt ob-
ſeruat Rebuff. † *in praxi tit. de reſeruat. n.* 17. 37
verſ. & confirmat quod nõ ex alio prouenit,
niſi quia Pont. nõ agnoſcit in Epiſcopis po-
teſtatem reſeruandi penſionem, Mandoſ. *de*
ſignat. gratiæ §. confirmationes.

Cæterum † Papa ſine aliqua cauſa poteſt 38
imponere penſiones ſupra quæcunq; bene-
ficia, quorũ omniũ habet pleniſſimã poteſta-
tẽ, *c.* 2. *de præbend. in* 6. & aliis iuribus, quæ ci-
tat & ſequitur Gigas *de penſionibus q.* 6. & eſt
omniũ Canoniſtarum quos ſequitur Rota
in vna Cameran. Penſionis coram Gypſio 7. *Iulij*
1591. ibi *Papa pro libito voluntatis poteſt pẽſiones*

super beneficiis imponere & transferre. Paris. *consil.60.n.69.lib.4.& in alia Oxomensi. Pensio.coram D.Litta.* 20. *Maij* 1598. *Papa vti Dominus beneficiorum potuit beneficium prædictum titularem, qui ipsum prout voluerit*
39 *prægrauare ad tex. citatum & ad notata per Baldum in leg. rescriptum column.* 2. *Cod. de precibus Imper.offer.* hæc ibi legatur Petrus Greg. Tolosan.*de benef.c.*29.*n.*2. Paris. *de resignat.lib.6.q.*2.*n.*131.*& n.*155. quamuis regulariter Papa sine causa non reseruet pensionem, tamen reseruata sine causa valida est reseruatio & etiam in foro conscientiæ retineri potest.

40 Huius contrarium tenent † Gambarus *de officio legati lib.*10.*n.*386.Corduba *lib.*1.*q.* 21.*punct.*2.Arag.2.2.*q.*63. *art.*2. *vers. de annuis autē pensionibus,quæ ab hinc octoginta annis percrebuerunt in Ecclesia pag.* 2. *mihi* 320. Vega *in sum p.*2.*c.*65.*casu* 6.Ledes. *to.* 2.*sum. tract.*7 *cap.*1.*& tract.*12.*concl.*21. Rodrig. *in sum.tom.*2.*c.*21.*n.*4.Sanch.*tom* 1.*consil. lib.* 2.
41 *cap.*3.*dub* 45.*n.*3.quia inquiunt † *Pontifex nō est absolutus Dominus fructuum beneficiorum, sed dispensator fidelis*; tum quia ex reseruatione pensionum plures sequuntur inordinationes contrariæ quas referunt Gig. *q.*63. & Paulus de Roma, *vbi supra.*

Sed ego Rotæ decisionibus & Canonistis ferè omnibus quos refert, Garzia *de benef.p.* 1.*c.*5.*n.*275. libentius assentior; quare existi-
42 mo, quod † pensio reseruatur authoritate Papæ, etiam sine causa valida sit, in consciētia duplex fundamentū posuit Rota *in Oxomensi citata*, quod etiā confirmauit eadē Rota apud Farinac. *in vna ciuitatis Castel.*1614. *die* 2. *Iunij coram Dunozetto decis.*613.*n.*1. quia
43 † Papa in beneficialibus est Dominus absolutus, *cap. cuncta per mundum, cap. per principalem* 12.*q.*3.& latè ostendit Gonzal.*regul.*8. §.1.*à n.*1.*&* §.2.*n* 44.& egregiè Lother. *lib.* 2.*q.*22.*à n.*37. vsque ad finē plura congerēs satis vtilia ad propositum, quod axioma ego intelligo quantum ad liberam potestatem disponendi de fructibus dummodo maneāt, centum pro Rectore & mille pro Episcopo.

Secundum fundamentū posuit Rota apud Farinac.*p.*1 *decis.*281 *corā Lugdunens. in vna Barchinon. Pensionis* 19. *Ianuar.* 1611. in qua
44 habetur, quod † in reseruanda pensione Papa habet plenam & omnimodam potestatē; vnde in illa reseruanda nullam exigit causā, sed solum quod cum prudentia, iudicioque rationis procedat, quod exigit plena omnimoda & libera potestas, circa beneficialia,
45 quare sicut potest auferre beneficium, sine causa, ita vt si facto vellet, etiā de iure posset, eo quod factum optimè iustificetur ex sola & nuda eius voluntate cum ipsi omnia mūdi beneficia sint manualia respectu suæ supremæ Potestatis. Ex Baldo *leg. rescripta n.*8. *versic.item omnia beneficia mundi. C. de precibus Imper.offer.* Decius *consil.*124.*num.*4. Cæphal.*consil.*235.*n.*2. Cenedo *q.*22 *n.*3.*vers respectu Papæ.* Ita etiam imponere potest pensionem sine causa, nisi sola sua voluntate, 46
quæ impositio valida erit absque dubio neque turpitudinem, contra ius habebit, qualibet enim causa data superior est, & magis ponderat voluntas rationabilis Papæ, neque enim si contra ius naturæ esset sine aliqua causa ex parte obiecti reseruare pensionem possum in animam meam inducere; quod tot graues & Catholici iudices, & scriptores 47
in conspectu Pontificis, ita absolutè dicerēt posse Pontificē, sine causa imponere pēsionē, si hoc esset turpe & cōtra ius naturæ.

Verum est, quod † nunquam Sum. Pontif. 48
pensionem reseruat sine causa, sicut neque aufert ab aliquo beneficiū, quod obtinet sine causa, non enim vtitur potestate & dominio alto sibi cōcesso, qua ratione possunt intelligi aliqui DD. qui dicunt † Papā sine causa 49
non posse imponere pensionem sicut, & auferre beneficiū, quia videlicet ita æquū est non tamen necessarium etiam coram Deo aduertit tamen Roman.*consil.*467.*n.*6. quod
† Pontifex sine causa nō potest auferre Epi- 50
scopatū à possidente *cap. nuper de translatio. Episcoporum* propter vinculum matrimoniale, quod contrahitur iure diuino inter Episcopum & suam sponsam Ecclesiam.

Cæterum vt fundamentum oppositæ sētentiæ penitus euanescat, notandum est † 51
quod licet Papa sit dispensator fidelis, & œconomus, sed est Princeps supremus inter omnes Catholicos, & in vniuerso mundo, quare etsi vt dispensator teneatur ex iustitia distributiua dare ea, quæ constituta sunt præmia meritorum iuxta vniuscuiusque proportionem, ita vt dignior semper præualeat, tamen vt Princeps supremus inter omnes, plura habet, quæ dare quit, ad arbitriū 52
voluntatis, vt sunt beneficia simplicia, præstimonia, pensiones, & alia similia quæ non sunt bona cōmunia proposita, sed relicta voluntati Papæ, vt distribuat ad suū beneplacitū; vt suam liberalitatē exerceat sine alia vlla causa, nisi vt suā munificentiā ostendat siue in consanguineos, siue in extraneos, neq; enim æquitati rationis cōuenit, vt tantus & 53
tā supremus Princeps ita ligatus sit, vt non possit ad libitum moderatum, ratione, sine alia causa, nisi quia sibi rationabiliter videtur, plura distribuere.

Ex dictis constat † quomodo pluralitas 54
pensionum sit licita, de qua eodem modo loquendum, ac de pluralitate beneficiorum simplicium, nullam requirētium residentiam, quæ licita est iure naturæ; nisi sit eorū coaceruatio pariter dicendum de pluralitate pensionum siue inter se siue cū aliis

quibus

quibuscumque beneficiis comparetur, quãuis harum pluralitas sicut & beneficiorum simplicium, quando congruam excedunt iure positiuo humano sit reprobata.

SVBRESOLVT. XII.

Canonicus dispensatus à Papa etiam sine causa in residentia tutus est in conscientia.

SVMMARIVM.

1. *An Canonicus à Papa dispensatus etiam sine causa in residentia tutus sit in conscientia.*
2. *An Papa possit conferre plures Canonicatus in eadem vel diuersa Ecclesia ad libitum suæ voluntatis.*
3. *Cur pluralitas beneficiorum habeant turpitudinem contra ius natura, ratio affertur.*

1 COrollarium septimum, quod cũ in Canonicatibus, dignitatibus, & similibus, residẽria in Ecclesiis sit solũ introducta iure humano Canonico, si Pont. sine causa absoluat aliquẽ ab obligatione residendi, etsi Pôt. malefaciat dispensando sine causa dispensatus tamẽ tutus erit in cõscientia, maximè si eius residentia non sit valdè necessaria, vel Ecclesiæ, vel cultui diuino, ita vt per alium non possit suppleri. Ita Azor *p.2.c.5.q.6.* vnde
2 rursus fit, quod † Papa potest conferre plures Canonicatus in eadem, vel diuersa Ecclesia ad libitũ suæ voluntatis, quia supposita dispensatione in lege humana de residentia, manent Canonicatus & aliæ dignitates non habentes curã animarũ, tanquã beneficia purè simplicia quorum pluralitatẽ dixi non esse illicitã iuri naturæ, sed solũ iure Ca-
3 nonico, ratio enim adæquata † cur pluralitas beneficiorũ habeat turpitudinẽ contra ius naturæ est residẽtia personalis, cuius obligatione stante nullatenus licita est iure naturæ pluralitas beneficiorum, nisi ex causa etsi residentia est indispensabilis est indispensabilis pluralitas, si tamen illa dispensabilis est & ita dispensabilis erit.

SVBRESOLVT. XIII.

Ex Pontificia dispensatione licita est pluralitas beneficiorum simplicium, etiamsi sit sufficiens ad congruam multorum.

SVMMARIVM.

1. *Vnde sit illicita & contra ius natura pluralitas beneficiorum simplicium.*
2. *Quandonam multitudo beneficiorum iure optimo reputetur incompatibilis.*
3. *Quæ beneficia non possint congruam sustentationem duobus Clericis præstare, n.4 5.*
6. *Vndenam incompatibilis pluralitas beneficiorum simplicium non sit attendenda.*
7. *An congrua attendenda sit in ordine ad personam prouisam.*

COrollarium octauum, cõtrà Doctiss. Alfonsum Ojeda *p.1. de incompatib. Benef. c.21.n.13.* vbi limitat cõclusionem suã, quod
1 † sit illicita & cõtra ius naturæ pluralitas beneficiorũ simplicium, quod procedat quãdo prædicta nimia seu magna beneficiorũ multitudo potest sufficere ad cõgruam duorum, vel plurium Beneficiatorũ sustentationẽ, tũc
2 enim † huiusmodi multitudo magna, seu nimia iure optimo reputatur incõpatibilis, quia ad congruam sustentationẽ vnius non sunt cumulanda ad complura beneficia, vt resultet scandalum, secus vero est quando prædicta multitudo, alias nõ esset sufficiens ad sustentationẽ duorũ Clericorũ, propter sterilitatẽ fructuũ, tunc enim quãuis sit nimia prædicta multitudo beneficiorũ non est incõpatibilis, quod (ait) manifestã ratione conuincitur, nã cum † prædicta beneficia nõ possint 3
congruã substẽtationẽ duobus Clericis præstare, necessario sũt reducẽda ad vnũ beneficiũ, vel saltem ad personam vnius Clerici & ita nulla resultat incompatibilitas.

Sed hæc doctrina nimium stringit, sãguinẽmque emungit cõscientiarũ, quas angi vehementibus scrupulis necesũ est, si doctrina 4
ista admittitur, qui enim Canonicatũ simul cũ dignitate habet in eadẽ Ecclesia, & etiã possidet in titulum beneficia pinguia, quæ omnia sũt sufficientia ad suã congruã non esset tutus in cõscientia, cũ ex illis possent su- 5
stentari tres, vel quatuor Clerici, & sic valde miserabilis esset status Clericorum litteratorũ, nobiliũ, Principum, & aliorum quibus Sum. Pont. liberalitate motus alicui contulit plura beneficia simplicia, quorum quodlibet est sufficiens ad congruam alicuius Clerici,
vnde † incõpatibilitas pluralitatis horũ be- 6
neficiorũ simplicium, siue habentiũ curã & dantur in commendam si desumitur in ordine ad congruam non est attendenda cõgrua eorũ qui alias talia beneficia possint habere & congrue sustentari, alias vt dixi miseri filij Regũ & Principum, Eminentiss. Cardin. Vir. Litterat. quibus plura horum beneficiorum possunt dari, *extr. execrab. & cap. de multa de prebend.* quare † congrua attendenda est in 7
ordine ad personã prouisam, etsi ista indiget ratione suarum qualitatum pluribus beneficiis etiam si quodlibet posset alius inferiores sortis Clericus sustẽtari, in illo potest pluralitas sustineri, cũ causa si sint beneficia cum cura data in commendam & sine causa ex parte oblecti si sint simplicia, & pensiones,

SVBRESOLVT. XIV.

Et si quis habeat magnum patrimonium, potest accipere beneficium valdè pingue, & ex illo accipere totam congruam.

SVMMARIVM.

1. *An si quis habeat fructus magni & opulentissimi patrimonij possit recipere beneficium etiamsi valde pingue sit.*
2. *Alphonsi de Ojeda sententia, & numero 3.*
4. *An qui habet fructus sufficientes ex patrimonio nequeat fructus beneficij expendere nisi in pauperes & alios pios usus, & n.5.6.& 7.*
8. *Augustini mens adducitur.*
9. *Non omnia bona Ecclesiarum sunt pauperibus largienda nisi forte in alticulo mortis, ex S.Thoma.*
10. *D.Caietani sententia, & n.11.*
12. *An Clerici etiamsi habeant magna bona patrimonialia possint ea & eorum fructus ad quod voluerint expendere.*
13. *An Clericus diues ex patrimonio possit ex iure duas pitancias pro vno sacrificio accipere nisi aliud obstet, & n.14.*
15. *An Clericus habens bona patrimonialia in articulo necessitatis proximi non possit vti bonis beneficij si aliàs habeat bona patrimonialia quibus sustentetur.*
16. *Qua necessitas non debeat esse extrema, & n.17.*
18. *Hieronymi sententia adducitur.*

1 COrollarium nonum, quod † si quis habeat fructus magni & opulentissimi patrimonij potest recipere beneficium, etiamsi valdè pingue sit, vt Archiepiscopatum Toletanum, aut Hispalense, & ex isto accipere integram congruam reseruatis fructibus patrimonij hoc corollarium est contra dictamen prudentiale Alphonsi de
2 Ojeda *cap.19.citat.num.45.* vbi † sic loquitur, *ex quibus apparet dictam communem opinionem, qua Clericum posse conseruare proprium patrimonium, & eius fructus, ac expendere in proprios vsus fructus & reditus beneficij sui adeo dubiam esse, vt pars contraria possit optimo iure defendi & in rei veritate si scirem hoc posse conducere suaderem, quod Clericus qui sufficiens habet patrimonium beneficium non accipiat ad hoc vt eius fructus & reditus expendat in proprios vsus, & conseruet fructus bonorum patrimonialium, & temporalium, sed id beneficium dimittat pauperi, vel fructus*
3 *in casus pios distribuat, sed quia certo certius scio hoc meum consilium non prodesse teneo communem sententiam animaduertini, quod quando pauperes essent in maxima inopia Clericus salua conscientia non potest expendere præfatos fructus & redditus beneficij in proprios vsus, sed tenetur eos in pauperibus erogare, vt aduertit Didacus de Couarr. cap.1. de testam. numer. 2. propè finem*; hæc Ojeda.

Ex quibus clarè constat, quod ipse per principia intrinseca sentit, quod senserunt Barbatius *cap. postulasti*, & Decius *cap. Episcopus de prabendis*, dicentes quod † qui ha- 4
bet fructus sufficientes ex patrimonio nequit fructus beneficij expendere nisi in pauperes, & alios pios vsus, quorum fundamentum fuit difficile *tex. cap. Clericos 1.quæst.2.* desumptus ex B. Hieronymo *epistol. ad Damasum*, & repetit *in Regulis Monachorum, cap. de paupertate* & sequitur glossa *ordinaria ad cap. 5. prima ad Thom.* textus verba
sunt, *Clericos autem illos conuenit Ecclesiæ sti-* 5
pendiis sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona, qui autem bonis parentum & opibus suis sustentari possunt si quid pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt & per abusionem talium iudicium sibi manducant & bibunt, hæc Hieronymus quibus consonant verba grauissima Prosperi *lib. 2. de vita contemplatiua cap. 9. illi* (ait) *qui sua possidentes dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo vnde pauper victurus erat, accipiunt; de Clericis enim di-*
cit Prophetam Spiritus sanctus Peccata populi 6
comedunt, sed sicut nihil habentes proprium; non peccata, sed alimenta quibus indigere videtur, accipiunt: ita possessores non alimenta quibus abundant, sed aliena peccata accipiunt, ea-
dem repetit *cap. 10.* vnde non videtur ap- 7
probanda explicatio glossæ, quæ in his non declaratur præceptum, sed proponitur consilium, quia Hieronymus *sacrilegium dicit*, & prosper quod fieri non potest sine gran-
di peccato; vnde August. † *epist.50. ad Boni-* 8
facium ait, si priuatum possidemus, quod nobis sufficit, nō illa bona (fructus beneficij) nostra sunt, sed illorum, quorum procurationem gerimus, non proprietatem nobis *vsurpatione damnabili vsurpemus.*

Harum authoritatum varias adducit Couarr. *vbi supr.* explicationes, sed vera & grauissima est, quam adducit S.Tho. *2.2.q.185.*
art.7.ad 3. quod est authoritas Hieron. † *non* 9
omnia (inquit) *bona Ecclesiarum sunt pauperibus largienda nisi fortè in articulo necessitatis, in quo etiam pro redemptione captiuorum & aliis necessitatibus pauperum vasa cultui diuino dicata distrahuntur, vt Ambr. dicit lib. 2. de offic. c. 28. habetur cap. aurū 12.q.1. & in tali necessitate peccaret Clericus si vellet rebus Ecclesiæ viuere dummodo haberet patrimonialia bona de quibus habere posset.* Hæc ibi quibus adiunge Comitanolum. D. Caietan. ibi
§ in responsio. ad 3. dicentis † *vide quod Cle-* 10
ricus siue Episcopus quantumcunque habet pa-

trimo

monialia, potest de Ecclesiastica prebenda viuere nisi in articulo necessitatis, &c. in quo tamen si peccaret viuendo de sua præbenda non teneretur tamen ad restitutionem, quia peccatum consisteret in abusu quo non subuenitur aliis quando subueniendum est,
11 libertas tamen in restitutione consurgeret, ex eo quod præbenda se habet, vt proprium clerici, vel Episcopi bonum.

Ex his fontibus eandem doctrinam bibe-
12 runt doctissimi viri † Dominicus de Soto *l. 10. de Iust. q. 4. art. 2.* Nauarrus *in Apolog. de redditibus. 1. p. cap. 1. n. 28.* Sarmiento *in simili tract. 1. p. cap. 1. n. 18* Couarr. *cap. cum in officiis de testa. n. 2. vers. 3.* & innumeri alij, af-
13 ferentes † Clericos etiamsi habeant magna bona patrimonialia, posse ea, & eorū fructus ad quod voluerint expendere, & congruam sustentationem ex fructibus beneficij accipere, horum enim fructuum pars quota designata est à sacris Canonibus Ministris, & Beneficiariis, quæ illis sufficiat ad victum, *cap. Ecclesiast. 13. quæst. 1. cap. penult. 1. quæst. 2. cap. cum secundum de prebendis*, & notat D. Tho. *vbi supra ad 2.* vnde est probabilis sen-
14 tentia Nauarræ Toletani, quod † Clericus diues ex patrimonio potest ex iure duas pitantias pro vno Sacrificio accipere nisi aliud obstet. Doctrina D. Thom. vera est, & sequenda, vt indubitata, quia, qui altari seruit de altare viuere debet, *cap. cum secundum citat.* etiamsi quis sit ordinatus titulo patrimonij, quo sustentatur & postea acquisiuit Episcopatum, aut beneficium pingue, potest sibi reseruare fructus patrimonij, non tamen potest vti compensatione fructuum, quod expendit ante acquisitionem beneficij.

Cæterum notanda est valde Angelici Doctoris sententia & Doctrina qua explicat
15 Patres adductos, quod † Clericus habens bona patrimonialia in articulo necessitatis proximi non potest vti bonis beneficij si alias habet bona patrimonialia quibus sustente-
16 tur, quæ † necessitas non debet esse extrema nam in hac quilibet tenetur præcepto charitatis succurrere proximo, & subleuare pauperes quare debet esse vrgens siue sit publica vt tēpore famis, & pestis, in hoc enim articulo Beneficiarius tenetur sub mortali si habet bona patrimonialia quibus sustentetur pauperibus in vrgenti necessitate constitutis succurrere omnibus fructibus beneficij, & hoc ad minus probant Patres adducti satis efficaciter, siue vrgens necessitas sit alicuius particularis personæ in vrgenti valdè necessitate, vel propria, vel filiarum consti-
17 tutæ, tunc enim Beneficiarius iste fructus omnes sui beneficij si habet patrimoniales, vt ipse viuat, dare tenetur, nam, vt ait Hier. *Clericus qui bonis propriis sustentari potest sacrilegium committit, si quod pauperum est accipiunt.* & D. August. *in art. necessitatis, fructus beneficij non sunt bona nostra, sed illorum scilicet pauperum) quorum procurationem gerimus.* 18

SVBRESOLVT. XV.

Iuri naturæ aduersatur, quod quis habeat duo beneficia curata.

SVMMARIVM.

1. *An iuri naturæ aduersatur, quod quis habeat beneficia plura curam habentia animarum, etiamsi sint duo tantum, & num. 2.*
3. *Soti & Ojeda sententia afferuntur, & num. 4.*
5. *An pluralitas beneficiorum simplicium quando non sufficiunt ad congruam Beneficiati simplicis sit à iure concessa, & num. 6. & 7.*
8. *An si aliqua Ecclesiarum ad pinguiorem venerit statum, teneatur Beneficiarius illa retenta aliàs dimittere.*
9. *Qua relaxatio diuini iuris fuerit facta ob causam tenuitatis.*
10. *Penes quid considerandà sit Ecclesiarum tenuitas.*
11. *An Ecclesia tenuis sit si Parrochiani ad decem non ascendant.*
12. *An Parrochia quæ non excedit decem Parrochianos non possit Clericum sufficienter sustentare, & n. 13.*
14. *An si Parrochia nullum habeat Parrochianum, habeat sufficientem congruam, & n. 15.*
16. *Vnde Ecclesia dicatur tenuis, & n. 17.*
18. *Qui fructus tenues dicantur.*

COrollarium decimum & valdè vtile est † iuri naturæ aduersatur, quod quis habeat plura beneficia curam habentia animarum, etiamsi sint duo tantum hoc omnino certum est & regula infallibilis, quia de iure diuino isti Beneficiati debent habere personalem residentiam, vt constat ex dictis *lib. 3.* vnde nec duo Episcopatus, nec duæ Ecclesiæ Parrochiales, nec duæ Abbatiæ, nec duæ Vicariæ perpetuæ in titulum iure naturæ compatiuntur in eodem, *cap. de multa. & extrau. execrabilis. de prebendis.* & ibi omnes scribentes, quæ decreta strictissimè confirmauit Trident. *sess. 24. cap. 17. vers. illi vero.* vnde nisi subsit iustissima causa, quæ hanc turpitudinem totaliter euacuet dispensatio Pontificia, nec valida est, nec tutus est in conscientia ea retinens, fructusque non facit suos, si vnam intra semestre non dimittat, vt ait Trident. 1 2

Sed ab hac certissima regula, Soto citatus 3

§.1. Hojeda *p.2. de compatibilitate cap. 5.* excipiunt beneficia curata tenuia, siue sunt Episcopatus, quales frequenter sint in Italia ita vt neuter possit Episcopum pro sua qualitate sustentare; siue Ecclesiæ parrochiales de quibus expresse loquitur *cap. vnio. 10. q. 3.* quæ est Toletani. *concil. 16. cap. 4.* vbi Glossa verbo *comitantur hic est casus vbi quis potest habere plures Ecclesias.* Secundò, idem vide-
4 tur statui *cap. cam te. de ætate & qualit.* vbi si Ecclesiæ tenues fuerint in substantia, quod proprios Sacerdotes non possunt congruen-
5 ter habere; possunt plures vni conferri. Tertio, quia pluralitas beneficiorum simplicium quando non sufficiunt ad congruam Beneficiati simplicis, est à iure concessa, quia non est contraria iuri naturali, nec sacris Canonibus inimica; ergo quando curata non sufficiunt multo maiori ratione eorum pluralitas iure erit concessa; siquidem strictiori iure debetur congrua sustentatio ei qui habet
6 animarum curam quam ei qui non habet, siquidem ille maiorem diligentiam, solicitudinem & laborem adhibet, quam iste quod adeo verum est, quod si ob tenuitatem non sufficiant tres vel quatuor parrochiales possunt simul eidem conferri, si enim in perpetuum possunt vniri, vel ob hanc solam cau-
7 sam *cap. postquam 16. quæst. 1. Clem. ne in agro. §. ad hæc de statu monachorum.* & vnita vni conferri multo magis ob eandem causam tenuitatis etiamsi non vniantur possunt vni
8 conferri, cum hoc sit leuius inconueniens, quam primum, si tamen aliqua harum Ecclesiarum ad pinguiorem venerit statum, tenetur Beneficiarius illa retenta alias dimit-
9 tere *c. cum cessante de appellatio.* Etenim † relaxatio ista iuris diuini fuit fracta ob causam tenuitatis adæquatam, qua cessante manet obligatio iuris naturalis, & diuini de residēdo, & quia impedita fuit, ablato impedimento exercet vires suas, quia facta fuit sub conditione tenuitatis Ecclesiarum, qua sublata de medio reuiuiscit.

10 Sed † penes quid consideranda est Ecclesiarum tenuitas, aliqui dicunt quod ex duplici capite primo, ex paucitate Parrochianorum *cap. vnio. 10. quæst. 3.* ibi *eadem ratione præcipimus vt Ecclesia, quæ vsque ad decem habet mācipia super se habeat Sacerdotem, quæ vero minus aliis coniungatur Ecclesia.* Ex quo
11 constat quod † Ecclesia tenuis est si Parrochiani ad decem non ascendunt. Populus enim ex totidem personis constat Baldus *in authent. quod locum. in fine C. de collatio.* Bart. *leg. 1. D. de probatio leg. sicut §. 1. D. quod cuiuscunque vniuersit.* Cardin. *in clem. in plerisque de electio. quæst. vlti.* Ioannes Andreas *cap. fundamenta de elect. in 6.* præsumitur enim quod
12 † Parrochia, quæ non excedit decem Parrochianos (id est vicinos, non personas) non potest Clericum sufficiēter sustentare; quod si potest etiamsi minus decem habeat non compatitur iure naturali cum alia, quia non 13
est tenuitas in sustentatione pastoris, quem illæ paucæ oues sustentant, vt sibi succurrat in omni occurrentia; si tamen † Parrochia 14
nullum habeat Parrochianum, habet tamen sufficientem congruam, si est spes proxima quod Parrochiani aduenient quantocinus nō potest admittere iure naturali aliam parrochiam parrochianos habentem actu; secus tamen si à multis temporibus nullos habuit nec est proximè habitura, idem est in beneficiis maioribus, nam Archiepiscopus Valentinus actu est etiam Patriarcha Alexand. quia ista nullam habeat incompatibilitatem siquidem nullas habeat actu oues 15
Alexandrinas sed solum Valentinas, & sic iore naturali ista duo magna beneficia curata non sunt incompatibilia.

Secundum caput ex quo venatur tenuitas & de quo in praxi est maior difficultas est, quod † Ecclesia dicatur tenuis habito 16
respectu ad eius reditus, etiamsi habeat multos parrochianos quam decem, & mille, quidam dicunt quod Ecclesia dicitur tenuis, & pauper vt alteri possit vniri, & simul cum alia vni committi, quando non potest Rectorem honeste & sufficienter alere & hos- 17
pites pauperes superuenientes recipere & quando sibi & suis non sufficit; ita Glossa *in cap. clericus 21. quæst. 1.* Glossa ciuilis in *authent. Præterea. C. vnde vir & vxor.* Quam Doctrinam approbat, & sequitur Hojeda. *de benefic. incompatib. p. 2. cap. 3. num. 8.* Hæc consideratio Hojedæ non est vsquequaque admittenda; quia Trid. *sess. 24. cap. 13. de reform.* † illos fructus tenues dicit qui non 18
sunt centū pro Rectore Parrochiali, & mille pro Episcopo. Deinde glossæ præfatæ auctoritate dicta sua moderatur subdens, *hæc omnia consideranda secundum qualitatem personæ, & si tamen Ecclesiæ, aliquid enim sufficit vni quod non sufficit aliy vt 41. dist. cap. non cogantur; & minus sufficit extra vias communes quam in iis, & consuetudo Prouinciæ in hoc seruanda est.* Hæc ibi sed totum hoc magis clarescit in tomo in quo de congrua tracto.

APPENDICES VTILES.

Ad Præfatos sex libros, de Sacra residentia Pastorum, & Canonicorum.

NIHIL, quod, aliquo modo possit cōducere ad propaladā, animisq; inferendā hanc grauissimam obligationem residendi tum cum suis ouibus, tum in choro, ad eas inferendas, & Deum laudandum, quam Pastores, & Canonici habent, vellem omittere, sed

sed omnia proponere, quæ ad officium suum rectè exequendum conducunt, cum enim illis collatum sit in multorum vtilitatem longè præstantius est, quam, quod in cuiusque particularis conferatur commodum, cui cedere quit alicuius iniuria, aut detrimento, secus verò officio ad aliorum instructionem ordinato, in hoc enim, *Is est enim honor homini pudico, meminisse officium suum*, officium Pastoris animarum, & laudātis Deū, eique cultū publicè exhibentis, eiusque strictissimè obligationes sex libris digesi, variis resolutionibus & doctrinis, quas meminisse, & semper præ oculis habere hominibus pudicis summus est honor, corā Deo, Angelis, & hominibus, vt autem ne Pastorum, & Canonicorum memoria decidat, placuit varias Pontificum, Regum, grauissimorum hominem aliqua scripta recudere, quæ ferè temporis tractu, & iniuria abierunt in solitudinem, cum præ manibus, præ oculis habenda forent.

Inter hæc præter aliquas Apostolicas constitutiones nostris temporibus editas aduersus non residentes (sunt enim antiquæ multæ aliæ) & Epistolas Regis Catholici, duo sunt valdè pulchra, vnum, Epistolæ Athanasij Constantinop. Patriarchæ ad diuersos Episcopos, & Imperatorem Andronicum, circa Pastorum residentiam valdè vtiliter & efficaciter monstrantis huius residentiæ necessitatem, iure diuino, & Canonico indictam. Alterum est cuius erit Appendix prima. Controuersia de necessaria residentia personali Episcoporum, & aliorum inferiorum Pastorum, Tridenti explicata à Fratre Bartholomæo Carranza de Miranda, qui postea Archiepiscopus Toletanus, felix virtute, & Litteris, etsi non multum forte, tamen in omnibus gloriosus cuius multiplicis gloriæ elogiū placuit hic inserere, in multorum solatium, Ordinis Prædicatorum gloriam, & decus, & vt agnita tanti Magistri prudentia, scientia, & authoritate, efficacius Liber hic vires suas exerat, ad suadendam Pastoribus personalem residentiam.

APPENDIX I.

Elogium.

Illustriss. DD. Bartholomæi Carranza de Miranda Archiepiscop. Toletani ex Ordine Prædicatorum assumpti.

Elogij Introductio.

Pio Patriæ honore decerto, pro Ecclesia Matrice, & Hispaniarum Primate, *Arma, virumque cano*, quæ Pastorem suum per omnia tentatum vidit de ruina insimulatum, at de eius reparatione iā auctoritate Apostolica securum, dum viueret, & securiorem dum viuit in æternum, & modo eius agonem in virtutum exemplar, quibus lucebat in medio tentationis in eius elogium proponendum operæpretium iudico, *vt in paucis vexatus, in multis nobis bene disponatur ad imitationem, quia in fraude circumuenientium illum affuit illi, & honestum fecit illum, custodiuit illum ab inimicis, & à seductoribus tutauit illum, & certamen fortè dedit illi, vt vinceret, & sciret, quoniam omnium potentior est sapientia descendit cum illo in foueam, & in vinculis non dereliquit illum donec afferre illi sceptrum Regni, & potentiam aduersus eum, qui eum deprimebat, & mendaces ostendit qui maculauerunt illum, & dedit illi claritatem æternam. Quoniam sapientia aperuit os mutorum, & linguas infantium fecit disertas. Non turbentur Innocentes dum falsis criminibus appetūtur* (ait Ambr. *lib. de Iosef. cap. 5.*) *cum oppressa iustitia traduntur in carcerem. Visitat Deus, & in carcere suos, & ideo ibi est plus auxily vbi est plus periculi.* Appetitur Illustrissimis hic falsis hæreseos criminibus in carcerem detruditur, at liber ab hæresi omnino euasit, munitus tot virtutibus, quas in vinculis exercuit, relictis quibus tenebatur exuniis, spoliatus quidem quia suspectus secundum allegata & approbata, *Summa Iustitia*, declaratus, at non nudus à vestimento fidei exiuit, maluit enim liber criminis mori, etsi à persecutoribus tentatus, & per decem & septem annos seuerum carcerem sustinere, in quibus tot est ditatus & locupletatus donis, & meritis, tot virtutum exercitiis, quibus bonum certamen certauit, fidem seruauit, vt in reliquis illi superesset corona iustitiæ; quam reddit illi Dominus iustus iudex.

Sapientia *profugum iræ, (idest ob iram) fratris iustum deduxit per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam Sanctorum.* Loquitur ad litteram de Iacob qui fugiebat iram fratris sui Esau, qui ipsum persequebatur ob præreptam dignitatem primogenituræ, eratque Iacobo valde infensus, ex inuidia scandescens, & iratus, sed Iacobum deduxit Dominus per vias rectas, *via enim* (ait Bernardus *in serm. ad hæc verba*) *via recta, via pulchra. Recta, quia sine errore pulchra quia sine sorde*, per has ambulauit Illustriss. Primas Hispaniarū sine errore sine sorde in fide. *Quid sapientius Iacob* (dicit Ambr. *lib. 1. de officiis cap. 75.*) *qui meruit benedictionem? quid iustius qui ea quæ acquisiuit cum fratre diuisit? quid fortius qui cum Deo luctatus est? quid modestius ita & locis & temporibus deferebat, vt filia incuriam mallet, prætexere coniugio quam vindicare, eo quod inter alienos positus, amori potius consulendum,* quam

quam odia colligenda censebat. Quis sapientior suo sæculo, cum totius fere Ecclesiæ meruerit benedictionem? quis iustior, omnia bona sua fratribus suis pauperibus distribuit? quis fortior cum per omnia tentatus cum Vicario Dei luctatus est victoriam de hæresi reportauit, & si neruus femoris eius emarcuerit ob suspicionem ex allegatis & approbatis ortam, quam summa obedientia & humilitate, abiuraris capitulis purgauit? quis modestior, qui temporibus deferens & separationem à suæ Rachel ad tempus sustinuit amori consulens, ne odia colligeret, & sic esset patientiæ exemplar, & cæterarum virtutum *ob hanc vtilitatem* (ait Isidor. *l. 2. sent. c. 11.*) *scribantur Sanctorum ruinæ, & reparationes, vt spē faciant salutis humanæ.* Ruinam qualem qualem ex suspicione ortam, sic sua vita in carcere, & extra reparauit quod *in illa pingeret actibus suis paginam, quam omnes legerent, ex quā libri docuissent sui, vita signabat.* dixit Ennodius de S. Epiphanio Ticinensi Episcopo.

Igitur nostri Archiepiscopi Toletani paginam ab ipso suis actibus delineatam elogio hoc comprehensam proponendam iudicaui, vt amori patriæ consulens ipsius affectus colligam & imaginem virtutū delineamentis descriptam omnibus notam faciam.

§. I.

Gloriosus in studiorum progressu.

Laudemus viros gloriosos, & Parentes nostros (dixit Spiritus Sanctus Ecclesiastici *cap. 41. num. 1.*) quia præmium proprium virtutis, laudis elogium est, qua digni sunt viri gloriosi & Parentes, id est Pastores nostri quorum gloria filiorum est honor quos inficit illorum dedecus, quare Siracides laudat Parentes, qui viri extitere, qui excelso, & virili animo, opera heroica, & gloriosa facinora edidere per quod gloriam adepti sunt apud Deum, homines, & Angelos semper in æuum duraturam, magnus enim stimulus est virtutis & vitæ componendæ domesticum Patrum & Pastorum speculum continue verberās & radios lucis difiundens in oculos, mentemque filiorum, virorū enim qui bene in Republica versati sunt historia velut lux quædam his qui saluantur ad vitæ viam præfulget, sunt enim cœli, & soles animati, qui corde, ore, & opere, & gloriam Dei enarrant ex quo propriam sine inuidia, & liuore acquirunt docendo, prædicando magna, miraque efficiendo politica mystice Theologice.

Verum quamuis patrium solum, auorum nobilitas & purus sanguis multum conferat ad hoc elogium: Patria enim & Parentes dedit quibus & nobilitatem & sanguinis puritatem debemus, & ipsa natura docet, omnes Patriæ secundum à diis locum tenere, nemo enim arbitratus fit plus se debere Parentibus quam Patriæ, quæ & Parentes tulit, & Patres nobis dedit, vnde ex hac parte dignus erat elogio Illustriss. Archiepiscopus, habuit enim, & Parentes puri sanguinis & Patriam Mirandam oppidum Regni Nauarræ, sed hæc modo omittenda, & si magna, quia maiora est consecutus factus Maximus Religione & virtute, quia amor, & nobilitas Patriæ non semper securus, sed multoties friget, at virtutis, & Religionis amor securus semper, quo nixus, secure & intrepide dicebat. O virtus in aduersis comes, sola tu me secuta in carcerem, tu in ludum, virum fortem, tu sola non decipis scitis (Iudices) periculum contemnere sed non contemno flagicium Mirandis ergo virtutibus floridus cāpus Patria fuit sua de hac oriundum se gloriatur.

Ad Religionem accedo, ad Illustrissimum ordinem S. Dominici, in quo professionem emisit, & tot sui ingenij indicia dedit quod breui transacto tempore designatus Collega illius celeberrimi toto terrarum orbe collegij Sancto Gregorio Magno dicati, in quo vt in veræ, sanæque doctrinæ deposito & thesauro seruantur sponso Christo omnia poma, noua, & vetera, noua ex veteribus genita & vetera nouis coloribus ornata, *quia quamuis vetera* (ait Aug.) *noua tamen praecellunt pulchritudine, cum illa vetera sint nouorum praeconia*, vnde noua à veteribus dimanant, & sunt vetera nouo modo dicta igitur huius horti Gregoriani flores; qui fructus dant honoris & honestatis suo regimine, semel, & iterum irrigauit, & blanda irrigatione fæcundauit (munus Regentis studiorum exercens adhuc Collega existens, quod ita rarum in illo collegio, quod nonnisi alia vice factum sit) protegens illos in æstate à calore nimio, & in hyeme, à bruma, tempestate, & frigore & sic in omni tempore, & fragantia florum, & vber fructus pomorum, que opimitas Dominum horti alliceret, & inuitaret vt descenderet in hortum suum, & comederet fructus pomorum suorum, qui tam veteres quam noui ibi semper extitere; quibus pasti sunt Principes, Reges Catholici alijque Hispaniarum Magnates.

Igitur in tam catholico collegio lacte sanæ doctrinæ nutritus cathedram rexit philosophiæ, & Sacræ Theologiæ, verbum Dei magno audientium profectu, vt tuba sonora intonuit, verbo, & opere, quo motus inuictus Carolus V. disponit vt interesset Trident. Concilio vna cum Patre Fr Dominico de Soto in cuius Cōcilij specialibus congressibus

sibus & disputationibus, quantum iuuerit, quantum insudarit, quantæ vtilitatis extiterit, quanta fidelitate & fidei synceritate depositum sanæ doctrinæ custodierit, tradiderit, defensarit vna cum aliis suæ Religionis doctissimis Theologis, qui ex variis Ecclesiæ Prouinciis acta ipsa Concilij fidum dant testimonium, & nomina Fortium *& ipse sedens in cathedra sapientissimus inter tres quasi tenerrimus ligni vermiculus, qui octoginta interfecit impetu vno.* Quibus huius Illustrissimi viri (in sensu accommodatitio,) *virtus bellica* pro Ecclesia, & modestia significatur, quia sicut vermiculus ligni, tener quidem & fragilis, & modicus apparet, fortissimum tamen lignum terebrat & consumit (vnde à teredo teredinis, nomen habet) sic ille domi omnibus affabilis, quietus, & humilis in certamine publico robustum se & intolerabilem hostibus exhibebat. Ita in Glossa ordinaria.

Hæc enim fortitudo, hæc in disputando contra sanæ doctrinæ impugnatores valentia, ex zelo ardentissimo fidei ornato magno & singulari litteraria palæstra, ex progressu excellentissimo & quotidiano exercitio dimanabat, tanquam ex fonte quanta hæc fuerit, ij exponant, qui fructum ex ipsius eruditione ceperunt, quantus videlicet Magistris, quantus æqualibus esset, illos nimirum æquans, hos omni doctrinæ genere superans, quantum apud omnes, tum plebeios, tum ciuitatis primarios gloriam breui tempore consecutus fuerit? Maiorem, quam illa ætas ferebat eruditionem, maiorem rursus eruditione morum constantiam, & grauitatem ostendens, Rethor inter Rethores, etiam ante sophisticam exhedram. Philosophus in Philosophos, etiam ante Philosophiæ decreta, Theologus in Theologorum totius Ecclesiæ cœtu ante definitiones Conciliares, tantum ipsi omnes sui temporis in omnibus rebus concedebant, ita vt ex multis fuerit electus, vt Principibus daret de sapientia qua pollebat, multum de Imperiali iudicio merebatur qui illi cœtui præsidere potuit, quare reuerendum humano genere cognoscitur. *Plerumque enim* (ait Cassiodorus) *honor ex commendatis acquiritur, nec tale est cellam vinariam suscipere custodiendam, qualia pretiosa diademata custodire, illa quæ pretiosiora credimus ad conseruandum melioribus damus, & in quibus sustinere damna, non patimur fidelioribus mentibus applicamus.* quid? nonne Rex Catholicus Philippus secundus Illustrissimo huic viro suum diadema, dum Angliam iret commisit Catholicum conseruandum in medio gentis prauæ & hæresis contagio infectæ; in quo cum damnum non pateretur fidelissimæ menti magno in sapientia progressu munitæ se applicuit, & eum sibi associauit.

§. II.

Gloriosus in conspectu Principum.

MAgna laus, nec vulgare elogium, & eximia virtutis probatio est, gloriosum apparere in conspectu Principum gratiosum illis esse, vt acquiescat rectis consiliis, huius gloriæ radicem assignauit Salomõ Prouerb. 23. *vers.* 11 *qui diligit cordis munditiam propter gratiam labiorum suorum amicum habebit Regem,* idest qui diligit candorem & synceritatem, & synceritati conformem veracitatem, à dolo, fraude, fuco, duplicitate cordis alienam hic placebit Regibus, vt eum habere amicum & familiarem cupiant, placidus enim & concordiæ studiosus Regum & Principum beneuolentiam, & gratiam rapiunt, vt eos sibi asciscant & associent, vnde non arte politica, quæ semper admixtam habet assentationem Principum, gratiositas expiscanda, sed cordis munditia, idest recta, & pura vita, corã Deo & hominibus & gratia labiorum idest sapientia labiis, expressa, & sermonibus digesta, hæc enim sibi Regũ amicitiam conciliat, & deinde cuius amicitiæ veritas Regi conuenit, valde Politico-Christiane discimus salutem, & felicitatem Regum & Regnorum in eo consistere, si habeat non tantum Consiliarios politice iustos, & synceros, sed sanctos concionatores, Confessarios, viros religiosos & diuinos, qui eis ex Deo quid agere, quid cauere debeant denuntient, ac proinde Reges & Principes tales sibi omni studio accersere debere, eos audire, illis obsequi, si suæ conscientiæ & saluti subditorum consultum velint. Ita Constantinus Magnus sibi accersiuit S. Syluestrũ Theodosius, S. Ambrosium, Arcadius, S. Chrysostomum, Clodoueus, S. Remigium Hermenegildus, cæterique Reges Hispaniæ S. Leandrum, S. Isidorum, S. Ildephonsum, similesque Sanctos, & Theodidactos viros, quorum consiliis, & monitis Regna tam fide quam virtute, & pietate, quam opibus, victoriis omnique rerum copia florucre, & his eo magis indigent quo Regnum turbatum est bello, sic enim missus est ad Dauid Nacham ad præmonendum, & Conciliandũ Regi Dauid, sic missus est S. Dominicus ad Regem Galliæ, quum ibi ebulliabant hæretici, vt eos compesceret doctrina & exemplo.

Iturus erat Philippus secundus Rex Catholicus ad accipiendum sibi Regnum Angliæ, inito matrimonio cum Maria Angliæ Regina, mortuis Henriquo VIII. & Odoardo, quod hæresi Sacramentariorum cadebat, & nullus in tota Hispania gratior fuit, in conspectu Principis, nisi Illustrissimus hic

potens

potens virtute, & sermone, munditia cordis & laborum gratia ad compescendos hæreticos verbo & exemplo, adeo enim creuerat multitudo etiam potentium illius Regni hæreticorum tā multas iecerat hæresis radices, in tantum se diffuderat contagij virus, vt nisi à validissimis propugnatoribus fidei Catholicæ eradicari nequiret, quare negotium, tanquam duci commissum est Illustrissimo Bartholumeo de Carranza, qui ita diligens extitit operarius, vt sua diligentia, suæ vitæ candore, laborum suorum gratia admissus fuit in Londino Legatus Apostolicus missus ad recunciliandos hæreticos, tota fere insula reducta fuit ad obedientiam Pontificis, restitutus vsus sacrificij missæ, bona quarum possessionem Magnates iam tenebant multis Ecclesiarum redditæ fuere. *Placere siquidem* (ait Theodoricus Rex) *meruisti cunctis, cum semper diligenda custodis, silentium in secretis, in actionibus efficaciam, & quod rarum est continentiæ bonum, crebra hominum vitia fecerunt cum multu præberes officia nulli tuam operam venditabas, vocabulum Principis nulla sorde maculasti seruans dignitatem nominis exercitatione virtutis.* Magna huius viri in actionibus efficacia, magnum in secretis silentium, cum negotia ita ardua totius Regni tractaret, suo enim dictamine, suo consilio, ordinatione sua fere totius Britanniæ Regnum spirituale disponebatur, melius de ipso quā de Vespasiano diceret Egesyppus, *Britanniam quoque inter vndas* (Hæreseos) *adhuc latentem Romano Imperio* (Ecclesiæ) armis (exempli & doctrinæ) *cuius triumphata opibus Roma ditior, & Claudius* (Philippus) *consultior.*

Ita gloriosus fuit in conspectu Principis Catholici, quod cum hic adiret ad capiēdam possessionem Regnorum, quæ sibi Carolus Imperator Pater reliquerat, & renuntiauerat, voluit quod eius socius, eius amicus, & Confessor (videns quanti momenti sua præsentia esset ad bonum fidei ibi conseruandum & augendum) Britanniæ permaneret, vt assisteret Reginæ, à dextris, & Apostolico legato, vt suo consilio securius firmaretur Religio Romana, & noua hæresis euerteretur, quod fuit magnum fidelitatis præmium, *sed quia gratiam Principis*, (prosequeretur Cassiodorus *vbi supra*) *dignitas nuda non asserit, nec beneficium dici potest, quod nulla vtilitate sentitur priuilegia tibi quoque, quæ tribui scholæ tuæ, vt quos dignos fauore modo credimus, eos quoque maiori honore cumulemus*, & quæ maior vtilitas obtingere, huic viro posset, quod maius priuilegium, quis maior honor, nisi vtilitas, priuilegium, honor suæ scholæ, quæ semper exercetur in fide tuenda, dilatanda, propugnanda, ad quod faciendum relictus est hic magnus vir, qui semper hæreseos victor extitit, doctrina & sanctitate conspicuus, & tanto mundi contemptu gloriosus, tanta humilitate ornatus, qua ita rapuit ad se gratiam Reginæ Mariæ, quod ista eo inscio & inuito Præsulatum Toleti impetrauit, vt refert Auuentus Miræus in sua Bibliotheca de scriptoribus *sæculi. 16.*

§. III.

Gloriosus in libris suis.

Egregiè Clemens Alexandrinus *l. 1. stromatum cap.* 1. inquirit, an sit aliquibus permittendum scribere, & sua scripta posteris dare? & affirmatiue respondens dicit, permitti debere eis qui veritatem prædicantes sunt relicturi posteris vtilitatem, alioqui futurum vt litteræ inutiles essent. *Pulchrum enim* (ait) *& honestum esse existimo iis, qui postea sunt futuri, bonos filios relinquere. Atqui filij quidem corporum, animæ autem fætus sunt orationes. Iam Patres eos dicimus, qui nos cathechesi instituerunt, Philosophia* (id est sapientia) *est humana & facile communicatur, sapientiam vocat*) ait comment. Herbetus) *bonam eius, qui docet doctrinam, ea est veluti semen quoddam absconsum in anima eius, qui discit. Hæc autem spiritualis seminatio & plantatio, & ex qua qui per sermonem à doctore generatur fit eius, qui seminat nempe Doctoris filius*, filius autem sapiens lætitiæ gloria & corona est Patris sui.

O quot filij, hoc est libri veritatem & sanctā doctrinam sapientia plenam sunt geniti ab Illustrissimo hoc viro, diuinum vtique munus fœcunditas est parentis, quam fœcundus in paruis voluminibus, quam prolificus Ecclesiæ in suis scriptis. Primum fuit Conciliorum omnium summa, toties repetito prælo typis data, propter ingentē vtilitatem, quam intulit Ecclesiæ, cui tam necessaria est priscorum consiliorum notitia ad regimen Ecclesiarum & Ecclesiasticorum, antequam summa ista aurea lucem videret, moles ingentium voluminum consiliorum terrebat studiosos, ne in illorum lectura exercerentur, ante istam, vix inuenies scriptorem aliquem, qui eruditionem in Cōciliis ostenderet præterquam in illis quæ in decreto Gratiani referuntur, Ibonis, & aliorum collectorum, at postquam Illustrissimus Miranda resumpsit ad breuiorem stylum, facilem reddidit Cōciliorum lectionem, fuit enim summa hæc veluti Isagoges, & instructio ad habendam illorum cognitionem, & sic tot viri post ipsam extitere eruditissimi, qui degustantes huius hortuli flores magnos dederē fructus in Ecclesia cum magno in palæstrā litteraria profectu.

Huius operis vtilitas agnoscitur, ex opportunitate

portunitate temporis in quo lucem vidit, quum scilicet congregandum erat Trid. Cõcil. eiusPatribus, nil magis iuuare poterat, quam lectio eius libri, in quo maiorum nostrorum acta recopilata continentur, nihil enim ita reformationi Ecclesiæ conueniebat, in præsenti illius temporis statu, quam præsentem habere Patrum nostrorum charitatis ardorem, dolorem, & mortis contemptum, vt gregem sibi traditum custodirent, quod sine nimio labore imo voluptate summa hæc epitomes præstitit, tunc, & nunc præstat, semperque præstabit magno eum fructu, vnde bene ille alius de hoc libro ipso cecinit.

Accipite hoc munus, toto pretiosius auro
Vos, quibus est cordi nunc celebrare fidem
Degerit hac dtuos, tum priscos pagina mores
Et quis sit veræ Religionis amor
Si te læta iuuant, veterũ monumenta virorũ
Pes lege, quid fugias, quidve sequaris habes,
Nunc grates refer? en refero tam sacris labori
Munera, qui retulit, munera tanta dedit.

Et doctissimus P.F.Francisc. Longus à Coriolano in præfatione ad lectorẽ suæ Conciliorum summæ. *Ante nos* (inquit) *Barth. Carranza, vir sanè insignis eruditionis magna sui ipsius laude summam Conciliorum, euulgauit, in qua plurimorum Conciliorum, ac Pontificũ decreta velut in compendio perstrinxit. Et quidẽ opus illud à toto genere maxima laude, & commendatione dignum fuit; atque eo maximè, quod ex eo primum via ad hæc studia, quæ prius aspera erat facilior, ac suauior reddita fuit.* Hæc ibi.

D. Diegus Hurtado de Mendoza apud Rempub. Venetorum Orator & in Trident. Synodo Cæsareæ maiestatis vicem gerens, in quadam epist. ad Authorem ita sine fuco & adulatione ei alloquitur. *Hoc edito libro in quo breui compendio Conciliorum prolixitatem circumcidisti, itavt multa in eorum libris abundare in hoc nihil deesse ostenderis, adeo præstitisse visus es, vt prudentissimi viri in eligendo magni Oratoris & Philosophi in disponendo maximi Theologi, in considerando; atque declarando quæcumq; legentibus impedimento ob difficultatem obscuritatemque futura forent, partes compleueris.* Hæc prudentissimus & eruditissimus vir.

Et in quadam alia epistola ab alio missa ad Illustrissimum & Reuerendissimum Dominum D. Didacum Henriquez Almansiũ, cui opus dicatur à Typographo, inter alia hæc habentur, *opus me hercle dignum, quod omnium Christianorum manibus teratur, & cui post sacra pagina biblia secundus honor ab omnibus deferatur.*

Gregorius Gallus Doctor Theologus Salmantinus *in præfatione huius operis an.* 1549. *die* 20. *Iulij*, sic fatur; *in qua (summa) tam piè & aptè, vt mea fert opinio, traduntur omnia, vt prorsus nihil addi aut demi ceteri flagitium queat, ea est sanctissima eruditio ac facunda breuitas authoris; quare non est profecto, cui non precemur bene Bartholomeo Mirandæ viro inter Dominicanos, & religiosissimo, & doctissimo cuius studium ad hunc modum semper fuit de Republica Christiana, quam optime mereri.*

Opus igitur hoc immensam Ecclesiæ in re litteraria inuexit vtilitatem, maximamqs, commoditatem & accessionem studiis, tum Sacræ Scripturæ, tũ veræ & antiquæ Theologiæ, neque enim integer, perfectus & absolutus Theologus æstimari, quis potest, nisi lectioni assiduæ D. Th. aut subtilis Scoti adiunctam habeat, Conciliorum & Pontificũ decretorum lectionem, quam breuiter, dilucide, & perfectè ex hoc paruo, etsi clarissimo fonte hauriet, est enim velut locupletissimus index, quo veterem illam & sanctissimam Ecclesiam, quis præsentem habere potest, suosque mores, tum illius moribus conferat, vt dirigat, & emendet.

PARS I.

Expelluntur vmbræ quas inuexit in summam Conciliorum Pater Possevinus.

VErum enim verò in hoc libro tunc temporis, omnibus numeris absoluto, duplicem næuum prospexit vir doctissimus Antonius Possevinus in suo Apparatu sacro, sub proprio Bartholomei Carrãzæ nomine, vbi ita loquitur, *quin & alicubi lapsus est in ipsa Conciliorum summa, sic enim initio septimæ Synodi vocat eam tertiam Ephesinam Synodum, quam antiqui omnes nominant Constantinopolitanum, eam nempe, quæ coacta est sub Leone Isaurico, sed patet ex ipso Concilio, quod insertum legitur in septima Synodo act.* 6. *causa erroris videtur esse (dicit Bellarmin. Cardin.) quia isti profanæ Synodo præfedit Theodoricus Episcopus Ephesinus, sed & idem Carranza errauit, cum asseruit in Canone* 81, *sextæ Synodi prohiberi imaginem Christi in forma agni, & Spiritus sancti in forma columbæ; at Concilium non prohibet istiusmodi imagines, sed anteponit illis tantum imagines Christi in forma humana, vide fusius Bellarmin. Cardinal. tom.* 1. *controuers.* 7. *lib.* 2. *de imag. sanctor. cap.* 8. *eadem ferè repetit quantum ad primum næuum, verb. Constantinopolitana Synodus sub Leone Isaurico Ichonoclasta.*

Cæterum hos næuos abstergere facillime erit negotij, vt liber, & nitidior euadet gloriosemque reddet suum authorem, & quidem primus næuus facilime eleuatur, non enim magnus ita est, quod lapsus denigrans dici possit, sic enim Concilium illud coactum ab Leone Isaurico, sine consensu Pontificis & sine eiusdem Legatis &

vicariis, sed inuocatum ab Imperatore primo Heresiarcha authoritate, & functione Apostolica violenter coëgit Synodum impiam, & non semel damnatam ab Ecclesia, tum in Conciliis Romanis; tum in generali œcumenica legitimè congregata Synodo septima facta expressa mentione illius, argumentis quibus Ichonoclastæ nitebantur solutis, vt constat *ex act. 6. & 7.* quod autem Synodus falsa Imperatoris Isaurici dicatur Nicæna tertia ab Authore summæ Conciliorum, quid erroris continet, sic multè recentiores quos tacito nomine citat ipse Posseuinus, sic collector antiquus Conciliorum in præfatione ad septimam Synodum, quæ est secunda Nicæna, sic etiam vir ille sui æui miraculum in Patrum, Authorum, Conciliorum Historiæ Ecclesiasticæ lectione, Sixtus Senensis Ordinis sacri Prædicatorum *lib. 5. Biblioth. cap. 247.* dicit quod *hac Synodus Ephesina III.* dicitur Ephesina, quia coacta fuit in Blachernis apud Ephesum intra diœcesim Theodosij Episcopi Ephesinæ, & sic quia Ephesina diœcesi congregata, Ephesina & ipsa Synodus hæretica dicitur.

Sed cur dicitur tertia? cum congregata fuerit ante Synodum septimam, quæ dicitur Ephesina secunda in qua extitere multi Episcopi, vt Basilius Anciræ, Theodorus Episcopus Myron, & Theodosius Episcopus Amorij, qui interfuere Synodo Isauricæ, in qua damnatæ sunt sacræ imagines & in secunda Ephesina Synodo libellis oblatis palinodiam de priore errore decantarunt, & professi sunt Catholicum dogma de sacrarum imaginum veneratione, quare potius dicenda est Syuodus Isaurica Ephesina secunda, & septima Synodus Caholica, Ephesina tertia, respondetur, quod septima Synodus dicitur Ephesina secunda in ordine Synodorum Catholicorum, at Synodus hæretic. & illa prius celebrata dicitur Ephesina tertia, quia in diœcesi Ephesina est tertia, quæ celebrata ibi fuit non quia post secundam.

Id quod secundo obijcit Posseuinus, dicens quod in eo errauit noster Bartholomeus, etsi maioris argumenti fallitur omnino, sic enim loquitur Illustrissimus Archiepiscopus ad Canonem 82. *Trullanum qui sic habet inter venerabilium imaginum picturas agnus digito Præcursoris monstratus depingitur, qui in figuram receptus est gratia, adumbrans nobis verum illum (per legem) Christum demonstratum. Antiquas ergo illas figuras, & vmbras velut quasdam veritatis notas, adumbrationesque Ecclesia traditas vendicantes gratiam eisdem præponimus, & veritatem hanc, vt legis complementum suscepimus. Itaque hos tam quidem re perfectam, pictorum artibus ante omnium oculos præscribatur & picturam illius agni Christi Dei nostri, qui tollit peccata mundi, vt humanus character valet exprimere & in imaginibus in posterum pro vetere agno erigendam sancimus, per quam humilitatem Dei verbi contemplamur & velut manuducimur ad memoriam illius conuersationis in carne & passionis, eiusque mortis salutaris, & redemptionis qua huc pro mundo facta est*; ita Canon Quini sexti Concilij, cui hanc notulam addidit Archiepisc. *Patres voluerunt cessare typos præsente veritate. Hinc prohibuerunt Spiritum sanctum sub columba figurari, & Magos sub stella, & Christũ sub vetere agno, sed humana forma.* Hæc ibi, in quibus nullum errorem continere, sed verissimam doctrinam, quæ illo tempore fuit expediens, & sic à Patribus iudicata iam ostendo, quamuis enim Canones Trullani recepti non sint in vniuersum prout facti sunt in illo Concilio Quini sexto, vt vult Coriolanus *ibi*, quod an sit verum, non disputo, contrarium enim sentiunt multi & graues Doctores noster Carranza in proœmio ad hos Canones, Vasquez *infra* citandus, & alij; cæterum hic Canon authenticus est, quia Patres septimæ Synodi *act. 5. & 6. tom. 1.* illa vtuntur aduersus Ichonoclastas, eo etiam vsi sunt alij Summi Pontifices aduersus eosdem hæreticos, quia dubitandũ non est de huius Canonis legitima authoritate, vt vero agnoscatur quam solide fuerit tutus Archiepiscopus in notula sua aduertendum in Ecclesia Dei plures extitisse leges, Canones, & decreta circa regimen illius, quæ sanctæ, iustæ & conuenientes fuere tunc temporis cum latæ fuere attentis circunstantiis quas considerarunt Legislatores Sum. Pont. Concilia generalia, aut Prouincialia, aut rationalia, quæ leges abrogatæ sunt, quia circunstantiæ illæ cessarunt, aut consuetudine contraria, aut lege opposita prioribus statutis. Ita Innoc. I. *epist. 3. c. 2.* ex quo Baron. *ad annũ Christi* 305. *n.* 4. Bellarm. *lib. 2. de Imag. c.* 9. & ego latè explicui *tom. de vero & vnico martyrio fidei*, dũ explicarem *Canonem* 1. *Concilij Eliberit.* in quo denegatur etiam in fine vitæ communio ei Christiano, qui in adulta ætate idolis sacrificaret, quæ lex mutatis temporum circunstantiis in quibus lata est, contraria introducta fuit vt iis etiã idololatris in fine daretur cõmunio tanquam viaticum, postquã Dominus noster pacem Ecclesiis suis reddidit iam depulso terrore communionem dari obeuntibus placuit.

Hoc prænotato, quod certissimũ est P. Gab. Vasq. 3. *p. disp.* 103. *c.* 2. tria dicit in duobus expresso nomine defédit & tuetur Carranzæ illustrissimi sententiam, & in tertio dicit errasse, sed vt videbimus parum consequenter, primum dicit, quod hoc decreto Patres in Trullo prohibuerunt, ne Christus

stus depingeretur sub figura agni veteris, quæ illis temporibus ita erat in vsu, vt vix pictores pingerent Christum in figura humana, tum etiam agnus fuit figura Christi futuri in vetere lege, & adueniente figurato scilicet Christo, in humana forma in hac debet depingi non forma agni veteris, quæ figura erat, idque bene probat ex Adriano Papa *in rescripto de imaginibus*, & satis vtilis tunc temporis fuit hæc prohibitio in quo vrgebat Ichonoclastarum hæresis, qui dicebant nos animalia venerari, quamuis enim Patres antiquas Christi sub forma agni non prohibuerit canon sed sub forma agni; tamen voluerunt Patres vt fideles assuefierent Christum venerari sub humana forma, vt perfectius in colorum varietate, omniũ ocu lis subiiciatur character ille, quo secundum hominem agnus Christus Deus noster, qui abstulit peccata mundi effigiatus est, posthac in imaginibus pro veteri agno erigi debere declaramus. Ratio ergo Concilij hæc est, quia agni imago significare potest agnũ veterem qui fuit figura Christi; at non expedit, quod Christus verus agnus, qui abstulit peccata mundi effigiatur sub ea figura, quæ ex diuina institutione significabat Christum futurum, sed vt significatur, vt iam existens verus agnus, qui abstulit peccata mundi, quam rationem huius prohibitionis, non obscurè dedit Adrianus Papa, *vbi suprà*, loquens de hoc Canone approbato *in 7 Synodo*, dicit: *Easdem Sacras Imagines venerantes statuerunt* (PP. illius Concilij) *agnum Christum Deum nostrum secundum humanam figuram, & in imaginibus à nunc pro veteri agno retitulare.*

Dicit secundum Gabriel Vasq. *n.* 14. cuius verba do, vt eius in consequentia intentio dicto lucidius appareat: *Secundum dicendum immerito redarguis Carranzam quod illæ imagines non fuerint in vsu sub veteri testamento; neque enim ipse oppositum, vnquam docuit, aut somniauit, sed solum dixit, ideo prohiberi imagines illas quod præsente veritate cessare debeat figura, quæ ratio expressa fuit in illo Canone, cũ dicitur veteres typos, & symbola veritatis amplectentes eas scilicet imagines quæ typus erant Christi auctoris gratia, gratiam imprimis enarrantes, & veritatem, id est, Christum, tanquam legis plenitudinem acceptamus, Ideo enim Canon; & illius Scholiastes Carranza appellarunt Imaginem sub forma agni typum antiquum, & symbolum veritatis, non quia imagines illæ in veteri testamento depositæ fuerint, sed quia figura illa agni sub qua Christus figurabatur à veteri lege in multiplici sacrificio agni exordium duxit. Porrò neque à Ioanne Baptista incepit, vt recentiores obyciebant, sed ille solum fuit primus qui digito suo illius veritatem, & legis complementum scilicet Christum ostendit dicens ecce Agnus Dei*, &c. Hactenus vir doctissimus, qui egregiè in his duobus ostendit contra Antonium Posseuinum, Bellarminum, & alios recentiores non errasse nostrum Archiepiscopum, dum asserit prohibitum fuisse à Patribus depingi Christum sub figura agni veteris, hanc igitur prohibitionem manifestè denotant, verba vltima Canonis *posthàc in imaginibus* (Christi) *pro veteri agno erigi debere declaramus Christum in forma humana*, & verba Adriani Papæ. statuerunt PP. *Agnum Christum secundum humanam figuram in imaginibus à nunc pro veteri agno retitulari*, quæ verba tam Concilij, quàm Pontificis adeo clarè indicant prohibitionem tunc iustam & sanctam, vt violenta sit quælibet expositio.

Vnde eruditissimus vir Ioannes Molanus *lib. 3. de Hist. SS. Imag. cap.* 20. agens de pictura S. Ioannis Baptistæ, sic fatur. *Apud Græcos tamen cum agno non depingitur propter canonem* 82. *Trullens. Quo nonnulli arbitrantur eos sugillare voluisse Romanæ Ecclesiæ consuetudinem, vnde hac de re consultus à me D. Ioannes Cornutus Valcenensis, qui annis aliquot Nicosiæ Græco Archiepiscopo in Cypro cohabitauit per litteras ita respondit, quod præ manibus loco agni habeat apud Græcos Diuus Ioannes, & memini, & in quibusdam à me varijs in locis adnotatis scriptum inueni manibus chartulam tenere, in quo Græco idiomate scripta sunt hæc verba. Ego vox clamantis in deserto parate viam Domini, rectas facite semitas eius.* Hæc ibi, quare non dubium quod lege Concilij Trullani prohibita est pictura S. Ioan. monstrantis agnum Christi figuram.

Verum est, quod quamuis Canon iste receptus fuerit pro tunc in Ecclesia latina, illum enim recepit Adrianus summus Romanus Pontifex, tamen iam fere emortua hæresi Ichonoclastarum, & figura agni satis sit apta ad significandam Christi mansuetudinem, & patientiam, cœpit in Ecclesia Christi retitulari sub figura agni non veteris, qui significabat Christum venturum, & manifestandum sub hac enim significatione, quæ ad veterem pertinebat legem non veneratur, sed sub figura agni mansueti, quæ significat Christum præsentem, & sic Romæ, & aliis Ecclesiis, passim iam figuratur Christus sub forma agni, quam digito monstrat Baptista quod iam licet abrogata lege Trullana vnde vt notat idem, qui supra Molanus *lib. 2. cap.* 11. in Ecclesia latina ab antiquissimo tempore ante Concilium Trullanum communissima erat imago S. Ioannis Bapt. digito monstrantis Christum sub specie agni mansueti. Ita enim loquitur Piissimus ciuis Louaniens. *Constatin. Aug. teste Damaso fontem sanctum construxit in quo & baptizatus est in labio autem fontis agnum*

ex auro purissimo fundentem aquam appendentem libras triginta; ad dexteram agni Saluatorem ex argento purissimo in laua agni B. Ioannem Bapt. ex argento adscripto hoc titulo; ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, granem libras centum, Tharasius in confessione fidei sua in 7. Synodo act. 3. sexta Synodi, omnia tum recte & diuine decreta edita traditosque Canones recipio pracipue tamen in quo assignatur quibusdam in picturis agnum digito Pracursoris demonstrantum feliciter effigiari. Hadrianus Papa Tharasio act. 2. inuenimus in Synodica vestra epistola etiam clare expressum, quod in sexta Synodi diuine & legaliter pradicatis Canonibus recipitur pictura illa veneranda in qua agnus digito Pracursoris demonstratus graphice est insculpus, qui verum nobis agnu nempe Christum Deum indicat. Hæc ibi, ex quibus constat etiam in Ecclesia Græca apud multos etiam fuisse abrogatam legem Trullanam ex veneratione consuetudinis Ecclesiæ Latinæ.

PARS II.

Vindicatur ab eo quod dicit P. Vasquez.

Tertium, quod dicit Vasquez *num.* 15. est errasse nostrum Carranzam *in eo, quod addit nec in Canone illo continetur, nempe imaginem Spiritus sancti sub forma columba, & Magorum sub figura stella fuisse prohibitam. non enim videtur aqua ratio harū, atque priorisnam cum agnus figura fuisset in veteri testamento, vt Christum venturum indicare, optima ratione potuit imago illius à Concilio prohiberi, quod iam veteres figura prasente veritate cessent; at vero columba fuit in lege Euangelica in qua Spiritus sanctus apparuit. Matth. 3. stella quoque qua Magos duxit ad prasepe. Matth. 2. quare cum non fiat figura veteris testamenti, ac proinde non sit earum eadem ratio, atque priores earum imagines nusquam prohibita inueniuntur.* Hæc ille.

Verum enim vero in tertio defecit Vasquez in quo non errauit Carranza, sicut neque in duobus primis. Columba enim in aliquibus sacrificiis veteris legis figura fuit Spiritus sancti, qui pluribus aliis Symbolis etiam fuit præfiguratus, vt legenti Patres constabit. Columba enim portans ramum oliuæ post diluuium Spiritum sanctum præfigurabat, vt aliqui Patres volunt, in Allegoriarum volumine; vnde columba vetus typus & obumbratæ veritatis Symbolum fuit Spiritus sancti & stella Christi, cuius ratio est quia etsi sub forma columbæ in nouo testamento apparuerit, sicut stella vt constat ex citatis locis Euangelij, quia tamen nec Christus manifestus tunc apparebat, nec Spiritus sanctus sonitu præeunte, ad eius aduentum innotuisset, adhuc erant hi typi obumbratæ veritatis Symbola, & ad vmbram veteris legis pertinebant, non enim erat veritas præsens in se manifestata apud homines, respectu quorum adhuc manebat vmbra operta, & sic erant Symbola adhuc obumbratæ veritatis & prohibita à Patribus Trullanis sub illa ratione, qua non significabant veritatem præsentem, sed obūbratam adhuc & hoc est quod dicunt, *veteres typos & obumbrata veritatis Symbola prafigurantesque Ecclesia traditas amplectentes gratiam imprimis curantes, & veritatem tanquam legis plenitudinem acceptamus, quo igitur perfectius, &c.* amplectitur igitur Synodus Symbola, & præfigurationes huiusmodi non condemnat, vt fidei contrarias, vt damnabant hæretici, sed eas prohibet, quia cum sint veritatis obumbratæ & non manifestæ, sintque in se typi & Symbola & nō veritas prohibet rotulari, & depingi sicut asserente ipso Vasquez prohibet depingi Christum sub figura agni veteris, & quum Spiritus sanctus apparuit sub forma columbæ in Iordane, & Christus sub forma stellæ Magis adhuc erat lex vetus obligans, & sic formæ istæ & figuræ erant veteres typi, & præfigurationes, & in hoc sensu ait Carranza prohibitas fuisse à Concilio, est enim omnium par & æqua ratio, quantum ad rationem Concilij.

Verum est quod sicut contraria consuetudine inualuit in Ecclesia, quod Christus exprimatur in imaginibus sub figura agni non veteris, sed noui, mansueti, patientis & pacifici, ita inualuit consuetudo, vt Spiritus sanctus rotuletur sub specie colūbæ ob plures & egregias rationes D.Th. 3. *p. q.* 39. *ar.* 6. *ad* 4. ex Patribus eductas adducit, quæ perseuerant, etiam post manifestā gratiæ plenitudinem, & sic ad illas adnotandas depingitur Spiritus sanctus sub specie columbæ magis, quem sub alia specie alterius rei, in qua apparuit, stella enim etiā depingi prohibetur, quia iuxta Chrysost. *hom.* 10. *in Matth.* Aug. *serm.* 7. *Epiph. & serm. ad Fratres in eremo.* apparuit magis per biennium ante Christi natiuitatem, quam opinionem non reiicit S.Tho. 3. *p. q.* 36. *art.* 6. *ad* 3. vnde stella hæc fuit Symbolum Christi futuri & sub hac ratione non debet præfigurari iuxta decretū Trullanum, & hanc sententiā quæ valdè est probabilis secutus est noster Carranza, non ergo errauit; verum est quod vsus Ecclesiæ inualuit, quod Magi sub stella, illos ducente rotulentur ob rationes quas inducit S.Doct. *art.* 6. 7. & 8. quæ ibi videri possunt.

PARS III.

De controuersia circa personalem Pastorum residentiam.

Secundus liber, quem cōposuit dum esset in Conc. Trident. est controuersiæ illa celeber

celeberrima, de necessaria residentia personali Episcoporum, & aliorum inferiorum Pastorum Tridenti explicata librum hunc sanctissimum, vtilissimum, omnibus numeris absolutissimum, nullus nisi hæretico dente momordit, nec mordebit, fuit enim ita acceptus, vt omni acceptione dignus, & ita illũ reddiderit gloriosum virum, quod eius sententiã amplexata fuerit Tridẽtina Synodus, quantum ad assertionẽ, quã tuetur, tunc enim temporis incorruptelam abierat, quod multi Pastorum & Pastorum personaliter non residebant Ecclesiis suis, vt supra gregẽ suum inuigilarent, sed eum mercenariis committebant, quibus non erat cura de ouibus, sed aduenientibus lupis rapacibus fugiebant, & dimittebant eas in illorum manibus; vnde, creuit sanguinolenta hæresis; recensito autẽ hoc libro, qui sanctã & Apostolicam doctrinam continet intelligentiores instructiores facti sunt PP. Tridentini de iure diuino sanxerunt, personalem Pastorum resideotiam, & sic assertio libri conciliarem consecutã est authoritatem, cui contradicere nefas est; vnde orta est in Ecclesia magna huius abusus reformatio, quæ adhoc perseuerat, & perseuerabit protegente Sede Apostolica, quæ in hoc sicut & aliis decretis Tridentini vigilantissima existit, ad quod vt supra in principio huius tomi dicebam excitarunt, & solicitarunt Eminentissimus Caietanus *in comment. artic.* 5. *quæst.* 185. in 2. 2. D. Thom. quod enodauit, extricauit, explicauit, & Illustrissimus Dominus Bartholomeus Carranza in hac præfulgenti controuersia.

Contra hoc duos insignes Doctores, qui veritatem, quæ semper in Ecclesia viguit; quod sit de iure diuino residentia personalis Episcoporum, & Pastorũ, aliqui recentiores nouitate ducti insurrexere cõtra quos satis superque disputatum est, nec video qua ratione in hãc nouitatem sint prolapsi contra Trident. decretum & diffinitionem, & asserant residentiam Episcopi in sua diœcesi non esse de iure diuino, sed de humano in quo sicut in suis legibus potest Pontifex dispensare. Ita Andreas Gerunda *lib. 2. de Episcop. disp. 1. cap. 4. num. 12. & lib. 1. disp. 1. cap. 4. num. 12. & 14.* sed hoc satis benè explodunt Caiet. & Carranza & innumeri Authores quos dedi & secutus sum *lib. 1. resol.* 3. solum hîc addo pro horum Doctorum defensione & pro veritate & antiquitate sententiæ eorundem verba, quæ in fauorem Prosperi, & Hilarij dedit Cœlestinus Papa *in sua epistola ad Galliarum Episcopos, cap. 1.* vbi sic fatur.

Horum circa Deum nostrum solicitudo laudanda est tantum nescio, quibus presbyteris illis licere, qui dissensioni Ecclesiarum studenti sunt apud nos profecuti, vt indisciplinatæ quæstiones vocantes in medium pertinaciter dicant, prædicare aduersantia veritati, sed vestra dilectioni iustius imputamus, quando illi supra vos habent copiam disputandi, legimus supra magistram non esse discipulum, hoc est non sibi debere quemquam ad iniuriam Doctorum vindicare doctrinam, nam & hos ipsos à Deo nostro positos nouimus ad docendum, cum sit dicente Apostolo eis tertius locus intra Ecclesiã deputandus. Quid illic spei est, vbi Magistris tacentibus illi loquuntur, qui si ita est, discipuli non fuerunt? Timeo ne conniuere sit, hoc tacere, timeo ne magis ipsi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui in talibus causis non caret suspicione taciturnitas, si falsitas displiceret. Merito namque causa nos respicit si cum silentio faueamus errori, ietro corripiantur huiusmodi, non sit eis liberum pro voluntate sermonem, desinat, ita res sunt, incessere nouitas vetustatem, desinant Ecclesiarum quietem inquietude turbare, conantur sæpè naufragio mergere, quot intra portum stantes statio facit fida securos. Fida quippe est omnium statio, quorum perfectis gressibus vestigia non mouentur. Habetote fratres charissimi pro Catholicæ plebis pace tractatum, sciant se, si tamen censentur presbyteri dignitate vobis esse subiectos, sciant omnes, qui malè docent, quod sibi magis discere competat, quam docere, &c. quæ satis aptè cõtra Gerundam in fauorẽ Caiet. & Carranzæ ducuntur, illa enim indisciplinata quæstione supra hos quorũ assertionem comprobauit Synodus Trident. putat se habere disputandi copiam, dũ contemptibili distinctione vim & energiã decreti eneruat, & infringit & nihil de nouo declararet, Concilium circa residẽtiam Pastorum, quam dicit esse *de iure diuino*, de hoc satis quia plura dicta in superioribus, hæc enim solũ hîc præhibaui, vt non euacuetur gloria huius libri Authoris nostri, quare corripui Gerundã, ne sit ei liber pro prurigine nouitatis sermo, & designat nouitas incessere vetustatem, & Ecclesiarũ quietem (residentiam in sua Ecclesia Pastoris) huius opinionis Gerundinæ turbare.

PARS IV.

De libro Catechismi composito ab Illustrissimo Carranza.

VLtimus libet qui procellã excitauit cõtra Illustr. Archiep. & ansã dedit eius turbationi fuit Catechismus, qui in totũ prohibitus est *in Romano Indice pro tota vniuersã Ecclesia.* & expressè prohibuit Greg. XIII. *in sententia lata an.* 1576. *die 14. mensis April. ibi ex præmissis, & de aliis rationabilibus causis prohibemus dicti Catechismi liber ab eodẽ Bartholomeo Archiep. editus sub censuris & pœnis in Indice librorum prohibitorũ contentis, à quocumque legi, retineri, vel imprimi possit.* Cẽsura grauis in huiusmodi Catechismi manu-

scripta adseruatur in Bibliothæ Rhegiensi, vt ex Eucherio Boneto Ordinis Prædicatorum, notat Posseuinus *tom.3. Apparatus Sacri in Catalogo.m.5. quæ in diuersis Bibliothecis adseruantur pag. mihi 141.*

Sed ex huius libri damnatione, non media gloria acreuit Archiepiscopo Toletano, qui humiliter recognouit occasionem, quæ oblata fuit huius libri inscriptione Catholicis, vt de ipso generaretur vehemens in fide suspicio, quare ad ipsius purgationem, & vt occasio malæ suspicionis (à qua corã Deo se immunem fuisse in hora mortis est professus coram notariis ex multis testibus omni exceptione maioribus) quamuis secundum allegata & probata iustissima exciterit Pontificia sententia præscriptus est liber hanc, & vt prohibitæ lectionis relegatus, & tanquam zizania exradicatus, à Campo Catholici Doct. & sic triticũ sanæ, & purificatæ doctrinæ, quã in aliis operibus seminauit, in horreo seruaretur Ecclesiæ, vt tãquam pretiosus thesaurus conseruatur ab scoria depuratus, egregie Cassiod. *lib.2.var.ep.29. ad Aloysium Architectum*, agens de reparatione thermarum earumque expolitione inter extera dicit. *Virgulta quoque noxia importunitate nascentia, euulsis auferantur, ne radicum quidam capilli paulatim turgentes fabricarum visceribus inserantur, & more vipereo prolem sibi fœcunditate contraria nutriat, vnde se cõpago disrumpat.* Etenim articuli illi quos abiurauit tanquam de illis vehementer suspectus secundum allegata, & probata, quid aliud sunt quã *capilli quidam pessimarum radicum hæreticorum*, quos ne paulatim turgerent, & se fabricæ fundamenti fidei insererentur, & more vipereo prolem nutrirent, vnde compago illius disrumperetur, & caderet, supremus Ecclesiæ Architectus abstulit & eradicauit tanquam virgula noxia importunitate in viridario illo sapientiæ nascentia, quod non in paruam illius pulchritudinem & gloriam cessit.

Pulchrè hoc eduxit Cassiodor. *l.3. ep.11. ad Argolicum. Circumspice itaque quam magnũ sit canam Romam (canum Toletum) tibi potuisse committi, vt in illo amplissimo cætu iudicii videaris eminere suggestu. Quid erit suauius, quã in illa turba Summorum nobile protulisse iudicium, vbi tot Patriciorum corda prouocantur ad gratiam? vbi bonum factum celebratur ore sapientum? Nunquid maiori laude virtus agitur, quam si rectè Roma* (Ecclesia Romana) *tractetur. Quas diuitias æstimes aptiores quam in oculis Senatus conscientia pretiosam gerere puritatem? & ante ipsum libertatis præmium nullis vitiis esse captiuum? locatus in mediam cunctorum ad se trahit affectum, & totius vitæ iudicium promulgat fama populorum. Hæc te & animo concipere, & rebus euidentibus explicare, credibile apud nos faciunt, studia litterarum vbi cognouisti omne, quod deceat, & ad vsum vitæ gloriosæ, animũ, nimirum institutione formasti. Fugiat ergo doctrina delictum. Indocilis est animi ad vitia trahi. Ædificatus libris locum non relinquit iniuriis. Ad tramitem recti hortentur, te tuorum te facta seniorum, admoneat lectionis auctoritas, deinde iudicij nostri electio gloriosa, vt maiora de nobis sumere possis, cum te, ea, quæ commisimus implere cognouerit.* hæc ibi, quæ in nostro Archiepiscopo adimpleta sunt, vt ex prohibitione huius libri gloria nõ vulgaris accrescat, cum enim in Cathedralibus Toletana locatus & iudex in suggestu constitutus, vt bonum factum ore omnium celebraretur, æquum erat, vt in oculis Ecclesiæ pretiosam conscientiæ gereret puritatem, eiusque gremium nullis vitiis captiuum, ad hoc enim libri huius præscripto ordinata, vt cum studiis suis Præsul cognouerit omne, quod dicat ad vsum vitæ gloriosæ animum suam hac institutione formaret, & sic fugiat doctrina sua delictum, nam indocilitate pollet, qui non fugit. Et sic ædificatus in libris, supra firmam Petram locum non relinquat Iniuriis.

His accedit quod liber iste Cathechismi non est prohibitus quia expresse hæreticus sit, sed quia continet plura verba & propositiones, quæ vehementem generant suspicionem de hæresi in foro fori, & secundum allegata & probata, quod bene compatitur cum hoc, quod in foro poli nulla macula, nulloue fidei næuo sit auctor infectus, quare iure optimo fuit liber proscriptus etsi auctor coram Deo & Angelis gloriosus, & immunis existat, potuit enim facere non malo animo, phrases & modos loquendi non bonos, sed quibus vtuntur hæretici ob quod suspicionem vehementem generent contra fidem sentire illum qui illis vtitur, multoties enim Patres Ecclesiæ, verbis ambiguis, claris, & quibus vtuntur hæretici, & ipsa vtuntur ob quod apud multos vehementem hæreseos suspicionem generarunt, & tamen ab hæresi vindicantur, qui si hodie, erecto S. Inquisitionis Tribunali ea dicerent, & præfatis verbis vterentur dubio procul cogerentur ea abiurare de vehementi, non quia apud Deum essent deficientes à fide, sed quia apud homines & iudices fidei rectissimos, iudicabitur illas propositiones suspicionem contra fidem generare, & sic illarum purgationem iustissima sententia exquirerent, quamuis, qui eas protulerit apud Deum sanctus & fidelis exciterit, quia Ecclesia de hoc non iudicat, sed secundum allegata & probata esse in illorum libris, quamuis in aliis recta essent & Catholica verba. Sic enim S. Dionysius Alexandrinus, qui vixit *an.266.* vt vehementer suspectus de hæresi

Arrij

Arrij notatur à S. Basilio *epist.41.* de ipso suscitatus à Maximo & tamen ipsum à suspicione liberat Athanasius *in libro speciali de sententia Dionysij*, & in comment. *de Synodi Nicenæ decretis*, testaturque Sanctum Doctorem sanctè semper & Catholice credidisse, etsi quæ ambigua & duriuscula dixit explanauit, & moliuit ad sensum Catholicum à se præintentum, & sic ipse S. Dionysius se purgauit à suspicione vehementi, quam huiusmodi ambigua verba generarant, apud Dionysium Summum Pontificem Apologiā ad ipsum remissa quatuor libris comprehensa, de qua mentionem faciunt Hieronymus *lib. de scriptor. Ecclesiast. cap. 96.* Honorius Augustodonens. *de luminar. Eccles. cap. 70.* Eusebius *lib.7. Histor. cap.21.* sic etiam S. Cyrillus Alexandrinus suspectus fuit de hæresi Apollinaris, & quod huius fermentum in suis libris aduersus Nestorium lateret, à quo se purum monstrauit & vindicauit tum in declaratione duodecim Anathematismorū tum nouo Apologetico, quia tamen adhuc insistebant inimici, ipsum de Apollinarissimo accusantes publice se purgauit & anathematizauit Apollinarij hæresim in Cōcilio Ephesino *actio.7.* & similia multa inueniuntur in Historiis Ecclesiast. Hæc duo sufficiant ad monstrandum, quod sicut isti Patres ad vitandum scandalum sanctè se purgarunt ab hæresis suspicione, quæ generata est ex verborum ambiguitate, ex qua propter vigentem tunc hæresim talis suspicio originabatur (& maxime in S. Dionysio qui discipulus fuit Origenis & eius dictis valde addictus, & Origenis libri pleni sunt fermento Arrianismi) & ex hac purgatione non parua gloria illis accreuit. Ita in nostro Archiepiscopo quamuis sanctissime, & iustissimè à summo Pontifice secundum allegata & probata fuerit declaratur suspectus vehementer de hæresi propter verba ambigua & dura in fide quibus vtuntur hæretici huius temporis, cum quibus (etsi defendendo fidem Catholicam Romanam) per multum temporis tractauit tamen illius suspicionis purgatio, & hæresum de quibus fuit suspectus abiuratio, tanta animi summissione, tanta alacritate & puritate cordis facta, omne fermentum hæreseos purgauit, & factus est azymus synceritatis, & veritatis; ex quo magna gloria, facto spectaculo Deo, Angelis, & hominibus; illi est coram omnibus accumulata, vnde de ipso videtur cecinisse epigramma S. Prosper Aquitanus *epigram.33.*

Cum constans anima aduersis non frangitur vllis.
Et fidei virtus intemerata manet
Nerit inesse sibi Dominum patientia foris
Inque eius domum, quod se terit referat.

Omitto ad longum disquirere de duobus aliis scriptis huius Sapientissimi viri præ-lo datis quibus ingens suæ fidei Catholicæ Romanæ zelus ardens, & quem suo corde eius dogmata omnia inserta habuerit luce clarius manifestatur & sicut balsamus ex odore, & arbor ex bono fructu dignoscitur. Primum est quo typis dedit *anno 1554.* scilicet *tractatus valde deuotus & vtilissimus de modo assistendi sacrificio incruento missæ*, postquam in tota Britannia à qua erat relegatū, iterum suis sermonibus, & prudenti astutia introduxit, qui tractatus quot adduxerit vtilitates, maxime Idiotis & vulgaribus hominibus experientia ipsa monstrauit, ad illius enim similitudinem multi alij libri eiusdem assumpti cusi sunt à Doctoribus fidelibus, cū ingenti animarum fructu, & deuotionis incremento, hoc enim tractatu sic excoluit agrestium hominum animas vt dulcissimos spirituales alimoniæ fructus producerent, *& tanquam doctus agricola à dumosis sentibus purgat, laus enim excolentis est, si agrestē solum dulcissimis fructibus amænetur*, ait Cassiodor. *lib.5. epist.39. ad Apuleium.*

Secundùm est *concio illa celeberrima* habita ad Synodum Trident. prima Dominica quadrag. *ann. 1546.* (quæ etiam cum controuersia de Residentia prælo sudat) in qua quantus fidei candor, quantus animarum zelus, quantum desiderium, vt Respublica bene ageretur, Ecclesiæ mores reformarentur, quanta elegantia & oratoria arte processerit, quanta in Patres reuerentia, & auditorum fructu ipsamet concio manifestat, ipse adhuc etsi defunctus loquitur, ipse declarat suæ fidei synceritatem, & constantiā, & animi promptitudinem ad martyrium subeundum pro eius defensione, quare sententiam Pontificiam allegata & probata iustificarunt, quæ semper subsunt secundum se inserto, cum non sint indubitabilia, nec Pontifex dum sententiam tulit eam esse veram secundum se pro Cathedra definiuit, etsi decreuerit, quod illi sit standum, illi obediendum, & obtemperandum, erit omnino temerarius qui contra illam, vel verbulo mussitauerit, cum hoc tamen benè stat, quod sēper fuerit Archiepiscopi syncera fides Catholica Romana, & in ea summa constantia, vt ipse sæpius protestatus est, quamuis procella exorta euaserit spoliatus à vestibus, & vulneratus à custodibus, qui custodiunt ciuitatem qui etsi pallium Archiepiscopale non abstulerint, abstulerunt tamen eius vsum ad tempus, vt cautior euaderet, in libris conscribendis, (quod & faceret Summus Ecclesiæ custos in multis antiquorum Patrum, si hodie viuerent & loquerentur sicut olim fuerunt locuti,) vt enim Cassiodor. *lib.11. Variar. epist.9. ad iudices Prouinciarum;*

Reo iam vicinus est, qui malas patatur, quia tunc aliquid persuadetur animo, quum intrauerit pectus apta suspicio. quam æquissimo animo & sustinuit, & purgauit Illustrissimus Carranza secutus doctrinam Prosperi, *vbi suprà Epigramm. 35.*

Rectorum aduersa pati, & tolerare modestè.
Ne querula in quoquam voce mouere Deum.
Cuius iudicio nulli parcetur iniquo.
Et perpes iustos gloria suscipiet.

§. IV.

Gloriosus in sententia iusta contra ipsum lata.

Sanctæ memoriæ Gregorius XIII. summus Pontifex & in causis fidei Summus iudex *ann. 1576. die 14. April.* in Throno iustitiæ pro Tribunali sedens, finem, & terminum posuit causæ Illustrissimi Carranzæ, quæ à tempore felicis recordat. Pauli Papæ IV. qui ab inquirendum & examinandum testes, specialiter delegauit potestatem D. Ferdinando Archiepiscopo Hispalensi, & auctoritate Apostolica pro Hispaniarum Regnis, contra hæreticam prauitatem Generali Inquisitori, quam inquirendi potestatem confirmauit Pius IV. qui successit Paulo & idem Pius ob varia suspicionis motiua commisit, Regi Catholico Philippo secundo concessit vt ipse nominaret iudicem, qui contra Archiepiscopum formaret processum, & nominauit Bartholomeum Gasparem Archiepiscopum Compostellanum, sed cum Pius IV. viam vniuersæ carnis ingressus esset, successit Sanctissimus Pius V. qui iussit & mandauit, vt Archiepiscopi Toletani persona vna cum processu sub tuta custodia sibi transmitteretur, cumque ductus esset ad vrbem. Idem Pius V. in continenti in arce S. Angeli seruare, & fideliter custodire præcepit, prout in ea vsque ad præsentem sententiæ diem est custoditus, interim causa pro eius grauitate, maturo iudicio, & deliberatione tractata, reuisa, exagitata, & discussa fuit omnibus mediis, & terminis iuridicis adhibitis, allegantibus pro Archiepiscopo Doctoribus illius temporis maioris famæ D. Martino Alpizqueta, Nauarro, & D. Alphonso Delgado scholastico & Canonico Ecclesiæ Toletanæ, qui in hoc negotio valdè insudarant, vt suum Archiepiscopum ab impositis sibi Capitulis liberarent, sed tandem ipsis præsentibus, vna cum Archiepiscopo suo, Pontifex Summus sententiam tulit, *quod Archiepiscopus ex deductis in processu se reddidit, & esse vehementer suspectum de hæresibus, & erroribus infrà scriptis, ipsumque tanquam taliter suspectum, vt se de pramissis expurget, atque ex nostra & eorum Catholicorum mentibus omnem huiusmodi suspicionem depellat, eas detestari, anathematizare, abiurare & renouare debere, prout eidem Bartholomeo Archiepiscopo iniungimus, & mandamus, vt coram nobis modo & forma sibi danda, anathematizet, abiuret, & reuocet easdem hæreses & errores, &c.* & infrà, *super eisdem eam amplius nolumus molestari, verum ne prædicti excessus maneant impuniti & vt efficiatur cautior in futurum similiter decernimus eumdē Bartholomeum Archiepiscopum suspendendum, & amouēdum esse à dicta Toletanæ Ecclesiæ administratione per annos quinque à die præsētis sententia computādos, & deinde ad nostrum & Sedis Apostolicæ beneplacitum prout à dicta administratione per dictum tempus suspendimus & amouemus, &c.* & postea pro congrua sustentatione assignauit mille scuta aurea in auro pro singulis mensibus.

Igitur lecta iam sententia Archiepiscopo coram summo Pontifice, ipse Archiepiscopus super Euāgelia Missalis propositionis de quibus suspectus fuit declaratus, eas abiurauit, & post immediate, accessit ad pedes sanctitatis suæ, qui ei sic est allocutus, considerans incarcerationem tuam, quam benè & sanctè docueris & prædicaueris, vtor benignitate, & misericordia qua si benè vtaris in futurum, cautela in viuendo, & exemplo maiorem poteris expectare; hæc est in summa sententia iustissimè lata ex actis probatis, & allegatis in processu & humilima & ex corde facta abiuratio Archiepiscopi nostri, qui gloriosus valdè & victor contra eos qui ipsum deprimebant euasit, vt iam dico.

Summa est Romanorum Pontificum pro puritate fidei & Religionis in vniuersa Republica Christiana conseruanda, semper laudabilis vigilātia, & omnium Ecclesiarum solicitudo, est enim totius Ouilis Christi Pastor, custos, & Rector, cui nulli magis, salutem spiritualem tueri conuenit, cui officio nullus alius sufficit, sine Romani Papæ influxu, & adiumento, cum enim parens sit vniuersalis, & publicus, & genitus & natus est ad publicam Ecclesiæ salutem, cuius status publici tutor est, à cuius prudentia, & regimine, velut à filio bona valetudo ouium Christi, & liberatio à contagio hæresis pendet, nihil enim allud est Summi Pontificis Summa dignitas, quum cura alienæ fideliū salutis, salus enim priuatorum etiam Pastorum, illius salus est, & horum puritas fidei ab illius puritate, vt à primo fonte dimanat; quare ipsi conuenit zizania, quæ possunt nasci, vt tritici incrementum impediant, coercere, & impedire ne suffocent verum fidei semen, & purum à paleis conseruet in horreum, etsi enim rigor in sententiis aliquando appareat, non rigor, sed lenitas & Patris mansuetudo pro aliorum remedio

membro

membrorum, æquum est, vt aliquod particulare membrum dolorem & vstionem patiatur, huius enim gloriæ est pati, vt cætera liberentur, & laudis encomium est, quod manus se periculo exponat, vt caput illæsum perseueret, quamuis enim fornax in quo purificatur aurum flammas euomat, vt terrorem videntibus incutiat, at flammis terrificantibus aurum depurat ab scoria, sibi immixta, quovsque ad vltimum puritatis gradum deueniat.

Satis ad rem Cassiodor. *lib. 4. variar. ep. 50. ad Faustum Præpositum*, vbi agens de monte Vesuuio, *qui hostilitate sua agros fructibus exudat. Sed non in totum durus est euentus terribilis præmittit signa grauia, vt sustineantur aduersus, volat per mare magnum, cinis decoctus, & terrenis nubibus excitatis transmarinas quoque Prouincias pulvereis guttis complet, & quid campania pati possit agnoscitur quum malum eius in Orbis alia parte sentitur. Videas ibi quasi quosdam fluuios ire pulvereos, & arenam sterilem impetu feruente velut liquida fluenta decurrere, stupens subito vsque ad arborum cacumina dorsa intumuisse camporum & luctuoso subito calore vastata, quæ lætissima fuerant viriditate deposita, vouit fornax illa perpetua pumiceas quidem, sed fertiles arenas quæ licet diuturna fuerint adustione siccatæ in varios fœtus suscepta germina mox producunt, & magna quadam celeritate reparantur, quæ paulo ante vastauerat, quæ est ita singularis exceptio. Vnum montem sic infremere, vt tot mundi partes probatur aeris permutatione terrere, & sic suam substantiam vbique dispergere, vt non videatur damna sentire; longe, latéque pulueres rorat, &c.*

Quid ni, nonne S. Apostolica Petri mons Vesuuius est qui vsque ad altissimarum arborum cacumina intumet, quæ etsi lætissima fuerint viriditate cõspicua subito calore vastat, & cõcretione adustionis censuratum comburit? nonne fornax est perpetua contra morbosas, & hæreticas doctrinas, ad quas sanandas fertiles vbique terrarum arenas decretorum suorum, quæ si bene suscipiantur germina salutaria mox producunt, & magna celeritate reparantur, si deuastata ex animo fuerint, hæc enim est singularis Sedis Apostolicæ exceptio, & priuilegium. Vnum montem sic infremere, vt tot mundi partes probatur terrere, vt emendentur, & sic suam substantiam (efficaciam decretorum, & sententiarum) longe latéque pulueres suos rorat, vt nullum videatur damnum sentire.

Ita contigit Archiepiscopo nostro contra cuius propositiones infertiles & morbosas ex allegatis & probatis declaratas fornax Sedis Apostolicæ fertiles vouit arenas diuturna per sexdecim annos siccatas adustione quas humilitate bene dispositus suscepit germina produxit salutaria & magna celeritate damnum suspicionis reparauit. *Fuerunt enim* (ait Cassiodorus & de Archiepiscopo refert summus Pontifex) *apud illum virtutum omnium virum exercitualia seruitia* (è Cathedra & suggestu) *Quis enim non ageret bellum, qui illi potuit competens exhibere responsum? Quis tantam firmitate animi semper exegit, tanta verborum in asserendu veritate constantiam, vt merito se vicisse diceret hostem qui illo præsente vitare valuisset errorem. Hinc fuit quod eius obsequia reddiderunt prudentes, quia cautela semper adhibita erigit sensum, & dum culpam se formidat incurrere sapientibus nititur aggregare.* Quot victorias in Britannia Belgio, Alemania de inimicis fidei reportauit Archiepiscopus, tanta verborum in asserenda veritate constantia, tanta animi in fide Catholica Romana firmitate, vt dum cum illis ageret bellum, nullus hæreticorum competens potuit ad eius argumenta exhibere responsum, ita quod doctissimus Nauarrus alloquens pro illo ad Regem Catholicum Philippum secundum, *malleum hæreticorum* appellarit.

Ast postea incautus ex allegatis & probatis declaratus, cautela adhibita summa humilitate & summissa obedientia sapientibus se aggregauit, vnde ex sententia iusta gloriam, & honorem, victoriámque de illis, qui ipsum calumniarunt consecutus est, quamuis enim declaratus fuerit à summo Pastore, *vehementer suspectus*, tamen inimici, & calumniatores intendebant ipsum in hæreses incurrisse & per consequens esse excommunicatum, per Bullam cœnæ, & sic priuatum sua dignitate, inhabilemque permansisse ad quodlibet officium, & beneficium Ecclesiasticum, at Summus Pontifex declarauit secundum allegata & probata, nõ incurrisse in aliquam hæresim sibi impositam, neque in aliquam pœnam pro ipsis à iure impositam, neque suam dignitatem amisisse, ab omnibus enim illarum abiuratione, & publica anathematizatione se plenissime purgauit, & sic liberum se constituit ab omni pœna, & suspensione ordinis, & officij contra hæreticos lata.

Quamuis enim pro pœna pœnitentiali (non statuta in iure) illi fuerit imposita suspicio ab administratione Ecclesiæ & fructuum ipsius, ad quinquennium (exceptis duodecim millibus scutorum aureorum in auro assignatis pro congrua) & in iure aliud est deponere, aut suspendere aliquem ab ordinibus, officio & beneficio, aliud suspendere ab administratione ad tempus alicuius Ecclesiæ, aut fructuum, hæc enim est pœna pœnitentialis arbitraria, & non iure statuta, & datur non pro hæresi, cui pœna statuta

est

est à iure omnis suspensio & priuatio beneficiorum, sed datur pro facto aut dicto, ex quo oriri potest vehemens suspicio de hæresi, vnde Illustrissimus die sequenti post datam sententiam missam publicè, & coram magna populi Romani multitudine celebrauit, & omnes illum tanquam Archiepiscopum tractabant ipsum Illustrissimum vocitantes, statim post sententiam latam, vnde per ipsam nullum ex titulis honorificis amisit.

Verè quidem de nostro Archiepiscopo intelligitur Prouerb. 19. n. 11. *Doctrina viri per patientiam noscitur & gloria eius est, iniqua prætergredi.* Magnum certe argumentum sanæ doctrinæ, quam semper prædicauit, semper docuit, patientia, quam in seuero carcere exercuit, in quo illi astitit Deus & in vinculis non dereliquit, tantoque doctiorem se ostendit, quanto conuincitur fuisse magis patiens, sua prudentia tentatus per omnia, distulit iram contra accusatores, quos bene notos habebat, & summa lenitate ex charitate amabat, longe fuit ab eo furor, longe instimulata irascibilis, protraxit narē, quæ fuit sicut turris libani, quæ respicit contra Damascum, vnde magnus cum esset maximum attraxit spiritum lenitatis, quæ radix est totius Christianæ Philosophiæ, quare ita lōganimis extitit in aduersis, quod sæuientē fortunam, pudore victam in sui adiutorium cōuerterit, fuitque tam magni animi, fortitudinis & sapientiæ, vt superiorem se exhiberet, & sublimiorem omni iniuria, fortuna, & aduersitate, vnde egregie Gregorius *lib. 2. in Ezechiel. homil. 21. Index doctrinæ patientia est, tanto igitur quisque doctus ostenditur quanto patiens fuerit, est enim mensura sapientia, mensura patientiæ.* O quam sapiens? quam prudens? Noster Archiepiscopus in tribulationibus, in angustiis, in longis itineribus, in carceribus, in falsis fratribus, in sustinentia senētiæ Pontificiæ, à qua se immunem coram Deo sentiebat, in remissione iniuriarum, & innumeris aliis imbonitatibus quas sustinuit, habebat enim longam & magnam, & tanto longiorem, & maiorem quanto in altissima dignitate constitutus ab omnibus suis fere derelictus omnibus superior factus est, comprehendit enim cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum scire etiam supereminentem scientiæ Charitatem Christi, qua illos diligebat, & remittebat iniurias.

Huic hemestichio alterum, *eiusdem versus* apte conuenit *& gloria eius iniqua prætergredi*, quod sic satis ad rem explicatur à quibusdam. Aduersa, probra, & iniurias prætergredi, idest dissimulare, despicere, & quasi non videre, non curare, nihil facere, ingens est non tantum sapientia, sed & gloria, splendor, & magnificentia; hoc enim indicat imo efficit hominē gloriosum, splendidum, & magnificum vtpote vituperio superiorem, terra celsiorem, ac consortio, felicitate, & gloria Dei, & Angelorum, quos nulla probra tangunt perfrui incipientem, vnde transit & transiliit super præuaricationem (sibi impositam) sicut enim viatores si in sordes, fossas, & cloacas incidant, non per eas transeunt ne maculentur, sic pariter sapiens magno animo superat, & transcendit omnia dicteria, conuitia, iniurias, easque quasi viles & exiles infra se positas despicit pedibus calcat, imo quasi in cœlo positus ex alto videt & ridet.

Gloriosus, splendidus, & magnificus extitit Archiepiscopus, gloria, splendor & magnificentia orta ex sententia iustissima secundum allegata & probata, quam contra se fulminauit Summus Ecclesiæ Iudex, & Rector, in qua tot probra, tot iniuriæ, tot conuitia quia male sentire de fide dicebant accusatores, & testes, continebantur, at his omnibus se superiorem monstrauit, transiit, pertransiliit super præuaricationem à fide, de qua fuit accusatus, eam transcendit tanquam dicteria, quæ ipsum suspectum reddebant, at suspicionem vehementem, vehementi abiuratione expurgauit, & tanquam per veram & puram fidem Catholicam Romanam constitutus victor ad cœlestem Patriam, fossas, sordes, cloacas, in quas incidisse iudicabat pars aduersa transcendit & per eas non transisse, nec eis maculatum fuisse declarauit Sedes Apostolica, quamuis de hoc vehementer suspectus fuerit secundum allegata & probata, quod clara & distincta adiuratione & anathematizatione penitus extersit, purificauit, liberum se ostendit, & sic accusationes de macula hæreseos exiles, debiles, & nullius efficaciæ infra se posuit, despexit, pedibus calcauit, & quasi in cœlo positus ex alto vidit & risit ad pedes Sanctissimi Pontificis conuolutus gloriosus, splendidus, & magnificus euadens ex sententia lata, ex qua non est in seruitutem tractus, qui lucere gratia dignitatis talem siquidem non oportet publicè superari, quem amatorem fidei, & æquitatis conuenit inueniri, qui asperas nonnunqam Ecclesiæ Romanæ curas asperas valde inter hæreticos habitans sermonis suauitate, & efficacia deliniuit, blandus alloquio supplicantium fidelis Patronus, accusare nesciens commendare præsumens, qui tanta se animi puritate clarificauit, & in nihilo à parte Romanæ Ecclesiæ se dissociari ostendit gloriosa abiuratione, & anathematizatione sibi impositorum, vnde egregie de ipso S. Prosper videtur cecinisse *epigram. 52.*

Qui vult aduersis ornatam ducere vitam
Et tolerare magis vult mala quam fugere,
Menē

Mens etenim recta, & puri sibi conscia cordis
Hoc plus splendescit, quo magis atteritur.

§. V

Gloriosus morti iam vicinus.

REassumo gloriam quam consecutus est Archiepiscopus noster ex sententia Pontificia in se lata, vt gradum superiorem ascendam gloriæ in ipsius triumphali morte ex *Psal.* 115. *vers.* 1. in quo sic cecinit Regius Psaltes: *Credidi propter quod locutus sum, ego autem humiliatus sum nimis.* ad quæ verba Aug. eiusdem Psalm. enarrat: *Dicat ergo iste bonus seruus cantans Alleluya, sacrificans Domino sacrificium laudis et à quo auditurus est intra in gaudium Domini tui exultet, & dicat: Credidi propter quod locutus sum, hoc est, perfectè credidi, non ait credidi, & locutus sum, sed propter hoc dicit locutum, quia credidit: Ego autem humiliatus sum nimis. Passus enim est multas tribulationes propter verbum quod fideliter tenebat, fideliter impendebat, & humiliatus est nimis. Cur addidit, ego autem, nisi quia homo humiliari potest ab eis qui veritati contradicunt, nam ipsa veritas, quam crediderat loquitur, coterritus respexit humilitatem suam, & vt vidit non de se sibi esse præsumendam: quantum enim ad ipsum hominem pertinet mendax est, sed gratia Dei verax effectus est, ne pressuris inimicorum cedens non loqueretur quod crediderat, sed negaret.*

Archiepiscopum Toletanum Hispaniarum Primatem videtur August. dum hæc loqueretur præsentem habuisse, canentem cum Dauide *Alleluya*, & sacrificans Domino seipso sacrificium laudis, dum auscultaret iustissimam Pontificis sententiam credidi, perfectè credidi, in nullo à fide Catholica Romana discessi, eam fideliter tenui, fideliter impendi, inter hæreticos quocumque abij, vbicumque habitaui, ob hoc ad Primariam inuitus euectus sum. Ego autem humiliatus sũ nimis, & passus tribulationes multas, & vltimam sententiam Pontificiam, fidem in Deum retinui, etiam cum ipse cogeretur dicere me *vehementer dictum esse*, trãsfer Vatablus. Cogebar carcere, ærumna, Inquisitione, testibus, examine iudicum, at fidẽ in Deum semper retinui, at humiliatus sum, coactus sententia, abiurare, & vehementem suspicionem purgare, conterritus respexi humilitatem meam videns non esse mihi de me præsumendum, etenim quantum ad me pertinet mendax sum, sed gratia Dei factus sum coram populo suo verax, ne inimicorum pressuris cedens, non loquerer quod credideram sed negatem, vnde vota suo Domino credidit in conspectu omnis populi eius Romani, in medio tui Hierusalem Romanæ Ecclesiæ quam matrem nominat, coram qua se purgat à suspicione cõcepta de ipso, quia omnis homo mendax, vt autem mendax non suspiceretur, filius altissimi factus, trepidans spiritu fiduciæ impletus pene emortuo corde reuiuiscit, non in se fidens sed in eo qui linguas infantium facit esse diuersas, qua filium pronuntiat liberum ab omni suspicione tanquam filius liberæ non ancillæ, vnde clamabat cum Paulo II. *ad Chorint.* 1. *n.* 12. *gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ.* quod in simplicitate cordis & syncerirate Dei & non in sapientia carnali, sed in gratia Dei conuersati sumus in hoc mundo. Post tribulationem, quam passus est Apostolos in Acaia, vbi suprà modum grauatus fuit suprà virtutem, ita vt tædere ipsum etiam viuere, consolatusque fuerit à Deo, huius consolationis causam assignat, *testimonium conscientiæ suæ*, quæ semper fuit simplex, syncera, quia non in sapientia carnali, sed in gratia Dei conuersatus fuit.

Hoc testimonium conscientiæ propriæ, cui homo plus debet stare in cõspectu Dei, quam testimonio aliorum qui iudicent secundum ea quæ foris sunt, etenim semper habuit rectitudinem intentionis, in iis circa credenda proponit S. R. E. nec ab illa in apice discessit coram Deo, hoc inquam conscientiæ testimonium plenissimè exhibuit morti, iam proximus; antequam sacram Eucharistiam sumeret coram toto conuentu fratrum & coram tribus secretariis suæ causæ, quos ad se vocari iussit (sic fans posita pixide super altare) vt ipsi qui in Sacri Tribunalis secreto historiam vitæ suæ bene norant etiam possent testimonium ferre. *Quod coram Deo veritatis cui suarum omnium actionum rationem erat redditurus nunquam dixisse, neque fecisse, aut imaginasse, aut in mentem venerit aliquid distortum contra S. Sedem Apostolicam directè, vel indirectè, imo potius pro illius obsequio in Alemania, Flandria, Britannia, Hispania & Concilio Trident. personam, & vitam periculis exposuisse, & quod ex intimo cordè ignoscebat persecutoribus suis, sperans breui in Patria cælesti pro ipsis rogare, præcipuè pro illis qui acrius ipsum sunt persecuti.*

Et cum vnus ex tribus Secretariis respondisset, quod iam causa terminata erat data & publicata sententia, & sic quod ipsi nihil iuridicè poterant scribere. Respondit Archiepiscopus. *Verum est causam fuisse iam finitam, sed tria habeo proferre in quibus me conscientia non mordet. Primum me non habere scrupulum de odio quod modo aut vnquam habuerim, alicui eorum qui in suo processu contra ipsum sunt proloquuti, dictis, aut factis sint persecuti, imo potius pro ipsis preces continuas fundebat. Secundum sententiam latam à Summo Pontifice iustam, Sanctissimam, & prudentissimam*

puram, & charitatem synceram, iustorũ animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis, visi sunt oculis insipientium mori, illi autem sunt in pace, etsi enim Archiepiscopus non paucas incommoditatus fuerit passus spes illius immortalitate plena extitit, Deus enim tentauit illum, & inuenit dignum se, & raptus est in cœlum, vt gloria perfrueretur æterna, in paucis enim correptus, multis beneficiis est affectus, & gloriosus effectus in morte sua maxime felicitatibus conspicuus, ad quod tanquam aurum in fornace probauit illum & quasi holocausti hostiam accepit, fulgensque est, & tanquam scintilla splendida in arundineto discurrit, hoc est inter hæreticos, & infideles, inter quos nunquam mentem, pedem intelligentiæ fitiat, sed velut scintilla, & fulgetrum emicans Angliæ, Flandriæ, Alemaniæ decurrit, volauit micans, & illustrans.

Vnde splendor iste ad vesperam vitæ illi consurgit, & cum se consumptum putat, oritur, vt lucifer matutinus, habens fiduciam proposita sibi spe, & defossus securus dormit & eius faciem multi deprecabuntur ex Iob *cap.* 11. *versic.* 17. ad quæ sic Gregorius *lib.* 10. *Moral. cap.* 12. *Rectè lucifero iusti anima comparatur, solem quippe pracurrens lucifer nuntiat, & quid nobis sanctorum innocentia, nisi sequentis iudicij claritatem clamat? in eorum namque admiratione conspicimus quid de veritate veri luminis æstimemus, Sancti enim viri quia Summa medullitus diligunt, in infirmis dura patiuntur, sed in fine gaudij lumen inueniunt quod habere in hoc spacio pracurrentis vitæ contemnunt, iusto enim meridianus fulgor ad vesperum surgit, quia quanta sibi claritas maneat cum iam occumbere cæperit agnoscit. Hinc namque scriptum est. Timenti Deum benè erit in extremis qui in huius quoque vita adhuc certamine positus eum se consumptum putauerit, vt lucifer oritur, quia foris cadens intus innouatur, & quo magis exterius aduersa tolerat, eo vberius virtutum lumine interius corruscat Paulo attestante, qui ait, sed licet is qui foris est noster homo corrumpitur, tamen is qui intus renouatur de die in diem, vnde & apte subditur & habebis fiduciam proposita tibi spe, tanto namque spes in Deum solidior surgit, quanto pro illo quisque potiora pertulerit, quia nequaquam retributionis gaudium de æternitate colligitur, quia non hic prius pia in tribulatione seminatur. Hinc per Psalmistam dicitur. Euntes ibant & flebant mittentes semina sua, venientes autem venient portantes manipulos suos. Quia igitur nunc per tribulationem seritur, vt post gaudij fructus metatur tanto maior fiducia mentem roborat, quanto hanc fortior pro veritate afflictio angustat. Vnde apte protinus adiungitur, & defossus securus dormiet, quia bonis præsens labor perpetuam securitatem parit, vnde & defossum securum dormire iam nouerat qui dicebat. Ego enim iam delibor & tempus resolutionis meæ instat, bonum certamen certaui, cursum consummaui fidem seruaui, de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex. Quia enim contra mala transeuntia fine defectu certauerat de mansuris nimirum gaudiis sine dubietate præsumebat. Vnde & adhuc subditur, requiesces & non erit qui te exterreat, quia qui in solo æternitatis desiderio figitur, nec prosperitate attollitur neque aduersitate quassatur, dum nihil habeat in mundo quod appetat, nihil est quod in mundo pertimescat. Hinc est, quod Salomon ait non contristabit iustum quidquid ei acciderit. & iterum dicit. Iustus quasi leo confidens absque terrore erit. Vnde & Sophar protinus adiungit, & deprecabuntur faciem tuam plurimi, &c.*

Mirabile laudis elogium ex his pro Archiepiscopo Primate, & pulchra anazephaleosis omnium quæ tam in vita, quam in morte gloriosa ex magnis tribulationibus contigere concinnatur iam ad portas mortis existens innocentia sua velut lucifer matutinus exoriens, claritatem iudicis diuini nuntiat, dum in infirmis dura patiens summa medullitus diligebat, suam circa eam puritatem protestans trina repetita confessione, & in fine gaudij lumen inuenit, & sic ad vesperam vitæ fulgor meridianus effulsit, agnoscens iam moribundus quanta sibi claritas superat possidenda apud Deum & homines & dum se in fama consumptum per sententiam Pontificiam putabat, vt lucifer oritur totius populi Romani publico de innocentia concentu, & publica acclamatione, & quo magis exterius aduersa tolerauit, eo vberius virtutum lumine coruscat, licet enim exterius homo correptus corruptus sit, tamen intus innocens monstratus renouatur, quotidie, de die in diem eiusque spes solidior exurrexisse iudicatur, quo potiora sustulit, dum ambulant septem Ecclesiarum stationes flens ibat mittens suæ fidei & deuotionis semina, veniens venit portans manipulum bonorum operũ iam collectum vt nouam Ecclesiam Hierusalem descedentem de cœlo tanquam sponsam ornatam viro suo ingrederetur. Vnde terra defossus securus dormit à perturbatione linguarum, nunc enim dormiens silet coram hominibus, cum veritas fidei suæ patet corã Deo dicẽs bonũ certamen certaui, fidẽ seruaui, & sic sõno meo dulcissimo requiesco gloria apud Deũ, & homines Illustr. & cõspicuus, quare (ait) sic requiesco, vt nullus maleuolus valeat me exterrere sũ iãquã leo, absque terrore contra eos qui me accusarunt, hi enim etsi bono zelo contra me deposuerint anceps est, an fuerit secũdũ sciẽtiã, vt enim ait Magn. Greg. *l.* 4. *Mor. c.* 10. agẽs de amicis Iob qu-

qui sub specie boni zeli ipsum reprehendunt, sic loquitur in persona S. Iob de Archiepiscopo Primate.

Vicissim se amici eius increpationem subiiciunt, dumque ad contentionis verba prosiliunt, cā pro qua venerant causā pietatis amittunt. Qui quidem non prauu hoc intentione faciunt, sed quamuis percusso affectum exhibeāt, percussum tamen non nisi pro iniquitate crediderunt, dumque intentionem bonum, nequaquam locutio tanta subsequitur ipsa pietatis propositio in transgressionis vitium vertitur. Pensandum namque fuerat, cui & quum loqueretur. Iustus quippe erat ad quem venerant, ex anteacta eius vita debuerunt ea, qua intelligere non valebant, illius verba pendere, qui etsi qua forsitan diuersa sentirent, dignum profectò erat, vt hec humiliter dicerent ne percusso vulnere per immoderata verba cumularent, sapè enim quia intelligi non valent deterioribus displicent, vel facta vel vita meliorū, sed eo ab eis non temere reprehendēda sunt, quo apprehendi veraciter nequaquam possunt, sape enim aliquid à maioribus dispensatorie agitur; quod à minoribus error putatur, sape multa à fortioribus dicuntur, qua infirmi idcirco diiudicant, quia ignorant. Quod bene bobus calcitrantibus illa testamenti arca inclinata signanit, quam quia casuram credens leuiter erigere voluit, mox sententiam mortis accepit, quid est namque mens iusti nisi arca testamenti, qua gestata à bobus calcitrantibus inclinatur, quia nonnunquam etiam qui benè praeest dum subiectorum populorum confusione, percutitur ad dispensationis condescensionem ex sola dilectione permouetur, sed in hoc quod dispensatorie agitur inclinatio ipsa fortitudinis casus putatur imperitis; vnde & nonnulli subditi contra hanc manum reprehensionis mittunt. sed à vita protinus ipsa sua temeritate deficiunt, & infra. *Quid est iustum de sua condescensione velle corrigere nisi inclinatam arcā superba reprehensionis manu releuare? Quid est iustum de incognita locutione reprehendere, nisi motum eius fortitudinis, erroris lapsum putare, sed perdit vitam, quia arcam Dei tumide sublenat, amici igitur Iob dum contra eum quasi in Dei defensionem prosiliunt, diuini precepti regulā superbientes excedūt,* & infra, *Mira sunt autē multa qua dicūt, nisi in sancti viri aduersitatē dicerentur, in semetipsis igitur magna sūt, sed quia iustū virum transfigere appetunt, eiusdē magnitudinis pondus perdunt, quia & quamlibet forte iaculum mittitur, vt dura saxa feriantur; ergo namque obtusum longius resilit, quo intortum fortius venit. Igitur amicorū Iob dicta licet in quibusdā valde sint fortia, cum tamen sancti viri fortem vitam feriunt, cunctum sui acuminis mucronem retundunt. Quia ergo & in se ipsis magna sunt, sed contra B. Iob nullomodo assumi debuerāt iudex, quia incautè prolata sunt ex persona qualitate reprehendat.* Hæc satis ad rem Sum. Pont. Greg. Magn. quæ summè attendit in sententia ferenda contra Primatem, alius Sum. Pont. Gregor. item XIII.

Ea lōgiuscule adduxi, quia ipsis delineatur tota series negotij Archiepiscopi Toletani, multa dixit, quæ aduersarij non agnouere, multoties dispensatoriè locutus incognita locutione, ab accusatoribus, qui ab ipsis putatus est error, & erroris lapsum putarunt, cum ex eius anteacta vita deberent ea quæ intelligere non valebant illius verba pendere, sicut pepēdit iudex summus & ea quæ ab accusatoribus incautè prolata sunt ex personæ qualitate moderauit, etsi enim in seipsis magna essent, quia tamen iustū & innocentem coram Deo transfigere satagebant, eiusdem magnitudinis pondus perdūt, & quamuis fortia essent, cum fortem vitam ferire intenderent, cunctū sui acuminis mucronem retunderunt, & quem dignum morte & priuatione officiorum diuitiarum, iudicabant immunem ab hæresi, declarauit sūmus iudex. Quare benè *cap.4. vers.* 10. dicitur, *rugitus leonis & vox leana & dentes catulorum leonum contriti sunt*, petra Ecclesiæ iudicante innocētem esse ab hæresi Primatē Toletanum de illa accusatū, qui ereptus de tempestatis procella, ita pauore sententiæ trepidat, vt spei fiducia exultet, quare securus defessus dormit, vt *leo confundens mirmicaltones suos*; quare eius faciem multi deprecantur, & iacens defunctus in feretro in templo Mineruæ sacræ, quod sui ordinis Romanum est sanctuarium viri innocentia & virtutum fulgores agnoscentes, manus, pedesque & infulas dignitatis deosculabantur, publicè acclamando *Sancte Dei intercede pro nobis*, hæc acclamatio non solum fuit facta à deuoto & fœmineo sexu, sed à viris grauissimis Episcopis & Archiepiscopis & similibus, viri etiā & fœminæ sanctum virginem, martyrem vocitabant, qui ipsum videre non potuerunt ad sepulchrū accedentes orationes fundebant & ibant læti si puluerem illius acquisiissent, alij vt olim fiebat ad Sanctorum & Martyrum sepulturas, rosas, flores, & folia odorifera supra Archiepiscopi mausolæum spargebant, quid gloriosius? quid honorificentius? in vita & in morte coram Deo & hominibus honoratus est, & sic mors illi gloriam intulit & honorem, vt enim ait Prosper *epigr.* 50.

Cuncta bonis prosunt, quos & mors ipsa Beatos
Efficit, vt sumant præmia, principium.

§. VII.

Gloriosus in Funere.

Ad

AD eorum qui *ex hac vita migrarunt felicitatem & infelicitatem momenti habet* (sortiri funus illustre, aut obscurum, & scurrile.) *Ille igitur publicis praconiis, sanctisque omnibus ac celebri pōpa deducitur, religionúque humeris officiis, hoc est nocturnis cantionibus, ac cereorum ignibus quibus nos Christiani, piū vita discessum ornandum existimamus. Atque corporis elatio coniunctam cum mœrore lætitiam, adfert*, dicit Greg. Nazianz. *orat. 4 contra Iust. n. 29.* agens de quodam imperatore, & ego adduco agens de sepultura Primatis Toleti, cui magna accreuit felicitas ex honorifica & Christiana sepultura illi præstita cum magnifica pompa, solemnibus officiis, & incredibili Populi Romani concursu, vix enim expediti erant ministri funebres, ad sepeliendum, & humandum corpus impediti à multitudine occurrente ad assistendum sepulturæ viri iusti, qui defossus acquiescit, & corpore soluta anima cū suis similibus vna viuit, corpus vero venerandū & illis instrumentū in passionibus & pressuris tribulationum cū multo honore & cultu compositū, atque ornatum in Augusto, sacroque loco *situ est, quod velut rei chara magnique æstimata atque recōdita in tempus regenerationis referuntur, multis & eximiis rebus præditum, propter quas ad alia corpora, quæ communi ac vulgari morte dissoluta sūt, ne cōparādū quidē est, idque in simili materia natura.* Verba sūt Nisseni *orat. de S. Theod.*

Hæc enim prærogatiua iustus honoratur hanc gloriā apud homines & apud Deū corpus emortuum vt sine vita in æternū viuat consequitur. Nā dic mihi ait Chrysost. *ho. 4. ad Hebraeos in expositio. Moral. Quid sibi volunt clara lampades: an nō eos tanquam athletas deducimus? quid autem hymni, an non Deum glorificamus & gratias agimus, quod eum qui excessit iam coronauerit, quod à laboribus liberauerit, quod eiecto metu eum apud se habeat, non ideo sunt hymni? non ideo psalmodia?* Hæc omnia sūt lætantium bene quidem toto corpore defuncti Arhiepiscopi Primatis Hispaniarum, & forsan myrrha, & aloes condito pretiosis & Archiepiscopalibus induto, vt moris est in Ecclesia (quem egregie defendit Marcell. *lib. 1. de sacris cærem. sect. 13.*) Lectio aut feretro imponitur præeunte fratrum choro canētium in vnum hymnos funerales, & officia ad id destinata, & sic deducunt athletam Dei ipsi gratia agentes, quod eum iam coronauerit, quod à laboribus, ærumnis persecutoribus liberauerit; etsi flerent euntes venientes venient exultabant portantes manipulum suum, hymni enim & psalmodiæ erant lætantiū signa, elatio enim corporis super humeros, cum mœrore lætitiam adferebat adstantibus omnibus, tam nobilibus quorum erat magna summa, quam plebeis, quorum incredibilis numerus, corpus itaque venerandum, non ad Ecclesiæ & conuentus ostium vt omnibus peruium pateret, sed intra cancellos clausum constituunt, nec enim populi impulsus acti forsan spiritu deuotionis impediti erat possibile, tātus erat fluxus, & refluxus eorum ad venerationem corporis aduenientium, vt nulla resistentia adhiberi quiret, tantaque fuit hominū vtriusque sexus & omnis qualitatis, & nobilitatis multitudo, vt vix in Romana Curia nisi in funere Pij V. similis fuerit visa, voce interiori forsan mota ad funeris celebritatem, quod celebrabant non fletu, non planctu, non fœmineo vlulatu, quæ non cedunt in vsum & honorem defuncti, sed laudibus vitæ quam honestissime institutæ cantantes misericordiā & iudiciū cātabo tibi Domine, & eius innocentiam publicātes, tantus erat cursus & occursus vrbis, quod vt dicit Hieron. *de obitu Paulæ ad Eustochium* tota ad funus eius vrbis turba conuenit & alibi *de obitu Fabia*, iam fama volat tanti prænuntia luctus, totius vrbis populum ad exequias congregabat, cuius multitudinis tāta fuit ad funus Archiepiscopi concitatio, vt ne tumultus fieret in populo acclamante Primatis innocentiam, terræ datum est corpus ante tempus designatum.

Quia corpora Sanctorum in pace sepulta sunt *Eccles. 44. n. 14.* id est, in senectute bona, mortuus est enim Archiepiscopus ætatis suæ *anno 72.* habuit liber Archiepiscopatus & Primatiæ dignitatem *sepemdecim menses* cōclusus in carcere *septemdecim annos* egit, à carcere liberatus *septemdecim* dies post quus in pace collectus est ad sepulchrū; quæ maior gloria in hoc lachrymarū valle consequi, aut desiderari potest? (quā Abraham consecutus est Gen. 15. *n. 8.*) quā corpus tot tamq; longis & cōtinuis laboribus & ærumnis oppressum, persecutoribus, & hostibus cū quibus est conflictatum, fretum, & fractum, requiescere in sepulchro inter suos cū quibus pacifice, & amice vixerat, & in sepultura cōmunicare, cum illisque sepeliri, & quam magna sit gloria communis tum fratribus sepulchri, satis declarauit Ioseph Genes. 49. *n. 31.* qui noluit sepeliri in Ægypto, in qua tantā adeptus est potentiam & imperiū, sed cum Patribus suis in spelunca duplici, sepultus est Archiepiscopus noster in Ecclesiæ fratrum suorum choro inter speluncā duplicē inter sepulchra duorū summorū Pontificum, Leonis X. & Clementis VII. magna quidem in sepultura gloria, quā magnā iudicabat Iob. *c. vers. 13. & 14. Nū enim dormiens silerē & somno meo requiescerem, cum regibus & consulibus terra qui ædificant sibi solitudines, factus eū in sepulchro æquali* (ait Lyra) liberatus à tribulationibus & persecutoribus iam securus ab eorum impugnationibus, ad rem S. Prosper. *epigramm. 13.*

Quod plerumque mali in sanctos sauire sinentur.
Quodque bonis praui sape nosecere queunt.
Absque Dei nutu non fit qui corda suorum.
Hu etiam pralu glorificanda priuat
Crescunt virtutum palma, crescuntque vorona.
Mutantur mundi pralia, pace Dei.

§. VIII.

Gloriosus in Sepulchro.

GLoriam in sepulchro altero hemistichio eiusdem sententia posuit Ecclesiasticus,*c.cit.44.v.14.& nomen eorum viuit in generationem, & generationes, & per omnes saculorum atates*, idest fama eorum in sempiterna sæcula perdurabit, huius famæ rectus appetitus, vt à radice dimanet à virtute eximia,quæ parit gloriosum nomē,& hoc splēdidam gloriam apud Deum,& homines,qui vt periuit gloriosum nomē sepulchrū,& vrnam in qua busta & cineres vsque ad tēpus resolutionis adseruantur, & epitaphium in laudem,in vrna & sepulchro iacentis inscribunt sine quo inglorium, & imperfectū est. Egregie Plinius secundus *l.6.ep.10.ad Albinum*.agens de Ruffo Virgineo.*Libuit*(ait)*monumentum eius videre, & vidisse pænituit, est enim imperfectum,subit indignatio cum miseratione, post decimum mortis annū reliquias neglectumque cinerem sine titulo, sine nomine iacere, cuius memoria orbem terrarum gloria peruagetur,at ille mandauerat,cauerat que,vt diuinum illud & immortale factū versibus inscriberetur.*

Hic iacet Ruffus,pulso qui vindice quondam.
Imperium asseruit,non sibi,sed Patria.

Tam parata obliuio mortuorum,vt ipsi nobis debeamus conditoria extruere,omniaque haredum officia prasumere.Nam cui non verendum, quod videmus accidisse Virgineo? cuius iniuriam, vt indigniorem, sic etiam notiorem ipsius claritas facit. Monumentum ergo sine nomine & sine titulo inglorium est & imperfectum iniuriáque fit Magnati,si sine Epitaphio sit sepulchrum in quo sit Epigraphis laudatoria virtutis & facinorum ibi quiescentis,pompa enim funeris temporaria & transit cito, at monumenti titulus perennis,eiusque gloriosa memoria orbem terrarum peruagetur.

Neque in congrue vertus Plinij pro titulo sepulchri Primatis inscribi poterant in suæ constantis virtutis memoriam.

Hic iacet Carranza pulso qui vindice quondam.
Imperium asseruit & sibi, sed Patria.

Etenim sua abiuratione, & anathematizatione eorum de quibus secūdum allegata est probatus suspectus vehementer ita expulit. Vindicem supremum à se, vt deinceps nullus posset super eisdem ipsum molestare, aut conturbare, quo asseruit, & conseruauit Imperium Primatiatus,*& sibi & Patria*,quæ gloriatur tanto Pastore tanta excellentis innocentiæ prærogatiua fulgente, vnde Summus Pontifex Gregorius XIII. vindex Archiepiscopi & sententiæ latæ supremus iudex declarauit, quod Ecclesia Toletana ipsum Primatem Bartholomæum debebat in tabulis Ecclesiæ inscribere, in quibus cæteri Archiepiscopi in marmoreis lapidibus suo ordine inscribūtur, ne hoc titulo sepulchrali priuaretur signum clarum, quod nulla infamiæ nota fuerit denigratus per sententiam à qua nō se purgaret abiuratione facta,quidni? nonne Imp. & Sum. potestatem Pont. asseruit,firmauit,defensauit non sibi,sed Ecclesiæ,Hispania, Britannia,Flandria,Alemania,Tridenti contra hæreticos illius vindicis crudeles & impios quos ita expulit, ita deuicit,vt corā ipso nec mutare auderent,quare verius Epitaphium, & titulus Ruffi Archiepiscopo inscribi potest virtute enim vixit, memoriæ viuit,fama per ora volat, spiritus astra tenet.

Sapientiam ipsius narrant populi & laudē eius laudat Ecclesia,siquidem eius vniuersale caput idem Pont.qui sententiā in illū tulit vt iudex secundum allegata & probata, vt Pater vniuersalis personam Archiepiscopi qualificauit hunc titulū & Epitaphiū (quod prius consuluit cum Sacra Congr. Eminentissim.Card.Inquisitionis Generalis) eius sepulchro inscriptum litteris magnis sculptis apponi iussit.

Epitaphium sepulchri.

Domino Bartholomeo Carranza Nauarro Dominicano Archiepiscopo Toletano Hispaniarum Primati, genere,vita, doctrina, concione atque eleemosynis claro magnis muneribus à Carolo V. & Philippo Rege sibi commissis,animo in prosperis modesto,& aduersis æquo,obijt an.1579. die 2. May Athanasio, & Antonino sacro atatis sua 72.

Mirabile quidem testimoium de innocētia viri vix sentētia lata est contra ipsū à iudice supremo Ecclesiæ iustiss. & Doct. & iā transformatur amanter in Patrem pientissimum,vindicans Archiepiscopū ab omni næuo,quem inflexerat sententia publicans ipsū Illustrē & clarum genere,vita,doctrina,concione, & eleemosynis, attribuens omnibus veri Pastoris animi æquitate in aduersis, & in prosperis modesto, quibus virtutibus condecorato à Summo Pont. innocens coram Deo ostenditur.Egregie Pelusiota *lib.3. epistol.* 397. ad rem loquitur. *Non parum, vir optime verum quantum maximum edi potest virtutis indicium exhibes, qui bonam potius famam colligere, quam ingentes opes cumulare*

cumulare in animam induxeris, quamobrem si tu hac sententia perstiteris non defuerit sunt, qui te laudibus vehant, ac prudentiam tuam ad omnes mortales deferant, attendit Archiepiscopus ad bonam famam suam, & suæ Ecclesiæ conseruandam non ad diuites, & abundātes suæ dignitatis colligendos in hoc dictamine perseuerauit in tribulationibus, & ærumnis, & longo carcere, & fuerunt laudatores omni acceptione digni, & ab assentatione remoti, qui encomiis & titulis honorificis, ipsum euexerint, & prudentiam, cæterásque virtutes, quibus pollebat ad omnes mortales deferrent, ne sine nomine iaceret & eius memoria orbis terrarum gloria repleret glorioso & illustri Epitaphio in æuum duraturo omnibus legendo conspicuo, huic ferè similem titulum posuit Gregorius Nazianzenus, Basilio Magno de quo in suo Epitaphio, sic canit merēs

Clarum veri præconium lumenque coruscum
Christigenis, animi nempe decore nitens
Paululū adhuc terris spirabas omnia Christo
Largitus mentem, pectora, verba, manus
O studia amplaque amicitiæ domus, ô bona Athenæ
O vita sanctæ, puta beatæ diu,
Scitote vt voti compos Basilius in Axe est
Gregoriúsque solus viccrtula fert labiis.

Ferè eadem dicit Gregorius XIII. de Archiepiscopo Toletano.

§. VLTIM.

Gloriosus in Cælis.

Vicit Archiepiscopus noster periodo omnium certaminum tam in litteris, quam in persecutionibus suis, quas & passus est tot gloriosas coronas consecutus, quot pugnas aggressus, tot victorias quot certamina, tot triumphos, quot bella impugnātium, & sic triphantium more, post lucratam indulgentiam, visitando septem Ecclesias Romanas, & plenissimum anni sancti Iubileum sibi & suis à summo Pontifice singulari gratia indultum, quadrigis intrat vrbem, in qua illi reddenda erat à Iusto Iudice Deo corona iustitiæ, post vitæ mortalis certamina, in agone enim contendit, vt incorruptam acciperet coronam, quum alij & non pauci vt corruptibilem accipere cōtendebant, sic enim cucurrit Toletanus Præsul non quasi incertum sic pugnauit, non quasi aërem verberans; castigans corpus & in seruitutem redigens, ne forte cum aliorum Prædicator extiterit ipse reprobus efficeretur, talibus enim hostiis promeruit ingredi immortalitatis viam, & quandā diuinitatis quæ in ipso prius relucebat apprehendere inamissibiliter apprehendit vtique & suorum laborum tanquam præmium debitum accepit in cœlo certo agnoscens nō in hac vita appositam esse mercedem hominibus, sed post huius absolutionem certaminis? Hîc enim cucurrit vt illic ad palmā perueniret, hîc certamen illic præmiū. Non enim illa hîc lōgeuæ ætatis gratia est, denique Abel cito occidit, Cain superuixit, ita mors innocentiæ fuit, & vita ærumnæ vt viuere miserrimum fuerit, mors beatū itaque vita corporis mors est animæ, & rursus corporis mors animæ libertas, dum enim sumus in corpore seruit anima nostra, & misera quidem seruitute, quia de Paradiso exulat, & à suo Principe peregrinatur; vbi autem fuerit istius carnis absoluta vinculis in illum purum, & splendidum superioremque reuolat locum, & qui adfuit Domino Deo suo sanctorumque habitaculis fruitur, & beatorum gaudet consortiis, quod nullam iam habeat cum mortuo societatē, & contuberniū cadaueri dereliquerit, aspirat ei cælestis gratia, nec vlla iam curarum humanarum solicitat exagitatio cum coram Deo mors eius somnus fuit, à quo excitatus vidit gloriam Dei, illi appropinquauit, Deo & Angelis cōfabulans, forsā enim fas non est dicere mortuus est, nam proborum virorum (quorū numerum ipse quoque augebat) somnus molestiarū finis fuit bonorū initiū, siquidē certaminum finis coronarū principiū extitit.

Igitur Præsulē nostrū gloriosum existere in cælo ibique frui sanctorum habitaculis, & beatorum spirituū cōsortiis grauissima sunt indicia, & non contemnenda argumenta, à fide, charitate, & firma spe, quibus viuens condecoratus, à patientia, à fortitudine, qua tot supportauit labores, ærumnas, falsas accusationes, carceres & imbonitates, eius priuationem bonorum, sententiā contra se latā, nefanda hæreseos audiendo, & similia ex quibus innocens iudicatus non paruam est consecutus gloriā, & triumphales de inimicis palmas, & victorias, fuit enim & docuit vt dicit Pont. in titulo sepulchri, & sic magnus est in regno cælorum, clarus enim extitit eleemosynis, ac pia in pauperes miseratione, quas præmisit vt sibi in æternis mansionibus tabernaculū præpararēt. Magnus vtique Antigonista, qui in palæstra dū viueret spectaculū Deo, mundo, Angelis, & hominibus, & certantē spectauere Dominus, Angeli, homines, mundus vniuersus; & in agone vincēs, præmiū certaminis & virtutis in cælesti patria iam accepit, non enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur remunerari in gloria, tot exercitia virtutum, imo potius ea gloria & honore coronare.

Neque est vltimo loco reponendum, sed magni habendū & æstimandū in confirmationē, quod Præsul Toletanus ab egressu animæ à corpore securitatē habuit suæ gloriæ, &

Beatitudinis in cœlo, sic enim cuidam viro sanctitate conspicuo, & contemplationi diuinorum valdè dedito. Igitur in Conuentu S. Mariæ ad Minotum Ordinis Prædicatorum Religiosus inhabitabat singularis virtutis, & orationis, in spiritu vidit S. Antoninum, & qnod colloquebatur cum Hispaniarum Primate dicens, quod Deus ipsum ad se vocabat vt frueretur eius consortio, & visione in præmium suæ virtutis, & tribulationum, quas pro ipso sustinuit. Ita refert in Epistola quam misit eius Confessor F. Dominicus de Alcola ad Eminentissimum Cardin. Burgensem.

Neque est minoris ponderis ad confirmandam huius gloriæ cælestis securitatem, casus, quem refert Illustrissimus D.D. Ioannes Lopez Episcopus Monopolitanus *in 4. p. historia sui Ordinis lib. 2. cap.* 54. iam erat morti vicinus Archiepiscopus, & Dominus Rodericus de Carranza, cum illi referret quanta fidelitate bona sua distribuisset, post multa conclusit, Illustrissime Domine nihil opto, nihilque desidero in gratificationem obsequiorum meorum, nisi quod vnam petat à Domino dum fuerit in eius diuino conspectu, vt breuiter inhabitem in domo Domini in cœlo, vt sic liberer ab intolerabilibus mundi huius ærumnis, imbonitatibus, & laboribus. Promisit Pontifex se id præstiturum. O res admiranda? sequenti die ae exequiæ, & funeralia sunt completa ipse Rodericus in morbum incidens, & decumbens in eodem cubiculo & lecto sui Præsulis, eadem ferme infirmitate ac ille vitam finiuit post decem dies, vnde multi non temere dicebant, quod Archiepiscopus iam in conspectu Agni amictus stola candida adimpleuit promissum suo consanguineo & domus suæ propositum, & sic ipse gloriosus existit in cœlo duplici laureala & Doctoris, & Virginis, nam Virginem obiisse deposuerunt Medici, qui ipsum dum aperiretur ad condiendum myrrha & balsamo attente inspexerunt, & id ex indiciis indubitabilibus adfirmarunt, quare adferendus est ciuis cælestis Patriæ de quo Prosper. *Epigr.* 17.

Cælestem ad Patriam Christo redimente vocatus.
Vitam labentis temporis hospes agit.
Dumque ad promissam requiem non per sua tendit.
Mundana patitur multa pericla via.
Quæ nunc obsessa versis, non plana secundis.
Aut frangit trepidos, obligat aut dubios.
Inter quos laqueos currentem ad gaudia vita.
Non capiet mundus cui via Christus erit.

Termino iam Archiepiscopi Hispaniarum Primatis meritissimum elogium verbis Gregorij Nazian. *orat.* 11. *quæst. de funere sororis suæ Gorgonia. Pastorem laudaui domestica prædicaui, non tamen quia Pastoris nostri & domestica, ideo falsa, sed quia vera ideo laudabiliter, vera autem non modo, quia iusta, sed quia nota. Nec vero ad gratiam loqui conceatur, quippe cùm auditor tanquam peritus, quidam arbiter, inter orationem & veritatem stet, vt immeritas laudes improbans ita merita efflagitans si modo probus & rectus sit. Quo circa non hoc veraor ne vltra veritatis metas prosilirem, sed illud contra ne infra veritatem subsisterem, ac procul à rei dignitate remotus laudatione mea gloriam ipsius imminuerim, quandoquidem difficile sit, tum actionem, tum sermonem ipsius, laudem ornamentis adæquare. Illud autem cum absurdissimum sit propinquos conniitiis incessere, vel accusare, vel aliquomodo lædere, hoc enim minimè pium censemus, imo scelus omnium maximum iudicamus. Oratione tamen & elogio aliquid nos facere arbitramur, maiorémque improborum qui nos ad gratiam locutos criminantur, quam bonorum qui meritas laudes exposcunt, rationem habeamus tumque nos ab exterorum laudibus prædicandis ea causa non deterreat, quod eorum virtus haudquaquam perspecta, & testata sit (quamquam id multo æquius fuerat) amicitia tamen & subeundæ multorum inuidiæ metus nos impediat, quominus notos laudemus, eosque potissimum qui extremum vitæ diem clauserunt, & à quibus gratiam inire studere nimis tam serum sit, quippe qui vt alia omnia ita laudatores, etiam vituperatores reliquerunt*, dixi.

Omnia subiicio iudicio S. R. E. finitum est, die 22. Nouembr. 1656. ætatis meæ 70. anno completo, cum incœptum fuerit, die prima eiusdem mensis, eodem anno.

APPENDIX II.

Aliquarum Apostolicarum Bullarum circa Pastorum etiam Cardinalium & Canonicorum personalem, Residentiam & Epistolarum Regis Catholici Philippi III. circa eandem Residentiam Canonicorum.

Constitutio super residentia Episcoporum, Metrapolitanorum, & aliorum Ecclesiis Cathedralibus Præfectorum etiam S R.E. Cardinalium.

Vrbanus Papa VIII. ad perpetuam rei memoriam.

Sancta Synodus Trident. sub recolendæ memoriæ Paulo Papa III. prædecessore nostro, ad disciplinam Ecclesiasticā restaurādam, prouide statuit, vt omnes quacūque, dignitate, gradu & præeminētia fulgētes, Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis quibuscūq; quouis nomine, & tit Præfecti apud eas personaliter residere

residere deberent, alias, si per sex menses continuo abessent, amissionis quartæ partis fructuũ vnius anni pœnam ipso iure incurrerent: quod si per alios sex menses in absentia perseuerarent, tunc aliam quartam partem fructuum huiusmodi eo ipso amitterent: crescente vero contumacia Romanus Pontifex suprema eius auctoritate in ipsos absentes animaduertere, & Ecclesiis ipsis de Pastoribus vtilioribus prouidere posset. Deinde sub felic. rec. Pio I V. etiam prædecessore nostro eadem Synodus declarauit, omnes eisdem Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis Præfectos, etiam si S.R.E. Cardinales forent, obligari ad personalem residentiam in sua Ecclesia, vel Diœcesi faciendam, nec abesse posse, nisi ob legitimas causas, in scriptis approbandas: & in eorundem decretorum Concilij executionem idem Pius I V. prædecessor per suas sub plumbo sub Dat. 7. Kal. Decemb. 1564. expeditas litteras, monuit eosdem, præfatis Ecclesiis Præfectos in virtute Sanctæ obedientiæ, ac vltra pœnas in eodem Concilio contenta, sub priuatione eorum à regimine, & administratione ipsarum Ecclesiarum, ac amissionis facultatum testandi, & disponendi aliisque pœnis, suo, & Romani Pontificis arbitrio imponendis, mandauit eisdem, vt in Ecclesiis præfatis omnino personaliter resi dere deberent. Denique certior factus, quod multi eorundem præfatorum erant inobedientes, motu suo proprio commisit Cameræ Apostolicæ Auditori Generali, vt contra illos vsque ad sententiam procederet, & sibi deinde referret ad effectum in eos priuationis, & depositionis sententiam in suo consistorio secreto pronuntiandi. Successiuè alij etiam Romani Pontif. contra non residentes diuersa edicta publicari fecerunt, ac piæ mem. Greg. XIII. etiam prædecessor noster per suum decretum consistoriale declarauit, decreta eiusdem Concilij de personali residentia, in Ecclesiis prædictis facienda, etiam in S.R.E. Cardinalibus locum habere, quocumque titulo illis præessent, ita vt à reatu & pœnis in dicto Concilio statutis non excusarentur, nisi absentiæ causa in scriptis approbata foret, scientiáque vel tolerantia non excusaret eosdem Cardinales, nec alios Episcopos. Similis quoque mem. Clemens Papa V I I I. etiam prædecessor noster, per simile consistoriale decretum pro obseruantia residentiæ personalis ab eodem Concilio ordinatæ, addidit pœnam inhabilitatis ad maiores dignitates, & Ecclesias obtinendas. Et prout in præfatis Conciliis, ac litteris Apostolicis, consistorialibúsque decretis latius continetur. Cumque etiam nos edicta contra non residentes sæpius publicari fecerimus; & tamen prædictis mensibus aliqui, etiam S.R.E. Cardinales, Metropolitanis, seu Cathedralibus Ecclesiis ex concessione Apostolica Præfecti, suæ obligationis ad personalem residentiam in eis faciendam, immemores in graue animarum suarum detrimentum, ac omium sibi creditarum præiudicium ab eisdem Ecclesiis abesse continuarent, etiam sub prætextu suorum titulorum Cardinalatus, præsertim Episcopalium, prope vrbem, seu in vrbis districtu respectiue consistentium, & quod in eadem vrbe in conspectu, & præsentia nostra moram traherent. Nos pro nostro Pastorali debito, nedum animarum præfatarum, sed etiam Ecclesiarum, indemnitati prouidere volentes, in consistorio nostro secreto declarauimus, eosdem S.R.E. Cardinales, qui aliis Ecclesiis Metropolitanis & Cathedralibus præerãt, & apud eas non resederant, nec residebant, non fecisse, nec facere illarum fructus suos, etiam sub prætextu, quod alicui ex dictis Ecclesiis Episcopalibus, quibus Cardinales in ordine priores præesse solent prælideant, & ibi vel in vrbe commorentur, aut cuiusvis tolerantiæ, vel facultatis, præterquam per breue speciale nostrum, vel Romani Pontificis, pro tempore existentis, sibi concessæ, ideoque eosdem Cardinales monuimus pro prima vice, vt ad residentiam huiusmodi statim se conferrent, sub amissionis fructuum eo ipso incurrendam & alij Canonicis pœnis, animo etiam procedendi ad vlteriora, si non paruissent, & prout in decreto nostro consistoriali plenius habetur. Quia vero abinde citra non omnes, prout tenebãtur, nostra mandata exequuti sunt, nos, vt omnino debitum suum agnoscant, & animabus subiectis, quanrum nobis ex alto conceditur, magis consultum sit, vlterius prouidere volentes Concil. Trident. decretis, & litteris Apostolicis, motuique proprio, ac consistorialibus decretis præfatis inhærentes, illorumque tenores, ac si de verbo ad verbum insererẽtur; pro plene insertis & expressis habentes, motui simili, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, præfata Concilij decreta, litterasque Apostolicas, ac primo dictum motum proprium, decretáque consistorialia præfata, & in eis contenta; quæcumque hac nostra constitutione perpetua confirmamus, & approbamus; & quatenus foret opus aduersus quẽcunque prætensum non vsum, vel contrarium vsum innouamus, & plenissimè restituimus Insuperq; omnes & singulos, Ecclesiis Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, Archiepiscopalibus, & Episcopalibus quocunque nomine, seu titulo Præfe-

ctos, etiam S.R.E. Cardinales à præfatis suis Ecclesiis absentes, in virtute sanctæ Obedientiæ, ac sub interdicti ingressus Ecclesiæ, amissionisque tam fructuum earundem Ecclesiarum pro tempore quo absentia durauerit, quàm facultatum testandi, & disponendi de bonis suis, à Sede Apostolica sibi alias concessarum eo ipso absque alia declaratione incurrendis, necnon priuationis à regimine, & administratione suarum Ecclesiarum huiusmodi, aliisque pœnis, nostro, & Roman. Pontificis pro tempore existentis, arbitrio infligendis, districtè præcipiendo monemus, vt omnibus postpositis quantocitius, in Romana Curia; videlicet moram trahentes intra vnum, extra eam vero in Italia intra duos, extra vero Italiam existentes intra quatuor menses, à die publicationis præsentium, in locis infra scriptis faciendæ, computandos, quos pro tribus Canonicis monitionibus, peremptoriisque dilationibus, & terminis respectiuè eis assignamus, & assignatos esse volumus, se itineri committere, & legitimis itineribus ad Ecclesias, seu Diœceses suas proficisci, & se personaliter conferre, ac ibidem, vt tenentur residere debeant; eisdémque Præfectis postquam personaliter ad residendum se contulerunt, necnon quibuscumque aliis suas Ecclesias quandocumque personaliter residentibus, sub eisdem pœnis, etiam eo ipso respectiuè incurrendis, iniungimus ne ab eorum Ecclesiis discedāt, nisi prius obtenta nostra, & Rom. Pont. pro tempore existentis, per Breue, seu litteras missiuas licentia: Illos etiam, qui in posterum per nos, seu Rom. Pontif. successores nostros, alicui præfatarum Ecclesiarum Patriarchalium, Primatialium, Metropolitanarum, Archiepiscopalium, & Episcopalium, quouis nomine vel titulo Præfecti fuerint, etiamsi S. R. E. Cardinales quandocumque fuerint, vel sint, sub eisdem pœnis etiam eo ipso respectiuè incurrendis debeant, & quilibet ipsorum debeat infra præfatum tempus, à die eorum promotionis ad aliquam Ecclesiarum præfatarum inchoandum, quod eis pro tribus monitionibus, & dilationibus, vt præfertur, ex nunc assignamus, pariter se itineri committere, & ad Ecclesias, siue Diœceses sibi commissas, ad personaliter in eis residendum, conferre, & respectiue postquam residere incœperint, ab illis non discedere, nisi obtenta prius à Nobis & Rom. Pont. pro tempore existente, licentia præfata. A quarum pœnarum incursu nolumus posse aliquem se excusare prætextu & ratione cuiuscumque seruitij, quomodolibet præstiti, & præstandi pro gerendis, & tractandis negotiis quorumcunque Principum, etiam Imperatorum, & Regum, aut Rerumpublicarum, Regnorum ac Prouinciarum, nec ratione prosecutionis, seu defensionis quarumcunque litium seu controuersiarum, etiam Ecclesiasticarum, vel ineundi fœderis aut cuiuscunque alterius negotij, etiam grauissimi & speciali mentione digni, tractandi, vel distantiæ locorum, aut breuitatis, temporis ob quam non videatur expectanda Sedis Apostolicæ licentia præfata antequam à suis Ecclesiis, & Diœcesibus discedant, aut ratione cuiuscumque alterius causæ, vel occasionis, etiam publicæ, vel alias fauorabilis, & æque piæ, etiam cuiuslibet vtilitatis; siue necessitatis Ecclesiarum & personarum præter quam personalis interessentiæ in Synodis Prouincialibus, vel Congregationibus, seu assembleis generalibus in quibus Ecclesiastici interuenire solent, vel ratione muneris, aut Reipublicæ officij Episcopatibus, vel Ecclesiis maioribus præfatis adiuncti, cuius ratione ad certum tempus occupari solent, & tunc pro tempore, quo illæ Synodus, Congregationes, & Assembleæ, exercitiumque muneris, seu officij publici, ipsis Ecclesiis adiuncti, actu durauerint, quibus finitis, recto tramite ad Ecclesias præfatas, sibi commissas se conferre debeant: nec etiam à prædicta residentia, & pœnarum præfatarum incursu volumus excusari S. R. E. Cardinales, nunc, & pro tempore existentes, alicui præfatarum Ecclesiarum præfectos, seu præficiendos, etiamsi tanquam in ordine priores aliquem ex dictis titulis Episcopalibus, prope Vrbem, vel in eius districtu consistentibus, obtineant, & in posterum obtinuerint, & in prædictis Episcopatibus titularibus, vrbi proximis resederint, vel in Romana Curia in suis titulis respectiue; etiam nobis; ac Rom. Pont. successoribus nostris scientibus, videntibus, & quomodolibet tolerantibus, moram traxerint; ita vt nulla nostra, ac Rom. Pont. successorum nostrorum, conniuentia, taciturnitate, & ad quarumcunque functionū & actionum Pontificalium, etiam publicorum & solemnium celebrationem, receptione & admissione vnquam tueri se possint, & pro præmissorum & infra scriptorum inuiolabili obseruatione committimus, & mandamus dilecto filio C. A. generali Auditori, nunc, & pro tempore existenti, quatenus contra omnes & singulos prædictos, tam in vrbe quàm alibi & vbique locorum, nunc, & pro tempore commorantes, & in suis Ecclesiis, seu Diœcesibus non residentes per affixionem ad valuas Basilicæ Sancti Petri, ac in acie Campi Floræ, & quoad præsentes in Romana curia ad abundatiorem cautelam, etiam Domi dimissa copia procedat: & constito sibi quantum sufficere videbitur

inspecta, & manu Regia, de contrauentione & inobedientia præfatis vsque ad sententiam exclusiuè procedat: & deinde nobis & Romano Pontifici, pro tempore existenti referat, vt nos, ac Romanus Pontif. pro tempore existens in Consistorio ad sententiam declarationis incursus pœnarum, ac respectiuè priuationis, seu dispositionis, aliarumque punitionum præfatorum inobedientium, valeamus, & ipse Pontifex Romanus pro tempore existens, valeat procedere, volumus tamen, Episcopos, Archiepiscopos, Metropolitanos, Primates, & Patriarchas etiam S R.E. Cardinales citra Mõtes vel Mare existentes, per quatuor, alios vero vltra Montes, vel Mare degentes, per septem menses continuos à residentia, in præfatis Ecclesiis facienda, ad effectum visitandi limina Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, iuxta sacros Canones, ac Apostolicas Constitutiones pro qualibet visitatione excusari, ita tamen vt tunc illis durantibus visitationes huiusmodi munus explere teneantur, nec ad alios actus se diuertant, Cardinalibus vero nunc, & pro tempore existẽtibus in casu vocationis Sedis Apostolicæ ad electionem Rom. Pontificis faciendam accedere solent ad locum Conclauis ad hoc designati concedimus licentiam discedendi ab Ecclesiis præfatis sibi commissis, habita tamen prius certa notitia vacationis ipsius Sedis Apostolicæ, & extra residentiam in loco in quo electionem huiusmodi celebrare contingет commorandi & permanẽdi vsque ad peractam electionem, ac etiam postea per duos menses postquam Romanus Pontifex coronationis suæ insignia susceperit; quo tempore elapso præfati Cardinales nisi illico, vt præfertur, ad Ecclesias præfatas quibus præfidere eos contigerit se contulerint subiaceant pœnis supradictis; præsentes quoque litteras omniaque & singula in eis contenta de subreptionis, obreptionis, ac cuiuscumque nullitatis; aut inualiditatis vitio intentionisque nostræ ac quocunque alio defectu quantumlibet substantiali etiam ex eo quod in præmissis quomodolibet interesse habentes, vel prætendentes, & præsertim iidem Ecclesiis prædictis, nunc & pro tempore præfecti, etiam eiusdem S.R.E. Cardinales præmissis non consenserint, nec ad ea vocati, & auditi, solemnitatisque & quæuis alia seruanda, & adimplenda, nullatenus seruata, & adimpleta, & causæ propter quas præsentes emanauerint, adductæ, verificatæ, seu alias sufficienter, aut etiam in aliquo iustificatæ non fuerint, ac quocumque alio colore, prætextu, occasione, & causa, etiam in corpore iuris clausis, & alia quacumque quantumuis rationabili, iusta, & priuilegiata, etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmissorum necessario exprimenda foret, à quoquam notari, impugnari, inualidari, retractari, in ius, vel controuersiam reuocari, aut ad terminos iuris reduci nun posse; nec sub quibuslibet similium, vel dissimilium constitutionum, siue dispositionum, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus, etiam consistorialiter, aut alias quomodolibet per quoscumque Romanos Pontifices prædecessores & successores nostros, ac etiam per nos factarum, & faciendarum, reuocationibus, suspẽsionibus, limitationibus; aut aliis contrariis dispositionibus, pro tempore quomodolibet factis, comprehendi; sed semper ab illis excepta, perpetuoque valida, firmaque & efficacia existere, & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri, & obtinere ac per omnes & singulos, ad quos spectat, & quomodolibet spectabit in futurum, inuiolabiliter obseruari, sicque & non aliter in præmissis omnibus & singulis per quoscumque iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, Nuntios, & prædictæ S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, ac quoscumque alios, quauis authoritate, & potestate fungentes, sublata eis, & eorũ cuilibet quauis aliter iudicandi, declarandi, interpretandi, & definiendi facultate, vbique iudicari; interpretari, declarari, & definiri debere, ita vt si vnquam aliquod dubium; seu hæsitatio super præmissis, seu eorum aliquo oriri; vel suscitari contingat, nullus præter nos, ac Rom. Pontif. successores nostros possit præsentes litteras quouis modo interpretari, & declarare, ac irritum, & inane, si secus à quoquam quauis authoritate contigerit attentari, decernimus; non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostol. etiam in Conciliis vniuersalibus, Generalibus, Prouincialibus, & Synodalibus editis, & edendis, ac Cancell. Apost. regulis, etiam primæ, & cuiuslibet secundæ editionis & quatenus foret opus, etiam de non tollendo iure quæsito, statutis quoque etiam iuratis, & consuetudinibus etiã diuturnis, & immemorabilibus Ecclesiarum præfatarum, & cuiuslibet earum, & licentiis, alias quam, vt præfertur impetratis, ac priuilegiis, & indultis, etiam Apostolicis, eisdem Ecclesiis, earumque Præsulibus, quomodolibet, & ex quacumque causa, hic forsan de necessitate exprimenda, concessis etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus, etiam consistorialiter, ac alias quomodolibet emanatis, ac quocunque iuramento & per eosdem, Ecclesiis huiusmodi præfectos sub quouis prætextu, vel causa præstito, & præstando, quod fuisse, & fore nullum, ac irritum, & minimè obstare, nemini

minique suffragari, quominus ab integra obseruatione præsentium in aliquo excusari possit declaramus, & quatenus opus sit decernimus, necnon omnibus & singulis, quæ prædecessores nostri præfati in suis litteris, & decretis præfatis voluerunt non obstare, quibus omnibus, & singulis, eorum omnium & singulorum tenores præsentibus, pro plene, & sufficienter expressis, & insertis habentes ad effectum præsentium plenissime, specialitérque & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus etiam quod ij, qui duabus, vel pluribus Ecclesiis præfatis, ex earum vnione, vel alias ex concessione, seu dispensatione Apostolica, quocumque nomine, vel titulo præfecti sint, vel pro tempore erunt, à residentia, & pœnis huiusmodi excusentur, dummodo in earum altera in qua de iure residere debent, verè, & personaliter resideant, exceptis tamen, vt præfertur, Ecclesiis Episcopalibus, vrbi proximis, quibus Cardinales in ordine priores præesse solent: residenria enim si quæ apud præfatas Ecclesias titulorum Cardinalium fieret, aliquam excusationem eisdem Cardinalibus, vt præfertur, non præstaret, quominus ipsi in alia, vel aliis Ecclesiis præfatis, quibus eos etiam pro tempore præfici contigerit, residere omnino teneantur, quodque vt præsentes, & in eis contēta quæcumque ad omnium notitiam amplius deducantur, & ne aliquis de eis ignorantiam prætendere possit, eædem præsentes per aliquem, seu aliquos ex Cursoribus nostris, vt præfertur in valuis Basilic. S. Petri, & in acie campi Floræ affigantur, & publicentur, quæ sic affixæ, & publicatæ omnes, & singulos, quos concernunt, afficiant, & arctent, vt præmittitur perinde ac si vnicuique eorum personaliter intimatæ & notificatæ fuissent. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo piscatoris, die 7. Decemb. 1634. Pontificatus nostri anno 12.

M. A. Maraldus.

I. Sauinier.

Die 18. Decemb. 1634. affixæ & publicatæ fuerunt suprascriptæ litteræ ad valuas Basilic. S. Petri & in acie Campi Floræ & aliis locis solitis, & consuetis, vt moris est, per me Andream Scalmanum SS. D. Nostri Papæ Curs.

Pro Magistro Cursorum.

Dominicus Mangilius Cursor.

BVLLA PAVLI V.

Super residentia Præbendatorum Ministrorum S. Officij.

PAVLVS PAPA V.

VNiuersis & singulis Inquisitoribus hæreticæ prauitatis in Castellæ, Legionis, & Aragonū, necnon Hispaniarū & vtriusque Siciliæ Regnis, atque Dominiis charissimi in Christo filij nostri Hispaniarum Regis Catholici ditioni subiectis, Apostolicæ Sedis authoritate deputatis, salutem & Apostolicam benedictionem. Alias per Nos accepto, quod dudum postquam fel. rec. Innocentius Papa VIII. prædecessor noster motu proprio tunc Inquisitoribus hæreticæ prauitatis per Sedem Apostolicam deputatis, & quos infra quinquennium deputari contingeret in Castellæ, & Legionis, ac Aragonum, & Siciliæ, necnon Valentiæ, & Maioricarum, & Minoricarum Regnis & Principatu Cathaloniæ, reliquisque locis temporali dominio clamem. Ferdinandi Aragonum, & Siciliæ Regis, & Elisabethæ eius consortis tunc in humanis agentium, Reginæ Castellæ, nunc vero charissimo in Christo filio nostro Philippo Hispaniarum Regi Catholico subiectis, & illis, quos ipsi Inquisitores qui tunc erant, & pro tempore forent, suum haberent fidei Catholicæ & Officij inquisitionis huiusmodi Consultoribus, vel Procuratoribus, Promotoribus, Notariis, carcerum Custodibus, Nuntiis, siue Cursoribus, & aliis Ministris prædicti officij exercitio opportunis, & teneri solitis eorumque officia, & ministeria huiusmodi actu exercentibus, & quoad in officio, & ministeriis prædictis insisterent, infra quinquennium fructus, redditus, & prouentus quorumcumque beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ tunc obtinebant, & in posterum obtinerent, etiamsi Canonicatus, & præbendæ, dignitates, personatus, administrationes, & officia in Cathedralibus, Metropolitanis, vel Collegiatis, & Dignitates ipsæ in Cathedralibus etiam Metropolitanis post Pontificales maiores, vel Collegiatis Ecclesiis principales forent, & ad dignitates, personarus, administrationes, vel officia huiusmodi consueuissent, qui per electionē assumi, eique cura immineret animarum, & illorum ratione percipi solita, quotidianas distributiones, anniuersaria, & alia emolumenta quæcumque cum ea integritate percipere, & exigere libere valerēt, cum qua illa perciperent, vel haberent si in eisdem Ecclesiis personaliter residerent, etiamsi in illis primam residentiam personalem non fecissent consuetam, & ad residentiam, diuinisque interessendum interim in eisdem minime tenerentur, nec ad id à quoquam valerent compelli per suas litteras huiusmodi ad aliud quinquennium, & deinde piæ mem. Alexander PP. VI. etiam prædecessor noster secundum quinquennium & litteras huiusmodi, ad vnum, & deinde ad alterum quinquennium, successiuè fel. mem. Iulius Pap. II. similiter prædecessor

sor noster quinquenniū per Alex.prædecessorē secundo prorogatū huiusmodi ad aliud quinquennium etiam ad omnes & singulos alios procuratores & Ministros,seu Officiales & Nuntius officij, aut exercitij Inquisitionis tā in Regnis,& dominiis,& locis prædictis, tunc, & pro tempore Apostolica authoritate deputatos,seu missos,vel alias quomodolibet destinatos, & in huiusmodi fidei exercitio versatos, seu illud exercentes,aut ad officium Inquisitionis huiusmodi pertinentia negotia solicitantes, & procurantes, prorogauerat, & extenderat. Ac idem Iulius prædecessor, voluerat, atque decreuerat, quod dictus Inquisitor Generalis Capitula Ecclesiarum, in quibus Canonicatus & præbendæ & Dignitates, alia beneficia huiusmodi forent, necnon alios quoscumque locorum ordinarios ad respondendum prædictis omnibus de huiusmodi fructibus, seu censuris Ecclesiasticis, & etiam priuationibus beneficiorum Ecclesiasticorum per eos pro tempore obtentorum, pœnis, quas eo ipso post terminum eis per generalem Inquisitorem huiusmodi præfigendum, nisi eisdem officialibus & ministris de fructibus & emolumentis huiusmodi responderent, aggrauare posset, & quod staretur dicti Inquisitoris generalis litteris eius sigillo munitis, & manu sua subscriptis, & cum in pluribus ex dictis Ecclesiis duo canonicatus, & totidem præbendæ existerent, qui iuxta ipsarum Ecclesiarum statuta, & priuilegia & indulta etiam iuramento, Confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ac per piæ mem. Sixtum IV. & forsan alios Romanos Pontifices pariter prædecessores nostros concessa, nonnisi per Magistros in Theologia & in vtraque, vel altero iurium Doctores, siue licentiatos obtineri, & illos pro tempore obtinentes ab ipsis Ecclesiis, nisi de Prælatorum & Capitulorum Ecclesiarum, eorundem expressa licentia vltra mensem se absentare nequirent, etiam sub pœna priuationis non solum fructuum, sed etiam Canonicatuum, & Præbendarum prædictorum. Idem Iulius prædecessor omnes & singulas suas, & prædictorum prædecessorum super præmissis cōfectas litteras, & in eis contenta quæcumque ad Inquisitores, Consiliarios, & Officiales, Miuistros, Nuntios, & alias personas circa officium Inquisitionis huiusmodi intentas, qui aliquos ex dictis Canonicatibus & Præbendis Magistralibus, & Doctoralibus obtinerent etiam ad hoc vt in illis non residendo, fructus, redditus, & prouentus, ac distributiones, & alia iura & emolumenta eis ratione illorum debita, & debenda alias iuxta dictarum litterarum tenorem percipere possent, & deberent, & ob non residentiam, etiam sine dicta licentia priuationis, & alias pœnas huiusmodi non incurrerent, primum, & vltimum quinquennium, ac singulas litteras prædictas, etiam cum extensione illorum ad Canonicatus, & Præbendas Doctorales, & Magistrales, huiusmodi cum derogationibus ac omnibus, & singulis aliis in eis contentis clausulis, ad effectum perceptionis fructuum, ac quotidianarum distributionum, & aliorum emolumentorum pro omnibus & singulis prædictis ad aliud quinquennium extenderat, & ampliauerat, & quatenus primo prorogatum quinquennium huiusmodi finitum foret, aliud quinquennium à fine tunc forsan elapsi quinquennij computandum cum omnibus & singulis extēsionibus, ampliationibus, derogatiunibus, & aliis in dictis litteris contentis clausulis de nouo concesserat, & executoribus præmissis, quod prædicta & alia indictis litteris vltimis cōtenta sub sententiis & aliis pœnis in illis appositis obseruari facerent, licentiā dederat, & quia vnus in Castellæ & Legionis & alius in Aragonum Regnis Inquisitures generales deputari existebant, etiam aliqua Capitula Ecclesiarum in quibus Canunicatus & præbendæ etiam Magistrales, seu Doctorales & alia beneficia huiusmodi intenti negotiis D. Fidei obtinebant quibus Capitula huiusmodi de illorum fructibus, ac distributionibus, & aliis emolumentis iuxta huiusmodi indultū respondere debeant, ad fugiendum solutiones, & exhibitiones, seu responsiones huiusmodi fructuum, distributionum & emolumentorum, asserebant se tantum teneri ad respondendum illis qui in Regnis Castellæ & Legionis ac Granatæ seruirent officio inquisitionis huiusmodi, dictus Iulius prædecessor voluerat, & decreuerat quod quilibet dictorum duorum generalium Inquisitorum præmissā quæ per litteras prædictas soli Inquisitori generali concesserat & commissa fuerant, ad effectum præmissorum faceret & cuiuslibet ipsorum assertioni, in easque personas sui Regni seu commissiones ad eū pertinentes concernebant, staretur, & omnia eorum quilibet facere valeret, quæ Inquisitor generalis facere posset, & capitula Ecclesiarum, ac alios qui ad hoc tenebantur, ad respondendum personis officio inquisitiunis, vt prædicitur intentis de fructibus & distributionibus quotidianis, ac aliis emolumentis tibi ratione Canonicatuum, & præbendarum, etiam Magistralium & Doctoralium, aut aliorum beneficiorum per eos obtentorum alias debitis, etiamsi ipsæ personæ Canonicatus, & præbendas etiam Magistrales & Doctorales, seu alia beneficia huiusmodi obtinentes in Regnis prædictis & aliquo ex eis, vbi dicta beneficia habeant,

beant, officio Inquisitionis huiusmodi non seruirent sub eisdem pœnis & censuris compellere posset. Et deinde etiam felicis recordat. Leo Papa X. etiam prædecessor noster, quinquennium vltimo prorogatum huiusmodi ad aliud quinquennium primo, & postmodum ad alterum quinquenniũ quo ad omnia & singula præmissa, omnesque & singulas dictorum prædecessorum litteras prorogauerat & ampliauerat, & successiue re.me. Clemens Pap. VII. similiter prædecessor noster, vltimo dictum quinquennium per prædictum Leonem prædecessorem prorogatum, omnesque & singulas prædictorum prædecessorum litteras prædictas & in illis contenta quæcumque ad aliud quinquennium à fine vltimi quinquennij computandum etiam quoad eos, qui tunc ex vobis Procuratoribus, Solicitatoribus, Consultoribus, Officialibus, & Ministris prædictis erant, seu interim forent Pontificali dignitate præditi, per alias suas litteras extenderat, & ampliauerat, ac pro tempore existenti dictorum regnorum, & Dominorum Inquisitori Generali, & Ordinarios locorum & Capitula huiusmodi, ad respondendum vobis, & dictis Procuratoribus, Solicitatoribus, Consultoribus, aliisque Officialibus, & Ministris durante quinquennio huiusmodi de fructibus, redditibus & prouentibus, ac distributionibus anniuersariis, & aliis in singulis litt. Innoc. Alex. Iul. & Leon. prædecessorũ huiusmodi contentis, tam per se, quàm per alium, seu alios, ad id ab eo pro tempore deputandos, sub censuris, & pœnis, ac modis, & formis præmissis compellendi plenam & liberam facultatem concesserat. Et deinde similiter fel. mem. Paulo Papa III. pariter prædecessori nostro exposito quod vos & dicti Consultores, Procuratores, Officiales & Ministri Officij Inquisitionis huiusmodi pro extirpandis cuiuscumque hæresis fomentis & præsertim nouiter ad fidem conuersis in ipsa fide orthodoxa consolidandis adhuc in Regnis, & Dominiis prædictis opportuni, & necessarij eratis, ac propterea in Ecclesiis, in quibus beneficia Ecclesiastica obtinebatis, & obtinere sperabatis, residere non poteratis. Idem Paulus prædecessor nostris in ea parte supplicationibus inclinatus, vltimo dictũ quinquennium omnésque, & singulos prædictas litteras ac in illis contenta quæcumque ad aliud quinquennium à fine eiusdem vltimi quinquennij computand. etiam pro Consultoribus, Procuratoribus, Solicitatoribus, & Officialibus, ac Ministris prædictis, qui tunc erãt, & interim forent, Pontificali dignitate præditi per alias suas litteras extenderat, & ampliauerat ac tunc pro tempore existẽti dictorum Regnorum Inquisitori generali Ordinarios locorum ac capitula huiusmodi ad respondendum vobis, & dictis procuratoribus & solicitatoribus, aliisque officialibus, & ministris durãte quinquennio per eũ vt prædicitur prorogato de fructibus, redditibus, & prouentibus, ac distributionibus, anniuersariis, & aliis in litteris Innocentij Alexandri, Iulij, Leonis, & Clementis prædecessorum, ac suis huiusmodi contentis tam per se, quam per alium, seu alios ad id ab eo deputatos, & pro tempore deputandos, sub censuris & pœnis ac modis & formis in dictis litteris contentis cogendi liberam & plenam facultatem concesserat, & dictum quinquennium cum ad aliud secundum quinquennium prorogauerat, prout in singulis litteris prædictis, partim sub plumbo & partim sub forma breuis expeditis plenius dicitur contineri. Successiue re. me. Iulio etiam Papa III. similiter prædecessori nostro pro parte vestra exposito quod eædẽ causæ vrgebant. Idem Iulius prædecessor nostris in ea parte supplicationibus inclinatus quinquennium vltimo prorogatum huiusmodi & singulas litteras prædictas, necnon singula in eis contenta quæcumque ad aliud quinquennium, à fine quinquennij vltimo loco prorogati huiusmodi computan. pro omnibus & singulis inibi expressis personis inquisitionis huiusmodi actu inseruientibus, dicta auctoritate Apostolica prorogauerat, ampliauerat, & extenderat, & quatenus vltimo dictum quinquennium finitum foret, aliud quinquennium à fine vltimo dicti quinquenij computandum, quo durante vos, ac omnes alij sub singulis litteris prædictis comprehensi, indultis & facultatibus in litteris huiusmodi contentis, vti, frui, gaudere de nouo professis, de nouo concesserat & quascunque causas super huiusmodi rebus quibusuis aliis, quam ipsi generali inquisitori, tam intra quam extra Curiam Rotæ Auditoribus ac etiam Cardinalibus commissas ad se auocauerat, easque in quouis statu essent, eidem generali Inquisitori quatenus opus esset de nouo commiserat, & deinde sanctæ mem. Paulus Papa IV. etiã prædecessor noster quinquennium vltimo prorogatum huiusmodi ad aliud quinquennium & fine vltimo dicti quinquennij computãdũ etiam prorogauerat & extenderat. Fel. re. Pius Papa IV. similiter prædecessor noster quinquennium per Paulum IV. prædecessorem huiusmodi vltimo prorogatum prædictum, ad aliud quinquennium, à fine quinquennij tunc vltimo loco prorogati huiusmodi computandi prorogauit, & extendit, & piæ mem. Pius Papa V. pariter prædecessor omnes & singulas prædecessorum huiusmodi super præmissis confectas litteras, & in eis contenta quæcumque approba-

uit

cuit & confirmauit, ac quinquennium per Pium Papam IV. prædecessorem prorogatum huiusmodi, ac singulas litteras prædictas cũ omnibus & singulis extẽsionibus, ampliationibus, derogationibus, decretis, & aliis in eisdem contentis clausulis, pro vobis, ac Cõsultoribus, Procuratoribus, Secretariis, Fiscalibus, relatoribus, ac Cõmissariis vestris, ad has causas deputatis dumtaxat à fine quinquennij vltimo prorogati huiusmodi computandum, ad aliud quinquennium prorogauit, & extendit & quatenus opus esset, vltimo dictũ quinquennium à dicto fine incipiendum de nouo concessit; ita quod, interim vos, ac Consultores, & alij prædicti fructus, redditus & prouentus quorumcunque beneficiorum Ecclesiasticorum, per vos vel alios prædictos tũc temporis obtentorum & imposterum obtinendorum etiamsi Canonicatus, & præbendæ, dignitates, personatus, administrationes, vel officia in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, post Pontificales maiores, vel Collegiatis Ecclesiis, huiusmodi principales fuissent, dummodo ipsæ parrochiales Ecclesiæ, vel earum perpetuæ vicariæ, aut alia beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia non existerent, ac illarum ratione percipi solita quotidianas distributiones, anniuersaria & alia emolumenta quæcũque cum ea integritate percipere & exigere valeretis, cũ qua illa percepissetis, vel habuissetis, si in eisdem Ecclesiis ratione illorum personalem residẽtiam præstitissetis singulis diurnis & nocturnis horis, ac processionibus & aliis diuinis officiis interessendo etiamsi primam residentiam personalem non fecissetis consuetam, & ad residentiam ac diuinis interessendum interim eisdem minimè teneremini, nec ad id à quoquã inuiti cõpelli possetis, de nouo concessit, omnesq; & singulas clausulas super huiusmodi rebus, quibuslibet aliis, quam ipsi Generali Inquisitori extra Curiã cõmissas ad se auocauit, illasque in quibusuis statu & terminis consistentes eidem Generali Inquisitori, personæ in dignitate Ecclesiastica cõstitutæ, ad id per ipsum Generalem Inquisitorẽ pro tẽpore deputand. quatenus opus esset de nouo commisit. Deinde fel. record. Gregorius Papa XIII. etiam prædecessor noster eorundẽ prædecessorum super præmissis confectas litteras & in eis contenta quæcunque per binas suas priores, subdat, videlicet die 6. Aprilis, Pontificatus sui, anno 5. confectas litteras cõfirmauit, & approbauit, suosque plenarios effectus sortiri debere decreuit, ac quinquenniũ per Piũ V. prædecessorẽ prorogatum, singulasque litteras prædictas, cum omnibus & singulis in eis contentis clausulis, & decretis pro vobis & Consultoribus, Procuratoribus, Secretariis fiscalibus, Relatoribus, ac Cõmissariis vestris, ad has causas deputatis dumtaxat, & dũmodo actu officia sua exercerent, ad alia duo quinquẽnia prorogauit, & ampliauit, ac extendit, & quatenus quomodolibet vltimũ quinquenniũ tunc lapsũ esset aliud quinquennium à fine cuiuslibet quinquennij prædictorũ incipien. ad suum & eiusdẽ sedis beneplacitũ de nouo cõcessit & vltimo dictum quinquenniũ huiusmodi ad aliud quinquenniũ prorogauit, ac deinde re. me. Sixtus Papa V. pariter prædecessor noster omnes & singulas prædecessorũ huiusmodi super præmissis cõfectas litteras & in eis contenta quæcũque approbando, vltimo dictũ quinquenium, ad alios duos annos prorogauit, & quatenus opus esset, de nouo cõcessit, ac postmodũ fel. re. Gregor. XIV. similiter prædecessor noster, biennii à Sixto V. prorogatum huiusmodi ad aliud quinquenniũ à fine vltimo dicti biennij extẽdit, & prorogauit, ac quatenus opus esset, de nouo cõcessit. Ac S. M. Clemens Papa VIII. etiã prædecessor noster deinde quinquenniũ à dicto Gregorio prædecessore prorogatũ ad quinquennium semel, iterũ, ac tertio de quinquennio in quinquenniũ prorogauit, & quatenus opus esset, de nouo concessit, & subinde nos vltimũ quinquenniũ per Clementem prædecessorem prædictũ, vt prædicitur, prorogatũ, & concessum huiusmodi, ac singulas litteras prædictas, cũ omnibus & singulis, ampliationibus, derogationibus, decretis, & aliis eisdẽ litteris contentis clausulis, pro vobis & Cõsultoribus, & Procuratoribus in Curia Romana, & alias vbilibet resident. Secretariis, Fiscalibus, Relatoribus, ac Cõmissariis nostris ad has causas deputatis, actu tamẽ inseruientibus, ad aliud quinquenniũ proximũ à fine vltimo prædictæ prorogationis cõputan. Apostolica auctoritate prædicta prorogauimus, ampliauimus, & extẽdimus & quatenus vltimo dictũ quinquenniũ per Clementẽ prædecessorẽ, vt prædicitur, prorogatũ finitum existeret, ad aliud quinquenniũ de nouo à dicto fine incipien. cõcessimus, & alias prout in singulis prædecessorũ nostrorũ prædictorum, & nostris desuper in simili forma breuis sub dat. Videlicet die 10. Sept. 1605. Pontificat. nostri annò primo, expeditis litteris plenius continetur. Nunc autẽ considerantes causas easdẽ propter quas præmissa hactenus cõcessa sũt, hodie adhuc subsistere, eosdéq; Inquisitores vberioribus & amplioribus fauoribus, & gratiis prosequi volentes, motu proprio, & ex certa scientia nostra, déque Apostolicæ potestatis plenitudine singularum litterarum prædictarum etiã nostrarum tenores præsentibus pro sufficienter expressis haben. ac omnes & singulas eorundem prædecessorum, ac etiam prædictas nostras litteras & in eis contenta quæcunque Apostolica authoritate prædicta tenore præsentium innouantes, omnesque & singulos defectus, si qui in eisdem interuenerit, supplentes vltimum quinquennium per nos, vt prædicitur

prorogatum (& concessum huiusmodi ac singulas litteras prædictas cum omnibus & singulis extensionibus, ampliationibus, derogationibus, decretis, & aliis in eisdem litteris contẽtis clausulis, pro vobis, ac cõsultoribus, & procuratoribus in curia Romana, & alias vbilibet residentibus, Secretariis, Fiscalibus, Relatoribus ac Commissariis vestris, ad has causas deputatis; actu tamen inseruientibus, ad aliud quinquennium proximum à fine vltimo dicti quinquennij computandum, dicta Apostolica auctoritate per præsentes prorogamus, ampliamus & extendimus, & quatenus vltimo dictum quinquennium per nos, vt prædicitur prorogatum finitum existat, aliud quinquennium de nouo à dicto fine incipiendum concedimus, ita quod interim vos ac consultores, & omnes alij ministri & officiales prædicti hactenus deputati, & durante quinquennio huiusmodi deputandi, actu tamen inseruientes, omnes fructus, redditus, & prouentus quorumcunque beneficiorum Ecclesiasticorum, per vos, vel alios prædictos ad præsens obtentorum, & in posterum obtinẽdorum, etiamsi Canonicatus & præbendæ, non tamen Theologales, quibus actu deseruiri solent, dignitates, personatus, administrationes, vel officia in Cathedralibus, etiã Metropolitanis, etiamsi post Pontificales maiores, vel in Collegiatis Ecclesiis huiusmodi principales fuerint, dummodo beneficia ipsa parrochiales Ecclesiæ, vel eorum perpetuæ vicariæ, aut beneficia curam animarũ habentia non existant ac illarum ratione percipi, exigi & leuari solitas quotidianas distributiones & ea quæ manualia nuncupantur, & anniuersaria & alias obuentiones & emolumẽta quæcũque cum ea integritate percipere, exigere & leuare valeatis, & prædicti omnes officiales & ministri valeant cum qua illa perciperetis, exigeretis, vel haberetis, si in eisdẽ Ecclesiis personaliter resideretis, & dicti officiales ac ministri seu omnes prædicti residerent singulis tam diurnis, quam nocturnis horis, anniuersariis & processionibus & aliis officiis interessendo, etiamsi in illis primam residentiam personalem non fecerities, nec prædicti officiales & ministri omnes fecerint consuetam, & ad residendum ac diuinis interessendum interim in eisdem minime teneri, nec ad id à quoquã inuitos cõpelli valere auctoritate Apostolica vobis cõcedimus, & indulgemus, non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, & singularum Ecclesiarum prædictarum, etiam Toletanus & Hispalensis & quarumlibet aliarum, etiam Parrochialiũ & Metropolitanarum priuilegiis, statutis, & consuetudinibus iuramento, & confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis; necnon quorumcunque sexus testatorum ac defunctorum distributionibus & ordinationibus, ac omnibus illisque in singulis litteris prædecessorum prædictorum & nostris huiusmodi non obstare concessa fuerant cæterisque cõtrariis quibuscumque, volumus autem quod Ecclesiæ & beneficia huiusmodi debitis propterea non fraudentur obsequiis, sed in his congrue supportentur onera consueta, quodque præsentium transumptis, etiã impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio & extra adhibeatur quæ ipsis originalibus adhiberetur si forent adhibitæ vel ostentæ Dat. Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die 5. Mar. 1610. Pontificatus nostri anno 6.

Carta de su Magestad para el Embaxador de Roma, sobre que no ganen los Prebendados los fructos en ausencia.

EL REY.

Duque Primo, el Procurador General del estado Ecclesiastico de la Corona de Castilla y de Leon, y algunas Iglesias destos Reynos me escriuieron y hicieron Relacion el año pasado de seys cientos y dos que estando dispuesto por toto derecho, y nuebos decretos del Santo Concilio de Trento, que todos los Prebendados Residan en sus Iglesias donde Tubieren Prebendas, y que no ganen los frutos de ellas de otra manera: de algunos años a esta parte muchas personas con siniestra Relaciõ hautan traydo y Pretendiam ganar Breues de su Santidad, para que se les diesen los frutos en ausencia, como particular mente le hauia traydo vn D. Iuan de Mendoza Arcediano de Salamanca, y D. Iuan Fernandez de Cordoua, Chantre y Canonigo de ellas, y vn Iuan de Rojas Canonigo de Zamora, y otras; y que si se diese lugar a esto, con ellos y con otros muchos prebendados, que preciffamente estan occupados en las cosas que les permite el derecho quedarian las Iglesias tan solas, que el seruicio del culto diuino vendria en gran diminucion y serian defraudadas de sus ministros, y leuarian los ausentes los frutos que noles pertenecen. Suplicando me el dicho Procurador General y las Iglesias escriuiese, como lo hice a tres de febrero del dho año de 602. al Duque de Sessa vuestro Antecessor en esa Embajada, suplicose a su Santidad en mi nombre con mucha instancia que atento a las dichas causas tubiese por bien mandar ànular y reuocar los dichos Breues y no permitir se diesẽ otros semejantes en ninguna manera, ni abrir puerta a cosa de que tanto daño se sigue alas Iglesias de mis Reynos, y seruicio del culto diuino. Y agora el dicho Procurador General me ha hecho relaciõ que con la diligencia que ha hecho en esto el dicho Duque se remedio por entõces el dar se los dichos Breues, y que agora se comienca a pretender lomismo: y especial mente por vn Doctor Geronymo de leyua, Canonigo de Seuilla y otros que lo yntentan:

yntentan: Suplicando me escriuiesse a su Santidad, y a vos, para que con tiempo se atajase vn ynconuiniente, de que tanto daño recibirian las dichas Iglesias. Y por ser cossa tan prejudicial, y contra el santo Concilio de Trento os encargo y mando que en Reciuiendo esta supliqueu à su Santidad en mi nombre con particular instancia se sirua tener la mano en conceder los dichos Breues como lo espero de su Beatitud. Y de los officios que hareis en ello como en negocio que tanto ymporta y en que me tendre de vos por seruido. De Valladolid à 12. de Nobiembre de 1605. Yo el Rey. Por mandado del Rey nuestro señor Francisco Gonzalez de Beredia.

Carta de su Magestad para el Embaxador de Roma cerca de lo mismo.

EL REY.

MArques Pariente el Procurador General del estado Ecclesiastico de mi Corona de Castilla y Leon me ha hecho Relacion que en algunas ocasiones que me han significado los incõuenientes que peideeen las Iglesias de estos mis Reynos en el seruicio del culto diuino de que su Santidad conceda breues particulares para que ganen los Prebendados frutos de sus Prebendas sin residirlas he mandado escriuir sobre ello algunas cartas para que se remediase como se ha hecho cõ el fauor y assistẽcia de mi Embajador en sa Corte. Y que vltimamente à 12. de Nob. de laño pasado escriuì al Duque de Escalona vuestro predecessor la carta cuya copia và aqui para que suplicase à su Santidad se seruisse tener là mano en conceder los dichos breues; y que sin embargo desto el dho Duque obtuuo vno para que vn D. Gieronymo Pacheco Canonigo de Iaen con ocasion de ser su Secretario en esa Embaxada Goze los frutos de la dicha Prebenda por tres años sin auer cumplido el Primero de la Residencia ni entrado iamas en la dicha Iglesia; y que estos incõuenientes con losque antes ha referido y losque en particular padece aquella Iglesia, teniendo muy poco numero de Prebẽdas, y esas repartidas en las Iglesias de Iaen y Baeza, y otros ausentes por seruicio de ella, en ocupaciones justas, de mas de las Prebendas que oy estan vacãs por hauer fallecido muchos, con que las dichas dos Iglesias han quedado en la mayor soledad de ministros que jamas han tenido, y que el dicho Duque tiene otros que pudieran ayudarle, aunque estubiera en esa Embaxada como solia. Suplicandome el dho Procurador General escriuiesse sobre ello a su Sãtidad, y a vos de manera que con breuedad se renocase el dho breue; y la dicha Iglesia de Iaen no sea molestada con el, nise concedan otros semejantes. Y yo lo hetenido por bien, y os mando que en Reciuiendo esta supliqueis à su Santidad en mi nombre congrande instancia, se sirua (attento las dichas causas, y lasque mas os pareciere Representarle para el dicho fin) renocar el dho Breue que asi concedio al dicho D. Gieronymo Pacheco, y tener la mano para conceder de aqui adelante otros semejantes pues se siguen de ello otros incõuenientes que se han dicho y otros que se dejan considerar. Y paraque esto se consiga asistireis, y ayudareis a la Persona que en nombre del estado Ecclesiastico de estos mis Reynos tratare allj desto negocio. En que me tenre de vos por muy seruido. De San Lorenço el Real a 27. da Agosto de 1606. Yo el Rey, por mandado del Rey nuestro Señor. Francisco Gonzalez de heredia.

Carta de su Magestad para el mesmo en quele manda procure que su Santídad Reuoque estos Breues de ganar los frutos en ausencia.

EL REY.

MArques Primo, & Procurador General del estado Ecclesiastico de mis Reynos de Castilla y Leon me ha hecho Relacion que hauiendo significado los daños y inconuenientes que las Iglesias de ellos padecian en el seruicio del culto diuino de que su Santidad concediesse breues à Prebendados de ellas para vsar los frutos de sus Prebendas sin residirlas estando ausentes de las Iglesias yo hauia seruido fauore cerle yntento escriuiendo sobre ello a su Santidad y a mis enba jadores en esa Corte para que hiziesen diligẽcia en que se Reuocasen los tales Breues y que no se concediesen de nuebo otros semejantes en ninguna ocasion: Y que en particular os escriui à 26. de Agosto de 606. hiciesedes instancia consu Beatitud Reuocase el breue que hauia concedido à vn D. Geronimo Pacheco Canonigo de Iaen para gozar los frutos de su Prebenda por tres años sin residir y que no solo le hauia renocado antes le hauia vuolto a Reualidar. Y que Tambien se hauia concedido otro Breue semejante a 20. de Marzo pasado a vn D. Bernardino de Ledesma electo. Canonigo de Zamora. De loqual nò solamente Resultan los inconueniẽtes que otras vezes me ha referido el Procurador General sino que se esperaban otras semejantes concessiones que serian en notables ruinas de las Iglesias specialmente de la de Iaen de la qual estan os siete Prebendadores en esa Corte sin que vengan a residir sus Prebendas; Supplicandome voluiese a escriuir a su Santitad de nuebo sobre ello, ò a lo menos a vos. Y por ser este negotio de tanta consideration y el introduir se estos breues; tan prejudicial a las dhas Iglesias, y diminucion del culto diuino y muy justo ponerse en ello con breuedad el remedio necessario, os encargo y mando, que en reciuiendo esta, supliqueis a su Santitad con instancia en mi nombre que a tento a las causas que os escriui el dicho dia 26. de Agosto, que le representareys, y las quemas os pareciere a este proposito se sirua tener por bien en todo Caso de renocar, anular y dar por ningunos los dhos Breues concedidos a los dichos Canonigos

nigos Pacheco y ledesma y tener la mano para no conceder de aqui adelante otros semejantes en ninguna manera, como lo espero de su Beatitud, y de los officios y diligencias, que hareys en ello: en que me terne de vos por muy seruido, y en que me auiseys de lo que su Santtdad proueyere cerca desto. De San Lorenço el Real a 13. de Agosto de 1607. Yo el Rey. Por mandado del Rey nuestro Señor, Franc. Gonçalez de Heredia.

Carta de su Magestad para su Embaxador en Roma, en la misma materia.

EL REY.

ILustre D. Francisco de Castro, Duque de Taurisano, a 12. de Nouiembre de 605. y 27. de Agosto del de 606. escrui al Duque de Escalona, y Marques de Aytona vuestros predecessores en esta embaxada suplicasen a su Santidad mãda se reuocar los Breues que auia concedido a algunos Prebendados de las Iglesias destos Reynos, para ganar los frutos de sus Prebendas sin residirlas, y tener la mano para no conceder otros por las causas que vereys por las copias de mis cartas, que van conesta. Y agora por parte del estado Ecclesiastico se me ha suplicado tenga por bien escriuir de nuebo à su Santidad, y a vos sobre esto. Y por ser tan necessaria la Residencia de los Prebendados en las Iglesias, para que los officios diuinos se celebren cõ la auctoridad y decencia que conuiene, os encargo y mando, que en Reciuiendo esta deis à su Santidad la que va cõ ella en vuestra creencia y les supliqueys en mi nombre, viuamente tenga por bien, que de a qui adelãte no se despidan Breues para que los Prebendados de las Iglesias destos Reynos ganen los frutos de sus Prebendas ausentes de ellas, en caso que la tal ausencia sea por sus particulares fines pues lo contrario estan per judicial para las dichas Iglesias: en lo qual asistereis à la persona que en nombre del dho estado Ecclesiastico tratare ahi dello, en que me tendre de vos por seruido. De Madrid à 24. de Março de 1614. años. Yo el Rey. Tomas de Angulo.

Carta de su Magestad para su Santidad, suplicandole lo mismo.

MVy Santo Padre, al Duque de Taurisano de mi Consejo, y mi Embaxador escriuo, que en mi nombre hable à V.B. sobre que no se concedan breues para ganar frutos de las Prebendas destos Reynos, sin residirlas. Supplico a V. Santidad se sirua oyrle, y daudole entero credito à lo que cerca desto dixere, mandar tener la mano en conceder los dichos Breues que por ser tan del seruicio de Nuestro Señor y bien de las Iglesias Reciuicre en ello singular Gracia de V. Beatitud, cuya muy santa persona nostro Señor guarde y sus dias acreciente a bueno y prospero Regimiento de su vniuersal Iglesia. Escrita en Madrid a 24. de Março de 1614.

De V. Santidad muy humilde y deuoto hijo, Don Felipe por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Ierusalem, de Portugal, de Nauarra, de las Indias. &c. que sus muy santos pies y manos besa. El Rey. Thomas de Angulo.

BVLLA CLEMENTIS VIII.

Vt Ecclesiæ præsentes faciant Procuratoris status Ecclesiastici existentes in Comitiis.

Dilectis filiis Cõgregationi Generali Procuratorum, seu Deputatorum, Capitulorum, tam Cathedralium, quam Metropolitanarum Ecclesiarum, Regnorum Castellæ, & Legionis, ad opidum de Madrid, aut aliò conuocatis, & pro tempore conuocandis.

Clemens Papa VIII.

DIlecti filij salutem & Apostolicam benedictionem exponi nobis nuper fecistis vobis, Ecclesiarumque vestrarũ negotiis quæ in dies occurrunt tractãdis, admodum expedire vobis procuratores generales apud nos & in Sedem Apostolicam, & in curia catholici Hispaniarum Regis habere de gremio Ecclesiarum vestrarum, seu etiam quarumcũque Regnorum præfatorũ collegiatarum, per vos seu maiori vestrũ parte aut generali congregatione huiusmoi absoluta per Ecclesiam Toletanam & Commissarios à vobis deputatos seu deputandos & eligẽdos, vsque id cũ maiori eiusdẽ generalium procuratorũ fiat. Nobis humiliter supplicari fecistis quatenus procuratoribus ipsis nunc, & pro tempore existentibus, omnes & singulos fructus, redditus & prouentus, iura, obuentiones, & emolumẽta quæcunque, in quibusuis rebus consistentia, necnon distributiones etiam quotidianas, etiam manuales solis præsẽtibus, & actu residẽtibus dari solitas, pro tẽpore quo apud nos, & Sedem Apostolicã, & curiã Regis præfati ad huiusmodi negotia resederint, & quoad Procuratorẽ apud Sedem Apostolicã commoraturũ etiam per sex menses post completum eius Procurationis officium concedere, aliasque in præmissis opportune de benignitate Apostolica consulere dignaremor. Nos igitur supplicationibus huiusmodi inclinati, ac commoditate eorundem pro tempore existentium Procuratorum prouidere volentes illis per præsentes concedimus, & indulgemus, quatenus durante deputatione huiusmodi ad residendum in Ecclesiis in quibus ipsi Canonicatus, & præbendas ac dignitates, & officia aliave beneficia obtinuerint,

rint (dummodo tamen dignitates ipsæ in Cathedralibus, etiam Metropolitanis Ecclesiis actu post Pontificales maiores non sint, ac Canonicatus & præbendæ huiusmodi Doctorales, Magistrales, aut Pœnitentiarij, seu de lectura minimè nuncupentur, quos pro tempore obtinentes in similibus Procuratores deputari nolumus) à quoquam nullomodo cogi, aut compelli possint, & nihilominus omnes & singulos ac quoscunque fructus, redditus, prouentus, iura, obuentiones, & emolumenta quæcumque, ac vndequaque prouenientia, & in quibuscunque rebus, & frugibus, necnon distributiones etiam quotidianas, ac etiam eas quæ duntaxat à solis præsentibus, ac diurnis & nocturnis horis Canonicis, & aliis diuinis officiis personaliter interessentibus, ac dictæ Ecclesiæ actu & realiter inseruientibus dari, & concedi solent, manuales, & quocunque alio nomine & vocabulo nuncupentur, etiamsi in illis primam, & eam quam vocat rigorosam residentiã non fecerint pariformiter & perinde, ac si inibi præsentes & in illis per se ipsos, etiam quotidie Horis tam diurnis quam nocturnis aliisque personaliter inseruirent, & diuinis officiis supradictis interessent actuque inseruirêt. Mãdantes in virtute sanctæ obedientiæ, ac indignationis nostræ nec nõ excommunicationis latæ sententiæ eo ipso incurrend. pœnis, dilectis filiis Decanis, Archidiaconis, Prioribus, Præpositis, Cantoribus, Scholasticis, Canonicis, & Capitulis, ac Thesaurariis, siue Depositariis Ecclesiarũ in quibus dignitates Canonicatus, & præbendæ, ac beneficia huiusmodi fuerint, aliisque personis Ecclesiasticis, quacunque præfulgeãt dignitate, quatenus præfatos fructus, redditus, prouentus, iura, obuentiones & emolumẽta, distributiones etiam manuales & alia iura præfata, dignitatũ, Canonicatuũ, Præbendarum ac officiorum, aliorumque beneficiorũ huiusmodi Procuratoribus præfatis nunc, & pro tempore, vt præfertur existentibus etiam quoad Procuratorem apud Sedem Apostolicã cõmoratuorum per sex menses post completã & finitã eius deputationẽ, prout ipsis si apud Ecclesias huiusmodi personaliter residerent & horis præfatis & aliis diuinis officiis personaliter interessent, darentur realiter & cũ effectu, cõsignent & portẽt, ac ab eis ad quos spectat, & spectabit in futurũ, præstari, & cõsignari faciant. Non obstantibus præmissis ac Apostolicis, necnon in Prouincialibus, & Synodalibus, vniuersalibusque Cõciliis, editis specialibus, vel generalibus constitutionibus, & ordinationibus, ac Ecclesiarum huiusmodi etiam iuramẽto, cõfirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis & consuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, etiam illis eorumque Præsulibus, & Capitulis aliisque superioribus, & personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis & decretis in contrariũ forsan quomolibet concessis, confirmatis, approbatis, & innouatis, etiãsi in illis caueatur expresse, quod nulli fructus alicui, nisi personaliter residenti dentur. Quibus omnibus etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, eorũ omnium tenores ac si de verbo ad verbum præsẽtibus exprimerentur, pro plene & sufficienter expressis haberi volumus, illis alias in suo robore permãsuris, hac vice duntaxat harum serie specialiter & expresse derogamus, cæterisque cõtrariis quibuscunque. Nos enim procuratoribus ipsis sic deputatis, vel pro tempore deputandis, iuramenta de obseruandis statutis, & consuetudinibus supradictis, per eos iam forsan præstita, & præstanda authoritate & tenore præmissis relaxamus, ipsosque ob illorum non obseruationem periurij reatum, aut censuras, & pœnas Ecclesiasticas incurrere non posse, nec debere, ac si secus super id à quoquam, quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari irritum & inane decernimus. Quocirca dilectis filiis, causarũ curiæ Cameræ Apostolicæ Generali Auditori, ac nostro, & Apostolicæ Sedis in Hispaniarum Regnis Nuntio & eiusdem status Ecclesiastici Commissariis pro tempore existentibus per præsentes mandamus, quatenus ipsi vel duo aut vnus eorum per se vel alium, seu alios procuratoribus præfatis in præmissis efficacis defensionis præsidio assistẽtes faueãt authoritate nostra eos præmissis omnibus & singulis, iuxta præsentium tenorẽ pacifice frui, & gaudere, non permittentes eos desuper à quoquã quomodolibet indebite molestari, contradictores quoslibet, & præmissis non parentes, per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris & facti remedia, appellatione postposita, compescendo, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit auxilio brachij sæcularis, non obstantibus quibusuis excommunicationibus, & ordinationibus Apostolicis, statutis, & cõsuetudinibus præfatis, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis in contrarium quomodolibet cõcessis approbatis, & innouatis, quibus omnibus etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, non autem per clausulas generales idem importãtes, mẽtio, seu quæuis alia expressio habenda

habenda foret, illorum tenores præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus contrariis quibuscunque, aut si Decanis, & Capitulis præfatis, vel quibusuis aliis communiter, vel diuisim ab Apostolica sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datū Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die vigesima octaua Februarij millesimu quingentesimo nonagesimo septimo, Pontificatns nostri anno sexto. M. Vestrius Barbianus.

APPENDIX III.

Epistolarum Athanasij Patriarchæ Constantinopolitani *contra* Abusum aliquorum Episcoporum, qui Constantinopoli habitabant relictis suis diœcesibus, & ouibus derelictis.

Anakephaleosis Epistolarum.

Vixit Præsul iste temporibus Andronici Imperatoris, vt mortiferam ex Nicephoro Gregora, circa annum Christi 1303. (rexitque Cathedram Constantinopol. an. 8. cur postea renunciauit ob tumultus & persecutiones aliorum Episcoporum, quia eos in suis Episcopatibus residere vrgebat) Pontifici Rom. Benedicto II. hic IX. hic ex vita monastica (quam *otiosam* dicit Gregoras, quia illam profitentes, sedent secus pedes Domini eius attributa, & perfectiones contemplantes) ad Patriarchatum Constantinopolitanum ob virtutum singularium merita euectus, videns corruptelam sui temporis, qua ducti multi Episcoporum regiam habitabant, relictis ouibus suis, rabidis lupis, delaniandis, quod proprium est mercenariorum, epistolas valdè vtiles conscripsit, quibus & residentes laudat, vnde Episcopo Cretæ dicit, *quod volantas, quā residendi habebas, fortis, vtrilisque animi, ac rursum tantum aspicientia, vtrique Pastoris, vere, ac legitimè certantis, & nominis, ac vocationi sua respondentis, visa est: non autem mercenarij, & fugientis non solum, si lupum videat, sed si vulpem, vnde gregi Christi Principis Pastorū, damnum creet, & anima sua infinitos prepararet cruciatus, cur iste non potius vitam priuatam viuere maluit, si cogitabat succumbere, seque non oues pascere, pro quibus sanguinem suum Christus profudit* ? quod argumentum latissimè, & grauissimè prosequitur nostris epistolis suadens, & persuadens valids rationibus, ad personalem Pastorum residentiam vt constat *ex epist.* 2. quæ est *ad Episcopum Sardensium*, virum alias sapientem, & eruditum qui sua inani sapientia, & eruditione, residere in sua diœcesi recusabat, quem ita ex sacris litteris, & ex Pastoris officij definitione reuincit, ita argumentorum efficacia concludit, vt clarissimè constaret, nihil posse ad illa respondere. Vnde desiderat vt Concilia prouincialia congregentur, vt hoc tam salubre Christi documentum exequatur, & concludit; *sed calamitatem, & miseriam, vt tempore ipso facile mala subeunt: quale est hoc monstri, quod nunc ortum est, vt reperiantur Episcopi, qui tantum dent consilium, suamque dicant sententiam, non autem qui decreta, sententiamque maiorum, tum priuatè, tū publicè confirment, & sanciant.*

Et epist. 3. *ad Episcop. Apamea.* Quē grauissime obiurgat ob absentiā à sua diœcesi, & ordinat quod ad se veniat, vt litteris acceptis ab eo absolueretur à cēsuris quibus ligaturs erat, vt bona cōsciētia eat ad munus Pastorale administrandū, *& vt debet verus Pastor, resideat functe ad functā aram de qua tibi participandū est, sicut Dominus pronūctauit, dignum esse operarium mercede sua. Quamobrem* (ait Athanasius) *non est existimandam, tibi diu quauis ex causa abesse: quia potius festinandum tibi est, vt celeriter ire possis, ad eam Ecclesiam, qua tibi addita est, & commendata, vt ei præsis.*

Epistola 4. *ad eundem Apamea Episcopum.* Pustquam suadet, vt ea quæ subreptæ fuerant ab Apamæana Ecclesia, ei restituant, vt ipse Ecclesiam sibi commēdatam adire possit, eum qui honorare, à quo cuncta sunt, *ita iustis & mirificis modis disposita, atque distributa, vt vel grues suo tempore canāt, neque sint omni tempore, neque omnibus graculi. Ego vero* (ait) *cum eis grex Christi, commissus est, si dignitatem muneris norit, iniquum esse arbitror, non vsque ad sanguinem, ei studere, & incumbere. Nisi fortè ignoratis Deum esse qui dixerit. Petre amas me? pasce oues meas*, quibus verbis Patriarcha clarè sentit esse de vere diuino residentiam personalem Pastorum; vnde paulo infra ad absentiam eorum, *solum sex mēses* pro modico tempore designat, his verbis *scis enim, qui amplius sex mensibus à diœcesi abfuerint, nisi eos grauis morbus teneat, Canonibus, & legibus firmatum esse, vt sacerdotium, & gregem amitterent. Verum nouum consilium, & sceleratum hic à sceleratis hominibus excogitatum est, scilicet, mititis aliquem, qui sicut mulgere gregem, ipsi vero in vrbe Constātinopoli, expectatis propter præfecturas ciuiles, subscriptiones, intempestiuas ordinationes, adde etiam bullas, & decreta, & tanquam impunè sit vobis futuram, ita procul, à diœcesi commissa recedetis*; quibus verbis clarè reiicit Pastorum substitutos ad regendas oues in absentia.

Epist.

Epist. 5. ad Episcopos ad Diœceses suas proficiscentes, eos mirificè instruit, quæ residentes in suis aris & Episcopatibus, habent populos docere, ad quæ pascua salutaria, ad quos latices ducere, vt bibant de fontibus Saluatoris, est valdè egregia, & dogmatica, atque doctrinalis.

Ab epist. 6. se ad Imperatorem conuertit, vt Episcopis iubeat ad suas ire Diœceses, & inter alia sic ei fatur. *Cur non iubes* (Imperator) *Pastoribus illarum ciuitatum, vt quisque eorum cum grege suo sit, vt tum precibus Deo adhibendis, tum admonitionibus, & obiurgationibus suos à peccatis seruent atque ita Deum placent, vt minas aliquando remittat. An si tu oues pastori committeres, deinde illas quidem derelictas inuenires, illum vero quieti suæ suisque cupiditatibus indulgere, & seruire, dic obsecro, relinqueres ne Pastorem impunitum? Non patimur oues pecudes impunè negligi, & patiamur Pastores animarum, impunè seipsos pascere, & non oues? Quid, quæso, apud Deum excusabimus?* vt infrà, explicans zelum animarum pro ardebat, subdit. *Aut igitur iube singulis quibusque ad Diœceses proficisci suas, aut sinant me ad vnum è suis gregibus ire, & me iure iurando obstringam, numquam ab eo discessurum, ipsi vero vrbem Constantinopolim sibi inter se diuidant. Quod si nolueris propter tuam erga eos reuerentiam, cogere vt faciant quod facere debent, ego suscepta causa, velint, nolint ex vrbe pellam, reddamque audacia huius rationem Deo.* O sancta audacia! O ferуens animarum zelus!

Eadem ferè repetit, *epist. 7. ad eundem Imperatorem*, & addit causas ex quibus potest abesse Episcopus à sua diœcesi. Prima est postquam dixit. *Profectò graue supplicium manet in eum, qui pastorem arcet ab ouili.* (videant qui Episcopos temporalibus priuant & non solum ab ouili sed à regno expellunt) *vt singulis annis Synodo intersit.* Secunda *si propter necessitatem ad vtilitatem animarum pertinentem, ab Imperatore, aut Patriarcha statim reuersurus vocetur. Quod si aliter Episcopis & Imperatori videatur, siue quid secus fiat, minime ipse sequar, neque assentiar vllo modo.* Vnde epistol. 8. concludit, ad Imperatorem pertinere, *iustitiam, temperantiam populis sancire, & quid* (ait) *iustius, quam si Episcopus, quisque iubeatur, velit, nolit ad diœcesim suam redire? An non hoc debitum soluere tenentur, idque Canone sancitum est.*

Hanc Anazephaleosim Summariam doctrinæ valdè necessariæ constitui, vt desiderium excitarem meo Lectori, integras Patriarchales epistolas perlegendi, in quibus planè inueniet compẽdiũ totius materiæ, de sacra Pastorum residentia; nullum fermè est argumentum ab scriptoribus posteriorum sæculorum inuentum, quod in his epistolis, tanquam in thesauro opulẽtissimo reconditum non inueniatur, est enim Patriarchæ salutaris doctrina veluti depositum, quod immutatum seruare debent Pastores Euangelici, & quod seruare iubent Concilia, & Summi Pontifices, Regesque Catholici.

Athanasij Patriarchæ Constantinopolitani Epistolæ octo, de necessaria Episcoporum residentia.

De Athanasio Patriarcha Constantinopolitano ex Nicephori Gregoræ historia Romana lib. 6. cap. 11. 12. & 13.

IN Patriarchicum solum Constantinopoli successit Gregorio Cyprio, Monachus quidã Athanasius nomine qui otiosam Gani Montibus vitam viuebat: homo quidem rudis ille litterarum, scilicet alioqui bonus & admirandus quantum ad Monasticam vitam attinet, quique fortunatus vere dici potuisset, si suum illud institutũ tenuisset per omnem vitam; scilicet male vtique tractari, & Pont. & clericos oportebat & luere pœnas dignas ea improbitate qua contra Gregoriũ vsi fuerunt, statim itaque zelo diuino exacerbato plenum oculum in eos conjecit &c. Nam qui Cõstantinopoli inuenti sunt eos in suam quoque Metropol. misit; *ne*, inquit, *hic desidentes aliquid malum contra vos ipsos & me censeatis &c.* rectè sanè, dicebat enim æque esse, vt suam quisque Ecclesiam pasceret, vt Patriarcha Constantinopolitanam, & vt præsentes ouium suarum agerent curam, non autem, vt emolumentis inde acceptis in vrbe morarentur. Non multo auto postquam ex oriente reuersus fuisset Imperator Andronicus, detruso in carcerem Constantino Porphyro genito & eius familiaribus ob affectatæ Tyrannidis suspiciones scriptam resignationem offert Athanasius, quartum iam annum eo sacerdotio fungens, cuius causa erat omnium Pont. & Monachorum & laicorum, spiritualem illius rigorem conferentium, tumultus, &c.

Athanasius Patriarcha Constantinopolitanus Episcopo Cretæ, volenti proficisci ad Episcopatum suum.

CHarissime mi Frater, & Comminister, gratia tibi & pax à Deo. Consilium istud tuum ac voluntas quæ ad aures meas perlata est, fortis, virilisque animi, ac sursum tantum aspicientis, verique Pastoris, verè ac legitimè certantis & nomini ac vocationi suæ respondentis visa est, non autem mercenarij, & fugientis non solũ si lupũ videat, sed si vulpem. Vnde gregi Christi, principis Pa-

sturum damnum creet, & animæ suæ infinitos præparet cruciatus, cur enim iste non potius vitam priuatam viuere maluit si cogitabat succumbere, seque, non oues pascere pro quibus sãguinem suumChristus profudit. Quemadmodum non venit huic in mentem, eius qui maledictio eum affecit, *qui opus Domini facit negligenter?* quamuis facere nomine simulet in cuius alioqui insidet, quod de insipiente scriptum est, *qui dixit in corde suo non esse Deum*, neque enim Deum ponunt qui hoc in conspectu eius facere audent ex quorũ numero & ordine, faxit Deus ne simus; adscribatque nos inter fideles dispensatores, concedatque benignè, vt præsto simus Principi Pastorum ad perficiendum quæ oportet, ponamusque animas pro ouibus eius qui simul & demonstrauit & edicto sanxit, quod omnibus Pastoribus (si quando alias) hodie maximè cõuenit cũ nõ solũ lupi graues, impij inquam, & hæretici in gregem Domini irruũt, sed ex nobis ipsis, vt Apostolus ait, viri & mulieres non verentur Christianos à Christo distrahere & auellere. Quã ob rem veris Pastoribus non est tutum non vigilare, & nõ circumquaque omnia lustrare, ouésque errantes solum quærere, ac non magis solicitos esse pro iis quæ non errant, perterritos hornm tẽporũ tenebris quæ iusto Dei permissu, ac iudicio nobis illatæ sũt, quia scilicet non ita viuimus, & cũ decet qui nos vocauit. Sed, ô animarum nostrarũ detrimentum? ô ingentes pœnas nobis ob nostras libidines, & perturbatas volnntates, quæ hoc malum peperunt infligendas? hoc inquam malum vt gens Sancta per omnes campos & montes vitio Pastorum absentiũ dispersa ac dissipata erret. Quare, quo celerius istud tuum debitum tibi inspiratũ persolueris, sanctumque propositum perfeceris, tanto cum maiore lucro perfeceris. Debent hoc facere omnes boni Pastores quicumque hoc nomine digni sunt, ita vt qui cessarit nõ sit impunè cessaturus. Etenim si quisque Pastor in Diœcesi qui illi obtigit, vel biduũ moretur experiri liceat, per multa peccata & damna non esse futura in populo. Perinde námque esse videtur, gregem abesse ab Pastore, vt cæcum duce carere. Sanè augentur oues & in tuto sunt cum præsunt veri Pastores, non autem qui solum ebibant lac & lana tegantur; omnique studio & arte se ipsos, non oues pascant. Quod malum Deus ab ouili nostro auertat, multiplicétque in eo potius quidquid diuinum deoque gratum etenim si quod de re auditum tantum est à multis de tuo ad diœcesim reditu, (quod alioqui ab omni Episcopo fieri debet) continuo visũ est omnibus laudabile, nẽpe oues ablatas fortiter recuperare, non ablatas conseruare viriliter, interdũ etiam alienas adiungere ad nostras, tum errantes & admissas quoad fieri possit, quærere, ac vestigare & inuentas in numerum eorum qui ab errore alieni sunt, hæc inquam, quam grata Deo & Deo dediti fuerint? Idcirco quod voluisti quia honestissimum erat, laudauerũt cordati & prudentes omnes, & imprimis Imperator ipse qui non solùm approbauit, sed magnifica verba fecit nactus hanc occasionem Ecclesiæ vtilem, imitatus eloquentissimum illum virum cum quo (quoties pro Ecclesia illud dicendum est ad vtilitatem multorum) nemo orationis suauitate, copia & elegantia certare potest, & vsque adeo, vt dixi, propositum consiliumque tuũ aptum & congruẽs visum Imperatori est, vt Synodicis litteris, & edicto suo decreuerit, vt ex Episcopatu, Metropoli Menonbasiensi subiecto, ducenti aurei annis singulis tibi redderentur, quo etiã beneficio nos obligauit, vt non solum propter Religionem Imperatorem laudemus & pro eo omnes Ecclesiastici preces adhibeamus, sed propter variam, multiplicẽque beneficentiam atque prouidentiam. Hoc exẽplo factum est, vt Episcopus Sardensis, præ studio & cupiditate eundi celeriter ad requirendas oues suas, non excusarit pericula impedimenta itineris, senectũtem, temporísque incommoditatem, quas omnes difficultates vicit animus ipsius promptus. Quẽ Imperator, cum laude dignum iudicaret, & ad debitum ac salutare munus excitare vellet, prouidit vt esset, vnde illi necessaria cõmoda suppeterent, scilicet suo consilio & auctoritate perfecit, vt decreto Synodi & edicto Regis, Metymnensis Metropolis ei addiceretur, vt tibi hactenus addicta fuit, idque duplici nomine & causa, & vt Metropolita præsidio septus esset ad regendum & vt populus ipse Metymnensium commodius faciliusque regeretur, ac propter vicinitatem oues scabiosæ curari possent opportunius, tum bene valentes conseruari, & excitari ad honesta opera. Vtrumque enim vestrũ maledicto afficit scriptura sancta, si cum suis Pastores non vsque ad sanguinem in iis quæ diximus efficiendi persistatis, donec vt confidimus, Deus nobis propitius pacem, tranquillitatem, ac salutem cuiusque Pastoris gregi restituat, quod vt faciat placãdus, flectẽdusque nobis est, & nostris rectè factis, obedientia & vita Christiana implorandus. Ita enim fiet, vt legem diuinam seruantes, quæ turpiter viuentes iuste amisimus precibus Beatæ Mariæ restituantur, Vale in Christo.

Athanasius Patriarcha Constantinopolitanus Episcopo Sardensium, epist. 11.

NOsti quemadmodum sapientia discipulos suos doceat. *Ne* (inquit) *reprehendas*

das sceleratos, ne te oderint, tanquam sapientes tantum reprehendere oporteat, vt quicunque fratres amant vicissim amētur. Opportunè hinc principiū sumpsisse videbor, qui ad te virum sapientem, & in litteris sanctis eruditum scribam, scio te non ignorare, quæ sanctis Apostolis de constitutione rerū Ecclesiasticarū sancita sunt, ex quibus vnū est, vt quisque Pastor intra suos fines insistat propter pacem & charitatē quarum est Iesus arctissimum vinculū, quod solui non potest. Scis præterea, vt quales nos essemus, appareret, quibus notis verum Pastorem designantibus, magnus ille Pontifex Christus, munus Pastoris diffinieret: sæpe mutua in illum charitate. Deinde non ignoras ornatum probi Pastoris, qui sit animas gregis sui euidēter cognituros de quo scriptum est *bonus Pastor animam suā ponit pro ouibus suis*, & quod Gregorius cognomento Theologus edisserit; non vnum quēuis discipulum ad Euangelium mittit, neq; qui mittitur, quomodocunque mitti, sed qui veritatis, virtutisq; studio tantū intētus sit, vacuus, & expeditus omni cura, omniq; impedimento liber, sine ære, sine virga, vna tunica, nudis etiā pedibus, tanquā non possint aliter, *speciosi esse pedes euangelizantium pacem & cætera bona*. Intellexisti etiam quis sit mercenarius & qualis; de quo pudet me tum dicere, tum tacere, cum satis ipse status temporum, & rerum eum ostendat, atque coarguat. De quo si attētè audiam Prophetas, cū in mei similes Pastores his verbis inuehuntur; *Pastores pascunt se ipsos non oues*; & illud ô Pastores, qui perditis oues pascuæ. Item, *pratio respondent sacerdotes, sacerdotes legem Domini occultarunt, & legem meam violarunt, & sancta mea profanarunt*. Item illud *lanis ouium indui, & mactare quod pinguè est, lac bibere, hac*, inquam attentè audiens quid faciam ne metuam eos, qui me redaguunt, & clarè ob oculos mihi ponunt, qualis sim? quæ si fabulas putat qui in ignem illum extremum non intuetur mihi certè non fabulæ, sed ita horribilia omnia esse videntur, vt horrore excedant, consummātque medullas. Neque tamen curamus facere pro viribus ne propter aliquod ex his vitium, ac scelus constricti vinculis arctissimis, pœnis sempiternis afficiamur, sed potius damus operam vanis contentionibus iudiciisque ad libidinem nostram corruptis, aut ab eo quod fieri oportuit abducimur. Quæ enim facere solent qui statū Ecclesiæ perturbare moliuntur; hæc isti quæstus gratia faciunt, scilicet cum à principiu constitutum esset, vt bis quoque anno Synodus haberetur, postea vero commodius videretur haberi semel; ne oues propter crebram absentiam Pastorum facilè à lupis inuadi possent. Nostra nunc ætas nescio an aliquid prudentioris consilij prouidens, an corruptius iudicās, hoc quoque sustulit; vnde grauia & noua mala suscitauit & curam Pastoralem in pecunias pauperum corrodendas contulit, gregē lupis relicto: magna verò diligentia & vigilantia locum Episcopi ornarunt, vt desertis suis legibus apud Reginam Constantinopolim accubarent. Denique maluerunt breui voluptate contenti carni indulgere; quam cum populo Dei laborare, contemptis legibus diuinis, quæ prohibent ne paulis pet quidem impunè à grege abesse, ac nisi vt Apostolus ait, *inimicus viderer verum eloquēs* possem aliquid verè dicere, quid, quæso iuuat istos Episcopos & Pastores in vrbe morari, nisi (omittam alia) vt Patriarcha salios moueat, alios eligant, ne si idem diu sit Patriarcha res omnes Ecclesiasticæ compositæ sint, quod præclarum facinus ex eo tempore facere isti consueuerūt, ex quo Cōstantinopol. potiti sumus. Quod quidem cum reliquis malis non est ambiguum, & incertum quin iram Dei nobis augeat; quādoquidem tolerasse Deum mundi peccatum discimus, eremi vero peccatum nequaquam, similiter verissimū est, neque Pastores qui gregē negligunt impunitos, multosque discessuros, tāersi forrasse non ita videatur iis, qui spontè velamen obtendunt ne limatam euangelij veritatem aspiciāt, sicuti cum Moyses legitur populo Israël, quos quidē existimabā sublato iam velamine, reuelata facie videre; sed, ô calamitatem & miseriā, vt tēpore ipso facilè mala subeunt: quale est hoc monstri, quod nunc ortum est, vt reperiantur Episcopi qui tantum dēt cōsilium, suamque dicant sententiā, non autē qui decreta, sententiāq; maiorū tum priuate, tū publicè confirment, & sanciant, itavt iā in causis pauperum nobiscum quidem sentiā, qui pariter iudicant non tamen in causis diuitū, atque nobiliū, quamobrem non conuenit mihi cum his confessoribus iudicibus iudicare. Si pax munere Dei consecuta fuerit, & consiliū frequēs cogi contigerit, corrigētur hæc omnia, quod si secus euenerit; quandoquidem nescimus, quid proximus dies sit allaturus) iudex ille qui falli non potest Ecclesiæ suæ consulet. Hoc te scire volui, ne molestum esset venire, Vale.

Gratia & pax tibi à Deo omnipotente, Athanasius Patriarcha Constantinop. Episcopo Apamea.

Existimo te non ignorare quid Basilius ille Magnus ad Gregorium scripserit de eo, vt excluderet mulierculam, quam domi habebat; & quemadmodum iusserit, nisi statim excluderet, cessaret ab officio sacerdotali rediturus Deo rationem cessationis, futurusque cuncto populo anathema si nō cessaret, sed potius absque reuerentia Deo offerret, quibus verbis demonstrauit quantum damni & iacturæ faceret qui dignitatem adeptus non exerceret ministerium rectè & assiduè, sunt itaque facta Sanctorum Patrum exempla nobis; vt quæ nobis facienda sunt cum iis comparemus, quæ gratia Sanctorum per eos aspirauit; in quæ aspiciendū est, vt in solē aspicere solent, qui lumen desiderant

ram. Quamobrem tibi hoc exemplar insculpimus, vt quandoquidem Ecclesiam tibi cõmendari voluisti gregem Christi ad pascua viridia & salubria omni studio agas, & ducas, defendasque eum ab bestiis non quibuscunque; sed Arabicis tum corporalibus, quæ cernuntur, tum spiritualibus, quæ non cernuntur; & vt debet verus Episcopus) resideas sancte ad sanctã arã de qua tibi participandum est, sicuti Dominus pronunciauit *dignum esse operarium mercede sua.* Quamobrem non est existimandum licere tibi diu quauis de causa abesse, quia potius faciendum tibi est, vt celeriter ire pussis ad eam Ecclesiam, quæ tibi addita est, & commendata vt ei præsis: hoc autẽ facies si prius restitui feceris quæcunque siue te conscio, siue non conscio surrepta esse constiterit; vt benignè Deus sua cuique nostrũ tribuere velit quod erit suo tempore iucundissimũ, quæ quidem sublata sũt ab iis, qui hanc labem Episcopis aspergere volunt, vt dum ipsi aliis insidiantur, & iniurias ingerũt, culpa in eos qui mali Pastores sunt, trãsferatur alioqui quemadmodum ire licebit in aspectum eorum quorum damna & iniurias in humanè contempseris: à quo tamen omni se iniuria liberandos esse spetabãt, aut quemadmodũ cogemus eos, vt magistratũ ferant, nisi quod Zachæus faciebat, hoc idẽ nos fecerimus? ille enim *si quid aliquem defraudabat, reddebat quadruplũ,* & Dominus pios omnes iubet ab auaritia abstinere, quod quidẽ qui nõ fecerit & docuerit: quemadmodum non erit anathema populo? est enim peius nõ facere hoc, quã quo Gregorius ille quẽ dixit, fecit; quãto facilius & leuius id male potes corrigere? alioqui vtrũq; immo quicũque nõ emẽdantur à Christo Principe Pastorũ puniẽtur. Ergo postquã hoc perfeceris, veni ad nos, vt litteris acceptis à nobis absolutis, & cõfirmatus, eas bona cõscientia ad munus Pastorale administrandũ. Quandiu enim nõ verebetis hæc quæ facis facere, nos quidẽ te à diœcesi tua absẽte, rei non erimus tuæ vacationis eorũque malorum, quæ ex absentia & vacatione nasci necesse est, neque eorum bonorum interceptores, quæ si adesses opere & sermone facere poteras & debebas. Concedat tibi cunctisque fidelibus, Deus, quod commodum est.

Athanasius Patriarcha Episcopo Apamea.

TErtiò iam ad te scribo, mi Frater, & Cõminister; quandoquidẽ binis meis litteris superioribus quãs ad te misi, nõ *stetis verbũ velut inore duorũ testiũ*, sicut ait scriptura sãcta. Hortamur ergo te quia hoc ius postulat, vt quæ surrepta sunt, iis quibus surrepta esse cõstat restituãtur, vt cũ restituta fuerint, ipse Ecclesiã tibi commendatã adire possis cũque honorare àquo cuncta sunt, ita iustis & mirificis modis disposita atque distributa, vt vel grues suo tempore canãt neq; sint omni tẽpore neque omni loco graculi. Ego vero cũ cui grex Christi cõmissus est si dignitatẽ muneris norit, iniquũ esse arbitror, nõ vsque ad sanguinẽ assiduè & studere, & incũbere. Nisi fortè ignoratis Deũ esse qui dixerit: *Petre amas me? pasce oues meas*; sed hei mihi, non iã Pastores oues pascũt, sed ouibus tanquã pane pascunt. Iam horribilia illa mala malorũ Pastorum, quæ Propheta Ezechiel describit summa licentia irrepserunt, quæ si talia, tãque grauia vobis videntur; age, optimè vir, cõtentus esto tua diœcesi, permane in ea; sacis cum ouibus tuis vsque ad sanguinẽ illis affixus; quas quidẽ nunc in myrtetis, inter ficus & rosas, atque in montibus diuina prouidentia custodit. Neque enim quod certissimum est virga & baculo tuo Pastorali fit, vt in pascuis virentibus pacis & bonorum cælestis Hierusalem, ex sint, scis enim qui amplius sex mensibus à diœcesi absuerint; nisi eos grauis morbus teneat; Canonibus & legibus firmatum esse, vt sacerdotium & gregem amittetent. Verum nonnũ consilium & sceleratum hic à nostræ ætatis hominibus excogitatum est: scilicet mittitis aliquem qui sciat mulgere gregem, ipsi vero in vrbe Constantinopoli expectatis propter præfecturas ciuiles, subscriptiones, intempestiuas ordinationes; adde etiam bullas & decreta; & tanquam impunẽ sit vobis futurum, ita procul à diœcesi vobis commissa receditis, & alia huiusmodi, vt cui quælibet committitis. Oportebat potius cunctis Episcopis vndique in vnum cõgregatis, suam cuique diœcesim funiculo distributionis circunscribi; atque ita Patriarchæ partẽ suam à vobis assignari, aut vos à Patriarcha priuari, & quid prodest laborasse vos in deligendo ac constituendo Patriarcha, ac postea insultare, & efferri in eum; & vita ipsa atque factis irridere, nulla ne ad breue quidem tempus Canonum, & legum ratione habita; quem si vestris fortasse libidinibus resistere videatis (continuo crimina fingitis, & eum, cum infamia, atque dedecore eiicere contenditis. Ad quid vero necesse est ad suam quemque diœcesim ire (propriam dico, aut sibi commendatam) nisi vt lupos inde arceatis? Quod si fortasse huc vos incitat & trahit tum studium atque desiderium consulendi multorum saluti; idque vobis propositum est, tum scientia tam multa vt hinc possitis etiam quæ extra fines vestrarũ diœcesum posita sunt gubernare: Ad extinguendam sitim hanc, huiusque studij ardorem, veniat in mentem illius cui plurimæ sanctarum litterarum scientia Theologi cognomentum dedit, illiusque paruæ Sozimorum diœceseos, itavt vel propter reuerentiam illius excellentis viri, vel propter æqualitatem honoris quo contenti esse debitis, quisque vestrum intra suos se fines contineat. Quamobrem existima frater deberi à te hoc vsque ad sanguinem, vt cum ouibus tuis sis & viuas. Hoc idem cæteris Episcopis studium esto; ipsis quidem & eorum gregibus salutare, neque enim hoc præsertim tẽ-

pore

pore supplicia effugiet Pastor, qui cũ grege nõ laborat, in quẽ profectò cõueniat quod Dominus ait *vidit lupũ venientẽ & relinquit oues, & fugit, & lupus rapit eas*; quæ qui non audit sententiæ huius authòrem contemnit. Etenim nisi hoc fiat, quorsum iste vester cõuẽtus? quid cõmodi adfert, aut si quid boni hic agitis dicite. Ego enim nisi Sacerdocio labẽ aspergeret oratio multa demonstrarem indecora & ab Ecclesiæ constitutione aliena, quæ ex isto vestro in hanc vrbem conuentu proficiscuntur.

Athanasius Patriarcha Constantinopolitanus, Episcopis ad Diœceses suas proficiscentibus epist. 5.

SIquid est aliud necessarium, idque omnibus maxime est, fratres & compastores mei: necessarium præsertim magistris Ecclesiæ S. scripturam reuereri, metuere, & diligenti perscrutatione examinare, atque ad perficiẽda quæ in ea mandata sunt promptos, expeditosque esse cunctos Christianos nisi prorsus insaniant. Dominus enim est qui hortatur perscrutari scripturas; & ex eis tum præterita, tum pleraque in posterum futura discere & docere vnde salutis suæ cupidis semper studiũ fuit. Mosem & Prophetas audire, verbũ enim iudicat nos vt is qui mẽtiri nõ potest docuit. Quare omnis scriptura diuinitus inspirata salutaris & vtilis est ad examinandũ quod conueniens est & honestũ & ad erudiendum atque corrigẽdum. Vtilis inquã nõ solum iis qui turpiter viuunt sed magis iis qui sobrie & continenter; iis vero qui Pastorali dignitate & gradu qualicũque præditi & ornati sunt & ipsa vita æterna, & lucerna pedibus eorũ, viaque certissima ad faciẽdas Dei iustitias, ex ea enim discimus per quẽ & à quo facti & ad quẽ tẽdamus; quibus quidẽ iniũctũ est munus docẽdi & non vtcunque, sed ita pascẽdi, vt eum qui pascere dedit vicissim amemus, scientes quis est qui venit, & iterum venturus, est ad iudicandum viuos & mortuos: & scientes quod Pastores qui Dei præcepta vel propter reuerentiam & motũ vel propter charitatẽ animo seruarint ad dexteram positi, incredibili splendore fulgebunt, qui vero non seruarint ad sinistram erunt ad omne genus cruciatuum damnati & quod est omnium intolerabilissimum atque acerbissimum procul à conspectu Dei eiecti & perpetuo conscientiæ morsu exagitati, rursus vero qui munere Pastorali rectè defuncti fuerint coram Angelis & hominibus laudabuntur, vtpote probi, fideles, & prudentes atque grati quique sal, & lumen fuerint hominibus, nihil quod vtile atque commodum esse prætermittentes, qui non verbis solum sed factis & virtutes tradiderunt, & vitia expulerunt, cunctis præcipientes vt declinarent à malo & facerent bonum. Ad quod quidem bonus Deus legem non scriptam naturæ insculpsit gratis, deinde seruos mittere non destitit qui nuntiarent Dei voluntatem non solum inuitatis ad cœnam & nuptias, sed iis etiam qui erant in viis & sepibus cum ornatu nuptiali, cætero autem non sic ornatos vincula & tenebras manere. Rogo quicunque Pastores appellamur, demus operam vt in eorum numero, reperiamur, quos Deus occulto suo iudicio, quod ipsi soli notum est ad vocandum inuitatos miserit obsecro & obtestor ne obliuiscamur, neve iussa mandataque eius qui misit abiiciamus, ac negligamus sicut ij qui corda habent crapula & solicitudinibus mundi grauata & depressa. Qui quidem vigilare & orare iussi sumus tãquam non aliter futura tormenta vitare possimus, neque aliter coram Deo sisti innocentes ostensuri vtrum minis datis ad mensam negotiati fuerimus, an potius in fundo, atque sudario occultauerimus, vt quidam præ nequitia & ignorantia fecisse accusati sunt. Horribiles profectò sunt minæ nobis Pastoribus præpositæ nisi vigilauerimus, quibus mandatum, commissumque est tradere conseruis, tum verbo, tum factis vera dogmata & vitæ perfectæ normã, tum reposcere rationem progressus spiritualis, vigilanter tuba canere, ne romphæa animam alicuius corripiat alioqui ex manibus nostris repetendam, denique incessanter explanare quæ sit Dei voluntas, & cum olim ad hocopus multi missi fuerint, nostrum est timere, ne in labores eorum ingressi pœnas demus, si minus laboremus. Quod vtinã ne nobis eueniat quibus donata sunt non solum quæ typis & symbolis designata sunt, quæque Prophetæ atque iusti expetierunt, sed etiam gratiæ dispensatores facti sumus. Quare nisi aperto capite munera Dei quæ neque oratione consequi neque mente comprehendere licet perpetuo prædicauerimus, quicunque huiusmodi dignitate Pastorali præditi sumus haud dubie in manus Dei incidemus: nisi inquã prædicauerimus quemadmodum ex nihilo cuncta Deus effecerit, quam admirabilia existant ex omni parte vniuersitatis rerum hominem beneficia quæ nobis promissa si mandata Dei perfecerimus, quæ rursus minime suppliciorum proposita si non perfecerimus, & nisi prædicauerimus, quod qui male vixerunt irato Deo ab hac vita recedent demus pœnas daturi sempiternas. Præterea repetere voces Prophetarũ quas illi ad reuocãdum à vitiis hominum genus adhibuerũt: Item commemorare aduentum Domini & bona inde profecta, tum mortem probrosam, sepulturam & reditum ad vitam, ascensum ad cœlos, missionem Spiritus Sancti, tributumque hominibus Spiritum Sanctum, Apostolos missos in vniuersum mundum vt baptizarent; ac docerent, quæcunque ipse seruare præceperat, quibus se Christus promisit semper adfuturum. Ad hæc instare diem illius magnæ iræ & calamitatis propter multitudinem scelerum; quando draco ille ex improuiso

prouiso ad corrumpendos omnes aderit. Item Eliæ & Enoch redditum ad incumbendum saluti hominum aduersum diabolum, quē Dominus præsentia aduentus sui destituet. Præterea dicemus de rapiendis obuiam Christo quādo cœli magno impetu transibunt terra autem & quæ in ipsa sunt opera exurentur. Quæ quidem cum expectentur; quales quæso ad quam sanctos nos esse oportet; debemus etiam commemorare iudicium extremum subsellia apposita præsidentem iudicio antiquum dierum libros apertos fluuium ignis, deinde eos qui ad dexteram erunt commendatos bonis operibus processuros in resurrectionem vitæ; eos vero qui ad sinistram processuros in resurrectionem iudicij. Hæc sunt quæ à nobis sunt sēper populis inculcanda & honestæ vitæ exemplo commendanda, atque consulenda; quæ quidem cū Deo nos copulant. Hoc est illud Euangelij bonos fidelesque dispensatores dare cōseruis suis in tempore mensuram tritici, confirmare inquam fratres, vt contemptis bonis terrenis soli virtuti & Deo adhæreant. In his vigilare & hæc meditari debemus fratres; si magno ministerio cui præsidemus satisfacere velimus, ac non potius illos imitari proscriptos, profligatosque dispensatores, qui dum, vt illis videtur moram Dominus facit edunt, & potant: quos cum venerit idem, vt minatus est diuidet. Quæ omnia non solum nos inclamare debemus, sed etiam fidelibus hominibus commendare, qui possint, & alios docere, itavt nihil sit faciendum quod à sancta Scriptura alienum sit, debemus præterea eos, qui peccauerint pœnis & locis ad eas soluendas descriptis secundum Canones Patrū afficere; distinguētes sanctum à prophano: impie enim agunt quidam qui multos eorum violant; neque meminerunt, quod scriptum est; *impy transierunt fines*, & illud *maledictus*, qui terminos à Patribus positos transgreditur, & quod est in Euangelio: *qui soluerit vnum ex mādatis minimus vocabitur in regno calorum, qui autem fecerit & docuerit magnus*. Omni itaque studio laborandum est, vt concupiscentias carnis, quæ militāt aduersus animum superēt omnes fideles: admonendique subinde quemadmodum clamat Paulus vas electionis; neminem eorum qui peccatis operam dant possederunt regnum cælorum. Qui cum nos hortetur, vt eū imitemur secuti ipse Christum; Beatos Pastores, qui eum secuti imitatique fuerint. Tametsi enim non sint imitabiles illius excellentissimæ virtutes (quā sumus ignauia & inertia) illud inquam viuere ex manibus & Euangelium sine sumptu ponere: uobis tamē satis est si præbeamus nos operarios cibo dignos; ac non potius bona pauperum hianti ore deuoremus. Hortādi præterea, vt à rectis quod aiunt auribus & vigilantes clamorē illum mediæ noctis inprouisum & subitum expectent; ne nihil cogitantes & in scelere occupati aut voluptati, vel somno indulgentes aduentum illum illustrissimorum pulcherrimi Sponsi non sentiant, vt enim admoneremur vigilandum esse horam noctis appellat Dominus illuminatissimum illud tempus, vtinam nunquam nati essent quibus claudendum est & frustra standum, atque pulsandum quibus tolerabilius leuiusque fuisset igne consumptos esse, quam audire illud; *non noui vos*. Quamobrem Paulus; *ne erretis*, inquit, enumerans, scilicet quæ à regno Christi arcent & excludunt, quæ omnia nisi vobis discipulis eius nos commemorauerimus, atque denūciauerimus, væ nobis: caueamus ergo ne debito quod commune est omnium Pastorum populos fraudemus; debito inquam fungendi *pro Christo legatione* Deo per nos hortāte, ne quis semel raptus cōmittat, vt ad nuptias intrare prohibeatur, eos vero qoi alios decipiunt tanquam falsos Apostolos & impostores adhibitis sanctis scripturis redarguamus, ac prodamus commemorato exemplo decem virginum, sagenæ missæ in mare illius induti sordidè; aliisque huiusmodi hæc diu nocte debent singuli Pastores gregibus suis inculcare, quæ tamen necessaria sunt quam est respirare animanti, necessarium inquam omnia iudicia & testimonia Dei denunciare, itavt ab hoc officio neque eos superbia & elatio retrahat neque altitudo Dei, *idest* prosperitas & opulentia: quin potius si tempus postulet pro legibus & statutis diuinis sanguinē fundere, quoniam nō possit aliter Pastor Christum amare, qui Magistrum finibus charitatis circumscripsit cum dixit Apostolus, *quis nos separabit à charitate Christi*; deinde cauendum nobis est, ne vlli cito manus imponamus non ante iustam ætatem, non sine titulo, non extra fines diœcesis. Testimoniū dicāt nō quiuis, sed graues homines, qui educationē eius & mores norint, anne sit iracundus, an superbus, an ebrius, an auarus, an pugnax, an dicax, an percussor, an petulans, an illiteratus. Post ordinationem vero curandum est, vt sacra reuerentur ac religiosè tractare, & administrare discat, mysteria præsertim Eucharistiæ & baptismi, ne quæ sanctissima sunt ab aliquo deliro indecore & temere administrare doceātur. Ad hæc prouidēdum ne cuiuis pateat ascensus in suggestum, neque docere liceat in Ecclesia, nisi ei qui castitate etiam & temperantia atque pietate præditus sit. Item vt nihil eorum, quæ ad edendum idonea sunt offerantur in Ecclesia præter oleum, ceram & thus. Nemini sine probatione, aut pro munere Eucharistia detur nisi permissu & concessu Patris spiritualis. Ne liceat impune non vacare in festo Resurrectionis, neque ingredi in fines alterius: in coniugiis caueatur pueritia, propinquitas sanguinis, adoptio & susceptio in Baptismate, videndum est etiam, vt coniugium non solum licitum sit, & concessum, sed decorum quoque: ne inquam puella seni nubat, neue ante benedictionē vnà cubent.

cubent. Ieiunia quatuor temporum ne soluantur, neque ieiunia quartæ, & sextæ feriæ. Eleemosyna, temperantia iustitia, & veritas ab omnibus fidelibus colantur. Soluere Ecclesiis decimas & primitias, celebrare Memorias Sanctorum, meminisse propinquorum precibus, abstinere à fornicatione, sanguine, & suffocato, à præstigiis, incantationibus, obseruationibus superstitiosis, ab omni specie diuinationum non comprehendere cum hæretico nisi sit sponsor qui canones seruare non didicit, eum neque baptizari neque Monachum fieri liceat. Monachum qui à Monasterio aufugerit qui receperit aut ordinarit puniatur. Denique repetenda sunt, & commemoranda frequenter à Magistris Ecclesiæ quæ fideles facere debent, & tanquam pestes abominari. Commemorandus etiam ignis ille in cōsummatione sæculi expectandus. Tum execrabilis illa mundi lues; nefarij inquam Antichristi aduentus, ne si improuiso nihil præmeditatis, adfuerit iniquus ille atque superbus qui extollitur supra omne quod dicitur Deus; multi in errorem inducantur, cum eodem in flammam ignis coniiciendi. Hoc, precor, Pastorum opus sit, hæc cura, & studium, vt quæ Patribus visa sunt, quæque illi accurate tenuerunt, illa ad temperandos, & regendos fideles adhibeamus: & qui ea non seruarint, quæ seruare non soluere iussi sumus, hos maledictis grauissimis anathemarum afficiamus, ante omnia vero baptizatos omnes hortari debemus, vt vsque ad sanguinem integerrime seruēt quæcunque Christus præcepit: affirmantes absque operibus mortuam esse fidem; & quod non omnis qui dicit *Domine, Domine*, intrabit in Regnum cœlorum, & illud qui non amat me, sermones meos non seruat. Hæc & alia huiusmodi ex sacris scripturis, nisi iis qui ea ignorant exposuerimus quemadmodum erimus fideles dispensatores? ne quæso oscitanter, atque negligenter, sed cum timore potius atque tremore, sine vlla cunctatione, Euangelia sancta edisseramus, docentes cœlum, & terram transitura verba autem eius nequaquam. Dicamus frustra fortasse dictum esse in scriptura nemo erret; nemo inquam, neque eorum qui antea fuerunt, neque eorum qui postea erunt. Est autem nobis primum, qui Pastores sumus, nauandum virtuti; docendumque omnino, quod est in sanctis scripturis, eos qui Christum eiusque sermones reuerenter obseruauerint, eos, inquam ab eodem Christo confitendos, declarandos, & coronandos, ac gloria sempiterna esse honorandos qui cum corpore, & spiritu honorarunt nunc, inquam iam fideles, atque prudentes declaratos; ad nuptias, & immortales illas delicias admittendos, vt cum pulcherrimo illo sponso Ecclesiæ domino nostro Iesu Christo semper sint; cui honor, & imperium in sæcula.

Eiusdem Athanasij Constantinopolitani Patriarchæ ad Imperatorem, vt iubeat Episcopis ire ad suas Diœceses Epist. 6.

Si vrbes in Oriente vastari, & funditus interire scis, quod malum Deus auertat, cur non iubes, qui curam omnium à Deo suscepisti, vrbes deseri, & ad nos venire habitatores earum. Immò potius in gratiam Episcoporum hoc prohibes? Sin autem per gratiam Dei hoc tua prudentia, & iudicio assequeris, puniri nos à Deo, non vt pereamus, sed vt conuertamur, cur non iubes Pastoribus illarum ciuitatum, vt quisque eorum cum grege suo sit vt tum precibus Deo adhibendis, tum admonitionibus, & obiurgationibus suos à peccatis seruent, atque ita Deum placent, vt minas aliquando remittat. An si tu oues Pastori committeres, deinde illas quidem derelictas cerneres, illum vero quieti suæ suisque cupiditatibus indulgere, & seruire; dic obsecro, relinqueres ne Pastorem impunitum. Non patimur oues pecudes impune negligi, & patiamur Pastores animarum impune se ipsos pascere, non oues? quid quæso apud Deum excusabimus? vtinam ne illud nobis exprobretur. *Omnes quærunt, quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi.* Quod enim preces, & vigilias præ ignauia non curant; & nos quia his vacamus, rideot plane ostendit nihil eos male, nec aliud eis esse propositum, quam Patriarchas mouere, & munera accipere in iudicio, & cætera alia committere quæ ipse status temporum docuit. Aut igitur iube singulis quibusque ad Diœceses proficisci suas, aut sinant me ad vnum è suis gregibus ire, & me iureiurando obstringam nunquam ab eo discessurum, ipsi vero vrbem Constantinopolim sibi inter se diuidant. Quid enim infelicius esse potest, quam in cæteris ciuitatibus licere cuique Pastori suos quantum potest, & ius est regere atque gubernare, in sola vero hac vrbe iudicem esse quicunque velit? verum si mihi credis, Religiosissime Imperator, fac vt hos potius tristitia afficias, quam Deum. Etenim si quando alias nunc maxime Episcopos cum gregibus suis mori oporteret. Quod si nolueris propter tuā erga eos reuerentiam, cogere vt faciant quod facere debent; ego suscepta causa, velint nolint ex vrbe pellam, reddamque audaciæ huius rationem Deo.

Eiusdem Athanasij ad eumdem Imperatorem de eadem re. Epist. 7.

SI verum est quod dici solet; qui gregem Pastore priuat vtrique periculum cr a-re, profecto graue supplicium manet eum qui Pastorem arcet ab ouili, debetque qui Pastor est vsque ad sanguinem pro grege Christi non relinquendo Pastores perferre, nisi cum opus fuerit in Synodo singulis annis ad agendum de rebus necessariis paulisper abesse. Quibus conclusis celeriter reddendum illi sit, si credit se redditurum rationem summo Pastori Christo, etsi dignus est nomine Pastoris: nisi forte etiam propter necessitatem ad vtilitatem animarum pertinentem ab Imperatore aut à Patriarcha statim rediturus vocetur. Quod si aliter Episcopis aut Imperatori videatur, siue quid secus fiat minime ipse sequar, neque assentiar vllo modo, neque enim rationem habebit Deus causationum nostrarum, & cupiditatum, sed rationes reposcet de veritate, iustitia, diuinisque legibus, & statutis.

Eiusdem ad eumdem, de eadem re. Epist. 8.

MEmento scripturæ quæ iubet contristare potius homines quam Deum. Tibi vero, Imperator, cur graue videatur, iustitiam, temperantiam, misericordiam populis tuis sancire; & inde non modo nullum incommodum reportare, sed potius operibus bonis conciliare Dei misericordiam? quid iustius, quam si Episcopus quisque iubeatur, velit nolit, ad Diœcesim suam redire? An non hoc debitum suluere tenentur; idque canone sancitum est? nonne Pastorum præsentia potest, hoc præsertim tempore, populum ad preces excitare? Quæ enim alia spes Christianis relicta est nisi quæ in precibus posita est? quod si cupiunt in hac vrbe habitare diuidant illam inter se, &c.

FINIS.

INDEX

Rerum, & verborum notabilium, quæ in hoc Tomo continentur.

Prior numerus Paginam, posterior numerum designat.

A

Abbas.

S. Bernardus.

Breuiarium.

Bulla.

C

Canonia, Canonicus.

peccet

Distractio.

Distributio

Vude

Nisi

F

I

Licentia.

M

Magnates.

Manualia, Manualitas.

Medicus.

Metus.

Miles.

Minister

An

suffi

An

Potestas.

Præbenda, Præbendatus.

Præceptum.

expolscere

R

Recitare, Recitatio.

Rex.

Rex

S.

Sacerdos, Sacerdotium.

Sacramentum.

Scandalum.

Scholares.

Sententia.

Stipendium.

Studium.

Succedere, Succeſſor.

Superior.

an

FINIS TOMI PRIMI.